

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΡ. 99

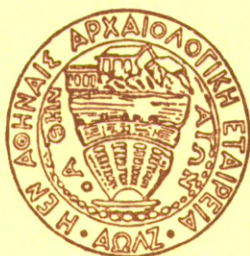
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Θ. ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΥΚΗΝΑΪΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ
1200 - 700 Π.Χ.

Α

ΑΘΗΝΑΙ 1983

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΥΚΗΝΑΪΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

1200 - 700 π.Χ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Θ. ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΥΚΗΝΑΪΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

1200 - 700 Π.Χ.

Α

ΑΘΗΝΑΙ 1983

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΕΙΣ ΤΟΝ Ν. Γ. Λ. HAMMOND
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΜΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ CAMBRIDGE

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐργασία αὕτη, ἣτις περιλαμβάνει ἀποθησαυρισμὸν καὶ ἐρμηνείαν ἅπαντος τοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1980 γνωσθέντος ἀρχαιολογικοῦ ὕλικου τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου διὰ τὴν περίοδον τῶν πέντε μεταβατικῶν ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν αἰώνων, 1200 - 700 π.Χ., ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν τὸ τρίτον μέρος ἐρευνητικῆς προσπάθειας τοῦ συγγραφέως, ἀναληφθείσης ἀπὸ τοῦ ἔτους 1954, πρὸς σύνθεσιν Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν σκοπὸν ἐχούσης νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν τρόπον σχηματισμοῦ καὶ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης μονίμου ὑπ' ἀνθρώπων κατοικίσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν γραπτῶν πηγῶν, διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ὕλικου ἐνὸς αἰῶνος ἐρευνῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ Schliemann μέχρι σήμερον.

Πρῶτα δύο μέρη τῆς προσπάθειας ταύτης ἀποτελοῦν ἡ «Προϊστορία τῆς Πελοποννήσου» ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ «Προϊστορία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος» ἀφ' ἐτέρου δημοσιευθεῖσαι ἤδη τὰ ἔτη 1964 καὶ 1968 ἀντιστοίχως.

Ὡς ὑπότροφος τοῦ Ἰδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν εἰς Cambridge τῆς Ἀγγλίας τὰ ἔτη 1954 - 1957, πρὸς εἰδίκευσιν εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἱστορίαν, διέκρινα ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐρεῦνῆς μου ὅτι τὸ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν γνωστὸν μεγίστης σημασίας διὰ τὴν κατανόησιν τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος ἀρχαιολογικὸν ὕλικόν τῶν περιόδων μέχρι τῆς εὐρέσεως τῆς γραφῆς καὶ ἀθησαύριστον ἦτο ἕως τότε καὶ ἀνερμηνέυτον ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ ἀπὸ καθαρῶς ἱστορικῆς ἀπόψεως.

Αἱ μέχρι τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐρεῦνῆς μου ἐργασίαι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἦσαν ἢ λεπτομερεῖς περιγραφαὶ τῶν εὐρημάτων συστηματικῶς ἀνασκαφεισῶν θέσεων, προοριζόμεναι δι' ἀρχαιολόγους καὶ ἐπιμένονσαι εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης, ἢ ἀρκοῦντως θεωρητικαὶ καὶ κατὰ συνέπειαν ὑποκειμενικαὶ ἐρμηνεῖαι τῶν δεδομένων, ὡς παρετήρησα εἰς τὸν Πρόλογον τῆς «Προϊστορίας τῆς Πελοποννήσου». Ἀπαραίτητος κατὰ τὴν κρίσιν μου ἦτο πρῶτον ὁ ἀποθησαυρισμὸς, μετὰ μάλιστα τὴν συμπλήρωσιν τοῦ πρώτου αἰῶνος προϊστορικῶν ἐρευνῶν ἐν Ἑλλάδι, παντὸς τοῦ γνωσθέντος ἐκ τυχαίων συμπτώσεων ἢ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν ἀρχαιολογικοῦ ὕλικου τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου καὶ εἴτα ἡ προσπάθεια ἐρμηνείας τούτου ἀπὸ καθαρῶς ἱστορικῆς ἀπόψεως, ἀποπέρας δὴλον ὅτι σκιαγραφήσεως τῆς φυσιογνωμίας ὡς κοινωνικῶν συνόλων τῶν δημιουργῶν τῶν ὕλικῶν καταλοίπων ἐκάστης περιο-

χῆς καὶ περιόδου, διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν, ἀνθρωπολογικῶν, γλωσσολογικῶν καὶ μυθολογικῶν δεδομένων.

Διὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἐρμηνείαν τῶν ὕλικῶν καταλοίπων, ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου παρακολουθήσεως τῆς ἐξελίξεως μόνον τῆς τέχνης, ἣτις ἐπιδιώκεται συνήθως ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογίας, ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν γνωστῶν εὐρημάτων εἶναι ἐξ ἴσου σημαντικὴ πρὸς τὴν ὑπὸ τούτων μαρτυρουμένην ἐξέλιξιν τῆς τέχνης. Τούτου ἕνεκα ἡ ὅλη προσπάθεια, τόσον εἰς τοὺς δύο προηγουμένους τόμους ὅσον καὶ εἰς τὸν παρόντα, διηρέθη εἰς τρία μέρη, τὸ πρῶτον τῶν ὁποίων περιλαμβάνει τὰ δεδομένα καὶ ἐρμηνεῖαν τούτων διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὰς μεταβολὰς εἰς τὴν πικνότητά κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον, τὸ δεύτερον τὰ δεδομένα καὶ ἐρμηνεῖαν τούτων διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης καὶ τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις τῶν κατοίκων ἐκάστης περιοχῆς κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους καὶ εἰς τὸ τρίτον ἐπιχειρεῖται, διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν συμπερασμάτων ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν, ἀνθρωπολογικῶν, γλωσσολογικῶν καὶ μυθολογικῶν δεδομένων, σκιαγράφῃς τῆς φνσιγνωμίας ὡς λαῶν τῶν πληθυσμῶν τῶν διαφόρων περιοχῶν καθ' ἐκάστην περίοδον.

Ὁ νέος εἰσαγόμενος διὰ τῆς παρούσης ἐρεῦνης τρόπος ἐρμηνείας τῶν ἀρχαιολογικῶν δεδομένων ἀπὸ καθαρῶς ἱστορικῆς ἀπόψεως καθιστᾷ ἐπὶ πλεον δυνατὸν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν μεθόδων τῆς Ἀρχαιολογίας, ὡς παρατηρήθη εἰς τὸν Πρόλογον τῆς «Προϊστορίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος». Εἰς τὸν κατὰ βάσιν ἱστορικὸν τοῦτον σκοπὸν τῆς ὅλης προσπάθειας δὲν φαίνεται ὅτι ἀπεδόθη ἡ προσήκουσα προσοχὴ ὑπὸ τῶν κρινάντων τὰ δύο δημοσιευθέντα μέρη αὐτῆς.

Ἡ ἀσάθεια τῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔδει νὰ ἐργασθῶ καὶ ἡ ἀβεβαιότης τοῦ ἐὰν θὰ ὀλοκληροῦτο ἡ ὅλη προσπάθειά μου, ἐπέβαλον ἵνα μὴ ἡ «Προϊστορία τῆς Πελοποννήσου», κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημοσιεύσεώς της, ἔχῃ ἐπιγραφῇ πρῶτος τόμος καὶ ἡ «Προϊστορία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος» δεύτερος τῆς «Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν» καὶ ἵνα μὴ αἱ γενικαὶ αὐταὶ εἰσαγωγικαὶ ἐπὶ τῆς ὅλης προσπάθειας παρατηρήσεις ἔχουν περιληφθῇ εἰς τὸν πρῶτον τόμον.

Εἰς τοὺς δύο δημοσιευθέντας πρώτους τόμους τῆς ἐρεῦνης ἐπεχειρήθη ἡ διασάφησις τοῦ τρόπου σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἐξελίξεως εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἀντιστοίχως, ἀπὸ τῆς πρώτης κατοικήσεως τούτων ὑπ' ἀνθρώπων καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου, ἐνὸς πολιτισμοῦ ἀνωτέρου τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λοιπῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, διαδιδόμενου ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν καὶ ἀφομοιούμεντος πρὸς τὸν προϋπάρχοντα πληθυσμὸν τοὺς κατὰ καιροὺς εἰσερχομένους ἀπὸ Βορρᾶ εἰς τὸν νότιον ἑλληνικὸν χῶρον βαρβάρους, ὥστε νὰ καταστῇ σαφές ὅτι οὕτως

ὁ ἐν λόγῳ χώρος ἀπετέλεσε τὴν μήτραν διὰ τὴν ἀνθρωπολογικὴν, γλωσσολογικὴν καὶ πολιτιστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὰ ἱστορικὰ ἀνθρωπολογικὰ καὶ γλωσσολογικὰ διακριτικὰ τοῦ ὁποίου εἶναι ἔκδηλα ἤδη ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς τοῦλάχιστον περιόδου.

Εἰς τὸν παρόντα τρίτον τόμον ἐπιδιώκεται ἡ διευκρίνησις τοῦ τρόπου γενέσεως τοῦ ἱστορικοῦ πληθυσμοῦ καὶ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς συγχωνεύσεως, κατὰ τοὺς μεταβατικὸν ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον χρόνους, τῶν ἐπιβιωσάντων μυκηναϊκῶν καὶ τῶν ἐπηλύδων εἰς τὴν ἑλληνικὸν χρόνον νέων βορείων στοιχείων πληθυσμοῦ καὶ πολιτισμοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τοῦ περιεχομένου τοῦ παρόντος τόμου κατὰ Μέρη καὶ Κεφάλαια, τὴν ἐν ἐκάστη περιοχῇ κατὰ γεωγραφικὴν σειρὰν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον καὶ ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς ταξινόμησιν καὶ ἀριθμῶσιν τῶν γνωστῶν θέσεων ἐν τῷ Πρώτῳ Μέρει καὶ τῶν ομάδων δεδομένων ἐν τῷ Δευτέρῳ, ὡς πρὸς τὸν τρόπον περιγραφῆς καί, εἰς ἀνεξάρτητα κεφάλαια, ἐρμηνείας τῶν δεδομένων, ὡς πρὸς τὰς παραπομπὰς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὰ λοιπὰ Μέρη τῆς παρουσίας ἐργασίας καὶ ὡς πρὸς τὸν εὐχερῆ τρόπον εὐρέσεως ἐν αὐτῇ γνωστῶν εὐρημάτων ἰσχύουν τὰ ὅσα ἔχον γραφῇ εἰς τοὺς Προλόγους τῶν προηγουμένων τόμων τῆς ἐργασίας αὐτῆς καὶ δὲν ἐκρίθη σκόπιμον νὰ ἐπαναληφθοῦν ταῦτα καὶ ἐνταῦθα.

Πρὸς διασάφησιν τῆς περιγραφῆς, ταξινομήσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν δεδομένων ἔχον παραπετῆ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ μετὰ τοῦ κειμένου εἰς χάρται¹, 13 συγκεντρωτικοὶ πίνακες, 102 φωτογραφίαι ἀγγείων² καὶ 190 σχέδια μικρῶν εὐρημάτων³. Εἰκονογράφησις διὰ τὰ σχετικῶς πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα τῶν μεταβατικῶν χρόνων καὶ διὰ τὰς ταφάς, ἡ μορφὴ τῶν ὁποίων ἐλάχιστα διαφέρει τῶν εἰς τοὺς προηγουμένους τόμους εἰκονιζομένων ἀντιστοιχῶν δεδομένων, δὲν ἐκρίθη ἀπαραίτητον νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν παρόντα τόμον.

Διὰ τὴν εἰκονογράφησιν τῆς κεραμικῆς εἰδικῶς, ἡ ἀκρίβεια τῆς ὁποίας δυσκόλως θὰ ἀπεδίδeto διὰ τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον διὰ σχεδίων ἀγγείων, ἀπεφασίσθη τελικῶς, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς προθέσεως νὰ χρησιμοποιηθοῦν 450

1. Οἱ εἰς ἐν τῷ κειμένῳ χάρται ἐγένοντο ὑπ' ἐμοῦ, κατὰ τὴν τελικὴν ὁμῶς σχεδίασιν τούτων μὲ ἐβοήθησεν ἡ κ. Αἰκ. Ζωάκον - Σταματοπούλου, τῆς Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ, τὴν ὁποίαν θερμῶς εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν.

2. Ἐκ τῶν 102 φωτογραφιῶν ἀγγείων 47 μοὶ παρεχωρήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, 19 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν, 11 ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Δημοσιευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, 10 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, 9 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, 5 ὑπὸ τῆς Βρετανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ μία ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Σουηδικοῦ Ἰνστιτούτου.

3. Τὰ 190 σχέδια μικρῶν εὐρημάτων ἐγένοντο, ὡς καὶ τῶν δύο προηγουμένων τόμων, φιλικῶς ἄνευ ἀμοιβῆς ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καλδῆ, τὸν ὁποῖον διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν θερμῶς εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν.

περίπου επιλεγείσαι φωτογραφίαι ἀγγείων ἐκ πασῶν τῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, διὰ τὰ μὴ ἐπιβαρυνθῇ δυσαναλόγως ὁ ὄγκος καὶ τὸ κόστος τοῦ βιβλίου, τὰ εἰκονογραφηθῇ μόνον ἡ κεραμικὴ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀργολίδος, ἡ ἐξέλιξις τῆς ὁποίας εἶναι συνεχῆς καὶ γνωστὴ ἐκ πολυαρίθμων δεδομένων ἐπιδρᾷ δὲ ἐπὶ τῆς κεραμικῆς τῶν λοιπῶν περιοχῶν, καὶ αὕτη διασφείτῃ διὰ 10 ὁλοσελίδων εἰκόνων, εἰς ἃς ἀναγκαστικῶς, πρὸς ἐξοικονόμησιν χώρου, τὰ περιληφθέντα 102 ἀγγεῖα εἰκονίζονται οὐχὶ ὑπὸ ἐνιαίαν κλίμακα.

Διὰ τὴν εἰκονογράφησιν τῶν μικρῶν εὐρημάτων ἐχρησιμοποιήθησαν 190 σχέδια, καταλαμβάνοντα μικρότερον τῶν φωτογραφιῶν χώρον, ἐκ πασῶν τῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Παρὰ πᾶσαν ὁμως εἰκονογράφησιν ἡ ἀναστροφὴ τοῦ ἐρευνήτοῦ πρὸς τὸ πρωτότυπον ὕλικόν καὶ τὰς ἀρχικὰς τούτου δημοσιεύσεις εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου καὶ ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιδιώκεται ἐν τῷ παρόντι τόμῳ διὰ τῶν συχνῶν παραπομπῶν εἰς τὰς ἀρχικὰς τῶν δεδομένων περιγραφὰς καὶ ἀπεικονίσεις, παρὰ τὴν οὕτως ἐπιβαλλομένην ἀναγκαστικὴν ἐπανάληψιν ἐνίων ἐκ τῶν παραπομπῶν τούτων.

Ἡ δημοσίευσίς κατὰ τὸν χρόνον προόδου τῆς ἐρεῦνης μου τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὴν ἐργασιῶν τῶν Desborough, Snodgrass, Coldstream, Schweitzer, Degerup καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν μεγάλως διηνεκόλυνε τὸ ἔργον μου, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν παραπομπῶν μου εἰς τὰς ἐργασίας ἐκάστου μαρτυρεῖ τὸ μέγεθος τοῦ χρέους μου πρὸς αὐτοὺς.

Εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ βασικοῦ σχεδίου τῆς ὅλης ἐρεῦνης μου μεγάλως ἐβοηθήθην ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ὑποδείξεων τῶν καθηγητῶν μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Cambridge τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ N. G. L. Hammond, ὑπὸ τὴν φιλικὴν ἐπίβλεψιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ ὁποίου συνέπληρωσα τὴν «Προϊστορίαν τῆς Πελοποννήσου», ἣτις ἐνεκρίθη ὡς διδακτορικὴ μου διατριβὴ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τούτου. Ἡ ἀφιέρωσις τοῦ παρόντος τελευταίου τόμου τῆς ὅλης προσπάθειάς μου εἰς τὸν καθηγητὴν N. G. L. Hammond καὶ τοὺς λοιποὺς διδασκάλους μου τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cambridge ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς βαθείας ἐγγνωμοσύνης μου πρὸς πάντας τούτους καὶ ἐν ταῦτῳ ἀπολογίαν μου, ὅτι ἡ ἔρευνα ἦν προϋτιθέμενη νὰ ἀναλάβω τότε, παρὰ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον¹ καὶ μό-

1. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐγράφη τὰ ἔτη 1969-1980, ἐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς «Προϊστορίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος» τὸ ἔτος 1968 καὶ μὲ μικρὰν καθυστέρησιν τὰ ἔτη 1972-1974 ἔνεκα ἀπομακρύνσεώς μου ἐξ Ἀθηνῶν. Ὑπεβλήθη εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν τὸν Δεκέμβριον 1980, ἡ δὲ ἐκτύπωσις αὐτῆς ἤρχισε τὸν Ἰούλιον 1982. Κατεβλήθη προσπάθεια μέχρι τέλους τῆς ἐκτυπώσεως ἵνα γίνῃ ἐκμετάλλευσίς κατὰ τὸ δυνατόν πάσης σχετικῆς νέας δημοσιεύσεως.

χθον μου ἵνα συμπληρωθῇ, ἦτο καὶ κατορθωτὴ καὶ χρήσιμος, ὅπως νομίζω.

Εἰς πάντας τοὺς ἑλληνας ἀρχαιολόγους, οἱ ὅποιοι διηνκόλυναν τὴν προσπάθειάν μου νὰ γνωρίσω καὶ ψηλαφήσω ὡς οἶόν τε περισσότερον τοῦ πρωτοτύπου ὑλικοῦ τῶν μεταβατικῶν χρόνων καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν κ. Εὐθ. Μαστροκώστα, ὅστις μοῦ ἐπέτρεψε νὰ μελετήσω τὸ ἀδημοσίευτον ὑλικὸν τῆς ἀνασκαφῆς του εἰς τὸ Τεῖχος Λυμαίων, ἐκφράζω καὶ ἐντεῦθεν θερμὰς εὐχαριστίας.

Ἐκ πολυαριθμῶν ὀργανισμῶν καὶ προσώπων, τὰ ὅποια διηνκόλυναν τὸ ἔργον μου, ὀφείλω ἐν πρώτοις νὰ ἐκφράσω τὴν ὑποχρέωσίν μου πρὸς τὸ ἐν Ἀθήναις Γερμανικὸν Ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτούτον, τὸ ὅποιον γενναϊδῶρως μοῦ παρεχώρησεν τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 2: 10, 20, 6: 3, 5, 7, 9, 7: 10, 13, 9: 1 - 4, 6 - 10, 12, 10: 13, 15, 17 - 24, 13: 1, 9, 14: 11 - 13, 15 - 17, 15: 19 - 20, 22 - 25, 27, 16: 28 - 30, καὶ 35 προπαντὸς ὁμως διότι μοῦ ἐπέτρεψε νὰ χρησιμοποιήσω τὴν βιβλιοθήκην του, τὸ προσωπικὸν τῆς ὁποίας μοὶ παρέσχεν, μὲ τὴν γνωστὴν ἐγκαρδιότητα καὶ φιλοφροσύνην του, πᾶσαν δυνατὴν ἐξυπηρέτησιν κατὰ τὰς πολυτεεῖς ἐρεῦνας μου πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς ὅλης προσπάθειάς μου. Χωρὶς τὰς διευκολύνσεις αὐτὰς τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἡ ἐργασία αὕτη δὲν θὰ εἶχεν ὁλοκληρωθῇ.

Εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικὴν Σχολὴν Κλασσικῶν Σπονδῶν ὀφείλω τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 1: 5, 2: 16, 6: 1, 7: 15 - 16, 18, 13: 2 - 5, 7 - 8, 14: 10, 14, 18, 16: 31 - 32, 34 καὶ 36. Ἡ ἐν Ἀθήναις Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ μοῦ παρεχώρησε τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 1: 1, 4, 6, 7, 2: 18, 6: 2, 6, 8, 7: 11. Εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Βρεταννικὴν Ἀρχαιολογικὴν Σχολὴν ὀφείλω τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 2: 13 - 15, 17, 7: 17. Ἡ Ὑπηρεσία Δημοσιευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν μοῦ παρεχώρησε τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 2: 12, 21, 7: 12, 14, 19 - 21, 10: 14, 13: 6, 15: 26, 16: 33. Εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν ὀφείλω τὰς φωτογραφίας τῶν εἰκόνων 1: 3, 8 - 9, 2: 11, 19, 6: 4, 9: 5, 11, 10: 16, 15: 21. Τὸ ἐν Ἀθήναις Σονηδικὸν Ἰνστιτούτον μοῦ παρεχώρησε τὴν φωτογραφίαν εἰκ. 1: 2 καὶ τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν τοὺς δύο ἐγχρώμους πίνακας. Πρὸς πάντας τοὺς ὀργανισμοὺς τούτους ἐκφράζω εἰλικρινεῖς εὐχαριστίας.

Διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων τῆς ἐργασίας μου, πλὴν τῆς ὑπευθύνου ὑπηρεσίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ προσωπικὸν τῆς ὁποίας εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν, μοῦ προσέφερε πολῦτιμον βοήθειαν ἡ νομικὸς θυγάτηρ μου Παναγιώτα Κ. Συριοπούλου, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης.

Εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν τέλος, ἡ ὁποία ἀνέλαβε τὴν δαπάνην δημοσιεύσεως τῆς ὅλης ἐρένης μου καὶ περιέλαβεν αὐτὴν εἰς

XII

τὴν βιβλιοθήκην της, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὸν Γενικὸν αὐτῆς Γραμματέα Καθη-
γητὴν Γ. ᾽Ε. Μυλωνᾶν διὰ τὴν ὑποστήριξίν του, ἐκφράζω τὰς πλέον θερμὰς
μου εὐχαριστίας.

ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΑΙ ΛΕΞΕΙΣ¹

AAA	= 'Αρχαιολογικά 'Ανάλεκτα ἐξ 'Αθηνῶν.
ΑΓ	= 'Αρχομένη Γεωμετρική.
Äg. Frühz.	= F. Schachermeyr, Die Ägäische Frühzeit, τόμ. 1 - 5, Wien 1976 - 1982.
Agora	= The Athenian Agora. Results of Excavations conducted by the American School of the Classical Studies at Athens, τόμ. I - XXI, Princeton 1935 - 1976.
AIARS	= Acta Instituti Atheniensis Regni Sueciae.
AIRRS	= Acta Instituti Romani Regni Sueciae.
Alaas	= V. Karageorghis, Alaas; A Protogeometric Necropolis in Cyprus, Nicosia 1975.
Alt-Ägina	= Bayerische Akademie der Wissenschaften, Ägina - Kommission, Alt-Ägina, τόμ. I, III - IV, Mainz am Rhein 1974 - 1981.
Andros	= Th. Sauciuc, Andros; Untersuchungen zur Geschichte und Topographie der Insel. Sonderschriften des Österreich. Arch. Inst. in Wien, τόμ. VIII, Wien 1914.
'Ανδρος	= Δ. Π. Πασχάλης, 'Η 'Ανδρος, ἡτοι 'Ιστορία τῆς νήσου ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, τόμ. Α', 'Αθήναι 1925.
Annuario	= Annuario della Scuola Archeologica di Atene e delle Missioni Italiane in Oriente, Roma.
Antiqu. Journ.	= The Antiquaries Journal; The Society of Antiquaries of London, Oxford.
AO	= R. M. Dawkins κ.ἄ., The Sanctuary of Artemis Orthia at Sparta, London 1929.
'Απλώματα	= Χ. Καρδαρά, 'Απλώματα Νάξου. Κινητὰ εὐρήματα τάφων Α καὶ Β, 'Αθήναι 1977.
AR	= Archaeological Reports.
Archit. Délos	= R. Vallois, L'Architecture Hellénique et Hellénistique à Délos jusqu' à l'éviction des Déliens (166 av. J.-C.), τόμ. I - II, Paris 1944 - 1978.
ARDA	= Republic of Cyprus, Ministry of Communications and Works, Annual Report of the Director of the Department of Antiquities, Nicosia.
Argissa	= V. Milojević κ.ἄ., Die Deutschen Ausgrabungen auf der Argissa - Magula in Thessalien, τόμ. I - IV, Bonn 1962 - 1981.
Asine II	= Asine II; Results of the Excavations East of the Acropolis 1970 - 1974. AIARS Series in 4 ^o , XXIV 1 - 7.
Atti	= Atti e Memorie della Società Magna Grecia, Roma.
Belleten	= Türk Tarih Kurumu, Belleten, Ankara.
Berbati	= C. Säflund, Excavations at Berbati 1936—1937, Uppsala 1965.
Βεργίνα	= Μ. 'Ανδρόνικος, Βεργίνα I. Τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Τύμβων, 'Αθήναι 1969.

1. Αἱ συντετμημέναι λέξεις αἱ παρατεθεῖσαι ἐν Π - Π σ. XXIX - XXXI καὶ ἐν Π - Σ σ. XXXII - XXXIV θεωροῦνται γνωσταὶ καὶ δὲν ἐπαναλαμβάνονται αὐθις ἐνταῦθα.

- Bericht = E. Kunze κ.ᾶ., Bericht über die Ausgrabungen in Olympia (1936 - 1976), τόμ. I - X, Berlin 1936 - 1981.
- BMC = Catalogue of the Greek and Etruscan Vases in the British Museum, τόμ. I - IV, London 1893 - 1925.
- BPI = Bullettino di Paleologia Italiana, Roma.
- Bronzen = U. L. Gehring, Die geometrischen Bronzen aus dem Heraion von Samos, Hamburg 1964.
- BSR = Papers of the British School at Rome, London.
- CAH = Cambridge Ancient History.
- CCO = J. Boardman, The Cretan Collection in Oxford, Oxford 1961.
- CGA = P. Courbin, La Céramique Géométrique de l'Argolide, Paris 1966.
- CMC = J. L. Myres - M. Ohnefalsch - Richter, A Catalogue of the Cyprus Museum, Oxford 1899.
- Companion = A. J. B. Wace - F. H. Stubbings κ.ᾶ., A Companion to Homer, London 1963.
- Corinth = Corinth; Results of Excavations conducted by the American School of Classical Studies at Athens, τόμ. I - XVI, Cambridge Mass. 1929 - 1977.
- CR = Clara Rhodos, Studi e Materiali pubblicati a cura dell' Istituto Storico - Archeologico di Rodi, τόμ. I - IX, Rhodes 1928 - 1938.
- CRAI = Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles - Lettres, Paris.
- Cronache = Cronache di Archeologia e di Storia dell'Arte, Università di Catania.
- CS = R. Hope Simpson - J. F. Lazenby, The Catalogue of the Ships in Homer's Iliad, Oxford 1970.
- CVA = Corpus Vasorum Antiquorum.
- DAG = A. M. Snodgrass, The Dark Age of Greece, Edinburgh 1971.
- Deiras = J. Deshayes, Argos. Les Fouilles de la Deiras (Études Péloponnésien - nes IV), Paris 1966.
- Delion = O. Rubensohn, Das Delion von Paros, Wiesbaden 1962.
- Délos = École Française d'Athènes, Exploration Archéologique de Délos faite par l'École Française d'Athènes, τόμ. I - XXXI, Paris 1909 - 1977.
- Délos Primitive = H. Gallet de Santerre, Délos Primitive et Archaïque, Paris 1958.
- Delphes = École Française d'Athènes, Fouilles de Delphes, τόμ. I - V, Paris 1908 - 1979.
- Dodone = C. Carapanos, Dodone et ses ruines, Paris 1878.
- Eleusis = G. E. Mylonas, Eleusis and the Eleusinian Mysteries, Princeton 1961.
- EMF = P. Ålin, Das Ende der Mykenischen Fundstätten auf dem griechischen Festland, Lund 1962.
- Emporio = J. Boardman, Excavations in Chios 1952 - 1955, Greek Emporio, Oxford 1967.
- Enkomi = P. Dikaios, Enkomi; Excavations 1948 - 1958, τόμ. I - III, Mainz am Rhein 1969 - 1971.
- Ephesus = D. G. Hogarth, Excavations at Ephesus, London 1908.
- Epirus = N. G. L. Hammond, Epirus, the geography, the ancient remains, the history and the topography of Epirus and adjacent areas, Oxford 1967.
- Eretria = P. Auberson κ.ᾶ., Eretria; Ausgrabungen und Forschungen - Fouilles et Recherches, τόμ. I - VI, Bern 1968 - 1978.

- Excav. Barb. = I.-R. Hägg κ.ᾶ., Excavations in the Barbouna Area at Asine, Uppsala 1973 - 1978.
- Excav. Kit. = V. Karageorghis, Excavations at Kition, I. The Tombs, Nicosia 1974.
- Expedition = Expedition, the Magazine of Archaeology/Anthropology, published quarterly by the University Museum of the University of Pennsylvania, Philadelphia.
- Ἡπ. Χρον. = Ἡπειρωτικά Χρονικά, Ἰωάννινα.
- Fibules = Chr. Blinkenberg, Lindiaika V. Fibules grecques et orientales, København 1926.
- Forschungen = Deutsches Archäologisches Institut, Olympische Forschungen, τόμ. I - XIII, Berlin 1944 - 1981.
- Fortetsa = J. K. Brock, Fortetsa, Early Greek Tombs near Knossos, Cambridge 1957.
- Fouill. Kit. = G. Clerc κ.ᾶ., Fouilles de Kition, II. Objets Egyptiens et Egyptisants, Nicosia 1976.
- Führer = P. Auberson - K. Schefold, Führer durch Eretria, Bern 1972.
- GA = R. Hägg, Die Gräber der Argolis in submykenischer, protogeometrischer und geometrischer Zeit, Uppsala 1974.
- GBC = D. C. Kurtz - J. Boardman, Greek Burial Customs, London 1971.
- GBGZ = H. Drerup, Griechische Baukunst in geometrischer Zeit, ἐν F. Matz - H.-G. Buchholz, Archaeologia Homerica, τόμ. II κεφ. O, Göttingen 1969.
- GDA = V. R. d'A. Desborough, The Greek Dark Ages, London 1972.
- GG = J. N. Coldstream, Geometric Greece, London 1977.
- GGP = J. N. Coldstream, Greek Geometric Pottery, London 1968.
- GKG = B. Schweitzer, Die geometrische Kunst Griechenlands, Köln 1969.
- GMB = J. Bouzek, Graeco - Macedonian Bronzes, Praha 1974.
- Guida = L. Pernier - L. Banti, Guida degli scavi Italiani in Creta, Roma 1947.
- Hauptergebnisse = V. Milojević, Hauptergebnisse der Deutschen Ausgrabungen in Thessalien 1953 - 1958, Bonn 1960.
- HHI = D. L. Page, History and the Homeric Iliad, Berkeley - Los Angeles 1959.
- IM = Deutsches Archäologisches Institut, Istanbuler Mitteilungen, Tübingen.
- Intern Kongr. = Bericht über den VI internationalen Kongress für Archäologie, Berlin 21 - 26 August 1939.
- JRS = Journal of Roman Studies, London.
- Kabirenheiligtum = Deutsches Archäologisches Institut, Das Kabirenheiligtum, τόμ. I - II, IV - VI, Berlin 1940 - 1981.
- Kafkallia = J. C. Overbeck - S. Swiny, Two Cypriot Bronze Age Sites at Kafkallia (Dhali), Göteborg 1972.
- Kaloriziki = J. L. Benson κ.ᾶ., The Necropolis of Kaloriziki (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 36) Göteborg 1973.
- Katal. Bodr. = Y. Boysal, Katalog der Vasen im Museum in Bodrum I. Mykenisch-protogeometrisch, Ankara 1969.
- ΚΓ = Κυπρο-Γεωμετρική.
- Kerameikos = Deutsches Archäologisches Institut, Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen, τόμ. I - VII, IX - XII, Berlin 1939 - 1980.
- Kition = V. Karageorghis, Kition; Mycenaean and Phoenician Discoveries in Cyprus, London 1976.

- KMK = D. Fimmen, Die Kretisch-mykenische Kultur, Leipzig 1921.
- Kourion = J. L. Benson, Bamboula at Kourion; The Necropolis and the Finds, Philadelphia 1972.
- Κρ. Χρον. = Κρητικά Χρονικά, 'Ηράκλειον.
- Kunst Anatoliens = E. Akurgal, Die Kunst Anatoliens von Homer bis Alexander, Berlin 1961.
- Κύπρος = Β. Καραγεώργης, Κύπρος (εἰς τὴν σειρὰν Χ. Κ. Φυτράκη, Μνημεῖα καὶ Μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος), Ἀθήναι 1975.
- Kypros = M. Ohnefalsch - Richter, Kypros, die Bibel und Homer, Berlin 1893.
- Larisa = J. Boehlau - K. Schefold, Larisa am Hermos, Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902 - 1934, τόμ. I - III, Berlin 1940 - 1942.
- Lefkandi = M. R. Popham - L. H. Sackett, Excavations at Lefkandi, Euboea 1964 - 1966, London 1968.
- Lefkandi I = M. R. Popham κ.ά., Lefkandi I. The Iron Age, London 1979 - 1980.
- Lindos = Chr. Blinkenberg κ.ά., Lindos; Fouilles de l'Acropole 1902 - 1914, 1952, τόμ. I - III, Berlin 1931 - 1960.
- LMTS = V. R. d'A. Desborough, The Last Mycenaeans and their Successors, Oxford 1964.
- Locriens = L. Lerat, Les Locriens de l'Ouest, τόμ. I - II, Paris 1952.
- MA = Monumenti Antichi pubblicati per cura della Reale Accademia dei Lincei, Milano - Roma.
- MAA = Σ. Ε. Ἰακωβίδης, Ἡ Μυκηναϊκὴ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, Ἀθήναι 1962.
- Macedonia I = N. G. L. Hammond, A History of Macedonia, τόμ. I, Oxford 1972.
- Magulen um Larisa = V. Milojević κ.ά., Die Deutschen Ausgrabungen auf Magulen um Larisa in Thessalien 1966, Bonn 1976.
- Mallia = Études Crétoises publiées sous la direction de l'École Française d'Athènes, Fouilles exécutées à Mallia, τόμ. I - XXVI, Paris 1928 - 1980.
- ΜΓ = Μέση Γεωμετρική.
- ME = Μεσοελλαδική.
- Médéon = C. Vatin, Médéon de Phocide, Paris 1969.
- Mégara Hyblaea = C. Vallet - F. Villard, Mégara Hyblaea, τόμ. 1 : 1 - 2, 4, Paris 1964 - 1976.
- Milet = Staatliche Museen zu Berlin, Milet, Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1899, τόμ. I - III, Berlin 1906 - 1973.
- Missions = C. F. A. Schaeffer, Missions en Chypre 1932 - 1935, Paris 1936.
- MPA = A. Furumark, The Mycenaean Pottery, Analysis and Classification, Stockholm 1941.
- MPC = A. Furumark, The Chronology of the Mycenaean Pottery, Stockholm 1941.
- MPI = Lord William Taylour, Mycenaean Pottery in Italy and adjacent Areas, Cambridge 1958.
- MPL = F. H. Stubbings, Mycenaean Pottery from the Levant, Cambridge 1951.
- MTI = S. Casson, Macedonia, Thrace and Illyria, Oxford 1926.
- MV = Furtwängler - Loeschcke, Mykenische Vasen, Berlin 1886.
- Mylai = L. Bernabò Brea - M. Cavalier, Mylai, Novara 1959.
- Myrtou-Pigadhes = J. du Plat Taylor κ.ά., Myrtou - Pigadhes; A Late Bronze Age Sanctuary in Cyprus, Oxford 1957.

- Necr. Mir. = H. van Effenterre, *Necropoles du Mirabello* (École Française d' Athènes, Études Crétoises VIII), Paris 1948.
- Necropolis of Salamis = V. Karageorghis, *Excavations in the Necropolis of Salamis*, τόμ. I - III, Nicosia 1967 - 1974.
- Notizie = Atti della (Reale) Accademia Nazionale dei Lincei, *Notizie degli scavi di Antichità*, Roma.
- Nouveaux Documents = V. Karageorghis, *Nouveaux Documents pour l'étude du Bronze Récent à Chypre*, Paris 1965.
- ÖJh = Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, Beiblatt, Baden bei Wien.
- Olympia = E. Curtius - F. Adler, *Olympia; Die Ergebnisse der von dem Deutschen Reich veranstalteten Ausgrabung*, Berlin 1890 - 1897.
- Olynthus = D. M. Robinson κ.ά., *Excavations at Olynthus*, Μέρη I - XIV, Baltimore 1929 - 1952.
- Op. Arch. = *Opuscula Archaeologica*.
- Op. Ath. = *Opuscula Atheniensia*.
- Π - Α = Μ. Παντελίδου, *Αἱ Προϊστορικαὶ Ἀθήναι*, Ἀθήναι 1975.
- Palace of Nestor = C. W. Blegen κ.ά., *The Palace of Nestor at Pylos in western Messenia*, τόμ. I - III, Princeton 1966 - 1973.
- Panionion = G. Kleiner κ.ά., *Panionion und Melie* (JdI 23 Ergänzungsheft), Berlin 1967.
- ΠΕ = *Πρωτοελλαδική*.
- ΠΕΘ = Γ. Μπακαλάκης, *Προανασκαφικὲς ἔρευνες στὴ Θράκη*, Θεσσαλονίκη 1958.
- PEQ = *Palestine Exploration Quarterly*, London.
- Perachora = H. Payne κ.ά., *Perachora; The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia*, τόμ. I - II, Oxford 1940, 1962.
- Περατή = Σ. Ε. Ἰακωβίδης, *Περατή. Τὸ Νεκροταφεῖον*, τεύχη Α - Γ, Ἀθήναι 1969 - 1970.
- PGP = V. R. d'A. Desborough, *Protogeometric Pottery*, Oxford 1952.
- Phylakopi = The Society for the Promotion of Hellenic Studies, *Supplementary Paper no 4, Excavations at Phylakopi in Melos conducted by the British School at Athens*, London 1904.
- Pins = P. Jacobstahl, *Greek Pins*, Oxford 1956.
- PM = W. A. Heurtley, *Prehistoric Macedonia*, Cambridge 1939.
- PMn = A. Evans, *The Palace of Minos at Knossos*, τόμ. I - IV, London 1921 - 1936.
- Π - Π = Κ. Θ. Συριόπουλος, *Ἡ Προϊστορία τῆς Πελοποννήσου*, Ἀθήναι 1964.
- PPS = *Proceedings of the Prehistoric Society*, Cambridge.
- ΠΡΘ = Ν. Μ. Βερδελῆς, *Ὁ Πρωτογεωμετρικὸς Ῥυθμὸς τῆς Θεσσαλίας*, Ἀθήναι 1958.
- Problems = E. Sjöqvist, *Problems of the Late Cypriote Bronze Age*, Stockholm 1940.
- ΠΡΚ = Ἀ. Πιερίδου, *Ὁ Πρωτογεωμετρικὸς Ῥυθμὸς ἐν Κύπρῳ*, Ἀθήναι 1973.
- Π - Σ = Κ. Θ. Συριόπουλος, *Ἡ Προϊστορία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος*, Ἀθήναι 1968.
- PTK = A. J. Evans, *The Prehistoric Tombs of Knossos*, London 1960.
- RA = *Revue Archéologique*, Paris.
- RDAC = Republic of Cyprus, Ministry of Communications and Works, *Report of the Department of Antiquities Cyprus*, Nicosia.

XVIII

- REG = Revue des Études Grecques, Paris.
- Rhitsona = P. N. Ure, Aryballoi and Figurines from Rhitsona in Boeotia, Cambridge 1934.
- Robinson Studies = Studies Presented to David Moore Robinson on his seventieth Birthday, τόμ. I - II, Saint Louis 1951 - 1953.
- RM = Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Römische Abteilung, Mainz am Rhein.
- Ruinen v. Milet = G. Kleiner, Die Ruinen von Milet, Berlin 1968.
- Salamine = M. Yon, Salamine de Chypre II. Tomb T.I. du XIe s. av. J.-C., (Université de Lyon - Faculté des Lettres, Institut F. Courby), Paris 1971.
- Salamis Homeric = V. Karageorghis, Salamis in Cyprus, Homeric, Hellenistic and Roman, London 1969.
- Samos = Deutsches Archäologisches Institut, Samos, τόμ. I, IV - VIII, XI - XII, XIV - XV, Bonn 1961 - 1978.
- Sanct. of Zeus = M. K. Langdon, A Sanctuary of Zeus on Mount Hymettos, Princeton 1976, Hesperia Suppl. 16.
- Santuario di Gortina = G. Rizza - V. Santa Maria Scrinari, Il Santuario sull'acropoli di Gortina, τόμ. I, Roma 1968.
- SCE = E. Gjerstad κ.ά., The Swedish Cyprus Expedition; Finds and Results of the Excavations in Cyprus, 1927 - 1931, τόμ. I - IV, Stockholm - Lund 1934 - 1972.
- S - S = C.-G. Styrenius, Submycenaean Studies, Lund 1967.
- Survey = M. S. F. Hood, Archaeological Survey of the Knossos Area, London (1956).
- TAD = Türk Arkeoloji Dergisi, Ankara.
- TGA = P. Courbin, Tombes géométriques d'Argos I (1952 - 1958), (École Française d'Athènes, Études Péloponnésienes VII), Paris 1974.
- Thera = F. F. Hiller von Gaertringen κ.ά., Thera, τόμ. I - IV, Berlin 1899 - 1904.
- Thorikos = H. F. Mushe κ.ά., Thorikos (1936 - 1971), Rapport Preliminaire sur la (première κ.λ.π.) Campagne de Fouilles, τόμ. I - VII, Bruxelles - Gent, 1968 - 1978.
- Tylosos = J. Hazzidakis, Les Villas Minoennes de Tylosos (École Française d'Athènes, Études Crétoises III), Paris 1934.
- Vrokastro = University of Pennsylvania, The Museum, Anthropological Publications, τόμ. III, αρθ. 3, E. H. Hall, Excavations in eastern Crete, Vrokastro, Philadelphia 1914.
- Vroulia = K. F. Kinch, Fouilles de Vroulia (Rhodes), Berlin 1914.
- ΥΓ = 'Υστέρτα Γεωμετρική.
- ΥΕ = 'Υστεροελλαδική.
- ΥΚ = 'Υστεροκυπριακή.
- ΥΜ = 'Υστερομινωική.
- Χρον. = Χρονικά.
- Zagora = A. Cambitoglou κ.ά., Zagora 1. Excavation of a geometric Settlement on the Island of Andros, Greece. Excavation Season 1967, Study Season 1968 - 69, Sydney 1971.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ¹

A. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

I. Η ΠΕΙΡΟΣ

α) Αὐτοτελῆ.

1. C. Carapanos, *Dodone et ses ruines*, Paris 1878.
2. N. G. L. Hammond, *Epirus; The geography, the ancient remains, the history and the topography of Epirus and adjacent areas*, Oxford 1967.

β) Ἀρθρα.

3. G. Sotiriadis, *Fouilles de Dodone*, REG 1921, 384 - 387.
4. Δ. Εὐαγγελίδης, Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Δωδώνης, ΠΑΕ 1929, 104 - 129.
5. » » Ἀνασκαφαὶ Δωδώνης καὶ Παραμυθιάς, ΠΑΕ 1930, 52 - 68.
6. » » Ἀνασκαφὴ Δωδώνης, ΠΑΕ 1931, 83 - 91.
7. » » Ἀνασκαφὴ Δωδώνης, ΠΑΕ 1932, 47 - 52.
8. N. G. L. Hammond, *Prehistoric Epirus and the Dorian Invasion*, BSA 1931 - 32, 131 - 179.
9. Δ. Εὐαγγελίδης, Ἡπειρωτικαὶ ἔρευναι : I. Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Δωδώνης, Ἡπ. Χρον. 1935, 192 - 260.
10. Σ. Δάκαρης, Ἀνασκαφὴ εἰς Καστρίτσαν Ἰωαννίνων, ΠΑΕ 1951, 173 - 183.
11. » » Ἀνασκαφὴ εἰς Καστρίτσαν Ἰωαννίνων, ΠΑΕ 1952, 362 - 386.
12. » » Προϊστορικοὶ τάφοι παρὰ τὸ Καλμπάκι Ἰωαννίνων, ΑΕ 1956, 114 - 153.
13. » » Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι εἰς τὴν ὀμηρικὴν Ἐφύραν καὶ τὸ νεκρομαντεῖον τῆς ἀρχαίας Θεσπρωτίας, ΠΑΕ 1958, 107 - 113.
14. Δ. Εὐαγγελίδης - Σ. Δάκαρης, Τὸ ἱερὸν τῆς Δωδώνης : Α' Ἱερὰ Οἰκία, ΑΕ 1959, 1 - 176.
15. Σ. Δάκαρης, Ἀνασκαφὴ τοῦ νεκρομαντείου τοῦ Ἀχέροντος καὶ θολωτοῦ τάφου πλησίον τῆς Πάργας, ΠΑΕ 1960, 114 - 127.
16. » » Ἀρχαιοτήτες καὶ μνημεῖα Ἡπείρου. Νομὸς Πρεβέζης. Περιοχὴ νεκρομαντείου Ἐφύρας, ΑΔ 1963 Χρον. 153 - 157.
17. S. Dakaris, *Das Taubenorakel von Dodona und das Totenorakel bei Ephyra, Antike Kunst* 1963, Beiheft I, 35 - 55.
18. Σ. Δάκαρης, Ἀρχαιοτήτες καὶ μνημεῖα Ἡπείρου. Καστρίτσα, ΑΔ 1964 Χρον., 312 - 313.
19. » » Ἀρχαιοτήτες καὶ μνημεῖα Ἡπείρου. Καστρίτσα, ΑΔ 1966 Χρον., 288.
20. S. Dakaris, *A Mycenaean III B Dagger from the palaeolithic Site of Kastritsa in Epirus, Greece*, PPS 1967, 30 - 36.

1. Ἡ βιβλιογραφία ἔχει καταγραφῇ εἰς (α) αὐτοτελῆ ἔργα καὶ (β) ἄρθρα εἰς περιοδικά, κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν καὶ χρονολογικὴν σειρὰν δημοσιεύσεως, ὥστε νὰ παρακολουθῇ δι' αὐτῆς ἡ πρόοδος τῆς ἐρεῦνης ἐν ἐκάστη περιοχῇ. Γνωστὰ δημοσιεύματα θὰ ἀναζητηθοῦν ἐκ τοῦ ἔτους δημοσιεύσεώς των ἢ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως ἐκ τοῦ ἐν τέλει ἀλφαβητικοῦ καταλόγου.

21. 'Ι. Βοκοτοπούλου, 'Αρχαιότητες καὶ μνημεῖα 'Ηπείρου (Βίτσα, Καστρίτσα, 'Ανθοχώριον, Καλμπάκι), ΑΔ 1968 Χρον., 287 - 294.
22. » » Νέοι κιβωτιόσχημοι τάφοι τῆς ΥΕ ΙΙΒ - Γ περιόδου ἐξ 'Ηπείρου ('Ελαφότοπος, Μαζαράκι), ΑΕ 1969, 179 - 207.
23. Σ. Δάκαρης, 'Ανασκαφὴ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης, ΠΑΕ 1969, 26 - 35.
24. » » 'Ανασκαφὴ εἰς τὸ Νεκρομαντεῖον τοῦ 'Αχέροντος, ΠΑΕ 1975, 146 - 152.
25. » » 'Ανασκαφὴ στὸ Νεκρομαντεῖο τοῦ 'Αχέροντος καὶ στὴν ἀκρόπολη τῆς 'Εφύρας, ΠΑΕ 1976, 146 - 152.

II. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

α) Αὐτοτελῆ.

1. S. Casson, Macedonia, Thrace and Illyria, Oxford 1926.
2. D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Μέρος V, Baltimore 1933.
3. W. A. Heurtley, Prehistoric Macedonia, Cambridge 1939.
4. D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Μέρος XIII, Baltimore 1950.
5. Μ. 'Ανδρόνικος, Βεργίνα Ι. Τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Τύμβων, 'Αθῆναι 1969.
6. N. G. L. Hammond, A History of Macedonia, τόμ. Ι, Oxford 1972.

β) Ἀρθρα.

7. A. J. B. Wace - M. S. Thompson, Prehistoric Mounds in Macedonia, LAAA 1909, 159 - 164.
8. A. J. B. Wace, The Mounds of Macedonia, BSA 1913 - 14, 121 - 132.
9. L. Rey, Observations sur les premiers habitats de la Macédoine, BCH 1917 - 19, 1 - 270.
10. Ch. Picard κ.ἄ., Macedonia (Διάφοροι θέσεις), BSA 1918 - 19, 1 - 103.
11. S. Casson, Excavations in Macedonia (Τσαουσίτσα), BSA 1919 - 21, 1 - 33.
12. » » Excavations in Macedonia II (Τσαουσίτσα), BSA 1923 - 25, 1 - 29.
13. W. A. Heurtley, Pottery from Macedonian Mounds, BSA 1923 - 25, 30 - 37.
14. S. Casson, The Bronze Age in Macedonia, Archaeologia 1925, 73 - 88.
15. W. A. Heurtley, Report on an Excavation at the Toumba of Vardino, Macedonia, LAAA 1925, 15 - 36.
16. W. A. Heurtley - R. W. Hutchinson, Report on Excavations at the Toumba and Tables of Vardaróftsa, Macedonia, 1925, 1926, Part I, BSA 1925 - 26, 1 - 66.
17. S. Casson, Excavations in Macedonia (Κιλινδῖρ - Καλίνδοια), Antiqu. Journ. 1926, 59 - 72.
18. W. A. Heurtley, A prehistoric Site in western Macedonia and the Dorian Invasion (Μπουμπούστι), BSA 1926 - 27, 158 - 194.
19. W. A. Heurtley κ.ἄ., Report on Excavations at the Toumba and Tables of Vardaróftsa, Macedonia, 1925, 1926, Part II, BSA 1926 - 27, 195 - 242.
20. W. A. Heurtley - C. A. Ralegh Radford, Report on Excavations at the Toumba of Saratsé, Macedonia 1929, BSA 1928 - 30, 113 - 150.

21. L. Rey, *Bohemica (Bohemitsa)*, (Βοχεμίτσα, Τσαουσίτσα, Πάτελι), Albania 1932, 40-61.
22. Θ. Μ. Μακρίδης, *Χαλκὰ Μακεδονικά* τοῦ Μουσείου Μπενάκη (Πάτελι), ΑΕ 1937, Μέρος Β', 512 - 521.
23. Κ. Α. Ῥωμαιοῦ, Ἀνασκαφὴ στὸ Καραμπουρνάκι τῆς Θεσσαλονίκης, Ἐπιτύμβιον Χ. Τσουντα (1941), 358 - 387.
24. Μ. Ἀνδρόνικος, Ἀνασκαφικὴ ἔρευνα εἰς Βεργίναν Βεροίας, ΠΑΕ 1952, 211 - 259.
25. » » Ἀνασκαφὴ νεκροταφείου Βεργίνης, ΠΑΕ 1953, 141 - 158.
26. Φ. Μ. Πέτσας, Μυκηναϊκὰ ὄστρακα ἐκ Κοζάνης καὶ Παιονίας, ΑΕ 1953 - 54, Μέρος Β', 113 - 120.
27. Μ. Ἀνδρόνικος, Ἀνασκαφικὴ ἔρευνα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ νεκροταφείου τῆς Βεργίνης, ΠΑΕ 1957, 73 - 75.
28. » » Ἀνασκαφὴ νεκροταφείου Βεργίνης, ΠΑΕ 1958, 90 - 95.
29. » » Ἀνασκαφὴ νεκροταφείου Βεργίνης, ΠΑΕ 1959, 59 - 70.
30. » » Ἀνασκαφὴ νεκροταφείου Βεργίνης, ΠΑΕ 1960, 95 - 103.
31. » » Ἀνασκαφὴ νεκροταφείου Βεργίνης, ΠΑΕ 1961, 90 - 94.
32. Μ. Andronikos, An Early Iron Age Cemetery at Vergina, near Beroea, *Balkan Studies* 1961, 85 - 98.
33. Φ. Πέτσας, Ἀνασκαφὴ ἀρχαίου νεκροταφείου Βεργίνης (1960 - 61), ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 218 - 288.
34. » » Ἀρχαιότητες καὶ μνημεῖα δυτικῆς Μακεδονίας (Τσοτύλι, Ἀξιόκαστρον, Ἀετός), ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 213 - 216.
35. » » Ἀνασκαφὴ ἀρχαίου νεκροταφείου Βεργίνης, ΑΔ 1963 Χρον., 217 - 232.
36. D. H. French, Prehistoric Pottery from Macedonia and Thrace, *Præhist. Zeitschr.* 1964, 30 - 48.
37. Α. Ἀνδρειωμένου, Προϊστορικὸν νεκροταφεῖον ἐν Αἰανῇ Κοζάνης, ΑΑΑ 1968, 244 - 246.
38. Κ. Ρωμοπούλου, Τυχαῖα εὐρήματα ΙΔ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφερείας (Βεργίνα, Γρεβενά), ΑΕ 1969 Χρον., 12 - 15.
39. D. M. Bailey, Some Grave Groups from Chauchitza in Macedonia, *AIARS* 1969, (Op. Ath. 9), 21 - 40.
40. Κ. Ρωμοπούλου, Ταφαὶ πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου εἰς ἀνατολικὴν Πίνδον (Σπήλαιον Γρεβενῶν), ΑΑΑ 1971, 37 - 42.
41. Δ. Γραμμένος, Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς οἰκισμοὺς τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ΑΔ 1975 Μελέται, 193 - 234.
42. » » Τύμβοι τῆς ὕστερης ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ ἄλλες ἀρχαιότητες στὴν περιοχὴ Νευροκοπίου Δράμας, ΑΕ 1979 Χρον., 26 - 71.
43. K. Wardle, Excavations at Assiros 1975 - 79, *BSA* 1980, 229 - 267.

III. Θ Ρ Α Κ Η

α) Αὐτοτελῆ.

1. Γ. Μπακαλάκης, Προανασκαφικὲς ἔρευνες στὴ Θράκη, Θεσσαλονίκη 1958.

β) Ἀρθρα.

2. Ε. Τσιμπίδης - Πεντάζος, Ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι ἐν Θράκῃ (Ἐργάνη, Μαρώνεια, Στρώμη), ΠΑΕ 1971, 86 - 118.
3. » » Προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις ἐν Θράκῃ. Ἐργάνη (Ἀσάρ-Τεπέ), Μαρώνεια, ΠΑΕ 1972, 86 - 93.

IV. Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

α) Αὐτοτελής.

1. Χ. Τσουντας, Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου, Ἀθήναι 1908.
2. A. J. B. Wace - M. S. Thompson, Prehistoric Thessaly, Cambridge 1912.
3. F. H. Stählin, Das Hellenische Thessalien, Stuttgart 1924.
4. H. Hansen, Early Civilization in Thessaly, Baltimore 1933.
5. Y. Béquignon, Recherches archéologiques à Phères de Thessalie, Paris 1937.
6. Ν. Βερδελής, Ὁ Πρωτογεωμετρικὸς Ῥυθμὸς τῆς Θεσσαλίας, Ἀθήναι 1958.
7. V. Milojević, Hauptergebnisse der deutschen Ausgrabungen in Thessalien 1953 - 58, Bonn 1960.
8. K. Killian, Fibeln in Thessalien von der mykenischen bis zur archaischen Zeit, ἐν H. Müller - Karpe, Prähistorische Bronzefunde, Abteilung XIV, τόμ. 2, München 1975.
9. V. Milojević κ.ά., Die Deutschen Ausgrabungen auf Magulen um Larisa in Thessalien 1966 (Συκοῦριον), Bonn 1976.

β) Ἀρθρα.

10. H. G. Lolling, Mittheilungen aus Thessalien. I. Ormenion and Aisonia (Σέσκλον, Διμήνιον), AM 1884, 97 - 116.
11. H. G. Lolling - P. Wolters, Das Kuppelgrab bei Dimini, AM 1886, 435 - 443.
12. H. G. Lolling, Das Kuppelgrab bei Dimini, II, AM 1887, 136 - 140.
13. P. Wolters, Mykenische Vasen aus dem nördlichen Griechenland (Νήλεια), AM 1889, 262 - 270.
14. Β. Στάης, Αἱ ἐν Διμίνι (Θεσσαλίας) ἀνασκαφαί, ΠΑΕ 1901, 37 - 40.
15. Χ. Τσουντας, Ἀνασκαφαὶ ἐν Σέσκλῳ, ΠΑΕ 1901, 41 - 42.
16. Κ. Κουρουνιώτης, Ἀνασκαφὴ θολωτοῦ τάφου ἐν Βόλῳ (Καπακλή), ΑΕ 1906, 211 - 240.
17. F. H. Stählin, Zur Landeskunde der Phthiotis (Φθιώτιδες Θῆβαι κ.λ.π.), AM 1906, 1 - 36.
18. A. J. B. Wace, The Topography of Pelion and Magnesia (Διάφοροι θέσεις), JHS 1906, 143 - 168.
19. A. J. B. Wace - J. P. Droop, Excavations at Theotokou, Thessaly, BSA 1906 - 7, 309 - 327.
20. A. J. B. Wace, Mittheilungen aus der Phthiotis. I. Prähistorische Ansiedlungen, AM 1908, 289 - 290.
21. Ἀ. Σ. Ἀρβανιτόπουλος, Ἀνασκαφαὶ καὶ ἐρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1910 (Γόννος κ.λ.π.), ΠΑΕ 1910, 168 - 264.
22. » » Ἀνασκαφαὶ καὶ ἐρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1911 (Λέστιανη, Σέσκλον κ.λ.π.), ΠΑΕ 1911, 280 - 356.
23. A. J. B. Wace - M. S. Thompson, Excavations at Halos, BSA 1911 - 12, 1 - 29.
24. W. A. Heurtley - T. S. Skeat, The Tholos Tombs of Marmariane, BSA 1930-31, 1 - 55.
25. Y. Béquignon, Études Thessaliennes (Δερεγκλί, Ὀρμίνιον, Κτούρι), BCH 1932, 89 - 191.
26. Ν. Μ. Βερδελής, Ἀνασκαφικαὶ ἐρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ (Πτελεόν, Γρίτσα, Ἅγιοι Θεόδωροι, Φάρσαλα), ΠΑΕ 1951, 129 - 163.
27. » » Ἀνασκαφικαὶ ἐρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ (Πτελεόν, Φάρσαλα), ΠΑΕ 1952, 164 - 204.

28. Ν. Μ. Βερδελής 'Ανασκαφικαὶ ἐρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ (Πτελεόν, Φάρσαλα), ΠΑΕ 1953, 120 - 132.
29. » » 'Ανασκαφὴ Φαρσάλου, ΠΑΕ 1954, 153 - 159.
30. » » 'Ανασκαφὴ Φαρσάλου, ΠΑΕ 1955, 140 - 146.
31. V. Milojević, Vorbericht über die Ausgrabungen auf den Magulen von Oztaki, Arapi und Gremnos bei Larisa 1955, AA 1955, 182 - 231.
32. » » Bericht über die Ausgrabungen auf der Gremnos - Magula bei Larisa 1956, AA 1956, 141 - 183.
33. Δ. Θεοχάρης, 'Ανασκαφαὶ ἐν Ἰωλκῷ, ΠΑΕ 1956, 119 - 130.
34. » » 'Ανασκαφαὶ ἐν Ἰωλκῷ, (Νήλεια), ΠΑΕ 1957, 54 - 69.
35. H. Biesantz, Bericht über Ausgrabungen im Gebiet der Gremnos - Magula bei Larisa im Frühjahr 1958, AA 1957, 37 - 57.
36. V. Milojević, Die neuen mittel-und altpaläolithischen Funde von Balkanhalbinsel (Γκρεμνός), Germania 1958, 319 - 324.
37. Δ. Θεοχάρης, 'Ανασκαφαὶ καὶ ἐρευναι ἐν Τρίκκῃ, ΠΑΕ 1958, 64 - 80.
38. » » Πύρασος, Θεσσαλικά 1959, 29 - 68.
39. Μ. Παπαδοπούλου - Θεοχάρη, 'Εκ τῆς προϊστορικῆς Τρίκκης, Θεσσαλικά 1959, 69 - 79.
40. V. Milojević, Die Ausgrabungen im Gebiet der Gremnos, Oztaki —und Soufli— Magula bei Larisa, AA 1959, 35 - 55.
41. Μ. Δ. Θεοχάρη, Μυκηναϊκὰ ἐκ Λαρίσης (Χασάμπαλι - Γεντίκι), Θεσσαλικά 1960, 47 - 56.
42. Δ. Θεοχάρης, 'Ανασκαφαὶ ἐν Ἰωλκῷ (Νήλεια), ΠΑΕ 1960, 49 - 59.
43. V. Milojević, Die Versuchsgrabungen im Gebiete von Petra am Boibi-See und die Geländebegehungen in Nordostthessalien, AA 1960, 150 - 178.
44. 'Ε. 'Ραχωβίτου - Γουριώτου, Πρωτογεωμετρικὸν Θεσσαλικὸν Πινάκιον ('Αργισσα), Θεσσαλικά 1960, 25 - 28.
45. Δ. Θεοχάρης, 'Ανασκαφαὶ Ἰωλκοῦ, ΠΑΕ 1961, 45 - 54.
46. Μ. Δ. Θεοχάρη, Δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ εἰς Χασάμπαλι Λαρίσης, Θεσσαλικά 1962, 35 - 60.
47. » » Πρωτογεωμετρικὰ Θεσσαλίας (Πλατύκαμπος, Νέα Ἰωνία Βόλου), Θεσσαλικά 1966, 37 - 53.
48. Δ. Θεοχάρης, 'Ο τύμβος τοῦ Ἐξαλόφου καὶ ἡ εἰσβολὴ τῶν Θεσσαλῶν, AAA 1968, 289 - 295.
49. » » 'Ανασκαφαὶ ἐν Σέσκλῳ, ΠΑΕ 1968, 24 - 30.
50. Δ. Θεοχάρης - Μ. Θεοχάρη, 'Εκ τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἰωλκοῦ, AAA 1970, 198 - 203.

Υ. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Α. ΦΘΙΩΤΙΣ

α) Ἀρθρα.

1. S. Marinatos, Forschungen in Thermopylai (Βαρδάτες), VI Intern. Kongr. (1939), 333 - 341.

B. ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ - ΑΙΤΩΛΙΑ

α) Ἀρχα.

1. Ἰ. Π. Βοκοτοπούλου, Πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς περιοχῆς Ἀγρινίου, ΑΔ 1969 Μελέται, 74 - 94.

Γ. ΦΩΚΙΣ - ΛΟΚΡΙΣ

α) Ἀὐτοτελῆ.

1. P. Perdrizet, Monuments figurés, petit Bronzes, terres-cuites, antiquités diverses. Fouilles de Delphes V(1), Paris 1908.
2. C. Rolley, Les Statuettes de bronze. Fouilles de Delphes V(2), Paris 1969.
3. C. Vatin, Médéon de Phocide, Paris 1969.
4. C. Rolley, Les trépieds à cuve clouée. Fouilles de Delphes V(3), Paris 1977.

β) Ἀρχα.

5. L. Lerat, Tombes submyceniennes et géométriques à Delphes, BCH 1937, 44 - 52.

Δ. ΒΟΙΩΤΙΑ

α) Ἀὐτοτελῆ.

1. P. N. Ure, Aryballoi and Figurines from Rhitsona in Boeotia, Cambridge 1934.
2. P. Wolters - G. Bruns, Das Kabirenheiligtum bei Theben, τόμ. I, Berlin 1940.
3. J. Ducat, Les Kouroi du Ptoion, Paris 1971.
4. W. Heyder - A. Mallwitz, Die Bauten im Kabirenheiligtum bei Theben, τόμ. II, Berlin 1978.
5. S. Symeonoglou, Kadmeia I. Mycenaean Finds from Thebes, Greece; Excavation at 14 Oedipus St. (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 35), Göteborg 1973.
6. Th. Spyropoulos - J. Chadwick, The Thebes Tablets II, Salamanca 1975.

β) Ἀρχα.

7. P. Wolters, Βοιωτικαὶ ἀρχαιότητες (Θῆβαι), ΑΕ 1892, 213 - 240.
8. Γ. Σωτηριάδης, Γεωμετρικοὶ τάφοι παρὰ τὸ χωρίον Βρανέζι, ΠΑΕ 1904, 39 - 40.
9. G. Sotiriadis, Grabhügel geometrischer Epoche bei Wranézi in der Kopais, AM 1905, 132 - 133.
10. Γ. Σωτηριάδης, Ἀνασκαφαὶ ἐν Χαιρωνείᾳ, παρὰ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ ἐν Φωκίδι (Βρανέζι), ΠΑΕ 1907, 108 - 112.
11. R. A. Tomlinson - J. M. Fossey, Ancient Remains on Mount Mavrovouni, South Boeotia, BSA 1970, 243 - 263.
12. Κ. Δημακοπούλου, Ὑπομνηματικὸς κιβωτιόσχημος τάφος εἰς Θήβας, ΑΑΑ 1975, 86 - 90.

Ε. ΕΥΒΟΙΑ.

α) Ἀὐτοτελῆ.

1. M. R. Popham - L. H. Sackett, Excavations at Lefkandi, Euboea 1964 - 66, London 1968.

2. P. Auberson κ.ἄ., Eretria. Ausgrabungen und Forschungen - Fouilles et Recherches, τόμ. I - VI, Bern 1968 - 1978.
3. P. Auberson - K. Schefold, Führer durch Eretria, Bern 1972.
4. Th. Jacobsen, Prehistoric Euboea, London 1979.
5. M. R. Popham κ.ἄ., Lefkandi I. The Iron Age, London 1979 - 1980.

β) Ἑρετρία.

6. Κ. Κουρουγιώτης, Ἀγγεῖα Ἑρετρίας, ΑΕ 1903, 1 - 38.
7. » » Ἀνασκαφὴ Ἑρετρίας, ΠΑΕ 1910, 267 - 269.
8. K. Kuruniotis, Goldschmuck aus Eretria, AM 1913, 289 - 328.
9. J. Boardman, Pottery from Eretria, BSA 1952, 1 - 48.
10. » » Early Euboean Pottery and History, BSA 1957, 1 - 29.
11. Ἀ. Ἀνδρειωμένου, Πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ Χαλκίδος, Χαριστήριον Ὁρλάνδου (1966), 248 - 269.
12. T. W. Jacobsen, Euboea in the protogeometric Period, BSA 1966, 106 - 107.
13. K. Schefold, Die Grabungen in Eretria im Herbst 1964 und 1965, Antike Kunst 1966, 106 - 124.
14. H. Bloesch - B. Mühletaler, Stoffreste aus spätgeometrischen Gräbern südlich des Westtores von Eretria (Herbstgrabung 1965), Antike Kunst 1967, 130 - 132.
15. V. Karageorghis - L. Kahil, Témoignages Eubéen à Chypre et Chypriotes à Erétrie, Antike Kunst 1967, 133 - 135.
16. L. Kahil, Céramique géométrique et subgéométrique d'Erétrie, Antike Kunst 1968, 99 - 101.
17. K. Schefold κ.ἄ., Eretria 1968, Antike Kunst 1969, 72 - 87.
18. P. G. Themelis, Protogeometric Necropolis near Lefkandi, AAA 1969, 98 - 102.
19. Π. Θέμελης, Ἑρετριάκᾶ, ΑΕ 1969, 143 - 178.
20. » » Εἰδήσεις ἐξ Εὐβοίας (Ἑρέτρια, Χαλκίς), AAA 1969, 26 - 30.
21. » » Ἑρέτρια, Πρωτογεωμετρική, Γεωμετρική, AAA 1970, 314 - 319.
22. V. R. Desborough κ.ἄ., A Euboean Centaur, BSA 1970, 21 - 30.
23. M. R. Popham - L. H. Sackett, Lefkandi, Excavations, ΑΔ 1970 Χρον., 258 - 260.
24. L. H. Sackett, Lefkandi 1970, ΑΔ 1971 Χρον., 267.
25. M. R. Popham - E. Milburn, The Late Helladic III C Pottery of Xeropolis (Lefkandi), BSA 1971, 333 - 352.
26. C. Bérard, Eretria 1969 - 1970. Architecture érétrienne et Mythologie delphique, Antike Kunst 1971, 59 - 73.
27. P. Auberson, La reconstitution de Daphnéphoréion d'Erétrie, Antike Kunst 1974, 60 - 68.
28. K. Schefold, Grabungen in Eretria 1973, Antike Kunst 1974, 69 - 75.
29. Ἀ. Ἀ. Σαμψών, Ἀνασκαφὴ εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας Κηρίνου, AAA 1975, 32 - 37.
30. Ἀ. Ἀνδρειωμένου, Γεωμετρικὴ καὶ ὑπογεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐξ Ἑρετρίας, ΑΕ 1975, 206 - 229.
31. » » Γεωμετρικὴ καὶ ὑπογεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐξ Ἑρετρίας, II, ΑΕ 1977, 128 - 163.

α) Αὐτοτελής.

1. W. Kraiker - K. Kübler, Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen, τόμ. I. Die Necropolen des 12. bis 10. Jahrhunderts, Berlin 1939.
2. R. S. Young, Late Geometric Graves and a seventh Century Well in the Agora, Hesperia Supplement II, Athens (Vienna) 1939.
3. H. Payne κ.ά., Perachora; The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia, τόμ. I - II, Oxford 1940, 1962.
4. K. Kübler, Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen, τόμ. IV, Neufunde aus der Nekropole des 11. und 10. Jahrhunderts, Berlin 1943.
5. » » Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen, τόμ. V(1), Die Nekropole des 10. bis 8. Jahrhunderts, Berlin 1954.
6. » » Kerameikos. Ergebnisse der Ausgrabungen, τόμ. VI(1), Die Nekropole des späten 8. bis die frühen 6. Jahrhunderts, Berlin 1959.
7. E. T. H. Brann, The Athenian Agora, τόμ. VIII. Late Geometric and Protoattic Pottery. Mid 8th to late 7th Century b. C., Princeton 1962.
8. Σ. Παπασπυρίδου - Καρούζου, Ἀγγεῖα τοῦ Ἀναγυροῦντος, Ἀθῆναι 1963.
9. Σ. Ε. Ἰακωβίδης, Περαιτή. Τὸ νεκροταφεῖον, τεύχη Α - Γ, Ἀθῆναι 1969 - 1970.
10. S. A. Immerwahr, The Athenian Agora, τόμ. XIII. The Neolithic and Bronze Ages, Princeton 1971.
11. H. A. Thompson - R. E. Wycherley, The Athenian Agora, τόμ. XIV. The Agora of Athens, the History, Shape and Uses of an ancient city Center, Princeton 1972.
12. Γ. Ἐ. Μυλωνᾶς, Τὸ Δυτικὸν Νεκροταφεῖον τῆς Ἐλευσίνος, τεύχη Α - Γ, Ἀθῆναι 1975.
13. G. Krause, Untersuchungen zu den ältesten Nekropolen am Eridanos in Athen (Hamburger Beiträge zur Archäologie, Beiheft 3 - I, II, 1975), Hamburg 1975.
14. Μ. Παντελίδου, Αἱ Προϊστορικαὶ Ἀθῆναι, Ἀθῆναι 1975.
15. M. K. Langdon, A Sanctuary of Zeus on Mount Hymettos, Hesperia Supplement XVI, Princeton 1976.

β) Ἀρθρα.

16. Δ. Φίλιος, Ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἀνασκαφῶν, ΑΕ 1885, 169 - 184.
17. » » Ἀνασκαφαὶ ἀρχαίων τάφων ἐν Ἐλευσίνι, ΑΕ 1889, 171 - 194.
18. A. Brueckner - E. Pernice. Ein attischer Friedhof (Δίπυλον), ΑΜ 1893, 73 - 191.
19. Ἀ. Ν. Σκιᾶς, Παναρχαία Ἐλευσινιακὴ νεκρόπολις, ΑΕ 1898, 29 - 122.
20. » » Ἀνασκαφὴ ἐν Ἐλευσίνι, ΠΑΕ 1898, 72 - 91.
21. J. P. Droop, Dipylon Vases from the Kynosarges Site, BSA 1905 - 6, 80 - 92.
22. Π. Καστριώτης - Ἀ. Φιλαδελφεύς, Ἀνασκαφαὶ Ἀναβύσου, ΠΑΕ 1911, 110 - 131.
23. Κ. Κουρουνιώτης, Ἐξ Ἀττικῆς. Ἀνασκαφαὶ Παλαιοῦ Φαλήρου, ΑΕ 1911, 246 - 256.
24. Ἀ. Ν. Σκιᾶς, Νεώτεραι ἀνασκαφαὶ ἐν τῇ παναρχαίᾳ Ἐλευσινιακῇ νεκροπόλει, ΑΕ 1912, 1 - 39.
25. Σ. Πελεκίδης, Ἀνασκαφὴ Φαλήρου, ΑΔ 1916, 13 - 64.
26. Ἀ. Φιλαδελφεύς, Ἀνασκαφὴ παρὰ τὸ χωρίον Σπάτα, ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 131 - 138.
27. D. Burr, A geometric House and a proto-attic votive Deposit, Hesperia 1933, 542 - 640.

28. C. W. Blegen, Inscriptions on geometric Pottery from Hymettos, *AJA* 1934, 10 - 28.
29. R. S. Young, Excavation on Mount Hymettos, 1939, *AJA* 1940, 1 - 9.
30. » » An early geometric Grave near the Athenian Agora, *Hesperia* 1949, 275 - 297.
31. » » Sepulturae intra Urbem, *Hesperia* 1951, 67 - 134.
32. J. M. Cook, A Geometric Amphora and Gold Band (Κορωπί), *BSA* 1951, 45 - 49.
33. C. W. Blegen, Two Athenian Grave Groups of about 900 b.C., *Hesperia* 1952, 279 - 294.
34. Γ. Έ. Μυλωνάς - Ί. Τραυλός, Άνασκαφαί έν Έλευσίνι, ΠΑΕ 1952, 53 - 72.
35. Γ. Έ. Μυλωνάς, Άνασκαφή νεκροταφείου Έλευσίνος, ΠΑΕ 1953, 77 - 87.
36. Γ. Σ. Δοντάς, Άνασκαφή ύπό τόν ίερών ναόν της Μητροπόλεως τών Άθηνών, ΑΕ 1953 - 54, Μέρος Γ', 89 - 97.
37. Γ. Έ. Μυλωνάς, Άνασκαφή νεκροταφείου Έλευσίνος, ΠΑΕ 1954, 50 - 65.
38. » » Άνασκαφή νεκροταφείου Έλευσίνος, ΠΑΕ 1955, 67 - 77.
39. » » Άνασκαφή νεκροταφείου Έλευσίνος, ΠΑΕ 1956, 57 - 62.
40. Σ. Ί. Χαριτωνίδης, Άνασκαφή κλασσικών τάφων παρά την πλστειαν Συντάγματος, Άρχαιότερα εύρήματα, ΑΕ 1958, 2 - 5.
41. E. Brann, Late geometric Grave Groups from the athenian Agora, *Hesperia* 1960, 402 - 416.
42. » » Late geometric Well Groups from the athenian Agora, *Hesperia* 1961, 93 - 146.
43. E. L. Smithson, The protogeometric Cemetery at Nea Ionia, 1949, *Hesperia* 1961, 147 - 178.
44. W. A. McDonald, A geometric Grave Group from Thorikos in Attica, *Hesperia* 1961, 299 - 304.
45. F. Willemsen, Das protogeometrische Grab N 114 unter der südlichen Torwand des Dipylon, *AM* 1963, 148 - 153.
46. R. Tölle, Figürlich bemalte Fragmente der geometrischen Zeit vom Kerameikos, *AA* 1963, 642 - 665.
47. D. Callipolitis - Feytmans, Tombes de Callithea en Attique, *BCH* 1963, 404 - 430.
48. Β. Γ. Καλλιπολίτης, Άνασκαφή τάφων Άναγυροῦντος (Βάρη), ΑΔ 1965 Χρον., 112 - 117.
49. F. Willemsen κ.ά., Eridanos - Nekropole, Berichte über die Grabungen 1964 und 1965 südlich der heiligen Strasse. I. Geometrische Gräber, *AM* 1966, 4 - 10, 112 - 116.
50. Ό. Άλεξανδρῆ, Έλευσίς. Όδός Θηβών, ΑΔ 1967 Χρον., 122 - 125.
51. » » Άρχαιότητες καί μνημεΐα Άθηνών. Γ' Έφορεία Κλασσικών άρχαιοτήτων Άθηνών (πέντε θέσεις), ΑΔ 1968 Χρον., 57, 67, 73, 82, 91 - 92.
52. E. L. Smithson, The Tomb of a rich athenian Lady, ca. 850 b.C., *Hesperia* 1968, 77 - 116.
53. Π. Θέμελης, Άρχαιότητες καί Μνημεΐα Άθηνών. Γ' Έφορεία Κλασσικών άρχαιοτήτων Άθηνών, 50 Συγγροῦ, ΑΔ 1969 Χρον., 73.
54. J. M. Geroulanos, Crabsitten des ausgehenden geometrischen Stils im Bereich des Gutes Trachones bei Athen, *AM* 1973, 1 - 54.
55. Σ. Ί. Χαριτωνίδης, Εύρήματα πρωτογεωμετρικής καί γεωμετρικής εποχής της άνασκαφής νοτίως της Άκροπόλεως 1955 - 1959, ΑΔ 1973 Μελέται, 1 - 63.
56. E. L. Smithson, A geometric Cemetery on the Areopagus : 1897, 1932, 1947, *Hesperia* 1974, 325 - 390.

XXVIII

57. B. von Freytag - Loringhoff, Ein spätgeometrisches Frauengrab vom Kerameikos, AM 1974, 1 - 25.
58. Β. Πετράκος, Ἐκ τῆς μυκηναϊκῆς Ὠρωπίας, ΑΔ 1974 Μελέται, 95 - 99.
59. B. Bohen, A new geometric Vase from the Kerameikos, AM 1976, 15 - 22.
60. E. L. Smithson, "Submycenaean" and LH IIC Domestic Deposits in Athens, AJA 1977, 78 - 79.
61. M. Brouskari, A Dark Age Cemetery in Erechtheion Street, Athens, BSA 1980, 13 - 31.

VI. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

A. ΑΡΓΟΛΙΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑ

α) Αὐτοτελής.

1. A. Frickenhaus - W. Müller - F. Oelman, Tiryns I. Die Ergebnisse der Ausgrabungen des Instituts. I. Die Hera von Tiryns, II. Die geometrische Nekropole, Athen 1912.
2. S. S. Weinberg, Corinth VII. Part I, Results of Excavations conducted by the American School of Classical Studies at Athens. The geometric and orientazing Pottery, Cambridge Massachusetts 1943.
3. A. N. Stillwell, Corinth XV (I). Results of Excavations conducted by the American School of Classical Studies at Athens. The Potter's Quarter, Princeton 1948.
4. R.-P. Charles, Étude anthropologique des nécropoles d'Argos (École Française d'Athènes, Études Péloponnésienes III), Paris 1963.
5. C. W. Blegen κ.ά., Corinth XIII. Results of Excavations conducted by the American School of Classical Studies at Athens. The North Cemetery, Princeton 1964.
6. C. Säflund, Excavations at Berbati 1936 - 1937, Stockholm 1965.
7. J. Deshayes, Argos. Les fouilles de la Deiras (Études Péloponnésienes IV), Paris 1966.
8. P. Courbin, La Céramique géométrique de l'Argolide, Paris 1966.
9. G. Mylonas, Mycenae's last Century of Greatness, Sydney 1968.
10. P. Gercke κ.ά., Tiryns V. Forschungen und Berichte (Unterstadt - Unterburg), Mainz am Rhein 1971.
11. Γ. Ἐ. Μυλωνάς, Τὸ Ὀρησκευτικὸν Κέντρον τῶν Μυκηνῶν, Ἀθῆναι 1972.
12. H. B. Siedentorf κ.ά., Tiryns VI. Forschungen und Berichte, Mainz am Rhein 1973.
13. I.-R. Hägg, Excavations in the Barbouna Area at Asine, I. General Introduction κ.λ.π. Uppsala 1973.
14. E. Slenczka, Tiryns VII. Figürlich bemalte mykenische Keramik aus Tiryns, Mainz am Rhein 1974.
15. P. Courbin, Tombes géométriques d'Argos I (1952 - 1958), (Études Péloponnésienes VII), Paris 1974.
16. R. Hägg, Die Gräber der Argolis in submykenischer, protogeometrischer und geometrischer Zeit, Uppsala 1974.
17. K. Müller κ.ά., Tiryns VIII. Forschungen und Berichte, Mainz am Rhein 1975.
18. C.-G. Styrenius κ.ά., Asine II. Results of the Excavations East of the Acropolis 1970-1974, 4. B. Wells, The protogeometric Period, 1. The Tombs, Stockholm 1976.

19. I.-R. Hägg, Excavations in the Barbouna Area at Asine, Fasc. 2, Finds from the Leventis Sector 1970 - 72, Uppsala 1978.
20. R. Avila κ.ά., Tiryns IX. Grabungen in der Unterburg 1971, Mainz am Rhein 1980.

β) *Α ρ θ ρ α.

21. Δ. Εὐαγγελίδης, Ἐκ τῆς Μυκηνῶν γεωμετρικῆς νεκροπόλεως, ΑΕ 1912, 127 - 141.
22. C. W. Blegen, Post-Mycenaean Deposits in Mycenaean Chamber - Tombs, ΑΕ 1937, 377 - 390.
23. » » Prosymna: Remains of post-mycenaean Date, ΑJA 1939, 410 - 444
24. O. Broneer, Investigations at Corinth, 1950, Hesperia 1951, 291 - 300.
25. Σ. Ἰ. Χαριτωνίδης, Ἐνασκαφαὶ ἐν Ἀργεῖ, ΠΑΕ 1952, 413 - 426.
26. » » Ἐνασκαφαὶ ἐν Ναυπλίᾳ, ΠΑΕ 1953, 191 - 204.
27. A. Roes, Fragments de poterie géométrique trouvés sur les citadelles d'Argos, BCH 1953, 90 - 104.
28. Ε. Πρωτονοτάριου - Δεϊλάκη, Χαλκοῦν γεωμετρικὸν εἰδῶλιον ἐξ Ἀσίνης, ΑΕ 1953 - 54, Μέρος Γ', 318 - 320.
29. Σ. Ἰ. Χαριτωνίδης, Ἐνασκαφαὶ Ναυπλίας, ΠΑΕ 1954, 232 - 241.
30. V. R. d' A. Desborough, Mycenae 1939 - 1953. Part V. Four Tombs, BSA 1954, 258 - 266.
31. S. Charitonidis, Recherches dans le quartier est d'Argos, BCH 1954, 410 - 426.
32. V. R. d' A. Desborough, Mycenae 1939 - 1954. Part IV. Three geometric Tombs, BSA 1955, 239 - 247.
33. S. Charitonidis, A geometric Grave at Clenia in Corinthia, ΑJA 1955, 125 - 128.
34. Σ. Χαριτωνίδης, Ἐνασκαφή Ναυπλίας, ΠΑΕ 1955, 233 - 235.
35. V. R. d' A. Desborough, Mycenae 1939 - 1955. Part III. Two Tombs, BSA 1956, 128 - 130.
36. Ν. Βερδελῆς, Ἐνασκαφή γεωμετρικῶν τάφων ἐν Τίρυνθι, ΑΕ 1956 Χρον., 3 - 4.
37. » » Ἐνασκαφή μυκηναϊκῆς ἐπιχώσεως ἐν Τίρυνθι, ΑΕ 1956 Χρον., 5 - 8.
38. G. Roux κ.ά., Argos, BCH 1957, 637 - 683.
39. P. Courbin, Une tombe géométrique d'Argos, BCH 1957, 322 - 386.
40. Ν. Μ. Βερδελῆς, Ἐνασκαφή εἰς τὴν ἀρχαίαν Σολύγειαν, ΠΑΕ 1958, 135 - 145.
41. Γ. Μυλωνᾶς, Ἡ ἀκρόπολις τῶν Μυκηνῶν, ΑΕ 1958, 153 - 207.
42. » » Ἐνασκαφή Μυκηνῶν. Τομεὺς Α, ΠΑΕ 1958, 146 - 155.
43. » » Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1959, 141 - 145.
44. » » Ἐνασκαφή ἀκροπόλεως Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1961, 155 - 160.
45. » » Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1962, 57 - 66.
46. R. Hägg, Research at Dendra 1961, AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 79 - 102.
47. Ν. Μ. Βερδελῆς, Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1962, 67 - 89.
48. Ν. Μ. Verdelis, A Sanctuary at Solygeia, Archaeology 1962, 184 - 192.
49. Γ. Μυλωνᾶς, Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1963, 96 - 106.
50. Ν. Μ. Verdelis, Neue geometrische Gräber in Tiryns, AM 1963, 1 - 62.
51. Ν. Μ. Βερδελῆς, Ἐνασκαφή Τίρυνθος, ἀνακάλυψις δύο νέων συρίγγων, ΑΔ 1963 Χρον., 66 - 73.
52. W. Taylour - J. Papadimitriou, Mycenae, Citadel House, ΑΔ 1963 Χρον., 82 - 84.
53. Γ. Μυλωνᾶς, Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΑΔ 1963 Χρον., 84 - 86.
54. » » Ἐνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1964, 68 - 77.
55. Ν. Μ. Βερδελῆς, Ἐνασκαφή Τίρυνθος, ΑΔ 1964 Χρον., 108 - 118.

56. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1965, 85 - 96.
57. R. Hägg, Geometrische Gräber von Asine, AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 117 - 138.
58. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1966, 103 - 114.
59. » » Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1967, 7 - 19.
60. » » Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1968, 5 - 11.
61. » » Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1970, 118 - 124.
62. Ch. K. Williams, II, Corinth, 1969 : Forum area. Cemetery of the Early Iron Age at the west End of the Race Course, Hesperia 1970, 12 - 20.
63. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1971, 146 - 156.
64. R. Hägg, Protogeometrische und geometrische Keramik in Nauplion, AIARS 1971 (Op. Ath. 10), 41 - 52.
65. J. F. Bommelaer, Nouveaux documents de céramique protoargienne, BCH 1972, 229 - 251.
66. J. F. Bommelaer - Y. Grandjean, Recherches dans le quartier sud d'Argos, BCH 1972, 155 - 228.
67. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1972, 114 - 126.
68. V. R. Desborough, Late Burials from Mycenae, BSA 1973, 87 - 101.
69. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1974, 89 - 92.
70. K. de Vries, A Grave with a figured Fibula at Lerna, Hesperia 1974, 80 - 104.
71. Β. Ἀραβαντινός, Μυκηναϊκά ἐκ Παλαιᾶς Ἐπιδαύρου, ΑΔ 1974 Μελέται, 70 - 87.
72. Γ. Μυλωνᾶς, Ἀνασκαφή Μυκηνῶν, ΠΑΕ 1975, 153 - 161.
73. A. Kanta, The Tripolis Street Graves at Argos, AAA 1975, 259 - 275.
74. Κ. Κόκκου - Βυρίδη, Τέσσερις πρωτογεωμετρικοί τάφοι στὸ Ἄργος, ΑΕ 1977, 171 - 194.
75. K. Kilian - Ch. Podzuweit, Ausgrabungen in Tiryns 1976, AA 1978, 449 - 498.
76. J. Rutter, The Last Mycenaeans at Corinth, Hesperia 1979, 348 - 392.
77. K. Kilian κ.ἄ., Ausgrabungen in Tiryns 1977, AA 1979, 379 - 447.
78. P. Grossmann, Arbeiten an der Unterburgmauer von Tiryns in den Jahren 1969, 1971 und 1972, AA 1980, 477 - 498.
79. K. Kilian κ.ἄ., Ausgrabungen in Tiryns 1978, 1979, AA 1981, 149 - 256.
80. » » Ausgrabungen in Tiryns 1980, AA 1982, 393 - 466.

B. ΑΡΚΑΔΙΑ

α) Ἀρχα.

1. W. Reichel - A. Wilhelm, Das Heiligthum der Artemis zu Lusoï, ÖJh 1901, 1 - 89.
2. R. Howell, A Survey of eastern Arcadia in Prehistory, BSA 1970, 79 - 127.
3. C. T. Syriopoulos, The homeric "windy Enispe": A prehistoric Settlement in north-western Arcadia near the River Ladon, BSA 1973, 193 - 205.
4. Κ. Θ. Συριόπουλος, Προβλήματα ἐκ τῆς ὁμηρικῆς τοπογραφίας τῆς Ἀρκαδίας. Ἡ Ὀμηρικὴ Φηρὴ καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Ὀρτιλόχου (Παλαιόκαστρον), Πρακτ. Α' Διεθν. Συνεδρ. Πελοπον. Σπουδ. Σπάρτη 7 - 14 Σεπτεμβρίου 1975, Ἀθῆναι 1976, τόμ. II, 23 - 35.

Γ. ΛΑΚΩΝΙΑ

α) Ἀὐτοτελής.

1. R. M. Dawkins, The Sanctuary of Artemis Orthia at Sparta, London 1929.

β) Ἐραρ.

2. R. C. Bosanquet κ.ἄ., Excavations at Sparta, 1906, BSA 1905 - 6, 277 - 479.
3. R. M. Dawkins κ.ἄ., Excavations at Sparta, 1907, BSA 1906 - 7, 1 - 267.
4. » » » Excavations at Sparta, 1908, BSA 1907 - 8, 1 - 158.
5. » » » Excavations at Sparta, 1909, BSA 1908 - 9, 1 - 157.
6. » » » Excavations at Sparta, 1910, BSA 1909 - 10, 1 - 61.
7. A. M. Woodward κ.ἄ., Excavations at Sparta, 1924 - 25, BSA 1923 - 25, 116 - 310.
8. » » » Excavations at Sparta, 1926, BSA 1925 - 26, 173 - 254.
9. » » » Excavations at Sparta, 1927, BSA 1926 - 27, 1 - 106.
10. » » » Excavations at Sparta, 1924 - 28, BSA 1927 - 28, 1 - 112.
11. » » » Excavations at Sparta, 1924 - 28, BSA 1928 - 30, 151 - 254.
12. H. Waterhouse - R. Hope Simpson, Prehistoric Laconia : Part I, BSA 1960, 67 - 107.
13. » » » » Prehistoric Laconia : Part II, BSA 1961, 114 - 175.
14. J. Boardman, Artemis Orthia and Chronology, BSA 1963, 1 - 7.

Δ. ΜΕΣΣΗΝΙΑ

α) Ἀὐτοτελής.

1. C. W. Blegen - M. Rawson, The Palace of Nestor at Pylos in western Messenia, τόμ. I, The Buildings and their Contents, Princeton 1966.
2. M. L. Lang, The Palace of Nestor at Pylos in western Messenia, τόμ. II, The Frescoes, Princeton 1969.
3. C. W. Blegen κ.ἄ., The Palace of Nestor at Pylos in western Messenia, τόμ. III, Princeton 1973.
4. N. A. C. Wilkie, A tholos Tomb at Nichoria, London 1975.

β) Ἐραρ.

5. N. Valmin, Malthi - Epilog, vorläufiger Bericht über die Schwedische Ausgrabung in Messenien 1952, AIARS 1953 (Op. Ath. 1), 29 - 46.
6. » » Spätmykenische Steinreliefs aus Messenien, AIARS 1955 (Op. Ath. 2), 66 - 74.
7. W. A. McDonald - R. Hope Simpson, Further Exploration in southwestern Peloponnese : 1962 - 1963, AJA 1964, 229 - 245.
8. Ἀ. Κ. Χωρέμης, Καρποφόρα Μεσσηνίας, ΑΔ 1968 Χρον., 158 - 159.
9. W. A. McDonald - R. Hope Simpson, Further Explorations in southwestern Peloponnese : 1964 - 1968, AJA 1969, 123 - 177.
10. W. A. McDonald, Excavations at Nichoria in Messenia : 1969 - 71, Hesperia 1972, 218 - 273.
11. Ἀ. Κ. Χωρέμης, Μυκηναϊκοὶ καὶ πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι εἰς Καρποφόραν Μεσσηνίας, ΑΕ 1973, 25 - 74.

12. W. A. McDonald, Excavations at Nichoria : 1973, AJA 1974, 172
13. » » Excavations at Nichoria in Messenia : 1972 - 1973, Hesperia 1975, 69 - 141.

Ε. ΤΡΙΦΥΛΙΑ - ΗΛΙΣ

α) Αὐτοτελής.

1. A. Furtwängler, Olympia, τόμ. IV. Die Bronzen und die übrigen kleineren Funde von Olympia, Berlin 1890.
2. E. Kunze κ.ά., Bericht über die Ausgrabungen in Olympia (1936 - 1976), τόμ. I - X, Berlin 1937 - 1981.
3. F. Willemssen, Dreifusskessel von Olympia, Olympische Forschungen, τόμ. III, Berlin 1957.
4. W.-D. Heilmeyer, Frühe olympische Tonfiguren, Olympische Forschungen, τόμ. VII, Berlin 1972.
5. M. Maass, Die geometrischen Dreifüsse von Olympia, Olympische Forschungen, τόμ. X, Berlin 1978.
6. W.-D. Heilmeyer, Frühe olympische Bronzefiguren, die Tiervotive, Olympische Forschungen, τόμ. XII, Berlin 1979.
7. H. Philipp, Bronzeschmuck aus Olympia, Olympische Forschungen, τόμ. XIII, Berlin 1981.

β) Ἀρθρο.

8. Ν. Γιαλούρης, Ἀνασκαφαὶ ἀρχαίας Ἡλίδος, ΠΑΕ 1961, 180 - 183.
9. » » Ἀνασκαφαὶ Ἡλίδος, ΠΑΕ 1962, 122 - 126.
10. V. Leon, Zweiter vorläufiger Bericht über die Ausgrabung in Alt-Elis, ÖJh 1961 - 63 Beiblatt, 33 - 58.
11. Ν. Γιαλούρης, Ἀνασκαφαὶ ἀρχαίας Ἡλίδος, ΠΑΕ 1963, 137 - 140.
12. » » Ἀνασκαφαὶ Ἡλίδος, ΠΑΕ 1964, 136 - 139.
13. J. Servais, Le site helladique de Khlémoutsi et l'Hyrminé homérique, BCH 1964, 9 - 50.
14. Ν. Γιαλούρης, Ἀνασκαφαὶ Ἡλίδος, ΠΑΕ 1967, 20 - 21.
15. Α. Παρλαμά, Θαλαμοειδὲς τάφος εἰς Ἀγραπιδοχώρι Ἡλείας, ΑΕ 1971 Χρον., 52 - 60.
16. Ν. Γιαλούρης, Ἀνασκαφὴ ἀρχαίας Ἡλίδος, ΠΑΕ 1972, 139 - 142.
17. » » Ἀνασκαφὴ ἀρχαίας Ἡλίδος, ΠΑΕ 1973, 112 - 118.
18. Α. Παρλαμά, Μυκηναϊκὰ Ἡλείας (Διάφοροι θέσεις), ΑΔ 1974 Μελέται, 25 - 58.

ΣΤ. ΑΧΑΪΑ

α) Αὐτοτελής.

1. Α. Papadopoulos, Excavations at Aigion 1970 (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 46), Göteborg 1976.
2. S. Deger - Jalkotzy, Fremde Zuwanderer im spätmykenischen Griechenland (Αἴγαια), Österreich. Akad. der Wiss. Phil.-Hist. Kl. Sitzung. 326. Band, Wien 1977.
3. Th. Papadopoulos, Mycenaean Achaea, Μέρη I - II (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 55 : 1 - 2), Göteborg 1978 - 1979.

β) Ἀρθρα.

4. Ν. Σ. Ζαφειρόπουλος, Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι εἰς περιφέρειαν Φαρῶν Ἀχαΐας, ΠΑΕ 1952, 396 - 412.
5. » » Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι εἰς περιφέρειαν Φαρῶν Ἀχαΐας, ΠΑΕ 1956, 193 - 201.
6. » » Ἀνασκαφή Φαρῶν, ΠΑΕ 1957, 114 - 117.
7. E. Vermeule, The Mycenaean in Achaia, AJA 1960, 1 - 21.
8. Ε. Ί. Μαστροκόστας, Ἀνασκαφή τοῦ Τείχους Δυμαίων, ΠΑΕ 1962, 127 - 133.
9. » » Ἀνασκαφή τοῦ Τείχους Δυμαίων, ΠΑΕ 1963, 93 - 98.
10. » » Ἀνασκαφή τοῦ Τείχους Δυμαίων, ΠΑΕ 1964, 60 - 67.
11. P. Åström, Mycenaean Pottery from the Region of Aigion, with a List of prehistoric Sites in Achaia, AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 89 - 110.
12. Ε. Ί. Μαστροκόστας, Ἀνασκαφή τοῦ Τείχους Δυμαίων, ΠΑΕ 1965, 121 - 136.
13. Φ. Πέτσας, Ἀρχαιοτῆτες καὶ μνημεῖα Ἀχαΐας. Αἴγιον, Νεκροταφεῖον, ΑΔ 1971 Χρον., 175 - 185.
14. Ί. Μ. Δεκουλάκου, Γεωμετρικοὶ ταφικοὶ πίθοι ἐξ Ἀχαΐας (Δρέπανον), ΑΕ 1973 Χρον., 15 - 29.
15. Ἀ. Ί. Παπαδόπουλος, Ἀνασκαφὴ ΥΕ νεκροταφείου Καλλιθέας Πατρῶν, ΠΑΕ 1976, 196 - 199.
16. » » Ἀνασκαφή Καλλιθέας Πατρῶν, ΠΑΕ 1977, 122 - 124.
17. » » Ἀνασκαφή Καλλιθέας Πατρῶν, ΠΑΕ 1978, 122 - 124.

VII. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ - ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

Α. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ.

α) Αὐτοτελεῖ.

1. W. Dörpfeld κ.ά., Alt-Ithaka, τόμ. I - II, München 1927.

β) Ἀρθρα.

2. P. Dessoulavy, Vases mycéniens du Musée de Neuchâtel (Suisse), (Μαζαρακάτα - Λειβαθώ), RA 1900 (II), 128 - 147.
3. P. Cavadias, Fouilles à Céphalonie (Μαζαρακάτα), CRAI 1909, 382 - 391.
4. » » Notes sur les fouilles de Céphalonie (Μαζαρακάτα, Κοκκολάτα, Κράνη), CRAI 1911, 6 - 9.
5. Ν. Κυπαρίσσης - Ἀ. Φιλαδελφεύς, Ἀνασκαφαὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 1912 (Κράνη, Διακάτα), ΠΑΕ 1912, 100 - 118.
6. Π. Καββαδίας, Περί τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀνασκαφῶν (Μαζαρακάτα, Κοκκολάτα), ΠΑΕ 1912, 247 - 268.
7. Ν. Κυπαρίσσης, Ἀγγελίαι. Κεφαλληνίας (Κράνη, Διακάτα), ΑΕ 1912, 268.
8. » » Κεφαλληνιακά (Κράνη, Διακάτα), ΑΔ 1919, 83 - 122.
9. Σ. Μαρινᾶτος, Ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι ἀνὰ τὴν Κεφαλληνίαν (Κοντογενάδα), ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 172 - 177.
10. S. Benton, The Ionian Islands (Διάφοροι θέσεις), BSA 1931 - 32, 213 - 246.
11. Σ. Μαρινᾶτος, Αἱ ἀνασκαφαὶ Goekoop ἐν Κεφαλληνίᾳ (Διακάτα, Λακκίθρα, Κοντογενάδα), ΑΕ 1932, 1 - 47.

12. W. A. Heurtley, Excavations in Ithaca, I (Ἀετός), BSA 1932 - 33, 22 - 65.
13. Σ. Μαρινάτος, Αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀνασκαφαὶ Goekoop 2 (Μεταξάτα), ΑΕ 1933, 68 - 100.
14. G. Karo, Archäologische Funde von Mai 1932 bis Juli 1933. Griechenland und Dodekanes (Λακκίθρα), AA 1933, 239 - 240.
15. » » Archäologische Funde von Juli 1933 bis Juli 1934. Griechenland und Dodekanes (Διακάτα, Λακκίθρα), AA 1934, 163.
16. W. A. Heurtley, Excavations in Ithaca, II (Πελικάτα), BSA 1934 - 35, 1 - 44.
17. S. Benton, Excavations in Ithaca, III (Πόλις I), BSA 1934 - 35, 45 - 73.
18. S. Benton, Excavations in Ithaca, III (Πόλις II), BSA 1938 - 39, 1 - 51.
19. W. A. Heurtley, Excavations in Ithaca 1930 - 35; Summary of the Work, BSA 1939 - 40, 1 - 13.
20. W. A. Heurtley - M. Robertson, Excavations in Ithaca, V. The geometric and later Finds from Aetos, BSA 1948, 1 - 124.
21. H. Waterhouse, Excavations at Stavros, Ithaca, in 1937, BSA 1952, 227 - 242.
22. Σ. Μαρινάτος, Ἀνασκαφαὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ (Μαζαρακάτα, Παρισάτα), ΠΑΕ 1951, 184 - 186.
23. S. Benton, Further Excavations at Aetos, BSA 1953, 255 - 361.
24. M. S. F. Hood, Archaeology in Greece 1960 - 61 (Σκάλα), JHS 1961 AR, 16.
25. A. Sordinas, Investigations of the Prehistory of Corfu during 1964 - 1966, Balk. Stud. 1969, 393 - 424.
26. S. Benton - H. Waterhouse, Excavations in Ithaca : Tris Langadas, BSA 1973, 1 - 24.

Β. ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ

α) Αὐτοτελῆ.

1. Lord W. Taylour, Mycenaean Pottery in Italy and adjacent Areas, Cambridge 1958.
2. G. Vallet, Rhégion et Zancle, Paris 1958.
3. L. Bernabò Brea - M. Cavalier, Mylai, Novara 1959.
4. G. Vallet - F. Villard, Mégara Hyblaea, τόμ. 1 : 1 - 2, 4, Paris 1964 - 1976.

β) Ἀρθρα.

5. P. Orsi, Necropoli Sicula presso Siracusa con vasi e bronzi Micenei, MA 1893 (τόμ. II), 5 - 36.
6. » » Siracusa. Relazione sugli scavi eseguiti nella necropoli del Fusco nel dicembre 1892 e gennaio 1893, Notizie 1893, 445 - 486.
7. » » Siracusa. Gli scavi nella necropoli del Fusco a Siracusa nel giugno, novembre e dicembre del 1893, Notizie 1895, 109 - 192.
8. » » Thapsos, MA 1895 (τόμ. VI), 90 - 150.
9. L. Pigorini, Notizie diverse. Terramaricoli in terra d'Otranto, BPI 1899, 202 - 203.
10. P. Orsi, Siculi e Greci in Leontinoi, RM 1900, 62 - 98.
11. L. Pigorini, Note sopra l'età del bronzo dell'Italia Meridionale (Τάρας), BPI 1900, 6 - 21.
12. Q. Quagliati, Prodotti industriali micenei sullo Scoglio del Tonno in Taranto, BPI 1900, 285 - 288.
13. » » Taranto (Notizie degli scavi), Notizie 1900, 411 - 464.
14. » » Oria (Τάρας), Notizie 1902, 580 - 589.

15. P. Orsi, Necropoli e stazioni sicule di transizione. IV. Necropoli di Milocca e Matrensa (Siracusa), BPI 1903, 136 - 149.
16. G. Pellegrini, Tombe Greche Archaiche (Κύμη), MA 1903, 204 - 294.
17. P. Orsi, Nuovi documenti della civiltà premicenea e micenea in Italia (Ἀκράγας), Ausonia 1906, 5 - 12.
18. » » Floridia, sepolcreto siculo con vaso miceneo, Notizie 1909, 374 - 378.
19. E. Gàbrici, Cuma, MA 1913, 6 - 871.
20. P. Orsi, Gli scavi intorno a l'Athenaion di Siracusa negli anni 1912 - 1917, MA 1918, 353 - 762.
21. » » Siracusa. Nuova necropoli greca dei sec. VII - VI, Notizie 1925, 176 - 208, 296 - 321.
22. V. Rellini, Le stazioni Enee delle Marche di fase seriore e la civiltà italiana, MA 1931, 129 - 272.
23. P. E. Arias, Vestigia dell'arte Egeo - Micenea in Sicilia, BPI 1936 - 37, 57 - 64.
24. G. Buchner, Nota preliminare sulle ricerche preistoriche nell'Isola d'Ischia, BPI 1936 - 37, 65 - 93.
25. C. Säflund, Punta del Tonno. Eine vorgriechische Siedlung bei Tarent, Δράγμα Μ. Nilson, (1939), 458 - 490.
26. C. Drago, Scavo di un villaggio preistorico (Torre Castelluccia), Fasti Arch. 1948, 196 - 197 no. 1930.
27. T. J. Dunbabin, Minos and Daidalos in Sicily, BSR 1948, 1 - 18.
28. C. Drago, Villaggio preistorico (Torre Castelluccia), Fasti Arch. 1949, 243 no. 2372.
29. G. Vallet - F. Villard, Les dates de fondation de Mégara Hyblaea et de Syracuse, BCH 1952, 289 - 346.
30. C. Drago, Lo scavo di Torre Castelluccia (Pulsano), BPI 1953, 155 - 161.
31. G. Buchner, Scavi nella necropoli di Pithecusa (Lacco Ameno, isola d'Ischia 1952 - 1953), Atti 1954, 11 - 19.
32. G. Rizza, Leontini. Campagne di scavi 1950 - 1951 e 1951 - 1952: La necropoli della Valle S. Mauro; le fortificazioni meridionali della città e la porta di Siracusa, Notizie 1955, 281 - 376.
33. P. Pelagatti, La ceramica Laconica del Museo di Taranto, Annuario 1955 - 56, 7 - 44.
34. L. Bernabò Brea - M. Cavalier, Civiltà preistoriche delle isole Eolie e del territorio di Milazzo, BPI 1956, 7 - 98.
35. F. G. Lo Porto, Ceramica arcaica dalla necropoli di Taranto, Annuario 1959 - 60, 7 - 230.
36. P. Pelagatti, Naxos-Relazione preliminare delle campagne di scavo 1961 - 64, Boll. d'Arte 1964, 149 - 165.
37. G. Buchner, Pithekoussai; Oldest Greek Colony in the West, Expedition, τόμ. 8, ἀριθ. 4, 1966, 4 - 12.
38. J. Boardman - G. Buchner, Seals from Ischia and the Lyre-player Group, JdI 1966, 1 - 62.

VIII. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΑΚΤΑΙ Μ. ΑΣΙΑΣ - ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

A. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ

α) Αὐτοτελῆ.

1. F. Fouqué, Santorin et ses éruptions, Paris 1879.

2. F. F. Hiller von Gaertringen κ.ἄ., Thera, τόμ. I - IV, Berlin 1899 - 1904.
3. T. D. Atkinson κ.ἄ., Excavations at Phylakopi in Melos, London 1904.
4. A. Furtwängler κ.ἄ., Aegina. Das Heiligtum der Aphaia, München 1906.
5. Th. Sauciuc, Andros. Untersuchungen zur Geschichte und Topographie der Insel, Sonderschriften des Österr. Arch. Inst., τόμ. VIII, Wien 1914.
6. J. P. Harland, Prehistoric Aigina, Roma 1925.
7. Δ. Π. Πασχάλης, Ἡ Ἄνδρος, ἥτοι Ἱστορία τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1925.
8. Ch. Dugas, Délos X, Les vases de l'Héraion, Paris 1928.
9. A. Plassart, Délos XI, Les sanctuaires et les cultes du mont Cynthe, Paris 1928.
10. F. Courby, Délos XII, Les temples d'Apollon, Paris 1931.
11. Ch. Dugas - C. Rhomaios, Délos XV, Les vases préhelléniques et géométriques, Paris 1934.
12. W. Deonna, Délos XVIII, Le Mobilier Délien, Paris 1938.
13. G. Welter, Aigina, Berlin 1938.
14. R. Vallois, L'Architecture Hellénique et Hellénistique à Délos, τόμ. I - II, Paris 1944 - 1978.
15. W. Kraiker, Aigina. Die Vasen des 10. bis 7. Jahrhunderts v. Chr., Berlin 1951.
16. H. Gallet de Santerre, Délos Primitive et Archaique, Paris 1958.
17. V. Milojević, Samos I. Die prähistorische Siedlung unter dem Heraion; Grabung 1953 und 1955, Bonn 1961.
18. O. Rubensohn, Das Delion von Paros, Wiesbaden 1962.
19. U. L. Gehring, Die geometrischen Bronzen aus dem Heraion von Samos, Hamburg 1964.
20. B. Freyer - Schauenburg, Elfenbeine aus dem Samischen Heraion, Hamburg 1966.
21. J. Boardman, Excavations in Chios 1952 - 1955, Greek Emporio, Oxford 1967.
22. H. Walter, Samos V. Frühe samische Gefässe, Bonn 1968.
23. A. Cambitoglou κ.ἄ., Zagora I. Excavation of a geometric Settlement on the Island of Andros, Greece, Sydney 1971.
24. J. N. Coldstream - C. L. Huxley, Kythera. Excavations and Studies, London 1972.
25. R. Tölle - Kastenbein, Samos XIV. Das Kastro Tigani, Bonn 1974.
26. S. Hiller, Alt-Ägina, τόμ. IV (1), Mykenische Keramik, Mainz am Rhein 1975.
27. X. Καρδαρά, Ἀπλώματα Νάξου. Κινητὰ εὐρήματα τάφων Α' καὶ Β', Ἀθῆναι 1977.
28. H. P. Isler, Samos IV. Das archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos, Bonn 1978.

β) Ἀ ρ ρ α.

29. J. Th. Bent, Researches among the Cyclades, JHS 1884, 42 - 59.
30. F. Duemmler, Mittheilungen von den griechischen Inseln (Ἀμοργός κ.λ.π.), AM 1886, 15 - 46.
31. A. J. Evans, A Mycenaean Treasure from Aegina, JHS 1892, 195 - 226.
32. S. Wide - L. Kjellberg, Ausgrabungen auf Kalaureia, AM 1895, 267 - 326.
33. Β. Στάης, Προϊστορικοί συνοικισμοὶ ἐν Ἀττικῇ καὶ Αἰγίνῃ, AE 1895, 193 - 264.
34. L. Pallat, Ein Vasenfund aus Aegina, AM 1897, 265 - 333.
35. X. Τσουντας, Κυκλαδικὰ (Πάρος, Ἀντίπαρος, Δεσποτικόν, Ἀμοργός), AE 1898, 137 - 212.
36. » » Κυκλαδικὰ (Σίφνος, Σύρος), AE 1899, 73 - 134.

37. E. Pfuhl, Der archaische Friedhof am Stadtberge von Thera, AM 1903, 1 - 290.
38. Σ. Κλών, 'Ανασκαφαί Νάξου, ΠΑΕ 1903, 52 - 57.
39. » » 'Ανασκαφαί ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1904, 57 - 61.
40. S. Clon, Les tombeaux prémycéniens de Naxos, Comptes Rendus de Congrès internat. d'Arch. 1905.
41. R. M. Dawkins, A Visit to Skyros. Late mycenaean and geometric Vases, BSA 1904 - 5, 78 - 80.
42. Σ. Κλών, 'Ανασκαφαί ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1906, 86 - 89.
43. » » 'Ανασκαφικαὶ ἐργασίαι ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1908, 114 - 117.
44. » » 'Ανασκαφαί ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1909, 209 - 210.
45. » » 'Ανασκαφικαὶ ἐργασίαι ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1910, 270 - 273.
46. 'Α. Κεραμόπουλος, Μυκηναϊκοὶ τάφοι ἐν Αἰγίνῃ καὶ ἐν Θήβαις, ΑΕ 1910, 177 - 252.
47. S. Wide, Gräberfunde aus Salamis, AM 1910, 17 - 36.
48. Σ. Κλών, 'Εργασίαι ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1911, 357.
49. F. Poulsen - Ch. Ducas, Vases archaïques de Délos, BCH 1911, 350 - 422, 501.
50. Κ. Κουρουνιώτης, 'Ανασκαφαί καὶ ἐρευναι ἐν Χίῳ, ΑΔ 1915, 64 - 93.
51. Β. Στάης, 'Ανασκαφαί ἐν Κυθήροις, ΑΔ 1915, 191 - 194.
52. O. Rubensohn, Die prähistorischen und frühgeschichtlichen Funde auf dem Burg-hügel von Paros, AM 1917, 1 - 98.
53. Δ. Εὐαγγελίδης, 'Ανασκαφαί καὶ ἐρευναι ἐν Σκύρῳ. Γ. Προϊστορικὰ ἐργαλεῖα καὶ τάφοι μετὰ γεωμετρικῶν ἀγγείων, ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 41 - 44.
54. L. Renaudin, Vases préhelléniques de Thera à l'École Française d'Athènes, BCH 1922, 113 - 159.
55. D. Levi, La necropoli geometrica di Kardiani a Tinos, Annuario 1925 - 26, 203 - 234.
56. Κ. 'Ρωμαῖος, 'Η κάθαρσις τῆς Δήλου καὶ τὸ εὑρημα τοῦ Σταυροπούλου, ΑΔ 1929, 181 - 224.
57. W. Technau, Griechische Keramik im Samischen Heraion, AM 1929, 6 - 64.
58. E. Buschor, Heraion von Samos: Frühe Bauten, AM 1930, 1 - 99.
59. W. Lamb, Antissa, BSA 1930 - 31, 166 - 178.
60. » » Antissa, BSA 1931 - 32, 41 - 67.
61. R. Eilmann, Frühe griechische Keramik im samischen Heraion, AM 1933, 47 - 145.
62. W. Wrede κ.ά., Vorgeschichtliches in der Stadt Samos. Fundtatsachen, AM 1935 - 36, 112 - 200.
63. J. Papadimitriou, Ausgrabungen auf Skyros, AA 1936, 228 - 234.
64. Χ. Καροῦζος - Ν. Κοντολέον, 'Ανασκαφαί ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1937, 115 - 122.
65. Χ. 'Ι. Καροῦζος, 'Ανασκαφαί ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1939, 119 - 124.
66. G. Bakalakis, Das königliche Swert von Staphylos (Skopelos), VI Intern. Kongr. 1939, 309 - 316.
67. Μ. Κοντολέον, Γεωμετρικὸς ἀμφορεὺς ἐκ Νάξου (Γκρόττα), ΑΕ 1945 - 47, 1 - 21.
68. J. K. Brock - G. Mackworth Young, Excavations in Siphnos, BSA 1949, 1 - 92.
69. Ν. Πλάτων, 'Ο τάφος τοῦ Σταφύλου καὶ ὁ Μινωικὸς ἀποικισμὸς τῆς Πεπαρήθου, Κρητ. Χρον. 1949, 534 - 573.
70. Ν. Κοντολέον, 'Ανασκαφή ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1949, 112 - 122.
71. » » 'Ανασκαφή ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1950, 269 - 280.
72. » » 'Ανασκαφή ἐν Νάξῳ, ΠΑΕ 1951, 214 - 223.
73. H. D. Hansen, Prehistoric Skyros, Robinson Studies I, 54 - 63.

74. G. Welter, Von griechischen Inseln : Keos I. Die vorgeschichtliche Ansiedlung auf Hagia Irini, AA 1954, 50 - 51.
75. Ch. Mustakas, Kimolos, AM 1954 - 55, 153 - 158.
76. A. Furness, Some Early Pottery of Samos, Kalimnos and Chios, PPS 1956, 173 - 212.
77. K. Scholes, The Cyclades in the Later Bronze Age : A Synopsis, BSA 1956, 9 - 40.
78. H. Walter, Frühe samische Gefässe und ihre Fundlage, I, AM 1957, 35 - 51.
79. R. A. Higgins, The Aigina Treasure reconsidered, BSA 1957, 42 - 57.
80. N. M. Kontoleon, Theräisches, AM 1958, 117 - 139.
81. Ν. Κοντολέων, 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1958, 228 - 229.
82. » » 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1959, 180 - 187.
83. H. Walter - K. Vierneisel, Heraion von Samos. Die Funde der Kampagnen 1958 und 1959, AM 1959, 10 - 34.
84. E. Buschor κ.ά., Heraion 1959, AM 1959, 1 - 74.
85. Ν. Ζαφειρόπουλος, 'Ανδρος, ΑΔ 1960 Χρον., 248 - 249.
86. Ν. Κοντολέων, 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1960, 258 - 262.
87. Ν. Ζαφειρόπουλος, 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1960, 329 - 340.
88. Ν. Μ. Κοντολέων, 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1961, 191 - 200.
89. 'Α. Κ. 'Ανδρειωμένου, Θαλαμοειδὲς τάφος Σεληνίων Σαλαμῖνος, ΑΔ 1961 Χρον., 39 - 41.
90. C.-G. Styrenius, The Vases from the submycenaean Cemetery on Salamis, AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 103 - 123.
91. J. L. Caskey, Excavations in Keos, 1960 - 1961, Hesperia 1962, 263 - 283.
92. Χ. Γ. Ντούμας, 'Αρχαιότητες καὶ μνημεῖα Κυκλάδων. Νάξος, ΑΔ 1963 Χρον., 275 - 281.
93. J. L. Caskey, Excavations in Keos, 1963, Hesperia 1964, 312 - 335.
94. Φ. Παπαδοπούλου, 'Αρχαιότητες καὶ μνημεῖα Κυκλάδων. Νάξος, ΑΔ 1965 Χρον., 515 - 522.
95. Ν. Κοντολέων, 'Ανασκαφὴ Νάξου, ΠΑΕ 1965, 167 - 182.
96. Φ. Παπαδοπούλου, 'Αρχαιότητες καὶ μνημεῖα Κυκλάδων, Νάξος, ΑΔ 1966 Χρον., 391 - 396.
97. J. L. Caskey, Excavations in Keos 1964 - 65, Hesperia 1966, 363 - 376.
98. Ν. Μ. Κοντολέων, 'Ανασκαφὴ Νάξου, ΠΑΕ 1967, 112 - 123.
99. 'Α. Καμπίτογλου, 'Ανασκαφὴ Ζαγοράς 'Ανδρου, ΠΑΕ 1967, 103 - 111.
100. Σ. Μαρινᾶτος, 'Ανασκαφαὶ Θήρας, ΠΑΕ 1967, 124 - 150.
101. » » 'Ανασκαφαὶ Θήρας, II. ΠΑΕ 1968, 87 - 127.
102. Α. Cambitoglou, Andros : Zagora, ΑΔ 1968 Χρον., 384 - 388.
103. Φ. Ζαφειροπούλου, Δονούσα, ΑΔ 1969 Χρον., 390 - 393.
104. 'Α. Καμπίτογλου, 'Ανασκαφαὶ Ζαγοράς 'Ανδρου, ΠΑΕ 1969, 135 - 138.
105. Ν. Μ. Κοντολέων, 'Ανασκαφὴ Νάξου, ΠΑΕ 1969, 139 - 146.
106. Φ. Ζαφειροπούλου, Δονούσα, ΑΔ 1970 Χρον., 426 - 428.
107. Ν. Μ. Κοντολέων, 'Ανασκαφὴ Νάξου, ΠΑΕ 1970, 146 - 155.
108. Β. Φιλίππκη, 'Ανασκαφὴ ἀκροπόλεως 'Αγίου 'Ανδρέου (Σίφνου), ΑΔ 1970 Χρον., 431 - 434.
109. Ν. Μ. Κοντολέων, 'Ανασκαφαὶ Νάξου, ΠΑΕ 1971, 172 - 180.
110. J. L. Caskey, Investigation in Keos, Part I : Excavations and Explorations 1966 - 1970, Hesperia 1971, 359 - 396.

111. Φ. Ζαφειροπούλου, Γεωμετρική ὀχύρωση εἰς Κυκλάδας (Δονούσα), AAA 1971, 210 - 215.
112. J. L. Caskey, Investigation in Keos, Part II: A Conspectus of the Pottery, Hesperia 1972, 357 - 401.
113. Ἀ. Καμπίτογλου, Ἀνασκαφή Ζαγοῤῥας Ἀνδρου (1971), ΠΑΕ 1972, 251 - 273.
114. Φ. Ζαφειροπούλου, Ἀπὸ τὸν γεωμετρικὸν συνοικισμὸν Δονούσης, AAA 1973, 256 - 259.
115. Β. Λαμπρινουδάκης, Ἀνασκαφή Νάξου, ΠΑΕ 1974, 189 - 193.
116. R. Barber, Phylakopi 1911 and the History of the Later Cycladic Bronze Age, BSA 1974, 1 - 53.
117. Π. Γ. Θέμελης, Ζαγοῤῥα. Πόλις ἢ νεκρόπολις; ΑΕ 1975, 230 - 266.
118. Β. Φιλίππáκη, Ἀνασκαφή ἀκροπόλεως Ἀγίου Ἀνδρέου Σίφνου, ΠΑΕ 1975, 235 - 237.
119. » » Ἀνασκαφή ἀκροπόλεως Ἀγίου Ἀνδρέου Σίφνου, ΠΑΕ 1976, 284 - 286.
120. Δ. Σκιλάρντι, Ἀνασκαφαὶ Πάρου, ΠΑΕ 1976, 287 - 294.
121. » » Ἀνασκαφαὶ ἐστὶν Πάρο, ΠΑΕ 1977, 363 - 377.
122. » » Ἀνασκαφή ἐστὶν Πάρο, ΠΑΕ 1978, 195 - 210.
123. Β. Κ. Λαμπρινουδάκης, Ἀνασκαφή Νάξου, ΠΑΕ 1978, 211 - 218.
124. Β. Φιλίππáκη, Ἀνασκαφή ἀκροπόλεως Ἀγίου Ἀνδρέου Σίφνου, ΠΑΕ 1978, 192 - 194.

Β. ΑΚΤΑΙ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

α) Αὐτοτελεῖ.

1. D. G. Hogarth, Excavations at Ephesus; The archaic Artemisia, London 1908.
2. A. von Gerkan, Milet I (8), Kalabaktepe, Athenatempel und Umgebung, Staatliche Museen zu Berlin, Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1899, Berlin 1925.
3. E. Akurgal, Bayrakli. Erster vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Alt-Smyrna, Ankara 1950.
4. C. W. Blegen κ.ά., Troy III, The sixth Settlement, Princeton 1953.
5. » » » » Troy IV, Settlements VIIa, VIIb and VIII, Princeton 1958.
6. E. Akurgal, Die Kunst Anatoliens von Homer bis Alexander, Berlin 1961.
7. G. Kleiner κ.ά., Panionion und Melie, JdI Ergänzungsheft 23, Berlin 1967.
8. G. Kleiner, Alt-Milet, Wiesbaden 1966.
9. » » Die Ruinen von Milet, Berlin 1968.
10. Y. Boysal, Katalog der Vasen im Museum in Bodrum, I. Mykenisch - Protogeometrisch, Ankara 1969.
11. W. Radt, Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoche, IM Beiheft 3, Tübingen 1970.

β) Ἀρχαία.

12. W. R. Paton, Excavations in Caria (Assarlik), JHS 1887, 64 - 82.
13. W. R. Paton - J. L. Myres, Karian Sites and Inscriptions (Assarlik), JHS 1896, 203, 242 - 247.

14. Th. Wiegand, Sechster vorläufiger Bericht über die von den königlichen Museen in Milet und Didyma unternommenen Ausgrabungen, Abhandlung. der königl. Preussich. Akad. der Wiss. 1908, Anhang I, 3 - 9.
15. M. F. Sartiaux, Nouvelles recherches sur le site de Phocée, CRAI 1921, 119 - 129.
16. J. Keil, Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Ephesos, ÖJh 1926 Beiblatt, 247 - 300.
17. F.-H. Miltner, Bericht über eine Voruntersuchung in Alt-Smyrna, ÖJh 1932 Beiblatt, 127 - 188.
18. A. von Gerkan, Zur Lage des Archaischen Milet, Bericht VI intern. Kongr. (1939), 323 - 325.
19. C. Weickert, Grabungen in Milet 1938, Bericht VI intern. Kongr. (1939), 325 - 332.
20. » » Die Ausgrabung beim Athena-Tempel in Milet 1955, IM 1957, 102-132.
21. E. Akurgal, Les fouilles de Phocée et les sondages de Kymé, Anadolou 1965, 3 - 14.
22. J. M. Cook к.ä., Old Smyrna 1948 - 1951, BSA 1958 - 59, 1 - 181.
23. C. Weickert, Neue Ausgrabungen in Milet, év E. Boehringer, Deutsch. Arch. Inst. Neue Deutsche Ausgrab. in Mittelmeergebiet und im Vorderen Orient, Berlin, 1959, 181 - 196.
24. » » к.ä., Die Ausgrabung beim Athena - Tempel in Milet 1957, IM 1959 - 60 1 - 96.
25. D. Levi, Le due prime campagne di scavo a Iasos (1960 - 1961), Annuario 1961 - 62, 505 - 571.
26. G. F. Bass, Mycenaean and protogeometric Tombs in the Halikarnassus Peninsula, AJA 1963, 353 - 361.
27. R. Naumann - K. Tuchelt, Die Ausgrabung im südwesten des Tempels von Didyma 1962, IM 1963 - 64, 15 - 62.
28. D. Levi, Le campagne 1962 - 1964 a Iasos, Annuario 1965 - 66, 401 - 546.
29. » » Gli scavi di Iasos, Annuario 1967 - 68, 537 - 590.
30. A. Mallwitz к.ä., Der alte Athena - Tempel von Milet, IM 1968, 87 - 160.
31. G. Kleiner, Stand der Erforschung von Alt-Milet, IM 1969 - 70, 113 - 123.
32. D. Levi, Iasos. Le campagne di scavo 1969 - 70, Annuario 1969 - 70, 461 - 535.
33. G. Kleiner - W. Müller - Wiener, Die Grabung in Milet im Herbst 1959, IM 1972, 45 - 92.
34. V. von Graeve, Milet. Bericht über die Arbeiten im Südschnitt an der hellenistischen Stadtmauer 1963, IM 1973 - 74, 63 - 115.
35. G. Kleiner, Milet 1972, IM 1973 - 74, 117 - 121.
36. R. A. Bridges, jr., The Mycenaean Tholos Tomb at Kolophon, Hesperia 1974, 264 - 266.
37. W. Voigtländer, Die mykenische Stadtmauer in Milet und einzelne Wehranlagen der späten Bronzezeit, IM 1975, 17 - 34.
38. V. von Graeve, Milet, vorläufiger Bericht über die Grabung im Südschnitt an der hellenistischen Stadtmauer 1966, IM 1975, 35 - 59.
39. W. Real, Bibliographie der bisherigen Forschungen über Milet, IM 1975, 259 - 266.
40. C. Özgünel, Spätgeometrische Gefässe aus Karien, AA 1977, 8 - 13.

Γ. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

α) Ἀὐτοτελῆ.

1. E. Biliotti - L'Abbe Cottret, L'île de Rhodes, Rhodes 1881.
2. K. F. Kinch, Fouilles de Vroulia, (Rhodes), Berlin 1914.
3. Chr. Blinkenberg κ.ά., Lindos; Fouilles de l'Acropole 1902 - 1914, 1952, τόμ. I - III, Berlin 1931 - 1960.

β) Ἀρθρα.

4. Th. Bent, The Islands of Telos and Karpathos, JHS 1885, 233 - 242.
5. W. R. Paton, Vases from Calymnos and Carpathos, JHS 1887, 446 - 460.
6. R. M. Dawkins, Notes from Karpathos, BSA 1902 - 3, 176 - 210.
7. G. G. Porro, Ricognizione archeologica di Camiros, Boll. d Arte, 1915, 283 - 300.
8. A. Mauri, Lavori della missione archeologica Italiana a Rodi (Ἰαλυσός), Annuario 1916, 271 - 274.
9. » » Ialiso, scavi della missione archeologica Italiana a Rodi, Annuario 1923 - 24, 83 - 341.
10. D. Levi, La grotta di Aspripetra a Coö, Annuario 1925 - 26, 235 - 312.
11. G. Jacopi, Nuovi scavi nella necropoli micenea di Ialiso, Annuario 1930 - 31, 253 - 346.
12. » » Esplorazione archeologica di Camiro. II, CR VI - VII 1932 - 33, 5 - 365.
13. G. Monaco, Scavi nella zona micenea di Ialiso (1935 - 1936), CR X 1941, 41 - 184.
14. L. Morricone, Scavi e ricerche a Coö (1935 - 1943). Relazione preliminare; L'abitato miceneo e la necropoli geometrica, Boll. d'Arte 1950, 320 - 331.
15. A. Furumark, The Settlement at Ialysos and Aegean History 1550 - 1400 b.C., AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 150 - 271.
16. A. Furness, Some Early Pottery of Samos, Kalimnos and Chios, PPS 1956, 173 - 212.
17. K. F. Johansen, Exochi, ein frührhodisches Gräberfeld, Acta Archaeologica 1957, 1 - 192.
18. G. G. Bean - J. M. Cook, The Carian Coast III. Cos, BSA 1957, 119 - 127.
19. Σ. Χαριτωνίδης, Θαλαμοειδὴς τάφος Καρπάθου, ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 32 - 76.
20. R. Hope Simpson - J. F. Lazenby, Notes from the Dodecanese, BSA 1962, 154 - 175.
21. Σ. Ἰ. Χαριτωνίδης, Μυκηναϊκὰ ἐκ Ρόδου (Κοσκινοῦ, Ἀρχάγγελος), ΑΔ 1963 Μελέται, 133 - 140.
22. L. Morricone, Eleona e Langada: Sepolcreti della tarda età del Bronzo a Coö, Annuario 1965 - 66, 5 - 311.
23. R. Hope Simpson - J. F. Lazenby, Notes from the Dodecanese, II, BSA 1970, 47 - 77.
24. L. Morricone, Coö-Scavi e scoperta nel "Serraglio" e in località minori (1935 - 1943), Annuario 1972 - 73, 139 - 396.
25. R. Hope Simpson - J. F. Lazenby, Notes from the Dodecanese III, BSA 1973, 127-179.
26. Ι. Χ. Παπαχριστοδούλου, Γεωμετρικὸς τάφος εἰς Βάτι Ρόδου, AAA 1975, 223 - 226.

ΙΧ. ΚΡΗΤΗ

α) Ἀὐτοτελῆ.

1. A. J. Evans, The prehistoric Tombs of Knossos, London 1906.
2. E. H. Hall, Excavations in Eastern Crete, Vrokastro, Univ. Pennsylv. The Museum Anthropol. publ. τόμ. III ἀριθ. 3, Philadelphia 1914.

3. R. C. Bosanquet - R. M. Dawkins, The Unpublished objects from the Palaikastro Excavations 1902 - 1906, London 1923.
4. J. Hazzidakis, Les Villas Minoennes de Tylissos, École Française d'Athènes, Études Crétoises, τόμ. III, Paris 1934.
5. A. J. Evans, The Palace of Minos, τόμ. I - IV, London 1921 - 1935.
6. L. Pernier - L. Banti, Il Palazzo Minoico di Festòs, τόμ. I - 2, Roma 1935 - 1951.
7. J. D. S. Pendlebury, The Archaeology of Crete, London 1939.
8. L. Pernier - L. Banti, Guida degli scavi Italiani in Creta, Roma 1947.
9. H. van Effenterre, Nécropoles du Mirabello, (Études Crétoises τόμ. VIII), Paris 1948.
10. F. Matz, Forschungen auf Kreta 1942, Berlin 1951.
11. M. S. F. Hood, Archaeological Survey of the Knossos Area. London (1956).
12. J. K. Brock, Fortetsa, early Greek Tombs near Knossos, Cambridge 1957.
13. École Française, Études Crétoises, τόμ. I - XXVI. Fouilles exécutées à Mallia, Paris 1928 - 1980.
14. J. Boardman, The Cretan Collection in Oxford, Oxford 1961.
15. D. Levi, The Recent Excavations at Phaistos, (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 11), Lund 1964.
16. Στ. Ἀλεξίου, Ὑστερομινωικοὶ τάφοι λιμένος Κνωσοῦ (Κατσαμπᾶ), Ἀθῆναι 1967.
17. D. Levi, Festos, Metode e criteri di uno scavo archeologico, Roma 1968.
18. G. Rizza - V. S. M. Scrinari, Il santuario sull'acropoli di Gortina, τόμ. I, Roma 1968.
19. D. Levi, Festòs e la civiltà Minoica, τόμ. I - II, Roma 1976, 1981.
20. Γ. Τζεδάκις - Ἀ. Κάντα, Καστέλλι Χανίων 1966, Roma 1978.

β) Ἀ ρ θ ρ α.

21. A. J. Evans, Further Discoveries of cretan and Aegean Script; Inscribed Libation Table from the Dictaeon Cave, JHS 1897, 350 - 361.
22. P. Orsi, Note on a Mycenaean Vase and on some geometric Vases of the Syllagos of Candia (Διάφοροι θέσεις), AJA 1897, 251 - 265.
23. A. Taramelli, Ricerche archeologiche Cretesi (Διάφοροι θέσεις), MA 1899, 285 - 446.
24. D. G. Hogarth, Knossos. II, Early Town and Cemeteries, BSA 1899 - 1900, 70 - 85.
25. » » The Dictaeon Cave, BSA 1899 - 1900, 94 - 116.
26. S. Wide, Mykenische Götterbilder und Idole (Πρινιάς), AM 1901, 247 - 257.
27. A. Taramelli, A Visit to the Grotto of Camares on Mount Ida, AJA 1901, 437 - 451.
28. F. Halbherr, Three Cretan Necropoleis: Report on the researches at Erganos, Panagia and Courtes, AJA 1901, 259 - 293.
29. A. Taramelli, Notes on the Necropolis of Courtes, AJA 1901, 294 - 301.
30. L. Mariani, The Vases of Erganos and Courtes, AJA 1901, 302 - 314.
31. G. Sergi, Notes upon the Skulls of Erganos, AJA 1901, 315 - 318.
32. H. A. Boyd, Excavations at Kavousi, Crete, in 1900, AJA 1901, 125 - 157.
33. R. C. Bosanquet, Excavations at Praios. I, BSA 1901 - 2, 231 - 270.
34. Στ. Ἀ. Ξανθοῦδίδης, Ἐκ Κρήτης (Μουλιανὰ κ.λ.π.), AE 1904, 1 - 56.
35. L. Savignoni, Scavi e scoperte nella necropoli di Phaestos (Λιλιανὰ), MA 1904, 627 - 651.
36. R. B. Seager, Excavations at Vasiliki, 1904, Transactions Depart. of Arch. Univ. Pennsylv. I, 3, 1905, 207 - 220.
37. J. P. Droop, Some geometric Pottery from Crete, BSA 1905 - 6, 24 - 62.
38. R. B. Seager, Report of Excavations at Vasiliki, Crete in 1906, Transact. Depart. of Arch. Univ. Pennsylv. II, 2, 1906, 111 - 132.

39. L. Pernier, Di una città Ellenica arcaica scoperta a Creta dalla missione Italiana (Πρινιάς), Boll. d'Arte 1908, 441 - 462.
40. 'Ι. Χατζιδάκις, Τύλισος Μινωική, ΑΕ 1912, 197 - 233.
41. R. M. Dawkins - M. L. W. Laistner, The Excavation of the Kamares Cave in Crete, BSA 1912 - 13, 1 - 34.
42. L. Pernier, Templi arcaici sulla Patela di Prinias, Contributo allo studio dell'Arte Dedalica, Annuario 1914, 18 - 111.
43. 'Ι. Χατζιδάκις, 'Ανασκαφαὶ ἐν Κρήτῃ παρὰ τὸ χωρίον Μάλια, ΠΑΕ 1915, 108-130.
44. Ε. Ν. Πετρουλάκις, Κρητικῆς 'Ατσιπάδας τάφοι, ΑΕ 1915, 48 - 50.
45. 'Ι. Χατζιδάκις, 'Ανασκαφὴ Μαλίων, ΑΔ 1918 Παράρτ. II, 12 - 18.
46. » » 'Ανασκαφαὶ ἐν Μαλίοις τῆς Κρήτης, ΠΑΕ 1919, 50 - 62.
47. École Française, Chronique des fouilles (Μάλια, 'Αγία Πελαγία), BCH 1921, 535 - 536.
48. » » Chronique des fouilles ('Αγιος Δημήτριος), BCH 1923, 534.
49. E. J. Forsdyke, The Mavro Spelio Cemetery at Cnossos, BSA 1926 - 27, 243 - 296.
50. H. G. G. Payne, Early Greek Vases from Knossos, BSA 1927 - 28, 224 - 298.
51. R. Joly, Deux larnakes trouvés à Mallia, BCH 1928, 148 - 157.
52. École Française, Chronique des fouilles (Μάλια -'Αλετριβόπετρες), BCH 1928, 503 - 505.
53. D. Levi, La necropoli di Kofinà (Παναγία), Annuario 1927 - 29, 389 - 400.
54. M. Hartley, Early Greek Vases from Crete, BSA 1930 - 31, 56 - 114.
55. E. Stefani - L. Banti, La grande Tomba a tholos di Haghia Triada, Annuario 1930 - 31, 147 - 251.
56. Σ. Μαρινάτος, Μία 'Υστερομινωικὴ καῦσις νεκροῦ ἐκ Τυλίσου, ΑΜ 1931, 112 - 118.
57. P. Demargne, Recherches sur le site de l'Anavlochos, BCH 1931, 365 - 407.
58. Σ. Μαρινάτος, Πρωτογεωμετρικά καὶ γεωμετρικά εὐρήματα ἐκ κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης (Κολλυβά Μετόχι, Φοινικιά, 'Ανάβλοχος), ΑΔ 1931 - 32, 1 - 11.
59. Sp. Marinatos, Le Temple géométrique de Dréros, BCH 1936, 214 - 285.
60. P. Demargne - H. van Effenterre, Recherches à Dréros, BCH 1937, 5 - 32.
61. J. D. S. Pendlebury κ.ά., Karphi; A city of refuge of the Early Iron Age in Crete, BSA 1937 - 38, 57 - 145.
62. R. W. Hutchinson, Unpublished Objects from Palaikastro and Praisos, BSA 1939 - 40, 38 - 50.
63. L. Banti, I Culti minoici e greci di Haghia Triada (Creta), Annuario 1941 - 43, 9 - 74.
64. Ν. Πλάτων, Γεωμετρικὸς τάφος 'Αγίων Παρασκιῶν 'Ηρακλείου, ΑΕ 1945 - 47, 47 - 97.
65. F. Chapouthier - H. Gallet de Santerre, Chronique des fouilles. Mallia (Κόκκινος Πύργος), BCH 1947 - 48, 407.
66. Ν. Πλάτων, Χρονικά (Μάλια -'Αρκαλιές), Κρ. Χρον. 1948, 589.
67. H. Gallet de Santerre, Mallia, Aperçu historique, Κρ. Χρον. 1949, 363 - 391.
68. Στ. 'Αλεξίου, Παραστάσεις πολύποδος ἐπὶ πρωτοελληνικῶν ἀγγείων ἐκ Κρήτης ('Αγιος 'Ιωάννης), Κρ. Χρον. 1950, 294 - 318.
69. » » Πρωτογεωμετρικὸς ναῖσκος τῆς Συλλογῆς Γιαμαλάκη, Κρ. Χρον. 1950, 441 - 462.
70. Ν. Πλάτων, 'Ανασκαφὴ ΥΜ III λαξευτῶν τάφων εἰς τὴν περιοχὴν 'Επισκοπῆς καὶ Σταμνίων Πεδιάδος 'Ηρακλείου (Πισκοκέφαλο), ΠΑΕ 1952, 619 - 648.

71. » » 'Ανασκαφαὶ εἰς τὴν περιοχὴν Σητείας (Πισκοκέφαλο, 'Ανδρόμυλοι), ΠΑΕ 1953, 288 - 297.
72. D. Levi, Attività della Scuola Archeologica Italiana di Atene nell'anno 1954, I. Festòs, Boll. d'Arte 1955, 141 - 164.
73. » » Gli scavi del 1954 sull'acropoli di Gortina, Annuario 1955 - 56, 207 - 288.
74. R. W. Hutchinson - J. Boardman, The Khaniale Tekke Tombs, BSA 1954, 215 - 228.
75. R. W. Hutchinson, A tholos Tomb on the Kephala, BSA 1956, 74 - 80.
76. Στ. 'Αλεξίου, 'Ιερὸν παρὰ τὸ Καβούσι 'Ιεράπετρας, Κρ. Χρον. 1956, 7 - 19.
77. 'Α. Κ. 'Ορλάνδος, Τὸ ἔργον τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1957 ('Αρχάνες, Χόνδρος Βιάννου, Μητρόπολις Γόρτυνος), 82 - 94.
78. Ν. Πλάτων, Χρονικά ('Αρχάνες, Μητρόπολις), Κρ. Χρον. 1957, 329 - 336.
79. D. Levi, Gli scavi a Festòs nel 1956 e 1957, Annuario 1957 - 58, 193 - 361.
80. Στ. 'Αλεξίου, 'Η μινωϊκὴ θεὰ μεθ' ὑπωμένων χειρῶν (Πρινιάς, Γόρτυς κ.λ.π.), Κρ. Χρον. 1958, 179 - 299.
81. M. F. S. Hood κ.ἄ., A Minoan Cemetery on Upper Gypsades, BSA 1958 - 59, 194 - 261.
82. Ν. Πλάτων, Χρονικά (Μυρσίνη), Κρ. Χρον. 1959, 372 - 373.
83. » » 'Ανασκαφὴ Χόνδρου Βιάννου (Φωτούλα Πραισοῦ), ΠΑΕ 1960, 283 - 307.
84. J. Boardman, Protogeometric Graves at Agios Ioannis near Knossos, BSA 1960, 128 - 148.
85. J. N. Coldstream, A Geometric Well at Knossos, BSA 1960, 159 - 171.
86. Μ. Seiradaki, Pottery from Karphi, BSA 1960, 1 - 37.
87. M. S. F. Hood - J. Boardman, Early Iron Age Tombs at Knossos, BSA 1961, 68 - 80.
88. D. Levi, Gli scavi a Festòs negli anni 1958 - 1960, Annuario 1961 - 62, 377 - 504.
89. J. N. Coldstream, Five Tombs at Knossos, BSA 1963, 40 - 43.
90. L. H. Sackett κ.ἄ., Excavations at Palaikastro VI, BSA 1965, 248 - 315.
91. R. M. Popham, Some late minoan III pottery from Crete, BSA 1965, 316 - 342.
92. D. Levi, La conclusione degli scavi a Festòs, Annuario 1965 - 66, 313 - 399.
93. Στ. 'Αλεξίου, Μικραὶ ἀνασκαφαὶ καὶ περισυλλογὴ ἀρχαίων εἰς Κρήτην (Γόρτυς), ΠΑΕ 1966, 189 - 193.
94. 'Ι. Ν. Σακελλαράκης, Ν. Πραισὸς (Βαβέλοι), ΑΔ 1966 Χρον., 418 - 419.
95. Στ. 'Αλεξίου, 'Αρχαιοτῆτες καὶ μνημεῖα κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης (Γόρτυς), ΑΔ 1967 Χρον., 485 - 486.
96. G. Cadogan, Late Minoan III C Pottery from the Kephala Tholos Tomb near Knossos, BSA 1967, 257 - 265.
97. J. Boardman, The Khaniale Tekke Tomb II, BSA 1967, 57 - 75.
98. N. Bonacasa, Patrikiès, una stazione medio-minoica fra Haghia Triada a Festòs, Annuario 1967 - 68, 7 - 54.
99. D. Levi, L'abitato di Festòs in località Chàlara, Annuario 1967 - 68, 55 - 166.
100. L. Rocchetti, Il deposito protogeometrico di Petrokephali presso Festòs, Annuario 1967 - 68, 181 - 209.
101. M. S. F. Hood - J. N. Coldstream, A Late Minoan Tomb at Ayios Ioannis near Knossos, BSA 1968, 205 - 218.
102. C. Davaras, Two geometric Tombs at Atsalenio near Knossos, BSA 1968, 133 - 146.
103. G. Daux, Chroniques des fouilles 1967 (Φοινικιά), BCH 1968, 999.
104. G. Rizza, Nuovo ricerche sulla Patela e nel territorio di Prinias. Relazione preliminari degli scavi del 1969, Cronache 1969, 7 - 32.
105. J. Tzedakis, L'atelier de céramique postpatiale à Kydōnia, BCH 1969, 396 - 418.

106. Στ. Ἀλεξίου, Ἀρχαιότητες καὶ μνημεῖα κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Κρήτης (Πρι-
νιάς), ΑΔ 1969 Χρον., 412 - 415.
107. L. Rocchetti, Depositi sub-micenei e protogeometrici nei dintorni di Festòs, Annua-
rio 1969 - 70, 41 - 70.
108. C.-G. Styrenius, Excavations at Chania 1969, AIARS 1971 (Op. Ath. 10), 1 - 7.
109. J. N. Coldstream, Knossos 1951 - 61 : Protogeometric and geometric Pottery from
the Town, BSA 1972, 63 - 98.
110. Ἀ. Λεμπέση, Ἱερὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης εἰς Σύμην Βιάννου, ΠΑΕ 1972, 193-203.
111. » » Ἱερὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης εἰς Σύμην Βιάννου, ΠΑΕ 1973, 188 - 199.
112. » » Ἱερὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης εἰς Σύμην Βιάννου, ΠΑΕ 1974, 222 - 227.
113. » » Ἱερὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης εἰς Σύμην Βιάννου, ΠΑΕ 1975, 322 - 329.
114. L. Rocchetti, La ceramica dell'abitato geometrico di Festòs a occidente di palazzo
minoico, Annuario 1974 - 75, 169 - 300.
115. Ἀ. Λεμπέση, Ἱερὸ Ἑρμῆ καὶ Ἀφροδίτης στὴ Σύμη Βιάννου, ΠΑΕ 1976, 400-407.
116. » » Τὸ ἱερὸ τοῦ Ἑρμῆ καὶ τῆς Ἀφροδίτης στὴ Σύμη τῆς Βιάννου, ΠΑΕ
1977, 403-408.
117. Livingstone Vance Watrous, J.D.S. Pendlebury's Excavations in the Plain of Lasithi.
The Iron Age Sites, BSA 1980, 269-283.
118. J. N. Coldstream κ.ἄ., Knossos: An Early Greek Tomb on Lower Gypsadhes
Hill, BSA 1981, 141-165.
119. M. Popham, Notes from Knossos. Part III, BSA 1981, 329 - 333.

X. ΚΥΠΡΟΣ

α) Αὐτοτελῆ.

1. M. Ohnefalsch - Richter, Kypros die Bibel und Homer, Berlin 1893.
2. J. L. Myres - M. Ohnefalsch - Richter, A Catalogue of the Cyprus Museum Ox-
ford 1899.
3. A. S. Murray κ.ἄ., Excavations in Cyprus (Ἑγκώμη, Κούριον), London 1900.
4. E. Cjerstad, Studies on Prehistoric Cyprus, Uppsala 1926.
5. C. F. A. Schaeffer, Missions en Chypre 1932 - 1935, Paris 1936.
6. E. Gjerstad κ.ἄ., The Swedish Cyprus Expedition, τόμ. I - IV, Stockholm 1934 - 1972.
7. E. Sjöqvist, Problems of the Late Cypriote Bronze Age, Stockholm 1940.
8. E. Coche de la Ferté, Essai de Classification de la Céramique Mycénienne d'En-
komi (Campagnes 1946 et 1947), Paris 1951.
9. F. H. Stubbings, Mycenaean Pottery from the Levant, Cambridge 1951.
10. C. F. A. Schaeffer, Enkomi - Alasia I, Paris 1952.
11. J. du Plat Taylor, Myrtou - Pigadhes; A Late Bronze Age Sanctuary in Cyprus,
Oxford 1957.
12. H. W. Catling, Cypriot Bronzework in the Mycenaean World, Oxford 1964.
13. V. Karageorghis, Nouveaux Documents pour l'Étude du Bronze Récent à Chypre
(Κούκλια, Ἰδάλιον), Paris 1965.
14. L. Åström, Studies on the Arts and Crafts of the Late Cypriote Bronze Age, Lund
1967.
15. V. Karageorghis, Excavations in the Necropolis of Salamis. τόμ. I - III, Nicosia
1967 - 1974.
16. » » Salamis in Cyprus, Homeric, Hellenistic and Roman, London 1969.
17. Université de Lyon, Salamine de Chypre, τόμ. I - XI, Paris 1969 - 1980.

18. P. Dikaios; Enkomi, Excavations 1948-1958, τόμ. I - III, Mainz am Rhein 1969 - 1971.
19. J. C. Overbeck - S. Swiny, Two Cypriot Bronze Age Sites at Kafkallia (Dhali), (Stud. in Mediter Arch. τόμ. 33), Göteborg 1972.
20. J. L. Benson κ.ἄ., Bamboula at Kourion; The Necropolis and the Finds, Philadelphia 1972.
21. » » » The Necropolis of Kaloriziki (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 36), Göteborg 1973.
22. Ἀ. Πιερίδου, Ὁ Πρωτογεωμετρικὸς Ῥυθμὸς ἐν Κύπρῳ, Ἀθῆναι 1973.
23. Β. Καραγεώργης, Κύπρος, ἐν Χ. Κ. Φυτράκη, Μουσεία καὶ Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι (1974).
24. V. Karageorghis κ.ἄ., Excavations at Kition, τόμ. I, IV, Nicosia 1974, 1981.
25. G. Clerc κ.ἄ., Fouilles de Kition, τόμ. II - III, Nicosia 1976 - 1977.
26. V. Karageorghis, Kition; Mycenaean and Phoenician Discoveries in Cyprus, London 1976.
27. » Alaas; A protogeometric Necropolis in Cyprus, Nicosia 1975.
28. » » View from the Bronze Age. Mycenaean and Phoenician Discoveries at Kition, New York 1976.
29. E. Gjerstad κ.ἄ., Greek Geometric and Archaic Pottery found in Cyprus, Stockholm 1977.

β) Ἀρθρα.

30. J. F. Daniel, Two Late Cypriote III Tombs from Kourion, AJA 1937, 56 - 85.
31. J. du Plat Taylor, An Early Iron Age Tomb Group from "Anavrysi", Rizokarpaso, RDAC 1937 - 39, 14 - 21.
32. J. F. Daniel, Excavations at Kourion. The Late Bronze Age Settlement - Provisional Report, AJA 1938, 261 - 275.
33. J. L. Myres, Excavations in Cyprus, 1913 (Ἐγκωμη, Σαλαμίς, Λάπηθος), BSA 1940 - 45, 53 - 98.
34. A. Furumark, The Mycenaean III C Pottery and its Relations to Cypriot Fabrics, AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 194 - 265.
35. E. Gjerstad, The initial Date of the Cypriote Iron Age, AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 73 - 106.
36. J. H. Young, Archaeological News, Cyprus (Σίντα κ.λ.π.), AJA 1948, 530 - 533.
37. J. H. Iliffe, Excavations at Aphrodite's Sanctuary of Paphos (1951), Liverpool Bulletin 1952, 29 - 66.
38. J. du Plat Taylor, A Late Bronze-Age Settlement at Apliki, Cyprus, Antiqu. Journ. 1952, 133 - 167.
39. G. H. Mcfadden - E. Sjöqvist, A Late Cypriote III Tomb from Kourion, Kaloriziki No 40, AJA 1954, 131 - 142.
40. J. Bérard, Recherches archéologiques à Chypre dans la région de Paphos: La nécropole d'Iskender, RA 1954 (I), 1 - 16.
41. J. du Plat Taylor, Late Cypriot III in the Light of recent Excavations; Some interim Considerations, PEQ 1956, 22 - 37.
42. V. R. d'A. Desborough, A Group of Vases from Amathus, JHS 1957, 212 - 219.
43. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, 1959, BCH 1960, 504 - 588.
44. H. W. Catling, Patterns of Settlement in Bronze Age Cyprus, AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 129 - 169.
45. V. Karageorghis, Le Cratère mycénien aux taureux des Musées du Berlin (Ἀγία Παρασκευή), BCH 1962, 11 - 17.

46. V. Karageorghis, Recent archaeological Investigations at Kition, Κυπρ. Σπουδαί 1962, 167 - 171.
47. P. Dikaios κ.ἄ., A "Royal" Tomb at Salamis, Cyprus, AA 1963, 126 - 210.
48. V. Karageorghis, Une Tombe de guerrier à Palaepaphos, BCH 1963, 265 - 300.
49. Σ. Μαρινᾶτος, Ὁ «Κεραιάτης» τῆς Ἐγκώμης, ΑΔ 1963 Μελέται, 95 - 98.
50. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1963, 364 - 370.
51. » » Excavations at Kition, RDAC 1963, 1 - 13.
52. » » Fouilles de Kition, BCH 1964, 345 - 353.
53. A. Pieridou, A Cypro-geometric Cemetery at "Vathyrkakas", Karavas, RDAC 1964, 114 - 129.
54. Κ. Νικολάου, Ἀνασκαφή τάφων εἰς Μάρτιον, RDAC 1964, 131 - 184.
55. A. Pieridou, An early Cypro-geometric Tomb at Lapethos, RDAC 1965, 75 - 111.
56. Κ. Νικολάου, Γεωμετρικοὶ τάφοι Κυθραίας, RDAC 1965, 30 - 73.
57. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1965, 266 - 268.
58. A. Furumark, The Excavations at Sinda, some historical Results, AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 99 - 116.
59. M. Calvet, Une tombe du XIe siècle av. J.-C. à Salamine de Chypre, CRAI 1966, 348-353.
60. V. Karageorghis, New Light on the History of Ancient Kition, Mélanges offerts à K. Michalowski, Warszawa 1966, 495 - 504.
61. » » Fouilles de Kition, BCH 1966, 362 - 365.
62. A. Pieridou, A Tomb-group from Lapithos "Ayia Anastasia", RDAC 1966, 1 - 12.
63. V. Karageorghis - L. G. Kahil, Témoignages Eubéens à Chypre et Chypriotes à Érétrie, Antike Kunst 1967, 133 - 135.
64. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1967, 315 - 324.
65. F. G. Maier, Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1967, 303 - 330.
66. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1967, 30 - 49.
67. A. Christodoulou, A Geometric-classical Necropolis at Meniko, RDAC 1968, 62 - 71.
68. H. Catling, Kouklia: Evreti Tomb 8, BCH 1968, 162 - 169.
69. F. G. Maier, Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1968, 673 - 687.
70. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1968, 86 - 93.
71. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1968, 302 - 311.
72. » » Fouilles de Kition, BCH 1969, 517 - 527.
73. J. L. Benson, Bamboula at Kourion, RDAC 1969, 1 - 28.
74. F. G. Maier κ.ἄ., Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1969, 387 - 406.
75. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1969, 33 - 42.
76. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1970, 75 - 80.
77. J. L. Benson, Bamboula at Kourion, RDAC 1970, 25 - 74.
78. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1970, 251 - 258.
79. » » Kition, BCH 1971, 377 - 390.
80. F. G. Maier, Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1971, 1 - 10.
81. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1971, 43 - 48.
82. » » Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1972, 276 - 284.
83. V. Karageorghis, Kition, BCH 1972, 1058 - 1064.
84. D. Christou, A Cypro-geometric Tomb from "Latsia" Rizokarpaso, RDAC 1972, 143 - 155.
85. Ἀ. Περίδου, Τάφος ἀρ. 503 ἐκ Λαπήθου «Ἀγία Ἀναστασία», RDAC 1972, 237 - 250.
86. F. G. Maier, Evidence for mycenaean Settlement at Old Paphos, Acts of the intern. Sympos. Nicosia 27th March-2nd April 1972, Nicosia 1973, 68 - 78.

87. Δ. Χρίστου, Νέαι ἀρχαιολογικαὶ μαρτυρίαι ἐκ τῆς νεκροπόλεως τῶν Σόλων, RDAC 1973, 91 - 102.
88. D.Christou, Pottery Types from a new Necropolis at Kato Dheftera, RDAC 1974, 174 - 185.
89. V. Karageorghis, Kition, BCH 1973, 648 - 652.
90. » » Kition, BCH 1974, 865 - 870.
91. F. G. Maier, Ausgrabungen in Alt-Paphos, AA 1974, 28 - 48.
92. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), RDAC 1974, 132 - 138.
93. H.-G. Buchholz, Ägäische Funde und Kultureinflüsse in den Randgebieten des Mittelmeers, AA 1974, 325 - 462.
94. V. Karageorghis, Fouilles de Kition, BCH 1975, 831 - 835.
95. F. G. Maier - V. Wilson, Ausgrabungen in Alt-Paphos; Siebenter vorläufiger Bericht, Grabungskampagne 1973, AA 1975, 435 - 455.
96. Δ. Χρήστου, Δραστηριότητες τοῦ Κλάδου Ἀρχαιολογικῆς Ἐπισκοπῆσεως Κύπρου κατὰ τὸ 1974, (Βασίλεια, Ἅγιοι Θεόδωροι, Ὀρμύδεια), RDAC 1975, 105 - 110.
97. F. G. Maier, Ausgrabungen in Alt-Paphos; Achter vorläufiger Bericht: Grabungskampagne 1975, AA 1977, 275 - 285.
98. » » Excavations at Kouklia (Palaepaphos), Ninth preliminary Report, Season 1976, RDAC 1977, 133 - 140.
99. V. Karageorghis, More Material from the protogeometric Necropolis of "Alaas", RDAC 1977, 141 - 149.
100. P. Ålin, Idalion Pottery from the Excavations of the Swedish Cyprus Expedition, AIARS 1978, (Op. Ath. 12), 91 - 109.

B. ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ¹

I. ΓΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

α) Αὐτοτελῆ.

1. T. B. L. Webster, From Mycenae to Homer, London 1958.
2. P. Ålin, Das Ende der mykenischen Fundstätten auf dem griechischen Festland, Lund 1962.
3. V. R. Desborough, The last Mycenaeans and their Successors; An archaeological Survey c. 1200 - c. 1000 b.C., Oxford 1964.
4. C.-G. Styrenius, Submycenaean Studies, Lund 1967.
5. B. Schweitzer, Die geometrische Kunst Griechenlands, Köln 1969.
6. J. Bouzek, Homerisches Griechenland im Lichte der archäologischen Quellen, Praha 1969.
7. R. Hope Simpson - J. F. Lazenby, The Catalogue of the Ships in Homer's Iliad, Oxford 1970.
8. A. M. Snodgrass, The Dark Age of Greece, Edinburgh 1971.
9. V. R. Desborough, The Greek Dark Ages, London 1972.

1. Εἰς τὸν κατάλογον τῆς ὑπομνηματιστικῆς βιβλιογραφίας ἔχουν περιληφθῇ ἐργασίαι κριθεῖσαι εὐρυτέρου ἐνδιαφέροντος, ἥσσονος σημασίας ἐργασίαι μνημονεύονται ἐν τῷ κειμένῳ ἢ εἰς ὑποσημειώσεις. Ἡ ὑπομνηματιστικὴ βιβλιογραφία ἡ παρατεθεῖσα εἰς τὴν «Προϊστορίαν τῆς Πελοποννήσου» σ. XLIII - XLVIII καὶ τῆς «Στερεᾶς Ἑλλάδος», σ. XLVIII - L θεωρεῖται γνωστὴ καὶ δὲν ἐπαναλαμβάνεται αὐθις ἐνταῦθα.

10. H. van Effenterre, La seconde fin du monde. Mycènes et la mort d'une civilisation, Toulouse 1974.
11. A. Strobel, Der spätbronzezeitliche Seevölkersturn, Berlin - New York 1976.
12. F. Schachermeyr, Die Ägäische Frühzeit, τόμ. 1 - 5, Wien 1976 - 1982.
13. J. N. Coldstream, Geometric Greece, London 1977.
14. J. C. Waldbaum, From Bronze to Iron. The Transition from the Bronze Age to the Iron Age in the Eastern Mediterranean, (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 54), Göteborg 1978.
15. R. Hope Simpson - O. T. P. K. Dickinson, A Gazetteer of Aegean Civilization in the Bronze Age, τόμ. I, The Mainland and Islands (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 52), Göteborg 1979.
16. Th. A. Wertheim κ.ά., The Coming of the Age of Iron, London 1980.
17. R. Hägg κ.ά., Sanctuaries and Cults in the Aegean Bronze Age, Proceedings of the First International Symposium at the Swedish Institute in Athens, 12 - 13 May 1980, Stockholm 1981.

β) Ἀρχαία.

18. A. J. B. Wace, The Last Days of Mycenae, ἐν Aegean and the Near East, Studies presented to H. Goldman (1956), 126 - 135.
19. V. R. Desborough, The Greek Mainland c. 1500 - 1000 b.C., PPS 1965, 213 - 228.
20. A. M. Snodgrass, Barbarian Europe and Early Iron Age in Greece, PPS 1965, 229 - 240.
21. C. Renfrew - R. Whitehouse, The Copper Age of Peninsular Italy and the Aegean, BSA 1974, 343 - 390.
22. H.-G. Buchholz, Ägäische Funde und Kultureinflüsse in den Randgebieten des Mittelmeers, AA 1974, 325 - 462.
23. J. T. Hooker, The Coming of the Greeks, Historia 1976, 129 - 145.
24. C. Dietrich, Evidence of Minoan Religious Traditions and their Survival in the Mycenaean and Greek World, Historia 1982, 1 - 12.
25. V. Karageorghis, Cyprus (1050 - 750 b.C.), CAH τόμ. III (1)², 511 - 533.
26. N. G. L. Hammond κ.ά., Illyris, Epirus and Macedonia (-Greece) in the Early Iron Age, CAH τόμ. III (1)², 619 - 833.

II. ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ

1. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

A. APXITEKTONIKH

α) Ἀρχαία.

1. L. Renard, Notes d'Architecture proto-géométrique et géométrique en Crète, L'Antiquité Classique 1967, 566 - 595.
2. H. Drerup, Griechische Baukunst in geometrischer Zeit, ἐν P. Matz - H.-G. Buchholz, Archaeologia Homerica, τόμ. II κεφ. O, Göttingen 1969.
3. J. M. Webb, Late Cypriote Altars and Offering Structures, RDAC 1977, 113 - 132.
4. W. G. Cavanach - R. R. Laxton, The structural Mechanics of the Mycenaean Tholos Tomb, BSA 1981, 109 - 140.
5. A. Mallwitz, Kritisches zur Architektur Griechenlands im 8. und 7. Jahrhundert, AA 1981, 599 - 624.

L

B. ΤΑΦΑΙ

α) Αὐτοτελής.

1. D. C. Kurtz - J. Boardman, Greek Burial Customs, London 1971.
2. R. Hägg, Die Gräber der Argolis in submykenischer, protogeometrischer und geometrischer Zeit, Uppsala 1974.
3. P. Courbin, Tombes Géométriques d'Argos, I (1952-1958), (Études Péloponnésienes VII), Paris 1974.

β) Ἀρθρα.

4. M. Andronikos, Totenkult, ἐν P. Matz - H. - G. Buchholz, Archaeologia Homerica, τόμ. III κεφ. W, Göttingen 1968.
5. C. Davaras, Cremations in Minoan and sub-minoan Crete, ἐν Antichità Cretesi, Studi in Honore di Doro Levi, τόμ. I, Catania 1973, 158 - 167.
6. W. Cavanach - G. Mee, The re-use of earlier Tombs in the LI III C Period, BSA 1978, 31 - 44.

Γ. ΚΕΡΑΜΙΚΗ

α) Αὐτοτελής.

1. A. Åkerström, Der geometrische Still in Italien, Uppsala 1943.
2. F. H. Stubbings, Mycenaean Pottery from the Levant, Cambridge 1951.
3. V. R. Desborough, Protogeometric Pottery, Oxford 1952.
4. Ν. Μ. Βερδελής, Ὁ Πρωτογεωμετρικὸς Ῥυθμὸς τῆς Θεσσαλίας, Ἀθήναι 1958.
5. Lord William Taylour, Mycenaean Pottery in Italy and adjacent Areas, Cambridge 1958.
6. R. M. Cook, Greek Painted Pottery, London 1960.
7. G. Kaulen, Die Stilphasen der geometrischen Kunst in Keramik und Plastik. Von Mykene zum 7. Jahrhundert, Köln 1962.
8. J. N. Coldstream, Greek Geometric Pottery, London 1968.
9. G. Ahlberg, Prothesis und Ekphora in Greek Geometric Art (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. 32), Göteborg 1971.
10. » » Fighting on Land and Sea in Greek Geometric Art, Stockholm 1971.
11. R. L. Murray, Jr., The Protogeometric Style: The First Greek Style, Göteborg 1975.
12. A. Ruckert, Frühe Keramik Böotiens; Form und Dekoration des Vases des späten 8. und frühen 7. Jahrhunderts v. Chr., Bern 1976.
13. C. M. Adelman, Cypro - Geometric Pottery: Refinements in Classification (Stud. in Mediter. Arch., τόμ. 47), Göteborg 1976.
14. B. Borell, Attisch geometrische Schalen; Eine spätgeometrische Keramikgattung und ihre Beziehungen zum Orient, Mainz am Rhein 1978.
15. V. Karageorghis - J. des Gagniers, La Céramique Chypriote du Style Figuré. Age du Fer 1050 - 500 av. J.-C. (Biblioteca di Antichità Cipriote), Supplement, Roma 1979.

β) Ἀρθρα.

16. S. Wide, Geometrische Vasen in Griechenland, JdI 1899, 26 - 43, 78 - 86, 188 - 215.
17. » » Geometrische Vasen in Griechenland, JdI 1900, 49 - 58.
18. Ch. Dugas, Les Vases "Rhodien-géométriques", BCH 1912, 495 - 522.

19. W. A. Heurtley, Early Iron Age Pottery from Macedonia, *Antiqu. Journ.* 1927, 44 - 59.
20. A. Blakeway, Prolegomena to the Study of Greek Commerce with Italy, Sicily and France in the eighth and seventh Centuries b.C., *BSA* 1932 - 33, 170 - 208.
21. » » "Demaratus". A Study in some Aspects of the earliest Hellenisation of Latium and Etruria, *JRS* 1935, 129 - 149.
22. E. A. Lane, Laconian Vase-painting, *BSA* 1933 - 34, 99 - 189.
23. P. Kahane, Die Entwicklungsphasen der attisch-geometrischen Keramik, *AJA* 1940, 464 - 482.
24. F. H. Stubbings, The Mycenaean Pottery of Attica, *BSA* 1947, 1 - 75.
25. J. M. Cook, Athenian Workshops around 700, *BSA* 1947, 139 - 155.
26. V. R. Desborough, What is Protogeometric?, *BSA* 1948, 260 - 272.
27. G. S. Kirk, Ships on Geometric Vases, *BSA* 1949, 93 - 153.
28. G. Buchner, Figürlich bemalte spätgeometrische Vasen aus Pithekoussai und Kyme, *RM* 1953 - 54, 37 - 55.
29. J. Boardman, Early Euboean Pottery and History, *BSA* 1957, 1 - 29.
30. » » The Multiple Brush, *Antiquity* 1960, 85 - 89.
31. J. L. Benson, Observations on Mycenaean Vase-painters, *AJA* 1961, 337 - 347.
32. G. Buchner, Pithecusa, *Atti III Conv. Magna Grecia* 1963, Napoli 1964, 263-274.
33. Ph. M. Petsas, The Multiple Brush on a local Early Iron Age Pithos from Pieria, *Essays in Memory of Karl Lehmann*, New York 1964, 255 - 258.
34. 'Ι. Παπαποστόλου, Παρατηρήσεις επί γεωμετρικών αγγείων ἐξ 'Ιαλυσού, *ΑΔ* 1968 *Μελέται*, 77 - 98.
35. Κ. Δημακοπούλου, Μυκηναϊκά αγγεία ἐκ θαλαμοειδών τάφων περιοχῆς 'Αγίου 'Ιωάννου Μονεμβασίας, *ΑΔ* 1968 *Μελέται*, 145 - 194.
36. F. Vandenabeele, Quelques particularités de la civilisation d'Amathonte à l'époque du Chypro-géométrique, *BCH* 1968, 103 - 114.
37. E. Wace - French, The first phase of LH III C, *AA* 1969, 133 - 136.
38. J. Bouzek, The Beginnings of the Protogeometric Pottery and the "Dorian Ware", *AIARS* 1969 (Op. Ath. 9), 41 - 57.
39. K. Romiopoulou, Some Pottery of the Early Iron Age from western Macedonia, *BSA* 1971, 353 - 361.
40. J. N. Coldstream, The Censola Painter. A Change of Address, *Bull. Inst. Class. Stud. Univ. Lond.* 1971, 1 - 15.
41. J. Carter, The Beginning of narrative Art in the Greek Geometric Period, *BSA* 1972, 25 - 58.
42. J. N. Coldstream, Knossos 1951 - 61: Protogeometric and Geometric Pottery from the Town, *BSA* 1972, 63 - 98.
43. P. P. Kahane, Ikonologische Untersuchungen zur griechisch-geometrischen Kunst, *Antike Kunst* 1973, 114 - 138.
44. R. J. Howell, Some new Light on the Prehistoric Potterysequence in Messenia from Nichoria, *AJA* 1974, 167.
45. M. Popham κ.ά., Al Mina and Euboea, *BSA* 1980, 151 - 161.
46. A. M. Snodgrass, Towards the interpretation of the Geometric figure-scenes, *AM* 1980, 51 - 58.
47. R. L. N. Barber, The Late Cycladic Period: A Review, *BSA* 1981, 1 - 21.
48. H. W.-E. A. Catling, Barbarian Pottery from the mycenaean Settlement at the Melanaion, Sparta, *BSA* 1981, 71 - 82.

Δ. ΜΙΚΡΑ ΕΥΦΗΜΑΤΑ

α) Αὐτοτελής.

1. J. Naue, Die Vorrömischen Schwerter aus Kupfer, Bronze und Eisen, München 1903.
2. Chr. Blinkenberg, Fibules grecques et orientales, Kobenhavn 1926.
3. W. Lamb, Greek and Roman Bronzes, London 1929.
4. V. Müller, Frühe Plastik in Griechenland und Vorderasien, Augsburg 1929.
5. E. Kunze, Kretische Bronzereliefs, Stuttgart 1931.
6. D. Ohly, Griechische Goldbleche des 8. Jahrhunderts v. Chr., Berlin 1953.
7. P. Jacobstahl, Greek Pins and their Connections with Europe and Asia, Oxford 1956.
8. G. Kaulen, Die Stilphasen der geometrischen Kunst in Keramik und Plastik, Köln 1962.
9. A. Snodgrass, Early Greek Armour and Weapons from the end of the Bronze Age to 600 b.C., Edinburgh 1964.
10. J. Boardman, Greek Gems and Finger Rings. Early Bronze Age to Late Classical, London 1970.
11. J. Bouzek, Graeco - Macedonian Bronzes, Praha 1974.
12. J.-C. Poursat, Les ivoires mycéniens, Paris 1977.
13. » » Catalogue des ivoires mycéniens du Musée National d'Athènes, Paris 1977.
14. T. M. Cross, Bronze Tripods and related Stands in the Eastern Mediterranean from the twelfth through the seventh Century b.C., London 1977.
15. K. Kilian, Fibeln in Thessalien von der mykenischen bis zur archaischen Zeit, ἐν H. Müller - Karpe, Prähistorische Bronzefunde, Abteilung XIV τόμ. 2, München 1975.
16. E. Sapouna - Sakellarakis, Die Fibeln der griechischen Inseln, ἐν H. Müller - Karpe, Prähist. Bronzefunde, Abteilung XIV, τόμ. 4, München 1978.
17. I. Kilian - Dirlmeier, Anhänger in Griechenland von der mykenischen bis zur spät-geometrischen Zeit, ἐν H. Müller - Karpe, Prähist. Bronzefunde, Abteilung XI τόμ. 2, München 1979.

β) Ἀρρητά.

18. E. Kunze, Zu den Anfängen der griechische Plastik, AM 1930, 141 - 162.
19. S. Benton, The Evolution of the Tripod - Lebes, BSA 1934 - 35, 74 - 130.
20. » » The date of the Cretan Shields, BSA 1938 - 39, 53 - 64.
21. V. G. Childe, The Final Bronze Age in the Near East and the Temperate Europe, PPS 1948, 177 - 195.
22. V. Milojević, Die dorische Wanderung im Lichte der vorgeschichtlichen Funde, AA 1948 - 49, 12 - 36.
23. S. Benton, The Dating of Horses on Stands and Spectacle Fibulae in Greece, JHS 1950, 16 - 22.
24. N. K. Sandars, The Antiquity of the One-edged Bronze Knife in the Aegean, PPS 1955, 174 - 197.
25. H. Catling, Bronze Cut-and-Thrust Swords in the Eastern Mediterranean, PPS 1956, 102 - 125.
26. J. F. S. Stone - L. C. Thomas, The Use and Distribution of Faience in the Ancient East and Prehistoric Europe, PPS 1956, 37 - 84.
27. N. K. Sandars, The Bronzes, the Amber Beads (A Minoan Cemetery on Upper Gypsades), BSA 1958 - 59, 232 - 239.

28. N. K. Sandars, The First Aegean Swords and their Ancestry, *AJA* 1961, 17 - 29.
29. H. W. Catling, A New Bronze Sword from Cyprus, *Antiquity* 1961, 115 - 122.
30. H. Müller - Karpe, Die Metallbeigaben der früheisenzeitlichen Kerameikos - Gräber, *JdI* 1962, 59 - 129.
31. N. K. Sandars, Later Aegean Bronze Swords, *AJA* 1963, 117 - 153.
32. H. - V. Hermann, Werkstätten geometrischer Bronzeplastik, *JdI* 1964, 17 - 71.
33. S. Foltiny, Flange-hilted Cutting Swords of Bronze in Central Europe, Northeast Italy and Greece, *AJA* 1964, 247 - 257.
34. J. Alexander, The Spectacle Fibulae of Southern Europe, *AJA* 1965, 7 - 23.
35. H. Sarian - C. Rolley, Terres guites géométriques d'Argos, *BCH* 1969, 651 - 678.
36. E. French, The Development of Mycenaean Terracotta Figurines, *BSA* 1971, 101 - 187.
37. A. Harding κ.ά., Amber in the Mycenaean World, *BSA* 1974, 145 - 172.
38. S. Iakovidis, On the Use of Mycenaean "Button", *BSA* 1977, 113 - 119.
39. F. Hiller, Beobachtungen zur Form der spätgeometrischen Plastik, *JdI* 1979, 18 - 31.
40. H. Matthäus, Italien und Griechenland in der ausgehenden Bronzezeit. Studien zu einigen Formen der Metallindustrie beider Gebiete, *JdI* 1980, 109 - 139.

2. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

α) Αὐτοτελής.

1. B. Schweitzer, Untersuchungen zur Chronologie der geometrischen Stile in Griechenland I, Karlsruhe 1917.

β) Ἀρθρα.

2. B. Schweitzer, Untersuchungen zur Chronologie und Geschichte der geometrischen Stile in Griechenland. II, *AM* 1918, 1 - 152.
3. S. Smith, The Greek Trade at Al Mina, *Antiqu. Journ.* 1942, 87 - 112.
4. A. Furumark, The Mycenaean III C Pottery and its Relation to Cypriote Fabrics, *AIRRS* 1944 (Op. Arch. 3), 194 - 265.
5. E. Gjerstad, The Initial Date of the Cypriote Iron Age, *AIRRS* 1944 (Op. Arch. 3), 73 - 106.
6. J. K. Brock, Chronology of Cycladic Pottery, *BSA* 1949, 74 - 79.
7. J. du Plat Taylor, Late Cypriot III in the Light of Recent Excavations, *PEQ* 1956 - 57, 22 - 37.
8. J. Boardman, Artemis Orthia and Chronology, *BSA* 1963, 1 - 7.
9. » » Tarsus, Al Mina and Greek Chronology, *JHS* 1965, 5 - 15.
10. R. S. Merrillees, The absolute Chronology of the Bronze Age in Cyprus, *RDAC* 1977, 33 - 50.

3. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

α) Αὐτοτελής.

1. R. - P. Charles, Étude Anthropologique des Nécropoles d'Argos (Études Péloponnésiennes III), Paris 1963.
2. » » Anthropologie Archéologique de la Crète (Études Crétoises XIV), Paris 1965.

β) Ἀρχα.

3. G. Sergi, Notes upon the Skulls of Erganos, *AJA* 1901, 315 - 318.
4. E. Breiting, Die Skelette aus den submykenischen Gräbern, *Kerameikos I* (1939), 223 - 258.
5. J. Lawrence Angel, Geometric Athenians, *Hesperia Suppl. II*, Athens 1939, 236 - 246.
6. » » » Skeletal Material from Attica, *Hesperia* 1945, 279 - 363.
7. R.-P. Charles, Étude Anthropologique des nécropoles d'Argos, Contribution à l'étude des populations de la Grèce antique, *BCH* 1958, 268 - 313.
8. J. Lawrence Angel, Late Bronze Age Cypriotes from Bamboula. The Skeletal Remains, *Kourion* (1972), 148 - 165.
9. Ἀ. Πουλιανός, Ομαδικός τάφος στὸ Ἄργος μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, Πρακτικά τοῦ Α' Διεθν. Συνεδρ. Πελοπον. Σπουδ., Σπάρτη 7 - 14 Σεπτεμβρίου 1975, τόμ. II, Ἀθήναι 1978, 313 - 319.
10. E. Breiting, Skelette spätmykenischer Gräber in der Unterburg von Tiryns, *Tiryns IX* (1980), 181 - 194.

4. ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

α) Ἀυτότελῃ.

1. C. D. Buck *The Greek Dialects*, Chicago 1955.

β) Ἀρχα.

2. W. Porzig, Sprachgeographische Untersuchungen zu dem altgriechischen Dialekten, *Indogerm. Forsch.* 1954, 141 - 154.
3. E. Risch, Die Gliederung der griechischen Dialekte in neuer Sicht, *Mus. Helv.* 1955, 61 - 76.
4. J. Chadwick, The Prehistory of the Greek Language, *CAH* τόμ. II (2)³, 805 - 819.
5. » » The Mycenaean Dorians, *Bull. Inst. Class. Stud. Univ. Lond.* 1976, 115 - 116.
6. » » Who were the Dorians?, *La Parola del Passato* 1976, 103 - 117.
7. » » The Ionian Name, *Stud. Present. to F. Schachermeyr* (1977), 106 - 109.
8. R. A. Crossland, Linguistic Problems of the Balkan Area in Late Prehistoric and Early Classical Period, *CAH* τόμ. III (1)², 834 - 849.
9. J. B. Hainsworth, The Greek Language and the historical Dialects, *CAH* τόμ. III (1)², 850 - 865.
10. G. van Soesbergen, The coming of the Dorians, *Kadmos* 1981, 38 - 51.
11. G. Dunkel, Mycenaean and Central Greek, *Kadmos* 1981, 132 - 142.

5. ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ

α) Ἀυτότελῃ.

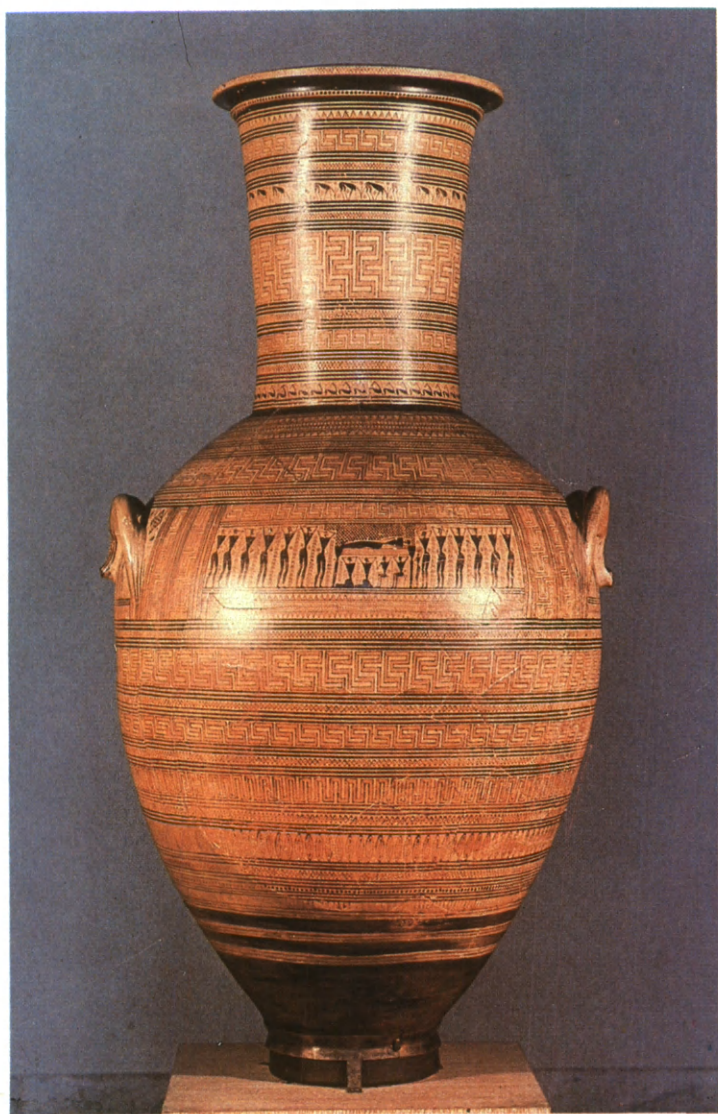
1. M. B. Sakellariou, *La Migration grecque en Ionie*, Athènes 1958.
2. D. L. Page, *History and the Homeric Iliad*, Berkeley - Los Angeles 1959.
3. N. G. L. Hammond, *Migrations and Invasions in Greece and adjacent Areas*, New Jersey 1976.
4. F. Schachermeyr, *Griechenland in Zeitalter der Wanderungen, von Ende der Mykenischen Ära bis auf die Dorier*, Wien 1980.

β) Ἀρθρα.

5. N. G. L. Hammond, Prehistoric Epirus and the Dorian Invasion, BSA 1931 - 32, 131 - 179.
6. H. Thomas - F. H. Stubbings, Lands and Peoples in Homer, ἐν Α. J. B. Wace κ.ά., A Companion to Homer, London 1963, 283 - 310.
7. N. G. L. Hammond, The Litterary Tradition for the Migrations, CAH τόμ. II (2)³, 678 - 712.
8. J. M. Cook, Greek Settlement in the Eastern Aegean and Asia Minor, CAH, τόμ. II (2)³, 773 - 804.
9. Κ. Θ. Συριόπουλος, Οἱ Ἴωνες τῆς Ἀχαΐας, Πρακτικά τοῦ Β', Διεθν. Συνεδρ. Πελοπον. Σπουδ., Πάτραι 25-31 Μαΐου 1980, τόμ. II, Ἀθῆναι 1981-1982, 65-79.
10. » » Πιθαναὶ Ὑστερομυκηναϊκαὶ μετακινήσεις Βοιωτῶν πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἡ ἀπόδοδος τῶν Ἑρακλειδῶν, Πρακτικά τοῦ Α' τοπικοῦ Συνεδρίου Λακωνικῶν Μελετῶν, Μολάοι 5 - 7 Ἰουνίου 1982, Ἀθῆναι 1983.

Α. Ύστεροελλαδικός ΙΙΙ Β κρατήρ τοῦ εἰκονιστικοῦ ρυθμοῦ ἐκ Μυκηνῶν (ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν), τῆς ἀρχῆς τῶν μεταβατικῶν χρόνων.
Ἐθνικὸν Ἀχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν. Ὑψος 0,41 μ.

Β. Ὁ Ὑστερογεωμετρικὸς Ια ἀμφορεὺς 804 τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τῶν τελευταίων φάσεων τῶν μεταβατικῶν χρόνων. Ὑψος 1,55 μ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τῶν πέντε περίπου αἰώνων, οἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν καταστροφὴν τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος,¹ ἀπὸ τοῦ 1200 π.Χ. ἕως τὴν ἀρχὴν τῆς Ὑστεροελλαδικῆς (= ΥΕ) III Γ λεγομένης περιόδου καὶ μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου, τὸ 700 π.Χ., καὶ οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης, ἀφ' ἑνὸς συντελεῖται ἡ πλήρης διάλυσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου διαμορφώνονται βαθμιαίως οἱ βασικοὶ παράγοντες διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος, ὅπως εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἱστορικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου διὰ τῆς συγχωνεύσεως εἰς ἓνα λαὸν τοῦ ἐπιβιώσαντος μυκηναϊκοῦ καὶ τοῦ νεήλυδος βορείου πληθυσμοῦ, ἡ διατήρησις, παρ' ὅλας τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις, τῶν λαμπρῶν ἀναμνήσεων τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἀποκρυστάλλωσις ἐν τέλει τούτων εἰς τὸ ἔπος, ἡ δημιουργία τοῦ ἱστορικοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἐκ τοῦ φοινικικοῦ, ἡ ἐξάπλωσις τοῦ ἐλληνισμοῦ εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Μεσογείου, ἡ ἀναγέννησις τῶν τεχνῶν, ἡ διαμόρφωσις ἐνιαίας ἐθνικῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς συνειδήσεως ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ὀργάνωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ θεσμοῦ τῆς πόλεως κράτους, ὅλοι δηλαδὴ ἐκεῖνοι οἱ παράγοντες, οἵτινες ὁδηγοῦν εἰς τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ μυκηναϊκοῦ εἰς τὸν ἱστορικὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὰς ἀφανεῖς δυνάμεις ὀπισθεν τῶν γεγονότων διὰ τὴν ἀκμὴν καὶ παρακμὴν τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς ἱστορικῆς περιόδου.

Περίοδος τοσοῦτων ἐθνολογικῶν μεταβολῶν, κοινωνικῶν ζυμώσεων, πολιτικῶν ἀνακατατάξεων, πνευματικῶν δημιουργιῶν, θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν προσανατολισμῶν καὶ καλλιτεχνικῶν καὶ πνευματικῶν ἀναγεννήσεων, ὥς οἱ μεταβατικοὶ ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον

1. Ἡ καταστροφὴ τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων καὶ ἡ πρώτη κάμψις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ χρονολογεῖται εἰς τὰς τελευταίας δεκαετίαις τῆς 13ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ τῆς συμπίπτουσας πρὸς αὐτὴν Ὑστεροελλαδικῆς III Β περιόδου. LMTS, 75 - 76, 239 - 241. C. Blegen - M. Rawson, *The Palace of Nestor*, τόμ. I, 421. MPC, 110-115. AIRRS (Op. Arch. 3), 262. DAG, 107 - 109.

χρόνοι, δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὀνομασθοῦν «σκοτεινοὶ αἰῶνες τῆς Ἑλλάδος» χωρὶς νὰ παραποιῇται ἱστορικῶς ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ σημασία τῆς περιόδου ταύτης. Τούτου ἔνεκα ὁ ὅρος οὗτος, ἂν καὶ χρησιμοποιεῖται πρὸς δῆλωσιν τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν¹, ἔχει ἀπορριφθῇ, ὡς ἱστορικῶς ἀπαράδεκτος, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως τῆς παρούσης ἐργασίας, καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰσάγεται ὁ πλέον ἀντικειμενικῆς ἱστορικῆς σημασίας ὅρος «μεταβατικοὶ χρόνοι».

Ἡ μεταβατικὴ ἄλλωστε αὕτη περίοδος ἔχει τὸν χαρακτήρα πάσης μεταβατικῆς περιόδου, ἥτοι τὴν βαθμιαίαν ἀρχικῶς παρακμὴν τοῦ παλαιοῦ καὶ τὴν ἀναγέννησιν εἴτα τοῦ νέου. Οὕτω κατὰ τὰς δύο πρώτας φάσεις τῆς περιόδου ταύτης, τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν λεγομένην περίοδον, ὁλοκληροῦται ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τῆς ἐρημώσεως, τῆς οἰκονομικῆς παρακμῆς καὶ τῆς ἀπομονώσεως τῆς χώρας. Ἐν τούτοις μετὰ τοῦ ἐπιβιώσαντος μέρους τοῦ παλαιοῦ πληθυσμοῦ διατηρεῖται ὡς ζωογόνος δύναμις ἡ μυκηναϊκὴ παράδοσις, ἐξ ἧς προέκυψε τελικῶς τὸ ἔπος, καὶ μυκηναϊκαὶ τεχνικαὶ ἐμπειρίαι δυνάμεναι νὰ εἰκασθοῦν διὰ πάσας τὰς τέχνας ἐξ ἐπιβιούντων στοιχείων εἰς τὰ σχήματα καὶ τὴν κόσμησιν τῆς κεραμικῆς, τὰ λείψανα τῆς ὁποίας εἶναι ἀκατάβλητα ἀπὸ τὸν χρόνον, καὶ αἱ ἐπιβιώσασαι αὗται κληρονομίαι τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου ἀπετέλεσαν τὸ ζώπυρον διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς αἰῶνας, οἵτινες ἀκολουθοῦν.

Ἡ ἐπομένη τρίτη φάσις τῶν μεταβατικῶν χρόνων, γνωστὴ ἐκ τῆς κεραμικῆς αὐτῆς ὡς πρωτογεωμετρικὴ περίοδος, εἶναι ἡ περίοδος τῆς πλήρους διαλύσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἀρχὴ ποιᾶς τιнос οἰκονομικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀναγεννήσεως, διὰ τῆς ἀνασυνδέσεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς πέραν τῶν θαλασσῶν περιοχὰς καὶ διὰ τῆς δημιουργικότητος τοῦ πληθυσμοῦ, μαρτυρουμένης ὑπὸ τῆς νέας ἀντιλήψεως διὰ τὴν συμμετρίαν εἰς τὰ σχήματα καὶ τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων, ὑπὸ νέων τεχνικῶν ἐπινοήσεων διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ κοσμήσεως τῆς κεραμικῆς καὶ ὑπ' ἀναλόγων προόδων εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας. Διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναγεννητικῆς ταύτης προσπαθείας βασικοὺς παράγοντας πρέπει νὰ ἀπετέλεσαν ἡ τόλμη καὶ ἡ ἐφευρετικότης τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Εὐβοίας, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁποίων, ὡς μὴ πληγεισὼν ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τοῦ τέλους τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου, πρέπει νὰ ἦτο κατὰ πλεονασμὸν μυκηναϊκός, τὸ δὲ προβάδισμα εἰς τὸν πολιτισμὸν διετήρησαν αἱ περιο-

1. GDA, 29, 321 - 325. DAG, 1 - 10, 22 σημ. 2.

χαί αὐται μὲ μικρὰς μόνον διακυμάνσεις μέχρι τέλους τῶν ἱστορικῶν χρόνων, διαδεχθεῖσαι εἰς τοῦτο τὴν Ἀργολίδα.

Κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας, 9ον καὶ 8ον π.Χ., τῶν μεταβατικῶν χρόνων, τὴν γεωμετρικὴν λεγομένην περίοδον, ὁλοκληροῦται ἡ προπαρασκευαστικὴ φάσις διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς δημιουργίας τοῦ ἱστορικοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Οὕτως οἱ πέντε περίπου αἰῶνες, ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς μυκηναϊκῆς ἔως τὴν ἔναρξιν τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου, διὰ τῶν ὑλικῶν καταλοίπων των διασαφoῦν τὴν βαθμιαίαν διάλυσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν πληθυσμιακὴν, οἰκονομικὴν καὶ πνευματικὴν ἀναγέννησιν διὰ τῆς ὁποίας συντελεῖται ἡ μετάβασις εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὀνομασία κατὰ ταῦτα τῆς περιόδου ταύτης ὡς σκοτεινῶν αἰῶνων δὲν στηρίζεται οὔτε εἰς τὸν συνοπτικῶς ἀναλυθέντα ἀνωτέρω χαρακτήρα τῆς περιόδου οὔτε εἰς τὸ πλῆθος τῶν πηγῶν δι' ἐκάστην βαθμίδα αὐτῆς, τὸ ὅποion ἄλλωστε εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸν χαρακτήρα ἐκάστης βαθμίδος, ἀλλὰ εἰς τὴν σύγκρισιν τῆς περιόδου εἴτε πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν ἀκμὴν τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου εἴτε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν φιλολογικῶν πηγῶν διὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν περίοδον τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

Ἐὰν ὅμως ἡ ὀνομασία μιᾶς περιόδου ἐν συγκρίσει πρὸς ἓν μόνον γνῶρισμα τῆς προηγηθείσης ἢ τῆς ἀκολουθοῦσης περιόδου ἦτο ὀρθή, τότε σκοτεινοὶ αἰῶνες θὰ ἔπρεπε νὰ κληθοῦν πᾶσαι αἱ μεταβατικαὶ περίοδοι, ὅπως παραδείγματος χάριν ἡ περίοδος μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Σέσκλου εἰς τὴν Πρωτοελλαδικὴν περίοδον ἢ ἀπὸ τῆς Πρωτοελλαδικῆς περιόδου εἰς τὴν μυκηναϊκὴν, κατὰ τὰς ὁποίας συμπίπτουν τὰ αὐτὰ πρὸς τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον φαινόμενα, πληθυσμιακὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ κάμψις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν περίοδον καὶ μείωσις τῶν διαθεσίμων πηγῶν διὰ τὴν μελέτην ἐκάστης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν¹.

Σκοτεινοὶ ἐπὶ πλέον ἐκλήθησαν οἱ μεταβατικοὶ χρόνοι διότι αἱ φιλολογικαὶ πηγαὶ τῆς ἱστορικῆς περιόδου τῆς Ἑλλάδος διετήρησαν παραδόσεις ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ἔπος διὰ τὸν λαμπρὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰ ἔργα τῶν ἱστορικῶν διὰ τὸ τέλος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, οὐδεμίαν δὲ πληροφορίαν διὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων γεγονότων περίοδον, ἥτις συμπίπτει πρὸς τοὺς μεταβατικοὺς χρόνους. Τὸ φαινόμενον ὅμως τοῦτο εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸν φυσικὸν νόμον νὰ ἀποτυποῦνται εἰς τὴν μνήμην τῶν λαῶν περίοδοι ἐξαιρετικῆς ἀκμῆς μόνον, ὡς ἡ ὕμνου-

1. Π - Π, 423 - 425. Π - Σ, 354 - 358.

μένη ὑπὸ τοῦ ἔπους μυκηναϊκή, καὶ τὰ πλέον πρόσφατα γεγονότα, τὰ ὅποια προκειμένου διὰ τὸ τέλος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος διετηρήθησαν οὐχὶ ὑπὸ τῆς μνήμης τοῦ λαοῦ ἀλλὰ ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἐπινοηθείσης γραφῆς. Ἡ μὴ διατήρησις κατὰ ταῦτα παραδόσεων διὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἦτο ἱστορικῶς ἀναπόφευκτος, ἐφ' ὅσον ἡ περίοδος αὕτη δὲν ἦτο περίοδος ἀκμῆς, ὡς ἡ μυκηναϊκή, οὔτε ἦτο γνωστὴ κατ' αὐτὴν ἡ γραφὴ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, ὥστε καὶ ἡ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὀνομασία τῶν μεταβατικῶν χρόνων ὡς σκοτεινῶν αἰώνων εἶναι ἀδικαιολόγητος.

Ὁ ὅρος τέλος «ἐποχὴ τοῦ σιδήρου», τοῦ ὁποίου γίνεται χρῆσις πρὸς δῆλωσιν τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου, ἐφαίνετο ἀκατάλληλος διὰ τὴν παροῦσαν ἐργασίαν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκάλυπτε χρονικῶς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐξεταζομένην περίοδον, καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐπιδιωκούσης, διὰ τῆς συναγωγῆς καὶ ἐρμηνείας ὅλων τῶν γνωστῶν ὑλικῶν καταλοίπων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, τὴν διαλεύκανσιν τόσον τῶν διαδοχικῶν βαθμίδων τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τῆς κάμψεώς του περὶ τὸ 1200 π.Χ., ὅσον καὶ τῆς βαθμιαίας διαμορφώσεως τῶν νέων καλλιτεχνικῶν ἀντιλήψεων καὶ παραγόντων, οἵτινες ὠδήγησαν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἱστορικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

2. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ἡ χρονολόγησις τῶν ὑλικῶν καταλοίπων καὶ τῶν γεγονότων τῶν μεταβατικῶν χρόνων καὶ ἡ ὑποδιαίρεσις τούτων εἰς περιόδους βασίζεται ἐπὶ χρονολογιῶν συναγομένων ἐκ τῆς παρουσίας ἑλληνικῆς προελεύσεως κεραμικῆς εἰς χρονολογούμενα ἐκ τῶν γραπτῶν πηγῶν στρώματα τῆς Ἀνατολῆς ἢ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ ἀντιστρόφως ἐκ τῆς εὐρέσεως χρονολογούμενων ἀντικειμένων ἀνατολικῆς προελεύσεως εἰς στρώματα τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου¹. Ἀπόλυτοι ἐν τούτοις χρονολογίαι κοινῆς ἀποδοχῆς ἔχουν ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ τὴν ἑναρξιν τῶν μεταβατικῶν χρόνων, τὸ ἔτος 1200 π.Χ., ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γραπτῶν πηγῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ διὰ τὴν λήξιν αὐτῶν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν φιλολογικῶν πηγῶν.

Ἡ ὑποδιαίρεσις τοῦ μακροῦ τούτου χρονικοῦ διαστήματος τῶν πέντε περίπου αἰώνων τῶν μεταβατικῶν χρόνων εἰς περιόδους ἔχει ἐπιχειρηθῆ διὰ διαφόρων ὑπολογισμῶν ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῆς κεραμικῆς τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ἄφθονα καὶ ἀναμφισβήτητα δεδομένα ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κεραμικοῦ καὶ ἄλλων τάφων τῆς περιοχῆς. Οὕτως οἱ μεταβατικοὶ χρόνοι τῆς Ἀττικῆς ἔχουν διαιρεθῆ ὡς κάτωθι.

Ὑστεροελλαδικὴ III Γ περίοδος	(= ΥΕ III Γ)	1200 - 1125 π.Χ.
Ὑπομυκηναϊκὴ	»	1125 - 1050 π.Χ.
Πρωτογεωμετρικὴ	»	1050 - 900 π.Χ.
Γεωμετρικὴ	»	900 - 700 π.Χ.

Ἡ Γεωμετρικὴ ἐν συνεχείᾳ περίοδος τῆς Ἀττικῆς ἔχει ὑποδιαιρεθῆ περαιτέρω εἰς :

Ἀρχομένην γεωμετρικὴν περίοδον	I (= ΑΓ I)	900 - 875 π.Χ.
»	»	»
»	»	»
Μέσην	II (= ΑΓ II)	875 - 850 π.Χ.
»	I (= ΜΓ I)	850 - 800 π.Χ.
»	II (= ΜΓ II)	800 - 760 π.Χ.
Ὑστέραν	Ia (= ΥΓ Ia)	760 - 750 π.Χ.
»	Iβ (= ΥΓ Iβ)	750 - 735 π.Χ.
»	IIa (= ΥΓ IIa)	735 - 720 π.Χ.
»	IIβ (= ΥΓ IIβ)	720 - 700 π.Χ.

1. MPC, 110 - 115. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 73 - 106, 194 - 265. LMTS, 237 - 241, 258. S - S, 163 - 164. DAG, 106 - 139. GGP, 302 - 331. GDA, 55, 79.

Οἱ ὑπολογισμοὶ ὁμῶς οὗτοι τοῦ χρόνου οὔτε προκειμένου περὶ τῆς κεραμικῆς τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἀναντίλεκτοι οὔτε ἡ μεταφορὰ αὐτῶν διὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς κεραμικῆς ἄλλων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, τὰ κεραμικὰ δεδομένα τῶν ὁποίων δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν Ἀττικὴν συνέχειαν ἐξελίξεως, εἶναι εὐκολοί. Ἐπὶ πλέον ὅταν παρουσιάζονται εἰς ἄλλας περιοχὰς εἰσηγμένη ἀττικὴ κεραμικὴ ἢ ἐπιδράσεις ἐξ Ἀθηνῶν εἶναι δύσκολον νὰ ὑπολογισθῇ ἀφ' ἐνὸς ὁ χρόνος, ὁ ὁποῖος ἀπητήθη διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἀττικῆς κεραμικῆς ἢ τῶν ἀττικῶν τεχνотροπιῶν εἰς μεμακρυσμένας περιοχὰς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ πόσον χρόνον ἐκάστη μεμακρυσμένη περιοχὴ εἶναι πιθανὸν νὰ ἐξηκολούθῃ νὰ κατασκευάζῃ κεραμικὰ προϊόντα μιμούμενα κατηγορίας τῆς ἀττικῆς κεραμικῆς μετὰ ταῦτα, ὅταν αἱ κατηγορίαι αὗται εἶχον πρὸ πολλοῦ παύσει νὰ παράγονται εἰς τὸν τόπον τῆς ἀρχικῆς γενέσεώς των.

Ἡ μεταφορὰ κατὰ ταῦτα χρονολογιῶν ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῆς κεραμικῆς τῶν Ἀθηνῶν πρὸς χρονολόγησιν τῆς κεραμικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀντιστοιχῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων τῶν λοιπῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου παρουσιάζει ποικίλα περαιτέρω προβλήματα καὶ γεννᾷ πολλαπλὰς ἐν συνεχείᾳ ἀμφισβητήσεις.

Κεραμικαὶ ἐπὶ πλέον ἐξελίξεις, ὡς ἡ ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀμφίβολον ἂν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς δήλωσιν χρονικῶν περιόδων ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ὅταν δὲν εἶναι βέβαιον ἂν αἱ λοιπαὶ, πλὴν τῆς Ἀττικῆς, τῆς Εὐβοίας, τῆς Βοιωτίας, τῆς Κορινθίας, τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς Ἡλίδος, περιοχαὶ ἐξείλιξαν τὴν βαθμίδα ταύτην τῆς κεραμικῆς ἢ ἐξηκολούθουν νὰ παράγουν ΥΕ III Γ ἢ ἄλλα τοπικὰ κεραμικὰ προϊόντα κατὰ τὴν ἐν λόγῳ χρονικὴν περίοδον¹.

Παρ' ὅλας ὁμῶς τὰς ἀναποφεύκτους ταύτας δυσχερείας διὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς κεραμικῆς καὶ τῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων εἰς τὰς λοιπὰς πλὴν τῆς Ἀττικῆς περιοχὰς, ἡ ἀναμφισβήτητος χρονικὴ διαδοχὴ τῶν περιόδων ἐξελίξεως τῆς κεραμικῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τῶν ΥΕ III Γ μέχρι τῶν ΥΓ II β χρόνων, παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὸν ἱστορικόν², ἐλλείψει καταλληλοτέρων μέχρι σήμερον χρονολογικῶν διακρίσεων διὰ τοὺς μεταβατικοὺς χρόνους, νὰ χρησιμοποιῇ τοὺς ὅρους Ὑστεροελλαδικὴ III Γ, Ὑπομυκηναϊκὴ, Πρωτογεωμετρικὴ καὶ Γεωμετρικὴ περίοδος πρὸς χρονολογικὴν διάκρισιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν δεδομένων τῶν μεταβατικῶν χρόνων πασῶν τῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου,

1. DAG, 24 - 34.

2. N. G. L. Hammond, *A History of Greece* (1959), 84-85, Epirus, 399 - 424, Macedonia I, 300 - 419, *ΣΑΗ* τόμ. III(1)², 705.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

	ΑΤΤΙΚΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΜΑΚΕΔΟ- ΝΙΑ	ΘΡΑΚΗ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΠΕΛΟΠΟΝ- ΝΗΣΟΣ	ΙΟΝΙΟΝ Μ. ΕΛΛΑΣ	ΑΙΓΑΙΟΝ Μ. ΑΣΙΑ ΔΩΔΕΚΑ- ΝΗΣΟΣ	ΚΡΗΤΗ	ΚΥΠΡΟΣ	
1200	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΤΡΟΙΑ VII B2	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΜ ΙΙΙ Γ	ΥΚ ΙΙΙ Α	1200
1100	ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ		ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ		ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ	ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ	ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ	ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΤΙΚΗ		ΥΚ ΙΙΙ Β	1100
1000	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ		ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΥΠΟΜΙΝΩΙΚΗ	ΚΓ Ι	1000
900	ΑΓ Ι ΑΓ ΙΙ					ΑΓ Ι ΑΓ ΙΙ		ΑΓ	ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ	ΚΓ ΙΙ	900
800	ΜΓ Ι ΜΓ ΙΙ	ΜΓ	ΜΓ		ΑΓ ΜΓ	ΜΓ Ι ΜΓ ΙΙ	ΜΓ	ΜΓ	ΠΡΩΤΟ- ΓΕΩΜΕΤΡ. Β	ΚΓ ΙΙΙ	800
700	ΥΓ Ια ΥΓ Ιβ ΥΓ ΙΙα ΥΓ ΙΙβ	ΥΓ	ΥΓ		ΥΓ	ΥΓ Ι ΥΓ ΙΙ	ΥΓ Ι ΥΓ ΙΙ	ΥΓ	ΥΓ		700

ἀσχέτως τῆς ὁμοιότητος ἢ διαφορᾶς τῆς κεραμικῆς ἐκάστης περιοχῆς πρὸς τὴν ἀντίστοιχον κεραμικὴν τῶν Ἀθηνῶν, πολλαὶ τῶν ὁποίων, ὡς ἡ Ἥπειρος, ἡ Θράκη καὶ αἱ λοιπαὶ περιοχαὶ τοῦ βορείου Αἰγαίου, ἐξηκολούθουν νὰ παράγουν τοπικὴν χειροποίητον κεραμικὴν μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

Τὰ πορίσματα τῆς μέχρι σήμερον (1980) ἐρεύνης¹ πρὸς συσχετισμὸν τῆς κεραμικῆς καὶ τῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου πρὸς τὴν κεραμικὴν τῶν Ἀθηνῶν ἔχουν συνοψισθῇ ἐπὶ τοῦ πίνακος I, ὅπου αἱ χρονολογίαι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Ἀργολίδος χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐνδεικτικαὶ διὰ τὰς περιόδους πασῶν τῶν περιοχῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀντιστοίχως².

Ἡ ἀκριβεστέρα διάκρισις τῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων μετὰ τῶν ἀντιστοίχων τεκμηρίων τῶν δικαιολογούντων τὴν διάκρισιν ταύτην ἐπιχειρεῖται εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον κατωτέρω, μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν δεδομένων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, ἐν τῷ Δευτέρῳ Μέρει τῆς παρούσης ἐργασίας.

1. Γενικαὶ ἐργασίαι, MPC, 110 - 115. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 73 - 106, 194 - 265. GGP, 291 - 295. LMTS, 237 - 241. S - S, 163 - 164. GGP, 302 - 331. GDA, 55 - 57. DAG, 106 - 139. Ἀττικὴ, Kerameikos I, 162 - 164. AJA 1940, 464 - 465. AIARS 1962 (Op. Ath. 4) 121 - 122. Ἥπειρος, AE 1956, 135 - 145. Epirus, 399 - 424. Μακεδονία, PM, 125 - 127. Βεργίνα I, 274 - 279. Macedonia I, 300 - 419. Θεσσαλία, ΠΡΘ, 97 - 99. Πελοπόννησος, CGA, 25 - 177. Κρήτη, Fortetsa, 213 - 219. Κύπρος, SCE IV(2), 421 - 427, SCE IV (1 D), 755 - 762. Problems, 191 - 197. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 115. Θράκη, ΠΑΕ 1971, 88 - 101. Troy IV, 147.

2. Ἀκριβεῖς χρονολογήσεις τῶν περιόδων τῶν ἐπὶ μέρους περιοχῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ἰδὲ ἐν GGP, 330, DAG, 134 - 135.

3. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Τοῦ ὅρου ἑλληνικὸς χώρος γίνεται χρῆσις ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ πρὸς δῆλωσιν συλλήβδην πασῶν τῶν περιοχῶν τῆς Μεσογείου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐγκατεστάθη καὶ ἔδρασεν ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν μεταβατικῶν χρόνων καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἱστορικῆς περιόδου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐμπορικαὶ ἐγκαταστάσεις εἰς τὰς διαφόρους ἀκτὰς τῆς Μεσογείου μὴ ἐπιβίωσασαι ὡς ἱστορικαὶ ἑλληνικαὶ πόλεις ἢ περιοχαὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, περιελθοῦσαι ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ συνεπῶς ἐκπροσωποῦμεναι ὑπὸ ἀφθόνου κεραμικοῦ ὑλικοῦ τῶν μεταβατικῶν χρόνων, δὲν ἔχουν περιληφθῇ εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην¹, ἀντικείμενον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ διερεύνησις τοῦ τρόπου γενέσεως τοῦ ἱστορικοῦ πληθυσμοῦ καὶ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸν ἑλληνικὸν τοῦτον χώρον περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ περιοχή ἀπὸ τῆς Ἡπείρου, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, πρὸς Βορρᾶν, μέχρι τῆς Κυρήνης, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου, πρὸς Νότον, καὶ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, πρὸς Δυσμᾶς, μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πρὸς Ἀνατολᾶς.

Διὰ τὴν ταξινομήσιν τῶν δεδομένων τοῦ τόσον ἐκτενοῦς καὶ τοῦ τόσον ἀνομοιογενοῦς γεωγραφικοῦ χαρακτηῆρος χώρου τούτου, ἡ ἐν λόγῳ περιοχή καὶ τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα ἐξ αὐτῆς ἔχουν διαιρεθῇ εἰς δέκα ἐπὶ μέρους περιοχάς, δηλουμένας ἐπὶ τοῦ χάρτου I, καὶ εἰς ἰσαριθμούς, κατὰ χρονικὴν περίοδον, ὁμάδος δεδομένων, ἥτοι I Ἡπειρον, II Μακεδονίαν, III Θράκην, IV Θεσσαλίαν, V Στερεὰν Ἑλλάδα μετὰ τῆς νήσου Εὐβοίας, VI Πελοπόννησον, VII Νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, Μεγάλην Ἑλλάδα καὶ ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, VIII Νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησον, IX Κρήτην καὶ X Κύπρον.

Ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως ὁ χώρος οὗτος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς χερσαῖον, περιλαμβάνοντα τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον, καὶ εἰς νησιωτικόν, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς νήσους τῆς Μεσογείου καὶ τὰς ἐπακτίους ἐγκαταστάσεις τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

1. PGP, 180 - 185, 327 - 328. GGP, 377 - 380, 383 - 386, 421 - 429.

Ὁ χερσαῖος πάλιν ἑλληνικὸς χώρος ἀπετελεῖτο ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὸν συμπαγῇ ὄρεινὸν ὄγκον τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, προεκτεινόμενον διὰ τῆς Πίνδου μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῆς Πελοποννήσου συμπληρούμενον δὲ διὰ τῶν ὀροσειρῶν τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς λοιπῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ὅστις καὶ συνετήρει ποιμενικὸν βραδείας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως πληθυσμόν, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὰς πεδινὰς ἐκτάσεις τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Θεσσαλίας ὡς καὶ τὰς κοιλάδας τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁποίων ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς γεωργικῆς κυρίως παραγωγῆς καὶ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς ναυσιπλοΐας.

Ὁ νησιωτικὸς χώρος ἀφ' ἐτέρου δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο μικροτέρας ὁμάδας, ἥτοι τὰς δύο μεγαλυτέρας νήσους Κρήτην καὶ Κύπρον ἀφ' ἐνός, δυναμένας νὰ συντηρήσουν ἀξιολόγους πληθυσμοὺς καὶ νὰ ἀναπτύξουν αὐτονόμους πολιτισμοὺς, καὶ τὰς μικροτέρας νήσους ἀφ' ἐτέρου μετὰ τῶν ἐπακτίων θέσεων, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁποίων ἐθνολογικῶς, οἰκονομικῶς καὶ πολιτιστικῶς ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τοὺς πληθυσμοὺς τῶν γειτονικῶν ξένων περιοχῶν ἐκάστης νήσου ἢ ἐπακτίου ἐγκαταστάσεως, καὶ ἡσχολεῖτο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Ὡς γραμμαὶ ἐπικοινωνίας τῶν χερσαίων περιοχῶν, πρὸς τὸν ἔξω κόσμον καὶ μεταξὺ αὐτῶν, εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα ἐχρησίμευον αἱ κοῖται τῶν ποταμῶν Ἀφού, Ἀλιάκμονος, Ἀξιοῦ, Στρυμόνος, Νέστου καὶ Ἐβρου, φέρουσαι εἰς ἐπικοινωνίαν τὰς περιοχὰς τῆς νοτιωτέρας Εὐρώπης πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς ἢ τοῦ Αἰγαίου καὶ διευκολύνουσαι, εἰς ἀνωμάλους περιστάσεις, τὴν ὁμαδικὴν πρὸς Νότον κίνησιν μαζῶν βορείου πληθυσμοῦ, ὅταν ἡσκεῖτο πίεσις ἐκ περιοχῶν κειμένων ἔτι βορειότερον. Αἱ ὁδοὶ ἐπικοινωνίας τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, πρὸς τὰς βορείους περιοχὰς καὶ μεταξὺ τῶν νοτιωτέρων διαμερισμάτων, ἔχουν ἐξετασθῇ εἰς τὰς Προϊστορίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ δὲν ἐπαναλαμβάνονται ἐνταῦθα¹.

Ἐκ τῶν θαλασσίων ὁδῶν, εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὁποίων ἐπεδίεδετο ὁ ναυτικὸς πληθυσμὸς τῶν νήσων καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, αἱ πλέον σημαντικαὶ ἦσαν, ἡ γραμμὴ ἐπικοινωνίας τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πρὸς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν δυτικὴν Μεσόγειον διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἡ ὁδὸς ἐπικοινωνίας τῆς ΝΑ Μεσογείου, τῶν ἀκτῶν δηλαδὴ τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Συρίας, διὰ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Δωδεκανήσου, μετὰ τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου

1. Π - Σ, 5 - 11. Π - Π, 6 - 11.

καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ ὁδοὶ ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν πρὸς τὰς δυτικὰς ἄκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Ἑλλάδα αἱ διερχόμεναι διὰ τῆς Κρήτης.

Ἡ τοιαύτη διαμόρφωσις τοῦ χερσαίου καὶ νησιωτικοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μεγάλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ἐθνολογικῆς συστάσεως καὶ τῶν πεπρωμένων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ συμπαγὴς χερσαῖος, ὀρεινὸς κατὰ πλεονασμόν, ὄγκος, δι' οὗ συνέχεται ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν Εὐρώπην, καθίστα ἀφ' ἑνὸς δυνατὴν τὴν συνεχῆ ἀνανέωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου δι' ἀρείων βορείων φυλῶν, εἴτε ἀνεμποδίστως διεισδυσσῶν μετὰ τῶν ποιμνίων τῶν πρὸς Νότον διὰ τῆς Πίνδου εἰς εἰρηνικὰς περιστάσεις εἴτε κατακλυζουσῶν τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἰς περιπτώσεις ἀνωμαλιῶν, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος παρέμεινε μέχρι τέλους τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀρείας κατὰ πλεονασμόν ἐθνολογικῆς συνθέσεως. Ἡ νησιωτικὴ ἀφ' ἑτέρου διαμόρφωσις τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος καὶ αἱ περισσότερον προσφερόμεναι διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν ἀνατολικαὶ ἄκται αὐτῆς ἔφερον εἰς πρῶμιον καὶ συνεχῆ ἐπαφὴν τὸν πληθυσμόν τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου μετὰ τῶν πλέον προηγμένων περιοχῶν τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, ὥστε εἰς τὸν νοτιώτερον νησιωτικὸν ἑλληνικὸν χώρον καὶ εἰς τὰς περιοχὰς ἐκατέρωθεν τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ, λίαν πρῶιμος, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, τῆς Πρωτοελλαδικῆς λεγομένης περιόδου, περὶ τὸ 2600 π.Χ., καὶ μέχρι τέλους τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐδημιουργήθη ἕνας πολιτισμὸς ἀσυγκρίτως ἀνωτέρας στάθμης ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν τῶν βορείως τῆς Θεσσαλίας περιοχῶν καὶ ὁ πολιτισμὸς οὗτος διεδίδετο ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν.¹

Ὁ πληθυσμὸς καὶ πολιτισμὸς τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συγχωνεύσεως τῶν ἀντιρρόπων δύο τούτων παραγόντων, τῆς ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον δηλαδὴ ἀφ' ἑνὸς κατὰ καιροὺς βαθμιαίας διεισδύσεως ἢ ὁμαδικῆς κινήσεως, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, βορείων ἀρείας προελεύσεως ἐθνολογικῶν στοιχείων, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὸν κύριον πληθυσμὸν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, καὶ τῆς ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν ἀφ' ἑτέρου διαδόσεως τοῦ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, τὰ σπέρματα τοῦ ὁποίου εἰς ἀνωμάλους μεταβατικὰς περιόδους διετηροῦντο ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ἐπιβιούντων παλαιῶν κατοίκων, καὶ ὁ ὁποῖος μετεμόρφωνε τοὺς ἀγροίκους βορείους εἰς Ἑλληνας, λαὸν δηλαδὴ διαφορετικῆς πολιτιστικῆς φυσιογνωμίας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς ἐθνολογικῶς λαοὺς τῆς Ἰταλίας, τῆς Βαλκανικῆς, καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Σκοπὸς τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου τούτου τόμου τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς

1. Π - Π, 286 - 296. Π - Σ, 278 - 282.

τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶναι, μετὰ τὴν παρουσίαν καὶ ἐρμηνείαν εἰς τοὺς δύο προηγούμενους τόμους¹ πάντων τῶν δεδομένων τῶν διασαφούντων τὴν βαθμιαίαν διαμόρφωσιν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου, ἀπὸ τῆς πρώτης μονίμου κατοικήσεως αὐτοῦ ὑπ' ἀνθρωπίνων ὄντων καὶ μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν μεταβατικῶν χρόνων, ἡ παρουσίασις καὶ ἐρμηνεία εἰς τὸν παρόντα τόμον πάντων τῶν πρωτοτύπων δεδομένων τῶν ὑλοποιούντων εἰς τὰ ὅμματα τοῦ ἱστορικοῦ τὴν τελευταίαν κρίσιμον φάσιν τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ τούτου πρὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων, τὰ ὅποια, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς παρούσης ἐργασίας, οὔτε ὀλιγώτερα οὔτε σκοτεινότερα εἶναι τῶν δεδομένων πάσης ἐτέρας προηγηθείσης τῆς εὐρέσεως τῆς γραφῆς περιόδου τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ δικαιολογῇται διὰ μόνην αὐτὴν ὁ ὅρος «σκοτεινοὶ αἰῶνες τῆς Ἑλλάδος».

1. Ὡς πρῶτος τόμος τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν λογίζεται, ὡς παρατηρήθη καὶ ἐν τῷ Προλόγῳ, ἡ Προϊστορία τῆς Πελοποννήσου, Ἀθῆναι 1964, καὶ ὡς δεύτερος ἡ Προϊστορία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1968.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΚΑΤΟΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐξελίξεως τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους δυνάμεθα νὰ ἐπιχειρήσωμεν κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν μεταβολῶν, ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν καὶ περιόδου εἰς περίοδον, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς πυκνότητος τῆς κατοικίσεως τῆς χώρας.

Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχομεν ἐπιδιώξει ἐν τῷ Πρώτῳ Μέρει διὰ τῆς παραθέσεως τεσσάρων καταλόγων καὶ ἰσαριθμῶν χαρτῶν περιλαμβανόντων ἀντιστοίχως τὰς μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐργασίας (1980) γνωσθείσας θέσεις δι' ἐκάστην τῶν τεσσάρων περιόδων, ΥΕ III Γ, Ὑπομυκηναϊκὴν, Πρωτογεωμετρικὴν καὶ Γεωμετρικὴν, εἰς ἃς ἔχουν διαιρεθῇ οἱ μεταβατικοὶ χρόνοι.

Συγκρίσεις τῶν μεταβολῶν τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς πυκνότητος τῆς κατοικίσεως ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν καὶ περιόδου εἰς περίοδον ἐν τέλει ἐκάστου καταλόγου καὶ σύνοψις τῶν ἐκ τῶν συγκρίσεων τούτων ἐξαγομένων συμπερασμάτων ἐν τέλει τοῦ Πρώτου Μέρους βοηθοῦν εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν βασικῶν προβλημάτων τῶν ὑπ' ἐξέτασιν χρόνων, ἢ διασάφησις τῶν ὁποίων θὰ ἐπιδιωχθῇ ἐν τῷ Δευτέρῳ Μέρει, διὰ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν ἐπὶ μέρους δεδομένων τῶν διαφόρων θέσεων ἐκάστης περιόδου ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα τῶν γειτονικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου περιοχῶν.

Ἐν ἐκάστῳ καταλόγῳ αἱ θέσεις ἔχουν καταγραφῇ καὶ ἀριθμηθῇ κατὰ τὴν γεωγραφικὴν αὐτῶν σειρὰν ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον καὶ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, εἰς δέκα ομάδας κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν, Ἡπειρον, Μακεδονίαν, Θράκην, Θεσσαλίαν, Στερεὰν Ἑλλάδα, Πελοπόννησον, Νήσους Ἰονίου Πελάγους μετὰ τῶν ἁκτῶν καὶ νήσων τῆς Δυτικῆς Μεσογείου, Νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μετὰ τῶν ἁκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου, Κρήτην καὶ Κύπρον. Προκειμένου διὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον ἔχει περαιτέρω διατηρηθῇ ἡ κατὰ μικροτέρας ἐν ἐκάστη περιοχῇ γεωγραφικὰς ομάδας ταξινομήσις τῶν θέσεων, ἢ γενομένη κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν παλαιότερων περιό-

δων τῶν δύο τούτων περιοχῶν.¹ Ἡ ἀρίθμησις ὅμως τῶν θέσεων ἐν τῷ καταλόγῳ καὶ χάρτῃ ἐκάστης περιόδου εἶναι συνεχής, διότι διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταλόγων μνημονεύονται μετὰ ταῦτα αἱ θέσεις, ὡς αἱ γίνονται παραπομπαὶ εἰς αὐτάς.

Κατὰ τὴν πρώτην μνεῖαν ἐκάστης θέσεως ἐν τοῖς καταλόγοις παρέχεται ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία, παραπομπὴ εἰς ἀπεικόνισιν τῆς θέσεως, ἐὰν ἔχῃ τοιαύτη δημοσιευθῇ, περιγραφή τῆς μορφῆς τῆς θέσεως, τοῦ τρόπου ἀνακαλύψεως καὶ ἐξερευνήσεως, τῆς στρωματογραφίας καὶ τῆς διαρκείας κατοικήσεως αὐτῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῶν ὁποίων ἔχει γίνεαι χρήσις ἤδη εἰς τὰς Προϊστορίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Διὰ τῆς τοιαύτης, κατὰ διαδοχικὰς χρονικὰς περιόδους καὶ γεωγραφικὰς περιοχάς, περιγραφῆς καὶ ἐρμηνείας τῶν δεδομένων διὰ τὴν ἐξέλιξιν, τῶν ἐγκαταστάσεων ἐν τῷ Πρώτῳ Μέρει καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ Δευτέρῳ, τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους, ἐπιχειρεῖται ἐν τοῖς ἐπομένοις ἡ ἱστορικὴ, ἐν χρόνῳ καὶ χώρῳ, ἀνασυγκρότησις τῶν γεγονότων τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης ἐρεῦνης.

Παρ' ὅλον δ' ὅτι ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης μελέτης παράθεσις τῶν καταλόγων τῶν γνωστῶν θέσεων δυσχεραίνει τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, βοηθεῖ ἐν τούτοις, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοὺς ἐν τέλει τῶν καταλόγων χάρτας, εἰς τὴν ἀπαραίτητον, διὰ τὴν κατανόησιν τῆς μελέτης, ἐξοικειώσιν τοῦ ἀναγνώστου πρὸς τὴν γεωγραφίαν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ἐκρίθη προτιμητέα, ὅπως καὶ εἰς τοὺς δύο προηγουμένους τόμους.

Συστηματικαὶ ἐρευναι καὶ τυχαῖαι συμπτώσεις ἔχουν φέρεαι εἰς φῶς μέχρι σήμερον (1980) περὶ τὰς 562 θέσεις ἐν συνόλῳ τῶν μεταβατικῶν χρόνων περὶ τῶν ὁποίων ἠδυνήθην νὰ συλλέξω πληροφορίας. Ἐκ τῶν 562 τούτων θέσεων αἱ 238 θέσεις ἀνήκουν εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, αἱ 114 εἰς τὴν Ὑπομυκηναϊκὴν, αἱ 241 εἰς τὴν Πρωτογεωμετρικὴν καὶ αἱ 383 εἰς τὴν Γεωμετρικὴν περίοδον (πίν. II). Πολλαὶ τῶν θέσεων βεβαίως καταφκοῦντο κατὰ τὴν διάρκειαν περισσοτέρων περιόδων καὶ ἀπαντοῦν εἰς περισσοτέρους καταλόγους².

1. Π - Π, 18. Π - Σ, 19 - 20.

2. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν καταλόγων μετὰ τὰς θέσεις κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καθ' ἐκάστην περίοδον, πλὴν τῶν ἐν Π - Π, 19 σημ. 1 καὶ Π - Σ, 19 σημ. 1. μνημονευομένων ἔργων καὶ ἄλλης μου ἐρεῦνης εἰς βιβλία καὶ περιοδικὰ, ὡς ἐκ τῆς Γενικῆς Βιβλιογραφίας συνάγεται, ἐχρησιμοποίησα κατὰ βάσιν τὰ ἐπόμενα συγκεντρωτικὰ ἔργα, Epirus. Macedonia I. PGP, 315 - 328. LMTS, 281 - 286. GDA, 363 - 380. GGP, 399 - 429. GG, 373 - 383. DAG, 202 - 212.

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1200 - 1125 Π.Χ.

Ι. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ

Δεδομένα δυνάμενα νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἔχουν ἀναφερθῇ μέχρι σήμερον (1980) ἐκ τῶν ἐπομένων 238 θέσεων, κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν, δηλουμένων ἐπὶ τοῦ χάρτου ΙΙ τῶν σελ. 122-123.

Ι. Η Π Ε Ι Ρ Ο Σ

1. ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΝ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ὀραιόκαστρον (πρῶην Λαχανόκαστρον), κειμένου εἰς ἀπόστασιν πορείας μιᾶς ὥρας βορείως τῆς Βήσσανης (Epirus, 270), ὑπάρχει ἐν τῷ Μουσείῳ Ἰωαννίνων χαλκὴ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος, εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως, χρονολογουμένη εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Epirus, 340, 355.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ Ι.

2. ΚΟΥΚΟΥΣΟΣ. Ἐκ τοῦ χωρίου Κουκουσός, ἀπέχοντος τρία τέταρτα τῆς ὥρας πορείαν ἀπὸ τῆς Βήσσανης, προέρχεται ἑτέρα, παρεμφερὴς πρὸς τὴν προηγουμένην, χαλκὴ αἰχμὴ δόρατος τοῦ Μουσείου Ἰωαννίνων. Epirus, 340, 355, εἰκ. 23 J, πίν. XXI, C (κέντρον).

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ ΙΙ.

3. ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1967 Χρον., 345 - 346. ΑΕ 1969, 179 - 207. BCH 1970, 1028.

Εἰς τὴν θέσιν Κονίσματα τῆς κοινότητος Ἐλαφοτόπου (πρῶην Τσερβαρίου) Ζαγορίου ἡ Ἰ. Π. Βοκοτοπούλου ἠρεύνησε τὸ ἔτος 1966 τέσσαρας ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ τάφους, τοῦ τύπου τῆς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένης θήκης, περιέχοντας ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐν οἷς καὶ χαλκοῦν δακτύλιον μὲ σπειροειδεῖς ἀπολήξεις (εἰκ. 8: 17), θεωρούμενον εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως ἀλλὰ γνωστὸν ἐξ ὑπομυκηναϊκῶν κατὰ κανόνα στρωμάτων πολλῶν θέσεων τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος. ΑΕ 1969, 179 - 207. DAG, 97, 304.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις Ι. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β Ι, Γ Ι, Δ ΙΙΙ.

4. ΤΣΕΡΑΒΙΝΑ. Ἐκ τινος τοποθεσίας παρὰ τὴν λίμνην τῆς Τσεραβίνας προέρχεται χαλκοῦν ξίφος ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων. Epirus, 196, 270, 319, 323 - 326. ΑΕ 1969, 194 ὑποσημ. 2.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ ΙV.

5. ΚΑΛΜΠΑΚΙ. Βιβλιογραφία: ΑJA 1954, 236. ΑΕ 1956, 114 - 153. LMTS, 37, 66, 102, 231. GAMS 172. Epirus (index ΙΙΙ: Kalbaki) ΑΔ 1968 Χρον., 294.

Τέσσαρες τάφοι, τοῦ τύπου τῆς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένης θήκης, τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ χρόνων, τυχαίως ἀνακαλυφθέντες τὸ ἔτος 1953 περὶ τὰ 100 μ. δυτικῶς τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων - Κονίτισης καὶ κατὰ τὸ 31,5 χιλιόμετρον αὐτῆς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Καλμπακίου, ἡρευνήθησαν ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Σ. Δάκαρη καὶ παρέσχον ὀλίγην κεραμικὴν καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα (ΑΕ 1966, 114 - 153). Ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς βραδύτερον ἰδιώτης παρέδωκεν εἰς τὸ Μουσεῖον Ἰωαννίνων λεπίδα χαλκοῦ ξίφους. ΑΔ 1968 Χρον., 294.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΙΙ, Γ ΙΙ, Δ V.

6. ΓΡΙΜΠΙΑΝΗ. Βιβλιογραφία: ΑΕ 1956, 131. LMTS, 66. GAMS, 172. Epirus, 340, 355, 361.

Ἐκ τάφου ἀνακαλυφθέντος ὑπὸ χωρικοῦ παρὰ τὸ χωρίον Γρίμπιανη, περὶ τὴν μίαν ὥραν πορείας δυτικῶς τῶν τάφων τοῦ Καλμπακίου, προέρχεται φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος. ΑΕ 1956, 131.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ VI.

7. ΜΑΖΑΡΑΚΙ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1969 Χρον., 252 - 253. ΑΕ 1969, 191 - 207.

Ἐκ τῆς νοτίου κλιτύος τοῦ ὑψώματος Παληοκοῦδες, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Θυάμιδος καὶ ἔναντι τοῦ Μαζαρακίου, ἔχουν ἀναφερθῇ τρεῖς τυχαίως εὑρεθέντες ὑπὸ τῶν χωρικῶν τάφοι, περὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ὁποίων, τοῦ τύπου τῆς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένης θήκης, ὅστις ἐξητάσθη τὸ 1968 ὑπὸ τῆς Ἰ. Π. Βοκοτοπούλου, ὑπάρχουν πλείονες πληροφορίες. Ὁ ἐξετασθεὶς τάφος περιεῖχε λείψανα τριῶν νεκρῶν, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, χρονολογεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ἐρευνησάσης πρὸς τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου. ΑΕ 1969, 191 - 207.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΙΙΙ, Γ ΙΙΙ, Δ VII.

8. ΑΝΘΟΧΩΡΙΟΝ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1968 Χρον., 293. ΑΕ 1969, 197 - 198 ὑποσημ. Ι ἀριθ. ιβ'.

Ἐκ τῆς τοποθεσίας Πύργος τοῦ Ἀνθοχωρίου Μετσόβου καὶ ἐκ κιβωτισχίου τάφου, κατὰ τὰς πληροφορίες τοῦ εὑρόντος αὐτὸν

ιερῶς Γεωργίου Γοργόλη, προέρχεται ΥΕ III Β - Γ φυλλόσχημος χαλκῇ αἰχμῇ δόρατος βορείου προελεύσεως. ΑΔ 1968 Χρον., 293.

Μέρος II, Κεφ. I, Δ VIII.

9. ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς κοινότητος Ἁγίου Γεωργίου Μετσόβου (πρῶην Ρίζιανης) προέρχεται διπλοῦς χαλκοῦς πέλεκυς τοῦ Μουσείου Ἰωαννίνων (εἰκ. 5: 56), δυνάμενος νὰ χρονολογηθῇ εἰς ΥΕ III Γ χρόνους. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 196. Epirus, 335.

Μέρος II, Κεφ. I, Δ IX.

10. ΓΑΡΔΙΚΙ-ΠΑΣΣΑΡΩΝ. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται χαλκῇ αἰχμῇ δόρατος τοῦ Μουσείου Ἰωαννίνων (εἰκ. 4:20) ΑΕ 1969, 197 ὑποσημ. 1, ἀριθ. ε'.

Μέρος II, Κεφ. I, Δ X.

11. ΛΟΦΙΣΚΟΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Λοφίσκος (πρῶην Τσέργιανη) Δωδώνης προέρχεται διπλοῦς χαλκοῦς πέλεκυς βορείου προελεύσεως. Epirus, 332, 336.

Μέρος II, Κεφ. I, Δ XI.

12. ΚΡΑΨΗ - ΒΑΞΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως οἰκισμοῦ, παρὰ τὴν τοποθεσίαν Βάξια δυτικῶς τοῦ χωρίου Κράψη, ἐκτὸς ἄλλων εὐρημάτων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, περισυνελέγησαν καὶ χαλκᾷ τινα ἀντικείμενα τῶν ἐσχάτων μυκηναϊκῶν ἢ πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. Epirus, 180.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 2, πρωτογεωμετρικὴ 2. Μέρος II, Κεφ. I, Δ XII.

13. ΚΑΣΤΡΙΤΣΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1951, 173 - 183, 1952, 362 - 386. JHS 1952, 101, 1953, 121. ΑΔ 1964 Χρον., 312 - 313, 1966 Χρον., 288, 1968 Χρον., 291 - 292. BCH 1967, 688, 1970, 1028. PPS 1967, 30 - 36. Epirus, 173 - 175, 291 - 299, 308 - 310.

Διάγραμμα περιοχῆς, ΠΑΕ 1951, 173 εἰκ. 1. Κάτωσις ἀκροπόλεως, Epirus, σχέδ. 15. Ἀποψις, Epirus, πίν. Xb, XIa.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ κατὰ τὴν ΝΑ ἄκραν τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων ὑψώματος Καστρίτσα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν λείψανα ἱστορικῆς ἀκροπόλεως (Epirus, 173 - 175), καὶ ἐκ τοῦ ἀνατολικῶς τούτου κειμένου ὁμωνύμου χωρίου ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα:

(α) Στρώμα προϊστορικῆς κατοικήσεως, ἐκτάσεως περίπου 300 μ. καὶ πάχους 0,50 μ., καλυπτόμενον ὑπὸ ἰσοπάχου ἱστορικοῦ στρώματος καὶ καθαρᾶς ἐπιχώσεως πάχους 1,25 μ., ἀνακαλυφθὲν τὰ ἔτη 1948 - 1949 κατὰ τὴν διάνοιξιν ἀποστραγγιστικῆς τάφρου ἀνατολι-

κῶς τοῦ χωρίου Καστρίτσα καὶ ἐρευνηθὲν ἐν συνεχείᾳ, τὰ ἔτη 1951 - 1952, ὑπὸ τοῦ Σ. Δάκαρη.

Ἐκ τῶν ἀναχωμάτων τῆς τάφρου ὁ Δάκαρης συνέλεξεν ὀλίγα ἐγγράρακτα ὄστρακα (Κατηγορία Ι), ἅτινα παραλληλίζει πρὸς νεολιθικὰ ἄλλων θέσεων, ἐκ δὲ τοῦ προϊστορικοῦ στρώματος ἄφθονα ὄστρακα μετὰ πλαστικῆς κοσμήσεως (Κατηγορία ΙΙ), μονόχρωμα μελανὰ ἢ καστανομελανὰ ὄστρακα ἐστιλβωμένα (Κατηγορία ΙΙΙ) παραγόμενα ἐν Ἡλείῳ ἀπὸ ΠΕ ΙΙI χρόνων (ΠΑΕ 1952, 370 - 373) μέχρι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος (Epirus, 298) καὶ γραπτὰ ἀμαυρόχρωμα ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ τεμάχια κυλίκων (Κατηγορία ΙV), παρεμφερῆ πρὸς τὴν κατηγορίαν τῆς κεραμικῆς τοῦ Μπουμπουστίου Μακεδονίας. ΠΑΕ 1951, 173 - 183, 1952, 362 - 386. PPS 1967, 30. Epirus, 291 - 295, 308 - 313.

(β) Δύο τάφοι, θῆκαι σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν, παρὰ τὴν βόρειον παρυφὴν τοῦ χωρίου Καστρίτσα, ἀποκαλυφθέντες τυχαίως τὰ ἔτη 1964 - 1966, ὁ εἷς τῶν ὁποίων περιεῖχεν ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ψευδόστομον ἀμφορέα. ΑΔ 1964 Χρον., 312 - 313, 1966 Χρον., 288.

(γ) Τάφοι τῆς ΥΕ ΙΙΙ περιόδου, ἐντοπισθέντες τὸ ἔτος 1966 ἐξωθι τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ἐρευνημένου παλαιολιθικοῦ σπηλαίου κατὰ τὰς δυτικὰς ὑπωρείας τοῦ ὑψώματος τῆς Καστρίτσας, ἐξ ὧν προέρχεται ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ χαλκοῦν ξίφος. PPS 1967, 30-36. ΑΔ 1968 Χρον., 291 - 292.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 3. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΙV, Γ ΙV, Δ ΧΙΙΙ.

14. ΚΟΥΤΣΕΛΙΟ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κουτσελίου (ἢ Κουτσουλίου) ΝΔ τῆς Καστρίτσας καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ συνηντήθη εἰς μῆκος περίπου 300 μ. στρῶμα περιέχον χειροποίητον μετὰ πλαστικῆς κοσμήσεως κεραμικὴν τῆς κατηγορίας ΙΙ τῆς Καστρίτσας (BSA 1931 - 32, 133 - 134. Epirus, 298, 301), δοκιμαστικὴ δὲ σκαφὴ τοῦ Δ. Ε. Εὐαγγελίδου τὸ ἔτος 1939 ἔφερεν εἰς φῶς καὶ γραπτὰ ὄστρακα τῆς κατηγορίας ΙV τῆς Καστρίτσας, χρονολογούμενα εἰς τὸν 12ον αἰῶνα π.Χ. ΠΑΕ 1951, 176, 1952, 279. Epirus, 292, 298.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 4. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ V.

15. ΔΩΔΩΝΗ. Βιβλιογραφία: C. Carapanos, Dodone et ses ruines, Paris 1878 (= Dodone). REG 1921, 384 - 387. ΠΑΕ 1929, 104 - 129, 1930, 52 - 68, 1931, 83 - 91, 1932, 47 - 52, 1952, 297 - 306, 1953, 159 - 163, 1954, 188 - 193, 1955, 169 - 173, 1956, 154 - 157, 1957, 76 - 78, 1958, 103 - 106, 1959, 114, 1965, 53 - 65, 1966, 71 - 84, 1967, 33 - 54, 1968, 56 - 57, 1969, 26 - 35. BSA 1931 - 32, 131 - 132. Ἡπ. Χρον. 1935, 192 - 260. Ἔργον 1955, 54 - 58,

1956, 64 - 68, 1957, 42 - 46, 1958, 90 - 95, 1959, 75 - 77, 1965, 53 - 61, 1966, 75 - 86, 1967, 27 - 37, 1968, 42 - 44. AE 1959, 1 - 93. BCH 1965, 777 - 778, 1966, 843 - 847, 1967, 681 - 686, 1968, 849 - 853. Epirus, (index : Dodona).

Χάρτης C. Carapanos, Dodone, πίν. 7. AE 1959 εἰκ. 4.
Διάγραμμα, AE 1959, πίν. 1. Ἀποψις, AE 1959, εἰκ. 1 - 2.

Τὸ προϊστορικὸν στρῶμα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης, πάχους 0,60 μ., περιεῖχε χονδροειδῆ τοπικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Ἦπ. Χρον. 1935, 192 - 212. Epirus, 299 - 340.

Τὸ τέλος τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ «ἱκανὸν ἀριθμὸν» εἰσηγμένων ΥΕ III Β ὀστράκων, ἀπὸ μεταγενεστέρας τούτων ἐνδεχομένης τοπικᾶς ἀπομιμήσεως ὑψιπόδων κυλίκων μὲ κωνικὸν κύπελλον (Ἔργον 1967, 34 - 35. ΠΑΕ 1967, 39 - 40, 47, 1968, 56 - 57. BCH 1968, 851 - 853) καὶ ἀπὸ μικρὰ εὐρήματα. Epirus, (index : Dodona).

Οἱ ὑπομυκηναϊκοὶ καὶ πρωτογεωμετρικοὶ χρόνοι ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν τῶν κατηγοριῶν II - IV τῆς Καστρίτσας, ἐξ ἐνὸς κεραμικοῦ κλιβάνου μετὰ δύο πρωτογεωμετρικῶν ἀγγείων ἐπὶ τοῦ δαπέδου αὐτοῦ καὶ ἐκ μικρῶν τινων εὐρημάτων. ΠΑΕ 1967, 39 - 42, 46 - 47, 1968, 56 - 57. BCH 1968, 851 - 853. Epirus, 308 - 313.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχει ἀναφερθῇ ἓν μόνον ὀστρακὸν ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ χαλκᾶ τινα εὐρήματα, πελοποννησιακῆς προελεύσεως. ΑΔ 1963 Χρον., 149 - 150. BCH 1965, 777 - 778. GGP, 367, 409.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 5, πρωτογεωμετρικὴ 3, γεωμετρικὴ 3. Μέρους II, Κεφ. I, Γ VI, Δ XIV.

16. ΠΡΑΜΑΝΤΑ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὰ μικρὰ τινα ΥΕ III Γ εὐρήματα. Epirus, 178, 334, 355, 357, 361.

Μέρους II, Κεφ. I, Δ XV.

17. ΚΑΤΑΜΑΧΗ. Εἰς τὴν θέσιν Ἀγριοκερασιὰ τοῦ χωρίου Καταμάχη Λάκκας Σουλίου εὐρέθη ὑπὸ βοσκοῦ θησαυρὸς ΥΕ III Β - Γ χαλκῶν ἀντικειμένων. ΑΔ 1971 Χρον., 334. AAA 1972, 112 - 119. BCH 1972, 687. JHS 1972 AR, 16.

Μέρους II, Κεφ. I, Δ XVI.

18. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ. Κατὰ τὴν βόρειον παρυφὴν τῆς πόλεως εὐρέθη τυχαίως, τὸ ἔτος 1965, ἐν τῷ οἰκοπέδῳ Εὐαγγ. Μπάμπα, λακκοειδῆς τάφος

περιέχων φυλλόσχημον αἰχμήν δόρατος καὶ χαλκοῦν ἐγχειρίδιον
ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ χρόνων. ΑΔ 1965 Χρον., 349 - 350. PPS 1967, 35 - 36.
Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β V, Δ ΧVII.

19. ΠΑΡΓΑ. Ἐκ τοῦ χωρίου Ἀγία Κυριακή, ἀνατολικῶς τῆς Πάργας, ὅπου ὁ Σ. Δάκαρης εἶχεν ἀνασκάψει θολωτὸν τάφον περιέχοντα ΥΕ ΙΙΙ Β κεραμικὴν καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου πιθανὸν προήρχετο χαλκῇ φυλλόσχημος αἰχμή δόρατος παραδοθεῖσα εἰς αὐτὸν (ΠΑΕ 1960, 123 - 127. LMTS, 102), ἀνεφέρθη καὶ ἑτέρα παρεμφερὴς ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ χαλκῇ αἰχμή δόρατος. ΑΔ 1968 Χρον., 293.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ ΧVIII.

20. ΕΦΥΡΑ - ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟ. Ἐπὶ τοῦ λόφου Ξυλόκαστρο, ὕψους περίπου 83 μ., κειμένου περὶ τὰ 500 - 600 μ. βορείως τοῦ παρὰ τὸ χωρίον Μεσοπόταμον νεκρομαντείου τοῦ Ἀχέροντος καὶ ταυτιζομένου πρὸς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ὁμηρικῆς (Ὁδ. α 259, β 328) Ἐφύρης, ὁ Σ. Δάκαρης ἀπεκάλυψε, τὰ ἔτη 1958 καὶ 1975, λείψανα πολυγωνικοῦ τείχους «τῶν τελευταίων προϊστορικῶν χρόνων», δύο ταφὰς βρεφῶν εἰς πίθους, ταφὰς ἐνηλίκων, συνοδευόμενας ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν καὶ εἰσηγμένον γραπτὸν τροχίλατον σκύφον ὡς καὶ μικρά τινα εὐρήματα. Ἐξ ἄλλων δὲ σημείων τῆς ἀνασκαφῆς ἦλθον εἰς φῶς ΥΕ ΙΙΙ ὄστρακα ὑσιπόδων μυκηναϊκῶν κυλίκων καὶ τοπικὴ κεραμικὴ τῶν ὑστέρων ΥΕ ΙΙΙ ἢ τῶν πρῶιμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. Ἔργον 1958, 96 - 97, 1975, 88 - 89, 1976, 84 - 88, 1977, 68 - 70. ΠΑΕ 1958, 108 - 112, 1963, 91, 1975, 149 - 152. Epirus, 313 - 314.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 6, πρωτογεωμετρικὴ 4. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α Ι, Β VI, Γ VII, Δ XIX.

21. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΟΝ. Ἐρευναι τοῦ Σ. Δάκαρη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1958 ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Κωκυτοῦ καὶ τοῦ Ἀχέροντος παρὰ τὸ χωρίον Μεσοπόταμον, ὅπου ἔκειτο τὸ νεκρομαντεῖον τοῦ Ἀχέροντος, ἔφερον εἰς φῶς, ὑπὸ τὰ ἱστορικὰ λείψανα καὶ ἐντὸς πτυχώσεως τοῦ βράχου, κιβωτιόσχημον τάφον ΥΕ χρόνων, «ὥστερομυκηναϊκὴν» καὶ τοπικὴν κεραμικὴν καὶ μικρά τινα εὐρήματα. ΠΑΕ 1963, 90 - 91.

Ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς προέρχεται καὶ τυχαίως εὑρεθὲν τὸ ἔτος 1963 χαλκοῦν ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ἐγχειρίδιον. ΑΔ 1963 Χρον., 153 - 154.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β VII, Γ VIII, Δ XX.

22. ΣΙΡΟΥΠΟΛΙΣ. Ἐκ τῆς παρὰ τὴν Φιλιππιάδα Σιρουπόλεως προέρχεται χαλκοῦς πέλεκυς βορείου προελεύσεως, τῶν ΥΕ III Β - Γ χρόνων, εὐρισκόμενος ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀρτης. Epirus, 332.

Μέρος II, Κεφ. I, Δ XXI.

II. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

23. ΚΑΛΙΝΔΟΙΑ. Βιβλιογραφία: BSA 1918 - 19, 60 ἀριθ. 5. Antiqu. Journ., 1926, 59 - 72. RE Suppl. VI (1935), 611. PM, 31 - 32, 94 - 96, 98, 101, 218 - 221, 230 - 231. AE 1953 - 54 Μέρος Β', 114 ὑποσημ. 1. LMTS, 140. GAMS, 177, ἀριθ. 25. Macedonia I, (index : Kilindir).

Τὸ ἔτος 1925 ὁ S. Casson ἀνέσκαψε γήλοφον, ὕψους 7,50 μ. καὶ διαστάσεων κατὰ τὴν κορυφὴν 80×30 μ., κείμενον περὶ τὰ 9 χιλιόμετρα νοτίως τῆς λίμνης τῆς Δοϊράνης καὶ 15 χιλιόμετρα ΒΑ τοῦ χωρίου Καλίνδοια (πρῶην Κιλινδῖρ), ὅστις περιεῖχε λείψανα τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Τὸ ἀνώτερον στρῶμα τῆς ἐπιχώσεως (II C), πάχους 1,25 μ., ἀνῆκεν εἰς τὴν ΥΕ περίοδον καὶ περιεῖχεν ἔντονα ἴχνη πυρπολήσεως, ὅστ᾽ ἀνθρωπίνων κρανίων, ὀρθογωνίους πλίνθους, τεμάχια πηλοῦ ἐξ ἐπιχρισμάτων ὀροφῶν, τοπικὴν ἀκόσμητον, ἐγγάρακτον καὶ γραπτὴν ἀμαυρόχρωμον κεραμικήν, τεμάχια εἰσηγμένου ΥΕ III Γ ψευδοστόμου ἀμφορέως, ἐπηρεασμένου ὑπὸ τῆς πυρᾶς καὶ χρονολογουμένου εἰς τὸ 1150 π.Χ. ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος, καὶ μικρά τινα εὐρήματα. Antiqu. Journ. 1926, 59 - 72. PM, (index : Kilindir). Macedonia I, (index : Kilindir).

Μέρος II, Κεφ. I, Α II, Β VIII, Γ IX, Δ XXII.

24. ΤΣΑΟΥΣΙΤΣΑ. Βιβλιογραφία: BSA 1918 - 19, 29 - 33, 1919 - 21, 1 - 33, 1923 - 25, 1 - 29. Archaeologia 1923 - 24, 73 - 78. AA 1925, 232. MTI, 128, 132, 134. RE Suppl. VI, 611. PM, 32 - 33, 93 - 94, 101 ὑποσημ. 1, 104 - 105, 219 - 221, 235, 254. JHS 1952, 276. LMTS, 140, 142. GAMS, 176 ἀριθ. 24. Μακεδονικά 1966 - 67, 309. Macedonia I, 348 - 353.

Χάρτης, διάγραμμα, ἄποψις, BSA 1919 - 21, 2 - 5 εἰκ. 1, 2, 5. Στρωματογραφία, PM, 33 εἰκ. 30.

Ἐκ τῆς θέσεως, κειμένης περὶ τὰ 50 χιλιόμετρα βορείως τῆς Θεσσαλονίκης, ἔχουν ἀναφερθῇ :

(α) Οἰκισμὸς ἐπὶ πετρώδους τὸν πυρῆνα λόφου, διαστάσεων κατὰ τὴν κορυφὴν 67×47 μ., ἀνακαλυφθεὶς κατὰ τὴν κατασκευὴν χαρακωμάτων τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου τὸ ἔτος 1917 καὶ

έρευνηθείς ἐν συνεχείᾳ τὰ ἔτη 1921 - 1922 ὑπὸ τοῦ S. Casson. Τὸ μέγιστον πάχος τῆς ἐπιχώσεως ἦτο 3,80 μ. καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ κατώτατον ὑπὲρ τὸ στερεὸν ἔδαφος ΥΕ στρῶμα πάχους 1,50 μ., δυνάμενον νὰ διακριθῇ εἰς τρεῖς φάσεις κατοικήσεως, ἡ τελευταία τῶν ὁποίων ἐκαλύπτετο ἀπὸ στρῶμα πυρπολήσεως, πάχους 0,10 μ. ἀλλὰ μεταβολὴ εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιχώσεων δὲν παρατηρεῖτο μετὰ τὸ στρῶμα τῆς πυρπολήσεως (*Archaeologia* 1923 - 24, 78), ἀπὸ στρῶμα τῆς πρωΐμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, πάχους 0,80 μ. (PM, 235. PGP, 180, 190 - 191), καὶ ἀπὸ ἀνώτερον στρῶμα τῆς ὑστέρας ἐποχῆς τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, πάχους 1,50 μ. *Archaeologia* 1923 - 24, 73 - 78. PM, 32 - 33 εἰκ. 30.

(β) Νεκροταφεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐπὶ δύο λόφων νοτίως τοῦ οἰκισμοῦ, ἀνασκαφέν τὰ ἔτη 1921 - 1922 ὑπὸ τοῦ S. Casson (*BSA* 1918 - 19, 32 - 33, 36 - 37, 1919 - 21, 1 - 33, 1923 - 25, 1 - 29, 1952, 119. *Antiqu. Journ.* 1921, 209 - 211. *Macedonia* I, 348 - 351.

Ύπομκηναϊκὴ θέσις 7, πρωτογεωμετρικὴ 6, γεωμετρικὴ 5. Μέρος II, Κεφ. I, A III, Γ X, Δ XXIII.

25. ΛΙΜΝΟΤΟΠΟΣ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 21 - 23. LAAA 1925, 15 - 36. PM, (index: Vardina). LMTS, 140, 142. GAMS, 176 ἀριθ. 23. *Macedonia* I, (index: Vardina).

Χάρτης, LAAA 1925, 16 εἰκ. II. Ἄποψις, PM, 34 εἰκ. 31. Διάγραμμα, LAAA 1925, 18 εἰκ. III. PM, 34 εἰκ. 32. Στρωματογραφία, LAAA 1925, πίν. VII.

Ἡ θέσις, λόφος ὕψους 15 μ. καὶ ἐπιφανείας κατὰ τὴν κορυφὴν 47×15 μ. ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὁχθῆς τοῦ Ἀξιοῦ παρὰ τὸ χωρίον Λιμνότοπος (πρῶην Βάρδινο ἢ Βάρδινα) καὶ περὶ τὰ 45 χιλιόμετρα ΒΔ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀνεκαλύφθη κατὰ τὴν διάνοξιν χαρακωμάτων τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου (BCH 1917 - 19, 21 - 22) καὶ ἀνεσκάφη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τὸ ἔτος 1924. LAAA 1925, 5 - 36.

Τὸ μέγιστον πάχος τῆς ἐπιχώσεως ἐπὶ τοῦ λόφου ἦτο 9 μ. καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ κατώτατον χαλκολιθικὸν στρῶμα πάχους 1,50 μ., μεσαῖον ΥΕ στρῶμα πάχους 3,50 μ., διαιρούμενον εἰς τρεῖς φάσεις, ἡ τελευταία τῶν ὁποίων ἐκαλύπτετο ὑπὸ τέφρας καὶ ἀνθράκων μαρτυρούντων καταστροφὴν διὰ πυρὸς τοῦ οἰκισμοῦ, καὶ ἀνώτατον στρῶμα, τῆς πρωΐμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν ἐλληνιστικῶν, περιλαμβάνον τὸ ὑπόλοιπον πάχος τῆς ἐπιχώσεως. LAAA 1925, 17 - 18. PM, 33 - 35.

Τὸ ΥΕ στρῶμα περιελάμβανεν ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, μκηναϊκὴν, εἰσηγμένην καὶ τοπικῆς κατασκευῆς, κεραμικὴν, ἄλλην κερα-

μικρὰ τῶν τοπικῶν κατηγοριῶν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Ἡ κεραμικὴ τῆς τελευταίας ΥΕ φάσεως μὲ τὰ ἔχνη πυρπολήσεως ἦτο ΥΕ III Γ καὶ τῆς βορείου προελεύσεως κατηγορίας Lausitz. PM, 35, 96, 98, 217 - 218. LMTS, 142.

Τὸ στρῶμα τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου περιελάμβανε τοπικὴν, κυρίως ἀκόσμητον, κεραμικὴν. PM, 234 - 235.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 8, πρωτογεωμετρικὴ 7. Μέρος II, Κεφ. I, A IV, Γ XI, Δ XXIV.

26. ΑΞΙΟΧΩΡΙΟΝ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 10, 16, 27 - 32. BSA 1925 - 26, 1 - 66, 1926 - 27, 195 - 242. PM, (index : Vardarophitsa). LMTS, 140 - 142. GAMS, 175 - 176 ἀριθ. 20. Macedonia I, (index : Vardarophitsa).

Χάρτης, BSA 1925 - 26, 3 - 4 εἰκ. 1 - 2. Ἀποψις, BCH 1917 - 19, 13 εἰκ. 16 - 17. BSA 1925 - 26, 5 εἰκ. 4. Διάγραμμα, BCH 1917 - 19, πίν. V. BSA 1925 - 26, 7 εἰκ. 6.

Ἡ θέσις, ἐπιμήκης ἀπὸ Β πρὸς Ν λόφος καταλήγων ἄνω εἰς τρεῖς κορυφάς, μίαν κωνικὴν (τοῦμπαν) καὶ δύο τραπεζοειδεῖς ἐκατέρωθεν, ἀποτελουμένης ἐκ προϊστορικῶν ἐπιχώσεων, κεῖται παρὰ τὸ χωρίον Ἀξιοχώριον (πρῶην Βαρδαρόφτσαν), ἐγγὺς πηγῆς, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ἀξιοῦ, περὶ τὰ 35 χιλιόμετρα βορείως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ εἰς τὸ νότιον ἄκρον μικρᾶς ὁροσειρᾶς βόρειον ὄριον τῆς ὁποίας εἶναι ὁ οἰκισμὸς τοῦ Λιμνοτόπου - Βάρδινου. Ἀνεγνωρίσθη ὡς προϊστορικὸς οἰκισμὸς κατὰ τὴν κατασκευὴν χαρακμάτων τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου (BCH 1917 - 19, 27 - 32) καὶ ἀνεσκάφη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τὰ ἔτη 1925 - 1926. BSA 1925 - 26, 1 - 66, 1926 - 27, 195 - 242.

Τὸ μέγιστον πάχος τῆς ἐπιχώσεως ἐπὶ τῆς κωνικῆς κορυφῆς ἀνῆρχετο εἰς 17,50 μ., ἐξ ὧν τὰ κατώτατα ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους 5,50 μ. περιεῖχον λείψανα τῶν ἀρχαιοτέρων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, τὰ ἐπόμενα 8 μ. δυνάμενα νὰ διακριθῶν εἰς ὀκτὼ φάσεις κατοικήσεως ἀνῆκον εἰς τὴν μυκηναϊκὴν περίοδον καὶ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ παχέος στρώματος πυρπολήσεως, εἴτα ἠκολούθει στρῶμα πάχους 2 μ. τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου (PM, 232 - 234. PGP, 179 - 180) καὶ ἐπιφανειακὸν τέλος στρῶμα πάχους ἐπίσης 2 μ. τῶν ἱστορικῶν χρόνων μέχρι τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος. BSA 1925 - 26, 8 - 11 εἰκ. 7, 21 - 22. PM, 36 - 39 εἰκ. 37 - 38.

Εἰς τὸ ΥΕ στρῶμα ἢ ΥΕ III Β κεραμικὴ παρουσιάζετο μετὰ τὰ 2 κατώτερα μέτρα τοῦ πάχους τῶν 8 μ. τῆς ΥΕ ἐπιχώσεως, ἢ ΥΕ III Γ μετὰ τὸ τρίτον ἐκ τῆς βάσεως μέτρον τῆς ΥΕ ἐπιχώσεως τὸ δὲ

στρώμα πυρπολήσεως τὸ καλύπτον τὴν ΥΕ ἐπίχωσιν περιεῖχεν ἀνάμεικτον ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ βορείου προελεύσεως Lausitz κεραμικὴν (PM, 38 - 39. LMTS, 141 - 142). Ἡ θέσις ταυτίζεται πρὸς τὴν ὁμηρικὴν (Ίλ. Β 849) Ἀμυδῶνα. Macedonia I, 296. BCH 1979, 587.

Τὸ περιεχόμενον τῆς προϊστορικῆς ἐπιχώσεως τῶν δύο τραπεζοειδῶν ἐπάρσεων, ἐκατέρωθεν τῆς κωνικῆς, πάχους 7,75 μ., ἀνῆκεν εἰς τὸ τέλος τῆς ΥΕ περιόδου καὶ κυρίως εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. BSA 1926 - 27, 195 - 242.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 9, πρωτογεωμετρικὴ 8, γεωμετρικὴ 7. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α V, Γ XII, Δ XXV.

27. ΚΑΣΤΑΝΑΣ. Βιβλιογραφία: BCH 1916, 266, 1917 - 19, 9, 36 - 37, 1977, 602 - 606, 1978, 514, 1979, 586 - 587. RE, Suppl. VI, 611. PM, σ. XXII ἀριθ. 6. GAMS, 175 ἀριθ. 19.

Γερμανικαὶ ἀνασκαφαί, τὰ ἔτη 1975 - 1979, ἐπὶ γηλόφου, ὕψους 13 - 14 μ. καὶ ἐπιφανείας κατὰ τὴν κορυφὴν 69×9 μ., κειμένου παρὰ τὸ χωρίον Καστανᾶς (πρώην Καραόγλου) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὁχθῆς τοῦ Ἀξιοῦ καὶ περὶ τὰ 30 χιλιόμετρα βορείως τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸ πολλοῦ δὲ γνωστοῦ ὡς προϊστορικοῦ οἰκισμοῦ (BCH 1917 - 19, 20 - 21, χάρτης ΙΙΙ, ἀριθ. 7), ἔφερον εἰς φῶς 26 διαδοχικὰ στρώματα κατοικήσεως χρονολογούμενα ἀπὸ πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ μέχρι τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων.

Τὰ κατώτερα 8 στρώματα, ἀριθμούμενα ἀπὸ τῆς κορυφῆς 19 - 26, ἀνῆκον εἰς τὰς παλαιότερας περιόδους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Τὰ ἐπόμενα 5 στρώματα (ἀριθ. 14 - 18) ἀνῆκον εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ περίοδον καὶ ἐκ τούτων τὰ τρία ἀνώτερα (ἀριθ. 14 - 16) ἐκπροσωποῦν τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ φάσιν περιέχοντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν ἀνεπαρκῶς γνωστὰ (BCH 1979, 586 - 587). Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων 13 στρωμάτων πέντε (ἀριθ. 9 - 13) ἀνῆκον εἰς τοὺς μεταβατικοὺς χρόνους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου, ἕτερα πέντε (ἀριθ. 4 - 8) εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου καὶ τρία (ἀριθ. 1 - 3) ἐπιφανειακὰ στρώματα περιεῖχον τετραγμένα κλασσικὰ καὶ ἐλληνιστικὰ λείψανα.

Ἐκ τῶν πέντε στρωμάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων τὸ στρῶμα 13 ἀναφέρεται ὅτι περιεῖχε καλῶς διατηρούμενα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τὰ ὅποια ὁμως δὲν περιγράφονται, τὸ στρῶμα 12 χαρακτηρίζεται ὡς «ἐνδιάμεσος φάσις», τὸ στρῶμα 11 περιεῖχεν ἔντονα ἵχνη πυρπολήσεως ἐν οἷς καὶ ἀμφορέα τῶν μεταβατικῶν πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου χρόνων, τὰ δὲ στρώματα 9 - 10 ἐστεροῦντο ἀρχιτεκτο-

νικῶν λειψάνων περιεῖχον ὅμως ὀλίγα μυκηναϊκὰ ὄστρακα. Τὰ πέντε στρώματα (ἀριθ. 4 - 8) τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου περιεῖχον μονόχρωμον χειροποίητον καὶ γραπτὴν τροχήλατον κεραμικὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Βεργίνης ὡς καὶ κεραμικὴν τῆς κατηγορίας Lausitz. BCH 1977, 602 - 606, 1978, 714, 1979, 586 - 587.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 10, πρωτογεωμετρικὴ 10, γεωμετρικὴ 9.

28. ΑΣΣΗΡΟΣ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 119 - 120, 1976, 678 - 680, 1977, 609 - 610, 1978, 717 - 718, 1979, 587. JHS 1976 AR, 19 - 21, 1978 AR, 44 - 47. BSA 1980, 229 - 267.

Ἀγγλικάι ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1975 - 1979 ἐπὶ τοῦ πρὸ πολλοῦ γνωστοῦ προϊστορικοῦ γηλόφου παρὰ τὸ χωρίον Ἄσσηρος (πρῶην Γιουβέσνα, BCH 1917 - 19, 119 - 120), κατὰ τὸ 20,5 χιλιόμετρον τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης - Σερρῶν, ἔφερον εἰς φῶς ἴχνη κατοικήσεως ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ μέχρι τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, 2000 - 900 περίπου π.Χ.

Ἐκ τῶν ἐρευνηθέντων μέχρι τοῦ ἔτους 1979 στρωμάτων, εἰς τὸν κύριον τομέα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰ τρία κατώτερα στρώματα, ἀριθμούμενα ἀπὸ τῆς κορυφῆς 6 - 8, ἀνῆκον εἰς τὴν ΥΕ III περίοδον καὶ περιεῖχον ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, εἰσηγμένην καὶ τοπικῆς κατασκευῆς μυκηναϊκὴν καὶ ἄλλην κεραμικὴν ὡς καὶ μικρὰ εὐρήματα. Τὸ ὑπερκείμενον στρῶμα 5 περιεῖχε λείψανα πυρποληθέντων οἰκημάτων μὲ διαφορετικὸν προσανατολισμὸν ἀπὸ τὰ οἰκήματα τοῦ ὑποκειμένου βου στρώματος. Τὰ δὲ ἐπιφανειακὰ τέσσαρα στρώματα (ἀριθ. 1 - 4) περιεῖχον λείψανα τοίχων τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, πρὸ τοῦ 900 δηλαδὴ π.Χ., πλὴν ἴσως τοῦ ἀνωτάτου στρώματος. JHS 1976 AR, 19 - 21, 1978 AR, 44 - 47. BCH 1976, 678 - 680, 1977, 609 - 610, 1978, 717 - 718. BSA 1980, 229 - 267.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 11, πρωτογεωμετρικὴ 11. Μέρος II, Κεφ. I, Α VI, Γ XIII, Δ XXVI.

29. ΓΑΛΗΨΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1964, 51 - 66. Praeh. Zeitsch. 1964, 32 εἰκ. 2, 10 - 12. Μακεδονικά 1966 - 67, 362. ΑΔ 1972 Χρον., 527 - 529.

Ἐκ τοῦ λόφου Παλιόκαστρο, ΒΔ τοῦ χωρίου Καριανὴ Παγγαίου, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος, ἀναφέρεται ὅτι συνελέγησαν, πλὴν ἄλλων προϊστορικῶν ὀστράκων καὶ τινα ἀνήκοντα εἰς τὴν αὐστέραν φάσιν τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ ὅτι τινὰ τῶν ὀστράκων τούτων «δυνατὸν νὰ εἶναι μυκηναϊκά». ΑΔ 1972 Χρον., 528. BCH 1977, 615.

30. ΦΛΩΡΙΝΑ. Ἀνασκαφαὶ τοῦ Κεραμοπούλλου ἐπὶ τῆς νοτίως τῆς Φλωρίνης κειμένης ἱστορικῆς ἀκροπόλεως ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀκόσμητα ὄστρακα καὶ δύο γραπτὰ τῆς γνωστῆς κατηγορίας ἐκ τῆς κατωτέρω (ἀριθ. 34) περιγραφομένης θέσεως Μπουμπούστι - Πλατανιαῖς ὡς καὶ τινα λίθινα ἐργαλεῖα. ΑΕ 1932, 56, 68 - 71.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 12. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ XIV, Δ XXVII.

31. ΣΑΡΑΤΣΙ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 120 - 121. BSA 1928 - 30, 113 - 150. PM, (index: Saratse). LMTS, 140, 143.

Χάρτης τῆς περιοχῆς, BCH 1917 - 19, 113, εἰκ. 92. BSA 1928 - 30, 115, εἰκ. 1. Διάγραμμα καὶ ἄποψις, PM, 27 - 28, εἰκ. 23 - 25.

Ἡ θέσις, γήλοφος ὕψους 20 μ. καὶ ἐπιφανείας κατὰ τὴν κορυφὴν 60×48 μ. κείμενος 5,5 χιλιόμετρα δυτικῶς τῆς λίμνης τοῦ Λαγκαδᾶ καὶ 1 χιλιόμετρον νοτίως τοῦ χωρίου Σαράτσι (νῦν Περιβολάκι), ἀνεσκάφη τὸ ἔτος 1929 ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ἡ δὲ προϊστορικὴ ἐπίχωσις ἐπ' αὐτοῦ εἶχε πᾶχος 16 μ. Ἐκ τῶν 16 τούτων μέτρων τῆς ἐπιχώσεως τὰ κατώτερα 4 μ. ἀνήκον εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν περίοδον τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, τὰ ἐπόμενα 3,50 μ. εἰς τοὺς μέσους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, τὰ ἀκολουθοῦντα 5 μ. περιεῖχον λείψανα τῆς ΥΕ περιόδου καὶ τὰ ἀπομένοντα 3,50 μ. μέχρι τῆς ἐπιφανείας ἀνήκον εἰς τοὺς πρωίμους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου.

Τὰ στρώματα τῆς ΥΕ περιόδου περιεῖχον πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, εἰσηγμένην ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ κεραμικὴν (LMTS, 140) καὶ μικρὰ εὐρήματα.

Τὰ στρώματα τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου περιεῖχον πενιχρὰ ἐπίσης ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τοπικὴν καὶ εἰσηγμένην κεραμικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν περιελαμβάνοντο καὶ ὄστρακα σκύφων κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων (PM, 236 - 237. PGP, 180, 190 - 192, πίν. 24C), καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1928 - 30, 119, εἰκ. 4. PM, 28 - 31 εἰκ. 25.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 13, πρωτογεωμετρικὴ 17. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α VII, Γ XV, Δ XXVIII.

32. ΛΕΜΠΕΤΙ. Βιβλιογραφία: Zeit. f. Ethn. 1902, 68 (Platanaki). LAA 1909, 160 (Karaissi). BCH 1917 - 19, 105 - 109. PM, 25, 94 ὑποσημ. 4, 224, 238.

Ἡ θέσις, γήλοφος κείμενος ἀνατολικῶς τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης - Σερρῶν καὶ ἐγγὺς τῆς Θεσσαλονίκης, παρέσχε κερα-

μικὴν, τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἀνεπαρκῶς γνωστὴν. PM, 25, 94 ὑπόσημ. 4, 224, 238.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 14, πρωτογεωμετρικὴ 20. Μέρος II, Κεφ. I, Γ XVI.

33. ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 100 - 105. PM, 25, 94, 219 εἰκ. 90 a - b, 225, 238. GAMS 177. PGP, 180, 191, 320.

Ἡ θέσις, ἀποτελούμενη ἐκ τριῶν ἐπάρσεων μιᾶς κωνικῆς (τούμπας) καὶ δύο τραπεζοειδῶν, ὡς ὁ οἰκισμὸς τοῦ Ἀξιοχωρίου - Βαρδαρόφτσας, εὐρίσκεται εἰς τὴν συνοικίαν Τούμπα τοῦ ὁμωνύμου προαστείου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἔχει παράσχει ἀνεπαρκῶς γνωστὴν κεραμικὴν τῶν τριῶν περιόδων τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. Ἡ ΥΕ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τοπικὴν ἐγγράκτον καὶ γραπτὴν ἀμαυρόχρωμον κεραμικὴν (PM, 25, 94, 219 εἰκ. 90 a - b, 225 ἀριθ. 455) οἱ δὲ πρόιμοι χρόνοι τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ σκύφους κεκοσμημένους δι' ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων. PM, 238 ἀριθ. 496 - 497. PGP, 180, 191, 320.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 15, πρωτογεωμετρικὴ 22. Μέρος II, Κεφ. I, Γ XVII.

34. ΠΛΑΤΑΝΙΑ - ΜΠΟΥΜΠΟΥΣΤΙ. Βιβλιογραφία: BSA 1926 - 27, 158 - 194. RE Suppl. VI, 611. PM, (index: Boubousti). AE 1953 - 54 Μέρος Β', 120 ὑπόσημ. 2. GAMS, 173 ἀριθ. 9.

Χάρτης, διάγραμμα, ἄποψις, BSA 1926 - 27, 159 εἰκ. 1, 162 εἰκ. 2 - 3, 164 εἰκ. 5. PM, 41 - 42 εἰκ. 39 - 40.

Ἡ θέσις, γήλοφος ἐπιφανείας $20 \times 8 \mu$. εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς ΝΔ ὄχθης τοῦ Ἀλιάκμονος παρὰ τὸ χωρίον Πλατανιά (πρώην Μπουμπούστι), ἠρευνήθη τὸ ἔτος 1927 ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Ἡ προϊστορικὴ ἐπίχωσις ἐπὶ τοῦ λόφου πάχους 1 - 1,50 μ. ἀνήκεν εἰς τὴν ΥΕ περίοδον καὶ εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου (1300 - 900 π.Χ. BSA 1926 - 27, 177) καὶ περιεῖχε πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, δυνάμενα νὰ διακριθοῦν εἰς δύο φάσεις κατοικήσεως, χωρὶς ὅμως σαφῆ στρωματογραφίαν ἢ ἐξέλιξιν τῆς κεραμικῆς ἀπὸ φάσεως εἰς φάσιν, τοπικὴν ἀκόσμητον καὶ γραπτὴν ἀμαυρόχρωμον κεραμικὴν, ἀνὰ ἓν εἰσηγμένον μυκηναϊκόν, πρωτογεωμετρικόν καὶ γεωμετρικόν ὄστρακον. (BSA 1926 - 27, 174), μικρά τινα εὐρήματα καὶ ἐπιφανειακά λείψανα τῶν ἱστορικῶν χρόνων. BSA 1926 - 27, 158 - 194. PM, 40 - 43.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 17, πρωτογεωμετρική 29, γεωμετρική 20.
Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α VIII, Γ XVIII, Δ XXIX.

35. ΚΟΖΑΝΗ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1950, 281 - 292. ΑΕ 1953 - 54 Μέρος Β', 113 - 120. JHS 1959 AR, 13. Έργον 1958, 86 - 90, 1960, 99 - 102. BCH 1960, 767, 1961, 777. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. GAMS, 173 ἀριθ. 8. Macedonia I, 291, 344 - 345.

Έκ τῆς περιοχῆς νεκροταφείου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κειμένου περὶ τὰ 150 μ. νοτίως τοῦ σημερινοῦ νεκροταφείου τῆς Κοζάνης τυχαίως δὲ ἀνακαλυφθέντος κατὰ τὴν διάνοιξιν ὁδοῦ τὸ ἔτος 1948 καὶ ἐρευνηθέντος ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Β. Καλλιπολίτου καὶ Φ. Πέτσα (Μακεδονικά 1941 - 52, 638 - 641. ΑΕ 1948 - 49, 85 - 111. ΠΑΕ 1950, 281 - 292. BCH 1949, 532, 1950, 306), συνελέγησαν πλὴν ἄλλων εὐρημάτων καὶ 30 ΥΕ ΙΙ Β - Γ ὄστρακα (ΑΕ 1953 - 54 Μέρος Β', 113 - 120) καὶ ἄλλα μυκηναϊκὰ καὶ χειροποίητα, ἀκόσμητα ἢ γραπτὰ ἀμαυρόχρωμα, ὄστρακα (Έργον 1958, 88). Έκ τριῶν δὲ τάφων, σχηματιζομένων δι' ὀρθίων πλακῶν, ἀνασκαφέντων τὸ ἔτος 1960 ὑπὸ τοῦ Φ. Πέτσα, εἰς τοῦλάχιστον (τάφος XXIII) ἐκ τῶν κτερισμάτων του χρονολογεῖται εἰς τὴν πρώιμον ἐποχὴν τοῦ σιδήρου. Έργον 1960, 99 - 102. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. BCH 1960, 767, 1961, 777. Macedonia I, 291, 344 - 345.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 19, πρωτογεωμετρική 32. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ XIX.

ΙΙΙ. Θ Ρ Α Κ Η

36. ΕΡΓΑΝΗ. Βιβλιογραφία: Γ. Μπακαλάκης, Προανασκαφικὲς ἐρευνες στὴ Θράκη, Θεσσαλονίκη 1958 (= ΠΕΘ), 83. ΠΑΕ 1971, 90 - 93, 1972, 86 - 93.

Χάρτης, ΠΕΘ, χάρτης Ι. Διάγραμμα ἀκροπόλεως, ΠΑΕ 1972, 87 εἰκ. Ι.

Άνασκαφικὴ ἐρευνα τοῦ Ε. Τσιμπίδη - Πεντάζου, τὰ ἔτη 1969 καὶ 1971 ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Μπακαλάκη τὸ πρῶτον παρατηρηθείσης (ΠΕΘ, 83) προϊστορικῆς ἀκροπόλεως Ἀσάρ - Τεπέ, παρὰ τὸ χωρίον Έργάνη ΝΑ τῆς Κομοτηνῆς, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν βυζαντινῶν λειψάνων, καμπυλόγραμμα προϊστορικὰ οἰκοδομήματα συνοδευόμενα ἀπὸ μονόχρωμον κεραμικὴν, παρεμφερῆ πρὸς τὰς κατηγορίας Buchelkeramik καὶ Knobbed Ware τῆς Τροίας VII β, δι' ἧς ὁ ἀνασκάψας χρονολογεῖ τὸν οἰκισμὸν εἰς τὸν 13ον - 12ον π.Χ. αἰῶνα. ΠΑΕ 1971,

90 - 93, 1972, 86 - 90. Ὁ Μπακαλάκης πλὴν ἄλλων λειψάνων ἀναφέρει καὶ ὄστρακα τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΠΕΘ, 83.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 21, πρωτογεωμετρικὴ 47, γεωμετρικὴ 30. Μέρος II, Κεφ. I, Α IX, Γ XX.

37. ΣΤΡΥΜΗ. Μικρὰ ἔρευνα τοῦ Ε. Τσιμπίδη - Πεντάζου εἰς τρία σπηλαία παρὰ τὸ χωρίον Νέα Στρυμὴ ἔφερον εἰς φῶς ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν τριῶν σπηλαίων πλὴν ἄλλων ὀστράκων καὶ μονόχρωμον κεραμικὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Τροίας VII β. ΠΑΕ 1971, 88.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 22.

38. ΜΑΡΩΝΕΙΑ. Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι τοῦ Ε. Τσιμπίδη - Πεντάζου τὰ ἔτη 1969 καὶ 1972 ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (ΠΕΘ, 100 - 101) ἔφερον εἰς φῶς πλὴν ἱστορικῶν λειψάνων καὶ ἀπροσδιορίστου χρονολογίας ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν, ἥτις παραλληλίζεται πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Ἐργάνης καὶ χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, 13ον - 12ον π.Χ. αἰῶνα. ΠΑΕ 1971, 97 - 101, 1972, 90 - 93.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 23.

IV. Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

39. ΓΟΝΝΟΣ. Βιβλιογραφία: LAAA 1908, 133. AM 1909, 84. ΠΑΕ 1910, 248 - 252, 1911, 316 - 317. P - T, 207. F. H. Stählin, Das Hell. Thess., 33 - 36. MPA, 646. EMF, 139. LMTS, 133. GAMS, 153 ἀριθ. 513.

Χάρτης, F. H. Stählin, Das Hell. Thess., ἐκτὸς κειμένου.
Δ - Σ πίν. I. Θεσσαλικά 1959, 4 - 5. Διάγραμμα, ἄποψις, ΠΑΕ 1910, 245 εἰκ. 14, 249 εἰκ. 16.

Ἡ θέσις, λόφος ὕψους 67 μ. κείμενος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς (βορείου) ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ κατὰ τὴν ΝΔ εἴσοδον τῶν Τεμπῶν ἀνατολικῶς δὲ τοῦ σημερινοῦ χωρίου Γόννος (πρώην Δερελί), ἠρευνήθη τὰ ἔτη 1910 - 1911 ὑπὸ τοῦ Ἀ. Σ. Ἀρβανιτοπούλου, ὅστις καὶ ἀναφέρει πολυγωνικὰ τεῖχη, πενιχρὰ λείψανα οἰκίων, πιθανὸν θολωτὸν τάφον καὶ ἄλλους τάφους σχηματιζομένους δι' ὀρθίων πλακῶν ὡς καὶ νεολιθικὴν, μυκηναϊκὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1910, 241 - 264, 1911, 315 - 329, 1914, 208 - 218.

Τῆς ΥΕ III Γ περιόδου ἀναφέρονται ἐπιφανειακὰ ὄστρακα (EMF, 139) καὶ τρία ΥΕ III Β ἢ Γ ἀγγεῖα εὕρισκόμενα ἐν τῷ Μουσείῳ Ἀλμυροῦ. LAAA, 1908, 113. AM 1909, 84. P - T, 207. MPA, 646. LMTS, 133. GAMS, 153 ἀριθ. 513.

Γεωμετρική θέσις 32. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α Χ, Β ΙΧ, Γ ΧΧΙ, Δ ΧΧΧ.

40. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΙ. Ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ ὄστρακα καὶ τοῖχος ἐκ τοῦ ὑψώματος Καστρί ΒΔ τοῦ χωρίου Ἀργυροπούλειον (πρῶην Καρατσώλι) καὶ πρωτογεωμετρικὸς θολωτὸς τάφος τυχαίως ἀνακαλυφθεὶς. JHS 1962 AR, 30. GAMS, 154 - 155 ἀριθ. 517. ΑΔ 1965 Χρον., 318.

Πρωτογεωμετρική θέσις 50. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧΙ, Γ ΧΧΙΙ.

41. ΡΟΔΙΑ. Ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ ὄστρακα καὶ λαθραίως ἀνασκαφέντες κιβωτιόσχημοι μυκηναϊκοὶ τάφοι ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ προϊστορικοῦ τύμβου περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον ΝΑ τοῦ χωρίου Ροδιά. EMF, 140. GAMS, 154 ἀριθ. 516. ΑΔ 1964 Χρον., 263.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β Χ, Γ ΧΧΙΙΙ.

42. ΡΑΧΜΑΝΙ. Ἡ θέσις, γήλοφος ὕψους 8 μ. καὶ ἐπιφανείας 112×95 μ. κείμενος μεταξὺ τοῦ ἐγκαταλελειμμένου χωρίου Ραχμάνι καὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς πρὸς Τέμπη, ἀνεσκάφη τὸ ἔτος 1910 ὑπὸ τῶν Α. J. B. Wace καὶ Μ. S. Thompson καὶ παρέσχε λείψανα κατοικῆσεως ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρι πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἐπὶ πλέον τοῦ λόφου κλιτὺν εὐρέθῃ κατεστραμμένος θολωτὸς ΥΕ ΙΙΙ τάφος. Ρ - Τ, 25 - 53, 207. EMF, 139 - 140. LMTS, 133, 138. GAMS, 153 ἀριθ. 512.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 25, πρωτογεωμετρικὴ 51. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΙ, Γ ΧΧΙΥ, Δ ΧΧΧΙ.

43. ΣΥΚΟΥΡΙΟΝ. Ἐκ τοῦ ὑψώματος Μπουνάρμπασι, περὶ τὰ 3,5 χιλιόμετρα ΒΑ τοῦ χωρίου Συκούριον, ἔχουν ἀναφερθῇ, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν νεολιθικῶν χρόνων καὶ τῶν τριῶν περιόδων τοῦ χαλκοῦ, καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ, πρωτογεωμετρικὰ καὶ πρῶιμα γεωμετρικὰ ὄστρακα. ΑΔ 1964 Χρον., 262, 1969 Χρον., 223. Magulen um Larisa, 65 - 71.

Πρωτογεωμετρική θέσις 52, γεωμετρικὴ 34.

44. ΑΓΡΙΛΗΝΑ. Βιβλιογραφία: BCH 1955, 272. AJA 1955, 227. ΠΡΘ, 61. ΠΑΕ 1958, 78. LMTS, 38 - 39, 132. GAMS, 163 ἀριθ. 547. GDA, 98 - 99, 101 - 102, 368.

Εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Ἀθανάσιος, παρὰ τὸ χωρίον Ἀγριλῆα (πρῶην Σμόλια), ὁ Ν. Βερδελῆς ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1954 ΜΕ ἐλλειψοειδῆ οἰκίαν καὶ δέκα περίπου κιβωτιοσχήμους τάφους τῆς τελευταίας μυκηναϊκῆς περιόδου ἀνεπαρκῶς γνωστοῦς. ΠΡΘ, 61.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΙΙ, Γ ΧΧΥ.

45. ΦΑΛΑΝΝΑ. Βιβλιογραφία: P - T, 9 ἀριθ. 36. AA 1955, 221. Historia, 1955, 471. BCH 1956, 311. EMF, 139. LMTS, 134. GAMS, 153 ἀριθ. 514.

Ἐπιφανειακὰ ΥΕ III Β - Γ ὄστρακα ἐκ λόφου, κειμένου περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον δυτικῶς τοῦ χωρίου Φάλαννα (πρῶην Τατάρ), ὅστις ταυτίζεται πρὸς τὴν θέσιν τῆς ὁμηρικῆς (Ἰλ. Β 739) Ὀρθης. Historia 1955, 471. GAMS, 153 ἀριθ. 514.

46. ΜΑΡΜΑΡΙΑΝΗ. Βιβλιογραφία: AM 1896, 247. ΠΑΕ 1899, 101 - 102. Δ - Σ, 121 - 122. P - T, 53 - 54. BSA 1930 - 31, 1 - 55. PGP, 135 - 147. ΠΡΘ, 1 - 2. EMF, 139. LMTS, 133, (index). GAMS, 152 ἀριθ. 508. GDA, 369. DAG, (index). GGP, 150 - 160, 410.
Χάρτης, διάγραμμα, BSA 1930 - 31, 2, 4 εἰκ. 1 - 2.

Ἡ θέσις, γήλοφος ὕψους 10 - 15 μ. καὶ ἐπιφανείας κατὰ τὴν κορυφὴν 100×80 μ. κείμενος ἡμίσειαν ὥραν πορείας δυτικῶς τοῦ χωρίου Μαρμαρίανη, ἐπὶ τῶν ΝΔ ὑπωρειῶν τῆς Ὀσσης καὶ περὶ τὰ 20 χιλιόμετρα ΒΑ τῆς Λαρίσης, ἠρευνήθη τὸ πρῶτον τὸ ἔτος 1896 ὑπὸ τοῦ Β. Λεονάρδου (AM 1896, 247), ὅστις ἀνέσκαψε δύο θολωτοὺς τάφους, καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ Χ. Τσουντα τὸ ἔτος 1899, ὅστις ἠρευνήσεν ἐτέρους πέντε θολωτοὺς τάφους καὶ τὸν οἰκισμόν ἐπὶ τοῦ λόφου, εἰς τὰς ἐπιχώσεις τοῦ ὁποίου εἶχον κατασκευασθῇ οἱ τάφοι (ΠΑΕ 1899, 101 - 102. Δ - Σ, 121 - 122). Τὰ εὐρήματα ὅμως τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ἐδημοσιεύθησαν τὸ ἔτος 1931 ὑπὸ τῶν W. A. Heurtley καὶ T. C. Skeat. BSA 1930 - 31, 1 - 35.

Τὰ λείψανα τοῦ οἰκισμοῦ ἀνῆκον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ χαλκοῦ κυρίως, ἐκ δὲ τῶν τάφων ὁ εἷς περιεῖχεν ὀλίγα ἀνεπαρκῶς γνωστὰ ΥΕ III ὄστρακα (BSA 1930 - 31, 3. EMF, 139. LMTS, 133) καὶ μικρά τινα εὐρήματα, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ περιεῖχον ταφὰς πρωτογεωμετρικῶν καὶ πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων. PGP, 135 - 147. ΠΡΘ, 1 - 2. GGP, 150 - 155, 158 - 160.

Ἡ ΥΕ III Γ φάσις μαρτυρεῖται ἐξ ὀστράκων εἰς τὴν Συλλογὴν τῆς Βρεταννικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν. EMF, 139. GAMS, 152 ἀριθ. 508.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 53, γεωμετρικὴ 35. Μέρος II, Κεφ. I, Β XIII, Δ XXXII.

47. ΜΠΑΡΑ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ III Α - Γ ὄστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς πηγῆς κειμένης περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ λόφου τῆς Μαρμαρίανης. GAMS, 151 ἀριθ. 507.

48. ΧΑΣΑΜΠΑΛΙ - ΓΕΝΤΙΚΙ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1910, 184 - 186. RE Suppl. VI, 611. Θεσσαλικά 1960, 48 - 56, 1962, 35 - 50, 73 - 76. JHS 1963 AR, 24. ΑΔ 1968 Χρον., 269. GAMS, 150 ἀριθ. 503, 151 ἀριθ. 506.

Χάρτης περιοχής, Θεσσαλικά 1959, 4 - 5. BSA 1930 - 31, 2 εικ. 1.

Ὁ Ἀρβανιτόπουλος τὸ ἔτος 1910 ἀνέφερε τὴν ὑπαρξιν ἐκτεταμένου προϊστορικοῦ οἰκισμοῦ, κειμένου περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον ΒΑ τοῦ ἄλλοτε χωρίου Χασάμπαλι, ΒΑ τῆς Λαρίσης, ἐκ τοῦ ὁποίου συνέλεξεν ἐπιφανειακά νεολιθικά, μυκηναϊκά καὶ γεωμετρικά ὄστρακα. ΠΑΕ 1910, 186.

Τὰ ἔτη 1958 καὶ 1961 - 1963 ἐργασίαι εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἀεροδρόμιον Λαρίσης ἔφερον εἰς φῶς ἀνεπαρκῶς γνωστοὺς τάφους, περιέχοντας ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς θέσεως Γεντίκι εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν. Θεσσαλικά 1960, 47 - 56. JHS 1963 AR, 24. GAMS, 150 ἀριθ. 503. ΑΔ 1968 Χρον., 269.

Τὸ ἔτος 1962 ἡ Μ. Θεοχάρη ἐνήργησε δοκιμαστικὴν ἀνασκαφὴν εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀπεκάλυψεν ἀρχιτεκτονικά λείψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ κεραμικὴν, μνημονεύει δὲ καὶ πρωτογεωμετρικὸν θολωτὸν τάφον ἀνασκαφέντα ὑπὸ τοῦ Λιάγκουρα, ἐξ οὗ προέρχεται πρωτογεωμετρικὸς κἀνθαρος. Θεσσαλικά 1962, 35 - 50, 73 - 76.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 54. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΙΥ, Γ ΧΧΥΙ, Δ ΧΧΧΙΙΙ.

49. ΑΡΓΙΣΣΑ - ΓΚΡΕΜΝΟΣ. Βιβλιογραφία: Δ - Σ, 6 - 7 ἀριθ. 30, 168. Ρ - Τ, 54 - 55. F. H. Stählin, Das Hell. Thess., 89. Historia 1955, 470. ΑΑ 1955, 192 - 220, 1956, 141 - 183, 1957, 37 - 57, 1959, 36 - 43. Germania 1958, 319 - 324. Hauptergebnisse, 3 - 4, 30 - 31. JHS 1963 AR, 23. EMF, 138. LMTS, 133 - 134. GAMS, 154 ἀριθ. 515. Argissa I - IV.

Ἡ θέσις, λόφος πρὸ πολλοῦ γνωστὸς ὡς προϊστορικὸς οἰκισμός, ὕψους 10 μ. καὶ ἐπιφανείας κατὰ τὴν κορυφὴν 220 × 80 μ., κείμενος ἐπὶ τῆς βορείου ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ περὶ τὰ 4 χιλιόμετρα δὲ δυτικῶς τῆς Λαρίσης, ἡρευνήθη ἀρχικῶς προχείρως ὑπὸ τοῦ Τσουντα (Δ - Σ, 168. Ρ - Τ, 54 - 55) καὶ εἶτα συστηματικώτερον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τὰ ἔτη 1955 - 1959. Ἐκ τῆς ἐρέυνης τῆς θέσεως, ἥτις ταυτίζεται πρὸς τὴν ὁμηρικὴν (Ιλ. Β 738, Στράβων, 440) Ἀργισσαν ἢ Ἀργουραν, τὴν πρωτεύουσαν τῶν Λαπιθῶν, ἀπεκαλύφθησαν λείψανα ἀπὸ πα-

λαιολιθικών μέχρι ρωμαϊκών χρόνων, αλλά τα σχετικά με τους ΥΕ χρόνους πορίσματα της ανασκαφής δεν έχουν πλήρως δημοσιευθεί. ΑΑ, 1955, 192 - 220, 1956, 141 - 183, 1957, 37 - 58, 1959, 36 - 56.

Το κατώτερον πάχος της επιχώσεως επί της κορυφής του λόφου περιείχε νεολιθικά και των πρωίμων περιόδων του χαλκού λείψανα και μόνον το ανώτερον στρώμα αυτής, από βάθους 1,40 μ. εκ της επιφανείας, ανήκεν εις τους ΥΕ χρόνους. Ἀρχιτεκτονικά λείψανα και κεραμική της ΥΕ III Β - Γ φάσεως συνηντήθησαν εις στρώμα πάχους από 0,80 - 0,40 μ. εκ της επιφανείας, επιφανειακόν στρώμα πάχους 0,40 μ. περιείχε πενιχρά ύπομυκηναϊκά και πρωτογεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα και κεραμικήν, εκ δὲ της επιφανείας συνελέγησαν γεωμετρικά και των ιστορικών μέχρι των ρωμαϊκών χρόνων ὄστρακα. Δοκιμαστική τέλος σκαφή κατά την βόρειον κλιτὸν τοῦ λόφου συνηντήσεν ἀπὸ ἐλληνιστικά μέχρι των μέσων γεωμετρικῶν και των χρόνων τοῦ νεκροταφείου της Μαρμαριανης στρώματα. ΑΑ 1955, 196 - 199, 216 - 217. Hauptergebnisse, 30 - 31. LMTS, 133 - 134.

Ὑπομυκηναϊκή θέσις 26, πρωτογεωμετρική 55, γεωμετρική 36. Μέρος II, Κεφ. I, Α XII.

50. ΤΡΙΚΚΑΛΑ. Βιβλιογραφία: Ἔργον 1958, 68 - 71. BCH 1958, 754. JHS 1959 AR, 12. ΠΑΕ 1958, 64 - 80. Θεσσαλικά 1959, 69 - 79. ΑΔ 1960 Χρον., 169 - 170, 1965 Χρον., 311 - 316, 1966 Χρον., 247 - 249. EMF, 142. GAMS, 162 ἀριθ. 546. LMTS, 132.

Ἀνασκαφική ἔρευνα τοῦ Θεοχάρη, τὰ ἔτη 1956 - 1958 και 1964 - 1966, ἐν τῇ πόλει των Τρικκάλων και παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἐγγὺς της ΝΑ κλιτύος της ἀκροπόλεως, ἔφερεν εις φῶς πλὴν ἄλλων ιστορικῶν λειψάνων και στρώματα κατοικήσεως των τριῶν περιόδων της ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ περιέχοντα κεραμικήν (ΑΔ 1966 Χρον., 247). Οἱ ΥΕ III Β - Γ και πρωτογεωμετρικοὶ χρόνοι ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ κεραμικήν και τινες ταφὰς εις ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1958, 70, 72, 76. Θεσσαλικά 1959, 69 - 70. ΑΔ 1960 Χρον., 170, 1965 Χρον., 316, 1966 Χρον., 247.

Πρωτογεωμετρική θέσις 59. Μέρος II, Κεφ. I, Β XV, Γ XXVII.

51. ΦΕΡΑΙ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΝ. Βιβλιογραφία: Y. Béquignon, Recherches archéologiques à Phères de Thessalie, 1937. RE Suppl. VII (1940), 997. PGP, 133, 153. ΠΡΘ, 2 - 3, 14, 52. EMF, 142. LMTS, 132. GAMS, 149 ἀριθ. 498. DAG, (index).

Ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἀρβανιτοπούλου και Y. Béquignon εις βαθέα στρώματα ὑπὸ τὸν ναὸν τοῦ Θαυλίου Διός, κατά την βόρειον κλιτὸν

τῆς ἀκροπόλεως τῶν ἀρχαίων Φερῶν, τὰ ἔτη 1925 - 1926, ἀπεκάλυψαν λείψανα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων, ΥΕ ΙΙΙ κεραμικήν, ἐν ᾗ καὶ ἔν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον καὶ ἕτερον ὑπομυκηναϊκὸν (ΠΡΘ, 52. EMF, 142. LMTS, 132. GAMS, 149 ἀριθ. 498) καὶ πρωτογεωμετρικοὺς καὶ γεωμετρικοὺς τάφους (ΠΑΕ 1925, 37 - 38, 41. Υ. Béquignon, Rech. arch. à Phères, 50 - 74. PGP, 133, 153. DAG, 206, 275, 278, 283, 398). Ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τέλος συνελέγησαν τὸ ἔτος 1958 πλὴν ἄλλων ὀστράκων καὶ τινα γεωμετρικά. GAMS, 149 ἀριθ. 498.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 28, πρωτογεωμετρικὴ 61, γεωμετρικὴ 41. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ XXVIII.

52. ΙΩΛΚΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1889, 262 - 270, 1905, 153 - 155, 414 - 415. ΠΑΕ 1900, 72 - 73, 1901, 42, 1908, 212 - 213, 1912, 229 - 232, 1916, 31 - 32, 1956, 119 - 130, 1957, 54 - 69, 1960, 49 - 59, 1961, 45 - 54. AE 1906, 211 - 240, 1914, 141. Δ - Σ, 15 - 16, 21 - 22, 400 - 401. P - T, 10 ἀριθ. 71, 206, 207. AA 1915, 188 - 189, 1922, 247. JHS 1921, 273, 1929, 95 - 98, 1958 AR, 12, 1961 AR, 16 - 17. BCH 1921, 530, 1922, 518, 1957, 592 - 593, 1958, 749 - 752. Ἔργον 1956, 43 - 50, 1957, 31 - 32, 1960, 55 - 61, 1961, 51 - 60. Θεσσαλικά 1958, 3 - 15, Archaeology 1958, 13 - 18. ΑΔ 1960 Χρον., 169, 1963 Χρον., 140 - 141. AAA 1970, 198 - 203. EMF, 142 - 144. PGP, 132. LMTS, (index). ΠΡΘ, 3 - 4, 94 - 97. GAMS, 143 ἀριθ. 480. GDA, (index). DAG, (index). GGP, 150 - 155, 161 - 163.

Χάρτης, AM 1889, πίν. VIII. Θεσσαλικά 1958, 4 εἰκ. 1. Ἀποψις, P - T, 2 εἰκ. 3. ΠΑΕ 1956, πίν. 42.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Ἰωλκοῦ, ἥτις καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸν σημερινὸν Βόλον, ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι τοποθεσίαι μὲ δεδομένα τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

(α) Λόφος, ὕψους 12 μ. καὶ διαστάσεων 400 × 270 μ., κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως τοῦ Βόλου καὶ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ἑκατοντάδων μέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης, γνωστὸς ὡς Κάστρο, ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ μεσαιωνικοῦ φρουρίου, καταλαμβανόμενος δὲ ἀπὸ τὴν συνοικίαν Παλιὰ τοῦ Βόλου καὶ ἀποτελῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας Ἰωλκοῦ.

Ἡ θέσις ἀνεκαλύφθη τυχαίως τὸ 1900, κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς προκυμίας τοῦ Βόλου, καὶ ἠρευνήθη προχείρως τότε ὑπὸ τοῦ Τσοῦντα (ΠΑΕ 1900, 72 - 73, 1901, 42. Δ - Σ, 15 - 16, 21 - 22, 400 - 401). Τὸ ἔτος 1921 ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἐνήργησε μικρὰν ἀνασκαφὴν ἐπὶ τοῦ λόφου εἰς τὴν θέσιν τοῦ ΥΕ ἀνακτόρου (BCH 1921, 530, 1922, 518. JHS 1921, 273. AA 1922, 247) ἐπαναληφθεῖσαν, τὰ ἔτη 1956 - 1957,

καὶ 1960 - 1961, ὑπὸ τοῦ Θεοχάρη. Ἔργον 1956, 43 - 50, 1957, 31 - 32, 1960, 55 - 61, 1961, 51 - 60. ΠΑΕ 1956, 119 - 130, 1957, 54 - 55, 1960, 49 - 59, 1961, 45 - 54. ΑΔ 1960 Χρον., 169.

Ἐκ τοῦ πάχους τῶν 12 μ. τῆς προϊστορικῆς ἐπιχώσεως ἡρευνήθησαν μόνον τὰ 11,50 μ., διότι ἡ ἀνασκαφὴ συνήντησεν ὑπόγεια ὕδατα. Ἐκ τούτων τὰ κατώτατα 2 μ., περιλαμβάνοντα δύο ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις, ἀνῆκον εἰς τὴν ΠΕ II - III περίοδον, τὰ ἐπόμενα 2,5 μ., περιλαμβάνοντα 4 - 5 ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις, ἀνῆκον εἰς τὴν ΜΕ περίοδον, τὰ ἀκολουθοῦντα 2 μ. περίπου, περιέχοντα 3 - 4 ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις, ἀνῆκον εἰς τὴν ΥΕ περίοδον ἀλλὰ σαφὲς διάκρισις μεταξὺ ΜΕ καὶ ΥΕ στρωμάτων δὲν ἦτο δυνατή. Ἄνωθεν τῶν ΥΕ στρωμάτων ἡκολούθουν 2 μ. ἐπιχώσεως, περιέχοντα 3 - 4 ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου, ἄνωθεν δὲ καὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν στρωμάτων ἡκολούθουν ἐπιχώσεις τῶν ἱστορικῶν καὶ μεταγενεστέρων χρόνων μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. ΠΑΕ 1956, 121 - 127, 1960, 51 - 55, 1961, 46 - 49.

Τὸ ΥΕ ἀνακτορον, κατὰ τὴν ΒΔ τοῦ λόφου πλευρὰν, συννητήθη εἰς βάθος 6 μ. ἐπὶ τῶν διαπέδων δὲ τριῶν ἐρευνηθέντων δωματίων αὐτοῦ ὑπῆρχον λείψανα τρομακτικῆς πυρκαϊᾶς, ἥτις ἔλαβε χώραν, συμφῶνως πρὸς τὴν συνοδεύουσαν τὸ στρῶμα κεραμικὴν, κατὰ τὴν ΥΕ III Γ I περίοδον. Βαθύτερον ὑπῆρχε δάπεδον ἀρχαιοτέρου ΥΕ III Α ἀνακτόρου, ἄνωθεν δὲ τοῦ πυρποληθέντος ΥΕ III Γ I, ἡκολούθει πρωτογεωμετρικὴ ἐπίχωσις πάχους 1,20 μ. περιέχουσα δύο πρωτογεωμετρικὰς ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις. Εἰς τὴν ἐρευνηθεῖσαν ὁμως περιοχὴν τοῦ οἰκισμοῦ πέριξ τοῦ ἀνακτόρου ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς ΥΕ III Γ εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον δὲν ἐχαρακτηρίζετο ἀπὸ λείψανα πυρπολήσεως, ἐπειδὴ δὲ δὲν εὐρέθη ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ καὶ τὰ πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἀκολουθοῦν εὐθὺς ὑπὲρ τὰ ΥΕ III Γ, ὁ ἀνασκάψας εἰκάζει ἢ ὅτι δὲν ἐξειλίχθη ἡ ὑπομυκηναϊκὴ βαθμὶς τῆς κεραμικῆς εἰς τὴν θέσιν ἢ ὅτι μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ΥΕ III Γ ἀνακτόρου ἡ θέσις θὰ ἔμεινεν ἀκατοίκητος ἐπὶ χρονικὸν διάστημα, οὐχὶ μεγαλύτερον τῆς μιᾶς γενεᾶς, καὶ ἐπανακατῳκῆθη κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. ΠΑΕ 1956, 127 - 130, 1960, 50 - 51, 57 - 58, 1961, 45 - 48, 53 - 54.

(β) Ἐν τῇ δυτικῇ τοῦ Βόλου συνοικίᾳ Καπακλῇ, ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων βορείως τῆς ἀκροπόλεως καὶ πέραν τοῦ χειμάρρου, παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν πρὸς Βελεστίνον, ὁ Κουρουνιώτης ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1905 ΥΕ II θολωτὸν τάφον (ΑΕ 1906, 211 - 240) ἐπανερευνηθέντα βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Ἀρβανιτοπούλου (ΠΑΕ 1912, 229 - 232), ὅστις ἀνέσκαψεν ἐπὶ πλέον εἰς τὴν τοποθεσίαν Πασπαλιὰ

τῆς αὐτῆς περιοχῆς ἕτερον θολωτὸν τάφον καὶ τινας γεωμετρικοὺς καὶ συνέλεξε περὶ τὰ 300 ἀγγεῖα. ΑΕ 1914, 141. PGP, 132 - 133. ΠΡΘ, 3 - 4, 94 - 97. GGP, 150 - 155, 161 - 163.

(γ) Ἐκ τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου Ταρσανᾶς ἢ Πευκάκια, περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον νοτίως τοῦ Βόλου, τὸ ὁποῖον ταυτίζεται πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νηλείας, ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρι πρωτογεωμετρικῶν χρόνων (ΑΜ 1889, 262 - 270. Δ.-Σ, 3 - 4. ΠΑΕ 1901, 39 - 40, 1908, 212 - 213. Ρ - Τ, 207). Τὸ ἔτος δὲ 1957 ὁ Θεοχάρης ἐνήργησε στρωματογραφικὴν ἔρευναν ἐν τῇ θέσει καὶ διεπίστωσεν ὅτι αὕτη κατφεῖτο ἀπὸ νεολιθικῶν χρόνων ἀλλ' ἤκμασε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ χαλκοῦ μέχρι τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β φάσεως. Τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων εὐρέθησαν σποραδικὰ μόνον ὄστρακα. ΠΑΕ 1957, 55 - 69.

(δ) Ἐκ τῆς συνοικίας τῆς Νέας Ἰωνίας τέλος ἔχουν ἀναφερθῇ ΥΕ ΙΙΙ Α καὶ πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι. ΑΔ 1963 Χρον., 140 - 141. ΑΑΑ 1970, 198 - 203.

Ύπομκηναϊκὴ θέσις 29, πρωτογεωμετρικὴ 62, γεωμετρικὴ 42. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧΙΙΙ, Γ ΧΧΙΧ, Δ ΧΧΧΙΥ.

53. ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ - ΚΤΟΥΡΙ. Βιβλιογραφία: BCH 1932, 122 - 191, 1956, 311. ΑΑ 1955, 229 - 231. PGP, 313. ΠΡΘ, 3, 89 - 91. ΕΜΦ, 141. LMTS, 131 - 132, 134, 221. GAMS, 159 - 160 ἀριθ. 537 - 538. GDA, 207, 369.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἑλληνικόν, κειμένου περὶ τὰ 12 χιλιόμετρα ΒΔ τῶν Φαρσάλων, ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι δύο ΥΕ θέσεις.

(α) Ἀνασκαφικὴ ἔρευνα τοῦ Υ. Βέκquignon ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Κτούρι, τὸ ἔτος 1931, ἔφερεν εἰς φῶς ΥΕ ΙΙΙ Β κεραμικὴν καὶ δύο διαδοχικὰ ὀχυρωματικὰ τεῖχη, τὸ ἐσωτερικὸν ΥΕ ΙΙΙ Β χρόνων καὶ τὸ ἐξωτερικὸν μεταγενέστερον. BCH 1932, 122 - 191. ΑΑ, 1955, 229 - 231. ΕΜΦ, 141. GAMS, 151 ἀριθ. 537.

(β) Ἐρευναι τοῦ Βέκquignon ἐπὶ τοῦ 500 περίπου μέτρα ΒΔ τῆς προηγουμένης θέσεως κειμένου γηλόφου Μαγούλα, ὕψους 15 μ. καὶ διαμέτρου κατὰ τὴν κορυφὴν 150 μ., ἀπεκάλυψαν λείψανα ὄλων τῶν περιόδων ἀπὸ ΜΕ μέχρι βυζαντινῶν χρόνων, ἐλλείπουσιν ὅμως λείψανα τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. BCH 1932, 122 - 191. ΕΜΦ, 141. LMTS, 131 - 132. GAMS, 159 - 160 ἀριθ. 538. PGP, 313.

Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ κεραμικὴ τῆς δευτέρας ταύτης θέσεως ἐπιτρέπει, κατὰ τὸν Βερδελῆν (ΠΡΘ, 90), «νὰ διαπιστώσωμεν μετ' ἀκριβείας τὴν ἀδιάκοπον διαδοχὴν τῆς κεραμικῆς ἀπὸ τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων

μέχρι του τέλους της πρωτογεωμετρικής εποχής», παρά τὰς ἐπιφυλάξεις του Desborough (LMTS, 131 - 132) ὡς πρὸς τὴν παρουσίαν ὑπομυκηναϊκῆς κεραμικῆς εἰς τὴν θέσιν.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 30, πρωτογεωμετρικὴ 64. Μέρος II, Κεφ. I, Α XIV, Γ XXX.

54. ΦΑΡΣΑΛΑ. Βιβλιογραφία: Ρ - Τ, 9 ἀριθ. 44. ΚΜΚ, 2. ΠΑΕ 1951, 154 - 163, 1952, 185 - 204, 1953, 127 - 132, 1954, 153 - 159, 1955, 140 - 146. Ἔργον 1954, 21 - 22, 1955, 44 - 47. RA 1958 (I), 93 - 95. EMF, 140 - 141. LMTS, 131. GAMS, 159 ἀριθ. 534 - 535. GDA, 101, 370.

Δεδομένα τῶν ΥΕ χρόνων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν ἐπομένων τεσσάρων θέσεων παρὰ τὰ Φάρσαλα, ἀλλὰ ἡ ΥΕ III Β - Γ φάσις ἐκ τῆς τελευταίας μόνον τούτων ἀναφέρεται ῥητῶς.

(α) Ἐκ τοῦ γηλόφου Μύλος βορείως τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ΥΕ III ὄστρακα. Ρ - Τ, 9 ἀριθ. 44, 207. GAMS, 159 ἀριθ. 535.

(β) Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Φαρσάλου μυκηναϊκὰ ὄστρακα. ΚΜΚ, 2. EMF, 140 - 141.

(γ) Ἐκ τοῦ λόφου Φετιχ Τζαμι ἐντὸς τῆς πόλεως ἐν βέβαιον καὶ δύο πιθανὰ μυκηναϊκὰ ὄστρακα, ἐν ὑπομυκηναϊκὸν ἢ πρωτογεωμετρικὸν καὶ 9 γεωμετρικὰ καθὼς καὶ ὄστρακα τῶν ἱστορικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1955, 145 - 146.

(δ) Ἐκ τῆς δυτικῆς παρυφῆς τῆς πόλεως, τρεῖς ΥΕ III Α - Γ τάφοι. Οἱ δύο τούτων ἦσαν ὀρθογώνιοι θαλαμοειδεῖς μὲ κτιστοὺς τοίχους καὶ ὁ ἕτερος θήκη σχηματιζομένη δι' ὀρθίων πλακῶν. ΠΑΕ 1952, 191 - 198.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 31, πρωτογεωμετρικὴ 66, γεωμετρικὴ 46. Μέρος II, Κεφ. I, Β XVI, Γ XXXI, Δ XXXV.

55. ΠΤΕΛΕΟΝ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1951, 129 - 154, 1952, 164 - 185, 1953, 120 - 127. EMF, 145 - 146. LMTS, 34, 130 - 131, 227. GAMS, 148 - 149 ἀριθ. 496 - 497. GDA, 101, 207, 369.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πετρώδους λόφου Γρίτσα, τοῦ κειμένου περίπου 5 χιλιόμετρα νοτίως τοῦ χωρίου Πτελεοῦ καὶ τοῦ ταυτιζομένου πρὸς τὴν ἀκρόπολιν τοῦ ἀρχαίου Πτελεοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἔχουν γνωσθῇ λείψανα προϊστορικῆς κατοικίσεως ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρι ΥΕ III χρόνων, ὁ Βερδελέης ἀνέσκαψε τὰ ἔτη 1951 - 1953 τέσσαρας θολωτοὺς τάφους περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ΥΕ III Α - Γ, ὑπομυκηναϊκῶν καὶ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1951, 129 - 154, 1952, 164 - 182, 1953, 120 - 127.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 33, πρωτογεωμετρική 71. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧVΙΙ, Γ ΧΧΧΙΙ, Δ ΧΧΧVΙ.

V. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

A. ΦΘΙΩΤΙΣ

56. ΠΛΑΤΑΝΙΑ. Πολυάριθμα επιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ὄστρακα καὶ ἐν γεωμετρικὸν τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. GAMS, 141 ἀριθ. 474. Π - Σ, 110 ἀριθ. 6.

Γεωμετρική θέσις 56.

57. ΒΑΡΔΑΤΕΣ. Κιβωτιόσχημος τάφος περιέχων 12 ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ἀγγεῖα καὶ χαλκὴν αἰχμὴν δόρατος. Π - Σ, 111 ἀριθ. 7, 385, 424, 438. LMTS, 126. GDA, 104 - 105, 368.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧVΙΙΙ, Γ ΧΧΧΙΙΙ, Δ ΧΧΧVΙΙ.

58. ΤΡΑΧΙΣ. Ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ὄστρακα καὶ πιθανοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι. GAMS, 139 - 140 ἀριθ. 470 - 471. Π - Σ, 111 ἀριθ. 8.

B. ΑΙΤΩΛΙΑ - ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

59. ΛΟΥΤΡΟ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Λουτρὸ προέρχεται χαλκοῦς πέλεκυς τοῦ Μουσείου τῆς Ἄρτης, παρεμφερῆς πρὸς τοὺς μνημονευθέντας ἀνωτέρω (θέσεις 11, 22) ἐκ Λοφίσκου - Τσέργιανης καὶ ἐκ Σιρουπόλεως τῆς Ἡπείρου. Epirus, 332.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Δ ΧΧΧVΙΙΙ.

60. ΘΕΡΜΟΝ. Πολυάριθμα ἀδημοσίευτα ΥΕ ΙΙΙ Γ 1 - 2 (ὕπομυκηναϊκὰ ἢ πρωτογεωμετρικά) ὄστρακα (BSA 1931 - 32, 239. GAMS, 91 - 92 ἀριθ. 313. GDA, 86, 95. Π - Σ, 111 ἀριθ. 13) καὶ γεωμετρικῶν χρόνων ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (GBGZ, O 14 - 16) καὶ μικρὰ εὐρήματα. AE 1900, 178. AD 1915, 270 - 274. GKG, 240.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 34, πρωτογεωμετρική 74, γεωμετρική 58. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ ΧΧΧΙV.

61. ΛΙΘΟΒΟΥΝΙ. Θαλαμοειδὴς τάφος περιέχων ὀλίγην κεραμικὴν καὶ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ χρόνων. Π - Σ, 112 ἀριθ. 15, 385, 438. AD 1967 Χρον., 318 - 319. GDA, 95, 379.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΙΧ, Γ ΧΧΧV, Δ ΧΧΧΙΧ.

62. ΑΓΙΟΣ ΗΛΙΑΣ. Ἐκ τῶν τεσσάρων ΥΕ θολωτῶν τάφων τῆς θέσεως οἱ δύο τοὐλάχιστον, ἦτοι ὁ τάφος εἰς τὴν θέσιν Σερεμέτι καὶ ὁ τάφος

Μαραθιάς 2, εἶχον χρησιμοποιηθῇ καὶ κατὰ τοὺς ΥΕ III Γ χρόνους. Π - Σ, 112 ἀριθ. 16, 385 - 386 VII, 1, 3, 424 III, 438 - 439 V. ΑΔ 1964 Χρον., 296 - 299.

Μέρος II, Κεφ. I, Β XX, Γ XXXVI, Δ XL.

Γ. ΦΩΚΙΣ - ΛΟΚΡΙΣ

63. ΚΑΛΑΠΟΔΙΟΝ. ΥΕ III Γ, ὑπομυκηναϊκά, πρωτογεωμετρικά καὶ γεωμετρικά ὄστρακα ὡς καὶ τοῖχοι καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΑΑ 1975, 1 - 24. BCH 1975, 636 - 637, 1976, 644, 1977, 582 - 584.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 35, πρωτογεωμετρικὴ 82, γεωμετρικὴ 69.

64. ΑΓΝΑΝΤΗ. Εἰς τὴν θέσιν Κριθαριά, κατὰ τὴν βορείαν παρυφὴν τοῦ χωρίου Ἀγναντη, ὁ Θ. Σπυρόπουλος ἠρεύνησε νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων περιεχόντων ταφὰς χρονολογουμένας ἀπὸ ΥΕ III Α μέχρις ὑπομυκηναϊκῶν - πρωτογεωμετρικῶν χρόνων, τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος τῶν εὐρημάτων ἀνήκει εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον. ΑΔ 1967 Χρον., 264, 1970 Χρον., 235 - 237.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 36, πρωτογεωμετρικὴ 83, Μέρος II, Κεφ. I, Β XXI, Γ XXXVII, Δ XLI.

65. ΛΙΒΑΝΑΤΕΣ. Ἐπιφανειακά ΜΕ, ΥΕ III Α - Γ, γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα καὶ μικροὶ ὀρθογώνιοι τάφοι. Π - Σ, 113 ἀριθ. 23. GAMS, 138 ἀριθ. 466.

Γεωμετρικὴ θέσις 71.

66. ΤΙΘΡΩΝΙΟΝ Ἐν ΥΕ III Γ ἐπιφανειακὸν ὄστρακον ἐκ τῆς θέσεως Παλιόκαστρον. Π - Σ, 113 ἀριθ. 25. EMF, 133.

67. ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ. Ἐπιφανειακά ΥΕ III Β - Γ, πρωτογεωμετρικά ἢ πρῶιμα γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα (GAMS, 137 ἀριθ. 465. Π - Σ, 113 ἀριθ. 30) ὡς καὶ γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον ἐκ τοῦ ἀνατολικώτερον κειμένου χωρίου Τραγάνες, ἀναγγελθὲν ὑπὸ τοῦ ἡμερησίου τύπου. Ἐφημερίς : «Τὰ Νέα» 23-9-1981.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 84, γεωμετρικὴ 72.

68. ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ. Ἐν ΥΕ III Γ ὄστρακον σκύφου ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. Π - Σ, 113 ἀριθ. 32. EMF, 134.

69. ΔΕΛΦΟΙ. ΥΕ III Β - Γ, ὑπομυκηναϊκά, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων λείψανα. Π - Σ, 114 ἀριθ. 38. LMTS, 122 -

125, 226, 251. PGP, 199 - 200, 319. GBGZ, O 64. GGP, 98, 103, 226, 228, 341, 353, 366, 411. GKG, (index).

Ύπομυκηναϊκή θέσις 38, πρωτογεωμετρική 86, γεωμετρική 77. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧV, Β ΧΧΙΙ, Γ ΧΧΧVΙΙΙ, Δ ΧLΙΙ.

70. ΙΤΕΑ. Θαλαμοειδείς τάφοι ἐκ τοῦ λόφου Μούλκι, περιέχοντες ΥΕ ΙΙ Β - Γ, ὑπομυκηναϊκὴν πιθανῶς (S - S, 144 - 146. GDA, 105) καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν, καὶ ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙ Β - Γ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Γκλᾶ. Π - Σ, 114 - 115, ἀριθ. 41. LMTS, 126.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 39, πρωτογεωμετρική 87. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΧΙΙΙ, Γ ΧΧΧΙΧ, Δ ΧLΙΙΙ.

71. ΓΑΛΛΑΞΕΙΔΙ. Δύο ΥΕ ΙΙ Γ ἢ ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα. Π - Σ, 115 ἀριθ. 45.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 40. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ ΧL.

72. ΑΝΤΙΚΥΡΑ - ΜΕΔΕΩΝ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῆ τάφοι χρονολογούμενοι ἀπὸ ΥΕ ΙΙ Α - Γ μέχρι γεωμετρικῶν χρόνων, εὑρεθέντες ἐπὶ τῶν λόφων τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου καὶ τοῦ Κάστρου τοῦ Στενοῦ. Οἱ τάφοι ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἦσαν θολωτοί, κιβωτιόσχημοι καὶ λακκοειδεῖς τῶν ΥΕ ΙΙ Α - Γ χρόνων καὶ κιβωτιόσχημοι καὶ λακκοειδεῖς τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν. Τρία ὅμως ἀγγεῖα ἐκ τῶν τάφων τούτων ἔχουν ταξινομηθῆ ὡς ὑπομυκηναϊκὰ. Οἱ τάφοι ἐπὶ τοῦ λόφου Κάστρο τοῦ Στενοῦ εἶναι ἀβεβαίου χρονολογίας. Π - Σ, 115 ἀριθ. 47. Médeon, 21 - 35, 44 - 45, 48 - 75. S - S, 144 - 146. GDA, 105.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 41, πρωτογεωμετρική 88, γεωμετρική 78. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΧΙV, Γ ΧLΙ, Δ ΧLΙV.

Δ. ΒΟΙΩΤΙΑ

73. ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 116 ἀριθ. 53) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν δύο ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου τῆς Χαιρωνείας (EMF, 122), εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν ἐν ἀγγεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν (AM 1910, 35. LMTS, 120), εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν δύο ἀδημοσίευτοι τάφοι, ἐξ ὧν προέρχεται πρωτογεωμετρικὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ τοῦ Μουσείου Χαιρωνείας. Ρ - Τ, 247. ΑΔ 1917, 31 ὑποσημ. 1. PGP, 191, 198, 318. GGP, 197 - 199.

Ύπομυκηναϊκή θέσις 42, πρωτογεωμετρική 89, γεωμετρική 81. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ ΧLΙΙ.

74. ΑΝΘΗΔΩΝ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙ Β - Γ, ὕστερογεωμετρικὰ καὶ τῶν ἱστο-

ρικῶν χρόνων ὄστρακα (GAMS, 128 - 129 ἀριθ. 437) ὡς καὶ YE III Γ θησαυρὸς χαλκῶν ἐργαλείων. Π - Σ, 116 ἀριθ. 55. LMTS, 48.

Γεωμετρικὴ θέσις 83. Μέρος II, Κεφ. I, Δ XLV.

75. ΔΡΙΤΣΑ - ΕΛΕΩΝ. Ἐπιφανειακά YE III Α - Γ καὶ ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα. GAMS, 125 - 126 ἀριθ. 427. Π - Σ, 120 ἀριθ. 75.

76. ΘΗΒΑΙ. Ἐκ τῶν YE δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 120 ἀριθ. 76, 372 - 374 XXXI, 391 - 396 XXVII, 443 - 446 XXII) τὴν YE III Γ φάσιν ἐκπροσωποῦν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κολωνακίου τῶν χρησιμοποιηθέντων διὰ ταφάς καὶ κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους (τάφοι 12, 14 - 16, 25, 27. ΑΔ 1917, 148 - 149, 150 - 168, 176 - 180, 187 - 194, 203 - 304). Χαλκαῖ δὲ πόρπαι μετὰ φυλλοσχήμου τόξου ἐκ τῶν τάφων 14, 15, 16 (ΑΔ 1917, 151, 160, 162), καῦσις νεκροῦ ἐν τῷ τάφῳ 16 (ΑΔ 1917, 163 - 164), κυαθόσχημα μόνωτα κύπελλα ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου (ΑΔ 1917, 163 εἰκ. 121, 1, 167 ἀριθ. 17 - 18) καὶ πρωτογεωμετρικὸν ἀγγεῖον ἐκ τοῦ τάφου 27 (ΑΔ 1917, 203 - 204) ὑποδηλοῦν μακρὰν ἐντὸς τῆς YE III Γ περιόδου καὶ μετὰ ταῦτα χρῆσιν τοῦ νεκροταφείου τούτου. LMTS, 121.

Εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον ἀνήκουν κυρίως οἱ τάφοι παρὰ τὰς Ἡλέκτρας Πύλας καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοπίδου (ΑΔ 1917, 25 - 32, 1965 Χρον., 237 - 238. ΑΑΑ 1975, 86 - 90. BCH 1976, 642) καίτοι εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν εὐρέθησαν ἀγγεῖα τῆς ἀμέσως προηγουμένης περιόδου καὶ εἰς ἄλλους τῆς ἀμέσως ἐπομένης. LMTS, 121 - 122.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται δι' ὀλίγων ἀγγείων προερχομένων ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου 27 τοῦ Κολωνακίου, ἐκ τάφων παρὰ τὰς Ἡλέκτρας Πύλας καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοπίδου, μνημονευθέντων ἀνωτέρω (PGP, 195 - 196), ὡς καὶ ἐκ τοῦ προαστείου Τάχι. ΑΕ 1976 Χρον., 14 - 17.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἀπεκαλύφθησαν εἰς βαθέα στρώματα τῶν δύο ἱερῶν, τοῦ Καβειρίου (Kabirenheiligtum I, 81) καὶ τοῦ Ἰσμηνίου (ΑΔ 1917, 67 - 73, 1967 Χρον., 232 - 233), καὶ εἰς τάφους ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως (JdI, 1888, 247 - 249) καὶ ἐκ τῶν προαστείων Πυρὶ (ΑΕ 1892, 219 - 240. ΑΔ 1966 Χρον., 197 - 198, 1967 Χρον., 236, 1971 Χρον., 211 - 213) καὶ Τάχι. ΑΕ 1976 Χρον., 14 - 17. GGP, 201 - 205, 414. GKG, (index). DAG, (index).

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 44, πρωτογεωμετρικὴ 92, γεωμετρικὴ 92. Μέρος II, Κεφ. I, Β XXV, Γ XLIII, Δ XLVI.

77. ΕΥΤΡΗΣΙΣ. Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 121 ἀριθ. 83) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν ἀσφαλῶς ἡ οἰκία V καὶ ὀλίγη κεραμικὴ εὑρεθεῖσα ἐν αὐτῇ. Eutresis, 68, 189 - 191. MPA, 647. MPC, 72. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 197. LMTS, 120.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧVI, Γ ΧLIV.

Ε. ΕΥΒΟΙΑ

78. ΓΙΑΛΤΡΑ. Ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Γ, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα. GAMS, 166 ἀριθ. 559. BSA 1966, 37 - 38 ἀριθ. 3 ὑπόσημ. 24. Π - Σ, 122 ἀριθ. 95.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 94, γεωμετρικὴ 100.

79. ΨΑΧΝΑ. Ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῶν θέσεων ἹΑγιος ἹΗλίας, Γλίφα καὶ ἹΑγία Παρασκευή. BSA 1966, 54 - 56. Π - Σ, 123 - 124 ἀριθ. 106.

Γεωμετρικὴ θέσις 105.

80. ΧΑΛΚΙΣ. Ἐκ τῶν γνωστῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 124, ἀριθ. 111) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν κατὰ τὸν Desborough ἀσφαλῶς μόνον 4 - 5 ἀγγεῖα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Βρωμοῦσα - Τρύπα (LMTS, 122). Δύο ἐπιπλέον ΥΕ ΙΙΙ Γ σκύφοι προέρχονται ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου Α ὁμάδος 6 ὁμοίων τάφων εὑρεθέντων 30 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Χαλκίδος μεταξὺ τῶν χωρίων Μίστρου καὶ Μαυροπούλου. AAA 1969, 30 - 31.

Τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων λείψανα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν ἐπομένων περιοχῶν τῆς Χαλκίδος, δηλουμένων ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐν BSA 1966, 58 εἰκ. 10.

(α) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ΥΕ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Βρωμοῦσα πρωτογεωμετρικά καὶ γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1952, 51, 76 ὑπόσημ. 54 - 58, 1966, 57 - 58.

(β) Ἐκ τοῦ μικροῦ λόφου βορείως τῆς ἀκροπόλεως καὶ δυτικῶς τοῦ ἐνετικοῦ ὕδραγωγείου, ἐπιφανειακά πρωτογεωμετρικά καὶ γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1957, 2 - 5.

(γ) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἹΑρεθούσης, νοτίως τῆς ἀκροπόλεως, τέσσαρα πρωτογεωμετρικά ἀγγεῖα προερχόμενα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ ταφῆς. PGP, 119, 319. BSA 1957, 2 - 3, 1966, 59 - 60, πίν. 21 d.

(δ) Ἐκ τοῦ λόφου Γύφτικα δύο φρέατα, βάθους 3,50 καὶ 5 μ. ἀντιστοιχῶς, περιέχοντα κεραμικὴν καὶ πῆλινα εἰδῶλια χρονολογούμενα ἀπὸ πρωτογεωμετρικῶν μέχρις ἀρχαϊκῶν χρόνων (ΑΔ 1960 Χρον., 150 - 151, πίν. 132 α - γ) καὶ τάφοι ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς καὶ

ἄλλων περιοχῶν τῆς πόλεως. Χαριστήριον εἰς Ὁρλάνδον, τόμ. II, 248 - 249. PPS 1965, 228. ΑΔ 1960 Χρον., 150 - 151, πίν. 132 α. GDA, 200, 367. DAG, 207.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα τοίχων καὶ ἀποθέτης ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἐκ τῶν οἰκοπέδων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καρύστου ἀριθ. 20 καὶ Ἀμαρυνθίων ἀριθ. 5 (ΑΔ 1971 Χρον., 250 - 252, 1972 Χρον., 340. BCH 1974, 681), τάφοι ἐκ τῆς συνοικίας τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (ΑΑΑ 1969, 27 - 28) καὶ ὄστρακα ἐκ τοῦ ΥΕ νεκροταφείου τῆς Βρωμούσας (BSA 1952, 51, 76 ὑποσημ. 54 - 58), ἐκ τῆς ἐπιφανείας λόφου κειμένου βορείως τῆς ἀκροπόλεως (BSA 1957, 2 - 5), ἐξ ἀνασκαφέντος οἰκοπέδου εἰς τὴν συνοικίαν Καμάρες (ΑΔ 1968 Χρον., 232 - 234) καὶ ἐκ τῶν φρεάτων εἰς τὴν συνοικίαν Γύφτικα τῶν μνημονευθέντων μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων ἀνωτέρω (ΑΔ 1960 Χρον., 150 - 151). GGP, 368, 412.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 98, γεωμετρικὴ 108. Μέρος II, Κεφ. I, Β XXVI, Γ XLV, Δ XLVII.

81. ΛΕΥΚΑΝΤΙ. Βιβλιογραφία: Π - Σ, 77 ἀριθ. 64. JHS 1968 AR, 12. M. R. Popham - L. H. Sackett, Excavations at Lefkandi, Euboea 1964 - 66, London 1968 (= Lefkandi). ΑΑΑ 1969, 98 - 102. ΑΔ 1970 Χρον., 258 - 260, 1971 Χρον., 267. BSA 1971, 333 - 352. M. R. Popham κ.ἄ., Lefkandi I, The Iron Age, London 1979 - 1980 (= Lefkandi I). Ταχυδρόμος 16 Ἰουλίου 1981, 28 - 30.
- Χάρτης περιοχῆς, Lefkandi I, πίν. 2. Ἀποψις ἀπὸ ἀέρος, Lefkandi I, πίν. 1, 3, 73b. Διαγράμματα ἀνασκαφῶν, Lefkandi I, πίν. 4 - 5, 73a - 77.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων τὰ ἔτη 1964 - 1966 καὶ 1968 - 1970 ἐπὶ τοῦ ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Λευκαντί κειμένου λόφου Ξερόπολις ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν ἀρχαιοτέρων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, ΥΕ III Γ οἰκισμόν, ἐκ τριῶν διαδοχικῶν ἀρχιτεκτονικῶν στρωμάτων, καὶ δώδεκα ΥΕ III Γ ταφάς ἐντὸς τοῦ οἰκισμοῦ. Μετὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἡ θέσις τοῦ οἰκισμοῦ ἐγκαταλείπεται καὶ ἐπανακατοικεῖται ἀπὸ τῶν πρωτογεωμετρικῶν μέχρι τῶν ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. Lefkandi I, 5 - 7.

Τυχαία σκαφὴ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λευκαντιοῦ τὸ ἔτος 1981 καὶ συστηματικὴ ἐν συνεχείᾳ ἔρευνα ἀπεκάλυψαν πρωτογεωμετρικὸν ἱερὸν καὶ τάφους ἀνεπαρκῶς εἰσέτι γνωστά. Ταχυδρόμος 16 Ἰουλίου 1981, 28 - 30.

Οἱ Ἀγγλοι πλὴν τοῦ οἰκισμοῦ ἠρεύνησαν καὶ πέντε νεκροταφεῖα ἀπέχοντα περὶ τὰ 600 μ. βορείως τοῦ Λευκαντιοῦ εἰς τοὺς ἀγροὺς Σκουμπρῇ καὶ Χαλιώτῃ καὶ τὰς τοποθεσίας Παλαιὰ Περιβόλια, «ἀνα-

τολικὸν νεκροταφεῖον» καὶ Τοῦμπα (Lefkandi I, πίν. 2b, 73a - b). Ἐν συνόλῳ ἡρευνήθησαν 147 τάφοι καὶ 80 ταφικαὶ πυραὶ, ἐκ τούτων 37 τάφοι καὶ 52 πυραὶ ἐσώζοντο ἀνεπαρκῶς. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 110 τάφων καὶ 28 πυρῶν, 23 τάφοι καὶ 2 πυραὶ ἀνήκουν εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, 37 τάφοι καὶ ἕτεροι 2 πυραὶ εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν καὶ 50 τάφοι καὶ 24 πυραὶ εἰς τὴν γεωμετρικὴν. Lefkandi I, 102 - 216, 417, 421.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 46, πρωτογεωμετρικὴ 101, γεωμετρικὴ 110. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧVΙΙ, Β ΧVΙΙ, Γ ΧLVI, Δ ΧLVIΙΙ.

82. ΕΡΕΤΡΙΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1897, 21 - 23, 1898, 95 - 100, 1899, 34 - 37, 1900, 53 - 56, 1910, 267 - 269, 1952, 153 - 163, 1955, 125 - 131, 1974, 38 - 39, 1975, 46 - 47. ΑΕ 1903, 1 - 38, 1969, 143 - 178, 1975, 206 - 229, 1977, 128 - 163. ΒSA 1952, 1 - 48, 1957, 14 - 29, 1966, 62 - 64. ΑΔ 1965 Χρον., 262 - 288, 1967 Χρον., 265 - 287, 1968 Χρον., 227 - 242, 1971 Χρον., 267 - 273, 1972 Χρον., 357 - 363, Ant. Kunst 1966, 108 - 124, 1967, 130 - 135. BCH, 1971, 1003 - 1004, 1972, 752 - 761, 1974, 687 - 694. Ἔργον 1980, 26 - 28. GAMS, 167 ἀριθ. 562. Π - Σ, 125 ἀριθ. 115, 431 XXXVII. P. Auberson κ.ά., Eretria. Ausgrabungen und Forschungen — Fouilles et Recherches, Bern 1968 - 1978 (= Eretria).

Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἐν τῇ θέσει ἀπὸ τέσσαρα ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ὄστρακα συλλεγένητα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀκροπόλεως. GAMS, 167 ἀριθ. 562.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ ὄστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος (PGP, 199. ΒSA 1952, 47, 1957, 14, 1966, 61. ΠΑΕ 1952, 159) καὶ τάφοι, περιέχοντες ἀγγεῖα, εὑρεθέντες ὑπὸ χωρικῶν εἰς ἀπόστασιν 2 χιλιομέτρων ἀνατολικῶς τῆς Ἑρετρίας. PGP, 199. ΒSA 1952, 47, 1957, 14, 1966, 62 - 63. ΠΑΕ 1952, 159.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀρχιτεκτονικά λείψανα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος (ΠΑΕ 1910, 267 - 269, 1952, 154 - 155, 1955, 126 - 127, 1974, 38 - 39. ΑΔ 1965 Χρον., 275, 1971 Χρον., 268 - 270, 1972 Χρον., 357 - 363. ΑΕ 1969, 143 - 178. BCH 1971, 1003 - 1004, 1972, 752 - 761, 1974, 687), ἀπὸ τάφους εἰς τὴν θέσιν Ὑγιειονομεῖον ἢ Μαγαζιά (ΑΕ 1903, 1 - 38) καὶ παρὰ τὴν δυτικὴν πύλην τῆς ἀρχαίας πόλεως (Ant. Kunst, 1966, 120 - 124, 1967, 130 - 135 Eretria ΙΙΙ, 13 - 55) καὶ ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος. ΒSA 1952, 1 - 20. ΠΑΕ 1952, 159 - 163, 1955, 127. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 155, 196,

285 - 281. ΑΕ 1975, 206 - 229, 1977, 128 - 163. GGP, 164 - 195, 354, 368 - 370, 412.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 102, γεωμετρικὴ 111.

83. ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ. Ἐπιφανειακά ΥΕ III Γ, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα. GAMS, 168 ἀριθ. 564. BSA 1966, 64 - 66 ἀριθ. 62, 104. Π - Σ, 125 ἀριθ. 116, 431 XXXVIII.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 103, γεωμετρικὴ 112. Μέρος II, Κεφ. I, Γ XLVII.

84. ΑΛΙΒΕΡΙΟΝ. Ἐπιφανειακά ΥΕ III Α-Γ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Μαγούλα. EMF, 127 - 128. GAMS, 168 ἀριθ. 565. BSA 1966, 68 - 69 ἀριθ. 63 ὑπόσημ. 105, σ. 105 εἰκ. 25 - 27 ἀριθ. 18 - 19, 22, 30, 62, πίν. 18 c - d. Π - Σ, 125 ἀριθ. 117 θέσις γ.

85. ΝΕΑ ΣΤΥΡΑ. Ἐν πιθανὸν ἐπιφανειακὸν ΥΕ III Γ ὄστρακον. BSA 1966, 78 - 80 ἀριθ. 88, σ. 83, 104 - 105. Π - Σ, 125 ἀριθ. 121.

ΣΤ. ΑΤΤΙΚΗ

86. ΧΑΣΙΑ. Τὰ μυκηναϊκά ὄστρακα ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ Πανὸς (ΑΕ 1906, 100), κατὰ τὸν Ἄλιν, ἀνήκουν εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον (EMF, 111 - 112). Ἐκ τοῦ σπηλαίου ἔχει ἀναφερθῇ καὶ ἓν γεωμετρικὸν ὄστρακον. ΑΕ 1906, 100. Π - Σ, 126 ἀριθ. 127.

Γεωμετρικὴ θέσις 114.

87. ΕΛΕΥΣΙΣ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 126 ἀριθ 132, 377 - 379 XLVII, 401 - 403 XLVIII, 432 - 433 XLVI, 450 XL) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν ἀρχιτεκτονικά λείψανα, ὀλίγη κεραμικὴ καὶ πιθανῶς ταφαί. AJA 1933, 276 - 277, 1936, 426 - 427. ΠΑΕ 1956, 57 - 58. EMF, 112 - 113. LMTS, 114 - 115.

Ὑπομυκηναϊκά δεδομένα δὲν ἔχουν ἀναφερθῇ, ἢ πρωτογεωμετρικὴ ὅμως περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ταφάς καὶ κεραμικὴν. ΑΕ 1898, 76 - 122. Kerameikos I, 131. PGP, 316. GDA, 159, 363. DAG, 205.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ δεδομένα πασῶν τῶν κατηγοριῶν. ΑΕ 1889, 171 - 187, 1898, 76 - 122, 1912, 31 - 39. G. Mylonas, Eleusis, 60 - 63. Τὸ Δυτ. Νεκρ. τῆς Ἐλευσίνο, τεῦχος Β, 257 - 269. ΑΔ 1967 Χρον., 122. GBGZ, Ο 27, Ο 33. GGP, 10 - 51.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 106, γεωμετρικὴ 116. Μέρος II, Κεφ. I, Α XVIII, Β XXVIII, Γ XLVIII.

88. ΠΕΡΑΧΩΡΑ. ΥΕ ΙΙ Β - Γ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑρας Ἀκραίας. *Perachora* I, 9, 20, 51 - 52, πίν. 20. Π - Σ, 127 ἀριθ. 133. Γεωμετρικὴ θέσις 117.
89. ΛΟΥΤΡΑΚΙ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙ Γ καὶ ὑπομυκηναϊκὰ ἐνδεχομένως ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Ἀγία Κυριακή. ΑΑ 1939, 269. GAMS, 34 ἀριθ. 69. Π - Σ, 127 ἀριθ. 139. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 47.
90. ΒΕΛΑΝΙΔΕΖΑ Πέντε θαλαμοειδεῖς τάφοι περιέχοντες ΥΕ ΙΙ Β - Γ κεραμικὴν. ΑΔ 1927 - 28, Παράρτ., 64 - 65. BSA 1947, 73 - 74. EMF, 110. GAMS, 107 ἀριθ. 373. Π - Σ, 127 ἀριθ. 138, 403 LI, 450 XLIV. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXIX, Γ XLIX, Δ XLIX.
91. ΑΘΗΝΑΙ. Βιβλιογραφία : Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐν Π - Σ, 54 - 55 βιβλιογραφίας δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων. *Annali dell' Instituto* 1872, 131 - 181. ΠΑΕ 1873 - 74, 17 - 18, 1900, 92 - 93, 1955, 36 - 52, 1956, 45 - 54, 262 - 265, 1957, 23 - 26, 1958, 5 - 13, 1959, 8 - 11, 1961, 5 - 13, 1962, 5 - 11. ΑΜ 1893, 73 - 191, 414 - 415, 1896, 106 - 107, 463 - 464, 1897, 478, 1910, 35, 1963, 148 - 153, 1966, 4 - 10, 112 - 116. JdI, 1899, 212 - 213. BSA 1895 - 96, 25, 50, 1905 - 6, 81 - 92. ΑΕ 1911, 251, 1953 - 54 Μέρος Β', 89 - 97, 1958, 2 - 5. *Hesperia* 1933, 329 - 372, 470, 542 - 640, 1935, 364 - 365, 1937, 363 - 368, 539 - 570, 1938, 324 - 325, 1939, 317 - 433, 1940, 271 - 272, 291 - 292, 302, 1947, 196 - 197, 1948, 158 - 159, 1949, 275 - 297, 1950, 330 - 331, 1951, 69 - 72, 82 - 85, 1952, 108, 279 - 294, 1953, 39, 1960, 402 - 416, 1961, 93 - 146, 147 - 178, 1968, 74 - 116, 1974, 325 - 390, 1975, 370 - 374. ΑΑ 1934, 139, 1938, 605 - 606, 1942, 203, 1963, 642 - 665, 1964, 462 - 467. BCH 1940 - 41, 238, 1962, 644, 1973, 265. ΑΔ 1927 - 28, Παράρτ., 2, 1960 Χρον., 22, 25, 33 - 34, 1961 - 62 Χρον., 10, 21 - 22, 22 - 23, 1963 Χρον., 29 - 30, 32, 36, 37 - 38, 41, 42 - 43, 1964 Χρον., 54 - 56, 60, 65 - 67, 70, 1965 Χρον., 40, 47, 56 - 57, 75 - 80, 87, 1966 Χρον., 51, 61 - 63, 71, 81 - 83, 85, 1967 Χρον., 49, 79 - 83, 92 - 96, 102 - 103, 106 - 108, 110 - 112, 1968 Χρον., 28 - 30, 48, 55 - 56, 61, 67, 73 - 75, 82, 88 - 89, 89 - 92, 1969 Χρον., 32, 39, 1970 Χρον., 53, 55 - 58, 67, 70 - 71, 1972 Χρον., 62, 93 - 96, 1973 Μελέται, 1 - 63. *Kerameikos* τόμ. Ι (1939), τόμ. ΙV (1943), τόμ. V(1) (1954), τόμ. VI (1) (1959). *Agora* τόμ. VIII (1962), τόμ. XIII (1971), τόμ. XIV (1972). *Hesperia Supplement* II (1939).
- Χάρτης τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὰς θέσεις τῶν εὐρημάτων συνοδεύει, ὡς σχέδ. 1, τὴν ἐκάστοτε ἀνακοίνωσιν τούτων ἐν ΑΔ

Χρον., εἰς ἣν γίνονται κατωτέρω παραπομπαί. Ἡ καταγραφὴ τῶν εὐρημάτων ἄρχεται ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ χωρεῖ πρὸς τὴν δυτικὴν, νοτίαν, ἀνατολικὴν καὶ βορείαν αὐτῆς πλευρὰν καταλήγουσα εἰς τὸν Κεραμεικὸν καὶ τὸν περὶ αὐτὸν χῶρον.

Εἰς τὴν Ὑστεροελλαδικὴν III Γ περίοδον ἐκ τῶν γνωστῶν ΥΕ δεδομένων τῶν Ἀθηνῶν (Π - Σ, 128 ἀριθ. 142, 380 - 381 LIII, 403 - 408 LII, 433 - 434 LIV, 451 - 452 XLVI) ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα εὐρήματα :

(α) Λεῖψανα κατοικήσεως : (1) ἐκ τῆς κορυφῆς (ΜΑΑ, 153 - 154, 159 - 161, 205 - 206, 207 - 208. Π - Σ, 380 - 381 LIII 511. Π - Α, 26 - 27) καὶ τῶν κλιτύων (Agora XIII, 111 - 114, 253 - 262. ΜΑΑ, 194 - 195, 202. Π - Σ, 380 - 381 LIII, 14 - 16. Π - Α, 29, 36 - 37) τῆς Ἀκροπόλεως, (2) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου (Π - Α, 134 - 135) καὶ (3) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς. Agora XIII, 111, 253 - 255.

(β) Τάφοι : (1) ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως (ΜΑΑ, 207-208, 221. Π - Σ, 404 LII, 1), (2) ἐκ τῆς νοτίου κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως καὶ κατὰ μῆκος τῆς πρὸς Φάληρον ὁδοῦ, τῆς ὁδοῦ Δημητρακοπούλου ἀριθ. 110 (Π - Α, 90 - 92) καὶ τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ ἀριθ. 47 (Π - Α, 69 - 70), περιοχῆς ἥτις ἐχρησιμοποιήθη διὰ ταφᾶς πρὸ τοῦ Κεραμεικοῦ, ἀπὸ ΜΕ καὶ ΥΕ (Π - Σ, 316 - 317, 404 LII, 3. Π - Α, 47 - 115) μέχρις ἱστορικῶν χρόνων καὶ μνημονεύεται ὡς Νότιον Νεκροταφεῖον ἐν τοῖς ἐφεξῆς, (3) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς (Agora XIII, 110, 181, 183 - 190, 247. Π - Σ, 404 - 408 LII, 5, 12, 16, 17, 24) καὶ (4) ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ. Kerameikos I, 12, τάφος 2. Π - Α, 44.

(γ) Κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν θέσεων κατοικήσεως ἢ τῶν τάφων. BSA 1947, 5. Hesperia 1933, 329 - 372, 1937, 539 - 570, 1939, 317 - 433. Π - Σ, 433 - 434 LIV, 451 - 453 XLVI. LMTS, 48 - 50, 113 - 114.

Ἡ ὑπομνητικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται : (α) Ἀπὸ λεῖψανα κατοικήσεως, (1) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10) καὶ (2) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς. Agora XIII, 113-114, Agora XIV, 3,9.

(β) Ἀπὸ 182 περίπου τάφους, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προερχομένους ἐκ τῶν κάτωθι 10 τοποθεσιῶν : (1) Ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως 14 τάφοι. AJA 1965, 176. S - S, 22 - 23, 31. DAG, 202. (2) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἐρεχθείου κατὰ τὴν νότιον κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως, παρὰ τὰς Ἀλαδε Πύλας τοῦ τείχους καὶ τὸ Νότιον Νεκροταφεῖον, ἐπὶ 4 τάφοι. ΠΑΕ 1955, 43. ΑΔ 1966 Χρον., 71, 1968 Χρον., 55 - 56. (3) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Δημητρακοπούλου ἀριθ. 110 εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, εἰς τάφος. ΑΔ 1970 Χρον., 55 - 57. (4) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Μακρυγιάννη ἀριθ. 23 - 27, ΝΑ τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὰς Ἰτωνίας

Πύλας, δύο τάφοι. ΑΔ 1968 Χρον., 73 - 75. (5) Ἐκ τῶν ὁδῶν Λεμπέση καὶ Πωρίνου, εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, εἰς τάφος. ΑΔ 1970 Χρον., 70 - 71. (6) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου, ὀκτὼ τάφοι. BCH 1940 - 41, 238. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10. S - S, 22. (7) Ἐκ τῆς Ἀγορᾶς, εἴκοσι δύο περίπου τάφοι. Agora XIV, 9 - 10. AJA 1936, 191. Hesperia 1937, 364, 366, 1938, 325, 1952, 108, 1975, 370 - 374. JHS 1974 AR, 4. Kerameikos I, 132. S - S, 31 - 35. DAG, 202. (8) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Κεραμικοῦ 114 τάφοι. Kerameikos I, 11 - 49. AA 1938, 605 - 606, 1942, 203. Hesperia 1961, 174 - 177. BCH 1968, 732. (9) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Κριεζῆ ἀριθ. 23 - 24, ΒΑ τοῦ Κεραμικοῦ, δώδεκα τάφοι. ΑΔ 1967 Χρον., 92 - 96, 1968 Χρον., 67. AAA 1968, 20 - 21. (10) Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Σοφοκλέους καὶ Αἰόλου, παρὰ τὴν πρὸς Ἀχαρνὰς Πύλῃν τοῦ τείχους, εἰς τάφος. AM 1893, 77 - 78. Gropengiesser, Gräb. Att., 35. Kerameikos I, 132. S - S, 31. DAG, 202. GBC, 346.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῆ : (α) Λείψανα κατοικήσεως ἐκ τῶν ἐπομένων 4 θέσεων, (1) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου, τοῖχοι καὶ κεραμικὴ (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10), (2) ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, ἀρδευτικὸν ἔργον (ΑΕ 1958, 2 - 5), (3) ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καραϊσκάκη καὶ Ἀρίονος, παρὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, στρῶμα κατοικήσεως (ΑΔ 1963 Χρον., 32, 1970 Χρον., 67) καὶ (4) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς, φρέατα καὶ λάκκοι περιέχοντες πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν. Agora XIV, 10. GDA, 135 - 137.

(β) Πλείονες τῶν 117 τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν κάτωθι 23 περιοχῶν : (1) Ἐκ τῆς ΝΔ κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς τάφος. AM 1910, 35. (2) Ἐκ τῆς ΝΑ κλιτύος τοῦ Ἀρείου Πάγου, παρὰ τὸ Ἀμύνειον, δύο τάφοι περιέχοντες καύσεις νεκρῶν. AM 1896, 106 - 107. AJA 1970, 203 - 204. Hesperia 1974, 325 - 390. (3) Ἐκ τῆς μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν χαράδρας, τάφος περιέχων τεφροδόχον ἀμφορέα. ΠΑΕ 1900, 92 - 93. (4) Ἐκ τῶν ὁδῶν Ἀλωπεκῆς καὶ Καλλιθέας, ΝΑ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν, εἰς τάφος. ΑΕ 1911, 251. (5) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Νοτίου Νεκροταφείου, ἀπὸ τοῦ Ὠδείου τοῦ Ἡρώδου καὶ μέχρι τῶν Ἀλαδὲ Πυλῶν, εἰς ὃ ἐντάσσονται καὶ οἱ ἐπόμενοι ὑπ' ἀριθ. 6 - 8 τάφοι, ὀκτὼ πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ μιᾶς ὁμάδος 40 πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν τάφων. ΠΑΕ 1955, 36 - 38, 1956, 262 - 265, 1957, 23 - 26. ΑΔ 1973 Μελέται, 1 - 63. (6) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Γαριβάλδη ἀριθ. 28, λάκκος περιέχων 4 τοιλάχιστον νεκρούς. ΑΔ 1963 Χρον., 41. (7) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἑρεχθείου ἀριθ. 21 - 23, τρεῖς τάφοι. ΑΔ 1966 Χρον., 71. (8) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Δημητρακοπούλου ἀριθ. 110, εἰς τάφος ἐξ ὁμάδος 27 τάφων

χρονικῶς κυμαινομένων ἀπὸ ὑπομυκηναϊκῶν μέχρις ἱστορικῶν χρόνων. ΑΔ 1970 Χρον., 57. ΑΑΑ 1970, 171 - 179. (9) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Μακρυγιάννη ἀριθ. 23-27, ΝΑ τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὰς Ἰωνίας Πύλας, εἷς τάφος ἐξ ὁμάδος 13 ὑπομυκηναϊκῶν, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν τάφων. ΑΔ 1968 Χρον., 73 - 75. (10) Ἐκ τοῦ Ὀλυμπίου τάφοι. BCH 1940 - 41, 238. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10. (11) Ἐκ τοῦ χώρου τῆς Μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καταστραφεῖς τάφος. ΑΕ 1953 - 54 Μέρος Γ', 89 - 97. (12) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Μάρκου ἀριθ. 6 - 12, εἷς τάφος. ΑΔ 1964 Χρον., 55 - 56. (13) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Λυκούργου ἀριθ. 8, τεφροδόχον ἀγγεῖον. ΑΔ 1963 Χρον., 36. (14) Ἐκ τῆς Ἀγορᾶς εἴκοσι περίπου τάφοι, ἐκ μιᾶς ὁμάδος 78 πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν τάφων. Agora XIV, 10 - 18. (15) Ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κεραμεικοῦ 65 περίπου τάφοι. Kerameikos I, 89 - 108, 182 - 194. Kerameikos IV, 32 - 47. AM 1963, 148 - 153, 1966, 4 - 7. BCH 1968, 732. (16) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Κριεζῆ ἀριθ. 23 - 24, εἷς τάφος. ΑΔ 1968 Χρον., 67. ΑΑΑ 1968, 20 - 21. (17) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Πιττάκη ἀριθ. 11 κατεστραμμένος τάφος. ΑΔ 1967 Χρον., 110. (18) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Πουλοπούλου ἀριθ. 10, ἀγγεῖα προφανῶς ἐκ ταφῆς. ΑΔ 1967 Χρον., 110. (19) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀμφιτρύονος ἀριθ. 8, ΝΑ τοῦ κήπου τοῦ Θησείου, δύο τάφοι. ΑΔ 1967 Χρον., 49. (20) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ζαμπελίου ἀριθ. 9, εἷς τάφος. ΑΔ 1963 Χρον., 42. (21) Ἐκ τῆς Νέας Ἰωνίας, νεκροταφεῖον περιέχον καύσεις καὶ ταφὰς νεκρῶν. Hesperia 1961, 147 - 178. (22) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος, ὄρυγμα θυσίων, ἐξ οὗ προέρχονται περὶ τὰ 200 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1956, 45 - 54, 1958, 5 - 13. (23) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Περιστερίου καὶ ἄλλων μὴ κατονομαζομένων θέσεων, ἀγγεῖα προερχόμενα ἴσως ἐκ ταφῶν. PGP, 316. DAG, 202 - 203. GDA, 362 - 363. GBC, 347.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ: (α) Στρώματα περιέχοντα γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ προερχόμενα ἀπὸ λείψανα κατοικήσεως ἢ ταφῶν, (1) ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως (Akropolis Vasen I, 23 - 34 πίν. 8 - 11). (2) Ἐκ τῶν ὁδῶν Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου καὶ Προπυλαίων νοτίως τῆς Ἀκροπόλεως (ΑΔ 1969 Χρον., 32, 39). (3) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Μακρῆ ἀριθ. 12, ΝΑ τῆς Ἀκροπόλεως (ΑΔ 1966 Χρον., 81 - 83). (4) Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καραϊσκάκη καὶ Ἀρίονος, παρὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, φρέαρ περιέχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν (ΑΔ 1963 Χρον., 32). (5) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς βορείου κλιτύος τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐλλειψοειδῆς οἰκία (Hesperia 1933, 542 - 640) ἢ ταφικὸς περίβολος (Hesperia 1968, 60. GG 30). (6) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀγορᾶς, φρέατα καὶ λάκκοι περιέχοντες κεραμικὴν (Agora XIV, 16 - 18). (7) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀριστο-

φάνους ἀριθ. 14 - 16, ὄστρακα (ΑΔ 1965 Χρον., 56), καὶ (8) ἐκ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος οἰκοδόμημα θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος. ΠΑΕ 1958, 5 - 9, 1962, 5 - 8. ΑΔ 1960 Χρον., 21 - 22.

(β) Περί τοὺς 407 τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, προερχόμενοι ἐκ τῶν κάτωθι 40 τοποθεσιῶν : (1) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Παλαιῶν Σφαγείων ΝΔ τῆς Πυκνός, ταφὴ περιέχουσα τεφροδόχον ἀγγεῖον. ΑΜ 1893, 414 - 415. (2) Ἐκ τῆς ΝΑ κλιτύος τοῦ Ἀρείου Πάγου, τάφος. *Hesperia* 1974, 372 - 374. (3) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Νοτίου Νεκροταφείου, νοτίως τοῦ Ὁδείου τοῦ Ἡρώδου, τριάντονα δύο τάφοι. ΑΔ 1973 Μελέται, 1 - 63. (4) Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καρυατίδων καὶ Καλησπέρη, ἐντασσομένης εἰς τὸ Νότιον Νεκροταφεῖον ὡς καὶ αἱ ταφαὶ ὑπ' ἀριθ. 4 - 11 κατωτέρω, ταφὴ μαρτυρουμένη ἐκ τῆς εὐρέσεως ἀγγείων. ΑΔ 1927 - 28 Παράρτ., 2. (5) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἐρεχθείου ἀριθ. 12, 20, 21 - 25, ὅπου ἔκειτο ἡ πρὸς Φάληρον (Ἀλαδε) Πύλη τοῦ τείχους, εἴκοσι τάφοι. ΠΑΕ 1955, 43 - 45. ΑΔ 1965 Χρον., 87, 1966 Χρον., 71, 1967 Χρον., 106 - 107, 1968 Χρον., 55 - 58. (6) Ἐννέα τάφοι ἐκ τῆς ὁδοῦ Παρθενῶνος ἀριθ. 12. ΑΔ 1967 Χρον., 106. (7) Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Παρθενῶνος καὶ Καλησπέρη, τρεῖς τάφοι. ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 89, 90 - 92. (8) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Γαριβάλδη, εἰς τάφος καὶ ὁ μνημονευθεὶς ὡς πρωτογεωμετρικὸς ὑπ' ἀριθ. 6 ἀνωτέρω τάφος περιεῖχε καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν. ΑΔ 1968 Χρον., 48. GGP, 401. (9) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Μεϊντάνη ἀριθ. 12 - 14 τρεῖς τάφοι. ΑΔ 1964 Χρον., 60. (10) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Καβαλόττι, μεταξὺ τῶν ὁδῶν Προπυλαίων καὶ Ἐρεχθείου, εἴκοσι τέσσαρες τάφοι. ΑΔ 1965 Χρον., 75 - 80. (11) Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Μητσαίων καὶ Ζήτρου, τρεῖς τάφοι. ΑΔ 1966 Χρον., 84 - 85, 1967 Χρον., 102 - 103. (12) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Προμάχου ἀριθ. 5 καὶ 70, δύο τάφοι. ΑΔ 1968 Χρον., 88 - 89. ΑΑΑ 1970, 112 - 117. (13) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Δημητρακοπούλου ἀριθ. 95 καὶ 110, ὀκτὼ τάφοι. ΑΔ 1970 Χρον., 53, 55 - 58. ΑΑΑ 1970, 112 - 117. (14) Ἐκ τῶν ὁδῶν Διάκου καὶ Ἀναπαύσεως, ΝΑ τῆς Ἀκροπόλεως, δύο τάφοι. ΑΔ 1963 Χρον., 37 - 38. (15) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Μακρυγιάννη ἀριθ. 17, δύο τάφοι. ΑΔ 1968 Χρον., 73 - 75. (16) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Θεοφιλοπούλου ἀριθ. 16, τρεῖς τάφοι. ΑΔ 1968 Χρον., 61, 1972 Χρον., 62. (17) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου, εἰς τάφος. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10. (18) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Κυνοσάργους, τάφοι τινὲς ἀνασκαφέντες τὸ ἔτος 1896. ΑΜ 1896, 463 - 464, BSA 1905 - 6, 80 - 92. (19) Ἐκ τῆς συμβολῆς τῶν ὁδῶν Βουλιαγμένης, Τριβωνιανοῦ καὶ Εὐμόλπου ἐγγὺς τῶν προηγουμένων, ἐννέα τάφοι. ΑΑΑ 1972, 165 - 176. ΑΔ 1972 Χρον., 93 - 96. (20) Ἐκ τῆς

τοποθεσίας Ἀνάλατος, παρὰ τὸν Ἅγιον Σώστιν τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ, κεραμικὴ ἐκ τάφων. JdI 1899, 212 - 213. (21) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Θησέως ἀριθ. 240 τῆς Καλλιθέας, ἑννέα τάφοι. ΑΔ 1964 Χρον., 65 - 67. (22) Ἐκ τῶν ὁδῶν Βουλῆς καὶ Μητροπόλεως, ΒΑ τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς τάφος. ΑΔ 1960 Χρον., 22, 25. (23) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Μάρκου ἀριθ. 6 - 12, δύο τάφοι, ὁ εἰς τῶν ὁποίων ἐμνημονεύθη μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν. ΑΔ 1964 Χρον., 55 - 56. (24) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Δημητρίου ἀριθ. 20, μία ταφή. ΑΔ 1964 Χρον., 54 - 55. (25) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀδριανοῦ ἀριθ. 3, δύο τάφοι. Hesperia 1974, 329, 374 - 385. (26) Ἐκ τῆς ΒΔ κλιτύος τοῦ Ἀρείου Πάγου περισσότεροι τῶν 18 τάφοι. ΑΜ 1897, 478. Hesperia 1933, 470, 1940, 271 - 272, 292, 302, 1947, 196 - 197, 1948, 158 - 159, 1960, 403 - 413, 1974, 325 - 370. (27) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀγορᾶς 40 τάφοι. Hesperia Supplement II (1939). Hesperia 1935, 364 - 365, 1948, 116, 1949, 275 - 279, 1950, 330 - 331, 1951, 67 - 134, 1952, 294, 1960, 411 - 414, 1968, 77 - 116. Agora XIV, 10 - 18. (28) Ἐκ τῆς συμβολῆς τῶν ὁδῶν Ἐρυσίχθονος καὶ Νηλέως, δυτικῶς τοῦ κήπου τοῦ Θησείου, ἑνδεκα τάφοι. ΑΔ 1967 Χρον., 79 - 80. (29) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Πουλοπούλου ἀριθ. 20, εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, δύο τάφοι. ΑΔ 1967 Χρον., 110 - 112. (30) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Νηλέως ἀριθ. 32 - 34, εἰς γεωμετρικὸς τάφος. ΑΔ 1965 Χρον., 47. (31) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Αἰσχύλου ἀριθ. 31, δύο τάφοι. ΑΔ 1965 Χρον., 56 - 57. (32) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Σαπφοῦς, δώδεκα τάφοι. ΑΔ 1968 Χρον., 89 - 92. (33) Ἐκ τῶν ὁδῶν Ἡβης καὶ Λεπενιώτου, εἰς τάφος. ΑΔ 1965 Χρον., 49. (34) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς δύο τάφοι. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 22 - 23, 1968 Χρον., 79 - 82. (35) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Κριεζῆ ἀριθ. 23 - 24, εἴκοσι καὶ εἰς τάφοι. ΑΔ 1967 Χρον., 94 - 95. ΑΑΑ 1968, 22 - 30. (36) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Δημοφῶντος, εἰς τάφος. BCH 1971, 819. (37) Ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Διπύλου περισσότεροι τῶν 20 τάφοι. Annali dell' Instituto 1872, 135 - 137. ΠΑΕ 1873 - 74, 17 - 18. ΑΜ 1893, 101 - 156. (38) Ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κεραμικοῦ 122 περίπου τάφοι. Kerameikos V(1), 6 - 43, 203 - 272. ΑΔ 1963 Χρον., 29 - 30, 1965 Χρον., 40, 1966 Χρον., 51. ΑΜ 1966, 7 - 10, 112 - 116. ΑΑ 1964, 462 - 467. BCH 1973, 263, 265. (39) Ἐκ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος περισσότεροι τῶν 15 τάφοι. ΑΔ 1934, 139. ΠΑΕ 1956, 47 - 55, 1958, 9, 1959, 9, 1961, 5 - 13. ΑΔ 1960 Χρον., 33, 1961 - 62 Χρον., 21. (40) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Λιοσίων κεραμικὴ ἐκ τάφων. CVA Copenhagen 2, 51 - 52.

*Υπομνηματικὴ θέσις 48, πρωτογεωμετρικὴ 107, γεωμετρικὴ 124. Μέρος II, Κεφ. I, Α XIX, Β XXX, Γ L, Δ L.

92. ΣΠΑΤΑ. Οί δύο γνωστοί ΥΕ θαλαμοειδείς τάφοι (Π - Σ, 408 LIII) της θέσεως περιείχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικήν καὶ ἐν μέρει τουλάχιστον ἀνήκουν εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. MPC, 70, 149. EMF, 109 - 110.

Τέσσαρας ἐπὶ πλέον λακκοειδείς γεωμετρικοὺς τάφους ἀνέσκαψεν ὁ Φιλαδελφεὺς εἰς τὴν θέσιν Κολιουκρέπ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ πρὸς Λούτσαν. ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 131 - 138.

Γεωμετρικὴ θέσις 127. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXXI, Γ LI, Δ LI.

93. ΒΡΑΥΡΩΝ. Εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, ἐκ τῶν γνωστῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Σ, 128 ἀριθ. 149), ἔχουν ἀποδοθῆ ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (GAMS, 106 ἀριθ. 368) καὶ ἀγγεῖα ἐκ τῶν τάφων. BSA 1947, 72. EMF, 108 - 109.

Εἰς δὲ γεωμετρικὸς τάφος λαθραίως ἀνασκαφεὶς εἶναι γνωστὸς ἐκ τοῦ ὑψώματος Καψάλα δυτικῶς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος. Ἔργον 1957, 23. ΠΑΕ 1957, 45.

Γεωμετρικὴ θέσις 131. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXXII, Γ LII, Δ LII.

94. ΠΕΡΑΤΗ. Τὸ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως (Π - Σ, 128 ἀριθ. 150), περιλαμβάνον 219 τάφους περιέχοντας ἐνταφιασμοὺς καὶ καύσεις νεκρῶν, 1227 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα, 35 εἰδῶλια καὶ πολυάριθμα μικρὰ εὐρήματα, καλύπτει τὸ σύνολον τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου ἀπὸ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β/Γ μέχρι τῶν ὑπομυκηναϊκῶν χρόνων. Περαιτὶ Α - Γ. LMTS, 115 - 116.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 49. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXXIII, Γ LIII, Δ LIII.

95. ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ. Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται εἰς τὴν θέσιν ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (Π - Σ, 382 - 384 LVI, 3 - 10), ταφὰς (Π - Σ, 415 LVIII, 1 - 2), κεραμικήν (Π - Σ, 435 LXI) καὶ μικρὰ εὐρήματα (Π - Σ, 455 L). Aghios Kosmas, 52 - 63, 121. LMTS, 112.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XX, Β XXXIV, Γ LIV, Δ LIV.

96. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΝ. Τὰ νεκροταφεῖα θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως εἰς τὰς τοποθεσίας Κοπρέζα καὶ Λιγόρι περιείχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικήν καὶ προφανῶς ἦσαν εἰς χρῆσιν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. Π - Σ, 129 ἀριθ. 155, 415 - 416 LX, 435 - 436 LXIII, 456 LII. BSA 1974, 6 - 7, 73 - 74. EMF, 107. GAMS, 105 ἀριθ. 364, 366.

Γεωμετρικοὶ τέλος τάφοι ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς ἐκ διαφόρων σημείων ἐντὸς τῆς πόλεως (ΑΔ 1971 Χρον., 38 - 40, 1972 Χρον., 51) καὶ ἐκ τῆς τοποθεσίας Μερέντα περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Μαρκοπούλου. ΑΔ 1960 Χρον., 36, 1970 Χρον., 127 - 129. AAA 1968, 31 - 32. GGP, 16, 402. DAG, 203.

Γεωμετρικὴ θέσις 135. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXXV, Γ LV, Δ LV.

97. ΓΛΥΦΑΔΑ. Οἱ τάφοι τῆς θέσεως ἔχουν παράσχει ΥΕ III Γ κεραμικὴν. Π - Σ, 416 - 421 LXI, 436 LXIV, 456 LIII. EMF, 105 - 106 (Aliki). LMTS, 112 (Voula).

Δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως εὐρίσκονται εἰς Συλλογὴν τῆς Χαϊδελβέργης. CVA Heidelberg 3, 36 - 37, πίν. 102 ἀριθ. 6 - 8. GDA, 159, 363.

Ἐν τέλος γεωμετρικὸν ἀγγεῖον εὐρέθη εἰς τὸν δρόμον τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου Δ. ΠΑΕ 1955, 96. GGP, 401.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 109, γεωμετρικὴ 136. Μέρους II, Κεφ. I, Β XXXVI, Γ LVI, Δ LVI.

98. ΒΑΡΚΙΖΑ. Ὅκτὼ τάφοι, δύο θαλαμοειδεῖς καὶ ἑξ λακκοειδεῖς, ΥΕ III Γ χρόνων ἀνεσκάφησαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως Καμίνι. Π - Σ, 130 ἀριθ. 159. ΑΔ 1960 Χρον., 39 - 40.

Μέρους II, Κεφ. I, Β XXXVII, Γ LVII, Δ LVII.

99. ΚΕΡΑΤΕΑ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὰ τρία ΥΕ III Γ ἀγγεῖα (Π - Σ, 131 - 132 ἀριθ. 162, 436 LXVIII. EMF, 109. GAMS, 104 ἀριθ. 360) καὶ ἓν γεωμετρικόν. GGP, 87, 402.

Γεωμετρικὴ θέσις 140. Μέρους II, Κεφ. I, Γ LVIII.

VI. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Α. ΑΡΓΟΛΙΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑ

100. ΚΟΡΑΚΟΥ. Ὁ ΥΕ οἰκισμὸς τῆς θέσεως κατωκλήθη καθ' ὅλην τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, κατὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς κεραμικῆς, ἂν καὶ τὰ σωζόμενα λείψανα οἰκίων κατεσκευάσθησαν κατὰ τὴν ΥΕ III Β μᾶλλον περίοδον. Π - Π, 83 ἀριθ. 5, 426 - 429 I, 444 I, 485 - 490 I, 507 - 508 I. LMTS, 85 - 86. EMF, 55 - 56.

Μέρους II, Κεφ. I, Α XXI, Γ LIX, Δ LVIII.

101. ΑΕΤΟΠΕΤΡΑ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ III Γ ὄστρακα. GAMS, 30 ἀριθ. 58. Π - Π, 86 ἀριθ. 7, 429.

102. ΙΣΘΜΙΑ. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος (Π - Π, 87 ἀριθ. 9) ἔχουν ἀναφερθῇ δύο πιθανὰ ΥΕ III Γ ὄστρακα, ἓν ὑπομυκηναϊκὸν ὄστρακον (Hesperia 1958, 29. LMTS, 85) καὶ ἓν πινάκιον καὶ ὀλίγα ὄστρακα γεωμετρικῶν χρόνων (Hesperia 1955, 142. EMF, 60. GAMS, 32 ἀριθ. 63) ὡς καὶ χαλκὰ γεωμετρικὰ εἰδῶλια. Hesperia 1959, 325 - 334.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 50, γεωμετρικὴ 145.

103. ΠΑΛΑΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΣ. Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπείται ἀπὸ τεμάχια ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγείων, προερχόμενα ἐκ τῆς Νοτίου Στοᾶς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀγορᾶς (Hesperia 1951, 293), καὶ ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, μίαν ταφὴν καὶ κεραμικὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος (JHS 1973 AR, 11. Hesperia 1979, 348 - 392). Π - Π, 81 ἀριθ. 10, 490 ΙΙΙ, 508 ΙΙΙ. EMF, 55. LMTS, 85.

Τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, συνοδευόμενα ἀπὸ ὑπομυκηναϊκὴν καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν, ἐκ τῆς περιοχῆς παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ Μουσείου (AJA 1939, 596 - 599. Corinth VII(I), 3 - 4. Hesperia 1951, 293), καὶ τάφοι ἐκ τῆς ἀγορᾶς. Hesperia 1970, 12 - 15.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπείται ἀπὸ σποραδικὰ κεραμικὰ εὐρήματα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀγορᾶς (AJA 1931, 426, 1939, 599. Hesperia 1951, 293. Corinth VII(I), 4 - 6) καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος (JHS 1973 AR, 11) καὶ ἀπὸ τάφους κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ῥωμαϊκῆς ἀγορᾶς (Hesperia 1970, 16) καὶ ἐξ ἄλλων θέσεων. AJA 1931, 426. ΑΔ 1973 Χρον., 143.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ στρώματα κατοικήσεως (AJA 1933, 605 - 610) καὶ φρέατα περιέχοντα κεραμικὴν, ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀγορᾶς (Hesperia 1948, 208 - 214, 1949, 153 - 154, 1951, 293 - 294. JHS 1976 AR, 6), καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Corinth VII (I), 9 - 32, Corinth XIII, 13 - 49, Corinth XV(I), 6 - 11. GGP, 404.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 51, πρωτογεωμετρικὴ 112, γεωμετρικὴ 146.

104. ΓΩΝΙΑ. Ἡ δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ τῆς θέσεως ἔφερεν εἰς φῶς ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Κοράκου. Π - Π, 87 ἀριθ. 12, 430 V, 490 IV. EMF, 57 - 58. GAMS, 31 - 32 ἀριθ. 62. LMTS, 84 - 85.

105. ΜΥΚΗΝΑΙ Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς βιβλιογραφίας Π-Π, 25 - 26 ἀριθ. 8 δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων. AE 1958, 153-207 ΠΑΕ 1958, 146-155, 1959, 141-145, 1961, 155-160, 1962, 57-66, 1963, 96-106, 1964, 68-77, 1965, 85-96, 1966, 103-114, 1967, 7-19, 1968, 5-15, 1970, 118-124, 1971, 146-156, 1972, 114-126, 1973, 99-107, 1974, 89-92, 1975, 153-161. JHS 1965 AR, 11. Antiquity 1969, 91-97, 1970, 270-280. BSA 1973, 87-101. G. MYLONAS, Mycenae's Last Century, 1968. Γ. ΜΥΛΩΝΑΣ, Τὸ Ὀρησκευτικὸν Κέντρον τῶν Μυκηνῶν, Ἀθῆναι 1972.

Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 88 ἀριθ. 23, 431 - 433 IX, 446 - 447 VI, 492 VIII, 509 - 510 VIII) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως

(ΠΑΕ 1966, 103 - 114, 1967, 7 - 19, 1968, 5 - 15, 1970, 118 - 124, 1971, 146 - 156, 1974, 89 - 92. G. Mylonas, *Mycenae's Last Century*, 32 - 39. Γ. Μυλωνᾶς, Τὸ Ὀρησκευτικὸν Κέντρον τῶν Μυκηνῶν, 18 - 35), τάφοι ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως (BSA 1921 - 23, 33. *Aeg. and the Near East*, 130. ΠΑΕ 1971, 151 - 156, 1974, 90) καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς νεκροταφείων (Ch. Tombs, 3 - 10, 57 - 63, 185 - 187, τάφοι 502, 506. BSA 1921 - 23, 406, 1954, 258 - 259. ΠΑΕ 1964, 68. EMF, 22), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν τάφων. ΠΑΕ 1964, 68 - 77, 1965, 87, 1966, 107, 1967, 13 - 19, 1968, 5 - 11, 1970, 118 - 124, 1971, 146, 151, 1974, 189, 191, 1975, 155, 158. JHS 1965 AR, 10 - 11. Ch. Tombs, 185 - 187. BSA 1921 - 23, 406, 1954, 258.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἐκ δύο τάφων, ἐνὸς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως (JHS 1965 AR, 10 - 11. BSA 1973, 94 - 95) καὶ ἐτέρου ἐξωθεν τῆς Πύλης τῶν Λεόντων (BSA 1954, 258 - 259), περιεχόντων κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, καὶ ἀπὸ ἄλλην κεραμικὴν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (S - S, 133 - 134).

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ κεραμικὴ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (PGP, 210 - 212) καὶ τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως παρὰ τὸ νότιον τεῖχος (JHS 1965 AR, 10 - 11. ΑΔ 1965 Χρον., 15. BSA 1973, 93 - 98) καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς ἔξω τῆς Πύλης τῶν Λεόντων. ΠΑΕ 1953, 209, 1954, 265. BSA 1954, 259 - 260, 1955, 240 - 241, 1956, 129 - 130.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται : (α) Ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα, (1) ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (A.J.B., Wace, *Mycenae*, 24, 66, 75, 84), (2) ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς οἰκίας τοῦ ἐμπόρου τοῦ ἐλαίου ἔξωθι τῆς Πύλης τῶν Λεόντων (ΠΑΕ 1962, 85 - 87, 1963, 110 - 111. GBGZ, O 28) καὶ (3) ἐκ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Ἑραῖον τοῦ Ἄργους. BSA 1953, 30 - 68.

(β) Ἀπὸ ταφὰς περιεχούσας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προερχομένας, (1) ἐκ τῆς περιοχῆς ἔξωθι τῆς Πύλης τῶν Λεόντων (AE 1912, 127 - 141. *Tiryns I*, 134, 136. ΠΑΕ 1952, 470, 1954, 268 - 269. BSA 1954, 260 - 266, 1955, 241 - 247, 1956, 128 - 129. JHS 1960 AR, 9, 1965 AR, 10 - 11) καὶ (2) ἐκ τοῦ λόφου τῆς Παναγίτσας. ΠΑΕ 1966, 111.

(γ) Ἀπὸ κεραμικὴν, ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων, ἐπισκοπούμενην συνολικῶς, μετὰ τῶν λοιπῶν κεραμικῶν δεδομένων τῆς Ἀργολίδος, ἐν CGA καὶ GGP, 114 - 147, 406.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 52, πρωτογεωμετρικὴ 113, γεωμετρικὴ 154. Μέρους II, Κεφ. I, A XXII, B XXXVIII, Γ LX, Δ LIX.

106. ΗΡΑΙΟΝ - ΠΡΟΣΥΜΝΑ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 89 ἀριθ. 31) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκει ὀλίγη μόνον ἐκ τῆς κεραμικῆς τοῦ οἰκισμοῦ, ὅστις μετὰ ταῦτα ἐγκαταλείπεται μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Οἱ τάφοι δὲν παρέσχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. *Argive Heraeum I*, 83 εἰκ. 13, 85 - 87 πίν. 54. *Hesperia* 1952, 173 ἀριθ. 52 - 53. Π - Π, 495. *AJA* 1960, 159 - 160. *LMTS*, 77 - 78.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἀναφέρονται δεδομένα πασῶν τῶν κατηγοριῶν περιγραφόμενα μετὰ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ κατωτέρω.

Γεωμετρικὴ θέσις 158. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ LXI.

107. ΜΙΔΕΑ. Εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 89 ἀριθ. 33) ἀνήκουν ὄστρακα τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (*New Tombs*, 15) καὶ ἀμφορίσκος ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου (*Royal Tombs*, 31, 66 - 67 εἰκ. 47), ὅστις ἔχει ταξινομηθῇ ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ (EMF, 40 - 42. *LMTS*, 77) καὶ ὡς ὑπομυκηναϊκός. S - S, 129, 133.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ πιθανὴν ταφὴν εἰς τὸν θολωτὸν τάφον (*Royal Tombs*, 11, 42, 66 - 67. *AIARS* 1962 (*Op. Ath.* 4), 88, 98 - 99) καὶ ἡ γεωμετρικὴ περίοδος μαρτυρεῖται ἐκ πιθανῆς χρήσεως τοῦ ΥΕ ΙΙΙ θαλαμοειδοῦς τάφου 11 (*New Tombs*, 18, 101. *DAG*, 204) καὶ ἐξ ὁμάδος ὑστερογεωμετρικῶν ὀστράκων. *AIARS* 1962 (*Op. Ath.* 4), 87 - 102.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 53, πρωτογεωμετρικὴ 114, γεωμετρικὴ 159. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XXXIX, Γ LXII.

108. ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ. Ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν (EMF, 52) προέρχεται ἐκ τινος τῶν γνωστῶν ΥΕ θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (Π - Π, 456), ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὰ ἐπίσης γεωμετρικὰ ὄστρακα (*AM* 1911, 29) καὶ τάφοι. *ΑΔ* 1968 Χρον., 133.

Γεωμετρικὴ θέσις 160. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XL, Γ LXIII, Δ LX.

109. ΑΡΓΟΣ. Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς βιβλιογραφίας ἐν Π - Π, 52 ἀριθ. 28 δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι δημοσιεύσεις. ΠΑΕ 1952, 413 - 426. *BCH* 1953, 90 - 104, 1954, 170, 176 - 177, 410 - 426, 1955, 312 - 314, 1956, 207 - 218, 370 - 376, 1957, 322 - 386, 647 - 660, 663, 677 - 681, 1959, 755 - 757, 762 - 768, 1961, 675, 1963, 748 - 751, 1967, 808, 817, 833 - 836, 842, 844 - 846, 1968, 1020 - 1021, 1040, 1969, 976 - 977, 991 - 992, 1970, 765 - 766, 1971, 740, 1972, 161 - 167, 1973, 489, 1974, 760, 1975, 705. *ΑΔ* 1960 Χρον., 93, 1961 - 62 Χρον., 55 - 57, 1963 Χρον., 57 - 60, 62, 1964 Χρον., 122 - 123, 1966 Χρον., 125 - 127, 129,

1967 Χρον., 170, 172 - 174, 177 - 178, 193, 1968 Χρον., 127 - 128, 129, 1969 Χρον., 106 - 107, 109, 1970 Χρον., 155, 1971 Χρον., 75 - 76, 79, 81 - 82, 112 - 113, 1972 Χρον., 192 - 194, 197 - 198, 200, 201, 203, 205. AE 1977, 171 - 194.

J. Deshayes, Fouilles de la Deiras, Paris 1966 (= Deiras), P. Courbin, La Céramique Géométrique de l'Argolide, Paris 1966 (= CGA), P. Courbin, Tombes Géométriques d'Argos I (1952 - 1958), Paris 1974 (= TGA). R. Hägg, Die Gräber der Argolis in submykenischer, protogeometrischer und geometrischer Zeit, Uppsala 1974 (= GA).

Χάρτης, CGA, σχέδ. (άνευ αριθμού), TGA, σχέδ. 1.

Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 90 ἀριθ. 35, 435 - 436 XIV, 456 - 458 XV, 496 XV, 515 - 516 XV) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν κεραμικά εὐρήματα, προερχόμενα ἐκ στρωμάτων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατοικήσεως ἐπὶ τῆς Ἀσπίδος (BCH 1906, 43. MPA, 302) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως (BCH 1956, 207 - 210, 370, 1969, 991 - 992, 1974, 760), καὶ τινες θαλαμοειδεῖς τάφοι, ἐν ὧν (τάφος XXII) ἢ ἐν μέρει (τάφοι II, IX, XVI, XVII, XX, XXI, XXIX, XXX, XXXI καὶ XXXIII), οἵτινες περιεῖχον ΥΕ III Γ κεραμικήν. BCH 1953, 62, 87, 89. Deiras, 49 - 54, 55 - 56, 59 - 60, 61 - 62, 89, 97 - 101, 253.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται : (α) Ἀπὸ στρώματα κατοικήσεως, ἀκολουθοῦντα ἐνίοτε ὑπὲρ τὸ παρθένον ἔδαφος, εὐρεθέντα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς συγχρόνου πόλεως καὶ περιέχοντα ἀρχιτεκτονικά λείψανα καὶ κεραμικήν. ΠΑΕ 1952, 413 - 426. BCH 1956, 207 - 210, 1957, 677 - 681.

(β) Ἀπὸ τοὺς θαλαμοειδεῖς τάφους XVII, XVIII, XXXIII (Deiras, 253) καὶ ἐνδεχομένως XIV, XX, XXIV (S - S, 129 - 132) τῆς Δειράδος, οἵτινες περιεῖχον ὑπομυκηναϊκὴν κεραμικήν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προφανῶς ἐχρησιμοποιήθησαν ἢ κατεσκευάσθησαν (τάφος XVIII), κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, καὶ ἀπὸ ταφάς, εἰς λάκκους καὶ εἰς θήκας σχηματιζόμενας δι' ὀρθίων πλακῶν συνοδευόμενας δὲ ἀπὸ κεραμικήν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προερχόμενας ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς συγχρόνου πόλεως. BCH 1954, 177, 1956, 376. ΑΔ 1963 Χρον., 62. AAA 1975, 259 - 275. S - S, 132 - 133. GDA, 151 - 152.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῆ : (α) Στρώματα κατοικήσεως, περιέχοντα ἐνίοτε πέντε διαδοχικὰς φάσεις κατοικήσεως καὶ καταλαμβάνοντα ἑκτασιν ἀκτίνος μεγαλυτέρας τοῦ ἐνὸς μιλίου ἐν τῇ πεδιάδι ΝΑ τῆς Λαρίσης, ὥστε ὁ πρωτογεωμετρικὸς οἰκισμὸς τῆς θέσεως νὰ παρουσιάζεται ὡς ὁ μακροτέρας διαρκείας καὶ μεγαλυτέρας ἐκτάσεως, μετὰ τὰς Ἀθήνας, ἐκ τῶν γνω-

στῶν οἰκισμῶν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περίοδον. ΠΑΕ 1952, 413 - 426. BCH 1955, 314, 1957, 677 - 678, 1959, 768, 1971, 748. GDA, 161 - 162.

(β) Τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προερχόμενοι, (1) ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Δειράδος (θαλαμοειδῆς XXIV, Deiras, 66, 68 - 69. BCH 1967, 840), (2) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ προσφυγικοῦ συνοικισμοῦ, κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς πόλεως (BCH 1954, 177, 1955, 312), (3) ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀγορᾶς (BCH 1959, 755, 757), (4) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Μουσείου (BCH 1954, 170, 1957, 647 - 656, 1959, 762 - 763, 768), (5) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Νοσοκομείου, νοτίως τῆς Ἀσπίδος (ΑΔ 1967 Χρον., 177 - 178), καὶ (6) ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς πόλεως. BCH 1957, 663. ΑΔ 1972 Χρον., 197, 205.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται : (α) Ἀπὸ κεραμικὰ εὐρήματα ἐκ τῆς Λαρίσης καὶ τῆς Ἀσπίδος, προερχόμενα ἀπὸ τεταραγμένα στρώματα καὶ μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξιν ἐνδεχομένως εἰς τὰς θέσεις ταύτας ἱερῶν. BCH 1953, 90 - 104, 1955, 314.

(β) Ἀπὸ στρώματα κατοικήσεως, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως, περιέχοντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα. BCH 1954, 177, 1955, 314. ΑΔ 1963 Χρον., 60, 1972 Χρον., 205.

(γ) Ἀπὸ φρέατα. CGA 161 - 162. ΑΔ 1972 Χρον., 201.

(δ) Ἀπὸ κεραμικὴν. BCH 1954, 177, 1967, 808, 1971, 740, 1973, 489, 1975, 705. CGA, 161 - 162.

(ε) Ἀπὸ περισσοτέρους τῶν 200 τάφους περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ εὐρεθέντας εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς συγχρόνου πόλεως. Οἱ 45 τούτων, ἀνασκαφέντες ὑπὸ τῶν Γάλλων τὰ ἔτη 1952 - 1958, περιγράφονται ἐν TGA, ἕτεροι 27, ἀνασκαφέντες ἐπίσης ὑπὸ τῶν Γάλλων μετὰ τοὺς προηγουμένους, μνημονεύονται ἐν TGA, 1 - 2 ὑπόσημ. 3 καὶ οἱ ὑπόλοιποι τάφοι ἀνεσκάφησαν ὑπὸ Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων. TGA, 1 - 2 ὑπόσημ. 1. ΑΔ 1960 Χρον., 55 - 57. 1961 - 62 Χρον., 56 - 57, 1963 Χρον., 57 - 60, 63, 1964 Χρον., 122 - 123, 1966 Χρον., 125 - 127, 1967 Χρον., 170, 174, 1968 Χρον., 127, 1969 Χρον., 106 - 107, 109, 1970 Χρον., 155, 1971 Χρον., 75 - 76, 79, 81 - 82, 1972 Χρον., 192 - 194, 197 - 198, 200, 201, 205, 1973 Χρον., 95, 98 - 99, 111, 115, 117, 123, 125, 127 - 129, 135. ΑΕ 1977, 171 - 194.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 54, πρωτογεωμετρικὴ 115, γεωμετρικὴ 162. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧΛΙ, Γ LXIV, Δ LXI.

110. ΤΙΡΥΝΣ. Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς βιβλιογραφίας ἐν Π - Π, 29 ἀριθ. 12 δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

AA 1962, 250 - 253, 1978, 449 - 498, 1981, 149 - 256. AM 1963, 1 - 62. BCH 1973, 299, 1975, 613 - 617. ΑΔ 1960 Χρον., 80, 1961 - 62 Χρον., 54 - 55, 1963 Χρον., 66 - 73, 1964 Χρον., 108 - 118, 1967 Χρον., 180 - 181, 1969 Χρον., 104. Tiryns I (1912), Tiryns III (1930), Tiryns V (1971), Tiryns VI (1973), Tiryns VII (1974), Tiryns VIII (1975), Tiryns IX (1980).

Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 90 ἀριθ. 37, 436 - 437 XV, 458 - 459 XVI, 496 - 497 XV, 516 - 517 XVI) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν :

(α) Ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς κάτω ἀκροπόλεως καὶ τῆς πόλεως. AM 1963, 1 - 5. Tiryns V, 11 - 15, Tiryns VIII, 8 - 17, Tiryns IX, 155 - 179.

(β) Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι V - VIII καὶ XV - XVI, ἐπὶ τοῦ ὑψώματος προφήτης Ἡλίας, οἱ περιέχοντες ΥΕ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Tiryns VI, 36 - 39, 63 - 78, 124.

(γ) Κεραμική, (1) ἐκ τῆς κατωτέρας ἀκροπόλεως (ΑΔ 1963 Χρον., 73, 1964 Χρον., 110. Tiryns V, 58 - 69, Tiryns VIII, 67, 86 - 88, 101 - 105, 112 - 114, Tiryns IX, 175 - 179), ἥτις, ὅπως καὶ ἡ ἄνω ἀκρόπολις, φαίνεται ὅτι καταστρέφονται κατὰ τοὺς ΥΕ III Β/Γ χρόνους καὶ μένουν ἀκατοίκητοι μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων (ΑΕ 1956 Χρον., 5 - 8. EMF, 34. LMTS, 78. Tiryns V, 72 - 75. Tiryns VII, 153 - 159. Tiryns VIII, 94 - 96. BCH 1973, 299), καὶ (2) ἐκ τῆς κάτω πόλεως. AM 1963, 1 - 5. Tiryns V, 38 - 40. Tiryns VIII, 12 - 17, 148.

(δ) Μικρὰ τινα εὐρήματα ἐκ θησαυροῦ εὐρεθέντος εἰς τὴν κάτω πόλιν. Π - Π, 516 XVI. LMTS, 48, 68 ὑποσημ. 2.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ πενιχρὰ λείψανα κατοικήσεως ἐκ τῆς κάτω ἀκροπόλεως (JHS 1980 AR, 29) καὶ ἀπὸ ἑξ. περίπου τάφους, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προερχομένους ἐκ τῆς κάτω πόλεως. Tiryns I, 128 ἀριθ. 3, 133 ἀριθ. 35. AM 1963, 6 - 24. Tiryns VIII, 11, 17 ἀριθ. 29. PGP, 207 - 210. LMTS, 79 - 80. S - S, 129, 134 - 136. GDA, 69 - 72. DAG, 56 - 57, 152, 205.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ, (α) πενιχρῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων, (β) ἑνὸς φρέατος (AAA 1974, 22. BCH 1975, 613. GA, 28) καὶ (γ) 42 περίπου τάφων περιεχόντων κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Tiryns I, 127 - 164. AM 1963, 26 - 46. ΑΔ 1969 Χρον., 104. AAA 1974, 23 - 24. BCH 1975, 613.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ, (α) λείψανα ναοῦ ἄνωθεν τοῦ μυκηναϊκοῦ μεγάρου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως (Tiryns I, 2 - 13, 31 - 41, Tiryns III, 213 - 215, Tiryns V, 93 - 94. GBGZ, O 17 - O 18),

(β) φρέαρ καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικά λείψανα ἐκ τῆς κάτω πόλεως (AAA 1974, 22. AA 1978, 455 - 458), (γ) τάφοι (Tiryns I, 134 - 135. AM 1963, 1 - 62. ΑΔ 1960 Χρον., 80, 1961 - 62 Χρον., 54 - 55, 1965 Χρον., 157, 1967 Χρον., 180 - 181, 1970 Χρον., 156 - 157. AA 1969, 11, 1978, 467 - 468. AAA 1974, 18, 21, 22 - 24. GA, 84 - 87) καὶ (δ) κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ τῶν τάφων. GGP, 112 - 147. Tiryns VIII, 19, 27 - 28, 105 - 108, 114 - 115.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 55, πρωτογεωμετρικὴ 116, γεωμετρικὴ 165. Μέρος II, Κεφ. I, A XXIII, B XLII, Γ LXV, Δ LXII.

111. ΚΑΖΑΡΜΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιότερων ΥΕ περιόδων (Π - Π, 90 ἀριθ. 38), ἔχει ἀναφερθῇ ΥΕ I - II θολωτὸς τάφος χρησιμοποιοῦν διὰ θυσίας ἢ ταφὰς κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. AAA 1968, 236 - 238, 1969, 3 - 6. ΑΔ 1969 Χρον., 104 - 105. BCH 1970, 961.

Μέρος II, Κεφ. I, B XLIII, Γ LXVI.

112. ΝΑΥΠΛΙΟΝ. Τρία ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν προέρχονται ἐκ τῶν γνωστῶν ΥΕ θαλαμοειδῶν τάφων (Π - Π, 90 - 91 ἀριθ. 42) τῆς θέσεως μαρτυροῦντα χρῆσιν τῶν τάφων ἐξ ὧν προέρχονται ταῦτα καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. EMF, 46 - 47. LMTS, 80.

Τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου εἶναι γνωστοὶ τέσσαρες κιβωτιόσχημοι τάφοι. ΑΔ 1973 Χρον., 91.

Ἀνασκαφαὶ τέλος τοῦ Χαριτωνίδη τὰ ἔτη 1963 - 1965 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ προαστείου τοῦ Ναυπλίου Πρόνοια ἀπεκάλυψαν ἓνα πρωτογεωμετρικὸν καὶ πολυαριθμοὺς γεωμετρικοὺς τάφους. ΠΑΕ 1953, 191 - 204, 1954, 232 - 241, 1955, 233 - 235. DAG, 205. GGP 115 - 134.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 56, πρωτογεωμετρικὴ 117, γεωμετρικὴ 170. Μέρος II, Κεφ. I, B XLIV, Γ LXVII, Δ LXIII.

113. ΑΣΙΝΗ. Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς βιβλιογραφίας ἐν Π - Π, 54 ἀριθ. 37 δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 210. AE 1953 - 54 Μέρος Γ, 318 - 320. ΑΔ 1970 Χρον., 157, 158, 1971 Χρον., 113 - 114, 1972 Χρον., 231 - 233. AAA 1971, 147 - 148. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 117 - 138, 1971 (Op. Ath. 10), 4 - 52. BCH 1973, 299, 1974, 606 - 607, 1975, 617. JHS 1971 AR, 11, 1972 AR, 9, 1973 AR, 15, 1974 AR, 11, 1975 AR, 10.

I.-R. Hägg, Excavations in the Barbouna Area at Asine,

Fasc. 1 - 2 Uppsala 1973 - 1978 (= Excav. Barb. (1 - 2). C.- G. Styrenius κ.ά., Asine II: Fasc. 3, B. Frizell, The Late Mycenaean and Submycenaean Periods, Fasc. 4, B. Wells, The Protogeometric Period: 1. The Tombs, 2. The Settlement Material, Fasc. 5, R. Hägg, The Geometric Period (ὑπὸ δημοσίευσιν οἱ ἀριθ. 3, 4 (2) καὶ 5 (= Asine II, (1 - 5).

Χάρτης περιοχῆς, Excav. Barb. (1), 25 εἰκ. 1.

Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 91 ἀριθ. 46, 438 XIX, 461 - 462 XXI, 497 - 498 XXII, 518 XXI) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν: (α) αἱ οἰκίαι G (μερικῶς), H, I, K, L, (Asine, 74 - 81. Π - Π, 438 XIX, 3 - 4. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 231. EMF, 47 - 48. LMTS, 82 - 83) τῆς κάτω πόλεως, (β) στρώματα κατοικήσεως, περιέχοντα ΥΕ III Γ κεραμικὴν, εὑρεθέντα κάτωθεν ὑπομυκηναϊκῶν, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν κατὰ τὰς Σουηδικὰς ἀνασκαφὰς τῶν ἐτῶν 1970 - 1974 εἰς τὸ κτῆμα Καρμανιόλα, περὶ τὰ 100 μ. ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως (ΑΔ 1970 Χρον., 157 - 158, 1971 Χρον., 113 - 114, 1972 Χρον., 231 - 233. AAA 1971, 147 - 148), καὶ (γ) μερικῶς οἱ θαλαμοεἰδεῖς τάφοι 1 - 2, 4 - 7 τοῦ νεκροταφείου I ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα, οἵτινες περιεῖχον ΥΕ III Γ κεραμικὴν καὶ προφανῶς ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Asine, 151 - 189, 356 - 421. Π - Π, 461 XXI, 3. EMF, 48 - 49. LMTS, 83 - 84.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ λεπτὸν στρῶμα κατοικήσεως ἄνωθεν τῶν ΥΕ III Γ λειψάνων τῆς κάτω πόλεως, μαρτυρούμενον ἀπὸ κεραμικὴν κυρίως (Asine, 81, 435. MPA, 635 ἀριθ. 286. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 211. EMF, 48), καὶ ἀπὸ ἀντίστοιχα στρώματα περιλαμβάνοντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα εἰς τὸ κτῆμα Καρμανιόλα ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως. ΑΔ 1970 Χρον., 157 - 159, 1971 Χρον., 113 - 114, 1972 Χρον., 231 - 233. AAA 1971, 147 - 148.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται: (α) ἀπὸ πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς κάτω πόλεως, ἀκολουθοῦντα ἄνωθεν τῶν ΥΕ III Γ καὶ δυσκόλως διακρινόμενα τῶν γεωμετρικῶν (Asine, 39 - 40, 64, 312), (β) ἀπὸ λείψανα οἰκιῶν εἰς τὸ κτῆμα Καρμανιόλα ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως (AAA 1971, 147 - 148. ΑΔ 1971 Χρον., 114, 1972 Χρον., 231 - 232) καὶ (γ) ἀπὸ τάφους, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ εὑρεθέντας, (1) εἰς τὴν κάτω πόλιν ἐντὸς τῶν ΥΕ III Γ ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων (Asine, 129 - 140, 144 - 145, 435 - 436, εἰκ. 42: 46 τάφοι), (2) εἰς τὸ κτῆμα Λεβέντη βορείως τῆς ἀκροπόλεως, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα (Excav. Barb. (1), 25 εἰκ. 1, 38 - 39, 72 - 74, 79 - 80, τρεῖς τάφοι: B 2, B 10, B 9) καὶ (3) εἰς

τὸ κτῆμα Καρμανιόλα ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως. ΑΔ 1971 Χρον., 114. Asine II, 4: B. Wells, *The Protogeometric Period*, Stockholm 1976, 11 - 23 : ὁκτὼ τάφοι.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται : (α) Ἀπὸ πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν, εὑρεθέντα, (1) ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως (Asine, 39 - 40, 57), (2) εἰς τὴν κάτω πόλιν (Asine, 64, 81 - 82, 89, 90 περίοδος 8, 312 - 333), (3) ἐπὶ τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα (Asine, 147 - 148, 333), (4) εἰς τὰ κτήματα Λεβέντη καὶ Γκογκόνα, μεταξὺ τῆς Μπαρμπούνας καὶ τῆς ἀκροπόλεως (Excav. Barb. (I), 31 - 34. ΑΔ 1972 Χρον., 233) καὶ (5) εἰς τὸ κτῆμα Καρμανιόλα, ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως. ΑΔ 1970 Χρον., 157, 158, 1971 Χρον., 113 - 114, 1972 Χρον., 231 - 233. PGP, 204 - 207.

(β) Ἀπὸ τάφους, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, εὑρεθέντας, (1) ἐπὶ τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα (Asine, 192 - 194. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 117 - 138) καὶ (2) εἰς τὸ κτῆμα Λεβέντη, ΒΔ τῆς ἀκροπόλεως κατὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Μπαρμπούνας. Excav. Barb. (I), 34 - 37, τάφοι Β3, Β4.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 57, πρωτογεωμετρικὴ 118, γεωμετρικὴ 171. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXIV, Β XLV, Γ LXVIII, Δ LXIV.

114. ΙΡΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὴ ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκία ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον δωματίων καὶ ἐνὸς βόθρου περιέχοντος πρῶμιον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ λείψανα πυρᾶς. Π - Π, 439 XXIII. AIRRS 1965 (Op. Arch. 3), 197. EMF, 50 - 51. LMTS, 78. Tiryns VI, 127 - 194.

Γεωμετρικὰ ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν ἐπιφανειακῶν στρωμάτων τῆς θέσεως. Tiryns VI, 128.

Γεωμετρικὴ θέσις 173. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXV, Γ LXIX, Δ LXV.

115. ΕΡΜΙΟΝΗ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα. GAMS, 23 ἀριθ. 31. Π - Π, 92 ἀριθ. 56. EMF, 52.

Β. ΑΡΚΑΔΙΑ

116. ΦΕΝΕΟΣ. Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Φενεοῦ ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (ΑΔ 1961 Χρον., 57 - 61, 1965 Χρον., 158 - 159) καὶ ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ πιθανῶς γεωμετρικὰ ὄστρακα. GAMS, 37 ἀριθ. 83. BSA 1970, 97 ἀριθ. 40.

Γεωμετρικὴ θέσις 181.

117. ΔΗΜΗΤΡΑ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα. BSA 1973, 204 ἀριθ. 18 - 20. Π - Π, 92 ἀριθ. 57.

118. ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΝ. Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, ἣτις ταυτίζεται πρὸς τὴν ὀμηρικὴν Φηρὴν (Ἰλ. Ε 543. Ὅδ. γ 488, ο 186. Πρακτ. Α' Διεθν. Συνεδρ. Πελοπ. Σπουδ. Σπάρτης, 1975, τόμ. II, 23 - 35), προέρχονται ΥΕ III Γ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν Μουσείων Σπάρτης καὶ Δημητσάνης. Π - Π, 92 ἀριθ. 59. EMF, 73 - 74. LMTS, 92. GAMS, 41 ἀριθ. 92. AAA 1969, 226 - 228. BSA 1970, 101 - 102, 115.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 58. Μέρος II, Κεφ. I, Β XLVI, Γ LXX, Δ LXVI.

119. ΤΕΓΕΑ. Αἱ Γαλλικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς τὰ ἔτη 1901 - 1902, 1910 (BCH 1901, 241 - 281, 1921, 335 - 435) ἀπεκάλυψαν δύο ΥΕ III Γ ὄστρακα ψευδοστόμων ἀμφορέων (BCH 1921, 412 εἰκ. 59 ἀριθ. 247, σ. 420 εἰκ. 61 ἀριθ. 248. EMF, 74. GAMS, 40 ἀριθ. 89. BSA 1970, 92, 113), ἓν βέβαιον (BCH 1921, 412 εἰκ. 57 ἀριθ. 312) καὶ τρία πιθανὰ (BCH 1921, 407 εἰκ. 54 ἀριθ. 256, σ. 410 εἰκ. 65 ἀριθ. 261, σ. 415 εἰκ. 59 ἀριθ. 304) πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα (LMTS, 87) καὶ πολυάριθμα ὄστρακα καὶ χαλκᾶ ἀντικείμενα μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. BCH 1901, 256, 1921, 404 - 414, 416 - 421, 427 - 432. GGP, 214 - 219.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 121, γεωμετρικὴ 193. Μέρος II, Κεφ. I, Γ LXXI.

120. ΑΣΕΑ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 93 ἀριθ. 62, 439 XXVII, 463 XXV, 498 XXVIII) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκει μικρὸς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενος τάφος (Π - Π, 463 XXV) περιέχων ἓνα ΥΕ III Γ ἀσκόν. BSA 1970, 115.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ πιθανὸν τάφον. Asea, 26 - 28, 32. EMF, 73.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ δύο ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. Asea, 112 εἰκ. 110. GGP, 364, 407. BSA 1970, 101 ἀριθ. 51.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 122, γεωμετρικὴ 194. Μέρος II, Κεφ. I, Β XLVII, Γ LXXII.

Γ. ΛΑΚΩΝΙΑ

121. ΑΜΥΚΛΑΙ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 94 ἀριθ. 70, 440 XXIX, 465 XXX, 499 XXXIII, 520 XXVIII) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν ὄστρακα ἀγγείων (AM 1927, 46, Beilage VI ἀριθ. 4, 6, 7, 9. BSA 1960, 76) καὶ τινὰ ἐκ τῶν πολυαρίθμων πηλίνων εἰδωλίων

άνθρώπων καὶ ζώων ἐκ τοῦ Ἀμυκλαίου. AM 1927, Beilage VI, 13 - 15. AE 1892, πίν. 3, 1 - 1a. EMF, 92 - 93. LMTS, 42, 88 - 89. GAMS, 42 ἀριθ. 97.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Ἀμυκλαίου. AE 1892, 1 - 18. AM 1927, 46 - 61. PGP, 283 - 288. GGP, 212 - 219, 407.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 125, γεωμετρικὴ 200. Μέρος II, Κεφ. I, Γ LXXIII, Δ LXVII.

122. ΣΚΑΛΑ. Ἐπιφανειακὰ YE III B - Γ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Ξερωνήσι. Π - Π, 96 ἀριθ. 87. BSA 1960, 95 ὑπόσημ. 135.

123. ΑΣΤΕΡΙ. Πιθανὰ YE III Γ καὶ πρωτογεωμετρικὰ ἢ γεωμετρικὰ ὄστρακα. Π - Π, 96 ἀριθ. 90. BSA 1960, 91 - 92 ὑπόσημ. 119, 121, 1972, 263.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 128, γεωμετρικὴ 202.

124. ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὴν ἐξ ἐπιφανειακῶν εὐρημάτων γνωστὴν προϊστορικὴν θέσιν παρὰ τὸν Ἅγιον Στέφανον (Π - Π, 96 ἀριθ. 93) ἀπεκάλυψαν λείψανα παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ ὀλίγην πρόιμον YE III B - Γ κεραμικὴν, μαρτυροῦσαν ὅτι ἡ θέσις ἐγκαταλείπεται κατὰ τὸ τέλος τῆς YE III B ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς YE III Γ περιόδου. BSA 1970, 246, 262. LMTS, 88.

125. ΓΥΘΕΙΟΝ. Ἐπιφανειακὰ YE III B - Γ ὄστρακα, θαλαμοειδεῖς YE τάφοι μὴ ἐρευνηθέντες καὶ πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ ὄπλα, πιθανῶς ἐκ ταφῆς, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν Μαυροβούνι ΝΔ τοῦ Γυθείου. Π - Π, 96 - 97 ἀριθ. 96, 467 XL. BSA 1961, 114 - 118 ὑπόσημ. 15. LMTS, 90.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 129.

126. ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ. Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται YE III Γ ἀγγεῖα μαρτυροῦντα τὴν χρῆσιν αὐτῶν διὰ ταφᾶς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Π - Π, 97 ἀριθ. 97, 467 XLI, 499 XXXV, 521 XXXVI. BSA 1961, 136 - 137. GAMS, 52 ἀριθ. 146 - 147. LMTS, 89. ΑΔ 1968 Μελέται, 145 - 194, 1973 Χρον., 294 - 295.

Μέρος II, Κεφ. I, Β XLVIII, Γ LXXIV, Δ LXVIII.

Δ. ΜΕΣΣΗΝΙΑ

127. ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ. Βιβλιογραφία: Π - Π, 98 ἀριθ. 110. BSA 1957, 249, 1966, 124. AJA 1961, 248 - 249, 1964, 234. BCH 1960, 700, 1961,

697, 1962, 725, 1970, 996. ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1968 Χρον., 156, 158 - 159, 1970 Χρον., 179 - 181, 183 - 186, 1971 Χρον., 129, 131 - 137, 1972 Χρον., 262 - 264, 266 - 267, 1973 Χρον., 181 - 196. ΑΑΑ 1968, 205 - 208, 1973, 136 - 137. Hesperia 1972, 218 - 273, 1975, 69 - 141. ΑΕ 1973, 25 - 74. W. A. McDonald κ.ά., The Minnesota Messenia Expedition, Minneapolis 1972. ΕΜΕ, 88. LMTS, 95 - 96. GAMS, 60 ἀριθ. 182. Χάρτης περιοχῆς, Hesperia 1972, 220 εἰκ. 1. ΑΕ 1973, 26 εἰκ. 1, πῖναξ Α (μεταξὺ σελ. 28 - 29). Διάγραμμα ἀνασκαφῆς οἰκισμοῦ, Hesperia 1972, 226 εἰκ. 2, 1975, 70 εἰκ. 1.

Ἐνασκαφαὶ Ἀμερικανῶν, τὰ ἔτη 1969 - 1973, ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ προῖστορικῶν εὐρημάτων ὑψώματος Νιχώρια (Π - Π, 98 ἀριθ. 110. BSA 1957, 249, 1966, 124. AJA 1961, 248 - 249, 1964, 234. BCH 1960, 700, 1961, 697, 1962, 725, 1970, 996), μεταξὺ τῶν χωρίων Ριζόμυλος, ἀπὸ ΒΑ, καὶ Καρποφόρα, ἀπὸ ΝΔ, ἔφερον εἰς φῶς οἰκισμὸν καλύπτοντα χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ ΜΕ μέχρι γεωμετρικῶν χρόνων (ΑΔ 1970 Χρον., 183 - 186, 1971 Χρον., 131 - 137, 1972 Χρον., 266 - 267, 1973 Χρον., 181 - 196. Hesperia 1972, 218 - 273, 1975, 69 - 141). Παράλληλοι δὲ ἔρευναι Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων εἰς τὴν πέριξ τῶν Νιχωρίων περιοχὴν ἀπεκάλυψαν νεκροταφεῖον τῶν ΥΕ, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1968 Χρον., 156, 158 - 159, 1970 Χρον., 179 - 181, 1971 Χρον., 129, 1972 Χρον., 262 - 264. ΑΕ 1973, 25 - 74.

Ἡ ΥΕ III Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ λείψανα τοίχων καὶ κεραμικὴν ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia 1972, 232, 236, 238, 247, 256, 258, 260, 1975, 113 - 114) καὶ ἀπὸ τάφους περιέχοντας κεραμικὴν. ΑΕ 1973, 45 - 48, 60 - 62, 62 - 68, 71 - 73.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος δὲν ἐκπροσωπεῖται εἰς τὴν θέσιν ἀπὸ κεραμικὴν τῶν γνωστῶν κατηγοριῶν ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Ἀργολίδα ἀλλ' ἡ ΥΕ III Γ κεραμικὴ καὶ τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia 1972, 260, 1975, 113 - 114) καὶ τῶν τάφων (ΑΕ 1973, 48, 62, 65 - 74) μεταβάλλεται εἰς πρωτογεωμετρικὴν χωρὶς νὰ ἐξελίσσεται ἡ ὑπομυκηναϊκὴ βαθμὶς εἰς τὴν θέσιν. ΑΕ 1973, 49.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωποῦνται :

(α) Εἰς τὸν χώρον τοῦ οἰκισμοῦ : (1) ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῶν περιοχῶν III, IV καὶ VII τῆς ἀνασκαφῆς (Hesperia 1972, 236, 250 - 251, 253 - 254, 256, 1975, 70 εἰκ. 1, 81 - 85, 85 - 92, 94 - 96, 97, 106 - 107, 140 - 141), (2) ἀπὸ τρεῖς γεωμετρικοὺς τάφους (ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1972 Χρον., 263 - 264. Hesperia 1972, 228), (3) ἀπὸ κεραμικὴν ἐκ διαφόρων σημείων τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia

1972, 228, 229, 230, 231, 232, 236, 237, 238, 242, 247, 250 - 251, 253 - 254, 260, 1975, 84, 85, 95, 114 - 116) και (4) από μικρά εύρηματα (Hesperia 1972, 263, 264, 1975, 118).

(β) Εἰς τὸν χώρον τῶν νεκροταφείων ἀπὸ ταφὰς διαφόρων τύπων, συνοδευομένης ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εύρηματα. ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1968 Χρον., 156, 1970 Χρον., 179 - 181, 1971 Χρον., 129, 1972 Χρον., 262 - 264. ΑΕ 1973, 62 - 74.

Ύπομκηναϊκὴ θέσις 61, πρωτογεωμετρικὴ 132, γεωμετρικὴ 206. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXVI, Β XLIX, Γ LXXV, Δ LXIX.

128. ΤΡΑΓΑΝΕΣ. Ὁ ὑπὸ τοῦ Κουρουνιώτη ἀρχικῶς ἀνασκαφεῖς ΥΕ Ι/ΙΙ - ΙΙΙ Α θολωτὸς τάφος, ἐκ τῶν δύο γνωστῶν τῆς θέσεως (Π - Π, 470 LI), περιεῖχε δύο συντετριμμένα ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα, εὑρεθέντα εἰς τὸν λάκκον β ἐν τῷ δαπέδῳ τῆς θόλου, καὶ ἑπτὰ ὑπομκηναϊκὰ ἀγγεῖα, πέντε ἐκ τοῦ λάκκου α καὶ δύο ἐκ τοῦ δαπέδου τῆς θόλου, εὑρεθέντα ἀνάμεικτα μετὰ πρωτογεωμετρικῶν ὀστράκων. ΑΕ 1914, 99 - 117. MPC, 55, 73, 76, 78. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 202. PGP, 282 - 283. EMF, 84 - 85. LMTS, 95. GAMS, 66 ἀριθ. 205.

Ύπομκηναϊκὴ θέσις 63, πρωτογεωμετρικὴ 134. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Β L, Γ LXXVI, Δ LXX.

129. ΒΕΛΙΚΑ. Ἐν ἐπιφανειακὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακον βαθέος σκύφου ἐκ τοῦ σπηλαίου Κόκκορα Τρούπα, κειμένου περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα βορειῶς τῆς γεφύρας τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Καλαμῶν - Πύλου, παρὰ τὸ χωρίον Βελίκα. AJA 1964, 234 ἀριθ. 76 Α, 1969, 156 ἀριθ. 76 Α, 176.

130. ΕΠΑΝΩ ΕΓΓΛΙΑΝΟΣ. Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 100 ἀριθ. 120, 441 - 442 XXXIX, 472 - 474 LIV, 501 XLIV, 524 - 526 XLVII. C. W. Blegen κ.ά., The Palace of Nestor, Ι - ΙΙΙ) εἰς τὴν πρῶτον ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν: (α) ἀγγεῖα, εὑρεθέντα ὁμοῦ μετὰ ΥΕ ΙΙ Β κεραμικῆς ἐπὶ τῶν δαπέδων τῶν δωματίων τοῦ ἀνακτόρου καὶ μαρτυροῦντα τὸν χρόνον τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ (Palace of Nestor Ι, 421 - 422), καὶ (β) ὁ θαλαμοειδὴς τάφος K2, ὅστις κατεσκευάσθη κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙ Β περιόδου ἀλλ' ἦτο ἐν χρήσει καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ περιεῖχεν ΥΕ ΙΙ Β - Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εύρηματα. Palace of Nestor ΙΙΙ, 224 - 237.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸν θολωτὸν τάφον εἰς τὸ κτῆμα Κοκέβη, παρὰ τὸν θαλαμοειδῆ τάφον K2. Palace of Nestor ΙΙΙ, 237 - 242.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχει ἀναφερθῇ ὀλίγη κεραμικὴ ἐκ

διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἀνακτόρου. Palace of Nestor I, II, (index : Pottery, Geometric). GGP, 225 ὑποσημ. 3, 407.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 135, γεωμετρικὴ 209. Μέρος II, Κεφ. I, B LI, Γ LXXVII, Δ LXXI.

131. ΜΑΔΕΝΑ. Τυχαίως ἀνακαλυφθεῖς καὶ ἐν μέρει καταστραφεῖς θαλαμοειδῆς ἢ λακκοειδῆς τάφος, παρὰ τὸ χωρίον Μάδενα δυτικῶς τῆς Μεσσήνης, παρέσχε τέσσαρα ΥΕ III Γ ἀγγεῖα. ΑΔ 1965 Χρον., 207. AJA 1969, 156 ἀριθ. 76 E.

Μέρος II, Κεφ. I, B LII, Γ LXXVIII.

132. ΑΓΙΟΣ ΗΛΙΑΣ. Οἱ δύο ἐρευνηθέντες, ἐκ πέντε ὑπαρχόντων εἰς τὴν θέσιν, θαλαμοειδεῖς τάφοι κατατάσσονται ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου εἰς τὴν ἐσχάτην περίοδον τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ R. Hope Simpson καὶ W. A. McDonald τοὺς ταξινομοῦν ὡς ΥΕ III Γ. ΠΑΕ 1954, 305 - 306. Π - Π, 474 LVI, 501 XLV, 526 XLVIII. AJA 1969, 147 ἀριθ. 41 A, 176.

Μέρος II, Κεφ. I, B LIII, Γ LXXIX, Δ LXXII.

133. ΒΟΛΙΜΙΔΙΑ. Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 101 ἀριθ. 124, 474 - 475 LVII, 501 - 502 XLVI, 526 XLIV) ὁ Desborough ὑποστηρίζει ὅτι τὸ ἀγγεῖον μὲ τὰς κεφαλὰς ἐλάφων (Π - Π, 502 XLVI) δύναται νὰ ταξινομηθῇ ὡς ΥΕ III Γ. LMTS, 95.

Ἐκ δὲ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου 5 τῆς θέσεως ἐπὶ πλέον ἔχουν γνωσθῇ δέκα ἀγγεῖα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1953, 243. GGP, 98, 218, 223, 408.

Γεωμετρικὴ θέσις 210. Μέρος II, Κεφ. I, B LIV, Γ LXXX, Δ LXXIII.

134. ΑΝΘΕΙΑ. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἐν οἷς καὶ τινα πιθανῶς ΥΕ III Γ, ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἑλληνικά, μεταξὺ τῶν χωρίων Ἀνθεια καὶ Αἰθαία καὶ νοτίως τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Θουρίας. Π - Π, 101 ἀριθ. 126. AJA 1961, 250 - 251 ἀριθ. 78, 1964, 239 d, 1969, 158 - 159, 176.

Ἐκ τῆς αὐτῆς θέσεως ἔχουν γνωσθῇ ἕξ πρωτογεωμετρικά ἀγγεῖα, προερχόμενα ἐκ τυχαίως εὑρεθέντος τάφου. ΑΔ 1965 Χρον., 207. AJA 1969, 159.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 136.

135. ΜΙΛΑ. Δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ εἰς τὴν θέσιν Λακαθέλα, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΒΔ τοῦ χωρίου Μίλα, τὸ ἔτος 1971, ἔφερεν εἰς φῶς λει-

- ... ψανα οικόδομημάτων συνοδευόμενα από δσπρακα αγγείων τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἐν οἷς καὶ τινα τῶν ΥΕ III Γ χρόνων, ὡς καὶ πήλινα καὶ χαλκᾶ εἰδῶλια καὶ ἄλλα μικρὰ ἀντικείμενα τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. ΑΔ 1971 Χρον., 130, 1972 Χρον., 258 - 262.

Γεωμετρικὴ θέσις 213. Μέρος II, Κεφ. I, Α XXVII, Γ LXXXI.

136. ΜΟΥΡΙΑΤΑΔΑ. Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῆς θέσεως ἀνήκουν εἰς τοὺς ΥΕ III Β - Γ χρόνους. Π - Π, 102 ἀριθ. 132, 442 XLI. LMTS, 93 - 94.

Μέρος II, Κεφ. I, Α XXVIII.

137. ΜΑΛΘΗ. Ὁ ΥΕ οἰκισμὸς τῆς θέσεως (Π - Π, 102 ἀριθ. 137, 442 XLIII, 476 - 478 LXIV, 502 XLVIII, 526 - 527 LII) κατωκίθη καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς παρουσίας κεραμικῆς τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης (Malthi, 325), κυλίκων μὲ δακτυλιωτὰ ἢ ἀτρακτοειδῆ τὰ στελέχη τῶν ποδῶν (Malthi, 328) καὶ ἐκ σιδηρῶν μικρῶν εὐρημάτων (Malthi, 371 - 372) ὑποδηλούντων κατοίκησιν τῆς θέσεως μέχρι πρωτογεωμετρικῶν ἴσως χρόνων. Malthi, 326. LMTS, 94.

Παρομοίαν εἰκόνα παρουσιάζει καὶ ὁ ἕτερος οἰκισμὸς ἐγγὺς τῆς ἀκροπόλεως τῆς Μάλθης ὁ ἀνασκαφείς ὑπὸ τοῦ Valmin τὸ ἔτος 1952, ὅστις ἔνεκα τῆς παρουσίας εἰς αὐτὸν καὶ ὑπομυκηναϊκῶν καὶ πρωτογεωμετρικῶν δστράκων πρέπει κατὰ τὸν Valmin νὰ διεδέχθῃ τὸν οἰκισμὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Μάλθης. AIARS 1953 (Op. Ath. 1), 29 - 46, 1955 (Op. Ath. 2), 66 - 74. EMF, 76 - 78.

Γεωμετρικὰ τέλος δσπρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ εἰς τὴν θέσιν Γοῦβες. ΑΔ 1960 Χρον., 121.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 65, πρωτογεωμετρικὴ 140, γεωμετρικὴ 214. Μέρος II, Κεφ. I, Α XXIX, Γ LXXXII, Δ LXXIV.

138. ΚΑΤΩ ΜΕΛΠΕΙΑ. Ἐκ πολυαρίθμων ΥΕ δστράκων συλλεγέντων ἐκ τῆς ἐπιφανείας ὑψώματος κειμένου βορείως τοῦ χωρίου Κάτω Μέλπεια ἐν ἣ δύο δσπρακα ἦσαν ΥΕ III Γ χρόνων. AJA 1961, 234, 1969, 143 ἀριθ. 31, πίν. 45 b, 8 - 13.

Ε. ΤΡΙΦΥΛΙΑ - ΗΛΙΣ

139. ΔΙΑΣΕΛΛΑ. Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 103 - 104 ἀριθ. 150) εἰς τοὺς ΥΕ III Β - Γ χρόνους ἀνήκει ἐν οἰκοδόμημα (Π - Π, 443 XLVIII) καὶ ὁ τάφος Β (Π - Π, 479 LXIX, 2).

Ἀπὸ τὴν θέσιν ἐπὶ πλεόν εἶναι γνωστὰ ἐπιφανειακὰ ὑπομυκηναϊκὰ

- δσπρακα. BCH 1957, 578 - 579, 1959, 694. AJA 1961, 229 ἀριθ. 17. EMF, 70 - 71. LMTS, 92.
- Ὑπομνηματικὴ θέσις 67. Μέρος II, Κεφ. I, A XXX, B LV, Γ LXXXIII, Δ LXXV.
140. ΕΠΙΤΑΛΙΟΝ. Ἐν ἐπιφανειακὸν ΥΕ III Γ δσπρακον κρατῆρος μὲ παράστασιν πτηνοῦ ἔχει ἀναφερθῆ ἐκ τῶν λόφων τοῦ Ἀγίου Γεωργίου περὶ τὰ 500 μ. ΒΔ τοῦ Ἐπιταλίου. AJA 1961, 227 - 228 ἀριθ. 12. LMTS, 91. GAMS, 80 ἀριθ. 270.
141. ΟΛΥΜΠΙΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας ἔχουν ἀναφερθῆ τὰ ἐπόμενα δεδομένα τῶν ὑπ' ἐξέτασιν περιόδων.
- (α) Δέκα θαλαμοειδεῖς καὶ δύο λακκοειδεῖς τάφοι, εὑρεθέντες ΒΔ τοῦ Κρονίου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Νέου Μουσείου ἀλλ' ἀνεπαρκῶς γνωστοί, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται ΥΕ III Β - Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. BCH 1960, 720. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 106, 1965 Χρον., 209.
- (β) Ὀλίγα ΥΕ III Γ κεραμικὰ εὐρήματα (Π - Π, 104 ἀριθ. 154. LMTS, 91) καὶ πρωτογεωμετρικὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς Ἀλτεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν περιοχῶν. BSA 1949, 311 εἰκ. 1, 2. Olympia IV, 28 - 98. Bericht I - VIII, (σποράδην), Forschungen III, 166 - 169, Forschungen VI - VIII (σποράδην). ΑΔ 1960 Χρον., 126, 1963 Χρον., 103. AJA 1969, 129. EMF, 69. LMTS, 91. GGP, 222 - 225, 229 - 232, 408.
- Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 144, γεωμετρικὴ 219. Μέρος II, Κεφ. I, B LVI, Γ LXXXIV, Δ LXXVI.
142. ΜΟΙΡΑΚΑ. Δύο ΥΕ III Β - Γ ἀγγεῖα ἐκ τῆς τοποθεσίας Ρέμα ἢ Λακκούλα. AJA 1969, 129 ἀριθ. 9 Α.
- Μέρος II, Κεφ. I, Γ LXXXV.
143. ΠΛΑΤΑΝΟΣ. Δύο συλημένοι θαλαμοειδεῖς τάφοι εἰς τὰς θέσεις Τομπρίνο καὶ Ῥένια, κατὰ τὴν ΝΑ παρυφὴν τοῦ χωρίου Πλάτανος, ἐρευνηθέντες τὸ ἔτος 1964, παρέσχον ΥΕ III Β - Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1964 Χρον., 177.
- Μέρος II, Κεφ. I, B LVII, Γ LXXXVI, Δ LXXVII.
144. ΚΛΑΔΕΟΣ. Εἰς τὴν θέσιν Τρύπεζ, περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα βορείως τοῦ χωρίου Κλάδεος (πρώην Στραβοκέφαλο), ἡρευνήθησαν ἐξ ΥΕ III Α - Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι, οἱ ὅποιοι παρέσχον 75 ΥΕ III Α - Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1964 Χρον., 177. BCH 1966, 829. AJA 1969, 129 ἀριθ. 96.
- Μέρος II, Κεφ. I, B LVIII, Γ LXXXVII, Δ LXXVIII.

145. ΧΕΙΜΑΔΙΟ. Κατὰ τὴν διάνοιξιν ὁδοῦ παρὰ τὸ νεκροταφεῖον τῆς κοινότητος Χειμαδιοῦ κατεστράφη θαλαμοειδῆς τάφος, ἐκ τοῦ ὁποίου συνελέγησαν ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ θήλαστρον καὶ δύο ἄλλα ἀγγεῖα. ΑΔ 1973 Χρον., 197.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LIX, Γ LXXXVIII.

146. ΓΟΥΜΕΡΟ. Δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. Π - Π, 104 ἀριθ. 156. BCH 1959, 658. ΑΔ 1973 Χρον., 197.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ LXXXIX.

147. ΑΓΡΑΠΙΔΟΧΩΡΙ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀγραπιδοχωρίου ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι θέσεις τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου.

(α) Εἰς τὴν θέσιν Γκίτσα τοῦ συνοικισμοῦ Κοτρώνα, δύο χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Ἀγραπιδοχωρίου, ἠρευνήθη τὸ ἔτος 1971 θαλαμοειδῆς τάφος περιέχων ΥΕ ΙΙΙ Α - Β ταφάς ὡς καὶ τεφροδόχον ἀμφορέα καὶ λείψανα πυρᾶς συνοδευόμενα ἀπὸ 13 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα. ΑΕ 1971 Χρον., 52 - 60. ΑΔ 1972 Χρον., 268. BCH 1977, 564.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Ἀρμάτοβα ἠρευνήθη φρέαρ περιέχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν. ΑΔ 1965 Χρον., 217.

Γεωμετρικὴ θέσις 222. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LX, Γ XC.

148. ΠΡΟΣΤΟΒΙΤΣΑ. Ἐκτεταμένον νεκροταφεῖον, περιέχον περισσοτέρους τῶν 100 θαλαμοειδεῖς κατεστραμμένους τάφους, ἓνα τῶν ὁποίων ἀνέσκαψεν ὁ Κυπαρίσσης καὶ συνέλεξεν ἐξ αὐτοῦ ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα, ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς περιοχῆς δυτικῶς τοῦ χωρίου Προστοβίτσα (νῦν Δροσιά), ἣτις διοικητικῶς σήμερον ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας. Π - Π, 104 - 105 ἀριθ. 159. AJA 1960, 5 - 21 (σποράδην). EMF, 66. LMTS, 98. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 107.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 72. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXI, Γ XCI, Δ LXXIX.

ΣΤ. ΑΧΑΪΑ

149. ΚΑΓΚΑΔΙ. Νεκροταφεῖον ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδῶν τάφων ἀνεπαρκῶς γνωστῶν ἔχει ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. Π - Π, 105 ἀριθ. 160. JHS 1954, 157, 1956 AR, 17. BCH 1955, 252. AJA 1960, 5, 6, 7, 8, 11. EMF, 67. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXII, Γ XCII, Δ LXXX.

150. ΜΑΝΕΣΙ. Νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων, ἐξ ὧν προέρχονται

ἐννέα ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα. Π - Π, 105 ἀριθ. 162. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXIII, Γ XCIII.

151. ΜΙΤΟΠΟΛΙΣ. Ἀκρόπολις ἀβεβαίου χρονολογίας καὶ νεκροταφείον ΥΕ θαλαμοειδῶν τάφων ἀνεπαρκῶς γνωστὸν ἀλλ' ἐνδεχομένως ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων. Π - Π, 105 ἀριθ. 163. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 129 - 130. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXIV, Γ XCIV, Δ LXXXI.

152. ΜΙΚΡΟΣ ΜΠΟΝΤΙΑΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Μικρὸς Μποντιάς εἶναι γνωστοὶ οἱ ἐπόμενοι τάφοι :

(α) Νεκροταφείον ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν θέσιν Λομποκά, θερινὴν διαμονὴν τῶν κατοίκων τῶν χωρίων Μικροῦ καὶ Μεγάλου Μποντιά, τρεῖς τῶν ὁποίων ἀνέσκαψεν ὁ Κυπαρίσσης. ΠΑΕ 1933, 90 - 91. Π - Π, 105 ἀριθ. 164. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Βαρθολομιὸ ὁ Νερατζούλης ἠρεύνησε θολωτὸν τάφον περιέχοντα ταφάς εἰς πίθους συνοδευομένας ἀπὸ κτερίσματα ἐκ σιδήρου καὶ ἄλλων ὑλῶν πρωτογεωμετρικῶν ἢ γεωμετρικῶν χρόνων. Π - Π, 104 ἀριθ. 157. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106. EMF, 66.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 146, γεωμετρικὴ 224. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXV, Γ XCV, Δ LXXXII.

153. ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ. Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως (Π - Π, 106 ἀριθ. 167, 443 XLVIII, 481 - 482 LXXVIII, 504 LV, 528 LXI) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἔχει ταξινομηθῇ ἐν ἀγγεῖον τοῦ Μουσείου Πατρῶν, προερχόμενον ἐκ τῶν τάφων τῶν ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ Κυπαρίσση. ΑΔ 1960, 5 ἀριθ. 2. EMF, 65.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἀπὸ τὴν θέσιν ἔχει ἀναφερθῇ κιβωτιόσχημος τάφος. ΑΔ 1965 Χρον., 223.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ ἱχνη κατοικήσεως ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (JHS 1957 AR, 16. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 103) καὶ πέντε τάφοι, τρεῖς τούτων παρὰ τὸ 28ον χιλιόμετρον τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Πατρῶν - Καλαβρύτων, ἀνασκαφέντες ὑπὸ τοῦ Ζαφειροπούλου (ΠΑΕ 1952, 400 - 412), καὶ δύο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. ΠΑΕ 1952, 400 - 412, 1956, 196 - 198. Ἔργον 1956, 90. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 103.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 147, γεωμετρικὴ 225. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXVI, Γ XCVI, Δ LXXXIII.

154. ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑ. Οί τρεις ὑπὸ τοῦ Κυπαρίσση ἀνασκαφέντες θαλαμοειδεῖς τάφοι τοῦ νεκροταφείου τῆς θέσεως Ἅγιος Βασίλειος, παρὰ τὸ χωρίον Χαλανδρίτσα, περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κυρίως κεραμικὴν καὶ προφανῶς κατὰ πλεονασμὸν ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον ταύτην. Π - Π, 106 ἀριθ. 168. ΑΙΑ 1960, 5, 6, 10. ΕΜΦ, 64. ΑΙΑΡS 1964 (Ορ. Αθ. 5), 100 - 101.

Οἱ ὑπὸ τύμβων καλυπτόμενοι τάφοι εἰς τὰ νεκροταφεῖα τῶν θέσεων Τρουμπές καὶ Ἀγριαπιδιές (Π - Π, 106 ἀριθ. 168, 482 LXXIX, 2 - 3) ὡς καὶ οἱ περιέχοντες κιβωτισχῆμους τάφους τύμβοι εἰς τὴν θέσιν Σκόρος, περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα δυτικῶς τῆς Χαλανδρίτσης, οἱ ἐρευνηθέντες τὰ ἔτη 1960 - 1961, περιεῖχον ταφὰς γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1960 Χρον., 138, 1961 - 62 Χρον., 129. ΒCH 1961, 682. ΕΜΦ, 64. ΑΙΑΡS 1964 (Ορ. Αθ. 5) 101. LMTS, 39, 101, 234.

Γεωμετρικὴ θέσις 227. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXVII, Γ XCVII, Δ LXXXIV.

155. ΓΟΥΡΖΟΥΜΙΣΑ - ΛΕΟΝΤΙΟΝ. Λεῖψανα κατοικήσεως ἀβεβαίου χρονολογίας παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου (ΠΑΕ 1932, 72 - 73) καὶ τρία νεκροταφεῖα θαλαμοειδῶν τάφων, τὸ ἐν βορείῳ τοῦ χωρίου, τὸ ἕτερον εἰς τὴν θέσιν Κουρτέϊκα καὶ τὸ τρίτον εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Ἰωάννης. Εἰς ἀσύλητος τάφος τοῦ πρώτου τῶν τριῶν νεκροταφείων περιεῖχεν ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ ἐν ΠΕ ἀγγεῖον, ἕτερος δὲ ἀσύλητος τάφος τοῦ τρίτου νεκροταφείου παρέσχεν ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Π - Π, 106 ἀριθ. 169, 482 - 483 LXXX. ΕΜΦ, 65. ΑΙΑΡS 1964 (Ορ. Αθ. 5), 102.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXVIII, Γ XCVIII, Δ LXXXV.

156. ΤΕΙΧΟΣ ΔΥΜΑΙΩΝ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1962, 127 - 133, 1963, 93 - 98, 1964, 60 - 67, 1965, 121 - 136. ΑΔ 1963 Χρον., 111 - 114, 1964 Χρον., 187 - 190, 1965 Χρον., 224 - 227. GDA, 87, 94, 110, 336, 337.

Ἐπὶ τῆς παρὰ τὸν Ἀραξὸν μικρᾶς ἀκροπόλεως, τῆς περιβαλλομένης κατὰ τὴν ΒΑ καὶ τὰς δύο παρακειμένας πλευρὰς ὑπὸ ΥΕ πολυγωνικοῦ τείχους, ἀνασκαφαὶ τοῦ Μαστροκώστα, τὰ ἔτη 1962 - 1965, ἀπεκάλυψαν ἵχνη κατοικήσεως ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρις ὑπομυκηναϊκῶν, ἱστορικῶν καὶ μεταγενεστέρων χρόνων, ἡ δὲ θέσις ἔχει ταυτισθῆ πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Πολύβιου μνημονεύμενον (IV 59, 4 - 60, 2, 83, 1 - 5) Τεῖχος Δυμαίων. ΠΑΕ 1962, 127 - 133.

Ὁ ΥΕ ΙΙ οἰκισμὸς τῆς θέσεως κατεστράφη δις ὑπὸ πυρός, τὸ πρῶτον κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙ Β περιόδου καὶ εἶτα κατὰ τοὺς ὑπο-

μυκηναϊκούς χρόνους. Μετά ταυτα ή θέσις επανακαταρκήθη κατά τούς κλασσικούς χρόνους. ΠΑΕ 1962, 132 - 133, 1964, 65 - 66, 1965, 134. GDA, 87, 94, 110, 336, 377.

Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος εκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΠΑΕ 1963, 96 πίν. 70 - 71, 1965, 123 πίν. 147 α, 178 α) καὶ ἄφθονον κεραμικὴν. ΠΑΕ 1962, 132, 1963, 96, 1964, 64 - 66, 1965, 132 - 134.

Τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου ἀναφέρονται κεραμικὰ εὐρήματα μόνον. ΠΑΕ 1962, 132 πίν. 138 β, 1963, 94 πίν. 70 δ, 1964, 65 - 66 πίν. 64 γ - δ. GDA 87, 94, 110, 336, 377.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου μνημονεύονται σποραδικὰ ὄστρακα. ΠΑΕ 1962, 133, 1964, 61 - 62.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 73, γεωμετρικὴ 228. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧΧΧΙ, Γ ΧCIX, Δ LXXXVI.

157. ΤΣΑΠΛΑΝΑΙΓΚΑ. Τὰ νεκροταφεῖα, τὰ περιλαμβάνοντα ὀρθογωνίους διὰ ποταμίων λίθων σχηματιζομένους τάφους, παρὰ τὰ χωρία Τσαπλαναίγκα (νῦν Θέα) καὶ Παυλόκαστρον (Π - Π, 106 ἀριθ. 171), παρέσχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 109. ΑΔ 1973 - 74 Χρον., 381 - 382. JHS 1980 AR, 134.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXIX, Γ C, Δ LXXXVII.

158. ΚΑΛΛΙΘΕΑ. Νεκροταφεῖον 15 ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ θαλαμοειδῶν τάφων, διακρινομένων διὰ τῶν γραμμάτων Α - Ο, ἔχει ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν. Δύο τῶν τάφων τούτων (Α - Β) ἠρευνήθησαν τὸ ἔτος 1954 ὑπὸ τοῦ Γιαλούρη (Π - Π, 106 ἀριθ. 172. EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102), οἱ δὲ λοιποὶ 13 (Γ - Ο) ἠρευνήθησαν τὰ ἔτη 1976 - 1978, 1980 ὑπὸ τοῦ Ἀ. Παπαδοπούλου. Ἔργον 1976, 105 - 107, 1977, 96 - 98, 1978, 42 - 43, 1980, 29 - 30. ΠΑΕ 1976, 196 - 199, 1978, 122 - 124.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXX, Γ CI, Δ LXXXVIII.

159. ΔΕΡΒΕΝΙ. Οἱ δύο ὑπὸ τοῦ Βερδελεῆ ἀνασκαφέντες ἀλλ' ἀνεπαρκῶς γνωσθέντες θαλαμοειδεῖς τάφοι (Π - Π, 106 - 108 ἀριθ. 173. EMF, 61 - 62. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 101) πιθανῶς ἀνήκουν εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, τοῦλάχιστον ἐν μέρει. LMTS, 56, 86.

Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι ἐπίσης γνωστὴ πρωτογεωμετρικὴ ταφὴ εἰς πύθον συνοδευομένη ἀπὸ 12 ἀγγεῖα ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1952, 406. BCH 1952, 222. JHS 1952, 99. AJA 1960, 16 - 17. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105 - 106.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 148. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXI, Δ LXXXIX.

160. ΑΙΓΕΙΡΑ. Βιβλιογραφία: ÖJh 1919 Beiblatt, 5 - 42, 1932 Beiblatt, 223 - 234, AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 97 - 99. GAMS, 37 ἀριθ. 82. AAA 1973, 193 - 200, 1974, 157 - 162, 1976, 162 - 165.

Αὐστριακαὶ ἀνασκαφαὶ τῶν ἐτῶν 1972 - 1973, 1975 ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Αἰγείρας, καλουμένης νῦν Σολός, ὅπου εἶχον συλλεγῆ τὸ ἔτος 1960 ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ ὄστρακα (GAMS, 37 ἀριθ. 82) ἔφερον εἰς φῶς ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν ὥς καὶ πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἔχνη κατοικήσεως. AAA 1973, 200, 1974, 160 - 162, 1976, 162 - 164. JHS 1973 AR, 19, 1974 AR, 18, 1980 AR, 37.

Ἐκ τάφου τέλος τῆς περιοχῆς τῆς Αἰγείρας ἔχει ἀναφερθῆ ὅτι προέρχονται 19 ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα τοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 97 - 99. EMF, 62.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 149, γεωμετρικὴ 229. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXXII, Γ CII, Δ XC.

161. ΕΓΛΥΚΑΣ. Οἱ δεκατρεῖς ὑπὸ τοῦ Κυπαρίσση ἐρευνηθέντες τάφοι περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Α/Β - Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Π - Π, 108 ἀριθ. 174. AJA 1960, 8 - 12 (Klaus). EMF, 63 - 64 (Koukoura). AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 104 - 105 (Koukoura), LMTS, 98 (Klaus).

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXII, Γ CIII, Δ XCI.

162. ΠΑΤΡΑΙ. Τὰ μυκηναϊκὰ νεκροταφεῖα εἰς Ἐνω Συχαινά, ὅπου ὁ Κυπαρίσσης ἀνέσκαψεν 8 θαλαμοειδεῖς τάφους, καὶ εἰς Σαμακιὰν εἶναι ἀνεπαρκῶς γνωστά. Π - Π, 108 ἀριθ. 176. EMF, 63 (Agrapidia). AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 97 (Agrapidia), 107 (Samakia), 108 (Sychaina). Ἄλλους δύο τάφους εἰς Ἐνω Συχαινά ἀνέφερον ὁ Γιαλούρης (BCH 1961, 682), τρίτον τάφον, τυχαίως εὐρεθέντα πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Γηροκομείου, ἠρεύνησεν ὁ Μαστροκώστας (ΑΔ 1967 Χρον., 214) καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ πίθον, τυχαίως εὐρεθέντα δυτικῶς(;) τῶν Πατρῶν μνημονεύει ἡ Vermeule. AJA 1960, 6 - 7. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106 - 107.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXIII, Γ CIV, Δ XCII.

163. ΑΙΓΙΟΝ. Βιβλιογραφία: Π - Π, 108 ἀριθ. 178. ΠΑΕ 1954, 289 - 290. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 99 - 100. ΑΔ 1967 Χρον., 215, 1971 Χρον., 175 - 185. AAA 1968, 136 - 138. A. J. Papadopoulos, Excavations at Aigion 1970, Stud. in Mediter. Arch., τόμ. 46, Göteborg 1976, 21 - 22, 39, 42, 45 - 46. Τοῦ αὐτοῦ Mycenaean Achaea, Göteborg 1979, 34 - 35.

Εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν ἐν μέρει πιθανῶς οἱ θαλαμο-

ειδεῖς τάφοι 5α καὶ 7 (ΑΔ 1971 Χρον., 181) ἐκ τῶν 11 ὑπὸ τοῦ Πέτσα ἀνασκαφέντων ὁμοίων ΥΕ II - III Α - Γ τάφων τοῦ νεκροταφείου κατὰ τὴν ΒΔ πλευρὰν τῆς πλατείας τῶν Ψηλῶν Ἀλωνίων τοῦ Αἰγίου (ΑΔ 1971 Χρον., 175 - 185), ἕτεροι τάφοι τοῦ ὁποῖου ἠρευνήθησαν τό ἔτος 1967 ὑπὸ τοῦ Μαστροκώστα κατὰ τὴν διάνοξιν τῆς νέας ἐθνικῆς ὁδοῦ πρὸς Πάτρας καὶ 15 ἕτεροι ἦσαν γνωστοὶ ἐκ παλαιότερων ἐρευνῶν (Π - Π, 108 ἀριθ. 178. ΠΑΕ 1954, 289 - 290).

Δώδεκα τέλος γεωμετρικαὶ ταφαὶ εἰς πῆθους εὐρέθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ καὶ Παλαιολόγου καὶ πρὸς Α τοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τοῦ Αἰγίου. ΑΔ 1967 Χρον, 214 - 215, 216 - 217, 1973 - 74 Χρον., 377 - 378. ΑΑΑ 1968, 136 - 138. JHS 1980 AR, 36 - 37.

Γεωμετρικὴ θέσις 231. Μέρος II, Κεφ. I, Β LXXIV.

VII. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ - ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

164. ΙΘΑΚΗ - ΣΤΑΥΡΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1931 - 32, 229, 263 - 264, 1934 - 35, 1 - 73, 1938 - 39, 1 - 51, 1939 - 40, 1 - 13, 1949, 307 - 312, 1952, 227 - 242, 1973, 1 - 24.

Χάρτης τῆς νήσου, BSA 1931 - 32, πίν. 38. Διάγραμμα περιοχῆς, BSA 1934 - 35, 2 εἰκ. 2.

Ἀναζητήσεις παλαιότερων ἐρευνητῶν (BSA 1934 - 35, 46 - 47, 1939 - 40, 1) καὶ συστηματικαὶ ἐρευναι Ἀγγλῶν ἀρχαιολόγων τὰ ἔτη 1930 - 1938 ἔχουν φέρεῖ εἰς φῶς τὰ ἐπόμενα λείψανα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Σταυρὸς κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς νήσου.

(α) Ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἅγιος Ἀθανάσιος ΒΔ τοῦ Σταυροῦ ΥΕ III ὄστρακα ἄνευ ἄλλης διακρίσεως. BSA 1934 - 35, 1 ὑπόσημ. 4, 15, 31 ὑπόσημ. 2, 1939 - 40, 2, 10. LMTS, 108. GAMS, 96 ἀριθ. 327.

(β) Ἐκ τοῦ ὑψώματος Πελικάτα, μεταξὺ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Σταυροῦ, ΠΕ, ΜΕ, ΥΕ III Β - Γ κεραμικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα. BSA 1934 - 35, 1 - 44, 1939 - 40, 2 - 3, 9 - 11. LMTS, 108. GAMS, 95 ἀριθ. 326.

(γ) Ἐκ τῆς πλατείας τοῦ χωρίου Σταυρὸς ΠΕ, ΜΕ, ΥΕ III ἄνευ ἄλλης διακρίσεως καὶ πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα, ὡς καὶ ταφὰς τῶν ἱστορικῶν χρόνων. BSA 1934 - 35, 1 ὑπόσημ. 4, 1939 - 40, 2 - 3, 1952, 227 - 242. GAMS, 95 ἀριθ. 324.

(δ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Ἀσπροσυκιά, δυτικῶς τοῦ Σταυροῦ, ΥΕ III ἄνευ ἄλλης διακρίσεως ὄστρακα. BSA 1934 - 35, 1 ὑπόσημ. 4, 15, 31 ὑπόσημ. 2.

(ε) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Τρεῖς Λαγκάδες, ΝΔ τοῦ Σταυροῦ, ΥΕ III Α - Β λείψανα. BSA 1973, 1 - 24.

(ς) Ἐκ σπηλαίου κατὰ τὴν ΒΔ ἀκτὴν τοῦ ὄρμου τῆς Πόλεως, ΝΔ τοῦ Σταυροῦ, ΠΕ, ΜΕ, ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά καὶ ἱστορικῶν χρόνων λείψανα μαρτυροῦντα τὴν χρῆσιν τοῦ σπηλαίου ὡς τόπου λατρείας μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων. BSA 1934 - 35, 45 - 73, 1938 - 39, 2 - 51, 1949, 307 - 312. LMTS, 108. GAMS, 95 ἀριθ. 325.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 150, γεωμετρικὴ 236. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXXIII, Γ CV, Δ XCIII.

165. ΙΘΑΚΗ - ΑΕΤΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1932 - 33, 22 - 65, 1948, 1 - 124, 1953, 255 - 361. LMTS, 109 - 110. GAMS, 96 ἀριθ. 328.

Ἀνασκαφαὶ Ἀγγλων ἐρευνητῶν εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἀετός, κατὰ τὸ μέσον τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς νήσου, ἀπεκάλυψαν ὀλίγα ὄστρακα (BSA 1932 - 33, 38 - 40, 51, 52, 63 - 64, 1953, 267. LMTS, 109 - 110) καὶ μικρὰ εὐρήματα (BSA 1932 - 33, 61 ἀριθ. 116 - 117, 1953, 350, ἀριθ. Ε 219 - 223. LMTS, 110) τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου καὶ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν πρωτογεωμετρικῶν (BSA 1932 - 33, 22 - 65, 1953, 255 - 361. PGP, 271 - 281) καὶ γεωμετρικῶν (BSA 1948, 1 - 124, 1953, 255 - 361. GGP, 223 - 232) χρόνων.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 151, γεωμετρικὴ 237. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ CVI, Δ XCIV.

166. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ - ΔΙΑΚΑΤΑ. Βιβλιογραφία: CRAI 1911, 7 - 8. Π. Καββαδίας, Προϊστ. Ἀρχαιολ., 372. ΠΑΕ 1912, 116 - 118. ΑΔ 1915 Παράρτ., 59 - 60, 1919, 92 - 122. BSA 1931 - 32, 223 - 224, 228, 1932 - 33, 63. ΑΕ 1932, 2 - 4, 14 - 15. LMTS, 103 - 108. GAMS, 97 ἀριθ. 335.

Χάρτης τῆς νήσου, BSA 1931 - 32, 221 εἰκ. 8.

Ἐρευναι διαφόρων ἐρευνητῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Κράνης, ἀνατολικῶς τοῦ Ἀργοστολίου, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων προϊστορικῶν λειψάνων (CRAI 1911, 7 - 8. Π. Καββαδίας, Προϊστ. Ἀρχαιολ., 372), πιθανὰ ΥΕ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Παλαιόκαστρον, ἀκροπόλεως τῆς Κράνης (ΠΑΕ 1912, 115 - 116, 250. ΑΔ 1919, 83 - 92. BSA 1931 - 32, 323 - 324), καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Σταροχώραφα (ΑΕ 1932, 14 - 17), μὴ δυνάμενα νὰ χρονολογηθοῦν ἀκριβέστερον ἐντὸς τῆς ΥΕ περιόδου (LMTS, 103), καὶ δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδεῖς τάφους εὐρεθέντας εἰς τὴν τοποθεσίαν Διακάτα περὶ τὰ 20 λεπτὰ πορείας ΝΑ τοῦ Παλαιοκάστρου. ΠΑΕ 1912, 117 - 118. ΑΔ 1915 Παράρτ., 59 - 60, 1919, 92 - 122. LMTS, 103 - 108.

Μέρος II, Κεφ. I, B LXXV, Γ CVII, Δ XCV.

167. ΜΑΖΑΡΑΚΑΤΑ. Βιβλιογραφία: RA 1900 (II), 128 - 147. CRAI 1909, 382 - 391, 1911, 6 - 7. ΠΑΕ 1912, 247 - 250, 1951, 184 - 185. Π. Καββαδίας, Προϊστ. Ἀρχαιολ., 355 - 371. BSA 1931 - 32, 228. AAA 1974, 186 - 187. LMTS, 103. GAMS, 98 ἀριθ. 338.

Εἰς τὴν θέσιν Λιβαθῶ, παρὰ τὸ χωρίον Μαζαρακάτα τῆς Κεφαλληνίας, ὁ κυβερνήτης τῶν Ἰονίων Νήσων Ch.- Ph. Bosset ἀνέσκαψε, τὰ ἔτη 1810 - 1814, ἐξήκοντα περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Schliemann εἰς τὰς Μυκήνας, ἄδηλον ἀριθμὸν τάφων, ἐξ ὧν προέρχονται πεντήκοντα περίπου YE III Γ ἀγγεῖα καὶ τινα μικρὰ εὐρήματα τοῦ Musée d'Histoire τοῦ Neuchatel τῆς Ἑλβετίας (RA 1900 (II), 128 - 147. LMTS, 103). Ὁ Καββαδίας, τὰ ἔτη 1889 καὶ 1908 - 1909, ἀνέσκαψεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν περὶ τοὺς 16 YE III Γ θαλαμοειδεῖς καὶ ἓνα κατεστραμμένον θολωτὸν τάφον (CRAI 1909, 382 - 391, 1911, 6 - 7. ΠΑΕ 1912, 247 - 250. Προϊστ. Ἀρχαιολ., 335 - 371. LMTS, 103). Τέλος ὁ Μαρινᾶτος ἠρεύνησεν ἓνα ἀκόμη θαλαμοειδῆ τάφον τοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου, τυχαίως εὗρεθέντα. ΠΑΕ 1951, 184 - 185.

Μέρος II, Κεφ. I, B LXXVI, Γ CVIII, Δ XCVI.

168. ΛΑΚΚΙΘΡΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1912, 100 - 103. AE 1932, 17 - 47. AA 1932, 148 - 149, 1933, 239 - 240. LMTS, 104 - 108. GAMS, 98 ἀριθ. 339.

Παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, νοτίως τοῦ χωρίου Λακκίθρα τῆς Κεφαλληνίας, ὁ Μαρινᾶτος ἀνέσκαψε, τὰ ἔτη 1931 - 1932, τέσσαρας YE III Γ θαλαμοειδεῖς τάφους, περιέχοντας ταφὰς πολλῶν νεκρῶν καὶ περὶ τὰ 400 ἀγγεῖα καὶ ἄλλα μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα. AE 1932, 17 - 47.

Μέρος II, Κεφ. I, B LXXVII, Γ CIX, Δ XCVII.

169. ΜΕΤΑΞΑΤΑ. Ἐξ YE III Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι (Α - ΣΤ) ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως Χαλικερά, κειμένης εἰς ἀπόστασιν πορείας 5 λεπτῶν ΝΑ τοῦ χωρίου Μεταξάτα τῆς Κεφαλληνίας. Τρεῖς τῶν τάφων τούτων (Α - Γ) ἀνεσκάφησαν τὸ ἔτος 1933 ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου καὶ τὰ πορίσματα τῆς ἀνασκαφῆς ἔχουν δημοσιευθῇ ἐπαρκῶς (AE 1933, 73 - 100), δύο ἄλλοι τάφοι (Δ - Ε) ἀνεσκάφησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐρευνητοῦ τὸ ἔτος 1960 ἀλλὰ δὲν ἐδημοσιεύθησαν καὶ ὁ ἕκτος τάφος (ΣΤ) ἀνεσκάφη τὸ 1973 ὑπὸ τοῦ Π. Γ. Καλλιγᾶ καὶ ἔχει γνωσθῇ ἐπαρκῶς. AAA 1974, 187 - 189. BCH 1975, 631. LMTS, 104 - 108. GAMS, 98 ἀριθ. 340.

Μέρος II, Κεφ. I, B LXXVIII, Γ CX, Δ XCVIII.

170. ΣΚΑΛΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Σκάλα, κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς Κεφαλληνίας, ἔχουν ἀναφερθῇ θαλαμοειδεῖς ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφοι, ἐρευνηθέντες ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου, εἰς ἓνα τῶν ὁποίων μετὰ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικῆς εὐρέθησαν καὶ δύο ἀγγεῖα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. JHS 1961 AR, 16. GAMS, 97 ἀριθ. 332.

Γεωμετρικὴ θέσις 238. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXIX.

171. ΙΤΑΛΙΑ - ΤΑΡΑΣ. Αἱ ἐπόμεναι τρεῖς τοποθεσίαι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχαίου Τάραντος ἔχουν παράσχει ΥΕ ΙΙΙ Γ, ὑπομυκηναϊκά, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων κεραμικά δεδομένα.

(α) Σκαφικαὶ ἐργασίαι τὸ 1899 πρὸς διευθέτησιν τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος τοῦ Τάραντος, ἐπιβάλλουσαι τὴν ἐκσκαφὴν καὶ ἀπομάκρυνσιν τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου Punta Tonno τοῦ προεκτεινομένου εἰς τὴν συστάδα τῶν νήσων Scoglio del Tonno, ἔφερον εἰς φῶς, ἐκ τῶν τριῶν ἀνωτέρων στρωμάτων ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου, ἑκατοντάδας ὀστράκων ὅλων τῶν περιόδων ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Α μέχρι τῆς ἑλληνιστικῆς.

Ἡ ἀφθονία ἐν τῇ θέσει τῆς ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ κεραμικῆς καὶ ἡ προέλευσις αὐτῆς δικαιολογεῖ τὴν εἰκασίαν ἐγκαταστάσεως ἐκεῖ πρωίμου ῥοδιακῆς ἀποικίας, ἥτις, παρ' ὅλην τὴν μείωσιν τῶν ἐπαφῶν τῆς μὲ τὴν ἀνατολὴν μετὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, ἐξηκολούθησεν ὑπάρχουσα μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κατὰ τὴν παράδοσιν ἰδρυθεῖσαν, τὸ ἔτος 706 π.Χ. ἐπὶ τῆς ἀνατολικώτερον κειμένης μικρᾶς χερσονήσου, ἱστορικὴν ἑλληνικὴν ἀποικίαν τοῦ Τάραντος. MPI, 81 - 137.

(β) Ἐρευναι ἐπὶ μικροῦ ἀκρωτηρίου ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Τάραντος περὶ τὰ 2,5 χιλιόμετρα ΝΔ τοῦ χωρίου Lerorano, ἀπέχοντος 12 χιλιομέτρων ΝΑ τοῦ Τάραντος ἔφερον εἰς φῶς τὸ ἔτος 1910 οἰκισμὸν μὲ στρωματογραφίαν παρεμφερῇ πρὸς τὴν στρωματογραφίαν τῆς προηγούμενης θέσεως. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου τῶν τριῶν στρωμάτων τῆς θέσεως προέρχονται 8 ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ τινα ὑπομυκηναϊκά, γεωμετρικά καὶ πρωτοκορινθιακά ὄστρακα, εἰσηγμένα ἢ τοπικῆς παραγωγῆς, ὡς καὶ δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ χαλκᾶ ἐγχειρίδια. MPI, 138 - 144.

(γ) Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου Torre Castelluccia περὶ τὰ 18 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Τάραντος καὶ 7,5 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Lerorano, ἀνασκαφαὶ γενόμεναι τὸ ἔτος 1948 ἔφερον εἰς φῶς μετὰ ἄλλων λειψάνων ἐν ΥΕ ΙΙΙ Β ἢ Γ ὄστρακον, περὶ τὰ 20 ΥΕ ΙΙΙ Γ, 18 ὑπομυκηναϊκά καὶ τινα γεωμετρικά καὶ πρωτοκορινθιακά ὄστρακα. MPI, 144 - 159.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 74, πρωτογεωμετρικὴ 152, γεωμετρικὴ 242.
Μέρος II, Κεφ. I, A XXXIV, Γ CXI, Δ XCIX.

172. ΝΗΣΟΙ ΑΙΟΛΟΥ - ΛΙΠΑΡΑ. Ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς νήσου Λιπάρας, τὸ ἔτος 1950, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων κεραμικῶν προϊόντων ἑλλαδικῆς προελεύσεως τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, δέκα περίπου ΥΕ III Γ ὄστρακα. MPI, 41 - 43 ἀριθ. 106 - 115.

Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXII.

173. ΠΑΝΑΡΕΑ. Ἐν ΥΕ III Β ἢ Γ ὄστρακον, ἐκτὸς ἄλλων ΥΕ III ὀστράκων, ἔχει ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν νήσον Παναρέαν τοῦ συγκροτήματος τῶν νήσων τοῦ Αἰόλου. MPI, 47.

VIII. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΑΚΤΑΙ Μ. ΑΣΙΑΣ - ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

174. ΘΑΣΟΣ. Βιβλιογραφία: AAA 1970, 217 - 221. ΑΕ 1970 Χρον., 16 - 22. ΑΔ 1970 Χρον., 401, 1971 Χρον., 414 - 415, 1972 Χρον., 520 - 525, 1973 Χρον., 444 - 447. JHS 1978 AR, 56 - 57.

Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι τῆς Κουκούλη - Χρυσανθάκη τὰ ἔτη 1969 - 1972, εἰς τὴν τοποθεσίαν Καστρί, μεταξὺ τῶν χωρίων Ποτοῦ καὶ Θεολόγου, ἀπεκάλυψαν οἰκισμὸν εἰς τὴν θέσιν Καστρί καὶ τέσσαρα νεκροταφεῖα εἰς τὰς θέσεις Κεντριὰ καὶ Τσιγανάδικα, νοτίως τοῦ Καστριοῦ (AAA 1970, 217 - 221. ΑΕ 1970 Χρον., 16 - 22. ΑΔ 1970 Χρον., 401, 1972 Χρον., 520 - 525), Βρυσουδές ἀνατολικῶς τοῦ Καστριοῦ (ΑΔ 1972 Χρον., 523 - 524) καὶ Λαρνάκι, 2 - 3 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ Καστριοῦ (ΑΔ 1971 Χρον., 414 - 415, 1972 Χρον., 520 - 525, 1973 Χρον., 447), τοῦ τέλους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου.

Τὰ νεκροταφεῖα ἀπετελοῦντο ἀπὸ κτιστοὺς ὀρθογωνίους τάφους περιέχοντας ταφὰς ἀκαύτων νεκρῶν συνοδευομένας ἀπὸ τοπικῆς παραγωγῆς καὶ εἰσηγμένην ΥΕ III Β - Γ καὶ ὑπομυκηναϊκὴν κεραμικὴν καὶ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ κτερίσματα. ΑΔ 1972 Χρον., 520 - 525.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 75, πρωτογεωμετρικὴ 153. Μέρος II, Κεφ. I, Β LXXX, Γ CXIII, Δ C.

175. ΤΡΟΙΑ. Εἰς τὴν Τροίαν VII β 1, ἥτις διήρκεσε μίαν τοῦλάχιστον γενεάν, εἰσάγεται ΥΕ III Γ κεραμικὴ τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης, εἰς δὲ τὴν πόλιν VII β 2, παρὰ τὴν παρουσίαν τῆς ΥΕ III Γ κεραμικῆς, ἐπικρατοῦσα ὁμὰς εἶναι ἡ θρακικῆς ἴσως προελεύσεως κατηγορία "Knobbed Ware".

Ἡ πόλις VII β 2 ὑπολογίζεται ὅτι παύει ὑπάρχουσα, δι' ἀγνώ-

στους αιτίας, περί τὸ 1100 π.Χ. καὶ ἡ θέσις μένει ἀκατοίκητος ἐπὶ 3 - 4 αἰῶνας, μέχρι δηλαδὴ τῶν ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων, ὅποτε καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν πόλιν VIII. Troy IV, 144 - 148, 156. LMTS, 163 - 165. GAMS, 192. GGP, 376, 419.

Γεωμετρικὴ θέσις 253. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXIV.

176. ΠΙΤΑΝΗ. Ἐκ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Πιτάνης ἔχει ἀναφερθῇ ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον (Perrot - Chipiez, Hist. de l'Art, τόμ. VI, 929, 931 εἰκ. 489, 491. MPL, 22. LMTS, 161), πρωτογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι. Fasti 1962, 159 ἀριθ. 2226. AJA 1966, 157 - 158. DAG, 67, 176. GGP, 419.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 156, γεωμετρικὴ 256. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXV.

177. ΧΙΟΣ - ΕΜΠΟΡΕΙΟ. Βιβλιογραφία: JHS 1953, 124, 1954, 162 - 164, 1955 AR, 20, 1956 AR, 35 - 38. LMTS, 33, 159, 228, 233. Atti del VI Congr. Intern. delle Scienze Preist. e Protost., τόμ. II (1965), 224 - 227. J. Boardman, Excavations in Chios, 1952 - 1955, Greek Emporio, Oxford 1967 (= Emporio).

Χάρτης καὶ διάγραμμα περιοχῆς, Emporio, εἰκ. 1 - 4.

Ἀνασκαφαὶ Ἀγγλῶν ἐρευνητῶν, τὰ ἔτη 1952 - 1955 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λιμένος τοῦ Ἐμπορείου, κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς νήσου Χίου, ἔφερον εἰς φῶς :

(α) Προϊστορικὸν οἰκισμόν, χρονολογούμενον ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρις ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων, ἐπὶ μικροῦ λόφου, κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τοῦ λιμένος τοῦ Ἐμπορείου, περιβαλλομένου ὑπὸ ῥωμαϊκοῦ τείχους. JHS 1953, 124, 1954, 162 - 163, 1955 AR, 20, 1956 AR, 35 - 38. Atti del VI Congr. delle Scienze Preist. e Protost., τόμ. II, 224 - 227. LMTS, 33, 159, 228, 233. GAMS, 190.

(β) Οἰκισμόν τῶν γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ προφήτου Ἡλίου, βορείως τοῦ λιμένος τοῦ Ἐμπορείου. JHS 1954, 163 - 164, 1955 AR, 20 - 21, 1956 AR, 35 - 38. Emporio, 4 - 5, 31 - 49, 102 - 148, 205 - 231. GBGZ, O 13. GGP, 294 - 295, 419.

Γεωμετρικὴ θέσις 264. Μέρος II, Κεφ. I, Α XXXV, Γ CXVI, Δ CI.

178. ΣΜΥΡΝΗ. Βιβλιογραφία: ÖJh 1932 Beiblatt, 129 - 187. Zeitsch. der Phil. Fak. Univ. Ank. 1950, 52 - 97. JHS 1952, 104 - 106. BSA 1958 - 59, 1 - 181. AJA 1962, 369 - 379. GGP, 98, 104, 420.

Χάρτης, BSA 1958 - 59, 6 εἰκ. 2 καὶ πίν. 1. Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, BSA 1958 - 59, πίναξ ἐκτὸς κειμένου.

Συστηματικὴ Ἀγγλοτουρκικὴ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα εἰς τὴν θέσιν, τὰ ἔτη 1948 - 1951, ἔφερεν εἰς φῶς σποραδικὰ μυκηναϊκὰ ὄστρακα, ἐκ τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ προϊστορικῶν στρωμάτων τῆς θέσεως (JHS 1952, 105 εἰκ. 10), μὴ ταξινομούμενα ἐντὸς τῆς ΥΕ ΙΙΙ περιόδου ὑπὸ τοῦ Desborough (LMTS, 161), καὶ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων (BSA 1958 - 59, 1 - 181). Γεωμετρικὴν κεραμικὴν εἶχον ἀποκαλύψει καὶ αἱ παλαιότεραι Αὐστριακαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν. ÖJh 1932 Beiblatt, 129 - 187. GGP, 98, 104, 420.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 158, γεωμετρικὴ 265. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ CXVII.

179. ΚΛΑΖΟΜΕΝΑΙ. Ἀνασκαφαὶ ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Κλαζομενῶν ἔχουν φέρει εἰς φῶς ἀνεπαρκῶς γνωστὴν μυκηναϊκὴν, πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1921, 63, 1922, 34. JHS 1960 AR, 40. AJA 1962, 369. M. Sakellariou, *La Migration Grecque en Ionie*, 506. GGP, 419.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 160, γεωμετρικὴ 266.

180. ΚΟΛΟΦΩΝ. Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαί, τὰ ἔτη 1922, 1925 εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Κολοφῶνος ἔφερον εἰς φῶς μυκηναϊκὸν θολωτὸν τάφον περιέχοντα ἀνεπαρκῶς γνωστὴν μυκηναϊκὴν κεραμικὴν, γεωμετρικὴν κεραμικὴν ἐκ βαθέων στρωμάτων τοῦ οἰκισμοῦ καὶ νεκροταφεῖον τύμβων περιεχόντων καύσεις νεκρῶν, γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. AJA 1923, 67 - 68. H. L. Lorimer, *Homer and the Monuments*, London 1950, 106, 348 - 349. *Hesperia* 1944, 91 - 171, 1974, 264 - 266. MPL, 23. LMTS, 161. GGP, 420.

Γεωμετρικὴ θέσις 268. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXXI.

181. ΣΑΛΑΜΙΣ. Βιβλιογραφία: MV, 41, 83. P. Kavvadias, *Les Musées d'Athènes* (1894), 25 - 26. V. Stais, *Guide illustré du Musée National d'Athènes*, Collection Mycénienne, τόμ. ΙΙ (1909),¹ 131 - 133, (1915),² 151 - 155. AM 1910, 17 - 36. AE 1916, 8, 1946 - 49, 114. AA 1940, 183 - 184. AJA 1950, 1 - 9. AD 1961 - 62 Χρον., 39 - 41, 1965 Χρον., 125 - 127. JHS 1962 AR, 7. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 103 - 123. BCH 1968, 773. MPC, 77, 78. EMF, 113 - 114. LMTS, (index), GAMS, 111 ἀριθ. 387 - 389. S - S, (index). GDA, (index). DAG, (index).

Ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἔχουν ἀναφερθῇ τάφοι ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Νεκροταφεῖον ΥΕ ΙΙ - ΙΙΙ Α - Γ θαλαμοειδῶν τάφων εὐρεθὲν

εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως (Κούλουρης), ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς θέσεως Ἀγία Κυριακή πρὸς Β μέχρι τῆς θαλάσσης πρὸς Ν. Τάφοι τοῦ νεκροταφείου τούτου ἀπεκαλύφθησαν τυχαίως κατὰ καιροὺς (ΑΕ 1916, 8, 1948 - 49, 114), εἰς ἡρευνήθη (ΑΑ 1940, 183 - 184), περὶ τοὺς 20 ἐσυλήθησαν (ΕΜΦ, 113 - 114. ΑΙΑ 1960, 1 - 9) καὶ ἄλλοι κατεστράφησαν κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Γυμνασίου Σαλαμίνος (ΑΔ 1965 Χρον., 125), οἱ περισσότεροι ὅμως τούτων ἀνῆκον εἰς τὰς ΥΕ ΙΙ ἢ ΥΕ ΙΙΙ Α - Β περιόδους (ΕΜΦ, 113 - 114), ἐννέα τέλος ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ τάφοι ἡρευνήθησαν τὸ ἔτος 1965 ὑπὸ τοῦ Κ. Δαβάρα. ΑΔ 1965 Χρον., 125 - 127. ΒΧ 1968, 773.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Λιμνιώνας, μεταξὺ Ἀμπελακίων καὶ Σεληνίων, ἡρευνήθη, τὸ ἔτος 1961, ΥΕ ΙΙΙ Β2 θαλαμοειδὲς τάφος περιέχων καὶ καύσεις νεκρῶν. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 39 - 41. JHS 1962 AR, 7.

(γ) Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ναυστάθμου ὁ Καββαδίας ἡρεύνησε τὸ ἔτος 1893 περισσοτέρους τῶν 100 ὑπομνηναϊκοὺς, ὀρθογωνίους δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένους, τάφους, τεταγμένους εἰς 7 παραλλήλους σειράς, δύο μόνον τῶν ὁποίων περιεῖχον καύσεις νεκρῶν, οἱ λοιποὶ περιεῖχον ἐνταφιασμοὺς νεκρῶν εἰς συνεσταλμένην στάσιν, συνοδευομένους ἀπὸ ὑπομνηναϊκὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα. ΑΜ 1910, 17 - 36. ΑΙΑΡS 1962 (Op. Ath. 4), 103 - 123. S - S, 21 - 121.

Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 76. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXXII, Γ CXVIII, Δ CII.

182. ΑΙΓΙΝΑ. Βιβλιογραφία: ΜV, 41. JHS 1892 - 93, 195 - 226. Α. Furtwängler, Aegina (1906), 370 - 375, 434 - 440. ΑΕ 1910, 177 - 208. J. P. Harland, Prehistoric Aigina (1925). ΑΑ 1925, 317 - 320, 1928, 611 - 612, 1930, 128 - 129, 1938, 510 - 512. G. Welter, Aigina (1938), 21 - 27, 54 - 55. ΜΡΑ, 644. ΜΡC, 58, 66. W. Kraiker, Aigina (1951). S. Hiller, Alt - Ägina, τόμ. IV (I), Mykenische Keramik, 1975 (= Alt - Ägina). ΕΜΦ, 114 - 115. LMTS, 119. GAMS, 112 - 113 ἀριθ. 392 - 395. GDA, 160.

Χάρτης, G. Welter, Aigina, ἐκτὸς κειμένου.

Ἐκ τῆς Αἰγίνης ἔχουν ἀναφερθῇ ΥΕ λείψανα ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψώματος Ὅρος, κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου εὕρισκετο τὸ ἱερὸν τοῦ Ἑλλανίου Διός, προέρχονται λείψανα ΥΕ ΙΙΙ (ἄνευ ἄλλης διακρίσεως) οἰκίδων. Α. Furtwängler, Aegina, 473 - 474. ΚΜΚ, 9. G. Welter, Aigina, 26 - 27. ΕΜΦ, 115. GAMS, 113 ἀριθ. 394.

(β) Ἐκ τάφου εὐρεθέντος παρὰ τὸ χωρίον Κύλινδρα, κατὰ τὸ

μέσον τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς νήσου, ἀνεφέρθησαν YE III A ἀγγεῖα. A. Furtwängler, Aegina, 435 πίν. 123 ἀριθ. 11 - 14 MPC, 58. EMF, 115. GAMS, 113 ἀριθ. 395.

(γ) Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφαίας, κατὰ τὸ BA ἄκρον τῆς νήσου, βορείως τοῦ ὄρμου τῆς Ἀγίας Μαρίνης, ἔχουν ἀναφερθῇ YE III A - B, γεωμετρικά, ἀρχαῖκά καὶ κλασσικά λείψανα. A. Furtwängler, Aegina, 370 - 375, 434 - 440. GGP, 403.

(δ) Ἐκ τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου Κολώνα, κατὰ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς νήσου καὶ βορείως τῆς συγχρόνου πόλεως, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, προέρχονται λείψανα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ YE I - III Γ, πρωτογεωμετρικά, γεωμετρικά, ἀρχαῖκά καὶ ἐλληνιστικά λείψανα. AA 1925, 317 - 320, 1928, 611 - 612, 1930, 128 - 129, 1938, 510 - 512. Alt-Ägina, IV (I). PGP, 317. GGP, 403.

(ε) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Μύλοι BA τῶν ἱστορικῶν λειψάνων ἀνεφέρθησαν YE I - II λακκοειδεῖς καὶ περὶ τοὺς δέκα YE III B θαλαμοειδεῖς τάφοι. AE 1910, 177 - 208. Alt-Ägina, IV (I). Ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς ἴσως προέρχεται ἐν YE III Γ ἀγγεῖον (LMTS, 119 - 120) καὶ θησαυρὸς μικρῶν ἀντικειμένων τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου. JHS 1892 - 93, 195 - 226. BSA 1957, 42 - 57.

Ἡ YE III Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸ μνημονευθὲν ἀγγεῖον τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ἡ προέλευσις τοῦ ὁποίου ἐξ Αἰγίνης δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται ἀναμφισβήτητος (LMTS, 119 - 120. EMF, 114 - 115) καὶ πιθανῶς ἀπὸ δύο ἕτερα ἀγγεῖα. Alt-Ägina IV (I), 55 - 56, 101 ἀριθ. 374 - 376.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 166, γεωμετρικὴ 274. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXIX.

183. ΚΕΩΣ. Βιβλιογραφία: AA 1954, 50 - 52. BSA 1956, 11, 30, 32. AD 1960 Χρον., 527 - 533, 1967 Χρον., 470 - 479, 1968 Χρον., 388 - 393, 1969 Χρον., 395 - 400, 1970 Χρον., 438 - 444, 1971 Χρον., 467 - 471, 1972 Χρον., 611 - 612, 1973 Χρον., 547 - 550. Archaeology 1960, 290, 1962, 223 - 226, 1963, 284 - 285, 1964, 277 - 280, 1970, 339 - 342. BCH 1961, 837 - 839, 1962, 845 - 853, 1964, 821 - 830, 1965, 849 - 858, 1967, 749 - 757, 1968, 946 - 951, 1970, 1107 - 1114, 1971, 1012 - 1015, 1972, 766, 1973, 369, 1974, 694, 1975, 676 - 678, 1976, 704. JHS 1961 AR, 20 - 21, 1962 AR, 19 - 21, 1963 AR, 25, 1964 AR, 20 - 22, 1965 AR, 22 - 23, 1967 AR, 17, 1968 AR, 17 - 18, 1969 AR, 27, 1970 AR, 24 - 25, 1971 AR, 20 - 22, 1972 AR, 18 - 19, 1973 AR, 23 - 24, 1974 AR, 28 - 29, 1975 AR, 21 - 22, 1976 AR, 23. Ἐπετ. Ἐτ. Κυκλ. Μελ. 1963, 863 - 867, 1964, 353 - 368, 1965 - 66, 692 - 714, 1968, 482 - 496, 1969 - 70, 610 - 632, 1971 - 73, 694 - 747. Hesperia 1962,

263 - 283, 1964, 314 - 315, 1966, 363 - 376, 1971, 113 - 116, 359 - 396, 1972, 357 - 401, 1973, 284 - 300, 1980, 57 - 85. AJA 1965, 167, 1966, 188 - 189, 192 - 193, 1967, 304 - 305, 1968, 275 - 276, 1969, 353 - 354, 1970, 283, 1971, 313 - 314.

Χάρτης τῆς νήσου, IG, τόμ. XIII (5), σ. XXIX. AA 1954, 49 - 50 εἰκ. 1. Περιοχὴ Ἀγίας Εἰρήνης, AA 1954, 89 - 90 εἰκ. 24. Περιοχὴ Κεφάλας, BCH 1967, 748 εἰκ. 1. Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, Hesperia 1971, 359 - 361 εἰκ. 1 - 3. Ἀποψὶς Ἀγίας Εἰρήνης, Hesperia 1962 πίν. 93a. BSA 1956, πίν. 1. Ἄλλαι θέσεις, Hesperia 1971, πίν. 81 - 82.

Πρόχειρος ἔρευνα τοῦ G. Welter, τὸ ἔτος 1954 (AA 1954, 50 - 52. BSA 1956, 11, 30, 32) καὶ συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀμερικανῶν, τὰ ἔτη 1960 - 1970, ἔφερον εἰς φῶς :

(α) Λεῖψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἐκ τῶν θέσεων, (1) Κεφάλα (Hesperia 1962, 264 - 266, 1964, 313 - 317, 1966, 364, 1971, 391), (2) Πάουρα (Hesperia 1971, 392, 1972, 258), (3) Τροῦλος (Hesperia 1966, 375 - 376, 1971, 392 - 396), ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς νήσου, καὶ (4) Συκαμιᾶς (Hesperia 1972, 358) ἐπὶ τῆς ΒΑ ἀκτῆς αὐτῆς, ὅπου ἀπαντοῦν καὶ ΥΕ ΙΙ Β - Γ ὄστρακα.

(β) Προϊστορικὸν οἰκισμὸν ὅλων τῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ μικροῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης κατὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, νοτίως τῆς θέσεως Τροῦλος. Εἰς δὲ τὸν οἰκισμὸν τοῦτον συναντῶνται ἑλλαδικὰ, κυκλαδικὰ καὶ μινωικὰ στοιχεῖα. Hesperia 1962, 263 - 283, 1964, 313 - 355, 1966, 363 - 376, 1971, 358 - 391, 1972, 360 - 401.

Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ πιθανὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως Ἀγία Εἰρήνη, ἐν τῇ περιοχῇ τῶν δωματίων ΜVI, ΜVIII (Hesperia 1971, 379 - 380 εἰκ. 2, 9) καὶ τοῦ ἱεροῦ. Hesperia 1962, 280 - 281, 1964, 328 - 332, 1971, 386, 1972, 400 - 401.

Ὑπομυκηναϊκὴ (Hesperia 1962, 281, 1964, 332), πρωτογεωμετρικὴ (Hesperia 1962, 281, 1964, 332 - 333) καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ (Hesperia 1964, 333. GGP, 59) ἐκ τοῦ ἱεροῦ μαρτυροῦν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Hesperia 1964, 332 - 335.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 77, πρωτογεωμετρικὴ 167, γεωμετρικὴ 275. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XXXVI, Γ CXX.

184. ΔΗΛΟΣ. Βιβλιογραφία: Délos V, 63 - 74, Délos X, 15 - 60, Délos XV, 7 - 114. R. Vallois, L'Architecture Hellénique et Hellénistique à Délos, τόμ. I-II, Paris 1944 - 1978. H. Gallet de Santerre, Délos Primitive et Archaïque, Paris 1952 (= Délos Primitive). LMTS,

44 - 47, 148 - 149. PGP, 127 - 128, 153 - 156, 321. GGP, 153 - 157, 166 - 181, 413.

Χάρτης, Délos Primitive, σχέδιον Ε. Ἐποψις ἀπὸ ἀέρος, αὐτόθι, πίν. 33.

Αἱ ἀπὸ τοῦ 1877 ἀρξάμεναι ἀνασκαφαὶ τῶν Γάλλων ἐπὶ τῆς Δήλου, ἐκτὸς λειψάνων οἰκισμοῦ τῶν παλαιότερων περιόδων τοῦ χαλκοῦ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Κύνθου (Délos XI, 15 - 50. BSA 1956, 11. Délos Primitive, 24 - 29), ἔφερον εἰς φῶς ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τριῶν οἰκοδομημάτων θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος καὶ πολλῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν, πιθανὰς ταφάς, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν ΥΕ I - III Γ χρόνων, ἐκ διαφόρων σημείων τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος (Délos V, 63 - 74, Délos XV, 7 - 12, Délos Primitive, 61 - 112. LMTS, 44 - 47, 148 - 149, 244. BSA 1956, 11. GAMS, 180), ὡς καὶ ὑπομνηναϊκὴν (Délos XV, 9 ἀριθ. 8. Délos Primitive, 214. LMTS, 149), πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ ἱστορικῶν χρόνων λείψανα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἑραίου. Délos X, 15 - 60, 321. Délos Primitive, 203 - 315. PGP, 127 - 128, 153 - 156, 321. GGP, 153 - 157, 166 - 181, 413.

Ἐπομνηναϊκὴ θέσις 78, πρωτογεωμετρικὴ 171, γεωμετρικὴ 281. Μέρος II, Κεφ. I, Α XXXVII, Β LXXXIII, Γ CXXI, Δ CIII.

185. ΜΙΛΗΤΟΣ. Βιβλιογραφία: Abhandl. der könig. Preuss. Akad. 1908, Anhang I, 7 - 9. KMK, 15 - 16. Milet I (8), 73 - 77, 113. VI Intern. Kongr., 325 - 332. F. Schachermeyr, Heth. und Ach., 100. AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 201 - 203. MPL, 23. AJA 1956, 379 - 381, 1964, 161 - 162, 1967, 163, 169, 1969, 211, 1971, 169 - 170, 1972, 175 - 176, 1973, 177, 1974, 114, 1975, 207, 1976, 270, 1977, 298. IM 1957, 102 - 123, 1959 - 60, 1 - 96, 1968, 87 - 160, 1969 - 70, 113 - 123, 1972, 45 - 92, 1973 - 74, 63 - 137, 1975, 9 - 59, 259 - 266. TAD 1958 (I), 31 - 32, 1960 (I), 39 - 41, 1961 (II), 46 - 48, 1964 (I), 57 - 59, 1968 (I), 75 - 77, 1970 (I), 121 - 124, 1975 (I), 37 - 40. G. Kleiner, Alt - Milet, Wiesbaden 1966 (= Alt-Milet), τοῦ αὐτοῦ, Die Ruinen von Milet, Berlin 1968 (= Ruin. v. Milet). G. Huxley, Ach. and Hit, 13 - 15. LMTS, 21, 162 - 163, 227, 254. Ἄλλην βιβλιογραφίαν ἰδὲ ἐν IM 1975, 259 - 266.

Χάρτης περιοχῆς, Alt - Milet, εἰκ. 2 - 3. Ruin. v. Milet, εἰκ. 4 - 5. Διάγραμμα περιοχῆς, Alt - Milet, εἰκ. 1. IM 1969 - 70, 114 - 115 εἰκ. 1. Χάρτης λόφου Kalabaktepe, Milet, I (8), 8 - 9, Beilage 1, Ruin. v. Milet, 12 εἰκ. 11. Διάγραμμα τῆς πόλεως, Ruin. v. Milet, χάρτης ἐκτὸς κειμένου. Διάγραμμα περιοχῆς ναοῦ Ἀθηνᾶς, IM 1959 - 60, Beilage 1 - 5. Alt - Milet, εἰκ. 4. Ruin. v. Milet, εἰκ. 9.

Ἀνασκαφαὶ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Μιλήτου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1899 μέχρι σήμερον (1980), ἔχουν φέρει εἰς φῶς τὰ κάτωθι δεδομένα.

(α) Λείψανα γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων ἐπὶ τοῦ λόφου Kalabaktepe ΝΔ τῆς πόλεως. Milet I (8), 29 - 33, 113. Alt-Milet, 11 καὶ εἰκ. 1, ἀριθ. 1. GBGZ, O 68.

(β) Νεκροταφεῖον YE III B - Γ θαλαμοειδῶν τάφων ἐπὶ τοῦ λόφου Deirmentere, δυτικῶς τῆς προηγουμένης θέσεως. Abhandl. d. könig. Preuss. Akad. 1908, Anhang I, 7-9. KMK, 15-16. F. Schachermeyr, Het. und Ach., 100. AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 201-203. MPL, 23. LMTS, 163.

(γ) Λείψανα YE οἰκισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐντὸς τῆς ἀρχαίας πόλεως (Alt-Milet, εἰκ. 1, 4. Ruin. v. Milet, χάρις ἐκτὸς κειμένου, εἰκ. 9). Ὁ οἰκισμὸς, κατὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς κεραμικῆς, ἰδρῦθη ἀπὸ Κρήτας ἀποίκους (IM 1957, 117 - 118. Alt-Milet, 13) καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρία διαδοχικὰ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα ἢ περιόδους κατοικίσεως, ἐκάστη τῶν ὁποίων διακρίνεται εἰς δύο διαδοχικὰς ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις (Ia - IIIβ). Κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας περιόδου κατοικίσεως, διαρκούντων τῶν YE III B χρόνων, ὁ οἰκισμὸς κατεστράφη διὰ πυρὸς ἀλλ' ἀνφοκοδομήθη πάλιν περιεβλήθη δὲ διὰ παχέος ὀχυρωματικοῦ τείχους καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, ὅποτε καταστρέφεται καὶ πάλιν, ἢ δὲ ὑπομυκηναϊκῇ καὶ ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ κεραμικὰ κυρίως εὐρήματα ἐν αὐτῷ. Τῆς γεωμετρικῆς ὅμως περιόδου, πλὴν τῆς κεραμικῆς, ἐσώθησαν καὶ ὀλίγα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα. Milet I (8), 73 - 77, 113. VI Intern. Kongr., 325 - 332. IM 1957, 102 - 132, 1959 - 60, 1 - 96, 1968, 87 - 160, 1969 - 70, 113 - 123, 1972, 45 - 92, 1973 - 74, 63 - 137, 1975, 9 - 59, 259 - 266. LMTS, 162 - 163. Alt-Milet, 11 - 14. Ruin. v. Milet, 9 - 10.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 79, πρωτογεωμετρικὴ 172, γεωμετρικὴ 282. Μέρος II, Κεφ. I, A XXXVIII, B LXXXIV, Γ CXXII.

186. ΙΑΣΟΣ. Βιβλιογραφία: Annuario 1961 - 62, 505 - 571, 1965 - 66, 401 - 567, 1967 - 68, 537 - 590, 1969 - 70, 461 - 532. AJA 1970, 171, 1971, 169, 173 - 174, 1972, 176, 1973, 177 - 178, 184, 1974, 114, 122 - 123, 1975, 214 - 215, 1976, 277, 1977, 304 - 305. JHS 1971 AR, 46 - 47. TAD 1970 (I), 143 - 156, (II), 161 - 167, 1973 (II), 91 - 95, 1974 (I), 103 - 108. Anat. Stud. 1968, 36 - 37, 1970, 14 - 16, 1971, 38 - 40, 1972, 43 - 46, 1973, 41 - 43, 1974, 33 - 35, 1975, 26 - 27.

Χάρτης, AJA 1971, 162. Τοπογραφικὸν διάγραμμα, Annuario 1967 - 68 πίν. C (ἐκτὸς κειμένου), JHS 1971 AR, 46 εἰκ. 8. Ἀποψις, Annuario 1961 - 62, 509 εἰκ. 3.

Ἀνασκαφαὶ τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἰασοῦ ΝΑ τῆς Μιλήτου, τὰ ἔτη 1960 - 1974, ἀπεκάλυψαν ὑπὸ τὰ ἱστορικὰ λείψανα εἰς τρία σημεία, ἥτοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς, παρὰ τὴν χριστιανικὴν βασιλικὴν ἀνατολικῶς τῆς ἀγορᾶς καὶ παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀστυάδος Ἀρτέμιδος νοτίως τῆς ἀγορᾶς (JHS 1971 AR, 46 εἰκ. 8 ἀριθ. 9, 7, 11), ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τοῦ χαλκοῦ μέχρις ΥΕ III Α χρόνων (Annuario 1969 - 70, 461 - 532. AJA 1970, 171, 1971, 169, 1973, 177 - 178, 1974, 114, 1975, 215, 1976, 277. JHS 1971 AR, 47), ΥΕ III Γ καὶ ὑπομυκηναϊκὴν κεραμικὴν (Annuario 1961 - 62, 534 εἰκ. 50 d, 1965 - 66, 417, 420 εἰκ. 26), τρεῖς κυκλοτερεῖς κατασκευὰς καὶ δύο ταφὰς εἰς ἐλλειψοειδεῖς πηλίνας σαρκοφάγους μιᾶς διαμέσου περιόδου μεταξὺ ΥΕ III Γ καὶ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων (AJA 1973, 184. F. Schachermeyr, *Äg. Frühz.* 2, 194), περισσοτέρους τῶν 50 πρωτογεωμετρικοὺς τάφους, ἐντὸς τῶν ΥΕ III λειψάνων οἰκιῶν, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα (Annuario 1969 - 70, 461 - 532. AJA 1970, 171, 1971, 173, 1973, 184. JHS 1971 AR, 46 - 47. Anat. Stud. 1970, 15 - 16, 1971, 38, 1972, 44. TAD 1970 (I), 145 - 146, (II), 161) καὶ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, ταφὰς, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Annuario 1961 - 62, 534, 563 εἰκ. 50, 99, 1965 - 66, 417, 498 - 546 εἰκ. 25 - 26, εἰκ. 118 - 123. AJA 1973, 178, 184, 1977, 304. Anat. Stud. 1970, 15, 1971, 37, 1972, 45, 1973, 41 - 43, 1974, 33. TAD 1970 (I), 148, (II), 161, 1973 (II), 91 - 92, 1974 (I), 104. GGP, 265 - 267, 421.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 80, πρωτογεωμετρικὴ 173, γεωμετρικὴ 284. Μέρος II, Κεφ. I, Α XXXIX, Β LXXXV, Γ CXXIII.

187. ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΕΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ ἐν ΥΕ III Β ἢ Γ ἀγγεῖον (GAMS, 193) καὶ δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα προερχόμενα ἀπὸ τάφον. AM 1887, 226 - 229. GGP, 296, 421.

Γεωμετρικὴ θέσις 285. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXXIV.

188. ΛΕΡΟΣ. Ἐπιφανειακὰ ΥΕ III Γ ὄστρακα ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Κάστρου (BSA 1970, 54) καὶ πιθανὰ γεωμετρικὰ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀγίας Μαρίνης. BSA 1957, 135.

Γεωμετρικὴ θέσις 286. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXXV.

189. ΠΑΡΟΣ. Βιβλιογραφία: JHS 1884, 47 - 58. BSA 1897 - 98, 22 - 23, 1956, 12, 32, 34. AE 1898, 137 - 212, 1975, 230 - 266. AA 1900, 20 - 21. AM 1900, 341 - 372, 1901, 157 - 222, 1917, 1 - 98. ΑΔ 1960 Χρον., 246. ΠΑΕ 1974, 181 - 188, 1975, 197 - 211, 1976, 287 - 294, 1977, 363 - 377, 1978, 195 - 210. Ἔργον 1974, 85 - 93,

1975, 140 - 145, 1976, 146 - 153, 1977, 144 - 153, 1978, 51 - 53, 1979, 22 - 24, 1980, 38 - 39. KMK, 14. O. Rubensohn, *Das Delion von Paros*, Wiesbaden 1962 (= *Delion*). LMTS, 148. GAMS, 182. PGP, 212 - 213, 322. GGP, 166, 176 - 181, 414.

Χάρτης της νήσου, AM 1901, 157. IG, XII (5), σ. XXIII. Χάρτης περιοχής Ναούσης, ΠΑΕ 1975, 199. Χάρτης περιοχής Παροικίας, IG XII (5), σ. XXVI. ΠΑΕ 1974, 185, 1975, 198.

Έρευναι διαφόρων έρευνητών επί της νήσου Πάρου έχουν φέρει εις φῶς, εκτός έννέα νεκροταφείων τών πρώιμων περιόδων του χαλκού, ανασκαφέντων υπό του Τσουντα (ΑΕ 1898, 137 - 312), τά επόμενα λείψανα της υπ' εξέτασιν περιόδου.

(α) Επί του βραχώδους λόφου τών Κουκουναριών, κατά τον ΝΔ μυχόν του κόλπου της Ναούσης επί της βορείου ακτής της νήσου, ήρευνήθη τά έτη 1973 - 1980 υπό της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας ώχυρωμένος ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ, ύπομυκηναϊκός, πρωτογεωμετρικός και γεωμετρικός οικισμός και μία ταφή έντός σπηλαίου. Έργον 1975, 143, 1976, 146 - 153, 1977, 144 - 153, 1978, 51 - 54, 1979, 22 - 24, 1980, 38 - 39. ΠΑΕ 1974, 185 - 186, 1975, 210 - 211, 1976, 287 - 294, 1977, 363 - 377, 1978, 195 - 210.

(β) Επί τών δύο μικρών νησίδων, του Οικονόμου και του Φιλίζιου, έφ' εκατέρας πλευράς, δυτικής και ανατολικής αντιστοίχως, του κλείοντος από 'Ανατολών τον κόλπον της Ναούσης ακρωτηρίου, διεπιστώθη τά έτη 1969 - 1974 ή ύπαρξις οικισμών γεωμετρικών χρόνων. ΑΑΑ 1973, 260 - 265. Έργον 1974, 85 - 93, 1975, 140 - 142. ΠΑΕ 1975, 205 - 210.

(γ) Γερμανikai ανασκαφαι, επί της ακροπόλεως της αρχαίας Πάρου, παρά την σημερινήν πρωτεύουσαν της νήσου Παροικίαν κατά το μέσον της δυτικής ακτής της νήσου, και εις την θέσιν του κατά την βόρειον ακτήν του κόλπου της Παροικίας κειμένου Δηλίου, έφερον εις φῶς αρχιτεκτονικά λείψανα και κεραμικήν, από τών παλαιότερων περιόδων της εποχής του χαλκού μέχρι τών γεωμετρικών και ιστορικών χρόνων. AM 1917, 1 - 98. *Delion*, 8 - 15, 67 - 71, 83 - 107. ΑΔ 1960 Χρον., 246. LMTS, 148. PGP, 212 - 213. GGP, 166, 176 - 181, 414.

Η ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος εκπροσωπείται : (α) Από αρχιτεκτονικά λείψανα, περιέχοντα άφθονον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικήν και καλυπτόμενα εκ στρώματος πυρπολήσεως, (β) από μικρόν σπήλαιον, περιέχον μυκηναϊκήν ταφήν και ύπομυκηναϊκά όστρακα, επί του λόφου τών Κουκουναριών (Έργον 1975, 143, 1976, 146 - 153, 1977, 144 - 151. ΠΑΕ 1975, 210 - 211) και (γ) από πιθανά αρχιτεκτονικά λείψανα και

κεραμικήν εἰς τὸν οἰκισμὸν τῆς Παροικίας. AM 1917, I - 11, 70 - 72. LMTS, 148.

Τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐπιφανειακά ὄστρακα ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν καὶ ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ περιέχοντος τὴν μυκηναϊκὴν ταφὴν. ΠΑΕ 1975, 210. Ἔργον 1975, 143.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ κεραμικά εὐρήματα ἐκ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν (ΠΑΕ 1974, 186. Ἔργον 1974, 86 - 87, 1977, 151) καὶ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παροικίας. AM 1917, 73 - 85. PGP, 212 - 213.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου εἶναι γνωστά ἀρχιτεκτονικά λείψανα, κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν (Ἔργον 1977, 151 - 152), ἐκ τῶν νήσων Οἰκονόμου καὶ Φιλιζίου (Ἔργον 1974, 85 - 93, 1975, 140 - 143. ΠΑΕ 1974, 186 - 188, 1975, 205 - 209), ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παροικίας (AM 1917, I - 11, 73 - 85) καὶ ἐκ τοῦ Δηλίου. Delion, 83 - 107. ΑΔ 1960 Χρον., 246. GGP, 166, 176 - 181.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 82, πρωτογεωμετρικὴ 175, γεωμετρικὴ 288. Μέρος II, Κεφ. I, A XL, B LXXXVI, Γ CXXVI, Δ CIV.

190. ΝΑΞΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1897 - 98, 23. Congr. intern. d'Athènes 1905, 216 - 225. ΠΑΕ 1903, 52 - 57, 1904, 57 - 61, 1906, 81 - 89, 1908, 114 - 117, 1909, 209 - 210, 1910, 270 - 273, 1911, 357, 1937, 115 - 122, 1939, 119 - 124, 1949, 112 - 122, 1950, 269 - 280, 1951, 214 - 223, 1958, 228 - 229, 1959, 180 - 187, 1960, 258 - 262, 329 - 340, 1961, 191 - 200, 1963, 148 - 155, 1965, 167 - 182, 1967, 112 - 123, 1969, 139 - 146, 1970, 146 - 155, 1971, 172 - 180, 1972, 143 - 155, 1974, 189 - 193. AA 1930, 132 - 135. AE 1945 - 47, I - 21. BSA 1956, 12, 30, 32. ΑΔ 1960 Χρον., 249 - 251, 1961 - 62 Μελέται, 104 - 151, 1963 Χρον., 279 - 280, 1964 Χρον., 404 - 406, 1965 Χρον., 505 - 506, 515 - 522. BCH 1958, 959, 1977, 637. Ἔργον 1976, 154 - 160, 1978, 55, 1980, 37. X. Καρδαρά, Ἀπλώματα Νάξου, Ἀθήναι 1977 (= Ἀπλώματα).

Χάρτης, IG XII (5), σ. XXIII.

Ἐκ τῆς νήσου Νάξου ἔχουν γνωσθῇ, ἐκτὸς νεκροταφείων καὶ οἰκισμῶν τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (ΠΑΕ 1903 - 1910 ἔ.ἀ. ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 104 - 151 καὶ ΠΑΕ 1970, 146 - 152, 1971, 175 - 180, 1974, 192 - 193. Ἔργον 1976, 154 - 160), αἱ ἐπόμεναι πέντε θέσεις τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

(α) Ἐπὶ τοῦ λόφου Καμίνι, περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον ΒΑ τῆς πόλεως Νάξου, ὁ Ζαφειρόπουλος ἀνέσκαψε τὰ ἔτη 1959 - 1960 πέντε ΥΕ III Γ τάφους. Τρεῖς τούτων ἦσαν θαλαμοειδεῖς, εἰς λακκοειδῆς

καὶ ὁ πέμπτος ταφικὴ πυρὰ (ΑΔ 1960 Χρον., 249 - 251. ΠΑΕ 1960, 329 - 340). Ἐκ τῆς αὐτῆς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περιοχῆς, μνημονευομένης ὡς Καμινάκι, ἔχει ἀναφερθῇ παλαιότερον γεωμετρικὴ κεραμικὴ. ΠΑΕ 1937, 119 - 122, 1939, 119 - 124.

(β) Εἰς τὴν τοποθεσίαν Γκρόττα, κατὰ τὴν βόρειον παραλίαν τῆς πόλεως Νάξου, ὁ Κοντολέων ἀνέσκαψε τὰ ἔτη 1949 - 1974 ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ, ὑπομυκηναϊκόν, πρωτογεωμετρικόν καὶ γεωμετρικόν οἰκισμὸν γνωστὸν ἥδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1930. ΑΑ 1930, 134 - 135. ΠΑΕ 1949, 112 - 122, 1950, 269 - 280, 1951, 214 - 223, 1959, 185 - 187, 1961, 191 - 193, 1963, 148 - 153, 1965, 167 - 176, 1967, 112 - 119, 1971, 172 - 175, 1972, 143 - 145, 1974, 189 - 192. ΑΔ 1964 Χρον., 404 - 406. LMTS, 149 - 151.

(γ) Ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἀπλωμάτων, ἀνατολικῶς τῆς βορείου παραλίας τῆς πόλεως Νάξου, ἀνεσκάφησαν, ἐκτὸς 27 πρωτοκυκλαδικῶν τάφων (ΠΑΕ 1970, 146 - 152, 1971, 175 - 180, 1972, 145 - 155, 1974, 192 - 193. Ἔργον 1976, 154 - 160, 1977, 156 - 161), τρεῖς ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι (ΠΑΕ 1951, 222 - 223, 1958, 228 - 229, 1959, 180 - 185, 1969, 139 - 141. Χ. Καρδαρᾶ, Ἀπλώματα, 3 - 93) καὶ περισσότεροι τῶν 15 πρωτογεωμετρικοί. ΠΑΕ 1960, 259, 1961, 195 - 196, 1963, 153 - 155. ΑΔ 1964 Χρον., 406.

(δ) Παρὰ τὸ χωρίον Τσικαλαριὸ τῆς περιοχῆς Τραγαίας καὶ κατὰ τοὺς ΝΑ πρόποδας τοῦ λόφου τοῦ φέροντος τὸ μεσαιωνικὸν φρούριον τοῦ Τσικαλαριοῦ, ἠρευνήθη τὰ ἔτη 1962 - 1965 γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον ἐκ 12 τύμβων. ΑΔ 1963 Χρον., 279 - 280, 1965 Χρον., 515 - 522.

(ε) Εἰς τὰς θέσεις Καρβουνόλακκοι καὶ Λυγαρίδια, περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα νοτίως τῆς Μουτσούνας κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, ἠρευνήθη ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμὸς καὶ κτιστός, τετράγωνος τὴν κάτοψιν καὶ διὰ καμάρας στεγαζόμενος, ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφος. ΑΔ 1965 Χρον., 506 - 507.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 83, πρωτογεωμετρικὴ 176, γεωμετρικὴ 289. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧΛΙ, Β LXXXVII, Γ CXXVII, Δ CV.

191. ΣΙΦΝΟΣ. Βιβλιογραφία: ΑΜ 1896, 210. BSA 1896 - 97, 85, 1949, 1 - 92, 1956, 12 - 13. ΑΕ 1899, 73 - 134. ΠΑΕ 1975, 235 - 237. Ἔργον 1975, 152 - 155, 1976, 141 - 146, 1977, 139 - 144, 1978, 51, 1979, 26 - 27, 1980, 39. ΑΔ 1970 Χρον., 431 - 434.

Χάρτης τῆς νήσου, ΙΓ ΧΙΙ(5), σ. XXVII. Διάγραμμα ἀκροπόλεως Ἀγίου Ἀνδρέου, ΑΔ 1970 Χρον., 432, σχ.δ. 1.

Ἔρευναι γινόμεναι κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν ἐπὶ

τῆς νήσου ἔχουν φέρεi εἰς φῶς, ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (BSA 1896 - 97, 85. AE 1899, 73 - 77), τὰς ἐπομένους τρεῖς θέσεις τῶν ΥΕ καὶ γεωμετρικῶν χρόνων.

(α) Ἐπὶ τοῦ λόφου Κάστρο, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, Ἀγγλικάι ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς ὀλίγα ὄστρακα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἐν μυκηναϊκὸν ὄστρακον κύλικος, κοσμούμενον διὰ σπειρῶν, πέντε πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ οἰκισμὸν γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων. BSA 1949, 1 - 92, 1956, 12.

(β) Ἐρευναι τοῦ Τσουντα τὸ ἔτος 1898 ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ΝΑ τῆς Ἀπολλωνίας, ἐπαναληφθεῖσαι ὑπὸ τῆς Β. Φιλίππακη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1970, ἔχουν φέρεi εἰς φῶς ὠχυρωμένον διὰ τείχους ΥΕ III Β καὶ γεωμετρικῶν χρόνων οἰκισμὸν, ἐξ οὗ ἔχουν ἀναφερθῇ καὶ δύο ἐπεΐσακτα ΥΕ III Β - Γ ὄστρακα. AE 1899, 130 - 134. ΑΔ 1970 Χρον., 431 - 434. ΠΑΕ 1975, 235 - 237, 1976, 357 - 360, 1978, 192 - 194. Ἔργον 1975, 152 - 155, 1976, 141 - 146, 1977, 139 - 144.

(γ) Ἐπὶ τοῦ βραχῶδους ὑψώματος Φροῦδι τοῦ Καλαμιτισίου, περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον βορείως τοῦ Βαθέος κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς νήσου, ὁ Τσουντας παρετήρησε θεμέλια οἰκημάτων καὶ πολλὰ τεμάχια μυκηναϊκῶν ἀγγείων. AE 1899, 133 σημ. 1. ΚΜΚ, 14. BSA 1956, 12 - 13.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 178, γεωμετρικὴ 291. Μέρος II, Κεφ. I, Γ CXXVIII.

192. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. Βιβλιογραφία: Cl. Review 1887, 81 - 82. JHS 1887, 64 - 82, 1896, 243 - 247. BSA 1955, 123 - 125. AJA 1963, 208, 353 - 361, 1964, 157, 1965, 140 - 141, 1967, 163. TAD, 1964 (II), 81 - 85. Anadolu 1967, 31 - 56. Belleten 1967, 77 - 83, 1976, 3 - 53. BMC I(I), 211 - 216. Y. Boysal, Katalog der Vasen im Museum in Bodrum I, Mykenisch - Protogeometrisch, Ankara 1969 (= Katal. Bodr.). W. Radt, Siedlung und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos, Tübingen 1970, IM Beiheft 3. PGP, 218 - 221.

Χάρτης χερσονήσου Ἀλικαρνασσοῦ, IM Beiheft 3, Beilage 11. BSA 1955, 86 εἰκ. 1. Διάγραμμα περιοχῆς Müskebi, Archaeology 1964, 246.

Ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς ἀρχαίας Ἀλικαρνασσοῦ ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι τέσσαρες προϊστορικαὶ θέσεις τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου.

(α) Παρὰ τὸ χωρίον Dirmil (νῦν Göckebel), περὶ τὰ 20 χιλιόμετρα ΒΔ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, τὸ ἔτος 1963 ἀπεκαλύφθη ὀρθογώνιος

τὴν κάτωσιν θολωτὸς τάφος περιέχων 7 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. AJA 1963, 208, 351 - 361. Anadolu 1967, 44 - 45. Belleten 1976, 3 - 53. Katal. Bodr., 31 - 32, πίν. 37 - 38. GGP, 263 - 265, 421.

(β) Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Πηδάσου, παρὰ τὸ χωρίον Cökşeler περὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν πορείας βορείως τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀμφίβολοι Λελεγκοὶ θολωτοὶ τάφοι περιέχοντες γεωμετρικὴν κεραμικὴν. JHS 1896, 202, 246. Annuario 1921 - 22, 427 - 432. CR I, 124. Κρητ. Χρον. 1950, 177 ὑπόσημ. 73. BSA 1955, 123 - 125. GGP, 296, 421. IM 1970 Beiheft 3, 215 - 223.

(γ) Παρὰ τὸ χωρίον Müskebi (νῦν Ortakent) περὶ τὰ 9 χιλιόμετρα ΒΔ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ἀνεσκάφη, τὰ ἔτη 1963 - 1966, νεκροταφεῖον 45 περίπου θαλαμοειδῶν ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ τάφων. AJA 1963, 208, 353 - 357, 1964, 157, 1965, 140 - 141, 1967, 163. TAD 1964 (II), 81 - 85. Belleten 1967, 77 - 83. Anadolu 1967, 31 - 39, 1971, 63 - 72. Katal. Bodr., 3 - 29.

(δ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Assarlik, ἥτις ταυτίζεται πρὸς τὰ ἀρχαῖα Τέρμερα, κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς χερσονήσου τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ἔχουν ἀναφερθῇ τάφοι τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἐκ τῆς ὑπομυκηναϊκῆς εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν περίοδον. Cl. Review 1887, 81 - 82. JHS 1887, 64 - 82, 1896, 243 - 247. BMC I(I), 211 - 216. Anadolu 1967, 43 - 44. IM 1970 Beiheft 3, 226 - 233. MPL, 21, 23. PGP, 218 - 221. LMTS, 21, 71, 162, 254. GAMS, 194. GGP, 268, 421.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 84, πρωτογεωμετρικὴ 179, γεωμετρικὴ 292. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXXVIII, Γ CXXIX, Δ CVI.

193. ΚΑΛΥΜΝΟΣ. Βιβλιογραφία: Cl. Review 1887, 80 - 81. JHS 1887, 446 - 460. BMC I(I), 189 - 197. CVA, Great Britain 7, IIIA, 9 - 10, πίν. 8 ἀριθ. 22 - 28, πίν. 9. MPL, 22. PPS 1956, 173 - 211. BSA 1957, 127 - 133, 1962, 172 - 173. LMTS, 154, 155, 161. GAMS, 188.

Χάρτης, BSA 1962, 170 εἰκ. 5.

Ἐκ τῆς νήσου Καλύμνου, ἐκτὸς νεολιθικῶν λειψάνων ἐκ τῶν σπηλαίων τοῦ Δασκαλειοῦ, παρὰ τὸν λιμένα τῆς Ρήνας, καὶ ἐκ τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς νήσου (CR I, 106, 115. PPS 1956, 188. BSA 1957, 128, 1962, 172 - 163) καὶ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων τῶν πρῶιμων ΥΕ ΙΙΙ περιόδων ἐκ διαφόρων τοποθεσιῶν (BSA 1957, 128 - 129, 1962, 172 - 173), ἔχουν ἀναφερθῇ ΥΕ ΙΙΙ Γ ὀστρακα ἐκ τοῦ σπηλαιου τῆς Ἀγίας Βαρβάρας (BSA 1962, 172 ὑπόσημ. 177) καὶ τυχαίως εὑρεθέντες τάφοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

Περακάστρου, ἐξ ὧν προέρχονται περὶ τὰ 24 ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ ἀγγεῖα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (Cl. Review 1887, 80 - 81. JHS 1887, 446 - 460. BMC I (I), 189 - 197. CVA Great Britain 7, III A, 9 - 10. LMTS, 154) καὶ εἰς τὴν θέσιν Δᾶμος ΒΔ τοῦ Περακάστρου, ἐξ ὧν προέρχονται ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ, πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Πόθιας (BSA 1957, 129 ὑπόσημ. 287, 1962, 173 ὑπόσημ. 187. JHS 1961 AR, 35). Γεωμετρικὰ τέλος ὄστρακα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὴν τελευταίαν θέσιν. Annuario 1944 - 45, 217 - 218. BSA 1957, 129. GGP, 417.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 180, γεωμετρικὴ 293. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β LXXXIX, Γ CXXX.

194. ΚΙΜΩΛΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1954 - 55, 153 - 158. BCH 1954, 146. BSA 1956, 11 - 12. ΑΔ 1965 Χρον., 514 - 515, 1966 Χρον., 387 - 391, 1970 Χρον., 423 - 426.

Χάρτης τῆς νήσου, AM 1954 - 55, 159 Beilage 62.

(α) Ἐκ τῶν τοποθεσιῶν Ἑλληνικὰ καὶ Λίμνη ἐπὶ τῆς ΝΔ ἀκτῆς τῆς νήσου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκτὸς τάφων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (AM 1954 - 55, 154) ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ καὶ πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ (AM 1954 - 55, 154. BSA 1956, 12. ΑΔ 1966 Χρον., 389. Äg. Frühz. 2, 187) καὶ γεωμετρικοὶ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τάφοι. BCH 1954, 146. AM 1954 - 55, 153 - 157. ΑΔ 1965 Χρον., 514 - 515, 1966 Χρον., 387 - 391, 1970 Χρον., 423 - 426. GGP, 165, 167 - 172.

(β) Ἐκ τῆς ὠχυρωμένης ἀκροπόλεως Παλιόκαστρο κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου ἔχουν συλλεγῇ γεωμετρικὰ καὶ ἀρχαῖκὰ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα. AM 1954 - 55, 157.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 181, γεωμετρικὴ 294. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ CXXXI.

195. ΑΜΟΡΓΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1886, 15 - 46. AE 1898, 137 - 212. JdI 1900, 52 ἀριθ. 8. BMC I (I), 198 ἀριθ. Α 1027 - 1029. CVA Great Britain 7, IIIA, 10, πίν. 10 ἀριθ. 7. CVA Belgique 1, IIIA, 2, πίν. 2 ἀριθ. 9. JHS 1951, 251. BSA 1956, 11. PGP, 214, 321. LMTS, 147.

Χάρτης τῆς νήσου, IG XII (7), σ. 162 παρένθετος.

Ἐκ τῆς νήσου Ἀμοργοῦ, ἐκτὸς νεκροταφείων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἐκ διαφόρων θέσεων (AM 1886, 15 - 46. AE 1898, 137 - 138, 152 - 155, 165 - 168. ΑΔ 1967 Χρον., 465 - 466), τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου εἶναι γνωστὰ λείψανα ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Ἐκ τῆς μικρᾶς ἀκροπόλεως τῆς Αἰγιάλης, κατὰ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς νήσου καὶ περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον δυτικῶς τοῦ χωρίου Θολάρια, ἔχουν ἀναφερθῇ «μυκηναϊκὰ» ὄστρακα καὶ λείψανα τῶν ἱστορικῶν χρόνων. AM 1886, 40. BSA 1956, 11.

(β) Ἐκ τοῦ Ξυλοκερατιδίου, παρὰ τὸν λιμένα τῆς Κατάπολας κατὰ τὸ μέσον τῆς ΒΔ ἀκτῆς τῆς νήσου, προέρχεται ΥΕ ΙΙΙ ἄνευ ἄλλης χρονολογικῆς διακρίσεως ἀγγείων. BSA 1956, 11.

(γ) Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως Καστρὶ τῆς Ἀρκεσίνης, περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον βορείως τοῦ χωρίου Βρούτσι κατὰ τὸ ΝΔ μέρος τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ «μυκηναϊκὰ» ὄστρακα καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς προέρχονται «μυκηναϊκὰ» χαλκᾶ ξίφη καὶ ἐγγχειρίδια ὡς καὶ δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τῆς Συλλογῆς τῆς Βρεταννικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν. AM 1886, 40. JHS 1951, 251. BSA 1956, 11. PGP, 214, 321.

(δ) Ἐκ τῆς νήσου Ἀμοργοῦ προέρχονται, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὴ ἡ ἀκριβὴς θέσις εὐρέσεώς των, τὰ ἐπόμενα δεδομένα: (1) ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ θήλαστρον καὶ ὄστρακα σκύφων καὶ κρατῆρος, τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ τοῦ Βρεταννικοῦ Μουσείου, BMC I (I), 198 ἀριθ. Α 1027 - 1029. CVA Great Britain 7, ΙΙΙ Α, 10, πίν. 10 ἀριθ. 7. LMTS, 147, (2) τριφυλλόστομος ΥΕ ΙΙΙ Γ οἶνοχόη τοῦ Μουσείου τῶν Βρυξελλῶν πιθανῶς ἐξ Ἀμοργοῦ, CVA Belgique 1, ΙΙΙΑ, 2, πίν. 2 ἀριθ. 9. LMTS, 147, (3) πρωτογεωμετρικὴ πρόχους ἐν τῷ Μουσείῳ Ἐλευσίνος, JdI 1900, 52 ἀριθ. 8 καὶ (4) πρωτογεωμετρικὴ οἶνοχόη ἐν τῷ Μουσείῳ Ἀμοργοῦ. PGP, 214, 321.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 182. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ CXXXII, Δ CVII.

196. ΚΩΣ. Βιβλιογραφία: MV, 33. AA 1905, 13. KMK, 16. Annuario 1925 - 26, 235 - 312, 1965 - 66, 5 - 311, 1972 - 73, 139 - 396. JHS 1945, 102 - 104, 1958 AR, 16. BMC I (I), 180 ἀριθ. Α 978 - 979. Boll. d'Arte 1950, 320 - 331. MPL, 21 - 22. RA 1952 (I), 103 - 104. PPS 1956, 123. BSA 1957, 113 - 127, 1962, 169 - 172. Ἔργον 1959, 131 - 134. ΠΑΕ 1959, 193. LMTS, 153. PGP, 222 - 225, 324. GGP, 263 - 274, 287 - 288, 381, 418.

Χάρτης τῆς νήσου, BSA 1957, 117 εἰκ. 14, 1962, 155 εἰκ. 1, 170 εἰκ. 5. Annuario 1972 - 73, 140 εἰκ. 1, 142 εἰκ. 2. Διάγραμμα πόλεως Κῶ, Annuario 1972 - 73, 144 εἰκ. 3. Διάγραμμα νεκροταφείων Ἐλαιῶνος - Λαγκάδας, Annuario 1965 - 66, 8 - 9 εἰκ. 1 - 2.

Ἐκ τῆς νήσου Κῶ, ἐκτὸς νεολιθικῶν λειψάνων ἐκ τοῦ σπηλαίου Ἀσπρὴ Πέτρα κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς νήσου (Annuario 1925 - 26,

235 - 312. PPS 1956, 123) καὶ τῶν δεδομένων παλαιότερων περιόδων τοῦ χαλκοῦ ἐξ ἄλλων τοποθεσιῶν (Boll. d'Arte 1950, 324 - 325. JHS 1958 AR, 16. Annuario 1972 - 73, 296 - 337), τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου λείψανα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Ἱταλिकाὶ ἀνασκαφαὶ τῶν ἐτῶν 1935 - 1943, 1946 εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως Κῶ (Μεροπίδος), κατὰ τὸ ΒΑ ἄκρον τῆς νήσου, ἔφερον εἰς φῶς, ἐκ μὲν τῆς θέσεως Σεράγια ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἄνωθεν λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τοῦ χαλκοῦ, ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ οἰκισμὸν, ἀποτελούμενον ἀπὸ 3 - 4 διαδοχικὰ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα καὶ ἀκολουθούμενον ἀπὸ πρωτογεωμετρικὸν καὶ γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον (JHS 1945, 102. Boll. d'Arte 1950, 320 - 323. Ἔργον 1959, 131 - 134. ΠΑΕ 1959, 193. Annuario 1972 - 73, 139 - 396. LMTS, 153. PGP, 222 - 224, 324. GGP, 263 - 274, 287 - 288, 381, 418), ἐκ δὲ τῶν τοποθεσιῶν Ἑλαιῶνος καὶ Λαγκάδας, ΝΔ τῆς πόλεως, νεκροταφεῖον 84 περίπου ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ θαλαμοειδῶν τάφων. Boll. d'Arte 1950, 323 - 324. Annuario 1965 - 66, 5 - 311.

(β) Ἐκ τοῦ χώρου τοῦ Ἀσκληπιείου ΝΔ τῆς προηγουμένης θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ μυκηναϊκὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐνδεχομένως ἐκ τάφων. Boll. d'Arte 1950, 327. BSA 1962, 171 ὑπόσημ. 157. Annuario 1972 - 73, 253 - 261.

(γ) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν χωρίων Ἀντιμάχεια (ΚΜΚ, 16. BMC I (I), 180 ἀριθ. Α 978 - 979. MPL, 22. BSA 1962, 171 ὑπόσημ. 157) καὶ Ἑλαιῶνας (BSA 1962, 171), κατὰ τὸ μέσον τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ κεραμικὴ τῶν πρωίμων ΥΕ ΙΙΙ περιόδων καὶ ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα. Ἐκ τῆς δευτέρας θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ καὶ ΥΕ ΙΙΙ Α - Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι, ἐκ συγχύσεως προφανῶς πρὸς τὴν τοποθεσίαν Ἑλαιῶν ΝΔ τῆς πόλεως Κῶ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνωτέρω. MPL, 21. BSA 1962, 171.

(δ) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀστυπαλαίας Κῶ, κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ, ἐκ μὲν τοῦ νεολιθικοῦ σπηλαίου Ἀσπρη Πέτρα μυκηναϊκὴ, πρωτογεωμετρικὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ (Annuario 1925 - 26, 267 - 277. BSA 1957, 123. PGP, 225, 324. GGP, 270 ὑπόσημ. 1, 287, 381, 417) ἐκ δὲ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κέφαλος γεωμετρικὸς οἰκισμός. BSA 1957, 122 - 123.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 183, γεωμετρικὴ 295. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α ΧΛΙΙ, Β ΧC, Γ CXXXIII, Δ CVIII.

197. ΜΗΛΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1876, 246, 1886, 25 - 46. BSA 1895 - 96, 63 - 82, 1896 - 97, 1 - 88, 1897 - 98, 1 - 48, 1898 - 99, 3 - 19, 1910 - 11, 1 - 22, 1956, 12, 1974, 1 - 53. JdI 1899, 33 - 35. ÖJh 1952, 53 - 57.

ΑΔ 1965 Χρον., 508 - 514, 1966 Χρον., 386 - 387, 1967 Χρον., 465, 1972 Χρον., 605. JHS 1969 AR, 27, 1975 AR, 23 - 25, 1976 AR, 25 - 26. BCH 1975, 678 - 683, 1976, 706 - 710. T. D. Atkinson κ.ά., Excavations at Phylakopi in Melos, London 1904, JHS Suppl. 4 (= Phylakopi). E. Langlotz, Martin von Wagner - Museum der Universität Würzburg, Griechische Vasen (1932), 9, πίν. 4 ἀριθ. 76. CVA Sèvres, 23 - 24, πίν. 11 ἀριθ. 9, 11 - 14. CVA Haag, Scheurleer, II F, 1, πίν. 1 ἀριθ. 3. CVA München 3, 36 - 37, πίν. 141 ἀριθ. 1 - 2. CVA Deutschland Schloss Fasanerie 2, 14, πίν. 55. LMTS, 148, 227. PGP, 84, 214, 321. GGP, 165, 167 - 171, 181 - 185, 413.

Χάρτης της νήσου, BSA 1896 - 97, 72 εικ. 1, Phylakopi 217 εικ. 191. ΑΔ 1965 Χρον., 609 σχέδ. 1.

Ἐκ τῆς νήσου Μήλου, ἐκτὸς λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἐκ διαφόρων θέσεων (BSA 1896 - 97, 1 - 88. ΑΔ 1965 Χρον., 508 - 514, 1966 Χρον., 386 - 387, 1967 Χρον., 465. JHS 1969 AR, 27 - 28), τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου λείψανα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν :

(α) Ἀγγλικαὶ ἀνασκαφαὶ τῶν ἐτῶν 1896 - 1899, 1910, 1974 - 1976 εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ γνωστὴν (AM 1876, 246, 1886, 25 - 46) προϊστορικὴν θέσιν παρὰ τὴν Φυλακωπὴν, κατὰ τὸ ΒΑ ἄκρον τῆς νήσου, ἀπεκάλυψαν σημαντικὸν οἰκισμὸν τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ πολυάριθμα κεραμικὰ εὐρήματα μαρτυροῦντα τὴν κατοίκησιν τοῦ οἰκισμοῦ καθ' ὅλην ἐνδεχομένως τὴν διάρκειαν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων. Phylakopi, 145 - 148, 174, πίν. 32. BSA 1910 - 11, 18 - 19, 1974, 1 - 53 (σποράδην). MPC, 77. LMTS, 148. JHS 1975 AR, 23 - 25, 1976 AR, 25 - 26. Äg. Frühz. 2, 187.

(β) Ἐκ τῆς μικρᾶς ἀκροπόλεως Ἁγίος Ἡλίας, κειμένης νοτιώτερον τῆς Φυλακωπῆς κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐπιφανειακὰ μυκηναϊκὰ καὶ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων ὄστρακα. BSA 1896 - 97, 88, 1956, 12. ΑΔ 1972 Χρον., 605.

(γ) Παρὰ τὸ χωρίον Τρυπητὴ, δυτικῶς τῆς Φυλακωπῆς, Ἀγγλικάι ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1895 - 1896 ἀπεκάλυψαν γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον. BSA 1895 - 96, 70 - 71. JdI 1899, 33 - 35. ÖJh 1952, 53 - 57. GGP, 165, 167 - 171, 181 - 185, 413.

Ἐκ τῆς νήσου εἶναι τέλος γνωστὰ δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς θέσις εὐρέσεώς των δὲν ἀναφέρεται. PGP, 214.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 184. γεωμετρικὴ 296. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XLIII, Γ CXXXIV.

198. ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ. Ἐκ τῆς Ἀστυπαλαίας, ἐκτὸς ἐπιφανειακῶν εὐρημάτων τῶν παλαισιτέρων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἐκ διαφόρων θέσεων, εἶναι γνωστὰ δύο προϊῶν ὕψους III χρόνων ὄστρακα ἐκ τοῦ Κάστρου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου, καὶ ἐν γεωμετρικὸν καὶ πολλὰ ὄστρακα τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐκ τοῦ Κάστρου τοῦ Χωριοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τῆς σημερινῆς Χώρας, κατὰ τὴν ΝΑ ἀκτὴν τῆς νήσου (BSA 1973, 157 - 169. ΑΔ 1971 Χρον., 551 - 552). Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀρμενοχωρίου, κατὰ τὸ ΝΔ μέρος τῆς νήσου τέλος, ἔχει προσέτι ἀναφερθῇ διπλοῦς ὕψους III A - Γ θαλαμοειδῆς τάφος μετὰ δύο δρόμων. ΑΔ 1971 Χρον., 549 - 551.

Γεωμετρικὴ θέσις 300. Μέρος II, Κεφ. I, Β ΧCI, Γ CXXXV, Δ CIX.

199. ΡΟΔΟΣ. Βιβλιογραφία: (α) Ἰαλυσός, E. Biliotti - L'Abbe Cottret, L'Ile de Rhodes, Rhodes 1881, 386 - 393. MV, 1 - 18. BMC I (I), 139 - 177 ἀριθ. A 801 - 970. CVA Great Britain 7, III A, 1 - 8, πίν. 1 - 8 ἀριθ. 1 - 21. Annuario 1916, 271 - 274, 1923 - 24, 83 - 341, 1930 - 31, 253 - 335. CR I, 56 - 82, CR III, 7 - 284, CR VIII, 7 - 207, CR X, 41 - 183. MPL, 8 - 20. MPA, (index, Ialysos). MPC, 42, 52 - 58, 63 - 64, 67, 74 - 75. AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 150 - 271. LMTS, (index: Ialysos). PGP, 225 - 227. GGP, 262 - 301 (σποράδην). BSA 1973, 133 - 138.
- (β) Φάνες, Annuario 1923 - 24, 253. CVA Kopenhagen 39, 44, πίν. 52 ἀριθ. 11, πίν. 61 ἀριθ. 2. MPA, 652. BSA 1973, 141.
- (γ) Κάμειρος, A. Salzmann, La Necropole de Camiros, Paris 1875. JdI 1886, 133 - 137. MV, 17, 18, 80 - 82. Boll d'Arte 1914, 226 - 230, 1915, 283 - 300. Annuario 1914, 368 - 369, 1923 - 24, 252. CR IV, 7 - 38, CR VI - VII, 9 - 365. MPA, 649. MPC, 70, 72, 76, 148. MPL, 11, 15. LMTS, 6, 153, 155. PGP, 185 - 186, 227 - 229, 324. GGP, 262 - 301 (σποράδην). BSA 1973, 141 - 143.
- (δ) Κρητηνία. E. Biliotti - L'Abbe Cottret, L'Ile de Rhodes, 413 - 423. Annuario 1914, 365 - 366, 1923 - 24, 252, 253 (Liro, Castello). Boll. d'Arte 1914, 231 - 232. CVA Kopenhagen, 36, πίν. 46 ἀριθ. 11. BSA 1973, 145 - 146.
- (ε) Σιάνα, E. Biliotti - L'Abbe Cottret, L'Ile de Rhodes, 439, 442. Annuario 1923 - 24, 252, 253 (Kymisala). CVA Kopenhagen, 33 - 45, πίν. 39 ἀριθ. 3, πίν. 46 - 60 (σποράδην). MPA, 649. MPL, 13. BSA 1973, 146 - 147. GGP, 269, 418.
- (ς) Ἀπολακκιά, Annuario 1923 - 24, 253 - 254. CVA Kopenhagen, 33 - 46, πίν. 39 - 63 (σποράδην). MPA, 586. LMTS, 156. BSA 1973, 147.
- (ζ) Βάτι, K. F. Kinch, Fouilles de Vroulia, Berlin 1914 (= Vroulia), 2 - 4. Annuario 1923 - 24, 253, 255 (Vathy). CVA Kopenhagen, 33 - 46, πίν. 39 - 63 (σποράδην). MPA, 654. BSA, 1973, 150. AAA 1975, 223 - 226.

(η) Λάρδος, *Annuario* 1923 - 24, 253, 255 - 256. MPA, 650. GGP, 268 - 287 (Έξοχή). BSA 1973, 150 - 151.

(θ) Πυλώνα, *Annuario* 1930 - 31, 335 - 343. *Historia* 1931, 468 - 469. BSA 1973, 151.

(ι) Λίνδος, *Annuario* 1923 - 24, 252 - 253. Ch. Blinkenberg - K. F. Kinch, *Lindos I*, Berlin 1931, (= Lindos), 10, 60 - 70, 231 - 269. CVA Kopenhagen, 35, πίν. 46 αριθ. 5. MPA, 650. BSA 1973, 151. PGP, 229 - 232. GGP, 262 - 301 (σποράδην).

(ια) Ἀρχάγγελος, BCH 1949, 535. ΑΔ 1963 Μελέται, 135 - 140. BSA 1973, 153.

(ιβ) Κοσκινοῦ, ΑΔ 1963 Μελέται, 133 - 134. BSA 1973, 155.

Χάρτης τῆς νήσου, MPL, 6 εἰκ. 1. BSA 1973, 134 εἰκ. 1. Χάρτης περιοχῆς Ἰαλυσοῦ, CR VIII, 8 εἰκ. 1. BSA 1973, 136, εἰκ. 2. Διαγράμματα νεκροταφείων Ἰαλυσοῦ, *Annuario* 1923 - 24, 88 εἰκ. 2, 168 εἰκ. 96, 1930 - 31, 255 εἰκ. 2.

Ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι ἐνὸς καὶ πλέον αἰῶνος ἐπὶ τῆς νήσου ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν, ἀρξάμεναι διὰ τῆς ἀνασκαφῆς, τὸ ἔτος 1866, πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Schliemann εἰς τὰς Μυκῆνας, ὑπὸ τοῦ E. Biliotti μυκηναϊκῶν τάφων τῆς περιοχῆς τῆς Ἰαλυσοῦ, ἔχουν φέρει εἰς φῶς 40 περίπου YE θέσεις (*Annuario* 1923 - 24, 251 - 256. MPL, 6 εἰκ. 1: 37 θέσεις μετὰ τῆς Λίνδου. BSA 1973, 127 - 156: τρεῖς νέαι θέσεις, Μαριτσά, Ἀρχάγγελος, Κοσκινοῦ), ἐξ ὧν αἱ δώδεκα θέσεις, Ἰαλυσός, Φάνες, Κάμειρος, Κρητηνία, Σιάνα, Ἀπολακκιά, Βάτι, Λάρδος, Πυλώνα, Λίνδος, Ἀρχάγγελος καὶ Κοσκινοῦ ἔχουν παράσχει YE ΙΙΙ Γ δεδομένα, κυρίως κεραμικὴν ἐκ τάφων, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον χρησιμοποιηθῇ καὶ κατὰ τὰς προηγουμένης YE περιόδους, πλὴν τῆς Λίνδου, ἐκπροσωπούμενης ἀπὸ YE ΙΙΙ Γ κεραμικὴν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας πόλεως. BSA 1973, 127 - 156 καὶ βιβλιογραφία ἐκάστης θέσεως ἀνωτέρω.

Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς YE ΙΙΙ Β εἰς τὴν YE ΙΙΙ Γ περίοδον δὲν συνοδεύεται ἀπὸ καταστροφὰς ἢ ἐρημώσεις οἰκισμῶν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς κεραμικῆς, γνωστὴ ἐκ ταφικῶν κυρίως δεδομένων, παρυσιάζεται ὁμαλῇ. LMTS, 154, 156. BSA 1973, 155.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ A. Furumark, ἀπὸ ὀλίγα γεωμετρίζοντα YE ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα, ἐξ Ἀπολακκιάς ἢ ἀγνώστου προελεύσεως, πιθανῶς ὑπομυκηναϊκὰ (MPA, 574. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222), ἀλλ' ἀμφισβητηθέντα ὑπ' ἄλλων ἐρευνητῶν. LMTS, 156. BSA 1973, 155 - 156.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα κατοικήσεως, ἐκπροσωπούμενα κυρίως ἀπὸ κεραμικὴν ἐκ Καμείρου (CR VI - VII, 279, 360 - 363) καὶ Λίνδου (Lindos, 57 - 60, 233 - 242), καὶ

τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐξ Ἰαλυσοῦ (CR III, 146 - 147, CR VIII, 161 - 166) καὶ Καμείρου. CR VI - VII, 119 - 132, 189 - 192. PGP, 225 - 232.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ οἰκισμὸν τῶν ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Βρουλιά, κατὰ τὴν ΝΔ ἄκραν τῆς νήσου (K. F. Kinch, *Fouilles de Vroulia*, Berlin 1914 (= Vroulia). GBGZ, O 51 - 52), ἀπὸ κεραμικὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Καμείρου (CR VI - VII, 360 - 365) καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Λινδίας Ἀθηνᾶς (Lindos, 231 - 365), ἀπὸ τάφους, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐξ Ἰαλυσοῦ (Annuario 1923 - 24, 263, 288 - 289, 332 - 333. CR III, 37 - 149, CR VIII, 161 - 168, 172, 195), ἐκ Καμείρου (JdI 1886, 133 - 137. CR IV, 341 - 376, CR VI - VII, 32 - 103, 119 - 132, 189 - 192), ἐκ Σιάνας (Vroulia, 4. CVA Oxford 2, 75, πίν. 1 ἀριθ. 1 - 4), ἐκ Τσιγκάνας, παρὰ τὴν Κατταβίαν κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς νήσου (Vroulia, 4, 48 - 54), ἐκ Βατίου (AAA 1975, 223 - 226), ἐξ Ἐξοχῆς παρὰ τὴν Λίνδον (Acta Archaeologica 1957, 1 - 192) καὶ ἐκ Μάσαρη - Μαλώνας (CVA Kopenhagen, II D, 47 - 48, πίν. 5 ἀριθ. 3 - 8) ὡς καὶ ἀπὸ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ἐκ Καμείρου (BSA 1975, 141, 143) καὶ ἐκ Κρητηνίας (Boll. d'Arte 1914, 232. Annuario 1923 - 24, 252 (Liro). BSA 1973, 145). GGP, 262 - 301 (σποράδην), 418.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 85, πρωτογεωμετρικὴ 185, γεωμετρικὴ 301. Μέρος II, Κεφ. I, Β XCII, Γ CXXXVI, Δ CX.

IX. ΚΡΗΤΗ

200. ΧΑΝΙΑ. Βιβλιογραφία: MA, 1895 (τόμ. VI), 201 - 207. AM 1900, 466. AA 1920 - 21 Παράρτ., 164 - 165, 1965 Χρον., 568 - 569, 1966 Χρον., 425 - 427, 1967 Χρον., 501 - 504, 1968 Χρον., 413 - 415, 1969 Χρον., 428 - 431, 1970 Χρον., 465 - 467, 1971 Χρον., 508 - 509, 1972 Χρον., 635 - 637. KMK, 23. JHS 1929, 235. AA 1930, 163 - 164, 1943, 338. AJA 1958, 548 - 551. Ἐπετ. Ἐτ. Κρητ. Σπουδ. 1940, 484. F. Matz, *Forsch. auf Kreta*, (1951), 72 - 81. BCH 1968, 991 - 993, 1969, 398 - 418. AIARS 1971 (Op. Ath. 10), 1 - 7. Ἔργον 1976, 200 - 208, 1977, 199 - 204. LMTS, 168. GGP, 234, 415.

Χάρτης τῆς Κρήτης, Ar. Cr., 304 εἰκ. 17. Διάγραμμα πόλεως Χανίων, F. Matz, *Forsch. auf Kreta*, πίν. 63.

Ἐρευναι Ἑλλήνων καὶ Σουηδῶν ἀρχαιολόγων τὰ ἔτη 1964 - 1978 εἰς τὴν συνοικίαν Καστέλλι τῆς πόλεως τῶν Χανίων, ἥτις ταυτίζεται πρὸς τὴν μινωικὴν Κυδωνίαν, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν λειψάνων

τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ΥΜ ΙΙΙ Α - Γ καὶ γεωμετρικὸν οἰκισμόν. ΑΔ 1965 Χρον., 568 - 569, 1966 Χρον., 425 - 427, 1967 Χρον., 501 - 504, 1968 Χρον., 413 - 415, 1969 Χρον., 428 - 431, 1970 Χρον., 465 - 467, 1971 Χρον., 508 - 509, 1972 Χρον., 635 - 637. ΑΙΑΡS 1971 (Ορ. Αθ. 10), 1 - 7. Ἔργον 1976, 200 - 208.

Παλαιότεραι ἐρευναι καὶ τυχαῖαι συμπτώσεις ἔχουν φέρει εἰς φῶς ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Χανίων ταφᾶς ΜΜ καὶ ΥΜ ΙΙΙ Β - Γ χρόνων. ΜΑ 1895 (τόμ. VI), 201 - 207. ΑΜ 1900, 466. ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 164 - 165. ΚΜΚ, 23. ΑΑ 1930, 163 - 164, 1943, 338. ΑΙΑ 1938, 548 - 551. Ἐπετ. Ἐτ. Κρητ. Σπουδ. 1940, 484. F. Matz, Forsch. auf Kreta, 72 - 81.

Ἡ ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καστελλίου (ΑΔ 1967 Χρον., 501, 503, 1968 Χρον., 413 - 414, 1969 Χρον., 428, 429, 1970 Χρον., 467, 1972 Χρον., 635. Ἔργον 1976, 208) καὶ ἐκ τῶν τάφων. ΑΙΑ 1938, 548 - 551. F. Matz, Forsch. auf Kreta, 72 - 79. ΒCH 1969, 396 - 418. LMTS, 7, 168.

Τῆς ὑπομινωικῆς περιόδου καὶ τῶν μεταβατικῶν εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον χρόνων ἔχουν ἀναφερθῇ τρεῖς, τυχαίως εὑρεθέντες εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Δικαστηρίων τῶν Χανίων, θαλαμοειδεῖς τάφοι. ΑΑ 1930, 163 - 164. DAG, 209.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου, πλὴν τῶν μνημονευθέντων ὑπομινωικῶν - πρωτογεωμετρικῶν τάφων, ἔχουν ἀναφερθῇ ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καστελλίου. ΑΔ 1971 Χρον., 508.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ στρῶμα κατοικήσεως ἐν τῷ οἰκισμῷ τοῦ Καστελλίου, ἀποτελούμενον ἀπὸ λείψανα τοίχων καὶ κεραμικὴν (ΑΔ 1965 Χρον., 568, 1966 Χρον., 426, 1967 Χρον., 501, 1971 Χρον., 508, 1972 Χρον., 635. Ἔργον 1976, 208), ἀπὸ τάφους, ἐρευνηθέντας τὸ ἔτος 1929 ὑπὸ τοῦ Σταυροπούλου ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ρεθύμνου εἰς Χανιά καὶ περιέχοντας τεφροδόχα ἀγγεῖα (JHS 1929, 235. DAG, 209) καὶ ἀπὸ κεραμικὴν ἀγνώστου προελεύσεως τοῦ Μουσείου Χανίων. F. Matz, Forsch. auf Kreta, 80. GGP, 234 ὑπόσημ. 3, 415. ΑΔ 1972 Χρον., 635, 637.

Ἑπομινωικὴ θέσις 86, πρωτογεωμετρικὴ 186, γεωμετρικὴ 302. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XLIV, Β XCIII, Γ CXXXVII.

201. ΑΓΙΑ ΠΕΛΑΓΙΑ. Παρὰ τὸ χωρίον Ἁγία Πελαγία, ΒΔ τοῦ Ἡρακλείου ἀνεσκάφησαν τὸ ἔτος 1971 λείψανα ΜΜ/ΥΜ Ι - ΥΜ ΙΙΙ Γ οἰκισμοῦ, ὅστις εἶχεν ὑποστῇ διὰ πυρὸς καταστροφὴν κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙ Β περίοδον. Ἀνωθεν τῶν ΥΜ ΙΙΙ Γ λειψάνων, τὰ ὅποια ἐκπροσωποῦνται

κυρίως ἀπὸ κεραμικὴν, ἠκολούθουν λείψανα τῶν κλασσικῶν καὶ ἐλληνιστικῶν χρόνων. AAA 1972, 230 - 244. JHS 1973 AR, 28.

202. ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ. Ἀνασκαφαὶ τοῦ Σ. Ἀλεξίου, τὰ ἔτη 1951 - 1964, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καιράτου (νῦν Κατσαμπᾶ) ἀνατολικῶς τοῦ Ἡρακλείου, ὅπου ἔκειτο τὸ ἐπίνειον τῆς Κνωσοῦ, ἀπεκάλυψαν, πλὴν 8 ΥΜ Π - ΙΙΙ Α θαλαμοειδῶν τάφων (Σ. Ἀλεξίου, Ὑστερομινωικοὶ τάφοι λιμένος Κνωσοῦ (Κατσαμπᾶ), Ἀθῆναι 1967), ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα παλαιότερων περιόδων καὶ μίαν ΥΜ ΙΙΙ Β - Γ οἰκίαν. ΠΑΕ 1955, 311 - 320. LMTS, 169, 181, 189.

Εἰς γεωμετρικὸς τάφος ἐκ τῆς θέσεως εἶχεν ἀναφερθῇ παλαιότερον. AJA 1936, 372.

Γεωμετρικὴ θέσις 306. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XLV, Γ CXXXVIII, Δ CXI.

203. ΝΕΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. Εἰς ΥΜ Π/ΙΙΙ Α - ΙΙΙ Γ θαλαμοειδῆς τάφος, περιέχων κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα (ΑΔ 1973 Χρον., 564 - 567), καὶ μία γεωμετρικὴ ταφή (AJA 1936, 372. ΑΑ 1936, 224. Ar. Cr., 324. DAG, 209) ἔχουν γνωσθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

Γεωμετρικὴ θέσις 307. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β XCIV, Γ CXXXIX, Δ CXII.

204. ΑΜΝΙΣΟΣ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1927 - 28, 69 - 80, 1964 Χρον., 439 - 440. ΠΑΕ 1929, 94 - 104, 1930, 91 - 99, 1932, 76 - 94, 1933, 93 - 100, 1934, 128 - 133, 1935, 196 - 203, 1936, 81 - 86, 1938, 130 - 138.

Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι τοῦ Μαρινάτου εἰς τὴν 7 περίπου χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ Ἡρακλείου κειμένην κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ἀμνισοῦ, σήμερον λεγομένην τοῦ Καρτεροῦ, ἔφερον εἰς φῶς τὰ ἐπόμενα λείψανα.

(α) Ἐκ τοῦ σπηλαίου τῆς Εἰλειθυίας, ἱχνη λατρείας ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρι ῥωμαϊκῶν χρόνων. ΠΑΕ 1929, 94 - 104, 1930, 91 - 99.

(β) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ὑψώματος Παληοχώρα, περὶ τὰ 500 μ. βορείως τοῦ σπηλαίου, ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (ΠΑΕ 1932, 76 - 94, 1933, 93 - 94, 1938, 130 - 134) καὶ ὑπομινωικὴν, πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν, ἐκ δὲ τῶν δυτικῶν προπόδων τῆς Παληοχώρας τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς Θενάτα, χρονολογούμενον ἀπὸ πρωτογεωμετρικῶν μέχρι ῥωμαϊκῶν χρόνων. ΠΑΕ 1933, 94 - 100, 1934, 128 - 133, 1935, 196 - 203, 1936, 81 - 86, 1938, 130 - 138. ΑΑ 1935, 245.

(γ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Μάφεζε, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τῆς κοιλάδος, θαλαμοειδῆ τάφον τῶν ΥΜ ΙΙΙ Γ χρόνων. ΑΔ 1927 - 28, 68 - 90.

Ἡ ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ ἀνεπαρκῶς γνωστῶν ὀστράκων ἐκ τοῦ σπηλαίου τῆς Εἰλειθυίας (ΠΑΕ 1929, 99. ΑΓ. ΣΓ., 305. LMTS, 169, 181) καὶ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παληοχώρας (ΠΑΕ 1935, 197, 1938, 135 - 136) καὶ ἐνδεχομένως ὑπὸ τοῦ τάφου τοῦ Μάφεζε. ΑΔ 1927 - 28, 68 - 90.

Τῆς ὑπομινωικῆς περιόδου ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παληοχώρας. ΠΑΕ 1935, 197.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ κεραμικὰ δεδομένα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Παληοχώρας. ΠΑΕ 1934, 129, 1935, 198. ΑΑ 1935, 245. PGP, 250, 252 - 253, 324, 325 (Karteros).

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Παληοχώρας καὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Θενάτα. ΠΑΕ 1933, 96, 97, 110, 1934, 129, 1935, 197, 198, 199, 1938, 134. ΑΑ 1935, 245.

Ὑπομινωικὴ θέσις 88, πρωτογεωμετρικὴ 190, γεωμετρικὴ 308. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧCⅤ, Γ CⅪ, Δ CⅢ.

205. ΜΙΛΑΤΟΣ. Ἐκ τριῶν θαλαμοειδῶν τάφων, εὐρεθέντων εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἁγίος Φανούριος, ἀπέχουσιν 200 μ. περίπου ἀπὸ τοῦ χωρίου Μίλατος, καὶ περιεχόντων ταφὰς εἰς πηλίνας σαρκοφάγους, προέρχονται τρία ΥΜ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα. ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 154 - 157. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222 - 226. LMTS, 7, 169.

Ἐκ Μιλάτου εἶναι γνωστὰ καὶ δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα προερχόμενα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τάφου. PMn IV, 164. Annuario 1927 - 28, 569 εἰκ. 623. GGP, 243, 416. DAG, 209.

Γεωμετρικὴ θέσις 311. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β ΧCⅥ, Γ CⅪ.

206. ΜΑΛΙΑ. Βιβλιογραφία: École Française d'Athènes, Études Crétoises, τόμοι Ι - XXⅥ, Fouilles exécutées à Mallia (1922 - 1960), Paris 1928 - 1980 (= Mallia).

Ἡ θέσις τῶν Μαλίων μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀνακτόρου κατακρήθη καὶ πάλιν εἰς μικροτέραν ἑκτασιν κατὰ τὰς ΥΜ ΙΙΙ Α-Β καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου, ὡς δύναται νὰ εἰκασθῇ ἐκ δύο ἀγγείων τῶν μεταβατικῶν ΥΜ ΙΙ Β - Γ χρόνων (Mallia XI, Maisons II, 132 - 133 ἀριθ. 18 - 19) καὶ μιᾶς χαλκῆς πόρπης τῆς αὐτῆς περιόδου (Mallia XI, Maisons II, 146 ἀριθ. 20). Μετὰ ταῦτα ὁ οἰκισμὸς ἐγκαταλείπε-

ται καὶ ἐπανακατοικεῖται πάλιν κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. Mallia XI, Maisons II, 154, Mallia XVI, Maisons III, 169 - 170, Mallia XIII, Necropoles II, πίν. 41, 2, 50, A - H. LMTS, 59, 169, 171, 235. GGP, 416.

Γεωμετρικὴ θέσις 313. Μέρος II, Κεφ. I, A XLVI, B XCVII, Γ CXLII, Δ CXIV.

207. ΤΥΛΙΣΟΣ. Βιβλιογραφία: AE 1912, 197 - 233. AM 1931, 112 - 118. J. Hazzidakis, Les Villas Minoennes de Tyllissos, École Française d' Athènes, Études Crétoises, τόμ. III, Paris 1934 (= Tyllissos). AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227 - 229. ΑΔ 1964 Χρον., 440, 1972 Χρον., 621. LMTS, 169, 182. PGP, 255 - 256.

Χάρτης περιοχῆς, Tyllissos, 4 - 5, πίν. 1. Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, Tyllissos, πίν. 33.

Ἀνασκαφικὴ ἔρευνα τοῦ Ἰωσ. Χατζηδάκη τὸ ἔτος 1909 βορείως τοῦ χωρίου Τύλισος, κειμένου περὶ τὰ 12 χιλιόμετρα δυτικῶς τοῦ Ἡρακλείου, ἔφερον εἰς φῶς ΠΜ - ΥΜ III Γ οἰκισμόν, ἀποτελούμενον ἀπὸ τρία διαδοχικὰ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα, τὸ τελευταῖον τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὴν ΥΜ III Γ περίοδον. AE 1912, 197 - 233. ΑΔ 1964 Χρον., 440, 1972 Χρον., 621.

Κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τοῦ χωρίου τὸ ἔτος 1929 εὑρέθη τυχαίως ταφὴ εἰς λάκκον περιέχουσα χαλκοῦν τεφροδόχον λέβητα, συνοδευόμενον ἀπὸ ΥΕ III Γ ψευδόστομον ἀμφορέα καὶ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα (AM 1931, 112 - 118. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227 - 229), τὴν ὁποίαν ὁ Desborough θεωρεῖ πρωτογεωμετρικὴν. LMTS, 182. PGP, 255 - 256.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου κεραμικὴ εὑρέθη ἄνωθεν τῶν ΥΜ III Γ λειψάνων τοῦ οἰκισμοῦ καὶ εἰς μικρὸν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους βάθος (AE 1912, 199. Tyllissos, 93) δύο δὲ γεωμετρικαὶ οἰνοχοαὶ συνελέγησαν ἀπὸ κατεστραμμένους γεωμετρικοὺς τάφους εἰς τὴν θέσιν Πέτρες. Tyllissos, 73, 93.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 194, γεωμετρικὴ 317. Μέρος II, Κεφ. I, A XLVII, B XCVIII, Γ CXLIII, Δ CXV.

208. ΚΝΩΣΟΣ. Βιβλιογραφία: AJA 1897, 251 - 265. BSA 1899 - 1900, 3 - 93, 1900 - 1, 1 - 120, 1901 - 2, 1 - 124, 1902 - 3, 1 - 153, 1903 - 4, 1 - 62, 1926 - 27, 243 - 296, 1927 - 28, 224 - 298, 1930 - 31, 56 - 114, 1950, 165 - 192, 1954, 215 - 228, 1956, 68 - 99, 1958 - 59, 182 - 262, 1960, 128 - 148, 159 - 171, 1961, 68 - 80, 1962, 28 - 34, 46 - 74, 1963, 30 - 43, 68 - 88, 1964, 132 - 240, 1965, 58 - 98, 154 - 155, 316 - 342, 1967, 27 - 45, 57 - 75, 195 - 201, 257 - 351, 1968, 205 - 218, 1970, 191 - 202, 1971, 249 - 295, 1972, 63 - 98, 271 - 296,

1974, 181 - 257, 1976, 1 - 13, 57 - 76, 117 - 129. JHS 1933, 288 - 292, 1935, 166 - 168, 1936, 150, 1937, 137 - 138, 1954, 166 - 167, 1959 AR, 18 - 22, 1960 AR, 21 - 26, 1968 AR, 21 - 22, 1969 AR, 31 - 35, 1970 AR, 27 - 28, 1971 AR, 26 - 29, 1972 AR, 20 - 22, 1973 AR, 26 - 29, 1974 AR, 34 - 35, 1977 AR, 11 - 22, 1979 AR, 43 - 58, 1980 AR, 58.

A. J. Evans, *The Prehistoric Tombs of Knossos*, London 1906 (= PTK), *The Palace of Minos*, τόμ. I-IV 1928 - 1936 (= PMn), M. S. F. Hood, *Archaeological Survey of the Knossos Area*, London 1956 (= Survey), J. K. Brock, *Fortetsa, Early Greek Tombs near Knossos*, Cambridge 1957 (= Fortetsa), LMTS, 179 - 181. PGP, 236 - 250. GGP, 233 - 261, 415 - 416.

Χάρτης περιοχής, Survey, 5 - 7 εικ. 1 - 2 και χάρτης εκτός κειμένου.

Ἐρευναι τῶν Ἀγγλῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ μέχρι σήμερον (1980) εἰς τὴν θέσιν καὶ τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ ἔχουν φέρει εἰς φῶς ἐκτὸς τῶν λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν ἐποχῶν τὰ ἐπόμενα δεδομένα τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

Τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα κατοικήσεως, ἀποτελούμενα ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ ὀστρακα κυρίως, ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Κνωσοῦ (BSA 1930 - 31, 77 - 78, πίν. 19. LMTS, 179) καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ ἀνάκτορον περιοχῆς (BSA 1930 - 31, 89 - 91, πίν. 18. LMTS, 179. JHS 1969 AR, 33, 1974 AR, 34, 1980 AR, 48) καὶ τάφοι περιέχοντες ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν ἐκ τοῦ Μαυροσπηλιοῦ (BSA 1926 - 27, 243 - 296), ἐκ τῶν Ἰσοπάτων (PTK, 141 εἰκ. 122), ἐκ τοῦ Τεκκὲ-Ἀμπελοκήπων (JHS 1979 AR, 45 - 46), ἐκ τοῦ λόφου Κεφάλαι (BSA 1956, 68 - 80. LMTS, 179), ἐκ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου (JHS 1960 AR, 25. BSA 1968, 209 - 212), τῶν Γυψάδων (BSA 1958 - 59, 205 - 208) καὶ τῆς Φορτέτσας (Fortetsa, 8 - 10).

Ἡ ὑπομινωικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ κεραμικὴν ἐκ στρώματος κατοικήσεως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀνακτόρου (PMn II, 123 - 139 εἰκ. 71. JHS 1936, 150, 1937, 137 - 138, 1974 AR, 34. GDA, 116, 125, 284, 373) καὶ ἐκ τάφων τῶν νεκροταφείων τῶν Γυψάδων (BSA 1958 - 59, 205 - 208), τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου (BSA 1960, 128 - 148, 1968, 205 - 218), τοῦ λόφου Κεφάλαι (BSA 1965, 74 - 80, 1967, 257 - 265), τῶν Ἀμπελοκήπων - Τεκκὲ (JHS 1979 AR, 45 - 46) καὶ τῆς Φορτέτσας. Fortetsa, 8 - 10, 142. GDA, 58 - 59, 115 - 116, 234, 236, 373.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα τοίχων καὶ κεραμικὴ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνακτόρου (BSA 1930 - 31, 75 - 93. JHS 1937, 137, 1974 AR, 34) καὶ τάφοι περιέχοντες πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν ἐξ Ἰσοπάτων (JHS 1959 AR, 21. BSA 1963, 38),

Ἁγίου Ἰωάννου (BSA 1960, 128 - 148), Κεφάλας (BSA 1963, 42 - 43), Ἀμπελοκήπων - Τεκκὲ (BSA 1963, 34 - 38. JHS 1977 AR, 17, 1979 AR, 47 - 48), Φορτέτσας (Fortetsa, σποράδην) καὶ παρὰ τὴν Βίλλαν Ἀριάδην, BSA 1963, 38 - 41. PGP, 236 - 250.

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (Survey, 9 ἀριθ. 107, 109. BSA 1960, 159 - 171. JHS 1977 AR, 19 - 20) ΝΔ τοῦ ἀνακτόρου, ἀπὸ τάφους ἐκ δεκαπέντε διαφορετικῶν τοποθεσιῶν περὶ τὸ ἀνάκτορον (Survey, 10 - 22 ἀριθ. 7, 13 - 15, 21 - 22, 25 - 26, 30, 60 - 61. ΑΔ 1968 Χρον., 412. JHS 1976 AR, 28, 29, 1977 AR, 11 - 18, 22, 1979 AR, 47 - 49) καὶ ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ ἀνακτόρου (BSA 1930 - 31, 75 - 76), τοῦ παρ' αὐτὸ οἰκισμοῦ (BSA 1960, 159 - 171, 1972, 77 - 98) καὶ τῶν τάφων. GGP, 233 - 261, 415 - 416. JHS 1976 AR, 28, 29, 1977 AR, 11 - 18, 1979 AR, 47 - 49.

Ὑπομινωικὴ θέσις 90, πρωτογεωμετρικὴ 195, γεωμετρικὴ 318. Μέρος II, Κεφ. I, Β XCIX, Γ CXLIV, Δ CXVI.

209. ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ. Βιβλιογραφία: BSA 1901 - 2, 286 - 316, 1902 - 3, 274 - 387, 1903 - 4, 192 - 231, 1904 - 5, 258 - 308, 1905 - 6, 1 - 8, 1939 - 40, 38 - 59, 1965, 248 - 315, 1966, 157 - 162, 1970, 203 - 242. R. C. Bosanquet - E. M. Dawkins, The unpublished Objects from the Palaikastro Excavation 1902 - 1906, BSA Supplementary Paper I, London 1923 (= Palaikastro).

Χάρτης, BSA 1965, πίν. 64. Ἀποψις, BSA 1965, πίν. 67 α. Διάγραμμα Καστριοῦ, BSA 1965, 270 εἰκ. 3.

Ἀνασκαφαὶ Ἀγγλῶν ἐρευνητῶν, τὰ ἔτη 1902 - 1906 καὶ 1962 - 1963, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Παλαίκαστρο, κατὰ τὴν ΒΑ ἄκρην τῆς νήσου, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων ἐκ διαφόρων τοποθεσιῶν τῆς περιοχῆς χρονολογουμένων ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρις ΥΜ III Β χρόνων (BSA 1901 - 2, 286 - 316, 1902 - 3, 274 - 387, 1903 - 4, 192 - 231, 1904 - 5, 258 - 308, 1905 - 6, 1 - 8, 1939 - 40, 38 - 59, 1965, 248 - 268 1966, 157 - 162, 1970, 203 - 242. Palaikastro), καὶ ΥΜ I - ΥΜ III Γ οἰκισμὸν ἐπὶ τοῦ λόφου Καστρί παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης. BSA 1965, 269 - 315.

Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι ἐπὶ πλέον γνωστὰ ἐπτά γεωμετρικὰ ἀγγεῖα εὐρεθέντα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν ἐτῶν 1902 - 1903 ἐγγὺς τῆς ἐπιφανείας εἰς τὴν θέσιν τοῦ μινωικοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Ρουσσόλακκου. BSA 1902 - 3, 320. Ar. Cr., 326.

Γεωμετρικὴ θέσις 325. Μέρος II, Κεφ. I, Α XLVIII, Γ CXLV, Δ CXVII.

210. ΚΑΡΦΙ. Βιβλιογραφία: BSA 1935 - 36, 10, 1937 - 38, 57 - 145, 1960, 1 - 37. Ar. Cr., 303 - 313. LMTS, 172 - 177. GDA, 120 - 129.

Διάγραμμα περιοχής, BSA 1937 - 38, πίν. 8. Διάγραμμα οικισμού, BSA 1937 - 38, πίν. 9. Διάγραμμα νεκροταφείου Μνημάτων, BSA 1937 - 38, πίν. 11.

Ἀνασκαφαὶ Ἀγγλῶν ἀρχαιολόγων ὑπὸ τὸν J. D. S. Pendlebury ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Καρφί, εἰς ἀπόστασιν πορείας ἡμισείας ὥρας ΒΔ τοῦ χωρίου Τζερμιάδων τῆς ἐπαρχίας Λασιθίου, καὶ εἰς τὴν πέριξ περιοχὴν ἔφερον εἰς φῶς ἐκτεταμένον οἰκισμόν, τοῦ ὁποίου ἀνεσκάφησαν ἑκατὸν πεντήκοντα δωμάτια οἰκῶν. Ὁ οἰκισμός, ἰδρυθεὶς κατὰ τὸ β' ἡμισυ τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου, περὶ τὸ 1150 π.Χ., κατ'ἐκτίθη μέχρι τοῦ τέλους τῶν ὑπομινωικῶν χρόνων καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πρωτογεωμετρικῶν, ὅποτε ἐγκαταλείπεται εἰρηνικῶς, ἄνευ σημείων καταστροφῆς, περὶ τὸ 1100 π.Χ. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ οἰκισμοῦ ἀνεσκάφησαν ἐπὶ πλέον 21 θολωτοὶ τάφοι τῆς αὐτῆς χρονικῆς περιόδου κατανεμημένοι εἰς δύο νεκροταφεῖα. BSA 1937 - 38, 57 - 145, 1960, 1 - 37. Ar. Cr., 303 - 313. LMTS, 172 - 167. GDA, 120 - 129.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν εὑρεθῇ ἓν ἢ δύο ὄστρακα εἰς τὸν οἰκισμόν (BSA 1937 - 38, 112, 1960, 30. LMTS, 175) τῆς δὲ γεωμετρικῆς ἓν ἀγγεῖον, εἰς τὸν τάφον Μ Ι. BSA 1937 - 38, 101, 141, 1960, 1 ὑποσημ. 6.

Ὑπομινωικὴ θέσις 94, πρωτογεωμετρικὴ 201, γεωμετρικὴ 328.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α XLIX, Β C, Γ CXLVI, Δ CXVIII.

211. ΜΥΡΣΙΝΗ. Βιβλιογραφία: Κρ. Χρον. 1959, 372 - 373. BCH 1960, 819 - 821. ΑΔ 1966 Χρον., 418. LMTS, 170, 178, 190.

Ἐκ δώδεκα ΥΜ ΙΙΙ Α - Γ θαλαμοειδῶν τάφων, ἀνασκαφέντων τὸ ἔτος 1959 ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀσπροσπηλιά, εἰς ἀπόστασιν πορείας 15 λεπτῶν ἀπὸ τοῦ χωρίου Μυρσίνη Σητείας καὶ ἐγγὺς τῆς θαλάσσης (Κρ. Χρον. 1959, 372 - 373), δύο τάφοι (Α - Β) εἶχον χρησιμοποιηθῇ διὰ ταφᾶς καὶ κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον. LMTS, 178.

Ἐπὶ τῆς νοτίας κλιτύος τῆς Ἀσπροσπηλιάς ἠρευνήθησαν ἐπὶ πλέον καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν, χαλκᾶ σκεύη καὶ σιδηρᾶ ὅπλα. Κρ. Χρον. 1959, 373.

Γεωμετρικὴ θέσις 330. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β CΙ, Γ CXLVII, Δ CXIX.

212. ΜΟΥΛΙΑΝΑ. Μικρὰ ἔρευνα τοῦ Ξανθουδίδου, τὸ ἔτος 1903, ἐπὶ τοῦ λόφου Σελλάδες τοῦ χωρίου Μέσα Μουλιανὰ καὶ εἰς τὴν πέριξ περι-

οχήν, ἔφερον εἰς φῶς πενιχρά ἀρχιτεκτονικά λείψανα ἀπροσδιορίστου χρονολογίας καὶ δύο ὀρθογωνίους τὴν κάτωσιν θολωτοὺς ΥΜ ΙΙΙ Γ τάφους (Α - Β). Ὁ τάφος Α περιεῖχεν ἀκαύτους νεκροὺς, συνοδευομένους ἀπὸ πρῶιμον ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, καὶ καύσεις νεκρῶν, συνοδευομένας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἀπὸ τῆς ὑπομινωικῆς εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. Τὸ περιεχόμενον τοῦ τάφου Β ἀνήκεν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τοὺς ΥΜ ΙΙΙ Γ χρόνους. ΑΕ 1904, 21 - 52. Αρ. Cr., (index). AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 226 - 227. LMTS, 177 καὶ index. PGP, 269 - 270.

Ὑπομινωικὴ θέσις 95, πρωτογεωμετρικὴ 207. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α L, Β CII, Γ CXLVIII, Δ CXX.

213. ΑΤΣΙΠΑΔΕΣ. Εἰς τὴν θέσιν Πέζουλος τοῦ χωρίου Ἀτσιπάδες, τῆς ἐπαρχίας Ἀγίου Βασιλείου Ρεθύμνης, ἀνεσκάφησαν, τὰ ἔτη 1912 - 1913, εἴκοσι καὶ εἰς μικροὶ λακκοειδεῖς τάφοι περιέχοντες τεφροδόχα ἀγγεῖα παιδίων (ΑΕ 1915, 48 - 50). Εἰς ἐπὶ πλέον ὅμοιος τάφος ἀνεκαλύφθη βραδύτερον καὶ μετ' αὐτοῦ περιεγράφησαν λεπτομερέστερον καὶ τὰ ἐν τοῖς Μουσείοις Ρεθύμνου καὶ Χανίων εὐρήματα τῆς παλαιοτέρας ἀνασκαφῆς (ΑΕ 1975, 41 - 58). Ἐκ τῆς αὐτῆς τέλος θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ πῆλινα εἰδῶλια ἀνεπαρκῶς γνωστά. Αρ. Cr., 255. LMTS, 184. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β CIII, Γ CXLIX, Δ CXXI.

214. ΠΡΙΝΙΑΣ. Βιβλιογραφία: ΑJA 1897, 251 - 256. ΑM 1901, 247 - 257. Ausonia 1906, 117 - 120. Boll. d'Arte 1908, 441 - 462. Annuario 1914, 18 - 114. Κρ. Χρον. 1958, 181 - 185. Cronache 1969, 7 - 32. ΑΔ 1969 Χρον., 414, 1972 Χρον., 633 - 634, 1973 Χρον., 579 - 580. BCH 1971, 1055 - 1056, 1974, 718. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 286 - 289. LMTS, 182, 190. PGP, 258 - 259. GGP, 416.

Διάγραμμα τῆς ἀκροπόλεως, Annuario 1914, 18 εἰκ. 1. Ἀποψις, Cronache 1969, πίν. Ι.

Ἰταλικαὶ κυρίως ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τοῦ ΒΑ τοῦ χωρίου Πρινιά, τῆς ἐπαρχίας Μαλεβιζίου Ἡρακλείου, κειμένου λόφου Πατέλα, ἀκροπόλεως πιθανῶς τῆς ἀρχαίας Ριζηνίας, καὶ εἰς τὴν πέριξ περιοχὴν, ἔχουν φέρει εἰς φῶς τὰ ἐπόμενα δεδομένα τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

(α) Ἐκ τοῦ λόφου Πατέλα ὄστρακα ΥΜ ΙΙΙ Γ, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν ἀγγείων, εὐρεθέντα ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ Α (Annuario 1914, 71 - 74, εἰκ. 40 - 41. ΑΔ 1969 Χρον., 414. LMTS, 182. PGP, 258 - 259, 326. GGP, 416), καὶ λείψανα γεωμετρικοῦ οἰκισμοῦ. ΑΔ 1972 Χρον., 633, 1973 Χρον., 579 - 580. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 287.

(β) Ἐκ τοποθεσίας κειμένης ΒΑ τοῦ λόφου Πατέλα ἀρχιτεκτονικά λείψανα οἰκισμοῦ, ἐν οἷς καί τινα οἰκιακοῦ ἱεροῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέρχονται ΥΜ ΙΙΙ Γ ἢ ὑπομινωικὸν πῆλινον εἰδωλίον τῆς θεᾶς μὲ ὑψωμένας χεῖρας, τεμάχια ἄλλων ὁμοίων εἰδωλίων καὶ πῆλινα λατρευτικὰ σκευή. ΑΜ 1901, 247 - 257. Ausonia 1906, 119 - 120. Boll. d'Arte 1908, 455 - 457 εἰκ. 10 - 11. Κρ. Χρον. 1958, 181 - 185. LMTS, 182, 189 - 190.

(γ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Σιδεροσπηλιά, κειμένης περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον ΒΔ τοῦ λόφου Πατέλα, ἔχει ἀναφερθῇ νεκροταφεῖον ἀνασκαφέν τὰ ἔτη 1969 - 1973 καὶ περιέχον πλείονας τῶν 270 θολωτοὺς καὶ ἄλλων τύπων τάφους ὑπομινωικῶν, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. Cronache 1969, 7 - 32. BCH 1971, 1055 - 1056, 1974, 718. ΑΔ 1972 Χρον., 633 - 634, 1973 Χρον., 579 - 580. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 286 - 289.

(δ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Χάλαβρα, ΝΔ τοῦ λόφου Πατέλα, εἶναι γνωστὸς γεωμετρικὸς οἰκισμός. ΑΔ 1972 Χρον., 633, 1973 Χρον., 579 - 580. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 287.

(ε) Ἐξ ἀγνώστου τοποθεσίας τῆς περιοχῆς τοῦ Πρινιᾶ προέρχεται πρωτογεωμετρικὸς κρατὴρ τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου. ΑΙΑ 1897, 252 εἰκ. 1 - 2. PGP, 258 - 259.

Ύπομινωική θέσις 96, πρωτογεωμετρική 208, γεωμετρική 339. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LI, Γ CL, Δ CXXII.

215. ΨΥΧΡΟ. Βιβλιογραφία: JHS 1897, 350 - 361. BSA 1899 - 1900, 94 - 116. PMn IV (I), 312 - 313 εἰκ. 249 a - b. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222. J. Boardman, The Cretan Collection in Oxford, 1961 (= CCO), 1 - 78. LMTS, 49, 55, 57, 60, 69, 176, 190. GDA, 128, 284, 286, 372. GGP, 236 ὑποσημ. 6, 257, 416.

Ἐκ τοῦ Δικταίου Ἄντρου, παρὰ τὸ χωρίον Ψυχρό, ἐρευνηθέντος συστηματικῶς τὸ ἔτος 1899 ὑπὸ τοῦ D. G. Hogarth (BSA 1899 - 1900, 94 - 116. CCO, 1 - 78), προέρχονται ἐν ΥΜ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον τοῦ κροσσωτοῦ ρυθμοῦ (BSA 1899 - 1900, 103. PMn IV (I), 312 - 313 εἰκ. 249 a - b. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222. LMTS, 176), πρωτογεωμετρική καὶ γεωμετρική κεραμική (BSA 1899 - 1900, 105. CCO, 56 - 57 ἀριθ. 239 - 242. PGP, 255. GGP, 257 - 258) καὶ μικρὰ εὑρήματα, ἢ χρονολόγησις τῶν ὁποίων ἐντὸς τῶν μεταβατικῶν χρόνων δὲν εἶναι πάντοτε σαφής. BSA 1899 - 1900, 105 - 116. CCO, 1 - 88 (σποράδην). LMTS, 49, 55, 57, 60, 69, 190.

Πρωτογεωμετρική θέσις 209, γεωμετρική 340. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Γ CLI, Δ CXXIII.

216. ΕΡΓΑΝΟΣ. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὑψώματος Ἔργανος, βορείως τοῦ χωρίου Καταφύγιον τῆς ἐπαρχίας Πεδιάδος, ὁ F. Halbherr ἠρεύνησεν οἰκισμὸν ἀπροσδιορίστου χρονολογίας καὶ νεκροταφεῖον συλημένων καὶ κατεστραμμένων μικρῶν θολωτῶν τάφων, τρεῖς τῶν ὁποίων περιγράφονται ἀλλ' εἷς μόνον τούτων περιεῖχε πέντε ΥΜ III Β - Γ ἀγγεῖα. AJA 1901, 262 - 281, 302 - 305, 315 - 318. LMTS, 177.

Μέρος II, Κεφ. I, A LII, B CIV, Γ CLII.

217. ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ. Βιβλιογραφία: University of Pennsylvania, the Museum, Anthropological Publications, τόμ. III ἀριθ. 3, 80 - 185, E. H. Hall, Excavations in Eastern Crete, Vrokastro, Philadelphia, 1914 (= Vrokastro). Annuario 1927 - 28, 551 - 558. Ar. Cr., 306 - 311. LMTS, (index). PGP, 262 - 267, 327. GGP, 235, 239, 258 - 261, 417. GDA, 375. DAG, 210 καὶ index.

Χάρτης περιοχῆς, Vrokastro, πίν. XVII. Διάγραμμα οἰκισμοῦ, Vrokastro, πίν. XVIII.

Ἀνασκαφικαὶ ἐρευναι τῆς E. H. Hall, τὰ ἔτη 1910 - 1912, ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τοῦ κόλπου τοῦ Μιραμπέλλου καὶ ἀνατολικῶς τοῦ Καλοῦ Χωριοῦ κειμένου λόφου Βρόκαστρο, ὕψους 300 μ. περίπου, καὶ εἰς τὴν πέριξ περιοχὴν, ἔφερον εἰς φῶς ΜΜ καὶ ΥΜ III Γ, ὑπομινωικόν, πρωτογεωμετρικόν καὶ γεωμετρικόν οἰκισμὸν καὶ ἑπτὰ κτιστοὺς θολωτοὺς καὶ ἄλλων τύπων τάφους, καλύπτοντας χρονικῶς τὴν περιόδον ἀπὸ τῶν ΥΜ III Γ μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Vrokastro, 88 - 182. LMTS, (index). PGP, 262 - 267. GGP, 235, 239, 258 - 261.

Ὑπομινωικὴ θέσις 100, πρωτογεωμετρικὴ 212, γεωμετρικὴ 345. Μέρος II, Κεφ. I, A LIII, B CV, Γ CLIII, Δ CXXIV.

218. ΠΡΑΙΣΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1901 - 2, 231 - 270, 1905 - 6, 24 - 42. ΠΑΕ 1953, 295 - 296, 1960, 303 - 305. BCH 1954, 155. ΑΔ 1960 Χρον., 259, 1966 Χρον., 418 - 419. LMTS, 53, 177 - 178, 188. DAG, 210 καὶ index.

Χάρτης τῆς περιοχῆς, BSA 1901 - 2, πίν. VII.

Ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλῶν τὸ ἔτος 1901 εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Πραισοῦ ἀπεκάλυψαν ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἀβεβαίου χρονολογίας, τέσσαρας, κυκλοτερεῖς ἢ ὀρθογωνίους τὴν κάτωσιν, ὑστερομινωικοὺς θολωτοὺς τάφους (A, B, D, E), δύο τῶν ὁποίων (A, B) εἶχον χρησιμοποιηθῆ διὰ ταφᾶς ἢ λατρευτικούς σκοποὺς κατὰ τοὺς γεωμετρικούς καὶ ἱστορικούς χρόνους, καὶ λακκοειδῆ τάφον (C) γεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1901 - 2, 231 - 254, 1905 - 6, 24 - 42.

Τὸ ἔτος 1953 ὁ Ν. Πλάτων ἀνέσκαψεν, εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, δύο ἑτέρους γεωμετρικοὺς τάφους, μὴ περιγραφομένους (ΠΑΕ 1953, 295 - 296. BCH 1954, 155), καὶ τὸ ἔτος 1960 ἓνα ΥΜ ΙΙΙ Γ, ὀρθογώνιον τὴν κάτωσιν, θολωτὸν τάφον, εὑρεθέντα εἰς τὴν θέσιν Φωτούλα περὶ τὰ 15 λεπτὰ πορείας ΒΑ τοῦ χωρίου Νέα Πραισὸς (πρῶην Βαβέλοι). Ἔργον 1960, 212 - 213. ΠΑΕ 1960, 303 - 305. ΑΔ 1960 Χρον., 259.

Τρία τέλος πρωτογεωμετρικὰ καὶ ἕτερα τρία γεωμετρικὰ ἀγγεῖα ὥς καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἐκτὸς ἄλλων εὐρημάτων μινωικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, προερχόμενα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Πραισοῦ, κατεσχέθησαν τὸ ἔτος 1966 εἰς χεῖρας ἀρχαιοκαπήλων. ΑΔ 1966 Χρον., 418 - 419.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 213, γεωμετρικὴ 346. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι Β CVI, Γ CLIV, Δ CXXV.

219. ΒΑΣΙΛΙΚΗ. Βιβλιογραφία: Transactions of the Department of Arch. University of Pennsylv. 1905, 207 - 221, 1906, 111 - 113. LMTS, 176 - 177.

Ὁ R. B. Seager τὸ ἔτος 1906, κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν μινωικῆς θέσεως παρὰ τὸ χωρίον Βασιλικὴ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Ἱεράπετρας, ἠρεύνησε καὶ τυχαίως εὑρεθέντα ὑπὸ χωρικοῦ ΥΜ ΙΙΙ Β - Γ θολωτὸν τάφον εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Θεόδωρος, περιέχοντα πηλίνην σαρκοφάγον, τέσσαρα ΥΜ ΙΙΙ Β - Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. Transact. Dep. Arch. Univ. Penns. 1906, 129 - 132. LMTS, 176 - 177.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Β CVII, Γ CLV, Δ CXXVI.

220. ΓΟΡΤΥΣ. Βιβλιογραφία: JdI 1899, 256. Annuario 1939 - 40, 234 - 239, 1955 - 56, 207 - 288. Κρ. Χρον. 1958, 195 - 202. ΠΑΕ 1966, 189 - 193. ΑΔ 1967 Χρον., 485 - 486. G. Rizza - V. S. M. Scrinari, Il santuario sull'acropoli di Gortina, τόμ. Ι, Roma 1968 (= Santuario di Gortina). LMTS, 32, 56, 183, 193, 235. PGP, 256. GDA, (index). DAG, (index). GGP, 416.

Ἰταλικά ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1939 καὶ 1954 εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος ἔφερον εἰς φῶς ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα οἰκισμοῦ τῶν ΥΜ ΙΙΙ Γ, ὑπομινωικῶν, πρωτογεωμετρικῶν, γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων. Annuario 1955 - 56, 215 - 217. Santuario di Gortina, 3 - 199. LMTS, 32, 56, 58, 183, 193, 235, GDA, 113, 116, 225, 286, 372.

Ὁ Στ. Ἀλεξίου τέλος ἠρεύνησε, τὸ ἔτος 1966, τυχαίως εὑρεθέντα πρωτογεωμετρικὸν θολωτὸν τάφον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Γεωργικῆς

Σχολῆς, παρὰ τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐγγὺς τῆς Γόρτυνος. ΠΑΕ 1966, 189 - 191. ΑΔ 1967 Χρον., 485 - 486. DAG, 80, 166, 209, 250, 371. GDA, 226, 231, 233, 372.

Ὑπομινωικὴ θέσις 103, πρωτογεωμετρικὴ 217, γεωμετρικὴ 352. Μέρος II, Κεφ. I, Α LIV, Γ CLVI, Δ CXXVII.

221. ΛΙΛΙΑΝΑ. Βιβλιογραφία: MA 1904, 627 - 651. Ar. Cr., 315. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 230. LMTS, 183, 187, 190. PGP, 258.

Νεκροταφεῖον ὀκτὼ θαλαμοειδῶν ἢ λακκοειδῶν τάφων, τινὲς τῶν ὁποίων περιεῖχον πηλίνας σαρκοφάγους, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καλύπτοντα χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τῶν ΥΜ III Α/Β μέχρι τῶν ὑπομινωικῶν χρόνων, ἀνεσκάφη τὰ ἔτη 1902 - 1903 εἰς τὴν θέσιν Λιλιανὰ παρὰ τὴν Φαιστόν. MA 1904, 627 - 651. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 230.

Ὑπομινωικὴ θέσις 104. Μέρος II, Κεφ. I, Β CVIII, Γ CLVII, Δ CXXVIII.

222. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ. Βιβλιογραφία: Rendiconti della Reale Accademia dei Lincei 1902, 433 - 447, 1903, 317 - 351, 1905, 365 - 405, 1907, 699 - 715. MA 1903, 5 - 132, 1904, 677 - 756, 1908, 5 - 86. Memorie del R. Istituto Lombardo Scienze e lettere 1905, 235 - 254. Annuario 1925 - 26, 71 - 156, 1930 - 31, 147 - 251, 1941 - 43, 9 - 74, 1957 - 58, 348 - 355, 1967 - 68, 7 - 54, 1969 - 70, 407 - 415. L. Pernier - L. Banti, Guida degli scavi Italiani in Creta, Roma 1948 (= Guida), 28 - 38.

Χάρτης περιοχῆς, L. Pernier, Il palazzo Minoico di Festos I, 9 εἰκ. 3 καὶ πίν. I. Διάγραμμα, Guida, εἰκ. 38 - 39. Annuario 1941 - 43, 10 εἰκ. 1.

Ἱταλικά ἀνασκαφαὶ παρὰ τὴν Ἁγίαν Τριάδα, δυτικῶς τῆς Φαιστοῦ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1902, ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων, ἔφερον εἰς φῶς καὶ ΥΜ III ἀρχιτεκτονικά λείψανα, ἐπιβιοῦντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ κατὰ τὴν ΥΜ III Γ καὶ ὑπομινωικὴν περίοδον, ὥς καὶ ἵχνη λατρείας τῆς πρωτογεωμετρικῆς καὶ γεωμετρικῆς περιόδου. Annuario 1941 - 43, 50 - 69. Guida, 7 - 8, 29, 34 - 38. LMTS, 168, 171, 190.

Ὑπομινωικὴ θέσις 105, πρωτογεωμετρικὴ 219, γεωμετρικὴ 353. Μέρος II, Κεφ. I, Α LV, Γ CLVIII.

223. ΦΑΙΣΤΟΣ. Βιβλιογραφία: MA 1902, 5 - 142. L. Pernier - L. Banti, Il Palazzo Minoico di Festos (1900 - 1951), τόμ. I - II, Roma 1935, 1951. Boll. d'Arte 1955, 158 - 164. Annuario 1957 - 58, 7 - 388, 1961 - 62, 377 - 504, 1965 - 66, 313 - 399, 569 - 588, 1967 - 68, 55 - 166, 1969 - 70, 41 - 70. D. Levi, The Recent Excavations at Phaistos (Stud. in Mediter. Arch. τόμ. XI), Lund 1964. D. Levi, Festos methode e criteri di uno scavo archeologico, Roma 1968. D. Levi, Festos e la civiltà Minoica, τόμ. Ια - Ιβ, Roma 1976. LMTS, 32, 56, 168, 171, 182 - 183, 188, 193, 235. GDA, (index). DAG, (index). PGP, 258. GGP, 235, 255 - 257, 416.

Χάρτης, διάγραμμα, ἄποψις, L. Pernier, Il palazzo Minoico, di Festos, πίν. I - II, VIII. Διάγραμμα ἀκροπόλεως, MA 1902, 144, πίν. I. Διάγραμμα ἀνασκαφῶν, D. Levi, Festos methode e crit. uno scav. Arch., εἰκ. 1. Ἀποψις ἀπὸ ἀέρος, D. Levi, Festos e la civiltà Minoica, τόμ. Ια, πίν. 1 - 4.

Ἰταλικά ἀνασκαφαὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900 μέχρι σήμερον (1980) εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀνακτόρου τῆς Φαιστοῦ ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων, ἀρχιτεκτονικά λείψανα κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, μαρτυροῦντα ὅτι ἡ θέσις ἐπανακατεκτήθη κατὰ τοὺς ΥΜ ΙΙΙ Γ, ὑπομινωικούς, πρωτογεωμετρικούς καὶ γεωμετρικούς χρόνους. Annuario 1957 - 58, 255 - 320, 1961 - 62, 377 - 504, 1965 - 66, 313 - 399, 1967 - 68, 55 - 166, 1959 - 70, 41 - 70. D. Levi, Rec. Excav. at Phaistos, 12 - 13.

Ἐκ τῆς πέριξ τοῦ ἀνακτόρου περιοχῆς ἐπὶ πλέον τυχαῖαι συμπτώσεις καὶ ἐρευναι τῶν Ἰταλῶν ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν τοῦ μνημονευθέντος ἀνωτέρω νεκροταφείου τῶν Λιλιανῶν, ὑπομινωικὸν θαλαμοειδῆ τάφον κατὰ τὴν βόρειον κλιτὸν τοῦ λόφου τῆς Φαιστοῦ, τυχαίως εὑρεθέντα τὸ ἔτος 1954 κατὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ (Boll. d'Arte 1955, 158 - 164. Annuario 1969 - 70, 41 - 54. LMTS, 183 - 184. DAG, 209), πρωτογεωμετρικὸν λακκοειδῆ τάφον, εὑρεθέντα τὸ ἔτος 1957 κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν βορείως τοῦ λόφου τῆς Φαιστοῦ καὶ περιέχοντα τεφροδόχα ἀγγεῖα (Annuario 1957 - 58, 355 - 359. DAG, 210, θέσις Mulino) καὶ δώδεκα θαλαμοειδεῖς τάφους τῆς μεταβατικῆς πρὸς τοὺς πρωτογεωμετρικούς χρόνους περιόδου, ἀνασκαφέντας τὸ ἔτος 1902 εἰς τὴν θέσιν «τοῦ Φυγιώτη τὸ ἀλώνι» καὶ ἀνεπαρκῶς γνωστούς (Rend. Accad. dei Lincei 1902, 318 - 323. DAG, 210).

Ὑπομινωικὴ θέσις 106, πρωτογεωμετρικὴ 220, γεωμετρικὴ 354. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LVI, Γ CLIX.

224. ΚΑΤΩ ΣΥΜΗ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1972, 193 - 203, 1973, 188 - 199, 1974, 222 - 227, 1975, 322 - 329. Ἔργον 1976, 179 - 184, 1977, 175 - 181. ΑΑΑ 1973, 104 - 114.

Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, ΠΑΕ 1975, 328 πίν. Θ.

Ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀ. Λεμπέση τὰ ἔτη 1972 - 1977 εἰς τὴν θέσιν Κρύα Βρύση, ἀπέχουσιν περὶ τὰ 6 χιλιόμετρα ἐκ τοῦ χωρίου Κάτω Σύμη Βιάννου, ἔφερον εἰς φῶς λείψανα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ΜΜ III Β/ΥΜ I Α, ΥΜ III Γ, ὑπομινωικῶν, πρωτογεωμετρικῶν, γεωμετρικῶν καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1972 - 1977. Ἔργον 1976 - 1977 ἔ.ἀ.

Ἡ ΥΜ III Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ στρῶμα πυρᾶς, πάχους 0.40 μ., περιέχον ΥΜ III Β - Γ κεραμικὴν καὶ πήλινα εἰδώλια ζῶων. ΠΑΕ 1973, 192 πίν. 196 α - β, 1974, 224, 1975, 323. Ἔργον 1976, 181, 1977, 180.

Τῆς ὑπομινωικῆς περιόδου ἀναφέρονται ὄστρακα μόνον. ΠΑΕ 1975, 323.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ πενιχρά ἀρχιτεκτονικά λείψανα καὶ στρώματα περιέχοντα κεραμικὴν καὶ ἀπὸ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ πηλοῦ. ΠΑΕ 1973, 190 - 191, 1974, 223 - 225, 226, 1975, 324 - 328, 329. JHS 1975 AR, 28, 1976 AR, 40. Ἔργον 1976, 183, 1977, 175, 177 - 181.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 222, γεωμετρικὴ 355. Μέρος II, Κεφ. I, Δ CXXIX.

Χ. ΚΥΠΡΟΣ

225. ΛΑΠΗΘΟΣ. Βιβλιογραφία: M. Ohnefalsch - Richter, Kypros; The Bible and Homer, Berlin 1893 (= Kypros), 297, 432, 462, πίν. 98, 157. SCE I (1934), 162 - 265. SCE IV (1C), (1972), 28, 50. SCE IV (1D), (1972), σποράδην, SCE IV (2), (1948), 29 - 32, 188 - 189, 215 - 238, 428 - 431. E. Sjöqvist, Problems of the Late Cypriote Bronze Age, Stockholm 1940 (= Problems), 128. BSA 1940 - 45, 72 - 85. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 76 - 78, 232 - 240. H. Catling, Cypriot Bronzework in the Mycenaean World, Oxford 1964, 3, 72 - 259. LMTS, 26, 198 - 204.

Χάρτης τῆς νήσου, AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 144 - 145. Διάγραμμα περιοχῆς, SCE I, σχέδ. III. Ἀποψις, SCE I, εἰκ. 20.

Τυχαῖαι συμπτώσεις ἀπὸ τοῦ 1893 (Kypros, 297, 432, 462. CMC, 7 - 8. BSA 1940 - 45, 78 - 85) καὶ συστηματικαὶ ἔρευναι κυρίως τῶν Σουηδῶν τὰ ἔτη 1927 - 1931 (SCE I, 13 - 276) καὶ τοῦ Κ. Νικολάου

τὸ ἔτος 1958 (ARDA 1958, 17. JHS 1959 AR, 25. BCH 1959, 361) ἔχουν φέρει εἰς φῶς ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Λαπήθου, πλὴν ἄλλων εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (SCE I, 13 - 276), λείψανα οἰκισμοῦ ἐντὸς τῆς συγχρόνου πόλεως (SCE IV (1C), 28), τῶν ὑστέρων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἥτοι τῆς Ύστεροκυπριακῆς (= YK) III A, 1200 - 1150 π.Χ., καὶ YK III B, 1150 - 1050 π.Χ., περιόδου (SCE IV (1D), 762), καὶ θαλαμοειδεῖς τάφους, ἐκ τῶν θέσεων Ἀγία Ἀναστασία, Κυλίστρα καὶ Κάστρος, περιέχοντας, πλὴν ἄλλων, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν YK III A - B (Kypros, 462 πίν. 157. SCE I, 162 - 265, σχέδ. III, SCE IV (1C), 50. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 76 - 77, 232 - 234. LMTS, 198, 203) χρόνων καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, Κυπρο - γεωμετρικῆς (= ΚΓ) I, 1050 - 950 π.Χ., ΚΓ II, 950 - 850 π.Χ., ΚΓ III, 850 - 700 π.Χ. SCE IV (2), 29 - 33, 427.

Ύπομυκηναϊκὴ θέσις 107, πρωτογεωμετρικὴ 226, γεωμετρικὴ 361. Μέρους II, Κεφ. I, A LVII, B CIX, Γ CLX, Δ CXXX.

226. ΜΥΡΤΟΥ - ΠΗΓΑΔΕΣ. Βιβλιογραφία: J. Du Plat Taylor, Myrtou - Pigadhes; A late Bronze Age Sanctuary in Cyprus, Oxford 1977 (= Myrtou - Pigadhes). SCE IV (1C), 6 - 9, 27 - 28.

Διάγραμμα περιοχῆς, Myrtou - Pigadhes, 2 - 3 εἰκ. 1 - 2.
Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, Myrtou - Pigadhes, 11 εἰκ. 7.

Λείψανα οἰκισμοῦ καὶ ἱεροῦ τῶν ὑστέρων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἡ τελευταία φάσις χρήσεως τοῦ ὁποῖου (περίοδος VI) χρονολογεῖται εἰς τὴν YK III A περίοδον, μετὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἱερὸν καταστρέφεται καὶ ἐπαναχρησιμοποιεῖται κατὰ τοὺς ΚΓ II - III χρόνους, ἔχουν ἀνασκαφῇ εἰς τὴν θέσιν Πηγάδες, ΝΑ τοῦ χωρίου Μύρτου, κατὰ τὸ βόρειον τμήμα τῆς νήσου. Myrtou - Pigadhes, 1 - 166. SCE IV (1C), 5 - 9, 27 - 29. LMTS, 198.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 228, γεωμετρικὴ 365. Μέρους II, Κεφ. I, A LVIII, Γ CLXI, Δ CXXXI.

227. ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. Βιβλιογραφία: SCE II, 642 - 864, SCE IV (1C), 1 - 4, SCE IV (1D), index: Ayia Irini, SCE IV (2), 1. Problems, 4 - 6, 99, 128, 133, 186 - 187, 208. LMTS, 198, 202. AJA 1972, 317, 1973, 55, 1975, 129 - 130. AA 1974, 388.

Ἀποψις, διάγραμμα περιοχῆς, διάγραμμα ἀνασκαφῆς, SCE II, 642 εἰκ. 252, σχέδ. XXII - XXIII, 665 εἰκ. 263. SCE IV (1C), 4 εἰκ. 2.

Σουηδικαὶ ἀνασκαφαὶ τὸ ἔτος 1929 (SCE II, 642 - 864) καὶ Ἰταλικά ἀπὸ τοῦ ἔτους 1970 (AJA 1972, 317, 1973, 55, 1975, 129 - 130)

παρὰ τὸ χωρίον Ἁγία Εἰρήνην ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων, ΥΚ ΙΙ Γ ἢ ΥΚ ΙΙΙ Α ἱερὸν (SCE IV (1C), 1 - 4) ἐπαναχρησιμοποιηθὲν κατὰ τὴν γεωμετρικὴν καὶ ἀρχαϊκὴν περίοδον (SCE IV (2), 1), ἐξ οὗ προέρχονται κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. *Problems*, 4 - 6. *LMTS*, 198, 202.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 229, γεωμετρικὴ 366. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LIX, Γ CLXIII, Δ CXXXII.

228. ΛΕΥΚΩΣΙΑ. Βιβλιογραφία: ΑΑ 1890, 93, 1974, 382. *Kypros*, 464 - 470. CMC, I. JHS 1897, 134 - 138, 1959 AR, 27. E. Gjerstad, *Studies on Prehistoric Cyprus*, Uppsala 1926, 4. BCH 1957, 15 - 17, 1959, 354 - 355, 1962, 11 - 17. O. Masson. *Les inscriptions chypriotes syllabiques*, Paris 1961 (= Masson), 230 - 232. SCE IV (1C), SCE IV (1D), index. (Ayia Paraskevi). *LMTS*, 198, 210, 212.

Διάγραμμα τῆς περιοχῆς, *Kypros*, 464 εἰκ. 259. Masson, 231 εἰκ. 69.

Λείψανα οἰκισμοῦ ἀποτελούμενα ἀπὸ διαδοχικὰ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα, συνοδευόμενα ἀπὸ ἀνατολικοῦ τύπου ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν, ἦλθον εἰς φῶς τυχαίως τὸ ἔτος 1958 παρὰ τὸ ἐνετικὸν τεῖχος νοτίως τῆς πόλεως. BCH 1959, 354 - 355.

Μία ἐκτεταμένη δὲ νεκρόπολις τῶν τριῶν περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, περὶ τοὺς 106 τάφοι τῆς ὁποίας ἠρευνήθησαν τὰ ἔτη 1884 - 1894 ἀλλ' ὀλίγα περὶ αὐτῶν ἐδημοσιεύθησαν, ἔχει ἔλθει εἰς φῶς εἰς τὴν θέσιν Ἁγία Παρασκευὴ νοτίως τῆς Λευκωσίας. *Kypros*, 464 - 470. CMC, I. JHS 1897, 134 - 138. E. Gjerstad, *Stud. on Prehist., Cyprus*, 4. Masson, 230 - 232. BCH 1962, 11 - 17.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LX, BCX, Γ CLXIII, Δ CXXXIII.

229. ΕΓΚΩΜΗ. Βιβλιογραφία: A. S. Murray κ.ά., *Excavations in Cyprus*, London 1900. SCE I, 467 - 475, SCE IV (1C), 9, 20 - 27, 38 - 40, SCE IV (1D), (σποράδην). C. F. A. Schaeffer, *Missions en Chypre* 1932 - 1935, Paris 1936 (= *Missions*), τοῦ αὐτοῦ, *Enkomi - Alasia I*, Paris 1952, τοῦ αὐτοῦ, *Alasia IV*, Paris 1971. RA 1948, 926 - 935. AJA 1968, 372, 1970, 393, 1973, 53. P. Dikaios, *Enkomi*, τόμοι Ι - ΙΙΙ, Mainz 1969 - 1971 (= *Enkomi*). ΑΑ 1974 368 - 372. *LMTS*, (index).

Χάρτης περιοχῆς, A. S. Murray κ.ά., *Excav. in Cypr.*, ἐναντι σ. Ι. Διάγραμμα ἀνασκαφῶν, C. F. A. Schaeffer, *Alasia IV*, πτυσσόμενον σχέδιον IV. *Enkomi*, τόμ. ΙΙΙ.

Ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων, τὸ ἔτος 1896 (A. S. Murray κ.ά., *Excav. in Cyp.*, I - 54), τῶν Σουηδῶν, τὸ ἔτος 1930 (SCE I, 467 - 577), καὶ τῶν Γάλλων ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων Κύπρου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1934 (Missions, Enkomi - Alasia I, Alasia IV. Enkomi I - III) ἔχουν φέρει εἰς φῶς, ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ΥΚ ΙΙΙ Α - Β οἰκισμὸν, διακρινόμενον εἰς 3 - 5 φάσεις κατοικήσεως (Enkomi - Alasia I, Alasia IV, Enkomi II, 514 - 536. SCE IV (IC), 9, 20 - 27, 38 - 40. LMTS, 22 - 25, 197 - 198) καὶ ἀκολουθούμενον ἀπὸ ὀλίγα γεωμετρικὰ λείψανα (Enkomi II, 536), ὡς καὶ ΥΚ ΙΙΙ Β τάφους (SCE IV (IC), 51) καὶ ἄφθονον ΥΚ ΙΙΙ Β καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων.

Ὑπομνηματικὴ θέσις 110, πρωτογεωμετρικὴ 232, γεωμετρικὴ 371. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXI, Β CXI, Γ CLXIV, Δ CXXXIV.

230. ΣΙΝΤΑ. Βιβλιογραφία : AJA 1948, 531. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 168 ἀριθ. 226 - 227, 1965 (Op. Ath. 6), 99 - 116. SCE IV (IC), 41.

Διαγράμματα περιοχῆς καὶ τοποθεσίας, AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 102 - 103, εἰκ. 2 - 3.

Ἐπὶ ὑψώματος κειμένου ΒΔ τοῦ χωρίου Σίντα, περὶ τὰ 20 μίλια ἀνατολικῶς τῆς Λευκωσίας, ὁ Α. Furumark ἀνέσκαψε τὰ ἔτη 1947 - 1948 πρὸ πολλοῦ γνωστὸν ΥΚ ΙΙ Γ - ΥΚ ΙΙΙ Α ὠχυρωμένον οἰκισμὸν, διακρινόμενον εἰς τρεῖς περιόδους κατοικήσεως, καὶ θαλαμοειδῆ τάφον ἀρχαιοτέρας τοῦ οἰκισμοῦ χρονολογίας.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ΥΚ ΙΙ Γ περιόδου (1300 - 1230 π.Χ.) ὁ οἰκισμὸς κατεστράφη διὰ πυρὸς (περίοδος Ι) ἀλλ' εὐθὺς ἀνωκοδομήθη καὶ πάλιν (περίοδος ΙΙ) ἡ δὲ συνοδεύουσα αὐτὸν κεραμικὴ περιλαμβάνει, εἰσηγμένα ἐκ Ρόδου πιθανῶς καὶ ἄφθονα τοπικῆς προελεύσεως, ἀλλὰ μὲ ἔντονον ἐπίδρασιν ἐκ τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, κεραμικὰ προϊόντα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ΙΙ (περὶ τὰ 1200 π.Χ.) ὁ οἰκισμὸς ὑπέστη καὶ δευτέραν καταστροφὴν, οἰκίαι τινὲς ὅμως μετ' ἐπισκευᾶς καὶ προσθήκας ἐπανακαταφύθησαν (περίοδος ΙΙΙ) μέχρι περίπου τοῦ 1150 π.Χ., ὅποτε ἡ θέσις ἐγκαταλείπεται πρὸ τοῦ τέλους τῆς ΥΚ ΙΙΙ Α περιόδου. AJA 1948, 531. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 99 - 116. LMTS, 197 - 200.

Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXII, Γ CLXV.

231. ΑΠΛΙΚΙ. Βιβλιογραφία: *Antiqu. Journ.* 1952, 133 - 167. *AIARS* 1944 (Op. Ath. 3), 232 - 234, 1963 (Op. Ath. 4), 160, 171 - 186. *SCE IV* (1C), 17 - 19.

Διαγράμματα περιοχής και τοποθεσίας, *Antiqu. Journ.* 1952, 134 εικ. 1 - 2.

Εἰς τὴν θέσιν Καράμαλλος, νοτίως τοῦ χωρίου Ἀπλίκι, ἡ J. Du Plat Taylor ἠρεύνησε τὸ 1938 ΥΚ II Β - ΥΚ III Α οἰκισμὸν συνοδευόμενον ἀπὸ κεραμικὴν, μέρος τῆς ὁποίας ταξινομεῖται ὡς μυκηναϊκὴ (*Antiqu. Journ.* 1952, 153 - 157), καὶ μικρὰ εὐρήματα. Ὁ οἰκισμὸς ἐγκατελείφθη κατὰ τὴν ΥΚ III Α περίοδον. *Antiqu. Journ.* 1952, 133 - 167.

Μέρος II, Κεφ. I, Α LXIII, Γ CLXVI, Δ CXXXV.

232. ΙΔΑΛΙΟΝ. Βιβλιογραφία: *Kypros* (σποράδην). *CMC*, 3 - 4. *SCE II*, 460 - 641, *SCE IV* (1C), 4 - 5, 11 - 14, 35 - 38, *SCE IV* (2), 2, 29 - 33, 533 (index). *Problems*, 5 - 7. V. Karageorghis, *Nouveaux Documents*, Paris 1965, 185 - 199. J. C. Overbeck - S. Swiny, *Two Cypriot Bronze Age Sites at Kafkallia (Dhali)*, Göteborg 1972 (= *Kafkallia*). *AJA* 1973, 55 - 56.

Ἀποψις καὶ διαγράμματα περιοχῆς καὶ θέσεως, *SCE II*, 460 - 461 εικ. 190 - 191 σχέδ. IV - XVIII.

Ἀνασκαφαὶ διαφόρων ἐρευνητῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 μέχρι σήμερον (1980) εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχαίου Ἰδαλίου, νοτίως τοῦ σημερινοῦ χωρίου Δαλί, ἔχουν φέρει εἰς φῶς ὠχυρωμένον ΥΚ III Α - Β, γεωμετρικὸν καὶ ἀρχαϊκὸν οἰκισμὸν ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀμπελέρι, τοῦ δυτικωτέρου ἐκ τῶν δύο λόφων οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἰδαλίου (*SCE II*, 460 - 628, *SCE IV* (1C), 4 - 5, 11 - 14, 35 - 38, *SCE IV* (2), 2), καὶ τάφους ἐκ τῆς περιοχῆς νοτίως τῆς ἀκροπόλεως (*Kypros*, 17, 353, 408. *CMC*, 3 - 4. *SCE II*, 462, 634 - 641, *SCE IV* (1C), 50, *SCE IV* (2), 29 - 32. *Nouveaux Documents*, 185 - 189) ὡς καὶ ΜΚ - ΥΚ οἰκισμὸν καὶ ΥΚ II - ΥΚ III νεκρόπολιν εἰς τὴν θέσιν Καφκάλλια, περὶ τὰ τρία μίλια βορείως τοῦ Ἰδαλίου. *Kafkallia*, 7 - 31.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 111, πρωτογεωμετρικὴ 235, γεωμετρικὴ 375. Μέρος II, Κεφ. I, Α LXIV, Β CXII, Γ CLXVII, Δ CXXXVI.

233. ΑΘΙΕΝΟΥ. Βιβλιογραφία: *BCH* 1959, 354. *AIARS* 1963 (Op. Ath. 4), 155 ἀριθ. 15, 161 ἀριθ. 23. *AA* 1962, 366 - 367, 1974, 383. *AJA* 1973, 55.

Πρόχειρος ἔρευνα, ἐξ ἀφορμῆς τυχαίων εὐρημάτων, τὸ ἔτος 1958 ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας Κύπρου βορείως τοῦ χωρίου

Ἀθιένου (BCH 1959, 354) καὶ συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1971 (AJA 1973, 55. AA 1974, 382) ἔφερον εἰς φῶς τέσσαρα διαδοχικὰ στρώματα κατοικήσεως, ἀπὸ ΜΚ μέχρι γεωμετρικῶν χρόνων, μεταλλουργικοῦ οἰκισμού, λείψανα ἱεροῦ, τοπικὴν καὶ εἰσηγμένην ἐκ Κρήτης κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. AJA 1973, 55. AA 1974, 382.

Γεωμετρικὴ θέσις 376. Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXV, Γ CLXVIII Δ CXXXVII.

234. ΠΥΛΑ. Βιβλιογραφία: ARDA 1952, 14. JHS 1953, 134. Κυπρ. Σπουδαί, 1960, 12. BSA 1960, 115 - 120. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 168. BCH 1966, 5 - 7. Enkomi ΙΙ, 895 - 907, 913 - 925, Enkomi ΙΙΙ, πίν. 230 - 236. SCE IV (IC), 19 - 20. AA 1974, 383.

Λείψανα οἰκισμῶν καὶ νεκροταφεῖα ΥΚ χρόνων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 5 - 6 τοποθεσιῶν περὶ τὸ χωρίον Πύλα (AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 168), εἰς τὴν ΥΚ ΙΙΙ Α ὅμως περίοδον ἀνήκουν ἴσως λείψανα δύο οἰκιδῶν τῆς θέσεως Κοκκινογκρεμὸς συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. Enkomi ΙΙ, 895 - 907. SCE IV (IC), 19 - 20.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXVI, Γ CLXIX, Δ CXXXVIII.

235. ΜΑΑ. Βιβλιογραφία: ARDA 1954, 16. JHS 1955 AR, 30. Κυπρ. Σπουδαί 1960, 13. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 166. AA 1963, 532. SCE IV (IC), 112. Enkomi ΙΙ, 907 - 912. LMTS, 198.

Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἀκρωτηρίου Παλαιόκαστρο, ἐπὶ τῆς ΝΔ ἀκτῆς τῆς νήσου περὶ τὰ ἑπτὰ δὲ μίλια βορείως τῆς Νέας Πάφου καὶ ἐγγὺς τῆς Βρύσης τῆς Μάας ἢ Μᾶς, ὁ Δικαῖος ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1954 ὠχυρωμένον ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ΥΚ ΙΙΙ Α οἰκισμὸν συνοδευόμενον ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ Ιβ κεραμικὴν. Enkomi ΙΙ, 907 - 912. SCE IV (IC), 112. LMTS, 198.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXVII, Γ CLXX.

236. ΚΙΤΙΟΝ. Βιβλιογραφία: SCE ΙΙΙ, 1 - 75. SCE IV (IC), 29, 43, 51. BSA 1940 - 45, 85 - 96. BCH 1960, 504 - 588, 1961, 282 - 285, 1963, 364 - 370, 1964, 345 - 353, 1965, 266 - 268, 1966, 362 - 365, 1967, 315 - 324, 1968, 302 - 311, 1969, 517 - 527, 1970, 251 - 258, 1971, 377 - 390, 1972, 1058 - 1064, 1973, 648 - 653, 1974, 865 - 870, 1975, 831 - 835, 1976, 875 - 882, 1977, 753 - 759. AA 1963, 518 - 524, 1974, 372 - 379. Κυπρ. Σπουδαί 1962, 167 - 171. RDAC 1963, 1 - 13. V. Karageorghis, Excavations at Kition, τόμ. Ι, ΙV, Nicosia 1974, 1981 (=Excav. Kit.), C. Clerc κ.ἄ., Fouilles de Kition, τόμοι ΙΙ - ΙΙΙ, Nicosia 1976 - 1977 (=Fouill. Kit.) V. Kara-

georghis, Kition, Mycenaean and Phoenician Discoveries in Cyprus, London 1976 (= Kition).

Διάγραμμα περιοχής, BCH 1960, 505 εικ. 1. Kition, 23 εικ. 5. Άποψις ακρόπολεως, SCE III, 2 - 3 εικ. 1 - 2. Διάγραμμα άνασκαφής, Kition, 62 εικ. 11. Fouill. Kit. II, 13 - 14 εικ. 1 - 2.

Άνασκαφαί των Άγγλων τὸ ἔτος 1913 (BSA 1940 - 45, 85 - 96) καὶ τῶν Σουηδῶν, τὰ ἔτη 1929 - 1930 (SCE III, 1 - 75), ἐπὶ τοῦ λόφου Μπαμπούλα, ὅστις ἀπετέλει τὴν ἀκρόπολιν τοῦ ἀρχαίου Κιτίου, κατὰ τὴν ΒΑ παρυφὴν τῆς συγχρόνου Λάρνακος, ἔφερον εἰς φῶς λείψανα κατοικήσεως ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ΥΚ III καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γεωμετρικῆς περιόδου μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων (SCE III, 1 - 75). Άνασκαφαί δὲ τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων τῆς Κύπρου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 εἰς τὴν θέσιν Πευκάκια, περὶ τὰ 400 μ. δυτικῶς τοῦ λόφου Μπαμπούλα καὶ παρὰ τὸν ναὸν τῆς Χρυσοπολίτισσας, ἀπεκάλυψαν ὠχυρωμένον ΠΚ, ΥΚ II - ΥΚ III Α - Β, μετ' ἀφθόνου ΥΕ III Γ I κεραμικῆς, καὶ γεωμετρικὸν οἰκισμὸν ὥς καὶ τάφους κατεσκευασμένους ἐντὸς τῶν αὐλῶν τῶν οἰκῶν. BCH 1960, 504 - 588. Kition, 7 - 184. Excav. Kit., I, 1 - 178, Fouill. Kit. II, 1 - 290, Fouill. Kit. III, 1 - 226. SCE IV (IC), 29, 43, 51.

Υπομνηματικὴ θέσις 112, πρωτογεωμετρικὴ 238, γεωμετρικὴ 380. Μέρος II, Κεφ. I, Α LXVIII, Β CXIII, Γ CLXXI, Δ CXXXIX.

237. ΚΟΥΚΛΙΑ - ΠΑΛΑΙΠΑΦΟΣ. Βιβλιογραφία: JHS 1888, 158 - 271, 1953, 135 - 136, 1954, 172 - 173, 1955 AR, 31, 1956 AR, 43. Κυπρ. Σπουδαί 1950, 189 - 202, 1951, 155 - 171. Antiqu. Journ. 1951, 51 - 66. Liverpool Bulletin 1952, 29 - 66. ILN 1953, 613, 710. Historia 1954, 121 - 125. AIARS 1960 (Op. Ath. 3), 155 - 175. AA 1967, 303 - 330, 1968, 681 - 687, 1969, 398 - 406, 1970, 24 - 31, 1971, 1 - 10, 1972, 276 - 284, 1974, 28 - 48, 384, 1975, 435 - 455. BCH 1976, 884 - 886, 1977, 759 - 761. RDAC 1967, 1 - 24, 30 - 49, 1968, 90 - 92, 1969, 33 - 42, 1970, 75 - 80, 1971, 43 - 48, 1973, 186 - 198, 1974, 132 - 146, 1975, 69 - 80, 1976, 92 - 97, 1977, 133 - 140. Nouveaux Documents, 157 - 184. SCE IV (IC), 28.

Χάρτης περιοχῆς, RDAC 1967, 3 εικ. 2. AA 1967, 304 εικ. 1, 1968, 674 εικ. 1. Άποψις AA 1967, 306 εικ. 3.

Άγγλικαί άνασκαφαί εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Πάφου, παρὰ τὸ χωρίον Κούκλια, τὰ ἔτη 1888 καὶ 1950 - 1956 (JHS 1888, 158 - 271, 1953, 135 - 136, 1954, 172 - 173, 1955 AR, 31, 1956 AR, 43. Κυπρ. Σπουδαί 1950, 189 - 202, 1951, 155 - 171. Antiqu. Journ. 1951, 51 - 66.

Liverpool Bulletin 1952, 29 - 66) και ἔρευναι τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων τῆς Κύπρου τὸ ἔτος 1966 (RDAC 1967, 1 - 24) ὡς καὶ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ Ἑλβετο - γερμανικῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τοῦ 1966 μέχρι σήμερον (1980), (AA 1967 - 1977 ἔ.ἀ. RDAC 1967 - 1977 ἔ.ἀ.), ἔχουν φέρει εἰς φῶς Ἱχνη ΥΚ ΙΙ Α - Β καὶ γεωμετρικῆς κατοικήσεως, συνιστάμενα ἀπὸ ἄφθονον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, προερχόμενα ἐκ δύο φρεάτων εἰς τὴν θέσιν Εὐρετὴ ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου (AA 1969, 398 - 406. RDAC 1969, 38 - 42. Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 69 - 76), ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὴν ΝΔ παρυφὴν τοῦ χωρίου (Κυπρ. Σπουδαί 1950, 195, 1951, 162. Antiqu. Journ. 1951, 59. SCE IV (IC), 10 - 11, 28) καὶ ἐξ ἄλλων θέσεων (Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 73) ὡς καὶ ΥΚ ΙΙ - ΙΙΙ Α - Β καὶ γεωμετρικοὺς τάφους ἐκ τῶν θέσεων (χάρτης, AA 1967, 304 εἰκ. 1. RDAC 1967, 3 εἰκ. 2) Ξυλινὸς (JHS 1888, 160. JHS 1956 AR, 25), Ξερολίμνη (RDAC 1967, 1 - 24), Μάντισσα (Nouveaux Documents, 157 - 184), Ἀσπρογῆ (ARDA 1953, 15. JHS 1954, 172 - 173), Καμίνια (ARDA 1953, 15), Εὐρετὴ (ILN 1953, 710 - 711. JHS 1953, 133), Λάκκος τοῦ Σκάρνου (RDAC 1969, 38, 1970, 80) καὶ Σκάλες. Κυπρ. Σπουδαί 1951, 163 - 164. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 165 ἀριθ. 135 - 142. Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 69 - 77.

Ύπομνηματικὴ θέσις 113, πρωτογεωμετρικὴ 239, γεωμετρικὴ 381. Μέρους ΙΙ, Κεφ. Ι, Α LXIX, Β CXIV, Γ CLXXII, Δ CXL.

238. ΚΟΥΡΙΟΝ. Βιβλιογραφία: A. S. Murray κ.ἀ., Excav. in Cypr., 57 - 89. AJA 1937, 56 - 85, 1938, 261 - 275, 1952, 178, 1954, 131 - 142, 1961, 53 - 54. RDAC 1937 - 39, 216, 1969, 1 - 28, 1970, 25 - 74. JHS 1939, 209. Univ. Mus. Penns. Bulletin 1939, 14 - 20, 1940, 3 - 14. Problems, 7. Κυπρ. Σπουδαί 1960, 12 - 14. SCE IV (IC), 14 - 17, 38. J. L. Benson, Bamboula at Kourion; The Necropolis and the Finds, Philadelphia 1972 (= Kourion). J. L. Benson, The Necropolis of Kaloriziki, Göteborg 1973 (= Kaloriziki).

Διάγραμμα τῆς περιοχῆς, A. S. Murray κ.ἀ., Excav. in Cypr., 56. AJA 1954, πίν. 18, εἰκ. 1. Kourion, πίν. 1.

(α) Ἐπὶ τοῦ λόφου Παμπούλα, ΒΑ τοῦ χωρίου Ἐπισκοπὴ κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τῆς νήσου, ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων, τὸ ἔτος 1896, ἀπεκάλυψαν περὶ τοὺς 52 τάφους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (Excav. in Cypr., 56 - 86, χάρτης αὐτόθι σ. 56, θέσις D. CMC, 180 - 182). Ἀμερικανικαὶ δὲ ἀνασκαφαί, τὰ ἔτη 1937 - 1939 καὶ 1948, ἔφερον εἰς φῶς ὠχυρωμένον ΥΚ ΙΙΙ οἰκισμὸν ἐκ τῆς αὐτῆς θέσεως (AJA 1938, 261 -

275, 1952, 178. JHS 1939, 209. SCE IV (IC), 14 - 17, 38) και τάφους. Kourion, 1 - 173.

(β) Εἰς τὴν τοποθεσίαν Καλορίζικη ΝΔ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ με-
ταξὺ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ ἱστορικοῦ Κουρίου καὶ τοῦ χωρίου Ἐπι-
σκοπὴ (AJA 1954, πίν. 18 εἰκ. 1) λαθραῖαι ἀνασκαφαὶ τάφων τὸ ἔτος
1903, ἐξ ὧν προέρχεται τὸ γνωστὸν χρυσοῦν σκῆπτρον (AJA 1954,
131 - 142 πίν. 18, 2), ὠδήγησαν τὰς Ἀμερικανικὰς ἀνασκαφὰς ἀπὸ
τοῦ 1934 μέχρι τοῦ 1971 εἰς τὴν ἀποκάλυψιν καὶ ἄλλων τάφων τῆς ΥΚ
III A - B καὶ γεωμετρικῆς περιόδου. AJA 1937, 56 - 85, 1954, 131 - 142.
Kaloriziki, 1 - 138.

Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 114, πρωτογεωμετρικὴ 240, γεωμετρικὴ 382.
Μέρος II, Κεφ. I, A LXX, B CXV, Γ CLXXIII, Δ CXLI.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΕ III Γ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ὁ παρατεθεὶς κατάλογος τῶν 238 γνωστῶν μέχρι σήμερον (1980)
ΥΕ III Γ θέσεων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, τὰ δεδομένα τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν
καὶ τὴν πλέον βασικὴν πηγὴν διὰ τὴν μελέτην τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου,
μαρτυρεῖ ἅψ' ἐνὸς τὸν βαθμὸν προόδου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης εἰς ἐκά-
στην περιοχὴν καὶ ἅψ' ἐτέρου τὴν πυκνότητα καὶ ἔκτασιν τῆς κατοικήσεως
τῶν διαφόρων περιοχῶν κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον.

Ἐκ τῶν 238 ΥΕ III Γ θέσεων δι' ἀνασκαφῆς ἔχουν ἐρευνηθῆ 173 περί-
που θέσεις ἀλλὰ τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν δὲν ἔχουν ἐπαρκῶς γνωσθῆ
εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. Ἐκ τῶν ἐρευνηθεισῶν δὲ 173 θέσεων 5 εὐρί-
σκονται εἰς τὴν Ἡπειρον, 12 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 3 εἰς τὴν Θράκην, 11
εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 25 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 48 εἰς τὴν Πελοπόννησον,
7 ἐπὶ τῶν Ἰονίων νήσων, 3 ἐπὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰόλου,
21 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ
τὴν Δωδεκάνησον, 24 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 14 εἰς τὴν Κύπρον. Αἱ ὑπό-
λοιποι 65 θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν
ὀστράκων.¹

1. Αἱ ἀνασκαφεῖσαι, αἱ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων καὶ αἱ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων
γνωσταὶ θέσεις σημειοῦνται διὰ τῶν γραμμάτων Α, Τ, Ε, ἀντιστοίχως εἰς τὴν στήλην
ἐξερευνήσεως τοῦ πίνακος II κατωτέρω. Εἰς ἃς ὅμως περιπτώσεις ὑπὸ τὸ ὄνομα μιᾶς θέ-
σεως περιλαμβάνονται περισσότεραι τοποθεσίαι εἶναι πιθανὸν τινὲς τῶν τοποθεσιῶν τού-
των νὰ ἔχουν ἀνασκαφῇ καὶ ἄλλαι νὰ εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐπιφανειακῶν
ὀστράκων. Αἱ ἐνδείξεις τοῦ πίν. II κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἐλέγχωνται ἐκ τῆς περιγραφῆς
τῆς θέσεως ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ καταλόγῳ.

Ἡ κατανομή δὲ αὕτη τῶν ἀνασκαφεισῶν θέσεων κατὰ περιοχὴν μαρτυρεῖ ὅτι ἡ νοτιωτέρα Ἑλλάς, ἡ περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μετὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου, ἡ Κρήτη καὶ ἡ Κύπρος ἔχουν ἐντατικώτερον ἐρευνηθῆ ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους περιοχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν τὰ πορίσματα, τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ συναχθοῦν διὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους τῶν περιοχῶν τούτων, πρέπει νὰ θεωρῶνται μεγαλυτέρας ἰσχύος.

Ὡς πρὸς τὸν βορειότερον ἑλληνικὸν χώρον ἐπὶ πλέον δύναται νὰ προστεθῇ ὅτι διὰ τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον ἡ Ἠπειρος εἶναι γνωστὴ ἐκ τυχαίων μεμονωμένων ταφικῶν εὐρημάτων, ἡ χρονολόγησις τῶν ὁποίων προκειμένου διὰ περιφερειακὴν περιοχὴν ὡς ἡ Ἠπειρος καὶ ὅταν ἀκόμη τὰ εὐρήματα ταῦτα προέρχωνται ἐκ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος καθίσταται προβληματική, ἡ Μακεδονία εἶναι κυρίως γνωστὴ ἐξ ἀνασκαφῶν ὑποκινηθεισῶν ἐκ τῆς κατασκευῆς χαρακωμάτων τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ἡ Θράκη δὲν ἔχει εἰσέτι συστηματικῶς ἐξερευνηθῆ καὶ τῆς Θεσσαλίας ἔχει ἐπαρκῶς μελετηθῆ ἡ νεολιθικὴ κυρίως περίοδος.

Ἡ μελέτη ἀφ' ἐτέρου τῶν γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ δεδομένων τοῦ ποιμενικοῦ ἢ γεωργικοῦ καί, κατὰ συνέπειαν, βραδυτέρας ἐξελίξεως πολιτισμοῦ τοῦ βορειότερου ἑλληνικοῦ χώρου δὲν ἔχει εἰσέτι τόσον προοδεύσει ὥστε νὰ ἔχη προβῇ εἰς τὸν καθορισμὸν ἀκριβῶν καὶ ἀντικειμενικῶν χρονολογικῶν κριτηρίων, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν μελέτην τῶν νοτιωτέρων περιοχῶν, καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς μιᾶς θέσεως τοῦ βορειότερου χώρου ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β ἢ ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ, ἂν ἐλλείπουν ἐπαφαί μὲ τὸν νότιον ἑλληνικὸν χώρον, καθίσταται συνήθως προβληματικός.

Ἀνάλογοι δὲ διαφοραί, ἔνεκα τῆς ἰδιοτυπίας τῶν τοπικῶν πολιτισμῶν ἢ τοῦ βαθμοῦ ἐξερευνήσεως καὶ μελέτης, ἂν καὶ εἰς μικροτέραν κλίμακα, ὑπάρχουν καὶ προκειμένου περὶ τῶν τοπικῶν πολιτισμῶν τῶν νοτιωτέρων περιφερειακῶν περιοχῶν, μάλιστα δὲ τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου, τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Κύπρου, περιοχῶν δηλαδὴ αἱ ὁποῖαι ὑπόκεινται εἰς ἐπιδράσεις ἐκ τῆς Ἀνατολῆς. Κατὰ ταῦτα ἡ ἰσχὺς τῶν δυναμένων νὰ συναχθοῦν συμπερασμάτων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων δεδομένων διὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ποικίλλει κατὰ περιοχὴν.

Παρὰ τὰς ἀναποφεύκτους ταύτας δυσχερείας, προκειμένου περὶ ἐξαγωγῆς ἐνιαίων συμπερασμάτων διὰ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν δεδομένων τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοικήσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν μιᾶς τόσον ἐκτενοῦς ὅσον καὶ πολυμερῶς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν κατατετμημένης καὶ ἀνίσως ἡρευνημένης περιοχῆς, ὅπως ὁ ἑλληνικὸς χώρος, ἐν τούτοις εἶναι δυνατόν ἐκ τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν δεδομένων τῆς περιοχῆς νὰ συναχθοῦν πιθανὰ γενικά τινα συμπεράσματα.

Οὕτως ἐὰν κατ' ἀρχὴν συγκρίνωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν 238 γνωστῶν YE III Γ θέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, τῶν περιληφθεισῶν εἰς τὸν παρατεθέντα κατάλογον, πρὸς τὰς 462 περίπου γνωστάς θέσεις τῆς προηγηθείσης YE III B περιόδου ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς εἶναι δυνατόν νὰ συμπεράνωμεν ἐν πρώτοις μετὰ πολλῆς πιθανότητος, ὅτι ἡ YE III Γ περίοδος, ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐσήμαινε μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τῶν YE III B κατοίκων αὐτῆς.¹

Τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦτο, τῆς μειώσεως τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ YE III B πληθυσμοῦ μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς YE III Γ περιόδου, ὅσονδήποτε καὶ ἂν τροποποιηθῇ ἐκ νέων καὶ πλέον συστηματικῶν στατιστικῶν ἐργασιῶν, βασιζομένων ἐπὶ πάντων τῶν προσφάτων εὐρημάτων, ἐν σχέσει μὲ τὴν μεταβολὴν εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς YE III B εἰς τὴν YE III Γ περίοδον, ἐκ τῆς μέχρι σήμερον ἐρεῦνης φαίνεται ἀναμφισβήτητον δεδομένον, βασικῆς σημασίας διὰ τὴν κατανόησιν καὶ τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῆς ὑπ' ἐξέτασιν YE III Γ περιόδου. Ἡ ἀρχὴ δηλαδὴ τῶν YE III Γ χρόνων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀρχὴ μιᾶς νέας περιόδου εἰς τὴν ἐξελίξιν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, πρωταρχικὴ ἐκδήλωσις τῆς ὁποίας ἦτο ἡ καταπληκτικὴ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ ὑπάρχοντος YE III B.²

Ἡ κατανομὴ ἀφ' ἑτέρου κατὰ περιοχὴν τοῦ YE III Γ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, κατὰ τὰ μέχρι σήμερον (1980) γνωστά, μαρτυρεῖται ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν 238 γνωστῶν YE III Γ θέσεων, 22 τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἡπειρον, 13 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 3 εἰς τὴν Θράκην, 17 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 44 εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα περιλαμβανομένης καὶ τῆς νήσου Εὐβοίας, 64 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 7 ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Ἰο-

1. Ἀξιόπιστος κατάλογος περιλαμβάνων πάσας τὰς γνωστάς YE III B θέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐλλεῖπει ἐκ τῆς συγχρόνου βιβλιογραφίας, ὥστε δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικοὶ ἀριθμοὶ διὰ συγκρίσεις. Αἱ ἀξιόλογοι ἐργασίαι τῶν P. Ålin (EMF, 1962) καὶ R. Hope Simpson (GAMS, 1965) καλύπτουν τὴν νοτιωτέραν κυρίως ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ ἐν μέρει εἶναι ἀπρηχαιωμένοι. Ὁ παρατιθέμενος ἀνωτέρω ἀριθμὸς τῶν 462 YE III B θέσεων περιλαμβάνει 25 YE III B θέσεις διὰ τὴν Ἡπειρον, 18 διὰ τὴν Μακεδονίαν, 3 διὰ τὴν Θράκην, 27 διὰ τὴν Θεσσαλίαν, 90 διὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, 144 διὰ τὴν Πελοπόννησον, 11 διὰ τὰς Ἰονίους νήσους, 4 διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰόλου, 27 διὰ τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου, 81 YM III ἀνευ διακρίσεως τῶν YM III B διὰ τὴν Κρήτην καὶ 32 θέσεις διὰ τὴν Κύπρον ἐπὶ τῇ βάσει ὑπολογισμῶν περιλαμβανομένων εἰς τὴν ὑποσημ. 1 τῶν σελ. 127 - 128 κατωτέρω.

2. Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ἔχουν καταλήξει ἤδη καὶ ἄλλοι ἐρευνῆται. EMF, 148 - 150. LMTS, 31, 221 - 225. CAH τόμ. II (2)³, 338 - 358, 658 - 712. GDA, 19 - 25.

νίου Πελάγους, 3 εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰόλου, 26 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, 25 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 14 εἰς τὴν Κύπρον.

Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ διαφορὰ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς ἐξερευνήσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἡ κατανομὴ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Γ πληθυσμοῦ εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου φαίνεται μᾶλλον συμμετρικὴ.

Ἡ μεταβολὴ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς μεταξὺ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου καὶ ὁ βαθμὸς κατὰ περιοχὴν τῆς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ διαρκούντων τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων μαρτυρεῖται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν κάτωθι ἀριθμῶν κατὰ περιοχὴν, Ἡπειρος 25 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις ἔναντι 22 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Μακεδονία 18 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις ἔναντι 13 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Θράκη 3 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις ἔναντι 3 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Θεσσαλία 27 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 17 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 90 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 44 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Πελοπόννησος 144 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 64 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Ἰόνιοι νῆσοι 11 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 7 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Ἰταλία καὶ νῆσοι τοῦ Αἰόλου 4 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 3 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, περιοχὴ Αἰγαίου ἀκτῶν Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκανήσου 27 ΥΕ ΙΙΙ Β ἔναντι 26 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, Κρήτη 81 ΥΜ ΙΙΙ, ἄνευ διακρίσεως τῶν ΥΜ ΙΙΙ Β θέσεων, ἔναντι 25 ΥΜ ΙΙΙ Γ, Κύπρος 32 θέσεις μετ' εἰσηγμένων ἀπὸ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ δεδομένων ἔναντι 14 ΥΚ ΙΙΙ Α θέσεων.¹

1. Οἱ παρατεθέντες δι' ἐκάστην περιοχὴν ἀριθμοὶ ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων ὑπελογίσθησαν ὡς ἔπεται. Διὰ τὴν Ἡπειρον αἱ 25 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις εὐρέθησαν ἐκ τῆς ἀθροίσεως τῶν 22 περιληφθεισῶν εἰς τὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατάλογον θέσεων, τὰς ὁποίας αἱ σχετικαὶ πληροφορίαι μνημονεύουν ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 40 γνωστῶν προϊστορικῶν θέσεων τῆς περιοχῆς (Epirus (1967), 288 - 340, χάρτης εἰκ. 13), καὶ 3 θέσεων ἐπὶ πλέον μνημονευομένων ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β μόνον (Πάργας - Κίτερης, ΠΑΕ 1960, 123 - 127, Κονίτης - Μεσογεφύρας, Epirus, 318, 321 - 322. ΑΕ 1956, 131 - 134, καὶ Ἰωαννίνων - Σκλίβανης, ΑΕ 1959, 197 ὑποσημ. 1 ἀριθ. ια'). Διὰ τὴν Μακεδονίαν ὁ παρατεθεὶς ἀριθμὸς τῶν 18 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων προέρχεται ἐκ τῆς ἀθροίσεως τῶν 13 περιληφθεισῶν εἰς τὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατάλογον, μνημονευομένων ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ εἰς τὰς σχετικὰς ἀνακοινώσεις, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 57 γνωστῶν προϊστορικῶν θέσεων τῆς Μακεδονίας, 32 τῶν ὁποίων τῆς ὑστέρας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ 12 τούτων μετ' εἰσηγμένων ἐκ νότου ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ δεδομένων (PM, 1939, σ. XXII - XXIII), καὶ πέντε ἐπὶ πλέον θέσεων μνημονευομένων ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β μόνον, (Ξυλοκερατιάς - Γιατζιλάρ, Τσάιρ, Ἁγίου Μάμαντος, Γρεβενῶν (PM, ἔ.ἀ.) καὶ Ἀγγίστης, ΑΔ 1973 Χρον., 459). Αἱ 27 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις τῆς Θεσσαλίας, αἱ 90 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, αἱ 144 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις τῆς Πελοποννήσου, αἱ 11 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις τῶν Ἰονίων νήσων καὶ αἱ 27 τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου, τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκανήσου περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐργασίας τῶν F. H. Stubbings (MPL, 1951), P. Ālin (EMF, 1962), R. Hope Simpson (GAMS, 1965) καὶ διὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἐν Π - Σ, 459 - 460 ὑποσημ. 1. Διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰόλου

Ἡ διαφορὰ τῶν δι' ἐκάστην περιοχὴν παρατεθέντων ἀριθμῶν ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, λαμβανομένης πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῆς διαφορᾶς ἐξερευνήσεως ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν καὶ τῆς ἐλλείψεως ἐξ ἴσου ἀκριβῶν στατιστικῶν στοιχείων δι' ὅλας τὰς περιοχάς, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἦτο ἐνδεχομένως μικροτέρα εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχάς, ὅπως ἡ Βόρειος Ἑλλάς, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, ἡ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰόλου, ἡ περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου, ἡ Κρήτη ἴσως, διὰ τὴν ὁποίαν ἐλλεῖπει ἀξιόπιστος κατάλογος τῶν ΥΜ ΙΙΙ Β θέσεων, καὶ ἡ Κύπρος, παρὰ εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὁ ΥΕ ΙΙΙ Β πληθυσμὸς τῆς ὁποίας φαίνεται ὅτι μειοῦται κατὰ τὸ ἥμισυ διαρκούσης τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ ἐγγίζει τὰ δύο τρίτα τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β κατοίκων κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, συμφώνως πρὸς τοὺς παρατεθέντας ἀριθμούς.

Ἡ πραγματικὴ δὲ μείωσις τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Β πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἔτι μεγαλυτέρα, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι 18 τοὐλάχιστον ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις δὲν ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ παλαιότερα λείψανα ἀλλὰ προστίθενται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου καὶ συνεπῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβιουσῶν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων πρέπει νὰ μειωθῇ ἀντιστοίχως.¹

Εἶναι ἐπὶ πλέον πιθανὸν ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις καταστραφεῖσαι ἢ ἐγκαταληφθεῖσαι κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου νὰ ἐπανακατωκλήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων καὶ οὕτως ἐμφανίζονται εἰς τοὺς καταλόγους καὶ τῶν δύο περιόδων, ἄλλαι πάλιν ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις ἐπιβιοῦν

ὁ ἀριθμὸς τῶν 4 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων προέρχεται ἐκ τῆς ἀθροίσεως τῶν 3 ΥΕ ΙΙΙ Β - Γ τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Γ καταλόγου καὶ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β μόνον θέσεως τοῦ San Cosimo τῆς Ἀπουλίας (MPI, 1958, 7 - 169). Αἱ 81 ΥΜ ΙΙΙ θέσεις τῆς Κρήτης, ἀνευ διακρίσεως τῶν ΥΜ ΙΙΙ Β, ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ J. D. S. Pendlebury ἐν Ar. Cr. (1939), 261 - 266. Ὁ ἀριθμὸς τῶν 32 ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων τῆς Κύπρου περιλαμβάνει τὰς ὑπὸ εἰσηγμένης ΥΕ ΙΙΙ Β κεραμικῆς ἐκπροσωπούμενας θέσεις τῆς νήσου, ἐκ τῶν 106 περίπου θέσεων καὶ 243 τοποθεσιῶν τῆς ὑστέρας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ τῆς Κύπρου τῶν ἀναγραφόμενων ὑπὸ τοῦ H. W. Catling ἐν AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 160 - 169. Διὰ τὰς Κυκλάδας ἐπὶ πλέον ἐχρησιμοποιήθη τὸ ἄρθρον τοῦ K. Scholes ἐν BSA 1956, 31 - 35 καὶ διὰ τὴν Δωδεκάνησον τὰ ἄρθρα τῶν R. Hope Simpson καὶ J. F. Lazenby ἐν BSA 1962, 154 - 175, 1970, 47 - 77, 1973, 127 - 179.

1. Αἱ 18 νέαι ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις εἶναι εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἡ Ἀγριλῆα (44), εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα τέσσαρες τοὐλάχιστον θέσεις, Γαλαξίδι (71), Λουτράκι (89), Περαιτὴ (94) καὶ Κερατέα (99), εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπτὰ θέσεις, Τραγάνες (128), Γούμερο (146), Προστοβίτσα (148), Καγκάδι (149), Μάνεσι (150), Μικρὸς Μποντιάς (152), Ἐγλυκάς (161) καὶ ἐνδεχομένως ἄλλαι θέσεις, εἰς τὰς Ἰονίους νήσους τρεῖς θέσεις, Ἀετός (165), Μαζαρακάτα (167), Λακκίθρα (168), εἰς τὸ Αἰγαῖον δύο θέσεις Ἐμπορεῖο (177) καὶ Στρατονίκηια (187) καὶ εἰς τὴν Κρήτην τὸ Καρφί (210) καὶ πιθανῶς ἄλλαι θέσεις.

τῆς ἀρχῆς τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου καὶ ἔχουν περιληφθῇ εἰς τὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατάλογον ἀλλὰ ἐγκατελείφθησαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἔναρξιν ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων, ὅπως συμβαίνει π.χ. μετὰ τὴν συστηματικῶς ἀνασκαφεῖσαν θέσιν τοῦ Ἐπάνω Ἐγγλιανοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν πληροφορίαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας θέσεις πιθανὸν ὀλιγώτερον γνωστὰς. Ἐκ τῶν διαθεσίμων δηλαδὴ πληροφοριῶν διὰ τὴν στρωματογραφίαν πολλῶν θέσεων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστωθῇ πόσαι ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις, καταστραφεῖσαι ἢ ἐγκαταλειφθεῖσαι κατὰ τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἐπανακατοικοῦνται κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἢ πόσαι τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐγκαταλείπονται ἑνωρὶς ἐντὸς τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων. Ὁ πραγματικὸς κατὰ ταῦτα βαθμὸς ἐρημώσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον εἶναι πιθανὸν νὰ εἶναι ἔτι μεγαλύτερος τοῦ μαρτυρουμένου ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀριθμῶν τῶν γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐξ ἐκάστης περιοχῆς.

Ἐάν ἀφ' ἑτέρου συγκρίνωμεν τὰς τοποθεσίας αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐπιλεγῇ πρὸς ἐγκατάστασιν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν ἐγκαταλειφθεῖσων ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ τῶν ἐπιβιουσῶν ἢ νέων ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, ὡς ἐνδείξεις τόσον τῆς τυχόν διαφορᾶς τοῦ χαρακτηῖρος τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μεταξὺ τῶν δύο περιόδων ὅσον καὶ τῶν ἀρχικῶν αἰτίων ἐνδεχομένως τῆς ἐρημώσεως ὀρισμένων περιοχῶν, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀφ' ἑνὸς ὅτι αἱ περιφερειακαὶ περιοχαί, Ἡπειρος, Μακεδονία, Θράκη, αἱ περιοχαὶ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου Πελάγους, Κρήτη καὶ Κύπρος δὲν μαρτυροῦν ἐκ τῆς θέσεως τῶν οἰκισμῶν ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, ἂν καὶ αἱ νέαι ΥΕ ΙΙΙ Γ ἐγκαταστάσεις ἐπὶ τῶν Ἰονίων νήσων, ἢ κατάληψις νέων ὀχυρῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, ὡς τὸ Ἐμπορειὸ (177) τῆς Χίου καὶ τὸ Καρφὶ (210) τῆς Κρήτης, καὶ ἐν νέον κύμα ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀποίκων, ὑποδηλούμενον ἐκ τῶν δεδομένων τῆς Κύπρου (AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 264 - 265. SCE IV (1D), 775 - 781. LMTS, 22 - 28), μαρτυροῦν ὅτι αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν ἔμειναν ἀνεπηρέαστοι ἐκ τῆς ἀνωμαλίας, ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ νέα περίοδος διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ἐσήμαινε ῥιζικὰς μεταβολὰς εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, ὡς αὕτη μαρτυρεῖται ἐκ τῶν θέσεων τῶν οἰκισμῶν.

Οὕτως αἱ ἐγκαταλειπόμεναι ἀφ' ἑνὸς ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου εἶναι κατὰ κανόνα μεσογειακοῦ χαρακτηῖρος, μεταξὺ δὲ τούτων καταλέγονται σημαντικαὶ ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις, ὅπως ὁ Γκλᾶς - Ἀρνη καὶ ἡ Τανάγρα τῆς Βοιωτίας, ἡ Κρίσα τῆς δυτικῆς Φωκίδος, ὁ Ἐπάνω Ἐγγλιανὸς - Πύλος τῆς Μεσσηνίας καὶ ἄλλαι θέσεις, καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ ἐπιβιοῦσαι κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον σημαντικαὶ ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεις, ὅπως αἱ Θῆβαι, ἡ Χαλκίς, γνωστὰ ἐκ τάφων, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κόρινθος, τὸ Ἄργος, αἱ Μυκῆναι, ἡ Τίρυνς, ἡ Θεράπνη - Μενελαῖον, ἀντικαθί-

στανται κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀπὸ δευτερευούσης σημασίας παραλίους θέσεις, ὅπως τὸ Λευκαντί, ἡ Περαιτή, ἡ Ἀσίνη, ἡ Μονεμβασία καὶ τὸ Τεῖχος Δυμαίων, αἱ ὁποῖαι φαίνεται ὅτι ἐπρωτοστάτησαν διὰ τὴν ἐξοδον τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων καὶ διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἐνδεχομένως σχέσεις τοῦ ἐξελθόντος πληθυσμοῦ μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν μητρόπολιν ἐκ τῶν νέων ἐγκαταστάσεων τούτου.

Αἱ νέαι ἄλλωστε ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις εἰς τὴν Ἀχαΐαν, εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Κύπρου, αἵτινες ἐμνημονεύθησαν ἀνωτέρω, μαρτυροῦν τὰς κατευθύνσεις τῆς ἐξόδου τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ὠφείλετο εἰς ἐσωτερικοὺς μᾶλλον λόγους τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου παρὰ εἰς πίεσιν ἀπὸ Βορρᾶ, ἐφ' ὅσον οἱ οἰκισμοὶ τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος δὲν φαίνεται νὰ ἐπηρεάσθησαν σημαντικῶς ἐκ τῆς νέας περιόδου.

Ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν τέλος, τὸ πάχος καὶ τὴν ὕψην τῶν ἐπιχώσεων τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐνδείξεις διὰ τὴν ἑκτασιν, τὴν διάρκειαν τῆς κατοικήσεως καὶ τὸν τρόπον μεταβάσεως ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον, αἱ παρεχόμεναι πληροφορίες, ἐξ ὧν θέσεων ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ στρώματα κατοικήσεως, διότι αἱ περισσότεραι θέσεις ἐκπροσωποῦνται ἐκ τάφων ἢ τυχαίων εὐρημάτων, ποικίλλουν κατὰ περιοχὴν.

Οὕτως οἱ οἰκισμοὶ τῆς Ἠπείρου, ὅπως ἡ Καστρίτσα (13), τὸ Κουτσελιὸ (14), ἡ Δαδώνη (15), τὸ Μεσοπόταμον (21), καὶ τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, ὅπως ἡ Φλώρινα (30) καὶ ἡ Πλατανιά - Μπουμπούστι (34), παρουσιάζονται ὡς μικρᾶς ἐκτάσεως καὶ βραχείας σχετικῶς διαρκείας ἐγκαταστάσεις, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπίχωσις δὲν ὑπερβαίνει τὸ 1 - 1,50 μ. εἰς πάχος, τοιοῦτοι δὲ οἰκισμοί, ἐγκαταλειπόμενοι ἄνευ σημείων καταστροφῆς, δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς τοπικοῦ χαρακτῆρος παροδικαὶ ποιμενικαὶ ἐγκαταστάσεις.

Οἱ οἰκισμοὶ τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας ἦσαν συνήθως μετρίας ἐκτάσεως ἀλλὰ μακρᾶς διαρκείας ἐγκαταστάσεις, κατὰ μῆκος τοῦ ροῦ τῶν ποταμῶν, ἐπὶ τῶν ὄχθων τῶν λιμνῶν καὶ ἐγγὺς τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης (ΡΜ σ. XXII χάρτης), εἰς τὰ σημεῖα δηλαδὴ διὰ τῶν ὁποίων διήρχοντο αἱ ὁδοὶ ἐπικοινωνίας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου μετὰ τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Τὸ δὲ περιεχόμενον τῶν ἐπιχώσεων τῶν οἰκισμῶν τούτων, πάχους 4 - 9 μ. συνήθως, παρ' ὅλον ὅτι συχνὰ παρουσιάζονται εἰς αὐτὰς στρώματα δηλοῦντα διὰ πυρὸς καταστροφὴν τῶν οἰκισμῶν, μαρτυρεῖ συνεχεῖς ἐπαφὰς μετὰ τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Γ πολιτισμοῦ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος.

Διὰ τὴν Θράκην ἐλλείπουν σχεδὸν στρωματογραφικαὶ πληροφορίες, αἱ δὲ γνωσταὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις τῆς Θεσσαλίας ἡ ἠρευνήθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος, ὅτε δηλαδὴ δὲν διετίθετο ἡ ἀπαιτουμένη ἀνασκαφικὴ

πεῖρα, ἥ, εἰς τὰς περιπτώσεις προσφάτων σχετικῶς καὶ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν, ὅπως τῆς Ἀργίσης - Γκρεμνοῦ (49), τῶν Τρικκάλων (50) καὶ τῆς Ἰωλκοῦ (52), αἱ παρασχεθεῖσαι διὰ τὴν ἔναρξιν, τὴν διάρκειαν καὶ τὴν λήξιν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου πληροφορίαι δὲν εἶναι ἱκανοποιητικά.

Ἡ στρωματογραφία τέλος τῶν σημαντικωτέρων ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου ἔχει ἐν πολλοῖς ταραχθῆ ἐκ τῆς μεταγενεστέρως κατοικήσεως τῶν θέσεων, ὥστε, διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ τρόπου ἐνάρξεως, τῆς διαρκείας καὶ τῆς λήξεως τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου εἰς αὐτάς, νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἐξέλιξις τῆς κεραμικῆς μᾶλλον, ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἐρευνητῶν, παρὰ ἡ στρωματογραφία τῶν θέσεων τούτων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν ἐκρίθη σκόπιμον ἡ μελέτη τῆς στρωματογραφίας νὰ ἀποτελέσῃ ἰδιαίτερον κεφάλαιον τῆς παρούσης ἐρεῦνης.

ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1125 - 1050 Π.Χ.

I. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ

Λείψανα δυνάμενα νὰ χρονολογηθοῦν στρωματογραφικῶς ἢ τυπολογικῶς εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον, καθ' ἣν ἐξελίσσεται εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Ἀργολίδα ἡ ὑπομυκηναϊκὴ καλουμένη κατηγορία τῆς κεραμικῆς, 1125 - 1050 π.Χ. (S - S, 164. GDA, 75. DAG, 123, 134), ἔχουν παράσχει αἱ ἐπόμεναι 114 θέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, χωρὶς βεβαίως πάντοτε νὰ συνοδεύονται τὰ λείψανα ταῦτα ὑπὸ ὁμοίων ἢ παραπλησίων κεραμικῶν προϊόντων ὡς τὰ γνωστὰ ἐκ τῶν δύο μνημονευθεῖσων ἀνωτέρω περιοχῶν. Χάρτης III τῶν σελ. 158-159 κατωτέρω.

I. Η ΠΕΙΡΟΣ

1. ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 3. Ἐκ τοῦ ΥΕ III Γ τάφου 3 προέρχεται χαλκοῦς δακτύλιος μὲ σπειροειδεῖς ἀπολήξεις (ΑΔ 1967 Χρον., 346. ΑΕ 1969, 188) βορείου προελεύσεως. Ὁ τύπος ὅμως οὗτος δακτυλίου εἶναι γνωστὸς ἐξ ὑπομυκηναϊκοῦ ἢ πρωτογεωμετρικοῦ περιβάλλοντος πολλῶν ἄλλων θέσεων, ὅπως τῆς Βεργίνης, τοῦ Ἑξαλόφου Θεσσαλίας, τοῦ Λευκαντιοῦ, τοῦ Κεραμικοῦ, τῆς Σαλαμίνας, τῶν Μυκηνῶν, τῶν Λουσῶν Ἀρκαδίας καὶ ἄλλων, περιγραφομένων κατωτέρω (GDA, 97, 304), καὶ ἐκ τούτων χρονολογεῖται καὶ ὁ τάφος, ἐξ οὗ προέρχεται, εἰς τὸ τέλος τῆς ΥΕ III Γ ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου.

Μέρος II, Κεφ. II, Β I, Γ I, Δ I.

2. ΚΡΑΨΗ - ΒΑΞΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 12. Τὰ ὀλίγα χαλκᾶ εὐρήματα τῆς θέσεως, τὰ χρονολογούμενα εἰς ὑστέρους ΥΕ III Γ ἢ πρωίμους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, πιθανῶς ἀνήκουν εἰς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους. Epirus, 180.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 2. Μέρος II, Κεφ. II, Δ II.

3. ΚΑΣΤΡΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις 13. Πιθανὴ κατοίκησις τῆς θέσεως κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, μαρτυρουμένη ἀπὸ τοπικοῦ χαρακτῆρος κεραμικῆν. Epirus, 308 - 313.

Μέρος II, Κεφ. II, Γ II.

4. ΚΟΥΤΣΕΛΙΟ. ΥΕ III Γ θέσις 14. Πιθανή κατοίκησις τῆς θέσεως κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, μαρτυρουμένη ὑπὸ τῆς τοπικοῦ χαρακτηριστοῦ κεραμικῆς αὐτῆς. *Epirus*, 308 - 313.

Μέρος II, Κεφ. II, Γ III.

5. ΔΩΔΩΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 15. Λείψανα προϊστορικοῦ οἰκισμοῦ μετ' ἔχνη ξυλοπήκτων καλυβῶν συνοδευόμενα ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν τῶν κατηγοριῶν II - III τῆς Καστρίτσας, εἰσηγμένην ὑστερομυκηναϊκὴν, ἐνίοτε μετ' ἔχνη γανώματος, καὶ ἀμαυρόχρωμον μετ' γεωμετρικὴν κόσμησιν κεραμικὴν τῆς κατηγορίας IV, τῆς γνωστῆς κυρίως ἐκ τῆς δυτικῆς Μακεδονίας (Μπουμπούστι), ἄλλων θέσεων τῆς Ἡπείρου καὶ τοῦ Θέρμου, ὡς καὶ ἀπὸ πρωτογεωμετρικὰ εὐρήματα (*Έργον* 1967, 34 - 35. ΠΑΕ 1967, 39 - 40, 46 - 47, 1968, 56 - 57. BCH 1968, 851 - 853), μαρτυροῦντα συνέχισιν τῆς κατοικήσεως τῆς θέσεως, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους, ἂν καὶ ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ τῶν κατηγοριῶν τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀργολίδος δὲν ἔχει ἀναφερθῇ ἀπὸ αὐτήν.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 3, γεωμετρικὴ 3. Μέρος II, Κεφ. II, A I, Γ IV, Δ III.

6. ΕΦΥΡΑ - ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟ. ΥΕ III Γ θέσις 20. Τινὲς ἐκ τῶν ΥΕ III Γ τάφων τῆς θέσεως ἀνήκουν ἐνδεχομένως εἰς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 4. Μέρος II, Κεφ. II, Β II, Γ V, Δ IV.

II. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

7. ΤΣΑΟΥΣΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις 24. Ἡ κατοίκησις τῆς θέσεως καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ οἰκισμοῦ διὰ πυρὸς, περὶ τὸ 1150 π.Χ. κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, συνεχίζεται μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐκπροσωπούμενη ἀπὸ τοπικὰ κεραμικὰ προϊόντα κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους. *Archaeologia* 1923 - 24, 78. PM, 33, 94, 219, 220 - 221, 235. *Macedonia I*, 306.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 6, γεωμετρικὴ 5. Μέρος II, Κεφ. II, Γ VI.

8. ΛΙΜΝΟΤΟΠΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 25. Οἱ ὑπομυκηναϊκοὶ χρόνοι εἰς τὴν θέσιν ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὸ τρίτον ΥΕ στρώμα, τὸ περιέχον ἔχνη πυρᾶς, «ὑπομυκηναϊκὴν» (LAAA 1925, 24. *Macedonia I*, 322 - 323) καὶ εἰσηγμένην βορείου προελεύσεως κεραμικὴν τῆς κατηγορίας Lausitz καὶ ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἀκολουθοῦν τὰ στρώματα τῆς πρωί-

μου έποχης του σιδήρου (PM, 35, 98 - 99). Την κατηγορίαν Lausitz ό N. G. L. Hammond χρονολογεί εις την περίοδον 1150 - 1075 π.Χ. και συνδέει προς την έγκατάστασιν των Βριγών εις την περιοχήν. Macedonia I, 306 - 308, 397.

Πρωτογεωμετρική θέσις 7. Μέρος II, Κεφ. II, Α II, Γ VII, Δ V.

9. ΑΞΙΟΧΩΡΙΟΝ. ΥΕ III θέσις 26. 'Υπομυκηναϊκή κεραμική, κατά την αρχικήν ανακοίνωσιν επί των ανασκαφών (BSA 1925 - 26, 21 - 22), περιείχετο εις τὰ ανώτερα ΥΕ στρώματα, εις τὸ στρώμα πυρπολήσεως τῆς θέσεως και εις τὸ ακολουθοῦν αὐτὸ και ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κεραμικὴν Lausitz. 'Ο Desborough ἐν τούτοις φρονεῖ (LMTS, 141 - 142) ὅτι πρόκειται περὶ ΥΕ III Γ μᾶλλον παρὰ ὑπομυκηναϊκῆς κεραμικῆς ἂν και δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἡ θέσις κατωκλήθη συνεχῶς ἀπὸ ΥΕ III Γ μέχρι τῶν πρώιμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου και ὅτι συνεπῶς μέρος τοῦ περιεχομένου τῶν στρωμάτων κατοικήσεως πρέπει νὰ ἀνῆκει χρονικῶς εις τὴν περίοδον καθ' ἣν ἐξειλίχθη εις τὴν Ἀττικὴν και Ἀργολίδα ἡ ὑπομυκηναϊκή κεραμική. PM, 38 - 39. Macedonia I, 305 - 306, 397.

Πρωτογεωμετρική θέσις 8, γεωμετρική 7. Μέρος II, Κεφ. II, Α III, Γ VIII, Δ VI.

10. ΚΑΣΤΑΝΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 27. Εἰς τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους χρονολογεῖται τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνεπαρκῶς γνωστῶν πέντε μεταβατικῶν, ἐκ τῆς ΥΕ III εις τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου, στρωμάτων 9 - 13 ἐκ τῆς κορυφῆς, περιλαμβάνον ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα και ὑπομυκηναϊκὴν κεραμικὴν τοῦ γνωστοῦ ἐκ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος τύπου. BCH 1977, 602 - 606, 1978, 714 εἰκ. 156.

Πρωτογεωμετρική θέσις 10, γεωμετρική 9. Μέρος II, Κεφ. II, Α IV, Γ IX.

11. ΑΣΣΗΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 28. Τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους ἐκπροσωπεῖ ἐνδεχομένως τὸ στρώμα 5 ἀπὸ τῆς κορυφῆς, τὸ περιέχον πυρπολημένα ἐρείπια οἰκημάτων διαφορετικοῦ προσανατολισμοῦ τῶν παλαιότερων και ἀνάμεικτον ΥΕ III και πρώιμον γεωμετρικὴν κεραμικὴν. JHS 1976 AR, 20. BCH 1977, 609, 1978, 717 - 718.

Πρωτογεωμετρική θέσις 11. Μέρος II, Κεφ. II, Α V, Γ X.

12. ΦΛΩΡΙΝΑ. ΥΕ III θέσις 30. Δύο γραπτὰ ὄστρακα τῆς κατηγορίας τῆς γνωστῆς ἀπὸ τὴν Πλατανιάν - Μπουμπούστι, πιθανῶς ὑπομυκηναϊκῶν χρόνων. AE 1932, 56, 68 εἰκ. 34.

13. ΣΑΡΑΤΣΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 31. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ (PM, 29), τὴν ὁποίαν ὁ Desbrough θεωρεῖ πρῶιμον ΥΕ ΙΙΙ Γ (LMTS, 140). Ἐκ τῆς παρουσίας ὁμως καὶ πρωτογεωμετρικῆς κεραμικῆς εἰς τὴν θέσιν (BSA 1928 - 30, 141 εἰκ. 28. PM, 236 - 238) εἶναι πιθανὸν αὕτη νὰ κατωκλήθῃ καὶ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον καὶ τὰ ἐν λόγῳ κεραμικὰ προϊόντα νὰ ἐκπροσωποῦν τὴν περίοδον ταύτην εἰς τὴν θέσιν. Macedonia I, 322 - 323, 397.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 17. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Γ ΧΙ.

14. ΛΕΜΠΕΤΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 32. Τοπικὴ ἐγχάρακτος καὶ γραπτὴ ἀμαυρόχρωμος κεραμικὴ, τῶν ὑστέρων ΥΕ ΙΙΙ καὶ τῶν πρῶιμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, μαρτυροῦσα, ἐλλείψει στρωματογραφικῶν τεκμηρίων (PM, 25), πιθανὴν συνέχειαν κατοικήσεως τῆς θέσεως καὶ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον. BMC I(I), 19 ἀριθ. Α 93, 3, 218 - 219 ἀριθ. Α 1129, 1 - 2. PM, 25, 96 ὑποσημ. 4, 224, 238.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 20. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Γ ΧΙΙ.

15. ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 33. Τοπικὴ ΥΕ ΙΙΙ, ἐγχάρακτος καὶ ἀμαυρόχρωμος γραπτὴ, κεραμικὴ (PM, 25, 94, 219 εἰκ. 90 a - b, 225 ἀριθ. 455 - 456) καὶ ἐλλαδικῆς προελεύσεως πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ (PM, 238, ἀριθ. 496 - 497), μαρτυροῦσαι, ἐλλείψει στρωματογραφικῶν τεκμηρίων, πιθανὴν συνέχισιν τῆς κατοικήσεως τῆς θέσεως καὶ κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 22. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Γ ΧΙΙΙ.

16. ΚΑΡΑΜΠΟΥΡΝΑΚΙ. Βιβλιογραφία: BCH 1917-19, 96-100, 170, 258. PM, 219 εἰκ. 90 e, 235, 238. Ἐπιτύμβιον Τσουντα (1941), 358 - 387. JHS 1954 AR, 15. BCH 1955, 274. Μακεδονικά 1966 - 67, 303. LMTS, 139. PGP, 180, 192, 320. Macedonia I, 327, 367, 397.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ προϊστορικοῦ γηλόφου παρὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τοῦ Μικροῦ Καραμπουρνοῦ, χαρακώματα τῶν Γάλλων κατὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον (BCH 1917 - 19, 96, 170, 258 εἰκ. 50. PM, 219 εἰκ. 90 e, 225, 238) καὶ ἔρευναι τοῦ Ρωμαίου, τὸ ἔτος 1930 (Ἐπιτύμβιον Τσουντα, 358 - 387. PGP, 180, 192, 320) καὶ τοῦ Πέτσα, τὸ ἔτος 1954 (JHS 1954 AR, 15. BCH 1955, 274. Μακεδονικά 1966 - 67, 303) ἔφερον εἰς φῶς ὑπομυκηναϊκά, πρωτογεωμετρικὰ καὶ ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα, κατεστραμμένους τάφους καὶ λείψανα οἰκῶν καὶ ἀποθηκῶν ἀβεβαίου χρονολογίας. Macedonia I, 327, 367, 397.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 23. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β ΙΙΙ, Γ ΧΙΥ.

17. ΠΛΑΤΑΝΙΑ - ΜΠΟΥΜΠΟΥΣΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 34. Ἡ θέσις κατωκλήθη συνεχῶς καὶ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν καὶ τὰς ἐπακολουθούσας περιόδους καὶ μέρος τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω ΥΕ III Γ δεδομένων πρέπει νὰ ταξινομηθῇ εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 29, γεωμετρικὴ 20. Μέρος II, Κεφ. II, Α VI, Γ XV, Δ VII.

18. ΚΡΙΤΣΑΝΑ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 163 - 164 (Apanomi, Toumba B). PM, 17 - 22.

Ἡ θέσις, γήλοφος διαστάσεων 83×53 μ. καὶ ὕψους 12 μ. κείμενος 6,5 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ χωρίου Ἐπανομή κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τῆς Χαλκιδικῆς, κατωκλήθη κατὰ τὴν ὑστέραν νεολιθικὴν καὶ τὴν πρῶιμον ἐποχὴν τοῦ χαλκοῦ. Ἐκ τῆς βορείας κλιτύος ὅμως τούτου ἀναφέρονται, χωρὶς νὰ περιγράφωνται, ὀλίγα ἱχνη κατοικίσεως τῶν ὑπομυκηναϊκῶν καὶ πρῶιμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. PM, 21.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 30.

19. ΚΟΖΑΝΗ ΥΕ III Γ θέσις 35. Εἰς τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους ἀνήκουν ἴσως ὀλίγα ἀμαυρόχρωμα ὄστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ νεκροταφείου τῶν γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1950, 291 - 292 εἰκ. 7. Ἔργον 1958, 88. LMTS, 38, 139 ὑπόσημ. 5, 259. Macedonia I, 345.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 32. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XVI.

20. ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΤΣΙΑΝΟ. Ἐκ τῆς θέσεως, κειμένης ΒΑ τῶν Σερβίων ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἀλιάκμονος, ἔχουν ἀναφερθῇ τεμάχια μονοχρώμων, τοπικῆς παραγωγῆς, ἀγγείων τῶν ἐσχάτων ΥΕ III Γ ἢ πρῶιμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. BSA 1928 - 30, 149 ὑπόσημ. 2, 1930 - 31, 44 ὑπόσημ. 7. PM, 100 ὑπόσημ. 6, 239. Macedonia I, 302, 345 - 346, 402. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XVII.

III. Θ Ρ Α Κ Η

21. ΕΡΓΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 36. Πιθανὴ ὑπομυκηναϊκὴ κατοίκησις ἐκπροσωπούμενη ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1971, 93, 1972, 89.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 47, γεωμετρικὴ 30.

22. ΣΤΡΥΜΗ. ΥΕ III Γ θέσις 37. Πιθανὴ χρῆσις τοῦ σπηλαίου καὶ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον μαρτυρουμένη ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1971, 88.

23. ΜΑΡΩΝΕΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 38. Πιθανὴ κατοίκησις κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον μαρτυρουμένη ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1971, 97 - 101, 1972, 90 - 93.

IV. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

24. ΡΕΤΖΙΟΥΝΙ. Εἰς τὴν θέσιν Ρετζιούνι, κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ κάτω Ὀλύμπου, ὁ Βερδελεῆς ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1954 δύο πρωτογεωμετρικοὺς κιβωτισχῆμους τάφους, ἕκαστος τῶν ὁποίων περιεῖχεν ἀνὰ δύο χειροποίητα ἀγγεῖα τοῦ τύπου τῆς Μαρμάριανης καὶ ἄλλα τινὰ πενιχρὰ μικρὰ εὐρήματα, ἔξωθι δὲ τοῦ ἐνὸς τῶν δύο τάφων εὐρέθη τροχήλατος ὑπομυκηναϊκὸς ἀμφορίσκος, τοπικῆς παραγωγῆς. BCH 1955, 272. AJA 1955, 227. ΠΡΘ, 11, 52 πίν. 3, 9. GDA, 102.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 49. Μέρος II, Κεφ. II, Β IV, Γ XVIII, Δ VIII.

25. ΡΑΧΜΑΝΙ. ΥΕ III Γ θέσις 42. Ὀλίγα ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα ἐκ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ λόφου. LMTS, 133, 138. S - S, 147.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 51.

26. ΑΡΓΙΣΣΑ - ΓΚΡΕΜΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 49. Πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἀπὸ τῆς ὑπομυκηναϊκῆς εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. LMTS, 133 - 134. S - S, 146. GDA, 99, 368.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 55, γεωμετρικὴ 36. Μέρος II, Κεφ. II, Α VII, Γ XIX.

27. ΕΞΑΛΟΦΟΣ. Βιβλιογραφία: AAA 1968, 289 - 295. ΑΔ 1968 Χρον., 263 - 265. GDA, 98, 104, 369.

Ὁ Γ. Χουρμουζιάδης ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1967 τύμβον, διαμέτρου 27 μ. καὶ ὕψους μεγαλυτέρου τῶν 2 μ., κείμενον παρὰ τὸ χωρίον Ἐξάλοφος (πρῶην Κωσταρελαίικα) περὶ τὰ 12 χιλιόμετρα δυτικῶς τῶν Τρικκάλων. Ἡ ἀνασκαφὴ ἀπεκάλυψε δύο τάφους, θήκας σχηματιζομένας δι' ὀρθίων πλακῶν, περιέχοντας ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴν παρεμφερῇ πρὸς τὴν γνωστὴν ἐκ Κεφαλληνίας, Ἰθάκης καὶ Καστρίτισης Ἰωαννίνων καὶ χαλκᾶ κτερίσματα χρονολογούμενα ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος εἰς τὰ μέσα ἢ τὸ τρίτον τέταρτον τοῦ 12ου π.Χ. αἰῶνος. AAA 1968, 289 - 295. ΑΔ 1968 Χρον., 263 - 265.

Μέρος II, Κεφ. II, Β V, Γ XX, Δ IX.

28. ΦΕΡΑΙ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 51. Ἐν ὑπομυκηναϊκὸν ἀγγεῖον ἐκ τάφου, θήκης σχηματιζομένης δι' ὀρθίων πλακῶν, τῆς γεωμετρικῆς

νεκροπόλεως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Θαυλίου Διός. Υ. Βέ-
quignon, Rech. Arch. à Phères, 53 (τάφος 105 bis), 73 ἀριθ. 7. ΠΡΘ,
52. EMF, 142. LMTS, 132. GAMS, 149 ἀριθ. 498.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 61, γεωμετρικὴ 41. Μέρος II, Κεφ. II,
Γ XXI.

29. ΙΩΛΚΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 52. Παρὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Θεοχάρη, ὅτι
«οὐδὲν ὄστρακον τῆς λεγομένης Ὑπομυκηναϊκῆς ἐποχῆς» εὐρέθη
(ΠΑΕ 1960, 58) εἰς τὴν θέσιν, ὃ Desborough παρατηρεῖ ὅτι ἐν κύπελ-
λον φαίνεται ὑπομυκηναϊκόν. GDA, 209.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 62, γεωμετρικὴ 42. Μέρος II, Κεφ. II,
Γ XXII.

30. ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ - ΚΤΟΥΡΙ. ΥΕ III Γ θέσις 53. Πολυάριθμα ὑπομυκηναϊκὰ
ὄστρακα (BCH 1932, 148 - 174. ΠΡΘ, 90) ἀμφισβητηθέντα ὑπὸ τοῦ
Desborough LMTS, 130 - 131.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 64. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XXIII.

31. ΦΑΡΣΑΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 54. Ἐν πιθανόν ὑπομυκηναϊκόν ὄστρακον
ἐκ τῆς θέσεως (γ), Φετιχ Τζαμί, ἐντὸς τῆς πόλεως. ΠΑΕ 1955, 146.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 66, γεωμετρικὴ 46.

32. ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Βιβλιογραφία: BSA 1906 - 7, 309 - 327. JHS 1906, 147 - 148.
P - T, 209 - 214. PGP, 148 - 150. ΠΡΘ, 2, 52, 86 - 88. LMTS,
22, 38, 138, 259. GAMS, 146 ἀριθ. 488.

Διάγραμμα τῆς τοποθεσίας, BSA 1906 - 7, 309 εἰκ. 1.

Ἐπὶ τῶν κλιτύων μικροῦ λόφου, παρὰ τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου
κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς χερσονήσου τῆς Μαγνησίας, οἱ Α. J. B. Wace
καὶ J. P. Droop ἀνέσκαψαν, τὸ ἔτος 1907, τρεῖς δι' ὀρθίων πλακῶν
σηματιζομένους τάφους (Α, Β, C), ὃ ἀρχαιότερος τῶν ὁποίων (τά-
φος C) ἀνῆκεν εἰς τὸ τέλος τῶν ὑπομυκηναϊκῶν χρόνων. Ὁ τάφος Β
ἀνῆκεν εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον καὶ ὃ τάφος Α εἰς τοὺς
πρώιμους γεωμετρικοὺς χρόνους. BSA 1906 - 7, 321 - 327. P - T, 209 -
214. PGP, 148 - 150. ΠΡΘ, 2, 52, 86 - 88. LMTS, 22, 38, 259.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 70, γεωμετρικὴ 54. Μέρος II, Κεφ. II,
Β VI, Γ XXIV, Δ X.

33. ΠΤΕΛΕΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 55. Δύο ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ ὑπ'
ἀριθ. 3 περιγραφομένου κατωτέρω ΥΕ III Γ θολωτοῦ τάφου. ΠΑΕ
1953, 123. ΠΡΘ, 16 ἀριθ. 25 καὶ 27, 52 ἀριθ. 4. LMTS, 130. EMF, 146.

Πρωτογεωμετρική θέσις 71. Μέρος II, Κεφ. II, Β VII, Γ XXV, Δ XI.

V. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

B. ΑΙΤΩΛΙΑ - ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

34. ΘΕΡΜΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 60. Ἐκ τῶν ἀδημοσιεύτων ΥΕ III Γ ὀστράκων τῆς θέσεως (BSA 1931 - 32, 239) ὀστρακά τινα κρατήρων καὶ σκύφων, κοσμούμενα διὰ σχεδίων τριγλῦφον καὶ ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, παρεμφερῇ τὴν κόσμησιν πρὸς τὸν πυκνὸν ῥυθμὸν τῆς Ἀχαΐας, θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ R. Hope Simpson ὡς ΥΕ III Γ : 2 (ὑπομυκηναϊκὰ) ὡς πρὸς τὴν κόσμησιν ἂν μὴ ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν. GAMS, 92 ἀριθ. 313.

Πρωτογεωμετρική θέσις 74, γεωμετρική 58. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XXVI.

Γ. ΦΩΚΙΣ - ΛΟΚΡΙΣ

35. ΚΑΛΑΠΟΔΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 63. Πιθανὰ ὑπομυκηναϊκὰ ὀστρακα τῶν μεταβατικῶν πρὸς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον χρόνων. AAA 1975, 18. BCH 1975, 637.

Πρωτογεωμετρική θέσις 82, γεωμετρική 69.

36. ΑΓΝΑΝΤΗ. ΥΕ III Γ θέσις 64. Τὸ ἀνεπαρκῶς γνωστὸν ΥΕ III Γ νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθη, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, μέχρι τῶν ὑπομυκηναϊκῶν - πρωτογεωμετρικῶν χρόνων καὶ μερικῶς ἀνήκει καὶ εἰς τὰς περιόδους ταύτας. ΑΔ 1970 Χρον., 235 - 237.

Πρωτογεωμετρική θέσις 83. Μέρος II, Κεφ. II, Β VIII, Γ XXVII, Δ XII.

37. ΑΜΦΙΚΛΕΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Σκοτεΐνιαν ἢ Καλτσᾶ Πλαγιά, περὶ τὰ τρία χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Ἀμφικλείας καὶ δεξιὰ τῆς ἀγροτικῆς ὁδοῦ πρὸς Ἄνω Τιθορέαν, ἡρευνήθησαν ὑπὸ τοῦ Σπυροπούλου, τὰ ἔτη 1969 - 1970, εἴκοσιν ὑπομυκηναϊκοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι, περιέχοντες ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1970 Χρον., 237 - 240, 1971 Χρον., 231 - 232.

Μέρος II, Κεφ. II, Β IX, Γ XXVIII, Δ XIII.

38. ΔΕΛΦΟΙ. ΥΕ III Γ θέσις 69. Δύο θαλαμοειδεῖς τάφοι, ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν ὁποίων προέρχονται ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα, ἔχουν ἀναφερ-

θῆ ἀπὸ τὴν θέσιν. Ὁ εἷς τούτων, ἐρευνηθεὶς τὸ ἔτος 1894, περιελαμβάνετο εἰς ὁμάδα πέντε τάφων εὐρεθέντων δυτικῶς τοῦ Τεμένους καὶ ὁ ἕτερος, ἐρευνηθεὶς τὸ ἔτος 1935, περιελαμβάνετο εἰς ἐτέραν ὁμάδα ἰσαριθμῶν τάφων κειμένων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μουσείου (Delphes V, 6 - 10. BCH 1937, 44 - 52). Ὅμως τέλος ὑπομυκηναϊκῶν καὶ πρωτογεωμετρικῶν ὀστράκων εὐρέθη τὸ ἔτος 1971 ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. BCH 1972, 902. S - S, 144 - 146. GDA, 105, 203, 368. PGP, 200 - 201.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 86, γεωμετρικὴ 77. Μέρος II, Κεφ. II, Β Χ, Γ XXIX, Δ XIV.

39. ΙΤΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 70. Πέντε ἀγγεῖα ἐκ τῶν ΥΕ III Γ θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ἔχουν ταξινομηθῆ ὡς ὑπομυκηναϊκὰ (S - S, 144 - 146) ἀλλ' ὁ Desborough ἔχει ἀμφισβητήσει τὴν ταξινόμησιν ταύτην. GDA, 105.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 87. Μέρος II, Κεφ. II, Β XI, Γ XXX.

40. ΓΑΛΑΞΕΙΔΙ. ΥΕ III Γ θέσις 71. Δύο ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Γαλαξειδίου ἐκ τῆς περιοχῆς (BCH 1947 - 48, 58. L. Lerat, Locriens, 157. EMF, 133) ἔχουν ταξινομηθῆ ὡς ὑπομυκηναϊκὰ (S - S, 144 - 146), ὁ Desborough ὁμως ἔχει ἀμφισβητήσει τὴν ὀρθότητα τῆς ταξινόμησεως ταύτης. LMTS, 125. GDA, 105. GAMS, 133 ἀριθ. 450.

Μέρος II, Κεφ. II, Γ XXXI.

41. ΑΝΤΙΚΥΡΑ - ΜΕΛΕΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 72. Τρία ἀγγεῖα, προερχόμενα ἐκ μικρῶν λακκοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, ἔχουν ταξινομηθῆ ὡς ὑπομυκηναϊκὰ. S - S, 144 - 146. GDA, 105.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 88, γεωμετρικὴ 78. Μέρος II, Κεφ. II, Β XII, Γ XXXII, Δ XV.

Δ. ΒΟΙΩΤΙΑ

42. ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 73. Ἐν ὑπομυκηναϊκὸν ἀγγεῖον τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν προέρχεται ἐκ τῶν Γερμανικῶν ἀνασκαφῶν εἰς τὴν θέσιν. AM 1910, 35. LMTS, 120. S - S, 137.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 89, γεωμετρικὴ 81. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XXXIII.

43. ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ. Βιβλιογραφία: AAA 1971, 319 - 328. ΑΔ 1972 Χρον., 316, 1973 Χρον., 265 - 266.

Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι τοῦ Σπυροπούλου, τὰ ἔτη 1971 - 1972, κατὰ τὸν δυτικὸν μυχὸν τῆς Παραλίμνης, ἔφερον εἰς φῶς οἰκισμὸν καὶ νεκροταφεῖον κιβωτισσῆμων τάφων, μεμονωμένων ἢ κατὰ συστάδας ἀνά 5 - 6 ἐντὸς κυκλικῶν περιβόλων, καλύπτοντα χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ ΠΕ μέχρι βυζαντινῶν χρόνων, περίοδοι ὅμως ἀκμῆς τοῦ οἰκισμοῦ, ἐρευνηθεῖσαι, εἶναι ἡ μυκηναϊκὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ.

Τῆς ὑπομυκηναϊκῆς, πρωτογεωμετρικῆς καὶ γεωμετρικῆς περιόδου ἀναφέρονται τάφοι, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. AAA 1971, 319 - 328. ΑΔ 1972 Χρον., 316, 1973 Χρον., 265 - 266.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 91, γεωμετρικὴ 87. Μέρος II, Κεφ. II, Β ΧΙΙΙ, Γ ΧΧΧΙΥ, Δ ΧΥΙ.

44. ΘΗΒΑΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 76. Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἐκ τοῦ περιεχομένου πέντε ἐκ 13 γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως, δυναμένων νὰ χρονολογηθοῦν εἰς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους. Τρεῖς τῶν μετὰ ὑπομυκηναϊκοῦ περιεχομένου τάφων περιλαμβάνονται εἰς ὁμάδα 11 τάφων εὐρεθέντων ὑπὸ τοῦ Κεραμοπούλλου παρὰ τὰς Ἡλέκτρας πύλας καὶ ἀποτελουμένων ἐξ ὀρθίων πλακῶν. Ἐκ τῶν 11 τάφων ἑπτὰ (τάφοι 1, 4, 4α, 5 - 7 καὶ 11) περιεῖχον μόνον ὀστᾶ, τρεῖς (τάφοι 2, 3, 8) πλὴν τῶν ὀστῶν περιεῖχον 4 ἐν συνόλῳ ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα, ἐν τῶν ὑπομυκηναϊκῶν ἀγγείων καὶ ἐν πρωτογεωμετρικὸν εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ τάφου 2, εἰς τάφος (τάφος 9) ἀνῆκεν εἰς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους (ΑΔ 1917, 25 - 32. PGP, 195 - 196. LMTS, 121 - 122. S - S, 137 - 138). Ἐτερος δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενος τάφος περιέχον ὀστᾶ παιδίου καὶ δύο ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα, εὐρέθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοπίδου ἀριθ. 28 εἰς τὸ οἰκόπεδον Δ. Παυλογιαννοπούλου (AAA 1975, 86 - 90) καὶ ἀπλοῦς λάκκος περιέχον ὑπομυκηναϊκὸν τεφροδόχον ἀμφορέα, πλήρη κεκαυμένων ὀστῶν, καὶ παρ' αὐτὸν δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα εὐρέθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοπίδου ἀριθ. 34 εἰς τὸ οἰκόπεδον Π. Ζιώμα. ΑΔ 1965 Χρον., 237 - 239.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 92, γεωμετρικὴ 92. Μέρος II, Κεφ. II, Β ΧΙΥ, Γ ΧΧΧΥ, Δ ΧΥΙΙ.

Ε. ΕΥΒΟΙΑ

45. ΚΑΜΑΡΙΟΝ. Τύμβος, ὕψους 3 μ., περιέχον τρεῖς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένους καὶ δι' ἐτέρων πλακῶν καλυπτομένους τάφους, περιέχοντας μόνον ὀστᾶ θεωρουμένους ὅμως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα

ὡς ὑπομυκηναϊκοὺς, εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν θέσιν. Π - Σ, 124 ἀριθ. 112, 339 XLI.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XV.

46. ΛΕΥΚΑΝΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 81. Εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον ἀνήκουν 22 τάφοι καὶ δύο ταφικαὶ πυραὶ τοῦ νεκροταφείου εἰς τὸν ἀγρὸν Σκουμπρῇ καὶ εἰς τάφος τοῦ νεκροταφείου εἰς τὸν ἀγρὸν Χαλιώτη, περιέχοντες 45 ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. Lefkandi, 23 - 24. JHS 1968 AR, 12. AAA 1969, 98 - 102. ΑΔ 1970 Χρον., 258 - 260. Lefkandi I, 109 - 141 (σποράδην), 421.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 101, γεωμετρικὴ 110. Μέρος II, Κεφ. II, Β XVI, Γ XXXVI, Δ XVII.

ΣΤ. ΑΤΤΙΚΗ

47. ΛΟΥΤΡΑΚΙ. ΥΕ III Γ θέσις 89. Ἐπιφανειακὰ ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα. ΑΑ 1939, 269.

48. ΑΘΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 91. Λείψανα ὑπομυκηναϊκῆς κατοικήσεως, μαρτυρούμενα ἀπὸ φρέατα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Κλεψύδρας κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως (Agora XIII, 112, 125, 261 - 262) καὶ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς (Agora XIV, 3, 9-10) καὶ ἀπὸ ὄστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλυμπίου (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10), καὶ ὑπομυκηναϊκοὶ τάφοι ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἀκροπόλεως, τῆς κάτω πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Κεραμικοῦ. GBC, 346. DAG, 202.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 107, γεωμετρικὴ 124. Μέρος II, Κεφ. II, Α VIII, Β XVII, Γ XXXVII, Δ XIX.

49. ΠΕΡΑΤΗ. ΥΕ III Γ θέσις 94. Αἱ τελευταῖαι ταφαὶ εἰς τὸ ΥΕ III Γ νεκροταφεῖον τῆς Περαιτῆς, ἃν καὶ δὲν ἔχουν ταξινομηθῇ ὡς ὑπομυκηναϊκαὶ ἐν τούτοις χρονολογικῶς πρέπει νὰ συμπίπτουν πρὸς τὰς ἀρχαιοτέρας ταφὰς τῶν ὑπομυκηναϊκῶν νεκροταφείων τοῦ Κεραμικοῦ καὶ τῆς Σαλαμίνας, ὡς δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τοῦ τρόπου κατασκευῆς δι' ὀρθίων πλακῶν τάφων τινῶν τῆς Περαιτῆς, ἐκ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν εἰς 18 περιπτώσεις τοῦ νεκροταφείου τούτου καὶ ἐκ τοῦ ὑπομυκηναϊκοῦ χαρακτῆρος πολλῶν ἀγγείων (εἰκ. 2 : 19, εἰκ. 6 : 4) καὶ μικρῶν εὐρημάτων τῶν τάφων τῆς θέσεως. Περαιτὶ Β, 105. GDA, 74, 76, 81 - 82, 107, 268, 308. DAG, 147 - 148 καὶ index.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XVIII, Δ XX.

VI. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

A. ΑΡΓΟΛΙΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑ

50. ΙΣΘΜΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 102. "Εν ύπομυκηναϊκὸν τεμάχιον κυπέλλου ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος. *Hesperia* 1958, 29. *DAG*, 58. *GDA*, 69. Γεωμετρικὴ θέσις 145.

51. ΠΑΛΑΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 103. Πενιχρὰ λείψανα ύπομυκηναϊκοῦ οἰκισμοῦ, δύο ύπομυκηναϊκοὶ τάφοι καὶ κεραμικὴ. *AJA* 1939, 596 - 599. *Corinth VII* (I), 3 - 4. *Hesperia* 1951, 293, 1970, 12 - 15.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 112, γεωμετρικὴ 146. Μέρος II, Κεφ. II, A IX, B XIX, Γ XXXVIII, Δ XXI.

52. ΜΥΚΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 105. Ύπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (H. Schliemann, *Mycenae*, 65 εἰκ. 26, 67 εἰκ. 28. *PGP*, 210 - 211. S - S, 133 - 134) καὶ δύο τάφοι, ὁ εἷς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ὁ ἕτερος ἔξωθι τῆς Πύλης τῶν Λεόντων. *BSA* 1954, 258 - 259. *JHS* 1965 AR, 10 - 11. S - S, 134. *GDA*, 69.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 113, γεωμετρικὴ 154. Μέρος II, Κεφ. II, B XX, Γ XXXIX, Δ XXII.

53. ΜΙΔΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 107. "Εν ύπομυκηναϊκὸν ἀγγεῖον, συμπληρωθὲν ἐκ τεμαχίων συλλεγέντων ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ θολωτοῦ τάφου ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς καταπεσοῦσης θόλου. *Royal Tombs*, 11, 66 - 67. S - S, 129, 133.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 114, γεωμετρικὴ 159. Μέρος II, Κεφ. II, B XXI, Γ XL.

54. ΑΡΓΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 109. Λείψανα κατοικήσεως ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως ἀποτελούμενα ἐκ στρωμάτων, περιεχόντων ύπομυκηναϊκὴν κεραμικὴν (*GA*, 23 - 26. *GDA*, 72), καὶ ἐξ ἑνὸς ἐργαστηρίου παραγωγῆς ἀργύρου, τοῦ τέλους τῶν ύπομυκηναϊκῶν ἢ τῆς ἀρχῆς τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων (*BCH* 1959, 768, P. Courbin, *Études Archéologiques*, Paris 1963, 71, 73, 98 - 100. *GDA*, 161 - 162), ἐξ θαλαμοειδεῖς τάφοι (XIV, XVII, XVIII, XX, XXIV, XXXIII), ἐξ ὧν προέρχεται ύπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ, μαρτυροῦσα τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην (S - S, 128. *GA*, 26), καὶ 12 - 13 ταφαὶ εἰς λάκκους καὶ θήκας σχηματιζομένας δι' ὀρθίων πλακῶν, συνοδευόμεναι ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ διαφόρων

περιοχῶν τῆς συγχρόνου πόλεως. BCH 1954, 177, 1955, 312, 1956, 376. ΑΔ 1963 Χρον., 62. AAA 1975, 259 - 275. S - S, 128 - 132. GA, 27. GDA, 151 - 152.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 115, γεωμετρικὴ 162. Μέρος II, Κεφ. II, Α Χ, Β XXII, Γ XLI, Δ XXIII.

55. ΤΙΡΥΝΣ. ΥΕ III Γ θέσις 110. "Ἐξ ὑπομυκηναϊκοὶ τάφοι, ὧν τρεῖς ἀπλοὶ λάκκοι καλυπτόμενοι διὰ πλακῶν (ΑΜ 1963, 6 - 24, τάφοι XIII α, XIII β, XXVIII), δύο θῆκαι σχηματίζονται δι' ὀρθίων πλακῶν (Tiryns I, 128 ἀριθ. 3. Tiryns VIII, 11, 17 ἀριθ. 29) καὶ ταφὴ εἰς πίθον (Tiryns I, 133 ἀριθ. 35), συνοδευόμεναι ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 116, γεωμετρικὴ 165. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXIII, Γ XLII, Δ XXIV.

56. ΝΑΥΠΑΛΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 112. Τέσσαρες «κιβωτιόσχημοι» (θῆκαι σχηματίζονται δι' ὀρθίων πλακῶν;) ὑπομυκηναϊκοὶ τάφοι, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων δὲν περιγράφεται ἀλλὰ παραβάλλεται ἀπλῶς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν τάφων XIII α, XIII β καὶ XXVIII τῆς Τίρυνθος, μνημονεύονται ἀπὸ τὴν θέσιν. ΑΔ 1973 Χρον., 91.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 117, γεωμετρικὴ 170. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXIV.

57. ΑΣΙΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 113. Λεπτὸν ὑπομυκηναϊκὸν στρῶμα κατοικῆσεως, μαρτυρούμενον ἀπὸ κεραμικὴν εὐρεθεῖσαν ἄνωθεν τῶν ΥΕ III Γ λειψάνων τῆς κάτω πόλεως (Asine, 81, 435. MPA, 635 ἀριθ. 286. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 211. EMF, 48), καὶ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ ἐκ τοῦ κτήματος Καρμανιόλα, ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως. ΑΔ 1971 Χρον., 114, 197, 1972 Χρον., 231, 1973 Χρον., 156. AAA 1971, 147 - 148. Archaeology 1975, 157 - 163.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 118, γεωμετρικὴ 171. Μέρος II, Κεφ. II, Α XI, Γ XLIII.

Β. ΑΡΚΑΔΙΑ

58. ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 118. Μέρος τῆς ἀνεπαρκῶς γνωστῆς κεραμικῆς ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως ἀνήκει εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ὑποδηλοῦν χρήσιν τοῦ ΥΕ III Γ νεκροταφείου καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. EMF, 73. GAMS, 41 ἀριθ. 92. S - S, 126. BSA 1970, 101 - 102, 116.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XXV, Γ XLIV, Δ XXV.

Γ. ΛΑΚΩΝΙΑ

59. ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ. Κατὰ τὴν διάνοξιν ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ πλησίον τῆς Καρδαμύλης, ἥτις διοικητικῶς σήμερον περιλαμβάνεται εἰς τὸν νομὸν Μεσσηνίας, εὐρέθησαν πολυάριθμα ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα, ἐξ ὧν συνεκολλήθησαν δύο κρατηρόσχημα ἀγγεῖα (εἰκ. 7 : 19). ΑΔ 1965 Χρον., 208 πίν. 222 β. GDA, 84, 254, 376.
Μέρος II, Κεφ. II, Γ XLV.

Δ. ΜΕΣΣΗΝΙΑ

60. ΛΟΓΓΑ. Ἐκ προχείρου ἐρεῦνης εἰς τὴν θέσιν ἔχουν ἀναφερθῇ μυκηναϊκά, ὑπομυκηναϊκὰ (BCH 1960, 700. S - S, 143), πρωτογεωμετρικὰ καὶ πιθανὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. AJA 1961, 248 ἀριθ. 75.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 130, γεωμετρικὴ 203.
61. ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 127. Ἡ ΥΕ III Γ κεραμικὴ τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia 1972, 260, 1975, 113 - 114) καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως (AAA 1968, 205 - 209. ΑΕ 1973, 48, 62, 65 - 74) μεταβάλλεται εἰς πρωτογεωμετρικὴν χωρὶς νὰ ἐξελίσσεται τοπικὴ ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ. ΑΕ 1973, 49.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 132, γεωμετρικὴ 206. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXVI, Γ XLVI, Δ XXVI.
62. ΠΗΓΑΔΙΑ. Ἐν ἐπιφανειακὸν ὄστρακον, πιθανῶς ὑπομυκηναϊκόν, καὶ ἕτερον, πρωτογεωμετρικὸν ἴσως, εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὴν θέσιν. AJA 1961, 251 ἀριθ. 80.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 133.
63. ΤΡΑΓΑΝΕΣ. ΥΕ III Γ θέσις 128. Πέντε ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου. S - S, 143 - 144.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 134. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXVII, Γ XLVII, Δ XXVII.
64. ΒΟΛΙΜΝΟΣ. Ἐκ τῆς τοποθεσίας Βόλιμνος, ΒΔ τοῦ χωρίου Ἀρτεμισία (πρῶην Στερνίτσα), ἔχουν ἀναφερθῇ πιθανὰ ὑπομυκηναϊκὰ, πρωτογεωμετρικὰ, γεωμετρικὰ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. AJA 1961, 255, 1969, 168, 176 ἀριθ. 79 Ε.
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 138, γεωμετρικὴ 211.

65. ΜΑΛΘΗ. ΥΕ III Γ θέσις 137. Ὑπομυκηναϊκὰ καὶ πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα εἶναι γνωστὰ ἐκ τῆς θέσεως, μαρτυροῦντα κατοίκησιν τοῦ οἰκισμοῦ ἐγγὺς τῆς ἀκροπόλεως κατὰ τὰς περιόδους ταύτας. AIARS 1953 (Op. Ath. I), 39. EMF, 78, 90. S - S, 143.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 140, γεωμετρικὴ 214.

66. ΡΙΖΕΣ. Ἐκ τῆς θέσεως Ῥίζες, περὶ τὰ 6 χιλιόμετρα ΒΑ τῆς Κυπαρισσίας, ἔχει ἀναφερθῇ πιθανὴ παιδικὴ ταφὴ εἰς πίθον, εὑρεθεῖσα ὑπὸ χωρικοῦ, ἐξ ἧς προέρχονται ἑπτὰ μικρὰ ὑπομυκηναϊκὰ ἢ πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1965, 111 - 112. AJA 1969, 139, 163, 176 ἀριθ. 23 G.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 141. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXVIII, Γ XLVIII.

Ε. ΤΡΙΦΥΛΙΑ - ΗΛΙΣ

67. ΔΙΑΣΕΛΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 139. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ὑπομυκηναϊκῶν ἴσως χρόνων εἶναι γνωστὰ ἐκ τῆς θέσεως. AJA 1961, 229, 1969, 169, 176 ἀριθ. 17. EMF, 70. LMTS, 92.

68. ΜΑΚΡΥΣΙΑ. Πιθανὰ ἐπιφανειακὰ, ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα συνελέγησαν ἐκ τοῦ λόφου Ἁγίου Ἡλίας, δυτικῶς τοῦ χωρίου Μακρύσια. AJA 1961, 129, 1969, 162, 176 ἀριθ. 14.

69. ΚΑΤΑΚΩΛΟΝ. Πλὴν ἀρχαιότερων λειψάνων (Π - Π, 66, 104) ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ δύο ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα, προερχόμενα ἐκ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Γιαλούρη εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἀλκυόνα ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἰχθύς (ΑΕ 1957, 38, 43), καὶ ἐπιφανειακὰ ὑπομυκηναϊκὰ, πρωτογεωμετρικὰ, γεωμετρικὰ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Ἁγίου Ἀνδρέας. AJA 1961, 224, 1969, 161, 176 ἀριθ. 1. EMF, 71. LMTS, 97. S - S, 139. GDA, 250.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 143, γεωμετρικὴ 218. Μέρος II, Κεφ. II, Γ XLIX.

70. ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Βουρλές, ἐν χιλιόμετρον ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Κεραμιδιά, κατὰ τὴν διάνοξιν τῆς ὁδοῦ Κεραμιδιάς - Ἐφύρας, ἀπεκαλύφθησαν δύο ἡμικατεστραμμένοι ταφικοὶ πίθοι καὶ «κιβωτίο-σχημος» τάφος περιέχων ἀποσυντεθειμένα ὄστᾶ καὶ ὑπομυκηναϊκὸν ἀμφορίσκον. ΑΔ 1972 Χρον., 270.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XXIX, Γ L.

71. ΗΛΙΣ. Βιβλιογραφία: ÖJh 1961 - 63 Beiblatt, 33 - 58. Έργον 1961, 186 - 188, 1963, 115 - 125. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 124 - 126, 1964 Χρον., 180 - 182. ΠΑΕ 1960, 171 - 173, 1961, 180 - 183, 1962, 122 - 126, 1963, 137 - 140, 1964, 136 - 139, 1965, 99 - 101, 1966, 133 - 134, 1967, 20 - 21, 1969, 70 - 72, 1970, 142 - 145, 1972, 139 - 142, 1973, 112 - 118, 1975, 178 - 183.
Διάγραμμα περιοχής, ÖJh 1932, 68 εικ. 77. ΠΑΕ 1972, 140 - 141 εικ. 1 - 2.

Έλληνο - Αυστριακαί ανασκαφαί εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἡλίδος, ἐπαναληφθεῖσαι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1960, ἔχουν φέρει εἰς φῶς, ἐκτὸς ἀρχαιοτέρων προϊστορικῶν λειψάνων, δέκα τέσσαρας λακκοειδεῖς ὑπομυκηναϊκοὺς ἢ πρωτογεωμετρικοὺς τάφους (ÖJh 1961 - 63 Beiblatt, 45 - 58. ΠΑΕ 1961, 183, 1963, 138 - 139, 1972, 140 εικ. 1. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 125 - 126, 1964 Χρον., 181), γεωμετρικὰ ὄστρακα (ΠΑΕ 1962, 125, 1967, 21, 1972, 140 εικ. 1) καὶ χαλκοὺν γεωμετρικὸν εἰδώλιον ζῶου. ΠΑΕ 1973, 113.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 145, γεωμετρικὴ 221. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXX, Γ LI, Δ XXVIII.

72. ΠΡΟΣΤΟΒΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις 148. Ἐν ὑπομυκηναϊκὸν ἀγγεῖον εἶναι γνωστὸν ἐκ θαλαμοειδοῦς τάφου τῆς θέσεως. ΠΑΕ 1928, 117 εικ. 8. Archaeology 1960, 73 εικ. 12, 74. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 107.
Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXI, Γ LII, Δ XXIX.

ΣΤ. ΑΧΑΪΑ

73. ΤΕΙΧΟΣ ΔΥΜΑΙΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 156. Ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ ἐκ τοῦ στρώματος πυρπολήσεως τοῦ οἰκισμοῦ. ΠΑΕ 1962, 132, 1963, 94, 1964, 65 - 66.
Γεωμετρικὴ θέσις 228. Μέρος II, Κεφ. II, Γ LIII.

VII. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ - ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

74. ΙΤΑΛΙΑ - ΤΑΡΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 171. Ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῶν θέσεων (α), Scoglio del Tonno (MPI, 115 - 118), (β), Leporano (MPI, 140 - 141) καὶ (γ), Torre Castelluccia (MPI, 148 - 152).
Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 152, γεωμετρικὴ 242. Μέρος II, Κεφ. II, Γ LIV, Δ XXX.

VIII. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ-ΑΚΤΑΙ Μ. ΑΣΙΑΣ-ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

75. ΘΑΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 174. Τὰ τέσσαρα νεκροταφεῖα τῶν ὑστέρων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, εἰς τὰς θέσεις Κεντριά, Τσιγανάδικα, Βρυσουῖδες καὶ Λαρνάκι παρὰ τὸ χωρίον Θεολόγος, καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνασκαφέντων τάφων χρονικῶς πρέπει νὰ καλύπτῃ καὶ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον. ΑΔ 1971 Χρον., 414 - 415, 1972 Χρον., 520 - 525, 1973 Χρον., 447.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 153. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXII, Γ LV, Δ XXXI.

76. ΣΑΛΑΜΙΣ. ΥΕ III Γ θέσις 181. Ὑπομυκηναϊκὸν νεκροταφεῖον, ἐκ τῶν τάφων τοῦ ὁποίου προέρχονται κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα, εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς θέσεως (γ), εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ναυστάθμου. ΑΜ 1910, 17 - 36. ΑΙARS 1962 (Op. Ath. 4), 103 - 123. S - S, 21 - 121.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXIII, Γ LVI, Δ XXXII.

77. ΚΕΩΣ. ΥΕ III Γ θέσις 183. Ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, μαρτυροῦσα τὴν χρῆσιν τούτου καὶ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον. Hesperia 1964, 332 πίν. 62 f.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 167, γεωμετρικὴ 275. Μέρος II, Κεφ. II, Γ LVII.

78. ΔΗΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 184. Ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ εἶναι γνωστὴ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Délos XV, 9 ἀριθ. 8. Délos Primitive, 214. LMTS, 149.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 171, γεωμετρικὴ 281. Μέρος II, Κεφ. II, Γ LVIII.

79. ΜΙΑΝΤΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 185. Πολυάριθμα ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα ἀναφέρονται ἐκ τῶν ἀκολουθούντων τὴν καταστροφὴν τοῦ ΥΕ III Γ οἰκισμοῦ στρωμάτων. IM 1957, 121, 1959 - 60, 37, 52 - 54, πίν. 51 - 52. GDA, 83, 179 - 180, 183.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 172, γεωμετρικὴ 282. Μέρος II, Κεφ. II, Γ LIX.

80. ΙΑΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 186. Ὑπομυκηναϊκὴ κεραμικὴ (Annuario 1961 - 62, 537 εἰκ. 50 a, 1965 - 66, 417, 420 εἰκ. 26) ἔχει γνωσθῇ καὶ πιθαναί ταφαί. AJA 1973, 184. Äg. Frühz. 2, 194. LMTS, 162, 279.

Πρωτογεωμετρική θέσις 173, γεωμετρική 284. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXIV, Γ LX.

81. CÖMLEKÇİ. Βιβλιογραφία: Anadolu 1967, 10 - 14, 39 - 43. AJA 1969, 211 - 212, 1970, 165 - 166. Katal. Bodr., 29 - 32 πίν. 34 - 36. GDA, 179 ύποσημ. I, 365.
Χάρτης περιοχής AJA 1970, 158. Katal. Bodr. σ. XIII.

Τουρκικαὶ ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1967 - 1968 παρὰ τὸ χωρίον Cömlekcî ΝΔ τῆς Ἰασοῦ, ἔφερον εἰς φῶς δύο ὑπομυκηναϊκὰ νεκροταφεῖα κτιστῶν, ὀρθογωνίων ἢ κυκλωτερῶν, τάφων καὶ πίθων εἰς τὰς τοποθεσίας Kadinören καὶ Cumburt. Οἱ ἐρευνηθέντες τάφοι περιεῖχον ἀνθρώπινα ὀστᾶ, ὑπομυκηναϊκὴν καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Anadolu 1967, 39 - 43. AJA 1969, 211 - 212, 1970, 165 - 166. Katal. Bodr., 29 - 32.

Πρωτογεωμετρική θέσις 174. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXV, Γ LXI, Δ XXXIII.

82. ΠΑΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 189. Ἐπιφανειακὰ ὑπομυκηναϊκὰ ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῆ ἐκ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν. ΠΑΕ 1975, 210. Ἔργον 1975, 143.

Πρωτογεωμετρική θέσις 175, γεωμετρική 288.

83. ΝΑΞΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 190. Ὁ ΥΕ III Γ οἰκισμὸς τῆς θέσεως (β), Γκρόττας, ἐξελίσσεται ἄνευ διακοπῆς εἰς ὑπομυκηναϊκόν, ἐκπροσωπούμενος κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ πιθανὴν μεγαρόσχημον οἰκίαν (ΠΑΕ 1951, 220), ἀπὸ δύο ἀγγεῖα ἐκ τοῦ τάφου Α τῶν Ἀπλωμάτων καὶ ἀπὸ σιδηροῦν ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ τάφου Α τοῦ Καμινίου. LMTS, 149 - 152. GDA, 82, 221 - 222, 371.

Πρωτογεωμετρική θέσις 176, γεωμετρική 289. Μέρος II, Κεφ. II, Α XIII, Β XXXVI, Γ LXII, Δ XXXIV.

84. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 192. Νεκροταφεῖον ὑπομυκηναϊκῶν, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν τάφων εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς θέσεως Assarlik. JHS 1887, 64 - 82, 1896, 242 - 247. Cl. Review 1887, 81 - 82. BMC I (I), 211 - 216. BSA 1955, 116 - 118. Anadolu 1967, 43 - 44. IM 1970, Beiheft 3, 226 - 233. MPL, 21, 23. PGP, 218 - 221. LMTS, 21, 71, 254.

Πρωτογεωμετρική θέσις 179, γεωμετρική 292. Μέρος II, Κεφ. II, Β XXXVII, Γ LXIII, Δ XXXV.

85. ΡΟΔΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 199. Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος εἰς τὴν νῆσον ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ μικροῦ ἀριθμοῦ γεωμετριζόντων τὴν κόσμησιν ἀγγείων ἐξ Ἀπολακκιάς καὶ ὑπὸ τινων ἐτέρων ἀγγείων ἀγνώστου τόπου προελεύσεως. MPA, 574. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 322. LMTS, 156.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 185, γεωμετρικὴ 301. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Γ LXIV.

ΙΧ. ΚΡΗΤΗ

86. ΧΑΝΙΑ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 200. Τρεῖς ὑπομυκηναϊκοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι. AA 1930, 163 - 164. DAG, 209.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 186, γεωμετρικὴ 302. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β XXXVIII, Γ LXV, Δ XXXVI.

87. ΒΡΥΣΕΣ. Βιβλιογραφία: Ἐπετ. Ἐτ. Κρ. Σπ. 1940, 485. Κρ. Χρον. 1959, 392. BCH 1958, 499 - 501, 1961, 895, 1962, 47 - 49. ΑΔ 1960 Χρον., 271. BSA 1965, 106. GDA, 375. DAG, 165, 210.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Βρύσες Κυδωνίων, κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, βορείως τοῦ χωρίου, ἐπιφανειακὰ ὄστρακα τοῦ τέλους τῶν ΥΕ ΙΙΙ χρόνων. BSA 1965, 106.

(β) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Τίμιος Σταυρός, ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου, δύο τυχαίως ἀνακαλυφθέντες ὑπομινωικοὶ ἢ πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι. Ἐπετ. Ἐτ. Κρ. Σπ. 1940, 485. BCH 1958, 499. BSA 1965, 106.

(γ) Ἐκ τοῦ σπηλαίου Κερά Σπηλιώτισσα, ὄστρακα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. BCH 1958, 500, 1962, 47 - 48. BSA 1965, 106.

(δ) Ἐκ τῆς θέσεως Λογάδες, ΒΔ τοῦ χωρίου, ταφικὸς πίθος περιέχων ὀστᾶ παιδίου, ἐν ἀγγεῖον καὶ θησαυρὸν χαλκῶν ἀντικειμένων γεωμετρικῶν χρόνων. Κρ. Χρον. 1959, 392. ΑΔ 1960 Χρον., 271. BCH 1961, 895, 1962, 48 - 49. BSA 1965, 106.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 188, γεωμετρικὴ 303. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β XXXIX, Γ LXVI.

88. ΑΜΝΙΣΟΣ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 204. «Ὑπομυκηναϊκὰ» ὄστρακα ἐκ τῆς τοποθεσίας (β), τῆς Παληοχώρας. ΠΑΕ 1935, 197.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 190, γεωμετρικὴ 308.

89. ΒΑΘΕΙΑΝΟΣ ΚΑΜΠΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ θαλαμοειδῆς τάφος, περιέχων ταφὴν εἰς πηλίνην σαρκοφάγον συνοδευομένην ἀπὸ κρατῆρα καὶ ἄλλα μικρὰ ἀγγεῖα, θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος, ὑπομινωικῶν χρόνων. ΑΑ 1934, 249 - 251. ΑΓ. Cr., 314.

Μέρος II, Κεφ. II, Β XL, Γ LVII.

90. ΚΝΩΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 208. Ὑπομνηματικὴ κεραμικὴ ἐκ στρωμάτων κατοικήσεως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀνακτόρου (GDA, 116, 284 - 285, 373) καὶ ὑπομινωικοὶ τάφοι ἐκ τῶν νεκροταφείων τῶν Γυψάδων, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ λόφου Κεφάλαι, τῆς Φορτέτσας καὶ τοῦ Τεκκέ - Ἀμπελοκήπων. GDA, 115 - 116, 373. DAG, 209. JHS 1979 AR, 43 - 46.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 195, γεωμετρικὴ 318. Μέρος II, Κεφ. II, Α XIV, Β XLI, Γ LXVIII, Δ XXXVII.

91. ΔΡΗΡΟΣ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 11 - 12, 23 - 30. BCH 1936, 214 - 285, 1937, 5 - 32. H. Van Effenterre, Necropoles du Mirabello (= Necr. Mir.), 17 - 18, 59 - 66. PGP, 260 - 262. LMTS, 184 - 185. GDA, 285, 372.

Χάρτης περιοχῆς, Necr. Mir., πίν. XXVIII. Ἀποψις, διάγραμμα ἀκροπόλεως, BCH 1937, 5 - 6 εἰκ. 1 - 2. Ἀποψις, διάγραμμα νεκροπόλεως, Necr. Mir., πίν. V καὶ L, I.

Ἐρευναι τοῦ Ξανθουδίδου (ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 11 - 12, 23 - 32) καὶ τοῦ Μαρινάτου (BCH 1936, 214 - 285) εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας Δρηροῦ, ἐπὶ τῶν λόφων Ἁγίος Ἀντώνιος καὶ Χῶρες, μετὰ τῶν χωρίων Νεαπόλεως καὶ Φουρνῆς, ἔφερον εἰς φῶς δύο ναοὺς καὶ ἄλλα λείψανα γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, ἔρευναι δὲ τῶν Γάλλων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀκροπόλεως ἀπεκάλυψαν, βορείως ταύτης, νεκροταφεῖον περιλαμβάνον ἓνα ὀρθογώνιον τὴν κάτωψιν κτιστὸν ὑπομινωικὸν τάφον (ἀριθ. 1) καὶ 24 γεωμετρικοὺς, οἱ 9 τῶν ὁποίων (ἀριθ. 2 - 10) ἦσαν ταφικοὶ πίθοι περιέχοντες ἡμίκαυστα ὀστᾶ, ἔνδεκα (ἀριθ. 11 - 22) ἦσαν λάκκοι καύσεως νεκρῶν καὶ τέσσαρες (ἀριθ. 23 - 26) ἦσαν τελείως κατεστραμμένοι. BCH 1937, 6. Necr. Mir., 15 - 38, 59 - 66. PGP, 260 - 262. LMTS, 184 - 185. GDA, 285, 371.

Γεωμετρικὴ θέσις 322. Μέρος II, Κεφ. II, Β XLII, Γ LXIX.

92. ΟΛΟΥΣ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 12 - 13. Necr. Mir., 7 - 13, 23 - 59. PGP, 260. LMTS, 188 - 189.

Χάρτης περιοχῆς, Necr. Mir., πίν. XXVIII. Διάγραμμα, ἀποψις θέσεως, Necr. Mir., πίν. IV, XXIX, 2.

Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Ὀλοῦντος, κατὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου τοῦ Μιραμπέλλου, ἔχουν ἐρευνηθῇ, πρωτογεωμετρι-

κὸν ἱερὸν (BCH 1937, 475, 1938, 387) καὶ ἐν νεκροταφείῳ περιέχον 26 ταφὰς εἰς πηλίνας σαρκοφάγους, τρεῖς τῶν ὁποίων παρέσχον ἐνδείξεις μερικῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, καὶ 25 ταφὰς εἰς πίθους, τρεῖς τῶν ὁποίων περιεῖχον λείψανα ὀστέων παιδίων καὶ οἱ λοιποὶ ἀπηνθρακωμένα ὀστᾶ, συνοδευόμενα εἰς 10 περιπτώσεις ἀπὸ ἀγγεῖα ὡς κτερίσματα. Ἡ χρονολόγησις τοῦ νεκροταφείου εἶναι προβληματική, διότι αἱ καύσεις τῶν νεκρῶν δηλοῦν ὑπομινωικὴν ἢ πρωτογεωμετρικὴν χρονολογίαν τὰ κτερίσματα ὅμως τῶν τάφων φαίνονται ΥΜ ΙΙΙ Β μᾶλλον παρὰ ὑπομινωικά. Necr. Mir., 7 - 13, 23 - 59. PGP, 260. LMTS, 169, 188 - 189. GDA, 374. DAG, 210.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 198. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β ΧΛΙΙΙ, Γ LXX, Δ XXXVIII.

93. ΛΙΟΠΕΤΡΟ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Κάστρου τοῦ Λιόπετρου, παρὰ τὸ χωρίον Χαμαιζι τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης, ἔχουν γνωσθῇ αἱ ἐπόμεναι δύο θέσεις.

(α) Ἐκ τῆς θέσεως Φατσῆ, μεταξὺ Χαμαιζίου καὶ παραλίας, ἔχουν ἀναφερθῇ πέντε συληθέντες μικροὶ τετράγωνοι τὴν κάτωσιν θολωτοὶ τάφοι, ὑπομινωικῆς ἢ πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς, ἐκ τῶν ὁποίων συνελέγησαν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1972 Χρον., 650.

(β) Ἐκ τῆς θέσεως Δρογγαῖ, ἀνηκούσης εἰς τὴν κοινότητα Σκοπῆς καὶ εὐρισκομένης δυτικῶς τῆς προηγουμένης θέσεως, ἔχουν ἀναφερθῇ ἕτεροι πέντε συλημένοι θολωτοὶ τάφοι παρόμοιοι πρὸς τοὺς προηγουμένους, ἐξ ὧν συνελέγησαν τέσσαρα τεθραυσμένα ἀγγεῖα καὶ σιδηρὰ μάχαιρα. ΑΔ 1972 Χρον., 650.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 199. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β ΧΛΙΥ, Γ LXXI, Δ XXXIX.

94. ΚΑΡΦΙ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 210. Ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα, ταφαί, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα περιγραφέντα μετὰ τῶν ΥΜ ΙΙΙ Γ δεδομένων ἀλλὰ κυρίως ἀνήκοντα εἰς τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 201, γεωμετρικὴ 328. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Α ΧΥ, Β ΧΛΥ, Γ LXXII, Δ ΧΛ.

95. ΜΟΥΛΙΑΝΑ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 212. Αἱ καύσεις νεκρῶν εἰς τὸν τάφον Α τῆς θέσεως καὶ τὰ συνοδευόντα αὐτὰς κτερίσματα ἀνήκουν εἰς ὑπομινωικούς - πρωτογεωμετρικούς χρόνους. LMTS, 177, 188. PGP, 269 - 270. GDA, 306, 374. DAG, 210.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 207. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β ΧΛΥΙ, Γ LXXIII, Δ ΧΛΙ.

96. ΠΡΙΝΙΑΣ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 214. Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως εἰς τὴν ὑπομνηματικὴν περίοδον ἀνήκει πιθανῶς ἱερὸν ἐκ τῆς τοποθεσίας (β), ΒΑ τῆς ἀκροπόλεως (LMTS, 182, 189 - 190) καὶ αἱ ἀρχαιότεραι ταφαὶ εἰς τὸ πρωτογεωμετρικὸν καὶ γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον τῆς τοποθεσίας (γ), τῆς Σιδεροσπηλιᾶς. BCH 1974, 818.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 208, γεωμετρικὴ 339. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β XLVII.

97. ΚΑΜΑΡΕΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Καμάρες ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, προερχόμενα ἐκ τοῦ γνωστοῦ σπηλαίου τοῦ ὄρους Ἰδα (BSA 1912 - 13, 1 - 34), καὶ νεκροταφεῖον ἐπὶ ὑπομνηματικῶν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θολωτῶν τάφων, ἐπὶ τοῦ ὑψώματος «τῆς Καϋμένης τὸ Σόπατον» ΝΑ τοῦ χωρίου, ἀνακαλυφθέντων καὶ συληθέντων ὑπὸ τῶν χωρικῶν. Τέσσαρες τῶν τάφων τούτων ἠρεύνησεν ὁ Taramelli καὶ ἐντὸς αὐτῶν εὔρε πλὴν ἀνθρωπίνων ὀστέων ὀλίγα ἐξ ὠχροῦ πηλοῦ μὲ κόσμησιν ἐρυθρῶν γραμμῶν ὄστρακα ἀπροσδιορίστου χρονολογίας καὶ ἄμορφον τεμάχιον χαλκοῦ ἀντικειμένου. AJA 1901, 437 - 443. Ar. Cr., 315. PGP, 259, 325.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Β XLVIII, Γ LXXIV, Δ XLII.

98. ΚΑΒΟΥΣΙ. Βιβλιογραφία: AJA 1901, 125 - 157. Annuario 1927 - 29, 562 - 567, 581 - 592. Κρ. Χρον. 1956, 7 - 19. Ant. Cl. 1967, 577, 588 - 589. PGP, 267 - 268. LMTS, 187. GDA, 117, 235 - 236, 286, 372. GBGZ, O 10, O 21, O 91.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Καβούσι Ἱεράπετρας ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι τοποθεσίαι μὲ λείψανα τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

(α) Εἰς τὴν τοποθεσίαν Πλάγι τοῦ Κάστρου, κατὰ τὴν νότιον κλιτὸν τοῦ λόφου Κάστρο, χωρικοὶ ἀνεκάλυψαν τὸ ἔτος 1885 θολωτὸν τάφον, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται 80 περίπου γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου τοῦ Ἡρακλείου (AJA 1901, 125, 149. Annuario 1927 - 29, 581 - 592. PGP, 267), Ἀμερικανικαὶ δὲ ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, τὸ ἔτος 1900, ἀπεκάλυψαν δεκατρία ὀρθογώνια δωμάτια οἰκισμοῦ τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἐκ τῆς πρωτογεωμετρικῆς εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. AJA 1901, 137 - 143. Ant. Cl. 1967, 588 - 589.

(β) Ἐπὶ τοῦ λόφου Βρόντα, ΝΑ τοῦ χωρίου, Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαί, τὸ ἔτος 1900, ἀπεκάλυψαν λείψανα οἰκισμοῦ ἀκαθορίστου χρονολογίας καὶ ἐπὶ θολωτοὺς τάφους περιέχοντας ὑπομνηματικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. AJA 1901, 131 - 136. PGP, 268.

(γ) Ἐπὶ τοῦ λόφου Σκουριασμένος, νοτίως τοῦ Κάστρου, οἱ Ἀμερικανοὶ ἠρεύνησαν, τὸ 1900, πρὸ πολλοῦ γνωστὸν καὶ ἐν μέρει συληθέντα θολωτὸν γεωμετρικὸν τάφον, ὑπὸ τὸ δάπεδον οἰκίας χωρικοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου συνέλεξαν γεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. AJA 1901, 143 - 149. Annuario 1927 - 29, 562 - 567.

(δ) Ἐπὶ τοῦ λόφου «Μουρὶ τοῦ Ἀζωργιᾶ», ΝΑ τοῦ χωρίου, αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ ἔτους 1900 ἀπεκάλυψαν λείψανα κυκλωτερῶν καὶ ὀρθογωνίων οἰκημάτων, θεωρουμένων ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος ὡς συγχρόνων πρὸς τὰ γεωμετρικὰ λείψανα τοῦ Κάστρου. AJA 1901, 150 - 155.

(ε) Εἰς τὴν θέσιν Παχλιτζάνη Ἀγριάδα ἀνεκαλύφθη τυχαίως τὸ ἔτος 1950 καὶ ἠρευνήθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου τὸ ἔτος 1951 ὀρθογωνίων ἱερὸν τῶν ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. Κρ. Χρον. 1956, 7 - 19. Ant. Cl. 1967, 577. GBGZ, O 8.

Γεωμετρικὴ θέσις 341. Μέρος II, Κεφ. II, Β XLIX, Γ LXXV, Δ XLIII.

99. ΠΑΝΑΓΙΑ. Βιβλιογραφία: AJA 1901, 281 - 287. Annuario 1927 - 29, 389 - 400. LMTS, 184, 191. PGP, 253 - 254. GDA, 116 - 117. DAG, 209.

Ἀποψις τῆς θέσεως, Annuario 1927 - 29, 389 εἰκ. 499.

Ἐπὶ τοῦ λόφου «τοῦ Κοφινᾶ τὸ Κεφάλι», παρὰ τὸ χωρίον Παναγία τῆς ἐπαρχίας Πεδιάδος, ἀνεκαλύφθη καὶ ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὁμὰς θολωτῶν, ὀρθογωνίων τὴν κάτοψιν τάφων, ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρεται, δύο ὅμως τούτων ἠρεύνησε μερικῶς ὁ F. Halbherr καὶ συνέλεξεν ἐξ αὐτῶν χαλκοῦν δακτύλιον καὶ σφονδύλιον στεατίτου (AJA 1901, 283 - 287). Τέσσαρες ἐπὶ πλέον παρόμοιοι τάφοι τοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου (τάφοι α - δ), περιέχοντες ταφὰς νεκρῶν συνοδευομένας ἀπὸ ὑπομινωικὴν μὲ πρωτογεωμετρικὰς ἐπιδράσεις κεραμικὴν, καὶ μία ὁμὰς σιδηρῶν ὅπλων, κειμένη παρὰ τὸν δρόμον τοῦ τάφου (α), ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ D. Levi. Annuario 1927 - 29, 389 - 400. PGP, 253 - 254. LMTS, 184, 191. GDA, 116 - 117, 374. DAG, 209.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 211. Μέρος II, Κεφ. II, Β L, Γ LXXVI, Δ XLIV.

100. ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 217. Τὰ μετὰ τῶν ΥΜ III Γ δεδομένων περιγραφέντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως καλύ-

πτουν χρονικῶς καὶ τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν ἐπίσης οἱ 7 θολωτοὶ τάφοι καὶ μία ταφή εἰς πύθον. Vrokastro, 123 - 173.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 212, γεωμετρικὴ 345. Μέρους II, Κεφ. II, A XVI, B LI, Γ LXXVII, Δ XLV.

101. ΚΟΥΚΟΥ ΚΕΦΑΛΙ. Ἀγγλικά ἀνασκαφαὶ τὸ ἔτος 1901, ἐπὶ τοῦ λόφου «τοῦ Κούκου τὸ Κεφάλι», νοτίως τοῦ χωρίου Ἐπάνω Ζάκρος, καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν λόφον περιοχὴν, ἔφερον εἰς φῶς ἐκ μὲν τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα, ἐκ δὲ τῆς ἀνατολικῶς τοῦ λόφου περιοχῆς δύο ταφικά σπήλαια, ἐκ τῶν ὁποίων συνελέγησαν περὶ τὰ 85 ὑπομινωικά ἢ πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ πολλὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. BSA 1900 - 1, 148. Ar. Cr., 315. PGP, 270, 327.

Γεωμετρικὴ θέσις 347. Μέρους II, Κεφ. II, B LII, Γ LXXVIII, Δ XLVI.

102. ΚΟΥΡΤΕΣ. Οἱ F. Halbherr καὶ A. Taramelli ἠρεύνησαν προχείρως τὸ ἔτος 1900 ἐκτεταμένον νεκροταφεῖον θολωτῶν τάφων, ἀνακαλυφθέντων καὶ συληθέντων ὑπὸ τῶν χωρικῶν δυτικῶς τοῦ χωρίου Κοῦρτες, διὰ τρεῖς τῶν ὁποίων παρέχονται πλείονες πληροφορίες. Οἱ τάφοι περιεῖχον ταφὰς νεκρῶν, τεφροδόχα ἀγγεῖα ἐκ καύσεων νεκρῶν (AJA 1901, 290, 292) καὶ ἄλλην κεραμικὴν, καλύπτουσιν χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ ὑπομινωικῶν μέχρι γεωμετρικῶν χρόνων. AJA 1901, 287 - 314. Annuario 1927 - 29, 558 - 562. PGP, 256 - 258. LMTS, 182. GDA, 234, 373. DAG, 209. GGP, 255, 416.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 215, γεωμετρικὴ 349. Μέρους II, Κεφ. II, B LIII, Γ LXXIX, Δ XLVII.

103. ΓΟΡΤΥΣ. ΥΜ III Γ θέσις 220. Πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν ὑπομινωικῶν χρόνων. Annuario 1955 - 56, 214, 215, 216.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 217, γεωμετρικὴ 352. Μέρους II, Κεφ. II, A XVII, Γ LXXX, Δ XLVIII.

104. ΛΙΑΙΑΝΑ. ΥΜ III Γ θέσις 221. Οἱ μετὰ τῶν ΥΜ III Γ δεδομένων τῆς θέσεως περιγραφέντες τάφοι, ἢ κεραμικὴ τῶν ὁποίων κατὰ πλεονασμὸν ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον, πρέπει νὰ μνημονευθοῦν καὶ ἐνταῦθα. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 230. LMTS, 183.

105. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ. ΥΜ III Γ θέσις 222. Ὑπομινωικὸν ἱερὸν τῆς θεᾶς μὲ ὑψωμένης χειράς. *Annuario* 1941 - 43, 50 - 69. GDA, 285, 286.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 219, γεωμετρικὴ 353. Μέρος II, Κεφ. II, Α XVIII.

106. ΦΑΙΣΤΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 223. Ὀλίγα ὑπομινωικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα (*Annuario* 1957 - 58, 255 - 265. LMTS, 182), εἰς θαλαμοειδὲς τάφος (*Boll. d'Arte* 1955, 159. *Annuario* 1969 - 70, 41 - 70) καὶ κεραμική. *Annuario* 1969 - 70, 41 - 70. LMTS, 183 - 184.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 220, γεωμετρικὴ 354. Μέρος II, Κεφ. II, Α XIX, Β LV, Γ LXXXII, Δ L.

Χ. ΚΥΠΡΟΣ

107. ΛΑΠΗΘΟΣ. ΥΚ III Α θέσις 225. Ἐκ τῶν γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως (SCE I, 34 - 276) εἰς τὴν ΥΚ III Β περίοδον (1100/1075 - 1050), ἥτις χρονικῶς συμπίπτει πρὸς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀνήκουν, πλὴν τῶν δύο μετὰ τῶν ΥΚ III Α δεδομένων μνημονευθέντων τάφων, ἥτοι τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 503 τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας (AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 76 - 77, 233 - 234) καὶ ἐνὸς τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ Ohnefalsch - Richter (Kypros, 297 πίν. 98, 1, 6, 9), πέντε ἕτεροι τάφοι τῶν μεταβατικῶν πρὸς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν περίοδον χρόνων ἐκ τῶν θέσεων Κάστρος (SCE I, 194 - 201 τάφος 406, 234 - 240 τάφος 420), Προστέμενος, Ἀγία Ἀναστασία (τάφος 2) καὶ Καραβᾶς (τάφος 4) ἀνατολικῶς τῆς Λαπήθου. ΠΡΚ, 12 - 13.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 226, γεωμετρικὴ 361. Μέρος II, Κεφ. II, Β LVI, Γ LXXXIII, Δ LI.

108. ΑΛΑΑΣ. Νεκροταφεῖον 19 θαλαμοειδῶν τάφων, ἔνδεκα τῶν ὁποίων εἶχον συληθῇ ὑπὸ τῶν χωρικῶν καὶ 8 ἡρευνήθησαν ὑπὸ τοῦ Β. Καραγεώργη τὰ ἔτη 1973 - 1974, ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως Ἀλαάς, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ χωρίου Γαστριὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Καρπασίας. Οἱ τάφοι χρονολογοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον 1075 - 1050 π.Χ., τὸ τέλος δηλαδὴ τῆς ΥΚ III Β περιόδου καὶ χαρακτηρίζονται ὑπ' αὐτοῦ ὡς «Πρωτογεωμετρικοί». V. Karageorghis, Alaas; A Protogeometric Necropolis in Cyprus, Nicosia 1975 (= Alaas).

Μέρος II, Κεφ. II, Β LVII, Γ LXXXIV, Δ LII.

109. ΣΑΛΑΜΙΣ. Βιβλιογραφία: V. Karageorghis, *Salamis, Excavations in the Necropolis of Salamis*, τόμ. I - III, Nicosia 1967 - 1974 (= *Necropolis of Salamis*). Τοῦ αὐτοῦ, *Salamis in Cyprus, Homeric, Hellenistic and Roman*, London 1969 (= *Salamis Homeric*) Université de Lyon, *Salamine de Chypre*, τόμ. I - XI, Paris 1969 - 1980 (= *Salamine*). BCH, *Chronique des Fouilles* 1952 - 1958. Ἀλλην βιβλιογραφίαν ἰδὲ ἐν *Salamis Homeric*, 205 - 206.

Χάρτης περιοχῆς, *Salamis Homeric*, 15 εἰκ. 1. Διάγραμμα τῆς πόλεως, *Salamine II*, πίν. 3.

Παλαιότεραι ἔρευναι (*Salamis Homeric*, 17 - 18) καὶ συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας Κύπρου, ἀπὸ τοῦ 1952, καὶ μᾶς Γαλλικῆς ἀποστολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λυών, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1964 (*Salamis Homeric*, 17 - 19), ἔχουν φέρει εἰς φῶς οἰκισμὸν καὶ νεκροταφεῖον, διαδεχθέντα χρονολογικῶς τὸν οἰκισμὸν καὶ τὸ νεκροταφεῖον τῆς περὶ τὰ 2 μίλια ΝΔ κειμένης Ἐγκωμης, καλύπτοντα δὲ χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς 11ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ῥωμαϊκῶν καὶ χριστιανικῶν χρόνων. Τὸ ἀρχαιότερον δεδομένον τῆς θέσεως εἶναι ὁ ΥΚ III Β θαλαμοειδὲς τάφος I, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται 176 ἀγγεῖα καὶ ἄλλα εὐρήματα. *Salamine II. Necropolis of Salamis. Salamis Homeric*. ΠΡΚ, 7 - 8.

Γεωμετρικὴ θέσις 370. Μέρος II, Κεφ. II, Β LVIII, Γ LXXXV, Δ LIII.

110. ΕΓΚΩΜΗ. ΥΚ III Α - Β θέσις 229. Ὁ ΥΚ III Α οἰκισμὸς ἐξελίσσεται εἰς ΥΚ III Β ἢ δὲ διάκρισις μεταξὺ τῶν δεδομένων τῶν δύο περιόδων δὲν εἶναι πάντοτε σαφὴς καὶ χρονικῶς ἡ ΥΚ III Β περίοδος μερικῶς συμπίπτει πρὸς τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ὑπομνηναϊκῆς περιόδου τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τὰ χρονικὰ ὅρια τῆς ὁποίας ἔχουν ληφθῇ ὡς βάσις διὰ τὴν ταξινόμησιν τοῦ περιεχομένου τοῦ παρόντος κεφαλαίου τῆς ἐργασίας ταύτης. Πάντα τὰ ΥΚ III Α - Β δεδομένα τῆς θέσεως, ὡς καὶ τῶν τεσσάρων ἐπομένων θέσεων, Ἰδαλίου, Κιτίου, Παλαιπάφου καὶ Κουρίου παρατίθενται κατωτέρω μετὰ τῶν δεδομένων τῆς ΥΚ III Α περιόδου, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ γίνονται παραπομπαὶ διὰ τὴν ΥΚ III Β περίοδον μετὰ ταῦτα.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 232, γεωμετρικὴ 371. Μέρος II, Κεφ. II, Α XX, Β LIX, Γ LXXXVI, Δ LIV.

111. ΙΔΑΛΙΟΝ. ΥΚ III Α - Β θέσις 232. Ὁ ΥΚ III Α οἰκισμὸς ἐξελίσσεται εἰς ΥΚ III Β καὶ τὰ σχετικὰ δεδομένα παρατίθενται μετὰ τῶν ἀντιστοίχων δεδομένων τῆς προηγουμένης περιόδου κατωτέρω. Ἐκ τῶν

τάφων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΚ ΙΙΙ Β περίοδον ἀνήκει ὁ μετὰ τῶν ΥΚ ΙΙΙ Α μνημονευόμενος τάφος καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, ὁ ἀνασκαφεὶς ὑπὸ τοῦ Καραγεώργη παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Nouveaux Documents, 185 - 189. SCE IV (IC), 50. ΠΡΚ, 13.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 235, γεωμετρικὴ 375. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Α ΧΧΙ, Β LX, Γ LXXXVII Δ LV.

112. ΚΙΤΙΟΝ. ΥΚ ΙΙΙ Α - Β θέσις 236. Ὁ ΥΚ ΙΙΙ Α οἰκισμὸς ἐπιβιοῖ καὶ κατὰ τὴν ΥΚ ΙΙΙ Β περίοδον καὶ καταστρέφεται περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΙ π.Χ. ἑκατονταετηρίδος, τὰ δὲ ΥΚ ΙΙΙ Β δεδομένα αὐτοῦ ἔχουν παρατεθῆ μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν τῆς ΥΚ ΙΙΙ Α περιόδου κατωτέρω. Ἴδὲ καὶ ΠΡΚ, 8 - 9 (σποράδην).

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 238, γεωμετρικὴ 380. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Α ΧΧΙΙ, Β LXI, Γ LXXVIII, Δ LVI.

113. ΚΟΥΚΛΙΑ - ΠΑΛΑΙΠΑΦΟΣ. ΥΚ ΙΙΙ Α - Β θέσις 237. Ὁ ΥΚ ΙΙΙ Α οἰκισμὸς ἐξελίσσεται εἰς ΥΚ ΙΙΙ Β καὶ τὰ δεδομένα τῆς ΥΚ ΙΙΙ Β περιόδου ἔχουν παρατεθῆ μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν τῆς ΥΚ ΙΙΙ Α κατωτέρω. Ἴδὲ καὶ ΠΡΚ, 10 - 12 (καὶ σποράδην).

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 239, γεωμετρικὴ 381. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Α ΧΧΙΙΙ, Β LXII, Γ LXXXIX, Δ LVII.

114. ΚΟΥΡΙΟΝ. ΥΚ ΙΙΙ Α - Β θέσις 238. Ὁ ΥΚ ΙΙΙ Α οἰκισμὸς ἐπὶ τοῦ λόφου Παμπούλα ἐξελίσσεται εἰς ΥΚ ΙΙΙ Β καὶ τὰ σχετικὰ δεδομένα ἔχουν παρατεθῆ μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν ΥΚ ΙΙΙ Α κατωτέρω. Ἐκ τῶν τάφων τῶν δύο νεκροταφείων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΚ ΙΙΙ Β περίοδον ἀνήκουν οἱ τάφοι 19, 33 καὶ ἐνδεχομένως ὁ 27 τοῦ νεκροταφείου ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ λόφου Παμπούλα (Kourion, 6, 22 - 23, 26, 28 - 29, πίν. Ι) ὡς καὶ οἱ τάφοι 5, 12, 19, 25, 26, 40 καὶ 41 τοῦ νεκροταφείου τῆς Καλορίζικης. Kaloriziki, 18, 26 - 27, 32 - 36, 49 - 52. ΠΡΚ, 10 καὶ σποράδην.

Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 240, γεωμετρικὴ 382. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙ, Α ΧΧΙΥ, Β LXIII, Γ XC, Δ LVIII.

ΙΙ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΜΥΚΗΝΑΪΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ἐκ τοῦ παρατεθέντος καταλόγου τῶν μέχρι σήμερον (1980) γνωστῶν 114 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, ὅπως καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς περιόδους, ἅφ' ἑνὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐξερευνήσεως

καὶ ἀφ' ἐτέρου τὰς μεταβολὰς εἰς τὴν ἑκτασιν καὶ πυκνότητα τῆς κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους.

Ἐκ τῶν 114 θέσεων, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ἐν ἀρχῇ, ἔχουν ἀνασκαφῇ αἱ 100 θέσεις ἀλλ' οὔτε εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις τὰ δεδομένα ἦσαν ἄφθονα οὔτε τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν ὅλων τῶν ἐρευνηθεισῶν θέσεων εἶναι ἐξ ἴσου γνωστά. Αἱ ὑπόλοιποι 14 θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων.¹

Τὴν πρόοδον τῆς ἐρεῦνης εἰς ἐκάστην περιοχὴν μαρτυρεῖ ἡ κατανομή τῶν ἀνασκαφεισῶν θέσεων, 3 τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἥπειρον, 13 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 3 εἰς τὴν Θράκην, 10 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 13 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 18 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 1 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 11 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, 20 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 8 εἰς τὴν Κύπρον.

Ἐκ τῆς κατανομῆς ταύτης τῶν ἐρευνηθεισῶν θέσεων φαίνεται σύμμετρος ἡ ἐξερεύνησις ὅλων σχεδὸν τῶν περιοχῶν, πρέπει ὁμως καὶ πάλιν νὰ τονισθῇ ὅτι, ὅπως καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον οὕτω καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν, αἱ νοτιώτεροι περιοχαί, ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Κρήτης καὶ Κύπρου, ἔχουν καὶ ἐντατικώτερον ἐρευνηθῇ, διὰ πολυαριθμῶν καὶ προσφάτων ἀνασκαφῶν, καὶ συστηματικώτερον μελετηθῇ, ὥστε τὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς μελέτης τῶν εὐρημάτων τῶν περιοχῶν τούτων νὰ χρησιμοποιῶνται ὡς βασικὰ κριτήρια διὰ τὴν χρονολόγησιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν δεδομένων καὶ τῶν λοιπῶν περιοχῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν ΥΕ ΙΙΙ Γ, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν γνώμην ἂν συγκρίνωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν 238 γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων πρὸς τὰς 114 γνωστὰς ὑπομυκηναϊκὰς θέσεις. Ἡ σύγκρισις δὲ αὕτη μαρτυρεῖ περαιτέρω μείωσιν τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους ἰσομένην περίπου πρὸς τὸ ἥμισυ τοῦ ὑπολειφθέντος, μετὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Β περίοδον, ΥΕ ΙΙΙ Γ πληθυσμοῦ. Τὸ σύνολον δηλαδὴ τοῦ ὑπομυκηναϊκοῦ πληθυσμοῦ ἦτο κατώτερον τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ σύγκρισις τοῦ παρατεθέντος, κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοικήσεως ἀνωτέρω, ἀριθμοῦ τῶν 462 περίπου γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων πρὸς τὰς 114 γνωστὰς ὑπομυκηναϊκὰς. Κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν δηλαδὴ περίοδον ὀλοκληροῦται ἡ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου ἀρξαμένη ἐρήμωσις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

1. Αἱ ἀνασκαφεῖσαι, αἱ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων καὶ αἱ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων γνωσταὶ θέσεις ἔχουν δηλωθῇ διὰ τῶν γραμμάτων Α, Τ, Ε, ἀντιστοίχως, εἰς τὸν πίνακα ΙΙ κατωτέρω.

Ἡ κατὰ περιοχὴν ἄλλωστε κατανομή τοῦ ὑπομυκηναϊκοῦ πληθυσμοῦ μαρτυρεῖται ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν 114 γνωστῶν θέσεων, 6 τῶν ὁποίων εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἡπειρον, 14 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 3 εἰς τὴν Θράκην, 10 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 16 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 24 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 1 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 11 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, 21 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 8 εἰς τὴν Κύπρον.

Ἡ κατανομή αὕτη τῶν γνωστῶν ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων μαρτυρεῖ συγκέντρωσιν τοῦ ἐπιβιοῦντος μετὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον πληθυσμοῦ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην μᾶλλον παρὰ εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχάς.

Ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν ΥΕ ΙΙΙ Γ, δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν, οἱ ὅποιοι δηλοῦν τοὺς οἰκισμοὺς τῶν δύο περιόδων εἰς ἐκάστην περιοχὴν. Ἡπειρος 22 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις ἔναντι 6 ὑπομυκηναϊκῶν, Μακεδονία 13 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 14 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, Θράκη 3 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 3 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, Θεσσαλία 17 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 10 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 44 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 16 ὑπομυκηναϊκῶν, Πελοπόννησος 64 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 24 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, Ἰόνιοι νῆσοι 7 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι οὐδεμιᾶς ὑπομυκηναϊκῆς θέσεως, Ἰταλία καὶ νῆσοι τοῦ Αἰόλου 3 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 1 ὑπομυκηναϊκῆς θέσεως, περιοχὴ Αἰγαίου ἀκτῶν Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκανήσου 26 ΥΕ ΙΙΙ Γ ἔναντι 11 ὑπομυκηναϊκῶν, Κρήτη 25 ΥΜ ΙΙΙ Γ ἔναντι 21 ὑπομυκηναϊκῶν καὶ Κύπρος 14 ΥΚ ΙΙΙ Α ἔναντι 8 ΥΚ ΙΙΙ Β θέσεων.¹

Ἡ ἐντύπωσις ἡ παρεχόμενη ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δι' ἐκάστην περιοχὴν παρατεθέντων ἀριθμῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον μειοῦται ὁ πληθυσμὸς πασῶν τῶν περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἀλλ' ἡ μείωσις αὕτη, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν πάντοτε τῆς διαφορᾶς ἐκτάσεως καὶ ἐξερευνήσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἦτο μικροτέρα εἰς τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ μεγαλυτέρα εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον, ὅπου ὁ πληθυσμὸς μειοῦται εἰς τὸ ἐν τρίτον περίπου τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοίκων τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν. Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, μὴ ἐκπροσωποῦμεναι εἰς τὸν κατάλογον τῆς ὑπομυκηναϊκῆς κατοικήσεως, παρουσιάζονται ὡς ἐγκατα-

1. Ἡ παρουσιαζομένη μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων τῆς Ἡπείρου εἶναι ἴσως ἀπατηλὴ, ἐφ' ὅσον αἱ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ μεμονωμένων εὐρημάτων καὶ συνεπῶς ἀμφίβολοι καὶ διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν μιᾶς θέσεως ὡς ὑπομυκηναϊκῆς εἰς τὴν ἀκραίαν ταύτην περιοχὴν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἐλλείπουν ἀντικειμενικὰ κριτήρια.

λειφθεῖσαι ὑπὸ τῶν κατοίκων των κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ἡ Ἰταλία καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου, ἐκπροσωποῦμεναι ὑπὸ μιᾶς θέσεως τῆς Ἰταλίας, φαίνεται ὅτι σχεδὸν ἀποκόπτουν τοὺς δεσμοὺς των μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον. Ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου, τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Κύπρου φαίνεται ὅτι μειοῦται εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Γ. Ἡ Κρήτη ὅμως δὲν φαίνεται ὅτι ὑπέστη σημαντικὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς.

Ἡ πραγματικὴ ὅμως μείωσις τοῦ προϋπάρχοντος πληθυσμοῦ εἶναι ἔτι μεγαλυτέρα ἢ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἂν ἑνὸς ὅτι ἐκ τῶν 114 θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου 83 μόνον ἐμφανίζονται καὶ εἰς τὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατάλογον καὶ 31 εἶναι νέαι θέσεις, ἀρχόμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὑπομυκηναϊκῶν χρόνων, καὶ ἂν ἑτέρου ὅτι καὶ ἐκ τῶν φαινομενικῶς ἐπιβιουσῶν κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον 83 ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν περαιτέρω θέσεις ἐγκαταλειφθεῖσαι ἢ καταστραφεῖσαι μετὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ ἢ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου, ὅπως ἡ Ἰωλκὸς (29), τὸ Λευκαντὶ (46), ἡ Περαιτὴ (49), ἡ Ἀσίνη (57), τὸ Τεῖχος Δυμαίων (73), ἡ Φαιστός (106), ἡ Ἐγκωμη (110) τῆς Κύπρου καὶ ἄλλαι θέσεις, ἢ θέσεις αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ μεμονωμένα ἀγγεῖα προερχόμενα ἐκ τάφων ἢ ἀπὸ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα, ὅπως αἱ Φεραὶ (28), ἡ Ἰωλκὸς (29), τὰ Φάρσαλα (31), τὸ Πτελεὸν (33), τὸ Γαλαξειδί (40), ὁ Ὀρχομενὸς (42), ἡ Ἰσθμία (50), ἡ Μιδέα (53), τὰ Πηγάδια (62), ἡ Προστοβίτσα (72) καὶ ἄλλαι θέσεις, αἵτινες ἔχουν περιληφθῇ καὶ εἰς τὸν ὑπομυκηναϊκὸν κατάλογον ἄλλ' εἶναι ἀμφίβολον ἂν πράγματι κατὰ τὴν περίοδον πάλιν κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς ποίαν τυχὸν χρονικὴν βαθμίδα συνέβη τοῦτο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου.¹

Ἡ πραγματικὴ κατὰ ταῦτα μείωσις εἰς τὴν πυκνότητα κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ἂν τὰ χρησιμοποιοῦμενα κριτήρια διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν μιᾶς θέσεως ὡς ὑπομυκηναϊκῆς δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἀντικειμενικά, εἰς πολλὰς περιοχὰς ἤγγισε τὰ ὅρια τῆς ἐρημώσεως.

Οὕτως ἡ Φθιώτις καὶ αἱ Ἰόνιοι νῆσοι παρουσιάζονται ὡς ἀκατοίκητοι περιοχαί, ἐγκαταλειπομένων τῶν τριῶν γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων τῆς Φθιώτιδος καὶ τῶν ἑπτὰ γνωστῶν θέσεων τῶν Ἰονίων νήσων. Εἰς τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν ἐκ τεσσάρων γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῖ κατὰ τὴν

1. Αἱ ἐπιβιοῦσαι ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ αἱ νέαι ὑπομυκηναϊκαὶ θέσεις κατὰ τὴν περίοδον συνάγονται ἐκ τῆς ἀριθμήσεως τῶν θέσεων τῶν δύο περιόδων εἰς τὰς ἀντιστοίχους στήλας κατοικήσεως τοῦ πίνακος ΙΙ κατωτέρω.

ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον μόνον μία, εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐκ τῶν γνωστῶν πέντε ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῦν δύο, εἰς τὴν Εὐβοίαν ἐκ τῶν ὀκτώ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῖ μόνον μία, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐκ τῶν 14 γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῦν τρεῖς, εἰς τὴν Λακωνίαν ἐγκαταλείπονται πᾶσαι αἱ γνωσταὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις, εἰς τὴν Μεσσηνίαν, Τριφυλίαν καὶ Ἥλιδα ἐκ τῶν 22 γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῦν πέντε καὶ εἰς τὴν Ἀχαΐαν ἐκ τῶν 15 γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐπιβιοῖ μόνον μία. Ἡ ἑκτασις δὲ τῆς ἐρημώσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ καλλίτερον, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλαὶ τῶν παρουσιαζομένων εἰς τὸν ὑπομυκηναϊκὸν κατάλογον ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων ἐγκαταλείπονται ἐνωρὶς κατὰ τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς χρόνους, ὅπως ἡ Περαιτὴ π.χ., καὶ ἀνθοῦντες ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμοί, ὅπως ἡ Ἰωλκὸς ἢ τὸ Λευκαντί, ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ πενιχρὰ καὶ ἀμφίβολα ὑπομυκηναϊκὰ δεδομένα ἀλλ' ἔχουν περιληφθῇ εἰς τὸν ὑπομυκηναϊκὸν κατάλογον.

Ἡ κατανομή ἀφ' ἑτέρου τῶν 31 νέων ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, ὡς πιθανὴ ἔνδειξις τῆς προελεύσεως τῶν κατοίκων τῶν θέσεων τούτων, εἶναι ἡ ἀκόλουθος: Μακεδονία 3 νέαι θέσεις, Θεσσαλία 3, Στερεὰ Ἑλλάς 3, Πελοπόννησος 9, Μ. Ἀσία 1, Κρήτη 10 καὶ Κύπρος 2 νέαι θέσεις.¹

Ἡ κατανομή αὕτη τῶν νέων θέσεων δικαιολογεῖ τὴν εἰκασίαν, ἡ ὅτι αἱ νέαι θέσεις, ἐφ' ὅσον τὸ μεγαλύτερον μέρος τούτων εὐρίσκεται εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ Κρήτην, προέκυψαν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐγκατεστημένου εἰς τὸν νότιον χῶρον πληθυσμοῦ, ἡ ὅτι προέκυψαν ἐκ βαθμιαίας διεισδύσεως ἀπὸ Βορρᾶ νέων κατοίκων, ἐφ' ὅσον καὶ εἰς τὰς βορείους περιοχὰς ἀλλ' εἰς μικροτέραν ἀναλογίαν παρουσιάζονται νέαι ὑπομυκηναϊκαὶ θέσεις. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ αὐξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοτιωτέρων περιοχῶν, ὡς τῆς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης, θὰ πρέπη νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν συγκέντρωσιν εἰς αὐτὰς τῶν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον βαθμιαίως κινουμένων νέων κατοίκων, ὅτε ἡ θάλασσα περιώριζε τὴν ἐλευθέραν περαιτέρω διείσδυσιν, ὡς φαίνεται συνέβη καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα μὲ ἄλλους ἀπὸ Βορρᾶ πρὸν Νότον κινηθέντας κατοίκους τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, ἐγκατασταθέντας εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ Πελοπόννησον.

1. Αἱ ἐπιβιοῦσαι καὶ νέαι θέσεις συνάγονται ἐκ τῶν ἀριθμῶν εἰς τὰς στήλας κατοικήσεως τῶν δύο περιόδων, ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῆς, ἐπὶ τοῦ πίνακος ΙΙ. Αἱ 31 νέαι θέσεις κατὰ περιοχὴν εἶναι αἱ ἐπόμεναι. Μακεδονία 3 θέσεις: Καραμπουρνάκι (16), Κριτσανά (18), Παλαιογράφτισιανο (20), Θεσσαλία 3 θέσεις: Ρετζιούνι (24), Ἐξάλοφος (27), Θεοτόκου (32), Στερεὰ Ἑλλάς 3 θέσεις: Ἀμφίκλεια (37), Παραλίμνη (43), Καμάριον (45), Πελοπόννησος 9 θέσεις: Καρδαμύλη (59), Λογγά (60), Πηγάδια (62), Βόλιμος (64), Ῥίζες (66), Μακρύσια (68), Κατάκωλον (69), Κεραμιδιά (70), Ἥλις (71), Μ. Ἀσία 1 θέσις: Cömlekçi (81), Κρήτη 10 θέσεις: Βρύσες (87), Βαθειανὸς Κάμπος (89), Δρηρὸς (91), Ὀλοῦς (92), Λιόπετρο (93), Καμάρες (97), Καβούσι (98), Παναγία (99), Κούκου Κεφάλι (101), Κουρτες (102), Κύπρος 2 θέσεις: Ἀλαὰς (108), Σαλαμὶς (109).

Ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν τοποθέτησιν καὶ τὰς ἐπιλεγείσας πρὸς ἐγκατάστασιν τοποθεσίας, ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν ἐπιβιούντων ΥΕ ΙΙΙ Γ καὶ τῶν νέων ὑπομυκηναϊκῶν κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν, καὶ τὴν σημασίαν τῶν θέσεων ἐγκαταστάσεως διὰ τὸν χαρακτήρα τῆς ζωῆς τῆς περιόδου, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν νέων θέσεων ἔχει ἰδρυθῇ εἰς μεσογειακὰς κατὰ κανόνα τοποθεσίας, ὅπως τὸ Παλαιογράφαιον (20), τὸ Ῥετζιούνι (24), ὁ Ἐξάλοφος (27), ἡ Ἀμφίκλεια (37), ἡ Παραλίμνη (43), τὸ Καμάριον (45), τὰ Πηγάδια (62), ὁ Βόλιμνος (64), οἱ Ῥίξεις (66), τὰ Μακρύσια (68), ἡ Κεραμιδιὰ (70), ἡ Ἥλις (71), ὁ Δρηρὸς (91), οἱ Κοῦρτες (102) κ.λ.π. ἐκ δὲ τῶν ἐπιβιουσῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων οἱ παραθαλάσσιοι οἰκισμοὶ ὡς ἡ Ἰωλκὸς (29), τὸ Λευκαντὶ (46), ἡ Περαιτὴ (49) καὶ ἄλλαι θέσεις φαίνεται ὅτι ἐγκαταλείπονται ἐνωρὶς ἐντὸς τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου, ὥστε νὰ δικαιολογῇται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ νέα περίοδος μικροῦς εἶχε δεσμοὺς πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ὅτι ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τῆς ἡπειρωτικῆς τοῦλάχιστον Ἑλλάδος ἐπανέρχεται εἰς τὸν παλαιὸν γεωργικὸν τρόπον διαβιώσεως καὶ τὸν ἀπομονωτισμὸν.

Ἡ ἑκτασις τέλος, τὸ πάχος καὶ ἡ ὑφὴ τῶν ἐπιχώσεων, ὡς ἐνδείξεις τῆς ἐκτάσεως, τῆς διαρκείας καὶ τοῦ τρόπου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν οἰκισμῶν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου, ὅπως καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον οὕτω καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν, μικρὰν μόνον δύναται νὰ προσφέρουν βοήθειαν, διότι τὰ στρώματα τῶν τριῶν οἰκισμῶν Καστρίτσας (3), Κουτσελιοῦ (4) καὶ Δωδώνης (5) τῆς Ἠπείρου εἶναι μικροῦ πάχους καὶ ἄνευ σαφοῦς στρωματογραφικῆς διαμορφώσεως, ἡ δὲ χρονολόγησις τῶν στρωμάτων τῶν παχειῶν ἐπιχώσεων τῶν θέσεων τῆς Μακεδονίας, ἰδιαίτερος διὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον διὰ τὴν ὁποίαν ἐλλείπουν νοτίας προελεύσεως εἰσηγμένα κεραμικὰ προϊόντα καὶ πρέπει αὕτη νὰ ὑπολογισθῇ ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῆς τοπικῆς κεραμικῆς, παραμένει προβληματική. Αἱ θέσεις τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Κρήτης ἐκπροσωποῦνται κατὰ κανόνα ἐκ τάφων κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον καί, εἰς ἃς περιπτώσεις ἀναφέρονται λείψανα οἰκισμῶν, ἡ τὸ πάχος τῶν ἐπιχώσεων εἶναι μικρὸν ἢ ἡ στρωματογραφία τούτων ἔχει ταραχθῇ ἐκ τῆς μεταγενεστέρας κατοικήσεως τῶν θέσεων, ὥστε ἡ χρονολόγησις τῆς ἐνάρξεως, τῆς διαρκείας καὶ τῆς λήξεως τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς κεραμικῆς μᾶλλον παρά ἐπὶ τοῦ πάχους καὶ τῆς ὑφῆς τῶν ἐπιχώσεων. Ἡ στρωματογραφία τῶν θέσεων τῆς Κύπρου τέλος, ἡ χρονολόγησις τῆς ὁποίας στηρίζεται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς τοπικῆς κεραμικῆς ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν κεραμικὴν τῶν γειτονικῶν τῆς νήσου περιοχῶν, μ' ὅλον ὅτι πολῦτιμος διὰ χρονολογικὰς συγκρίσεις, ἐμμέσως μόνον βοηθεῖ εἰς τὴν χρονολόγησιν τῆς κερα-

μικῆς τοῦ Αἰγαίου, τῆς Κρήτης καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔμμεσον παρέχει βοήθειαν διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐνάρξεως, τῆς διαρκείας καὶ τῆς λήξεως τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιοχάς. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 73 - 106, 194 - 265.

ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1050 - 900 Π.Χ.

I. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ

Εἰς τὸν κατάλογον τῆς πρωτογεωμετρικῆς κατοικήσεως τῆς χώρας ἔχουν περιληφθῇ πᾶσαι αἱ θέσεις τὰ δεδομένα τῶν ὁποίων, στρωματογραφικῶς ἢ τυπολογικῶς κατὰ τὰς ἀνακοινώσεις τῶν ἀντιστοίχων εὐρημάτων, δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον 1050 - 900 π.Χ., ὅτε εἰς τὸν κεντρικὸν ἑλληνικὸν ὥρον, Στερεὰν Ἑλλάδα, Πελοπόννησον καὶ νήσους τοῦ Αἰγαίου, διαμορφοῦται, ἐξελίσσεται καὶ διαδίδεται ὁ πρωτογεωμετρικὸς ρυθμὸς τῆς κεραμικῆς.

Πρέπει ὅμως ἐξ ἀρχῆς νὰ τονισθῇ ὅτι τὰ χρονικὰ ταῦτα ὅρια μόνον μετὰ τινος ἐλαστικότητος εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθοῦν προκειμένου περὶ δεδομένων τῶν ἀκραίων περιοχῶν, ὡς ἡ Ἥπειρος, ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἡ Κρήτη καὶ ἡ Κύπρος, τὰ κεραμικὰ εὐρήματα τῶν ὁποίων εἶναι τοπικοῦ κατὰ πλεονασμὸν χαρακτηῖρος καὶ μνημονεύονται ἀπλῶς ὡς τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τὰ δὲ εἰσηγμένα ἐκ τοῦ κεντρικοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κεραμικὰ προϊόντα καὶ τεχνοτροπίαι, ὅπου συναντῶνται τοιαῦτα, εἶναι εὐλογον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐβράδυναν μὲν νὰ εἰσαχθοῦν εἰς μεμακρυσμένας ἐκ τοῦ κέντρου περιοχὰς ὅτι ἔμειναν δὲ ἐν χρήσει ἐπὶ μακρότερον χρόνον εἰς αὐτὰς παρὰ εἰς τὴν ἀρχικὴν κοιτίδα τῆς διαμορφώσεώς των.

Λείψανα δυνάμενα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρατηρήσεων τούτων νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους ἔχουν παράσχει μέχρι σήμερον (1980), αἱ ἐπόμεναι θέσεις (χάρτης IV, σελ. 222 - 223 κατωτέρω):

I. Η ΠΕΙΡΟΣ

1. ΒΙΤΣΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1966 Χρον., 287 - 290, 1967 Χρον., 346 - 349, 1968 Χρον., 287 - 291, 1969 Χρον., 249 - 252, 1970 Χρον., 305 - 308, 1971 Χρον., 333 - 334, 1972 Χρον., 444 - 446, 1973 Χρον., 401 - 404. BCH 1970, 1028, 1971, 916, 1976, 628.DAG, 212, 260 - 261.

Σκαφικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν κατασκευὴν κοινοτικῆς δεξαμενῆς παρὰ τὸ χωρίον Βίτσα Ζαγορίου τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1965, καὶ συστηματικαὶ ἐν συνεχείᾳ, μέχρι τοῦ ἔτους 1973, ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς οἰκισμὸν, κείμενον ἀνατολικῶς τοῦ ὑψώματος Κλαδερά, καὶ δύο νεκροταφεῖα, τὸ ἐν βορείῳ καὶ τὸ ἔτε-

ρον νοτίως τοῦ οἰκισμοῦ, καλύπτοντα χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων μέχρι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος.

Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἐκ δεκαπέντε περίπου, λακκοειδῶν ἢ δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένων, τάφων τοῦ νοτίου νεκροταφείου καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. ΑΔ 1966 Χρον., 289 - 291 (τάφος 12), 1967 Χρον., 346 - 349 (ἑξ τάφοι, ἀριθ. 43 - 48, 50, 53), 1968 Χρον., 288 - 290 (ὀκτὼ τάφοι, ἀριθ. 85, 94, 99, 103, 110, 112 - 114).

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἀπεκαλύφθησαν ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἀναλημματικῶν τοίχων (τοῖχοι β, δ, ε, 27) καὶ καμπυλογράμμου οἰκίας (οἰκία 1, ΑΔ 1968 Χρον., 444 - 445, 1973 Χρον., 402) ὡς καὶ χαλκοῦν ἱππάριον (ΑΔ 1968 Χρον., 291) εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ οἰκισμοῦ καὶ περὶ τοὺς 32 τάφοι εἰς ἀμφοτέρω τὰ νεκροταφεῖα, εἴκοσι ὀκτὼ τούτων εἰς τὸ νότιον νεκροταφεῖον (ΑΔ 1966 Χρον., 289 - 290 : τάφοι 9 - 21, 1967 Χρον., 346 - 349 : τάφοι 34, 35, 70, 74, 75, 1968 Χρον., 287 - 288 : ἑνδεκα τάφοι, ἀριθ. 84, 92, 93, 98, 100, 106, 108 - 109 κ.λ.π., 1969 Χρον., 249 - 250 : δέκα τάφοι, ἀριθ. 79, 126, 129, 133, 136, 138, 141 κ.λ.π.) καὶ τέσσαρες εἰς τὸ βόρειον (ΑΔ 1971 Χρον., 334 : τάφος 4, 1972 Χρον., 444 : τάφοι 151, 157, 161).

Γεωμετρικὴ θέσις 2. Μέρος II, Κεφ. III, Β I, Γ I, Δ I.

2. ΚΡΑΨΗ - ΒΑΞΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 12, ὑπομυκηναϊκὴ 2. Χαλκᾶ εὐρήματα, χρονολογούμενα εἰς τοὺς ἐσχάτους ΥΕ ἢ πρωίμους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, παρατιθέμενα μετὰ τῶν ΥΕ III Γ δεδομένων κατωτέρω (ὁμὰς I Δ XII).

Μέρος II, Κεφ. III, Δ II.

3. ΔΩΔΩΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 15, ὑπομυκηναϊκὴ 5. Πρωτογεωμετρικὸς κλίβανος, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1967, 39 - 42, 46 - 47, 1968, 56 - 57. BCH 1968, 851 - 853.

Γεωμετρικὴ θέσις 3. Μέρος II, Κεφ. III, Α I, Γ II, Δ III.

4. ΕΦΥΡΑ - ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟ. ΥΕ III Γ θέσις 20, ὑπομυκηναϊκὴ 6. Δύο ταφὰι βρεφῶν ἐντὸς μεγάλων χειροποιήτων ἀγγείων, μνημονευθεῖσαι μετὰ τῶν ΥΕ III Γ δεδομένων ἀνωτέρω, ἀναφέρονται ὡς ἀνήκουσαι εἰς ΥΕ ἢ πρωίμους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΠΑΕ 1958, 111 - 112.

Μέρος II, Κεφ. III, Β II.

II. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

5. ΠΟΝΤΟΗΡΑΚΛΕΙΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ποντοηρακλείας Κιλκίς ἔχει

ἀναφερθῇ τυχαίως εὐρεθεὶς τάφος τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐξ οὗ προέρχονται μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ. ΑΔ 1972 Χρον., 505. BCH 1977, 611.

Μέρος II, Κεφ. III, Β III, Δ IV.

6. ΤΣΑΟΥΣΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις 24, ὑπομυκηναϊκή 7. Τὸ στρώμα κατοικήσεως τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ΥΕ III Γ οἰκισμοῦ καὶ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τοπικὴν κυρίως κεραμικὴν, εἶναι πιθανὸν ἐν μέρει νὰ ἀνήκη χρονολογικῶς εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. *Archaeologia* 1923 - 24, 7 - 38. PM, 32 - 33, 235.

Ἐκ τῶν 39 ἀφ' ἐτέρου ἀνασκαφέντων γεωμετρικῶν κυρίως τάφων τῆς θέσεως (BSA 1918 - 19, 32 - 33, 36 - 37. JHS 1952, 119: τρεῖς τάφοι Α - C. BSA 1919 - 21, 1 - 33: δέκα τέσσαρες τάφοι, 1923 - 25, 1 - 29: εἴκοσι δύο τάφοι) δύο τάφοι ἀνασκαφέντες τὸ ἔτος 1922, ἦτοι ὁ τάφος 2, ὅστις περιεῖχε σκύφον κοσμούμενον δι' ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, καὶ ὁ τάφος 3, ὅστις περιεῖχε παρεμφερῆ σκύφον κεκαλυμμένον διὰ βαφῆς (BSA 1923 - 25, 5 - 6, 10 εἰκ. 3 C - D. PM, 35, 480 - 481) δύνανται νὰ μνημονευθοῦν ἐνταῦθα, ἂν καὶ διὰ τὰ ἐν λόγῳ ἀγγεῖα ἔχει προταθῇ ὅτι πρέπει νὰ χρονολογηθοῦν μᾶλλον εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. PGP, 190 - 193. LMTS, 38, 142. DAG, 253 - 255, 269, 273, 274, 322. Macedonia I, 348 - 353. GG, 54 σημ. 43, 106 σημ. 66.

Γεωμετρικὴ θέσις 5. Μέρος II, Κεφ. III, Β IV, Γ III, Δ V.

7. ΑΙΜΝΟΤΟΠΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 25, ὑπομυκηναϊκή 8. Κεραμικὴ τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τοπικῆς προελεύσεως. PM, 234 - 235.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ IV.

8. ΑΞΙΟΧΩΡΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 26, ὑπομυκηναϊκή 9. Πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (BSA 1925 - 26, 42 - 45. PM, 39, 108) καὶ τοπικῆς προελεύσεως κεραμικὴ (BSA 1925 - 26, 25 - 31. PM, 232 - 234) τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. PGP, 179 - 180, 320. Macedonia I, 327.

Γεωμετρικὴ θέσις 7. Μέρος II, Κεφ. III, Α II, Γ V, Δ VI.

9. ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1964, 37 - 39, 1965, 49 - 50, 1971, 57 - 59, 1972, 70, 1973, 50 - 54, 1974, 63 - 64, 1975, 69 - 71. Ἔργον 1971, 62 - 63, 1972, 30 - 32, 1973, 42 - 44, 1974, 38 - 39, 1975, 51 - 53, 1976, 32 - 36, 1977, 33 - 34. JHS 1973 AR, 23, 1974 AR, 27, 1975 AR, 20, 1976 AR, 22.

Χάρτης περιοχής, ΠΑΕ 1971, 59 εικ. 4. Ἐποψὶς λόφου 133, ΠΑΕ 1964 πίν. 20 - 21. Ἐποψὶς τύμβου, ΠΑΕ 1965, πίν. 62 - 64. Διάγραμμα τύμβου, ΠΑΕ 1971, 58 εικ. 3.

Ἐρευναι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1964 διὰ τοῦ Δ. Λαζαρίδη, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Ἀμφιπόλεως ἔχουν φέρει εἰς φῶς τὰ κάτωθι λείψανα τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου.

(α) Λείψανα οἰκισμοῦ ἐπὶ τοῦ τρία περίπου χιλιόμετρα βορείως τῆς κοινότητος Ἀμφιπόλεως καὶ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Στρυμόνος κειμένου λόφου 133, ὅστις πιθανῶς συμπίπτει πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐννέα Ὀδοί, συνοδευόμενα ὑπὸ κεραμικῆς τῆς χαλκολιθικῆς ἐποχῆς, τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου (Lausitz) καὶ τῆς γεωμετρικῆς, τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. ΠΑΕ 1964, 37 - 38, 1965, 50 - 52.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Καστάς, κειμένην ὀλίγας δεκάδας μέτρων ἀνατολικῶς τοῦ λόφου 133, ἡρευνήθη τύμβος διαμέτρου 165 μ. καὶ ὕψους 21 μ. περιέχων πλὴν τάφων τῶν κλασσικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων καὶ 30 λακκοειδεῖς, δι' ὁρθίων πλακῶν ἢ πίθων σχηματιζομένους τάφους, περιέχοντας ὅστ' αὖ νεκρῶν, τοπικὴν ἀκόσμητον καὶ γραπτὴν κεραμικὴν, κοσμουμένην δι' ὁμοκέντρων κύκλων, καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ καὶ σιδήρου τῆς πρωτογεωμετρικῆς καὶ γεωμετρικῆς περιόδου. ΠΑΕ 1971, 57 - 59, 1973, 50 - 54 (πέντε τάφοι), 1974, 63 - 64 (δύο τάφοι), 1975, 69 - 71 (δέκα τάφοι). Ἔργον 1977, 33 - 34 (13 τάφοι).

Γεωμετρικὴ θέσις 8. Μέρος II, Κεφ. III, Β V, Γ VI, Δ VII.

10. ΚΑΣΤΑΝΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 27, ὑπομυκηναϊκὴ 10. Τὰ στρώματα 3 - 14 τῆς ἐπιχώσεως ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου περιελάμβανον ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν τῶν μεταβατικῶν καὶ τῶν πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου ἀλλὰ δὲν ἔχουν γνωστῇ ἐπαρκῶς. BCH 1977, 602, 1978, 714, 1979, 586 - 587.

Γεωμετρικὴ θέσις 9. Μέρος II, Κεφ. III, Α III, Γ VII.

11. ΑΣΣΗΡΟΣ. ΥΕ III θέσις 28, ὑπομυκηναϊκὴ 11. Ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. JHS 1978 AR, 46.
Μέρος II, Κεφ. III, Α IV, Γ VIII.

12. ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Γιαννιτσῶν ἔχουν ἀναφερθῇ ἔξ

μικρά χαλκᾶ ἀντικείμενα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τυχαίως εὑρεθέντα καὶ προερχόμενα ἴσως ἐκ τάφου. ΑΔ 1971 Χρον., 395. BCH 1976, 676 εἰκ. 208 - 209.

Μέρος II, Κεφ. III, Δ VIII.

13. ΓΕΦΥΡΑ - ΤΟΥΨΙΝ. Βιβλιογραφία : Zeitsch. f. Ethnol. 1902 (Abhandlungen), 65. LAA 1902, 162. BCH 1917 - 19, 44 - 48. PM, 76, 134, 235. PGP, 180, 320.

Σκαφή τῶν Γάλλων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἐπὶ προϊστορικοῦ λόφου, κειμένου ΒΑ τοῦ χωρίου Γέφυρα (πρῶην ΤονΨίν) κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Ἀξιοῦ, ἔφερεν εἰς φῶς λείψανα τῆς ὑστεράς νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν οἷς καὶ γραπτὰ ὄστρακα, ἐν τῶν ὁποίων κοσμεῖται δι' ὁμοκέντρων κύκλων. BCH 1917 - 19, 44 - 48 πίν. 49, 3, πίν. 50, 6. PM, 235 ἀριθ. 476. PGP, 180.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ IX.

14. ΦΑΡΑΓΓΙ. Εὐρήματα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου ἀναφέρονται, χωρὶς νὰ περιγράφωνται ἐκ τῶν ὀχθῶν τῆς Βεγορρίτιδος λίμνης, παρὰ τὸ χωρίον Φαράγγι ἔναντι τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος (Πάτελι). ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. Macedonia I, 344.

Γεωμετρικὴ θέσις 11.

15. ΑΜΥΝΤΑΙΟΝ. Ἐν κανθαρόσχημον ἀκόσμητον ἀγγεῖον τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου ἐκ τῆς θέσεως, εὑρισκόμενον ἐν τῷ Μουσείῳ Φλωρίνης, περιγράφεται ἐν BSA 1971, 358.

Γεωμετρικὴ θέσις 12. Μέρος II, Κεφ. III, Γ X.

16. ΑΕΤΟΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἀετὸς Ἀμυνταίου ἔχουν ἀναφερθῇ τυχαίως εὑρεθέντες καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καταστραφέντες τάφοι, σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν, τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου τῆς Φλωρίνης. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. BCH 1961, 773 - 774. Macedonia I, 344.

Γεωμετρικὴ θέσις 13. Μέρος II, Κεφ. III, Β VI, Γ XI.

17. ΣΑΡΑΤΣΙ. ΥΕ III Γ θέσις 31, ὑπομυκηναϊκὴ 13. Ἐκ τοῦ στρώματος τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου προέρχονται πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ τοπικῆς προελεύσεως καὶ εἰσηγμένη, ἐν ἣ

περιλαμβάνονται καὶ ὄστρακα κοσμούμενα διὰ γραπτῶν ὁμοκέντρων κύκλων. BSA 1928 - 30, 113 - 150. PM, 236 - 237.

Μέρος II, Κεφ. III, A V, Γ XII, Δ IX.

18. ΣΑΡΙΟΜΕΡ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 71 - 74, 256 - 260. PM, 236, PGP, 179, 320.

Χάρτης, ἄποψις, BCH 1917 - 19, 71 - 74 εἰκ. 56 - 57 (ἄνω).

Γαλλικαὶ ἀνασκαφαὶ τὸ ἔτος 1918, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἐπὶ προϊστορικοῦ γηλόφου κειμένου ΝΑ τοῦ χωρίου Σαριομέρ ἔφερον εἰς φῶς λείψανα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν οἷς καὶ γραπτὰ ὄστρακα κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων. BCH 1917 - 19, 71 - 74, 256 - 260 εἰκ. 48, 52. PM, 236. PGP, 179, 320.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XIII.

19. ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 74 - 77, 1968, 903 - 908. ΑΔ 1965 Χρον., 421. Μακεδονικά 1966 - 67, 305. DAG, 75, 100 σημ. 33, 102 σημ. 51, 139 σημ. 30, 339.

Χάρτης, ἄποψις, διάγραμμα, BCH 1917 - 19, 75 - 77 εἰκ. 58 - 60, χάρτης IX.

Σκαφικαὶ ἐργασίαι δι' ἐγκατάστασιν δεξαμενῶν καυσίμων, τὸ ἔτος 1964, ἐπὶ τοῦ πρὸ πολλοῦ γνωστοῦ διπλοῦ προϊστορικοῦ γηλόφου παρὰ τὸ χωρίον Νέα Ἀγχίαλος (πρῶην Ἰγγλῖς, BCH 1917 - 19, 74 - 77), περὶ τὰ 10 μίλια ΒΔ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ συστηματικαὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῆς Ἀ. Σακελλαρίου ἔφερον εἰς φῶς λείψανα κατοικήσεως ἀπὸ τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου μέχρι τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Τὰ λείψανα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου περιελάμβανον διαλελυμένους τοίχους ἐξ ὠμῶν πλίνθων, λιθίνας βάσεις κιόνων, κεραμικὴν, τοπικῆς προελεύσεως καὶ εἰσηγμένην ἐκ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων, ἐν ἧ καὶ ἀμφορέα κοσμούμενον δι' ὁμοκέντρων κύκλων καὶ ταινιῶν, ὡς καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. ΑΔ 1965 Χρον., 421. DAG, 75, 339.

Γεωμετρικὴ θέσις 14. Μέρος II, Κεφ. III, A VI, Γ XIV, Δ X.

20. ΛΕΜΠΕΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 32, ὑπομυκηναϊκὴ 14. Ὅστρακα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. BCH 1917 - 19, πίν. 50, 6. BMC I(I), 218 - 219 ἀριθ. A 1129. PM, 238.

21. ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΙΣ. Εἰς τὴν Σταυρούπολιν, συνοικίαν κειμένην εἰς τὸ ΒΔ τμήμα τῆς Θεσσαλονίκης, εὑρέθησαν, κατὰ τὴν διάνοξιν φρέατος, ὀκτὼ ὑπερμεγέθεις πίθοι, ὕψους 1,10 - 2 μ., τῆς πρωΐμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ εὑρεθέντα μετ' αὐτῶν ὄστρακα. ΑΔ 1966 Χρον., 341 - 342.

Γεωμετρικὴ θέσις 15. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XV.

22. ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 33, ὑπομυκηναϊκὴ 15. Κεραμικὴ τῆς πρωΐμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν ἧ καὶ σκύφοι κοσμούμενοι δι' ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων. PM, 238. PGP, 180, 191.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XVI.

23. ΚΑΡΑΜΠΟΥΡΝΑΚΙ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 16. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα, τοπικῆς παραγωγῆς καὶ εἰσηγμένα, μονόχρωμα καὶ γραπτά, τινὰ τῶν ὁποίων κοσμοῦνται δι' ὁμοκέντρων κύκλων. BCH 1917 - 19, 258 εἰκ. 50, 1955, 274. Ἐπιτύμβιον Τσουντα, 365 - 370. Μακεδονικά 1966 - 67, 309. JHS 1955 AR, 15. PM, 238. PGP, 180, 192.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XVII.

24. ΘΕΡΜΗ - ΣΕΔΕΣ. Δύο προϊστορικοὶ γήλοφοι, εἰς κωνικὸς καὶ ἕτερος τραπεζοειδής, κείμενοι ΒΑ τοῦ χωρίου Θέρμη (πρώην Σέδες), ἠρευνήθησαν ὑπὸ τῶν Γάλλων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου καὶ παρέσχον ὁ μὲν πρῶτος ἀνεπαρκῶς γνωστὰ λείψανα τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ὁ δὲ δεύτερος λείψανα τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων. BCH 1917-19, 154 - 161. PM, 24 καὶ index. LMTS, 140.

25. ΒΕΡΟΙΑ. Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἀνεμώνων τῆς Βεροίας ἔχουν ἀναφερθῇ εἰς κιβωτιόσχημος τάφος καὶ δύο ταφαὶ εἰς πίθους, συνοδευόμεναι ἀπὸ τρία ἀγγεῖα καὶ ζευγὸς ὀκτωσχήμων χαλκῶν πορπῶν, παραβαλλομένων πρὸς ὁμοίαν τῆς Βεργίνης, τῆς πρωΐμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΑΔ 1966 Χρον., 355 - 357. Macedonia I, 340. P - T, 216 ὑποσημ. 11.

Γεωμετρικὴ θέσις 16. Μέρος II, Κεφ. III, ΒVII, Γ XVIII, Δ XI.

26. ΓΟΝΑ. Βιβλιογραφία: BCH 1917 - 19, 141 - 150, 257 - 259. PM, 23 - 24, (index). LMTS, 140. GAMS, 175 ἀριθ. 16.

Χάρτης, διάγραμμα, ἄποψις, BCH 1917 - 19, 128 - 129, χάρτης XVI, 142 - 143, χάρτης XVII, εἰκ. 117 - 118.

Ἡ θέσις ἀποτελουμένη ἐκ δύο προϊστορικῶν γηλόφων, ἐνὸς

κωνικοῦ καὶ ἑτέρου τραπεζοειδοῦς, κειμένων εἰς ἀπόστασιν 1,5 χιλιομέτρου ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τοῦ Θερμαϊκοῦ, μεταξὺ τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Μικροῦ Καραμπουρνοῦ, ἡρευνήθη ὑπὸ τῶν Γάλλων τὰ ἔτη 1916 - 1917 καὶ διεπιστώθη ὅτι ἡ μὲν ἐπίχωσις τοῦ κωνικοῦ λόφου, πάχους 16,05 μ., περιεῖχε στρώματα κατοικήσεως τῶν τριῶν περιόδων τοῦ χαλκοῦ μέχρι τῆς ΥΕ III Β φάσεως, ἡ δὲ ἐπίχωσις τοῦ τραπεζοειδοῦς λόφου, πάχους 2 μ., περιεῖχε λείψανα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν οἷς καὶ γραπτὰ ὄστρακα κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων. BCH 1917 - 19, 141 - 150, 257 - 259 εἰκ. 47, 51 πίν. 49, 2, πίν. 50, 1 - 4. PM, 23 - 24, 238. LMTS, 140.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XIX.

27. ΒΕΡΓΙΝΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1952, 211 - 259, 1953, 141 - 158, 1957, 73 - 75, 1958, 90 - 95, 1959, 59 - 70, 1960, 95 - 103, 1961, 90 - 94. ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 218 - 288, Χρον., 230 - 231, 1963 Χρον., 217 - 232, 1969 Χρον., 327 - 328, 1971 Χρον., 408, 411 - 412. Balkan Studies 1961, 85 - 98. Μ. Ἀνδρόνικος, Βεργίνα I. Τὸ νεκροταφεῖον τῶν τύμβων, Ἀθήναι 1969 (= Βεργίνα). Essays in Memory of Karl Lehmann, New York 1964, 255 - 259. AE 1969 Χρον., 13 - 14. GDA, 216 - 220. DAG, 73 - 74, 132 - 133, 160 - 162, 183, 208, 253 - 257, 330, 332, 406. Macedonia I, 328 - 339 καὶ index (Vergina).

Χάρτης περιοχῆς, Βεργίνα, πίν. 1. Διαγράμματα νεκροταφείου, Βεργίνα, πίν. 2 καὶ ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, σχέδ. 1 μεταξὺ τῶν σελίδων 218 - 219.

Νεκροταφεῖον 300 περίπου τύμβων, κείμενον ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Βεργίνα, ἀπέχοντος 12 χιλιομέτρα ΝΑ τῆς Βεροίας. Τὸ νεκροταφεῖον κατελάμβανε τετράγωνον ἑκτασιν, ἔχουσιν τὸ μῆκος ἐκάστης πλευρᾶς 1000 μ., ἀνεκαλύφθη δὲ τυχαίως κατὰ διάνοξιν ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τὸ ἔτος 1940 (ΑΔ 1942, 187. Μακεδονικά 1941 - 52, 631. JHS 1944, 93) καὶ ἡρευνήθη ἐν συνεχείᾳ τὰ ἔτη 1951 - 1961 ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀνδρόνικου, ἀνασκάψαντος 32 τύμβους (ΠΑΕ 1952 - 1961 ἔ.α., Βεργίνα) καὶ ὑπὸ τοῦ Φ. Πέτσα, τὰ ἔτη 1960 - 1961, ὅστις ἀνέσκαψεν ἑτέρους 75 τύμβους (ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 218 - 288, 1963 Χρον., 217 - 232). Ἕτεροι τύμβοι τυχαίως εὑρεθέντες ἀνεφέρθησαν βραδύτερον καὶ τινες τούτων ἡρευνήθησαν. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 230 - 231 (τρεῖς τύμβοι), 1969 Χρον., 327 - 328 (εὐρήματα ἐκ τυχαίως εὑρεθέντων τύμβων), 1971 Χρον., 408 (τέσσαρες τύμβοι), 411 - 412 (δύο τύμβοι). AE 1969 Χρον., 13 - 14 (εἷς τύμβος).

Οἱ ἐρευνήθεντες τύμβοι ἐκάλυπτον χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 11ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ἐλληνιστικῶν

χρόνων. Ἐκ τῶν 110 περίπου ἐπαρκῶς γνωστῶν τύμβων οἱ 47, ἤτοι 23 ἐκ τῶν ἐρευνηθέντων τὰ ἔτη 1951 - 1961 ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου (Βεργίνα, 153), 18 ἐκ τῶν 75 ἐρευνηθέντων ὑπὸ τοῦ Πέτσα, εἰς τυχαίως εὑρεθεῖς τύμβος (ΑΕ 1969 Χρον., 13 - 14) καὶ πέντε ἐρευνηθέντες βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 230 - 231, 1971 Χρον., 411 - 412), περιέχοντες ἐν συνόλῳ περισσοτέρας τῶν 370 ταφάς, ἀνήκουν εἰς τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 11ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. Ἐκ τῶν 47 πάλιν τούτων τύμβων τῶν μεταβατικῶν χρόνων 11 τύμβοι ἀνασκαφέντες ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου (Βεργίνα, 279. ΑΔ 1971 Χρον., 411 - 412) καὶ τινες τῶν ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ Πέτσα ἀνήκουν εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον (1050 - 900 π.Χ.) καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὴν γεωμετρικὴν καὶ μνημονεύονται μετὰ τῶν λοιπῶν δεδομένων τῆς περιόδου κατωτέρω.

Γεωμετρικὴ θέσις 18. Μέρος II, Κεφ. III, Β VIII, Γ XX, Δ XII.

28. ΜΑΥΡΟΠΗΓΗ. Ὁ Κοτζιάς τὸ ἔτος 1938 ἀνέσκαψε, κατὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας ἀκροπόλεως κειμένης ΒΔ τοῦ χωρίου Μαυροπηγὴ Ἑορδαίας, τάφον σχηματιζόμενον δι' ὀρθίων πλακῶν τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, περιέχοντα νεκρὸν ἐκτάδην κείμενον καὶ συνοδευόμενον ἀπὸ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα. Μακεδονικά 1940, 491. Macedonia I, 344.

Μέρος II, Κεφ. III, Β IX, Δ XIII.

29. ΠΛΑΤΑΝΙΑ-ΜΠΟΥΜΠΟΥΣΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 34, ὑπομνηναϊκὴ 17. Ἡ θέσις κατακρήθη μέχρι τοῦ 900 π.Χ., κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀνασκάψαντος, καὶ μέρος τῶν μετὰ τῶν ΥΕ III Γ δεδομένων περιγραφομένων εὐρημάτων ἐξ αὐτῆς πρέπει χρονολογικῶς νὰ ἀνήκη εἰς τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους, τῶν ὁποίων ἀναφέρεται καὶ ἐν εἰσηγμένον ὄστρακον, ὥστε τὰ δεδομένα τῆς θέσεως δύνανται νὰ μνημονευθοῦν καὶ ἐνταῦθα. PM, 40 - 43.

Γεωμετρικὴ θέσις 20. Μέρος II, Κεφ. III, Α VII, Γ XXI, Δ XIV.

30. ΚΡΙΤΣΑΝΑ. Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 18. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ ἱχνη ἐπανακατοικήσεως αὐτῆς κατὰ τὴν ὑπομνηναϊκὴν περίοδον ἢ τὴν πρωίμον ἐποχὴν τοῦ σιδήρου. PM, 21.

31. ΟΛΥΝΘΟΣ. Βιβλιογραφία: D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Μέρος V, Mosaics, Vases and Lamps of Olynthus found in 1928 and 1931, Baltimore 1933 (=Olynthus V), 17 - 25. Olynthus,

Μέρος XIII, Vases found in 1934 and 1938, Baltimore 1950, (= Olynthus XIII), 45 - 52. PM, 8 - 10, 239. PGP, 180. LMTS, 139. Macedonia I, (index : Olynthus).

Ἀποψις, διάγραμμα, Olynthus II, εἰκ. I, πίν. IV, Olynthus XII, πίν. 153, 272.

Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ὀλύνθου, τὰ ἔτη 1928 - 1938, 1947, ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν τῶν λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Olynthus I, Olynthus V, 17 - 25. PM, 8 - 10 κ.λ.π.) καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κεραμικὴν τῆς πρώιμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου (PM, 239) περιλαμβάνουσιν καὶ ἀγγεῖα κοσμούμενα διὰ γραπτῶν ὁμοκέντρων κύκλων καὶ ἄλλων γεωμετρικῶν σχεδίων. Olynthus V, 17 - 25, πίν. 22, P 23, B, D, F, J, L. Olynthus XIII, 45 - 53 πίν. 1 - 2. PGP, 180. Macedonia I, (index : Olynthus).

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXII.

32. ΚΟΖΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 35, ὑπομνηναϊκὴ 19. Ταφαί, εἰς λάκκους καὶ θήκας σχηματιζόμενας δι' ὀρθίων πλακῶν, τῆς πρώιμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. Μακεδονικά 1941 - 52, 639. Ἔργον 1960, 96 - 102. ΠΑΕ 1960, 107 - 113. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. DAG, 208.

Μέρος II, Κεφ. III, Β Χ, Γ XXIII, Δ XV.

33. ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ. Ἐκ τοῦ χωρίου Ἅγιοι Ἀνάργυροι προέρχεται χαλκοῦν κόσμημα σχήματος μικροσκοπικοῦ ἀγγείου μετὰ καθημένης γυναικείας μορφῆς ἐπ' αὐτοῦ, μέρος ἴσως περιδεραίου, τῆς πρώιμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216 ἀριθ. 1 καὶ ὑπόσημ. 3. BCH 1961, 777 εἰκ. 8 - 9. Macedonia I, 346.

Γεωμετρικὴ θέσις 21. Μέρος II, Κεφ. III, Δ XVI.

34. ΤΣΟΤΥΛΙ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Τσοτυλίου ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι θέσεις.

(α) Τυχαία σκαφὴ κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Τσοτυλίου-Νεαπόλεως καὶ εἰς ἀπόστασιν πορείας εἴκοσι λεπτῶν ἀπὸ τοῦ Τσοτυλίου, συστηματικὴ δ' ἐν συνεχείᾳ ἐξερεύνησις τῆς θέσεως ὑπὸ τοῦ Κεραμοπούλλου, τὸ ἔτος 1935, ἀπεκάλυψαν οἰκισμὸν ἐκ ξυλοπλέκτων καλυβῶν καὶ τεταραγμένας ταφὰς συνοδευόμενας ἀπὸ μικρὰ εὐρήματα καὶ τοπικὴν ἢ εἰσηγμένην κεραμικὴν τῆς πρώιμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν ᾗ πόδιον κύλικος καὶ χεῖλος σκύφου κοσμούμενον δι' ὁμοκέντρων κύκλων. ΠΑΕ 1935, 47 - 51. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 214. BCH 1961, 773. LMTS, 139 ὑπόσημ. 5. Macedonia I, 346.

(β) Ἐρευναι τοῦ Κεραμοπούλλου εἰς τὴν ἐγγὺς τοῦ Τσοτυλίου κειμένην θέσιν Σιανίτσι ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν τάφων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κατεστραμμένους τάφους τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου (ΠΑΕ 1934, 76 - 77) καὶ ἓνα καλῶς σωζόμενον τάφον, περιέχοντα πλὴν τοῦ σκελετοῦ τοῦ νεκροῦ τρία ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1937, 71, τάφος 13. Macedonia I, 346 - 347.

Γεωμετρικὴ θέσις 22. Μέρος II, Κεφ. III, Α VIII, Β XI, Γ XXIV, Δ XVII.

35. ΑΞΙΟΚΑΣΤΡΟΝ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἀξιόκαστρον, τῆς ἐπαρχίας Βοΐου, προέρχονται κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, συλλεγέντα ὑπὸ τῶν δημοδιδασκάλων τῆς κοινότητος καὶ ἀποκειμένα νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ Κοζάνης. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 214 εἰκ. 1 - 5. BCH 1961, 773 εἰκ. 5 - 6. Macedonia I, 346.

Γεωμετρικὴ θέσις 23. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXV, Δ XVIII.

36. ΟΜΑΛΗ. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ἐστιλβωμένων, ἐγχαράκτων καὶ γραπτῶν ἀγγείων καλύπτοντα ἑκτασιν ἐνὸς καὶ ἡμίσεος στρέμματος ἐγγὺς τοῦ χωρίου Ὀμαλή, ΝΔ τοῦ Τσοτυλίου, ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Κεραμοπούλλου, ὅστις παραβάλλει τὸν οἰκισμὸν ἐν τῇ θέσει πρὸς τὸν οἰκισμὸν τῆς Πλατανιάς - Μπουμπουστιῶ. ΠΑΕ 1935, 47.

Μέρος II, Κεφ. III, Α IX, Γ XXVI.

37. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται γραπτὴ ἀμαυρόχρωμος πρόχους, τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, εὐρίσκομένη ἐν τῷ Μουσείῳ Κοζάνης. BSA 1971, 356 ἀριθ. 11.

Γεωμετρικὴ θέσις 24. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXVII.

38. ΛΟΦΟΣ. Ἐκ τοῦ χωρίου Λόφος, ΝΔ τῆς Κατερίνης, ἔχουν ἀναφερθῇ τρία πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τυχαίως εὐρεθέντα καὶ ἀποκειμένα ἐν τῷ Μουσείῳ Δίου. ΑΔ 1968 Χρον., 340.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXVIII.

39. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΣΣΑ. Βιβλιογραφία: Μακεδονικά 1940, 490. ΑΑ 1940, 271. JHS 1944, 93. Macedonia I, 339, 361, 363, 366 - 367, 383, 411, 417. DAG, 208.

Ὁ Κοτζιάς ἀνεκάλυψε νεκροταφεῖον τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, μετὰ τῶν χωρίων Κουντουριώτισσα καὶ Καλύβια τῆς Πιερίας, δώδεκα τάφους τοῦ ὁποῖου καὶ ἠρεύνησεν. Οἱ τάφοι ἐσχη-

ματίζοντο δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ περιεῖχον μεμονωμένας ταφάς συνοδευομένας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ χαλκᾶ εὐρήματα. Μακεδονικά 1940, 490. AA 1940, 271. Macedonia I, 339.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XII, Γ XXIX, Δ XIX.

40. ΖΟΥΖΟΥΛΗ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τέσσαρα γραπτὰ ὄστρακα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. BSA 1971, 356 ἀριθ. 16, πίν. 59, 16. Γεωμετρικὴ θέσις 25. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXX.

41. ΚΤΕΝΙΟΝ. Ἐκ τοῦ χωρίου Κτένιον (Macedonia I, 119) προέρχονται δύο ἀγγεῖα καὶ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ «προϊστορικῶν» τάφων, παραδοθέντα ὑπὸ ιδιώτου εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Αἰάνης. ΑΔ 1968 Χρον., 349.

Γεωμετρικὴ θέσις 26. Μέρος II, Κεφ. III, Β XIII, Γ XXXI, Δ XX.

42. ΑΙΑΝΗ. Βιβλιογραφία: BCH 1961, 782. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216 πίν. 258 α, 1968 Χρον., 349, 1969 Χρον., 331 - 332. Βεργίνα, 229. AAA 1968, 244 - 245. BSA 1971, 244 - 245. Macedonia I, 346, 362 - 363.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Αἰανὴ Κοζάνης ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι θέσεις τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου.

(α) Εἰς τὴν θέσιν Κομμένοι, περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα βορείως τῆς Αἰανῆς, ἀπεκαλύφθησαν τυχαίως κατὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἡρευνήθησαν ἐν συνεχείᾳ συστηματικῶς ὑπὸ τῆς Ἀ. Ἀνδρειωμένου ὀκτὼ τάφοι σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ καλυπτόμενοι δι' ἐτέρων, τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τινὲς τῶν ὁποίων περιεῖχον κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ. AAA 1968, 244 - 246. BSA 1971, 353 - 361.

(β) Κατὰ τὴν ΝΑ παρυφὴν τοῦ λόφου Ἅγιος Ἰωάννης Πρόδρομος, περὶ τὰ 200 μ. ΒΔ τῆς Αἰανῆς, σκαφικαὶ ἐργασίαι, διὰ τὴν διαπλάτυνσιν τῆς ὁδοῦ ἐκ Καισαρείας πρὸς Αἰανὴν, ἀπεκάλυψαν καὶ ἐν μέρει κατέστρεψαν πέντε «κιβωτιστήμους» τάφους περιέχοντας κεραμικὴν. ΑΔ 1969 Χρον., 332.

(γ) Ἐκ τῆς παρὰ τὴν Αἰανὴν θέσεως Πολεμίστρα προέρχεται ἐν προϊστορικὸν ἀγγεῖον. ΑΔ 1968 Χρον., 349.

(δ) Ἐκ τῆς περιοχῆς Κάστρο Μεγάλης Ῥάχης προέρχεται τριγωνικὴ χαλκῇ πόρπη, ὁμοία πρὸς ἄλλας γνωστὰς ἐκ Τσοτυλίου, Ἀξιοκάστρου καὶ Κτενίου, τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, καὶ τεμάχιον ἀγγείου ἀγνώστου χρονολογίας μὲ πλαστικὴν κεφαλὴν. ΑΔ 1968 Χρον., 349.

(ε) Ἐξ ἀγνώστων τοποθεσιῶν τῆς περιοχῆς Αἰανῆς προέρχονται τέσσαρα ἀγγεῖα (ΑΔ 1968 Χρον., 349, πίν. 293 δ) καὶ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216 πίν. 258 α, 1969 Χρον., 331 - 332. BCH 1961, 782. Macedonia I, 346, 362 - 363.

Γεωμετρικὴ θέσις 27. Μέρος II, Κεφ. III, Β XIV, Γ XXXII, Δ XXI.

43. ΧΡΩΜΙΟΝ. Δύο γραπτὰ καὶ ἓν μονόχρωμον ἀγγεῖον ἐκ τῆς θέσεως περιγράφονται ἐν BSA 1971, 354, 357.

Γεωμετρικὴ θέσις 28. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXXIII.

44. ΡΥΜΝΙΟΝ. Ἐκ τῆς θέσεως Παλαιοχώρα τῆς κοινότητος Ῥυμνίου προέρχονται δύο ἀγγεῖα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΑΔ 1968 Χρον., 349, πίν. 294 ζ - ζ. BSA 1971, 357 ἀριθ. 26.

Γεωμετρικὴ θέσις 29. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XXXIV.

45. ΣΠΗΛΑΙΟΝ. Ἔργασίαι διαμορφώσεως τῆς κεντρικῆς πλατείας τοῦ χωρίου Σπήλαιον Γρεβενῶν καὶ δοκιμαστικὴ ἐν συνεχείᾳ ἀνασκαφὴ τῆς Αἰκ. Ρωμιοπούλου τὸ ἔτος 1970 ἀπεκάλυψαν νεκροταφεῖον λακκοειδῶν τάφων τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ἐν πολλοῖς τεταραγμένων, τρεῖς τῶν ὁποίων, περιέχοντες πλὴν τῶν νεκρῶν ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ὑαλομάζης, περιγράφονται ἐκτενέστερον. ΑΔ 1971 Χρον., 410. AAA 1971, 37 - 42. BSA 1971, 356 ἀριθ. 9, 358 ἀριθ. 34.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XV, Γ XXXV, Δ XXII.

46. ΚΑΤΑΚΑΛΗ. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Κατάκαλη Γρεβενῶν ιδιώτης ἀνεῦρε τὸ ἔτος 1965 τάφον ἔχοντα τὰς πλευρὰς ἐκ πλακῶν σχιστολίθου, ἐξ οὗ συνελέγησαν χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα τῶν μεταβατικῶν πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ σιδήρου χρόνων. ΑΕ 1969 Χρον., 14 - 15.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XVI, Δ XXIII.

III. Θ Ρ Α Κ Η

47. ΕΡΓΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 36, ὑπομυκηναϊκὴ 21. Ὅστρακα τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΠΕΘ, 33.

Γεωμετρικὴ θέσις 30.

IV. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

48. ΟΜΟΛΙΟΝ. Βιβλιογραφία : ΠΑΕ 1911, 287 - 289. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 175 - 176.

Ἐκ τῆς θέσεως, ΑΔ 1961 - 62 Χρον., πίν. 194 β. Διάγραμμα, ΠΑΕ 1911, 285 εἰκ. 2.

Ἐκ τῆς θέσεως Καραγάτσια, ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Ὁμολίου, ὃ Ἀρβανιτόπουλος ἀνέφερε τὸ ἔτος 1911 ὀρθογωνίους κτιστοὺς διὰ μικρῶν λίθων καὶ καλυπτομένους διὰ πλακῶν τάφους, ἀνευρεθέντας ὑπὸ τῶν χωρικῶν καὶ ἓνα ἀνασκαφέντα ὑπ' αὐτοῦ, κενοὺς παντὸς περιεχομένου ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου κατασκευῆς των χρονολογεῖ τούτους εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΠΑΕ 1911, 287 - 288.

Εἰς τὴν θέσιν Ντάπη Ῥάχη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ, ἐγγὺς τοῦ ἀρχαίου Ὁμολίου καὶ τοῦ συγχρόνου ὁμωνύμου χωρίου (πρῶην Λασποχώρι), τυχαία εὑρεσις ὑπὸ ἐργατῶν χρυσῶν κοσμημάτων ἱστορικῶν χρόνων καὶ συστηματικὴ ἐν συνεχείᾳ ἀνασκαφὴ ὑπὸ τοῦ Θεοχάρη ἀπεκάλυψε πλὴν ἄλλων καὶ πέντε θαλαμοειδεῖς σπηλαιοσχήμους καὶ ἓνα κτιστόν, θολωτόν, κατεστραμμένον τάφον τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων, περιέχοντας κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 175 - 176.

Γεωμετρικὴ θέσις 31. Μέρος II, Κεφ. III, Β ΧVII, Γ ΧXXVI, Δ ΧXIV.

49. ΡΕΤΖΙΟΥΝΙ. Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 24. Δύο πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ περιέχοντες ἕκαστος ἀνὰ δύο χειροποίητα ἀγγεῖα τοῦ τύπου τῆς Μαρμάριανης. BCH 1955, 272. AJA 1955, 227. JHS 1955 AR, 14. ΠΡΘ, 11, 52 πίν. 3, 9. DAG, 102. Μέρος II, Κεφ. III, Β ΧVIII, Γ ΧXXVII, Δ ΧXV.

50. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΙ. ΥΕ III Γ θέσις 40. Τυχαίως ἀνακαλυφθεῖς, κατὰ τὴν ἰσοπέδωσιν διὰ μηχανικοῦ ἐκσκαφέως χώρου πρὸ τοῦ χωρίου Ἀργυροπούλειον, θολωτὸς πρωτογεωμετρικὸς τάφος, ἐξ οὗ συνελέγησαν πρωτογεωμετρικά τινα ἀγγεῖα ἀνεπαρκῶς γνωστά. ΑΔ 1965 Χρον., 318.

Μέρος II, Κεφ. III, Β ΧIX, Γ ΧXXVIII.

51. ΡΑΧΜΑΝΙ. ΥΕ III Γ θέσις 42, ὑπομνηναϊκὴ 25. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ λόφου. Ρ - Τ, 35, 36. EMF, 140. LMTS, 133.

52. ΣΥΚΟΥΡΙΟΝ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 43. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα. Magulenum Larisa, 65 - 71, πίν. XVII - XVIII.
Γεωμετρική θέσις 34. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ XXXIX.
53. ΜΑΡΜΑΡΙΑΝΗ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 46. Ἐξ θολωτοῖ τάφοι περιέχοντες ταφὰς πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1930 - 31, 1 - 55. PGP, 135 - 147. ΠΡΘ, 1 - 2, 39, 91 - 92 καὶ σποράδην. DAG, (index). GDA, (index).
Γεωμετρική θέσις 35. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β XX, Γ XL, Δ XXVI.
54. ΧΑΣΑΜΠΑΛΙ - ΓΕΝΤΙΚΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 48. Καταστραφέντες πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι καὶ εἰς θολωτός, ἀνεπαρκῶς γνωστός, ἐξ ὧν προέρχεται πρωτογεωμετρικὴ κεραμική. Θεσσαλικά 1962, 46 - 48.
Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β XXI, Γ XLI.
55. ΑΡΓΙΣΣΑ - ΓΚΡΕΜΝΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 49, ὑπομυκηναϊκὴ 26. Πενιχρὰ ὑπομυκηναϊκὰ - πρωτογεωμετρικά ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΑΑ 1955, 196), μνημονευόμενα μετὰ τῶν ὑπομυκηναϊκῶν δεδομένων (ὁμάς ΙΙ Α VII), καὶ στρῶμα, πάχους 1 μ. ἐπὶ τῆς βορείας κλιτύος τοῦ λόφου, περιέχον κεραμικὴν τοῦ γνωστοῦ τύπου τῆς Μαρμαρίας. ΑΑ 1955, 217. Θεσσαλικά 1960, 25 - 28.
Γεωμετρική θέσις 36. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Α Χ, Γ XLII.
56. ΛΑΡΙΣΑ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστός πρωτογεωμετρικὸς σκύφος, κοσμούμενος δι' ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, εὐρισκόμενος ἐν τῷ Μουσείῳ Βόλου. PGP, 133, 153, 319.
Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ XLIII.
57. ΠΛΑΤΥΚΑΜΠΟΣ. Βιβλιογραφία: Δ - Σ, 6 ἀριθ. 21 (Τοπουσλάρ). Ρ - Τ, 8 ἀριθ. 26, 56, 226. ΑΜ 1937, 59. GAMS, 150 ἀριθ. 500. ΑΔ 1965 Χρον., 317. Θεσσαλικά 1966, 37 - 40.
Χάρτης, ΑΜ 1937, πίν. 37 ἀριθ. 130.

Σκαφικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν θεμελίωσιν κτηρίου τῆς Ἀεροπορίας δυτικῶς τῶν χωρίων Ἄνω καὶ Κάτω Πλατύκαμπος Λαρίσης (πρὶν Τοπουσλάρ) καὶ δοκιμαστικὴ ἐν συνεχείᾳ ἀνασκαφὴ δυτικῶς τοῦ Κάτω Πλατύκαμπου, παρὰ τὸ νεκροταφεῖον τοῦ χωρίου, ἔφερον εἰς φῶς πλὴν νεολιθικῶν λειψάνων καὶ δύο λακκοειδεῖς πρωτογεωμετρικοὺς τάφους, ὁ εἰς τῶν ὁποίων ἀνεσκάφη πλήρως. Ἐκ τούτων προέρχονται 10 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρά τινα εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ, σιδήρου καὶ λίθου. ΑΔ 1965 Χρον., 317. Θεσσαλικά 1966, 37 - 47.

Ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται καὶ ἓν ὄστρακον μέσων γεωμετρικῶν χρόνων τῆς Συλλογῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Βρετανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. GGP, 161 ὑποσημ. 1, 410.

Γεωμετρικὴ θέσις 37. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXII, Γ XLIV, Δ XXVII.

58. ΠΡΙΝΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως Καραγιάννη τοῦ χωρίου Πρίνος Τρικκάλων (πρῶην Τόσκεσι) καὶ ἐκ τάφου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, προέρχονται μικρά τινα χαλκᾶ εὐρήματα ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1966 Χρον., 254.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXIII, Δ XXVIII.

59. ΤΡΙΚΚΑΛΑ. ΥΕ θέσις 50. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἐντὸς τῆς πόλεως (ΑΔ 1965 Χρον., 316, 1966 Χρον., 247, 248) καὶ δέκα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ Τρικκάλων ἐκ παιδικῶν τάφων εὐρεθέντων κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς πόλεως. ΑΔ 1965 Χρον., 316.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXIV, Γ XLV.

60. ΑΤΡΑΞ - ΑΛΗΦΑΚΑ. Βιβλιογραφία: F. H. Stählin, Das Hell. Thess., 101. ΑΑ 1960, 174. EMF, 138. GAMS, 156 ἀριθ. 524.

Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Ἀτρακος, κειμένης 20 χιλιόμετρα ΝΔ τῆς Λαρίσης καὶ περὶ τὰ 500 μ. ΝΔ τοῦ χωρίου Ἀλήφακα, συνελέγησαν τὸ ἔτος 1959 ἐπιφανειακὰ ὑστερομυκηναϊκὰ καὶ πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα. ΑΑ 1960, 174.

61. ΦΕΡΑΙ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 51, ὑπομυκηναϊκὴ 28. Πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ πιθανὰ πρωτογεωμετρικὰ μικρὰ εὐρήματα εἶναι γνωστὰ ἐκ τοῦ γεωμετρικοῦ νεκροταφείου ὑπὸ τὸν ναὸν τοῦ Θαυλίου Διδὸς ὡς καὶ τρία πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως, εὐρισκόμενα ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βόλου. Υ. Béquignon, Rech. Arch. à Phères, 73 - 74 πίν. XXII 3, 7. PGP, 133, 153, 320. ΠΡΘ, 14 ἀριθ. 19 - 20.

Γεωμετρικὴ θέσις 41. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXV, Γ XLVI, Δ XXIX.

62. ΙΩΛΚΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 52, ὑπομυκηναϊκὴ 29. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ ταφαί, περιέχουσαι κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνακτόρου (ΠΑΕ 1960, 49 - 59, 1961, 45 - 54. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 174. PGP, 132 - 133, 153), πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Καπακλῆ (ΑΕ 1914, 141. PGP,

132 - 133, 190. ΠΡΘ, 3 - 4, 5 - 13, 14, 15 - 26, 27 - 29, 30 - 39, 94 - 97. GDA, 369. DAG, 205) και δύο πρωτογεωμετρικοί τάφοι σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν ἐκ τοῦ προαστείου Νέα Ἰωνία. ΑΔ 1963 Χρον., 140 - 141. Θεσσαλικά 1966, 47 - 53.

Γεωμετρική θέσις 42. Μέρος II, Κεφ. III, Α XI, Β XXVI, Γ XLVII, Δ XXX.

63. ΣΕΣΚΛΟΝ. Βιβλιογραφία: Δ - Σ, 69 - 75, 115, 118 - 121. Ρ - Τ, 58 - 75, 215. ΠΑΕ 1911, 294 - 300. ΑΑ 1922, 248. BSA 1930 - 31, 12. Ἔργον 1965, 8. ΠΑΕ 1965, 7 - 8.

Χάρτης, Δ - Σ, πίν. I. Διάγραμμα περιοχής, ΠΑΕ 1911, 295 εἰκ. 4. Διάγραμμα ἀκροπόλεως, Δ - Σ, πίν. III.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Τσουντα τῶν ἐτῶν 1901 - 1902 ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Σέσκλου, λόφου ἐπιφανείας 100×45 μ. καὶ ὕψους 17,50 μ. κειμένου δὲ 7 χιλιόμετρα ΒΔ τοῦ Βόλου, δὲν ἀπεκάλυψαν λείψανα τῶν μεταβατικῶν περιόδων (Δ - Σ, 75), παρὰ τοὺς βορείους ὅμως πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως τὸ ἔτος 1965 ἀνεκαλύφθη τυχαίως, κατὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ καὶ ἠρευνήθη ἐν συνεχείᾳ, κατεστραμμένος πρωτογεωμετρικὸς θολωτὸς τάφος, ἐξ οὗ προέρχονται τρία ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. Ἔργον 1965, 8. ΠΑΕ 1965, 7 - 8. BCH 1966, 862.

Ὁ Τσουντας ἐπὶ πλεον, ἐρευνῶν διὰ τοὺς τάφους τοῦ νεολιθικοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀναφέρει ὅτι εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εὔρε «δύο συστάδας θολωτῶν τάφων τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς» (Δ - Σ, 75, 115. Ρ - Τ, 68, 215) καὶ ἐπὶ τῆς ῥάχews Πύργος, ἐγγὺς τῆς ἀκροπόλεως, λείψανα οἰκισμοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐν οἷς καὶ δύο ἀμαυρόχρωμα γεωμετρικὰ ὄστρακα. Δ - Σ, 118 - 119.

Ὁ Ἀρβανιτόπουλος, τὸ ἔτος 1911, ἠρεύνησε πέντε ἐκ πολλῶν ὑπαρχόντων θολωτῶν τάφων μεταξὺ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Σέσκλου καὶ τοῦ Πύργου, οἵτινες περιεῖχον καύσεις καὶ ταφὰς νεκρῶν συνοδευόμενας ἀπὸ ὀλίγην κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα πρωτογεωμετρικῶν ἢ γεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1911, 294 - 300.

Τὸ ἔτος 1922 τέλος ἀνεφέρθη ἡ εὔρεσις ἡμικατεστραμμένου λακκοειδοῦς πρωτογεωμετρικοῦ τάφου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Σέσκλου, ἐξ οὗ προέρχονται 9 συμπληρωθέντα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα, πολυάριθμα ὄστρακα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. ΑΑ 1922, 248. EMF, 144.

Γεωμετρική θέσις 43. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXVII, Γ XLVIII, Δ XXXI.

64. ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ - ΚΤΟΥΡΙ. ΥΕ III Γ θέσις 53, ὑπομυκηναϊκὴ 30. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα. BCH 1932, 170 - 174. PGP, 313. ΠΡΘ, 90 - 91. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XLIX.

65. ΑΜΠΕΛΙΑ - ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ. Βιβλιογραφία: BCH 1931, 492 - 493, 1932, 90 - 119. RA 1958 (I), 93 - 95. EMF, 141. PGP, 314. ΠΡΘ, 3, 89 - 91. GAMS, 158 ἀριθ. 533. GDA, 102, 207, 369. DAG, 206.

Ἀνασκαφὴ τοῦ Υ. Βέκυγνον, τὸ ἔτος 1931, ἐπὶ τοῦ λόφου Παλαιόκαστρο, κειμένου βορείως τοῦ χωρίου Ἀμπέλια (πρῶην Κάτω Δερεγκλί) καὶ περὶ τὰ 8 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῶν Φαρσάλων, ἀπεκάλυψε λείψανα οἰκισμοῦ, ταφᾶς καὶ κεραμικὴν ἀπὸ ΠΕ μέχρις ἀρχαϊκῶν χρόνων. BCH 1931, 492 - 497, 1932, 89 - 119.

Τῶν μεταβατικῶν χρόνων εὐρέθη ἄφθονος πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ δύο τάφοι σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν μεταξὺ τῶν οἰκῶν, ὁ εἷς τῶν ὁποίων περιεῖχε δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. BCH 1932, 99 - 100, 108 - 111. PGP, 313. ΠΡΘ, 3, 89 - 91.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXVIII, Γ L.

66. ΦΑΡΣΑΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 54, ὑπομυκηναϊκὴ 31. Ἐν ὑπομυκηναϊκὸν ἢ πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον ἐκ τῆς τοποθεσίας (γ), Φετιχ Τζαμί. ΠΑΕ 1955, 145 - 146.

Γεωμετρικὴ θέσις 46.

67. ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Βιβλιογραφία: Δ - Σ, 11 ἀριθ. 59. Ρ - Τ, 10 ἀριθ. 59. BCH 1957, 596. Θεσσαλικά 1959, 29 - 68. GAMS, 146 ἀριθ. 489.

Χάρτης, ΠΑΕ 1956, 110 εἰκ. 1. Ἀποψις, Θεσσαλικά 1959, 29 εἰκ. 1.

Ἐρευναι τοῦ Θεοχάρη, τὸ ἔτη 1956 καὶ 1958, ἐπὶ τοῦ πρὸ πολλοῦ γνωστοῦ προϊστορικοῦ γηλόφου παρὰ τὴν Νέαν Ἀγχιάλον, ἐπιφανείας 110×80 μ. καὶ ὕψους 29 μ., ὅστις ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀκρόπολιν τῆς ὀμηρικῆς (Ἰλ. Β 695) Πυράσου, ἔφερον εἰς φῶς λείψανα κατοικήσεως ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρις ἑλληνιστικῶν χρόνων. Θεσσαλικά 1959, 29 - 68.

Τῶν μεταβατικῶν χρόνων εὐρέθησαν σποραδικὰ πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὸν τῆς ἀκρόπολεως ἐντὸς τῶν τάφρων 2 καὶ 3 τῆς ἀνασκαφῆς. Θεσσαλικά 1959, 37.

Γεωμετρικὴ θέσις 48.

68. ΦΘΙΩΤΙΔΕΣ ΘΗΒΑΙ. Βιβλιογραφία: AM 1906, 5 - 9. ΠΑΕ 1907, 166 - 169,

1908, 163 - 201. P - T, 10 ἀριθ. 68, 166 - 169. PGP, 133, 153. EMF, 145. GAMS, 147 ἀριθ. 490.

Ἀποψις, ΠΑΕ 1908, 177 εἰκ. 4. Διάγραμμα, ΑΜ 1906, 6 εἰκ. 1.

Ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἀρβανιτοπούλου, τὰ ἔτη 1907 - 1908 ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν, παρὰ τὸ χωρίον Μικροθηβαὶ μεταξὺ Νέας Ἀγχιιάλου καὶ Ἀλμυροῦ, ἔφερον εἰς φῶς λείψανα κατοικήσεως ἀπὸ νεολιθικῶν μέχρι βυζαντινῶν χρόνων. ΠΑΕ 1907, 168 - 169, 1908, 163 - 201. P - T, 166 - 169.

Οἱ μεταβατικοὶ χρόνοι ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ λεπτὴν ἐπίχωση, τοῦ τρίτου ἀπὸ τῆς κορυφῆς στρώματος, περιέχουσιν πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1908, 180. P - T, 166. PGP, 133, 153.

Γεωμετρικὴ θέσις 49. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LI.

69. ΑΛΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1911 - 12, 1 - 29. PGP, 134, 150, 152. ΠΡΘ, 2, 88 - 89. LMTS, 38, 138, 259. GAMS, 148 ἀριθ. 494. GDA, 207, 211, 369. DAG, 206 καὶ index.

Οἱ A. J. B. Wace καὶ M. S. Thompson, τὸ ἔτος 1912, ἀνέσκαψαν παρὰ τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας Ἄλου, μεταξὺ τῶν κοιλάδων Ἀλμυροῦ καὶ Σούρπη, ἑνδεκα πρωτογεωμετρικοὺς τάφους (ἀριθ. 1 - 11), οἱ δέκα τῶν ὁποίων (ἀριθ. 1 - 5, 7 - 11) ἦσαν θῆκαι σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων ὃ δὲ ἐνδέκατος (ἀριθ. 6) κυκλοτερὴς περίβολος ἐκ τριῶν δόμων λίθων (BSA 1911 - 12, 1 - 8), καὶ ἓνα τύμβον (Α) ἐκ δέκα ὑπαρχόντων ὁμοίων (Α - Κ), ὅστις περιεῖχε 16 ταφικάς πυράς (I - XVI) τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1911 - 12, 8 - 29.

Γεωμετρικὴ θέσις 53. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXIX, Γ LII, Δ XXXII.

70. ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Ὑπομνηματικὴ θέσις 32. Εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον ἀνήκει ὁ τάφος Β. BSA 1906 - 7, 324 - 326. P - T, 213. PGP, 148 - 149. ΠΡΘ, 2, 86 - 88.

Γεωμετρικὴ θέσις 54. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXX, Γ LIII, Δ XXXIII.

71. ΠΤΕΛΕΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 55, ὑπομνηματικὴ 33. Δύο ἢ τρία πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 3 περιγραφομένου κατωτέρω ΥΕ III Γ θολωτοῦ τάφου τῆς θέσεως. ΠΑΕ 1955, 123. ΠΡΘ, 16 ἀριθ. 25 - 26. LMTS, 130.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXI, Γ LIV.

V. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Α. ΦΘΙΩΤΙΣ

72. ΡΟΔΙΤΣΑ. Παρὰ τὸ χωρίον Ῥοδίτσα (πρώην Σαρμουσακλί), περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Λαμίας, εὑρέθη τὸ ἔτος 1956 πρωτογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς. ΑΔ 1964 Χρον., 242, πίν. 285 α.
Μέρος II, Κεφ. III, Γ LV.

Β. ΑΤΩΛΙΑ - ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

73. ΑΓΡΙΝΙΟΝ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀγρινίου προέρχεται ὁμᾶς 40 ἀγγείων δωρηθέντων εἰς τὸ Μουσεῖον Ἰωαννίνων, τὰ 38 τῶν ὁποίων εἶναι πρωτογεωμετρικά. Ὁ ἀκριβὴς τόπος προελεύσεως τῶν ἀγγείων δὲν εἶναι γνωστός. ΑΔ 1960 Μελέται, 74 - 94.
Μέρος II, Κεφ. III, Γ LVI.

74. ΘΕΡΜΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 60, ὑπομυκηναϊκὴ 34. Πιθανὰ πρωτογεωμετρικά ὄστρακα τοῦ γνωστοῦ ἐκ Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου τύπου τῆς Πλατανιάς - Μπουμπουστίου. GAMS, 91 - 92 ἀριθ. 313. GDA, 86, 95, 379.
Γεωμετρικὴ θέσις 58.

75. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀγγελοκάστρου προέρχονται δύο ἀγγεῖα, πρωτογεωμετρικὸς κἀνθαρος καὶ γεωμετρικὴ τριφυλλόστομος οἶνοχόη, τοῦ Μουσείου Ἀγρινίου. ΑΔ 1968 Χρον., 277, 1971 Χρον., 321 - 322 ἀριθ. 1 - 3.
Γεωμετρικὴ θέσις 59. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LVII.

76. ΠΑΛΑΙΟΜΑΝΙΝΑ. Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου εἰς τὸ χωρίον Παλαιομάνινα Ξηρομέρου ἦλθον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων εὐρημάτων, ταφαὶ εἰς πίθους, συνοδευόμεναι ἀπὸ πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 184 - 185, 1967 Χρον., 323. BCH 1970, 1031. Π - Σ, 111 - 112.
Γεωμετρικὴ θέσις 60. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXII, Γ LVIII, Δ XXXIV.

77. ΣΤΑΜΝΑ. Ἔργασίαι ἐκχερσώσεως ἀγρῶν διὰ μηχανικῶν μέσων, παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Σταμνᾶς, ἔφερον εἰς φῶς κατα-

στραφέντας καὶ συληθέντας τάφους, ἐξ ὧν προέρχονται δύο ταφικοὶ πρωτογεωμετρικοὶ πίθοι καὶ μικρά τινα χαλκᾶ εὐρήματα τοῦ Μουσείου Ἀγρινίου. ΠΑΕ 1963, 216.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXIII, Γ LIX, Δ XXXV.

78. ΠΥΛΗΝΗ. Ἐκ τῆς θέσεως Καλογερικὸ τῆς περιοχῆς τῆς ὀμηρικῆς Πυλῆνης (Ίλ. Β 369), κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Κανάλι τοῦ Αἰτωλικοῦ, ἔχουν ἀναφερθῇ ταφαὶ εἰς πίθους, ἀνεπαρκῶς γνωσταί, ἐξ ὧν προέρχονται πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρά εὐρήματα τοῦ Μουσείου Ἀγρινίου. ΑΔ 1967 Χρον., 320. BCH 1970, 1031. DAG, 211.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXIV, Γ LX, Δ XXXVI.

79. ΠΛΕΥΡΩΝ. Ἔργασίαι διανοίξεως ἀρδευτικοῦ ἀγωγοῦ εἰς τὴν θέσιν Ξερόκαμπος, κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὺν τοῦ λόφου Γυφτόκαστρο, ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Πλευρῶνος κειμένης ΝΔ τῆς Νέας Πλευρῶνος, ἔφερον εἰς φῶς τέσσαρας κιβωτισχῆμους τάφους, οἱ δύο τῶν ὁποίων ἦσαν ἀκτέριστοι οἱ δὲ ἕτεροι δύο περιεῖχον τέσσαρα καὶ ἕξ ἀντιστοιχῶς πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. Ἐκ τῶν ἐργασιῶν ἀπεκαλύφθησαν ἐπὶ πλεον μυκηναϊκὰ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ ἐν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον ὡς καὶ πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα. ΑΔ 1971 Χρον., 326. BCH 1976, 635. JHS 1976 AR, 17.

Γεωμετρικὴ θέσις 63. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXV, Γ LXI.

80. ΚΑΛΥΔΩΝ. Εἰς τὴν θέσιν Λαγκάδα Καραπάνου, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἀρχαίας Καλυδῶνος (Π - Σ, 95, 112, 364, 439), κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἀντιρρίου - Ἀγρινίου, ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἀνεσκάφησαν πρωτογεωμετρικαὶ ταφαὶ εἰς θήκας σχηματιζομένας δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ εἰς πίθους, συνοδευόμεναι ἀπὸ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ ἐνίοτε ἀπὸ μεμονωμένα ἀγγεῖα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἑτέρα δὲ πρωτογεωμετρικὴ ταφή εἰς πίθον εὐρέθη παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Εὐηνοχωρίου (ΑΔ 1967 Χρον., 320). Εἰς πρωτογεωμετρικὸς ἐπίσης κἀνθαρος ἐκ Καλυδῶνος εἶχε κατατεθῇ εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀγρινίου παλαιότερον. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 183.

Γεωμετρικὰ ἐπιφανειακὰ τέλος ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Καλυδῶνος. GAMS, 91 ἀριθ. 311.

Γεωμετρικὴ θέσις 65. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXVI, Γ LXII.

Γ. ΦΩΚΙΣ - ΛΟΚΡΙΣ

81. ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ. Ἐκ τῆς θέσεως Ἅγιος Δημήτριος τοῦ χωρίου Καινούργ-

γιο, ΒΔ τῶν Καμένων Βούρλων, ἔχουν ἀναφερθῇ καταστραφέντες, κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν - Λαμίας, πρωτογεωμετρικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι, ἐξ ὧν προέρχονται δύο πρωτογεωμετρικοὶ σκύφοι καὶ χαλκᾶ εὐρήματα τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1964 Χρον., 242, πίν. 285 β - γ.

Γεωμετρικὴ θέσις 67. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXVII, Γ LXIII.

82. ΚΑΛΑΠΟΔΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 63, ὑπομυκηναϊκὴ 35. Πολυάριθμα πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ τινα σκύφων κοσμουμένων δι' ὁμοκέντρων κύκλων. AAA 1975, 18 εἰκ. 16. BCH 1975, 637, 1976, 644, 1977, 584.

Γεωμετρικὴ θέσις 69.

83. ΑΓΝΑΝΤΗ. ΥΕ III Γ θέσις 64, ὑπομυκηναϊκὴ 36. Οἱ ΥΕ III Α - Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρις ὑπομυκηναϊκῶν - πρωτογεωμετρικῶν χρόνων ἀλλ' ὀλίγα ἔχουν γνωσθῇ περὶ αὐτῶν. ΑΔ 1970 Χρον., 235 - 237.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXVIII, Γ LXIV, Δ XXXVII.

84. ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ. ΥΕ III Γ θέσις 67. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν ἢ πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων. GAMS, 137 ἀριθ. 465.

Γεωμετρικὴ θέσις 72.

85. ΛΑΡΥΜΝΑ. Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Λαρύμνης, μεταξὺ τῶν δύο λιμένων τῆς θέσεως, συνελέγησαν ἐν πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον μὲ κόσμησιν ὁμοκέντρων κύκλων καὶ ἐν γεωμετρικόν, πλὴν ἄλλων ὀστράκων ἄλλων ἐποχῶν. GAMS, 120 ἀριθ. 413. Π - Σ, 26 - 27, 114 ἀριθ. 35.

Γεωμετρικὴ θέσις 75.

86. ΔΕΛΦΟΙ. ΥΕ III Γ θέσις 69, ὑπομυκηναϊκὴ 38. Ὁ ΥΕ III Γ καὶ ὁ ὑπομυκηναϊκὸς οἰκισμὸς τῆς θέσεως κατεστράφησαν πιθανῶς ἐκ τῆς κατακρημνίσεως βράχων καὶ ἐκ τῆς ῥοῆς χειμάρρων ἐκ τῶν Φαιδριάδων, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων του ἐκτίσθησαν αἱ οἰκίαι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, χωρὶς νὰ παρεμβάλλεται πρωτογεωμετρικὸν ἀρχιτεκτονικὸν στῶμα, τοῦλάχιστον εἰς τὴν περιοχὴν ΒΔ τοῦ ἱεροῦ (RA 1938 (II), 192 - 193 πίν. I, 208 - 209. PGP, 199 - 200). Ὅτι ὅμως ἡ θέσις κατῳικήθη καὶ κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον μαρτυρεῖται ἐκ τῆς παρουσίας πρωτογεωμετρικῆς κατὰ πλεονασμὸν κεραμικῆς εἰς τὸν ὑπομυκηναϊκὸν θαλαμοειδῆ τάφον τῆς περιοχῆς τοῦ Μουσείου (BCH

1937, 44 - 52. Όμας II X 2 ύπομυκηναϊκῶν ταφῶν κατωτέρω. PGP, 200 - 201. S - S, 145) καὶ ἱκανῶν πρωτογεωμετρικῶν ὀστράκων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ οἰκισμοῦ. Delphes V, 17 εἰκ. 74, 136 εἰκ. 516. BCH 1961, 352 - 357 εἰκ. 40 - 41, 1972, 902. PGP, 190, 199 - 200. GDA, 203 - 206. DAG, 72 - 73.

Γεωμετρικὴ θέσις 77. Μέρος II, Κεφ. III, Β XXXIX, Γ LXV, Δ XXXVIII.

87. ΙΤΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 70, ὑπομυκηναϊκὴ 39. "Εν ἡ δύο ἀγγεῖα, ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων ἐπὶ τοῦ λόφου Μούλκι, ἐν τῷ Μουσείῳ Δελφῶν, εἶναι πρωτογεωμετρικά. Locriens I, 164 - 167, πίν. 52. EMF, 132. LMTS, 126.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XL, Γ LXVI.

88. ΑΝΤΙΚΥΡΑ - ΜΕΔΕΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 72, ὑπομυκηναϊκὴ 41. Πρωτογεωμετρικὸν καὶ γεωμετρικὸν στρῶμα κατοικήσεως πάχους 1,20 μ. (Médeon, 29), πρωτογεωμετρικαὶ καύσεις νεκρῶν εἰς ἐλλειψοειδεῖς λάκκους (Médeon, 21, 23, 59. ΑΔ 1964 Χρον., 224. GDA, 105, 206, 368. DAG, 207 καὶ index) καὶ κεραμικὴ. Médeon, 62 - 65.

Γεωμετρικὴ θέσις 78. Μέρος II, Κεφ. III, Β XLI, Γ LXVII.

Δ. ΒΟΙΩΤΙΑ

89. ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 73, ὑπομυκηναϊκὴ 42. Ταφαὶ εἰς θήκας σχηματιζομένας δι' ὀρθίων πλακῶν, μὴ δημοσιευθεῖσαι, συνοδευόμεναι δὲ ἀπὸ κεραμικὴν ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. Orchomenos I, 83. AM 1910, 35. P - T, 247. ΑΔ 1917, 31 ὑποσημ. 1. PGP, 190, 198, 318. GDA, 202, 368. DAG, 70, 158, 207. GGP, 197 - 199, 411.

Γεωμετρικὴ θέσις 81. Μέρος II, Κεφ. III, Β XLII, Γ LXVIII, Δ XXXIX.

90. ΒΡΑΝΕΖΙ - ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1904, 39 - 40, 1907, 109. AM 1905, 132 - 133. PGP, 196 - 198. GDA, 202, 273. DAG, 69, 70, 158 - 159, 195, 207. GGP, 197 - 199.

Παρὰ τὸ χωρίον Βρανέζι (νῦν Ἅγιος Δημήτριος), περὶ τὰ 6 χιλιόμετρα νοτίως τοῦ Ὁρχομενοῦ, ὁ Γ. Σωτηριάδης ἀνέσκαψε τὰ ἔτη 1904-1907 τύμβον, ὕψους 3 μ., καλύπτοντα σωρὸν λίθων καὶ περιέχοντα εἰς διάφορα ὕψη τάφους ἔχοντας τὰ τοιχώματα ἐκ λίθων καὶ

καλυπτομένους διὰ πλακῶν. Οἱ τάφοι περιεῖχον ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν, συνοδευόμενας κυρίως ὑπὸ γεωμετρικῆς καὶ ὑστερογεωμετρικῆς κεραμικῆς καὶ ὑπὸ μικρῶν τινῶν εὐρημάτων ἐκ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν γεωμετρικῶν ἀγγείων ὑπῆρχον καὶ 5 πρωτογεωμετρικὰ ἢ πρωτογεωμετρικῆς παραδόσεως ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1904, 39 - 40, 1907, 109. ΑΜ 1905, 132 - 133. ΡΡΡ, 196 - 198.

Γεωμετρικὴ θέσις 82. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β ΧΛΙΙΙ, Γ ΛΧΙΧ, Δ ΧΛ.

91. ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 43. Πρωτογεωμετρικοὶ «κιβωτιόσχημοι», τάφοι, σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν περιέχοντες δὲ κεραμικὴν καὶ περικλειόμενοι ἐντὸς περιβόλων, ἐκ παραλλήλου πρὸς ΜΕ, ΥΕ ΙΙΙ Γ, ὑπομυκηναϊκοὺς καὶ γεωμετρικοὺς. ΑΑΑ 1971, 328. ΑΔ 1972 Χρον., 316.

Γεωμετρικὴ θέσις 87. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β ΧΛΙΥ, Γ ΛΧΧ.

92. ΘΗΒΑΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 76, ὑπομυκηναϊκὴ 44. Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα :

(α) Ταφαὶ δύο νεκρῶν εἰς ἀνώτερον στρῶμα τοῦ ΥΕ ΙΙΙ θαλαμοειδοῦς τάφου 27 τοῦ Κολωνακίου, συνοδευόμεναι ἀπὸ σκύφον κοσμούμενον δι' ὁμοκέντρων κύκλων. ΑΔ 1917, 203 - 204, εἰκ. 148.

(β) Δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα, λήκυθος καὶ πρόχους, ἐκ τῶν τάφων 2 καὶ 9 ἀντιστοίχως, τῶν Ἠλέκτρων Πυλῶν. ΑΔ 1917, 25 - 26, 30 - 31 εἰκ. 19, 29. ΡΡΡ, 195 - 196.

(γ) Δύο μικρὰ πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐξ ὑπομυκηναϊκοῦ - πρωτογεωμετρικοῦ τάφου εὐρεθέντος εἰς τὸ οἰκόπεδον Π. Ζιώμα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοπίδου ἀριθ. 34. ΑΔ 1965 Χρον., 237 - 239.

(δ) Πρῶμος πρωτογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς, κοσμούμενος δι' ὁμοκέντρων κύκλων καὶ χρησιμοποιοηθεὶς πιθανῶς ὡς τεφροδόχον ἀγγεῖον, ἐκ τοῦ προαστείου Τάχι, ἀπέχοντος 3 χιλιόμετρα τῶν Θηβῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν Λεύκτρων. ΑΕ 1976 Χρον., 14, 16.

Γεωμετρικὴ θέσις 92. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β ΧΛΥ, Γ ΛΧΧΙ, Δ ΧΛΙ.

Ε. ΕΥΒΟΙΑ

93. ΛΙΧΑΣ. Ἐν ἐπιφανειακὸν πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον μὲ κόσμησιν ὁμοκέντρων κύκλων καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα, πλὴν ἄλλων ὀστράκων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων. Π - Σ, 73 ἀριθ. 46. ΒΣΑ 1966, 37 καὶ ὑποσημ. 22, πίν. 9 b.

Γεωμετρικὴ θέσις 99. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ ΛΧΧΙΙ.

94. ΓΙΑΛΤΡΑ. ΥΕ III Γ θέσις 78. Πρωτογεωμετρικά επιφανειακά ὄστρακα, ἐν οἷς ἐν κοσμούμενον δι' ὁμοκέντρων κύκλων. BSA 1966, 37 - 38 ἀριθ. 3, ὑπόσημ. 24.

Γεωμετρικὴ θέσις 100. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LXXII.

95. ΡΟΒΙΕΣ Ἐπιφανειακά πρωτογεωμετρικά ὄστρακα, κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων, καὶ γεωμετρικά, πλὴν ἄλλων ὀστράκων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐκ τοῦ ὑψώματος ἹΑγιος Ἡλίας, βορείως τῶν Ῥοβιῶν. Π - Σ, 39 - 40. BSA 1966, 47 ὑπόσημ. 45, πίν. 11 b.

Γεωμετρικὴ θέσις 101. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LXXII.

96. ΔΑΦΝΗ. Ἐπιφανειακά πρωτογεωμετρικά πιθανῶς καὶ γεωμετρικά ὄστρακα, ἐκ τῶν θέσεων Κάστρο καὶ Στεφανιοῦ παρὰ τὸ χωρίον Δάφνη, πλὴν ἄλλων λειψάνων. Π - Σ, 74 ἀριθ. 51. BSA 1966, 46 ἀριθ. 18, 18 a, ὑπόσημ. 41 - 42, πίν. 11 d.

Γεωμετρικὴ θέσις 102. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LXXII.

97. ΚΗΡΙΝΘΟΣ. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα, κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων, καὶ γεωμετρικά, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Κηρίνθου, γνωστῆς σήμερον ὡς Κρύας Βρύσης ἢ Πελέκι (BSA 1957, 2 ὑπόσημ. 8, 1966, 42-43 ἀριθ. 13, ὑπόσημ. 37, πίν. 10 d. Π-Σ, 40-41 ἀριθ. 41) καὶ ἐκ δοκιμαστικῆς ἀνασκαφῆς τὸ ἔτος 1974. AAA 1975, 28 - 37. JHS 1976 AR, 5.

Γεωμετρικὴ θέσις 103. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LXXII.

98. ΧΑΛΚΙΣ. ΥΕ III Γ θέσις 80. Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα :

(α) Δύο φρέατα, βάθους 3,50 καὶ 5 μ. ἀντιστοίχως, ἐκ τοῦ λόφου Γύφτικα, περιέχοντα κεραμικὴν ἀπὸ πρωτογεωμετρικῶν μέχρις ἀρχαϊκῶν χρόνων. ΑΔ 1960 Χρον., 150 - 151. Διάγραμμα τῆς πόλεως ἐν BSA 1960, 58 εἰκ. 10.

(β) Τάφοι ἀνακαλυφθέντες κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ χωρικῶν καὶ καταστραφέντες, πλὴν ἐνὸς ἀνασκαφέντος συστηματικῶς καὶ ἔχοντος τὰς πλευρὰς ἐξ ὀρθίων πλακῶν. Οἱ ἐν λόγῳ τάφοι προέρχονται ἐκ τῶν Γύφτικων, ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ ἹΑγίου Ἰωάννου, ἐκ τῆς συνοικίας Βοῦρκος καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρεθούσης, παρέσχον δὲ συνολικῶς περὶ τὰ 16 πρωτογεωμετρικά ἀγγεῖα. PGP, 199, 319. BSA 1957, 2 - 3, 1966, 59 - 60. ΑΔ 1960 Χρον., 150 - 151. Χαριστήριον εἰς ἹΑ. Κ. Ὁρλάνδον, τόμ. II, 248 - 269.

(γ) Ὅστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ΥΕ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Βρωμοῦσσα (BSA 1952, 51, 76 - 83, ὑποσημ. 54 - 58, 1966, 57 - 58) καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς βορείως τῆς ἀκροπόλεως. BSA 1957, 1 - 2.

Γεωμετρικὴ θέσις 108. Μέρους II, Κεφ. III, Α XII, Β XLVI, Γ LXXIII, Δ XLII.

99. ΝΕΑ ΛΑΜΨΑΚΟΣ. Κατὰ τὴν διάνοξιν τῶν θεμελίων τοῦ ἐργοστασίου ἀμιαντοσωλήνων τῆς θέσεως ἀνευρέθη πρωτογεωμετρικὸς τάφος, μὴ περιγραφόμενος, ἐξ οὗ προέρχονται δύο ἀγγεῖα, τὸ ἐν τῶν ὁποίων κοσμεῖται δι' ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, καὶ τεμάχια τρίτου ἀγγείου. ΑΔ 1960 Χρον., 150. BSA 1966, 60 ἀριθ. 46.

Μέρους II, Κεφ. III, Β XLVII, Γ LXXIV.

100. ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ. Εἰς τὸν χώρον τοῦ ἐργοστασίου ΒΥΕΚΑ τοῦ Βασιλικοῦ εὑρέθησαν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Χαλκίδος πέντε πρόχοι καὶ τεμάχιον ἑκτης, εἰς κρατηρίσκος, τεμάχιον ἄλλου κρατήρος καὶ δισκοειδὲς πῶμα ἀγγείου, πάντα τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1972 Χρον., 341 - 343.

Μέρους II, Κεφ. III, Γ LXXV.

101. ΛΕΥΚΑΝΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 81, ὑπομυκηναϊκὴ 46. Λεῖψανα πρωτογεωμετρικοῦ οἰκισμοῦ, καλύπτοντος μεγαλυτέραν ἑκτασιν καὶ τοῦ προηγηθέντος μυκηναϊκοῦ καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος γεωμετρικοῦ, ἀποτελούμενα ἐκ λάκκων περιεχόντων κεραμικὴν καὶ πηλῖνας χοάνας καὶ μήτρας διὰ τὴν κατεργασίαν χαλκοῦ, εὐρήματα μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξιν χαλκουργικοῦ ἐργαστηρίου (Lefkandi 5, 23, 26 - 29, Lefkandi I, 11 - 25, 27 - 31, 93 - 97, 279), καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν νεκροταφείων, Σκουμπρῇ (Lefkandi, 23 - 24. JHS 1968 AR, 12. AAA 1969, 98 - 102. ΑΔ 1970 Χρον., 259, 260. GDA, 189), Τούμπας (ΑΔ 1970 Χρον., 259 - 260, 1971 Χρον., 267. GDA, 189) καὶ Παλαιῶν Περιβολίων (ΑΔ 1971 Χρον., 267. GDA, 189. DAG, 207, 403, 429). Lefkandi I, 101 - 216, 417, 421.

Γεωμετρικὴ θέσις 110. Μέρους II, Κεφ. III, Α XIII, Β XLVIII, Γ LXXVI, Δ XLIII.

102. ΕΡΕΤΡΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 82. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων καὶ ἡμικυκλίων, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐκ τῆς Δυτικῆς Πύλης, παρὰ τὸ Μουσεῖον, καὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (ΠΑΕ 1952, 159. BSA 1952, 47, 1957, 14, 1966, 62 - 63.

PGP, 199. ΑΔ 1967 Χρον., 226, 1968 Χρον., 231. AAA 1970, 314 - 316. Führer, 16) ως και ανεπαρκώς γνωστοί τάφοι, ανακαλυφθέντες υπό χωρικών περί τὰ 2 χιλιόμετρα ανατολικῶς τῆς Ἑρετρίας. BSA 1957, 14.

Γεωμετρική θέσις 111. Μέρος II, Κεφ. III, Β XLIX, Γ LXXVII.

103. ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 83. Ἐν ἐπιφανειακὸν πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον. BSA 1966, 65 - 66 ὑποσημ. 92, πίν. 16 c.

Γεωμετρική θέσις 112.

ΣΤ. ΑΤΤΙΚΗ

104. ΜΑΡΑΘΩΝ. Βιβλιογραφία: Π - Σ, 49 ἀριθ. 59. ΠΑΕ 1934, 35 - 38, 1939, 27 - 39. ΑΑ 1940, 178 - 183. PGP, 316. GDA, 159, 363. DAG, 149, 150, 194, 203. GGP, 13, 16, 402.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Σωτηριάδη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πλὴν τοῦ ΥΕ θολωτοῦ τάφου καὶ ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 49 - 50), ἔφερον εἰς φῶς πλησίον τοῦ θολωτοῦ τάφου ἐτέρους 24 τάφους, ἀπλοῦς λάγκους ἢ θήκας σχηματιζόμενας δι' ὀρθίων πλακῶν, περιέχοντας ἐνταφιασμοὺς ἀκαύτων νεκρῶν καὶ καύσεις, ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων, οἱ ἐννέα τῶν ὁποίων περιγράφονται ἐκτενέστερον. ΠΑΕ 1934, 35, 1939, 27 - 39. PGP, 316. GDA, 159. DAG, 149, 150, 194, 203. GGP, 13, 16, 402.

Γεωμετρική θέσις 113. Μέρος II, Β L, Γ LXXVIII, Δ XLIV.

105. ΜΕΝΙΔΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, πλὴν ἄλλων εὐρημάτων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων (Π - Σ, 51 - 52), ἔχουν ἀναφερθῇ τῆς πρωτογεωμετρικῆς μὲν περιόδου εἰς ἀμφορεὺς, προερχόμενος ἐκ τάφου καὶ εὕρισκόμενος ἐν Χαϊδελβέργῃ (Kerameikos I, 7 ὑποσημ. 2, 157, πίν. 42. CVA Heidelberg 3, 37 - 38, πίν. 103, 1 - 2. PGP, 10, 11, 316), τῆς δὲ γεωμετρικῆς περιόδου δύο ἀγγεῖα καὶ χρυσοῦν ἔλασμα. CVA Heidelberg 3, 39, πίν. 103, 7. D. Ohly, Griech. Goldbleche, 12, ἀριθ. Α 22, 110, 113 πίν. 24. ΑΑ 1904, 40. BSA 1951, 47. GGP, 402. GKG, 201 - 202.

Γεωμετρική θέσις 115. Μέρος II, Κεφ. III, Β LI, Γ LXXIX.

106. ΕΛΕΥΣΙΣ. ΥΕ III Γ θέσις 87. Πρωτογεωμετρικαὶ ταφαὶ καὶ κεραμική. ΑΕ 1898, 76 - 122, πίν. 3, 4. Kerameikos I, 181, πίν. 42, 48. PGP, 316. GDA, 159, 363. DAG, 205 καὶ index.

Γεωμετρική θέσις 116. Μέρος II, Κεφ. III, Β LII, Γ LXXX.

107. ΑΘΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 91, ὑπομυκηναϊκὴ 48. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῶν περιοχῶν τοῦ Ὀλυμπίου (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 10), τῆς πλατείας Συντάγματος (ΑΕ 1958, 2 - 5) καὶ τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς (Agora XIV, 10. Hesperia 1961, 177 - 178. GDA, 135 - 137), πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι ἐξ 23 περίπου θέσεων τῆς συγχρόνου πόλεως, μνημονευομένων μετὰ τῶν σχετικῶν δεδομένων κατωτέρω, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ τῶν τάφων.

Γεωμετρικὴ θέσις 124. Μέρος II, Κεφ. III, Α XIV, Β LIII, Γ LXXXI, Δ XLV.

108. ΥΜΗΤΤΟΣ. Βιβλιογραφία: Art and Archaeol. 1923 (I), 149, 1923 (II), 207 - 208, 1924 (I), 285 - 286. AJA 1924, 337, 1934, 10 - 28, 1940, 1 - 9. M. K. Langdon, A Sanctuary of Zeus on Mount Hymettos, Princeton 1976, Hesperia Supplement XVI (= Sanct. of Zeus). GDA, 363. GGP, 402.

Διάγραμμα περιοχῆς, Sanct. of Zeus, 6 εἰκ. 4. Ἀποψις, Sanct. of Zeus, πίν. 2.

Ἀνασκαφαὶ γενόμεναι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὑμηττοῦ, ὑπὸ μόνου τοῦ C. W. Blegen τὰ ἔτη 1923 - 1924 καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ R. S. Young τὰ ἔτη 1939 - 1940, ἔφερον εἰς φῶς τὸ ἱερὸν τοῦ Ὀμβρίου Διὸς (Πανσ. I, 32, 2) κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἀποτελούμενον ἐκ λειψάνων τριῶν οἰκοδομημάτων, ἥτοι δύο βωμῶν καὶ ἑνὸς ἀποθέτου, συνοδευομένων ἀπὸ στρώματα τέφρας, ὅστρακα περισσοτέρων τῶν 300 ἀγγείων ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ μέγας ἀριθμὸς ἐνεπιγράφων τεμαχίων εἰς τὸ ἱστορικὸν ἀττικὸν ἀλφάβητον, πλὴν ἄλλων ὀστράκων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. AJA 1924, 337, 1934, 10 - 28, 1940, 1 - 9. Sanct. of Zeus.

Τὸ ἱερὸν φαίνεται ὅτι ἰδρύθη κατὰ τοὺς ὑστέρους πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους, συμφώνως πρὸς τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῆς κεραμικῆς. Sanct. of Zeus, 55 - 56, 74 - 76, 87.

Γεωμετρικὴ θέσις 125. Μέρος II, Κεφ. III, Α XV, Γ LXXXII.

109. ΓΛΥΦΑΔΑ. ΥΕ III Γ θέσις 97. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐξ Ἀλυκῆς ἐν τῇ Συλλογῇ τῆς Χαϊδελέβεργης. CVA Heidelberg 3, 36 - 37, πίν. 102 ἀριθ. 6, 8. GDA, 159, 363.

Γεωμετρικὴ θέσις 136. Μέρος II, Κεφ. III, Γ LXXXIII.

110. ΘΟΡΙΚΟΣ. Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐν Π - Σ, 104 βιβλιογραφίας περὶ τῆς θέσεως δύνανται νὰ προστεθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων. *Hesperia* 1961, 299 - 304. *ΑΔ* 1964 Χρον., 81, 82, 1966 Χρον., 109 - 110, 1967 Χρον., 138, 1970 Χρον., 133 - 136. *Antiqu. Class.* 1965, 16 - 17, 28 - 29. *Thorikos I - VII* (1964 - 1978). *BCH* 1977, 533. Χάρτης, ἀποψις τῆς θέσεως, *Thorikos I*, 10, 12, εἰκ. 2 - 3. Διάγραμμα περιοχῆς, *Thorikos III*, σχέδ. I - III.

Ἐκ τῆς γνωστῆς, ἀπὸ λείψανα τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ (Π - Σ, 104 - 105) καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, θέσεως τοῦ ἀρχαίου Θορικοῦ ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς λείψανα μεταλλουργικοῦ ἐργαστηρίου (*Thorikos II*, 26 - 34), στρώματα κατοικήσεως περιέχοντα πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν (*Thorikos I*, 81 - 86, *Thorikos III*, 28, 31 - 42) καὶ τεταραγμέναι ταφαί. *ΑΔ* 1964 Χρον., 82. *Antiqu. Class.* 1965, 28 - 29.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἀνεκαλύφθησαν λείψανα οἰκισμοῦ καὶ τάφοι συνοδευόμενοι ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. *Hesperia* 1961, 299 - 304. *ΑΔ* 1964 Χρον., 81 - 82, 1966 Χρον., 109 - 110, 1967 Χρον., 138. *Antiqu. Class.* 1965, 16 - 17, 28 - 29. *Thorikos I*, 81 - 86, *Thorikos II*, 25 - 34, *Thorikos III*, 31 - 49, *Thorikos IV*, 71 - 109.

Γεωμετρικὴ θέση 141. Μέρος II, Κεφ. III, A XVI, B LIV, Γ LXXXIV, Δ XLVI.

VI. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

A. ΑΡΓΟΛΙΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑ

111. ΒΕΛΛΟΝ. Τάφος ἀνεπαρκῶς γνωστὸς ἀνεκαλύφθη τὸ ἔτος 1938 ὑπὸ χωρικῶν, εἰς ἀπόστασιν δύο μιλίων δυτικῶς τοῦ χωρίου Βέλλον, ὅστις περιεῖχεν ὀστᾶ παιδίου καὶ 13 ἀγγεῖα ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. *Corinth VII* (I), 6 - 9.

Μέρος II, Κεφ. III, B LV, Γ LXXXV.

112. ΠΑΛΑΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΣ. ΥΕ III Γ θέση 103, ὑπομυκηναϊκὴ 51. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς ἀγορᾶς (*AJA* 1939, 599. *Hesperia* 1951, 293. *Corinth VII* (I), 3 - 6. *BCH* 1971, 856) καὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος (*ΑΔ* 1973 Χρον., 143. *JHS* 1973 AR, 11) καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς ἀγορᾶς (*BCH* 1970, 953. *Hesperia*

1970, 16), τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος (ΑΔ 1973 Χρον., 143. JHS 1973 AR, 11) καὶ ἄλλων θέσεων. AJA 1931, 426. Hesperia 1948, 204 - 206. Corinth VII (I), 9 - 15. PGP, 202 - 204, 317.

Γεωμετρικὴ θέσις 146. Μέρος II, Κεφ. III, Α XVII, Β LVI, Γ LXXXVI, Δ XLVII.

113. ΜΥΚΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 105, ὑπομυκηναϊκὴ 52. Πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ τάφοι ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ ἐκτὸς αὐτῆς χώρου. PGP, 210 - 212. ΠΑΕ 1953, 209, 1954, 265. BSA 1954, 259 - 260, 1955, 240 - 241, 1956, 129 - 130, 1973, 87 - 101. JHS 1965 AR, 10 - 11. ΑΔ 1965 Χρον., 165.

Γεωμετρικὴ θέσις 154. Μέρος II, Κεφ. III, Β LVII, Γ LXXXVII, Δ XLVIII.

114. ΜΙΔΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 107, ὑπομυκηναϊκὴ 53. Πρωτογεωμετρικὴ ταφὴ ἐνὶ ἑλίκοι, συνοδευομένη ἀπὸ ἑν ἀγγείου, εὐρεθεῖσα παρὰ τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς εἰσόδου, ἀλλὰ 2 μ. ὑψηλότερον τοῦ δαπέδου, τοῦ ΥΕ θολωτοῦ τάφου. Royal Tombs, 11, 42, 66 - 67. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 88, 98 - 99.

Γεωμετρικὴ θέσις 159. Μέρος II, Κεφ. III, Β LVIII, Γ LXXXVIII.

115. ΑΡΓΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 109, ὑπομυκηναϊκὴ 54. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ ταφαί, περιέχουσιν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ διαφόρων τοποθεσιῶν τῆς συγχρόνου πόλεως. GA, 27 - 30. ΑΔ 1971 Χρον., 79, 1972 Χρον., 197, 205, 1973 Χρον., 99, 115. AE 1977, 171 - 194.

Γεωμετρικὴ θέσις 162. Μέρος II, Κεφ. III, Α XVIII, Β LIX, Γ LXXXIX, Δ XLIX.

116. ΤΙΡΥΝΣ. ΥΕ III Γ θέσις 110, ὑπομυκηναϊκὴ 55. Πρωτογεωμετρικὸν φρέαρ, λείψανα τοίχων καὶ δαπέδων ὡς καὶ περὶ τοὺς 42 τάφοι περιέχοντες πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Tiryns I, 127 - 164. AM 1963, 25 - 46. ΑΔ 1969 Χρον., 104. BCH 1973, 299, 1975, 613. AAA 1974, 22, 24. GA, 13, 82 - 84 εἰκ. 12. PGP, 207 - 210.

Γεωμετρικὴ θέσις 165. Μέρος II, Κεφ. III, Α XIX, Β LX, Γ XC, Δ L.

117. ΝΑΥΠΛΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 112, ὑπομυκηναϊκὴ 56. Περίεργος κυκλωτερὴς, φρεατόσχημος, πρωτογεωμετρικὸς τάφος, διαμέτρου 2 μ., εὐρεθεῖς νοτίως τοῦ προαστείου Πρόνοια. Ἔργον 1955, 76. ΠΑΕ 1955, 233 - 235. DAG, 204.

Γεωμετρικὴ θέσις 170. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXI.

118. ΑΣΙΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 113, ύπομυκηναϊκή 57. Πενιχρά πρωτογεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα ἐκ τῆς κάτω πόλεως (Asine, 39 - 40, 64, 312), ἀψιδοειδῆς οἰκία καὶ τοῖχοι οἰκιῶν ἐκ τοῦ κτήματος Καρμανιόλα περὶ τὰ 100 μ. ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως (ΑΑΑ 1971, 147 - 148. ΑΔ 1971 Χρον., 114, 1972 Χρον., 231 - 232, 1973 Χρον., 156. BCH 1975, 617) ὡς καὶ 57 περίπου τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς κάτω πόλεως (Asine, 126 - 146, 422 - 431, 435 - 436, εἰκ. 42, τεσσαράκοντα ἑξ τάφοι), ἐκ τοῦ κτήματος Λεβέντη βορείως τῆς ἀκροπόλεως, κατὰ τὰς ὑπαρείας τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα (ΑΔ 1973 Χρον., 157, 159. Excav. Barb. (1), 25 εἰκ. 1, 38 - 39, 72 - 74, 79 - 80, τρεῖς τάφοι) καὶ ἐκ τοῦ κτήματος Καρμανιόλα. ΑΔ 1971 Χρον., 114. Asine II, (4, 1), B. Wells, The Protog. Period, Stockholm 1976.

Γεωμετρικὴ θέσις 171. Μέρος II, Κεφ. III, Α XX, Β LXII, Γ XCI, Δ LI.

119. ΑΣΤΡΟΣ. Πρωτογεωμετρικόν, μὴ ἐρευνηθέν, νεκροταφεῖον κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὸν τῆς ἀκροπόλεως παρὰ τὸ Ἄστρος (ΑΑ 1927, 365), ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Π - Π, 74 ἀριθ. 29. GAMS, 50 ἀριθ. 137. BSA 1961, 131.

Β. ΑΡΚΑΔΙΑ

120. ΚΑΦΥΑΙ - ΧΩΤΟΥΣΑ. Ἐπιφανειακά ὄστρακα ἀπὸ προϊστορικῶν μέχρις ἱστορικῶν χρόνων, ἐν οἷς καὶ ἐν πιθανόν πρωτογεωμετρικόν καὶ ἔτερον γεωμετρικόν ὄστρακον. BSA 1970, 81, 116.

Γεωμετρικὴ θέσις 186.

121. ΤΕΓΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 119. Ἐν βέβαιον (BCH 1921, 412 εἰκ. 57 ἀριθ. 312) καὶ τρία πιθανὰ πρωτογεωμετρικά ὄστρακα. BCH 1921, 407, 410, 415, εἰκ. 54 ἀριθ. 256, εἰκ. 56 ἀριθ. 261, εἰκ. 59 ἀριθ. 304. LMTS, 87. BSA 1970, 92 ἀριθ. 26, 116.

Γεωμετρικὴ θέσις 193. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XCII.

122. ΑΣΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 120. Πιθανὸς πρωτογεωμετρικὸς τάφος. Asea, 26 - 28, 32. EMF, 73.

Γεωμετρικὴ θέσις 194. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXIII.

123. ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΤΑΜΟΣ. Ἐκ μικροῦ ΥΕ θολωτοῦ τάφου παρὰ τὸν Σαραν-

ταπόταμον, μεταξύ Τεγέας καὶ Ἀναλήψεως, προέρχονται τέσσαρα ΥΕ III ἀγγεῖα καὶ μία λήκυθος τοῦ Μουσείου Τεγέας, ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων πιθανῶς. Π - Π, 463 XXIV, 498 XXVII. BCH 1921, 403. BSA 1961, 130 ὑποσημ. 119 ἀριθ. 5, 1970, 116.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXIV, Γ XCIII.

Γ. ΛΑΚΩΝΙΑ

124. ΣΠΑΡΤΗ. Βιβλιογραφία: Ἐν συνεχείᾳ τῆς βιβλιογραφίας ἐν Π - Π, 33 - 34 δύνανται νὰ μνημονευθοῦν αἱ ἐπόμεναι ἀνακοινώσεις εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων. BSA 1905 - 6, 277 - 479, 1906 - 7, 1 - 267, 1907 - 8, 1 - 158, 1908 - 9, 1 - 157, 1909 - 10, 1 - 61, 1923-25, 116-310, 1925 - 26, 173-254, 1926-27, 1-106, 1927-28, 1 - 112, 1928 - 30, 151 - 254, 1960, 67 - 107, 1961, 114 - 175, 1963, 1 - 7. R. W. Dawkins κ.ἄ., *The Sanctuary of Artemis Orthia at Sparta*, 1906 - 1910, London 1929 (= AO). AD 1969 Χρον., 137, 1972 Χρον., 244 - 245, 1973 Χρον., 165. PGP, 283, 289 - 290. GGP, 212 - 232 (σποράδην), 407 - 408. GBGZ, O 19 - O 21.

Διαγράμματα, περιοχῆς ἀκροπόλεως, BSA 1906 - 7, πίν. 1, ἱεροῦ Χαλκιοῖκου, BSA 1923 - 24, πίν. XVII, ἱεροῦ Ὁρθίας Ἀρτέμιδος, AO πίν. I.

Ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1906 καὶ τυχαῖαι συμπτώσεις ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν ὀλίγων ΥΕ III ὀστράκων ἐκ τετραραγμένων στρωμάτων (Π - Π, 34), πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (BSA 1926 - 27, 49 - 61), ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς (BSA 1906-7, 142-154. CVA Cambridge, I, 8, πίν. 3, 96 - 100), ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος (AO, 10 - 19, 54 - 69, 235 - 248. BSA 1963, 1 - 7) καὶ ἐκ τοῦ Ἡρώου (BSA 1905 - 6, 288 - 294). PGP, 283, 289 - 290. GGP, 212 - 232, 407 - 408.

Γεωμετρικὴ θέσις 198. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XCIV.

125. ΑΜΥΚΛΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 121. Πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. AM 1927, 34 - 35, 46 - 49. PGP, 283 - 288.

Γεωμετρικὴ θέσις 200. Μέρος II, Κεφ. III, Γ XCV, Δ LII.

126. ΑΠΙΔΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 36 ἀριθ. 24), ἔχει ἀναφερθῇ ἐν ἐπιφανειακὸν πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον. BSA 1960, 87 ὑποσημ. 100, πίν. 18 b, 10. GGP, 214.

127. ΔΑΙΜΟΝΙΑ. "Εν ἐπιφανειακὸν πρωτογεωμετρικὸν ὄστρακον ἔχει ἀναφερθῆ ἐκ τῆς θέσεως (BSA 1960, πίν. 22 b, 12. GGP, 214), γνωστῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων. Π - Π, 76 ἀριθ. 49.

128. ΑΣΤΕΡΙ. ΥΕ III Γ θέσις 123. Πιθανὰ πρωτογεωμετρικά ἢ γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1960, 92 ὑπόσημ. 121.

Γεωμετρική θέσις 202.

129. ΓΥΘΕΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 125. Δύο πρωτογεωμετρικά ἀγγεῖα καὶ τεμάχιον σιδηρᾶς αἰχμῆς δόρατος, πιθανῶς ἐκ τάφου. BSA 1961, 115 - 117.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XCVI, Δ LIII.

Δ. ΜΕΣΣΗΝΙΑ

130. ΛΟΓΓΑ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 60. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα κοσμούμενα διὰ δικτυωτῶν τριγώνων. AJA 1961, 248 ἀριθ. 75. GGP, 222. GDA, 252, 376.

Γεωμετρική θέσις 203.

131. ΚΟΡΥΦΑΣΙΟΝ. Ἐπιφανειακὰ πρωτογεωμετρικά ὄστρακα, παρεμφερῆ πρὸς τὰ γνωστὰ ἐκ Τραγανῶν, Λογγᾶς καὶ Καρποφόρας, ἐκ τοῦ ΝΑ ἄκρου τοῦ Παλαιοκάστρου, εἰς τὴν Συλλογὴν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν. AJA 1964, 233, 1969, 149 - 150 ἀριθ. 59 B, 61.

132. ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 127, ὑπομυκηναϊκή 61. Πρωτογεωμετρικά ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα (Hesperia 1972, 236, 250 - 251, 253 - 254, 256, 1975, 70 εἰκ. 1, 81 - 85, 85 - 92, 94 - 96, 97, 100, 106 - 107, 140 - 141), ταφαὶ (ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1968 Χρον., 156, 1970 Χρον., 179 - 181, 1971 Χρον., 129, 1972 Χρον., 262 - 264. ΑΕ 1973, 62 - 74), κεραμικὴ (Hesperia 1972, 228, 229, 230, 231, 232, 236, 237, 238, 242, 247, 250, 251, 253 - 254, 260, 1975, 84, 85, 95, 106, 114 - 116) καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν τάφων καὶ τοῦ οἰκισμοῦ. Hesperia 1972, 263 - 265, 1975, 89, 91, 95, 106, 117 - 119.

Γεωμετρική θέσις 206. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXI, Β LXV, Γ XCVII, Δ LIV.

133. ΠΗΓΑΔΙΑ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 62. "Εν πιθανὸν πρωτογεωμετρικὸν ἀγγεῖον. AJA 1961, 251.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ XCVIII.

134. ΤΡΑΓΑΝΕΣ. ΥΕ III Γ θέσις 128, ὑπομυκηναϊκή 63. Πρωτογεωμετρικά

ὄστρακα ἐκ τοῦ θαπέδου τοῦ θαλωτοῦ τάφου I. AE 1914, 107 εἰκ. 12. PGP, 282 - 283.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXVI, Γ XCIX.

135. ΕΠΑΝΩ ΕΓΓΛΙΑΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 130. Εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον ἀνήκει ὁ ἡμικατεστραμμένος θαλωτὸς τάφος τοῦ Κάτω Ἑγγλιανοῦ εἰς τὸ κτῆμα Κοκέβη. AJA 1959, 127. Π - Π, 472 ἀριθ. 4. Palace of Nestor III, 237 - 242.

Γεωμετρικὴ θέσις 209. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXVII, Γ C, Δ LV.

136. ΑΝΘΕΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 134. Πρωτογεωμετρικὰ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα καὶ ἔξ ἀγγεῖα, προερχόμενα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τάφου. BSA 1957, 245, 1966, 123. ΑΔ 1965 Χρον., 207. AJA 1969, 159.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXVIII, Γ CI.

137. ΠΛΑΤΑΝΟΒΡΥΣΗ. Εἰς τὴν θέσιν Γενίτσαροι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἰ. Ἀρβανίτη ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ Χωρέμη μικρὸς θαλωτὸς τάφος, κενὸς παντὸς περιεχομένου, ἀλλ' ἐκ τῆς κατασκευῆς του χρονολογεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. ΑΔ 1963 Χρον., 156, 1969 Χρον., 145. AE 1973, 69.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXIX.

138. ΒΟΛΙΜΝΟΣ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 64. Πρωτογεωμετρικὰ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα, κρατῆρων, πρόχων καὶ σκύφων, κοσμούμενα διὰ πλεγμάτων γραμμῶν καὶ ὁμοκέντρων κύκλων. AJA 1964, 255, 1969, 160, 176.

Γεωμετρικὴ θέσις 211. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CII.

139. ΤΣΟΥΚΑΛΛΗΚΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 101 ἀριθ. 130), ἔχει ἀναφερθῆ τυχαίως εὑρεθεῖσα πρωτογεωμετρικὴ οἶνοχόη. ΑΔ 1965 Χρον., 207 πίν. 219 γ. AJA 1969, 159 - 160 ἀριθ. 78 E.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ CIII.

140. ΜΑΛΘΗ. ΥΕ III Γ θέσις 137, ὑπομυκηναϊκὴ 65. Πιθανὰ πρωτογεωμετρικὰ κεραμικὰ δεδομένα καὶ μικρὰ εὐρήματα μαρτυροῦντα συνέχισιν τῆς κατοικίσεως τῆς θέσεως μέχρι τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. Malthi, 326 - 328, 371 - 373. AIARS 1953 (Op. Ath. I), 29 - 46. EMF, 76 - 78. LMTS, 94. GDA, 251.

Γεωμετρικὴ θέσις 214. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CIV, Δ LVI.

141. ΡΙΖΕΣ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 66. Ἡ μνημονευομένη μετὰ τῶν ὑπομυκηναϊκῶν δεδομένων (II, B XXVIII) κατωτέρω ταφὴ εἰς πῖθον καὶ τὰ ἐπτά ἐκ ταύτης ἀγγεῖα ἐθεωροῦντο ὑπὸ τοῦ εὐρόντος αὐτὰ Μαρινάτου ὡς πρωτογεωμετρικὰ μᾶλλον ἢ ὑπομυκηναϊκά. ΠΑΕ 1965, 111 - 112.

Μέρος II, Κεφ. III, B LXX, Γ CV.

Ε. ΤΡΙΦΥΛΙΑ - ΗΛΙΣ

142. ΣΑΛΜΩΝΗ. Βιβλιογραφία: AM 1913, 115. AJA 1942, 82, 1961, 220, 1969, 128. ΑΔ 1960 Χρον., 126. BCH 1961, 723. JHS 1962 AR, 12. GDA, 250, 377. DAG, 206. GGP, 221.

Ἐκ τῆς τοποθεσίας Βαμβακιά, κειμένης περὶ τὸ ἐν χιλιόμετρον δυτικῶς τοῦ χωρίου Σαλμώνη (πρώην Κούκουρα), ἔχει ἀναφερθῇ, τυχαίως εὑρεθεῖσα κατὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ, ταφὴ εἰς πῖθον συνοδευομένη ἀπὸ πέντε πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΑΔ 1960 Χρον., 126. GGP, 221 - 223, 408.

Μέρος II, Κεφ. III, B LXXI, Γ CVI.

143. ΚΑΤΑΚΩΛΟΝ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 69. Ἐπιφανειακὰ πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Ἁγίου Ἀνδρέας. AJA 1961, 224, 1969, 161, 176. DAG, 65.

Γεωμετρικὴ θέσις 218.

144. ΟΛΥΜΠΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 141. Ἐν πρωτογεωμετρικὸν πόδιον κύλικος μὲ πλαστικούς δακτυλίου (BSA 1949, 311 εἰκ. 1, 2. GGP, 222 ὑποσημ. 2, 408) καὶ τινες πιθανῶς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων χαλκῶν τριπόδων τῆς θέσεως ἀνάγονται εἰς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους. Forschungen III, 166 - 169. LMTS, 91.

Γεωμετρικὴ θέσις 219. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CVII, Δ LVII.

145. ΗΛΙΣ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 71. Οἱ μετὰ τῶν ὑπομυκηναϊκῶν δεδομένων μνημονευόμενοι κατωτέρω τάφοι καὶ τὸ περιεχόμενον τούτων (II, B XXX, Γ LI, Δ XXVIII), ὡς παρατηρήθη ἤδη, ἐνδέχεται νὰ ἀνήκουν καὶ εἰς τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους. DAG, 65, 157, 206, 234 - 236, 240.

Γεωμετρικὴ θέσις 221. Μέρος II, Κεφ. III, B LXXII, Γ CVIII, Δ LVIII.

ΣΤ. ΑΧΑΪΑ

146. ΜΙΚΡΟΣ ΜΠΟΝΤΙΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 152. Νεκροταφεῖον θολωτῶν τάφων, εἷς τῶν ὁποίων, ἐκ τῆς θέσεως (β), Βαρθολομίου, περιεῖχε ταφὰς εἰς πίθους συνοδευομένας ἀπὸ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ χαλκοῦ, σιδήρου,

λίθου καὶ ὑαλομάζης, τῶν πρωτογεωμετρικῶν ἢ γεωμετρικῶν χρόνων. AA 1932, 142 - 143. Π - Π, 104 ἀριθ. 157. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106. EMF, 66.

Γεωμετρικὴ θέσις 224. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXIII, Γ CIX, Δ LIX.

147. ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ. ΥΕ III Γ θέσις 153. Ἐκ κιβωτισχῆμου τάφου, εὐρεθέντος εἰς τὴν θέσιν Ἀριδράκου, προέρχονται δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Πατρῶν. ΑΔ 1965 Χρον., 223.

Γεωμετρικὴ θέσις 225. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXIV, Γ CX.

148. ΔΕΡΒΕΝΙ. ΥΕ III Γ θέσις 159. Πρωτογεωμετρικὴ ταφὴ εἰς πῖθον, συνοδευομένη ἀπὸ 12 ἀγγεῖα τῶν ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1952, 406. BCH 1952, 222. JHS 1952, 99. AJA 1960, 16 - 17. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105 - 106. GDA, 221 - 223. DAG, 211. GGP, 221 - 223, 408.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXV, Γ CXI.

149. ΑΙΓΕΙΡΑ. ΥΕ III Γ θέσις 160. Ἴχνη πρωτογεωμετρικῆς κατοικίσεως μὴ περιγραφόμενα. JHS 1973 AR, 19.

Γεωμετρικὴ θέσις 229.

VII. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ-ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

150. ΙΘΑΚΗ-ΣΤΑΥΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 164. Πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τῆς περιοχῆς ΝΔ τῆς πλατείας τοῦ χωρίου Σταυρὸς (BSA 1952, 240) καὶ ἐκ τοῦ σπηλαίου παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ ὄρμου τῆς Πόλεως (BSA 1934 - 35, 52, 53, 1938 - 39, 17, 1949, 307 - 312) ὡς καὶ πιθανὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς δευτέρας τῶν δύο τούτων θέσεων. BSA 1934 - 35, 56 - 73.

Γεωμετρικὴ θέσις 236. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXII, Δ LX.

151. ΙΘΑΚΗ-ΑΕΤΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 165. Πρωτογεωμετρικὰ λείψανα οἰκισμοῦ ἢ τόπου λατρείας, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1932 - 33, 22 - 65, 1953, 255 - 361. PGP, 271 - 281. GDA, 243 - 247.

Γεωμετρικὴ θέσις 237. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXII, Γ CXIII, Δ LXI.

152. ΙΤΑΛΙΑ-ΤΑΡΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 171, ὑπομυκηναϊκὴ 74. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα, τὸ ἐν τῶν ὁποίων κοσμεῖται δι' ὁμοκέντρων

κύκλων, ἐκ τῆς θέσεως (α), Scoglio del Tonno. MPI, 118-119. GGP, 373 ὑποσημ. 6.

Γεωμετρικὴ θέσις 242. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXIV.

VIII. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ-ΑΚΤΑΙ Μ. ΑΣΙΑΣ-ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

153. ΘΑΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 174, ὑπομυκηναϊκὴ 75. Τὰ μετὰ τῶν ΥΕ III Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῶν δεδομένων μνημονευθέντα ἀνωτέρω νεκροταφεῖα τῆς θέσεως καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν τάφων αὐτῶν, τὰ ὅποια ἀναφέρονται ὡς τοῦ τέλους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου εἰς τὰς ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν, εἶναι πιθανὸν νὰ καλύπτουν χρονικῶς καὶ τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους. AE 1970 Χρον., 16 - 22. AD 1970 Χρον., 401, 1971 Χρον., 414 - 415, 1972 Χρον., 520 - 525, 1973 Χρον., 444 - 447. JHS 1978 AR, 56 - 57.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXVI, Γ CXV, Δ LXII.

154. ΛΕΣΒΟΣ - ΑΝΤΙΣΣΑ. Βιβλιογραφία: BSA 1930 - 31, 166 - 178, 1931 - 32, 41 - 67. PGP, 81, 217 - 218, 323. GGP, 419.

Διάγραμμα περιοχῆς, BSA 1931 - 32, πίν. 17.

Ἀγγλικαὶ ἀνασκαφαί, ἐπὶ τοῦ λόφου Ὀβριόκαστρο καὶ ἐπὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ νοτιώτερον κειμένης ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Ἀντίσσης, ἔφερον εἰς φῶς λείψανα κατοικήσεως ἀπὸ μυκηναϊκῶν μέχρι ἐλληνιστικῶν χρόνων. Τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου εὐρέθησαν τέσσαρα ἢ πέντε ὄστρακα κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων κύκλων ἢ ἡμικύκλιων (BSA 1930 - 31, 167, 1931 - 32, 56 εἰκ. 9 a - c. PGP, 217) παρεμφερῆς δὲ ὄστρακον ἀττικῆς προελεύσεως ὑπάρχει ἐν τῷ Μουσείῳ Μυτιλήνης (PGP, 81, 217, 323).

Ἡ γεωμετρικὴ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα δύο ἐπαλλήλων ἐλλειψοειδῶν οἰκοδομημάτων ἐκ τῶν ὑπωρεϊῶν τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀπὸ κεραμικῆν. BSA 1930 - 31, 166 - 178, 1931 - 32, 41 - 67. GGP, 419.

Γεωμετρικὴ θέσις 254. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXVI.

155. ΣΚΥΡΟΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1904 - 5, 78 - 80. P - T, 208 - 209. AD 1918 Παράρτ. I, 41 - 45, 1972 Χρον., 354. AA 1936, 228 - 234. BCH 1937, 473. AJA 1939, 131, 1951. 149. Robinson Studies, τόμ. I, 54 - 63. PGP, 129 - 130, 163 - 166. LMTS, 41, 138 - 139. GGP, 152, 413. GDA. 201 - 202. DAG, 207.

Χάρτης τῆς νήσου, Robinson Studies, τόμ. I, 55.

Ἐνασκαφαὶ διαφόρων ἐρευνητῶν καὶ τυχαῖαι συμπτώσεις ἔχουν φέρει εἰς φῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1860 μέχρι σήμερον (1980) ἐκ τῆς περιοχῆς βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῆς συγχρόνου πόλεως τῆς Σκύρου, κειμένης κατὰ τὴν ΒΑ ἀκτὴν τῆς νήσου, νεκροταφεῖον χρησιμοποιοῦμενον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Robinson Studies, τόμ. I, 54 - 63. PGP, 129 - 130.

Τῆς πρωτογεωμετρικῆς καὶ τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ τέσσαρες ὁμάδες τάφων, σχηματιζομένων δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ περιεχόντων κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1904 - 5, 78 - 80. ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 41 - 45. ΑΑ 1936, 228 - 234. BCH 1937, 473. AJA 1939, 131, 1951, 149.

Γεωμετρικὴ θέσις 255. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXVII, Γ CXVII, Δ LXIII.

156. ΠΙΤΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 176. Ἐνασκαφαὶ Τούρκων ἀρχαιολόγων εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Πιτάνης ἔφερον εἰς φῶς πρωτογεωμετρικὸν ἀμφορέα καὶ ἄλλην κεραμικὴν ἀρχαϊκῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων. Fasti 1962, 159 ἀριθ. 2226. DAG, 67.

Γεωμετρικὴ θέσις 256. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXVIII.

157. ΦΩΚΑΙΑ. Ἐρευναι Γάλλων ἀρχαιολόγων, τὰ ἔτη 1914 καὶ 1920, καὶ Τούρκων, τὸ ἔτος 1953, εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Φωκαίας ἔχουν φέρει εἰς φῶς ὄστρακα τῶν πρωίμων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν, τῶν γεωμετρικῶν καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀνεπαρκῶς γνωστά. CRAI 1921, 122. JHS 1960 AR, 41. AJA 1962, 369. GDA, 184.

Γεωμετρικὴ θέσις 260.

158. ΣΜΥΡΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 178. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ. BSA 1958 - 59, 10 - 14. AJA 1962, 369.

Γεωμετρικὴ θέσις 265. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXIII, Γ CXIX.

159. ΒΟΥΘΕΙΑ. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς μικρᾶς χερσονήσου Mordogan, ἥτις κατέχει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Βουθείας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. JHS 1960 AR, 40. AJA 1962, 369. ÖJh 1910 Beiblatt, 10 - 11 (χάρτης) ἀριθ. 2.

160. ΚΛΑΖΟΜΕΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 179. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα. JHS 1960 AR, 40. AJA 1962, 369.

Γεωμετρικὴ θέσις 266.

161. ΤΕΩΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Τέω ἔχει ἀναφερθῇ πρωτογεωμετρικὴ καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ. TAD 1964 (I), 115 - 117 εἰκ. 9. DAG, 67.

Γεωμετρικὴ θέσις 267. Μέρος II, Κεφ. III, ΓCXX.

162. ΑΝΔΡΟΣ. Βιβλιογραφία: Th. Saucius, Andros. Untersuchungen zur Geschichte und Topographie der Insel, Wien 1914, Sonderschriften des Österreich. Archäol. Inst. in Wien, τόμ. 8 (=Andros), 35, 46 - 48. Δ. Π. Πασχάλης, Ἱστορία τῆς νήσου Ἄνδρου, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1925 (=Ἄνδρος), 72, 585 - 586, 588. Kerameikos I, 118 πίν., 44. CVA Heidelberg 3, 33 πίν. 100 ἀριθ. 3 - 4. A. Cambitoglou κ.ἀ., Zagora I. Excavation of a Geometric Settlement on the Island of Andros, Greece, Sydney 1971 (= Zagora I). ΑΔ 1960 Χρον., 248 - 249, 1968 Χρον., 384 - 388. ΠΑΕ 1967, 103 - 111, 1969, 135 - 138, 1972, 251 - 273. Ἔργον 1974, 82 - 84. ΑΕ 1975, 230 - 266. PGP, 128 - 129, 161 - 163. GGP, 166, 413. DAG, (index).

Χάρτης τῆς νήσου, Andros, 7 εἰκ. 3. Zagora I, 1-4 εἰκ. 1-3. Διάγραμμα ἀνασκαφῆς, Zagora I, πίν. I - V.

Αἱ ἐπόμεναι θέσεις τῶν μεταβατικῶν χρόνων εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου.

(α) Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ζαγορά, κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τῆς νήσου, χωρικοί, τὸ ἔτος 1899, ἀνεῦρον δύο τάφους περιέχοντας πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν (Andros, 46 - 48. Ἄνδρος, 585. PGP, 128 - 129, 161 - 163. Zagora, I, 1) ἀνασκαφαὶ δὲ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, τὸ ἔτος 1960, ὑπὸ τοῦ Ζαφειροπούλου (ΑΔ 1960 Χρον., 248 - 249) καὶ τὰ ἔτη 1967 - 1974 ὑπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας ὑπὸ τὸν Ἀ. Καμπίτογλου, ἔφερον εἰς φῶς οἰκισμὸν, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1968 Χρον., 384 - 388. ΠΑΕ 1967, 103 - 111, 1969, 135 - 138, 1972, 251 - 272. Ἔργον 1974, 82 - 84. Zagora I. ΑΕ 1975, 230 - 266. GGP, 166, 413.

(β) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἀμονακλειοῦ, κατὰ τὴν ΝΑ πλευρὰν τῆς νήσου, ἔχει ἀναφερθῇ τυχαίως εὑρεθεὶς γεωμετρικὸς τάφος. Ἄνδρος, 588. PGP, 129, 163.

(γ) Ἐξ ἀγνώστου τοποθεσίας τῆς νήσου προέρχεται πρωτογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς εὐρισκόμενος ἐν Χαϊδελέβεργη. Kerameikos I, 118, πίν. 44. CVA Heidelberg 3, 33 πίν. 100 ἀριθ. 3 - 4.

Γεωμετρικὴ θέσις 269. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXVIII, ΓCXXI, Δ LXIV.

163. ΠΥΓΕΛΑ. Δοκιμαστικὴ σκαφὴ τοῦ J. M. Cook ἐπὶ τῆς δυτικῶς τοῦ χωρίου Kuşadasi μικρᾶς χερσονήσου, τῆς ταυτιζομένης πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Πύγελα, ἔφερεν εἰς φῶς ὄστρακα ἀπὸ πρωτογεωμετρικῶν μέχρι βυζαντινῶν χρόνων. BSA 1958 - 59, 20 ὑποσημ. 46. JHS 1960 AR, 40. AJA 1962, 369.

Γεωμετρικὴ θέσις 271.

164. ΣΑΜΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1929, 9 - 64, 1930, 1-99, 1933, 47-145, 1935-36, 112 - 200, 1957, 35 - 51, 1959, 12 - 18. PPS 1956, 173 - 212. AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 200 - 201. BCH 1959, 729 - 730, 1961, 839, 1970, 1118, 1971, 1029. JHS 1962 AR, 23. ΑΔ 1967 Χρον., 461 - 462. AAA 1968, 168 - 169. Deutsches Archäol. Institut, Samos I, V. Milojevic, Die prähistorische Siedlung unter dem Heraion. Grabung 1953 und 1955, Bonn 1961 (= Samos I), Samos V: H. Walter, Frühe samische Gefässe, Chronologie und Landschaftsstile ostrgriechischer Gefässe, Bonn 1968 (= Samos V), Samos XIV, R. Tölle - Kastenbein κ.ά., Das Kastro Tigani, Bonn 1974 (= Samos XIV), 139 - 142. LMTS, 158. PGP, 216, 323. GGP, 268 - 273, 288 - 293, 419. GBGZ, O 13-14, O 25. U. L. Gehring, Die geometrischen Bronzen aus dem Heraion von Samos, Hamburg 1964 (= Bronzen). Χάρτης περιοχῆς Ἡραίου, O. Reuther, Der Heratempel von Samos, Berlin 1957, εἰκ. 1. Διάγραμμα περιοχῆς Ἡραίου, AM 1959, ἔγχρωμος πίναξ ἀνευ ἀριθμοῦ. Ἀποψις περιοχῆς Ἡραίου, Samos I, πίν. 1.

Ἀνασκαφαὶ Γερμανῶν κυρίως καὶ Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων ἐπὶ τῆς Σάμου ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων ἐκ τοῦ Ἡραίου καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς νήσου (AM 1929, 7, 1935 - 36, 190 - 194. PPS 1956, 173 - 212. BCH 1959, 729 - 730, 1961, 839. JHS 1962 AR, 23. Samos I, 6 - 9, 25 - 26, 58), πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν, ἐκ τῶν περιοχῶν τοῦ Ἡραίου (AM 1929, 13 - 14, Beil. IV, 1, 6. PGP, 216, 323. Samos V, 11 - 13) καὶ τοῦ Πυθαγορείου (πρώην Τηγάνι. ΑΔ 1967 Χρον., 463, 1969 Χρον., 385. AAA 1968, 168 - 169. BCH 1970, 1118, 1971, 1029), καὶ γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (AM 1930, 10 - 20, 1933, 150 - 166, 1959, 12 - 20), ἓνα πιθανὸν γεωμετρικὸν τάφον (PGP, 216, 323), κεραμικὴν (AM 1929, 9 - 18, 1933, 47 - 145, 1957, 35 - 51, 1959, 12 - 18. Samos V, 14 - 16) καὶ μικρὰ εὐρήματα (Bronzen) ἐκ τοῦ Ἡραίου ὡς καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἀγγείων ἐκ τοῦ Πυθαγορείου (ΑΔ 1969 Χρον., 378, 1971 Χρον., 461 - 462. Samos XIV, 139 - 142). GGP, 268, 288 - 293. GBGZ, O 13 - 14, O 25.

Γεωμετρικὴ θέσις 272. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXII.

165. ΠΑΝΙΩΝΙΟΝ. Βιβλιογραφία: AM 1887, 229 - 230. G. Kleiner κ.ά., Panionion und Melie, Berlin 1967, JdI Ergänzungsheft 23 (= Panionion).

Χάρτης, Panionion, 7 εικ. 1, σχέδ. 1. Διάγραμμα ακροπόλεως Μελίης (Kale-tepe), σχέδ. 2. Πανιωνίου (Otomatik-tepe), εικ. 5.

Γερμανικαί έρευναι, τὰ έτη 1957 - 1960, επί του λόφου Kale-tepe κατά τὰς βορείους ύπωρείας τής Μυκάλης, ΝΔ του χωρίου Güzel-Çamlı (πρώην Tsagli) και εις την θέσιν του άρχαίου Πανιωνίου (Otomatik-tepe), κειμένον ΒΑ του χωρίου, εκ τής περιοχής του οποίου ήσαν ήδη γνωστά τρία πρωτογεωμετρικά άγγεία, προερχόμενα εκ τάφων έρευνηθέντων υπό χωρικών (AM 1887, 229 - 230. PGP, 291. DAG, 67), έφερον εις φώς όχρωματικόν τείχος περιβάλλον την κορυφήν του λόφου Kale-tepe και συνοδευόμενον από ύστερογεωμετρικά όστρακα, του τέλους του 8ου π.Χ. αιώνος. Η θέσις έχει ταυτισθῆ προς την υπό του Έκαταίου (F. Jacoby, F. Gr. Hist., τόμ. I, 9, F. 11) μνημονευομένην Καρικὴν πόλιν Μελίην. Panionion, 83 - 100.

Γεωμετρική θέσις 273. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXIX, Γ CXXIII.

166. ΑΙΓΙΝΑ. ΥΕ III Γ θέσις 182. Πρωτογεωμετρική κεραμική και ταφαι εκ του οικισμού εις την θέσιν τής άρχαίας πόλεως. ΑΑ 1938, 511 - 512, εικ. 25. W. Kraiker, Aigina, 11 - 12, 21 - 25. GDA, 160. DAG, 202. CVA Heidelberg 3, 77, πίν. 129 άριθ. 3 - 5.

Γεωμετρική θέσις 274. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXIV, Β LXXX, Γ CXXIV, Δ LXV.

167. ΚΕΩΣ. ΥΕ III Γ θέσις 183, ύπομυκηναϊκή 77. Πρωτογεωμετρικά όστρακα έχουν αναφερθῆ εκ του χώρου XI του ίεροϋ εις την θέσιν τής Άγίας Ειρήνης, μαρτυροϋντα χρήσιν αϋτου και κατά την περίοδον ταϋτην (Hesperia 1962, 281, 1964, 332 - 333), και δύο πρωτογεωμετρικά άγγεία, εξ άλλων θέσεων τής νήσου (ΑΑ 1954, 57 - 61 ύποσημ. 5), εις την Συλλογήν τής Χαϊδελβέργης. Kerameikos I, 141, πίν. 44. Gnomon 1935, 646. PGP, 72, 75, 76, 212, 321. CVA Heidelberg 3, 32 - 33, 36, πίν. 100 άριθ. 1 - 2, πίν. 102 άριθ. 4.

Γεωμετρική θέσις 275. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXV, Γ CXXV.

168. ΤΗΝΟΣ. Βιβλιογραφία: AM 1895, 397 - 404. Musée Belge 1907, 42 - 44. Annuario 1925 - 26, 226 - 228. ΑΑ 1938, 578, 1939, 262. BCH 1938, 480. ΑΕ 1939 - 41 Χρον., 23 - 24. ΠΑΕ 1949, 122 - 134, 1950, 264 - 280, 1952, 531 - 546, 1953, 258 - 267, 1955, 258 - 263, 1958, 220 - 227. BSA 1956, 13, 32, 39 - 40. ΑΔ 1964 Χρον.,

408 - 409, 1967 Χρον., 464. C. Albizzati, Vasi antichi dipinti del Vaticano, Fasc. I, 1 - 2 ἀριθ. 1 - 5, πίν. I, 1 - 4. PGP, 128, 159 - 160, 187 - 189, 194. GGP, 148 - 155, 166 - 172, 414. GDA, 186, 371. DAG, 207.

Χάρτης τῆς νήσου, IG XII (5), σ. XXXIII. Ἐπιτομή Ἐπιτομῆς τοῦ ΠΑΕ 1955, πίν. 98 α. Διάγραμμα ἱεροῦ, ΠΑΕ 1952, 532 εἰκ. I.

Τυχαίαι συμπτώσεις καὶ ἀνασκαφαὶ Βέλγων, Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων ἐπὶ τῆς νήσου ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν ὁστράκων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (BSA 1956, 13, 32, 40), πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ λείψανα ἐκ τῶν κάτωθι τοποθεσιῶν.

(α) Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Φράγκικης ἀκροπόλεως Ἐωμπουργο, παρὰ τὸ χωρίον Τριπόταμος, εἰς ἀπόστασιν πορείας μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας βορείως τῆς πόλεως Τήνου, ἔχουν ἀναφερθῇ πρωτογεωμετρικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι (AM 1895, 398. Musée Belge 1907, 42 - 44. Annuario 1925 - 26, 226 - 228. PGP, 128, 160 - 161, 322. AΔ 1967 Χρον., 464) καὶ γεωμετρικῶν χρόνων ἱερὸν καὶ οἰκισμὸς ἀνασκαφέντα ὑπὸ τοῦ Κοντολέοντος. AA 1938, 578, 1939, 262. BCH 1938, 480. AE 1939 - 41 Χρον., 23 - 24. ΠΑΕ 1949, 122 - 134, 1950, 264 - 280, 1952, 537 - 546, 1953, 258 - 267, 1955, 258 - 263, 1958, 220 - 227.

(β) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κάμπος, ἐγγὺς τῆς προηγουμένης θέσεως, εἶναι γνωστοὶ τυχαίως εὑρεθέντες τάφοι, ἐξ ὧν προέρχονται πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1955, 262. GGP, 149 - 151.

(γ) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Καρδιανὴ ἔχουν ἀναφερθῇ ἔξ τάφοι ἀνασκαφέντες ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ περιέχοντες πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν. Annuario 1925 - 26, 203 - 234. PGP, 128, 159 - 160, 187 - 189, 194. GGP, 152 - 155, 166 - 171.

(δ) Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κτικάδος εἶναι γνωστοὶ γεωμετρικοὶ τάφοι. ΠΑΕ 1952, 542. AΔ 1964 Χρον., 408 - 409. GGP, 152 - 155, 166 - 171.

(ε) Ἐξ ἀγνώστων τοποθεσιῶν τῆς νήσου προέρχονται πέντε πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου τοῦ Βατικανοῦ (C. Albizzati, Vasi antichi dipinti del Vaticano, Fasc. I, 1 - 5. PGP, 128, 158 - 159. GGP, 152 - 155, 414) καὶ ἄλλα γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τῶν Μουσείων Τήνου καὶ Μυκόνου. PGP, 161, 322.

Γεωμετρικὴ θέσις 276. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXI, Γ CXXVI, Δ LXVI.

169. ΣΥΡΟΣ. Ἐκ τῆς νήσου Σύρου, γνωστῆς ἐξ εὐρημάτων κυρίως τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (BSA 1895 - 96, 141 - 144, 1956,

13. ΑΕ 1899, 73 - 134. ΜV, 32. ΚΜΚ, 14), προέρχεται άμφορεύς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΑΜ 1897, 245. ΡGP, 32 - 33, 212, 322.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXVII.

170. ΡΗΝΕΙΑ. Πρωτογεωμετρική καὶ γεωμετρική κεραμική ἔχει γνωσθῇ ἐκ τῆς τάφρου καθάρσεως τῆς Δήλου (ΑΔ 1929, 181 - 223. Δέλος XV, 22 πίν. XI ἀριθ. 43, 24 - 25, πίν. XIV ἀριθ. 58 - 62, 52 - 55, πίν. XXVI - XXVII ἀριθ. 4 - 21. Δέλος XVII, 49 πίν. XXXVI ἀριθ. 9. ΡGP, 127 - 128, 154 - 156, 186 - 187, 194, 322) καὶ ἐκ τάφων τυχαίως εὑρεθέντων εἰς τὴν θέσιν Παρακαστρί. Δέλος XV, 49. ΡGP, 128, 156 - 158, 186, 187, 322. Γεωμετρική θέσις 280. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXII, Γ CXXVIII.

171. ΔΗΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 184, ὑπομυκηναϊκή 78. Πρωτογεωμετρικά λείψανα οἰκισμοῦ ἐκ τῶν περιοχῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀρτεμίσίου (ΒCH 1880, 30 - 31. Δέλος Primitive, 212 - 215) πλὴν τῆς κεραμικῆς τῆς τάφρου καθάρσεως ἐπὶ τῆς Ῥηνείας, ἣτις οὐσιαστικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δήλον.

Γεωμετρική θέσις 281. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXVI, Γ CXXIX.

172. ΜΙΑΝΤΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 185, ὑπομυκηναϊκή 79. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. IM 1957, 121 - 122, 1959 - 60, 38, 53 - 54, πίν. 52 ἀριθ. 3 - 4, πίν. 53 ἀριθ. 1 - 2. GDA, 83, 179 - 180, 183. DAG, 66 - 68, (index). ΡGP, 221, 323.

Γεωμετρική θέσις 282. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXX.

173. ΙΑΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 186, ὑπομυκηναϊκή 80. Πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Annuario 1969 - 70, 461 - 532. AJA 1970, 171, 1971, 173, 1973, 184. JHS 1971 AR, 46 - 47. Anat. Stud. 1970, 15 - 16, 1971, 38, 1972, 44. TAD 1970 (I), 145 - 146, (II), 161.

Γεωμετρική θέσις 284. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXIII, Γ CXXXI, Δ LXVII.

174. CÖMLEKÇİ. Ὑπομυκηναϊκή θέσις 81. Ἐν τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἀγγείων τῆς θέσεως κατὰ τὸν Desborough εἶναι πρωτογεωμετρικόν. GDA, 179 ὑπόσημ. 1.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXXII.

175. ΠΑΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 189, ὑπομυκηναϊκή 82. Πρωτογεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν (ΠΑΕ 1974, 186. Ἔργον

1976, 86 - 87, 1977, 151) καὶ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παροικίας. AM 1917, 73 - 85. PGP, 212 - 213.

Γεωμετρικὴ θέσις 288. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXXIII.

176. ΝΑΞΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 190, ὑπομνηναϊκὴ 83. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς θέσεως (β), Γκρόττας (ΠΑΕ 1950, 269 - 280, 1951, 214 - 223, 1959, 185 - 187, 1963, 148 - 159, 1965, 167 - 176, 1967, 112 - 119) καὶ τάφοι ἐκ τῆς αὐτῆς τοποθεσίας (ΠΑΕ 1971, 174), ἐκ τῆς θέσεως (γ), Ἀπλωμάτων (ΠΑΕ 1960, 259, 1961, 195 - 196, 1963, 154), καὶ ἐξ ἀγνώστων θέσεων. PGP, 213, 322.

Γεωμετρικὴ θέσις 289. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXVII, Β LXXXIV, Γ CXXXIV, Δ LXVIII.

177. ΔΟΝΟΥΣΑ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1967 Χρον., 467, 1969 Χρον., 390 - 393, 1970 Χρον., 426 - 428, 1971 Χρον., 465 - 467, 1973 Χρον., 256 - 259. BCH 1974, 695. AAA 1971, 210 - 214, 1973, 256 - 259.

Χάρτης Κυκλάδων, IG XII (5), σ. VIII. Ἀποψις χώρου ἀνασκαφῆς, ΑΔ 1969 Χρον., πίν. 397. Διαγράμματα ἀνασκαφῶν, ΑΔ 1970 Χρον., 427 σχέδ. 2, 1973 Χρον., 544, σχέδ. 1.

Ἀνασκαφαὶ τῆς Φ. Ζαφειροπούλου, τὰ ἔτη 1968 - 1973, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῶς τῆς Νάξου κειμένης μικρᾶς νήσου Δονούσης, ἔφερον εἰς φῶς οἰκισμὸν, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1967 - 1973 Χρον., ἔ.ἀ. AAA 1971, 1973 ἔ.ἀ.

Γεωμετρικὴ θέσις 290. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXVIII, Γ CXXXV, Δ LXIX.

178. ΣΙΦΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 191. Πέντε πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως (α), Κάστρου. BSA 1949, 40 - 41, πίν. 12 ἀριθ. 10 - 11, πίν. 13 ἀριθ. 4, 7, 8. PGP, 214 - 215, 322. GDA, 222, 371.

Γεωμετρικὴ θέσις 291. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CXXXVI.

179. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 192, ὑπομνηναϊκὴ 84. Πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι, ἐκ τῶν θέσεων (α), παρὰ τὸ χωρίον Dirmil (AJA 1963, 208, 351 - 361. Anadolu 1967, 44 - 45. Belleten 1976, 3 - 53. Katal. Bodr., 31 - 32, πίν. 37 - 38. GGP, 263 - 265, 421) καὶ (δ), Assarlik (JHS 1887, 64 - 82, 1896, 243 - 247. IM 1970 Beiheft 3, 226 - 233. Anadolu 1967, 43 - 44. BMC I (I), 211 - 216, ἀριθ. Α 1101 - 1116. PGP, 218 - 221. GGP, 268, 421), περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα.

Γεωμετρικὴ θέσις 292. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXV, Γ CXXXVII, Δ LXX.

180. ΚΑΛΥΜΝΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 193. "Εν πρωτογεωμετρικὸν ἀγγεῖον εἰς τὴν Συλλογὴν τῆς Πόθιας. JHS 1961 AR, 35. BSA 1962, 173 ὑπόσημ. 187. Γεωμετρικὴ θέσις 293. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ CXXXVIII.
181. ΚΙΜΩΛΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 194. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Ἑλληνικά. AM 1954 - 55, 154. Γεωμετρικὴ θέσις 294. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ CXXXIX.
182. ΑΜΟΡΓΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 195. Τέσσαρα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. JdI 1900, 52. JHS 1951, 251. BSA 1956, 11. PGP, 214, 321. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ CXL.
183. ΚΩΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 196. Πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως (α), τῶν Σεραγίων (Boll. d'Arte 1950, 320 - 323. Annuario 1972 - 73, 155 - 184, 394 - 396. GDA, 172 - 173. DAG, 222 - 224. GG, 464) καὶ ὄστρακα ἐκ τῆς αὐτῆς θέσεως καὶ ἐκ τῆς θέσεως (δ), τοῦ σπηλαίου τῆς Ἀσπρῆς Πέτρας. Annuario 1925 - 26, 267 - 277. BSA 1957, 123. PGP, 225, 324. GGP, 270 ὑπόσημ. 1, 287, 381, 417. Γεωμετρικὴ θέσις 295. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β LXXXVI, Γ CXLI, Δ LXXI.
184. ΜΗΛΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 197. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἀγνώστου προελεύσεως. PGP, 214. Γεωμετρικὴ θέσις 296. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Γ CXLII.
185. ΡΟΔΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 199, ὑπομνημαϊκὴ 85. Πρωτογεωμετρικὰ λείψανα κατοικήσεως, ἐκ Καμείρου (CR VI - VII, 279, 360 - 363) καὶ Λίνδου (Lindos I, 57 - 60, 233 - 242) ὡς καὶ τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐξ Ἰαλυσοῦ (CR III, 146 - 147, CR VIII, 161 - 166) καὶ Καμείρου. (CR VI - VII, 119 - 132, 189 - 192). PGP, 225 - 232. GDA, 177 - 178. DAG, 208 (index). Γεωμετρικὴ θέσις 301. Μέρους ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Α XXIX, Β LXXXVII, Γ CXLIII, Δ LXXII.

IX. ΚΡΗΤΗ

186. ΧΑΝΙΑ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 200, ὑπομνημαϊκὴ 86. Οἱ τρεῖς μετὰ τῶν ὑπομνηματικῶν δεδομένων μνημονευθέντες θαλαμοειδεῖς τάφοι καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τοὺς μεταβατικούς πρὸς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον χρόνου καὶ πρέπει νὰ μνημονευθοῦν καὶ ἐν-

ταῦθα (ΑΑ 1930, 163 - 164). Πρωτογεωμετρικὰ ἐπὶ πλέον ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καστελλίου. ΑΔ 1971 Χρον., 508.

Γεωμετρικὴ θέσις 302. Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXVIII, Γ CXLIV, Δ LXXIII.

187. ΜΟΔΙ. Βιβλιογραφία: Κρ. Χρον. 1953, 485 - 486. BCH 1953, 240, 1958, 499. ΑΔ 1968 Χρον., 418. LMTS, 267 - 268. GDA, 234 - 235, 373. DAG, 81, 167, 209.

Παρὰ τὸ χωρίον Μόδι ὁ Πλάτων ἠρεύνησε τὸ ἔτος 1952 ἐπὶ διαφόρων τύπων, λαξευτοὺς εἰς τὸν μαλακὸν βράχον, τάφους καὶ μεμονωμένας ταφάς εἰς πίθους τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων (Κρ. Χρον. 1953, 485 - 486), ἕτερος δὲ τάφος μὴ μνημονευομένου τύπου, ὁ ὁποῖος περιεῖχεν ἑννέα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα, εὐρέθη βραδύτερον ἐγγὺς τῶν προηγουμένων ἀλλ' ἐγγύτερον τοῦ κατωτέρω μνημονευομένου χωρίου Βρύσες. ΑΔ 1968 Χρον., 418.

Μέρος II, Κεφ. III, Β LXXXIX, Γ CXLV, Δ LXXIV.

188. ΒΡΥΣΕΣ. Ὑπομινωικὴ θέσις 87. Οἱ δύο μετὰ τῶν ὑπομινωικῶν δεδομένων (II Β XXXIX) περιγραφόμενοι κατωτέρω τάφοι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀγγεῖα ἀναφέρονται ὡς ὑπομινωικά ἢ πρωτογεωμετρικά καὶ ἡ θέσις πρέπει νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. Ἐπετ. Ἐτ. Κρ. Σπουδ. 1940, 485.

Γεωμετρικὴ θέσις 303. Μέρος II, Κεφ. III, Β XC, Γ CXLVI.

189. ΚΟΛΛΥΒΑ ΜΕΤΟΧΙ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1931 - 32, 1 - 2. PGP, 252. DAG, 167, 209.

Ἐκ τῆς τοποθεσίας Κολλυβᾶ Μετόχι, κειμένης εἰς ἀπόστασιν πορείας μιᾶς ὥρας δυτικῶς τοῦ Ἡρακλείου, ἔχει ἀναφερθῇ θαλαμοειδὲς τάφος, ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ χωρικοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέρχονται τέσσαρα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΑΔ 1931 - 32, 1 - 2. PGP, 252.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XCI, Γ CXLVII.

190. ΑΜΝΙΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 204, ὑπομινωικὴ 88. Πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως (β), Παληοχώρας (ΠΑΕ 1934, 129, 1935, 198. ΑΑ 1935, 245), καὶ πιθανῶς ἐν ὄστρακον ἐκ τοῦ σπηλαίου τῆς Εἰλειθυίας. PGP, 250, 252 - 253, 324, 325.

Γεωμετρικὴ θέσις 308.

191. ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΟ. Βιβλιογραφία : Annuario 1927 - 29, 618. Κρ. Χρον. 1947, 639, 1951, 96 - 100, 1958, 214.

Ἀνασκαφικὴ ἔρευνα τοῦ Πλάτωνος, τὸ ἔτος 1947, εἰς τὴν θέσιν Μαζιά, ἐπὶ τοῦ λόφου Κορφῇ, νοτίως τοῦ Καλοῦ Χωριοῦ Πεδιάδος, ἐκ τῆς ὁποίας ἦτο πρὸ πολλοῦ γνωστὴ πηλίνη κεφαλὴ εἰδωλίου (Annuario 1927 - 29, 618), ἔφερεν εἰς φῶς, πλὴν ἐνὸς ΜΜ I ὑπαιθρίου ἱεροῦ, ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων. Κρ. Χρον. 1947, 639, 1951, 98 - 101.

Γεωμετρικὴ θέσις 312. Μέρους II, Κεφ. III, Α XXX, Γ CXLVIII, Δ LXXV.

192. ΑΝΩΠΟΛΙΣ. Βιβλιογραφία : AM 1897, 241 ὑποσημ. 1. AJA 1897, 254, 257, 258, 260 εἰκ. 5. JdI 1899, 36 - 38, 40 - 43, εἰκ. 26. Ar. Cr., 313, 324. PGP, 250 - 251. DAG, 208. GGP, 245 - 249, 415.

Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὸν νεκροταφεῖον ἀποτελούμενον ἐκ τάφων περιεχόντων καύσεις νεκρῶν καὶ ἀνήκον κυρίως εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. Δύο ὅμως ἀγγεῖα ἐκ τούτου δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν ὡς πρωτογεωμετρικά. AJA 1897, 254, 258. JdI 1899, 41. Ar. Cr., 313, 319. PGP, 250 - 251, 324.

Γεωμετρικὴ θέσις 315. Μέρους II, Κεφ. III, Γ CXLIX.

193. ΚΑΒΡΟΧΩΡΙ. Εἰς τὴν θέσιν Ξήπετρα, παρὰ τὸ Καβροχώρι Μαλεβιζίου ΝΔ τοῦ Ἡρακλείου, εὐρέθησαν δύο ψευδόστομοι ἀμφορίσκοι καὶ ἐν κρατηρίδιον πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1971 Χρον., 493.

Μέρους II, Κεφ. III, Γ CL.

194. ΤΥΛΙΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 207. Πρωτογεωμετρικὴ ταφὴ περιέχουσα τεφροδόχον χαλκοῦν λέβητα, ψευδόστομον ἀμφορέα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. AM 1931, 112 - 118. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227 - 229. LMTS, 182. PGP, 255 - 256. GDA, 253, 275. DAG, 81, 166, 210, 251 - 252.

Γεωμετρικὴ θέσις 317. Μέρους II, Κεφ. III, BXCII, Γ CLI, ΔLXXVI.

195. ΚΝΩΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 208, ὑπομινωικὴ 90. Πρωτογεωμετρικὰ πενιχρά ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνακτόρου (BSA 1930 - 31, 75 - 93, 1972, 63 - 98. JHS 1937, 137, 1974 AR, 34. BCH 1971, 403) καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐξ Ἴσοπάτων (JHS 1959 AR, 21. BSA 1963, 38), Ἀγίου Ἰωάννου (BSA 1960, 128 - 148), Κεφάλας (BSA 1963, 42 - 43), Ἀμπελοκήπων - Τεκκὲ (BSA 1963, 34 - 38. JHS 1976 AR, 28, 1977 AR, 11 - 17,

1979 AR, 47 - 48), Φορτέτσας (Fortetsa) καὶ παρὰ τὴν «Βίλλαν Ἀ-
ριάνδην» (BSA 1963, 38 - 41). PGP, 236 - 250. GGP, 235 - 239, 415 - 416.

Γεωμετρικὴ θέσις 318. Μέρος II, Κεφ. III, A XXXI, B XCIII,
Γ CLII, Δ LXXVII.

196. ΑΝΑΒΛΟΧΟΣ. Βιβλιογραφία: BCH 1931, 365 - 407. ΑΔ 1931 - 32, 5 - 11.
Αγ. Cr., 315. PGP, 260.

Χάρτης περιοχῆς, BCH 1931, 366 εἰκ. 1, 4.

Ἔργασιαί, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ πρὸς Μίλατον καὶ Ἅγιον
Νικόλαον, καὶ ἔρευναι ἐν συνεχείᾳ τῶν Γάλλων, τὰ ἔτη 1929 - 1930,
εἰς τὴν θέσιν Ἀνάβλοχος, παρὰ τὸ χωρίον Βραχάσι ΒΔ τῆς Νεαπό-
λεως Λασιθίου, ἔφερον εἰς φῶς ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, μικροὺς θο-
λωτοὺς συλημένους τάφους, πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κερα-
μικὴν καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων.
BCH 1931, 366 - 407. ΑΔ 1931 - 32, 5 - 11. PGP, 260.

Γεωμετρικὴ θέσις 319. Μέρος II, Κεφ. III, B XCIV, Γ CLIII.

197. ΦΟΙΝΙΚΙΑ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1931 - 32, 2 - 5, 1968 Χρον., 404. Ἔργον
1967, 124 - 126. ΠΑΕ 1967, 213 - 214. BCH 1968, 999. PGP,
254 - 255.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Φοινικιάς, κειμένης 4 - 5 χιλιόμετρα ΝΔ
τοῦ Ἡρακλείου, ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα εὐρήματα.

(α) Ὅμας 11 πρωτογεωμετρικῶν καὶ 3 γεωμετρικῶν ἀγγείων
εὑρεθέντων κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἀμπέλου καὶ κατασχεθέντων ὑπὸ
τῶν ἀρχῶν εἰς χεῖρας τῶν χωρικῶν. ΑΔ 1931 - 32, 2 - 5. PGP, 254 - 255.

(β) Μικρὸς σπηλαιοειδὴς πρωτογεωμετρικὸς τάφος, τυχαίως
εὑρεθεὶς εἰς τὴν θέσιν Δρακουλιάρη ἢ Χοχλιοδολοῖ, κατὰ τὴν δυτι-
κὴν πλευρὰν τῆς κοιλάδος τῆς Φοινικιάς, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται
κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. Ἔργον 1967, 124 - 126. ΠΑΕ 1967,
213 - 214. ΑΔ 1968 Χρον., 404.

Γεωμετρικὴ θέσις 320. Μέρος II, Κεφ. III, B XCV, Γ CLIV,
Δ LXXVIII.

198. ΟΛΟΥΣ. Ὑπομινωικὴ θέσις 92. Πρωτογεωμετρικὸν ἱερὸν (BCH 1937,
475, 1938, 387) καὶ τάφοι περιγραφόμενοι μετὰ τῶν ὑπομινωικῶν
δεδομένων (II, B XLIII, Γ LXX, Δ XXXVIII) κατωτέρω ἀλλ' ἀνήκοντες
χρονικῶς, ἐνδεχομένως, καὶ εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον.
Necr. Mir., 7 - 12, 23 - 29. PGP, 260. ΑΔ 1973 Χρον., 686 - 688. GDA,
374. DAG, 210.

Μέρος II, Κεφ. III, A XXXII, B XCVI, Γ CLV, Δ LXXIX.

199. ΛΙΟΠΕΤΡΟ. Ὑπομινωική θέσις 93. Πρωτογεωμετρικοὶ ἢ ὑπομινωικοὶ συλημένοι θολωτοὶ τάφοι περιγραφόμενοι μετὰ τῶν ὑπομινωικῶν δεδομένων (II, B XLIV, Γ LXXI, Δ XXXIX) κατωτέρω. ΑΔ 1972 Χρον., 650.

Μέρος II, Κεφ. III, Β ΧCVII, Γ CLVI, Δ LXXX.

200. ΑΡΧΑΝΕΣ. Βιβλιογραφία: BSA 1930 - 31, 72 - 75. AJA 1936, 372. Κρ. Χρον. 1950, 441 - 462, 1952, 277 - 278. ΠΑΕ 1957, 133 - 135, 1966, 174 - 184, 1967, 151 - 161, 1971, 276 - 283, 1972, 310 - 353, 360 - 362, 1973, 167 - 187, 1974, 207 - 212, 1975, 255 - 321. ΑΔ 1965 Μελέται, 110 - 118, Χρον., 557 - 567, 1966 Χρον., 411 - 419. ΑΕ 1972 Χρον., 1 - 11. PGP, 251, 324. LMTS, 269. GGP, 235, 415.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀρχανῶν, πλὴν λειψάνων τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἀποκαλυφθέντων διὰ τῶν συστηματικῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἰ. Σακελλαράκη (ΠΑΕ, ΑΔ, ΑΕ ἔ.ἀ.), ἔχουν κατὰ καιροὺς ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι ὁμάδες πρωτογεωμετρικῆς κεραμικῆς.

(α) Ὅμας ὀκτὼ πρωτογεωμετρικῶν ἢ γεωμετρικῶν ἀγγείων καὶ ὀστράκων εὑρεθεῖσα ὑπὸ χωρικῶν εἰς θέσιν μὴ κατονομαζομένην ἐγγὺς τῶν Ἀρχανῶν. BSA 1930 - 31, 72 - 75. PGP, 251.

(β) Ὅμας πεντήκοντα περίπου πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν ἀγγείων εὑρεθεῖσα ἐντὸς δύο λάκκων εἰς τὴν θέσιν Βρωμόνερο ἐγγὺς τῶν Ἀρχανῶν καὶ συντόμως μνημονευομένη. AJA 1936, 372. PGP, 251, 324.

(γ) Ὅμας εἴκοσι περίπου πρωτογεωμετρικῶν ἀγγείων καὶ πηλίνου ὁμοιώματος κυκλικοῦ οἰκίσκου ἢ ναῖσκου μετ' ἀνθρωπίνων μορφῶν ἐπ' αὐτοῦ, εὑρισκόμενα εἰς τὴν Συλλογὴν Γιαμαλάκη. Κρ. Χρον. 1950, 441 - 462, 1958, 267 - 268.

Γεωμετρικὴ θέσις 327. Μέρος II, Κεφ. III, Β ΧCVIII, Γ CLVII, Δ LXXXI.

201. ΚΑΡΦΙ. ΥΜ III Γ θέσις 210, ὑπομινωική 94. Ἐν ἢ δύο πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ ἓν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον. BSA 1937 - 38, 101, 134, 141, 1960, I ὑποσημ. 6. LMTS, 175.

Γεωμετρικὴ θέσις 328.

202. ΣΙΔΕΡΟΚΕΦΑΛΑ. Βιβλιογραφία: MA 1899, 402 - 405. PGP, 259, 326. DAG, 165, 210.

Ἐκ τοῦ λόφου Σιδεροκεφάλαι παρὰ τὸ χωρίον Κερά Πεδιάδος, δυτικῶς τοῦ Λασιθίου, ἔχει ἀναφερθῇ ὀρθογώνιος τὴν κάτοψιν θολω-

τὸς τάφος, πρωτογεωμετρικῶν πιθανῶς χρόνων. ΜΑ 1899, 402 - 405. PGP, 259, 326. DAG, 165, 210.

Μέρος II, Κεφ. III, Β XCIX.

203. ΠΙΣΚΟΚΕΦΑΛΟ. Βιβλιογραφία: Κρ. Χρον. 1952, 476, 1953, 485. ΠΑΕ 1952, 639 - 643, 1953, 292 - 295. BCH 1953, 239, 1954, 154 - 155. LMTS, 268.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Πισκοκέφαλο Σητείας ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι πρωτογεωμετρικαὶ ἢ γεωμετρικαὶ θέσεις.

(α) Εἰς τὴν θέσιν Μπεράτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς Μαρωνιὰν ἀπεκαλύφθη τυχαίως καὶ ἠρευνήθη ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος σπήλαιον περιέχον περὶ τὰ 40 πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα, πηλίνην σαρκοφάγον καὶ κάδον, συνοδευόμενα ἀπὸ ψευδοστόμους ἀμφορεῖς καὶ ἄλλα ἀγγεῖα ἐκ παλαιότερων ταφῶν, καὶ ἄκρυα καὶ κεκαυμένα ὀστᾶ νεκρῶν. ΠΑΕ 1952, 639 - 643.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Λαγγούφα Κεφάλας, ΝΑ τοῦ χωρίου Πισκοκέφαλο, ἠρευνήθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἕτερον σπήλαιον περιέχον οὐχὶ ὀλιγωτέρας τῶν 10 ταφάς, συνοδευόμενας ἀπὸ περισσότερα τῶν 80 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1952, 643, 1953, 292 - 295.

Γεωμετρικὴ θέσις 329. Μέρος II, Κεφ. III, Β C, Γ CLVIII, Δ LXXXII.

204. ΚΡΟΥΣΩΝΑΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κρουσώνας Μαλεβιζίου ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι θέσεις τῆς περιόδου.

(α) Εἰς τὴν θέσιν Χοιρόμαντρες ἢ Πρινόρι εὐρέθησαν τυχαίως γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες τεφροδόχα ἀγγεῖα. ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 10 - 11.

(β) Ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λόφου Κοῦπος, ἐγγὺς τῆς προηγουμένης θέσεως, ἔχουν συλλεγῇ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα τῶν παλαιότερων περιόδων καὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1932 - 33, 92.

(γ) Εἰς τὴν θέσιν Χαλέπα, παρὰ τὸ χωρίον, ἀνεκαλύφθη παιδικὴ ταφὴ εἰς πύθον, συνοδευομένη ἀπὸ τρία πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρά τινα εὐρήματα. Ἔργον 1970, 189 - 190. ΑΔ 1971 Χρον., 493, 1973 Χρον., 572.

Γεωμετρικὴ θέσις 332. Μέρος II, Κεφ. III, Β CI, Γ CLIX, Δ LXXXIII.

205. ΚΑΝΛΙ ΚΑΣΤΕΛΛΙ. Εἰς τὴν θέσιν Ῥίζα, περὶ τὸ ἐν χιλιόμετρον βορείως τοῦ χωρίου Κανλὶ Καστέλλι, κειμένου ΝΔ τῶν Ἀρχανῶν, εὐρέθη τάφος περιέχων πολλὰ ἀγγεῖα γεωμετρικῶν χρόνων (ΑΔ 1918

Παράρτ. I, 10. Αρ. Cr., 325) καὶ ἓν τοῦλάχιστον πρωτογεωμετρικόν. PGP, 83, 247 ὑποσημ. 1, 259, 325.

Γεωμετρικὴ θέσις 336. Μέρος II, Κεφ. III, Β CII, Γ CLX.

206. ΚΡΙΤΣΑ. Εἰς τὴν θέσιν «Στοὺς Λάκκους» τῆς περιοχῆς Κριτσᾶς ἀνεσκάφησαν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος δύο, ὀρθογώνιοι τὴν κάτωσιν, θολωτοὶ πρωτογεωμετρικοὶ τάφοι, ἐκ πολλῶν ὑπαρχόντων εἰς τὴν θέσιν, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Κρ. Χρον. 1953, 485. BCH 1954, 155.

Μέρος II, Κεφ. III, Β CIII, Γ CLXI, Δ LXXXIV.

207. ΜΟΥΛΙΑΝΑ. ΥΜ III Γ θέσις 212, ὑπομινωικὴ 95. Ὁ ΥΜ III Γ θολωτὸς τάφος Α τῆς θέσεως περιεῖχε δύο καύσεις νεκρῶν ὑπομινωικῶν ἢ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων καὶ δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. ΑΕ 1904, 21 - 52. LMTS, 177 - 178. PGP, 269 - 270.

Μέρος II, Κεφ. III, Β CIV, Γ CLXII, Δ LXXXV.

208. ΠΡΙΝΙΑΣ. ΥΜ III Γ θέσις 214, ὑπομινωικὴ 96. Πρωτογεωμετρικὰ ὀστρακα ἐκ τῆς θέσεως (α), ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ Α (Annuario 1914, 71 - 74 εἰκ. 40 - 41. ΑΔ 1969 Χρον., 414. PGP, 259. GGP, 416), τάφοι ἐκ τῆς θέσεως (γ), Σιδεροσπηλιᾶς (BCH 1971, 1055 - 1056, 1974, 718. ΑΔ 1972 Χρον., 633 - 634, 1973 Χρον., 579 - 580), καὶ κρατὴρ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων ἐν τῷ Μουσείῳ Ἑρακλείου εἶναι γνωστὰ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Πρινιᾶ. ΑJA 1897, 252 εἰκ. 1 - 2. PGP, 258 - 259.

Γεωμετρικὴ θέσις 339. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXXIII, Β CV, Γ CLXIII, Δ LXXXVI.

209. ΨΥΧΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 215. Ἐκ τοῦ Δικταίου ἄντρου προέρχονται δύο πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. CCO, 56 - 57 ἀριθ. 239 - 240. PGP, 255. GGP, 237 ὑποσημ. 6.

Γεωμετρικὴ θέσις 340. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CLXIV.

210. ΣΦΑΚΙΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1955, 295 - 296. BCH 1956, 359. LMTS, 268. DAG, 210.

Ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Πατέλα, παρὰ τὸ χωρίον Σφακιά Σητείας, ὁ Πλάτων ἀνέσκαψε, τὸ ἔτος 1955, ὀρθογώνιον τὴν κάτωσιν θολωτὸν πρωτογεωμετρικὸν τάφον, περιέχοντα 18 - 19 νεκροῦς, 30 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1955, 295 - 296. BCH 1956, 359.

Μέρος II, Κεφ. III, Β CVI, Γ CLXV, Δ LXXXVII.

211. ΠΑΝΑΓΙΑ. Ὑπομινωική θέσις 99. Τέσσαρα ἀγγεῖα, ἐκ τοῦ ὑπομινωικοῦ θολωτοῦ τάφου α, ἐνδεχομένως ἀνήκουν εἰς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους. PGP, 255 - 256.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ CLXVI.

212. ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 217, ὑπομινωική 100. Ὁ οἰκισμὸς καὶ οἱ τάφοι τῆς θέσεως μετὰ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καλύπτουν χρονικῶς καὶ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον, ἂν καὶ ἡ ὑπομινωική παράδοσις διατηρεῖται μέχρι τῶν γεωμετρικῶν χρόνων εἰς τὴν θέσιν. PGP, 262 - 267.

Γεωμετρικὴ θέσις 345. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXXIV, Β CVII, Γ CLXVII, Δ LXXXVIII.

213. ΠΡΑΙΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 218. Τρία πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Νέας Πραισοῦ (πρώην Βαβέλοι) ἔχουν γνωσθῇ, κατασχέθεντα εἰς χεῖρας ἀρχαιοκαπήλων. ΑΔ 1966 Χρον., 418.

Γεωμετρικὴ θέσις 346. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CLXVIII.

214. ΑΡΚΑΔΕΣ. Βιβλιογραφία: Annuario 1927 - 29, 15 - 710. ΑΔ 1969 Χρον., 415 - 418, 1970 Χρον., 455 - 460, 1971 Χρον., 499 - 500. BCH 1971, 1048 - 1050, 1973, 398. PGP, 254, 326. DAG, 83, 166, 208. Χάρτης περιοχῆς, Annuario 1927 - 29, πίν. I. Διαγράμματα ἀνασκαφῶν, Annuario 1927 - 29, πίν. II - IV. Ἀποψις τῆς θέσεως, Annuario 1927 - 29, 15, 23 εἰκ. 1, 4.

Ἀνασκαφαὶ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Προφήτου Ἡλίου, παρὰ τὸ χωρίον Ἀφράτι ἢ Φράτι τοῦ νομοῦ Ἑρακλείου, ὅστις ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀκρόπολιν τῶν ἀρχαίων Ἀρκάδων, ἔφερον εἰς φῶς πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, ταφάς, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Annuario 1927 - 29, 15 - 710. ΑΔ 1969 Χρον., 415 - 418, 1970 Χρον., 455 - 460.

Γεωμετρικὴ θέσις 348. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXXV, Β CVIII, Γ CLXIX.

215. ΚΟΥΡΤΕΣ. Ὑπομινωική θέσις 102. Νεκροταφεῖον θολωτῶν τάφων περιεχόντων ταφάς καὶ καύσεις νεκρῶν ἀπὸ ὑπομινωικῶν μέχρι γεωμετρικῶν χρόνων. AJA 1901, 287 - 314. PGP, 256 - 258. GDA, 234. DAG, 209. GGP, 255, 416.

Γεωμετρικὴ θέσις 349. Μέρος II, Κεφ. III, Β CIX, Γ CLXX, Δ LXXXIX.

216. ΑΝΔΡΟΜΥΛΟΙ. Βιβλιογραφία: BSA 1901 - 2, 249, 1905 - 6, 43 - 57. Ar. Cr., 325. ΠΑΕ 1953, 296 - 297, 1954, 365 - 367. BCH 1955, 307 LMTS, 268. DAG, 210. GGP, 417.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἀνδρόμυλοι (νῦν Ἅγιοι Ἀπόστολοι) Σητείας, ΝΔ τῆς Πραισοῦ, ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι θέσεις.

(α) Ἐκ τοποθεσίας ἐγγὺς τῶν Ἀνδρομύλων ἔχει ἔλθει εἰς φῶς τάφος ἀγνώστου τύπου, περιέχων ἑκατὸν περίπου πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα, ἐρευνηθεῖς ὑπὸ τοῦ ιδιώτου Ἰ. Χατζιλάρη. BSA 1901 - 2, 249, 1905 - 6, 24, 43 - 57. Ar. Cr., 325. GGP, 417.

(β) Εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Ἀντώνιος ὁ Πλάτων ἀνεκάλυψεν ὁμάδα συλημένων θολωτῶν, ὀρθογωνίων τὴν κάτωσιν, τάφων, πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1953, 296 - 297, 1954, 367.

(γ) Μεταξὺ τῶν χωρίων Συκιά καὶ Ἀνδρόμυλοι ὁ Πλάτων ἀνεκάλυψε νεκροταφεῖον, πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων, ἀποτελούμενον ἐκ θολωτῶν ὀρθογωνίων τὴν κάτωσιν τάφων, τρεῖς τῶν ὁποίων ἔκειντο μεμονωμένοι καὶ 15 ἀπετέλουν συστάδα. Ἐκ τῶν μεμονωμένων τάφων εἷς (τάφος Β) περιεῖχε πηλίνην σαρκοφάγον καὶ 50 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα, ἐκ τῶν 15 τάφων τῆς συστάδος εἷς μόνον εὐρέθη ἄθικτος συνελέγησαν ὅμως συνολικῶς περισσότερα ἀπὸ 180 πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα, δύο χρυσοὶ δακτύλιοι καὶ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ ὅπλα καὶ ἐργαλεῖα. ΠΑΕ 1954, 365 - 367.

Γεωμετρικὴ θέσις 350. Μέρος II, Κεφ. III, BCX, Γ CLXXI, Δ XC.

217. ΓΟΡΤΥΣ. ΥΕ III Γ θέσις 220, ὑπομινωικὴ 103. Πενιχρὰ πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (Anuario 1955 - 56, 15 - 17) καὶ εἷς θολωτὸς τάφος, ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, περιέχων καύσεις νεκρῶν καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1966, 189 - 191. ΑΔ 1967 Χρον., 485 - 486. BCH 1967, 794.

Γεωμετρικὴ θέσις 352. Μέρος II, Κεφ. III, Α XXXVI, Β CXI, Γ CLXXII, Δ XCI.

218. ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Παρὰ τὸ χωρίον Ἅγιος Στέφανος Σητείας ὁ Πλάτων ἠρεύνησε προχείρως σπηλαιοειδῇ κοιλότητι, χρησιμοποιοθεῖσαν ὡς ταφικὸν θάλαμον, ἐξ ἧς προέρχονται δέκα πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΠΑΕ 1954, 368.

Μέρος II, Κεφ. III, Β CXII, Γ CLXXIII.

219. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 222, ὑπομινωική 105. Πιθανή συνέχισις τῆς λατρείας καὶ κατὰ τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους εἰς τὸ ἱερὸν τῆς θέσεως. Guida, 8, 29. GDA, 285.

Γεωμετρική θέσις 353.

220. ΦΑΙΣΤΟΣ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 223, ὑπομινωική 106. Πρωτογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς ΝΔ γωνίας τοῦ ἀνακτόρου (Annuario 1957 - 58, 255 - 265. JHS 1958 AR, 18, 1959 AR, 17), ταφαὶ (Rend. Accad. dei Lincei 1902, 312 - 323, Annuario 1957 - 58, 355 - 359. DAG, 210) καὶ κεραμική. PGP, 258. Annuario 1969 - 70, 41 - 70.

Γεωμετρική θέσις 354. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Α XXXVII, Β CXIII, Γ CLXXIV, Δ XCII.

221. ΠΕΤΡΟΚΕΦΑΛΙ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Πετροκεφάλι, περὶ τὸ ἐν χιλιόμετρον ΝΑ τῆς Φαιστοῦ, ἔχει ἀναφερθῆ τυχαίως εὑρεθεῖς λακκοειδῆς τάφος ἢ ἀποθέτης περιέχων 77 ἀγγεῖα, μερικὰ τῶν ὁποίων ἦσαν πλήρη ἀπηνθρακωμένων ὀστέων. Annuario 1957 - 58, 355 - 365, 1967 - 68, 181 - 209.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β CXIV, Γ CLXXV.

222. ΚΑΤΩ ΣΥΜΗ. ΥΜ ΙΙΙ Γ θέσις 224. Πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ στρώματα, περιέχοντα κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ πηλοῦ. ΠΑΕ 1972, 192 - 203, 1973, 190 - 191, 1974, 223 - 225, 226, 1975, 400 - 407. ΑΑΑ 1973, 104 - 114. JHS 1975 AR, 28, 1976 AR, 30. Ἔργον 1976, 183, 1977, 175, 177 - 181.

Γεωμετρική θέσις 355. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Α XXXVIII, Γ CLXXVI, Δ XCIII.

223. ΡΟΤΑΣΙ. Βιβλιογραφία: Κρ. Χρον. 1954, 516, 1958, 468. BCH 1955, 304, 1956, 343, 1959, 734. JHS 1959 AR, 16. ΑΔ 1972 Χρον., 622.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ῥοτάσι Μονοφατσίου ἔχουν ἀναφερθῆ αἱ ἐπόμεναι θέσεις με εὐρήματα τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου.

(α) Εἰς τὴν θέσιν Ἐμπασὸς ἢ Μπερδελέτο, μεταξὺ τῶν ὑψωμάτων Ῥοτασανῆ Κεφάλαι καὶ Φαρμακαρά, παρὰ τὸ χωρίον Ῥοτάσι, ἀνεκαλύφθη τὸ ἔτος 1954 τυχαίως μικρὸς θολωτὸς τάφος περιέχων περὶ τὰ 30 πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ δύο εἰδώλια με ὑψωμένας χεῖρας. Κρ. Χρον. 1954, 516. BCH 1955, 343.

(β) Ἐπὶ τῆς ΒΑ κλιτύος τοῦ ὑψώματος Ῥοτασανῆ Κεφάλαι, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὴν ἀκρόπολιν τοῦ ἀρχαίου Ῥυτίου, ἀνευρέθησαν τὸ ἔτος 1971, κατὰ τὴν διάνοιξιν τάφρου ὑδρεύσεως τοῦ χωρίου καὶ

μετά έπακολουθήσασαν έρευναν, λείψανα τοίχων, έρμηνευθέντα ως ανήκοντα εις ταφικούς περιβόλους, ένδεκα γεωμετρικά άγγεΐα και μικρά εύρήματα. ΑΔ 1972 Χρον., 622.

(γ) Έπί τοϋ ύψώματος Φαρμακαρά, κατά την κατασκευήν τής οδοϋ εκ Πύργου πρὸς Ῥοτάσι, τὸ έτος 1955, άνεκαλύφθη εκτεταμένον νεκροταφείον γεωμετρικῶν χρόνων περιέχον ταφάς εις πίθους. BCH 1956, 343.

(δ) Βορείως τοϋ χωρίου Ῥοτάσι άνευρέθη τυχαίως και ήρευνήθη έν συνεχείᾳ υπό τοϋ Πλάτωνος θολωτὸς τάφος περιέχων περισσότερα τῶν 250 άγγεΐα, κυμαινόμενα χρονικῶς από πρωτογεωμετρικῶν μέχρις άνατολιζόντων χρόνων, περί τὰ 40 δὲ τῶν όποίων περιεΐχον άπην-θρακωμένα όστᾶ, και μικρά εύρήματα εκ χρυσοϋ, άργύρου, χαλκοϋ και σιδήρου. Κρ. Χρον. 1958, 468. BCH 1959, 734 - 735. JHS 1959 AR, 16. GGP, 255 ύποσημ. 8, 416 (Rhytion).

Γεωμετρική θέσις 356. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXV, Γ CLXXVII, Δ XCIV.

224. ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΟΣ. Έκ σπηλαίου, παρὰ τὸ χωρίον Τσούτσουρος (νϋν Ἴνατος) Μονοφατσίου, προέρχονται τεμάχια πρωτογεωμετρικῶν πηλίνων ειδωλίων και άλλα μικρά εύρήματα. ΑΔ 1963 Χρον., 313.
Μέρος II, Κεφ. III, Δ XCV.

Χ. ΚΥΠΡΟΣ

225. ΡΙΖΟΚΑΡΠΑΣΟ. Έκ τής περιοχῆς τοϋ Ῥιζοκάρπασου, κειμένου κατά την ΒΑ άκραν τής νήσου, έχουν άναφερθῆ δύο ΚΓ I - III θαλαμοειδεις τάφοι, ό εις τῶν όποίων εύρέθη υπό χωρικῶν έντὸς τοϋ χωρίου εις την θέσιν Ἀνάβρυση (RDAC 1937 - 39, 14 - 21) και ό έτερος εις την θέσιν Λάτσια, ΒΑ τοϋ χωρίου. RDAC 1972, 143 - 155.

Γεωμετρική θέσις 358. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXVI, Γ CLXXVIII, Δ XCVI.

226. ΛΑΠΗΘΟΣ. ΥΚ III Α θέσις 225, ΥΚ III Β 107. Εις τὰς άντιστοιχούσας χρονικῶς πρὸς τοϋς πρωτογεωμετρικοϋς χρόνους τής ήπειρωτικῆς Ἑλλάδος Κυπρογεωμετρικὰς φάσεις I (= ΚΓ I, 1050 - 950 π.Χ.) και II (= ΚΓ II, 950 - 850 π.Χ. SCE IV (2), 427) ανήκουν 27 περίπου τάφοι τῶν νεκροταφείων εις τὰς θέσεις Κάστρος και Πλάκες (SCE I, 172 - 276, σχέδ. III, IV : 3. SCE IV (2), 29 - 33), άνωτερον στρώμα ταφῶν εις τὸν τάφον 502 τής Ἀγίας Ἀναστασίας (SCE I, 164. RDAC 1966, 1 - 12), ό τάφος Ρ 74 (RDAC 1965, 74 - 111) και 4 τάφοι τοϋ νεκρο-

ταφείου εἰς τὴν θέσιν Βαθυρκάκας μεταξὺ Λαπήθου καὶ Καραβά (RDAC 1964, 114 - 129).

Γεωμετρικὴ θέσις 361. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXVII, Γ CLXXIX, Δ XCVII.

227. ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ. Μικρὸν ὀρθογώνιον ἱερὸν ΚΓ I - II χρόνων ἔχει ἐρευνηθῆ ὑπὸ τῶν Σουηδῶν ἐπὶ χαμηλοῦ λόφου παρὰ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον Μάνδρες, βορείως τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου. SCE I, 361 - 370. SCE IV (2), 2 - 3.

Μέρος II, Κεφ. III, Α XXXIX, Γ CLXXX, Δ XCVIII.

228. ΜΥΡΤΟΥ - ΠΗΓΑΔΕΣ. ΥΚ III Α θέσις 226. Τὸ ἱερὸν τῆς θέσεως ἐκρη-
σιμοποιήθη καὶ πάλιν κατὰ τὰς ΥΚ II - III φάσεις. Myrtou-Pigadhes,
23 - 25. 60 - 74, 75 - 94.

Γεωμετρικὴ θέσις 365. Μέρος II, Κεφ. III, Α XL.

229. ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. ΥΚ III Α θέσις 227. Τὸ ΥΚ III Α ἱερὸν χρησιμοποιεῖ-
ται καὶ πάλιν κατὰ τὰς ΚΓ I - III φάσεις. SCE II, 642 - 853. SCE IV (2), 1.

Γεωμετρικὴ θέσις 366. Μέρος II, Κεφ. III, Α XLI, Γ CLXXXI, Δ XCIX.

230. ΚΥΘΡΑΙΑ. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Κυθραία, κειμένου περὶ τὰ
13 χιλιόμετρα ΒΔ τῆς Λευκωσίας, ἔχουν κατὰ καιροὺς ἐρευνηθῆ
τέσσαρες ΚΓ I - III θαλαμοειδεῖς τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ
μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα τῶν νεκρῶν. RDAC 1965, 30 - 73.

Γεωμετρικὴ θέσις 368. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXVIII, Γ CLXXXII, Δ C.

231. ΠΑΛΑΙΚΥΘΡΟ. Ἐκ τοῦ χωρίου Παλαΐκυθρο, κειμένου περὶ τὰ 9
μίλια ἀνατολικῶς τῆς Λευκωσίας, προέρχεται, πιθανῶς, σκύφος τοῦ
Μουσείου τῆς Κύπρου κοσμούμενος δι' ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων
ἡμικυκλίων, εὐβοϊκῆς ἴσως προελεύσεως. RDAC 1973, 179 - 185.

Μέρος II, Κεφ. III, Γ CLXXXIII.

232. ΕΓΚΩΜΗ. ΥΚ III Α θέσις 229, ΥΚ III Β 110. Ὀλίγα ΚΓ I - III λείψανα.
Enkomi II, 536

Γεωμετρικὴ θέσις 371. Μέρος II, Κεφ. III, Γ CLXXXIV.

233. ΣΟΛΟΙ. Βιβλιογραφία: SCE III, 399 - 582. BCH 1961, 277 - 280, 1967, 360 -
363, 1970, 272 - 278, 1971, 422 - 424, 1972, 1074 - 1077. RDAC
1967, 50 - 54. 1973, 91 - 102. Κυπρ. Σπουδαί 1973, 248 - 254.

Χάρτης τῆς περιοχῆς, RDAC 1973, 92 - 93 εἰκ. 1 - 2. Ἀποψις,

SCE III, 399 - 401, εικ. 212 - 214. Διάγραμμα, SCE III, σχέδ. XXXIII.

Λαθραΐαι ανασκαφαί καὶ συστηματικαὶ ἐξερευνήσεις τῆς περιοχῆς τῶν ἀρχαίων Σόλων, κατὰ τὴν ΒΔ ἀκτὴν τῆς νήσου, ὑπὸ Σουηδῶν ἐρευνητῶν, τὰ ἔτη 1927 - 1931 (SCE III, 399 - 582), ὑπὸ Καναδῶν, τὰ ἔτη 1965 - 1972, καὶ ὑπὸ Κυπρίων μετὰ ταῦτα (RDAC 1967, 50 - 54, 1973, 91 - 102), ἔχουν φέρεῖ εἰς φῶς, πλὴν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων χρονολογουμένων ἀπὸ ἀρχαϊκῶν μέχρι βυζαντινῶν χρόνων, ἐκτεταμένην νεκρόπολιν, κειμένην ΝΑ τῆς ἀκροπόλεως τῶν ἀρχαίων Σόλων καὶ περιέχουσιν πολυαρίθμους τάφους, κυμαινομένους χρονικῶς ἀπὸ Κυπρογεωμετρικῶν Ι μέχρι ῥωμαϊκῶν χρόνων. SCE III, 404 - 408. BCH 1961 - 1972 ἔ.ἀ. RDAC 1967, 50 - 54, 1973, 91 - 102.

Γεωμετρικὴ θέσις 372. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, ΒCΧΙΧ, Γ CLXXXV, Δ CΙ.

234. ΚΑΤΩ ΔΕΥΤΕΡΑ. Εἰς τὴν θέσιν Χρυσοσπηλιώτισσα, κατὰ τὴν βορειοὺν παρυφὴν τοῦ χωρίου Κάτω Δευτερά καὶ περὶ τὰ 8 μίλια ΝΔ τῆς Λευκωσίας, σκαφικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ ἀπεκάλυψαν νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων, δέκα ἑξ τῶν ὁποίων ἐρευνηθέντες παρέσχον Κυπρογεωμετρικὴν Ι - ΙΙ καὶ Κυπροαρχαϊκὴν κεραμικὴν. RDAC 1974, 174 - 185.

Γεωμετρικὴ θέσις 374. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β CXX, Γ CLXXXVI, Δ CΙΙ.

235. ΙΔΑΛΙΟΝ. ΥΚ ΙΙΙ Α θέσις 232, ΥΚ ΙΙΙ Β 111. Εἰς τοὺς ΚΓ Ι - ΙΙ χρόνους ἀνήκει ὁ θαλαμοειδὴς τάφος 3 τῆς θέσεως. SCE ΙΙ, 634 - 641. SCE ΙV (2), 29 - 33.

Γεωμετρικὴ θέσις 375. Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β CXXI, Γ CLXXXVII, Δ CΙΙΙ.

236. ΜΑΡΙΟΝ. Ἐκ τοῦ νεκροταφείου τῶν Εὐρετάδων ἀνατολικῶς τῆς Πόλεως Χρυσοχοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Μάριον, εἶναι γνωστοὶ ὀκτὼ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῶν ΚΓ Ι - ΙΙ περιόδων. Ἐκ τούτων οἱ ἑξ (ἀριθ. 63, 65, 68 - 70, 83) ἀπεκαλύφθησαν κατὰ τὰς παλαιότερας ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν καὶ δύο τάφοι ἡρευνήθησαν τὸ ἔτος 1960. SCE ΙΙ, 181 - 182, 366, 372 - 424 (σποράδην), 455. SCE ΙV (2), 29 - 33. RDAC 1964, 131 - 184.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙΙΙ, Β CXXII, Γ CLXXXVIII, Δ CΙV.

237. ΚΤΗΜΑ. Βιβλιογραφία: RA 1954 (I), 1 - 16. JHS 1954, 173. RDAC 1963, 56 - 72, 1968, 33 - 61.

Χάρτης τῆς περιοχῆς, RA 1954 (I), 3 εἰκ. 1.

Εἰς τὴν θέσιν Ἰσκεντέρ κατὰ τὴν ΒΑ παρυφὴν τῆς πόλεως Κτῆμα, ὅπου ὀρύγματα τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου εἶχον φέρει εἰς φῶς γεωμετρικὰ ἀγγεῖα, Γάλλοι ἀρχαιολόγοι ἠρεύνησαν τὸ ἔτος 1953 ἑξ θαλαμοειδεῖς τάφους, οἱ τέσσαρες τῶν ὁποίων περιεῖχον κεραμικὴν χρονολογουμένην ἀπὸ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, οἱ δὲ δύο ἕτεροι περιεῖχον κεραμικὴν τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος. RA 1954 (I), 1 - 16. JHS 1954, 173.

Γεωμετρικὴ θέσις 378. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXXIII, Γ CLXXXIX, Δ CV.

238. ΚΙΤΙΟΝ. ΥΚ III Α θέσις 236, ΥΚ III Β 112. Πενιχρὰ Κυπρογεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Κιτίου. SCE III, 18. SCE IV (2), 23.

Γεωμετρικὴ θέσις 380. Μέρος II, Κεφ. III, Α XLII.

239. ΚΟΥΚΛΙΑ - ΠΑΛΑΙΠΑΦΟΣ. ΥΚ III Α θέσις 237, ΥΚ III Β 113. Θαλαμοειδεῖς τάφοι πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν θέσεων Λάκκος τοῦ Σκάρνου (RDAC 1969, 38, 1970, 79 - 80), καὶ Σκάλες. Κυπρ. Σπουδαί 1951, 163 - 164. Χάρτης περιοχῆς, Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 71 εἰκ. 5.

Γεωμετρικὴ θέσις 381. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXXIV, Γ CXC, Δ CVI.

240. ΚΟΥΡΙΟΝ. ΥΚ III Α θέσις 238, ΥΚ III Β 114. Πιθανὰ ΚΓ I ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐπὶ τοῦ λόφου Παμπούλα (SCE IV (2), 23) καὶ ΚΓ I-II τάφοι. Kypros, 470, τάφος 19. Kaloriziki, 26-53, τάφοι 19-21, 23 - 24, 27, 33 - 37, 39, 41 - 42. SCE IV (2), 29 - 33.

Γεωμετρικὴ θέσις 382. Μέρος II, Κεφ. III, Α XLIII, Β CXXV, Γ CXCI, Δ CVII.

241. ΑΜΑΘΟΥΣ. Ἐννέα θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως (ἀριθ. 6, 10, 14 - 15, 19, 21 - 22, 24 - 25) ἀνήκουν, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, εἰς τοὺς ΚΓ I - II χρόνους. SCE II, 27 - 141 (σποράδην).

Γεωμετρικὴ θέσις 383. Μέρος II, Κεφ. III, Β CXXVI, Γ CXCI, Δ CVIII.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Διὰ τὴν μελέτην τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους, ἐκ τῆς ὑπαρχούσης βιβλιογραφίας, συνελέγησαν αἱ περιληφθεῖσαι εἰς τὸν παρατεθέντα κατάλογον 241 μέχρι σήμερον (1980) γνωσταὶ πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις.

Ἐκ τῶν 241 τούτων θέσεων 168 ἔχουν ἐρευνηθῇ δι' ἀνασκαφῶν ἀλλ' οὔτε τὰ δεδομένα εἶναι πάντοτε ἄφθονα οὔτε τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν ἔχουν δημοσιευθῇ ἐπαρκῶς εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. Αἱ ὑπόλοιποι 73 θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὁστράκων¹.

Ἡ κατὰ περιοχὴν πρόοδος τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης μαρτυρεῖται ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν ἀνασκαφεισῶν θέσεων. Οὕτως εἰς τὴν Ἡπειρον ἔχουν ἀνασκαφῇ 3 πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις, εἰς τὴν Μακεδονίαν 25, εἰς τὴν Θράκην 1, εἰς τὴν Θεσσαλίαν 18, εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα 20, εἰς τὴν Πελοπόννησον 25, εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Ἰταλίαν 3, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου, τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον 29, εἰς τὴν Κρήτην 28 καὶ εἰς τὴν Κύπρον 16 θέσεις.

Ἡ κατανομή δὲ αὕτη μαρτυρεῖ σύμμετρον ἐξερεύνησιν πασῶν τῶν περιοχῶν πλὴν τῆς Ἡπείρου, τῆς Θράκης, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἔχει ἐρευνηθῇ μικρὸς ἀριθμὸς θέσεων.

Ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου μαρτυρεῖται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν 114 γνωστῶν ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων ἀπὸ τὰς 241 γνωστὰς πρωτογεωμετρικὰς θέσεις. Ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη, ἰσομένη πρὸς 127 ἐπὶ πλέον θέσεις κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον, μαρτυρεῖ αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἰσομένην πρὸς ὑπερδιπλασιασμόν τοῦ ὑπομυκηναϊκοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Ἡ πρωτογεωμετρικὴ περίοδος κατὰ ταῦτα, ἔνεκα τῆς ἐκπληκτικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς περίοδος ἀναρρώσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς ὑπομυκηναϊκῆς ἐρημώσεως καὶ παρακμῆς.

Ἡ πραγματικὴ δὲ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἐτι μεγαλύτερα ἢν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκ τῶν 114 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων 84 μόνον ἐπιβιοῦν κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον καὶ 30 ἑλλείπουν ἐκ τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ καταλόγου. Ἐκ τῶν διαθεσίμων δὲ πληροφοριῶν δὲν εἶναι σαφὲς εἰς ποίαν

1. Τὰς ἀνασκαφείσας, τὰς γνωστὰς ἐκ τυχαίων εὐρημάτων καὶ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὁστράκων θέσεις ἰδὲ ἐπὶ τοῦ πίνακος II, εἰς τὴν στήλην ἐξερευνήσεως τοῦ ὁποίου ἔχουν χαρακτηρισθῇ διὰ τῶν γραμμάτων Α, Τ, Ε ἀντιστοίχως.

χρονικὴν βαθμίδα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου ἐγκατελείφθη ἐκάστη ἐλλείπουσα θέσις καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστώσωμεν πότε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ ἐφθασε εἰς τὸ μέγιστον σημεῖον. Ὁ πραγματικὸς ὅμως ἀριθμὸς τῶν νέων θέσεων τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου ἀπὸ 127 πρέπει νὰ αὐξηθῇ κατὰ 30 ἀκόμη θέσεις ἥτοι εἰς 157 καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν 114 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων νὰ μειωθῇ ἀντιστοίχως εἰς τὰς ἐπιβιούσας κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον 84 θέσεις, ἵνα εὐρεθῇ ἡ πραγματικὴ ἀναλογία τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν νέαν περίοδον. Ἡ σύγκρισις δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου τῶν ἐπιβιουσῶν 84 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων πρὸς τὰς 241 γνωστὰς πρωτογεωμετρικὰς μαρτυρεῖ τριπλασιασμόν περίπου τοῦ ἐπιβιούντος πληθυσμοῦ μετὰ τὴν ἑναρξιν τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων¹.

Ἡ κατανομή τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ περιοχὴν μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐπομένης κατανομῆς τῶν γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Ἡπειρος 4 πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις, Μακεδονία 42, Θράκη 1, Θεσσαλία 24, Στερεὰ Ἑλλάς 39, Πελοπόννησος 39, Ἴόνιοι νῆσοι καὶ Ἰταλία 3, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 33, Κρήτη 39 καὶ Κύπρος 17 θέσεις τῶν Κυπρογεωμετρικῶν I-II περιόδων, αἵτινες συμπίπτουν περίπου χρονικῶς πρὸς τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ἡ κατανομή δὲ αὕτη τῶν θέσεων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ, λαμβανομένης πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῆς διαφορᾶς ἐκτάσεως καὶ ἐξερευνήσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν, φαίνεται μᾶλλον συμμετρικῇ.

Ἡ μεταβολὴ ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς μετὰ τὴν ἑναρξιν τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων μαρτυρεῖται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν γνωστῶν θέσεων τῶν δύο περιόδων, ὑπομυκηναϊκῆς καὶ πρωτογεωμετρικῆς, ἐξ ἐκάστης περιοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Ἡπειρος 6 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 4 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Μακεδονία 14 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 42 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Θράκη 3 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 1 πρωτογεωμετρικῆς θέσεως, Θεσ-

1. Αἱ ἐλλείπουσαι ἐκ τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ καταλόγου 30 ὑπομυκηναϊκαὶ θέσεις κατὰ περιοχὴν εἶναι αἱ ἐπόμεναι. Ἡπειρος 3 θέσεις: Ἐλαφότοπος (1), Καστρίτσα (3), Κουτσελιό (4). Μακεδονία 2 θέσεις: Φλώρινα (12), Παλαιογράφισανον (20). Θράκη 2 θέσεις: Στρώμη (22), Μαρώνεια (23). Θεσσαλία 1 θέσις: Ἐξόλοφος (27). Στερεὰ Ἑλλάς 5 θέσεις: Ἀμφίκλεια (37), Γαλαξείδι (40), Καμάριον (45), Λουτράκι (47), Περαιτὴ (49). Πελοπόννησος 8 θέσεις: Ἰσθμία (50), Παλαιόκαστρον (58), Καρδαμύλη (59), Διάσελλα (67), Μακρύσια (68), Κεραμιδιά (70), Προστοβίτσα (72), Τεῖχος Δυμαίων (73). Αἰγαῖον 1 θέσις: Σαλαμῖς (76). Κρήτη 6 θέσεις: Βαθειανὸς Κάμπος (89), Δρηρὸς (91), Καμάρεις (97), Καβούσι (98), Κούκου Κεφάλι (101), Λιλιανὰ (104). Κύπρος 2 θέσεις: Ἀλαάς (108), Σαλαμῖς (109).

σαλία 10 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 24 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 16 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 39 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Πελοπόννησος 24 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 39 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Ἰόνιοι νῆσοι καὶ Ἰταλία 1 ὑπομυκηναϊκὴ ἔναντι 3 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 11 ὑπομυκηναϊκαὶ ἔναντι 33 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, Κρήτη 21 ὑπομινωικαὶ ἔναντι 39 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων καὶ Κύπρος 8 ΥΚ III Β ἔναντι 17 Κυπρογεωμετρικῶν I - II θέσεων.

Ἡ σύγκρισις τῶν δι' ἐκάστην περιοχὴν παρεχομένων ἀριθμῶν ὑποδηλοῖ ὅτι κατὰ τὰ μέχρι σήμερον γνωστά, ἐν ᾧ οἱ πληθυσμοὶ τῆς Ἠπειροῦ καὶ Θράκης δὲν παρουσιάζουν ἐντυπωσιακὴν μεταβολήν, οἱ πληθυσμοὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου μετὰ τῶν γειτονικῶν περιοχῶν ἐτριπλασιάσθησαν, τῶν δὲ λοιπῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐδιπλασιάσθησαν περίπου ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς.

Ἐκ τῶν 241 πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, ὡς παρατηρήθη ἀνωτέρω, αἱ 84 ἐπιβιοῦν ἐκ τῆς ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου καὶ 157 εἶναι νέαι θέσεις ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου. Ἡ κατανομὴ τῶν ἐπιβιουσῶν ὑπομυκηναϊκῶν καὶ τῶν προστιθεμένων νέων πρωτογεωμετρικῶν θέσεων κατὰ περιοχὴν, ὡς ἐνδειξίς ἀφ' ἑνὸς τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν διαφόρων περιοχῶν κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς πιθανῆς προελεύσεως τῶν νέων κατοίκων, δεικνύεται ὑπὸ τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν. Ἠπειρος 3 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 1 νέας θέσεως, Μακεδονία 12 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 30 νέων θέσεων, Θράκη 1 ἐπιβιοῦσα ἔναντι οὐδεμιᾶς νέας θέσεως, Θεσσαλία 9 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 15 νέων θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 11 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 28 νέων θέσεων, Πελοπόννησος 16 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 23 νέων θέσεων, Ἰόνιοι νῆσοι καὶ Ἰταλία 1 ἐπιβιοῦσα ἔναντι 2 νέων θέσεων, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 10 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 23 νέων θέσεων, Κρήτη 15 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 24 νέων θέσεων καὶ Κύπρος 6 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 11 νέων θέσεων ¹.

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν νέων θέσεων εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἂν τὰ κριτήρια διὰ τὴν διάκρισιν τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν θέσεων τῆς περιοχῆς, αἵτινες εἰς τὸς σχετικὰς ἀνακοινώσεις μνημονεύονται ἀπλῶς ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὴν πρῶμον ἐποχὴν τοῦ σιδήρου, θεωρηθοῦν ὀρθά, δικαιολογεῖ τὴν εἰκασίαν εἰσόδου νέων κατοίκων εἰς τὴν περιοχὴν καὶ ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν νέων θέσεων εὐρίσκεται εἰς τὴν ΒΔ Μα-

1. Αἱ ἐπιβιοῦσαι ὑπομυκηναϊκαὶ καὶ αἱ νέαι πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις μαρτυροῦνται ἐκ τῆς ἀριθμίσεως τῶν εἰς τὰς ἀντιστοίχους τῶν περιόδων στήλας τοῦ πίνακος II.

κεδονίαν ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης πρέπει νὰ προῆλθε καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν νέων κατοίκων. Ἡ μεγάλη διαφορὰ πάλιν τῶν νέων θέσεων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἐπιβιούσας εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν γειτονικῶν πρὸς αὐτὸ περιοχῶν δικαιολογεῖ καὶ πάλιν τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη ἐδέχθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νέους κατοίκους ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὰς λοιπὰς περιοχὰς οἱ παρατεθέντες ἀριθμοὶ δὲν ἐπιτρέπουν εἰκασίας ὥς πρὸς τὰς ἀναλογίας τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τῶν προϋπαρχόντων κατοίκων καὶ ἐκ νέων τυχὸν ἐποίκων ἀπὸ Βορρᾶ. Ἐὰν πάντως ὁ μέγας σχετικῶς ἀριθμὸς τῶν νέων οἰκισμῶν τῆς Μακεδονίας δηλοῖ πράγματι εἰσοδὸν νέων κατοίκων εἰς τὴν περιοχὴν καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ τῶν νέων οἰκισμῶν τῆς Θεσσαλίας, Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ὀφείλονται ἐν μέρει εἰς τὴν διείσδυσιν τοῦ νέου τούτου πληθυσμοῦ ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, τὸ πλεόνασμα τῶν νέων κατοίκων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ διωχτεῦθῃ πρὸς Ἀνατολὰς μᾶλλον, πρὸς τὸ Αἶγαίον, ὅπου παρουσιάζεται μεγαλυτέρα αὐξησης τῶν γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, παρὰ πρὸς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Ἰταλίαν, ὅπου δύο μόνον νέαι θέσεις παρουσιάζονται.

Ἡ κατανομὴ ἀφ' ἑτέρου τῶν ἐλλειπουσῶν 30 ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων ἐκ τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ καταλόγου κατὰ περιοχὴν, 3 τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἠπειρον, 2 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 2 εἰς τὴν Θράκην, 1 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 5 εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, 8 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 1 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου, 6 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 2 εἰς τὴν Κύπρον, ὑποδηλοῖ ἴσως ὅτι ἂν ἡ διείσδυσις τῶν νέων στοιχείων ἀπὸ Βορρᾶ συνήνητησεν ἀντίστασιν τοῦ προϋπάρχοντος πληθυσμοῦ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν των, ἡ ἀντίδρασις αὕτη πρέπει νὰ ἦτο ἐντονωτέρα εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, Πελοπόννησον καὶ Κρήτην, ὅπου εὐρίσκεται ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν ἐγκαταλειφθεῖσων ἢ καταστραφεισῶν ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων κατὰ τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς χρόνους¹.

Ὡς πρὸς τὰς ἐπιλεγόμενας πρὸς ἐγκατάστασιν θέσεις ὑπὸ τῶν πρωτογεωμετρικῶν κατοίκων, ἡ ἐπανακατοίκησις παραλίῳν θέσεων ὥς ἡ Ἰωλκὸς (62), ἡ Χαλκίς (98), τὸ Λευκαντὶ (101), ἡ Ἐλευσίς (106), ὁ Θορικὸς (110) καὶ ἄλλαι θέσεις τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ ἡ μεγάλη αὐξησης τῶν νέων θέσεων τῆς πρωτογεωμετρικῆς περιόδου εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τὰς γειτονικὰς περιοχὰς μαρτυροῦν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐστράφη καὶ πάλιν πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν θαλασσίων ὁδῶν, ἥτις εἶχεν ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν ΥΕ III Β καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ΥΕ III Γ χρόνων.

1. Βλ. σημ. 1 τῆς σελ. 228 ἀνωτέρω.

Ἡ στρωματογραφία τῶν διαφορῶν θέσεων, ὡς ἐνδειξις διὰ τὴν ἔκτασιν, τὴν διάρκειαν καὶ τὸν τρόπον μεταβάσεως ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην περίοδον τῶν διαφορῶν οἰκισμῶν, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ, εἰς περιωρισμένην καὶ πάλιν κλίμακα ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἀναμφισβητήτων καὶ ἀκριβῶν χρονολογικῶν κριτηρίων, μόνον προκειμένου περὶ τῶν οἰκισμῶν τῆς Μακεδονίας, ὅπου συναντῶνται παχεῖαι καὶ ἀδιατάρακτοι ἐνίοτε ἐπιχώσεις. Αἱ περισσότεραι τῶν θέσεων τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου, ὡς καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας περιόδους οὕτω καὶ κατὰ τὴν παρούσαν, ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τάφων, τυχαίων εὐρημάτων καὶ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων, ὅπου δὲ ἀπαντῶνται στρώματα κατοικήσεως ταῦτα ἔχουν συνήθως ταραχθῇ ἐκ τῆς μεταγενεστέρας κατοικήσεως τῶν θέσεων, ὥστε δὲν προσφέρονται δι' ἀκριβεῖς στρωματογραφικὰς παρατηρήσεις. Ὁ τρόπος ἐνάρξεως, ἡ διάρκεια καὶ ἡ λήξις τῆς περιόδου κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῆς κεραμικῆς μᾶλλον παρὰ ἐκ τῶν στρωματογραφικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν ἐπιχώσεων τῶν διαφορῶν θέσεων.

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

900 - 700 Π.Χ.

Ι. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ

Λείψανα τῆς γεωμετρικῆς περιόδου (900 - 700 π.Χ.) ἔχουν γνωσθῇ μέχρι σήμερον (1980) ἐκ τῶν κάτωθι 383 θέσεων (χάρτης V κατωτέρω) τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ι. Η ΠΕΙΡΟΣ

1. ΟΞΥΑ ΚΟΝΙΤΣΗΣ. Ὅστρακα χειροποιήτων, γραπτῶν ἀμαυροχρῶμων, γεωμετρικῶν ἀγγείων, τυχαίως εὑρεθέντα κατὰ τὴν κατασκευὴν ὁδοῦ εἰς τὴν θέσιν Κυρτὰ Σιάδια τῆς κοινότητος Ὁξυᾶς Κονίτισης, μνημονεύονται ἐν ΑΔ 1972 Χρον., 450. BCH 1977, 573.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ I.

2. ΒΙΤΣΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 1. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΑΔ 1968 Χρον., 291, 1970 Χρον., 308, 1972 Χρον., 402), τάφοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν νεκροταφείων, νοτίου (ΑΔ 1966 Χρον., 289 - 290, 1967 Χρον., 346 - 349, 1968 Χρον., 287 - 288, 1969 Χρον., 249 - 250) καὶ βορείου (ΑΔ 1971 Χρον., 334, 1972 Χρον., 444), ὡς καὶ χαλκοῦν εἰδῶλιον ἵππου. ΑΔ 1968 Χρον., 291.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α I, Β I, Γ II, Δ I.

3. ΔΩΔΩΝΗ. ΥΓ III Γ θέσις 15, ὑπομυκηναϊκὴ 5, πρωτογεωμετρικὴ 3. Ἐν ὅστρακον ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ γεωμετρικὰ μικρὰ χαλκᾶ εὑρήματα. Dodone, πίν. 49, 51. ΠΑΕ 1929, 119, 1931, 87 - 88, 1932, 50, 1958, 105, 1967, 45 - 46. ΑΔ 1963 Χρον., 149 - 150. BCH 1965, 777 - 778. Fibules, 106 - 107. Antike Kunst 1963, Beiheft 1, 47 - 48. GKG, 151 - 153. GGP, 367, 409. GG, 185 - 186, 378 (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ III, Δ II.

4. ΑΡΤΑ. Σκαφικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ κτηρίου τοῦ Ο.Τ.Ε. Ἄρτης, κατὰ τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ πρὸς τὴν

πλατεϊαν Ζέρβα, ἔφερον εἰς φῶς, κάτωθεν ἑλληνιστικῶν, κλασσικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν λειψάνων ἀνηκόντων προφανῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀμβρακίαν, στρῶμα γεωμετρικῶν χρόνων, περιέχον εἰσηγμένα κορινθιακὰ καὶ ἐγγύρια γεωμετρικὰ ὄστρακα τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. ΑΔ 1971 Χρον., 331 - 332. JHS 1972 AR, 15 - 16.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ IV.

II. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

5. ΤΣΑΟΥΣΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις 24, ὑπομυκηναϊκὴ 7, πρωτογεωμετρικὴ 6. Γεωμετρικὸν στρῶμα κατοικήσεως τοῦ οἰκισμοῦ, περιέχον τοπικὴν, ἀμαυρόχρωμον γραπτὴν καὶ ἐγγάρακτον, κεραμικὴν (PM, 32 - 33, 235) καὶ μικρὰ εὐρήματα (BSA 1923 - 25, 16), καὶ 42 περίπου τάφοι, ἐκ τῆς περιοχῆς νοτιῶς τοῦ οἰκισμοῦ (BSA 1918 - 19, 32 - 33, 36 - 37: δύο(:) τάφοι B, D, 1919 - 21, 1 - 33: δέκα πέντε τάφοι, 1923 - 25, 1 - 29: εἴκοσι δύο τάφοι. Antiqu. Journ., 1921, 209 - 211. JHS 1952, 119: τρεῖς τάφοι. Macedonia I, 248 - 351), δύο τῶν ὁποίων μνημονεύονται μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III B IV) κατωτέρω, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ πολυάριθμα μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ καὶ σιδήρου.

Μέρος II, Κεφ. IV, B II, Γ V, Δ III.

6. ΑΞΙΟΥΠΟΛΙΣ - ΒΟΧΕΜΙΤΣΑ. Σκαφαὶ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, τὸ ἔτος 1918 κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, βορείως τῆς Ἀξιουπόλεως (πρῶην Βοχεμίτσας), κειμένης ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ καὶ νοτιώτερον τῆς προηγουμένης θέσεως (χάρτης, Albania 1932, 41 εἰκ. 1), ἔφερον εἰς φῶς περὶ τοὺς 25 μικροὺς ὀρθογωνίους τάφους, καλυπτομένους διὰ πλακῶν, ἢ πίθους περιέχοντας ταφὰς νεκρῶν. Αἱ ταφαὶ αὗται συνωδεύοντο ἀπὸ χαλκᾶ κτερίσματα καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀπὸ μεμονωμένα πῆλινα ἀγγεῖα, τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς. Albania 1932, 40 - 61. DAG, 163, 208, 353.

Μέρος II, Κεφ. IV, B III, Γ VI, Δ IV.

7. ΑΞΙΟΧΩΡΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 26, ὑπομυκηναϊκὴ 9, πρωτογεωμετρικὴ 8. Πιθανὴ γεωμετρικὴ κατοίκησις τῆς θέσεως. PM, 39. LMTS, 142.
8. ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 9. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τοῦ λόφου 133, βορείως τῆς Ἀμφιπόλεως (ΠΑΕ 1964, 37 - 38, 1965, 50 -

52), καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ τῆς θέσεως Καστάς, κειμένης ἀνατολικῶς τοῦ λόφου 133, μνημονευόμενοι μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III B V) κατωτέρω ἀλλὰ περιέχοντες καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1971, 57 - 59, 1973, 50 - 54, 1974, 63 - 64, 1975, 69 - 71. Ἔργον 1977, 33 - 34.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β IV, Γ VII, Δ V.

9. ΚΑΣΤΑΝΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 27, ὑπομυκηναϊκὴ 10, πρωτογεωμετρικὴ 10. Τὰ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων μνημονευθέντα (πρωτογεωμετρικὴ θέσις 10) ἀνωτέρω στρώματα, τὰ περιέχοντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμικὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, πιθανῶς καλύπτουν χρονικῶς, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, καὶ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. BCH 1977, 602, 1978, 714, 1979, 586 - 587.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α II, Γ VIII.

10. ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ - ΠΑΤΕΛΙ. Βιβλιογραφία: BSA 1918 - 19, 30, 1926 - 27, 44. Albania 1932, 44 - 45. AE 1937, 512 - 515. PM, 100, 104, 106, 107 ὑπόσημ. 7, 108 ὑπόσημ. 3, 112, 113, 239, 240, 252. DAG, 163, 208, 253, 257. Macedonia I, 240 - 343 καὶ index: Ayios Panteleimon.

Χάρτης περιοχῆς, Albania 1932, 41 εἰκ. 1.

Ἔργασίαι τῶν Ῥώσων, πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τῶν Τούρκων, διὰ τὴν τοποθέτησιν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου, παρὰ τὸ χωρίον Ἅγιος Παντελεήμων (πρῶην Πάτελι) Φλωρίνης, κατὰ τὴν δυτικὴν ὁχθὴν τῆς Βεγορίτιδος λίμνης, ἔφερον εἰς φῶς τάφους ἐρευνηθέντας ἐν συνεχείᾳ, τὰ ἔτη 1898 καὶ 1899 ὑπὸ Ῥώσων ἀρχαιολόγων. Αἱ Ῥωσικαὶ αὗται ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν ἐν συνόλῳ 376 τάφους περιέχοντας 614 ἀγγεῖα καὶ πολλὰς ἑκατοντάδας μικρῶν ἀντικειμένων ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, σιδήρου, ἡλέκτρου, πηλοῦ, λίθου καὶ ξύλου, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν εὐρημάτων τούτων εὐρίσκονται εἰς τὸ Μουσεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀλλ' ὀλίγαι πληροφορίες περὶ τούτων ἔχουν δημοσιευθῇ. Albania 1932, 44 - 45. AE 1937, 512 - 515.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β V, Γ IX, Δ VI.

11. ΦΑΡΑΓΓΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 14. Τὰ ἐκ τῆς θέσεως μνημονευόμενα εὐρήματα τῆς πρώιμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, διὰ τὰ ὅποια ἐλλείπουν ἀκριβεῖς πληροφορίες, ἐνδέχεται νὰ ἀνήκουν καὶ εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. AD 1961 - 62 Χρον., 216. Macedonia I, 344.

12. ΑΜΥΝΤΑΙΟΝ. Πρωτογεωμετρική θέσις 15. Τὸ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενον (III Γ Χ) κατωτέρω μονόχρωμον ἀγγεῖον τῆς θέσεως, ἀνήκει χρονικῶς ἴσως εἰς τὴν περίοδον 1000 - 700 π.Χ. καὶ δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. BSA 1971, 354, 358. Macedonia I, 344.
13. ΑΕΤΟΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 16. Ἡ κεραμικὴ ἐκ τῶν ἀνεπαρκῶς γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως, τῶν μνημονευομένων μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Γ XI) κατωτέρω, ἔχει παραλληλισθῇ πρὸς τὴν γεωμετρικὴν κεραμικὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος καὶ δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216. BCH 1961, 773 - 775. Macedonia I, 344.
14. ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 19. Γεωμετρικὸν στρῶμα περιέχον εἰσηγμένην, θεσσαλικὴν καὶ εὐβοϊκῆς ἢ ἀττικῆς προελεύσεως, κεραμικὴν τῆς περιόδου 770 - 750 π.Χ. ΑΔ 1965 Χρον., 421. DAG, 75, 339. GG, 209.
Μέρος II, Κεφ. IV, Α III, Γ Χ, Δ VII.
15. ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΙΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 21. Οἱ πίθοι καὶ τὰ συνοδεύοντα αὐτοὺς ὄστρακα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου δὲν εἶναι σαφές, ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως, ἂν πρέπει νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τοὺς πρωτογεωμετρικοὺς ἢ τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΑΔ 1966 Χρον., 341 - 342.
16. ΒΕΡΟΙΑ. Πρωτογεωμετρική θέσις 25. Αἱ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμεναι ταφαὶ τῆς θέσεως (III Β VII) κατωτέρω εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνήκουν χρονικῶς καὶ εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΑΔ 1966 Χρον., 355 - 357. Macedonia I, 340.
17. ΚΡΕΠΕΝΗ. Ἐκ τοῦ χωρίου Κρεπενή, κατὰ τὴν ΝΑ ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Καστοριᾶς, ἔχουν ἀναφερθῇ δύο τοπικῆς παραγωγῆς γεωμετρικά γραπτὰ ἀγγεῖα, τυχαίως εὑρεθέντα. ΑΔ 1967 Χρον., 416, πίν. 310 β. BSA 1971, 356 ὑποσημ. 5.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XI.
18. ΒΕΡΓΙΝΑ. Πρωτογεωμετρική θέσις 27. Περὶ τοὺς 13 ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου ἀνασκαφέντων τύμβων (Βεργίνα, 274 - 279) καὶ ἄδηλος ἀριθμὸς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Πέτσα ἐρευνηθέντων (ΑΔ 1961 - 62 Μελέται, 218 - 288, 1963 Χρον., 217 - 232) ἢ βραδύτερον εὑρεθέντων

τύμβων (ΑΕ 1969 Χρον., 13 - 14. ΑΔ 1971 Χρον., 408, 411 - 412) ἀνήκουν εἰς τὸν 9ον καὶ 8ον π.Χ. αἰῶνα.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β VI, Γ XII, Δ VIII.

19. ΕΞΟΧΗ. Εἰς τὴν θέσιν Κουρσονά, πλησίον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τοῦ χωρίου Ἐξοχή Κοζάνης, εὑρέθη «κιβωτιόσχημος», ἐκ πλακῶν σχηματιζόμενος, τάφος, περιέχων ἀμαυρόχρωμον γραπτὴν πρόχουν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. ΑΔ 1971 Χρον., 408. BSA 1971, 356 ἀριθ. 14.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β VII, Γ XIII, Δ IX.
20. ΠΛΑΤΑΝΙΑ - ΜΠΟΥΜΠΟΥΣΤΙ. ΥΕ III Γ θέσις 34, ὑπομυκηναϊκὴ 17, πρωτογεωμετρικὴ 29. Ἐν γεωμετρικὸν ὄστρακον. BSA 1926 - 27, 174 εἰκ. 29 ἀριθ. 5.
21. ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 33. Χαλκοῦν μικρὸν κόσμημα, μνημονευόμενον εἰς τὴν σχετικὴν ἀνακοίνωσιν ὡς ἀνήκον εἰς τοὺς πρὸ τοῦ 700 π.Χ. χρόνους καὶ περιγραφόμενον μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν μικρῶν εὐρημάτων (III Δ XVI) κατωτέρω. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216 ἀριθ. 1.
22. ΤΣΟΥΤΥΛΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 34. Ἡ τοπικοῦ χαρακτήρος κεραμικὴ τοῦ οἰκισμοῦ (ΠΑΕ 1935, 49 - 50) καὶ τοῦ τάφου 13 τῆς θέσεως Σιανίτσι (ΠΑΕ 1937, 71) ἀνήκει ἐνδεχομένως χρονικῶς εἰς τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον (BSA 1971, 353) καὶ ἡ θέσις δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. Macedonia I, 346 - 347.
23. ΑΞΙΟΚΑΣΤΡΟΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 35. Τὰ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενα μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως (III Δ XVIII) κατωτέρω, τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, δὲν ἀποκλείεται χρονικῶς νὰ ἀνήκουν καὶ εἰς τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον καὶ ἡ θέσις νὰ πρέπη νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 214, πίν. 253 α.
24. ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 37. Ἡ ἀμαυρόχρωμος γραπτὴ πρόχους ἐκ τῆς θέσεως, ἡ περιγραφομένη μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Γ XXVII) κατωτέρω, καὶ ἡ λοιπὴ μετ' αὐτῆς ἀνακοινωθείσα γραπτὴ κεραμικὴ χρονολογοῦνται εἰς τὴν περίοδον 1000 - 700 π.Χ. καὶ δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. BSA 1971, 354, 356 ἀριθ. 11.

25. ΖΟΥΖΟΥΛΗ. Πρωτογεωμετρική θέσις 40. Τὰ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενα (III Γ XXX) κατωτέρω τέσσαρα γραπτὰ ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως εἶναι πιθανὸν χρονικῶς νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον. BSA 1971, 354, 356 ἀριθ. 16 πίν. 59 ἀριθ. 16.
26. ΚΤΕΝΙΟΝ. Πρωτογεωμετρική θέσις 41. Τὰ ὑπὸ ιδιώτου παραδοθέντα δύο ἀγγεῖα καὶ τρία χαλκᾶ εὐρήματα τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, τὰ περιγραφόμενα μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Γ XXXI καὶ Δ XX) κατωτέρω, πιθανῶς πρέπει νὰ μνημονευθῶν καὶ ἐνταῦθα. ΑΔ 1968 Χρον., 349.
27. ΑΙΑΝΗ. Πρωτογεωμετρική θέσις 42. Οἱ τάφοι, ἡ κεραμικὴ καὶ τὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν πέντε τοποθεσιῶν παρὰ τὸ χωρίον Αἰανὴ Κοζάνης, τὰ περιγραφόμενα μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Β XIV, Γ XXXII καὶ Δ XXI) κατωτέρω, χρονικῶς εἶναι πιθανὸν νὰ καλύπτουν καὶ τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους τῆς περιοχῆς καὶ ἡ θέσις πρέπει νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 216, 1968 Χρον., 349, 1969 Χρον., 331 - 332. ΑΑΑ 1968, 244 - 246. BSA 1971, 353 - 361.
28. ΧΡΩΜΙΟΝ. Πρωτογεωμετρική θέσις 43. Τὰ τρία μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενα ἀγγεῖα τῆς θέσεως (III Γ XXXIII) κατωτέρω χρονολογικῶς ἀνήκουν ἴσως καὶ εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους καὶ ἡ θέσις δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. BSA 1971, 353 - 354, 357.
29. ΡΥΜΝΙΟΝ. Πρωτογεωμετρική θέσις 44. Τὰ δύο μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων μνημονευόμενα (III Γ XXXIV) ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως χρονικῶς καλύπτουν πιθανῶς καὶ τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους καὶ ἡ θέσις δύναται νὰ μνημονευθῇ καὶ ἐνταῦθα. ΑΔ 1968 Χρον., 249. BSA 1971, 357.

III. Θ Ρ Α Κ Η

30. ΕΡΓΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 36, ὑπομυκηναϊκὴ 21, πρωτογεωμετρική 47. Πολλὰ ἐπιφανειακά ὄστρακα τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, χωρὶς νὰ περιγράφωνται ὁμως ἢ νὰ εἰκονίζωνται. ΠΕΘ, 83.

IV. Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

31. ΟΜΟΛΙΟΝ. Πρωτογεωμετρική θέσις 48. Μικροί, ὀρθογώνιοι μὲ κτιστὰ τοιχώματα τάφοι, κενοὶ περιεχομένου ἀλλ' ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν θεωρούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος ὡς ἀνήκοντες εἰς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΠΑΕ 1911, 287 - 288.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β VIII.

32. ΓΟΝΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 39. Ἀψιδοειδῆς ναὸς τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως (ΠΑΕ 1910, 253, 1911, 315 - 317. GBGZ, O 30 - O 31) καὶ πιθανοὶ τάφοι ἐπὶ τοῦ λόφου Μπεσίκ-τεπέ, νοτίως τῆς ἀκροπόλεως. ΠΑΕ 1910, 246, 248 - 251. DAG, 205, 409.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α IV, Β IX.

33. ΔΟΜΕΝΙΚΟ - ΧΥΡΕΤΙΑΙ. Παρὰ τὸ χωρίον Ῥαδοσίβια, μεταξὺ Ἐλασσόνοιο καὶ Δομενίκου, ὁ Ἀρβανιτόπουλος παρετήρησε τύμβον, προχέιρως ὑπὸ τυμβωρύχων ἀνασκαφέντα καὶ περιέχοντα 4 - 5 μικροὺς θολωτοὺς τάφους τῆς γεωμετρικῆς ἴσως περιόδου, συντόμως μνημονευόμενους ὑπ' αὐτοῦ. ΠΑΕ 1914, 168. DAG, 154, 195, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β X.

34. ΣΥΚΟΥΡΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 43, πρωτογεωμετρική 52. Ὑστρακα πρωίμων καὶ μέσων γεωμετρικῶν χρόνων. Magulén um Larisa, 69 - 71.

35. ΜΑΡΜΑΡΙΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 46, πρωτογεωμετρική 53. Οἱ ἔξ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενοι (III Β XX) κατωτέρω θολωτοὶ τάφοι, κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς εὑρεθεῖσαν κεραμικήν, ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρι τῶν πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1930 - 31, 1 - 55. GGP, 150 - 155, 158 - 160, 410.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XI, Γ XIV, Δ X.

36. ΑΡΓΙΣΣΑ - ΓΚΡΕΜΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 49, ὑπομυκηναϊκή 26, πρωτογεωμετρική 55. Κεραμική τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. AA 1955, 216 εἰκ. 15. Θεσσαλικά 1960, 25 - 28. GGP, 159, 410.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XV.

37. ΠΛΑΤΥΚΑΜΠΟΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 57. Ἐν τεμάχιον χείλους κρατῆρος μέσων γεωμετρικῶν χρόνων ἐν τῇ Συλλογῇ τῆς ἐν Ἀθήναις Βρεταννικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. GGP, 161 ὑπόσημ. 1, 410.

38. ΝΕΑ ΛΕΥΚΗ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Νέα Λεύκη, ΝΑ τῆς Λαρίσης, προέρχεται τεμάχιον κοτύλης - πυξίδος ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων τῆς Συλλογῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Βρεταννικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. GGP, 161 ὑπόσημ. 1, 410.

39. ΚΡΑΝΝΩΝ. Ἀνασκαφή, ὑπὸ τοῦ Χουρμουζιάδη τὸ ἔτος 1969, ἐνὸς ἐκ 16 ὑπαρχόντων τύμβων δυτικῶς τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Κρανῶνος, περιέχοντος ταφὰς τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἔφερεν εἰς φῶς καὶ δύο γεωμετρικά ἀγγεῖα μεταφερθέντα, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, προφανῶς μετὰ τῶν χωμάτων ἐκ παρακειμένης θέσεως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ τύμβου. ΑΔ 1970 Χρον., 280, πίν. 237 β.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XVI.

40. ΚΕΡΑΣΙΑ - ΛΕΣΤΙΑΝΗ. Παρὰ τὸν συνοικισμὸν Λέστιανη, ἐγγὺς τοῦ χωρίου Κερασιά ἐπὶ τοῦ Πηλίου, ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἠρεύνησε τὸ ἔτος 1911 τρεῖς μικροὺς θολωτοὺς τάφους, περιέχοντας ὁστὰ ζώων, ἐκ τοῦ δρόμου ἐνὸς τῶν ὁποίων συνελέγησαν τεμάχια «ἀβαφοῦς τροχηλάτου ἀγγείου ἀδήλων χρόνων, πιθανῶς γεωμετρικῶν». ΠΑΕ 1911, 292 - 294. DAG, 155, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XII.

41. ΦΕΡΑΙ - ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 51, ὑπομυκηναϊκὴ 28, πρωτογεωμετρικὴ 61. Ἐκ τῶν 40 δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένων τάφων τῆς θέσεως, τῶν εὑρεθέντων ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Θαυλίου Διός, τινὲς τῶν ὁποίων περιεῖχον καὶ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ ἐμνημονεύθησαν (πρωτογεωμετρικὴ θέσις 61) ἤδη, οἱ περισσότεροι ἀνήκουν εἰς γεωμετρικοὺς χρόνους. Υ. Béquignon, Rech. Arch. à Phères, 50 - 55. DAG, 154, 206, 275, 278, 383, 398.

Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἐπίσης ἐκ τῆς θέσεως ἔχει γνωσθῇ ἀποθέτης τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑνοδίας Ἀρτέμιδος, περὶ τὰ 11,50 μ. νοτιώτερον τοῦ ἱεροῦ τοῦ Θαυλίου Διός, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται πολλὰ ἑκατοντάδες χαλκῶν, σιδηρῶν καὶ πηλίνων μικρῶν ἀντικειμένων. Υ. Béquignon, Rech. Arch. à Phères, 57 - 74. Fibules, 291 - 292. GKG, 215, 218 - 219. GG, 207 - 209.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XIII, Γ XVII, Δ XI.

42. ΙΩΛΚΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 52, ὑπομυκηναϊκὴ 29, πρωτογεωμετρικὴ 62. Ὁ θολωτὸς τάφος Καπακλῆ - Πασπαλιᾶς, ὁ περιγραφόμενος μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Β XXVI, 4) κατωτέρω, περιεῖχεν

ἄφθονον γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΕ 1914, 141. GGP, 158 - 163. DAG, 154, 205, 236.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XIV, Γ XVIII, Δ XII.

43. ΣΕΣΚΛΟΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 63. Δύο συστάδες θολωτῶν γεωμετρικῶν τάφων, ἀνακαλυφθέντων καὶ συντόμως μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ Τσουντα (Δ - Σ, 75, 115), καὶ πέντε γεωμετρικοὶ θολωτοὶ τάφοι, ἐρευνηθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρβανιτοπούλου καὶ εὕρισκόμενοι μεταξὺ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Σέσκλου καὶ τοῦ ἀνατολικώτερον κειμένου Πύργου, ἐκ πολλῶν ὑπαρχόντων εἰς τὴν περιοχὴν (ΠΑΕ 1911, 294 - 300, 1965, 7 ὑπόσημ. I), ἔχουν γνωσθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν καὶ ἐμνημονεύθησαν μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (πρωτογεωμετρικὴ θέσις 63) ἤδη, ἀνωτέρω.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XV, Γ XIX, Δ XIII.

44. ΔΙΜΗΝΙΟΝ. Ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1914 μικρὸν γεωμετρικόν, ψευδοθολωτὸν ὀρθογώνιον τάφον, κείμενον ἐγγὺς τοῦ ἑνὸς τῶν δύο γνωστῶν μυκηναϊκῶν θολωτῶν τάφων (ΠΑΕ 1901, 37 - 39. Δ - Σ, 27 - 28, 125, 150 - 156, πίν. II) καὶ περιέχοντα δύο ταφὰς συνοδευόμενας ἀπὸ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ δύο χαλκᾶ μαχαίρια. ΑΕ 1914, 141. DAG, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XVI, Γ XX, Δ XIV.

45. ΜΗΛΕΑΙ. Ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἀνέφερε τὴν ὑπαρξίν θολωτῶν, γεωμετρικῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τάφων παρὰ τὸ χωρίον τοῦ Πηλίου Μηλέαι, ἓνα τῶν ὁποίων συλημένον ἠρεύνησεν, μνημονεῦει δὲ τὴν ὑπαρξίν καὶ ἄλλων ὁμοίων τάφων εἰς ἄλλας θέσεις τῆς περιοχῆς κατὰ πληροφίας τῶν χωρικῶν. ΠΑΕ 1906, 125 - 126, 1910, 226 - 227. DAG, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XVII.

46. ΦΑΡΣΑΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 54, ὑπομυκηναϊκὴ 31, πρωτογεωμετρικὴ 66. Ἐννέα γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Φετιχ Τζαμί. ΠΑΕ 1955, 145 - 146.

47. ΑΡΓΑΛΑΣΤΗ. Ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἀναφέρει ὅτι, κατὰ πληροφίας, παρὰ τὸ χωρίον Πάις, εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρων ἀπὸ τῆς Ἀργαλαστῆς, ὑπάρχει, ἐν τῇ θέσει Παλαιόκαστρον, θολωτὸς τάφος. ΠΑΕ 1910, 221. DAG, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XVIII.

48. ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 67. Γεωμετρική κεραμική ἐκ τῆς τάφρου 2, ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τῆς ἀκροπόλεως (Θεσσαλικά 1959, 37. ΑΔ 1960 Χρον., 170), μὴ περιγραφομένη.

49. ΦΘΙΩΤΙΑΕΣ ΘΗΒΑΙ. Πρωτογεωμετρική θέσις 68. Γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ πιθανῶς μικρὰ ἀντικείμενα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἐκ πολλῶν εὑρεθέντων εἰς τὸ τρίτον στρῶμα τῆς ἀνασκαφῆς, τὸ ὁποῖον κυρίως ἀνήκει εἰς τοὺς ἀρχαίκοις χρόνους. ΠΑΕ 1907, 168, 1908, 180. Ρ - Τ, 166.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXI, Δ XV.

50. ΠΡΟΕΡΝΑ. Βιβλιογραφία: Δ - Σ, 17. Ρ - Τ, 11 ἀριθ. 104. F. Stählin, Das Hell. Thess., 157 - 158. BCH 1924, 357 - 359. GAMS, 163 ἀριθ. 549. ΑΔ 1965 Χρον., 318 - 319, 1966 Χρον., 249 - 252.

Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Προέρνης, γνωστῆς ὡς Γυναικόκαστρον, παρὰ τὸ χωρίον Νέον Μοναστήριον Φθιώτιδος, κατὰ τὰ νότια ὅρια τῆς Θεσσαλίας, ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα προϊστορικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, ὃ δὲ R. Hope Simpson χαρακτηρίζει τὴν θέσιν ὡς γεωμετρικὴν χωρὶς πλείονας πληροφορίας διὰ τὴν περίοδον. GAMS, 163 ἀριθ. 549.

51. ΦΙΛΙΑ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 179, 1963 Χρον., 135 - 139, 1964 Χρον., 244 - 249, 1965 Χρον., 311 - 313, 1967 Χρον., 295 - 296. BCH 1964, 780, 1967, 703 - 708. AM 1976, 23 - 30. GMB, (index: Philia). GGP, 410. GG, 207 - 209, 328, 333, 379.

Ἐρευναι τοῦ Θεοχάρη, τὰ ἔτη 1961 - 1966, εἰς τὴν θέσιν Χαμάμα τοῦ χωρίου Φίλια Καρδίτσης, περὶ τὰ 8 χιλιόμετρα νοτίως τῶν Σοφάδων καὶ ἐγγὺς τοῦ ἀρχαίου Κιερίου (F. Stählin, Das Hell. Thess., 130 - 132), ἔφερον εἰς φῶς ἄνωθεν ΥΕ III Β στρώματος (ΑΔ 1963 Χρον., 138, 1964 Χρον., 246, 1967 Χρον., 295) ὑστερογεωμετρικὸν καὶ ἀρχαϊκὸν στρῶμα περιλαμβάνον, πλὴν ὀλίγων γεωμετρικῶν ὀστράκων (ΑΔ 1964 Χρον., 246 πίν. 290 γ, 1965 Χρον., 312, 1967 Χρον., 297), χιλιάδας μικρῶν εὑρημάτων, ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου κυρίως ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ὕλων (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 179, 1963 Χρον., 138, 1964 Χρον., 247: 1362 ἀντικείμενα, 1965 Χρον., 312: 500 ἀντικείμενα, 1967 Χρον., 296: 750 ἀντικείμενα), προερχομένων ἐξ ἀποθετῶν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἰωνίας Ἀθηνᾶς, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, ὡς καὶ λείψανα τῶν ἐπομένων περιόδων μέχρι τῶν χριστιανικῶν χρόνων. ΑΔ 1961 - 62 - 1967 ἔ.ἀ.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXII, Δ XVI.

52. ΑΝΩ ΔΡΑΝΙΣΤΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1911, 351 - 353. RE Suppl. VI, 610. GAMS, 163 ἀριθ. 548.

Χάρτης, F. Stählin, Das Hell. Thess., ἐκτὸς κειμένου.

Κατὰ τὴν νότιον κλιτὺν τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Κτιμένης (F. Stählin, Das Hell. Thess., 148 - 150), ΝΔ τῆς κοινότητος Ἐνω Δρανίστας (νῦν Κτιμένης) καὶ δυτικῶς τοῦ Δομοκοῦ, ὁ Ἀρβανιτόπουλος ἀνέσκαψε, τὸ ἔτος 1911, θολωτὸν τάφον περιέχοντα ἐπὶ τοῦ δαπέδου τῆς θόλου ὁστᾶ 31 νεκρῶν, ἐπὶ τόπου καέντων κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, ἐν ᾧ ἄλλα ὁστᾶ ἀνθρώπων εἶχον συλλεγῇ ἐν ἀταξίᾳ ἐντὸς δύο λάκκων ἀνοιγέντων εἰς τὸ δάπεδον τῆς θόλου. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα, συντόμως μνημονευόμενα, συνώδεον τοὺς νεκροῦς. ΠΑΕ 1911, 351 - 353. DAG, 155, 205.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XIX, Γ XXIII, Δ XVII.

53. ΑΛΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 69. Εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον ἀνήκουν 10 - 11 τύμβοι, εὐρεθέντες βορείως τῆς ἀκροπόλεως (BSA 1911 - 12, 1, εἰκ. 1: Α - Κ), ἐκ τῶν ὁποίων 4 - 5 (Ε - Η) ἀνεσκάφησαν μερικῶς ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν ἢ ἤλθον εἰς φῶς κατὰ τὴν καλλιέργειαν. Εἰς τούτων (τύμβος Α) ἠρευνήθη συστηματικῶς καὶ περιεῖχε ταφάς εἰς ἀνώτερον στῶμα καὶ καύσεις νεκρῶν κατὰ τὴν βάσιν, συνοδευόμενας ἀπὸ κεραμικὴν μέσων ἢ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καλυπτομένας δὲ διὰ ποταμίων λίθων καὶ πλακῶν. BSA 1911 - 12, 2 - 3, 8 - 29. GGP, 161 - 168. DAG, 205, (index). GG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XX, Γ XXIV, Δ XVIII.

54. ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 32, πρωτογεωμετρικὴ 70. Εἰς τοὺς πρώιμους γεωμετρικοὺς χρόνους ἀνήκει ὁ τάφος Α, ἐκ τῶν τριῶν γνωστῶν τῆς θέσεως. BSA 1906 - 7, 321 - 324. Ρ - Τ, 209 - 213. PGP, 149 - 150. GGP, 151 - 153, 410. DAG, 205 (καὶ index). GG, 43, 51, 374

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXI, Γ XXV, Δ XIX.

55. ΝΕΟΧΩΡΑΚΙ. Βιβλιογραφία: AM 1906, 29 - 30. F. Stählin, Das Hell. Thess., 177. BCH 1958, 754.

Εἰς τὴν τοποθεσίαν Καμήλα ἢ Μάρμαρα, νοτίως τοῦ χωρίου Νεοχωράκι Ἀλμυροῦ, ἔχει πρὸ πολλοῦ γνωσθῇ μικρὸς γεωμετρικὸς ναὸς μετὰ περιβόλου, ἐνδεχομένως τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς, καὶ γεωμετρικά τινα μικρὰ εὐρήματα. AM 1906, 29 - 30. BCH 1958, 754.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α V, Δ XX.

V. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

A. ΦΘΙΩΤΙΣ

56. ΠΛΑΤΑΝΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 56. "Εν ἐπιφανειακὸν γεωμετρικὸν ὄστρακον σκύφου, κοσμούμενον διὰ μαϊάνδρου, τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. GAMS, 141 ἀριθ. 474.

B. ΑΙΤΩΛΙΑ - ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

57. ΜΑΛΕΒΡΟΣ. Ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τοῦ χωρίου Μαλεβρὸς Τριγωνίδος προέρχεται χαλκοῦν γεωμετρικὸν ἐγχάρακτον ψέλιον τοῦ Μουσείου Ἀγρινίου. Ἔργον 1977, 205.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XXI.

58. ΘΕΡΜΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 60, ὑπομυκηναϊκὴ 34, πρωτογεωμετρικὴ 74. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΑΕ 1900, 179 - 181. ΑΔ 1915, 242 - 252. GKG, 240 - 242. GBGZ, O 14 - O 16) καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΕ 1900, 178. ΑΔ 1915, 227, 228, 249 - 250, 270 - 274. GKG, 240.
Μέρος II, Κεφ. IV, A VI, Δ XXII.

59. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 75. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀγγελοκάστρου προέρχονται ἔν ἡ δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Ἀγρινίου. ΑΔ 1968 Χρον., 277, 1971 Χρον., 321 - 322.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXVI.

60. ΠΑΛΑΙΟΜΑΝΙΝΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 76. Τὸ περιεχόμενον τῶν μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφομένων (III B XXXII) κατωτέρω ταφικῶν πίθων ἐκ τῆς θέσεως ἐν πολλοῖς ἀνήκει εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 184 - 185, 1967 Χρον., 323. GGP, 223 - 228, 409. DAG, 86, 211. GG, 185, 378.
Μέρος II, Κεφ. IV, B XXII, Γ XXVII, Δ XXIII.

61. ΑΣΤΑΚΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 22 - 23 ἀριθ. 6), προέρχεται γεωμετρικὸν ὄστρακον τῆς Συλλογῆς τῆς Βρετανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. BSA 1931 - 32, 239, εἰκ. 20 ἀριθ. 3. GGP, 227 ὑπόσημ. 6, 409.

62. ΚΑΛΛΙΟΝ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1971 Χρον., 282, 1972 Χρον., 375 - 384. BCH 1977, 579 - 582.

Παρὰ τὸν ἡρειπωμένον ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἐγγὺς τοῦ Καλλίου (πρώην Βελοῦχοβο), εὐρέθησαν, κατὰ τὴν κατασκευὴν ἀγρο-

τικῆς ὁδοῦ, ὀρθογώνιοι δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι, ἐξ ἑνὸς τῶν ὁποίων προέρχονται δύο χαλκαῖ ὀκτώσχημοι πόρπαι, γεωμετρικῶν χρόνων, παραδοθεῖσαι ὑπὸ χωρικοῦ. ΑΔ 1972 Χρον., 384.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXIII, Δ XXIV.

63. ΠΛΕΥΡΩΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 79. Ἐν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον ἐκ τῶν χωμάτων ἀρδευτικῆς τάφρου, εὐρεθὲν δυτικῶς τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ τάφου 4, καὶ ἐλάχιστα γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ προχείρου ἀνασκαφῆς νοτιώτερον τοῦ τάφου τούτου. ΑΔ 1971 Χρον., 326 - 327.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXVIII.

64. ΑΛΙΚΥΡΝΑ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1971 Χρον., 325 - 326, 1972 Χρον., 439.
BCH 1977, 579.

Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος λόφου κειμένου ΒΑ τοῦ Μεσολογίου παρὰ τὴν θέσιν Χίλια Σπίτια, ἥτις ταυτίζεται πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἀλικύρνης, ἡρευνήθη τὸ ἔτος 1971 κιβωτιόσχημος, συλημένος ἐν μέρει, τάφος περιέχων τρεῖς νεκροὺς καὶ γεωμετρικὰ τινα μικρὰ χαλκᾶ εὐρήματα. ΑΔ 1972 Χρον., 439.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXIV, Δ XXV.

65. ΚΑΛΥΔΩΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 80. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. GAMS, 91 ἀριθ. 311.

66. ΚΡΥΟΝΕΡΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 23 ἀριθ. 8), ἔχουν ἀναφερθῇ γεωμετρικοὶ τάφοι καὶ ὄστρακα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. BSA 1931 - 32, 239, εἰκ. 20. DAG, 211. GGP, 232 ὑποσημ. 2, 409.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXV, Γ XXIX.

Γ. ΦΩΚΙΣ - ΛΟΚΡΙΣ

67. ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 81. Καταστραφέντες γεωμετρικοὶ τάφοι, ἐξ ὧν προέρχονται χαλκᾶ γεωμετρικὰ μικρὰ εὐρήματα τῆς Συλλογῆς Λαμίας. ΑΔ 1963 Χρον., 144, 1964 Χρον., 242.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XXVI.

68. ΑΝΑΒΡΑ. Παρὰ τὸ χωρίον Ἀνάβρα, νοτίως τῶν Θερμοπυλῶν, εὐρέθησαν κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν τὸ ἔτος 1959 γεωμετρικὰ χαλκᾶ μικρὰ ἀντικείμενα τῆς Συλλογῆς Λαμίας, προερχόμενα πιθανῶς ἐξ ἱεροῦ. ΑΔ 1964 Χρον., 242. BCH 1977, 589.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XXVII.

69. ΚΑΛΑΠΟΔΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 63, ὑπομυκηναϊκή 35, πρωτογεωμετρική 82. Γεωμετρικῶν χρόνων τοῖχοι, κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα. AAA 1975, 1 - 24. BCH 1975, 636 - 637, 1976, 644, 1977, 582 - 584.
Μέρος II, Κεφ. IV, A VII, Γ XXX, Δ XXVIII.
70. ΡΕΓΓΙΝΙΟΝ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ῥεγγίνιον προέρχεται χαλκοῦν γεωμετρικὸν ἱππάριον τῆς Συλλογῆς Λαμίας, παραδοθὲν ὑπὸ χωρικοῦ. ΑΔ 1972 Χρον., 330.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XXIX.
71. ΛΙΒΑΝΑΤΕΣ. ΥΕ III Γ θέσις 65. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ ἀβεβαίου χρονολογίας μικροὶ δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι. GAMS, 138 ἀριθ. 466.
72. ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ. ΥΕ III Γ θέσις 67, πρωτογεωμετρική 84. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ὑστέρων πρωτογεωμετρικῶν ἢ πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων (GAMS, 137 ἀριθ. 465). Μετὰ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως δύνανται νὰ μνημονευθοῦν 8 γεωμετρικοὶ τάφοι, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, εὑρεθέντες τυχαίως τὸ ἔτος 1981 παρὰ τὸ χωρίον Τραγάνα καὶ ἀναγγελθέντες ὑπὸ τοῦ ἡμερησίου τύπου. Ἐφημερίς: «Τὰ Νέα» 25-9-81 σ. 1, 2.
73. ΕΛΑΤΕΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 24 - 25 ἀριθ. 12), εἶναι γνωστὸν ἓν γεωμετρικὸν ὄστρακον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ναοῦ τῆς Κραναιᾶς Ἀθηνᾶς. P. Paris, Elatée (1892), 284 εἰκ. 22. EMF, 134. Delphes V, 133.
74. ΚΩΡΥΚΕΙΟΝ. Γαλλικαὶ ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1970 - 1971 εἰς τὸ Κωρύκειον ἄντρον, ἄνωθεν τῆς Τιθορέας ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ, ἔφερον εἰς φῶς μεταξὺ ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ γεωμετρικὸν χαλκοῦν ἱππάριον. BCH 1972, 908 εἰκ. 27.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XXX.
75. ΛΑΡΥΜΝΑ. Πρωτογεωμετρική θέσις 85. Ἐν ἐπιφανειακὸν γεωμετρικὸν ὄστρακον. GAMS, 120 ἀριθ. 413.
76. ΑΜΦΙΣΣΑ. Ἐκ τάφων, ἀνακαλυφθέντων κατὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ κτηρίου Τηλεπικοινωνιῶν Ἀμφίσσης τὸ ἔτος 1959, προέρχονται ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Δελφῶν, ἐκ τυχαίως δὲ εὑρεθέντος τάφου, εἰς τὴν συνοικίαν Χάρμαινα παρὰ τὸ φρούριον τῆς Ἀμφίσσης, ἦλθον εἰς φῶς χρυσᾶ καὶ χαλκᾶ (εἰκ. 18: 39, 40) γεωμετρικὰ κοσμήματα

τοῦ αὐτοῦ Μουσείου. ΑΔ 1963 Χρον., 130. DAG, 102 ὑποσημ. 2, 160, 207. GGP, 366, 410.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXVI, Γ XXXI, Δ XXXI.

77. ΔΕΛΦΟΙ. ΥΕ III Γ θέσις 69, ὑπομυκηναϊκὴ 38, πρωτογεωμετρικὴ 86. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (BCH 1935, 276, 1950, 320 - 328, 1961, 338 - 352. RA 1938 (II), 210 - 215. GBGZ, Ο 64), ταφαὶ (BCH 1935, 276 - 278, 1937, 44, 50 - 52. Delphes V, 133. DAG, 207), κεραμικὴ (Delphes V, 133 - 140. RA 1938 (II), 210 - 227. BCH 1938, 317 - 322, 1944 - 45, 36 - 37, 1950, 322 - 328, 1961, 328, 338 - 352. GGP, 98, 103, 226, 228, 341, 353, 366, 411) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Delphes V, 27 - 32, 207 - 246. BCH 1937, 50 - 52, 1938, 307 - 317, 1944 - 45, 38 - 51, 1972, 902 εἰκ. 22, 1973, 512 - 514. GKG, (index). GG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α VIII, Β XXVII, Γ XXXII, Δ XXXII.

78. ΑΝΤΙΚΥΡΑ - ΜΕΔΕΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 72, ὑπομυκηναϊκὴ 41, πρωτογεωμετρικὴ 88. Γεωμετρικοὶ τάφοι, λάκκοι ἔχοντες ἐνίοτε τὰς πλευρὰς ἐκ τοιχαρίων καὶ πίθοι, περιέχοντες ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1907, 111 - 112. ΑΔ 1964 Χρον., 224. Médeon, 31, 59 - 74. DAG, 207. GGP, 411. GG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXVIII, Γ XXXIII, Δ XXXIII.

Δ. ΒΟΙΩΤΙΑ

79. ΜΑΥΡΟΝΕΡΙ. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται ἀμφορεὺς μέσων γεωμετρικῶν χρόνων τοῦ Μουσείου Χαιρωνείας. GGP, 199, 411, πίν. 43 e. Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXXIV.
80. ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιότερων προῖστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 98 ἀριθ. 32), ἔχει ἀναφερθῇ ἐν ἐπιφανειακὸν ὄστρακον πρῶμων γεωμετρικῶν χρόνων. GAMS, 118 ἀριθ. 405.
81. ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 73, ὑπομυκηναϊκὴ 42, πρωτογεωμετρικὴ 89. Γεωμετρικοὶ τάφοι, ἀνεπαρκῶς γνωστοί, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. Orchomenos I, 83. AM 1910, 35. ΑΔ 1917, 31 ὑποσημ. 1. PGP, 198, 318. GGP, 197 - 199, 411. DAG, 158, 207. Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXIX, Γ XXXV, Δ XXXIV.
82. ΒΡΑΝΕΖΙ - ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 90. Ὁ μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων περιγραφόμενος (III Β XLIII) κατωτέρω

τύμβος καὶ τὸ περιεχόμενον τούτου κατὰ πλεονασμὸν ἀνήκουν εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους. GGP, 197 - 199, 411. DAG, 69 - 70, 158 - 159, 195, 207, 292 ὑποσημ. 46. GG, 38 - 39, 86, 374.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXX, Γ XXXVI, Δ XXXV.

83. ΑΝΘΗΔΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 74. Ἐπιφανειακά ὑστερογεωμετρικά ὄστρακα. GAMS, 128 - 129 ἀριθ. 437.

84. ΠΤΩΟΝ. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πτώου, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 118 ἀριθ. 63), ἔχουν ἀναφερθῇ προσέτι γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. J. Ducat, *Les Kouroi du Ptoion*, Paris 1971, 49 - 65.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XXXVII, Δ XXXVI.

85. ΡΙΤΣΩΝΑ. Βιβλιογραφία: BSA 1907 - 8, 226 - 318. JHS 1909, 308 - 353, 1910, 336 - 356, 1933, 171. DAG, 157, 207, 268. GGP, 200, 411. P.N. Ure, *Aryballoi and Figurines from Rhitsona in Boiotia*, Cambridge 1934 (= Rhitsona), 17, 88.

Ἐκ πολυαρίθμων τάφων ἀνασκαφέντων τὰ ἔτη 1907 - 1909 ὑπὸ Ἀγγλῶν ἐρευνητῶν παρὰ τὸ χωρίον Ῥιτσῶνα, εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Μυκαλησοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι καλύπτουν χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων, δύο τοῦλάχιστον (ἀριθ. 1 καὶ 134) ἀνήκουν εἰς τοὺς ὑστέρους γεωμετρικοὺς χρόνους. JHS 1910, 341 - 342, 1933, 171. Rhitsona, 14, 17 - 18. DAG, 207. GGP, 200, 411.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXI, Γ XXXVIII.

86. ΑΥΛΙΣ. Λεῖψανα καμπυλογράμμου οἰκοδομήματος ὑπὸ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ κεραμικὴ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1959, 28 - 29. BCH 1960, 762 - 763.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α IX, Γ XXXIX.

87. ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 43, πρωτογεωμετρικὴ 91. Γεωμετρικῶν χρόνων λείψανα ναοσχήμου οἰκοδομήματος κατὰ τὸν δυτικὸν μυχὸν τῆς Παραλίμνης (AAA 1971, 325 - 326. ΑΔ 1972 Χρον., 316), τάφοι ἐκ τῆς αὐτῆς τοποθεσίας (ΑΔ 1972 Χρον., 316, 1973 Χρον., 266) καὶ ἐκ τῆς νοτιώτερον κειμένης θέσεως Καμηλόβρυση (ΑΔ 1966 Χρον., 198 - 201, 1971 Χρον., 215 - 217), κεραμικὴ (ΑΔ 1966 Χρον., 201, 1971 Χρον., 217 πίν. 188, 1973 Χρον., 266. AAA 1971, 326) καὶ μικρὰ εὐρήματα (ΑΔ 1971 Χρον., 216 - 217, 1972 Χρον., 316. AAA 1971, 326). GG, 202, 379.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α X, Β XXXII, Γ XL, Δ XXXVII.

88. ΑΓΟΡΙΑΝΗ. Νεκροταφεῖον περιλαμβάνον ταφὰς εἰς λάκκους καὶ πίθους, περιέχοντας ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν συνοδευόμενας ἀπὸ ἐλαχίστην κεραμικὴν ἀλλ' ἄφθονα χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα, ἡρευνήθη νοτίως τοῦ χωρίου Ἀγόριανη. ΑΔ 1973 Χρον., 272.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXIII, Γ XLI, Δ XXXVIII.

89. ΑΛΙΑΡΤΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 34 ἀριθ. 28), ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα ἱεροῦ, γεωμετρικῶν πιθανῶς χρόνων, συνοδευόμενα ἀπὸ ὀλίγα γεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ τεμάχιον χαλκοῦ τρίποδος. BSA 1931 - 32, 183 - 184, 190, 200. GGP, 411.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XI, Γ XLII, Δ XXXIX.

90. ΥΠΑΤΟΝ. Σκαφικαὶ ἐργασίαι τὸ ἔτος 1969 εἰς τὸ Ὑπατον Θηβῶν ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν τάφων τῆς ΥΕ περιόδου, καὶ νεκροταφεῖον ὑστέρων γεωμετρικῶν καὶ κλασσικῶν χρόνων, ἐξ ἑνὸς τάφου τοῦ ὁποίου προέρχονται τρία ἀκέραια ἀγγεῖα καὶ πλῆθος γεωμετρικῶν ὀστράκων. ΑΔ 1970 Χρον., 226 - 227. BCH 1972, 704.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXIV, Γ XLIII.

91. ΚΟΡΩΝΕΙΑ. Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Θ. Σπυροπούλου εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἰωάννης Ἀθηνᾶς, παρὰ τὴν Κορώνειαν τὰ ἔτη 1971 - 1975, ἔφερον εἰς φῶς, ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ Α, στρώμα καύσεως νεκρῶν, εἰς ἐλλειψοειδῆ λάκκον τοῦ ὁποίου εὐρέθη χαλκοῦν τεφροδόχον ἀγγεῖον περιέχον λείψανα ἀπηνθρακωμένων ὀστῶν, συνοδευόμενα ἀπὸ σιδηρᾶ ὅπλα. Ἔργον 1975, 16. ΠΑΕ 1975, 400, 405. BCH 1976, 644.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXV, Δ XL.

92. ΘΗΒΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 76, ὑπομνηναϊκὴ 44, πρωτογεωμετρικὴ 92. Γεωμετρικὰ στρώματα λατρείας, ὑπὸ τὰ ἱστορικὰ λείψανα τοῦ Ἰσμηνίου (ΑΔ 1917, 67 - 73, 1967 Χρον., 232 - 233) καὶ τοῦ Καβειρίου (Kabirenheiligtum I, 81, Kabirenheiligtum II, 59), περιέχοντα κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων Πυρὶ (JdI 1888, 247 - 249. ΑΕ 1892, 213 - 240. ΑΔ 1966 Χρον., 197 - 198, 1967 Χρον., 236, 1971 Χρον., 211 - 213) καὶ Τάχι (ΑΕ 1976 Χρον., 13 - 17). GGP, 201 - 205, 411, GG, (index). GKG, (index). DAG, 207 (καὶ index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXVI, Γ XLIV, Δ XLI.

93. ΘΕΣΠΙΑΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐκ τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 36 - 37 ἀριθ. 31), προέρχεται ἐγγράρακτον ἔλασμα χαλκῆς πόρπης. ΑΔ 1971 Χρον., 224 ἀριθ. 23, εἰκ. 18 - 19.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XLII.

94. ΠΛΑΤΑΙΑΙ. Ἐκ τῆς θέσεως (Π - Σ, 37 - 38 ἀριθ. 33) ἔχουν ἀναφερθῇ γεωμετρικά ὄστρακα μὴ περιγραφόμενα, ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Σκιᾶ (ΠΑΕ 1889, 51) καὶ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους (GAMS, 124 ἀριθ. 423), καὶ τέσσαρες χαλκαῖ πόρπαι εὐρισκόμεναι ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν. Fibules, 182, ἀριθ. 12 a.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XLIII.

95. ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ. Τέσσαρα ἐπιφανειακά ὑστερογεωμετρικά ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ λόφου Μαυροβούνι, νοτίως τῆς Ξηρονομῆς ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ παρὰ τὰς ἀρχαίας Σίφας. BSA 1970, 249 εἰκ. 4 ἀριθ. 1 - 3.

96. ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωσταὶ τρεῖς πόρπαι, δύο εἰς τὸ Μουσεῖον Βερολίνου (Fibules, 84 - 85 ἀριθ. 10 h, 115 ἀριθ. 8 c) καὶ μία ἐγγράρακτος γεωμετρικὴ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν. GKG, 219 - 220.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XLIV.

E. ΕΥΒΟΙΑ

97. ΑΣΜΗΝΙΟΝ. Ἐπιφανειακά ὄστρακα ἐκτὸς ἄλλων περιόδων (Π - Σ, 38, ἀριθ. 35) καὶ τινα πιθανῶς γεωμετρικά. BSA 1966, 41 ἀριθ. 9.

98. ΩΡΕΟΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐκ τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 73 ἀριθ. 42), ἔχουν ἀναφερθῇ γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1955, 39 ἀριθ. 6. ΑΔ 1973 Χρον., 487 - 490. JHS 1980 AR, 22.

99. ΛΙΧΑΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 93. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1966, 37 ἀριθ. 2.

100. ΓΙΑΛΤΡΑ. ΥΕ III Γ θέσις 78, πρωτογεωμετρικὴ 94. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1966, 37 - 38 ὑπόσημ. 24 πίν. 9 e.

101. ΡΟΒΙΕΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 95. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ λόφου ἐντὸς τοῦ χωρίου Ῥοβιὲς καὶ ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἁγίου Ἡλίας. BSA 1966, 46 - 47 ἀριθ. 19 ὑπόσημ. 44 - 45.

102. ΔΑΦΝΗ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 96. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1966, 46 ἀριθ. 18 ὑπόσημ. 41.

103. ΚΗΡΙΝΘΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 97. Τοῖχοι ὀρθογωνίων δωματίων γεωμετρικῶν ἢ ἀρχαϊκῶν χρόνων καὶ ὄστρακα γεωμετρικῶν ἀγγείων. BSA 1957, 2 ὑποσημ. 8, 1966, 43 - 44 ἀριθ. 13 - 14 ὑποσημ. 37. AAA 1975, 32 - 36. JHS 1976 AR, 5. GGP, 412.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XII, Γ XLV.

104. ΛΙΜΝΗ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 41 - 42 ἀριθ. 42), ἔχει ἀναφερθῆ γεωμετρικὴ πρόχους καὶ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα προερχόμενα ἐκ τῆς τοποθεσίας Καστρί, ΒΔ τοῦ ναῖσκου τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. BSA 1966, 49 ἀριθ. 21 ὑποσημ. 51 - 52, πίν. 51 e.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XLVI.

105. ΨΑΧΝΑ. ΥΕ III Γ θέσις 79. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἱλίου. BSA 1966, 54 ἀριθ. 30 ὑποσημ. 62.

106. ΑΥΛΩΝΑΡΙΟΝ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 43 - 44 ἀριθ. 47), ἔχουν ἀναφερθῆ: (α) τυχαίως εὐρεθεῖς γεωμετρικὸς τάφος κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν θέσιν Σαρρῆ, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα (ΠΑΕ 1941 - 44, 28, 39 εἰκ. 9), καὶ (β) γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Τραυλοῦ παρὰ τὸν συνοικισμὸν Ἰτέα, ἐγγὺς τοῦ Αὐλωναρίου (ΠΑΕ 1941 - 44, 29 καὶ εἰκ. 2, διάγραμμα περιοχῆς). BSA 1966, 72 - 73 ἀριθ. 74. GGP, 411. DAG, 207.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XXXVII, Γ XLVII.

107. ΘΕΟΛΟΓΟΣ. Ἐπτά τυχαίως εὐρεθέντα ἀγγεῖα πρῶιμων γεωμετρικῶν χρόνων, προερχόμενα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τάφου, ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν. ΑΔ 1960 Χρον., 152, πίν. 133 δ. GGP, 152, 412.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XLVIII.

108. ΧΑΛΚΙΣ. ΥΕ III Γ θέσις 80, πρωτογεωμετρικὴ 98. Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῆ εἰς τοῖχος ἐκ τῆς ὁδοῦ Καρύστου ἀριθ. 20 (ΑΔ 1971 Χρον., 252), τάφοι ἐκ τοῦ λόφου παρὰ τὴν συνοικίαν τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, ἐξ ἑνὸς τῶν ὁποίων προέρχεται ὑστερογεωμετρικὴ ὕδρία (ΑΑΑ 1969, 27 - 28 εἰκ. 6 - 7), καὶ κεραμικὴ ἐκ τεσσάρων διαφορετικῶν τοποθεσιῶν τῆς συγχρόνου πόλεως, μνημονευθεῖσων κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς

ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἀνωτέρω μετὰ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν. BSA 1966, 57 - 60.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α ΧΙΙΙ, Β ΧΧΧVΙΙΙ, Γ ΧLIX.

109. ΚΑΤΑΚΑΛΟΥ. Ἐκ τῆς θέσεως γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 124 ἀριθ. 113), ἔχουν ἀναφερθῇ ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. BSA 1966, 70 ἀριθ. 68 ὑπόσημ. 108.

110. ΛΕΥΚΑΝΤΙ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 81, ὑπομνημαϊκὴ 46, πρωτογεωμετρικὴ 101. Γεωμετρικὸς οἰκισμὸς ἀκολουθῶν ἐπὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων (Lefkandi, 29 - 31. Lefkandi I, 11 - 25), πεντήκοντα τάφοι, διὰ τοῦ ἀριθμοῦ ἑνὸς τῶν ὁποίων δηλοῦται διπλοῦς τάφος καὶ δι' ἑτέρου ἀριθμοῦ τριπλοῦς τάφος ὥστε τὸ σύνολον αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς πεντήκοντα τρεῖς, εἴκοσι τέσσαρες ταφικαὶ πυραὶ κατανεμημέναι, ὡς καὶ οἱ τάφοι, εἰς τὰ νεκροταφεῖα Σκουμπρῆ (Lefkandi 23 - 24. AAA 1969, 98 - 102. ΑΔ 1970 Χρον., 258 - 260, 1971 Χρον., 267), Παλαιῶν Περιβολίων καὶ ἀνατολικὸν νεκροταφεῖον (ΑΔ 1971 Χρον., 267) καὶ Τούμπας (ΑΔ 1970 Χρον., 259 - 260, 1971 Χρον., 267), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων. Lefkandi I, 101 - 354 (σποράδην) 421. GDA, 189 - 190. DAG, 207, (index). GGP, 155, 164, 167, 189 - 195, 412. GG, (index).

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α ΧΙV, Β ΧΧΧΙΧ, Γ L, Δ ΧLVI.

111. ΕΡΕΤΡΙΑ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 82, πρωτογεωμετρικὴ 102. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος (ΠΑΕ 1910, 267 - 269, 1952, 154 - 155, 1955, 126 - 127, 1974, 38 - 39. ΑΔ 1965 Χρον., 275, 1971 Χρον., 268 - 270, 1972 Χρον., 357 - 363. 1973-74 Χρον., 468-473. JHS 1980 AR, 21-23. ΑΕ 1969, 164 - 165, 1977, 128 - 163. Antike Kunst, 1971, 59 - 73, 1974, 60 - 75), καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ δύο νεκροταφείων, ἑνὸς ἐγγὺς τῆς θαλάσσης (ΑΕ 1903, 1 - 38) καὶ ἑτέρου παρὰ τὴν δυτικὴν πύλην τοῦ τείχους (Antike Kunst 1966, 120-124, 1967, 130-135. Eretria III). GGP, 164 - 195, 354, 368 - 370, 411. DAG, 207 (καὶ index). GG, (index).

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α ΧV, Β ΧL, Γ LI, Δ ΧLVI.

112. ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 83, πρωτογεωμετρικὴ 103. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. BSA 1966, 65 - 66, ἀριθ. 62 ὑπόσημ. 92.

ΣΤ. ΑΤΤΙΚΗ

113. ΜΑΡΑΘΩΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 104. Γεωμετρικοὶ τάφοι, περιγραφόμενοι μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν (III B L) δεδομένων κατω-

τέρω, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1934, 35 - 38, 1939, 27 - 36. ΑΑ 1935, 181 - 182, 1940, 178 - 182. GGP, 13, 16. 411. DAG, 149 - 150, 194, 203. GG, 35, 51, 78, 374 - 376.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β ΧLI, Γ LI, Δ XLVII.

114. ΧΑΣΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 86. "Ἐν γεωμετρικὸν ὄστρακον σωληνοειδοῦς ἀγγείου κοσμούμενον διὰ καθέτων καὶ τεθλασμένων γραμμῶν καὶ κύκλων, ἐκ τοῦ σπηλαιοῦ τοῦ Πανός. ΑΕ 1906, 100.

115. ΜΕΝΙΔΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 105. Γεωμετρικοὶ τάφοι ἀνεπαρκῶς γνωστοί, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται δύο ἀγγεῖα καὶ χρυσοὺν διάδημα τῶν Μουσείων Βερολίνου (D. Ohly, Griech. Goldbleche, 12, Α 22, 110, πίν. 10 ἀριθ. 3, πίν. 24) καὶ Χαϊδελβέργης (CVA Heidelberg 3, 39 - 40, πίν. 103 ἀριθ. 7). GGP, 402. GKG, 201 - 202.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β ΧLII, Γ LI, Δ XLVIII.

116. ΕΛΕΥΣΙΣ. ΥΕ III Γ θέσις 87, πρωτογεωμετρικὴ 106. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Τελεστηρίου (ΠΑΕ 1884, 76, 1937, 42 - 50. F. Noac, Eleusis, 9 - 12. ΑΔ 1930 - 31 Παράρτ., 23 - 28. G. Mylonas, Eleusis, 56 - 60. GBGZ, O 27, O 30, O 61) καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα (ΑΕ 1889, 171 - 187, 1898, 76 - 122, 1912, 31 - 39. ΠΑΕ 1952, 53 - 72, 1953, 77 - 87, 1954, 50 - 65, 1955, 67 - 77, 1956, 57 - 62. Γ. Μυλωνᾶς, Τὸ Δυτ. Νεκρ. τῆς Ἑλευσ., 257 - 269. ΑΔ 1967 Χρον., 122). GGP, 8 - 90 (σποράδην), 402. GKG, (index), GBGZ, ἔ.ἂ. GG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XVI, Β ΧLIII, Γ LIV, Δ XLIX.

117. ΠΕΡΑΧΩΡΑ. ΥΕ III Γ θέσις 88. Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων τὰ ἔτη 1930 - 1933 εἰς τὰ ἱερὰ τῆς Ἥρας Ἀκραίας καὶ τῆς Ἥρας Λιμενίας τῆς Κορίνθου, κατὰ τὴν βόρειον ἀκτὴν τοῦ Κορινιθακοῦ ἐγγὺς τῆς Περαχώρας, ἔφερον εἰς φῶς ἐκ βαθυτέρων στρωμάτων γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (H. Payne κ.ἄ., Perachora I - II, Oxford 1940, 1962 = Perachora I, II, Perachora I, 27 - 51, 110 - 113, 120 - 122, πίν. 116, 138 - 139. GBGZ, O 8 - O 9, O 27, O 126), κεραμικὴν (Perachora I, 53 - 69, πίν. 11 - 16, Perachora II, 4 - 132. GGP, 98, 352 - 353) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Perachora I, 43, 69 - 77, 111 - 112, 123 - 255, 256 - 267, Perachora II, 403 - 527. GKG, (index). GG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XVII, Γ LV, Δ L.

118. ΜΕΓΑΡΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Μεγάρων (διάγραμμα τῆς πόλεως ἰδὲ ἐν ΑΔ 1970 Χρον., 100 εἰκ. 6), γνωστῶν καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν

παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 82 ἀριθ. 90), ἔχουν ἀναφερθῆ: δύο τάφοι ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων, ὁ εἰς τῶν ὁποίων εὑρέθη ἐντὸς τῆς πόλεως (ΑΔ 1970 Χρον., 101 - 102) καὶ ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Νισαίας (Πάχης) ΝΑ τῶν Μεγάρων (ΠΑΕ 1934, 54-56), μία οἰνοχόη τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, πρῶιμων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ κορινθιακῆς ἴσως προελεύσεως (Corinth VII (I), 12, 16, 19, 21, 24), ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου τῆς Νισαίας (ΑΜ 1904, 94. ΠΑΕ 1934, 52) καὶ γεωμετρικά καὶ ἀρχαῖκά εἰδῶλια ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως (ΠΑΕ 1934, 50).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XLIV, Γ LVI, Δ LI.

119. ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ. Δέκα πέντε τάφοι, οἱ 13 τῶν ὁποίων ἦσαν ἅπλοὶ λάκκοι καλυπτόμενοι διὰ πλακῶν, εἰς ἀπετελεῖτο ἐκ πωρίνης σαρκοφάγου καὶ ὁ ἕτερος ἦτο ταφὴ εἰς πίθον, ἀνεσκάφησαν τὸ ἔτος 1961 εἰς τὴν θέσιν Μούλκι ΒΔ τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, οἵτινες καταλαμβάνουν τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου Κρομμυῶνος. Ἐκ τῶν τάφων συνελέγησαν συνολικῶς 53 ἀγγεῖα μέσων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ μικρά τινα ἀντικείμενα ἐκ σιδήρου. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 53 - 54. DAG, 205. GGP, 95, 404.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XLV, Γ LVII, Δ LII.

120. ΚΗΦΙΣΣΙΑ. Ἐν ἀγγεῖον ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου ἀναφέρεται ὡς προερχόμενον ἐκ Κηφισσιᾶς. Κ. A. Neugebauer, Führer durch das Antiquarium, τόμ. II, Vasen, Berlin 1932, 8. F, 47. GGP, 402.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LVIII.

121. ΚΟΥΚΟΥΒΑΟΥΝΕΣ. Ἐν ἀγγεῖον ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων τοῦ Μουσείου τῆς Χαϊδελεβέργης ἀναφέρεται ὅτι προέρχεται ἐκ τῆς θέσεως. CVA Heidelberg 3, 45 πίν. 109 ἀριθ. 7. GGP, 402.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LIX.

122. ΝΤΡΑΦΙ. Ὁ Παπαδημητρίου ἀνέσκαψε τὸ ἔτος 1957 εἰς τὴν περιοχὴν νεκροταφείου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, παρὰ τὸ Ντράφι Ἀττικῆς, δύο γεωμετρικοὺς τάφους, ὁ εἰς τῶν ὁποίων περιεῖχε τεφροδόχον ἀμφορέα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. BCH 1958, 681. DAG, 203. GGP, 401.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XLVI, Γ LX.

123. ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ. Ἐν γραπτὸν ὑστερογεωμετρικὸν ἀγγεῖον τοῦ

Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν προέρχεται πιθανῶς ἐκ τῆς θέσεως. GGP, 401, πίν. 12 d.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXI.

124. ΑΘΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 91, ὑπομυκηναϊκὴ 48, πρωτογεωμετρικὴ 107. Πιθανὰ γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς βορείας κλιτύος τοῦ Ἀρείου Πάγου (Hesperia 1933, 542 - 640) καὶ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος (ΠΑΕ 1958, 5 - 9, 1959, 10, 1961, 7, 1962, 5 - 8), γεωμετρικὰ φρέατα ἐκ τῆς Ἀγορᾶς (Hesperia 1961, 93 - 146. Agora VIII, 125 - 131, Agora XIV, 10) καὶ τῆς περιοχῆς τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ (ΑΔ 1963 Χρον., 32), στρώματα κατοικήσεως περιέχοντα γεωμετρικὴν κεραμικὴν ἐξ ἐξ διαφορετικῶν σημείων τῆς συγχρόνου πόλεως, μνημονευθέντα κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως εἰς τὸν κατάλογον τῆς ΥΕ III Γ κατοικήσεως τῆς χώρας, καὶ περισσότεροι τῶν 407 γεωμετρικοὶ τάφοι προερχόμενοι ἐκ 40 διαφορῶν τοποθεσιῶν τῆς συγχρόνου πόλεως καὶ μνημονευόμενοι μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν δεδομένων κατωτέρω. Ἰδὲ καὶ διάγραμμα GG, 136 - 137 εἰκ. 44.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XVIII, Β XLVII, Γ LXII, Δ LIII.

125. ΥΜΗΤΤΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 108. Τὸ ἱερόν τοῦ Ὀμβρίου Διὸς τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων ἐχρησιμοποιήθη καὶ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. Sanct. of Zeus, 74.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XIX, Γ LXIII, Δ LIV.

126. ΑΙΓΑΛΕΩΣ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῆ : (α) Ταφικὸς πίθος, περιέχων τρία ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ χαλκοὺν ψέλιον, τυχαίως εὑρεθεῖς τὸ ἔτος 1954 παρὰ τὴν Ἱερὰν Ὀδόν, ἐγγὺς τοῦ Κηφισσοῦ (AJA 1960, 71), καὶ (β) τεταραγμένοι τάφοι, ἐξ ὧν προέρχονται ἔν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον καὶ γεωμετρικὰ καὶ ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα, εὑρεθέντες τὸ ἔτος 1963 κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν ὁδῶν Καβάλας καὶ Παπανικολῆ. ΑΔ 1964 Χρον., 70.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XLVIII, Γ LXIV, Δ LV.

127. ΣΠΑΤΑ. ΥΕ III Γ θέσις 92. Τέσσαρες τάφοι ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἀνασκαφέντες ὑπὸ τοῦ Ἀ. Φιλαδελφέως καὶ περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ. ΑΔ 1920 - 21 Παράρτ., 131 - 138.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XLIX, Γ LXV, Δ LVI.

128. ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Πειραιῶς ἔχουν ἀναφερθῆ γεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ τῶν ἐπομένων δύο θέσεων.

(α) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης, κατὰ τὰ ὅρια τῶν δήμων Παλαιᾶς Κοκκινιάς καὶ Ἁγίου Ἰωάννου Ρέντη, ἔνδεκα γεωμετρικοὶ τάφοι ἀνασκαφέντες ὑπὸ τοῦ Θεοχάρη καὶ περιέχοντες ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1951, 116 - 122. GGP, 16, 21, 83, 403. Π - Σ, 56 ἀριθ. 6 (λείψανα παλαιότερων περιόδων).

(β) Ἐκ τάφου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εὑρεθέντος εἰς τὴν Νέαν Κοκκινιάν (Νίκαιαν) Πειραιῶς, προέρχεται παραδοθὲν ἀγγεῖον τῶν μέσων τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 43. GGP, 47, 83, 403.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β L, Γ LXVI, Δ LVII.

129. ΦΑΛΗΡΟΝ. Ὁ Κουρουνιώτης (ΑΕ 1911, 246 - 251) καὶ ὁ Πελεκίδης (ΑΔ 1916, 13 - 64) ἀνέσκαψαν περὶ τοὺς 89 τάφους ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δέλτα τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου. CVA Kopenhagen 2, 53 πίν. 71 ἀριθ. 5. GGP, 84, 403. DAG, 203. Π - Σ, 128 ἀριθ. 147 (λείψανα παλαιότερων περιόδων).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LI, Γ LXVII, Δ LVIII.

130. ΤΡΑΧΩΝΕΣ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐξ εὐρημάτων καὶ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 83 - 84 ἀριθ. 95), ἔχουν ἀναφερθῇ εἴκοσι περίπου τάφοι ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων περιέχοντες λείψανα κεκαυμένων νεκρῶν καὶ τεφροδόχα ἀγγεῖα. ΑΑ 1940, 175. ΑΜ 1973, 1 - 54. GGP, 403.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LII, Γ LXVIII.

131. ΒΡΑΥΡΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 93. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ γεωμετρικὸς τάφος, λαθραίως ἀνασκαφεῖς, ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Καψάλα δυτικῶς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος, ἐξ οὗ συνελέγησαν ὄστρακα δύο ἀμφορέων ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. Ἔργον 1957, 23. ΠΑΕ 1957, 45.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LIII, Γ LXIX.

132. ΚΟΡΩΠΙ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Κορωπίου, γνωστοῦ ἐξ εὐρημάτων καὶ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 60 ἀριθ. 69), προέρχεται ὑστερογεωμετρικὸς ἀμφορεὺς καὶ χρυσοῦν διάδημα τῆς Συλλογῆς Ἑ. Σταθάτου. BSA 1951, 45 - 49.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LIV, Γ LXX, Δ LIX.

133. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΙΣ. Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Βουλιαγμένης, παρὰ τὴν Ἀργυρούπολιν, ἐργασίαι διὰ τὴν διάνοιξιν τάφρου ἔφερον εἰς φῶς λείψανα πυρῶν μετὰ γεωμετρικῶν ὀστράκων, τὰ ὅποια ὁμως δὲν περιγράφονται οὔτε εἰκονίζονται. ΑΔ 1967 Χρον., 140.

134. ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὸν ἐν ἀγγεῖον ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. GGP, 402.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXI.

135. ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 96. Γεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ τῶν ἐπομένων τεσσάρων τοποθεσιῶν.

(α) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Σταύρου ἀριθ. 16 δύο λακκοειδεῖς τάφοι κενοὶ περιεχομένου, γεωμετρικῶν ὅμως ἐνδεχομένως χρόνων, κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν ἐντοπίων περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. ΑΔ 1972 Χρον., 51.

(β) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Νικολάου, πλησίον τοῦ Γυμνασίου, δύο ἢ τρεῖς γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν. ΑΔ 1971 Χρον., 38, 39 - 40.

(γ) Ἐκ τῆς ὁδοῦ Παπασιδέρη ἀριθ. 3 λακκοειδὴς τάφος περιέχων τρία γεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΑΔ 1971 Χρον., 40, πίν. 46 γ.

(δ) Ἐκ τῆς τοποθεσίας Μερέντα, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΝΑ τοῦ Μαρκοπούλου, ἥτις ταυτίζεται πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου δήμου Μυρρινούντος, νεκροταφεῖον γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, 49 γεωμετρικοὶ τάφοι τοῦ ὁποῖου ἠρευνήθησαν. Ἔργον 1960, 30 - 37. ΑΔ 1960 Χρον., 36, 1970 Χρον., 127 - 129. BCH 1961, 626 - 631. AAA 1968, 31 - 32. GGP, 16, 402. DAG, 203.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LV, Γ LXXII.

136. ΓΛΥΦΑΔΑ. ΥΕ III Γ θέσις 97, πρωτογεωμετρικὴ 109. Ἐν ἀγγεῖον ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων, ἀνάθημα εἰς τὸν δρόμον τοῦ ΥΕ III θαλαμοειδοῦς τάφου Δ. ΠΑΕ 1955, 96, πίν. 28 ε. GGP, 401.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXIII.

137. ΒΑΡΗ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Βάρης, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 130 ἀριθ. 158) καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς ὁποίας τοποθετεῖται ὁ ἀρχαῖος δῆμος Ἀναγυροῦς, ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα γεωμετρικὰ λείψανα.

(α) Ἐπὶ τοῦ λόφου Λαθουρέσσα, γεωμετρικὸς οἰκισμὸς, τοῦ ὁποῖου ἀπεκαλύφθησαν 25 μικραὶ ὀρθογώνιοι οἰκίαι καὶ μικρὸν ἱερὸν. ΑΑ 1940, 177 - 178. GBGZ, Ο 50.

(β) Νεκροταφεῖον γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων (ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 37 - 39, 1963 Μελέται, 115 - 132), εἰς τὸν ἀγρὸν Χ. Ἀναστασίου, ἐξ γεωμετρικοὶ τάφοι τοῦ ὁποῖου ἔχουν ἐρευνηθῇ. ΑΔ 1965 Χρον., 112 - 114.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XX, Β LVI, Γ LXXIV, Δ LX.

138. ΚΑΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 130 ἀριθ. 160), εἶναι γνωστὰ δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΑΑ 1963, 464 - 468. GGP, 402.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXV.
139. ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Σ, 88 ἀριθ. 104), εἶναι γνωστὰ τρία ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. CVA Mainz 1, 16 - 17, πίν. 5 - 6. CVA Heidelberg 3, 42 - 43, πίν. 107 ἀριθ. 1. GGP, 59, 403.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXVI.
140. ΚΕΡΑΤΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 99. Ἐν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον ἐκ τῆς θέσεως εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ὁξφόρδης. GGP, 87, 402.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXVII.
141. ΘΟΡΙΚΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 110. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως (Thorikos III, 10 - 18) καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς δυτικῆς νεκροπόλεως (Thorikos I, 81 - 86, Thorikos, II, 25 - 34, Thorikos, III, 31 - 42, Thorikos, IV, 102 - 109. Διάγραμμα περιοχῆς, Thorikos III, σχέδ. I), τάφοι (Hesperia 1961, 299 - 304. Thorikos III, 45 - 47, Thorikos IV, 71 - 109. BCH 1977, 533), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ τῶν τάφων.
Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXI, Β LVII, Γ LXXVIII, Δ LXI.
142. ΑΝΑΒΥΣΟΣ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀναβύσου, ἡ θέσις τῆς ὁποίας ταυτίζεται πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου δήμου Ἀναφλύστου, ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα νεκροταφεῖα γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων.
(α) Εἰς ἀπόστασιν πορείας 10 λεπτῶν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς καὶ παρὰ τὴν ἀτραπὸν πρὸς Κερατέαν οἱ Π. Καστριώτης καὶ Ἀ. Φιλαδελφεὺς ἀνέσκαψαν τὸ ἔτος 1911 νεκροταφεῖον τύμβων ὕψους 3 - 5 μ., πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον συληθῇ, δύο ὅμως τῶν τύμβων τούτων εὐρέθησαν ἀσύλητοι. Ὁ εἰς τύμβος, ἀνασκαφεὶς πλήρως, εὐρέθη νὰ καλύπτῃ εἰς διάφορα ὕψη 25 τάφους. Ὁ ἕτερος εὐρέθη νὰ καλύπτῃ ἐλαχίστους τάφους ἀλλὰ ἔνεκα τῆς σκληρότητος τοῦ ἐδάφους δὲν ἀνεσκάφη πλήρως. Οἱ ἐρευνηθέντες τάφοι περιεῖχον ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν καὶ παρέσχον συνολικῶς περισσότερα τῶν 100 ἀγγεῖα ὑστέρων γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων. ΠΑΕ 1911, 110 - 131. DAG, 202. GBC, 349, 351. GGP, 32, 401.
(β) Εἰς τὴν θέσιν Ἁγίος Παντελεήμων οἱ Ν. Βερδελῆς καὶ Κ. Δαβάρας ἠρεύνησαν τὸ ἔτος 1965 νεκροταφεῖον γεωμετρικῶν χρόνων

ἀλλ' ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν ἐρευνηθέντων τάφων δὲν ἀναφέρεται οὔτε ἡ τυχὸν σχέσις τοῦ νεκροταφείου τούτου πρὸς τὸ προηγούμενον μνημονεύεται. Οἱ ἐρευνηθέντες τάφοι ἦσαν λάκκοι καὶ θῆκαι, σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν, καὶ περιεῖχον ἄλλοι ἐνταφιασμοὺς ἀκαύτων νεκρῶν καὶ ἄλλοι τεφροδόχα ἀγγεῖα, κεραμικὴν καὶ μικρὰ ἀντικείμενα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ἄλλων ὑλῶν. ΑΔ 1966 Χρον., 97 - 98.

(γ) Εἰς τὴν θέσιν Καταφύγι ἢ Καταφύκι, ὅπου ὑπάρχει νεκροταφεῖον χριστιανικῶν χρόνων, εὐρέθη καὶ εἰς γεωμετρικὸς τάφος (ἀριθ. IX) περιέχων ἐν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον. ΑΔ 1970 Χρον., 149.

(δ) Εἴκοσι τρεῖς ἐπὶ πλέον τάφοι ἀνεσκάφησαν τὸ ἔτος 1973 ὥστε τὸ σύνολον τῶν γνωστῶν γεωμετρικῶν τάφων τῆς θέσεως ἀνῆλθεν εἰς 100. ΑΔ 1973 - 74 Χρον., 108 - 110. JHS 1980 AR, 15 - 16.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LVIII, Γ LXXIX, Δ LXII.

143. ΛΑΥΡΙΟΝ. Τρία ἀγγεῖα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων τῆς Συλλογῆς τῆς Χαϊδελεβέργης ἀναφέρεται ὅτι προέρχονται ἐκ Λαυρίου. CVA Heidelberg 3, 41, 47, πίν. 104 ἀριθ. 2, πίν. III ἀριθ. 5 - 7. GGP, 402.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXX.

VI. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

A. ΑΡΓΟΛΙΣ — ΚΟΡΙΝΘΙΑ

144. ΔΙΟΛΚΟΣ. Αἱ ἔρευναι τοῦ Βερδελῆ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἔφερον εἰς φῶς πλὴν τῶν ἱστορικῶν λειψάνων τοῦ Διόλκου καὶ γεωμετρικὸν τάφον, σχηματιζόμενον δι' ὀρθίων πλακῶν, ὡς καὶ ἐπίχωσιν περιέχουσιν ὑστερογεωμετρικὰ καὶ πρῶιμα κορινθιακὰ ὄστρακα. AM 1956, 53, 57, Beilage 38, 2 καὶ 39, 2. DAG, 205. GGP, 405.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LIX, Γ LXXXI.

145. ΙΣΘΜΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 102, ὑπομυκηναϊκὴ 50. Ἐν πινάκιον καὶ 3 - 5 ὄστρακα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἐκ τῆς περιοχῆς ἀνατολικῶς καὶ ΝΑ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Hesperia 1958, 27, 29 - 30 ἀριθ. 15 - 20, πίν. 12 εἰκ. C, g - j. GGP, 405.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXXII.

146. ΠΑΛΑΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 103, ὑπομυκηναϊκὴ 51, πρωτογεωμετρικὴ 112. Γεωμετρικὰ φρέατα (Hesperia 1948, 208 - 214, 1949, 153 - 154, 1951, 293 - 294. JHS 1976 AR, 6. BCH 1976, 597) καὶ στρώματα κατοικήσεως (AJA 1933, 605 - 610. BCH 1976, 593 - 602) περιέχοντα γεωμετρικὴν κεραμικὴν, τάφοι (Corinth VII(I), 9 - 32, Corinth XIII, 13 - 49, Corinth XV(I), 6 - 11. AJA 1931, 426. Hesperia 1948,

204, 1964, 89 - 91, 1970, 12, 20. BCH 1976, 597. JHS 1973 AR, 11, 1976 AR, 6. ΑΔ 1973 Χρον., 143), κεραμική (GGP, 91 - 108, 404 - 405) και μικρά εύρηματα. Corinth XII, (σποράδην), Corinth XIII, 13 - 49. JHS 1973 AR, 10.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXII, Β LX, Γ LXXXIII, Δ LXIII.

147. ΓΑΛΑΤΑΚΙ - ΣΟΛΥΓΕΙΑ. Βιβλιογραφία: Έργον 1958, 112 - 118. Archaeology 1962, 184 - 192. ΠΑΕ 1958, 135 - 145. GBGZ, Ο 29. ΑΔ 1960 Χρον., 81.

Έρευναι τοῦ Βερδελεῆ τὰ ἔτη 1957 - 1958, ἐξ ἀφορμῆς τυχαίων εὐρημάτων, ἐπὶ λόφου κειμένου 300 μ. ΝΑ τοῦ χωρίου Γαλατάκι ἀπέχοντος δὲ 5 χιλιόμετρα ΝΔ τοῦ λιμένος τῶν Κεχρεῶν καὶ κατέχοντος πιθανῶς τὴν θέσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (IV, 42) μνημονευμένης ἀρχαίας Σολυγείας, ἔφερον εἰς φῶς ἀψιδοειδῆς ἱερὸν καὶ ἀποθέτην περιέχοντα 1000 περίπου μικρὰ ἀγγεῖα καὶ πλείονα τῶν 50 πήλινα εἰδώλια, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. ΠΑΕ 1958, 135 - 145.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXIII, Γ LXXXIV, Δ LXIV.

148. NEMEA. Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νεμέας, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 24 ἀριθ. 6), ἔφερον εἰς φῶς ὀλίγα γεωμετρικὰ ὄστρακα (Hesperia 1976, 178 - 180, πίν. 31 d) καὶ χαλκοὺν ἱππάριον γεωμετρικῶν χρόνων. Hesperia 1975, 171, πίν. 41 c.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXXV, Δ LXV.

149. ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΝ. Πλησίον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τοῦ Χιλιομοδίου ἡρευνήθη λακκοειδὴς τάφος περιέχων πέντε γεωμετρικὰ ἀγγεῖα. ΑΔ 1970 Χρον., 159 - 160.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXI, Γ LXXXVI.

150. ΖΥΓΟΥΡΙΕΣ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 49 - 50 ἀριθ. 19), ἔχει ἀναφερθῆ λακκοειδὴς τάφος πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων. Zygouries, 67 - 69, 174 - 176.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXII, Γ LXXXVII, Δ LXVI.

151. ΑΘΙΚΙΑ - TENEA. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Τενέας, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 88 ἀριθ. 21) καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἔχουν ἀναφερθῆ τρεῖς κατὰ

καιροὺς εὐρεθέντες γεωμετρικοὶ τάφοι. Corinth VII(I), 19 - 20. AJA 1957, 169 - 171. Hesperia 1964, 91 - 93.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXIII, Γ LXXXVIII, Δ LXVII.

152. ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΚΛΕΩΝΑΙ. Εἰς τὴν θέσιν Χάνι Κουρτέσας, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΒΔ τοῦ χωρίου Ἅγιος Βασίλειος, εὐρέθησαν τυχαίως τὸ ἔτος 1958 περισσότερα τῶν 20 γεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα τοῦ Μουσείου Ναυπλίου. AIARS 1971 (Op. Ath. 10), 48 - 51.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ LXXXIX.

153. ΚΛΕΝΙΑ. Ἔργασίαι διὰ τὴν τοποθέτησιν σωλῆνων ὑδρεύσεως τὸ ἔτος 1952 κατὰ τὴν ΝΑ πλευρὰν τῆς πλατείας τοῦ χωρίου Κλένια, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὰ καὶ εὐρήματα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 24 ἀριθ. 7), ἔφερον εἰς φῶς γεωμετρικὴν ταφήν, ἐντὸς πωρίνης σαρκοφάγου, συνοδευομένην ἀπὸ 10 ἀγγεῖα καὶ μικρὰ τινα ἀντικείμενα, ἐκ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, μέσων γεωμετρικῶν χρόνων. AJA 1955, 125 - 128. GGP, 94, 405.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXIV, Γ XC, Δ LXVIII.

154. ΜΥΚΗΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 105, ὑπομυκηναϊκὴ 52, πρωτογεωμετρικὴ 113. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τάφοι, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ διαφόρων τοποθεσιῶν, μνημονευθεῖσων μετὰ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς ΥΕ III Γ κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. GBGZ, O 28. DAG, 204. GGP, 113 - 132, 406.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXIV, Β LXV, Γ XCI, Δ LXIX.

155. ΜΠΕΡΜΠΑΤΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 27 ἀριθ. 9. C. Säflund, Excavations at Berbati 1936 - 1937, Uppsala 1965 = Berbati), ἔχει ἀναφερθῇ γεωμετρικὴ ταφή εἰς ἀνώτερον στρῶμα ἐντὸς τοῦ ΥΕ III Α : 2 θαλαμοειδοῦς τάφου III, συνοδευομένη ἀπὸ 36 ἀγγεῖα μέσων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ μικρὰ ἀντικείμενα ἐκ χαλκοῦ. Berbati, 37, 81 - 90. DAG, 204. GGP, 118, 405.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXVI, Γ XCII, Δ LXX.

156. ΔΗΜΑΙΝΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, κειμένης δυτικῶς τῆς Νέας Ἐπιδαύρου (Πιάδας) καὶ γνωστῆς ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 88 - 89 ἀριθ. 27. EMF, 52. GAMS, 21 ἀριθ. 25), ἔχουν ἀναφερθῇ ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. AA 1938, 559.

157. ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται πυξίς ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων εἰς ἰδιωτικὴν συλλογὴν. CGA, 13 ὑποσημ. 10, 229 - 230, πίν. 81. GGP, 126 ὑποσημ. 13, 406.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XCIII.
158. ΗΡΑΙΟΝ - ΠΡΟΣΥΜΝΑ. ΥΕ III Γ θέσις 106. Γεωμετρικοὶ τοῖχοι (Argive Heraeum I, 109 - 110. Prosymna, 19 - 20. AJA 1925, 427 - 428, 1939, 410 - 444. GBGZ, O 57 - O 59), τάφοι (Prosymna, 262 - 263. AJA 1925, 427. AE 1937, 377 - 390), κεραμικὴ (Argive Heraeum II, 101 - 142. AJA 1925, 427, 1939, 423 - 427, 437, 442 - 443. Prosymna, 262 - 263. AE 1937, 383 - 390. GGP, 112 - 147, 406) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Argive Heraeum II, 191 - 339 καὶ σποράδην. AJA 1925, 427, 1939, 412 - 423, 428 - 444. AE 1937, 378 - 383. Prosymna, 19, 59 - 61, 93, 111, 479 (index: Geometric objects found in Chamber-Tombs).
Μέρος II, Κεφ. IV, A XXV, B LXVII, Γ XCIV, Δ LXXI.
159. ΜΙΔΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 107, ὑπομνηναϊκὴ 53, πρωτογεωμετρικὴ 114. Πιθανὴ χρήσις μέχρι πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων τοῦ ΥΕ III θαλαμοειδοῦς τάφου 11 (New Tombs, 100 ἀριθ. 18, 101. DAG, 204) καὶ ὁμᾶς ὑστερογεωμετρικῶν ὀστράκων, ἐκ τοποθεσίας ΒΔ τοῦ χωρίου Δενδρά, προερχομένων ἐνδεχομένως ἐκ τάφων. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 87 - 102. GGP, 125, 406.
Μέρος II, Κεφ. IV, B LXVIII, Γ XCV.
160. ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 108. Γεωμετρικοὶ τάφοι ἀποκαλυφθέντες ὑπὸ τῶν βροχῶν εἰς τὴν θέσιν Μίνια, παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἐπίδαυρον (ΑΔ 1968 Χρον., 133), καὶ ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. AM 1911, 29.
Μέρος II, Κεφ. IV, B LXIX.
161. ΚΟΥΡΤΑΚΙ. Στρώματα περιέχοντα ἄφθονον κεραμικὴν καὶ εἰδῶλια γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων ἔφερον εἰς φῶς ἀνασκαφαὶ εἰς θέσιν κειμένην 300 μ. ΒΑ τοῦ χωρίου Κουρτάκι, ἀπέχοντος 8 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ Ἰλίου, καὶ εἰκάσθη ὅτι ἐνδεχομένως πρόκειται περὶ ἀποθέτου τοῦ ὑπὸ τοῦ Πausanίου (II 18, 3) μνημονευομένου ἱεροῦ τῆς Μυσίας Δήμητρος. ΑΔ 1967 Χρον., 178 - 179, 1968 Χρον., 131 - 132, 1970 Χρον., 155 - 156.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XCVI.
162. ΑΡΓΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 109, ὑπομνηναϊκὴ 54, πρωτογεωμετρικὴ 115. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, φρέατα καὶ στρώματα κατοι-

κήσεως ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς συγχρόνου πόλεως, διακόσιοι περίπου τάφοι ἐκ 54 περιοχῶν τῆς πόλεως, κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐξ ἱεροῦ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς Λαρίσης (BCH 1953, 90 - 104, 1955, 314), ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως καὶ ἐκ τῶν τάφων. GA, 30-47, εἰκ. 4, 6, πίν. 5. TGA. CGA. ΑΔ 1971 Χρον., 75 - 76, 79, 81 - 82, 1972 Χρον., 192 - 194, 197 - 198, 200, 201, 205, 1973 Χρον., 95, 98 - 99, 111, 117, 123, 125, 127 - 129, 132, 135.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXVI, Β LXX, Γ XCVII, Δ LXXII.

163. ΑΜΟΡΙΑΝΟΣ. Ἐκ τοῦ χωρίου Ἀμοριανὸς ἢ Ἀμοριανή, κειμένου τρία χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς μυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως τῆς Μιδέας καὶ ἐγγὺς τοῦ χωρίου Ἀραχναῖον, προέρχονται δύο γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου Ναυπλίου. AIARS 1971 (Op. Ath. 10), 41 - 42. CGA, 120, 190, 333 ὑποσημ. 8. GGP, 405.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ XCVIII.

164. ΚΕΦΑΛΑΡΙ. Σκαφικαὶ ἐργασίαι ἀποχετεύσεως εἰς τὴν θέσιν Κυρίμνη τοῦ Κεφαλαρίου Ἄργους (Π - Π, 28 - 29 ἀριθ. 11) ἀπεκάλυψαν πέντε τάφους. Εἰς τούτων εἶχε τὰς πλευράς καὶ τὸ κάλυμμα ἐκ πλακῶν (τάφος III) καὶ περιεῖχεν ἀκτέριστον νεκρὸν. Οἱ λοιποὶ τέσσαρες ἦσαν ταφικοὶ πίθοι (I - II, IV - V), ἐξ ὧν ὁ πίθος IV εἶναι γραπτὸς γεωμετρικός. Εἶναι πιθανὸν ὅμως πάντες οἱ τάφοι νὰ ἀνήκουν εἰς γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον, ἂν καὶ οὔτε ὅστ' ἢ τέφρα οὔτε κτερίσματα ἀναφέρεται ὅτι εὐρέθησαν μετὰ τῶν πίθων. ΑΔ 1967 Χρον., 182.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXI, Γ XCIX.

165. ΤΙΡΥΝΣ. ΥΕ III Γ θέσις 110, ὑπομυκηναϊκὴ 55, πρωτογεωμετρικὴ 116. Λεῖψανα ναοῦ ἄνωθεν τοῦ μυκηναϊκοῦ μεγάρου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, γεωμετρικῶν πιθανῶς χρόνων (Tiryns I, 2 - 13, Tiryns III, 213 - 215. GBGZ, O 17 - O 18), γεωμετρικὸν φρέαρ ΒΔ τῆς ἀκροπόλεως (AA 1978, 455 - 457), τοῖχος καὶ δάπεδον ἐκ τινος περιοχῆς δυτικῶς τῆς ἀκροπόλεως (AAA 1974, 22) καὶ λείψανα ὀρθογωνίων οἰκημάτων κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς κατωτέρας ἀκροπόλεως (AA 1978, 458), γεωμετρικοὶ ἐπὶ πλέον τάφοι (Tiryns I, 134 - 135. AM 1963, 1 - 62. ΑΔ 1960 Χρον., 80, 1961 - 62 Χρον., 54 - 55, 1965 Χρον., 157, 1967 Χρον., 180 - 181, 1970 Χρον., 156 - 157. AA 1969, 11, 1978, 467 - 468. AAA 1974, 18, 21, 22 - 24. GA, 84 - 87 εἰκ. 12), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (H. Schliemann, Tiryns, 84 - 96. Tiryns IX, 177) καὶ τῶν τάφων (Tiryns I, 135 - 164. AM 1963, 1 - 62. ΑΔ, AA, AAA ἔ.ἀ.). GGP, 112 - 147, 406 - 407. GKG, (index : Tiryns).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXVII, Β LXXII, Γ C, Δ LXXIII.

166. ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΝ. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτα τῆς Ἐπιδαύρου, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 54 ἀριθ. 52), ἔχουν ἀναφερθῇ καὶ ὀλίγα γεωμετρικὰ ὄστρακα. LMTS, 42, 78. GAMS, 20 ἀριθ. 22.
167. ΜΕΘΑΝΑ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 54 ἀριθ. 33 - 34. GAMS, 25 - 26 ἀριθ. 40 - 41) καὶ ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. AM 1911, 35.
168. ΤΡΟΙΖΗΝ. Βιβλιογραφία: ΑΔ 1889, 107, 144, 163 - 164, 1963 Χρον., 52. JdI 1899, 86. AM 1911, 32 - 33. Tiryns I, 138. G. Welter, Troizen und Kalaureia, Berlin 1941, 39. DAG, 205. GGP, 141, 143, 407.

Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Τροιζῆνος πλὴν λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 56 ἀριθ. 40) ἔχουν ἀναφερθῇ, γεωμετρικὸς κιβωτιόσχημος τάφος, εὑρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Στάη τὸ ἔτος 1889 εἰς τὸ κτῆμα Πασπάτη (ΑΔ 1889, 107, 144 - 145, 163 - 166), καὶ συστάς τάφων τυχαίως εὑρεθεῖσα τὰ ἔτη 1962 - 1963 παρὰ τὸν χειμαρρὸν τοῦ Κουμουνδούρου κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ χωρίου. ΑΔ 1963 Χρον., 52.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXIII, Γ CI, Δ LXXIV.

169. ΛΕΡΝΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Λέρνης, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 30 - 31 ἀριθ. 13), ἔχουν ἀναφερθῇ 22 γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα (Hesperia 1954, 7, 1955, 27, 1956, 171 - 172, 1957, 148, 1974, 80. ΑΔ 1971 Χρον., 83. DAG, 204. GA, 62 - 64) καὶ ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα (Γέρας Κεραμοπούλλου, 24 - 28). GGP, 406.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXIV, Γ CII, Δ LXXV.

170. ΝΑΥΠΛΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 112, ὑπομυκηναϊκὴ 56, πρωτογεωμετρικὴ 117. Γεωμετρικὰ λείψανα λιθοστρώτου ὁδοῦ καὶ τοίχων (ΠΑΕ 1953, 194 - 195, 1954, 235 - 237, 1955, 233 - 234), ταφαὶ εἰς λάγκους, κιβωτιστήμους κτιστοὺς τάφους καὶ πίθους, ὡς καὶ ταφικαὶ πυραὶ, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ προαστείου Πρόνοια. ΠΑΕ 1953, 191 - 204, 1954, 232 - 341, 1955, 233 - 235. DAG, 205. GA, 72 - 75. GGP, 115 - 134.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXVIII, Β LXXV, Γ CIII, Δ LXXVI.

171. ΑΣΙΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 113, ύπομυκηναϊκή 57, πρωτογεωμετρική 118. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (Asine, 39 - 40, 322), τῆς κάτω πόλεως (Asine, 100, 313 - 330), τῆς ΝΑ κλιτύος τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα, εἰς τὰ κτήματα Λεβέντη (Excav. Barb. (1), 31 - 34) καὶ Γκογκόνα (ΑΔ 1972 Χρον., 232 - 233, 1973 Χρον., 156 - 157), λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Πυθαίου Ἀπόλλωνος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Μπαρμπούνας (Asine, 1, 16, 148 - 151), τάφοι ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (Asine, 37 - 38), ἐκ τῆς κάτω πόλεως (Asine, 139: τάφος 44), ἐκ τῆς περιοχῆς ΒΑ τῆς ἀκροπόλεως (ΑΔ 1970 Χρον., 158), ἐκ τῆς ΝΑ κλιτύος τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα (Asine, 152, 192 - 194. ΑΙARS 1965 (Op. Ath. 6), 117 - 138, 1971 (Op. Ath. 10), 43 - 48) καὶ ἐκ τοῦ κτήματος Λεβέντη τῆς αὐτῆς περιοχῆς (Excav. Barb. (1), 34 - 37. Excav. Barb. (2), 93 - 120), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων. GA, 53 - 55, εἰκ. 7. GBGZ, O 9, O 22, O 63. GGP, 115 - 134.
- Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXIX, Β LXXVI, Γ CIV, Δ LXXVII.
172. ΚΑΝΤΙΑ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 56 ἀριθ. 39), ἔχουν ἀναφερθῇ γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα, ἀκολουθοῦντα ἐπὶ τῶν πυρπολημένων ΥΕ λειψάνων, καὶ κεραμικὴ. VI Intern. Kongr., 302. ΑΙARS 1965 (Op. Ath. 6), 132.
- Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXX, Γ CV.
173. ΙΡΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 114. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα. Tiryns VI, 128.
174. ΦΟΥΡΝΟΙ. Γεωμετρικά ὄστρακα, ὁμοῦ μετὰ ὀστράκων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ τῶν κλασσικῶν χρόνων, εὐρέθησαν ἐντὸς φρέατος εἰς τὸ χωρίον Φοῦρνοι Ἑρμιονίδος. ΑΔ 1973 Χρον., 87.
175. ΚΕΛΑΔΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 92 ἀριθ. 53), ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα γεωμετρικῆς κατοικήσεως. ΑΑ 1927, 365.
176. ΧΕΡΣΟΝΗΣΙ. Γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Χερσονήσι, κειμένου νοτίως τοῦ Ἀστρους καὶ ἐγγὺς τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ἐκ τοῦ ὁποῖου εἶναι γνωστὰ καὶ εὐρήματα τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων. Π - Π, 57 ἀριθ. 42. ΑΑ 1927, 365. ΑΔ 1963 Χρον., 89 - 90.

177. ΕΛΛΗΝΙΚΟ. Λείψανα οίκισμου, ἀρχομένου ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν τοῦλάχιστον χρόνων, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ ὑψώματος Ἑλληνικὸ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Θυρεάτιδος. ΑΑ 1927, 365.

178. ΑΛΙΕΙΣ. Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Ἀλιέων, παρὰ τὸ Πόρτο-Χέλι, ἔφερον εἰς φῶς ὄστρακα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἐκ βαθυτέρων στρωμάτων ὑπὸ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. JHS 1974 AR, 12.

B. ΑΡΚΑΔΙΑ

179. ΦΛΑΜΠΟΥΡΑ. Ἐκ ταφικοῦ πίθου, εὔρεθέντος εἰς τὴν θέσιν Βελβίνικον τοῦ χωρίου Φλάμπουρα Καλαβρύτων, προέρχεται ὑστερογεωμετρικὸς γραπτὸς κἀνθος τοῦ Μουσείου Πατρῶν. ΑΔ 1967 Χρον., 215 - 216. Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXVII, Γ CVI.

180. ΛΟΥΣΟΙ. Βιβλιογραφία: ÖJh 1901, 1 - 89. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 132. BSA 1970, 116. GKG, 151 - 152, 166, 168, 215. Fibules, (index). GG, 156 - 157, 160, 328, 332, 377.

Αὐστριακαὶ ἀνασκαφαὶ τὰ ἔτη 1898 - 1899 εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος παρὰ τοὺς ἀρχαίους Λουσούς, ἐγγὺς τοῦ χωρίου Σουδενά (νῦν Λουσοί), ἔφερον εἰς φῶς πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ πολυάριθμα χαλκᾶ ἀντικείμενα γεωμετρικῶν χρόνων (ÖJh 1901, 1 - 89), ἐν δὲ χαλκοῦν ψέλιον συνελέγη ἐκ τῆς θέσεως βραδύτερον. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 132.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ LXXVIII.

181. ΦΕΝΕΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 116. Δύο πιθανὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα συνελέγησαν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, τὸ ἐν τούτων ὑπὸ τοῦ R. Hope Simpson (GAMS, 37 ἀριθ. 83) καὶ τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ R. Howell (BSA 1970, 97 ἀριθ. 40).

182. ΠΡΙΟΛΙΘΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως Λάκκωμα, ΒΑ τοῦ χωρίου Πριόλιθος καὶ περὶ τὰ 300 μ. ἀνατολικῶς τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ, ἔχει ἀναφερθῇ ταφικὸς πίθος ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται δύο ἀγγεῖα πρωτογεωμετρικῶν ἢ γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1967 Χρον., 217, πίν. 156 δ - ε. ΑΕ 1973 Χρον., 21.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXVIII, Γ CVII.

183. ΣΤΥΜΦΑΛΟΣ. Πιθανὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον ΝΑ τοῦ χωρίου Καρτέριον. BSA 1970, 97 - 98 ἀριθ. 41 (m).

184. ΚΑΝΔΗΛΑ. Τέσσαρα γεωμετρικά καὶ ἄλλα προϊστορικά ὄστρακα συνελέγησαν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λόφου τοῦ ἐγκαταλειφθέντος χωρίου Μπίκιζα, περὶ τὰ 12 χιλιόμετρα ΒΔ τῆς Κανδήλας καὶ ἐγγὺς τοῦ χωρίου Λίμνη. BSA 1970, 82 ἀριθ. 4, πίν. 27 ἀριθ. 15 - 18.

185. ΒΑΧΛΙΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Βάχλια ἔχει ἀναφερθῇ χαλκοῦν εἰδώλιον ταύρου ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. BCH 1960, 693. JHS 1960 AR, 10. BSA 1970, 98 ἀριθ. 42.
Μέρος II, Κεφ. IV, Δ LXXIX.

186. ΚΑΦΥΑΙ - ΧΩΤΟΥΣΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 120. Ἐν ἐπιφανειακὸν ὄστρακον γεωμετρικῶν πιθανῶς χρόνων. BSA 1970, 81 ἀριθ. 1.

187. ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ. Αἱ Γαλλικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου Ὀρχομενοῦ, γνωστοῦ καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 75 ἀριθ. 31. GAMS, 38 ἀριθ. 85), ἔφερον εἰς φῶς γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῆς κάτω πόλεως. BCH 1914, 81. BSA 1970, 82 - 83, 116.

188. ΛΑΣΤΑ. Δύο ἐπιφανειακὰ γεωμετρικά ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ λόφου Κολλίνος, κειμένου περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Λάστα, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων. BSA 1970, 99, ἀριθ. 46.

189. ΝΕΣΤΑΝΗ. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως Πόρτες. BSA 1970, 87, ἀριθ. 14 (g).

190. ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ. Τρία πιθανὰ γεωμετρικά ὄστρακα, πλὴν ἄλλων προϊστορικῶν ὀστράκων, ἔχουν συλλεγῇ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ δυτικωτέρου τῶν δύο λόφων ἐπὶ τῶν ὁποίων κεῖται ἡ Δημητσάνα. BSA 1970, 100 ἀριθ. 47, πίν. 34 d, ἀριθ. 5, 7.

191. ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ. Δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ ἐπὶ τοῦ λόφου Γκορτσούλι, περὶ τὸ 1 χιλιόμετρον βορείως τῆς ἀρχαίας Μαντινείας, τὸ ἔτος 1962, ὑπὸ τῆς Θ. Καράγιωργα, ἀπεκάλυψε, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν προϊστορικῶν χρόνων, πολυάριθμα ὑπογεωμετρικά καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὄστρακα καὶ μικρὰ εὐρήματα συντόμως μνημονεύόμενα. ΑΔ 1963 Χρον., 88 - 89. BSA 1970, 86 - 87 ἀριθ. 11, 116. GGP, 407.

192. ΓΟΡΤΥΣ. Αί ανασκαφαί τῶν Γάλλων εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Γόρ-
τυνος ἔφερον εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων,
καὶ δύο κορινθιακὰ γεωμετρικὰ ἢ ὑπογεωμετρικὰ ὄστρακα. BCH
1952, 245. BSA 1970, 116.
193. ΤΕΓΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 119, πρωτογεωμετρικὴ 121. Πολυάριθμα
ὄστρακα καὶ μικρὰ εὐρήματα μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρό-
νων ἐκ τῶν Γαλλικῶν ἀνασκαφῶν εἰς τὴν θέσιν. BCH 1901, 256,
1921, 340 - 432 (σποράδην). GGP, 214 - 219, 407. GKG, 166, 168, 189,
218, 219, Fibules, (index). GG, 83 - 84, 154, 156 - 157, 159, 327 - 333, 377.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CVIII, Δ LXXX.
194. ΑΣΕΑ. ΥΕ III Γ θέσις 120, πρωτογεωμετρικὴ 122. Γεωμετρικὴ κερα-
μική. Asea, 112, εἰκ. 110. GGP, 364, 407. BSA 1970, 101 ἀριθ. 51.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CIX.
195. ΜΑΥΡΙΚΙΟΝ. Παρὰ τὸ χωρίον Μαυρίκιον Τεγέας ὁ Ῥωμαῖος ἀνέσκαψε
τὸ ἔτος 1907 τὸν ναὸν τῆς Κνακεάτιδος Ἀρτέμιδος, εἰς βαθύτερα
στρώματα τοῦ ὁποῖου εὗρε γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ χαλκᾶ μικρὰ
ἀντικείμενα. ΠΑΕ 1907, 121. ΑΕ 1952, 26 - 27.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CX, Δ LXXXI.
196. ΑΝΑΛΗΨΙΣ. Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Ῥωμαίου εἰς τὴν θέσιν, πλὴν ἄλλων
λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 33 ἀριθ.
18), ἔφερον εἰς φῶς καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐξ ἀνωτέρων στρωμάτων
τοῦ θολωτοῦ τάφου I καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ φράγκικου πύργου.
ΠΑΕ 1954, 273. BSA 1970, 94, 116.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXI.

Γ. ΛΑΚΩΝΙΑ

197. ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ. Ἐκ τῆς τοποθεσίας Γιαννόλακκα, ΒΑ τοῦ χωρίου Κυπα-
ρίσσι, κειμένου κατὰ τὰ ΒΔ σύνορα τοῦ νομοῦ Λακωνίας, ἔχει ἀναφερ-
θῇ γεωμετρικὸς ἡμικατεστραμμένος ταφικὸς πίθος περιέχων πλὴν
τῶν ὀστέων τοῦ νεκροῦ χαλκὴν γεωμετρικὴν περόνην. ΑΔ 1973 Χρον.,
175.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXIX, Δ LXXXII.
198. ΣΠΑΡΤΗ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 124. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ
λείψανα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος (ΑΟ, 5 - 19. BSA 1963,
1 - 7. GBGZ, Ο 17 - Ο 19) καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς πόλεως (ΑΔ 1969
Χρον., 137, 1972 Χρον., 245), εἷς ἢ δύο γεωμετρικοὶ τάφοι (ΑΔ 1972
Χρον., 244 - 245), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως

(BSA 1926 - 27, 49 - 57), ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος (ΑΟ, 54 - 69. CVA Cambridge 1, 4 - 8, πίν. 3 ἀριθ. 1 - 77), ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς (BSA 1906 - 7, 142 - 146. CVA Cambridge 1, 8 - 9, πίν. 3 ἀριθ. 96 - 110) καὶ ἐκ τοῦ Ἡρώου (BSA 1905 - 6, 291 - 292). GGP, 212 - 219, 407 - 408. GKG, 365 (index). GG, 404 (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXI, Β LXXX, Γ CXII, Δ LXXXIII.

199. ΘΕΡΑΠΝΗ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Μενελαίου, ὅπου τοποθετεῖται ἡ ἀρχαία Θεράπνη, αἱ Ἀγγλικάι ἀνασκαφαὶ τοῦ ἔτους 1909 ἀπεκάλυψαν, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 93 - 94 ἀριθ. 69), ὕστερογεωμετρικὴν κεραμικὴν (BSA 1908 - 9, 114. CVA Cambridge 1, 9 - 10, πίν. 3, 111 - 135. GGP, 408) καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1908 - 9, 117, 129, 143, 144.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXIII, Δ LXXXIV.

200. ΑΜΥΚΛΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 121, πρωτογεωμετρικὴ 125. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ (ΑΕ 1892, 12, 14, πίν. 4 ἀριθ. 1 - 2. AM 1927, 49 - 53. CVA Cambridge 1, 8, πίν. 3 ἀριθ. 80 - 95. CVA Heidelberg 3, 95 - 100, πίν. 134 ἀριθ. 1 - 26. GGP, 212 - 219, 407. ΠΑΕ 1961, 178) καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΕ 1892, 12 - 15. GKG, 149 - 150.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXIV, Δ LXXXV.

201. ΑΝΘΟΧΩΡΙΟΝ. Μικρὰ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀναλήψεως (Μεταμορφώσεως;) ἐντὸς τοῦ Ἀνθοχωρίου, κειμένου 20 χιλιομέτρα νοτίως τῆς Σπάρτης, ἔφερεν εἰς φῶς πλὴν μυκηναϊκῶν στρωμάτων γεωμετρικὴν κεραμικὴν, ἡ ὁποία ὅμως δὲν περιγράφεται οὔτε εἰκονίζεται, καὶ μολύβδινα εἰδῶλια ὅμοια πρὸς τὰ γνωστὰ ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Μενελαίου. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 84 - 85 (ναὸς Μεταμορφώσεως). ΠΑΕ 1962, 113 - 115 (ναὸς Ἀναλήψεως).

202. ΑΣΤΕΡΙ. ΥΕ III Γ θέσις 123, πρωτογεωμετρικὴ 128. Ἐπιφανειακὰ πρωτογεωμετρικὰ ἢ γεωμετρικὰ ὄστρακα. BSA 1960, 92.

Δ. ΜΕΣΣΗΝΙΑ

203. ΛΟΓΓΑ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 60, πρωτογεωμετρικὴ 130. Πιθανὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα. AJA 1961, 248 ἀριθ. 75.

204. ΜΗΛΙΤΣΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Μηλίτσα προέρχεται χαλ-

κοὺν γεωμετρικὸν εἰδῶλιον ἀνδρὸς τοῦ Μουσείου τῆς Πύλου. ΑΔ 1970 Χρον., 181 - 182.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ LXXXVI.

205. ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΑ. Δύο ὑστερογεωμετρικά ἀγγεῖα ἐκ τοῦ ΥΕ III θολωτοῦ τάφου I τῆς Ἀκόνας (Π - Π, 469, XLVIII, 6). ΠΑΕ 1963, 116, πίν. 90. ΑJA 1969, 150.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXI, Γ CXV.

206. ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 127, ὑπομυκηναϊκὴ 61, πρωτογεωμετρικὴ 132. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα (Hesperia 1972, 236, 256, 1975, 85 - 92, 95 - 96, 100, 106 - 107, 116, 140), τρεῖς γεωμετρικοὶ τάφοι (ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1972 Χρον., 263 - 264. Hesperia 1972, 228), κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia 1972, 228, 229, 230, 231, 236, 238, 242, 247, 250 - 251, 253 - 254, 260, 1975, 84, 85, 95, 100, 105, 106, 107, 114 - 116) ἢ τῶν τάφων (ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1961 - 62 Χρον., 95, 1972 Χρον., 263 - 264. Hesperia 1972, 228) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Hesperia 1972, 228.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXII, Β LXXXII, Γ CXVI, Δ LXXXVII.

207. ΑΚΟΒΙΤΙΚΑ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ γεωμετρικὸν ἱππάριον. BCH 1959, 639.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ LXXXVIII.

208. ΚΑΛΑΜΑΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐξ εὐρημάτων καὶ τῶν παλαιοτέρων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 64 ἀριθ. 76), ἔχουν ἀναφερθῇ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα γεωμετρικῶν ἐνδεχομένως χρόνων, εὐρεθέντα ἐπὶ τοῦ κάστρου (BSA 1957, 244. ΑJA 1961, 253, 1964, 239, 1969, 168 ἀριθ. 79), καὶ μία ταφὴ εἰς πῖθον εὐρεθεῖσα εἰς τὴν θέσιν Πέρα Καλαμίτσι, ἀπέχουσιν πορείαν 15 λεπτῶν ΒΑ τῶν Καλαμῶν. ΑΔ 1960 Χρον., 108, 1965 Χρον., 207.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXIII, Δ LXXXIX.

209. ΕΠΑΝΩ ΕΓΓΛΙΑΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 130, πρωτογεωμετρικὴ 135. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἀνακτόρου. Palace of Nestor I, 433, Palace of Nestor III, 264 (index : Pottery, Fabrics and Wares, Geometric). GGP, 225, 408.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXVII.

210. ΒΟΛΙΜΙΔΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 133. Δέκα ὑστερογεωμετρικά ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα ἄλλων ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων 5 καὶ 6. ΠΑΕ 1953, 243. GGP, 98, 218, 223, 408.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXIV, Γ CXVIII.

211. ΒΟΛΙΜΝΟΣ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 64, πρωτογεωμετρικὴ 138. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικά ὄστρακα. AJA 1961, 255. BSA 1966, 121.

212. ΛΑΜΠΑΙΝΑ. Δοκιμαστικὴ ἔρευνα παρὰ τὸ χωρίον Λάμπαινα ἀπεκάλυψε, πλὴν κεραμικῆς τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων, ἐπιφανειακὸν στρῶμα περιέχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν, εἰς δὲ μικρὸς γεωμετρικὸς ἀμφορεὺς εἶχεν εὑρεθῇ εἰς τὴν θέσιν πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς. ΑΔ 1964 Χρον., 153 - 154, 1965 Χρον., 207. AJA 1969, 157 - 158 ἀριθ. 77 Β.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXIX.

213. ΜΙΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 135. Γεωμετρικά χαλκὰ καὶ πήλινα μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1971 Χρον., 130, 1972 Χρον., 258 - 262.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XC.

214. ΜΑΛΘΗ. ΥΕ III Γ θέσις 137, ὑπομυκηναϊκὴ 65, πρωτογεωμετρικὴ 140. Γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ εἰς τὴν θέσιν Γοῦβες, περὶ τὰ 100 μ. δυτικῶς τῆς ἀκροπόλεως. ΑΔ 1960 Χρον., 121. AJA 1969, 141 ἀριθ. 27 Α.

215. ΚΟΚΚΑΛΑ. Γεωμετρικά ὄστρακα. Π - Π, 102 ἀριθ. 140.

Ε. ΤΡΙΦΥΛΙΑ - ΗΛΙΣ

216. ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑ. Τέσσαρες χαλκαῖ πόρπαι καὶ ἰσάριθμοι περόναι εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς θέσεως, εὑρισκόμεναι εἰς ἰδιωτικὴν συλλογὴν, ἀλλ' αἱ περιστάσεις εὐρέσεως αὐτῶν εἶναι ἄγνωστοι. Perachora I, 71 ὑποσημ. 3. P. Jacobstahl, Greek Pins, 4, 7, 94, εἰκ. 16 - 22. GKG, 217 - 219. GG, 157.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XCI.

217. ΜΑΚΡΥΣΙΑ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 68. Λεῖψανα γεωμετρικῆς κατοικίσεως καὶ χαλκὰ εἰδῶλια. ΠΑΕ 1956, 191 - 192. ΑΔ 1965 Χρον., 210.

Μέρος II, Κεφ. IV, Δ XCII.

218. ΚΑΤΑΚΩΛΟΝ. Ὑπομυκηναϊκὴ θέσις 69, πρωτογεωμετρικὴ 143. Ἐπι-

- φανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. AJA 1961, 224.
219. ΟΛΥΜΠΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 141, πρωτογεωμετρική 144. Γεωμετρικοί τάφοι παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Ὀλυμπίας (BCH 1954, 128), κεραμική (Bericht IV, 202, πίν. 69, ἀριθ. 1304. AM 1911, 190, εἰκ. 24 ἀριθ. 12 - 13. Bericht I, 47, εἰκ. 16. Bericht VII, 126, εἰκ. 70 - 71. Forschungen V, 158 - 164. ΑΔ 1963 Χρον., 103. GGP, 225, 229, 408) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Olympia IV, 28 - 98. Bericht I - X (σποράδην). Forschungen VI - XIII. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 107 - 124, 1971 Χρον., 146, 1972 Χρον., 269. AM 1962, 26-34. Fibules, 291 (index). P. Jacobstahl, Greek Pins, 227 (index). GKG, 364 (index) GG, 402 (index).
Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXV, Γ CXX, Δ XCIII.
220. ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ. Ἐκ τῆς θέσεως, γνωστῆς ἐξ εὐρημάτων καὶ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 40 - 41 ἀριθ. 33), ἔχουν ἀναφερθῇ, χωρὶς νὰ περιγράφωνται, γεωμετρικοί τάφοι. BCH 1957, 568. JHS 1957 AR, 16. GAMS, 82 ἀριθ. 280. DAG, 206.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXVI.
221. ΗΛΙΣ. Ὑπομνηναϊκὴ θέσις 71, πρωτογεωμετρική 145. Γεωμετρικά ὄστρακα εὐρεθέντα παρὰ τὴν νοτίαν στοὰν (ΠΑΕ 1962, 125) καὶ τὴν ἀνατολικὴν πάροδον τοῦ θεάτρου (ΠΑΕ 1967, 20 - 21) ὡς καὶ πῆλινον γεωμετρικὸν εἰδώλιον ζῶου ἐκ τῆς πρώτης τῶν δύο θέσεων (ΠΑΕ 1973, 118). Τὰς θέσεις ἰδὲ ἐν ΠΑΕ 1972, 140 εἰκ. 1 - 2.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXXI, Δ XCIV.
222. ΑΓΡΑΠΙΔΟΧΩΡΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 147. Γεωμετρικὸν φρέαρ ἐκ τῆς τοποθεσίας Ἀρμάτοβα. ΑΔ 1965 Χρον., 217.
Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXIII, Γ CXXII.
- ΣΤ. ΑΧΑΪΑ
223. ΑΣΑΝΙ. Ἐκ τάφου, εὐρεθέντος παρὰ τὸ χωρίον Ἀσάνι Καλαβρύτων, προέρχεται ὁμᾶς τεσσάρων ὑστερογεωμετρικῶν ἀγγείων τοῦ Μουσείου Πατρῶν. GGP, 229 - 232, 408. DAG, 211.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXVII, Γ CXXIII.
224. ΜΙΚΡΟΣ ΜΠΟΝΤΙΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 152, πρωτογεωμετρική 146. Ὁ περιέχων ταφὰς εἰς πίθους θολωτὸς τάφος εἰς τὴν θέσιν Βαρθολομιό, ὁ μνημονευόμενος μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Β

LXXIII), κατωτέρω εἶναι πιθανόν νὰ ἀνήκη εἰς γεωμετρικοὺς χρόνους. ΑΑ 1932, 142 - 143. ΑΙARS 1964 (Op. Ath. 5), 106. EMF, 66.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXVIII, Δ XCV.

225. ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ. ΥΕ III Γ θέσις 153, πρωτογεωμετρική 147. Γεωμετρικοί τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1952, 400 - 412, 1956, 196 - 198. ΑΙARS 1964 (Op. Ath. 5), 103 - 104. GGP, 228 - 232, 409. DAG, 211.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β LXXXIX, Γ CXXIV, Δ XCVI.

226. METZENA - ΠΛΑΤΑΝΟΒΡΥΣΗ. Ἐκ τῆς θέσεως Καμίνι παρὰ τὴν Πλατανόβρυσιν (πρώην Μέτζενα), γνωστὴν καὶ ἐξ εὐρημάτων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (Π - Π, 105 ἀριθ. 166. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 129), ἔχει ἀναφερθῇ κιβωτιόσχημος γεωμετρικὸς τάφος (ΑΔ 1964 Χρον., 186) καὶ χαλκοῦς δακτύλιος γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1965 Χρον., 223.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XC, Γ CXXV, Δ XCVII.

227. ΧΑΛΑΝΔΡΙΤΣΑ. ΥΕ III Γ θέσις : 154. Γεωμετρικοί τάφοι ἐκ τριῶν νεκροταφείων εἰς τὰς θέσεις: (α) Τρουμπές (ΠΑΕ 1928, 110 - 111, 1929, 89 - 91, 1930, 83 - 85, 1956, 198 - 201. ΑJA 1960, 14, 17. ΑΙARS 1964 (Op. Ath. 5), 100 - 101. Π - Π, 482 LXXIX, 2. DAG, 211. GGP, 228 - 232), (β) Ἀγριαπιδιές (ΠΑΕ 1930, 85) καὶ (γ) Σκόρος, ΑΔ 1960 Χρον., 138, 1961 - 62 Χρον., 129. ΑΙARS 1964 (Op. Ath. 5), 101.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCI, Γ CXXVI, Δ XCVIII.

228. ΤΕΙΧΟΣ ΔΥΜΑΙΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 156, ὑπομυκηναϊκὴ 73. Σποραδικὰ γεωμετρικά ὄστρακα. ΠΑΕ 1962, 133, 1964, 61 - 62.

229. ΑΙΓΕΙΡΑ. ΥΕ III Γ θέσις 160, πρωτογεωμετρική 149. Γεωμετρικά πιθανὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΑΑΑ 1974, 160, εἰκ. 3) καὶ κεραμικὴ (ΑΑΑ 1973, 200, 1976, 163 - 164) ἐκ τῆς ἀκροπόλεως.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXIV, Γ CXXVII, Δ XCIX.

230. ΒΟΒΟΔΑ. Παρὰ τὸ χωρίον Βόβοδα, περὶ τὰ 5 χιλιόμετρα νοτίως τοῦ Αἰγίου, ὁ Γιαλούρης ἠρεύνησε τὸ ἔτος 1960 γεωμετρικὰς ταφὰς εἰς πύθους συνοδευόμενας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BCH 1960, 690. JHS 1961 AR, 14. ΑΙARS 1964 (Op. Ath. 5), 109.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCII, Γ CXXVIII, Δ C.

231. ΑΙΓΙΟΝ. ΥΕ III Γ θέσις 163. Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ δώδεκα ταφικοὶ πίθοι, δύο τῶν ὁποίων εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ καὶ πέντε ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Παλαιολόγου τοῦ Αἰγίου. ΑΔ 1967 Χρον., 214 - 215, 1973 - 74 Χρον., 377 - 381. JHS 1980 AR, 36 - 37.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCIII, Γ CXXIX, Δ CI.

232. ΝΕΟΣ ΕΡΙΝΕΟΣ. Ἐκ καταστραφέντων τάφων, παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Νέου Ἑρινεοῦ Πατρῶν, προέρχονται τρία γεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα ἄλλων ἀγγείων τοῦ Μουσείου Πατρῶν. ΑΔ 1965 Χρον., 223, πίν. 263 α.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCIV, Γ CXXX.

233. ΔΡΕΠΑΝΟΝ. Τέσσαρες ταφαὶ εἰς πίθους, συνοδευόμεναι ἀπὸ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, εὐρέθησαν τυχαίως τὸ ἔτος 1970 ΝΑ τοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ Δρεπάνου Ἀχαΐας, δύο δὲ ἕτεροι μὴ δημοσιευθέντες πίθοι εἶχον ἀνασκαφῇ παλαιότερον εἰς τὴν θέσιν. ΑΔ 1971 Χρον., 186 - 187, 1972 Χρον., 439 ὑποσημ. 1. ΑΕ 1973 Χρον., 15 - 29.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCV, Γ CXXXI, Δ CII.

VII. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ - ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

234. ΚΕΡΚΥΡΑ. Βιβλιογραφία: ΠΑΕ 1955, 190 - 192, 1965, 66 - 67. ΑΔ 1963 Χρον., 180 - 193, 1964 Χρον., 315 - 328, 1965 Χρον., 391 - 400, 1966 Χρον., 317 - 325, 1967 Χρον., 360 - 370, 1968 Χρον., 303 - 315. GGP, 367, 409. DAG, 54, 58.

Διάγραμμα περιοχῆς, ΑΔ 1963 Χρον., 180 - 181, σχέδ. 4.

Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι νοτίως τῆς συγχρόνου πόλεως ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν τὰ ἔτη 1955, 1962 - 1969, ἔφερον εἰς φῶς, ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, γεωμετρικὴν καὶ ὑπογεωμετρικὴν κεραμικὴν (ΠΑΕ 1955, 190 - 192. ΑΔ 1963 Χρον., 182 - 183, 1965 Χρον., 395 - 396, 1967 Χρον., 367) καὶ μικρὰ εὐρήματα (ΑΔ 1964 Χρον., 324, 1966 Χρον., 320 - 321). GG, 154, 173, 185, 187 - 188.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXXXII, Δ CIII.

235. ΛΕΥΚΑΣ. Ἐκ τοῦ χωρίου Σύβρος ἔχει ἀναφερθῇ γεωμετρικὴ ταφὴ εἰς πίθον, συνοδευομένη ἀπὸ τεμάχια γεωμετρικοῦ σκύφου καὶ μικρὰ εὐρήματα, τυχαίως εὐρεθεῖσα τὸ ἔτος 1975. AAA 1975, 220 - 221.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCVI, Γ CXXXIII, Δ CIV.

236. ΙΘΑΚΗ - ΣΤΑΥΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 164, πρωτογεωμετρική 150. Γεωμετρική κεραμική καὶ χαλκοὶ ἀναθηματικοὶ τρίποδες ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄρμου τῆς Πόλεως. BSA 1934 - 35, 53 - 54, 56 - 73, 1938 - 39, 17 - 27, 38 - 39, 1939 - 45, 11 - 12, 1949, 308 - 312.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXXXIV, Δ CV.

237. ΙΘΑΚΗ - ΑΕΤΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 165, πρωτογεωμετρική 151. Γεωμετρικά πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἱεροῦ (BSA 1932 - 33, 22 - 27, 1948, 1 - 8, 1953, 255 - 260), κεραμική (BSA 1948, 9 - 113, 1953, 260 - 337. GGP, 98, 104, 221 - 232, 409) καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1948, 113 - 121, 1953, 338 - 358.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXV, Γ CXXXV, Δ CVI.

238. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ - ΣΚΑΛΑ. ΥΕ III Γ θέσις 170. Δύο ὑστερογεωμετρικά ἀγγεῖα τοῦ 700 π.Χ. ἐξ ΥΕ III Γ θαλαμοειδοῦς τάφου. JHS 1961 AR, 16. GAMS, 97 ἀριθ. 332.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXXXVI.

239. ΖΑΚΥΝΘΟΣ - ΒΑΣΙΛΙΚΟ. Τάφοι σχηματιζόμενοι δι' ὀρθίων πλακῶν ἀβεβαίου χρονολογίας ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ χωρίου Βασιλικὸ τῆς Ζακύνθου, πλησίον ἐνὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν πέντε χαλκᾶ εἰδῶλια κατὰ πληροφίας τῶν χωρικῶν, δύο ὅμως μόνον τῶν εἰδωλίων τούτων ἔχουν γνωσθῇ ἐπαρκῶς. BSA 1931 - 32, 216 - 217.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCVII, Δ CVII.

240. ΙΤΑΛΙΑ - ΚΥΜΗ. Βιβλιογραφία: MA 1903, 205 - 294, 1913, 5 - 871. BSA 1932 - 33, 200 - 202. RM 1953 - 54, 51 - 55. DAG, 173 - 175. GGP, 104, 194 - 195, 325 - 326, 370, 425 - 426. GG, 397 (index).

Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τάφοι περιέχοντες εἰσηγμένην ἐξ Ἑλλάδος κεραμικὴν καὶ τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτῆρος μικρὰ εὐρήματα. MA 1903, 263 - 294, 1913, 213 - 448, 807 - 836.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCVIII, Γ CXXXVII, Δ CVIII.

241. ΠΙΘΗΚΟΥΣΑΙ. Βιβλιογραφία: RM 1953 - 54, 37 - 55. Atti 1954, 11 - 19. Expedition 1966 τεύχ. 4, 4 - 12. JdI 1966, 162. JHS 1967 AR, 30 - 31. GGP, 426. DAG, 454 (index). GG, 403 (index).

Ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τῆς νήσου Ἰσχίας εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως, τὰ ἔτη 1952 - 1967, ὑπὸ τοῦ G. Buchner ἔφερον εἰς φῶς ἐκ μὲν τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τῆς ἀκροπόλεως τῶν ἀρχαίων Πιθηκουσῶν (νῦν Monte di Vico), κειμένης κατὰ τὴν βόρειον ἀκτὴν τῆς νήσου,

πλήν ἄλλων λειψάνων ἀποθέτην περιέχοντα ἄφθονα ὄστρακα τοῦ 8ου καὶ 7ου π.Χ. αἰῶνος, ἐκ δὲ τῆς ΝΔ τῆς ἀκροπόλεως εὕρισκομένης κοιλάδος San Montano ἐκτεταμένον νεκροταφεῖον τῆς αὐτῆς περιόδου. Τοῦ νεκροταφείου τούτου μέχρι τοῦ 1966 εἶχον ἀνασκαφῇ 914 τάφοι (JHS 1967 AR, 30) περιέχοντες κεραμικὴν μετ' ἐγχαράκτων ἐνίοτε ἐπιγραφῶν εἰς τὸ ἱστορικὸν εὐβοϊκὸν ἀλφάβητον καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐν οἷς καὶ 87 σφραγίδας (JdI 1966, 62) ἀνατολίζοντος τύπου. Atti 1954, 11 - 19. RM 1953 - 54, 37 - 55. Expedition 1966 τεύχ. 4, 4 - 12. JdI 1966, 1 - 62.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β XCIX, Γ CXXXVIII, Δ CIX.

242. ΤΑΡΑΣ. ΥΕ III Γ θέσις 171, ὑπομυκηναϊκὴ 74, πρωτογεωμετρικὴ 152. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τῶν τριῶν τοποθεσιῶν: (α) Scoglio del Tonno, (β) Leporano, ἀρχαίου Σατυρίου, καὶ (γ) Torre Castelluccia. MPI, 126 - 128, 141 - 142, 152 - 158. BSA 1932 - 33, 175 - 176. Annuario 1955 - 56, 8 - 11, 1959 - 60, 8 - 12. GGP, 104, 323, 372 - 373, 426 - 427.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXXXIX, Δ CX.

243. ΡΗΓΙΟΝ. "Ἐν ὑστερογεωμετρικὸν ἀγγεῖον, προερχόμενον πιθανῶς ἐκ τάφου, εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν θέσιν. G. Vallet, Rhegion et Zancle, Paris 1958, 37. GGP, 325.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXL.

244. ΣΙΚΕΛΙΑ - ΖΑΓΚΛΗ - ΜΕΣΣΗΝΗ. Ὀλίγα ὑστερογεωμετρικὰ ὄστρακα καὶ ἐν ἀγγεῖον ἔχουν γνωσθῇ ἐκ τῆς θέσεως. Notizie 1929, 38 - 58. G. Vallet, Rhegion et Zancle, 32 - 33, 140. GGP, 325.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLI.

245. ΜΥΛΑΙ. Πρώμος πρωτοκορινθιακὴ, ῥοδιακὴ καὶ κυκλαδικὴ πιθανῶς κεραμικὴ, τοῦ τέλους τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. L. Bernabo Brea - M. Cavallier, Mylae, Novara 1959, 41, 52, 55, 58, πίν. 40 - 41, 47. GGP, 104, 323, 428.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLII.

246. ΝΑΞΟΣ. Κεραμικὴ ὑστέρων γεωμετρικῶν καὶ πρωίμων πρωτοκορινθιακῶν χρόνων ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. Boll. d'Arte 1964, 164, εἰκ. 40 - 43. GGP, 323 - 324, 428.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLIII.

247. ΛΕΟΝΤΙΝΟΙ. Εἰσηγμένη ὑστερογεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ τοπικαὶ ἀπομιμήσεις αὐτῆς ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. RM 1900, 62 - 98. Notizie 1955, 362 - 368. GGP, 323 - 324, 374 - 375, 427.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLIV.

248. ΜΕΓΑΡΑ ΥΒΛΑΙΑ. Ἄφθονος εἰσηγμένη ἐξ Ἑλλάδος ὑστερογεωμετρικὴ καὶ πρώιμος πρωτοκορινθιακὴ κεραμικὴ ὡς καὶ τοπικαὶ ἀπομιμήσεις αὐτῶν ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὴν θέσιν. G. Vallet - F. Villard, Megara Hyblaea, 1 : 2, Paris 1964, (= Megara Hyblaea). GGP, 323 - 324, 427.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLV.

249. ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙ. Βιβλιογραφία : Notizie 1893, 445 - 486, 1895, 109 - 192, 1925, 176 - 208, 296 - 321. MA 1918, 353 - 754. BSA 1932 - 33, 180 - 183. BCH 1952, 289 - 346. GGP, 104, 322 - 325, 474, 428.

Ὑστερογεωμετρικὴ καὶ πρώιμος πρωτοκορινθιακὴ κεραμικὴ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς συγχρόνου πόλεως (MA 1918, 539 - 556. Notizie 1925, 316 - 321. BSA 1932 - 33, 180 - 183. BCH 1952, 331 - 335. GGP, 322 - 325, 374) καὶ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Fusco. Notizie 1895, 109 - 192. BCH 1952, 329 - 331. GGP, 104, 428. DAG, 175.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β C, Γ CXLVI.

250. ΑΦΡΙΚΗ - ΚΥΡΗΝΗ. Ἐν ἀγγεῖον μέσων γεωμετρικῶν χρόνων, εἰς ἰδιωτικὴν συλλογὴν τοῦ Βερολίνου, ἀναφέρεται ὅτι προέρχεται ἐκ Κυρήνης. AM 1927, 53. GGP, 214 ὑποσημ. 4, 429. J. Boardman, Greeks Overseas, 172.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXLVII.

VIII. ΝΗΣΟΙ ΑἰΓΑΙΟΥ - ΑΚΤΑΙ Μ. ΑΣΙΑΣ - ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

251. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ. Ἀμερικανικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν νῆσον, πλὴν ἄλλων λειψάνων, ἀπεκάλυψαν ἐστίαν θυσίων καὶ κεραμικὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Τροίας VIII (Troy IV, 253 - 256 : κατηγορία G 2 - 3), τοῦ τέλους τοῦ 8ου ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος. Hesperia 1952, 34 - 37.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXVI, Γ CXLVIII.

252. ΛΗΜΝΟΣ. Αἱ Ἰταλικαὶ ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς

πόλεως νεκροταφείον περιλαμβάνον 114 τεφροδόχα ἀγγεῖα κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. AA 1927, 394 - 396.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CI, Γ CXLIX, Δ CXI.

253. ΤΡΟΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 175. Τὰ ἀρχαιότερα τεκμήρια ἐπανεγκαταστάσεως κατοίκων εἰς τὴν Τροίαν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, εἶναι ὄστρακα κοτυλῶν ῥοδιακοῦ τύπου, χρονολογούμενα εἰς τὴν περίοδον 720 - 700 π.Χ., ἐκ τῆς πόλεως VIII. Troy IV, 256. GGP, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CL.

254. ΛΕΣΒΟΣ - ΑΝΤΙΣΣΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 154. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμική. BSA 1930 - 31, 166 - 178, 1931 - 32, 41 - 67. GGP, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXVII, Γ CLI.

255. ΣΚΥΡΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 155. Κεραμικὴ τῶν πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων ἐκ τῶν τεσσάρων ὑπὸ τοῦ Σταυροπούλου ἀνασκαφέντων τάφων, οἵτινες μνημονεύονται μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων (III Β LXXVII, 4) κατωτέρω (GGP, 152, 413), καὶ ἐκ τῆς θέσεως Μαρκέσι. ΑΔ 1972 Χρον., 354.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CII, Γ CLII, Δ CXII.

256. ΠΙΤΑΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 176, πρωτογεωμετρικὴ 156. Τουρκικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν θέσιν ἔφερον εἰς φῶς τάφους χρονολογούμενους ἀπὸ τοὺς ὑστέρους γεωμετρικοὺς χρόνους μέχρι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος. AJA 1966, 157 - 158. GGP, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CIII.

257. ΜΥΡΙΝΑ. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται δύο ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα τῆς Συλλογῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. BCH 1912, 506 - 510, πίν. 9 - 10. GGP, 277, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLIII.

258. ΚΥΜΗ. Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὸν τεμάχιον ὑστερογεωμετρικοῦ κρατῆρος. GGP, 298, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLIV.

259. ΛΑΡΙΣΑ. Ὑστερογεωμετρικὴ εἰσηγμένη καὶ τοπικῆς κατασκευῆς, καὶ ὑπογεωμετρικὴ κεραμικὴ ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. J. Boehlau -

K. Schefold κ.ἄ., *Larisa am Hermos*, τόμ. III (= *Larisa*), 169 - 171. GGP, 297 - 298, 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLV.

260. ΦΩΚΑΙΑ. Πρωτογεωμετρική θέσις 157. Κεραμική μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἤλθεν εἰς φῶς κατὰ τὰς Γαλλικὰς (CRAI 1921, 122) καὶ Τουρκικὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν (*Anadolu* 1956, 3-14). GGP, 420.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLVI.

261. ΨΑΡΑ. Ἐπιφανειακὰ ὄστρακα ἐκ τῆς τοποθεσίας Ἀρχοντίκι. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 266, πίν. 321 α. GGP, 419.

262. ΧΙΟΣ - ΚΟΦΙΝΑ. Ὑστερογεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Κοφινὰ τῆς πόλεως τῆς Χίου. BSA 1954, 136. GGP, 418.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLVII.

263. ΧΙΟΣ - ΦΑΝΑ. Πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (BSA 1934 - 35, 139), κεραμική μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων καὶ μικρά τινα εὐρήματα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. ΑΔ 1915, 79. BSA 1934 - 35, 157 - 164.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXVIII, Γ CLVIII, Δ CXIII.

264. ΧΙΟΣ - ΕΜΠΟΡΕΙΟ. ΥΕ III Γ θέσις 177. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, κεραμική καὶ μικρά εὐρήματα. *Emporio*, 4 - 5, 31 - 49, 102 - 148, 205 - 231. GBGZ, O 13. GGP, 294 - 295.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XXXIX, Γ CLIX, Δ CXIV.

265. ΣΜΥΡΝΗ. ΥΕ III Γ θέσις 178, πρωτογεωμετρική 158. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα καὶ κεραμική. *ÖJh* 1932 Beiblatt, 129 - 187. BSA 1958 - 59, 1 - 181, 1964, 40. GGP, 98, 104, 420.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XL, Γ CLX, Δ CXV.

266. ΚΛΑΖΟΜΕΝΑΙ. ΥΕ III Γ θέσις 179, πρωτογεωμετρική 160. Γεωμετρικὰ ὄστρακα ἀνεπαρκῶς γνωστά. ΑΔ 1921, 68. M. Sakellariou, *La Migration Grecque en Ionie*, Athènes 1958, 506. GGP, 419.

267. ΤΕΩΣ. Γεωμετρική κεραμική ἀνεπαρκῶς γνωστή ἔχει ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. TAD 1965, 231-233. GGP, 420.

268. ΚΟΛΟΦΩΝ. ΥΕ III Γ θέσις 180. Τοῖχοι καὶ ἄφθονος κεραμικὴ ἐκ βαθέων στρωμάτων τοῦ οἰκισμοῦ (AJA 1923, 67) καὶ νεκροταφεῖον τύμβων περιεχόντων καύσεις νεκρῶν, γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἀπολεσθέντα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τῶν ἐτῶν 1921 - 1922, μνημονεύονται ἀπὸ τὴν θέσιν. AJA 1923, 68. H.L. Lorimer, *Homer and the Monuments*, London 1950, 106, 348 - 349. *Hesperia* 1944, 94, 1974, 264. GGP, 420.
Μέρος II, Κεφ. IV, A XLI, B CIV, Γ CLXI, Δ CXVI.
269. ΑΝΔΡΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 162. Γεωμετρικὸς οἰκισμὸς ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ζαγορᾶ κατὰ τὴν ΝΔ ἀκτὴν τῆς νήσου (ΑΔ 1960 Χρον., 248 - 249, 1968 Χρον., 384 - 388. ΠΑΕ 1967, 103 - 114, 1969, 135 - 138, 1972, 251 - 272. Ἔργον 1974, 82 - 84. *Zagora* 1. ΑΕ 1975, 230 - 266) καὶ τάφοι ἐκ τῆς Ζαγορᾶς (Andros, 46 - 48. Ἄνδρος, 585. PGP, 128 - 129, 161 - 163. *Zagora* 1, 1. GGP, 413) καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Ἀμονακλειοῦ, ΝΑ τῆς Ζαγορᾶς. Ἄνδρος, 588. GGP, 413.
Μέρος II, Κεφ. IV, A XLII, B CV, Γ CLXII, Δ CXVII.
270. ΕΦΕΣΟΣ. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τοῦ οἰκισμοῦ. D. G. Hogarth, *Excavations at Ephesus*, London 1908 (= Ephesus). *ÖJh* 1926 Beiblatt, 247 - 300. GGP, 297, 420. GKG, 142, 205, 215, 222, 233.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLXIII, Δ CXVIII.
271. ΠΥΓΕΛΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 163. Ὅστρακα μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων. GGP, 270, 420.
272. ΣΑΜΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 164. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (ΑΜ 1930, 10 - 20, 1933, 150 - 166, 1959, 12 - 20), πιθανὴ ταφὴ (PGP, 216, 323), κεραμικὴ (ΑΜ 1929, 9 - 18. Samos V, 14 - 46) καὶ μικρὰ εὐρήματα (U. L. Gehring, *Die geometrische Bronzen aus dem Heraeion von Samos*, Hamburg 1964 (= Bronzen) ἐκ τοῦ Ἡραίου καὶ ἐν φρέαρ καὶ ὅστρακα ἐκ τοῦ Πυθαγορείου. ΑΔ 1968 Χρον., 378, 1971 Χρον., 461 - 462. Samos XIV, 139 - 142. GGP, 268, 288 - 293. GKG, 108 - 123, 157 - 171. GBGZ, O 15, O 25.
Μέρος II, Κεφ. IV, A XLIII, B CVI, Γ CLXIV, Δ CXIX.
273. ΠΑΝΙΩΝΙΟΝ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 165. Ὠχυρωμένη ἀκρόπολις καὶ γεωμετρικὰ ὅστρακα. Panionion, 83 - 89, 97 - 100. GGP, 420.
Μέρος II, Κεφ. IV, A XLIV, Γ CLXV.

274. ΑΙΓΙΝΑ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 182, πρωτογεωμετρικὴ 166. Λεῖψανα οἰκιῶν γεωμετρικῶν πιθανῶς χρόνων καὶ ἀποθέτης, περιέχων γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας πόλεως (ΑΕ 1895, 235 - 264. ΑΜ 1897, 265 - 333. ΑΑ 1925, 318 - 319), τάφοι ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς (ΑΕ 1910, 178 - 183. ΑΑ 1928, 612, 1938, 495 - 497, 511) καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως (W. Kraiker, Aigina, 21, 25 - 40) καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφαίας (A. Furtwängler, Aegina, 375 - 377, 392 ἀριθ. 12 - 20, 397 - 404, 417 - 419, πίν. 14, 16, 433 ἀριθ. 8 - 12, 474). GGP, 341, 344, 361, 403. GKG, 63, 215. GG, (index : Aegina).

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α XLV, Β CVII, Γ CLXVI, Δ CXX.

275. ΚΕΩΣ. ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσις 183, ὑπομυκηναϊκὴ 77, πρωτογεωμετρικὴ 167. Ἐπισκευὴ τοῦ ἱεροῦ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον καὶ κεραμικὴ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Hesperia 1964, 333. GGP, 413.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α XLVI, Γ CLXVII.

276. ΤΗΝΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 168. Γεωμετρικὸς οἰκισμὸς καὶ ἱερὸν εἰς τὴν θέσιν Ξώμπουργο (ΠΑΕ 1952, 531 - 542, 1953, 259 - 266, 1955, 259 - 260, 1958, 220 - 222) καὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς αὐτῆς θέσεως (ΑΜ 1895, 398. Musée Belge 1907, 42 - 43. Annuario 1925 - 26, 226 - 228. PGP, 160 - 161) καὶ ἐκ τῶν χωρίων Κτικάδος (ΠΑΕ 1952, 542. ΑΔ 1964 Χρον., 408. GGP, 152 - 155, 166 - 171) καὶ Καρδιανῆ (Annuario 1925 - 26, 203 - 234. PGP, 160 - 161 GGP, 148 - 157, 164 - 195, 414). DAG, 126, 159, 207.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α XLVII, Β CVIII, Γ CLXVIII, Δ CXXI.

277. ΙΚΑΡΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Καταφύγι τῆς Ἰκαρίας ἢ Β. Φιλιππάκη ἠρεύνησε τύμβους, περιέχοντας καύσεις νεκρῶν συνοδευομένας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, μὴ δημοσιευθέντας. M. Andronikos, Totenkult (ἐν Matz - Buchholtz, Archaeologia Homerica III, Κεφ. W), 68, 112. DAG, 206.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Β CIX, Γ CLXIX, Δ CXXII.

278. ΜΥΚΟΝΟΣ. Ἐκ τῆς Μυκόνου ἔχει ἀναφερθῇ γεωμετρικὸς γραπτὸς κρατὴρ, εὐρεθεὶς μεθ' ἑνὸς ταφικοῦ ἀμφορέως, κοσμουμένου δι' ἀναγλύφων παραστάσεων, κατὰ τὴν ἀνόρυξιν φρέατος εἰς τὴν συνοικίαν Τρία Πηγάδια τῆς Χώρας, καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ ὑψώματος

Παλιόκαστρον κατὰ τὴν βόρειον ἀκτὴν τῆς νήσου. ΑΔ 1961 - 62 Χρον., 267 - 268, 1963 Μελέται, 27 - 75, 1971 Χρον., 463.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLXX.

279. ΠΟΡΟΣ. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος τῆς Καλαυρείας κατὰ τὸ ἔτος 1894 ἔφερεν εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΜ 1895, 270, 306 - 317.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLXXI, Δ CXXIII.

280. ΡΗΝΕΙΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 170. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐξ ἀνεπαρκῶς γνωστῶν τάφων κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου καὶ ἐκ τῆς θέσεως Παρακαστρί κατὰ τὴν δυτικὴν τῆς νήσου ἀκτὴν (ΑΔ 1929, 211 - 212. Délos XV, 49. GGP, 128, 154 - 156, 187, 322) ὡς καὶ ἐκ τῆς τάφρου καθάρσεως τῆς Δήλου. ΑΔ 1929, 181 - 223. Délos XV. GGP, 152 - 157, 164 - 195, 414.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CX, Γ CLXXII, Δ CXXIV.

281. ΔΗΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 184, ὑπομυκηναϊκὴ 78, πρωτογεωμετρικὴ 171. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (R. Vallois, L'Architecture hellénique et hellénistique à Délos, τόμ. I, Paris 1944 (=Archit. Délos), 7 - 26, 109. Délos Primitive, 91 - 93, 162, 215 - 218, 259. GBGZ, O 19, O 64), τάφος περιέχων γεωμετρικὴν κεραμικὴν ὑπὸ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς Πολιέως (BCH 1911, 352 - 354. Délos XV, 52. CRAI 1908, σχέδ. σελ. 162 - 163), κεραμικὴ (BCH 1911, 350 - 422. Délos X, 15 - 16, 24 - 25, 38. Délos XV, 11, 114. GGP, 153 - 157, 166 - 181) καὶ μικρὰ εὐρήματα. Délos XVIII, σποράδην. Délos XXIII, 41 - 44.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XLVIII, Β CXI, Γ CLXXIII, CXXV.

282. ΜΙΑΛΗΤΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 185, ὑπομυκηναϊκὴ 79, πρωτογεωμετρικὴ 172. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (Milet I(8), 29 - 33. IM 1959 - 60, 38 - 40, 76 - 85, 1973 - 74, 67 - 83, 1975, 35 - 39. G. Kleiner, Alt-Milet, 14 - 17, 21 - 23. GBGZ, O 31, O 68), κεραμικὴ ὄλων τῶν φάσεων τῆς γεωμετρικῆς περιόδου (IM 1957, 114, 121 - 125, 1959 - 60, 54 - 59, 93 - 94, 1973 - 74, 85 - 115, 1975, 41 - 59. GGP, 268 - 274, 296 - 297, 420) καὶ πιθανῶς μικρὰ εὐρήματα. IM 1957, 126 - 132.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α XLIX, Γ CLXXIV, Δ CXXVI.

283. ΔΙΔΥΜΑ. Βιβλιογραφία: ΑΑ 1963, 333 - 384. IM 1963 - 64, 42 - 48, 1971, 58 - 62, 1973 - 74, 149. K. Tuchelt, Vorarbeiten zur eine Topographie von Didyma, IM Beiheft 9, Tübingen 1973, 13 - 14. GBGZ, O 59. GGP, 297, 420.

Ἀρχιτεκτονικά λείψανα τοῦ ὑστερογεωμετρικοῦ σηκοῦ τοῦ τεμένους (AA 1963, 333 - 384. GBGZ, O 59), κεραμική (IM 1963 - 64, 42 - 48, πίν. 8 - 13, 1971, 58 - 62, πίν. 3 - 4, 1973 - 74, 149, πίν. 47. GGP, 420) καὶ μικρὰ εὐρήματα (IM 1963 - 64, 23 - 24, 45 - 46, 47 - 48, 49, πίν. 27 - 31, 1971, 83 - 85, πίν. 18 - 21) ὑστέρων γεωμετρικῶν καὶ ὑπογεωμετρικῶν χρόνων.

Μέρος II, Κεφ. IV, A L, Γ CLXXV, Δ CXXVII.

284. ΙΑΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 186, ὑπομυκηναϊκή 80, πρωτογεωμετρική 173. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα (Annuario 1961 - 62, 527 - 534, 1965 - 66, 417, 1967 - 68, 555 - 556, 1969 - 70, 502 - 508. GBGZ, O 56 - 57), τάφοι (Annuario 1965 - 66, 492 - 505. AJA 1974, 122. DAG, 158, 206), κεραμική (Annuario ἔ.ἄ. GGP, 265 - 267, 421) καὶ μικρὰ εὐρήματα.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LI, B CXII, Γ CLXXVI, Δ CXXVIII.

285. ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΕΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 187. Ἀνεπαρκῶς γνωστὸς τάφος περιέχων τεφροδόχον πίθον καὶ δύο ὑπογεωμετρικά ἀγγεῖα. AM 1887, 226 - 227. GGP, 296, 421.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXIII, Γ CLXXVII.

286. ΛΕΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 188. Ἐπιφανειακά ὑστερογεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῆς Ἀγίας Μαρίνης. BSA 1957, 135. GAMS, 189.

287. ΥΔΡΑ. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα, ἐκτὸς ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἐκ τοῦ τειχισμένου λόφου Χώριζα τοῦ κειμένου περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα δυτικῶς τῆς πόλεως τῆς Ὑδρας. AM 1911, 38. AD 1965 Χρον., 130.

288. ΠΑΡΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 189, ὑπομυκηναϊκή 82, πρωτογεωμετρική 175. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα, κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν (Ἔργον 1977, 151 - 152), ἐκ τῶν νήσων Οἰκονόμου καὶ Φιλιζίου (Ἔργον 1974, 85 - 93, 1975, 140 - 143. ΠΑΕ 1974, 186 - 188, 1975, 205 - 209), ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παροικίας (AM 1917, 1 - 11, 73 - 85) καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Δηλίου (Delion, 8 - 15, 67 - 107. AD 1960 Χρον., 246), ὡς καὶ ἀβεβαίου χρονολογίας τάφοι ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης (AAA 1973, 263 - 264). GGP, 166, 176 - 181, 414.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LII, B CXIV, Γ CLXXVIII, Δ CXXIX.

289. ΝΑΞΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 190, ύπομυκηναϊκή 83, πρωτογεωμετρική 176. Γεωμετρικοί οίκισμοι ἐκ τῶν θέσεων, Γκρόττα (ΠΑΕ 1950, 271 - 279, 1951, 214 - 220, 1959, 186 - 187, 1961, 193, 1963, 148 - 153, 1967, 112 - 119. GBGZ, O 69) καὶ Τσικαλαριὸ (ΑΔ 1965 Χρον., 517 - 518, 1966 Χρον., 391 - 395. GBGZ, O 21, 51), τάφοι ἐκ τῆς θέσεως Ἀπλώματα (ΠΑΕ 1960, 258 - 261, 1961, 191 - 200, 1963, 153 - 158), ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Γυμνασίου Νάξου (ΠΑΕ 1937, 115 - 118) καὶ ἐκ τοῦ Τσικαλαριοῦ (ΑΔ 1963 Χρον., 279 - 280, 1965 Χρον., 515 - 522, 1966 Χρον., 391 - 395) καὶ κεραμικὴ ἐκ στρωμάτων κατοικήσεως εἰς τὰς θέσεις Γκρόττα (ΑΕ 1945 - 47, 1 - 21), Καμινάκι (ΠΑΕ 1939, 119 - 124) καὶ Παλάτι (ΑΜ 1924, 21, 1929, 152 - 158) ὡς καὶ ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω τάφων. GGP, 166 - 176.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LIII, Β CXV, Γ CLXXIX, Δ CXXX.

290. ΔΟΝΟΥΣΑ. Πρωτογεωμετρική θέσις 177. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα (ΑΔ 1969 Χρον., 390 - 393, 1970 Χρον., 426 σχέδ. 2, 1971 Χρον., 466 - 467, 1973 Χρον., 544 - 547. ΑΑΑ 1971, 210 - 214, 1973, 256 - 259), κεραμικὴ (ΑΔ 1967 Χρον., 467, 1969 Χρον., 390 - 393, 1970 Χρον., 426 - 428, 1973 Χρον., 544 - 547. ΑΑΑ 1971, 210 - 214, 1973, 238 - 259) καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΑΑ 1973, 259.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LIV, Γ CLXXX, Δ CXXXI.

291. ΣΙΦΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 191, πρωτογεωμετρική 178. Γεωμετρικά ἀρχιτεκτονικά λείψανα καὶ κεραμικὴ ἐκ τῶν θέσεων Κάστρο (BSA 1949, 1 - 92, 1956, 12. GGP, 156, 167, 176, 414) καὶ Ἄγιος Ἀνδρέας (ΑΕ 1899, 130 - 134. ΑΔ 1970 Χρον., 431 - 434. ΠΑΕ 1975, 235 - 237, 1976, 284 - 286. Ἔργον 1977, 139 - 144) καὶ πιθαναὶ ταφαὶ ἐκ τῆς δευτέρας τῶν δύο θέσεων. ΠΑΕ 1975, 237, 1976, 286. Ἔργον 1977, 143.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LV, Β CXVI, Γ CLXXXI, Δ CXXXII.

292. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 192, ύπομυκηναϊκή 84, πρωτογεωμετρική 179. Γεωμετρικοί τάφοι ἐκ τῶν θέσεων τῶν ἀρχαίων Τερμέρων (Assarlik, Cl. Review 1887, 81 - 82. JHS 1887, 64 - 82, 1896, 243 - 247. IM 1970, Beiheft 3, 226 - 233. PGP, 218 - 221. BMC I(I), 212 - 213 ἀριθ. Α 1105 - 1107) καὶ τῆς ἀρχαίας Πηδάσου (Cökseler. JHS 1896, 193, 202. Ἄνuario 1921 - 22, 427 - 432. CR, I, 124. Κρ. Χρον. 1950, 73 ὑπόσημ. 73. BSA 1955, 123 - 125. IM 1970, Beiheft 3, 215 - 223), κεραμικὴ ἐκ τοῦ χωρίου Dirmil (Belleten 1976, 3 - 53) καὶ ἀποθέτης περιέχων γεωμετρικά καὶ ἀρχαῖα πῆλινα εἰδῶλια ἱππέων, ὀπλιτῶν

καὶ ζῶων ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Mücke (AJA 1967, 163). DAG, 206. GGP, 268, 296, 421.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXVII, Γ CLXXXII, Δ CXXXIII.

293. ΚΑΛΥΜΝΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 193, πρωτογεωμετρική 180. Ἀγγεῖα ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων, εἰς τὴν Συλλογὴν τῆς Πόθιας, ἐκ τῆς θέσεως Δᾶμος (JHS 1961 AR, 35. BSA 1962, 173 ὑπόσημ. 187) καὶ τρία ἐνεπίγραφα ὑστερογεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Annuario 1944 - 45, 217 - 218, πίν. 125 - 126 ἀριθ. 245 - 247. GGP, 417.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLXXXIII, Δ CXXXIV.

294. ΚΙΜΩΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 194, πρωτογεωμετρική 181. Γεωμετρικοὶ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν ἐκ τῶν τοποθεσιῶν Λίμνη ἢ Ἑλληνικά (BCH 1954, 146. AM 1954 - 55, 154 - 155. ΑΔ 1965 Χρον., 514 - 515, 1966 Χρον., 387 - 391, 1970 Χρον., 423 - 426) καὶ Δέκα (AM 1954 - 55, 155 - 157) ὡς καὶ ἐπιφανειακά ὄστρακα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Παλιόκαστρου (AM 1954 - 55, 157). GGP, 165, 167 - 172, 181 - 185, 413. DAG, 206.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXVII, Γ CLXXXIV.

295. ΚΩΣ. ΥΕ III Γ θέσις 196, πρωτογεωμετρική 183. Γεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Σεραγίων (AA 1936, 180. JHS 1945, 102. Boll. d'Arte 1950, 320 - 323. PGP, 222. ΠΑΕ 1959, 195. Annuario 1972 - 73, 139 - 396 σποράδην), κεραμικὴ ἐκ τοῦ Ἀσκληπιείου (Boll. d'Arte 1950, 327), ἐκ τοῦ σπηλαίου Ἄσπρη Πέτρα (Annuario 1925 - 26, 267 - 277. BSA 1957, 123. PGP, 225, 324. GGP, 270 ὑπόσημ. 1, 287, 381, 417) καὶ ἐκ τοῦ χωρίου Κέφαλος βορειότερον, ὅπου τοποθετεῖται ἡ Κῶς Ἀστυπάλαια. BSA 1957, 122 - 123.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXIX, Γ CLXXXV, Δ CXXXV.

296. ΜΗΛΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 197, πρωτογεωμετρική 184. Γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον παρὰ τὸ χωρίον Τρυπητή, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις (BSA 1895 - 96, 70 - 71), καὶ κεραμικὴ (JdI 1899, 33 - 35. ὉJh 1952, 53 - 57. CVA Serves, 24, πίν. 11 ἀριθ. 9, 11 - 14. CVA Scheurleer IIF, 1, πίν. 1 ἀριθ. 3. CVA München 3, 36 - 37, πίν. 141 ἀριθ. 1 - 2. CVA Schloss Fasenerie 2, 14, πίν. 55. BSA 1956, 12. ΑΔ 1960 Κείμενον, 70, πίν. 34, 1972 Χρον., 605). GGP, 165, 167 - 171, 181 - 185, 413. DAG, 64, 65, 206.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXX, Γ CLXXXVI.

297. ΣΙΚΙΝΟΣ. Πολυάριθμα επιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ὡς καὶ ὄστρακα ἄλλων περιόδων ἐκ τῆς τοποθεσίας Παλιόκαστρο. ΑΔ 1968 Χρον., 382.

298. ΘΗΡΑ. Βιβλιογραφία: F. Fouqué, Santorin et ses éruptions, Paris 1897, 93 - 131. F. F. Hiller von Gaertringen κ.ἄ., Thera I - IV, Berlin 1899 - 1904 (= Thera). AM 1903, 1 - 290, 1958, 117 - 139. BCH 1922, 113 - 159. BSA 1956, 13. S. Marinatos, Excavations at Thera I - VI, Athens 1968 - 1974. ΠΑΕ 1961, 201 - 206, 1963, 156 - 157, 1965, 183 - 186, 1966, 135 - 138, 1967, 124 - 150, 1968, 87 - 132, 1969, 193 - 196, 1970, 156 - 207, 1971, 181 - 230, 1972, 153 - 182, 1973, 119 - 126, 1974, 194 - 200, 1975, 230 - 234, 1976, 330 - 333.
Χάρτης τῆς νήσου, ΠΑΕ 1967, 126 εἰκ. 1.

Ἔρευναι γινόμεναι κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν ἐπὶ τῆς νήσου ἔχουν φέρει εἰς φῶς, πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (BSA 1956, 13. S. Marinatos, Thera I - VI) καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων (Thera I - IV. ΠΑΕ 1961 - 1976 ἔ.ἄ.), δύο νεκροταφεῖα περιέχοντα τάφους τῆς γεωμετρικῆς περιόδου εἰς τὰς θέσεις Μέσα Βουνὸ (AM 1903, 1 - 290) καὶ Σελλάδα (Thera II, 13 - 82, 133 - 231. AM 1958, 117 - 139. ΠΑΕ 1961 - 1976 ἔ.ἄ.) περικλείοντα τεφροδόχα ἀγγεῖα, συνοδευόμενα ἀπὸ ἄλλην κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. DAG, 157, 206. GGP, 106, 166 - 171, 176 - 181, 185 - 189, 414. GKG, (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXI, Γ CLXXXVII, Δ CXXXVI.

299. ΚΥΘΗΡΑ. Ἐκ τῶν Κυθήρων πλὴν ἄλλων λειψάνων τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων (J.N. Goldstream κ.ἄ., Kythera. Excavations and Studies, London 1972) καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων (BSA 1961, 148 - 160) ἔχουν ἀναφερθῇ καὶ τινα γεωμετρικὰ κεραμικὰ εὐρήματα εὐρισκόμενα εἰς τὸ τοπικὸν Μουσεῖον τῆς Χώρας. BSA 1961, 158 - 160 ὑποσημ. 8. GGP, 352, 364, 410.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CLXXXVIII.

300. ΑΣΤΥΠΑΛΛΑΙΑ. ΥΕ III Γ θέσις 198. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τοῦ Κάστρου τοῦ Χωριοῦ. BSA 1973, 159 - 160, πίν. 44 c, ἀριθ. 1. ΑΔ 1971 Χρον., 352.

301. ΡΟΔΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 199, ὑπομυκηναϊκὴ 85, πρωτογεωμετρικὴ 185. Τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ ὕστερογεωμετρικὸς καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων οἰκισμὸς ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Βρουλιά, κεραμικὴ ἐκ τῶν ἱερῶν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Καμείρου καὶ τῆς Λίνδου,

τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐξ Ἰαλυσοῦ, Καμείρου, Σιάνας, Τσιγκάνας, Βάτι, Λάρτου, Ἐξοχῆς καὶ Μάσσαρη-Μαλώνας καὶ ἐπιφανειακά ὄστρακα ἐκ Καμείρου καὶ Κρητινίας. Παραπομπαὶ εἰς τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν παρατίθενται κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς νήσου εἰς τὸν κατάλογον τῆς ΥΕ III Γ κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ μετὰ τῶν δεδομένων κατωτέρω.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LVI, Β CXXII, Γ CLXXXIX, Δ CXXXVII.

IX. ΚΡΗΤΗ

302. ΧΑΝΙΑ. ΥΜ III Γ θέσις 200, ὑπομινωικὴ 86, πρωτογεωμετρικὴ 186. Γεωμετρικὰ στρώματα κατοικήσεως, περιέχοντα λείψανα τοίχων καὶ κεραμικὴν (ΑΔ 1971 Χρον., 508, 1972 Χρον., 635) ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Καστελλίου, ἄλλη κεραμικὴ ἐκ κεκινημένων στρωμάτων τῆς αὐτῆς περιοχῆς (ΑΔ 1965 Χρον., 568, 1966 Χρον., 426, 1967 Χρον., 501. Ἔργον 1976, 208. GGP, 234 ὑποσημ. 3) καὶ τάφοι περιέχοντες τεφροδόχα ἀγγεῖα, ἄλλην κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐκ νεκροταφείου εὐρεθέντος ἐγγὺς τῶν Χανίων. JHS 1929, 235. DAG, 209. Μέρος II, Κεφ. IV, Α LVII, Β CXXIII, Γ CXC, Δ CXXXVIII.

303. ΒΡΥΣΕΣ. Ὑπομινωικὴ θέσις 87, πρωτογεωμετρικὴ 188. Γεωμετρικὸς πίθος, συνοδευόμενος ἀπὸ θησαυρὸν χαλκῶν ἀντικειμένων, εὐρεθεὶς εἰς τὴν θέσιν Λογάδες (Κρ. Χρον. 1959, 392. ΑΔ 1960 Χρον., 271. BCH 1961, 896, 1962, 48 - 49 εἰκ. 9. BSA 1965, 106) καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ σπηλαίου τῆς Κερά Σπηλιώτισσας. BCH 1958, 500, 1962, 47 - 48. BSA 1965, 106.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXIV, Γ CXCI, Δ CXXXIX.

304. ΑΠΤΕΡΑ. Ἔρευνα τοῦ H. Drexler τὸ ἔτος 1942 εἰς τὴν θέσιν ναοῦ τῶν ἱστορικῶν χρόνων παρὰ τὰ ἀρχαῖα Ἀπτέρα ἔφερον εἰς φῶς γεωμετρικὰ ὄστρακα. F. Matz, Forschungen auf Kreta, 104 - 105. GGP, 234 ὑποσημ. 3, 415.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CXCI.

305. ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ. Τρεῖς θαλαμοειδεῖς γεωμετρικοὶ τάφοι, κείμενοι εἰς τὴν θέσιν Καβούσι τῆς κοινότητος Γραμβούσης, παρὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, ἐν μέρει δὲ καταστραφέντες κατὰ τὴν διαπλάτυνσιν τῆς ὁδοῦ Πλατάνου - Φαλασάρνης, ἠρευνήθησαν βραδύτερον καὶ παρέσχον ὁστᾶ, τεφροδόχον ἀγγεῖον, ἄλλην κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1969 Χρον., 432 - 433.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXV, Γ CXCI, Δ CXL.

306. ΚΑΤΣΑΜΠΑΣ. ΥΜ III Γ θέσις 202. Γεωμετρικός τάφος περιέχων πολυάριθμα άγγεϊα προκεχωρημένων γεωμετρικων χρόνων. ΑJA 1936, 372.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXVI, Γ CXCIV.

307. ΝΕΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 203. Άνεπαρκώς γνωστός γεωμετρικός τάφος. ΑJA 1936, 372. ΑΑ 1936, 224. Αr. Cr., 324. DAG, 209.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXVII.

308. ΑΜΝΙΣΟΣ. ΥΕ III Γ θέσις 204, ύπομινωική 88, πρωτογεωμετρική 190. Λείψανα ύπαιθρίου γεωμετρικοϋ ίεροϋ τοϋ Διός Θενάτα κατά τοϋς δυτικούς πρόποδας τής Παληοχώρας, κεραμική και μικρά εύρήματα. ΠΑΕ 1933, 94 - 100, 1934, 128 - 133, 1935, 196 - 203. ΑΑ 1934, 246 - 248, 1935, 245 - 246. GBGZ, Ο 63.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LVIII, Γ CXCIV, Δ CXLII.

309. ΜΑΣΤΑΜΠΑΣ. Οϊκοδομικαί έργασίαι εις τὸ προάστειον τοϋ Ήρακλείου Μασταμπᾶς, περί τὸ 1,5 χιλιόμετρον ΝΔ τοϋ κέντρου τής πόλεως, άπεκάλυψαν θαλαμοειδή τάφον περιέχοντα 17 καύσεις νεκρῶν εις τεφροδόχα άγγεϊα, 93 άγγεϊα γεωμετρικων ή άνατολιζόντων χρόνων και μικρά τινα εύρήματα. ΠΑΕ 1970, 270 - 297. JHS 1976 AR, 29.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXVIII, Γ CXCVI, Δ CXLII.

310. ΓΟΥΡΝΕΣ. Ό Ή. Χατζιδάκης τὸ έτος 1914 άνεκάλυψε ίχνη γεωμετρικής οϊκίας και κεραμικήν εις άπόστασιν ένός περίπου χιλιομέτρον ΒΑ τοϋ χωρίου Γούρνες Πεδιάδος. ΑΔ 1915, 63. Αr. Cr., 324.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LIX, Γ CXCVII.

311. ΜΙΛΑΤΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 205. Έκ τάφων τής θέσεως προέρχονται άγγεϊα ύστέρων γεωμετρικων χρόνων. PMn IV, 164. Annuario 1927 - 29, 569, 580. Αr. Cr., 324. GGP, 243, 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXIX, Γ CXCVIII.

312. ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΟ. Πρωτογεωμετρική θέσις 191. Πενιχρά άρχιτεκτονικά λείψανα πρωτογεωμετρικων και γεωμετρικων χρόνων. Κρ. Χρον. 1947, 639, 1951, 98, 99.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LX.

313. ΜΑΛΙΑ. ΥΜ III Γ θέσις 206. Γεωμετρικοί τάφοι και κεραμική. ΑΔ

1918 Παράρτ. II, 18. BCH 1921, 536. Mallia XIII, 112 - 113, 125 πίν. 41, 2 καὶ 50 A - H. Ar. Cr., 324. GGP, 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXXX, Γ CXCIX.

314. ΑΤΣΑΛΕΝΙΟ. Βιβλιογραφία: Κρ. Χρον. 1963, 398. ΑΔ 1963 Χρον., 311 - 312. BSA 1968, 133 - 146.

Παρά τὸ χωρίον Ἀτσαλένιο, μεταξύ Ἡρακλείου καὶ Κνωσοῦ, ἡρευνήθησαν τὸ ἔτος 1962 ὑπὸ τοῦ Κ. Δαβάρα δύο γεωμετρικοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι περιέχοντες τεφροδόχα ἀγγεῖα, ἄλλην κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1968, 133 - 146.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXXXI, Γ CC, Δ CXLIII.

315. ΑΝΩΠΟΛΙΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 192. Γεωμετρικὸν νεκροταφεῖον, περιέχον τεφροδόχα ἀγγεῖα, ἀνεπαρκῶς γνωστὸν. AM 1897, 241 ὑπόσημ. 1. AJA 1897, 257, 260. Ar. Cr., 254. DAG, 208. GGP, 245 - 249, 415.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXXXII, Γ CCI.

316. ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ. Βιβλιογραφία: BSA 1928 - 30, 268, 1930 - 31, 108 - 110. JHS 1929, 225. Ar. Cr., 323. GGP, 234, 415.

Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ ἔτους 1929 ἀπεκάλυψαν στρῶμα περιέχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν εἰς τὴν θέσιν Ὀρθὴ Πέτρα, κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὸν τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀρχαίας Ἐλευθέρνης. BSA 1928 - 30, 268, 1930 - 31, 108 - 110.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCII.

317. ΤΥΛΙΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 207, πρωτογεωμετρικὴ 194. Κατεστραμμένοι γεωμετρικοὶ τάφοι ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται δύο οἶνοχοαὶ καὶ ψῆφοι στεατίτου (Tylissos, 73, 93), ὡς καὶ γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. AE 1912, 199. Tylissos, 93.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXXXIII, Γ CCIII, Δ CXLIV.

318. ΚΝΩΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 208, ὑπομινωικὴ 90, πρωτογεωμετρικὴ 195. Γεωμετρικὰ λείψανα ἱεροῦ (JHS 1977 AR, 19 - 20), οἰκιῶν καὶ ἐνὸς φρέατος ΝΔ τοῦ ἀνακτόρου (Survey, 6, 19 ἀριθ. 107, 109. BSA 1960, 159 - 171) καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι ἐκ 19 διαφορετικῶν τοποθεσιῶν πέριξ τοῦ ἀνακτόρου (Survey, 10 - 22 ἀριθ. 7, 13 - 15, 21 - 22, 25 - 26, 30, 61, 97, 141, 146. ΑΔ 1968 Χρον., 412. JHS 1976 AR, 28, 29, 1977

AR, 11 - 18, 22, 1979, AR, 43 - 58), ως και κεραμική και μικρά εύρηματα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνακτόρου (BSA 1930 - 31, 75 - 76), ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (BSA 1960, 159 - 171, 1972, 77 - 98) καὶ ἐκ τῶν τάφων. GGP, 233 - 261, 415 - 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LXI, B CXXXIV, Γ CCIV, Δ CXLV.

319. ΑΝΑΒΛΟΧΟΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 196. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τάφοι, κεραμική καὶ μικρά εύρηματα. BCH 1929, 528, 1931, 372 - 373. AA 1930, 162 - 163. ΑΔ 1931 - 32, 5 - 7. Ar. Cr., 326. DAG, 210. GGP, 251, 257, 417.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LXII, B CXXXV, Γ CCV, Δ CXLVI.

320. ΦΟΙΝΙΚΙΑ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 197. Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται τρία γεωμετρικὰ ἀγγεῖα κατασχεθέντα εἰς χεῖρας χωρικῶν. ΑΔ 1931 - 32, 3, 4 - 5.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCVI.

321. ΝΕΑΠΟΛΙΣ. Ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Νεαπόλεως πρὸς Μιραμπέλλον ἔχουν ἀναφερθῇ τέσσαρα ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. BSA 1905 - 6, 37 - 39. Ar. Cr., 326. GGP, 257, 417.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCVII.

322. ΔΡΗΡΟΣ. Ὑπομινωικὴ θέσις 91. Λείψανα γεωμετρικοῦ ἱεροῦ (ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 11 - 12, 23 - 30. ΠΑΕ 1935, 203 - 212. BCH 1936, 219 - 256, 1937, 10 - 15. AA 1936, 215 - 227. GBGZ, O 4 - 7, O 59 - 60), περὶ τοὺς 24 τάφοι (Necr. Mir., 15 - 22), κεραμική καὶ μικρά εύρηματα ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν τάφων. GGP, 245, 251, 257, 417.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LXIII, B CXXXVI, Γ CCVIII, Δ CXLVII.

323. ΕΠΙΣΚΟΠΗ. Τρεῖς ταφαὶ ἐντὸς ἀγγείων, ἡ μία ἐκ τοῦ χωρίου Καβούσι καὶ αἱ δύο ἕτεραι ἐκ τοῦ χωρίου Σταμνιοί, ὡς καὶ ὁμὰς εἴκοσι γεωμετρικῶν ἀγγείων ἔχουν γνωσθῇ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἐπισκοπῆς Πεδιάδος. BSA 1930 - 31, 69 - 72. ΠΑΕ 1952, 628 - 630. DAG, 209. GGP, 415.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CXXXVII, Γ CCIX.

324. ΑΒΔΟΥ. Ἐπιφανειακὰ γεωμετρικὰ ὄστρακα ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀφέντη Χριστοῦ τοῦ χωρίου Ἀβδοῦ Πεδιάδος ἀναφέρει ὁ Pendlebury. Ar. Cr., 325.

325. ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 209. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ

ἑπτὰ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα εὑρεθέντα ἐγγὺς τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν τοποθεσίαν Ῥουσσόλακος. BSA 1902 - 3, 320. Ar. Cr., 326. Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCX.

326. ΣΤΑΥΡΑΚΙΑ. Ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Σταυράκια Μαλεβιζίου, ΝΔ τοῦ Ἡρακλείου, ἔχουν ἀναφερθῇ δύο ὑστερογεωμετρικὰ τεφροδόχα ἀγγεῖα. AJA 1897, 257. JdI 1899, 37. Ar. Cr., 325. DAG, 210. GGP, 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXXVIII, Γ CCXI.

327. ΑΡΧΑΝΕΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 200. Ἐκ τῆς τοποθεσίας Βρωμόνερο παρὰ τὰς Ἀρχάνας ἔχουν ἀναφερθῇ δύο λακκοειδεῖς τάφοι περιέχοντες πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν. BSA 1930 - 31, 72 - 75. AJA 1936, 372. AA 1936, 224. Ar. Cr., 324. GGP, 415.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXXXIX, Γ CCXII.

328. ΚΑΡΦΙ. ΥΜ III Γ θέσις 210, ὑπομινωικὴ 94, πρωτογεωμετρικὴ 201. Ἐκ τοῦ τάφου Μ I τῆς θέσεως προέρχεται ἓν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον. BSA 1937 - 38, 101, 141, 1960, 1 ὑπόσημ. 6 καὶ πίν. 11 b (ἄνω δεξιά).

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXL, Γ CCXIII.

329. ΠΙΣΚΟΚΕΦΑΛΟ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 203. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῶν δύο ταφικῶν σπηλαίων τῆς θέσεως. ΠΑΕ 1952, 639 - 643, 1953, 292 - 295. GGP, 258 - 261, 417.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLI, Γ CCXIV.

330. ΜΥΡΣΙΝΗ. ΥΜ III Γ θέσις 211. Λεῖψανα γεωμετρικῶν τάφων, περιλαμβάνοντα ὄστρακα, χαλκᾶ σκεύη καὶ σιδηρᾶ ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα, ἐκ τῆς νοτίας κλιτύος τοῦ λόφου Ἀσπροσπηλιά. Κρ. Χρον. 1959, 373.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLII, Γ CCXV, Δ CXLVIII.

331. ΣΠΗΛΙΑΡΙΔΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Σπηλιαρίδια, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΝΔ τοῦ χωρίου Ἀβδοῦ Πεδιάδος, ἔρευνα τοῦ Ξανθουδίδου τὸ ἔτος 1922 ἀπεκάλυψε λεῖψανα γεωμετρικῆς καὶ ἀρχαϊκῆς οἰκίας, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἀνεπαρκῶς γνωστά. BCH 1922, 522. Ar. Cr., 324.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXIV, Γ CCXVI, Δ CXLIX.

332. ΚΡΟΥΣΩΝΑΣ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 204. Τεφροδόχα γεωμετρικὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς τοποθεσίας Χοιρόμαντρες ἢ Πρινόρι (ΑΔ 1918 Παράρτ. I,

10 - 11) και επιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως Κοῦπος. BSA 1932 - 33, 92. Ar. Cr., 325.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLIII, Γ CCXVII.

333. ΑΓΙΕΣ ΠΑΡΑΣΚΙΕΣ. Ἐκ τῆς τοποθεσίας Ἀγία Μαρίνα, παρὰ τὸ χωρίον Ἀγίες Παρασκευές Πεδιάδος, ἔχει ἀναφερθῇ τυχαίως εὑρεθεῖς τὸ ἔτος 1934 καὶ ἐρευνηθεῖς ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος θολωτὸς γεωμετρικὸς τάφος, περιέχων περὶ τὰ 24 τεφροδόχα ἀγγεῖα καὶ πολυάριθμα ἄλλα ὑστερογεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. AJA 1936, 372 - 373. AA 1936, 224. AE 1945 - 47, 47 - 97. PGP, 250, 324. GGP, 245, 415. DAG, 208.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLIV, Γ CCXVIII, Δ CL.

334. ΛΑΓΟΥ. Ἐπιφανειακά γεωμετρικά ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ δύο τοποθεσιῶν παρὰ τὸ χωρίον Λαγοῦ Λασιθίου, δυτικῶς τῶν Τζερμιάδων. Ar. Cr., 325.

335. ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Εἷς συλημένος θολωτὸς τάφος, ἐκ πολλῶν γεωμετρικῶν ὁμοίων τάφων εὑρεθέντων ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὑπωρείας τοῦ λόφου Παπούρα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Λασιθίου, ΝΔ τῶν Τζερμιάδων, ἠρευνήθη τὸ ἔτος 1937 ὑπὸ τοῦ Pendlebury. JHS 1937, 140 - 141. Ar. Cr., 324. DAG, 208.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLV, Δ CLI.

336. ΚΑΝΛΙ ΚΑΣΤΕΛΛΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 205. Τάφος, μὴ περιγραφόμενου σχήματος, ἔχει ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, περιέχων πολλὰ γεωμετρικὰ καὶ ἐν πρωτογεωμετρικὸν ἀγγεῖον. ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 10. Ar. Cr., 325.

Μέρος II, Κεφ. I, Β CXLVI, Γ CCXIX.

337. ΛΑΤΩ. Ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Φύλακας ἢ Θύλακας, μεταξὺ Ἀγίου Νικολάου καὶ Κριτσᾶς παρὰ τὴν ἀρχαίαν Λατῶ, ἔχει ἐρευνηθῇ μικρὸν ἱερὸν καὶ ἀποθέτης περιέχων πῆλινα εἰδῶλια γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων. RA 1913 (I), 275 - 300. ΑΔ 1972 Χρον., 647 - 648.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXV, Δ CLII.

338. ΖΟΥ. Παρὰ τὸ χωρίον Ζοῦ Σητείας ὁ Πλάτων ἠρεύνησε τὸ ἔτος 1954 μικρὸν ταφικὸν σπήλαιον περιέχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν. ΠΑΕ 1954, 363.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CXLVII, Γ CCXX.

339. ΠΡΙΝΙΑΣ. ΥΜ III Γ θέσις 214, ὑπομινωική 96, πρωτογεωμετρική 208. Λείψανα γεωμετρικῶν οἰκισμῶν ἐπὶ τοῦ λόφου Πατέλα καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Χάλαβρα ΝΔ τῆς Πατέλας (ΑΔ 1972 Χρον., 633. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 287), τάφοι ἐκ τοῦ νεκροταφείου τῆς Σιδεροσπηλιᾶς (Cronache 1969, 7 - 32. BCH 1971, 1055 - 1056, 1974, 718. ΑΔ 1972 Χρον., 633 - 634, 1973 Χρον., 579 - 580. Πεπρ. τοῦ Γ' Διεθν. Κρητ. Συνεδρ. 1973, τόμ. Α, 286 - 289) καὶ ὄστρακα ἐκ στρωμάτων ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ Α. Annuario 1914, 71 - 74, εἰκ. 40 - 41. ΑΔ 1969 Χρον., 414.
Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXVI, Β CXLVIII, Γ CCXXI, Δ CLIII.
340. ΨΥΧΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 215, πρωτογεωμετρική 209. Γεωμετρική κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ Δικταίου ἄντρου. CCO, 1 - 75.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCXXII, Δ CLIV.
341. ΚΑΒΟΥΣΙ. Ὑπομινωική θέσις 98. Γεωμετρικὸν ἱερὸν εἰς τὴν θέσιν Παχλιτζάνη Ἀγριάδα (Κρ. Χρον. 1956, 7-19), λείψανα οἰκισμῶν εἰς τὰς θέσεις Κάστρο καὶ «Μουρί τοῦ Ἀζωργιᾶ», ΒΑ τοῦ Κάστρου, θολωτοὶ τάφοι ἐκ τῶν θέσεων Πλάγι τοῦ Κάστρου (AJA 1901, 149. Annuario 1927 - 29, 582 - 592. GGP, 258) καὶ Σκουριασμένος (AJA 1901, 143 - 149. Annuario 1927 - 29, 562 - 567. GGP, 258), λακκοειδεῖς τάφοι ἐκ τῆς τοποθεσίας Χονδροβόλακες (AJA 1901, 154 - 155), κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ τῶν τάφων. GGP, 258 - 261, 417. DAG, 210, 452 (index : Kavousi). Fibules, 290 (index : Kavousi).
Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXVII, Β CXLIX, Γ CCXXIII, Δ CLV.
342. ΤΟΥΡΤΟΥΛΟΙ. Ἐκ τῆς τοποθεσίας Ἀμμουδόπλακα, ΒΑ τοῦ χωρίου Τουρτούλοι (νῦν Ἅγιος Γεώργιος) Σητείας, ἔχουν ἀναφερθῇ, πλὴν ἄλλων εὐρημάτων τῶν παλαιότερων περιόδων, δύο γεωμετρικοὶ θολωτοὶ τάφοι, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Ἁγίου Νικολάου (ΑΔ 1966 Χρον., 414 - 415, 416 - 417). Ἐπὶ πλεον ἐκ τῶν Τουρτούλων εἰς τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου ὑπάρχουν ἑνδεκα γεωμετρικὰ ἀγγεῖα εὑρεθέντα ὑπὸ χωρικοῦ. ΑΔ 1918 Παράρτ. I, 13.
Μέρος II, Κεφ. IV, Β CL, Γ CCXXIV, Δ CLVI.
343. ΣΚΑΛΕΣ. Ἐκ τοῦ σπηλαίου Σκάλες, βορείως τῆς ἀρχαίας Πραισοῦ, προέρχεται γεωμετρική κεραμική καὶ χαλκὴ πόρπη. BSA 1901 - 2, 235 - 236. Ar. Cr., 326.
Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCXXV, Δ CLVII.

344. ΚΛΕΙΣΙΔΙ. Ἐκ τῆς περιοχῆς Μετόχι τοῦ Κλεισιδίου, βορείως τοῦ Ζάκρου, ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα οἰκίας καὶ τέσσαρα γεωμετρικὰ ὄστρακα. BSA 1900 - 1, 148 - 149. Ar. Cr., 326.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXVIII.

345. ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ. ΥΜ III Γ θέσις 217, ὑπομινωική 100, πρωτογεωμετρική 212. Γεωμετρικὸν ἱερὸν καὶ οἰκισμὸς (Vrokastro, 86 - 122, 170 - 172. GBGZ, Ο 9, Ο 43 - 44), τάφοι (Vrokastro, 154-160, 172. DAG, 210, 456 index), κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων. GGP, 235, 238, 258 - 261, 417. GKG, 366 (index). Fibules, 294 (index).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXIX, Β CLI, Γ CCXXVI, Δ CLVIII.

346. ΠΡΑΙΣΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 218, πρωτογεωμετρική 213. Γεωμετρική οἰκία εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Κωνσταντῖνος (BSA 1901 - 2, 236 - 238) καὶ ὑπαίθριον ἱερὸν ἐπὶ τῆς τρίτης ἀκροπόλεως (BSA 1901 - 2, 256 - 257, πίν. VII), τάφοι (BSA 1901 - 2, 240 - 251 : τάφοι Α-С, 1905 - 6, 24 - 37, 39 - 42. ΠΑΕ 1953, 295 - 296. BCH 1954, 145. DAG, 210) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀκροπόλεως, κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐκ τῶν τάφων καὶ ἐκ κατασχέσεως εἰς χεῖρας ἀρχαιοκαπήλων. ΑΔ 1966 Χρον., 418 - 419.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXX, Β CLII, Γ CCXXVII, Δ CLIX.

347. ΚΟΥΚΟΥ ΚΕΦΑΛΙ. Ὑπομινωική θέσις 101. Τὰ δύο ταφικὰ σπήλαια τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, γεωμετρικὰ δὲ ἐπιφανειακὰ ὄστρακα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ δύο τοποθεσιῶν τῆς περιοχῆς. BSA 1900 - 1, 148.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLIII, Γ CCXXVIII, Δ CLX.

348. ΑΡΚΑΔΕΣ. Πρωτογεωμετρική θέσις 214. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἱεροῦ (ΑΔ 1969 Χρον., 415 - 418, 1970 Χρον., 455 - 460), τάφοι (Annuario 1927 - 29, 78 - 380, σποράδην. DAG, 208. Ar. Cr., 324), κεραμική καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων. GGP, 255 - 257, 416. ΑΔ 1963 Χρον., 313.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXI, Β CLIV, Γ CCXXIX, Δ CLXI.

349. ΚΟΥΡΤΕΣ. Ὑπομινωική θέσις 102, πρωτογεωμετρική 215. Γεωμετρική κεραμική ἐκ τῶν θολωτῶν τάφων τῶν δύο προηγουμένων προϊστορικῶν περιόδων, οἵτινες ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφᾶς ἢ λατρείαν

καὶ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον. AJA 1901, 306 - 314, πίν. 8 - 9. Annuario 1927 - 29, 558 - 562. GGP, 255 - 257, 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLV, Γ CCXXX, Δ CLXII.

350. ΑΝΔΡΟΜΥΛΟΙ. Πρωτογεωμετρικὴ θέσις 216. Γεωμετρικὴ κεραμικὴ ἐκ τῶν πρωτογεωμετρικῶν τάφων, οἵτινες ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. GGP, 417. DAG, 210.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLVI, Γ CCXXXI.

351. ΛΙΓΟΡΤΥΝΟΣ. Ἐπιφανειακά ὄστρακα ἐκ τοῦ λόφου Κεφάλαια, ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Λιγόρτυνος (BSA 1932 - 33, 85. Ar. Cr., 315, 325), καὶ ἀδημοσίευτος τάφος. GGP, 416.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLVII, Γ CCXXXII.

352. ΓΟΡΤΥΣ. ΥΜ III Γ θέσις 220, ὑπομινωικὴ 103, πρωτογεωμετρικὴ 217. Γεωμετρικὸν ἱερόν, οἰκισμός, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. Santuario di Gortina, 23 - 59, 158 - 160. GBGZ, O 33 - 34, O 36 - 39.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXII, Γ CCXXXIII, Δ CLXIII.

353. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ. ΥΜ III Γ θέσις 222, ὑπομινωικὴ 105, πρωτογεωμετρικὴ 219. Γεωμετρικὸς ἀποθέτης, ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνακτόρου, περιλαμβάνων κεραμικὴν καὶ εἰδώλια. Annuario 1927 - 29, 620, 1941 - 43, 50 - 69. Ar. Cr., 325. Guida, 8, 29.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCXXXIV, Δ CLXIV.

354. ΦΑΙΣΤΟΣ. ΥΜ III Γ θέσις 223, ὑπομινωικὴ 106, πρωτογεωμετρικὴ 220. Γεωμετρικὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα (Boll. d'Arte 1955, 141 - 164, 1956, 238 - 270. Annuario 1957 - 58, 193 - 361, 1959 - 60, 433 - 436, 1961 - 62, 377 - 504 Ant. Cl. 1968, 581 - 583. GBGZ, O 25, O 41 - 43), τάφοι (Rend. Accad. dei Linc. 1902, 318 - 323), κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Annuario 1974 - 75, 169 - 300. GGP, 235, 255 - 257, 416) καὶ ἐκ τῶν τάφων ὡς καὶ μικρὰ εὐρήματα.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXIII, Β CLVIII, Γ CCXXXV, Δ CLXV

355. ΚΑΤΩ ΣΥΜΗ. ΥΜ III Γ θέσις 224, πρωτογεωμετρικὴ 222. Γεωμετρικὸς τοῖχος (ΠΑΕ 1974, 223), κεραμικὴ (ΠΑΕ 1973, 190, 1974, 226, 1975, 323, 1976, 404) καὶ μικρὰ εὐρήματα (ΠΑΕ 1973, 190, 1974, 226, 1975, 323, 328, 329, 1976, 403, 404, 406) ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἀφροδίτης.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXIV, Γ CCXXXVI, Δ CLXVI.

356. ΡΟΤΑΣΙ. Πρωτογεωμετρική θέσις 223. Λείψανα γεωμετρικοῦ ταφικοῦ οἰκοδομήματος ἐκ τῆς τοποθεσίας Ῥοτασανή Κεφάλα (ΑΔ 1972 Χρον., 622), νεκροταφείον ἐκ τῆς θέσεως Φαρμακαρά (ΒCH 1956, 343) καὶ θολωτὸς τάφος ἐκ τοποθεσίας κειμένης βορείως τοῦ χωρίου, ὅστις ἐμνημονεύθη ἤδη μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων. Κρ. Χρον. 1958, 468. ΒCH 1959, 734 - 735. JHS 1959 AR, 16. DAG, 210. GGP, 255, 416 (Rhytion).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXV, Β CLIX, Γ CCXXXVII, Δ CLXVII.

357. ΤΡΥΠΗΤΗ. Δυτικῶς τῆς τοποθεσίας Τρυπητή, κατὰ τὴν νοτίαν ἀκτὴν τῆς νήσου, αἱ βροχαὶ ἀπεκάλυψαν ἐκτεταμένον γεωμετρικὸν οἰκισμὸν ἐξ ὀρθογωνίων οἰκημάτων, ὅστις ὅμως δὲν ἠρευνήθη. BSA 1932 - 33, 87 - 88. Ar. Cr., 325.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXVI.

Χ. ΚΥΠΡΟΣ

358. ΡΙΖΟΚΑΡΠΑΣΟ. Κυπρογεωμετρική I - II θέσις 225. Οἱ δύο θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον (850 - 700 π.Χ.). RDAC 1937 - 39, 14 - 21, 1972, 143 - 155.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLX, Γ CCXXXVIII, Δ CLXVIII.

359. ΒΑΣΙΛΕΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Στύπια τοῦ χωρίου Βασίλεια Κυρηναίος ἀνεσκάφη, τὸ ἔτος 1974, τυχαίως εὑρεθεῖς συλημένος, θαλαμοειδὲς γεωμετρικὸς τάφος. RDAC 1975, 108.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXI, Γ CCXXXIX.

360. ΕΠΤΑΚΩΜΗ. Εἰς τὴν θέσιν Ἀλώνια τοῦ χωρίου Ἑπτακώμη, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καρπασίας, ἠρευνήθη τυχαίως εὑρεθεῖς τάφος, ὅστις περιεῖχε Κυπρογεωμετρικὴν III κεραμικὴν. JHS 1954, 173.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXII, Γ CCXL.

361. ΛΑΠΗΘΟΣ. ΥΚ III Α θέσις 225, ΥΚ III Β 107, Κυπρογεωμετρική I - II 226. Εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον ἀνήκουν, ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει, δέκα περίπου θαλαμοειδεῖς τάφοι (ἀριθ. 401 - 405, 407, 410, 421, 427 - 428) τοῦ νεκροταφείου τῆς θέσεως Κάστρος. SCE I, 172 - 264. SCE IV(2), 29 - 33.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXIII, Γ CCXLI, Δ CLXIX.

362. ΚΑΖΑΦΑΝΙ. Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ εἰσηγμένη κυκλαδικῆς προελεύσεως γεωμετρικὴ κεραμικὴ. PGP, 181. T. J. Dunbabin, *The Greeks and their eastern Neighbours*, 72. GGP, 354, 422.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCXLII.

363. ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐκ τῆς θέσεως Ἀκρωτήρι τοῦ χωρίου "Ἅγιος Θεόδωρος Καρπασίας ἔχει ἀναφερθῇ ἐκτεταμένον νεκροταφεῖον γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν χρόνων, δεκαπέντε συλημένοι τάφοι, μὴ ἀναφερομένου τύπου, τοῦ ὁποίου ἐρευνηθέντες παρέσχον γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ ἀρχαϊκὰ ὄστρακα τοπικῆς προελεύσεως. RDAC 1975, 107.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXIV, Γ CCXLIII.

364. ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ. Κυπρογεωμετρικὴ I - II θέσις 227. Ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ ἱεροῦ τῆς θέσεως ἄρχεται κατὰ τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον καὶ παρατείνεται μέχρι τῆς Κυπροαρχαϊκῆς II. SCE I, 361 - 370. SCE IV (2), 2 - 3.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXVII, Γ CCXLIV, Δ CLXX.

365. ΜΥΡΤΟΥ ΠΗΓΑΔΕΣ. ΥΚ III Α θέσις 226, Κυπρογεωμετρικὴ I - II, 228. Τὸ ἱερὸν τῆς θέσεως ἐπαναχρησιμοποιεῖται κατὰ τὴν Κυπρογεωμετρικὴν II - III περίοδον. Myrtou - Pigadhes, 23 - 25, 60 - 74, 75 - 94 (σποράδην).

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXVIII, Γ CCXLV, Δ CLXXI.

366. ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. ΥΚ III Α θέσις 227, Κυπρογεωμετρικὴ I - II 229. Τὸ ἱερὸν τῆς προηγουμένης περιόδου ἐχρησιμοποιήθη καὶ κατὰ τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον μὲ μικρὰς περαιτέρω μεταρρυθμίσεις (SCE II, 643 - 674, 817 - 818, περίοδος 3. SCE IV (2), 1), ἐκ λαθραίων δὲ ἀνασκαφῶν εἰς τὸ δυτικῶς τῆς Ἀγίας Εἰρήνης κείμενον νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων, οἵτινες χρονολογοῦνται ἀπὸ γεωμετρικῶν μέχρι ῥωμαϊκῶν χρόνων (SCE II, 643. BCH 1962, 365 - 372, 1965, 246 - 247, 1966, 302 - 303), προέρχεται ὑστερογεωμετρικὸς ῥοδιακὸς σκύφος τοῦ Μουσείου Λευκωσίας. BCH 1966, 309, εἰκ. 25. GGP, 422.

Μέρος II, Κεφ. IV, Α LXXIX, Β CLXV, Γ CCXLVI, Δ CLXXII.

367. ΛΕΥΚΟΝΟΙΚΟ. Ὅμας ἀγγείων τοῦ Μουσείου τῆς Λευκωσίας τῶν Κυπρογεωμετρικῶν III χρόνων προέρχεται ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς κωμολέως Λευκόνοικο ΒΑ τῆς Λευκωσίας. RDAC 1937 - 39, 132 - 144.

Μέρος II, Γ CCXLVII.

368. ΚΥΘΡΑΙΑ. Κυπρογεωμετρική I - II θέσις 230. Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον ἀνήκει ὁ τάφος 1 καὶ ἐν μέρει ὁ τάφος 2. RDAC 1965, 30 - 71.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXVI, Γ CCXLVIII.

369. ΣΤΥΛΛΟΙ. Ἐξ θαλαμοειδεῖς τάφοι (ἀριθ. 1, 7 - 9, 14 - 15) ἐκ 17 ὁμοίων τάφων ἐρευνηθέντων ὑπὸ τῶν Σουηδῶν ἐγγὺς τοῦ χωρίου Στύλλοι, ΒΔ τῆς Ἑγκωμης, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ἀνήκουν εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον, ἡ κεραμικὴ δὲ ἐκ τῶν τάφων τούτων μαρτυρεῖ δεσμοὺς πρὸς τὴν κεραμικὴν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Ἀττικῆς. JdI 1809, 196 ὑποσημ. 7. SCE II, 143 - 180 (σποράδην). SCE IV (2), 29, 32. GGP, 423.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXVII, Γ CCXLIX.

370. ΣΑΛΑΜΙΣ. ΥΚ III Β θέσις 109. Δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν κτιστῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (ἀριθ. 1 - 2) μετὰ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον. AA 1963, 136 - 165. Necropolis of Salamis I, 6 - 24. Salamis Homeric, 25 - 50. GGP, 21, 319, 384, 423.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXVIII, Γ CCL, Δ CLXXIII.

371. ΕΓΚΩΜΗ. ΥΚ III Α θέσις 229, ΥΚ III Β 110, Κυπρογεωμετρική I - II, 232. Πενιχρὰ λείψανα Κυπρογεωμετρικῆς III κατοικήσεως (Enkomi I, 302 - 303. Enkomi II, 536) καὶ θαλαμοειδῆς τάφος εἰς τὴν θέσιν Καμίνια. Enkomi I, 434 - 437.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXIX, Γ CCLI, Δ CLXXIV.

372. ΣΟΛΟΙ. Κυπρογεωμετρική I - II θέσις 233. Ἄδηλος ἀριθμὸς θαλαμοειδῶν τάφων τῆς νεκροπόλεως ΝΑ τῆς ἀκροπόλεως ἀνήκουν εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον. BCH 1961, 277 - 280. RDAC 1967, 50 - 54, 1973, 248 - 254.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXX, Γ CCLII, Δ CLXXV.

373. ΜΕΝΟΙΚΟ. Τέσσαρες θαλαμοειδεῖς Κυπρογεωμετρικοὶ III ἕως Κυπροαρχαϊκοὶ II τάφοι, τυχαίως εὑρεθέντες καὶ καταστραφέντες ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως Κορυφάς, περὶ τὰ 500 μ. δυτικῶς τοῦ χωρίου Μένοικο, κειμένου 15 χιλιόμετρα ΝΔ τῆς Λευκωσίας. RDAC 1968, 62 - 71.

Μέρος II, Κεφ. IV, Β CLXXI, Γ CCLIII, Δ CLXXVI.

374. ΚΑΤΩ ΔΕΥΤΕΡΑ. Κυπρογεωμετρική I - II θέσις 234. Θαλαμοειδεῖς

Κυπρογεωμετρικοί ΙΙ τάφοι περιέχοντες κεραμικὴν τοπικοῦ χαρακτῆρος καὶ μικρὰ εὐρήματα. RDAC 1974, 174 - 185.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Β CLXXII, Γ CCLIV, Δ CLXXVII.

375. ΙΔΑΛΙΟΝ. ΥΚ ΙΙΙ Α θέσις 232, ΥΚ ΙΙΙ Β 111, Κυπρογεωμετρικὴ Ι - ΙΙ, 235. Κυπρογεωμετρικά ΙΙ λείψανα ἱεροῦ (SCE ΙΙ, 525 - 527, 624, περίοδος 4. SCE ΙV(2), 2), κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. SCE ΙΙ, 532 - 618. SCE ΙV(2), 48 - 91, 125 - 225. GGP, 422.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α LXXX, Γ CCLV, Δ CLXXVIII.

376. ΑΘΙΕΝΟΥ. ΥΚ ΙΙΙ Α θέσις 233. Γεωμετρικὴ κατοίκησις τῆς θέσεως συντόμως μνημονευομένη. ΑΑ 1974, 382.

377. ΟΡΜΗΔΕΙΑ. Εἰς τὴν θέσιν Λουρίν, παρὰ τὸ χωρίον Ὀρμήδεια Λάρνακος, ἀνεσκάφη τὸ ἔτος 1974 τυχαίως εὐρεθεὶς συλημένος θαλαμοειδὴς τάφος περιέχων ἑξ ἀκέραια ἢ συντετριμμένα ἀγγεῖα καὶ ὄστρακα τῆς Κυπρογεωμετρικῆς ΙΙ περιόδου. RDAC 1975, 108.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Β CLXXIII, Γ CCLVI.

378. ΚΤΗΜΑ. Κυπρογεωμετρικὴ Ι - ΙΙ θέσις 237. Οἱ τέσσαρες τῶν ἑξ ἐρευνηθέντων θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, οἵτινες ἐμνημονεύθησαν καὶ μετὰ τῶν Κυπρογεωμετρικῶν Ι - ΙΙ δεδομένων, ἐν μέρει ἀνήκουν, κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν ΙΙ περίοδον. RA 1954 (I), 12 - 13.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Β CLXXIV, Γ CCLVII, Δ CLXXIX.

379. ΛΑΡΝΑΚΑ. Ἐξ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ θαλαμοειδῶν τάφων, κατὰ καιροὺς ἀνασκαφέντων εἰς τὴν θέσιν Τουραμπῆ Τεκκέ, ποικίλων ἐποχῶν, τινὲς ἀνήκουν εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν ΙΙ περίοδον. JHS 1897, 152 - 164, 1954, 173. GGP, 422.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Β CLXXV, Γ CCLVIII, Δ CLXXX.

380. ΚΙΤΙΟΝ. ΥΚ ΙΙΙ Α θέσις 236, ΥΚ ΙΙΙ Β 112, Κυπρογεωμετρικὴ Ι - ΙΙ 238. Πενιχρὰ ἀρχιτεκτονικά λείψανα τῆς Κυπρογεωμετρικῆς ΙΙ περιόδου. SCE ΙΙΙ, 18, 71, περίοδος 3. SCE ΙV(2), 23.

Μέρος ΙΙ, Κεφ. ΙV, Α LXXXI.

381. ΚΟΥΚΛΙΑ - ΠΑΛΑΙΠΑΦΟΣ. ΥΚ ΙΙΙ Α θέσις 237, ΥΚ ΙΙΙ Β 113, Κυπρογεωμετρικὴ Ι - ΙΙ 239. Κυπρογεωμετρικά ΙΙ ὄστρακα ἐκ τριῶν διαφορετικῶν τοποθεσιῶν (Κυπρ. Σπουδαί 1951, 157) καὶ εἰσηγμένη ἑξ Ἑλλάδος ὕστερογεωμετρικὴ κεραμικὴ προερχομένη ἐκ τάφων τῆς

ἀρχαϊκῆς περιόδου. BCH 1963, 265 - 300. Antike Kunst 1967, 133 - 135. GGP, 319, 384, 422.

Μέρος II, Κεφ. IV, Γ CCLIX.

382. ΚΟΥΡΙΟΝ. ΥΚ III A θέσις 238, ΥΚ III B 114, Κυπρογεωμετρική I - II 240. Εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον ἀνήκουν πιθανὰ λείψανα οἰκίδων, εὐρεθέντα ἐπὶ τοῦ λόφου Μπαμπούλα (AJA 1938, 261 - 275. SCE IV (2), 23) καὶ ἔνδεκα περίπου τάφοι τοῦ νεκροταφείου τῆς Καλορίζικης, ἐν ὧλῳ ἢ ἐν μέρει, περιέχοντες κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα (Kaloriziki, 18, 30 - 52, τάφοι 23, 27, 29, 41) ὡς καὶ τάφοι τῶν παλαιότερων ἀνασκαφῶν περιέχοντες εἰσηγμένην ἐκ Νάξου κεραμικὴν. GGP, 172 - 174, 184, 422.

Μέρος II, Κεφ. IV, A LXXXII, B CLXXVI, Γ CCLX, Δ CLXXXI.

383. ΑΜΑΘΟΥΣ.³ Κυπρογεωμετρική θέσις I - II 241. Εἰς τὴν Κυπρογεωμετρικὴν III περίοδον ἀνήκουν τάφοι τινὲς τῶν παλαιότερων ἀνασκαφῶν εἰς τὴν θέσιν καὶ κεραμικὴ (A. S. Murray κ.ά., Excav. in Cypr., 88 - 126) ὡς καὶ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τάφοι (SCE II, 141, ἀριθ. 5, 7 - 8, 11, 13 - 15, 18) ἐκ τῶν 26 ἀνασκαφέντων ὑπὸ τῶν Σουηδῶν τὸ ἔτος 1930 (SCE II, 22 - 108. SCE IV(2), 29, 32 - 33). Κεραμικὴ μέσων καὶ ὑστέρων γεωμετρικῶν χρόνων ἐκ τῆς θέσεως προέρχεται ἐκ Κυκλάδων, Εὐβοίας καὶ Ἀττικῆς. GGP, 173, 319 - 320, 422.

Μέρος II, Κεφ. IV, B CLXXVII, Γ CCLXI, Δ CLXXXII.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Τὰ δεδομένα τῶν περιγραφεισῶν εἰς τὸν παρατεθέντα κατάλογον 383 γνωστῶν μέχρι σήμερον (1980) γεωμετρικῶν θέσεων ἀποτελοῦν τὰς βασικὰς πηγὰς μελέτης τῆς ἐξελίξεως τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, οἱ τελευταῖοι χρόνοι τῆς ὁποίας διαφωτίζονται ἀπὸ τὰς φιλολογικὰς πηγὰς καὶ περιλαμβάνονται εἰς τοὺς καθαντὸ ἱστορικοὺς χρόνους.

Ἐκ τῶν 383 θέσεων δι' ἀνασκαφῆς ἔχουν ἐρευνηθῇ 252 θέσεις καὶ ἐκ τούτων 2 εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἥπειρον, 11 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 1 εἰς τὴν Θράκην, 19 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 42 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 56 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 14 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, 41 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου, τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, 44 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 22 εἰς τὴν Κύπρον, μαρτυροῦσαι διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τὸν βαθμὸν προόδου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης εἰς ἐκάστην

περιοχήν, ἂν καὶ οὔτε πᾶσαι αἱ θέσεις ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ πολυαρίθμων δεδομένων οὔτε τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν ὅλων τῶν ἐρευνηθεισῶν θέσεων ἔχουν δημοσιευθῇ ἐπαρκῶς. Αἱ ὑπόλοιποι 131 θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὁστράκων ¹.

Ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικίσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς γεωμετρικῆς περιόδου καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον, μαρτυρεῖται ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 383 θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς γεωμετρικῆς κατοικίσεως τῆς περιοχῆς πρὸς τὰς ἀντιστοίχους 241 θέσεις τῆς προηγηθείσης πρωτογεωμετρικῆς περιόδου, ἥτις ὑποδηλοῖ αὐξήσιν κατὰ 142 θέσεις τῆς πυκνότητος τῆς κατοικίσεως κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, ἐπιτρέπουσαν εἰκασίαν αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ ἐπὶ πλέον τοῦ προϋπάρχοντος πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ γεωμετρικὸς δηλαδὴ πληθυσμὸς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς παρατεθέντας ἀριθμοὺς ἔτεινε νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς ΥΕ ΙΙ Β περιόδου, εἰς τὸν παρατεθέντα ἀριθμὸν τῶν 462 γνωστῶν θέσεων τῆς ὁποίας, ὡς παρατηρήθη ἀνωτέρω, ἔχουν περιληφθῇ πᾶσαι αἱ ΥΜ ΙΙΙ θέσεις τῆς Κρήτης, ἐλλείψει ἀκριβεστέρων στοιχείων, ἀντὶ τῶν ΥΜ ΙΙΙ Β μόνον.

Ἡ πραγματικὴ ἄλλωστε ἀναλογία τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῶν 241 γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων 164 μόνον ἐπιβιοῦν κατὰ τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους, 77 δὲ πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις ἐγκαταλείπονται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νέας περιόδου καὶ ἐλλείπουν ἐκ τοῦ γεωμετρικοῦ καταλόγου, καὶ 219 νέαι θέσεις προστίθενται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γεωμετρικῆς περιόδου, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν γνωστῶν 383 γεωμετρικῶν θέσεων. Ἡ πραγματικὴ κατὰ ταῦτα διαφορὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ μαρτυρεῖται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν 164 ἐπιβιουσῶν πρωτογεωμετρικῶν πρὸς τὰς 383 γεωμετρικὰς θέσεις, ἰσοϋμένη πρὸς τὰς 219 νέας θέσεις καὶ ὑποδηλοῦσα διπλασιασμὸν σχεδὸν τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ².

Τὴν κατὰ περιοχὴν κατανομὴν τοῦ γεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ μαρτυρεῖ ἡ ἐπομένη κατανομὴ τῶν γνωστῶν θέσεων τῆς περιόδου. Ἡπειρος 4 γεωμετρικαὶ θέσεις, Μακεδονία 25, Θράκη 1, Θεσσαλία 25, Στερεὰ Ἑλλάς 88,

1. Αἱ ἀνασκαφεῖσαι, αἱ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων καὶ αἱ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὁστράκων γνωσταὶ θέσεις σημειοῦνται εἰς τὴν στήλην ἐξερευνήσεως τοῦ πίνακος ΙΙ κατωτέρω διὰ τῶν γραμμάτων Α, Τ, Ε, ἀντιστοίχως.

2. Αἱ ἐπιβιοῦσαι καὶ αἱ ἐγκαταλειπόμεναι πρωτογεωμετρικαὶ θέσεις συνάγονται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀριθμῶν εἰς τὰς στήλας κατοικίσεως τῆς πρωτογεωμετρικῆς καὶ γεωμετρικῆς περιόδου τοῦ πίνακος ΙΙ.

Πελοπόννησος 90, Ἰόνιοι νῆσοι, Μεγάλη Ἑλλάς, Ἀφρική 17, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 51, Κρήτη 56 καὶ Κύπρος 26 Κυπρογεωμετρικαὶ III θέσεις.

Ἡ τοιαύτη κατανομὴ τῶν ἀριθμῶν τῶν γνωστῶν γεωμετρικῶν θέσεων κατὰ περιοχάς, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διαφορᾶς ἐκτάσεως καὶ ἐξερεινήσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν, μαρτυρεῖ ἀραιότεραν ἐγκατάστασιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς βορειότερας περιοχάς καὶ πυκνότεραν εἰς τὰς νοτίους. Ἡ αὐξήσις δὲ αὕτη εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου εἶναι λογικώτερον νὰ ἐρμηνευθῇ ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐγκατεστημένου ἤδη εἰς τὴν περιοχὴν πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς συνέπεια τῆς δημιουργίας εἰρηνικῶν ὄρων ζωῆς καὶ ἀνεωτέρων οἰκονομικῶν συνθηκῶν εἰς τὰς νοτιωτέρους περιοχάς, μετὰ τοὺς προηγηθέντας αἰῶνας ἀναστατώσεων καὶ διεισδύσεων νέων κατοίκων, παρὰ εἰς νέαν ἀπὸ Βορρᾶ διείσδυσιν, ὅποτε ἀνάλογος ἀριθμὸς νέων θέσεων ἔπρεπε νὰ παρουσιάζεται καὶ εἰς τὰς περιοχάς τοῦ βορειότερου ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν πυκνότητα κατοικήσεως ἐκάστης περιοχῆς κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν πρωτογεωμετρικὴν, μαρτυρεῖται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν, δηλούντων τὰς πρωτογεωμετρικὰς καὶ γεωμετρικὰς θέσεις ἀντιστοίχως ἐκάστης περιοχῆς, Ἡπειρος 4 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 4 γεωμετρικῶν θέσεων, Μακεδονία 42 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 25 γεωμετρικῶν θέσεων, Θράκη 1 πρωτογεωμετρικὴ ἔναντι 1 γεωμετρικῆς θέσεως, Θεσσαλία 24 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 25 γεωμετρικῶν θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 39 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 88 γεωμετρικῶν θέσεων, Πελοπόννησος 39 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 90 γεωμετρικῶν θέσεων, Ἰόνιοι νῆσοι, Μεγάλη Ἑλλάς καὶ Ἀφρική 3 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 17 γεωμετρικῶν θέσεων, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 33 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 51 γεωμετρικῶν θέσεων, Κρήτη 39 πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 56 γεωμετρικῶν θέσεων καὶ Κύπρος 17 Κυπρογεωμετρικαὶ I-II θέσεις ἔναντι 26 Κυπρογεωμετρικῶν III θέσεων.

Ἡ σύγκρισις πάλιν τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐξ ἐκάστης περιοχῆς γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν θέσεων μαρτυρεῖ διὰ μὲν τὰς βορειότερας περιοχάς στασιμότητα ἢ προκειμένου διὰ τὴν Μακεδονίαν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἂν μὴ ἡ μείωσις ὀφείλεται εἰς ἀνεπάρκειαν τῶν κριτηρίων διακρίσεως, διὰ τῶν τοπικῶν κεραμικῶν προϊόντων, μεταξὺ πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν θέσεων τῆς Μακεδονίας, μνημονευομένων εἰς τὰς ἀνακοινώσεις τῶν εὐρημάτων ἀπλῶς ὡς τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, ὡς παρετηρήθη καὶ ἀνωτέρω, διὰ δὲ τὰς νοτιωτέρας περιοχάς ἐκπληκτικὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἥτις εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Πελο-

πόννησον ἰσοῦτο πρὸς ὑπερδιπλασιασμόν τοῦ πρωτογεωμετρικοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς δυτικῆς Μεσογείου πρὸς ἑξαπλασιασμόν, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου, τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Κύπρον πρὸς αὐξήσιν ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ προϋπάρχοντος πληθυσμοῦ.

Ἐκ τῶν 383 γνωστῶν γεωμετρικῶν θέσεων, παρατηρήθη ἀνωτέρω, 164 θέσεις εἶναι ἐπιβιοῦσαι πρωτογεωμετρικαί, ἐν ᾧ 77 ἐκ τῶν 241 γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων ἐγκαταλείπονται κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, καὶ 219 εἶναι νέαι γεωμετρικαὶ θέσεις.

Ἡ κατὰ περιοχὴν κατανομή τῶν ἐγκαταλειπομένων ἐν πρώτοις πρωτογεωμετρικῶν θέσεων, 2 τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑπείρον, 21 εἰς τὴν Μακεδονίαν, οὐδεμία εἰς τὴν Θράκην, 11 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 8 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 15 εἰς τὴν Πελοπόννησον, οὐδεμία εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Ἰταλίαν, 5 εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Αἰγαίου, 13 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 2 εἰς τὴν Κύπρον, μαρτυρεῖ ὅτι δὲν ἀποκλείεται ἀπὸ τῆς πρωτογεωμετρικῆς ἡδὴ περιόδου νὰ ἤρχισε νὰ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος πληθυσμὸς καὶ πρὸ παντὸς ἐκ Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Στερεᾶς Ἑλλάδος, Πελοποννήσου καὶ Κρήτης, ὅπου εὐρίσκονται οἱ μεγαλύτεροι ἀριθμοὶ ἐγκαταλειφθεισῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων.

Ἡ κατανομή ἀφ' ἑτέρου κατὰ περιοχὰς τῶν ἐπιβιοουσῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ τῶν νέων γεωμετρικῶν θέσεων, ὡς ἐνδειξίς ἀφ' ἑνὸς τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς πιθανῆς προελεύσεως τῶν νέων κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν, μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ἐπομένων ἀριθμῶν. Ἑπείρος 2 ἐπιβιοῦσαι πρωτογεωμετρικαὶ ἔναντι 2 νέων γεωμετρικῶν θέσεων, Μακεδονία 21 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 4 νέων θέσεων, Θράκη 1 ἐπιβιοῦσα ἔναντι οὐδεμιᾶς νέας θέσεως, Θεσσαλία 13 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 12 νέων θέσεων, Στερεὰ Ἑλλάς 31 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 57 νέων θέσεων, Πελοπόννησος 24 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 66 νέων θέσεων, περιοχὴ Ἰονίων νήσων καὶ δυτικῆς Μεσογείου 3 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 14 νέων θέσεων, περιοχὴ Αἰγαίου, ἀκταὶ Μ. Ἀσίας καὶ Δωδεκάνησος 28 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 23 νέων θέσεων, Κρήτη 26 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 30 νέων θέσεων καὶ Κύπρος 15 ἐπιβιοῦσαι ἔναντι 11 νέων θέσεων.

Ἡ σύγκρισις τῶν δι' ἐκάστην περιοχὴν παρατεθέντων ἀριθμῶν μαρτυρεῖ ὅτι ἐν ᾧ τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν γνωστῶν γεωμετρικῶν θέσεων ὀφείλεται εἰς ἐπιβιούσας πρωτογεωμετρικὰς θέσεις, εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον ὡς καὶ τὴν Κρήτην ἀντιστρέφεται ἡ ἀναλογία καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν γνωστῶν γεωμετρικῶν θέσεων ὀφείλεται εἰς νέας ἐγκαταστάσεις. Ἡ τοιαύτη ἀναλογία παλαιῶν καὶ νέων στοιχείων

πληθυσμοῦ εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχὰς καὶ τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς παρουσίας ἀλλ' εἰς μικροτέρους ἀριθμοὺς νέων οἰκισμῶν καὶ εἰς τὰς βορειότερας περιοχὰς, δικαιολογεῖ τὴν εἰκασίαν ὅτι ὁ γεωμετρικὸς πληθυσμὸς τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος δὲν ἀποκλείεται εἰς μικρὰν κλίμακα νὰ ὀφείλεται εἰς συνεχιζομένην, ἀπὸ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων, ἀραιὰν διείσδυσιν νέων κατοίκων ἀπὸ Βορρᾶ, κυρίως ὅμως πρέπει νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὐξήσιν τῶν ἐγκατεστημένων ἤδη κατοίκων ἀπὸ τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων εἰς αὐτὸν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ αὐξήσις αὕτη εἶναι ἔνδειξις δημιουργίας εἰς τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην ἀνέτων πλέον οἰκονομικῶν συνθηκῶν.

Ἐὰν δὲ τὸ συμπέρασμα τοῦτο εἶναι ὀρθὸν τότε εἶναι πιθανὸν μέρος τοῦλάχιστον τῶν νέων θέσεων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, τῆς Μ. Ἀσίας, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Δυτικῆς Μεσογείου νὰ ἐδέχθη πλεονάζοντα πληθυσμὸν ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης καὶ ἡ εἰκασία αὕτη φαίνεται ὅτι ἐπιβεβαιοῦται τόσον ἐκ τῆς μελέτης τῶν δεδομένων τῶν διαφόρων θέσεων, ἥτις ἐπιχειρεῖται εἰς τὸ Δεύτερον Μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας, ὅσον καὶ ἐκ τῶν φιλολογικῶν πηγῶν, διὰ τὸ τελευταῖον τμῆμα τῆς περιόδου τοῦλάχιστον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνεται εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ¹.

Ὡς πρὸς τὰς ἐπιλεγείσας πρὸς ἐγκατάστασιν θέσεις ὑπὸ τῶν γεωμετρικῶν κατοίκων καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐκλογῆς ταύτης διὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς ζωῆς κατὰ τὴν περίοδον, ἡ παρεχομένη εἰκὼν ἐκ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου τῶν γνωστῶν γεωμετρικῶν θέσεων εἶναι παρεμφερὴς πρὸς τὴν εἰκόνα τὴν παρεχομένην ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν ἱστορικῶν χρόνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐντάσσονται οἱ τελευταῖοι χρόνοι τῆς γεωμετρικῆς περιόδου καὶ τὴν ὁποίαν συνεχίζουν.

Διὰ τὴν στρωματογραφίαν τῶν γεωμετρικῶν θέσεων, εἰς ὅσας περιπτώσεις ἀναφέρονται στρώματα κατοικήσεως, ἰσχύουν ὅσα ἐγράφησαν καὶ διὰ τὰς προηγουμένας περιόδους, ὅτι δηλαδὴ ὁ τρόπος ἐνάρξεως καὶ λήξεως, ἡ διάρκεια καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων συνάγεται ἐκ τῆς μελέτης τῶν εὐρημάτων ἐκ τῶν διαφόρων θέσεων, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων ἐκπροσωποῦνται καὶ πάλιν ἐκ τάφων, παρὰ ἐκ τοῦ πάχους καὶ τῆς ὕψους τῶν στρωμάτων τῶν γεωμετρικῶν ἐπιχώσεων.

1. Ἡρόδ., I 146 - 151. Θουκ., VI 3 - 5. Στράβ., 383 - 384 κ.λ.π.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Συνοψίζοντες τὰς κατὰ περίοδον γενομένας παρατηρήσεις διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης καὶ τὰς μεταβολὰς ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον τῆς πυκνότητος κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον παρατηροῦμεν τὰ ἐπόμενα.

Βασικὴ πηγὴ διὰ τὴν μελέτην τῶν μεταβατικῶν ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον χρόνων, 1200-700 π.Χ., εἶναι τὰ δεδομένα 562 γνωστῶν μέχρι σήμερον (1980) θέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, αἵτινες περι-εγράφησαν λεπτομερῶς καὶ ἐπεσκοπήθησαν συνοπτικῶς κατὰ περίοδον εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας ἔχουν δὲ συνοψισθῇ ἐπὶ τοῦ πίνακος II.

Ἐκ τῶν 562 τούτων θέσεων 350 ἔχουν ἐρευνηθῇ δι' ἀνασκαφῶν ἀλλὰ τὰ δεδομένα οὔτε ἄφθονα ἦσαν πάντοτε οὔτε ἔχουν ἐξ ἴσου γνωσθῇ εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. Αἱ ὑπόλοιποι 212 θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὁστράκων.

Ἐκ τῶν 350 ἀνασκαφεισῶν θέσεων 6 εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἥπειρον, 29 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 3 εἰς τὴν Θράκην, 27 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 53 εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 79 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 20 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, 45 εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου, τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Δωδεκάνησον, 59 εἰς τὴν Κρήτην καὶ 29 εἰς τὴν Κύπρον. Ἡ παρεχομένη δὲ ἐντύπωσις ἐκ τῆς κατανομῆς ταύτης τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀνασκαφεισῶν θέσεων εἶναι ὅτι ὁ νοτιώτερος ἑλληνικὸς χώρος ἔχει συστηματικώτερον ἐρευνηθῇ ἀπὸ τὸν βορειότερον.

Ἐκ τῶν 562 γνωστῶν θέσεων πολλαὶ κατφοῦντο κατὰ τὴν διάρκειαν περισσοτέρων περιόδων οὕτως ὥστε ἡ ΥΕ III Γ περίοδος ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ 238 θέσεις, ἡ ὑπομυκηναϊκὴ ἀπὸ 114, ἡ πρωτογεωμετρικὴ ἀπὸ 241 καὶ ἡ γεωμετρικὴ ἀπὸ 383.

Ἡ παρεχομένη ἐντύπωσις ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων διὰ τὰς μεταβολὰς εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους, ἂν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῆς προηγηθείσης ΥΕ III Β περιόδου γνωρίζομεν 462 περίπου θέσεις, εἶναι ὅτι ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ΥΕ III Β περιόδου ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς ἤρχισε νὰ μειοῦται καταπληκτικῶς καὶ ἡ μείωσις αὕτη συνεχίζεται κατὰ τὴν ΥΕ III Γ καὶ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ὅποτε ἡ χώρα ἡρημώθη ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, ἀπὸ τῆς πρωτογεωμετρικῆς ὅμως περιόδου ὁ πληθυσμὸς

ΠΙΝΑΞ II

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὴν στήλην τῆς Ἐξερευνήσεως γράμματα ἔναντι ἐκάστης θέσεως δηλοῦν :

A = Ἀνασκαφεῖσα δημοσιευθεῖσα θέσις,

(A) = Ἀνασκαφεῖσα θέσις ἀνεπαρκῶς γνωστὴ ἢ μὲ ὀλίγα εὐρήματα,

T = Τυχαῖα εὐρήματα,

E = Ἐπιφανειακά ὄστρακα.

Εἰς τὰς τέσσαρας στήλας τῆς Διαρκείας τῆς κατοικήσεως οἱ ἀριθμοὶ ἀναγινώσκονται κατακορύφως. Ὅριζοντίως χρησιμεύουν ὡς ἀπλᾶ ἑνδείξεις ἂν ἡ θέσις κατακεῖτο ἢ ἐγκατελείφθη κατὰ τὴν περίοδον τῆς στήλης.

Α/Α	Θ Ε Σ Ε Ι Σ	Π Ε Ρ Ι Ο Χ Η	ΕΞΕΡΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ ΠΙ Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
1	Ὁξυὰ Κονίτσης	Ἡπειρος	T				1	Ἰωαννίνων
2	Ὠραιόκαστρον	»	T	1				»
3	Κουκουσὸς	»	T	2				»
4	Ἐλαφότοπος	»	A	3	1			»
5	Τσεραβίνα	»	T	4				Δημ. Σχ. Βήσσανης
6	Καλμπάκι	»	T	5				Ἰωαννίνων
7	Γρίμπιανη	»	T	6				»
8	Βίτσα Ζαγορίου	»	A			1	2	»
9	Μαζαράκι	»	T	7				»
10	Ἀνθοχώριον	»	T	8				Ἰδ. Σουλ. Γοργόλη
11	Ἅγιος Γεώργιος	»	T	9				Ἰωαννίνων
12	Γαρδίκι-Πασσαρῶν	»	T	10				»
13	Λοφίσκος	»	T	11				Ἰδ. Σουλ. Σούλη
14	Κράψη - Βάξια	»	T	12	2	2		» » »
15	Καστρίτσα	»	T	13	3			
16	Κουτσελιὸ	»	A	14	4			
17	Δωδώνη	»	A	15	5	3	3	Ἰωαννίνων
18	Πράμαντα	»	T	16				
19	Καταμάχη	»	T	17				Ἰωαννίνων
20	Παραμυθιά	»	T	18				»
21	Πάργα	»	T	19				»
22	Ἐφύρα-Ξυλόκαστρο	»	A	20	6	4		»
23	Μεσποτάμον	»	A	21				
24	Σιρούπολις	»	T	22				Ἄρτης
25	Ἄρτα	»	T				4	»
26	Ποντοηράκλεια	Μακεδονία	T			5		Κιλκίς
27	Καλίνδοια	»	A	23				Θεσσαλονίκης
28	Τσαουσίτσα	»	A	24	7	6	5	»
29	Ἀξι/πολις-Βοχεμίτσα	»	(A)				6	Λούβρου Παρισίων
30	Λιμνότοπος	»	A	25	8	7		Θεσσαλονίκης
31	Ἀξιοχώριον	»	A	26	9	8	7	Θεσσαλ. καὶ Ἐθν. Ἀθ.
32	Ἀμφίπολις	»	A			9	8	
33	Καστανῶς	»	A	27	10	10	9	
34	Ἄσσηρος	»	A	28	11	11		
35	Γαληψὸς	»	E	29				
36	Γιαννιτσά	»	T			12		Θεσσαλονίκης

Α/Α	Θ Ε Σ Ε Ι Σ	Π Ε Ρ Ι Ο Χ Η	ΕΞΕΡΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΓΓΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Ι Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
37	Γέφυρα-Τοψίν	Μακεδονία	(Α)			13		Θεσσαλονίκης
38	Φλώρινα	»	Α	30	12			Έθν. Έθ. και Φλωρίν.
39	Άγ. Παντελεήμων	»	(Α)				10	Κων/λεως, Μπενάκη
40	Φαράγγι	»	Τ			14	11	Κοζάνης
41	Άμύνταιον	»	Τ			15	12	Φλωρίνης
42	Άετός	»	Τ			16	13	»
43	Σαράτσι	»	Α	31	13	17		Θεσσαλονίκης
44	Σαριομέρ	»	(Α)			18		»
45	Νέα Άγχιάλος	»	Α			19	14	»
46	Λεμπέτι	»	(Α)	32	14	20		Λονδίνου
47	Σταυρούπολις	»	Τ			21	15	Θεσσαλονίκης
48	Καλαμαριά	»	Α	33	15	22		»
49	Καραμπουρνάκι	»	Α		16	23		»
50	Θέρμη-Σέδες	»	(Α)			24		»
51	Βέροια	»	Τ			25	16	Βεροίας
52	Γόνα	»	(Α)			26		
53	Κρεπενή	»	Τ				17	
54	Βεργίνα	»	Α			27	18	Βεροίας και Θεσσ.
55	Έξοχή	»	Τ				19	Κοζάνης
56	Μαυροπηγή	»	Α			28		
57	Πλατανιά-Μπου/στι	»	Α	34	17	29	20	Θεσσαλονίκης
58	Κριτσανά	»	Α		18	30		»
59	Όλυθος	»	Α			31		»
60	Κοζάνη	»	Α	35	19	32		Κοζάνης
61	Άγιοι Τ'Ανάργυροι	»	Τ			33	21	»
62	Τσοτύλι	»	Α			34	22	»
63	Άξιόκαστρον	»	Τ			35	23	»
64	Όμαλή	»	Ε			36		Οικοτρ. Τσοτυλίου
65	Μεταμόρφωσις	»	Τ			37	24	Κοζάνης
66	Λόφος	»	Τ			38		Δίου
67	Κουντουριώτισσα	»	Α			39		»
68	Ζούζουλη	»	Ε			40	25	Βεροίας
69	Παλαιογράτσανο	»	Ε		20			Συλ. Βρ. Άρχ. Σχ. Έθ.
70	Κτένιον	»	Τ			41	26	Αιανής
71	Αϊανή	»	Α			42	27	»
72	Χρώμιον	»	Τ			43	28	»
73	Ρύμνιον	»	Τ			44	29	»
74	Σπήλαιον	»	Α			45		Βεροίας
75	Κατάκαλη	»	Τ			46		Γυμν. Γρεβενών
76	Έργάνη	Θράκη	Α	36	21	47	30	
77	Στρώμη	»	Α	37	22			
78	Μαρώνεια	»	Α	38	23			
79	Όμόλιον	Θεσσαλία	Α			48	31	Βόλου
80	Ρετζιούνι	»	Α		24	49		»
81	Γόννος	»	(Α)	39			32	
82	Άργυροπούλειον	»	Τ	40		50		
83	Ροδιά	»	Ε	41				
84	Δομένικο - Χυρετίαι	»	Τ				33	
85	Ραχμάνι	»	Α	42	25	51		Βόλου
86	Συκούριον	»	Ε	43		52	34	
87	Άγριληά	»	(Α)	44				Βόλου
88	Φάλαννα	»	Ε	45				
89	Μαρμάριανη	»	Α	46		53	35	Έθν. Έθηνων

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΓΓΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΟΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
90	Μπάρα	Θεσσαλία	Ε	47				
91	Χασάμπαλι-Γεντίκι	»	Τ	48		54		Λαρίσης
92	Άργισσα-Γκρεμνός	»	Α	49	26	55	36	Λαρίσης και Ίδ. Σουλ.
93	Λάρισα	»	Τ			56		Βόλου
94	Πλατύκαμπος	»	Α			57	37	Σουλ. Βρ. Άρχ. Σχ. Άθ.
95	Πρίνος	»	Τ			58		Τρικκάλων
96	Τρίκαλα	»	Α	50		59		»
97	Έξάλοφος	»	Α		27			Βόλου
98	Άτραξ-Άλφηκα	»	Ε			60		
99	Νέα Λεύκη	»	Ε				38	Σουλ. Βρ. Άρχ. Σχ. Άθ.
100	Κραννών	»	Α				39	
101	Κερασιά - Λέστιανη	»	Α				40	
102	Φεραι - Βελεστίνον	»	Α	51	28	61	41	Βόλου
103	Ίωλκός	»	Α	52	29	62	42	»
104	Σέσκλον	»	Α			63	43	»
105	Διμήνιον	»	Α				44	»
106	Έλληνικόν - Κτούρι	»	Α	53	30	64		
107	Άμπέλια-Πα/όκαστρο	»	Α			65		
108	Μηλέαι	»	Α				45	
109	Φάρσαλα	»	Α	54	31	66	46	
110	Άργαλαστή	»	Τ				47	
111	Νέα Άγχιάλος	»	Α			67	48	Βόλου
112	Φθιώτιδες Θήβαι	»	Α			68	49	»
113	Προέρνα	»	Ε				50	Λαρίσης
114	Φιλία	»	Α				51	Έθν. Άθ. και Βόλου
115	Άνω Δρανίστα	»	Α				52	Βόλου
116	Άλος	»	Α			69	53	»
117	Θεοτόκου	»	Α		32	70	54	»
118	Πτελεόν	»	Α	55	33	71		»
119	Νεοχωράκι	»	Τ				55	
120	Πλατάνια	Στερεά	Ε	56			56	Συλλογή Λαμίας
121	Ροδίτσα	Έλλάς	Τ			72		»
122	Βαρδάτες	»	Α	57				Έθν. Άθηνών
123	Τραχίς	»	Ε	58				
124	Λουτρό	»	Τ	59				Άρτης
125	Μαλεβρός	»	Τ				57	Άγρινίου
126	Άγρίνιον	»	Τ			73		Ίωαννίνων
127	Θέρμον	»	Α	60	34	74	58	Θέρμου
128	Άγγελόκαστρο	»	Τ			75	59	Άγρινίου
129	Παλαιομάνινα	»	Α			76	60	»
130	Κάλλιον	»	Τ				61	
131	Άστακός	»	Ε				62	Σουλ. Βρ. Άρχ. Σχ. Άθ.
132	Σταμνά	»	Τ			77		Άγρινίου
133	Πυλήνη	»	Τ			78		»
134	Λιθοβούνι	»	Τ	61				»
135	Άγιος Ήλίας	»	Α	62				»
136	Πλευρών	»	Τ			79	63	»
137	Άλίκυρνα	»	Α				64	
138	Καλυδών	»	Τ			80	65	Άγρινίου
139	Κρυονέρι	»	Τ				66	Σουλ. Βρ. Άρχ. Σχ. Άθ.
140	Καινούργιο	»	Τ			81	67	Συλλογή Λαμίας
141	Ανάβρα	»	Τ				68	»
142	Καλαπόδιον	»	Α	63	35	82	69	»

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
143	Ῥεγγίνιον	Στερεά	Τ				70	Συλλογή Λαμίας Θηβών
144	Ἄγναντη	Ἑλλάς	Α	64	36	83		
145	Λιβανάτες	»	Ε	65			71	
146	Ἀμφίκλεια	»	Α		37			
147	Τιθρώνιον	»	Ε	66				Χαιρωνείας
148	Κυπαρίσσι	»	Ε	67		84	72	
149	Ἑλάτεια	»	Α				73	
150	Κωρύκειον	»	Α				74	
151	Ἁγία Μαρίνα	»	Α	68				Δελφῶν
152	Λάρυμνα	»	Ε			85	75	
153	Ἀμφισσα	»	Τ				76	
154	Δελφοί	»	Α	69	38	86	77	
155	Ἰτέα	»	Τ	70	39	87		Δελφῶν καὶ Χαιρῶν. Χαιρωνείας
156	Γαλαξείδι	»	Τ	71	40			
157	Ἀντίκυρα - Μεδεῶν	»	Α	72	41	88	78	
158	Μαυρονέρι	»	Τ				79	
159	Ἅγιος Ἰωάννης	»	Ε				80	Χαιρωνείας, Ἑθν. Ἀθ. Χαιρωνείας
160	Ὀρχομενός	»	(Α)	73	42	89	81	
161	Βρανέζι-Ἀγ. Δημήτρ.	»	Α			90	82	
162	Ἀνθηδών	»	Ε	74			83	
163	Πτόνον	»	Α				84	Ἑθν. Ἀθηνῶν Θηβῶν
164	Ῥιτσῶνα	»	Α				85	
165	Αὔλις	»	Α				86	
166	Παραλίμνη	»	Α		43	91	87	
167	Ἀγόριανη	»	Α				88	Θηβῶν
168	Δρίτσα - Ἐλεῶν	»	Ε	75				
169	Ἀλίαρτος	»	Α				89	
170	Ὑπατον	»	Τ				90	
171	Κορώνεια	»	Α				91	Θηβ., Ἑθν. Ἀθ., Βερ. Θηβῶν
172	Θήβαι	»	Α	76	44	92	92	
173	Θεσπιαί	»	Τ				93	
174	Εὔτρησις	»	Α	77				
175	Πλαταιαί	»	(Α)				94	Ἑθν. Ἀθηνῶν
176	Μαυροβούνι	»	Ε				95	
177	Ἑλευθεραί	»	Τ				96	
178	Ἀσμήνιον	»	Ε				97	
179	Ὠρεοί	»	Ε				98	Συλ. Βρ. Ἀρχ. Σχ. Ἀθ. Λίμνης
180	Λιχάς	»	Ε			93	99	
181	Γιάλτρα	»	Ε	78		94	100	
182	Ῥοβιές	»	Ε			95	101	
183	Δάφνη	»	Ε			96	102	Χαλκίδος
184	Κήρινθος	»	Α			97	103	
185	Λίμνη	»	Τ				104	
186	Ψαχνά	»	Ε	79			105	
187	Αὔλωνάριον	»	Α				106	Χαλκίδος
188	Θεολόγος	»	Τ				107	
189	Χαλκίς	»	Α	80		98	108	
190	Καμάριον	»	Α		45			
191	Κατακαλοῦ	»	Ε				109	Χαλκίδος
192	Νέα Λάμψακος	»	Τ			99		
193	Βασιλικὸν	»	Τ			100		
194	Λευκαντί	»	Α	81	46	101	110	
195	Ἐρέτρια	»	Α	82		102	111	Ἐρετρία, Ἑθν. Ἀθ.

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡΕΤ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΤΗΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ ΠΙ Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
196	Ἀμάρυνθος	Σ τ ε ρ ε ἄ	Ε	83		103	112	Χαλκίδος
197	Ἀλιβέριον	Ἑ λ λ ἄ ς	Ε	84				
198	Νέα Στύρα	»	Ε	85				
199	Μαραθών	»	Α			104	113	Ἐθν. Ἀθηνῶν
200	Χασιά	»	Α	86			114	» »
201	Μενίδι	»	Τ			105	115	Βερολίνου, Χαϊδεלב.
202	Ἐλευσίς	»	Α	87		106	116	Ἐλευσίνος
203	Περαχώρα	»	Α	88			117	Ἐθν. Ἀθ., Περαχώρ.
204	Λουτράκι	»	Ε	89	47			
205	Μέγαρα	»	Α				118	Ἐθν. Ἀθηνῶν
206	Ἅγιοι Θεόδωροι	»	Α				119	Παλ. Κορίνθου
207	Κηφισσιά	»	Τ				120	Βερολίνου
208	Κουκουβάουνες	»	Τ				121	Χαϊδελβέργης
209	Ντράφι	»	Α				122	Ἐθν. Ἀθηνῶν
210	Ἁγία Παρασκευή	»	Τ				123	» »
211	Βελανιδέζα	»	Α	90				» »
212	Ἀθῆναι	»	Α	91	48	107	124	Κερ., Ἀγ., Ἐθν., Ἀκρ.
213	Ὑμηττός	»	Α			108	125	Ἐθν. Ἀθηνῶν
214	Αἰγάλεως	»	Τ				126	» »
215	Σπάτα	»	Α	92			127	» »
216	Πειραιεύς	»	Α				128	» »
217	Φάληρον	»	Α				129	Ἐθν. Ἀθ., Κοπεγχ.
218	Τράχωνες	»	Α				130	Συλλ. Γερουλιάνου
219	Βραυρῶν	»	Τ	93			131	Ἐθν. Ἀθ., Βραυρῶν.
220	Περατὴ	»	Α	94	49			Βραυρῶν., Ἐθν. Ἀθ.
221	Ἅγιος Κοσμάς	»	Α	95				Ἐθν. Ἀθηνῶν
222	Κορωπί	»	Τ				132	» »
223	Ἀργυρούπολις	»	Τ				133	
224	Ἑλληνικόν	»	Τ				134	
225	Μαρκόπουλον	»	Α	96			135	Μαρκοπούλου
226	Γλυφάδα	»	Α	97		109	136	Ἐθν. Ἀθ., Βερολ.
227	Βάρη	»	Α				137	» »
228	Βάρκιζα	»	Α	98				» »
229	Κακὴ Θάλασσα	»	Τ				138	Ἰδιωτ. Συλλογὴ
230	Βουλιαγμένη	»	Τ				139	Χαϊδεלב., Mainz
231	Κερατέα	»	Τ	99			140	Ὁξφόρδης
232	Θορικὸς	»	Α			110	141	Ἐθν. Ἀθ., Ἀμ. Σχ.
233	Ἀνάβυσσος	»	Α				142	Ἐθν. Ἀθ., Ὁξφόρδης
234	Λαύριον	»	Τ				143	Χαϊδελβέργης
235	Βέλλον	Π ε λ ο π ό ν - ν η σ ο ς	Τ			111		Παλ. Κορίνθου
236	Διολκος	»	Α				144	» »
237	Κοράκου	»	Α	100				» »
238	Ἀετόπετρα	»	Ε	101				
239	Ἰσθμία	»	Α	102	50		145	Παλ. Κορίνθου
240	Παλαιὰ Κόρινθος	»	Α	103	51	112	146	» »
241	Γωνιά	»	Α	104				» »
242	Γαλατάκι Σολύγεια	»	Α				147	» »
243	Νεμέα	»	Α				148	» »
244	Χίλιομόδιον	»	Α				149	
245	Ζυγουριές	»	Α				150	Παλ. Κορίνθου
246	Ἀθήκια - Τενέα	»	Τ				151	» »
247	Ἀγ. Βασιλ. - Κλεωναί	»	Τ				152	Ναυπλίου
248	Κλένια	»	Τ				153	Παλ. Κορίνθου

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΓΕΡΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΓΓΡΗΜΑΤΑ
				ΥΠΗΓ.	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ.	ΓΕΩΜ.	
249	Μυκῆναι	Πελοπόν- νησος	A	105	52	113	154	Ἔθν. Ἀθ., Ναυπλίου
250	Μπερμπάτι		A				155	Ναυπλίου
251	Δήμαινα		E				156	
252	Μοναστηράκι		T				157	Ἰδιωτικὴ Συλλογὴ
253	Ἡραῖον - Πρόσυμνα		A	106			158	Ἔθν. Ἀθηνῶν
254	Μιδέα		A	107	53	114	159	Ναυπλίου
255	Ἐπίδαυρος		A	108			160	Ἐπιδαύρου
256	Κουρτάκι		A				161	
257	Ἄργος		A	109	54	115	162	Ἄργους
258	Ἀμοριανὸς		T				163	Ναυπλίου
259	Κεφαλάρι		T				164	
260	Τίρυνς		A	110	55	116	165	Ἔθν. Ἀθ., Ναυπλίου
261	Καζάρμα		A	111				
262	Ἀσκληπιεῖον		A				166	Ἐπιδαύρου
263	Μέθανα		E				167	
264	Τροιζήν		A				168	Ἔθν. Ἀθηνῶν
265	Λέρνα		A				169	Ἄργους
266	Ναύπλιον		A	112	56	117	170	Ναυπλίου
267	Ἀσίνη		A	113	57	118	171	»
268	Κάντια		A				172	»
269	Ἴρια		A	114			173	»
270	Φοῦρνοι		T				174	
271	Κελάδι		E				175	
272	Ἄστρος		E			119		
273	Ἑρμιόνη		E	115				
274	Χερσονήσι		E				176	
275	Ἑλληνικὸ		E				177	
276	Ἀλιεῖς		A				178	
277	Φλάμπουρα		T				179	Πατρῶν
278	Λουσοὶ		A				180	
279	Φενεὸς		E	116			181	
280	Πριόλιθος		T				182	Πατρῶν
281	Στύμφαλος		E				183	
282	Κανδήλα		E				184	
283	Δήμητρα		E	117				Δημητσάνης
284	Βάχλια		T				185	
285	Καφναί-Χωτοῦσα		E			120	186	
286	Ὀρχομενὸς		A				187	
287	Λάστα		E				188	
288	Νέστανη		E				189	
289	Δημητσάνα		E				190	
290	Μαντίνεια		A				191	Τεγέας
291	Παλαιόκαστρον		(A)	118	58			Σπάρτης καὶ Δημ/νης
292	Γόρτυς		A				192	
293	Τεγέα		A	119		121	193	Τεγέας
294	Ἀσέα		A	120		122	194	»
295	Σαρανταπόταμος		(A)			123		»
296	Μαυρίκιον		A				195	»
297	Ἀνάληψις		A				196	»
298	Κυπαρίσσι		T				197	»
299	Σπάρτη		A			124	198	Σπάρτης, Cambridge
300	Θεράπνη		A				199	»
301	Ἀμύκλαι		A	121		125	200	Σπάρ., Camb., Χαϊδελ.

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΤΗΡΗΜΑΤΑ
				ΤΕ ΠΙ Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
302	Ἀνθοχώριον	Πελοπόν- νησος	Α				201	
303	Καρδαμύλη		Τ		59			
304	Ἀπιδιὰ		Ε			126		
305	Δαιμονιά		Ε	122		127		
306	Σκάλα		Ε					
307	Ἀστέρι		Ε	123		128	202	
308	Ἅγιος Στέφανος		Α	124				
309	Γύθειον		Τ	125		129		Γυθείου
310	Μονεμβασία		Α	126				
311	Λογγά		(Α)		60	130	203	Καλαμών
312	Μηλίτσα		Τ				204	
313	Κορυφάσιον		Ε			131		Συλ. Ἀμ. Σχ. Κλ. Σπ.
314	Κουκουνάρα		Α				205	Πύλου
315	Ῥιζόμυλος		Α	127	61	132	206	Καλαμών
316	Πηγάδια		Ε		62	133		»
317	Τραγάνες		Α	128	63	134		
318	Βελίκα		Ε	129				
319	Ἀκοβίτικα		Τ				207	Καλαμών
320	Καλάμαι		Α				208	»
321	Ἐπάνω Ἐγγλιανός		Α	130		135	209	Χώρας
322	Μάδενα		Τ	131				Καλαμών
323	Ἅγιος Ἡλίας		Α	132				Χώρας
324	Βολιμίδια		Α	133			210	»
325	Ἄνθεια		Τ	134		136		Καλαμών
326	Πλατανόβρυση		Α			137		»
327	Βόλιμνος		Ε		64	138	211	
328	Λάμπαινα		Α				212	Καλαμών
329	Τσουκαλαίικα		Τ			139		»
330	Μίλα		Α	135			213	»
331	Μουριατάδα		Α	136				Χώρας
332	Μάλθη		Α	137	65	140	214	Βασιλικού
333	Ῥίζες		Τ		66	141		
334	Κόκκαλα		Ε				215	
335	Κάτω Μέλπεια		Ε	138				
336	Ἀνδρίτσεινα		Τ				216	Ἰδιωτική Συλλογή
337	Διάσελλα		Α	139	67			Ὀλυμπίας
338	Μακρύσια		Ε		68		217	»
339	Ἐπιτάλιον		Ε	140				
340	Σαλμώνη		Τ			142		Ὀλυμπίας
341	Κατάκωλον		Α		69	143	218	»
342	Ὀλυμπία		Α	141		144	219	»
343	Μοιράκα		Τ	142				»
344	Πλάτανος		Α	143				»
345	Κλάδεος		Α	144				»
346	Χειμαδιό		Τ	145				»
347	Γούμερο		Τ	146				»
348	Χλεμούτσι		Τ				220	
349	Κεραμιδιά		Τ		70			
350	Ἥλις		Α		71	145	221	
351	Ἀγραπιδοχώρι		Α	147			222	Ὀλυμπίας
352	Προστοβίτσα		Α	148	72			Πατρῶν
353	Καγκάδι		Τ	149				»
354	Μάνεσι		Α	150				»

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡΕΙ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ ΙΙΙ Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ.	ΓΕΩΜ.	
355	Μιτόπολις	Πελοπόν-	Α	151				Πατρών
356	Ήσάνι	νησος	Τ					
357	Μικρός Μποντιάς	»	Α	152		146	224	»
358	Καταρράκτης	»	Α	153		147	225	»
359	Μέτζενα	»	Α				226	»
360	Χαλανδρίτσα	»	Α	154			227	»
361	Γουρζούμισα	»	Α	155				»
362	Τείχος Δυμαίων	»	Α	156	73		228	»
363	Τσαπλαναίικα	»	Α	157				»
364	Καλλιθέα	»	Α	158				»
365	Δερβένι	»	Α	159		148		»
366	Αίγειρα	»	Α	160		149	229	»
367	Έγλυκας	»	Α	161				»
368	Πάτραι	»	Α	162				»
369	Βόβοδα	»	Α				230	»
370	Αίγιον	»	Α	163			231	»
371	Νέος Έρινεός	»	Τ				232	»
372	Δρέπανον	»	Τ				233	»
373	Κέρκυρα	Ίον. νήσοι-	Α				234	Κερκύρας
374	Λευκάς	Δ. Μεσό-	Τ				235	
375	Ίθάκη Σταυρός	γείος	Α	164		150	236	Σταυρού Βαθός
376	» Αετός	»	Α	165		151	237	
377	Κεφαλ. Διακάτα	»	Α	166				Άργοςτολίου
378	» Μαζαρακάτα	»	Α	167				Άργοςτ., Neuchâtel
379	» Λακκίθρα	»	Α	168				Άργοςτολίου
380	» Μεταξάτα	»	Α	169				»
381	» Σκάλα	»	Α	170			238	
382	Ζάκυνθος-Βασιλικό	»	Τ				239	Έθν. Άθηνών
383	Κύμη	»	Α				240	Νεαπόλεως
384	Πιθηκοῦσαι	»	Α				241	Laco Ameno
385	Τάρας	»	Α	171	74	152	242	Τάραντος
386	Λιπάρα	»	Α	172				Λιπάρας
387	Παναρέα	»	Α	173				»
388	Ψήγιον	»	Α				243	Ψηγίου
389	Ζάγκλη-Μεσσήνη	»	Α				244	Μεσσήνης
390	Μύλαι	»	Α				245	Λιπάρας
391	Νάξος	»	Α				246	Συρακουσών
392	Λεοντίνοι	»	Α				247	
393	Μέγαρο Ύβλαϊα	»	Α				248	Συρακουσών
394	Συρακούσαι	»	Α				249	»
395	Κυρήνη	»	Τ				250	Ίδ. Συλλ. Βερολίνου
396	Θάσος	Αίγαϊον-	Α	174	75	153		
397	Σαμοθράκη	Μ. Άσία-	Α				251	
398	Λήμνος	Δωδεκά-	Α				252	
399	Τροία	νησος	Α	175			253	Τροίας, Κων/λεως
400	Λέσβος - Άντισσα	»	Α			154	254	Μυτιλήνης
401	Σκύρος	»	Α			155	255	Σκύρου
402	Πιτάνη	»	Α	176		156	256	
403	Μύρινα	»	Α				257	Συλ. Γαλ. Άρ. Σχ. Άθ.
404	Κύμη	»	Τ				258	Πράγας
405	Λάρισα	»	Α				259	Κων/πόλεως
406	Φώκαια	»	Α			157	260	Πανεπ. Άγκύρας
407	Ψαρά	»	Ε				261	

Α/Α	Θ Ε Σ Ε Ι Σ	Π Ε Ρ Ι Ο Χ Η	ΕΞΕΤΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΤΗΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
408	Χίος - Κοφινά	Αἰ γ α ῖ ο ν -	A				262	Χίου
409	» Φανά	Μ. Ἀ σ ί α -	A				263	»
410	» Ἐμπορειό	Δ ω δ ε κ ά -	A	177			264	»
411	Σμύρνη	ν η σ ο ς	A	178		158	265	Σμύρνης
412	Βούθεια	»	(A)			159		
413	Κλαζομεναί	»	(A)	179		160	266	Ἐθν. Ἀθηνῶν
414	Τέως	»	A			161	267	Σμύρνης
415	Κολοφών	»	(A)	180			268	»
416	Σαλαμίς	»	A	181	76			Ἐθν. Ἀθηνῶν
417	Ἄνδρος	»	A			162	269	Ἄνδρου, Μυκόνου
418	Ἐφεσος	»	A				270	
419	Πύγεια	»	(A)			163	271	Συλ. Βρετ. Σχ. Ἀγκ.
420	Σάμος	»	A			164	272	Ἡραίου, Βαθέος
421	Πανιώνιον	»	A			165	273	
422	Αἰγίνα	»	A	182		166	274	Αἰγίνης
423	Κέως	»	A	183	77	167	275	Κέω, Χαϊδελβέργης
424	Τήνος	»	A			168	276	Τήν., Μυκ., Βατ., Βρυξ.
425	Ἰκαρία	»	(A)				277	
426	Μύκονος	»	T				278	Μυκόνου
427	Πόρος	»	A				279	
428	Σύρος	»	T			169		Ἐθν. Ἀθηνῶν
429	Ῥήνεια	»	A			170	280	Μυκόνου
430	Δήλος	»	A	184	78	171	281	Δήλου, Μυκόνου
431	Μίλητος	»	A	185	79	172	282	Σμύρνης, Κων/λεως
432	Δίδυμα	»	A				283	
433	Ἰασός	»	A	186	80	173	284	Σμύρνης
434	Στρατονίκη	»	T	187			285	Ἰδιωτ. Συλλογή
435	Cömlekçi	»	A		81	174		Ἀλικαρνασσοῦ
436	Λέρος	»	E	188			286	
437	Ὑδρα	»	E				287	
438	Πάρος	»	A	189	82	175	288	Πάρου
439	Νάξος	»	A	190	83	176	289	Νάξου
440	Δονοῦσα	»	A				177	»
441	Σίφνος	»	A	191		178	291	Σίφνου
442	Ἀλικαρνασσός	»	A	192	84	179	292	Ἀλικ., Λονδίνου
443	Κάλυμνος	»	T	193		180	293	Λονδίνου, Πόθιας
444	Κίμωλος	»	T	194		181	294	Κιμώλου, Ἰδ. Συλλ.
445	Ἀμοργός	»	T	195		182		Ἐλευσίνος
446	Κῶς	»	A	196		183	295	Κῶ
447	Μήλος	»	A	197		184	296	Ἐθν. Ἀθ., Μήλου κ.ά.
448	Σίκινος	»	E				297	
449	Θήρα	»	A				298	Θήρας
450	Κύθηρα	»	T				299	Χώρας Κυθήρων
451	Ἀστυπάλαια	»	A	198			300	
452	Ῥόδος	»	A	199	85	185	301	Ῥόδου, Εὐρώπης
453	Χανιά	Κ ρ ή τ η	A	200	86	186	302	Χανίων
454	Ἀγία Πελαγία	»	A	201				Ἡρακλείου
455	Μόδι	»	A			187		Χανίων
456	Βρύσες	»	T		87	188	303	»
457	Ἀπτερα	»	A				304	»
458	Γραμβούσα	»	A				305	»
459	Κατσαμπᾶς	»	A	202			306	Ἡρακλείου

Α/Α	ΘΕΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΞΕΡΕΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
460	Κολλυβά Μετόχι	Κ ρ ή τ η	Τ			189		Ήρακλείου
461	Νέα ΄Αλικαρνασσός	»	Τ	203			307	»
462	΄Αμνισός	»	Α	204	88	190	308	»
463	Μασταμπάς	»	Α				309	»
464	Γοῦρνες	»	Α				310	»
465	Μίλατος	»	Α	205			311	»
466	Καλὸ Χωριὸ	»	Α			191	312	»
467	Μάλια	»	Α	206			313	»
468	΄Ατσαλένιο	»	Α				314	»
469	΄Ανόπολις	»	Τ			192	315	»
470	Καβροχώρι	»	Τ			193		»
471	΄Ελεύθερνα	»	Α				316	Ήρακλείου
472	Βαθειανὸς Κάμπος	»	Α		89			»
473	Τύλισος	»	Α	207		194	317	»
474	Κνωσός	»	Α	208	90	195	318	Ήρακλείου, Κνωσοῦ
475	΄Ανάβλοχος	»	Α			196	319	Ήρακλείου
476	Φοινικιά	»	Τ			197	320	»
477	Νεάπολις	»	Τ				321	»
478	Δρηρὸς	»	Α		91		322	»
479	΄Ολοῦς	»	Α		92	198		΄Αγίου Νικολάου
480	΄Επισκοπή	»	Α				323	Ήρακλείου
481	΄Αβδοῦ	»	Ε				324	
482	Λιόπετρο	»	Α		93	199		
483	Παλαίικαστρο	»	Α	209			325	
484	Σταυράκια	»	Τ				326	Ήρακλείου
485	΄Αρχάνες	»	Τ			200	327	»
486	Καρφί	»	Α	210	94	201	328	Ήρακλ., Νεαπόλεως
487	Σιδεροκεφάλαια	»	Τ			202		
488	Πισκοκέφαλο	»	Α			203	329	Ήρακλείου
489	Μυρσίνη	»	Α	211			330	΄Αγίου Νικολάου
490	Σπηλιαρίδια	»	Α				331	
491	Κρουσώνας	»	Α			204	332	Ήρακλείου
492	΄Αγιες Παρασκιές	»	Α				333	»
493	Λαγοῦ	»	Ε				334	
494	΄Αγιος Γεώργιος	»	Α				335	
495	Κανλί Καστέλλι	»	Τ			205	336	Ήρακλείου
496	Κριτσά	»	Α			206		΄Αγίου Νικολάου
497	Λατὼ	»	Α				337	
498	Μουλιανὰ	»	Α	212	95	207		Ήρακλείου
499	΄Ατσιπάδες	»	Α	213				΄Ρεθύμνης, Χανίων
500	Ζοῦ	»	Α				338	
501	Πρινιάς	»	Α	214	96	208	339	Ήρακλ., ΄Ρώμ. Pigor.
502	Ψυχρὸ	»	Α	215		209	340	΄Οξφόρδης
503	Καμάρες	»	Α		97			Ήρακλείου
504	Καβούσι	»	Α		98		341	»
505	Σφακιά	»	Α			210		
506	Παναγία	»	Α		99	211		Ήρακλείου
507	Τουρτοῦλοι	»	Α				342	΄Αγίου Νικολάου
508	Σκάλες	»	Α				343	
509	Κλεισίδι	»	Α				344	
510	΄Εργανος	»	Α	216				
511	Βρόκαστρο	»	Α	217	100	212	345	Ήρακλείου
512	Πραισός	»	Α	218		213	346	Ήρακλ., ΄Αγ. Νικολ.

Α/Α	Θ Ε Σ Ε Ι Σ	Π Ε Ρ Ι Ο Χ Η	ΕΞΕΡΥ- ΝΗΣΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΣ				ΜΟΥΣΕΙΑ ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΕΓΓΡΗΜΑΤΑ
				ΥΕ Π Γ	ΥΠΟΜ.	ΠΡΩΤΟΓ	ΓΕΩΜ.	
513	Κούκου Κεφάλι	Κ ρ ή τ η	A		101		347	'Ηρακλείου
514	'Αρκάδες		A			214	348	
515	Κοῦρτες		A		102	215	349	
516	'Ανδρόμυλοι		A			216	350	
517	Βασιλική		A	219				
518	Λιγόρτυνος		(A)				351	
519	Γόρτυς		A	220	103	217	352	
520	'Αγιος Στέφανος		A			218		
521	Λιλιανά		A	221	104			
522	'Αγία Τριάς		A	222	105	219	353	
523	Φαιστός		A	223	106	220	354	
524	Πετροκεφάλι		T			221		
525	Κάτω Σύμη		A	224		222	355	
526	'Ροτάσι		A			223	356	
527	Τρυπητή		T				357	
528	Τσουτσουνος		T			224		
529	'Ριζοκάρπασο	Κ ύ π ρ ο ς	A			225	358	
530	Βασίλεια		A				359	
531	'Επτακώμη		A				360	
532	Λάπηθος		A	225	107	226	361	
533	Καζάφани		T				362	
534	'Αγιος Θεόδωρος		A				363	
535	'Αγιος 'Ιάκωβος		A			227	364	
536	'Αλαάς		A		108			
537	Μύρτου - Πηγάδες		A	226		228	365	
538	'Αγία Ειρήνη		A	227		229	366	
539	Λευκόνοικο		T				367	
540	Κυθραία		A			230	368	
541	Παλαίκυθρο		T			231		
542	Στύλλοι		A				369	
543	Σαλαμίσ		A		109		370	
544	Λευκωσία		(A)	228				
545	'Εγκώμη		A	229	110	232	371	
546	Σίντα		A	230				
547	Σόλοι		A			233	372	
548	Μένοικο		T				373	
549	'Απλίκι		A	231				
550	Κάτω Δευτερά		A			234	374	
551	'Ιδάλιον		A	232	111	235	375	- Ν. 'Υόρ.
552	'Αθιένου		A	233			376	
553	'Ορμήδεια		A				377	»
554	Πύλα		A	234				
555	Μάα		A	235				»
556	Μάριον		A			236		
557	Κτήμα		(A)			237	378	- Ν. 'Υόρ.
558	Λάρνακα		T				379	
559	Κίτιον		A	236	112	238	380	Λευκωσίας
560	Κούκλια-Παλαίπαφ.		A	237	113	239	381	
561	Κούριον		A	238	114	240	382	»
562	'Αμαθοῦς		A			241	383	

πάλιν ὥστε κατὰ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον ἤγγιζε πάλιν τὰ ὅρια τοῦ YE III B πληθυσμοῦ.

Ἡ σύγκρισις ἄλλωστε τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δι' ἐκάστην περιοχὴν γνωστῶν θέσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γνωστῶν θέσεων τῆς προηγουμένης αὐτῆς περιόδου μαρτυρεῖ τὴν κατὰ περίοδον ἀναλογίαν τῆς μείωσης ἢ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Οὕτως, ἐὰν συγκρίνωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν γνωστῶν 238 YE III Γ θέσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν 462 περίπου γνωστῶν YE III B θέσεων, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν μετὰ πολλῆς πιθανότητος ὅτι ἡ ἐναρξίς τῆς YE III Γ περιόδου ἐσήμαινε τοιαύτας ἀνωμαλίας εἰς τὴν κατοίκησην τῶν διαφόρων περιοχῶν ὥστε ἀποτέλεσμα τούτων ἦτο ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ YE III B.

Ἡ σύγκρισις δὲ τῶν κατὰ περιοχὴν γνωστῶν YE III B καὶ YE III Γ θέσεων, ἥτις ἐπεχειρήθη εἰς προηγουμένας σελίδας, δεικνύει ὅτι ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον ἦτο μεγαλύτερα εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, Πελοπόννησον καὶ Στερεὰν Ἑλλάδα, παρὰ εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχάς, αἵτινες ὅπωςδὴποτε ἐπηρεάσθησαν ἀπὸ τὴν νέαν περίοδον ἀναλόγως, ἀλλ' εἰς μικροτέραν κλίμακα. Ἡ YE III Γ περίοδος κατὰ ταῦτα, διὰ τῶν ἀνωμαλιῶν αἵτινες ἐσημειώθησαν κατ' αὐτὴν εἰς τὴν κατοίκησην τῆς χώρας, ἐπέφερε τὴν κάμψιν καὶ ἀποσύνθεσιν τοῦ λαμπροῦ YE III B πολιτισμοῦ αἱ πρῶται ἀνωμαλίας εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ὁποίου εἶχον ἤδη ἐκδηλωθῇ πρὸ τοῦ τέλους τῆς YE III B περιόδου¹.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως πάλιν πρὸς τὰς 238 YE III Γ θέσεις τῶν 114 γνωστῶν ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων, ἐὰν εἰς τὰ κριτήρια διακρίσεως τῶν ὑπομυκηναϊκῶν ἀπὸ τῶν YE III Γ θέσεων δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν ἀντικειμενικὴν χρονολογικὴν ἀξίαν δι' ὅλας τὰς περιοχάς, εἶναι δυνατόν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος, διὰ τῶν συνεχιζομένων προφανῶς ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν κατοίκησην τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἐσήμαινε περαιτέρω μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κάτω καὶ τοῦ ἡμίσεος τῶν YE III Γ κατοίκων τῆς περιοχῆς ἢ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γνωστῶν YE III B 462 θέσεων, κάτω καὶ τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῶν YE III B κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ κατὰ περιοχὴν δὲ σύγκρισις τῶν γνωστῶν YE III Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων μαρτυρεῖ ἐντονωτέραν καὶ πάλιν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα, ὅπου εὐρίσκετο τὸ κέντρον τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, πολλὰι περιοχαὶ τοῦ ὁποίου, ὅπως ἡ κεντρικὴ Στερεὰ Ἑλλάς, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, ἡ Ἀχαΐα καὶ ἡ δυτικὴ καὶ νότιος Πελοπόννησος, ἢ ἡρμώθησαν ἐντελῶς, ἐγκαταλειφθεῖσαι ὑπὸ τῶν κατοίκων των,

1. E. Vermeule, *Greece in the Bronze Age*, 269 - 279. LMTS, 31, 221 - 228. GDA, 18 - 22.

ἢ κατῳκλήθησαν πολὺ ἀραιῶς. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐπιβιοῦντος πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περίοδον περιορίσθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Εὐβοίαν, τὴν Ἀττικὴν, τὴν Ἀργολίδα, τὰς Κυκλάδας, τὴν Δωδεκάνησον, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Κύπρον. Ἡ δυτικὴ δηλαδὴ ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς καὶ αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἐπηρεάσθησαν περισσότερο ἀπὸ τὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον.

Ἡ ὑπομυκηναϊκὴ κατὰ ταῦτα περίοδος, ἐκ τῶν δεδομένων διὰ τὴν κατοίκησιν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, παρουσιάζεται ὡς ἡ περίοδος τῆς πλήρους ἀποσυνθέσεως τῆς μυκηναϊκῆς κοινωνίας εἰς τὴν κοιτίδα τῆς γενέσεως τῆς, τῆς ἐρημώσεως τῆς χώρας, τῆς πλήρους διαλύσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διακοπῆς τῶν ἐπαφῶν τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου μὲ τὰς πέραν τῶν θαλασσῶν περιοχάς.

Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου συγκρίνωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν 114 γνωστῶν ὑπομυκηναϊκῶν θέσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν 241 θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς ἀκολουθοῦσης πρωτογεωμετρικῆς περιόδου παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὴν νέαν περίοδον ἡ πυκνότης τῆς κατοικήσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ μεταβολὴ τοῦ πληθυσμοῦ σημειοῦν αὐξησιν ἰσομένην πρὸς ὑπερδιπλασιασμὸν τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ σύγκρισις τῶν ἀριθμῶν τῶν κατὰ περιοχὴν γνωστῶν θέσεων τῶν δύο περιόδων πάλιν, ὑπομυκηναϊκῆς καὶ πρωτογεωμετρικῆς, μαρτυρεῖ διπλασιασμὸν τῶν γνωστῶν θέσεων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν νέαν περίοδον εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου καὶ διπλασιασμὸν περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἄλλων περιοχῶν. Ἡ μεγάλη δὲ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γνωστῶν θέσεων τῆς Μακεδονίας, ἡ ἐπανακατοίκησις παραθαλασσίων τινῶν θέσεων καὶ ἡ μεγάλη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔξοδος πληθυσμοῦ ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ Κυκλάδας καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας μαρτυροῦν νέαν πιθανὸν ἀπὸ Βορρᾶ διείδυσιν κατοίκων εἰς τὴν ἐρημωθείσαν κατὰ τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον περιοχὴν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, ἐπανασύνδεσιν τῶν θαλασσίων σχέσεων τῆς περιοχῆς ταύτης καὶ τὴν ἀρχὴν μιᾶς δημιουργικῆς περιόδου.

Οἱ πρωτογεωμετρικοὶ κατὰ ταῦτα χρόνοι συμφώνως πρὸς τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῶν δεδομένων διὰ τὴν κατοίκησιν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου εἶναι περίοδος ἀναρρώσεως τῆς περιοχῆς ἐκ τῆς ὑπομυκηναϊκῆς ὀλιγανθρωπίας, ἀποκαταστάσεως τῶν θαλασσίων ἐπικοινωνιῶν καὶ ἀρχῆς νέας οἰκονομικῆς προόδου τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ σύγκρισις τέλος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 241 γνωστῶν πρωτογεωμετρικῶν θέσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν 383 περίπου θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς γεωμετρικῆς περιόδου μαρτυρεῖ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἔτεινε

νὰ διπλασιασθῇ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πρωτογεωμετρικόν, κατὰ τὴν νέαν περίοδον καὶ ὅτι σχεδὸν ἤγγισε τὰ ὅρια τοῦ ΥΕ III Β πληθυσμοῦ.

Ἡ γεωμετρικὴ κατὰ ταῦτα περίοδος συνέχισε καὶ προήγαγε ἐτι περαιτέρω τὴν πληθυσμιακὴν καὶ προφανῶς οἰκονομικὴν ἀνάρρωσιν τῆς περιοχῆς, ἥτις ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ τοιαύτη ὁμως σκιαγράφησις τῆς ἐξέλιξεως τῶν γεγονότων εἰς τὸν ἐλληνικὸν ὥρον κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἐκ μόνων τῶν δεδομένων διὰ τὴν κατοίκησιν τῶν διαφόρων περιοχῶν γεννᾷ ὠρίσμένα περαιτέρω ἐρωτήματα πρὸς ἔρευναν, ὡς τὰ ἐπόμενα.

Ποία ἦτο ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῶν ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν κατοίκησιν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο ἡ παρακμὴ καὶ ἀποσύνθεσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἐρήμωσις τῆς περιοχῆς;

Ὡφείλετο ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῶν ἀνωμαλιῶν εἰς ἐσωτερικοὺς λόγους τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου ἢ εἰς ἐξωτερικὰ αἴτια;

Ἡ εἴσοδος νέων κατοίκων κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους εἰς τὸν ἐλληνικὸν ὥρον ἦτο αἰτία ἢ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ;

Ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν καὶ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον ὠφείλετο εἰς τὴν εἴσοδον νέων κατοίκων κυρίως ἢ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἐγκατεστημένου στοιχείου ἢ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς λόγους τούτους καὶ εἰς ποίαν ἀναλογίαν;

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀναγέννησις εἰς τὸν ἐλληνικὸν ὥρον, ἥτις ἀρχίζει ἀπὸ τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ γεωμετρικῶν χρόνων, ὠφείλετο εἰς τὸ γηγενὲς ἢ εἰς τὸ ἔπηλυ στοιχεῖον τοῦ πληθυσμοῦ ἢ εἰς ἀμφοτέρα καὶ εἰς ποίαν τυχὸν ἀναλογίαν;

Ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα καὶ τὰ ποικίλα ἄλλα γεννώμενα ἐκ τῆς μελέτης τῶν μεταβολῶν εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους θὰ ἐπιχειρηθῇ νὰ δοθῇ εἰς τὸ Τρίτον Μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας, ἀφοῦ εἰς τὸ ἀκολουθοῦν Δεύτερον Μέρος μελετηθοῦν ἐκ τῶν μέχρι σήμερον (1980) γνωστῶν δεδομένων τῶν διαφόρων θέσεων ἡ ἐξέλιξις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις ἐκάστης περιοχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους τῶν μεταβατικῶν χρόνων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Εἰς τὸ Δεύτερον Μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας ἔχουν περιληφθῇ πάντα τὰ γνωστὰ δεδομένα ἐξ οἰκισμῶν καὶ τάφων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν διαφόρων περιοχῶν κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους, ταξινομημένα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, εἰς τέσσαρα κεφάλαια, ἕκαστον τῶν ὁποίων περιλαμβάνει τὰ δεδομένα μιᾶς τῶν τεσσάρων περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, ἦτοι, I: ὑστεροελλαδικῆς III Γ περιόδου 1200-1125 π.Χ., II: ὑπομυκηναϊκῆς 1125-1050 π.Χ., III: πρωτογεωμετρικῆς 1050-900 π.Χ. καὶ IV: γεωμετρικῆς 900-700 π.Χ.

Τὰ δεδομένα ἐκάστης περιόδου ἔχουν καταγραφῇ ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ Κεφαλαίῳ, ὡς καὶ εἰς τὰς Προϊστορίας τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, εἰς τέσσαρας κατηγορίας, ἦτοι Α. Ἀρχιτεκτονικὴν, Β. Ταφάς, Γ. Κεραμικὴν καὶ Δ. Μικρὰ Εὐρήματα. Τὰ εὐρήματα τῶν διαφόρων θέσεων ἀποτελοῦν ἰδιαιτέρας ομάδας ἐν ἐκάστη κατηγορίᾳ δεδομένων, αἱ δὲ ομάδες αὗται τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἔχουν ταξινομηθῇ καὶ ἀριθμηθῇ διὰ λατινικῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν γεωγραφικὴν τῶν θέσεων σειρὰν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀπὸ Β πρὸς Ν καὶ ἐκ Δ πρὸς Α. Ἐκαστον ἐπὶ μέρους εὐρημα ἐν ἐκάστη ὁμάδι ἔχει ἀριθμηθῇ δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν καὶ συνοδεύεται ὑπὸ παραπομπῆς, ὅθεν ἐλήφθη, ὥστε νὰ εἶναι εὐχερὴς μετὰ ταῦτα ἡ παραπομπὴ εἰς ἕκαστον εὐρημα καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ἀκριβείας τῆς περιγραφῆς αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχικὴν τοῦτου δημοσίευσιν¹.

Οἱ κατάλογοι οὗτοι τῶν διαφόρων κατηγοριῶν γνωστῶν εὐρημάτων ἐκάστης περιόδου τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἀκολουθοῦνται ἀπὸ ἐπισκοπῆσεις τῶν γνωστῶν δεδομένων ἐκάστης κατηγορίας, παρεχούσας τὴν ἐξέ-

1. Παραπομπὴ εἰς μεμονωμένον εὐρημα δύναται νὰ ἔχη τὴν μορφήν: II Β, XVII, 8. Ἡ παραπομπὴ αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑπομυκηναϊκὸν νεκροταφεῖον τοῦ Κεραμικοῦ, ἐκάστη δὲ τῶν χρησιμοποιουμένων ἐνδείξεων δηλοῖ: II = κεφάλαιον II τοῦ Δευτέρου Μέρους, ἦτοι ὑπομυκηναϊκὴ περίοδος, Β = ταφαὶ τῆς περιόδου, XVII = ἀριθμὸς τῆς ὁμάδος τῶν ὑπομυκηναϊκῶν ταφῶν τῶν Ἀθηνῶν, 8 = ἀριθμὸς τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κεραμικοῦ κατωτέρω.

λιξιν ἐκάστου τύπου κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους, συσχέτισιν ἐκάστου εὐρήματος πρὸς ἄλλα γνωστὰ ὅμοια ἄλλων θέσεων καὶ ἐρμηνείαν τούτου. Πᾶσαι αἱ κατὰ κατηγορίαν δεδομένων γιγνόμεναι ἐπισκοπήσεις συντίθενται ἐν τέλει ἐκάστης περιόδου εἰς ἐνιαῖον συμπέρασμα, παρέχον συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς κατὰ τὴν περίοδον ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς μεταβατικοὺς χρόνους.

Τὰ κατὰ περίοδον συναγόμενα ταῦτα συμπεράσματα, τὰ ὅποια ἔχουν ἀριθμηθῇ κατ' αὖξοντα ἀριθμόν, συνοψίζονται εἰς τὸ τελικὸν τῆς ὅλης ἐργασίας συμπέρασμα, ἐπίσης ἀριθμούμενον ἐν συνεχείᾳ τῶν προηγουμένων, εἰς τὸ ὅποιον ὅμως ἔχουν περιληφθῇ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐθνολογικῶν δεδομένων συναχθέντα συμπεράσματα τοῦ Τρίτου Μέρους τῆς παρούσης ἐργασίας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
1200-1125 Π.Χ.

Α. ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Ι. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα ἐκάστης περιόδου τῶν μεταβατικῶν χρόνων ἔχουν παρατεθῇ κατωτέρω κατὰ χρονολογικὴν σειράν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στρωματογραφίας ἐκάστης θέσεως, προτασσομένων ἐκάστοτε τῶν δημοσίου χαρακτῆρος κατασκευῶν καὶ ἐπιτασσομένων τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν.

Ἐκ τοῦ καταλόγου κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα ἔχουν παράσχει αἱ ἐπόμεναι 70 θέσεις.

Ι. Ἐφύρα - Ξυλόκαστρο (20). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ: (1) Λείψανα πολυγωνικοῦ τείχους τῶν τελευταίων προϊστορικῶν περιόδων. Ἔργον 1958, 96-97. ΠΑΕ 1958, 112 πίν. 85β. (2) Λείψανα ἀκανονίστου ὀρθογωνίου κτίσματος, διαστάσεων $6,90 \times 3,25$ μ., χωριζομένου εἰς δύο ἄνισα τμήματα ἀλλ' ἢ χρονολόγησις τούτου δὲν εἶναι σαφής. Ἔργον 1958, 89.

ΙΙ. Καλίνδοια (23). — Ὀρθογώνιοι πλίνθοι πλάτους 0,17 μ., μήκους μὴ προσδιορισθέντος καὶ πάχους 0,06 μ., σπάνιοι λίθοι καὶ τεμάχια πηλοῦ μὲ ἀποτυπώματα καλᾶμων, ἐξ ἐπιχρισμάτων στεγῶν ἐνδεχομένως, εἶναι τὰ μόνα ἀναφερόμενα λείψανα ἀπὸ τὴν θέσιν. *Antiqu. Journ.* 1926, 67.

ΙΙΙ. Τσαουσίτσα (24). — Δάπεδον οἰκίας καὶ λείψανα ἐστίας, συναντηθέντα εἰς βάθος 3,20 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ἐξ ὑψηλοτέρου δὲ στρώματος κατάλοιπα πυρᾶς εἶναι τὰ μόνα ἀναφερόμενα λείψανα ἐκ τῆς θέσεως. *Archaeologia* 1923-24, 79.

IV. Λιμνόλιθος - Βάρδινο (25). — Τὰ ἀναφερόμενα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῶν τριῶν φάσεων τοῦ ΥΕ στρώματος δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑπεται :

(1) Τμήμα λιθίνων θεμελίων ἀψιδοειδοῦς οἰκίας ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου ΥΕ στρώματος. Ἡ ἀψὶς ἔκειτο κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον, ἐγκάρσιος δὲ τοῖχος ἐχώριζεν αὐτὴν ὡς ἰδιαιτερον δωμάτιον. Τεμάχια πηλοῦ μετ' ἀποτυπωμάτων καλάμων, εὑρεθέντα παρὰ τὸ θεμέλιον, μαρτυροῦν, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, τὸν τρόπον κατασκευῆς τοῦ ἀνωτέρου μέρους τῶν τοίχων τῆς οἰκίας. LAAA 1925, 29-30 εἰκ. VIII. PM, 102.

(2) Τεμάχια δύο λιθοκτίστων τοίχων, ἐρμηνευθέντα ὡς πιθανὰ λείψανα ἐστίας, ἀπηνθρακωμένοι δοκοὶ καὶ τεμάχια πηλοῦ μὲ ἀποτυπώματα καλάμων, ἐκ τῆς δευτέρας φάσεως κατοικήσεως. LAAA 1925, 30-31.

(3) Λείψανα ἀπηνθρακωμένων δοκῶν ἐκ τῆς τρίτης φάσεως κατοικήσεως τοῦ ΥΕ στρώματος. LAAA 1925, 31.

V. Ἀξιοχώριον - Βαρδαρόφτσα (26). — Ἐξ ἐννέα μνημονευμένων φάσεων ΥΕ κατοικήσεως (οἰκισμοὶ 9-17, BSA 1925-26, 19) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, ἥτοι εἰς τὰ ἀνώτερα 5 μ. τῆς ΥΕ ἐπιχώσεως, ἀνήκουν ἐξ ἀρχιτεκτονικαῖς φάσεις (οἰκισμοὶ 12-17, BSA 1925-26, 41-42) ἐκπροσωπούμεναι ἐκ μεμονωμένων λίθων, βάσεων ἴσως κιόνων, ἐκ δόμων ὠμῶν πλίνθων, ἐξ ἀπηνθρακωμένων δοκῶν, ἐξ ὁμάδων λίθων καὶ ἐκ λειψάνων πυρποληθειςδῶν καλυβῶν. BSA 1925-26, 41-42. PM, 103.

VI. Ἀσσηρος (28). — Ἐκ τοῦ 6ου στρώματος, τοῦ τελευταίου τῆς ΥΕ III περιόδου, ἔχει ἀναφερθῇ οἶκημα ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν ὀρθογωνίων δωματίων, εἰς δύο τῶν ὁποίων εὑρέθησαν κυκλικαὶ ἐστίαὶ καὶ πίθοι, ἀνήκον ἐνδεχομένως εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον. JHS 1976 AR, 20. BCH 1977, 609. BSA 1980, 229-267.

VII. Σαράτσι (31). — Ἀναλημματικοὶ τοῖχοι ἐξ ὠμῶν πλίνθων μὲ ἀποτυπώματα ξυλίνων δοκῶν. BSA 1928 - 30, 146.

VIII. Πλατανιά - Μπουμπούστι (34). — Ἐκ τῶν δύο φάσεων κατοικήσεως τῆς θέσεως προέρχονται :

(1) Ἰχνη κατοικίας, κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου, ἀποτελούμενα ἀπὸ στρώματα τέφρας καὶ τεμάχια ἀπηνθρακωμένων ξύλων, τῆς ἀρχαιότερας φάσεως. BSA 1926 - 27, 165. PM, 40.

(2) Πιθανὴ κυκλοτερὴς ἐστία, διαμέτρου 1 μ. καὶ πάχους 0,40 μ., ἐκ πηλοῦ καὶ τέφρας, τῆς ἀρχαιότερας φάσεως. BSA 1926-27, 165. PM, 40.

(3) Ἐτέρα ἐστία τῆς ἀρχαιοτέρας φάσεως, διαμέτρου 1,05 μ. καὶ πάχους 0,70 μ., κατεσκευασμένη ἐκ διαδοχικῶν στρώσεων χαλίκων, πηλοῦ καὶ ὀστράκων ἀγγείων, συγκρατούμενη δὲ κατὰ τὸ νότιον ἥμισυ, ἔνεκα τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους, ἀπὸ τὸ ἥμισυ εὐμεγέθους πίθου. Τὸ ἔδαφος ὑπὸ τὴν ἐστίαν ὡς καὶ ἐκάστη στρώσις αὐτῆς ἔφερεν ἴχνη πυρᾶς, μαρτυροῦντα διαδοχικὰς χρήσεις τῆς ἐστίας. BSA 1926-27, 166-167. PM, 41-43.

(4) Σειρά λίθων, ἴχνη δαπέδου καὶ λείψανα ἐστίας, μαρτυρούμενα ἐκ τέφρας καὶ τεμαχίων ἀγγείων, τῆς νεωτέρας φάσεως. BSA 1926-27, 167. PM, 43.

(5) Λείψανα πυρποληθείσης οἰκίας ἐξ ὠμῶν πλίνθων, ἐχούσης τὴν ὀροφὴν ἐκ καλάμων καὶ πηλοῦ, τῆς νεωτέρας φάσεως. BSA 1926-27, 167. PM, 43.

(6) Τμῆμα ἱπποῦ, διαμέτρου 1,20 μ., μὲ θολωτὴν στέγην ἐκ πηλοῦ, τῆς νεωτέρας φάσεως. BSA 1926-27, 167. PM, 43.

IX. Ἑργάνη (36). — Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως Ἀσάρ-Τεπέ ἔχουν ἀναφερθῇ :

(1) Ἑλληνοισιδικὸς οἰκοδόμημα μὲ εὐθείαν τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, ἐρμηνευθὲν ὡς κατοικία «τοῦ ἡγεμόνος τῆς προϊστορικῆς ἀκροπόλεως». ΠΑΕ 1971, 92, 1972, 86.

(2) Δύο κυκλοτερῆ οἰκήματα, διαμέτρου 6 μ. Οἱ τοῖχοι, πάχους 0,70 μ. τοῦ ἐνὸς καὶ 1,70 μ. τοῦ ἑτέρου, ὕψους δὲ ἀμφοτέρων 0,40 μ., ἐχρησίμευον ὡς θεμέλιον δι' ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Ἡ χρονολογία τῶν οἰκημάτων δὲν εἶναι σαφής. ΠΑΕ 1971, 92, 1972, 88-89.

X. Γόννος (39). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα, ἢ χρονολόγησις ὅμως τῶν ὁποίων εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον δὲν εἶναι ἀσφαλής.

(1) Λείψανα διπλοῦ πολυγωνικοῦ τείχους. ΠΑΕ 1910, 248. (2) Θεμέλια «οἰκίσκων τετραγώνων, ὧν τὰ κάτω ἐποiehθησαν ἐκ λίθων μικρῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τῶν τοίχων ἐκ πλίνθων». ΠΑΕ 1910, 251.

XI. Ἀργυροπούλι (40). — Μυκηναϊκὸς τοῖχος, ὁρατὸς εἰς σημεῖον διαβρώσεως τοῦ ἐδάφους, ὕψους 2 μ., καὶ ἐπιφανειακά ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ὄστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. JHS 1961 AR, 30. GAMS, 154-155 ἀριθ. 517.

XII. Ἀργισσα - Γκρεμνός (49). — Ἀπὸ τὴν θέσιν ἔχουν ἀναφερθῇ λείψανα ὀρθογωνίων οἰκίδων ἐπιμελοῦς κατασκευῆς συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ κεραμικὴν. ΑΑ 1955, 196-199.

XIII. Ἴω λ κ ό ς (52). — Εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα λείψανα ἐκ τῶν πέντε YE III ἀρχιτεκτονικῶν φάσεων (ΠΑΕ 1961, 48) τῆς θέσεως.

(1) Οἰκοδόμημα μήκους πλέον τῶν 40 μ. (ΠΑΕ 1956, 128), ἐρμηνευθὲν ὡς ἀνάκτορον, τοῦ ὁποίου ἀνεσκάφησαν τμήματα τριῶν δωματίων ἐχόντων δάπεδα ἐξ ἀσβεστοκονιάματος. Τὸ μήκος τῶν δωματίων ὑπερέβαινε τὰ 6 μ. τοῦ πρώτου, τὰ 7 μ. τοῦ δευτέρου καὶ τὰ 11 μ. τοῦ τρίτου, ἐντὸς δὲ τοῦ τελευταίου ὑπῆρχεν ἔδρανον, μήκους 2,05 μ. καὶ πλάτους 0,80 μ., καὶ ὑπετέθη ὅτι τὸ δωματίον τοῦτο ἦτο ἐνδεχομένως αὐλή. Οἱ τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος εἶχον πάχος 0,90-1,25 μ. (ΠΑΕ 1956, 128, 1960, 50) καὶ εἰκάζεται ὅτι τοῦτο ἦτο τοῦλάχιστον διώροφον. Ἐπὶ τῶν δαπέδων τῶν δωματίων 1 καὶ 2 ὑπῆρχον ἴχνη τρομακτικῆς πυρπολήσεως, ἥτις ἀπετέφρωσε τὸ οἰκοδόμημα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς YE III Γ : 1 περιόδου, περὶ τὸ 1200 π.Χ. ΠΑΕ 1956, 127-128, 1960, 50-51, 1961, 45-46.

(2) Ἄλλα μεγάλα ἢ πολυτελῆ οἰκοδομήματα, κατὰ τὴν βορείαν κλιτὺν τοῦ λόφου, εἰς ἀπόστασιν 150 μ., ἔχοντα δάπεδα ἐξ ἀσβεστοκονιάματος, περὶ τῆς χρονολογίας ὅμως τῶν ὁποίων δὲν παρέχονται ἀκριβεῖς πληροφορίες. ΠΑΕ 1957, 55.

(3) Ἄλλα «πενιχρὰ καὶ κοινὰ» κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα οἰκήματα, διὰ τὴν χρονολογίαν τῶν ὁποίων καὶ πάλιν δὲν παρέχονται πληροφορίες. ΠΑΕ 1961, 45-46.

(4) Πηλόχριστος κυκλικὴ ἐστία εὐρεθεῖσα βορείως τοῦ ἀνακτόρου, ἡ χρονολογία τῆς ὁποίας ἐντὸς τῆς YE III περιόδου δὲν καθορίζεται. ΠΑΕ 1957, 55.

XIV. Ἑ λ λ η ν ι κ ό ν - Κ τ ο ύ ρ ι (53). — Τὸ ἐξωτερικὸν κατώτερον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως κατὰ τὴν τεχνικὴν εἶναι μεταγενέστερον τοῦ YE III B ἐσωτερικοῦ (GAMS, 160 ἀριθ. 537) παραλληλίζει δὲ ὑπὸ τοῦ Milojevic πρὸς τὸ τεῖχος τῆς Πέτρας καὶ τοῦ Κιερίου - Ἄρνης (AA 1955, 229) καὶ πιθανῶς ἀνήκει εἰς YE III Γ χρόνους. EMF, 141. LMTS, 134, 221.

XV. Δ ε λ φ ο ί (69). — Λείψανα οἰκῶν, ἀνεπαρκῶς διατηρούμενα πρὸς Α καὶ ΒΑ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, YE III Γ χρόνων. Π-Σ, 365-366 IX. LMTS, 123.

XVI. Ε ὕ τ ρ η σ ι ς (77). — Ἐκ τῶν YE ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς θέσεως εἰς πρῶμον φάσιν τῆς YE III Γ περιόδου ἀνήκει ἡ οἰκία V. Π - Σ, 375 XXXIII, 4. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 197. LMTS, 120.

XVII. Λευκαντί (81). — Ἐκ τῶν δεδομένων τῆς θέσεως εἰς τὴν YE ΙΙΙ Γ περίοδον ἀνήκουν τρία διαδοχικὰ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα περιέχοντα τὰ ἐπόμενα λείψανα ὀρθογωνίων οἰκιῶν.

(1) Λείψανα δύο ἢ τριῶν οἰκιῶν ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου YE ΙΙΙ Γ στρώματος. Αἱ οἰκίαι ἔκειντο ἐκατέρωθεν ἀνάντους ὁδοῦ καὶ ἀπετελοῦντο ἐξ ἰσογείων δωματίων, περιεχόντων συνήθως πίθους ἢ βόθρους δι' ἀποθήκευσιν τροφίμων καὶ κεντρικὰς ἐνίστε ἐστίας, χρησιμοποιουμένων δὲ προφανῶς ὡς μαγειρείων ἢ ἀποθηκῶν, καὶ ἐκ μὴ σωθέντων ἀνωγείων δωματίων διὰ κατοικίας, εἰς ἃ ἦγον κλίμακες, μία τῶν ὁποίων διεσώθη ἐγγὺς τῆς μιᾶς τῶν οἰκιῶν. Οἱ τοῖχοι εἶχον λίθινα θεμέλια καὶ πλινθίνην ἀνωδομήν. Τὰ λείψανα τῶν οἰκιῶν ἐκαλύπτοντο ἀπὸ στρώμα μὲ ἔντονα ἵχνη πυρπολήσεως, πάχους 1 μ. περίπου. ΑΔ 1967 Χρον., 264. Lefkandi, 11-14, εἰκ. 12-13.

(2) Τοῦ δευτέρου στρώματος τὰ οἰκήματα ἐδείκνυν διαφορετικὸν προσανατολισμὸν καὶ ἐπιμελεστέραν κατασκευὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀρχαιότερα. Δύο δωματία ἀνασκαφείσης οἰκίας εἶχον διαστάσεις 5 × 5 μ. ἕκαστον καὶ ἔφερον κεντρικοὺς κίονας. Οἱ τοῖχοι ἀπετελοῦντο ἀπὸ θεμέλια ἐπιμελῶς διὰ λίθων κατεσκευασμένα, ὕψους 1 μ., καὶ ἀπὸ ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Κατὰ τὴν διάρκειαν κατοικίσεως τοῦ στρώματος μερικὴ καταστροφή τῶν οἰκημάτων ἐπέβαλε τὴν ἐπισκευὴν ἢ καὶ τροποποιήσεις τοῦ σχεδίου αὐτῶν. Ὁ τρόπος τοῦ τέλους τῆς φάσεως δὲν εἶναι σαφής, ἐντὸς ὅμως δωματίων τινῶν καὶ παρὰ τοὺς τοίχους αὐτῶν εἶχον γίνει, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φάσεως, 12 ταφαί. ΑΔ 1967 Χρον., 263-264. Lefkandi, 14 εἰκ. 21.

(3) Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῆς τρίτης φάσεως συνίσταντο ἀπὸ μεμονωμένα δωματία, διαστάσεων ἐνίστε 2 × 2 μ., μετὰ προαυλίων μετὰξὺ αὐτῶν. Οἱ τοῖχοι ἦσαν εὐτελοῦς κατασκευῆς, μαρτυροῦντες προϊόνσαν παρακμὴν καὶ ἐγκατάλειψιν τοῦ οἰκισμοῦ. Αἱ αὐλαὶ εὐρέθησαν πλήρεις ποταμίων χαλίκων, ὀστῶν καὶ ὀστράκων, ἀπορριπτομένων προφανῶς ἐκ τῶν οἰκιῶν. ΑΔ 1967 Χρον., 263. Lefkandi, 14.

XVIII. Ἐλεσίς (87). — Ἐκ τῶν YE ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς θέσεως εἰς τὴν YE ΙΙΙ Γ περίοδον δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν, ἐκ τῆς συνδεδεούσης αὐτὰ κεραμικῆς, τὰ ἐπόμενα λείψανα.

(1) Τὸ οἰκοδόμημα Η, τὸ εὐρισκόμενον ΒΑ καὶ ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ μεγάρου Β, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Τελεστηρίου καὶ ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον δωματίων. ΑJA 1933, 276-277. Π - Σ, 378-379 XLVII, 5. EMF, 112. LMTS, 114-115.

(2) Λείψανα οἰκίας, ὑπὸ τὴν ΝΑ γωνίαν τῶν μικρῶν προπυλαίων, συνδεδεόμενα ἀπὸ ἑννέα ὄστρακα τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης. Ἐκ τῆς αὐ-

τῆς οἰκίας προέρχεται καὶ ὁ ἐνεπίγραφος εἰς γραμμικὴν Β γραφὴν ψευδόστομος ἀμφορεὺς ἐξ Ἑλευσίνος. Ἄλλα λείψανα οἰκιῶν, ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς, ἀκολουθούμενα ὑπὸ γεωμετρικῶν. AJA 1936, 426-427. EMF, 112. LMTS, 114. Π-Σ, 397 XLVII, 9.

XIX. Ἀθῆναι (91). — Εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα δεδομένα.

(1) Λείψανα οἰκιῶν κατὰ τὴν NA γωνίαν τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ νοτίως τοῦ Παρθενῶνος. MAA, 153-154, 159-161, 205-206, 207-208. Π-Σ, 381 LIII, 11. Π-Α, 26-27.

(2) Ἡ ὑπόγειος κρήνη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως (Hesperia, 1939, 317-433) καὶ αἱ οἰκίαι ἐπὶ τῆς BA ἀνόδου κατὰ τὴν BA κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως (Hesperia 1933, 351-356) ἐχρησιμοποιήθησαν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς YE III Β μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς YE III Γ περιόδου καὶ ἐν μέρει ἀνήκουν εἰς τοὺς ὑπ' ἐξέτασιν χρόνους. MAA, 195, 205, 206-207. Π-Σ, 380-381 LIII, 5, 15. Π-Α, 27-28, 38. LMTS, 113-114.

(3) Τρία φρέατα καὶ δύο ὀρθογώνιοι λάκκοι κατὰ τὴν ΒΔ κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κλεψύδρας καὶ τοῦ Πυθίου. Π-Σ, 381 LIII, 14. MAA, 194-195. Agora XIII, 111-112, 255-262. Π-Α, 36-37.

(4) Λείψανα οἰκημάτων καὶ μία ἐστία κατὰ τὴν νότιον κλιτὸν εἰς τὸν χώρον τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου. ΠΑΕ 1951, 44. MAA, 202. Π-Σ, 381 LIII, 16. Π-Α, 29. Agora XIII, 113-114.

(5) Δύο φρέατα ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀγορᾶς. Agora XIII, 253-255.

XX. Ἀγίος Κοσμάς (95). — Λείψανα ὀχυρωματικοῦ τείχους, μιᾶς ὁδοῦ καὶ πέντε οἰκιῶν (S,T,U,V,W), ἡ μία τῶν ὁποίων μεγαρόσχημος. Aghios Kosmas, 52-58. Π-Σ, 382-384 LVI, 3-10.

XXI. Κοράκου (100). — Αἱ YE III Β οἰκίαι τῆς θέσεως (Π-Π, 426-429 I) ἐκ τῆς συνοδευούσης αὐτὰς κεραμικῆς δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι κατακρήθησαν καὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον (EMF, 50), δι' οὐδεμίαν ὁμωσ τῶν οἰκιῶν τούτων ὑπάρχει ἔνδειξις ὅτι κατεσκευάσθη κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους παρατηρεῖ ὁ Desborough. LMTS, 85-86.

XXII. Μυκῆναι (105). — Εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα δεδομένα.

(1) Δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν YE III Β οἰκημάτων, ἡ σιταποθήκη κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὸ οἶκημα Δ κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον αὐτῆς, ἀνατολικῶς τῆς οἰκίας τῶν κιόνων, ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν

ἀρχὴν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου. A.J.B. Wace, *Mycenae*, 55-58. *The Aegean and the Near East*, 126-135. Π-Π, 433 IX, 13. ΠΑΕ 1967, 14-16.

(2) Λείψανα τριῶν διαδοχικῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικῶν στρωμάτων, συνολικοῦ πάχους περίπου 3 μ., ἀποτελούμενα ἀπὸ ὀρθογώνια δωμάτια, κυκλοτερεῖς ἐστίας, διαδοχικὰ δάπεδα οἰκιῶν, τεμάχια τοίχων, κλίμακας καὶ πολυάριθμα τεμάχια τοιχογραφιῶν, εὐρέθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς οἰκίας τοῦ Τσουντα, παρὰ τὴν ΝΔ πλευρὰν τῆς ἀκροπόλεως, ἥτις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Μυλωνᾶ, Ὁρησκευτικὸν Κέντρον τῶν Μυκηνῶν. ΠΑΕ 1966, 107-111, 1968, 9-11, 1970, 118-124, 1971, 146-156, 1972, 116-126, 1973, 99-107, 1974, 89-92, 1975, 153-158. Γ. Μυλωνᾶς, Τὸ Ὁρησκευτικὸν Κέντρον τῶν Μυκηνῶν, Ἀθῆναι 1972.

(3) Θεμέλια δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ δωματίων, ἴσως μεγάλου φυλακείου, παρὰ τὴν Βορείαν Πύλιν τοῦ τείχους καὶ ἄνωθεν ΥΕ ΙΙΙ Β λειψάνων. ΠΑΕ 1967, 17-19, 1968, 5-9.

(4) Κτήριο Γ, εὐρισκόμενον ΒΑ τῆς οἰκίας τῶν κιόνων, παρὰ τὸ βόρειον τεῖχος, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς ἀκροπόλεως (G. Mylonas, *Mycenae's Last Century*, 21 εἰκ. 9). Τοῦτο εἶναι ἐπίμηκες οἰκοδόμημα, ἀποτελούμενον ἐκ σειρᾶς ὑπογείων δωματίων, οἱ τοῖχοι τῶν ὁποίων εἰς τὴν ΒΔ γωνίαν φθάνουν εἰς ὕψος 3 μ. καὶ ἄνωθεν τῶν ὁποίων θὰ ὑπῆρχεν ἰσόγειος ὄροφος. Τὸ κτήριο φαίνεται ἐκτίσθαι κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους ἐπὶ τῶν πυρποληθέντων λειψάνων ὁμοίου ΥΕ ΙΙΙ Β οἰκοδομήματος. ΠΑΕ 1967, 16-17.

(5) Κτήρια Ψ καὶ Ω, κτισθέντα εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους ἐπὶ τῆς οἰκίας τῶν κιόνων. Τὸ οἶκημα Ψ εἶναι μεγαροειδὲς οἰκοδόμημα ἀποτελούμενον ἀπὸ πρόδομον, ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς, καὶ αἰθουσας, διαστάσεων $5,60 \times 3,75$ μ., νοτιώτερον τούτου. Τὸ δάπεδον τοῦ οἰκήματος ἔχει κατασκευασθῆ διὰ πηλοῦ καὶ ἀσβέστου καὶ σώζει τμῆμα κυκλικῆς ἐστίας. Τὸ οἶκημα Ω κατασκευάσθη εὐθὺς μετὰ τὸ Ψ καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ κεντρικὸν δωμάτιον, διαστάσεων $7 \times 5,70$ μ., κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε θάλαμος διαστάσεων $8,25 \times 3,30$ μ. Ἡ εἴσοδος δὲν εὐρέθη ἀλλ' εἰκάζεται ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ οἰκήματος. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ κεντρικοῦ δωματίου ὑπῆρχε πιθανῶς ἕτερον δωμάτιον Ν, διαστάσεων $8,20 \times 6,10$ μ., μετὰ τὴν εἴσοδον πρὸς Νότον. ΠΑΕ 1967, 12-14. G. Mylonas, *Mycenae's Last Century*, 33-39.

(6) Εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους ἀνήκει τέλος μικρὰ ἐπισκευὴ τοῦ ΝΑ τείχους τῆς ἀκροπόλεως νοτίως τῆς οἰκίας τῶν κιόνων. ΠΑΕ 1966, 105.

XXIII. Τί ρ υ ν ς (110). — Τὰ ἐπόμενα ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Μέγαρον W, κείμενον ΝΑ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ κάτω πόλει. Τοῦτο εἶναι μεγαρόσχημος οἰκοδομή, ἐξωτερικοῦ μήκους ἀπὸ Β πρὸς Ν 20,80 μ. καὶ πλάτους 8,50 μ., ἀποτελουμένη ἐκ κεντρικοῦ δωματίου, ἐσωτερικῶν διαστάσεων 11×7 μ., καὶ δύο ἐκατέρωθεν τούτου, κατὰ τὰς στενὰς τοῦ οἰκοδομήματος πλευράς, προδόμων, ὁ βόρειος τῶν ὁποίων ἔχει ἐσωτερικὰς διαστάσεις 3×7 μ. καὶ ὁ νότιος $4,50 \times 7$ μ. Κατὰ τὸν μακρὸν ἄξονα τοῦ κεντρικοῦ δωματίου ὑπῆρχον τρεῖς λίθιναι βάσεις κιόνων καὶ μεταξὺ τῶν δύο νοτιωτέρων βάσεων ἐστία. Tiryns V, 11-15 Beilage 1 (H), 7. Tiryns VIII, 8-10.

(2) Οἰκία O, κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ μεγάρου W. Ὁρθογώνιος οἰκοδομή διαστάσεων 3×5 μ. μετὰ δύο τοῦλάχιστον περαιτέρω χώρων, πρὸς Β καὶ Ν, μαρτυρουμένων ἐκ σωζομένων τεμαχίων τοίχων. Ἐντὸς τοῦ κυρίου δωματίου ὑπῆρχεν ἐστία. Tiryns VIII, 10-12 Beilage 3-4.

(3) Κεραμικὸς κλίβανος ἐξ ὧμων πλίνθων, παρὰ τὸ δυτικὸν τεῖχος τῆς κατωτέρας ἀκροπόλεως, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται ΥΕ III Γ ἀγγεῖα. BCH 1973, 299.

(4) Πενιχρά ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐκ τῆς κάτω ἀκροπόλεως. Tiryns IX, 155-170 (σποράδην).

XXIV. Ἀσίνη (113).—Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν πέντε οἰκίαι ἤτοι ἡ οἰκία G, τὸ δωμάτιον XXXII τῆς ὁποίας ἔχει ἐρμηνευθῇ ὡς ἱερόν, καὶ αἱ οἰκίαι H, I, K, L. Asine, 63-64, 74-81, 89 (περίοδος 8), 90, 298-312. Π-Π, 438 XIX, 3-4. EMF, 47-48. LMTS, 82-83.

XXV. Ἰρία (114).—Ἡ ΥΕ III Γ οἰκία τῆς θέσεως περιγράφεται ἐν Π-Π, 439 XXIII καὶ Tiryns VI, 136-142.

XXVI. Ριζόμυλος - Νιχώρια (127).—Τεμάχια τοίχων καὶ στρώματα περιέχοντα λίθους καὶ ΥΕ III Γ κεραμικὴν ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν ἄλλ' ἢ κατοίκησις αὐτῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην παραμένει ἀμφίβολος. Hesperia 1972, 231, 232, 236, 237, 256, 260, 1975, 113-114, 140.

XXVII. Μίλα (135).—Δύο τοῖχοι, ὁ εἰς τῶν ὁποίων εἶχε πᾶχος 1,45 μ. καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀπετέλει τμήμα ὀχυρωματικοῦ περιβόλου, συναντώμενοι κατ' ὀξείαν γωνίαν καὶ σχηματίζοντες δωμάτιον μὲ πλακόστρωτον δάπεδον, πυρποληθὲν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΥΕ III Γ περιόδου, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. AD 1972 Χρον., 260-261.

XXVIII. Μουριατάδα (136). — Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῆς θέσεως περιλαμβάνοντα ὀχύρωσιν, ἀνάκτορον, ὁμοιάζον πρὸς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Γκλᾶ τῆς Βοιωτίας, καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα (Π-Π, 442 XLI), ἀνήκουν εἰς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ χρόνους. ΠΑΕ 1960, 201-206. ΑΔ 1960 Χρον., 116-117. LMTS, 93-94. AJA 1969, 133.

XXIX. Μάλθη (137). — Πολλὰ τῶν ἐπισκευασθέντων κατὰ τοὺς ΥΕ χρόνους οἰκημάτων τῆς ἀκροπόλεως ὡς καὶ τὰ οἰκήματα τοῦ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἀνασκαφέντος τὸ ἔτος 1952 ὑπὸ τοῦ Valmin οἰκισμοῦ, κατὰ τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῆς κεραμικῆς, πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν μέρει, τοῦλάχιστον, καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. Π-Π, 442 XLIII. AIARS 1953 (Op. Ath. 1), 31-40.

XXX. Διάσελλα (139). — Τὸ οἰκοδόμημα τῆς θέσεως (Π-Π, 443 XLVII) ἐκ τῆς κεραμικῆς χρονολογεῖται εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ χρόνους. BCH 1957, 578-579, 1959, 649. EMF, 70.

XXXI. Τεῖχος Δυμαίων (156). — Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς θέσεως τὰ ἐπόμενα πυρπολημένα λείψανα οἰκῶν τοῦ νεωτέρου ΥΕ ΙΙΙ στρώματος ἐκ τῆς κεραμικῆς δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ.

(1) Οἰκία Α. Τῆς οἰκίας ταύτης ἀπεκαλύφθη ἐν πυρπολημένον δωμάτιον περιέχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικήν. ΠΑΕ 1963, 96 πίν. 70 γ-71.

(2) Λείψανα τοίχου οἰκίας τοῦ νεωτέρου ΥΕ ΙΙΙ στρώματος δυτικῶς τῆς πύλης τοῦ τεύχους. ΠΑΕ 1965, 123.

XXXII. Αἶγεια (160). — Δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικὰ στρώματα ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. Εἰς τοῖχος ἐκ τῶν λειψάνων τῆς θέσεως ἔχει ἐρμηνευθῇ ὡς ἀναλημματικὸς καὶ ἄλλος ὡς μέρος μεγαροσχήμου οἰκίας πλάτους περίπου 4,50 μ. AAA 1973, 197, 1974, 160-162 εἰκ. 3, 1976, 162-164.

XXXIII. Ἰθάκη - Σταυρός (164). — Ἐκ τῆς τοποθεσίας Πελικάτα ἔχουν ἀναφερθῇ: (1) Λείψανα ὀχυρωματικοῦ τεύχους δυναμένου νὰ χρονολογηθῇ εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ περίοδον. BSA 1934-35, 3, 1939-40, 9-11. LMTS, 108. (2) Ἀνεπαρκῶς σωζόμενα λείψανα οἰκοδομήματος δυναμένου νὰ χρονολογηθῇ εἰς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ χρόνους. BSA 1934-35, 3-6, 43-44, 1939-40, 9-10. LMTS, 108.

XXXIV. Τάρας (171). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ:

(1) Ἑρείπια ἐλλειψοειδῶν οἰκῶν ἐκ τοῦ τελευταίου στρώματος. Notizie 1900, 416-417. MPI, 134.

(2) Ἐρείπια μεγαροσχήμου οἰκοδομήματος τῶν ἐσχάτων ΥΕ ἢ πρωτογεωμετρικῶν χρόνων ἐκ τῆς θέσεως Torre Castelluccia. Fasti 1949, 243 ἀριθ. 2372. MPI, 165.

XXXV. Ἐμπορειό (177). — Ἐκ τῶν προκαταρκτικῶν ἀνακοινώσεων ἐπὶ τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφὲς ποῖα οἰκήματα, ἐκ τῶν δύο ΥΕ ἀρχιτεκτονικῶν φάσεων ἐπὶ τοῦ λόφου ΝΔ τοῦ λιμένος καὶ ἐκ τῶν πυρπολημένων ΥΕ οἰκημάτων ἔξω τοῦ ῥωμαϊκοῦ τείχους, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ III Γ. JHS 1956 AR, 35. LMTS, 228, 233.

XXXVI. Κέως - Ἀγία Εἰρήνη (183). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα ΥΕ III Γ δεδομένα.

(1) Λεῖψανα δύο ἀρχιτεκτονικῶν φάσεων καὶ λάκκος ἀπορριμμάτων περιέχων ΥΕ III Β-Γ κεραμικὴν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δωματίων MVI, MVIII. Hesperia 1971, 379-380.

(2) Ἐπισκευὴ τοῦ ἱεροῦ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον. Hesperia 1971, 385-386.

XXXVII. Δῆλος (184). — Ἐξ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ τοίχων, πάχους 0,55 - 0,75 μ., ἀνηκόντων κατὰ πλεονασμὸν εἰς ὀρθογώνια οἰκοδομήματα ἄλλ' ἐνίοτε καὶ εἰς καμπυλόγραμμα, σχηματίζοντα συστάδας εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸν πέριξ χώρον, τὰ ἐπόμενα ΥΕ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ ἐνδεχομένως περίοδον.

(1) Τρία οἰκοδομήματα ἱεροῦ χαρακτηρῶς. Τὸ ἐν τούτων (Ac) ὑπὸ τὸ Ἄρτεμισιον, τὸ ἕτερον, ὁ ὀρθογώνιος σηκὸς Γ, ἀνατολικῶς τοῦ οἴκου τῶν Ναξίων καὶ τὸ τρίτον, Οἰκοδόμημα Η, ὑπὸ τὸν ναὸν G, νοτίως τοῦ Ἄρτεμισίου. Délos Primitive, 89-100, σχέδ. D 1-3. LMTS, 44-47.

(2) Λεῖψανα συμπλέγματος τοίχων ἀνηκόντων εἰς ὀρθογώνιον οἶκημα χαρακτηρισθὲν ὡς ἀνάκτορον. Délos Primitive, 83-84, σχέδ. D 6.

(3) Συγκρότημα ἰδιωτικῶν οἰκῶν ἐχουσῶν ἐνίοτε μονόλιθα κατώφλια, ἐστίας ἐντὸς τῶν δωματίων καὶ συστήματα ἀποχετεύσεως. Délos Primitive, 71-82, 84-87, σχέδ. A-D.

XXXVIII. Μίλητος (185). — Ἐκ τῶν ΥΕ δεδομένων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα (IM, 1959-60 Beilage 5) λείψανα τῆς τρίτης ΥΕ III περιόδου.

(1) Τὸ ὀχυρωματικὸν τεῖχος τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ III Β περιόδου ἄλλ' ἐχρησιμοποιήθη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ οἰκισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἀπεκαλύφθη εἰς μῆκος 70 μ. περίπου καὶ εἶχε πάχος 4,25 - 4,40 μ. καὶ ἐπὶ πλέον πύρ-

γους, πλάτους 4,75 μ., προέχοντας ἐπὶ 1,27-1,55 μ. ἐξωτερικῶς καὶ εἰς ἀποστάσεις 14 μ. περίπου ὁ εἰς ἀπὸ τοῦ ἄλλου. IM 1957, 102-107, 1959-60, 36-38, 63-64, 67-76, 1969-70, 114, 1975, 17-34.

(2) Ἐπιμελῶς κατεσκευασμένον φρέαρ, ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρέθη YE ΙΙΙ Γ καὶ πρωτογεωμετρικὴ κεραμικὴ. IM 1959-60, 38.

(3) Λεῖψανα οἰκιῶν τῶν μεταβατικῶν ἴσως χρόνων, ἀπὸ τῆς YE ΙΙΙ Β εἰς τὴν YE ΙΙΙ Γ περίοδον, εὐρεθέντα νοτίως καὶ ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν φάσιν τοῦ τρίτου YE ΙΙΙ στρώματος. IM 1959-60, 13-14, 37-38.

(4) Λεῖψανα τεσσάρων ὀρθογωνίων οἰκιῶν τῆς τελευταίας φάσεως τοῦ τρίτου YE ΙΙΙ στρώματος, αἱ δύο τῶν ὁποίων μνημονεύονται ὡς μεγάροσχημοι ὑπὸ τῶν ἀνασκαψάντων. Milet I (8), 76-78. IM 1957, 106-110, 1959-60, 14-15.

XXXIX. Ἰαρός (186). — Τρεῖς κυκλοτερεῖς κατασκευαί, διαφόρων διαμέτρων μὲ κτιστὸν περιχεῖλωμα, ἐξ ἑνὸς διαμέσου στρώματος μεταξὺ τῶν YE λειψάνων καὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν ταφῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀγορᾶς, δὲν εἶναι σαφὲς ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς οὔτε εἰς ποίαν περίοδον πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν οὔτε τίνα σκοπὸν ὑπηρετοῦν, ἂν δηλαδὴ πρέπει νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς ἀρχιτεκτονικὰ ἢ ὡς ταφικὰ δεδομένα. AJA 1973, 184.

XL. Πάρος (189). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, ἡ ἀρχὴ τῶν ὁποίων ἀνάγεται ἴσως εἰς τὴν YE ΙΙΙ Β περίοδον ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πυρπολήσεώς των ἐχρησιμοποιοῦντο, κατὰ τὴν κεραμικὴν, ἀπὸ τοὺς YE ΙΙΙ Γ κατοίκους.

(1) Ὀχυρωματικὸν ἢ ἀναλημματικὸν τεῖχος ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν, πάχους 1,66 μ. καὶ ὕψους 3 μ., ἀποκαλυφθὲν εἰς μῆκος 16,50 μ. Ἐξωτερικῶς τὸ τεῖχος ἐσχημάτιζε προεξοχὴν 1,60 μ. Ἔργον 1976, 147, 1977, 145-146. ΠΑΕ 1976, 287-294, 1977, 363-377, 1978, 195-200.

(2) Συγκρότημα περισσοτέρων τῶν τριῶν δωματίων, ὅπισθεν τοῦ προμνημονευθέντος τεύχους, ἐρμηνευθὲν ὡς μυκηναϊκὸν ἀνάκτορον. Ὁ δυτικὸς χῶρος τοῦ οἰκήματος, διαστάσεων $8,55 \times 4$ μ., ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο δωμάτια καὶ ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διώροφος, διότι ὁ τοῖχος αὐτοῦ σώζεται εἰς ὕψος 2,50 μ. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν πολλοὶ πίθοι, μεγάλη ποσότης κεραμικῆς, ποικίλα μικρὰ ἀντικείμενα καὶ ἱχνη ἰσχυρᾶς πυρπολήσεως κατὰ τὴν YE ΙΙΙ Γ περίοδον. Ἀνατολικώτερον τοῦ προηγουμένου χώρου ὑπῆρχε τρίτον δωμάτιον διαστάσεων $4,55 \times 3$ μ. καὶ λείψανα ἄλλων δωματίων.

Ἔργον 1976, 149 - 153, 1977, 144-151. ΠΑΕ 1976, 287-294, 1977, 363-377, 1978, 195-200.

XLI. Νάξος (190). — Τὰ ἐπόμενα ἀρχιτεκτονικά δεδομένα μνημονεύονται ὡς ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἐσχάτους μυκηναϊκοὺς χρόνους.

(1) Ἀρχιτεκτονικὸν στρῶμα κατοικήσεως ἀκολουθοῦν ἄνωθεν τῶν οἰκίδων Α καὶ Β, ἡ καταστροφή τῆς δευτέρας τῶν ὁποίων ἀποδίδεται εἰς σεισμόν περὶ τὸ τέλος τοῦ 13ου π.Χ. αἰῶνος. Τὸ στρῶμα ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τεμάχια τοίχων ὀρθογωνίων οἰκίδων καὶ κεραμικὴν τῶν «ἐσχάτων μυκηναϊκῶν χρόνων». Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ὁ ἀνασκάψας θεωρεῖ ΥΕ III Γ ἢ ὑπομυκηναϊκὸν τὸ στρῶμα τοῦτο. ΠΑΕ 1951, 218-220, 1967, 115-116.

(2) Ἐστία καὶ τραπεζοειδὲς δωμάτιον, συνοδευόμενα ἀπὸ κεραμικὴν τῶν τελευταίων μυκηναϊκῶν χρόνων. ΠΑΕ 1959, 186-187, 1961, 192-193.

(3) Ἡ οἰκία Δ, εὐρεθεῖσα ὑπὸ τὸ γεωμετρικὸν στρῶμα καὶ εἰς τὸ δάπεδον τῆς ὁποίας εὐρέθη ἄμορφον σιδηροῦν ἀντικείμενον ἢ δὲ κεραμικὴ τῶν ἐπιχώσεων ἄνωθεν τοῦ δαπέδου αὐτῆς μνημονεύεται ὡς τῶν ἐσχάτων μυκηναϊκῶν ἢ πρωίμων γεωμετρικῶν χρόνων. Δὲν εἶναι σαφὲς εἰς ποίαν περίοδον πρέπει νὰ ταξινομηθῇ. ΠΑΕ 1967, 117-119.

(4) Τὸ νεώτερον τῶν δύο μυκηναϊκῶν στρωμάτων, ἐκ μιᾶς οἰκίας τοῦ ὁποίου προέρχεται τεμάχιον κρατῆρος διασῶζον τὸ κάτω μέρος παραστάσεως ἀνδρός, ἐνδέχεται νὰ θεωρῇται ΥΕ III Γ. ΠΑΕ 1971, 174-175.

(5) Τοῦ ΥΕ III Γ οἰκισμοῦ εἰς τὴν θέσιν Καρβουνόλακκοι ἀπεκαλύφθησαν δύο δωμάτια οἰκίας, προσιτὰ ἐκ Νότου, ἔχοντα μῆκος, κατὰ τὴν μεσοτοιχίαν, 4,60 μ. καὶ πλάτος τὸ μὲν ἀνατολικὸν 1,44-1,86 μ. τὸ δὲ δυτικὸν 1,39-2,38 μ. Εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ πρώτου δωματίου ὑπῆρχε κτιστὸς ἀναβαθμὸς, διαστάσεων $0,88 \times 1,30$ μ. εἰς τὴν αὐτὴν δὲ πλευρὰν τοῦ δυτικοῦ δωματίου εἶχε κατασκευασθῇ ἔστια. ΑΔ 1965 Χρον., 506.

XLII. Κῶς (196). — Τὰ 3-4 ΥΕ III ἀρχιτεκτονικά στρώματα τοῦ οἰκισμοῦ τῶν Σεραγίων, τὰ ἐρευνηθέντα ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν, ἀπετελοῦντο ἀπὸ ὀρθογώνια οἰκοδομήματα, τὰ ἀνήκοντα ὅμως εἰς τὸ τελευταῖον στρῶμα ΥΕ III Γ λείψανα ἦσαν ὀλίγα. JHS 1945, 102. Boll. d' Arte 1950, 321-322. Annuario 1972-73, 177-180 εἰκ. 21, 209-212 εἰκ. 121-126, 227-228, 393-396.

Μικρὰ ἐλληνικὴ ἀνασκαφὴ εἰς τὴν θέσιν τὸ ἔτος 1959 ἀπεκάλυψεν ἀψιδοειδῆ οἰκίαν ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφὲς εἰς ποίαν ΥΕ III περίοδον ἀνήκει. Ἔργον 1959, 133-134 εἰκ. 146. ΠΑΕ 1959, 193.

XLIII. Μήλος (197). — Ὁ ΥΕ III οἰκισμὸς τῆς Φυλακωπῆς ἐξηκολούθησε νὰ κατοικῇται καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον καὶ πολλὰ τῶν πα-

λαιοτέρων οἰκοδομημάτων, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ μεγαροσχήμου ἀνακτόρου, ἐχρησιμοποιοῦν καὶ κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, οἰκοδομήματα ὅμως κατασκευασθέντα τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον δὲν ἔχουν ἀναγνωρισθῇ εἰσέτι. BSA 1910-11, 18-19, 1974, 5, 46, 51, 53. LMTS, 148.

XLIV. Χανιά (200). — Ἐκ τοῦ ΥΜ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικοῦ στρώματος τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καστελλίου ἔχουν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἀνακοινωθῇ τὰ ἐπόμενα δεδομένα.

(1) Τοῖχοι καὶ δάπεδον ὀρθογωνίου δωματίου καὶ συνεχόμενοι ἄλλοι τοῖχοι. ΑΔ 1967 Χρον., 501.

(2) Τοῖχος δωματίου ἐπιμελῶς κατεσκευασμένος καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. ΑΔ 1968 Χρον., 413-414.

(3) Τμήμα τοίχου καὶ δάπεδον ἐκ πεπατημένης γῆς, συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. ΑΔ 1969 Χρον., 429.

(4) Λεῖψανα οἰκοδομημάτων τῶν τελευταίων ΥΜ ΙΙΙ Γ, καὶ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. ΑΔ 1972 Χρον., 635.

XLV. Κατσαμπᾶς (202). — Οἰκία ἀποτελουμένη ἐξ ὀρθογωνίου δωματίου, διαστάσεων $3,70 \times 3,50$ μ., ἔχοντος τὴν εἴσοδον κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν, ἐκ μικροῦ τριγωνικοῦ δωματίου δυτικῶς τοῦ προηγούμενου, χρησιμοποιουμένου ὡς ἱεροῦ, διότι ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθη βωμὸς καὶ σκεύη λατρείας, ἐκ λουτροῦ, διαστάσεων $1,30 \times 1,60$ μ., βορείως τοῦ κυρίου δωματίου, καὶ ἐξ ἀποθήκης κατὰ τὴν νότιον πλευρὰν τοῦ κυρίου δωματίου. Τὸ κύριον δωμάτιον τῆς οἰκίας καὶ τὸ ἐκ σχιστολίθου δάπεδον τῆς ἀποθήκης φαίνεται ὅτι κατεσκευάσθησαν κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙΙ Β περίοδον, τὸ ἱερὸν καὶ τὸ λουτρὸν κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ. Ἐντὸς τῆς οἰκίας εὐρέθησαν ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἐν οἷς καὶ τεμάχιον σιδήρου. Ἡ οἰκία κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον. ΠΑΕ 1955, 311-314.

XLVI. Μάλια (206). — Ἡ ΥΜ ΙΙΙ οἰκία Ε, κατὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς κεραμικῆς, κατφκῆθη μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου. Mallia XI, Maisons II, 153-154. Mallia XVI, Maisons III, 169-170. LMTS, 169.

XLVII. Τύλισος (207). — Τὸ τρίτον ἀρχιτεκτονικὸν στῶμα τοῦ οἰκισμοῦ βορείως τοῦ χωρίου Τύλισος (Tyliossos, πίν. 33, ἐρυθρὸν) ἀνῆκεν εἰς τὴν ΥΜ ΙΙΙ Β-Γ περίοδον. Τὸ στῶμα ἀπετελεῖτο ἀπὸ 3-4 ὁμάδας δωματίων ἀνηκόντων εἰς διαφόρους οἰκίας. Tyliossos, 64-65.

XLVIII. Παλαίκαστρο (209). — Τὰ ἀποκαλυφθέντα ΥΜ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐπὶ τοῦ λόφου Καστρί, καλύπτοντα χρονικῶς τὴν

περίοδον 1230-1130 π.Χ. κατὰ τοὺς ἀνασκάψαντας (BSA 1965, 282), δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἀκολούθως.

(1) Οἰκία Κ. Οἰκοδομικὸν συγκρότημα καταλαμβάνον ἑκτασιν διαστάσεων πλέον τῶν 8×9 μέτρων καὶ ἀποτελούμενον ἀπὸ 6-7 τοῦλάχιστον δωματίων. Οἱ τοῖχοι, πάχους 0,40-0,65 μ. καὶ ὕψους 0,70 μ., ἔχουν κτισθῇ δι' ἀργῶν λίθων καὶ ἐχρησίμευον ὡς θεμελίωσις δι' ἀνωδομήν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Ἐπὶ τῶν δαπέδων τῶν δωματίων εὐρέθη ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμική. BSA 1965, 572-574 εἰκ. 5.

(2) Ἐπιφανειακοὶ τοῖχοι καὶ δωματίον, διαστάσεων $4,50-5 \times 2,25-2,75$ μ., εἰς τὴν περιοχὴν ΚΑ τῶν ἀνασκαφῶν, δυτικῶς τῆς προηγουμένης οἰκίας. Οἱ τοῖχοι, πάχους 0,40 μ., ἐχρησίμευον ὡς θεμελίωσις δι' ἀνωδομήν ἐξ ὠμῶν πλίνθων, μέρος τῶν ὁποίων εὐρέθη κατὰ χώραν. Ἐντὸς παρακειμένου δωματίου, πρὸς Δυσμὰς τοῦ μνημονευθέντος, εὐρέθη ὑψωμένη ἐπιφάνεια, διαστάσεων $0,80 \times 1,25$ μ., μὲ ἴχνη πυρᾶς, ἐρμηνευθεῖσα ὡς λείψανον ἵππου. Κάτωθεν τῶν λειψάνων τούτων ὑπῆρχεν ἀρχαιότερον ΥΜ ΙΙΙ στρώμα μὲ ἴχνη πυρπολήσεως. Ἀμφότερα τὰ στρώματα χρονολογοῦνται εἰς τὴν ΥΜ ΙΙΙ Β-Γ περίοδον. Διαρκούσης ὁμως τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου ὁ οἰκισμὸς δι' ἄγνωστον αἰτίαν ἐγκατελείφθη. BSA 1965, 274-277.

(3) Τεμάχια τοίχων ΥΜ ΙΙΙ Γ οἰκίῶν εὐρεθέντα εἰς τάφρους ἀνοιγείσας ἀνατολικῶς τῶν προηγουμένων λειψάνων. BSA 1965, 269-270.

XLIX. Καρφί (210). — Ἐκ τῶν ἐκτεταμένων ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τῆς θέσεως ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων Καρφί καὶ Μικρὴ Κοπράνα, ἐντὸς τῶν 150 περίπου ἀριθμηθέντων δωματίων τοῦ ὁποίου ὑπολογίζεται ὅτι διέμενε πληθυσμὸς 3500 κατοίκων περίπου, δὲν εἶναι στρωματογραφικῶς σαφὲς ποῖα πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ καὶ ποῖα ὡς ὑπομινωικά, διὰ τοῦτο παρατίθεται τὸ σύνολον τῶν δεδομένων ἐνταῦθα καὶ κατὰ τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον γίνεται ἀπλὴ μνεία τούτων. Τὰ ἐν λόγῳ λείψανα δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑπεται.

(1) Ἱερὸν τῆς μινωικῆς θεότητος κατὰ τὸ ΒΑ ἄκρον τοῦ οἰκισμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Καρφί παρὰ τὴν ὄφρυν τοῦ κρηνοῦ (BSA 1937-38, πίν. IX, 1). Τὸ ἱερὸν ἀπετελεῖτο ἀπὸ εὐμεγέθη ὀρθογώνιον αὐλήν, προσιτὴν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς πλευρᾶς, κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς ὁποίας ὑπῆρχε κτιστὸς ἀναβαθμὸς διὰ τὰ λατρευτικὰ εἰδώλια τῆς θεᾶς κατὰ δὲ τὸ βόρειον παρὰ τὴν ὄφρυν τοῦ βράχου βωμός, ἀπὸ 3-4 δωματῖα κείμενα δυτικώτερον καὶ ἀπὸ παράρτημα 5 ὀρθογωνίων δωματίων (19-20 38-41) κείμενον νοτιώτερον. BSA 1937-38, 75-76.

(2) Μεγάλῃ οἰκίᾳ ἐκ δέκα δωματίων (8-9, 11-18) κειμένη ἐν συνεχείᾳ νοτίως τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐρμηνευθεῖσα ὡς κατοικία τοῦ ἡγεμόνος. Ἐκ τῶν δωματίων τῆς οἰκίας τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 ἀπετέλει πρόδομον τοῦ μεγάρου 9, παρὰ

τὸν δυτικὸν τοῖχον τοῦ ὁποῖου εὐρέθησαν αἱ βάσεις δύο κιόνων. Τὰ δωμάτια 11-14 ἐχρησίμευον ὡς ἀποθήκαι καὶ οἱ χώροι 15-18 ἦσαν ἴσως ὑπαίθριοι. BSA 1937-38, 77-79, πίν. IX, XVII, XVIII, 1-4.

(3) Οἶκημα 147-150, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Μικρῆς Κοπράνας, ἀποτελούμενον ἐκ κεντρικοῦ δωματίου 147, προσιτοῦ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς στενῆς αὐτοῦ πλευρᾶς, ἐξ ἐτέρου δωματίου 149 δυτικώτερον τοῦ προηγουμένου, ἐξ ἐνὸς ἢ δύο κλειστῶν δωματίων, πρὸς Β τοῦ 147, ἐκ λειψάνων ἀρχαιοτέρων οἰκοδομημάτων νοτιώτερον καὶ ἐξ ἀνεξαρτήτου δωματίου 148 ΝΔ τῶν προηγούμενων. BSA 1937-38, 69-70, πίν. IX.

(4) Οἶκημα 135-144, κατὰ τὴν δυτικὴν ὑπώρειαν τῆς Μικρῆς Κοπράνας, ἀποτελούμενον ἀπὸ τρεῖς παρακειμένας μεγαροσχήμους οἰκίας, 138-140, 141, 137, 135-136, καὶ δύο ἀποθήκας 143-144. Ἡ οἰκία 138-140 ἀπετελεῖτο ἀπὸ πρόδομον 140, κατὰ τὸ νότιον ἄκρον, ἀπὸ τὸ κυρίως μέγαρον 139 βορείως τοῦ προδόμου, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχεν ἐστία μαρτυρουμένη ἀπὸ ἵχνη πυρᾶς καὶ ἄνθρακας, ἀπὸ τὸν θάλαμον 138 βορείως τοῦ κυρίως μεγάρου προσιτὸν ἐκ τούτου διὰ κλίμακος, καὶ ἀπὸ τὰς ἀποθήκας 143-144 ἀνατολικῶς τῆς κυρίας οἰκίας (BSA 1937-38, 70-71). Ἡ ἐτέρα οἰκία 141, 137 κεῖται ἐν συνεχείᾳ δυτικώτερον τῆς προηγουμένης μεθ' ἧς ἔχει κοινὸν τὸν ἀνατολικὸν μακρὸν τοῖχον αὐτῆς. Ἐκ τῶν δωματίων τῆς οἰκίας ταύτης τὸ 141 ἦτο ἴσως ὑπαίθριον τὸ δὲ 137 ἀπετέλει τὸ κυρίως μέγαρον μὲ κεντρικὴν ἐστίαν κατὰ τὸ βόρειον ἡμισυ αὐτοῦ (BSA 1937-38, 71). Ἡ τρίτη οἰκία 135-136 ἀπετελεῖτο ἐκ μικροῦ δωματίου 135 κατὰ τὸ νότιον ἄκρον καὶ ἐκ τοῦ κυρίως μεγάρου 136 βορειότερον. Ὁ ἀνατολικὸς μακρὸς τοῖχος ἦτο κοινὸς μετὰ τῆς προηγουμένης οἰκίας, νοτίως δὲ τοῦ τοίχου τούτου ὑπῆρχε μικρὸν δωμάτιον 142, ἀνῆκον εἰς τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο οἰκιδῶν. BSA 1937-38, 71-72, πίν. IX.

(5) Οἶκημα 2-7, 134, 145, ΝΑ τῶν προηγουμένων οἰκιδῶν, κληθὲν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν τῆς ἀνασκαφῆς στρατῶν καὶ οὕτω μνημονευόμενον ἐν τῇ ἐκθέσει. Τὸ οἶκημα ἀπετελεῖτο ἀπὸ 8 δωμάτια ἐκτεινόμενα ἀπὸ Ν πρὸς Β, τὸ δὲ μεσαῖον καὶ μεγαλύτερον δωμάτιον 4 ἦτο ἴσως ὑπαίθριον. BSA 1937-38, 72-75, πίν. IX.

(6) Οἰκία 146. Ὁρθογώνιος ἐπιμήκης ἀπὸ Β πρὸς Ν οἰκοδομή, ἐξ ἐνὸς δωματίου μερικῶς σωζομένου, κειμένη ΝΑ τῆς τελευταίας περιγραφείσης οἰκίας καὶ προσιτὴ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς μακρᾶς αὐτῆς πλευρᾶς. BSA 1937-38, 74-75.

(7) Ἀποθήκαι 21-23, 29-31, 33-37. Σύστημα ὀρθογώνιων, μικρῶν διαστάσεων, δωματίων κειμένων νοτίως τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 περιγραφείσης ἀνωτέρω μεγάλης οἰκίας καὶ δυτικῶς τῆς τελευταίας περιγραφείσης οἰκίας 146. BSA 1937-38, 79-81, πίν. IX.

(8) Νότιος οἰκία 24-28, 42-51, κειμένη δυτικῶς τῶν ἀποθηκῶν καὶ κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς ἀνασκαφείσης περιοχῆς. Τὰ δωμάτια 43, 46, 47, ὁ ὑπαίθριος χώρος 42 καὶ ἡ καμπτομένη δίοδος 45, 51, 50 ἀνήκουν εἰς ἀρχαιοτέραν περίοδον κατασκευῆς. Βραδύτερον προσετέθησαν τὰ δωμάτια 44, 24-28. Τὸ δωμάτιον 27 ἦτο ἴσως ὑπαίθριος χώρος. BSA 1937-38, 81-83, πίν. IX, XIX, 3-4.

(9) Μικρὸν ἱερόν, 55, 57, βορείως τῆς τελευταίας περιγραφείσης οἰκίας, ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο δωμάτια, τὸ ἀνατολικώτερον τῶν ὁποίων 57 ἦτο ἴσως ὑπαίθριον. BSA 1937-38, 84, πίν. IX, XIX, 6.

(10) Οἰκία τοῦ ἱερέως, 58-61, 80, κειμένη δυτικῶς τοῦ μικροῦ ἱεροῦ καὶ χωριζομένη ἀπὸ τούτου διὰ στενῆς διόδου. Ἡ οἰκία ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων ἀνίσων δωματίων, ἡ δὲ εἴσοδος αὐτῆς ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ δωματίου 61. Τὸ δάπεδον τοῦ δωματίου 80 ἔκειτο ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἀπὸ τὰ δάπεδα τῶν λοιπῶν δωματίων. BSA 1937 - 38, 84-86, πίν. IX, XXI, 4.

(11) Οἰκία τοῦ ἄρτοποιοῦ, 71, 73, 74, κειμένη βορείως τοῦ μικροῦ ἱεροῦ καὶ ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν ἀνίσων δωματίων, εἰς τὸ βορειότερον τῶν ὁποίων 73, εὐρέθῃ κλίβανος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου. BSA 1937 - 38, 86-87, πίν. IX, XX, 2.

(12) Ἐμπορικὸν τμήμα, 77- 79, 89, 112, 116, κείμενον ΒΔ τῆς οἰκίας τοῦ ἄρτοποιοῦ. Οἱ χώροι 79 καὶ 89 ἦσαν ἴσως ὑπαίθριοι τὰ δὲ δάπεδα αὐτῶν ὑπερεῖχον 0,35 μ. τῶν δαπέδων τῶν λοιπῶν δωματίων. Κατὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ 79 ὑπῆρχε κλίβανος ἐκ λίθων. Τὸ δωμάτιον τοῦτο ἐπικοινωνεῖ πρὸς τὸ 112 διὰ θύρας κειμένης κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τοῦ χωρίζοντος τὰ δύο δωμάτια τοίχου. Ἐκ τοῦ δωματίου δὲ 112 ἦτο ἐν συνεχείᾳ προσιτὸν διὰ βαθμίδος τὸ δωμάτιον 78, κείμενον ἀνατολικώτερον. Ἐτέρα θύρα ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ 78 ἔφερε τοῦτο εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸ δωμάτιον 77, παρὰ τὸν βόρειον τοῖχον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἐστία ἢ ἀναβαθμός. Δυτικῶς τοῦ 77 ἔκειτο τὸ δωμάτιον 116, ἐν ᾧ εὐρέθησαν πῆλινα εἰδῶλια θηλειῶν θεοτήτων. Θύρα ὑπάρχουσα κατὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ 116 ἔφερε τοῦτο εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸ δωμάτιον 89, κείμενον νοτιώτερον. BSA 1937-38, 88-89, πίν. IX, XX, 5.

(13) Σύστημα τεσσάρων οἰκημάτων, 66-69, 81-88, 97, 100 κατὰ τὴν ΝΔ πλευρὰν τοῦ οἰκισμοῦ. Τὸ πρῶτον οἶκημα ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν δωματίων 66-68, 81 καὶ ἦτο προσιτὸν ἐκ τῆς διόδου 66, ἂν καὶ ἡ ἀκριβὴς θέσις τῆς εἰσόδου εἰς τὸ δωμάτιον 67 δὲν διεπιστώθη. Ἐκ τοῦ δωματίου 67 κλιμαῖζ ἤγε δυτικώτερον εἰς τὸ δωμάτιον 68, παρὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἐστία, βαθμὶς δὲ κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ 67 ἔφερεν εἰς ἐπικοινωνίαν τοῦτο πρὸς τὸ 81. Τὸ δεῦτερον οἶκημα ἀπετέλουν οἱ χώροι 82-84, 86, 88. Τὰ δωμάτια 86, 88 ἦσαν μεταγενέστεραι προσθήκαι κατὰ τὴν βο-

ρείαν πλευράν τῆς οἰκίας. Ὁ χώρος 86 ἦτο ἴσως διάδρομος πρὸς τὰ δωμάτια 84, 83, 82, ἂν καὶ δὲν εἶναι σαφὲς πῶς ἐπεκοινώνουν τὰ δύο τελευταῖα δωμάτια πρὸς τὸ 84. Τὸ δάπεδον τοῦ 83 ἦτο βαθύτερον 1,55 μ. τοῦ δαπέδου τοῦ δυτικώτερον κειμένου δωματίου 85. Τὸ τρίτον οἶκημα ἀπετέλουν οἱ χώροι 69, 85, 87, πάντες κείμενοι δυτικώτερον τοῦ δευτέρου οἰκήματος. Ἐκ τοῦ δωματίου 85, παρὰ τὸν δυτικὸν τοῖχον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἀναβαθμὸς διὰ τὴν τοποθέτησιν λατρευτικῶν ἀντικειμένων, κατὰ τοὺς ἀνασκάψαντας, εἰσῆρχετο τις εἰς τὸν θάλαμον 87 δυτικώτερον καὶ τὸν 69 νοτιώτερον τοῦ 87. Τέταρτον οἶκημα ἀπετέλουν οἱ χώροι 96-97, 100 ἔτι δυτικώτερον τῶν τελευταίων περιγραφέντων. Τὸ δωμάτιον 100 ἦτο προσιτὸν δι' εἰσόδου κατὰ τὴν βορείαν αὐτοῦ πλευράν, κλεισθεῖσαν διὰ τοίχου βραδύτερον. Ἐκ τοῦ 100 εἰσῆρχετο τις εἰς τὰ δωμάτια 97 καὶ 96 νοτίως τοῦ 100. BSA 1937-38, 89-92, πίν. IX, XX, 6, XXI, 3.

(14) Νότια ὑπόστεγα, 62-65, 90-95, 98, 99. Λεῖψανα ἐστεγασμένων χώρων μεταξὺ τῶν βράχων νοτίως τοῦ τελευταίου περιγραφέντος συστήματος οἰκημάτων, εἰς οὓς, κατὰ τοὺς ἀνασκάψαντας, ἐγκατεστάθησαν οἱ πρῶτοι ἔποικοι εἰς τὴν θέσιν. BSA 1937-38, 92-93, πίν. IX, XX, 2.

(15) Οἰκίαι τῶν βράχων ἀποτελούμεναι ἀπὸ δύο συγκροτήματα, ἀνατολικὸν ἐκ τῶν δωματίων, 75, 110, 118, 119, καὶ δυτικὸν ἐκ τῶν δωματίων 102, 106, 113-115, 120, 121, 126. Οἱ χώροι τοῦ ἀνατολικοῦ συγκροτήματος ἔκειντο ἐπ' εὐθείας γραμμῆς ἐξ Α πρὸς Δ, βορείως τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 12 περιγραφέντος ἀνωτέρω ἐμπορικοῦ τμήματος. Αἱ θέσεις τῶν εἰσόδων δὲν ἦσαν σαφεῖς (BSA 1937-38, 93-94). Τοῦ δυτικοῦ συγκροτήματος τὰ δωμάτια 113, 114, 120 ἔκειντο δυτικῶς τοῦ ἐμπορικοῦ συγκροτήματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζονται διὰ μιᾶς ὁδοῦ, καὶ τοῦ περιγραφέντος ἀνωτέρω ἀνατολικοῦ συγκροτήματος, ἀφ' οὗ χωρίζονται διὰ τοίχου, ἀπετέλουν δὲ μίαν οἰκίαν προσιτὴν διὰ δύο εἰσόδων, μιᾶς κειμένης ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ δωματίου 113, καὶ ἑτέρας κειμένης ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ 120. Ἐντὸς τοῦ 113 ὑπῆρχε λιθινὴ βάσις κίονος, παρὰ δὲ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ 114 ἀναβαθμὸς διὰ τὴν τοποθέτησιν ἀγγείων. Τὸ δωμάτιον 121 δυτικῶς τοῦ 120 ἦτο ἴσως ἀνεξάρτητον. Τὰ δωμάτια 102, 106, 126 δυτικώτερον ἀπετέλουν ἕτερον σύνολον προσιτὸν ἀπὸ Β ἐκ τοῦ 126 καὶ κατὰ μέγα μέρος ἦσαν ἐνδεχομένως ὑπαίθριοι χώροι. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν τοῦ 126 ὑπῆρχον δύο ἐστεγασμένοι ἀποθήκαι, 102, 215, προσιταὶ διὰ κλίμακος. BSA 1937-38, 94-96, πίν. IX.

(16) Βόρεια ὑπόστεγα, 104, 107-109, 122-125, 127. Ταῦτα εἶναι λεῖψανα ἐστεγασμένων χώρων, παρεμφερῶν πρὸς τὰ περιγραφέντα ὑπ' ἀριθ. 14 ἀνωτέρω ὑπόστεγα, κείμενα δυτικῶς τῶν τελευταίων περιγραφεισῶν οἰκίδων. BSA 1937-38, 96-97, πίν. IX.

(17) Ἱερὸν κορυφῆς, 128-129, κείμενον ἔτι δυτικώτερον τῶν βορείων ὑποστέγων. Ὁ χῶρος 128, ὅστις εἶχε δύο πλευρὰς κτιστάς, ἐν ᾧ τὴν τρίτην ἀπετέλει ὁ βράχος καὶ ἡ τετάρτη ἦτο ἀνοικτή, ἐχρησίμευεν ἴσως ὡς παρατηρητήριον. Ὡς χῶρος 129 ἔχει ἀριθμηθῇ ἐπιμελῶς κατεσκευασμένος τοῖχος ἀβεβαίου χρήσεως, εἰς τὰ κενὰ ὅμως τὰ σχηματιζόμενα μεταξύ τῶν βράχων ΒΑ τούτου εὐρέθησαν πολυάριθμα τεμάχια πηλίνων εἰδωλίων. BSA 1937-38, 97-98, πίν. IX, XXII, 3-4.

(18) Ἀρχαῖα λείψανα διευθετήσεως τοῦ ὕδατος τῆς Βιτσελόβρυσης καὶ ἱερὸν παρὰ τὴν πηγὴν ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τῆς Μεγάλης Κοπράνας, εἰς τὴν θέσιν Μνήματα. BSA 1937-38, 98-100, πίν. XI, XXII, 6, XXIV, 1, 4.

(19) Λείψανα λιθοστρώτων ὁδῶν καὶ πλατειῶν μεταξύ τῶν περιγραφέντων λειψάνων τοῦ οἰκισμοῦ ἐφωδιασμένα ἐνίοτε διὰ βαθμίδων. BSA 1937-38, 66, 79, 84, 86, 87, 89, 93, 96, πίν. IX.

L. Μουλιανά (212). — Τοίχους οἰκῶν καὶ στρώματα κατοικήσεως, περιέχοντα κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, ἀνέφεραν ὁ Ξανθουδίδης ἐκ τοῦ λόφου τῶν ΥΜ III Γ θολωτῶν τάφων καὶ ἐκ τριῶν ἄλλων θέσεων τῆς περιοχῆς, ἐνδεχομένως τῆς αὐτῆς μὲ τοὺς τάφους περιόδου. AE 1904, 51-52.

LI. Πρινιάς (214). — Τὸ ἱερὸν ἐξ οὗ προέρχεται τὸ εἰδώλιον τῆς θεᾶς μὲ τὰς ὑψωμένας χεῖρας καὶ τὰ ἄλλα εὐρήματα, ἐνδεχομένως δὲ καὶ ἄλλα οἰκήματα τοῦ οἰκισμοῦ, δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν εἰς τὴν ΥΜ III Γ ἢ τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον. Ausonia 1906, 119 - 120. Κρ. Χρον. 1958, 181 - 185. LMTS, 182, 189-190.

LII. Ἐργανός (216). — Τὰ ἐπόμενα ἀπροσδιορίστου χρονολογίας ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν ΥΜ III Β-Γ θολωτῶν τάφων.

(1) Οἶκημα Α, ἀποτελούμενον ἐκ δύο τοῦλάχιστον δωματίων, τὸ ἐν τῶν ὁποίων εἶχε μῆκος 13 μ. καὶ πλάτος κατὰ τι μικρότερον τῶν 3 μ. Οἱ τοῖχοι κατεσκευασμένοι μετ' ἐπιμελείας, πάχους 0,55-0,65 μ. καὶ ὕψους 1 μ., ἔφερον ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Τὸ οἶκημα ἡρμηνεύθη ὡς ἀνάκτορον τοῦ ἡγεμόνος τοῦ οἰκισμοῦ. AJA 1901, 267-269.

(2) Οἶκημα D. Ὁρθογώνιον οἰκοδόμημα, διαστάσεων 10,50 × 6,70 μ., ἔχον τοίχους, πάχους 0,85-0,90 μ., ἐκ μεγάλων πλίνθων καὶ ἐρμηνευθὲν ὡς πύργος. AJA 1901, 269-270.

LIII. Βρόκαστρο (217). — Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα τῆς θέσεως καλύπτουν χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν ΥΜ III Β χρόνων

μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν γεωμετρικῶν ἀλλὰ καὶ στρωματογραφικαὶ ἐνδείξεις ἐλλείπουν καὶ ἡ περιγραφὴ τούτων ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι συνοπτικὴ (Vrokastro, 86-88, πίν. XVIII) ὥστε καθίσταται ἀδύνατος ἡ διάκρισις τῶν δεδομένων κατὰ περίοδον. Ὁ Pendlebury τὰ 35 περίπου ἀποκαλυφθέντα δωμάτια (Vrokastro, πίν. XVIII) κατανέμει εἰς τρεῖς κυρίας μεγαροσχήμους οἰκίας, αἱ δύο τῶν ὁποίων ἐκτείνονται ἀπὸ Β πρὸς Ν καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ Δ πρὸς Α. *Ar. Cr.*, 306.

Μικρὸν ὀρθογώνιον οἶκημα διαστάσεων $5,25 \times 4,35$ μ. ἔχει χαρακτηρισθῇ ὡς ἱερὸν τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, εἰς οὓς ἀνήκει καὶ ἡ τελευταία φάσις τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τὰ δεδομένα ταῦτα θέλουσι μνημονευθῇ μετὰ τῶν γεωμετρικῶν δεδομένων. *GBGZ*, O9, O43-O44.

LIV. Γόρτυς (220). — Ὀχυρωματικόν, κυκλωπέιου χαρακτήρος, τεῖχος καὶ λείψανα οἰκῶν συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ, ὑπομινωικὴν, πρωτογεωμετρικὴν καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν, ἡ χρονολόγησις τῶν ὁποίων ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφής, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. *Annuario* 1955-56, 207-217. *Santuario di Gortina* I, 4-59, 115-149. *LMTS*, 32.

LV. Ἀγία Τριάς (222). — Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΜ ΙΙΙ περίοδον ἀνήκουν, οἶκημα τοῦ τύπου τοῦ μεγάρου, ἱερὸν, στοὰ καὶ οἰκισμός, ἀλλὰ ποῖα τῶν δεδομένων τούτων πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀνασκαφῶν δὲν εἶναι σαφές. *Annuario* 1941-43, 50-69. *Guida*, 7, 28-38. *LMTS*, 168, 171, 190.

LVI. Φαιστός (223). — Λείψανα οἰκῶν, τῶν ΥΜ ΙΙΙ Γ χρόνων καὶ τῶν ἀκολουθουσῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, ἔφερον εἰς φῶς αἱ Ἱταλικά ἀνασκαφαὶ ἄνωθεν τῶν παλαιότερων μινωικῶν λειψάνων. *Annuario* 1957 - 58, 255-265. *D. Levi, Recent Excav. at Phaistos*, 10-13. *LMTS*, 182-183.

LVII. Λάπηθος (225). — Λείψανα ἐκτεταμένου ΥΚ ΙΙΙ οἰκισμοῦ, συνοδευόμενα ἀπὸ ἄφθονον σκωρίαν ἐκ τῆς κατεργασίας τοῦ χαλκοῦ μαρτυροῦσαν τὸν μεταλλουργικὸν χαρακτῆρα τοῦ οἰκισμοῦ, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως τῆς συγχρόνου πόλεως. *ARDA* 1958, 17. *JHS* 1959 AR, 25. *BCH* 1959, 361. *SCE IV (IC)*, 28.

LVIII. Μύρτου - Πηγάδες (226). — Λείψανα οἰκισμοῦ, ἀποτελουμένου ἐξ ὀρθογωνίων οἰκῶν, καὶ ἱεροῦ, συγκεκριμένου ἐκ δύο συγκροτημά-

των ὀρθογωνίων δωματίων περίξ αὐλῶν, ἐντὸς τῆς δυτικωτέρας τῶν ὁποίων ὑπῆρχε βωμός. Myrtou - Pigadhes, 18-23 εἰκ. 7. SCE IV (1C), 6-9, 27-28.

LIX. Ἀγία Εἰρήνη (227). — Ὁρθογώνιον οἰκοδόμημα δύο δωματίων, εἰς τὸ ἐν τῶν ὁποίων εὐρέθη τράπεζα προσφορῶν, πῆλινον εἰδώλιον ταύρου καὶ κεραμική. Τὸ οἰκοδόμημα εἶναι μέρος ἐνὸς συγκροτήματος 4 ὀρθογωνίων οἰκημάτων, λείψανα τῶν ὁποίων ἀπεκάλυψαν αἱ Σουηδικαὶ ἀνασκαφαὶ περίξ αὐλῆς, καὶ ἔχει ἐρμηνευθῆ ὡς YK III A ἱερόν. SCE II, 664-674. SCE IV (1C), 1-4. Problems, 4-6. LMTS, 198, 202.

LX. Λευκωσία (228). — Τεμάχια τοίχων οἰκῶν ἐκ διαδοχικῶν ἀρχιτεκτονικῶν στρωμάτων ἔχουν ἀναφερθῆ ἐκ τῆς περιοχῆς νοτίως τῆς πόλεως, συνοδευόμενα ἀπὸ YE III Γ κεραμικὴν. BCH 1959, 354-355.

LXI. Ἐγκωμη (229). — Ἐκ τῶν 3-5 ἀνωτέρων στρωμάτων τοῦ οἰκισμοῦ τὰ δύο κατώτερα ἀνήκουν εἰς τὴν YK III A καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὴν YK III B περίοδον (Enkomi II, 514-536. LMTS, 22-26). Τὸ σύνολον τῶν YK III A-B λειψάνων, πολλὰ τῶν ὁποίων κατεσκευάσθησαν κατὰ τὰς προηγούμενας περιόδους μὲ προσθήκας ὅμως ἢ μετατροπὰς ἐξηκολούθησαν νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ κατὰ τοὺς YK III A-B χρόνους, δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς ἔπεται.

(1) Ὁχυρωματικὸν τεῖχος, λείψανα τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν κατὰ τὴν βορείαν, δυτικὴν καὶ νοτίαν πλευρὰν τῆς πόλεως. Δύο τῶν πυλῶν τοῦ τείχους, ἡ μία ἐπὶ τῆς βορείας καὶ ἡ ἑτέρα ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ἡρευνήθησαν. Τὸ πάχος τοῦ τείχους ποικίλλει ἀπὸ 2,50 ἕως 3,50 μ. καὶ ἔχει κατασκευασθῆ ἀπὸ ὀγκώδεις λίθους κατὰ τὰς δύο ὄψεις, τὸ δὲ μεταξὺ τούτων διάστημα πληροῦται διὰ μικροτέρων λίθων. Ἡ ἀνωδομή ἦτο ἐξ ὠμῶν πλίνθων, κατ' ἀποστάσεις δὲ προεβάλλοντο ἐξωτερικῶς πύργοι. Τὸ τεῖχος κατεσκευάσθη κατὰ τὴν YK II :2 περίοδον καὶ μετὰ δύο καταστροφάς, κατὰ τὸ τέλος τῆς περιόδου καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν αὐτὴν περίοδον, παρέμεινεν ἐν χρήσει μέχρι τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς θέσεως. Enkomi I, 120-129. Enkomi II, 512-514, 517, 524. SCE IV (1C), 40-41 εἰκ. 12, 23.

(2) Ἡ ὑπὸ τοῦ τείχους περικλειομένη πόλις, μήκους ἀπὸ Β πρὸς Ν 400 μ. καὶ πλάτους 350 μ., εἶχε κτισθῆ ἐπὶ τῇ βάσει πολεοδομικοῦ σχεδίου, μὲ εὐθεῖς δρόμους συναντωμένους κατ' ὀρθὰς γωνίας, καὶ τὸ μὲν βόρειον μέρος αὐτῆς κατελάμβανον ἐργαστηριακὰ συγκροτήματα οἰκημάτων τὸ δὲ κεντρικὸν τὰ δημόσια καὶ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος οἰκοδομήματα, κατεσκευασμένα δι' ὀρθογωνίων εἰργασμένων λίθων. Enkomi I, 92-152, 171-220. Enkomi II, 514-516, 523-524, 531. SCE IV (1C), 20. Β. Καραγεώργης, Μουσεῖα καὶ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος, Κύπρος (= Κύπρος), 50.

(3) Τρία θρησκευτικὸν χαρακτηρὸς οἰκοδομήματα καὶ ἄλλοι τόποι λατρείας ἀποκαλυφθέντες εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως. Οὕτω κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ κεντρικοῦ συγκροτήματος μεταξὺ τῆς 3ης καὶ 4ης ἀπὸ Β ὁδοῦ, ἀπεκαλύφθη τὸ «ἱερὸν τοῦ κερασφόρου θεοῦ», κληθὲν οὕτω ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ εὐρεθέντος χαλκοῦ ἀγάλματος θεοῦ φέροντος κέρατα. Ἐτι νοτιώτερον εὐρέθη ἕτερον ἱερὸν μετὰ φρέατος. Τρίτον ἱερὸν ἀπεκαλύφθη μεταξὺ τῆς 4ης καὶ 5ης ἀπὸ Βορρᾶ ὁδοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε χαλκοῦν ἄγαλμα θεοῦ ἵσταμένου ἐπὶ βάσεως σχήματος ταλάντου. Ὑπάρχουν ἐπὶ πλεον καὶ ἄλλοι λατρευτικοὶ χώροι ἐν τῇ πόλει. SCE IV (IC), 9, 26-27. Κύπρος, 50.

(4) Οἶκημα 18, κληθὲν οὕτω ἐκ τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ εὐρισκομένου τάφου 18. Τοῦτο εἶναι ἐπιβλητικὸν οἰκοδόμημα ἐπὶ τῆς 5ης ἀπὸ Β ὁδοῦ, μήκους κατὰ τὴν νοτίαν πρόσοψίν του πλεον τῶν 40 μ. Τὸ οἶκημα ἔχει κτισθῆ διὰ πελεκητῶν ὀρθογωνίων λίθων, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουν μήκος 3 μ. καὶ ὕψος 1,40 μ., ἀποτελεῖται δὲ ἐκ πολυαριθμῶν δωματίων. Ἡ ἄφθονος συννοδύουσα αὐτὸ ΥΕ III Γ κεραμικὴ χρονολογεῖ τὸ οἶκημα 18 εἰς τὴν ΥΚ III Α: 1 περίοδον ἔχει δὲ ἐρμηνευθῆ τοῦτο ὡς ἀνάκτορον τοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐγκατασταθέντος εἰς τὴν θέσιν ἀχαιοῦ ἡγεμόνος. Τὸ οἶκημα κατεστράφη βραδύτερον καὶ ἀνφοδομήθη, κατεσκευάσθη δὲ ἐν αὐτῷ, τὸν 12ον π.Χ αἰῶνα, ἐργαστήριον χαλκούργιας. Enkomi-Alasia I, 239-369. SCE IV (IC), 22-25. Κύπρος, 50.

(5) Οἶκημα τῶν χαλκῶν εὐρημάτων, κληθὲν οὕτω ἐκ θησαυροῦ χαλκῶν ἀντικειμένων εὐρεθέντων ἐν αὐτῷ. Τὸ οἶκημα εἶναι οἰκοδόμημα ἀκανόνιστου ὀρθογωνίου σχήματος, διαστάσεων 20×17 μ., ἀποτελούμενον ἐκ δύο τραπεζοσχημῶν διαμερισμάτων μετὰ θεμελιώσεως ἐξ ὀρθογωνίων πελεκητῶν λίθων, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουν μήκος 3 μ., καὶ αὐλῆς. Ἐντὸς τῶν δωματίων αὐτοῦ ὑπῆρχον κυκλικαὶ ἐστίαὶ ἐν δὲ τῇ αὐλῇ φρέαρ. Ἡ χρονολογία τοῦ οἰκήματος δὲν ἔχει καθορισθῆ. C. F. A. Schaeffer, Missions, 87-89. Enkomi - Alasia I, πίν. 86. Problems, 8-10, 130, 189. SCE IV (IC), 21 εἰκ. 13.

(6) Πολυάριθμα ἄλλα οἰκήματα ἢ λείψανα οἰκημάτων ἀναφερόμενα ὑπὸ τῶν ἀνασκαψάντων (C. F. A. Schaeffer, ἔ. ἀ. Enkomi I, 92-152, 171-220. Enkomi II, 514-536) καὶ συνοψιζόμενα ἐν SCE IV (IC), 26-27. Ἰδὲ καὶ AA 1974, 368-372.

LXII. Σίντα (230). — Εἰς τὴν ΥΚ III Α περίοδον χρονολογεῖται ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ΥΚ II Γ ὀχυρωματικοῦ τείχους τοῦ οἰκισμοῦ καὶ αἱ οἰκίαι τῆς δευτέρας καὶ τρίτης φάσεως κατοικήσεως τούτου, παρεμφερεῖς τὴν κατασκευὴν πρὸς τὰς συγχρόνους τῶν οἰκίας τῆς Ἐγκωμης καὶ τοῦ Ἀπλικίου. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 101, 113. LMTS, 197. SCE IV (IC), 41.

LXIII. Ἀπλίκι (231).—Ἐκ τῶν οἰκιῶν τῆς θέσεως εἰς τὴν YK III A περίοδον ἀνήκει ἡ τελευταία φάσις κατοικήσεως τῆς YK II Γ οἰκίας A, ὀρθογωνίου οἰκοδομῆς 8 δωματίων τεταγμένων εἰς σχῆμα Γ. *Antiqu. Journ.* 1952, 133-144. SCE IV (IC), 17-19.

LXIV. Ἰδαλίον (232).—Ἐπὶ τοῦ δυτικωτέρου τῶν δύο λόφων τῆς ἀκροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Ἰδαλίου αἱ Σουηδικαὶ ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν τὰ ἐπόμενα YK III A-B ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν περιόδων 1-3 κατοικήσεως τοῦ οἰκισμοῦ. SCE II, 508-509 εἰκ. 228-229.

(1) Ὁχυρωματικὸν τεῖχος μετὰ τριῶν εἰσόδων, ἀποτελούμενον ἐκ λίθινου θεμελίου καὶ ἀνωδομῆς ἐξ ὠμῶν πλίνθων καὶ διατηρούμενον κατὰ τὴν ΒΔ καὶ ΝΔ πλευρὰν τῆς ἀκροπόλεως. Τὸ τεῖχος διετηρεῖτο εἰς πᾶχος 1,55-2 μ. καὶ ὕψος 0,40-2,50 μ. εἶχε δὲ κατασκευασθῇ ἀρχικῶς κατὰ τὴν YK II A περίοδον ἐπὶ δὲ τῶν λειψάνων τούτου ἀνωκοδομήθη νέον παρεμφερὲς τεῖχος κατὰ τοὺς YK III B χρόνους, τὸ ὅποιον, διαρκούσης τῆς YK III B περιόδου, ἐπεσκευάσθη καὶ πάλιν. SCE II, 476-480, 507, 516-522, 626. SCE IV (IC), 35-38. Problems, 12-14.

(2) Θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος οἰκοδόμημα ἐκ δύο τραπεζοσχημῶν δωματίων καὶ αὐλῆς. Ἐντὸς τοῦ ἐνὸς δωματίου ὑπῆρχε βωμὸς ἐπὶ δὲ τοῦ δαπέδου εὐρέθησαν διάφορα ἀναθήματα. Οἱ τοῖχοι εἶχον λίθινον θεμέλιον καὶ ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Τὸ ἱερὸν ἐκτίσθη κατὰ τὴν YK III A περίοδον, ἀνωκοδομήθη αὖθις κατὰ τὴν YK III B καὶ ὑπέστη ἐπιδιορθώσεις βραδύτερον. SCE II, 460, 483-488, 516-525, 626-627, σχέδ. XVI-XVIII, εἰκ. 228-229. SCE IV (IC), 4-5. Problems, 5-6.

(3) Οἰκία τῆς YK III A περιόδου εὐρεθεῖσα κατὰ μῆκος τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ τείχους καὶ μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ ἱεροῦ, ἀποτελουμένη δὲ ἐξ ἐξ δωματίων. SCE II, 477-478, σχέδ. XVI, εἰκ. 228-229. SCE IV (IC), 11. Problems, 6-7.

(4) Οἰκοδόμημα δύο δωματίων, ΝΔ τοῦ ἱεροῦ, τῆς YK III A περιόδου χρησιμοποιοῦν ἴσως ὡς ἀποθήκη. SCE II, 478-479, σχέδ. XVI. SCE IV (IC), 11-12.

(5) Εὐμεγέθης οἰκία ἐκ πολλῶν δωματίων τῆς YK III B περιόδου κειμένη ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ νοτίως τῆς ΒΔ πύλης. SCE II, 518-522, σχέδ. XVII. SCE IV (IC), 12-13. Problems, 7-8.

(6) Ἡ ὑπ' ἀριθ. 4 περιγραφεῖσα ἀποθήκη κατὰ τὴν YK III B περίοδον ἠϋξήθη διὰ τριῶν δωματίων. SCE IV (IC), 13.

(7) Τρία νέα δωμάτια κατεσκευάσθησαν ἐσῶθεν τῆς δυτικῆς πύλης τοῦ τείχους κατὰ τὸ τέλος τῆς YK III B περιόδου, ἐγένοντο μικραὶ προσθήκαι εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 5 περιγραφεῖσαν οἰκίαν καὶ κατηδαφίσθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 4 περιγραφεῖσα ἀποθήκη. SCE II, 522-525, σχέδ. XVIII. SCE IV (IC), 13-14.

LXV. 'Αθιένου (233). — Βορείως τοῦ χωρίου 'Αθιένου ἀπεκαλύφθησαν δύο δωμάτια ἢ ὑπαίθριοι χώροι χωριζόμενοι ἀπὸ Β πρὸς Ν διὰ τοίχου. 'Ο ἀνατολικὸς χώρος περιεῖχεν ἐπικεχρισμένους ἀναβαθμοὺς μετ' ἵχνη πυρᾶς καὶ τέφραν ὡς καὶ σειρὰν πύθων ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν καὶ κατὰ μῆκος τοῦ διαχωριστικοῦ τοίχου. 'Ο δυτικὸς χώρος περιεῖχε πολυάριθμα μικροσκοπικὰ ἀναθηματικὰ ἀγγεῖα, σκωρίαν χαλκοῦ, μικρὰ εὐρήματα καὶ μυκηναϊκὴν κεραμικὴν. BCH 1959, 354. AA 1962, 366-367, 1974, 382. AJA 1973, 55.

LXVI. Πύλα (234). — Λεῖψανα δύο ὀρθογωνίων οἰκίδων, ἡ μία τῶν ὁποίων, ἴσως ἱερὸν, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 6 τοῦλάχιστον δωμάτια καὶ αὐλὴν συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ : 1 κεραμικὴν. Enkomi II, 896-907. SCE IV (IC), 19-20.

LXVII. Μάα (235). — 'Εκ τοῦ ἀκρωτηρίου Παλιόκαστρον ἔχουν ἀναφερθῆ :

(1) 'Οχυρωματικὸν τεῖχος, μήκους 70 μ. καὶ πάχους 3,50 μ., ἀσφαλίζον τὸν οἰκισμὸν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς. Τὸ τεῖχος ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο τμήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατελείπετο ὡς πύλη στενὴ δίοδος πλάτους 4,50 μ., ὑπῆρχεν ὅμως καὶ δευτέρα πύλη εἰς τὸ τεῖχος. Τοῦτο ἔχει κατασκευασθῆ διὰ μεγάλων ἄδρως εἰργασμένων λίθων κατὰ τὰς δύο ὁψεις τὸ δὲ μεταξὺ τούτων κενὸν πληροῦται διὰ μικροτέρων ἀργῶν λίθων. Enkomi II, 909-910.

(2) Τέσσαρα ὀρθογώνια δωμάτια καὶ λεῖψανα ἄλλων τοίχων ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. Οἱ τοῖχοι τῶν δωματίων ἀπετελοῦντο ἀπὸ λίθινον θεμέλιον καὶ ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Εἰς τὸ δωμάτιον 1 διεκρίνοντο τρία διαδοχικὰ στρώματα κατοικήσεως, μετὰ δὲ τὸ δεύτερον στῶμα ἠκολούθουν ἵχνη πυρπολήσεως. Τὸ οἶκημα ἐπεσκευάσθη μετὰ τὴν πυρπόλησιν ἀλλὰ βραδύτερον ἐγκατελείφθη. Enkomi II, 909.

LXVIII. Κίτιον (236). — 'Εκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τῆς θέσεως εἰς τοὺς ΥΚ ΙΙΙ Α-Β χρόνους ἀνήκουν τὰ ἐπόμενα.

(1) Τὸ ὀχυρωματικὸν τεῖχος τῆς πόλεως, παρεμφερὲς τὴν κατασκευὴν πρὸς τὰ σύγχρονα πρὸς αὐτὸ τεῖχη τῆς Σίντας, 'Εγκωμης καὶ Μάας, ἀντικαταστῆσαν τὸ παλαιότερον πλινθόκτιστον τεῖχος. Τὸ νέον τεῖχος ἀπεκαλύφθη εἰς μῆκος 98 μ. καὶ εἶχε πάχος 2,40 μ. κατ' ἀποστάσεις δὲ ἐσχημάτιζεν ὀρθογωνίους πύργους, ὡς καὶ τὸ παλαιὸν τεῖχος. Kition, 59-61. Κύπρος, 53.

(2) 'Ιερὸν 1. Θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος οἰκοδόμημα ἀντικαταστῆσαν τὸ παλαιότερον ἱερὸν 3 καὶ ἀποτελούμενον ἀπὸ τετράπλευρον αὐλὴν, διαστάσεων 33,60 × 22 μ., ἔχουσιν ὀρθογώνιον δεξαμενὴν κατὰ τὸ κέντρον,

ἐστεγασμένον χώρον κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν διὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ τελετουργικὸν διάδρομον κατὰ τὴν νότιον πλευρὰν. Οἱ τοῖχοι τοῦ ἱεροῦ εἶχον κτισθῇ διὰ πελεκητῶν λίθων. BCH 1971, 379-384. Kition, 62-67 εἰκ. 11. Κύπρος, 53.

(3) ἱερὸν 2. Ὁρθογώνιον οἰκοδόμημα, διαστάσεων $14,50 \times 9$ μ., διαδεχθὲν παρεμφερὲς ἀρχαιότερον οἶκημα. Kition, 67-69. Κύπρος, 53. BCH 1971, 384-386.

(4) Τέμενος Α. Ἀνοικτὴ αὐλὴ μετὰ βωμοῦ κειμένη κατὰ μῆκος τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ ἱεροῦ 1. BCH 1972, 1058-1064. Kition, 70-72. Κύπρος, 53.

(5) Τέμενος Β. Τετράπλευρος αὐλὴ κειμένη βορείως τοῦ ἱεροῦ 2, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπῆρχαν δύο λίθιναι βάσεις ξυλίνων κιόνων στοᾶς καταλαμβανούσης τὴν νότιον πλευρὰν τῆς αὐλῆς. BCH 1972, 1058-1064. Kition, 70-72. Κύπρος, 53.

(6) Συγκρότημα ἐργαστηρίων, δυτικῶς τοῦ τεμένους Α καὶ μετὰ τοῦ τείχους καὶ τοῦ ἱεροῦ 1, ἀποτελούμενον ἐκ σειρᾶς τριῶν δωματίων χρησιμοποιοιθέντων ὡς ἐργαστηρίων κατεργασίας τοῦ χαλκοῦ. BCH 1971, 388-390. Kition, 72-76.

(7) Ἱερὸν 4, ἀποτελούμενον ἀπὸ αὐλὴν καὶ ὀρθογώνιον οἶκημα, ἐξωτερικῶν διαστάσεων $17,30 \times 8,20$ μ. καὶ εὐρισκόμενον ἀνατολικῶς τῶν τεμένων Α καὶ Β. BCH 1971, 386. Kition, 76-81.

(8) Λείψανα οἰκῶν ἐκ τῶν περιοχῶν I καὶ II τῶν ἀνασκαφῶν παρὰ τὸν ναὸν τῆς Χρυσοπολίτισσας. SCE IV (IC), 29. Κύπρος, 52-53.

Κατὰ τὴν ΥΚ III Β περίοδον τὰ περιγραφέντα οἰκοδομήματα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ χρησιμοποιοῦνται μὲ μικρὰς μετατροπὰς καὶ προσθήκας, περὶ τὸ τέλος ὅμως τῆς περιόδου ὁ οἰκισμὸς καταστρέφεται ἐκ σεισμοῦ ἀλλ' ἀνοικοδομεῖται καὶ κατοικεῖται μέχρι τοῦ 1000 π.Χ. περίπου, ὅποτε καὶ ἐγκαταλείπεται. SCE IV (IC), 29. Κύπρος, 52-53.

LXIX. Κούκλια - Παλαίπαφος (237). — Ἐκ τῆς θέσεως ἀναφέρονται : (1) Δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν 4 ἐρευνηθέντων φρεάτων εἰς τὴν τοποθεσίαν Εὐρετή, ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου, φαίνεται ὅτι ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τοὺς ΥΚ III Α-Β χρόνους ἐκ τῆς ἀφθονίας τῆς ἐν αὐτοῖς εὐρεθείσης ΥΕ III Γ κεραμικῆς. RDAC 1969, 38-42. AA 1969, 398-406.

(2) Ὀλίγα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης, κατὰ τὴν ΝΔ παρυφὴν τοῦ χωρίου, ἐνδέχεται νὰ ἀνάγωνται εἰς ΥΚ III Β χρόνους. RDAC 1974, 137-138. SCE IV (IC), 10-11, 28.

LXX. Κούριον (238). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ : (1) Ὁχυρωματικὸν τεῖχος ΥΚ II-ΥΚ III Β χρόνων, ἐρευνηθὲν εἰς μῆκος 90 μ., κατὰ

τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ οἰκισμοῦ. Τοῦτο ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀργούσας ἢ ἀδρῶς εἰργασμένους λίθους, τοποθετημένους ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους καὶ φέροντας πιθανῶς ἀνωδομὴν ἐξ ὠμῶν πλίνθων. Τὸ τεῖχος εἶχε μίαν στενὴν πύλην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς. AJA 1938, 261-264. RDAC 1970, 24-39. SCE IV (IC), 38.

(2) Οἰκισμός, περικλειόμενος ὑπὸ τοῦ ὀχυρωματικοῦ τεύχους, ὅστις διακρίνεται ὑπὸ τῶν ἀνασκαψάντων εἰς τέσσαρας ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις. Τοῦ οἰκισμοῦ ἠρευνήθησαν 16 περίπου οἰκίαι ἀποτελούμεναι συνολικῶς ἀπὸ 41 δωμάτια. Ὅλίγα οἰκοδομήματα καὶ ἐν φρέαρ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἀνήκουν εἰς παλαιότερας περιόδους τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος τῶν ἀποκαλυφθέντων λειψάνων χρονολογεῖται εἰς τὰς ΥΚ ΙΙΙ Α-Β περιόδους. SCE IV (IC), 14-17. RDAC 1969, 1-28, 1970, 25-74. Kourion, 4-6.

ΙΙ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΙΙΙ Γ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

'Αρχιτεκτονικὰ λείψανα διαφωτίζοντα τὸν τρόπον ἐγκαταστάσεως καὶ διαβιώσεως τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἔχουν παράσχει μόνον αἱ παρατεθεῖσαι εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας 70 θέσεις ἐκ τῶν γνωστῶν 238 θέσεων τῆς περιόδου.

Ἐκ τῶν παρατεθέντων δεδομένων τῶν 70 τούτων θέσεων δύναται νὰ παρατηρηθῇ ἐν πρώτοις, ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν μορφήν τῶν οἰκισμῶν τῆς περιόδου, ὅτι εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους τῶν ὁποίων εὐνοεῖ τὸν ποιμενικὸν μᾶλλον παρά τὸν γεωργικὸν βίον τῶν κατοίκων, οἱ περισσότεροι οἰκισμοὶ φαίνεται ὅτι ἦσαν πρόσκαιροι, μεταβατικά, ποιμενικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐκ ξυλοπήκτων καλυβῶν ἢ ἐκ σκηνῶν ἀπὸ φθαρτὰ ὑλικά, ὥστε εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ εἴδους τούτου χρησιμοποιοῦν εὐμετακόμιστα ξύλινα, δερμάτινα ἢ μεταλλικὰ σκεύη, οὐδὲν ἔχνος διεσώθη ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου, ἢ τὰ τυχὸν παραμένοντα λείψανα τῶν περισσοτέρων ἐγκαταστάσεων ἔχουν διαφύγει μέχρι σήμερον τὴν παρατήρησιν καὶ ἐκ τῶν περιοχῶν τούτων μικρὸς ἀριθμὸς οἰκισμῶν τῆς περιόδου εἶναι γνωστός. Εἰς τινὰς ὁμως περιπτώσεις μονιμωτέρας πως ἐγκαταστάσεως, ὅπως τῆς Καστρίτσας, τοῦ Κουτσελίου καὶ τοῦ Μπουμπουστιίου - Πλατανιάς, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἡσχολοῦντο ἐν μέρει πιθανῶς καὶ μὲ τὴν γεωργίαν, λεπτὰ στρώματα κατοικήσεως, περιέχοντα τεμάχια πηλίνων ἀγγείων, μαρτυροῦν οἰκισμοὺς μετρίας διαρκείας καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ξυλοκάστρου - Ἐφύρας λείψανα ὀχυρώσεως καὶ οἰκῶν ἐκ λίθων ὑποδηλοῦν μονιμωτέρου χαρακτῆρος ἐγκατάστασιν, ἀποτελοῦσαν ἐνδεχομένως τὴν ἑδραν διοικήσεως τῶν ποιμενικῶν ὁμάδων τῆς περιοχῆς.

Εἰς τὴν κεντρικὴν Μακεδονίαν, τὴν λοιπὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς θαλασσίους περιοχὰς τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου πελάγους, τὴν Δωδεκάνησον, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Κύπρον, οἱ περισσότεροὶ οἰκισμοὶ ἀποτελοῦν συνέχισιν τῆς κατοικήσεως παλαιότερων ἐγκαταστάσεων, εἰς τὰς ἐπιχώσεις τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν ἑναρξιν ἢ διάρκειαν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων, παρεμβάλλονται ἐνίοτε στρώματα πυρπολήσεως τῶν οἰκισμῶν, ὑπογραμμίζοντα τὸν τετραγαγμένον χαρακτήρα τῆς περιόδου¹. Τὸ μῆκος τῆς περιόδου, ἐκπροσωπούμενης εἰς τὰς διαφόρους θέσεις ἀπὸ 2-6 ἀρχιτεκτονικὰς φάσεις ἢ στρώματα κατοικήσεως, πρέπει νὰ θεωρῇται ἀρκούντως μακρόν. Εἷς τινὰς πάλιν περιπτώσεις νέοι ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμοὶ παρουσιάζονται μετὰ ξὺ τῶν ἐπιβιούντων παλαιῶν².

Ὡς πρὸς τὰ διαγράμματα οἱ ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμοί, ὅπου ἀποτελοῦν συνέχισιν παλαιότερων ἐγκαταστάσεων, ὅπως εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ Λιμνοτόπου - Βάρδινο (25), τοῦ Ἀξιοχωρίου - Βαρδαρόφτσας (26), τῆς Ἰωλκοῦ (52), τῶν Ἀθηνῶν (91), τῶν Μυκηνῶν (105), τῆς Μιλήτου (185), τῆς Νάξου (190), τῆς Μήλου (197), τῆς Φαιστοῦ (223), τῆς Σίντας (230) καὶ τῶν λοιπῶν θέσεων, οὐδόλως διαφέρουν τῶν παλαιῶν. Ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν ὅμως, ἐν ᾗ οἱ ἐπιβιούντες οἰκισμοὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι συρρικνοῦνται πέριξ τῶν ἀκροπόλεων, ὡς εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων, οἰκισμοὶ τινες τῆς Κύπρου, ὡς ἡ Ἐγκωμη (229), ἐπεκτείνονται ἐπὶ τῇ βάσει πολεοδομικοῦ σχεδίου³.

Αἱ νέαι ἀφ' ἑτέρου ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεις, ὡς τὸ Λευκαντί (81), οἱ οἰκισμοὶ τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, αἱ θέσεις τῶν ὁποίων ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἦσαν ἐγγὺς τῶν νεκροταφείων, τὸ Ἐμπορεῖο (177) καὶ τὸ Καρφί (210) ἦσαν ποικίλης ἐκτάσεως ἀτείχιστα χωρία ἢ κωμοπόλεις, εἰς τὰ ὅποια οἱ κάτοικοι φαίνεται ὅτι ἐπεδίωκον τὴν ἀσφάλειάν των οὐχὶ διὰ δαπανηρῶν ὀχυρώσεων ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιλογῆς πρὸς ἐγκατάστασιν δυσπροσβλήτων ἀπὸ ἐχθροῦς θέσεων.

Τείχη διὰ τὴν ὀχύρωσιν τῶν οἰκισμῶν, πλὴν τῶν μεγάλων κέντρων τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, τὰ τείχη τῶν ὁποίων ἢ ἐπεσκευάσθησαν κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Μυκηνῶν, ἢ ἐχρησιμοποιήθησαν ἄνευ ἐπισκευῶν, ἀναφέρονται ἐκ 16 ἄλλων θέσεων σημειουμένων ἐπὶ τοῦ πίνακος ΙΙΙ. Ἐξ ἐκ τῶν θέσεων τούτων εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις τὰ ἀναφερόμενα λεί-

1. Δι' ἵχνη πυρπολήσεως ἰδὲ τὴν ἀντίστοιχον στήλην τοῦ πίνακος ΙΙΙ.

2. Ἀνωτέρω σ. 128 ὑποσημ. 1.

3. Κύπρος, 50. LMTS, 199.

[illegible]

ψανα είναι εὐτελοῦς κατασκευῆς ἢ ἀβεβαίου χρονολογίας, τέσσαρες θέσεις εὐρίσκονται εἰς περιφερειακὰς περιοχάς, ὅπως ἡ Ἰθάκη, ἡ Πάρος, ἡ Μίλητος, τὰ τεῖχη τῆς ὁποίας κατεσκευάσθησαν κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ III Β περιόδου, καὶ ἡ Γόρτυς τῆς Κρήτης, αἱ δὲ ὑπόλοιποι ἐξ θέσεις εὐρίσκονται εἰς τὴν Κύπρον, τὰ τεῖχη ὅμως τῶν θέσεων τούτων εἶναι τοπικοῦ χαρακτήρος κατασκευαὶ ἐπιβλητικῶν διαστάσεων ἀλλὰ συνήθως ἐξ ὠμῶν πλίνθων ἐπὶ λιθίνης θεμελιώσεως.

Τὸ πλέον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ΥΕ III Γ ἀρχιτεκτονικῆς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατὰ ταῦτα εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς συνηθείας ὀχυρώσεως τῶν οἰκισμῶν παρὰ τὸν τεταραγμένον χαρακτήρα τῆς περιόδου καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο μαρτυρεῖ οἰκονομικὴν παρακμὴν καὶ πολιτικὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν κοιτίδα τῆς γενέσεώς του.

Τὴν αὐτὴν παρακμὴν καὶ πολιτικὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ μαρτυρεῖ ἡ ἀπουσία, ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ΥΕ III Γ ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τῶν γνωστῶν θέσεων, τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν οἰκοδομημάτων πάσης ἀξιολόγου θέσεως τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, τῶν μεγαροσχημῶν ἀνακτόρων. Τὰ μόνα ἐπιβιόοντα τῆς ἀρχῆς τῆς ΥΕ III Γ περιόδου ἀνάκτορα τῆς Ἰωλκοῦ (XIII, 1) καὶ τῆς Μήλου (XLIII) καταστρέφονται πρὸ τοῦ τέλους αὐτῆς διὰ τρομακτικῆς, τοῦλάχιστον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἰωλκοῦ, πυρπολήσεως. Μία ἐλλειψοειδὴς οἰκία τῆς Ἐργάνης (IX, 1) τῆς Θράκης καὶ τέσσαρες ὀρθογώνιοι οἰκίαι μεγαλυτέρων διαστάσεων τῶν λοιπῶν οἰκιῶν εἰς τοὺς ΥΕ III Γ οἰκισμοὺς τῆς Δήλου (XXVII, 2), τῆς Πάρου (XL, 2), τοῦ Καρφιοῦ (XLIX, 2) καὶ τοῦ Ἐργάνου (LII, 1) μνημονεύονται εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν ὡς οἰκίαι τῶν ἡγεμόνων τῶν ἀντιστοίχων οἰκισμῶν, διὰ τῶν διαφορετικῶν ὅμως σχημάτων των καὶ τῆς πενίας τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ περιεχομένου των αἱ πέντε αὗται οἰκοδομαὶ ὑπογραμμίζουν ἐντονώτερον παντὸς ἄλλου δεδομένου τὴν ῥιζικὴν διαφορὰν τοῦ ΥΕ III Γ πολιτισμοῦ τῶν περιφερειακῶν τούτων περιοχῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς προηγηθείσας περιόδους τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Τὸ οἶκημα 18 ὅμως τῆς Ἐγκωμης (LXI, 4) τῆς Κύπρου ἐκ τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἐπιμελοῦς κατασκευῆς του ἔχει ἐπίσης ἐρμηνευθῇ ὡς ἀνάκτορον καὶ μαρτυρεῖ, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς μνημονευθείσας ἐπιβλητικὰς ὀχυρώσεις τῆς νήσου κατὰ τὴν περίοδον, ὅτι οἱ ΥΕ III Γ χρόνοι παρακμῆς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν Κύπρον ἦσαν χρόνοι πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀνθήσεως.

Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς περιόδου ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι τὰ ἱερά, εἴτε κοινοτικοῦ εἴτε ἰδιωτικοῦ χαρακτήρος. Κοινοτικοῦ χαρακτήρος ἱερά ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ Μυκηναίων (XXII, 2), Κέω

(XXXVI, 2), Δήλου (XXXVII, 1), Καρφιοῦ (XLIX, 1, 17), Πρινιά (LI), Ἀγίας Τριάδος (LV), Μύρτου (LVIII), Ἀγίας Εἰρήνης (LIX), Ἐγκωμης (LXI, 3), Ἰδαλίου (LXIV, 2), Ἀθιένου (LXV), Πύλας (LXVI) καὶ Κιτίου (LXVIII, 2-5, 7), οἰκιακὰ δὲ ἱερὰ εἶναι γνωστὰ ἐξ Ἀσίνης (XXIV), Κατσαμπᾶ (XLV) καὶ Καρφιοῦ (XLIX, 9), μαρτυροῦντα ὅτι ἡ συνήθεια κατασκευῆς κοινοτικῶν ἱερῶν ἦτο περισσότερο διαδεδομένη εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Κύπρον παρὰ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλαι κοινοτικοὶ χαρακτῆρος κατασκευαὶ δυνάμει νὰ μνημονευθοῦν εἶναι ὁδοὶ ἐπικοινωνίας τῶν οἰκίων ἐντὸς τῶν οἰκισμῶν, ἀναφερόμεναι ἐκ τοῦ Λευκαντιοῦ (XVII, 1), τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ (XX), τοῦ Καρφιοῦ (XLIX, 8, 10, 15, 19), φρέατα εὑρεθέντα εἰς Ἀθήνας (XIX, 3, 5), Μίλητον (XXXVIII, 2), Ἐγκωμην (LIX, 3, 5), Πάφον (LXIX, 1), Κούριον (LXX, 2), καὶ κρῆναι ἐξ Ἀθηνῶν (XIX, 2) καὶ Καρφιοῦ (XLIX, 18).

Λείψανα ἰδιωτικῶν οἰκίων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν περισσοτέρων θέσεων, αἵτινες ἐκπροσωποῦνται δι' ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων. Μεγαρόσχημοι ὅμως οἰκίαι τοῦ μυκηναϊκοῦ τύπου ἔχουν ἀναφερθῇ, ἐκ δέκα μόνον θέσεων, ἥτοι ἐκ τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ (XX), τοῦ Κοράκου (XXI), τῶν Μυκηνῶν (XXII, 5), τῆς Τίρυνθος (XXIII, 1), τῆς Αἰγείρας (XXXII), τοῦ Τάραντος (XXXIV, 2), τῆς Μιλήτου (XXVIII, 4), τοῦ Καρφιοῦ (XLIX, 2, 4), τοῦ Βροκάστρου (LIII) καὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος (LV). Καμπυλόγραμμοι, ἀψιδοειδεῖς, ἐλλειψοειδεῖς ἢ κυκλικαὶ οἰκοδομαὶ ἀναφέρονται ἐκ Λιμνοτόπου (IV, 1) τῆς Μακεδονίας καὶ Ἐργάνης τῆς Θράκης (IX, 1-2), ἐκ τοῦ Τάραντος (XXXIV, 1) τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ ἐκ τῆς Κῶ τῆς Δωδεκανήσου (XLII) μαρτυροῦσαι ἀναβίωσιν τῶν πρωτογόνων τούτων διαγραμμάτων οἰκίων εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον. Πάντα τὰ λοιπὰ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα τοῦ παρατεθέντος καταλόγου τῶν YE III Γ ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων ἀνήκουν εἰς τὸν τύπον τῆς ὀρθογωνίου οἰκίας, μεθ' ἐνὸς ἢ περισσοτέρων δωματίων καὶ ὑπαιθρίων χώρων.

Ἐκ τῶν συνοδευόντων τὰς κατοικίας κατασκευῶν δύνανται νὰ μνημονευθοῦν ἐργαστήρια κατεργασίας τοῦ χαλκοῦ, μαρτυρούμενα ἐκ τῆς παρουσίας ἀφθόνου σκωρίας χαλκοῦ καὶ ἀναφερόμενα ἐκ Λαπήθου (LVII), Ἐγκωμης (LXI, 4), Ἀθιένου (LXV), Κιτίου (LXVIII, 6) καὶ πιθανὸν καὶ ἄλλων θέσεων τῆς Κύπρου, κεραμικοὶ κλίβανοι εὑρεθέντες εἰς Τίρυνθα (XXIII, 3), Ἀσίην (XXIV, Οἰκία I. Π-Π, 438 XIX, 4, Asine, 67) καὶ Καρφί (XLIX, 12), ὑπόγειοι ἢ ισόγειοι ἀποθήκαι τροφίμων, ἐν αἷς καὶ ἡ παρὰ τὴν Πύλην τῶν Λεόντων γνωστὴ σιταποθήκη τῶν Μυκηνῶν, καὶ μαγειρεῖα ἀναφερόμενα ἐκ Λευκαντιοῦ (XVII, 1), Μυκηνῶν (XXII, 1, 4), Καρφιοῦ (XLIX, 2, 4) καὶ Ἰδαλίου (LXIV, 4), ἵπνοι διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου ἐκ Πλατανιάς -

Μπουμπουστίου (VIII, 6), Παλαικάστρου (XLVIII, 2) καὶ Καρφιοῦ (XLIX 11,12) καὶ ἐν λουτρὸν ἀπὸ τὸ ἱερὸν τοῦ Κατσαμπᾶ (XLV).

Ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν διαρρύθμισιν τῶν οἰκιῶν δύνανται νὰ μνημονευθοῦν συστήματα ἀποχετεύσεως ἀπὸ οἰκίας τῆς Δήλου (XXXVII, 3), ἀναβαθμοὶ παρὰ τοὺς τοίχους, χρησιμεύοντες ὡς κλῖναι ἢ δι' ἀπόθεσιν ἀγγείων ἢ ἄλλων ἀντικειμένων, ἐκ Νάξου (XLI, 5), Καρφιοῦ (XLIX, 1, 12, 13, 15) καὶ Ἀθιένου (LXV), καὶ ἐστίαί, διὰ τὴν θέρμανσιν, τὸν φωτισμὸν καὶ τὰς μαγειρικὰς ἀνάγκας τῶν οἰκιῶν, ἀναφερόμεναι ἐκ 13 τοῦλάχιστον YE III Γ θέσεων συνοψιζόμενων ἐπὶ τοῦ πίνακος III.

Ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας τέλος τῆς κατασκευῆς αἱ YE III Γ οἰκίαι συγκρινόμεναι πρὸς τὰς οἰκίας τῶν προηγουμένων YE III περιόδων μαρτυροῦν τὴν αὐτὴν πενίαν καὶ παρακμὴν ὡς καὶ αἱ διαστάσεις καὶ τὰ διαγράμματα αὐτῶν. Οὕτω τὰ δάπεδα καὶ οἱ τοῖχοι παύουν πλέον νὰ ἐπιχρίωνται δι' ἀσβεστοκονίας καὶ νὰ κοσμοῦνται διὰ γραφῶν τὰ δὲ δάπεδα ἀποτελοῦνται ἐκ πεπατημένης γῆς, ὥστε συνήθως δὲν θεωροῦνται ἄξια περιγραφῆς καὶ οὐδόλως μνημονεύονται εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν. Εἰς τὰς περιπτώσεις ὅμως τῆς Ἰωλκοῦ (XIII, 1-2) καὶ τῶν Μυκηνῶν (XXII, 2,5) ἀναφέρονται ἀσβεστόχριστα δάπεδα καὶ τεμάχια τοιχογραφιῶν εἰς δὲ τὰς περιπτώσεις τῆς Μίλας (XXVII) τῆς Μεσσηνίας καὶ τοῦ Κατσαμπᾶ (XLV) τῆς Κρήτης μνημονεύονται πλακόστρωτα δάπεδα.

Οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν, ἀντὶ τοῦ παραδοσιακοῦ μυκηναϊκοῦ τρόπου τοιχοδομίας διὰ λίθων συνδεομένων δι' ὀριζοντίων καὶ καθέτων δοκῶν ἐπιχριομένων δὲ δι' ἀσβέστου καὶ κοσμουμένων διὰ τοιχογραφιῶν, εἰς τὸν νοτιώτερον ἐλληνικόν, ἡπειρωτικὸν καὶ νησιωτικόν, χῶρον κατασκευάζονται ἐξ ὧμων πλίνθων ἐπὶ λιθοκτίστων θεμελίων καὶ ἄνευ ἐπιχρισμάτων, ὡς καὶ κατὰ τὰς παλαιότερας, πρὸ τῶν YE χρόνων, προϊστορικὰς περιόδους τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Ἡπειρον, ὡς παρατηρήθη ἤδη, οἱ οἰκισμοὶ ἀπετελοῦντο κατὰ πλεονασμὸν ἀπὸ ξυλοπήκτους καλύβας, ὥστε πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς Ἐφύρας (I) ἐλλείπουν πληροφορίες διὰ τὴν τοιχοδομίαν τῶν οἰκιῶν. Εἰς τοὺς οἰκισμοὺς τῆς Μακεδονίας οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν κατεσκευάζοντο κατὰ κανόνα ἐκ κορμῶν καὶ κλάδων δένδρων, ἐπιχριομένων διὰ πηλοῦ, ἢ ἐξ ὧμων πλίνθων καὶ μόνον ἀπηνθρακωμένοι κορμοί, ἐπιχρίσματα μὲ ἀποτυπώματα κλάδων καὶ ὦμαι πλίνθοι διεσώθησαν ἐκ Λιμνοτόπου (IV, 2-3), Ἀξιοχωρίου (V), Σαράτσι (VII) καὶ Πλατανιάς (VIII, 1, 5). Τὰ ἀμφιβόλου χρονολογίας οἰκοδομήματα τῆς Ἐργάνης τῆς Θράκης ἦσαν ἐξ ὧμων πλίνθων ἐπὶ λιθίνων θεμελίων. Τὰ οἰκοδομήματα τέλος τῆς Ἐγκωμης τῆς Κύπρου ἔχουν κατασκευασθῇ δι' ἐπιμελῶς εἰργασμένων λίθων κατὰ τὸν παλαιὸν μυκηναϊκὸν τρόπον.

Διὰ τὸν τρόπον στεγάσεως τῶν YE III Γ οἰκιῶν, πλὴν τεμαχίων πηλοῦ μὲ ἀποτυπώματα καλάμων, ἐκ Καλινδοῖας (II), Λιμνοτόπου (IV, 1-2) καὶ

Πλατανιάς (VIII, 5), καὶ λιθίνων βάσεων ξυλίνων κιόνων, ἐξ Ἀξιοχωρίου (V), Λευκαντιοῦ (XVII, 2), Τίρυνθος (XXIII, 1), Καρφιοῦ (XLIX, 2, 15) καὶ Κιτίου (LXVIII, 5), ἐλλείπουν ἄλλαι πληροφορίες.

Ἐκ τῆς συνοπτικῆς ταύτης ἐπισκοπῆσεως τῶν γνωστῶν YE III Γ ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, παραβαλλομένων πρὸς τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα τῶν προηγουμένων μυκηναϊκῶν περιόδων, δύναται νὰ συναχθῇ ἐν κατακλείδι ὅτι οἱ YE III Γ χρόνοι, ἐκ τῶν δεδομένων τῶν ὁποίων ἐλλείπουν ἐπιβλητικαὶ ὀχυρώσεις, ὁδοὶ μὲ τεχνικὰ ἔργα καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, τὰ πλέον ἐντυπωσιακὰ μέχρι τῶν YE III Γ χρόνων λείψανα πάσης ἀξιολόγου μυκηναϊκῆς θέσεως, ἦσαν ἡ περίοδος τῆς καταρρεύσεως τῆς κεντρικῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς τὰ διάφορα κέντρα τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἥτις διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἡσφάλιζεν εἰρηνικὴν διαβίωσιν καὶ ἀρμονικὴν συνεργασίαν τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἐκδηλουμένην ὡς οἰκονομικὴν εὐμάρειαν, διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τόσον τῶν ἐγγχωρίων πόρων ὅσον καὶ τῶν ὑπερποντίων ὁδῶν τοῦ ἐμπορίου πρὸς ἐξαγωγήν τῶν τοπικῶν προϊόντων καὶ εἰσαγωγήν πρώτων ὑλῶν ἐκ τῶν πέραν τῶν θαλασσῶν περιοχῶν. Ἡ οἰκονομικὴ δὲ αὕτη δραστηριότης καὶ εὐμάρεια, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ ὑπόβαθρον τῆς ἀνθήσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὰς προηγηθείσας περιόδους τῆς ἀκμῆς του. παύει πλέον νὰ μαρτυρῇται ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου καὶ μετὰ ταῦτα.

Τὰ σωζόμενα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα εἰς τὸν νοτιώτερον, ἡπειρωτικὸν καὶ νησιωτικόν, ἑλληνικὸν χῶρον, τὴν περιοχὴν δῆλον ὅτι ὅπου ἀνεπτύχθη καὶ ἤκμασεν ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς, κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον μαρτυροῦν παρακμὴν καὶ ὀπισθοδρόμησιν, τόσον διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν γενικῆς ἀποδοχῆς μυκηναϊκῶν ἀξιωμάτων ὡς πρὸς τὰς διαστάσεις, τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰ διαγράμματα, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς διαρρυθμίσεως καὶ τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως τῶν λεπτομερειῶν, δαπέδων, τοιχοδομίας καὶ ὀροφῶν, τῶν οἰκοδομημάτων τῆς περιόδου. Οἱ κάτοικοι δηλαδὴ τῆς περιοχῆς τοῦ κυρίως μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐπανέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὸν πρὸ τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων συνήθη τρόπον ἐγκαταστάσεως καὶ στεγάσεως, διὰ τῆς δημιουργίας αὐτοσχεδίων οἰκισμῶν ἐκ προχείρων, ἰσογείων, πλινθοκτίστων οἰκῶν, καλυπτουσὼν τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας στεγάσεως αὐτῶν μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν ἀποσκευῶν των, τρόπον τὸν ὅποιον αἱ βόρειοι περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἡπειρος, Μακεδονία, Θράκη καὶ ἐν μέρει Θεσσαλία διετήρησαν καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν Κυκλάδων, τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τῶν YE III Γ χρόνων συμφωνοῦν ἐν γένει πρὸς

τὸν χαρακτηῖρα τῶν λειψάνων τοῦ νοτιωτέρου ἡπειρωτικοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἀλλ' ἡ μεταβολὴ εἶναι ὀλιγώτερον αἰσθητὴ εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς, διότι καὶ ἀπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐκ τῶν περιοχῶν τούτων δὲν εἶναι γνωστὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐφάμιλλα τῶν λειψάνων τῆς ἀκμῆς τῶν μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Κύπρος ὅμως κατὰ τὴν, χρονολογικῶς ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ, Ὑστεροκυπριακὴν ΙΙΙ Α περίοδον διὰ τῶν ἐπιβλητικῶν ὀχυρώσεων τῶν οἰκισμῶν τῆς καὶ διὰ τῶν μεγάλων διαστάσεων καὶ τῆς ἐπιμελοῦς κατασκευῆς τῶν οἰκημάτων καὶ τῶν ἱερῶν τῆς σημειοῖ ἀρχιτεκτονικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνθησιν, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἐνδεχομένως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐμπειρίας φυγάδων τεχνητῶν ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς τεταραγμένους ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους.

Τὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα κατὰ ταῦτα μαρτυροῦν διακοπὴν τῆς μυκηναϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς παραδόσεως καὶ ἐγκατάλειψιν ὅλων τῶν μεγάλων ἀρχιτεκτονικῶν ἐπιτευγμάτων τῶν λαμπρῶν μυκηναϊκῶν χρόνων, ὑποδηλοῦντα οὕτως ἀνάλογον διακοπὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τῶν λοιπῶν ἐκδηλώσεων τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον.

Ἐπισκόπησις τῆς περαιτέρω ἐξελίξεως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, κατὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ἐπιχειρεῖται κατωτέρω μετὰ τὴν παράθεσιν τῶν ἀντιστοίχων δεδομένων τῆς περιόδου.

B. ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΑΙ ΙΙΙ Γ ΤΑΦΑΙ

I. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀρχιτεκτονικά δεδομένα, ἀνεπαρκῆ λείψανα τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὰ καὶ ταῦτα ἀπὸ μικρὸν ἀριθμὸν τῶν θέσεων τῆς YE III Γ κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, αἱ ταφαὶ εἶναι τὸ ἀφθονώτερον ἐκ τῶν δεδομένων τῆς περιόδου, ὥστε μεγάλος ἀριθμὸς τῶν γνωστῶν θέσεων τῶν YE III Γ χρόνων ἔχει περιληφθῆ εἰς τὸν ἀντίστοιχον κατάλογον ὡς ἐκπροσωπούμενος ἀπὸ ταφικὰ κυρίως δεδομένα.

Ἐκ τῶν γνωστῶν δὲ YE III Γ θέσεων ταφικὰ δεδομένα ἔχουν παράσχει αἱ ἐπόμεναι 115 θέσεις.

I. Ἑλαφοτόπος (3). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῆ τέσσαρες δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι, διαστάσεων ἀπὸ $1,57 \times 0,45$ μ. καὶ βάθους 0,40 μ. (τάφος 2) ἕως $1,95 \times 0,47$ μ. καὶ βάθους 0,50 μ. (τάφος 3), ἔχοντες τὰ δάπεδα ἐκ πλακῶν καὶ καλυπτόμενοι δι' ἐτέρων πλακῶν ἐπίσης, μὴ εὐρεθεισῶν ὅμως πασῶν κατὰ χώραν. Ὁ τάφος 4 εἶχε παλαιόθεν συληθῆ καὶ οὐδὲν ἀπέδωσεν, οἱ λοιποὶ περιεῖχον ἀνθρώπινα ὀστᾶ, τοπικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ καὶ ἡμιπολυτίμων λίθων. Οἱ τάφοι 1 καὶ 2 φαίνεται ὅτι περιεῖχον ἀνὰ δύο σκελετοὺς ἕκαστος μὲ τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ τάφου εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. Πάντες χρονολογοῦνται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς YE III Γ περιόδου. AD 1967 Χρον., 345-346. AE 1969, 179-191.

II. Καλμπάκι (5). — Τέσσαρες δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι (Α-Δ), οἱ δύο τοῦλάχιστον τῶν ὁποίων ἐκαλύπτοντο δι' ἐτέρων ὁμοίων πλακῶν. Ὁ τάφος Α, τοῦ ὁποίου παρέχονται αἱ διαστάσεις, εἶχε μῆκος 1,90 μ. καὶ πλάτος 0,40 μ. Οἱ τάφοι Α καὶ Γ περιεῖχον ἀνὰ ἓνα σκελετὸν ἐνήλικος ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς ράχεως. Ὁ τάφος Β περιεῖχε σκελετὸν παιδίου εἰς στάσιν καθημένου καὶ ὁ τάφος Δ δύο σκελετοὺς ἐξηπλωμένους ἐπὶ τῆς ράχεως καὶ μὲ τὰς κεφαλὰς, ὡς καὶ εἰς τοὺς τάφους 1 καὶ 2 τοῦ Ἑλαφοτόπου, ἀντιθέτως τοποθετημένας πρὸς τὰ στενὰ ἄκρα τοῦ τάφου. Ὁ τάφος Β ἦτο ἀκτέριστος, οἱ λοιποὶ περιεῖχον κεραμικὴν, μὴ διασωθεῖσαν, καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ ἡμιπολυτίμων λίθων. Ἐκ τῶν χαλκῶν εὐρημάτων οἱ τάφοι χρονολογοῦνται εἰς τὸ τέλος τῆς YE III Β ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς YE III Γ περιόδου. AE 1956, 115-131.

III. Μαζαράκι (7). — Ὁρθογώνιος διὰ τεσσάρων πλακῶν σχηματιζόμενος τάφος, διαστάσεων $1,75 \times 0,48$ μ. καὶ βάθους 0,80 μ., ἔχων τὸ δάπεδον ἐκ πλακῶν καὶ καλυπτόμενος δι' ἐτέρων ὁμοίων πλακῶν, ὅστις περιεῖχεν ὁστᾶ τριῶν νεκρῶν, πέντε YE III B-Γ ἀγγεῖα, ὅπλα καὶ κοσμήματα. AE 1969, 191-203.

IV. Καστρίτσα (13). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ : (1) Δύο δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι, διαστάσεων $0,96 \times 0,45$ μ. καὶ βάθους 0,55 μ. ὁ εἷς καὶ $1,65 \times 0,63 - 0,66$ μ. καὶ βάθους 0,60 μ. ὁ ἕτερος, κατὰ τὴν βόρειον παρυφὴν τοῦ χωρίου. Ὁ πρῶτος περιεῖχεν ἀβαφῇ ψευδόστομον YE III B-Γ ἀμπορέα, ὁ δεύτερος νεκρὸν εἰς συνεσταλμένην στάσιν καὶ συσσωρευμένα τὰ ὁστᾶ δύο ἄλλων νεκρῶν ἄνευ κτερισμάτων, ἔξωθι ὁμως τοῦ τάφου εὐρέθησαν ὄστρακα τῆς τοπικῆς κατηγορίας III. AD 1964 Χρον., 312, 1966 Χρον., 288.

(2) Τάφοι YE III χρόνων μνημονεύονται, χωρὶς νὰ περιγράφωνται, ἐκ τῆς περιοχῆς δυτικῶς τοῦ ὑψώματος τῆς Καστρίτσας καὶ πρὸ τοῦ παλαιολιθικοῦ σπηλαίου, ἐξ ὧν προέρχεται χαλκοῦν ἐγχειρίδιον YE III B χρόνων κατὰ τὸν Σ. Δάκαρην. PPS 1967, 30-36. AD 1968 Χρον., 291-292.

V. Παραμυθιά (18). — Λακκοειδῆς τάφος μνημονεύεται ἐκ τῆς θέσεως χωρὶς νὰ περιγράφεται. AD 1965 Χρον., 349-350.

VI. Ἐφύρα - Ξυλόκαστρο (20). — Αἱ ἐπόμεναι ταφαὶ ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν :

(1) Δύο ταφαὶ βρεφῶν, ἐντὸς μεγάλων χειροποιήτων ἀγγείων, YE χρόνων ἢ τῆς πρωίμου ἐποχῆς τοῦ σιδήρου. ΠΑΕ 1958, 111-112.

(2) Δύο σκελετοὶ ἐνηλίκων, κείμενοι ὑπτίως καὶ καλυπτόμενοι ὑπὸ σωροῦ ἀκανονίστων λιθαρίων συνοδευόμενοι δὲ ἀπὸ κεραμικὴν, ἐν ἧ καὶ εἰσηγμένος σκύφος, καὶ ἀπὸ μικρὰ τινα εὐρήματα. Δύο ἄλλων νεκρῶν τὰ ὁστᾶ εἶχον παραμερισθῇ κατὰ τὴν ταφὴν. Ἔργον 1975, 88-90. ΠΑΕ 1975, 151-152.

VII. Μεσοπόταμον (21). — Εἰς τὸ κέντρον τῆς αὐλῆς τοῦ νεκρομαντείου εὐρέθη κιβωτίοσχημος τάφος, τὰ τοιχώματα τοῦ ὁποίου συνεπλήρουν πλακοειδεῖς λίθοι, περιέχων ὀλίγα ἀνθρώπινα ὁστᾶ, ὁστᾶ ζῶων, τοπικὴν καὶ μυκηναϊκὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1963, 91. Epirus, 314.

VIII. Καλίνδοια (23). — Τεμάχια ὁστῶν κρανίων εὐρέθησαν εἰς διάφορα βάθη τοῦ YE στρώματος, ἐρμηνευθέντα ὡς λείψανα τῶν τελευταί-

ων κατοίκων κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ οἰκισμοῦ. *Antiqu. Journ.* 1926, 66, 71.

IX. Γόνοϛ (39). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ, χωρὶς σαφεῖς χρονολογικὰς ἐνδείξεις, τὰ ἐπόμενα δεδομένα.

(1) Πιθανὸς θολωτὸς τάφος κατὰ τὴν ΒΔ πλευρὰν τοῦ τείχους τῆς πόλεως τῶν ἱστορικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1910, 246. F. H. Stählin, *Das Hell. Thess.*, 34.

(2) Τύμβος περιέχων εἰς κατώτερον μὲν στρῶμα νεολιθικὰς ἐνδεχομένως ταφὰς εἰς ἀνώτερον δὲ στρῶμα τάφον σχηματιζόμενον δι' ὀρθίων πλακῶν, διαστάσεων $0,85 \times 0,50$ μ. καὶ βάθους 0,48 μ., καλυπτόμενον διὰ τριῶν πλακῶν καὶ περιέχοντα νεκρὸν εἰς συνεσταλμένην στάσιν, συνοδευόμενον ἀπὸ ψήφους ἡλέκτρου καὶ λιθίνην σφραγίδα μὲ παράστασιν ναυτίλου. ΠΑΕ 1910, 249-250.

(3) Ἄλλοι ὅμοιοι πρὸς τὸν τελευταῖον περιγραφέντα τάφοι, τινὲς τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ περιλάβουν πλείονας νεκρούς. Οἱ τάφοι οὗτοι δὲν περιεῖχον κτερίσματα καὶ ἀνῆκον ἴσως εἰς ΥΕ ἢ γεωμετρικοὺς χρόνους. ΠΑΕ 1910, 251.

X. Ροδιὰ (41). — Μυκηναῖκοι κιβωτιόσχημοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τάφοι λαθραίως ἀνασκαφέντες. ΑΔ 1964 Χρον., 263.

XI. Ραχμάνι (42). — Κατεστραμμένος θολωτὸς τάφος, ἂν κρίνη τις ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν λίθων πέριξ καὶ ἄνωθεν τῶν νεκρῶν, περιέχων δύο σκελετούς, μὲ τὰς κεφαλὰς τοῦ ἑνὸς πρὸς Α καὶ τοῦ ἑτέρου πρὸς Δ, συνοδευομένους ἀπὸ ΥΕ III ἀγγεῖα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. P-T, 40-41. EMF, 140. LMTS, 133.

XII. Ἀγριλῆα (44). — Δέκα περίπου δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι «ἐν πυκνῇ συστάδι», περιέχοντες τοπικὰ χειροποίητα ἀγγεῖα καὶ ὀλίγα εἰσηγμένα μυκηναϊκὰ «τῆς τελευταίας μυκηναϊκῆς περιόδου». ΠΡΘ, 61. BCH 1955, 272. AJA 1955, 227.

XIII. Μαρμάριανη (46). — Ὁ ὑπὸ τοῦ Τσούντα κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὺν τοῦ λόφου ἐρευνηθεὶς ἡρειωμένος ΥΕ III θολωτὸς τάφος δὲν ἔχει γνωσθῇ ἐπαρκῶς. BSA 1930-31, 3, 5, 10, 11.

XIV. Χασάμπαλι - Γεντίκι (48). — Διὰ τὴν μορφήν τῶν τυχαίως εὑρεθέντων ΥΕ III Β-Γ τάφων καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν δὲν ὑπάρχουν πλείονες πληροφορίες. Ἐν JHS 1963 AR, 24 μνημονεύεται θολωτὸς τάφος. Θεσσαλικά 1960, 48-53.

XV. Τρίκκαλα (50).—Ταφή εἰς πίθον, συνοδευομένη ἀπὸ YE III Γ ἀγγεῖον, ἐλάχιστα ἴχνη τῶν ὀστέων τοῦ νεκροῦ τῆς ὁποίας διεσώθησαν ἐν τῷ πίθῳ. ΠΑΕ 1958, 76.

XVI. Φάρσαλα (54).— Οἱ τρεῖς ἐπόμενοι YE τάφοι ἔχουν γνωσθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Ὁρθογώνιος θαλαμοειδὴς μὲ κτιστὰ τοιχώματα τάφος εὑρεθεὶς ὑπὸ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ἀρχαῖκου θολωτοῦ μνημείου. Ὁ δρόμος τοῦ τάφου ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ θαλάμου καὶ παρὰ τὴν ΝΑ αὐτοῦ γωνίαν, ὥστε ὁ νότιος τοῖχος τοῦ θαλάμου συνεχίζετο καὶ ὡς τοῖχος τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ δρόμου χωρὶς νὰ καταλείπεται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης παραστάς. Ὁ θάλαμος εἶχε διαστάσεις $3 \times 2,40$ μ. καὶ ὕψος 1,50 μ. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου καὶ κατὰ τὴν δυτικὴν τούτου πλευρὰν ἔκειτο, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β, σκελετὸς ὀρίμου ἀνδρὸς παρὰ δὲ τὴν ΒΔ γωνίαν ὑπῆρχον τὰ ὀστᾶ δεκάδος νεκρῶν, ἐκ παλαιότερων ταφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ἀρκετὰ ὄστρακα, ἐξ ὧν συνεπληρώθησαν 8 YE III Β-Γ ἀγγεῖα, καὶ μικρά τινα εὐρήματα. Ἔτερον κρανίον ἔκειτο κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ τάφου καὶ εἰς τὸν δρόμον εἶχε ταφῇ ἄλλος νεκρός. ΠΑΕ 1952, 191-192, 1953, 128-131, πίν. 11 εἰκ. 9-11.

(2) Ἔτερος θαλαμοειδὴς τάφος μὲ κτιστὰ τοιχώματα εὑρεθεὶς περὶ τὰ 20 μ. ἀνατολικώτερον τοῦ ἀρχαῖκου θολωτοῦ μνημείου. Ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ τάφου ἐσώζετο τμῆμα μόνον τοῦ ἀνατολικοῦ τοιχώματος μήκους 0,75 μ. ἀποτελοῦν συνέχειαν τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ θαλάμου. Ἡ εἴσοδος πλάτους 0,60 μ. ἔκειτο κατὰ τὴν ΝΑ γωνίαν. Ὁ θάλαμος ὀρθογωνίου κατόψεως, διαστάσεων $2,50 \times 2,50$ μ., διετῆρει τοὺς τοίχους εἰς ὕψος 1,20 μ. ἀπὸ τοῦ δαπέδου. Ἐντὸς τοῦ τάφου εὑρέθησαν μικρά τινα εὐρήματα. ΠΑΕ 1952, 197-198.

(3) Ὁρθογώνιος τάφος τοῦ τύπου τῆς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένης θήκης, διαστάσεων $1,33 \times 0,38 - 0,47$ μ., καλυπτόμενος διὰ δύο πλακῶν εὑρέθη 5 μ. ΝΑ τοῦ ἀρχαῖκου θολωτοῦ μνημείου καὶ περιεῖχε τεμάχια ὀστέων ζώων, σιδηροῦν δακτύλιον καὶ ὄστρακα ἀβαθῶν ἀγγείων, ἔξωθεν δὲ τοῦ τάφου εὑρέθησαν μολύβδινον σφονδύλιον καὶ ψῆφος φαγεντιανῆς. Τὸν τάφον περιέβαλλεν ἐλλειψοειδὴς τοῖχος ἐξ ἀκατεργάστων λίθων. ΠΑΕ 1952, 195-196.

XVII. Πτελεὸν (55).— Οἱ ἐπόμενοι θολωτοὶ τάφοι ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Θολωτὸς τάφος δεξιὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς Λαμίαν ἀνασκαφείς τὸ ἔτος 1951. Ὁ δρόμος ἄρχεται ἀπὸ Α καὶ ἔχει μήκος 4,10 μ., πλάτος, κατὰ τὸ ἔξω ἄκρον, 1,50 μ., μειούμενον πρὸς τὴν εἴσοδον καὶ πλευρᾶς καλυπτο-

μένας διὰ τοίχων εἰς μῆκος 1,70 - 1,90 μ. ἀπὸ τῆς εἰσόδου. Εἵσοδος ὕψους 2 μ., βάθους 2,32 μ. καὶ πλάτους 1,22 μ. ἔξω καὶ 1 μ. ἔσω, ἔχουσα συγκλί-
νουσαν μόνον τὴν βορείαν παραστάδα καὶ κλειομένη διὰ ξηρολιθιάς. Τὸ
ὑπέρθυρον ἀπετελεῖτο ἐκ δύο λίθων καταπεσόντων ἐντὸς τῆς εἰσόδου. Ἡ
θόλος εἶχε διάμετρον 4,06 μ., ἀλλὰ τὸ κέντρον αὐτῆς ἔκειτο βορειότερον
τοῦ ἄξονος τοῦ δρόμου, τὸ δὲ δάπεδον εὐρίσκετο 0,20 μ. χαμηλότερον τοῦ
δαπέδου τοῦ δρόμου. Οἱ τοῖχοι τῆς θόλου, κατεσκευασμένοι ἐκ πλακωτῶν
λίθων, ἐσώζοντο εἰς ὕψος 3,10 μ. Ἐντὸς τοῦ δρόμου καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου
εὐρέθη ἀνθρώπινον κρανίον, ἐντὸς δὲ τῆς θόλου, εἰς ἀνώτερα μὲν στρώ-
ματα ὑπῆρχον ἀνθρώπινα ὀστᾶ καὶ κεραμικὴ ἱστορικῶν χρόνων, ἐπὶ δὲ τοῦ
δαπέδου τρία κρανία, πολλὰ ἄλλα ὀστᾶ, περὶ τὰ 12 ΥΕ III Α-Γ ἀγγεῖα καὶ
μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1951, 141-149.

(2) Θολωτὸς τάφος ἀριστερὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς Λαμίαν, ἀνασκα-
φεῖς τὸ ἔτος 1952 καὶ ἀριθμούμενος μετὰ τῶν ΜΕ ὡς τάφος V ἐν τῇ ἐκθέσει
τῆς ἀνασκαφῆς. Ὁ δρόμος ἤρχιζεν ἀπὸ Β καὶ εἶχε μῆκος 2,10 μ., πλάτος
0,72 - 0,70 μ. καὶ πλευρὰς καλυπτομένας διὰ τοίχων ἐκ μικρῶν λίθων καὶ
συγκλινούσας πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ θόλος, διαμέτρου 1,87-1,93 μ., εἶχε τοῖχον ἐκ
πλακωτῶν λίθων, σωζόμενον εἰς ὕψος 0,70 μ., καὶ περιεῖχεν ὀλίγα λείψανα
ἀνθρωπίνων ὀστέων, ἔξ ΥΕ III Γ: 1-2 ἀγγεῖα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. Ἀν-
θρώπινα ὀστᾶ εὐρέθησαν καὶ ἐντὸς τοῦ δρόμου. ΠΑΕ 1952, 171-173, 179-
181.

(3) Θολωτὸς τάφος κείμενος 50 μ. περίπου ΒΑ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀνωτέρω
τάφου καὶ ἀνατολικῶς τῆς ὁδοῦ πρὸς Λαμίαν. Ὁ δρόμος ἄρχεται ἀπὸ ΒΔ
καὶ ἔχει μῆκος 2 μ. καὶ πλάτος 1,07 μ. κατὰ τὸ ἔξω ἄκρον καὶ 0,90 μ. πρὸ
εἰσόδου, τὰς δὲ πλευρὰς καλυπτομένας διὰ τοίχων καὶ συγκλινούσας πρὸς
τὰ ἄνω. Ἡ θύρα εἶχε λίθινον κατώφλιον. Ἡ θόλος ἔχει διάμετρον 5,20 μ.
καὶ τὸ κέντρον ἀποκλίνει πρὸς Β ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου.
Ὁ τοῖχος τῆς θόλου ἔχει κατασκευασθῇ ἐκ πλακωτῶν λίθων καὶ σώζεται
εἰς ὕψος 1,20 - 2,50 μ. Ὁ τάφος εἶχε συληθῇ καὶ εἰς ῥωμαϊκοὺς χρόνους κα-
τεσκευάσθη ἐν αὐτῷ διὰ πλακῶν ὀρθογώνιος τάφος. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου
τῆς θόλου εὐρέθησαν ὀλίγα ἀνθρώπινα ὀστᾶ, λίθινα κομβία καὶ ἔξ ἀγγεῖα,
τρία τούτων ΥΕ III Γ, ἐν ὑπομυκηναϊκὸν καὶ δύο πρωτογεωμετρικά. Ἀκτέ-
ριστα ὀστᾶ εὐρέθησαν εἰς βόθρους κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς θόλου ὑπὸ
δὲ τὸ δάπεδον τοῦ νοτίου ἄκρου αὐτῆς ὑπῆρχον τρεῖς ἀβαθεῖς ΜΕ τάφοι.
ΠΑΕ 1953, 120-123.

(4) Θολωτὸς τάφος εὐρεθεῖς 30 μ. περίπου ἀνατολικῶς τοῦ τελευταίου
περιγραφέντος. Τοῦ τάφου τούτου διεσώθη τμήμα μόνον τοῦ ΝΔ τοίχου
τῆς θόλου, διατηρούμενον εἰς ὕψος 0,60 μ. Ἡ διάμετρος τῆς θόλου ἦτο
4,20 μ., τὸ ΒΑ ὅμως ἥμισυ τοῦ τοίχου αὐτῆς μετὰ τοῦ δρόμου, ὅστις προ-

φανῶς ἔκειτο ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, εἶχον παντελῶς ἐξαλειφθῆ. Κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς θόλου διὰ προχείρου τοίχου ἀπεχωρίζετο τάφος καλυπτόμενος διὰ πλακῶν, κάτωθεν τῶν ὁποίων εὐρέθησαν ὀδόντες κυνὸς καὶ «μυκηναϊκὰ» ὄστρακα, πρὸς τὸ δάπεδον δὲ τοῦ τάφου ὑπῆρχεν ἐφθαρμένος ἀνθρώπινος σκελετός. Εἰς ἄλλα σημεῖα ἐντὸς τῆς θόλου εὐρέθησαν τεμάχια ἀνθρωπίνων κρανίων, λίθινα κομβία, δύο ψῆφοι φαγεντιανῆς καὶ μία ὀρείας κρυστάλλου, πέντε ΥΕ III Γ πιθανῶς ἀγγεῖα, σιδηρᾷ αἰχμῇ δόρατος καὶ σιδηροῦν ἐγχειρίδιον μεταγενεστέρων, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀνασκάψαντος, χρόνων. ΠΑΕ 1953, 123 - 125. LMTS, 130-131.

XVIII. Βαρδάτες (57). — Κιβωτιόσχημος τάφος περιέχων πλείονας νεκρούς, δώδεκα ΥΕ III Β-Γ ἀγγεῖα καὶ χαλκὴν αἰχμὴν δόρατος. Π-Σ, 385, 424, 438.

XIX. Λιθοβούνι (61). — Θαλαμοειδὴς τάφος περιέχων πολλὰς ταφὰς καὶ μικρὰ ἀντικείμενα. Π-Σ, 385 VI. ΑΔ 1967 Χρον., 318-319.

XX. Ἅγιος Ἡλίας (62). — Οἱ δύο ἐπόμενοι ΥΕ II θολωτοὶ τάφοι τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ εἰς ΥΕ III Γ χρόνους.

(1) Ὁ τάφος εἰς τὴν θέσιν Σερεμέτι περιεῖχε ταφὰς ΥΕ II - III Γ χρόνων ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ὀστράκων 150 περίπου ἀγγείων ἐξ αὐτοῦ ἀνῆκεν εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον. ΑΔ 1964 Χρον., 296-297. Π-Σ, 385-386 VIII, 1.

(2) Ὁ τάφος Μαραθιά 2 περιεῖχε ταφὴν εἰς τὸν δρόμον συνοδευομένην ἀπὸ ΥΕ III Γ ἀγγεῖα, ἐν οἷς καὶ δύο κύλικας. ΑΔ 1964 Χρον., 298. Π-Σ, 386 VII, 3.

XXI. Ἄγναντη (64). — Τὸ ἐρευνηθὲν νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ἔχει περιγραφῇ συνοπτικῶς εἰς τὴν ἀρχικὴν ἀνακοίνωσιν χωρὶς νὰ μνημονεύεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐρευνηθέντων τάφων ἢ αἱ διαστάσεις καὶ τὰ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ ἐκάστου τούτων. Οἱ δρόμοι εἶχον ἐπικλινῇ πρὸς τὴν εἴσοδον δάπεδα, οἱ δὲ θάλαμοι ἦσαν κατὰ κανόνα μικρῶν διαστάσεων καὶ ἐλλειψοειδεῖς ἢ τραπεζόσχημοι τὴν κάτωψιν. Ὁ μεγαλύτερος τούτων εἶχε δρόμον μήκους 3,45 μ. καὶ θάλαμον διαστάσεων 2,20 × 1,88 μ. καὶ ὕψους 1,32 μ. Ἐκαστος θάλαμος περιεῖχε πλείονας νεκρούς εἰς μίαν δὲ περίπτωσιν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ θαλάμου εὐρέθησαν δέκα κρανία. ΑΔ 1970 Χρον., 235-236.

XXII. Δελφοὶ (69). — Ἐκ τῶν ΥΕ τάφων τῆς θέσεως (Π-Σ, 387-388 XIII) ὁ Desborough ταξινομεῖ, ἐκ τῆς κεραμικῆς, ὡς ΥΕ III Γ δύο τάφους,

τὸν ἀσύλητον, ἐκ τῶν πέντε θαλαμοειδῶν τάφων τῶν εὑρεθέντων δυτικῶς τοῦ τεμένους (Π-Σ, 387-388 XIII, 1), τὰ 51 ἐκ τῶν 52 ἀγγείων τοῦ ὁποίου θεωρεῖ YE III Γ τὸ δὲ ἕτερον YE III B, καὶ ἐν μέρει τὸν θαλαμοειδῆ τάφον τῆς Πυλαιίας, μεταξὺ Μουσείου καὶ Σταδίου (Π-Σ, 387-388 XIII, 2). LMTS, 124-125.

XXIII. Ἰ τ έ α (70). — Ἀβέβαιος ἀριθμὸς θαλαμοειδῶν τάφων, ἐνὸς μόνον ἐκ τῶν ὁποίων παρέχεται περιγραφή. Π-Σ, 388 XVI.

XXIV. Ἀ ν τ ί κ υ ρ α - Μ ε δ ε ὶ ν (72). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῆ :

(1) Τάφοι, ὀρθογώνιοι τὴν κάτωσιν μετὰ συγκλινόντων τοίχων καὶ στεγαζόμενοι διὰ πλακῶν, YE III Γ ἐνδεχομένως χρονολογίας, τοὺς ὁποίους ἀνέσκαψεν ὁ Σωτηριάδης τὸ ἔτος 1907. Π-Σ, 389 XVIII, 2. Μεδέον, 13-18.

(2) Θολωτὸς τάφος 239 κυκλωτερὴς τὴν κάτωσιν. Δρόμος μήκους 2,20 μ. καὶ πλάτους περίπου 1 μ. μετὰ 5 βαθμίδων καθόδου κατὰ τὴν εἰσόδον τῆς θόλου. Θόλος διαμέτρου 3 μ. κατασκευασθεῖσα ἐντὸς λάκκου βάθους 2 μ. Εἰς τὸ δάπεδον τῆς θόλου ὑπῆρχον δύο λάκκοι, ὁ εἰς τῶν ὁποίων περιεῖχε τὰ ὅστ' αὖ τριῶν νεκρῶν ἐν ἀταξίᾳ ὁ δὲ ἕτερος ταφὴν παιδίου ἐξηπλωμένου μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β καὶ συνοδευομένου ὑπὸ μικρῶν εὐρημάτων. Τὸ στρῶμα ταφῶν ἐπὶ τοῦ δαπέδου εἶχε ταραχθῆ κατὰ τὸν 8ον π.Χ. αἰῶνα. Μεδέον, 29-30, 45 εἰκ. 26-27.

(3) Θολωτὸς τάφος 264, ὀρθογώνιος τὴν κάτωσιν, ὡς οἱ ἀνασκαφέντες ὑπὸ τοῦ Σωτηριάδου ὑπ' ἀριθ. 1 ἀνωτέρω. Δρόμος βραχύς, μετὰ βαθμίδων, κείμενος κατὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ θαλάμου. Εἴσοδος κλειομένη διὰ πλακός. Τὸ περιεχόμενον εἶχε συληθῆ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Μεδέον, 31, 45.

(4) Κιβωτιόσχημοι τάφοι 29 καὶ 29 (δῖς), μετὰ κτιστῶν τοιχωμάτων, διαστάσεων $1,90 \times 4$ μ. καὶ $1,90 \times 3,45$ μ. ἀντιστοιχῶς, καλυπτόμενοι διὰ πλακῶν. Ἐκαστος τούτων περιεῖχε πλείονας νεκροὺς ἐν ἀταξίᾳ, YE III Α-Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Μεδέον, 21-23, 44-45 εἰκ. 21.

(5) Τάφος 19, τοῦ τύπου τῆς δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένης θήκης, διατηρούμενος εἰς κακὴν κατάστασιν, τῆς YE III Β-Γ φάσεως ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ χρονολογηθῇ ἀκριβῶς. Μεδέον, 19, 45.

(6) Πέντε ταφαὶ εἰς ἀπλοὺς λάκκους (ἀριθ. 114, 131, 134, 162, 223) καλυπτομένους διὰ πλακῶν. Ἐκαστος τάφος περιεῖχεν ἓνα νεκρὸν, ἐξηπλωμένον, μετὰ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, συνήθως ἀκτέριστον ἢ συνοδευόμενον ἀπὸ πενιχρά κοσμήματα ἢ ἐν ἀγγείων. Πάντες ἦσαν τοῦ τέλους τῆς YE III Γ περιόδου. Μεδέον, 45.

(7) Τινὲς ἐνδεχομένως τῶν παρομοίων τάφων πρὸς τοὺς τελευταίους, τῶν εὑρεθέντων εἰς τὴν θέσιν Κάστρο τοῦ Στενοῦ καὶ ἀνασκαφέντων ὑπὸ

χωρικῶν, ἀνεπαρκῶς δὲ γνωστῶν, ἀνήκουν εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. Π-Σ, 389 XVIII, 1.

XXV. Θ ἡ β α ι (76). — Εἰς τοὺς ΥΕ θαλαμοειδεῖς τάφους 12, 14-16, 19 καὶ 25 τοῦ νεκροταφείου τοῦ Κολωνακίου ἐξηκολούθουν νὰ θάπτουν νεκροὺς καὶ κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. Π-Σ, 391-396 XXVII, 6. ΑΔ 1917, 148-149, 150-168, 176-180, 187-194. LMTS, 121.

XXVI. Χ α λ κ ι ς (80). — Εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἐν μέρει ἀνήκουν : (1) Τινὲς ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Βρωμοῦσα - Τρύπα (Π-Σ, 399 XL), οἷτινες ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ΥΕ ΙΙΙ περιόδου (τάφοι VI, IX, XI) καὶ ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα. BSA 1952, 52, 53, 60-61, 73, 76, 80, 81, 82, 84-85, 86.

(2) Ὁ τάφος Α, ἐξ ὁμάδος 6 θαλαμοειδῶν τάφων εὐρεθέντων μεταξὺ τῶν χωρίων Μίστρου καὶ Μαυροπούλου, ἐξ οὗ προέρχονται δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα. AAA 1969, 30-31.

XXVII. Λ ε υ κ α ν τ ι (81). — Αἱ δώδεκα ταφαὶ ἐντὸς τοῦ οἰκισμοῦ, κατὰ τὴν δευτέραν ΥΕ ΙΙΙ Γ φάσιν κατοικήσεως τούτου, ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἀπλοῦς λάκκους ὑπὸ τὰ δάπεδα καὶ σχεδὸν πάντοτε ἐγγὺς τῶν τοίχων τῶν δωματίων, περιέχοντας σκελετοὺς νηπίων ἢ ἐνηλίκων εἰς συνεσταλμένην στάσιν, ἐνίοτε συνοδευομένους ὑπὸ κτερισμάτων, καὶ καλυπτομένους διὰ τεμαχίων μεγάλων χονδροειδῶν ἀγγείων. Εἰς μίαν περίπτωσιν ὅσπου νεκροῦ φαίνεται ὅτι εἶχε κοπῇ διὰ ξίφους, εἰς ἄλλην περίπτωσιν τάφος περιελάμβανεν ὅσπ᾽ νεκροῦ ταφέντα ἐκ δευτέρας φροντίδος καὶ συνοδευόμενα ἀπὸ κωνικὸν κύπελλον. Lefkandi, 14.

XXVIII. Ἑ λ ε υ σ ι ς (87). — Δύο ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, εἰς τὴν ἀρχικὴν ἑκθεσιν τῆς ἀνασκαφῆς, ἀναφέρεται ὅτι περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν (ΠΑΕ 1956, 57-68. BCH, 1957, 512. LMTS, 114) ἀλλ' ἐν τῇ τελικῇ δημοσιεύσει κατατάσσονται ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β. Γ. Μυλωνᾶς, Τὸ Δυτ. Νεκρ. τῆς Ἑλευσίνος, τεῦχος Β', 161-165, τάφοι Απ 13 - Απ 14.

XXIX. Β ε λ α ν ι δ ῆ ς α (90). — Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως περιεῖχον καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν, μαρτυροῦσαν ὅτι ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. Π-Σ, 403 L. EMF, 110. BSA 1971, 1-75 (σποράδην).

XXX. Ἀ θ ἡ ν α ι (91). — Οἱ ἐπόμενοι ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως ἀνήκουν, ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους.

(1) Δύο τάφοι, ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐχόντων τὰ τοιχώματα καλυπτόμενα δι' ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων, περιέχον ἀνὰ ἓν ἀγγεῖον προκεχωρημένων ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων. Ἀν. Ἀκρ., 37, 39, 95, 99. ΜΑΑ, 207-208, 221. Π-Σ, 404 LII, 1.

(2) Ἐκ τῶν τάφων τοῦ Νοτίου Νεκροταφείου, παρὰ τὴν πρὸς Φάληρον ὁδόν, ὁ θαλαμοειδὴς τάφος 13 ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Δημητρακοπούλου ἀριθ. 110 καὶ ὁ λακκοειδὴς τάφος 10 ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ 47 περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν μαρτυροῦσαν χρησιμοποίησιν τούτων κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον. Π-Α, 69-70, 90-92.

(3) Ἐκ τῶν τάφων τῆς Ἀγορᾶς (Π-Σ, 404-408 LII, 5, 12, 16, 17, 24) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον κατετάγησαν τελικῶς οἱ λακκοειδεῖς τάφοι VII καὶ XLI καὶ τὸ ἀνώτερον στῶμα ταφῶν εἰς τὸν θαλαμοειδῆ τάφον VII ὑπὸ τὸν ναὸν τοῦ Ἀρεως. Agora XIII, 110, 181, 183-190, 247. Agora XIV, 2-3.

(4) Ἐκ τῶν τάφων τοῦ Κεραμικοῦ ὁ λακκοειδὴς τάφος 2, ἐκ τοῦ εὐρεθέντος ἐν αὐτῷ ψευδοστόμου ἀμφορέως τοῦ κοσμουμένου διὰ παραστάσεως ὀκτάποδος (εἰκ. 2: 10), χρονολογεῖται εἰς τὴν μεταβατικὴν περίοδον ἀπὸ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων εἰς τοὺς ὑπομυκηναϊκοὺς. Kerameikos I, 12. Π-Α, 44.

XXXI. Σ π ά τ α (92).—Οἱ δύο θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. Π-Σ, 408-409 LIII, 1-2. EMF, 109-110.

XXXII. Β ρ α υ ρ ῶ ν (93).—Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως, οἱ περιέχοντες ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν, πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Π-Σ, 409-411 LVI. BSA 1974, 72. EMF, 108.

XXXIII. Π ε ρ α τ ῆ (94).—Τὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως, περιλαμβάνον 219 τάφους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 192 θαλαμοειδεῖς καὶ οἱ ὑπόλοιποι λακκοειδεῖς διαφόρων σχημάτων, ἔχει περιγραφῇ λεπτομερῶς ἐν Σ. Ἰακωβίδου, Περαιτή, τεύχη Α-Γ, Ἀθῆναι 1969-1970 (= Περαιτή) καὶ συνοπτικῶς ἐκ τῶν ἐτησίων ἀνακοινώσεων, ἐν Π-Σ, 411-415 LVII.

XXXIV. Ἀ γ ι ο ς Κ ο σ μ ᾶ ς (95).—Ἐξ τάφοι ἐκ τῆς θέσεως, οἱ τέσσαρες τῶν ὁποίων θῆκαι σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ οἱ ὑπόλοιποι δύο λάκκοι περιέχοντες πηλίνας σαρκοφάγους, ἔχουν γνωσθῇ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου. Aghios Kosmas, 60-62. Π-Σ, 415 LVIII, 1-2.

XXXV. Μ α ρ κ ὀ π ο υ λ ο ν (96).—Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῶν δύο νεκροταφείων εἰς τὰς θέσεις Κοπρέζα καὶ Λιγόρι περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κε-

ραμικὴν καὶ προφανῶς ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Π-Σ, 415-416 LX. EMF, 107.

XXXVI. Γ λ υ φ ἄ δ α (97). — Οἱ τάφοι τῆς θέσεως περιεῖχον YE III Γ κεραμικὴν ἀνεπαρκῶς γνωστὴν καὶ μερικοὶ τοῦλάχιστον ἐκ τούτων ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους. Π-Σ, 416-421 LXI. EMF, 105-106 (Alikí). LMTS, 112 (Voula).

XXXVII. Β ἄ ρ κ ι ζ α (98). — Ὅκτὼ τάφοι, δύο θαλαμοειδεῖς καὶ ἕξ λακκοειδεῖς, περιέχοντες, πλὴν τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων, YE III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα, μνημονεύονται ἀπὸ τὴν θέσιν. ΑΔ 1960 Χρον., 39-40.

XXXVIII. Μ υ κ ῆ ν α ι (105). — Αἱ ἐπόμεναι ταφαὶ ἐκ τῆς θέσεως χρονολογοῦνται εἰς YE III Γ χρόνους.

(1) Ταφὴ εἰς πηλίνην ἀσάμινθον, εὑρεθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, μετὰ τῆς Πύλης τῶν Λεόντων καὶ τῆς σιταποθήκης εἰς τὸ στρῶμα XI, καὶ συνοδευομένη ἀπὸ τέσσαρα YE III Γ ἄγγεῖα. BSA 1921-23, 33. The Aegean and the Near East, 130.

(2) Ταφὴ νηπίου, ὑπὸ τὴν πλάκα τῆς δευτέρας βαθμίδος κλίμακος εἰς τὴν περιοχὴν τῆς οἰκίας τοῦ Τσοῦντα, συνοδευομένη ἀπὸ ἓν ἄγγεῖον καὶ χαλκὰ ἀντικείμενα. ΠΑΕ 1971, 151-152.

(3) Κατάλοιπα ὀστέων νηπίων εἰς μικροὺς λάκκους καὶ εἰς κοιλώματα τοῦ βράχου, μὴ συνοδευόμενα ὑπὸ κτερισμάτων, εὑρεθέντα ὅμως ὑπὸ τὰ δάπεδα YE III Γ κτισμάτων κατὰ τὴν δυτικὴν κλιτὺν τῆς ἀκροπόλεως. ΠΑΕ 1974, 90.

(4) Σκελετὸς ἐνήλικος, φονευθέντος ἴσως ἐκ κατακρημνισθέντος τοίχου, εἰς τὸ δωμάτιον 2 τῆς οἰκίας τῶν τοιχογραφιῶν, νοτίως τῆς οἰκίας Τσοῦντα. ΠΑΕ 1971, 150.

(5) Δύο ταφαί, μία εἰς πίθον καὶ ἡ ἑτέρα εἰς λάκκον, εὑρεθεῖσαι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς οἰκίας τοῦ κυκλωπείου ἀναλήματος. BSA 1921-23, 406, 1954, 230 εἰκ. 1 ἀριθ. 1, σ. 269. EMF, 22. LMTS, 75.

(6) Οἱ 4 θαλαμοειδεῖς τάφοι 502, 515, 517, 532 περιεῖχον καὶ YE III Γ κεραμικὴν καὶ προφανῶς ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ch. Tombs, 7-10, 50-63, 67-74, 110-113. EMF, 22.

(7) Τέσσαρες θαλαμοειδεῖς τάφοι, εἰς τὴν θέσιν Γκορτσούλια περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ΒΑ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἑκατέρωθεν τῆς νοτίας χαράδρας τοῦ προφήτου Ἡλίου, περιέχοντες πενιχρὰ κτερίσματα ἀπὸ ἄγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1964, 68.

XXXIX. Μιδέα (107). — Ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου μαρτυρεῖ ὅτι οὗτος ἐχρησιμοποιήθη διὰ ταφάς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Royal Tombs, 66-67.

XL. Ἐπίδαυρος (108). — Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος (Π-Π, 456 XIV), ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ἓν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον (EMF, 52), πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθῃ καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. ΑΔ 1888, 155-158.

XLI. Ἀργος (109). — Οἱ ἐπόμενοι τάφοι τῆς θέσεως (Π-Π, 456-458 XV) ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφάς καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον.

(1) Δέκα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ νεκροταφείου τῆς Δειράδος, οἱ ὑπ' ἀριθμὸν ΙΙ, ΙΧ, ΧVI, ΧVII, ΧΧ, ΧΧII, ΧΧIX, ΧΧΧ, ΧΧΧI καὶ ΧΧΧIII, περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ πρέπει νὰ ἀνήκουν, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, καὶ εἰς τὴν περίοδον ταύτην. BCH 1953, 62, 87, 89. Deiras, 49-50, 53-54, 56, 60, 62, 93, 97-98, 101, 246-247.

(2) Εἷς λακκοειδὴς τάφος καλυπτόμενος διὰ πλακῶν εἶχε κατασκευασθῇ εἰς τὸν δρόμον τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου ΧVIII καὶ περιεῖχε σκελετὸν νεκροῦ συνοδευόμενον ἀπὸ ἓν ἀγγεῖον. Deiras, 89.

(3) Φρέαρ, διαμέτρου 1,35-1,40 μ. καὶ βάθους 7,35 μ., ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἡρακλέους ἀριθ. 51, εἰς τὸ οἰκόπεδον Ἀ. Ξενάκη νοτίως τῆς Ἀσπίδος, περιεῖχον 20 σκελετοὺς ἀνθρώπων, ὁστὰ ζῶων, ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα πλὴν ἄλλων ὀστράκων καὶ μικρά τινα εὐρήματα. ΑΔ 1971 Χρον., 198. Πρακτ. Α' Διεθν. Συνεδρ. Πελοπον. Σπουδ., τόμ. ΙΙ, 173-180.

XLII. Τίρυνς (110). — Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ προφήτου Ἡλίου (Π-Π, 458 XVI, 3) οἱ ἑξ (τάφοι V-VIII, XV-XVI) περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφάς τῆς περιόδου ταύτης ἂν καὶ πάντες εἶχον κατασκευασθῇ κατὰ τὰς προηγουμένας ΥΕ περιόδους. Tiryns VI, 36-59, 63-78, 124.

XLIII. Καζάρμα (111). — Ὁ ΥΕ Ι-ΙΙ θολωτὸς τάφος τῆς θέσεως, ἔχων δρόμον μήκους 5,60 μ. πλάτους 2,50 μ. καὶ θόλον διαμέτρου 7,20 μ. διατηρουμένην εἰς ὕψος 4 μ., περιεῖχε πλὴν τῶν τριῶν ΥΕ Ι-ΙΙ ταφῶν καὶ λείψανα θυσίων ἐπὶ τοῦ δαπέδου τῆς θόλου συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ σκύφον. AAA 1968, 236-238, 1969, 3-6. ΑΔ 1969 Χρον., 104-105.

XLIV. Ναύπλιον (112). — Ἐκ τῶν γνωστῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Π, 459-460 XVIII, 3) τινὲς πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφάς καὶ κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, ὥς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς κεραμικῆς. EMF, 46-47. LMTS, 80.

XLV. Ἀσίνη (113).— Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς νεκροπόλεως I, ἐπὶ τοῦ ὄρους Μπαρμπούνα, ἕξ τάφοι (1-2, 4 - 7), ἀν καὶ κατεσκευασμένοι κατὰ τὰς προηγουμένας περιόδους, περιεῖχον καὶ YE III Γ κεραμικὴν, ὡς χρησιμοποιοιθέντες προφανῶς διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Asine, 151-188, 359-421. Π-Π, 461 XXI, 3. EMF, 48-49. LMTS, 83.

XLVI. Παλαιόκαστρον (118). — Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως περιεῖχον YE III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα καὶ προφανῶς χρονικῶς, ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει, ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον ταύτην. Π-Π, 462-463 XXIII. EMF, 73-74. LMTS, 92. GAMS, 41 ἀριθ. 92. BSA 1970, 101-102, 115.

XLVII. Ἀσέα (120). — Τάφος σχηματιζόμενος δι' ὀρθίων πλακῶν καὶ περιέχων ἓνα YE III Γ ἀσκόν. Asea, 21. Π-Π, 463 XXV. BSA 1970, 115.

XLVIII. Μονεμβασία (126). — Εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνήκουν :

(1) Δύο ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος (Π-Π, 467 XLI), οἱ ὅποιοι παρέσχον YE III Γ ἀγγεῖα καὶ προφανῶς περιεῖχον YE III Γ ταφὰς. ΠΑΕ 1956, 207 - 209. ΑΔ 1968 Μελέται, 145-194.

(2) Θαλαμοειδὴς τάφος ἔχει ἀναφερθῇ ἐπίσης ἐκ τοῦ χωρίου Συκέα, μεταξὺ Μονεμβασίας καὶ Μολάων, περιέχων ταφὰς εἰς λάκκους, YE III Α-Γ κεραμικὴν καὶ χαλκοὺν ξίφος. ΑΔ 1973 Χρον., 294-295. JHS 1980 AR, 32.

XLIX. Ριζόμυλος - Νιχώρια (127). — Ἐκ τῶν YE τάφων τῆς θέσεως YE III Β-Γ κεραμικὴν περιεῖχον οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες τάφοι.

(1) Θολωτὸς τάφος Νικητοπούλου 6, κατασκευασθεὶς κατὰ τὴν YE III Β περίοδον καὶ χρησιμοποιοιθεὶς διὰ ταφὰς μέχρι τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. Ὁ δρόμος τοῦ τάφου ἦτο βραχύς, ἄγων ἀπὸ ΝΔ κατευθύνσεως πρὸς τὴν θόλον, καὶ περιεῖχε πρωτογεωμετρικὴν ταφὴν εἰς πίθον. Ἡ θόλος εἶχε διάμετρον 3 μ., τοῖχον πάχους 0,50 μ., σωζόμενον εἰς ὕψος 0,80-0,90 μ., καὶ μέρος τοῦ δαπέδου παρὰ τὴν εἴσοδον λιθόστρωτον. Ἐντὸς τῆς θόλου καὶ δεξιὰ τῆς εἰσόδου εὐρέθη ἐντὸς λάκκου εἷς σκελετὸς εἰς συνεσταλμένην στάσιν συνοδευόμενος ἀπὸ YE III Β καὶ YE III Γ-πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΕ 1973, 45-49.

(2) Τάφος ἀγνώστου τύπου καὶ λεπτομερειῶν, καταστραφεὶς κατὰ τὴν διαπλάτυνσιν τῆς ὁδοῦ πρὸς Πεταλίδιον τὸ ἔτος 1959, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦ τύπου τῶν θαλαμοειδῶν. Περιεῖχεν 8 YE III Β-Γ ἀγγεῖα, παραδοθέντα εἰς τὸ Μπενάκειον Μουσεῖον Καλαμῶν. ΑΕ 1973, 60-62.

(3) Θολωτὸς τάφος εἰς τὴν θέσιν Λακκοῦλες περιέχων ταφὰς καὶ καύσεις νεκρῶν τῶν YE III Γ καὶ τῶν πρωτογεωμετρικῶν χρόνων. Δρόμος βραχὺς ἀπὸ Δυσμῶν μὲ κτιστὰ τοιχώματα, πλάτους 0,73 μ. κατὰ τὸ ἔξω ἄκρον καὶ 0,84 μ. πρὸ τῆς εἰσόδου, καλυπτόμενος διὰ πλακῶν. Εἴσοδος ὕψους 0,96 μ. Θόλος ἀκανονίστου ἐλλειψοειδοῦς σχήματος, διαμέτρων 1,70 καὶ 1,90 μ. καὶ ὕψους 1,22 μ., μὲ δάπεδον λιθόστρωτον. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὑπῆρχον ἴχνη καύσεως νεκρῶν καὶ τέσσαρες ταφαί, αἱ τρεῖς τούτων συσσωρευμέναι παρὰ τοὺς τοίχους καὶ μία ἐκτάδην κειμένη, συνοδευόμεναι ἀπὸ YE III Γ-πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. AE 1973, 62-69.

(4) Καταστραφέντες τάφοι, ἀγνώστων τύπων, εἰς τὴν θέσιν Λακκοῦλες, ἐξ ὧν προέρχονται YE III Γ - πρωτογεωμετρικὰ ἀγγεῖα. AE 1973, 69-70, 72-73.

L. Τραγάνες (128). — Ὁ θολωτὸς τάφος I τῆς θέσεως (Π-Π, 470-471 LIV) περιεῖχε καὶ YE III Γ κεραμικὴν χρησιμοποιηθεὶς διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. MPC, 55, 73, 76, 78. EMF, 84-85. LMTS, 95.

LI. Ἐπάνω Ἐγγλιανὸς (130). — Ἐκ τῶν γνωστῶν YE τάφων τῆς θέσεως (Π-Π, 472-474 LIV) ὁ θαλαμοειδὴς τάφος K2 κατεσκευάσθη κατὰ τὸ τέλος τῆς YE III B περιόδου ἀλλ' ἐχρησιμοποιήθη καθ' ὅλην τὴν YE III Γ περίοδον. Ὁ δρόμος ἔκειτο ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ θαλάμου καὶ εἶχε μῆκος 4,30 μ., πλάτος ἐπὶ τοῦ δαπέδου κατὰ τὸ ἔξω ἄκρον 0,75 μ. πρὸ δὲ τῆς εἰσόδου 1,25 μ., δάπεδον κλῖνον πρὸς τὴν εἰσοδὸν καὶ τὰ τοιχώματα συγκλίνοντα πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ εἴσοδος εἶχε πλάτος 0,75 μ. κατὰ τὴν ἔξω ὀψιν καὶ 0,90 μ. κατὰ τὴν ἔσω εὐρέθη δὲ κεκλεισμένη διὰ ξηρολιθιδῆς. Τὸ ὑπέρθυρον καὶ ἡ ὀροφή τοῦ θαλάμου εἶχον καταπέσει. Ὁ θάλαμος ἦτο ὀρθογώνιος τὴν κάτωψιν, εἶχε διαστάσεις 4,50 - 4,60 μ. ἀπὸ Δ πρὸς Α καὶ 3,30-3,40 μ. ἀπὸ Β πρὸς Ν, περιεῖχε δὲ ταφὰς 13 περίπου νεκρῶν, 26 YE III B-Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. YE III Γ ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ τεμάχιον κρατήρος μὲ παράστασιν κυνηγίου ἐλάφου, εὐρέθησαν εἰς τὸν δρόμον. Palace of Nestor III, 224-237.

LII. Μάδενα (131). — Καταστραφεῖς θαλαμοειδὴς ἢ λακκοειδὴς τάφος ἀγνώστων λεπτομερειῶν περιέχων 4 YE III Γ ἀγγεῖα. AD 1965 Χρον., 207. AJA 1969, 156 ἀριθ. 76 E.

LIII. Ἀγίος Ἡλίας (132). — Πέντε θαλαμοειδεῖς τάφοι, δύο τῶν ὁποίων ἐρευνηθέντες παρέσχον πενιχρὰ κτερίσματα τῶν ἐσχάτων μυκηναϊκῶν χρόνων. Π-Π, 474 LVI.

LIV. Βολιμίδια (133). — Ὁ περιέχων τὸ ρυτὸν μὲ κεφαλὰς ἐλάφων θαλαμοειδὴς τάφος, ἐκ τῶν γνωστῶν τῆς θέσεως (Π-Π, 474-475 LVII), πιθανῶς ἐχρησιμοποιήθη καὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον. LMTS, 95.

LV. Διάσελλα (139). — Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος B, ἐκ τῶν γνωστῶν τῆς θέσεως (Π-Π, 479 LXIX), περιεῖχεν YE III B-Γ κεραμικὴν καὶ πρέπει νὰ ἐχρησιμοποιήθη διὰ ταφὰς καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. EMF, 70-71. LMTS, 92.

LVI. Ὀλυμπία (141). — Ὁκτὼ θαλαμοειδεῖς καὶ δύο λακκοειδεῖς YE III B-Γ τάφοι ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ νέου Μουσείου μνημονεύονται χωρὶς νὰ περιγράφωνται. ΑΔ 1965 Χρον., 209.

LVII. Πλάτανος (143). — Δύο θαλαμοειδεῖς τάφοι ἔχουν ἀναφερθῇ, χωρὶς νὰ περιγράφωνται, ἀπὸ τὴν θέσιν. ΑΔ 1964 Χρον., 177.

LVIII. Κλάδεος (144). — Ἐξ YE III A-Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι, περιέχοντες ταφὰς εἰς λάκκους ἀνοιγέοντας ἐντὸς τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου ἢ τοῦ δρόμου καὶ καλυπτομένους διὰ πλακῶν, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῆς θέσεως. ΑΔ 1964 Χρον., 177-178.

LIX. Χειμαδιό (145). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει γνωσθῇ θαλαμοειδής, καταστραφεὶς τάφος, ἐξ οὗ προέρχονται τρία YE III Γ ἀγγεῖα. ΑΔ 1973 Χρον., 197.

LX. Ἀγραπιδοχώρι (147). — Θαλαμοειδὴς τάφος ἔχων τὸν δρόμον ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς. Τὸ πλάτος τοῦ δρόμου ἦτο 1,30 - 1,40 μ. κατὰ τὸ ἀνασκαφὲν τμήμα μήκους 2 μ. πρὸ τῆς εἰσόδου. Ἡ εἴσοδος εἶχε βάθος 0,80 μ., πλάτος 0,80 μ. καὶ ὕψος 1,30 μ. καμπύλον δὲ τὸ ὑπέρθυρον καὶ ἐκλείετο διὰ ξηρολιθιάς. Ὁ θάλαμος ἦτο κυκλοτερής, ἔχων διάμετρον, ἀπὸ B πρὸς N, 3,80 μ. καὶ ἀπὸ A πρὸς Δ 4,25 μ. ἀρχικὸν δὲ ὕψος 2,30 μ. Τὰ τοιχώματα τοῦ θαλάμου καμπυλοῦνται πρὸς τὰ ἄνω ὥστε νὰ σχηματίζεται θολοειδὴς ὀροφή, ἣτις ὅμως εἶχε καταπέσει πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς. Ὁ τάφος περιεῖχεν YE III A-B ταφὰς καὶ YE III Γ καύσεις νεκρῶν συνοδευομένας ἀπὸ ἀγγεῖα. ΑΕ 1971 Χρον., 52-54. ΑΔ 1972 Χρον., 268.

LXI. Προστοβίτσα (148). — Ἐξ 100 μνημονευομένων τάφων τῆς θέσεως δι' ἓνα μόνον, συστηματικῶς ἐρευνηθέντα καὶ περιέχοντα YE III Γ καὶ ὑπομυκηναϊκὴν κεραμικὴν, ὑπάρχουν περισσότεραι πληροφορίες. Π-Π, 480 LXXII. ΠΑΕ 1928, 115.

LXII. Καγκάδι (149). — Ἀνεπαρκῶς γνωστοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι. Π-Π, 480 LXXIII. BCH 1955, 252. JHS 1954, 157, 1957 AR, 17. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102.

LXIII. Μάνεσι (150). — Νεκροταφεῖον θαλαμοειδῶν τάφων. Π-Π, 480 LXXIV. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

LXIV. Μιτόπολις (151). — Ἀνεπαρκῶς γνωστὸν νεκροταφεῖον. Π-Π, 480 LXXIV. ΑΔ 1961-62 Χρον., 129-130. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

LXV. Μικρὸς Μποντιάς (152). — Οἱ τρεῖς θαλαμοειδεῖς τάφοι εἰς τὴν θέσιν Λομποκά περιεῖχον ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον ταύτην. Π-Π, 480 LXXV. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105.

LXVI. Καταρράκτης (153). — Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος (Π-Π, 481 LXXVII, 2), ἐξ οὗ προέρχεται ἓν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον τοῦ Μουσείου Πατρῶν (AJA 1960, 5 ἀριθ. 2), πρέπει νὰ ἀνήκη, μερικῶς τοῦλάχιστον, εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. EMF, 65.

LXVII. Χαλανδρίτσα (154). — Οἱ καλλίτερον γνωστοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἀγίου Βασιλείου (Π-Π, 482 LXXIX, 1) καὶ πιθανῶς οἱ ἀνεπαρκῶς γνωστοὶ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Πωριοῦ (Π-Π, 106 ἀριθ. 168) ἀνήκουν κυρίως εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 100-101.

LXVIII. Γουρζούμις - Λεόντιον (155). — Οἱ ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῶν τριῶν νεκροταφείων τῆς θέσεως εἶναι ἀνεπαρκῶς γνωστοί. Π-Π, 482-483 LXXX. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102.

LXIX. Τσαπλαναίικα (157). — Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστοὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ, θαλαμοειδεῖς ἢ ὀρθογώνιοι διὰ ποταμίων λίθων σχηματιζόμενοι, τάφοι. Π-Π, 483 LXXXII. EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 109.

LXX. Καλλιθέα (158). — Οἱ δέκα πέντε ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ἀνασκαφέντες θαλαμοειδεῖς τάφοι εἶναι μικρῶν κατὰ κανόνα διαστάσεων. Τὸ μέγιστον ἀναφερόμενον μῆκος δρόμου εἶναι 4,80 μ. οἱ δὲ θάλαμοι εἶναι ὀρθογώνιοι, διαστάσεων συνήθως $1,29 \times 2,70$ μ., καὶ περιεῖχον ταφὰς ἀκαύτων νεκρῶν καὶ μίαν καῦσιν (Ἔργον 1980, 30), περισσότερα τῶν 222 ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ἀγγεῖα

καὶ μικρὰ εὐρήματα (Ἔργον 1976, 106). Π-Π, 483 LXXXIII. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102. Ἔργον 1976, 105-107, 1977, 96-98, 1978, 42-43, 1980, 29-30. ΠΑΕ 1976, 196-199, 1978, 122-124.

LXXI. Δερεβένι (159). — Ἐκ τῶν δύο θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Π, 484 LXXXIV) ὁ περιέχων χαλκὴν βιολόσχημον πόρπην ἐχρησιμοποιήθη ἴσως κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον. LMTS, 56, 86.

LXXII. Ἐγλυκὰς (161). — Οἱ 13 θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως παρέσχον YE III A/B-Γ κεραμικὴν καὶ προφανῶς πολλοὶ τούτων ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους. Π-Π, 484 LXXXV. EMF, 63-64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 104-105.

LXXIII. Πάτραι (162). — Μερικοὶ τοῦλάχιστον, ἐκ τῶν ἑνδεκα περίπου γνωστῶν θαλαμοειδῶν τάφων ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Πατρῶν, παρέσχον YE III Γ κεραμικὴν καὶ πρέπει νὰ ἀνήκουν, ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἰς τὴν περίοδον ταύτην. Π-Π, 484 LXXXVI. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 97 (Agrapida). BCH 1961, 682. ΑΔ 1967 Χρον., 214.

LXXIV. Αἶγιον (163). — Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως οἱ τάφοι 5α καὶ 7, ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ τελευταίου τῶν ὁποίων συνελέγησαν YE III B-Γ ὄστρακα, πιθανῶς ἀνήκουν εἰς YE III Γ χρόνους μερικῶς. ΑΔ 1971 Χρον., 181. A.I. Papadopoulos, Excav. at Aigion 1970, Göteborg 1976, 21-22, 39, 42, 45, 46. Th. I. Papadopoulos, Mycenaean Achaea, Göteborg 1979, 34-35.

LXXV. Διακάτα (166). — Οἱ δύο YE III Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως δύνανται συνοπτικῶς νὰ περιγραφοῦν ὡς ἑπεται.

(1) Ὁ πρῶτος τῶν δύο τάφων ἔσωζε μικρὸν μόνον τμήμα τοῦ δρόμου μήκους 1 μ., πρὸ τῆς εἰσόδου, ἔχον δάπεδον κλῖνον πρὸς τὴν εἴσοδον μετὰ 2-3 βαθμίδων καὶ τοιχώματα συγκλίνοντα πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ εἴσοδος ἐκλείετο διὰ ξηρολιθιᾶς ἀλλ' αἱ διαστάσεις αὐτῆς δὲν ἀναφέρονται. Ὁ θάλαμος, διατάσεων 5×4,70 μ. καὶ ὕψους κατὰ τὸ μέσον 1,90 μ., εἶχε πληρωθῇ χώματος, περιέχοντος ὀστᾶ ζώων, εἰς ὕψος πλεον τοῦ μέτρου. Εἰς τὸ δάπεδον ὁμῶς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν 10 ἐπιμήκεις λάκκοι, τεταγμένοι εἰς δύο σειρὰς ἐκατέρωθεν κεντρικοῦ διαδρόμου κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου, ἕκαστος τῶν ὁποίων περιεῖχε πλείονας ταφάς, εἰς διαδοχικὰ στρώματα, συνοδευόμενας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα.

(2) Ὁ δεῦτερος τάφος εἶχε δρόμον, μήκους 2,84 μ. καὶ πλάτους ἐν ἀρχῇ 0,53 πρὸ δὲ τῆς εἰσόδου 0,75 μ., μὲ τοιχώματα συγκλίνοντα πρὸς τὰ ἄνω

καὶ δάπεδον κλῖνον πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ εἴσοδος εἶχεν ὕψος 1,05 μ. καὶ βαθμίδα ἔσωθεν αὐτῆς. Ὁ θάλαμος, διαστάσεων $2,65 \times 2,10$ μ. καὶ ὕψους 1,25 μ., περιεῖχεν ἐν τῷ δαπέδῳ δύο λάκκους ταφῶν. ΠΑΕ 1912, 110-118. ΑΔ 1915 Παράρτ., 59-60, 1919, 92-122.

LXXVI. Μαζαρακάτα (167).—Ἐκ τῆς τοποθεσίας Λιβαθῶ ἔχουν ἀναφερθῇ εἰς κατεστραμμένους θολωτὸς καὶ πλεον τῶν 17 θαλαμοειδεῖς τάφοι δυνάμενοι νὰ περιγραφοῦν συνοπτικῶς ὡς κάτωθι.

(1) Ὁ θολωτὸς τάφος εὐρέθη ὑπὸ τοῦ Καββαδίου κατεστραμμένους καὶ δὲν περιεγράφη ἀλλ' ἀπλῶς μνημονεύεται ὑπ' αὐτοῦ. CRAI 1909, 382-384. Προϊστ. Ἀρχαιολ., 355.

(2) Ἀβέβαιος ἀριθμὸς ΥΕ III Γ θαλαμοειδῶν τάφων ἀνεσκάφη τὰ ἔτη 1810-1814 ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῶν Ἰονίων νήσων Ch.-Ph. De Bosset, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει περιγραφή, τὸ περιεχόμενον μόνον τούτων διασώζεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Neuchâtel τῆς Ἑλβετίας. RA 1900 (II), 128-147.

(3) Δέκα ἕξ θαλαμοειδεῖς τάφοι ἀνεσκάφησαν ὑπὸ τοῦ Καββαδίου καὶ περιγράφονται συνοπτικῶς ὑπ' αὐτοῦ. Πάντες εἶχον μακροὺς σχετικῶς δρόμους μὲ συγκλίνοντα ἄνω τοιχώματα καὶ δάπεδον κλῖνον πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ θαλάμου. Αἱ εἵσοδοι ἦσαν μικροτέρων τοῦ δρόμου διαστάσεων, ἀκανονίστου ἐνίοτε σχήματος καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐκλείοντο διὰ ξηρολιθιάς. Οἱ θάλαμοι ἦσαν ὀρθογώνιοι ἢ κυκλωτερεῖς, ποικίλου μεγέθους, καὶ διαστάσεων μὴ μνημονευομένων. Ἐντὸς τῶν δαπέδων τῶν θαλάμων εἶχον ἀνοιγῇ ὀρθογώνιοι ἐπιμήκεις λάκκοι, ἐν συνόλῳ 83 τὸν ἀριθμὸν, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶχον ἀποτεθῇ οἱ νεκροί, συνήθως ἐπὶ τοῦ πλευροῦ, τῆς ῥάχεως ἢ πρηνεῖς, εἰς στάσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συνεσταλμένην, συνοδευόμενοι ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ ἀντικείμενα ὡς κτερίσματα. Οἱ τάφοι εἶχον χρησιμοποιοθῇ δι' ἐπανειλημμένας ταφάς. CRAI 1909, 382-391. Προϊστ. Ἀρχαιολ., 355-371.

(4) Εἰς θαλαμοειδῆς τάφος ἐρευνηθεῖς ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου εἶχε μακρὸν δρόμον ἀνασκαφέντα ὅμως μόνον ἐπὶ 1,50 μ. τοῦ μήκους του πρὸ τῆς εἵσοδου, ὅπου ἐσχημάτιζε δύο βαθμίδας. Ἡ θύρα ἐκλείετο δι' ὀρθίων πλακῶν, ὁ δὲ θάλαμος περιεῖχεν ὅσα ἐν ἀταξία καὶ τρεῖς τοὐλάχιστον ἀδιαταράκτους νεκροὺς, ἐκτάδην κειμένους, συνοδευομένους δὲ ἀπὸ 13-14 ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1951, 184-185.

LXXVII. Λακκίθρα (168).—Οἱ τέσσαρες γνωστοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως σχεδὸν ἑσπεροῦντο δρόμου, ὡς ἐκ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, καὶ μόνον μικρὰ τμήματα δρόμων, μήκους 0,75 μ., ἔσώζοντο εἰς τοὺς τρεῖς ἐκ τούτων. Αἱ εἵσοδοι καὶ αἱ ὀροφαὶ εἶχον καταπέσει. Οἱ

θάλαμοι εἰς τοὺς τάφους Α καὶ Β ἦσαν σχεδὸν τετράγωνοι, διαστάσεων 5×5 μ., τὸ δὲ ὕψος αὐτῶν ὑπολογιζόμενον εἰς τὴν ΒΑ γωνίαν ἑκατέρου τάφου, ὅπου σώζεται μέρος τῆς ὀροφῆς, ἦτο 1,80-1,90 μ. Εἰς τὸ δάπεδον τῶν δύο τούτων τάφων ὑπῆρχε κεντρικὸς διάδρομος κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου καὶ παρ' ἐκάστην πλευρὰν τοῦ διαδρόμου ἑκατέρου τάφου εἶχον ἀνοιγῇ ἀνὰ 5 ὀρθογώνιοι λάκκοι ταφῶν.

Ὁ τάφος Γ εἶχε θάλαμον σχήματος ἀκανονίστου ἐλλείψεως, ἡ μακρὰ διάμετρος τῆς ὁποίας κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου ἦτο 1,75 μ. Ἐν αὐτῷ εὐρέθη ὀρθογώνιος λίθος τεθραυσμένος εἰς δύο. Ὁ τάφος Δ ἦτο ἀκανονίστου τριφυλλοσχήμου κατόψεως καὶ εἶχεν ὕψος εἰς τὴν ΒΔ γωνίαν, ὅπου ἐσώζετο ἡ ὀροφή, 2 μ. Ἐντὸς τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου εἶχον ἀνοιγῇ 11 λάκκοι, εἰς δὲ λάκκος εἶχε λαξευθῇ εἰς τὸ δάπεδον τοῦ δρόμου πρὸ τῆς εἰσόδου. Πάντες οἱ τάφοι περιεῖχον ὅστ' ἂν ἀταξία καὶ ἀδιαταράκτους σκελετοὺς, ἐκτάδην παρ' ἀλλήλους κείμενους εἰς ὑπτίαν στάσιν συνοδευομένους δὲ ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα, καὶ ὅστ' ἂν ζῶν καὶ θαλάσσια ὅστρεα, σποράδην κείμενα) ἐκ προσφορῶν πρὸς τοὺς νεκροὺς. Εἰς τὸν τάφον Α παρατηρήθησαν καὶ ἴχνη πυρᾶς. ΑΕ 1932, 17-30.

LXXVIII. Μεταξάτα (169). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ οἱ ἐπόμενοι ἐξ (Α-ΣΤ) θαλαμοειδεῖς τάφοι.

(1) Ὁ τάφος Α εἶχε δρόμον ἀπὸ Ν, μήκους μὴ ἀναφερομένου, τοιχώματα τοῦ δρόμου συγκλίνοντα πρὸς τὰ ἄνω καὶ δύο βαθμίδας ἐν ἀρχῇ τοῦ δαπέδου τοῦ δρόμου. Εἰς τὴν θέσιν τῆς εἰσόδου τοῦ θαλάμου διετηρήθησαν ὀλίγοι λίθοι καὶ πλάξ, διαστάσεων, $1,30 \times 0,75$ μ., κεκινημένη ἐκ τῆς ἀρχικῆς τῆς θέσεως, ἥτις ἔκλειε τὴν εἰσοδὸν τοῦ θαλάμου. Ὁ θάλαμος ἦτο ὀρθογωνίου σχήματος, διαστάσεων κατὰ τὸ παρατιθέμενον διάγραμμα $4,40 \times 5$ μ. (ΑΕ 1933, 75 εἰκ. 13) καὶ ὕψους ὑπὲρ τὰ 2 μ. Ἡ ὀροφή τοῦ θαλάμου διετηρεῖτο ἀλλ' εἶχεν ἀνοιγῇ ὅπῃ κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν αὐτῆς. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ θαλάμου ὑπῆρχον 9 λάκκοι ταφῶν, ἑκατέρωθεν κεντρικοῦ διαδρόμου κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου, οἱ 5 τούτων κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τοῦ διαδρόμου πλευρὰν καὶ οἱ 4 κατὰ τὴν δυτικὴν. Εἰς λάκκος εὐρέθῃ τελείως κενὸς οἱ δὲ λοιποὶ περιεῖχον ἀπὸ 1 ἕως 5 ταφὰς ἑκαστος, ΥΕ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. Ἄνωθεν τῶν λάκκων, ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου, ὑπῆρχε παχεῖα μεταγενεστέρα ἐπίχωσις. ΑΕ 1933, 73-74, 79-80.

(2) Ὁ τάφος Β εἶχε βραχύτατον δρόμον ἀπὸ ΝΑ κατευθύνσεως, τὸ μήκος τοῦ ὁποίου δὲν ἀναφέρεται, μετὰ δύο βαθμίδων ἐν ἀρχῇ. Ἡ εἰσοδὸς τοῦ θαλάμου ἐκλείετο διὰ ξηρολιθιδᾶς. Ὁ θάλαμος εἶχε κυκλικὸν τὴν κάτωψιν σχῆμα, διαμέτρου κατὰ τὸ παρεχόμενον σχῆμα, 3,60 μ. (ΑΕ 1933, 77 εἰκ. 17), δάπεδον 0,50 μ. βαθύτερον τοῦ κατωφλίου τῆς εἰσόδου καὶ τοιχώ-

ματα συγκλίνοντα θολοειδῶς μέχρις τοῦ ὕψους 2,60 μ., τῆς κορυφῆς τῆς θόλου συμπληρουμένης περαιτέρω διὰ κτιστοῦ θόλου ἐκ λίθων εὐρεθέντων ἐντὸς τοῦ θαλάμου. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν 10 λάκκοι ταφῶν, ὁ εἰς τῶν ὁποίων εἶχεν ἀνοιγῇ ἐντὸς κόγχης εἰς τὸ τοίχωμα τοῦ θαλάμου, περιέχοντες ἀνθρώπινα ὅστ᾽ ἐν ἀταξίᾳ, ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν ὅστ᾽ ἑξῶν μὲ ἴχνη πυρᾶς, ὀλίγα μυκηναϊκὰ ὄστρακα καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. ΑΕ 1933, 76, 80-81.

(3) Ὁ τάφος Γ, κείμενος περὶ τὰ 20 μ. ἀνατολικῶς τοῦ τελευταίου, εἶχε βραχὺν δρόμον, μετὰ τριῶν βαθμίδων ἐν ἀρχῇ, ἀπὸ ΝΔ κατευθύνσεως. Ἡ εἴσοδος ἔφερεν εὐρυτάτην ἀναθύρωσιν. Ὁ θάλαμος ἦτο κυκλοτερὴς τὴν κάτωσιν, διαμέτρου 3,50 μ. (ΑΕ 1933, 78 εἰκ. 19), μετὰ δύο κογχῶν ἔναντι τῆς εἰσόδου καὶ τοιχωμάτων συγκλινόντων πρὸς τὰ ἄνω καὶ συμπληρουμένων διὰ κτιστοῦ θόλου κατὰ τὴν κορυφήν, οἱ λίθοι τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου εἶχον ἀνοιγῇ ὀκτὼ λάκκοι ταφῶν, οἱ δύο τῶν ὁποίων ἐντὸς κογχῶν, ἑνατος δὲ λάκκος εἶχε λαξευθῇ εἰς τὸ δάπεδον τοῦ δρόμου πρὸ τῆς εἰσόδου καὶ παρὰ τὸ ΝΑ τοίχωμα τοῦ δρόμου. Ἐκ τῶν λάκκων καὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου συνελέγη ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΕ 1933, 76-77, 81-82.

(4) Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι Δ καὶ Ε ἀνεσκάφησαν τὸ ἔτος 1960 ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου ἀλλὰ δὲν ἐδημοσιεύθησαν καὶ δὲν εἶναι γνωσταὶ πληροφορίες διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. ΑΑΑ 1974, 188.

(5) Ὁ τάφος ΣΤ, ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ λόφου, εἶχε δρόμον ἀπὸ Β, μήκους 9,70 μ., κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τούτου ὑπῆρχον λαξεύματα διὰ τὴν ὑποδοχὴν στηλῶν, ὅπως πιστεύει ὁ ἀνασκάψας, μία τῶν ὁποίων εὐρέθη πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ θαλάμου. Ἡ εἴσοδος εἶχεν ὕψος 0,92 μ. ὁ δὲ θάλαμος ἦτο ἐλλειψοειδοῦς κατόψεως διαστάσεων $4,95 \times 3,90$ μ. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ θαλάμου ὑπῆρχον 8 λάκκοι ταφῶν, ἀνὰ τέσσαρες παρ' ἐκάστην πλευρὰν κεντρικοῦ διαδρόμου, περιέχοντες τεταραγμένας ταφάς, 80 περίπου ΥΕ ΙΙΙ Γ ἄγγεια καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΑΑ 1974, 188-189.

LXXIX. Σ κ ἄ λ α (170). — Ἀνεπαρκῶς γνωστὸς ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδὴς τάφος. JHS 1961 AR, 16.

LXXX. Θ ἄ σ ο ς (174). — Τὰ ἐπόμενα νεκροταφεῖα κτιστῶν ὀρθογωνίων τάφων, τῆς ὑστερας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς πρωίμου τοῦ σιδήρου, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, ἢ χρονολόγησις τῶν ὁποίων, στηριζομένη ἐπὶ τοπικῆς καὶ εἰσηγμένης ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ καὶ ὑπομυκηναϊκῆς κεραμικῆς, δὲν εἶναι πλήρως καθωρισμένη.

(1) Τὸ νεκροταφεῖον εἰς τὴν θέσιν Κεντριὰ περιεῖχε 4 συστάδας τάφων, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιελάμβανε δύο ἢ περισσοτέρους κτιστοὺς τάφους καὶ εἰς μίαν περίπτωσιν δύο ταφικοὺς πίθους. Οἱ τάφοι ἦσαν κιβωτιόσχημοι ὀρθογώνιοι τὴν κάτοψιν μὲ κτιστὰ τοιχώματα καὶ καλυπτόμενοι ἄνω διὰ πλακῶν ἢ στρώματος λίθων. Ἐκαστος τάφος περιεῖχε πλείονας παραλλήλους ἢ ἐπαλλήλους ταφὰς συνοδευομένας ἀπὸ τοπικὴν κεραμικὴν καὶ χαλκᾶ μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα. Ὅρθιαι πλάκες περιλαμβανόμεναι εἰς τὰ τοιχώματα τῶν τάφων ἔχουν ἐρμηνευθῆ ὡς πιθαναὶ ἐπιτάφιοι στήλαι, προέχουσαι ἀρχικῶς τῶν τάφων, οἵτινες ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατασκευῆς τῶν ἀπετέλουν, κατὰ τὴν ἀνασκάψασαν, ὑπέργεια μνημεῖα. Οἱ νεκροὶ ἀπετίθεντο ἐντὸς τῶν τάφων ἐκτάδην, μετὰ τῶν κοσμημάτων ἢ ὅπλων αὐτῶν, τὰ δὲ κεραμικὰ κτερίσματα συνεκεντροῦντο κατὰ συστάδας εἰς τὰς γωνίας τοῦ τάφου. ΑΕ 1970 Χρον., 16-18. ΑΔ 1972 Χρον., 521-522.

(2) Τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Λαρνάκι εἶχον ἀνασκαφῇ μέχρι τοῦ ἔτους 1972 τέσσαρες συστάδες τάφων, περιλαμβάνουσαι ἀπὸ ἓνα ἕως πέντε τάφους ἐκάστη, παρεμφερεῖς τὴν κατασκευὴν πρὸς τοὺς περιγραφέντας τάφους τοῦ νεκροταφείου τῶν Κεντριῶν, εἰς τινὰς περιπτώσεις ὅμως τοῦ νεκροταφείου τούτου παρατηρήθη ὅτι οἱ τοῖχοι ἐνίων τάφων συγκλίνουν κατὰ τὸν ἐκφορικὸν τρόπον καὶ εἰκάζεται ὅτι ἄνω ἐκαλύπτοντο διὰ πλακῶν. Ἄλλοι πάλιν τάφοι, ὡς καὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῶν Κεντριῶν, ἐκαλύπτοντο διὰ σωρῶν λίθων καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις (τάφοι Λ3Γ, Λ3Δ) ὑπῆρχον καὶ προθάλαμοι. Οἱ τάφοι θεωροῦνται ὑπὸ τῆς ἀνασκαψάσης ὑπέργεια μνημεῖα, περιεῖχον δὲ ἀλλεπαλλήλους ταφὰς συνοδευομένας ἀπὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ ὅπλα καὶ κοσμήματα καὶ ἀπὸ χειροποίητον κυρίως, σπανίως ἀπὸ τροχήλατον, κεραμικὴν τοπικῆς παραγωγῆς. Ἀμφότερα τὰ νεκροταφεῖα περιελάμβανον ταφὰς τῆς ὑστέρας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς πρωΐμου τοῦ σιδήρου καὶ μερικῶς τοὐλάχιστον ἀνήκουν καὶ εἰς τὰς ἐπομένας περιόδους ὥστε θὰ γίνῃ μνεῖα τούτων καὶ πάλιν κατωτέρω. ΑΔ 1971 Χρον., 414-415, 1973 Χρον., 447.

(3) Τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Τσιγανάδικα ἀνεσκάφησαν 7 μεμονωμένοι ὀρθογώνιοι τάφοι καὶ 4 συστάδες ὀρθογώνιων, ἀψιδωτῶν ἢ κυκλικῶν τὴν κάτοψιν τάφων, μὲ συγκλινούσας πρὸς τὰ ἄνω μακρὰς πλευρὰς, περιέχοντες πλείονας ταφὰς, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1972 Χρον., 522.

(4) Τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Βρυσοῦδες ἀνεσκάφη μὴ συστάς τὸ ἔτος 1970 ἐκ 4 κτιστῶν τάφων περιεχόντων πλείονας νεκροὺς, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΑΔ 1972 Χρον., 522-524.

LXXXI. Κολοφών (180). — Ὁ θολωτὸς τάφος τῆς θέσεως ἔχει εἴσοδον ἀπὸ BA, πλάτους 1,50 μ., βάθους 1,90 μ. καὶ σωζομένου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνασκαφῆς ὕψους 1,70 μ. Ἡ θόλος εἶχε διάμετρον 3,87 μ. καὶ τὸν τοῖχον ἐξ ἀργῶν λίθων, σωζόμενον εἰς ὕψος 1,70 μ. κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνασκαφῆς, περιεῖχε δὲ YE III B-Γ πιθανῶς καὶ γεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ καύσεις νεκρῶν. BCH 1922, 550. AA 1922, 339. AJA 1923, 68. JHS, 1924, 256. Anat. Stud. 1968, 188, 1969, 74. Hesperia 1944, 91-171, 1974, 264-266.

LXXXII. Σαλαμίς (181). — Ἐκ τῶν 9 ὑπὸ τοῦ Δαβάρου ἐρευνηθέντων τάφων (A-Θ), ἑπτὰ (A, Γ-E, Z-Θ) ἦσαν θαλαμοειδεῖς τοῦ γνωστοῦ τύπου, ποικίλων διαστάσεων, εἰς (τάφος ΣΤ) ἦτο λακκοειδὴς καὶ ὁ τάφος Β ἦτο κόγχη εἰς τὸν δρόμον τοῦ τάφου Γ. Ἐκαστος τάφος περιεῖχε συνήθως περισσοτέρας ταφὰς συνοδευόμενας ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφὲς ποῖοι τῶν τάφων τούτων πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ. AD 1965 Χρον., 125-127.

LXXXIII. Δήλος (184). — Οἱ τάφοι τῶν Ὑπερβορείων Παρθένων ἐν τῷ ἱερῷ ἔχουν χρονολογηθῆ ἐν μέρει εἰς τὴν YE III περίοδον ἀλλ' ἀκριβέστερος χρονολογικὸς καθορισμὸς αὐτῶν ἐντὸς τῆς περιόδου εἶναι δυσχερής.

(1) Ἐκ τούτων ἡ θήκη τῆς Ὠπιοῦ καὶ Ἀργῆς (Ἡροδ. IV, 35) ἀπετελεῖτο ἐκ δύο ὀρθογωνίων χώρων, συναντωμένων κατ' ὀρθὴν γωνίαν, ὁ δυτικώτερος τῶν ὁποίων διαστάσεων $3 \times 1,40$ μ. ἐχρησίμευεν ἴσως ὡς ταφικὸς θάλαμος, ὁ δὲ ἕτερος, μήκους 1,20 μ. ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ πλάτους 0,97 μ., ὡς δρόμος. Δύο ὀρθογώνιοι πυραμιδοειδεῖς λίθοι κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ δευτέρου χώρου ἐχρησίμευον ἴσως ὡς παραστάδες. Ἐν τῷ θαλάμῳ εὐρέθησαν πολυάριθμα τεμάχια ὀστέων καὶ 5 ἀγγεῖα χρονολογούμενα ἀπὸ ME μέχρις YE III χρόνων. Délos Primitive, 93-94.

(2) Τοῦ σήματος τῆς Ὑπερόχης καὶ Λαοδίκης ἐλάχιστα ἵχνη σώζονται ἐκ τῆς ἰσοπεδώσεως τοῦ βράχου, ἐν τούτοις ἡ ταύτισις του φαίνεται πιθανή. BCH 1924, 247 - 248. Délos Primitive, 94-96.

LXXXIV. Μίλητος (185). — Τὸ νεκροταφεῖον τῶν YE III B-Γ θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου, δὲν ἔχει γνωσθῇ ἐπαρκῶς. Abhandl. der könig. Preuss. Akad. 1908, Anhang I, 9. KMK, 15-16. Milet I(8), 73, 113. AIRRS 1950 (Op. Arch. 6), 201-203. MPL, 23. LMTS, 163.

LXXXV. Ἰασός (186). — Δύο ταφαὶ εἰς ἐλλειψοειδεῖς πηλίνας σαρκοφάγους ἐκ διαμέσου στρώματος μεταξὺ YE III ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων

καὶ πρωτογεωμετρικῶν ταφῶν εἶναι ἀμφίβολον ἂν πρέπει νὰ μνημονευθοῦν ἐνταῦθα ἢ εἰς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον. AJA 1973, 184.

LXXXVI. Πάρος (189). — Ταφὴ μυκηναϊκῶν χρόνων, ἄνευ ἄλλης χρονολογικῆς ἐνδείξεως, ἀναφέρεται ὅτι ἠρευνήθη ἐντὸς μικροῦ σπηλαίου ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Κουκουναριῶν. Ὁ νεκρὸς ἔκειτο εἰς συνεσταλμένην στάσιν μὲ τὰς χεῖρας κατὰ μῆκος τοῦ κορμοῦ. *Εργον 1976, 146. ΠΑΕ 1977, 363-377, 1978, 195-210.

LXXXVII. Νάξος (190). — Οἱ ἐπόμενοι ΥΕ III Γ τάφοι ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν νεκροταφείων εἰς τὰς θέσεις Καμίνι, Ἀπλώματα καὶ Λυγαρίδια.

(1) Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος Α τοῦ Καμινίου ἔχει δρόμον ἀπὸ ΒΔ κατευθύνσεως, μήκους 2,50 μ. καὶ πλάτους 1,10 μ. Ἡ εἵσοδος εἶχε ὕψος 1,05 μ. καὶ ἐκλείετο διὰ τοίχου. Ὁ θάλαμος ἦτο ἀκανονίστου ἐλλειψοειδοῦς σχήματος μὲ μεγίστην διάμετρον, κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ δρόμου, 3,65 μ. Τὸ δάπεδον τοῦ θαλάμου ἦτο 0,70 μ. χαμηλότερον τοῦ δρόμου καὶ προσιτὸν διὰ δύο βαθμίδων. Τὸ ὕψος τοῦ θαλάμου ὑπολογίζεται 1,60 μ. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν δύο στρώματα ταφῶν, τὸ ἀνώτερον δὲ τούτων εἶχε γίνει μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς ὀροφῆς ἐντὸς ἀνοιγέντος λάκκου. Ἀνωθεν τοῦ κατωτέρου στρώματος ταφῶν εὐρέθησαν ἵχνη πυρᾶς καθαρμοῦ. Τὸ κατώτερον στρώμα ἀπετελεῖτο ἐκ μιᾶς ἢ δύο ἴσως ταφῶν. Συνολικῶς τὰς ταφὰς συνώδευον 38 ΥΕ III Γ ἄγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ λίθου. ΠΑΕ 1960, 330-332.

(2) Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος Β τοῦ Καμινίου εἶχε δρόμον ἀπὸ Δ, μήκους 3,75 μ. καὶ πλάτους πρὸ τῆς εἵσοδος 1,16 μ. Τὰ τοιχώματα τοῦ δρόμου ἐσώζοντο εἰς ὕψος 0,95 μ. καὶ συνέκλινον πρὸς τὰ ἄνω. Εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ δρόμου ὑπῆρχε τοιχάριον μήκους 1,52 μ. πρὸ δὲ τῆς εἵσοδος ὁ δρόμος εἶχε πληρωθῇ εἰς ὕψος 1,40 μ. διὰ λίθων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ μυκηναϊκὰ ὄστρακα. Ἡ εἵσοδος ἐκλείετο διὰ πλακὸς διαστάσεων 0,98 × 0,70 μ. Ὁ θάλαμος ἦτο σχήματος ἀκανονίστου τετραπλεύρου, διαστάσεων, 3,45 × 3,45 μ. καὶ ὕψους 1,50 μ. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν 7 ταφαί, ἢ μία τῶν ὁποίων ἔκειτο εἰς ὑψηλότερον τῶν λοιπῶν ἐπίπεδον, συνοδευόμεναι ἀπὸ 32 ΥΕ III Γ ἄγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ λίθου. ΠΑΕ 1960, 332-333.

(3) Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος Γ τοῦ Καμινίου εἶχε δρόμον ἀπὸ Δ, μήκους 3,70 μ. καὶ πλάτους κάτω 0,85 μ., μὲ συγκλίνοντα ἄνω τοιχώματα. Κατὰ τὴν δεξιὰν (νοτίαν) πλευρὰν τοῦ δρόμου ὑπῆρχε κόγχη κλειομένη διὰ τοίχου καὶ περιέχουσα ἄγγεῖα. Ὁ θάλαμος, σχήματος τετραπλεύρου, διαστάσεων 2,40 × 3 μ., εἶχε τὸ δάπεδον 0,25 μ. χαμηλότερον τοῦ δαπέδου τοῦ δρό-

μου καί τήν όροφήν καταπεσοῦσαν. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν, δύο ταφαί οὐχὶ σύγχρονοι, ἡ μία ἦτο ἴσως παιδίου ἡ ἑτέρα εὐρέθη τεταραγμένη, 24 ἀγγεῖα καὶ μικρά εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, πηλοῦ καὶ λίθου. ΠΑΕ 1960, 333-335.

(4) Ταφικὴ πυρὰ Δ Καμινίου. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ἰσοπεδωμένου χώρου εὐρέθη πυρὰ ἐλλειψοειδῆς, ἐκτάσεως $3,40 \times 2,60$ μ., περιέχουσα ὅστ᾽ αὖ ζώων καὶ 29 ἀγγεῖα μὴ ἐπηρεασμένα ὑπὸ τοῦ πυρός, πλὴν 2 ἢ 3 ἐξαιρέσεων, καὶ μικρὰ ἀντικείμενα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ὁστοῦ καὶ λίθου. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν τῆς πυρᾶς εὐρέθη ταφὴ περιέχουσα ἄκαυτον σκελετόν, εἰς συνεσταλμένην στάσιν, καὶ συνοδευομένη ἀπὸ χαλκῆν αἰχμὴν καὶ σαυρωτῆρα δόρατος ὥς καὶ δύο μικρὰς χρυσαῖς κεφαλὰς ταύρων. Παρὰ τὴν πυρὰν εὐρέθη ἐπίσης τετράπλευρος κατασκευή, διαστάσεων $1,20 \times 0,70$ μ., ἐξ ἀκανονίστων λίθων καὶ παρ' αὐτὴν 21 ἀγγεῖα κατὰ ὁμάδας. Ὁ ἀνασκάψας εἰκάζει ὅτι ἡ πυρὰ κατεσκευάσθη ἴσως εἰς τὸν δρόμον καταρρεύσαντος θαλαμοειδοῦς τάφου, ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ὁποίου προέρχονται τὰ καλύψαντα τὴν πυρὰν χώματα μετὰ τῶν ἀγγείων. ΠΑΕ 1960, 335-337.

(5) Λακκοειδῆς παιδικὴ ταφὴ Ε Καμινίου. Ὁ λάκκος εἶχε πλάτος 0,80 μ. τοιχάριον δὲ μήκος 1,12 μ. συνεκράτει τὴν μίαν πλευρὰν τούτου. Ἐν αὐτῷ εὐρέθησαν 7 ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἡμιπολυτίμων λίθων. ΠΑΕ 1960, 337-338.

(6) Θαλαμοειδῆς τάφος Α Ἀπλωμάτων. Τὸ ἥμισυ τοῦ τάφου εἶχε καταπέσει πρὸς τὴν θάλασσαν πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς καὶ αἱ διαστάσεις αὐτοῦ δὲν ἀναφέρονται. Ὁ τάφος περιεῖχεν ΥΕ III Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. ΠΑΕ 1958, 228-229. Ἀπλώματα, 1-39.

(7) Θαλαμοειδῆς τάφος Β Ἀπλωμάτων. Ὁ δρόμος ἀπὸ ΝΔ κατευθύνσεως εἶχε μήκος 3 μ. καὶ πλάτος 1,20 μ. Ἡ εἴσοδος, ὕψους 1,18 μ., εἶχε κλεισθῇ διὰ ξηρολιθιάς. Ὁ θάλαμος, ἀκανονίστου τετραγώνου σχήματος, εἶχε μεγίστας διαστάσεις $5,40 \times 2,90$ μ. καὶ δάπεδον βαθύτερον τοῦ δρόμου. Ἡ ὀροφή εἶχε καταπέσει ἀλλὰ τὸ ὕψος τοῦ θαλάμου δὲν φαίνεται ὅτι ὑπερέβαινε πολὺ τὰ 1,52 μ. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν πλείονες ταφαί συνοδευόμεναι ἀπὸ ΥΕ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, ἐλεφαντοστοῦ καὶ λίθου. ΠΑΕ 1959, 180-185. Ἀπλώματα, 1-93.

(8) Θαλαμοειδῆς τάφος Γ Ἀπλωμάτων. Τὸ δυτικὸν ἥμισυ τοῦ τάφου εἶχε κατακρημνισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς καὶ δὲν παρέχονται αἱ διαστάσεις αὐτοῦ. Ἐντὸς τοῦ διασωθέντος δαπέδου τοῦ θαλάμου διεπιστώθησαν τὰ ἴχνη τριῶν ταφῶν καὶ ὅστ᾽ ἀνακομισθέντων νεκρῶν συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΕ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ἐκ χρυσοῦ, σιδήρου καὶ λίθου. ΠΑΕ 1961, 139.

(9) Θολωτὸς τάφος Λυγαριδίων. Ὁρθογώνιος τὴν κάτοψιν τάφος διαστάσεων $2,11 \times 0,99$ μ. Ὁ τοῖχος τοῦ τάφου, κατεσκευασμένος ἐκ πλακοειδῶν λίθων, ἐσώζετο κατὰ τὴν μίαν πλευρὰν εἰς ὕψος 0,56 μ. καὶ ἐσχημάτιζε, κατὰ τὸν ἐκφορικὸν τρόπον, καμάραν ὑπολογιζομένου ὕψους 1,35 μ. Ἡ εἴσοδος ἐκλείετο διὰ πλακὸς. Ὁ τάφος περιεῖχεν ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον καὶ τεμάχια ἄλλων. ΑΔ 1965 Χρον., 505-506.

(10) Παιδικὴ ταφὴ ἐντὸς ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκίας τῶν Λυγαριδίων, διαστάσεων $0,87 \times 0,52$ μ. καὶ βάθους 0,22 μ. Ἐπὶ τῆς ΒΔ μακρᾶς πλευρᾶς πλᾶξ ὑπερεῖχε τοῦ τάφου, ὡς σῆμα. ΑΔ 1965 Χρον., 506.

LXXXVIII. Ἀλικαρνασσὸς (192). — Οἱ 45 περίπου ἐρευνηθέντες θαλαμοειδεῖς τάφοι παρὰ τὸ χωρίον Müskebi εἶχον δρόμους μήκους 2-4,10 μ., πλάτους 0,80-1,10 μ. καὶ δάπεδα κλίνοντα πρὸς τὴν εἴσοδον. Αἱ εἵσοδοι εἶχον συγκλίνοντα τοιχώματα, πλάτος 0,50-0,70 μ., ὕψος 0,70-0,90 μ. καὶ βάθος μέχρι τοῦ θαλάμου 0,50-0,65 μ. Οἱ θάλαμοι ἦσαν ὀρθογωνίων σχημάτων, διαστάσεων ἀπὸ $0,75 \times 0,65$ μ. μέχρι $2,60 \times 3$ μ., ἢ κυκλοτερῶν, διαμέτρου 3,40 μ. Τὸ ὕψος τῶν θαλάμων κυμαίνεται ἀπὸ 0,85 (τάφος 46) ἕως 2,50 μ. (τάφοι 38-39). Μερικοὶ τάφοι εἶχον ἐπικεχρισμένας διὰ τοπικοῦ πηλοῦ τὰς πλευρὰς τῶν δρόμων, τῶν θυρῶν καὶ τῶν θαλάμων. Οἱ θάλαμοι περιεῖχον συνήθως πλείονας ταφὰς καὶ εἷς τινὰς περιπτώσεις καὶ καύσεις νεκρῶν, περὶ τὰ 200 συνολικῶς ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. AJA 1963, 353-357, 1964, 157, 1965, 140-141, 1967, 163. Belleten 1967, 77-79. Anadolu 1967, 31-39.

LXXXIX. Κάλυμνος (193). — Διὰ τοὺς τυχαίως εὐρεθέντας ὑπὸ τῶν χωρικῶν τάφους εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Περκακαστρου, ἐξ ὧν προέρχονται τὰ 24 ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ ἀγγεῖα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, δὲν ὑπάρχουν πληροφορίαι ὡς πρὸς τὸν τύπον καὶ τὰς ἀναλογίας ἐκάστου. Cl. Review 1887, 80-81. JHS 1887, 446-450.

XC. Κῶς (196). — Ἐκ τῶν 84 ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ἐρευνηθέντων θαλαμοειδῶν τάφων ΝΔ τῆς πόλεως Κῶ οἱ 23 ἀνήκον εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως Ἑλαιώνας καὶ οἱ 61 εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς παρακειμένης θέσεως Λαγκάδα. Τοῦ τάφου 9 τῆς θέσεως Ἑλαιώνας δὲν εἶναι γνωστὸν τὸ περιεχόμενον, ἐκ τῶν ὑπολοιπομένων 22 τάφων ἐννέα (τάφοι 1, 2, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 20) ἀνήκουν ἐξ ὀλοκλήρου (τάφοι 1,6) ἢ ἐν μέρει (τάφοι 2,7,11, 12, 13, 15, 20) εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον (Annuario 1965-66, 19-21). Ἐκ τῶν 61 τάφων τῆς Λαγκάδας τριάκοντα τρεῖς περίπου (τάφοι 2,4,5,6,8,9,10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 31, 32, 34, 35, 39, 40, 44, 45, 47, 50, 52, 53, 55, 57, 61) ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ ταφὰς κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον.

Οί 16 τούτων (τάφοι 2, 4, 5, 6, 8, 9, 18, 24, 26, 31, 34, 39, 44, 45, 47, 50) ἐχρησιμοποιήθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον καὶ ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτήν, οἱ λοιποὶ εἶχον χρησιμοποιηθῇ καὶ κατὰ τινα ἢ κατὰ τινας τῶν προηγουμένων ΥΕ ΙΙΙ Α-Β περιόδων. *Annuario* 1965-66, 20.

Οἱ τάφοι καὶ τῶν δύο νεκροταφείων εἶχον βραχεῖς κατὰ κανόνα δρόμους καὶ μικροὺς σχετικῶς θαλάμους, ἡ διάμετρος τῶν ὁποίων δὲν ὑπερέβαινε τὰ 2,50 μ. συνήθως. Οἱ θάλαμοι εἰς 11 περιπτώσεις περιεῖχον ἀνὰ μίαν ταφὴν εἰς τὰς λοιπὰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς καὶ μέχρις ἑπτὰ ταφάς, εἰς δὲ τὸν τάφον 44 τῆς Λαγκάδας παρὰ τὰς ταφάς ὑπῆρχε καὶ καυσις νεκροῦ (*Annuario* 1965-66, 30, 202). Τὰς ταφάς συνώδευον ὡς κτερίσματα ἄφθονος κεραμική, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, καὶ χαλκᾶ ὄπλα καὶ κοσμήματα. *JHS* 1945, 102. *Boll. d' Arte* 1950, 323-324. *Annuario* 1965-66, 5-311. *Äg. Frühz.* 2, 187-188.

XCI. Ἀστυπάλεια (198). — Ὁ διπλοῦς μετὰ δύο δρόμων ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ θαλαμοειδὴς τάφος παρὰ τὸ Ἀρμενοχώρι προῆλθε, κατὰ τὴν ἐρευνησασαν αὐτόν, ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν θαλάμων δύο παρακειμένων θαλαμοειδῶν τάφων, ὁ βορειότερος τῶν ὁποίων ἔκειτο ἐπὶ ἐπιπέδου 1,20 μ. ὑψηλότερον τοῦ νοτιωτέρου, ὅταν κατέρρευσε τὸ χωρίζον τοὺς δύο θαλάμους τοίχωμα. Οἱ δρόμοι καὶ τῶν δύο τάφων εἶχον κατεύθυνσιν ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ μῆκος ὁ μὲν τοῦ νοτιωτέρου 5,50 μ. ὁ δὲ τοῦ ἐτέρου 4,78 μ. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἀμφοτέρων τῶν δρόμων ἐσχηματίζοντο ἀπότομοι βαθμίδες, τὰ δάπεδα ὅμως τῶν δρόμων εἶχον ἔντονον κλίσιν πρὸς τὸν θάλαμον, πρὸ δὲ τῆς εἰσόδου τὸ δάπεδον τοῦ νοτιωτέρου δρόμου εὐρίσκεται εἰς βάθος 3,43 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ βορειωτέρου εἰς βάθος 2,22 μ. Τὸ πλάτος τοῦ νοτιωτέρου δρόμου εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο 1,10 μ. καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου 1,40 μ. τοῦ δὲ βορειωτέρου 0,60 μ. εἰς τὴν ἀρχὴν, 1,15 περαιτέρω καὶ 0,83 πρὸ τῆς εἰσόδου. Τὰ τοιχώματα τοῦ νοτιωτέρου τάφου ἀναφέρεται ὅτι συνέκλινον ἄνω. Αἱ εἰσοδοὶ ἦσαν ἐλαφρῶς τοξωταὶ καὶ εἶχον ἀμφότεραι ὕψος 1 μ., τὸ πλάτος δὲ τῆς εἰσόδου κάτω τοῦ μὲν νοτιωτέρου ἦτο 0,64 μ. τοῦ δὲ βορειωτέρου 0,80 μ., ἐκλείοντο δὲ διὰ ξηρολιθιᾶς. Ὁ θάλαμος τοῦ νοτιωτέρου τάφου ἦτο κυκλικός, διαμέτρου 2,40 - 2,63 μ. καὶ ὕψους 1,70 μ., τοῦ δὲ βορειωτέρου ἦτο πεταλοειδής, μετὰ τὴν κατακρήμνισιν τοῦ χωρίζοντος τοὺς δύο τάφους τοιχώματος, καὶ εἶχεν ὕψος 1,48 μ. ἀλλὰ εἰς τὴν ὀροφὴν του εἶχεν ἀνοιγῇ ὅπῃ ἐξ ἧς εἶχε ταραχθῇ τὸ περιεχόμενον τοῦ θαλάμου. Λείψανα νεκρῶν δὲν ἐσώθησαν ἐντὸς τῶν θαλάμων, περισυνελέγησαν ὅμως ἐξ αὐτῶν 116 ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ πῆλινα ἀγγεῖα, δύο χαλκᾶ ἀγγεῖα καὶ ἄλλα μικρὰ εὐρήματα ἐκ χαλκοῦ, λίθου καὶ πηλοῦ. *ΑΔ* 1971 *Χρον.*, 549-551.

XCII. Ρόδος (199). — Ἐκ τῶν ἐπομένων ομάδων ΥΕ θαλαμοειδῶν τάφων τινὲς ἀνήκουν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον,

(1) Ἐκ μιᾶς ομάδος 129 περίπου ΥΕ III Α-Γ θαλαμοειδῶν κυρίως τάφων, ἀνακαλυφθέντων ἐπὶ τῶν λόφων Μακριὰ Βουνάρα καὶ Μόσχου Βουνάρα, βορείως τοῦ ὑψώματος Φιλέρημος, τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας Ἰαλυσοῦ (BSA 1973, 136 εἰκ. 2) καὶ οἱ 41 τῶν ὁποίων ἀνεσκάφησαν τὰ ἔτη 1868 - 1871 ὑπὸ τοῦ E. Billiotti (BMC I(I), 139-177), ἔτεροι 60 ὑπὸ τοῦ A. Maiuri τὰ ἔτη 1914-1923 (Annuario 1923 - 24, 83-247) καὶ οἱ υπόλοιποι 28 ὑπὸ τοῦ G. Jacori τὰ ἔτη 1927-1928 (Annuario 1930-31, 253-335), πολλοὶ εἶχον χρησιμοποιηθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν περισσοτέρων ΥΕ III περιόδων (MPC, 42) περὶ τοὺς 17 ὅμως ἀνήκον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον (LMTS, 152). Οἱ ἐν λόγῳ τάφοι ἦσαν τοῦ γνωστοῦ ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος τύπου, μετὰ δρόμων καὶ ὀρθογωνίων κατὰ κανόνα θαλάμων (Annuario 1923-24, 88 εἰκ. 2, 168 εἰκ. 96, 1930-31, 255 εἰκ. 2), καὶ περιεῖχον συνήθως ἐνταφιασμοὺς ἀκαύτων νεκρῶν συνοδευομένους ἀπὸ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. Εἰς 5-7 ὅμως περιπτώσεις (τάφοι 17, 19 τῆς Μακριᾶς Βουνάρας καὶ 15, 32, 38, 71, 82 τῆς Μόσχου Βουνάρας) παρετηρήθησαν καὶ καύσεις νεκρῶν (Annuario 1923-24, 238-241, 1930-31, 254, 285, 329. LMTS, 157). Τὰ συνοδεύοντα τοὺς νεκροὺς, πλὴν τῆς κεραμικῆς, μικρὰ εὐρήματα ὡς κτερίσματα ἦσαν κατὰ κανόνα κοσμήματα ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, ὀστοῦ, λίθου, πηλοῦ καὶ εἰς μίαν περίπτωσιν (τάφος 17. Annuario 1923-24, 127 ἀριθ. 74) σιδήρου. Τὰ ὄπλα δὲν ἦσαν σύνηθες κτερίσμα. Annuario 1923-24, 83-247, 1930-31, 253-345. LMTS, 152-158.

(2) Ὅμας 8 ΥΕ III Α-Γ τάφων κατὰ καιροὺς ἐρευνήθέντων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Καμείρου, κατὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου καὶ νοτίως τῆς Ἰαλυσοῦ, ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀνήφορος, περὶ τὰ 500 μ. νοτίως τοῦ ἀνατολικῶς τῆς ἀκροπόλεως τῆς Καμείρου κειμένου χωρίου Καλαβάρδα (χάρτης, CR VI-VII, 11 εἰκ. 1. BSA 1973, 142 εἰκ. 4). JdI 1886, 133. MV, 17-18, 80-81. Annuario 1914, 369, 1923-24, 252. Boll. d' Arte 1915, 297-300. CR VI-VII, 133-150. MPA, 649. MPC, 42, 72, 76, 148. MPL, 11, 15. LMTS, 6, 153, 155, 157. BSA 1973, 141-143.

(3) Ὅμας ἀνεπαρκῶς γνωστῶν ΥΕ III Α-Γ τάφων ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κρητηνία (πρώην Καστέλλος), ἐκ τῶν ὁποίων προέρχεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν ΥΕ III Γ ἀγγεῖον τοῦ Μουσείου τῆς Κοπεγχάγης. Annuario 1923-24, 252 (Liro, Castello). BSA 1973, 145-146.

(4) Ἐτέρα ὁμας ἀνεπαρκῶς γνωστῶν ΥΕ III Α-Γ θαλαμοειδῶν τάφων ἔχει ἀναφερθῇ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Σιάνα. Annuario 1923-24, 252, 253 (Kymisala). BSA 1973, 146-147.

(5) Θαλαμοειδεῖς τάφοι ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ χρόνων ὡς καὶ τάφοι τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ λόφου Ἀψαχτηρᾶς περὶ τὸ 1,5 χιλιόμετρον ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Βάτι. Vroulia, 2-4. *Annuario* 1923-24, 253, 255. *BSA* 1973, 150. *AAA* 1975, 223-226.

(6) Ἐκ τοῦ χωρίου Λάρδος, κατὰ τὴν ΝΑ ἀκτὴν τῆς νήσου, ἔχουν ἀναφερθῇ λαθραίως ἀνασκαφέντες ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι. *Annuario* 1923-1924, 253, 254-255. *MPA*, 625, 640, 650. *BSA* 1973, 151.

(7) Θαλαμοειδῆς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ τάφος, ἐνὸς συλημένου ΥΕ ΙΙΙ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Ἀμπέλια τοῦ χωρίου Πυλῶνα δυτικῶς τῆς Λίνδου, τυχαίως εὑρεθεῖς, περιγράφεται ἐν *Annuario* 1930-31, 335-343. *Historia* 1931, 468-469. *BSA* 1973, 151.

(8) Δύο ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι ἀνεκαλύφθησαν τὸ ἔτος 1949 παρὰ τὸ χωρίον Ἀρχάγγελος κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου. *BCH* 1949, 535. *ΑΔ* 1963 Μελέται, 135-140. *BSA* 1973, 153.

XCIII. Χανιά (200). — Τινὲς ἐκ τῶν ἀνεπαρκῶς γνωστῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνήκουν, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, εἰς τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον. *AA* 1930, 163-164. *F. Matz, Forsch. auf Kreta*, 72-81. *AJA* 1938, 548-551. *BCH* 1969, 396-418.

XCIV. Νέα Ἀλικαρνασσός (203). — Ὁ θαλαμοειδῆς τάφος τῆς θέσεως εἶχε τὸν δρόμον ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, μήκους 8,60 μ., καὶ ἐφωδιασμένον διὰ δύο βαθμίδων ἐν ἀρχῇ, εἴσοδον μετὰ συγκλινουσῶν ἄνω παραστάδων, κλειομένην διὰ τριῶν πλακῶν καὶ ἀργῶν λίθων, καὶ θάλαμον τραπεζοσχήμου κατόψεως, διαστάσεων 3,50 × 3,20 μ., ἔχοντα ἐπὶ τοῦ ἐναντι τῆς εἰσόδου τοιχώματος προέχοντα συμφυῇ πεσσόν. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶ τῷ εἰσερχομένῳ πλευρᾶς τοῦ θαλάμου καὶ ἐγγὺς τῆς ὀροφῆς εἶχον λαξευθῇ τρεῖς λατρευτικοῦ χαρακτῆρος κόγχαι, παρὰ δὲ τὴν ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ πλευρᾶν τοῦ θαλάμου εἶχον ἀνοιγῇ, ὀρθογώνιος λάκκος ἐν τῷ δαπέδῳ, περιέχων ὁστὰ ἀνθρώπων καὶ κεραμικὴν, καὶ περαιτέρω ἕτερος κυκλοτερῆς λάκκος. *ΑΔ* 1973 Χρον., 564-567.

XCV. Ἀμνισός (204). — Ὁ θαλαμοειδῆς τάφος τοῦ Μάφεζε εἶχε τὸν δρόμον ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, μήκους 10 μ. καὶ πλάτους 1 μ. περίπου. Ἡ εἴσοδος τοῦ τάφου δὲν διετηρεῖτο καλῶς καὶ δὲν παρέχονται αἱ διαστάσεις αὐτῆς. Ὁ θάλαμος ἦτο ἐλλειψοειδῆς τὴν κάτοψιν, διαμέτρων 2,30 καὶ 3 μ. περίπου, καὶ περιεῖχεν 6 πηλίνας σαρκοφάγους, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὑρέθησαν ὁστὰ νεκρῶν, συνοδευόμενα ἀπὸ κεραμικὴν, μικρὰ εὑρήματα καὶ ἄνθρακας, ἀνάλογα δὲ εὑρήματα ὑπῆρχον καὶ ἐκτὸς τῆς σαρκοφάγου. *ΑΔ* 1927-28, 68-90.

XCVI. Μίλιατος (205). — Οἱ τρεῖς θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως εἶχον μικροὺς δρόμους ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς καὶ ὀρθογωνίους θαλάμους. Ὁ πρῶτος τάφος εἶχε θάλαμον διαστάσεων $2,90 \times 1,60$ μ. καὶ ὕψους 1,40 μ., ὁ δεῦτερος εἶχε θάλαμον διαστάσεων $2,30 \times 1,50$ μ. καὶ ὕψους 1,20 μ. καὶ τοῦ τρίτου τάφου αἱ διαστάσεις τοῦ θαλάμου ἦσαν $2 \times 1,60$ μ. Αἱ εἰσοδοὶ ἐφράσσοντο διὰ ξηρολιθιδῶν. Ὁ πρῶτος τῶν τάφων περιεῖχε 4 πηλίνους σαρκοφάγους, αἱ δύο τῶν ὁποίων ἦσαν λουπηροειδεῖς καὶ αἱ δύο ἕτεραι κιβωτιόσχημοι, ὁ δεῦτερος τάφος περιεῖχε δύο κιβωτιόσχημους πηλίνους σαρκοφάγους καὶ ὁ τρίτος μίαν λουπηροειδή. Ἐκ τῶν 7 σαρκοφάγων κόσμησιν διατήρουν μόνον δύο. Ἐντὸς δὲ αὐτῶν εὐρέθησαν ἄκαυτα ὀστᾶ, δέκα ἐν συνόλῳ ἀγγεῖα, ὧν τὰ τρία ἦσαν ΥΜ ΙΙΙ Γ χρόνων, καὶ μικρὰ τινα εὐρήματα. ΑΔ 1920-21 Παράρτ., 154-157.

XCVII. Μάλια (206). — Ἐκ πολυαριθμῶν ΥΜ ΙΙΙ θαλαμοειδῶν τάφων εὐρεθέντων κατὰ καιροὺς εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Μαλίων (ΠΑΕ 1915, 110-114, 1919, 60-62. BCH 1921, 536, 1923, 534, 1928, 503-505, 534, 1946, 83 ὑποσημ. 5, 1947-48, 407. Κρ. Χρον. 1948, 589 1949, 389 ὑποσημ. 125) τινὲς ἐχρησιμοποιήθησαν ἴσως διὰ ταφᾶς καὶ κατὰ τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον. Κρ. Χρον. 1949, 389 ὑποσημ. 125. Mallia XI, Maisons II, 122-123. LMTS, 169.

XCVIII. Τύλισος (207). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῆ μικρὸς λακκοειδὴς τάφος περιέχων χαλκοῦν τεφροδόχον λέβητα, συνοδευόμενον ἀπὸ ψευδόστομον ἀμφορέα καὶ μικρὰ εὐρήματα, ΥΜ ΙΙΙ Γ (AM 1931, 112-118. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227-229) ἢ πρωτογεωμετρικῶν (LMTS, 182. PGP, 255-256) χρόνων.

XCIX. Κνωσὸς (208). — Τὰ ἐπόμενα ταφικὰ δεδομένα ἐκ τῆς θέσεως δύνανται νὰ μνημονευθοῦν, κατὰ γεωγραφικὴν σειρὰν ἀπὸ Β πρὸς Ν, ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ.

(1) Μεταγενέστερον στρῶμα ταφῆς εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ βασιλικοῦ τάφου τῶν Ἰσοπάτων συνοδευόμενον ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. PTK, 140-141. LMTS, 179.

(2) Ἀνώτερον στρῶμα ταφῶν ἐν τῷ θολωτῷ τάφῳ τοῦ λόφου Κεφάλαι συνοδευόμενον ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν. BSA 1956, 74.

(3) Ἀνώτερον στρῶμα δύο ΥΜ ΙΙΙ Γ ταφῶν εἰς ΥΜ ΙΙ θαλαμοειδῆ τάφον τυχαίως εὐρεθέντα νοτίως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Τοὺς δύο νεκρούς, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, συνώδευον δύο ΥΜ ΙΙΙ Γ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ ὑπομινωικὸς ἀμφορεὺς, παρὰ δὲ τοὺς ὤμους τῆς γυναικὸς εὐρέθησαν δύο

μακραὶ χαλκαὶ περόναι, ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων εὐρημάτων τοῦ εἶδους ἐν Κρήτῃ. JHS 1960 AR, 25.

(4) Ὁ τάφος Π τοῦ νεκροταφείου τῆς Φορτέτσας ἀνήκει εἰς τὴν YM III Γ περίοδον. Fortetsa, 8-10.

(5) Ὁ μετὰ τριῶν θαλάμων τάφος V τοῦ Μαυροσπηλιοῦ περιεῖχε, μετὰ τὰς ἄλλων εὐρημάτων, καὶ δύο YM III Γ ψευδοστόμους ἀμφορεῖς. BSA 1926-27, 258-259.

(6) Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος VII καὶ ἡ τεταραγμένη ταφή VIa τοῦ νεκροταφείου τῶν Γυψάδων περιεῖχον YM III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1958-59, 205-208.

(7) Ὅμας πέντε τοῦλάχιστον περιγραφομένων τάφων ἐξ ἑνὸς νεκροταφείου περιλαμβάνοντος 300 τάφους διαφόρων ἐποχῶν, τὸ ὅποιον ἀνεσκάφη τὸ ἔτος 1979 εἰς τὸ οἰκόπεδον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, βορείως τοῦ Βενιζελείου Νοσοκομείου. Δύο τῶν περιγραφομένων τάφων (τάφοι 40 καὶ 121) ἦσαν θαλαμοειδεῖς τοῦ συνήθους τύπου καὶ τρεῖς λακκοειδεῖς. Ἐντὸς τῶν τάφων εὐρέθη κεραμικὴ καὶ δύο χαλκαὶ πόρπαι. JHS 1979 AR, 45-46.

C. Καρφι (210). — Οἱ ἀνασκαφέντες 21 θολωτοὶ τάφοι, δεκαεπτὰ τῶν ὁποίων περιλαμβάνοντο εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως Μνήματα καὶ διακρίνονται διὰ τοῦ Μ κατωτέρω καὶ οἱ λοιποὶ τέσσαρες εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς θέσεως Ἀστιβίδερο καὶ διακρίνονται διὰ τοῦ Α ἐν τοῖς ἐπομένοις, δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἔπεται.

(1) Τάφοι M1 καὶ M2 κείμενοι παρ' ἀλλήλους καὶ ἔχοντες ἀμφότεροι ὀρθογώνιον κάτοψιν τὴν δὲ θόλον σχηματιζομένην ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἐκ τῆς βάσεως δόμου. Ὁ τάφος M1 εἶχεν μακρὸν σχετικῶς δρόμον ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ὀριζόμενον δι' ἑνὸς δόμου ἐκατέρωθεν, τὸ δάπεδον δὲ λιθόστρωτον. Ἡ πρόσοψις τοῦ τάφου εἶχε καταστραφῇ ἢ δὲ θόλος εἶχε ὕψος 1,25 μ., τὸ κατώτερον ὅμως μέρος τοῦ περιβάλλοντος τὴν θόλον τοίχου κατὰ 0,30 μ. ἐβυθίζετο ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δαπέδου. Ὁ τάφος M2 ἐστερεῖτο δρόμου, εἶχε τὴν εἴσοδον, ὡς καὶ ὁ M1, ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ὕψους 0,50 μ., καὶ ἐγγὺς τοῦ τοίχου τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ θαλάμου. Ἀμφότεροι οἱ τάφοι εἶχον λιθόστρωτα τὰ δάπεδα τῶν θόλων. Ὁ τάφος M1 εἶχεν ἴσως ἀνασκαφῇ ὑπὸ τοῦ Evans, ὁ M2 περιεῖχε λείψανα τριῶν νεκρῶν, τὰ κρανία τῶν ὁποίων εὐρέθησαν εἰς διάφορα ὕψη τῆς ἐπιχώσεως, ἐγγὺς δὲ τῆς κορυφῆς τῆς θόλου ὑπῆρχον ἴχνη πυρᾶς. Ἐξ ἀμφοτέρων τῶν τάφων συνελέγησαν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937-38, 100-101, πίν. XII, XXV, 2-3.

(2) Ὁ τάφος M3 ἐκ τοῦ δρόμου ἔσφζε σωρὸν μόνον λίθων καὶ εἶχε κατεστραμμένην τὴν πρόσοψιν. Ἡ κάτοψις τοῦ θαλάμου ἦτο τετράγωνος ἢ

δὲ θόλος ἤρχιζε μετὰ τὸν τρίτον δόμον καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ὑπολογίζεται εἰς 1,25-1,50 μ. Παρὰ τὸν τοῖχον ἔναντι τῆς εἰσόδου ἐσχηματίζετο ἀναβαθμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον ἀνθρώπινα ὀστᾶ καὶ δύο ἀγγεῖα, πρὸ δὲ τοῦ ἀναβαθμοῦ εὐρέθη χαλκῇ περόνη. BSA 1937-38, 102.

(3) Ὁ τάφος M4, ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ πλέον ἐντυπωσιακῶν τάφων τῆς θέσεως, εἶχε μακρὸν δρόμον ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς, ὀριζόμενον δι' ἐνὸς δόμου ἐκατέρωθεν, καὶ λιθόστρωτον. Τὸ ὑπέρθυρον ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν λίθων ἡ δὲ εἰσοδος ἐκλείετο δι' ἄλλου εὐμεγέθους λίθου. Ἡ θόλος ἦτο κυκλοτερῆς ἀπὸ τῆς βάσεως τὸ δὲ ὕψος αὐτῆς ὑπολογίζεται εἰς 1 μ. Τὸ δάπεδον τῆς θόλου ἔφερεν ἴχνη πλακοστρώσεως. Ἐκ τοῦ τάφου συνελέγησαν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937-38, 102-103, πίν. XII.

(4) Οἱ τάφοι M5 καὶ M6, κείμενοι παρ' ἀλλήλους, ἐστεροῦντο δρόμου, τὰ ὑπέρθυρα ἀμφοτέρων εἶχον καταπέσει ἀλλὰ τὸ ὕψος τῆς εἰσόδου τοῦ M6 καθορίζετο εἰς 0,50 μ. Ἡ κάτοψις τῆς θόλου τοῦ M5 ἦτο τετράγωνος κατὰ τοὺς τρεῖς κατωτέρους δόμους, τοῦ δὲ M6 ἡ θόλος ἦτο κυκλοτερῆς ἀπὸ τῆς βάσεως. Τὸ ὕψος τῆς θόλου τοῦ M5 ὑπολογίζεται εἰς 1,50 μ. τοῦ M6 ἦτο κατὰ τι μικρότερον τοῦ 1 μ. Τὸ δάπεδον τοῦ M6 ἦτο πλακόστρωτον. Ἐκ τῶν τάφων συνελέγησαν ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937-38, 103, πίν. XII.

(5) Οἱ τάφοι M7 καὶ M8 ἔκειντο παρ' ἀλλήλους καὶ εἶχον τοὺς δρόμους ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς. Ἡ εἰσοδος τοῦ M7, ὕψους 0,35 μ., εἶχε τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ δύο πλάκας καὶ ἐκλείετο διὰ λίθων, ἡ εἰσοδος τοῦ M8, ὕψους 0,42 μ., εἶχε τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ δύο λίθους τὸ δὲ κατώφλιον καὶ τὸ δάπεδον τῆς θόλου αὐτοῦ ἔκειτο 0,25 μ. χαμηλότερον τοῦ δαπέδου τοῦ δρόμου. Ἡ κάτοψις τῆς θόλου τοῦ M7 ἦτο ὀρθογώνιος κατὰ τοὺς δύο κατωτέρους δόμους τὸ δὲ ὕψος τοῦ τοίχου τῆς θόλου ὑπολογίζεται εἰς 1,50 μ., ἀλλὰ 0,30 μ. τούτου ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κατωφλίου. Τὸ δάπεδον τῆς θόλου ἦτο πλακόστρωτον. Ἡ θόλος τοῦ M8, ὅστις ἦτο ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιμελέστερον κατεσκευασμένος τάφος καὶ τῶν δύο νεκροταφείων, ἦτο πολυγωνικῆς μᾶλλον παρὰ κυκλοτεροῦς κατόψεως καὶ εἶχεν ὕψος μεγαλύτερον τῶν 1,50 μ. τὸ δὲ δάπεδον αὐτῆς ἔσφζεν ἴχνη πλακοστρώσεως. Ἐκ τῶν τάφων συνελέγησαν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937 - 38, 104-105, πίν. XII.

(6) Οἱ ἑξ τάφοι M9-M15 ἀπετέλουν συστάδα κειμένην νοτιώτερον τῶν προηγουμένων. Ὁ M9 ἐστερεῖτο δρόμου καὶ ἐκ τῆς εἰσόδου τοῦ ἔλειπε τὸ ὑπέρθυρον, ἡ κάτοψις τῆς θόλου κατὰ τὸν πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δόμον ἦτο ὀρθογώνιος, τὸ δάπεδον ἐν μέρει ἦτο πλακόστρωτον καὶ τὸ ὕψος τῆς θόλου ἦτο περίπου 0,60 μ. Ὁ M10 ἦτο ὁμοίος σχεδὸν πρὸς τὸν M9 μὲ μόνην διαφορὰν ὅτι αἱ παραστάδες τῆς εἰσόδου τοῦ ἐσχηματίζοντο ἀπὸ δύο

ὀρθίας πλάκας ὕψους 0,35 μ. πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἐλλείποντος ὑπερθύρου. Ὁ M11 ἔσφζε τὸν τοῖχον τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ δρόμου καὶ εἶχε θόλον ὀρθογώνιον κατὰ τοὺς δύο κατωτέρους δόμους. Τοῦ M12 ἐσφζοντο ὀλίγα λείψανα. Τοῦ M13 ἐσφζετο εἰς μόνον κυκλοτερῆς δόμος ἐξ ἀργῶν λίθων. Ὁ M14 εἶναι ὁ μόνος κυκλοτερῆς καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς τάφος τῆς θέσεως, ἡ εἴσοδος αὐτοῦ διατηροῦσα τὸ ὑπερθύρον εἶχεν ὕψος 0,36 μ. τὸ δὲ δάπεδον τῆς θόλου ἦτο πλακόστρωτον. Ὁ M15 εἶχε θόλον τετράγωνον ἐξωθεν καὶ ἔσωθεν, ὕψους 0,80 μ. ἀλλὰ ἡ θέσις τῆς εἰσόδου του δὲν ἦτο σαφής. Ἐκ τῶν τάφων τῆς ομάδος συνελέγησαν κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937-38, 105-107, πίν. XIII.

(7) Οἱ τάφοι M16 καὶ M17 κατεσκευάσθησαν συγχρόνως, ἐστεροῦντο δρόμου, εἶχον τὰς εἰσόδους ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, κλειομένας διὰ ξηρολιθιάς, καὶ ὀρθογώνιους τὴν κάτωψιν θαλάμους, χωριζομένους διὰ κοινοῦ τοίχου. Τὸ ὕψος τῆς θόλου τοῦ M16 ὑπερέβαινε τὰ 2 μ. τοῦ δὲ M17 ἦτο 1,75 μ. περίπου. Ἰχνη πλακοστρώσεως ἔσφζε μόνον τὸ δάπεδον τοῦ M 16. Οἱ τάφοι περιεῖχον ὀστᾶ, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BSA 1937 - 38, 107, πίν. XIII.

(8) Ὁ τάφος A1, τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἀστιβίδερο, ἐστερεῖτο δρόμου, τὸ ὑπερθύρον τῆς εἰσόδου ἔλειπε καὶ ἡ θύρα ἐκλείετο διὰ μικρῶν λίθων. Ἡ θόλος ἦτο τετράγωνος κατὰ τὸν κατώτερον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δόμον καὶ εἶχεν ὕψος 1 μ. τὸ δὲ δάπεδον διετήρει ἰχνη πλακοστρώσεως. Ὁ τάφος περιεῖχε λείψανα ἑνὸς νεκροῦ, κεραμικὴν καὶ σφονδύλιον στεατίτου. BSA 1937-38, 108, πίν. XIII.

(9) Οἱ τάφοι A2 καὶ A3 τοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου ἔκειντο παρ' ἀλλήλους καὶ μεταξὺ τῶν δύο θαλάμων ὑπῆρχε διαχωριστικὸς τοίχος. Ἐστεροῦντο δρόμου αἱ δὲ εἰσοδοὶ ἔκειντο ἐπὶ τῆς ΝΔ πλευρᾶς. Ἡ θόλος τοῦ A2 ἦτο τετράγωνος κατὰ τοὺς τρεῖς κατωτέρους δόμους, τοῦ A3 ἡ θόλος ἦτο κυκλοτερῆς ἀπὸ τῆς βάσεως. Τὸ ὕψος τῆς θόλου τοῦ A2 δὲν καθωρίσθη, ἡ θόλος τοῦ A3 ἦτο 0,90 μ. ὑψηλὴ καὶ εἶχε τὸ δάπεδον πλακόστρωτον. Οἱ τάφοι περιεῖχον ὀστᾶ καὶ κεραμικὴν. BSA 1937-38, 108, πίν. XIII.

(10) Ὁ τάφος A4 εἶχε μακρὸν δρόμον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, ἐκ τῶν δύο λίθων τοῦ ὑπερθύρου ὁ ἐξωτερικὸς ἔλειπεν, ἡ δὲ θόλος ἦτο ὀρθογώνιος κατὰ τὸν κατώτατον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δόμον καὶ εἶχεν ὕψος 1,10 μ. περίπου καὶ δάπεδον λιθόστρωτον. Ὁ τάφος περιεῖχε λείψανα ἑνὸς νεκροῦ καὶ κεραμικὴν. BSA 1937 - 38, 108 - 109, πίν. XIII, XXVII, 3-5.

CI. Μυρσίνη (211).—Οἱ δύο περιέχοντες ΥΜ III Γ ταφὰς θαλαμοειδεῖς τάφοι, A καὶ B, εἶχον ἓν μῆρει ταραχθῇ πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς καὶ δὲν παρέχεται περιγραφὴ αὐτῶν. Κρ. Χρον. 1959, 372-373.

СΠ. Μουλιανὰ (212). — Οἱ δύο θολωτοὶ τάφοι εἰς τὴν θέσιν Σελλάδες δύνανται συνοπτικῶς νὰ περιγραφοῦν ὡς κάτωθι.

(1) Ὁ τάφος Α ἐστερεῖτο δρόμου, ἡ εἴσοδος δὲ αὐτοῦ, κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς τοῦ τάφου πλευρᾶς καὶ ἔχουσα πλάτος κάτω 0,73 μ. καὶ ἄνω 0,65 μ., ὕψος δὲ ἔξωθεν 0,45 καὶ ἔσωθεν 0,70 μ., ἐκλείετο διὰ τοίχου. Ἡ θόλος τετράγωνος τὴν κάτοψιν, διαστάσεων $2,42-2,48 \times 1,82$ μ. καὶ ὕψους 1,60 μ. ἐκλείετο εἰς τὴν κορυφὴν διὰ πλακὸς καὶ περιεῖχε πρὸ μὲν τῆς εἰσόδου ἑλλειψοειδῆ βόθρον θυσιῶν κατὰ δὲ τὴν ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ πλευρᾷ ὅσῳ νεκρῶν, συνοδευόμενα ἀπὸ ΥΜ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα, καὶ κατὰ τὴν δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ πλευρᾷ δύο τεφροδόχα ἀγγεῖα, συνοδευόμενα ἀπὸ ὑπομινωικὴν ἢ πρωτογεωμετρικὴν κεραμικὴν καὶ χρυσὰ καὶ σιδηρὰ κτερίσματα. AE 1904, 22-38. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227-229. PGP, 269-270. LMTS, 177, 188. GDA, 306, 374. DAG, 210.

(2) Ὁ τάφος Β ἔκειτο 5 περίπου μέτρα νοτιώτερον τοῦ Α καὶ ἐστερεῖτο ὁμοίως δρόμου. Ἡ εἴσοδος ἔκειτο ἐπὶ τῆς δυτικῆς τοῦ τάφου πλευρᾶς καὶ ἐκλείετο διὰ τοίχου. Ἡ θόλος, ὀρθογωνίου κατόψεως, εἶχε διαστάσεις $1,90 - 2,12 \times 1,97$ μ. καὶ ὕψος 0,87 μ. ἄνω δὲ ἐκλείετο, ὡς καὶ τοῦ προηγουμένου τάφου, διὰ πλακὸς. Ἐντὸς τῆς θόλου εὐρέθησαν δύο ταφαί, ἡ μία δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ, ἐντὸς λουτηροσκήμου πηλίνης σαρκοφάγου, ἡ δὲ ἑτέρα ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ ἀποτεθειμένη ἐπὶ τοῦ ἐκ χονδρῆς ἄμμου καὶ χαλίκων δαπέδου τῆς θόλου. Οἱ νεκροὶ ἔκειντο ἐπὶ τῆς ράχεως μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν εἴσοδον καὶ συνεσταλμένα τὰ σκέλη συνωδεύοντο δὲ ἀπὸ ΥΜ III Γ κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. AE 1904, 38-51. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 226. LMTS, 177.

(3) Μετὰ τῶν προηγουμένων τάφων δύναται νὰ μνημονευθῇ παρεμφερῆς τὴν κατασκευὴν ἀλλὰ κατὰ τὸ ἥμισυ σφζόμενος τάφος, διαστάσεων $1,65 \times 1,55$ μ. ἐρευνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ξανθουδίδου εἰς τὴν θέσιν Βουρλιά, ΒΑ τῶν Σελλάδων, ἐξ οὗ προέρχεται χρυσοῦς δακτύλιος, ἀλλὰ περὶ τῆς χρονολογήσεως τοῦ τάφου δὲν ὑπάρχουν σαφεῖς μαρτυρίαι. ΑΔ 1904, 50-51.

СΠΙ. Ἀτσιπάδες (213). — Οἱ εἰς τὴν θέσιν ἀνασκαφέντες 22 τάφοι ἦσαν ἀπλοῖ λάκκοι περιέχοντες τεφροδόχα ἀγγεῖα, κλειόμενα διὰ πλακῶν ἢ ἄλλων ἀγγείων καὶ στηριζόμενα πέριξ διὰ λίθων. Ἐντὸς τῶν ἀγγείων ὑπῆρχον λείψανα καυθέντων σκελετῶν παιδῶν, ἐνίοτε συνοδευόμενα ἀπὸ μικρὸν ἀγγεῖον ὡς κτερίσμα. AE 1915, 48-50, 1975, 41-58.

СIV. Ἐργανος (216). — Ἐκ πολλῶν ὑπαρχόντων μικρῶν θολωτῶν, συνήθως κατεστραμμένων καὶ συλημένων, τάφων εἰς τὴν θέσιν οἱ τρεῖς ἐπόμενοι περιγράφονται ἐκτενέστερον.

(1) Ὁ πρῶτος περιγραφόμενος τάφος εἶχε βραχὺν σκεπαστὸν δρόμον, μήκους κατὰ τι μεγαλυτέρου τοῦ 1 μ., πλάτους 0,30 μ. καὶ ὕψους 0,40 μ., ἀποτελοῦντα καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ τάφου. Ἡ θόλος διαμέτρου 1,30 μ. καὶ ὕψους 0,80 μ. εἶχε τοῖχον ἐξ ἀργῶν λίθων, συμπληρούμενον κατὰ τὴν κορυφὴν διὰ πλακός, καὶ περιεῖχε σκελετοὺς ἐξ νεκρῶν καὶ πέντε ἀγγεῖα, τὸ ἐν τῶν ὁποίων εἶχε πληρωθῇ δι' ἀκαύτων ὀστέων νεκροῦ. AJA 1901, 271-278.

(2) Ὁ δεῦτερος τάφος, κείμενος ἐγγὺς τοῦ προηγουμένου, εἶχε δρόμον καὶ εἴσοδον μήκους 1,30 μ., πλάτους 0,35-0,50 μ., εὐρυνομένην πρὸς τὰ ἔξω, καὶ ὕψους 0,65 μ. Ἡ θόλος, διαμέτρου 1,70 μ. καὶ ὕψους 1 μ. περίπου, εἶχε πλακόστρωτον δάπεδον καὶ περιεῖχε λείψανα τριῶν νεκρῶν καὶ τεμάρχια ἀκοσμήτου ἀγγείου. AJA 1901, 278-279.

(3) Ὁ τρίτος τάφος εἶχε δρόμον καὶ εἴσοδον μήκους 1,40 μ., πλάτους 0,58 μ. καὶ ὕψους 0,75 μ. θόλον δὲ διαμέτρου 1,90 μ., ὃ τοίχος τῆς ὁποίας ἐσώζετο εἰς ὕψος 1,15 μ. ἀλλὰ τὸ συνολικὸν ὕψος αὐτῆς ὑπολογίζεται εἰς 1,25-1,30 μ. Τὸ περιεχόμενον τῆς θόλου εἶχε συληθῇ. AJA 1901, 279.

CV. Βρόκαστρο (217). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως (Vrokastro, 123-174), οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς τοὺς ὑπομινωικούς, πρωτογεωμετρικοὺς καὶ γεωμετρικοὺς χρόνους καὶ θὰ περιγραφοῦν μετὰ τῶν ἀντιστοίχων δεδομένων τῶν περιόδων τούτων κατωτέρω, μιὰ ταφὴ παιδίου ἐντὸς πίθου ἐκ τῆς θέσεως Χανγά, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχαιότερα, χρονολογεῖται ἴσως εἰς τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἀπὸ τὴν YM III Γ εἰς τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον. Ἡ ταφὴ συνωδεύετο ἀπὸ ψευδόστομον ἀμφορέα. Vrokastro, 172-173. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 228-229. LMTS, 186.

CVI. Πραισός (218). — Ὁ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀνασκαφεὶς εἰς τὴν θέσιν Φωτούλα θολωτὸς τάφος εἶχε τὸν δρόμον ἐπὶ τῆς ΝΔ πλευρᾶς, ἀτοίχιστον ἐκατέρωθεν, χαμηλὴν εἴσοδον, πλάτους 1,10 μ. καὶ βάθους 1,15 μ., μὲ ὑπέρθυρον ἐκ πλακοειδῶν λίθων κλειομένην δὲ διὰ τοίχου καὶ κεκλιμένων πλακῶν. Ἡ θόλος ἦτο ἐλαφρῶς τραπεζοειδῆς τὴν κάτωσιν καὶ εἶχε, ἐσωτερικὰς διαστάσεις $3 \times 4,50$ μ. Ἐντὸς τῆς θόλου εὐρέθησαν, εἰς κατώτερον μὲν ἐπὶ τοῦ δαπέδου στῶμα, λουτηροειδῆς πηλίνῃ σαρκοφάγος περιέχουσα λείψανα σκελετοῦ νεαροῦ ἀτόμου καὶ παρὰ τοὺς πόδας τούτου τεφροδόχον πυξίδα μὲ λείψανα καέντος νηπίου, χρυσοῦν δακτύλιον, φύλλα χρυσοῦ μὲ παράστασιν ναυτίλου καὶ λαβὴν, ῥιπιδίου πιθανῶς, μὲ ἐπένδυσιν ἐξ ἐλεφαντοστοῦ συγκρατούμενην διὰ τεσσάρων χρυσῶν ἥλων, παρὰ δὲ τὴν λάρνακα ὑπῆρχον πλάξ, χρησιμεύουσα ὡς τράπεζα προσφορῶν, τρία πήλινα ἀγγεῖα, λείψανα ξυλίνου ἀγγείου μὲ ἐπένδυσιν τεσσάρων χαλκῶν ζωνῶν, αἰχμὴ δόρατος (χαλκῆ;) καὶ χαλκῇ καρφίς, εἰς ἀνώτερον δὲ στῶμα ὑπὸ τὰς πλάκας τῆς ὀροφῆς τῆς θόλου εὐρέθη νεκρὸς εἰς συνεσταλμένην

στάσιν, συνοδευόμενος ἀπὸ δύο ψευδοστόμους ἀμφορεῖς, ΠΑΕ 1960, 303-305.

CVII. Βασιλική (219).—Ὁ θολωτὸς τάφος εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἁγίος Θεόδωρος εἶχε δρόμον μήκους 3 μ. περίπου, εἴσοδον ὕψους καὶ πλάτους 0,80 μ. κλειομένην διὰ τοίχου καὶ θόλον κυκλωτερῇ, διαμέτρου 2 μ. καὶ ὕψους 1,80 μ. περίπου, περιέχουσιν λείψανα ἀνθρώπινου σκελετοῦ, ὀστᾶ κυνός, τέσσαρα ἀγγεῖα καὶ μικρὰ εὐρήματα. *Transact. Dep. Arch. Univ. Penns.* 1906, 129-132.

CVIII. Λιλιανὰ (221).—Οἱ ἐπόμενοι ὀκτὼ τάφοι, καλύπτοντες χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ ΥΜ ΙΙΙ Α/Β μέχρις ὑπομινωικῶν χρόνων, ἂν καὶ ὡς σαφῶς τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ περιόδου δὲν μνημονεύεται τις ἐξ αὐτῶν, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Τάφος Α, θαλαμοειδὴς μετὰ δρόμου τάφος ἔχων τὸν θάλαμον ἀκανονίστου κυκλωτεροῦς σχήματος, διαμέτρου 2 μ. καὶ ὕψους ἐπίσης 2 μ. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν 5 πῆλιναι σαρκοφάγοι, ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. *MA* 1904, 628-639.

(2) Τάφος Β, ἀκανονίστου σχήματος θαλαμοειδὴς τάφος περιέχων τρεῖς πηλῖνας σαρκοφάγους καὶ δύο συντετριμμένα ἀγγεῖα. *MA*, 1904, 646-647.

(3) Τάφος C, ἀκανονίστου τετραπλεύρου σχήματος θαλαμοειδὴς τάφος ἄνευ δρόμου, περιέχων τεμάχια τεσσάρων πηλίνων σαρκοφάγων καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων. *MA* 1904, 647.

(4) Τάφος D, θαλαμοειδὴς τάφος ἔχων δρόμον μήκους 3 μ. καὶ πλάτους 1,20 μ. θάλαμον δὲ παρεμφερῇ πρὸς τὸν τοῦ τάφου Α. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου ὑπῆρχον τρεῖς πῆλιναι σαρκοφάγοι, ἀνθρώπινα ὀστᾶ, ἀγγεῖον περιέχον ἡμίκαντα ὀστᾶ νεκροῦ, κεραμικὴ καὶ μικρὰ εὐρήματα. *MA* 1904, 639-646.

(5) Τάφος E, τετράπλευρος τάφος περιέχουσα τρεῖς πηλῖνας σαρκοφάγους, ἀνθρώπινα ὀστᾶ, κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. *MA* 1904, 647-648.

(6) Οἱ τάφοι F, G, H ἦσαν ἀπλαῖ τάφοι ἄνευ ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος. *MA* 1904, 648-649. *AIRRS* 1944, (*Op. Arch.* 3), 230. *LMTS*, 183.

CIX. Λάπηθος (225).—Ἐκ τῶν γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως (*SCE* I, 13-276) εἰς τὴν ΥΚ ΙΙΙ Α περίοδον, ἥτις χρονολογικῶς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ, ὁ Furumark κατατάσσει τὰ ἀνώτερα στρώματα ταφῶν εἰς τοὺς τάφους 701-702 τῆς Κυλίστρας (*AIRRS* 1944 (*Op. Arch.* 3), 233. *SCE* I, 164-172), εἰς δὲ τὴν ΥΚ ΙΙΙ Β τὸ κατώτερον στρῶμα τοῦ τάφου 503 τῆς Ἀγίας

Ἀναστασίας (AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 76-77, 233-234), εἰς τὴν αὐτὴν τέλος, περίοδον ἀνήκει ἴσως καὶ τέταρτος τάφος, δημοσιευθεὶς παλαιότερον, κατὰ τὸν E. Gjerstad. Kypros, 297, 432 πίν. 98. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 76.

CX. Λευκωσία (228). — Ἐάν τινες τῶν 106 τάφων τῆς θέσεως ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τοὺς ΥΚ III A-B χρόνους καὶ πρέπει νὰ μνημονευθοῦν καὶ ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀνασκαφῶν δὲν εἶναι σαφές. Kypros, 464-470. CMC, 1. Problems, 4. E. Gjerstad, Prehist. Stud. on Cyprus, index.

CXI. Ἐγκωμη (229). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων τάφων τῆς θέσεως (A.S. Murray κ.ἄ., Excav. in Cypr., 1-54. Missions, 68-95. Enkomi - Alasia I, 68-71, 105-237. Alasia IV, 51-132. SCE I, 467-575. Enkomi I, 333-437) εἰς τὴν ΥΚ III A-B περίοδον ἀνήκουν πιθανῶς δύο ἐπαναχρησιμοποιηθέντες παλαιότεροι θαλαμοειδεῖς τάφοι (τάφοι 5 καὶ 6 τῶν Γαλλικῶν ἀνασκαφῶν, Missions, 80-82. Problems, 25. SCE IV (IC), 51 ὑποσημ. 1) καὶ περὶ τοὺς 10 λακκοειδεῖς, ὀρθογώνιοι ἢ ἐλλειψοειδεῖς τὴν κάτοψιν τάφοι. Τέσσαρας τούτων (τάφοι 13, 14, 16, 17) ἀνέσκαψαν οἱ Γάλλοι (SCE IV (IC), 51) καὶ ἐξ οἷ Σουηδοὶ (τάφοι 7A, 11A, 13C, 15, 16A, 19A). SCE I, 498-575. SCE IV (IC), 51. Problems, 25.

CXII. Ἰδάλιον (232). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΚ III A περίοδον ἀνήκουν : (1) Ὁ τάφος 6 τῶν Καφαλλίων καὶ πιθανῶς καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν 110 συλημένων τάφων, ὅσοι τυχὸν ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ΥΚ III A περιόδου. Kafkallia, 24. (2) Τὸ ὑπὸ τοῦ Καραγεώργη περιγραφόμενον περιεχόμενον τοῦ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εὑρεθέντος τάφου, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν ΥΚ II Γ-ΥΚ III A περίοδον. Nouveaux Documents, 185-199. SCE IV (IC), 50.

CXIII. Κίτιον (236). — Ἐκ τῶν γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως εἰς τὴν ΥΚ III A περίοδον ἀνήκουν οἱ ἐπόμενοι τάφοι.

(1) Ὁ θαλαμοειδὴς τάφος III. Ὁ δρόμος τοῦ τάφου δὲν ἀνεσκάφη. Ἡ εἴσοδος, κειμένη ἐπὶ τῆς BA πλευρᾶς τοῦ τάφου, διαστάσεων $0,45 \times 0,65$ μ., ἐκλείετο διὰ πλακόσ. Ὁ θάλαμος ἦτο ἐλλειψοειδὴς τὴν κάτοψιν, διαστάσεων $2 \times 2,65$ μ., καὶ περιεῖχε κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα. BCH 1960, 515-520, 538-555. SCE IV (IC), 50.

(2) Τὸ ἀνώτερον στῤῥωμα ταφῶν τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου I ἀνήκει εἰς τοὺς μεταβατικοὺς ΥΚ II-III A χρόνους. BCH 1960, 512-514, 555-561.

(3) Λακκοειδής, ἑλλειψοειδής τὴν κάτοψιν, τάφος ἔχων ἐσωτερικῶς περὶ τὰ τοιχώματα δύο σειρὰς ὠμῶν πλίνθων καὶ περιέχων κεκινημένας ταφάς περισσοτέρων νεκρῶν, συνοδευομένων ἀπὸ τοπικοῦ χαρακτῆρος κεραμικὴν καὶ μικρὰ εὐρήματα ΥΚ III A-B χρόνων. BCH 1960, 515, 561-569. SCE IV (IC), 51.

CXIV. Κούκλια - Παλαίπαφος (237). — Τὰ ἐπόμενα ΥΚ II-III B νεκροταφεῖα ἔχουν ἀναγγελθῆ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Πάφου. AIARS 1962 (Op. Ath. 4), 165 ἀριθ. 135-142. Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 69-77.

(1) Ἐκ τῆς θέσεως Ξυλινός, βορείως τοῦ χωρίου Κούκλια (χάρτης AA 1967, 304 εἰκ. 1), ἔχουν ἀναφερθῆ συλημένοι τάφοι, ἐξ ὧν προέρχεται «μυκηναϊκή» κεραμικὴ καὶ χαλκοῦς τρίπους. JHS 1888, 160, 1957 AR, 25.

(2) Εἰς τὴν θέσιν Ξερολίμνη, ΝΑ τοῦ Ξυλινοῦ, ἀνεσκάφη ὀρθογώνιος θαλαμοειδής τάφος τοῦ 11ου π.Χ. αἰῶνος. RDAC 1967, 1-24.

(3) Εἰς τὴν θέσιν Μάντισσα, ΒΑ τοῦ χωρίου Κούκλια, ὁ Καραγεώργης ἀνέσκαψεν ΥΚ II-ΥΚ III A τετραγώνους τάφους, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων εἶχεν ἐκ δευτέρας φροντίδος ἀποτεθῆ ἐντὸς ὀρθογωνίων λάκκων. JHS 1955 AR, 30. BCH 1961, 288-292. Nouveaux Documents, 157-184.

(4) Εἰς τὴν θέσιν Μαρκέλλος καὶ εἰς κοιλότητα τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τὴν πολιορκητικὴν ἐπίχωσιν τῶν Περσῶν, ΒΑ τοῦ χωρίου Κούκλια, εὐρέθησαν 30 περίπου ταφαὶ τοῦ 13ου-12ου π.Χ. αἰῶνος. ARDA 1953, 15. JHS 1954, 173. Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 72-73.

(5) Εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἀσπρογῆ, νοτίως τῆς προηγουμένης τοποθεσίας, ἀνεσκάφησαν δέκα μὴ περιγραφόμενοι ΥΚ III A-B τάφοι. ARDA 1953, 15. JHS 1954, 172-173.

(6) Εἰς τὴν θέσιν Καμίνια, ΝΑ τῆς Ἀσπρογῆς, ἀνεσκάφη ὁμᾶς ΥΚ III A-B τάφων μὴ περιγραφομένων. ARDA 1953, 15. JHS 1954, 173.

(7) Εἰς τὴν θέσιν Εὐρετή, νοτίως τῆς προηγουμένης θέσεως, ἔχουν ἐρευνηθῆ ὀκτὼ ἐπαναχρησιμοποιηθέντες κατὰ τὴν ΥΚ III περίοδον παλαιότεροι θαλαμοειδεῖς τάφοι μετὰ πλουσίων κτερισμάτων. JHS 1953, 133.

(8) Εἰς τὴν θέσιν Λάκκος τοῦ Σκάρνου (χάρτης, Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 71 εἰκ. 5), ἀνατολικῶς τῆς τελευταίας θέσεως, ἡρευνήθησαν πέντε θαλαμοειδεῖς τάφοι μιᾶς νεκροπόλεως χρησιμοποιηθείσης ἀπὸ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος. RDAC 1969, 38, 1970, 80.

(9) Εἰς τὴν θέσιν Σκάλες, νοτίως τοῦ χωρίου Κούκλια, ἀνεσκάφησαν δύο θαλαμοειδεῖς τάφοι περιέχοντες ΥΚ III καὶ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα καὶ ἄλλα κτερίσματα. Κυπρ. Σπουδαὶ 1951, 164-165.

CXV. Κούριον (238). — Τὰ ἐπόμενα δύο νεκροταφεῖα ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Πολυάριθμοι ΥΚ θαλαμοειδεῖς τάφοι ἔχουν κατὰ καιροὺς ἐρευνηθῆ ἐπὶ τοῦ λόφου Παμπούλα ΒΑ τοῦ χωρίου Ἐπισκοπή. Α. S. Murray κ.ἄ., *Excav. in Cypr.*, 56-86. CMC, 180-182. *AJA* 1937, 56-85. Kourion, 1-173.

(2) Τάφοι τῶν ΥΚ ΙΙ Β καὶ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς ἐκ τοῦ νεκροταφείου τῆς Καλορίζικης, ΝΑ τοῦ χωρίου Ἐπισκοπή. *AJA* 1954, 131-142. Kaloriziki, 17-138. SCE IV (IC), 50-51.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΙΙΙ Γ ΤΑΦΩΝ

Οἱ γνωστοὶ τάφοι διὰ τὴν μελέτην τῶν ταφικῶν ἐθίμων τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἐκ τῶν παρατεθεισῶν 115 θέσεων, αἵτινες ἔχουν συνοψισθῆ μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν δεδομένων ἐπὶ τοῦ πίνακος IV, ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ ἴσως τοὺς χιλίους, ἀλλὰ οὔτε ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν τάφων ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὰς ἀνακινώσεις τῶν ἀνασκαφῶν οὔτε οἱ τάφοι καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν περιγράφονται μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, προκειμένου μάλιστα περὶ τάφων χρησιμοπονηθέντων καὶ κατὰ παλαιότερας περιόδους, ὥστε δὲν εἶναι ἐκάστοτε εὐχερὴς ἡ διάκρισις τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφων.

Οὕτω τὸ ἄθροισμα τῶν παρεχομένων εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν ἀριθμῶν τάφων, πολλοὶ τῶν ὁποίων βεβαίως εἶχον χρησιμοπονηθῆ καὶ κατὰ προηγουμένας περιόδους, ἀνέρχεται εἰς 1162 ἐπὶ τοῦ πίνακος IV.

Ἐκ τῶν 1162 τούτων τάφων 905 εἶναι θαλαμοειδεῖς τοῦ συνήθους ΥΕ τύπου, 50 θολωτοί, 19 κιβωτιόσχημοι, ἔχοντες ὡς πλευρὰς τοιχάρια, 31 θῆκαι σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν, 8 ἦσαν ταφικοὶ πίθοι, 146 ἀπλοὶ λάκκοι καὶ τρεῖς τύμβοι.

Οἱ 905 θαλαμοειδεῖς τάφοι προέρχονται ἐκ θέσεων τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου πελάγους, τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου καὶ μαρτυροῦν διὰ τῆς κατανομῆς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς περιοχὰς εἰς τὰς ὁποίας ἐπιβιοῖ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἡ μυκηναϊκὴ παράδοσις καὶ πρὸς τὰς ὁποίας προφανῶς ἀνεζήτησε καταφύγιον ὁ καταπληκτικῶς μειούμενος κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον πληθυσμὸς τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν 50 ΥΕ ΙΙΙ Γ θολωτῶν τάφων 24 εἶναι κυκλοτεροῦς κατόψεως τοῦ συνήθους μυκηναϊκοῦ τύπου καὶ προέρχονται ἐκ θέσεων τῆς Θεσσαλίας, τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, οἱ δὲ ὑπόλοιποι 26 εἶναι ὀρθογωνίου κατόψεως καὶ προέρχονται κατὰ πλεονασμὸν ἐκ Κρήτης.

Οἱ 31 δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζόμενοι τάφοι, οἱ 19 ἔχοντες τοιχάρια ὡς τοιχώματα καὶ οἱ τρεῖς τύμβοι προέρχονται κατὰ πλεονασμὸν ἐκ τῆς βορειοτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Οἱ 146 ἀπλοὶ λάκκοι προέρχονται ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῆς Κρήτης καὶ ἐκ τῆς Κύπρου καὶ οἱ 8 πίθοι ἐκ διαφόρων περιοχῶν.

Ἐκ τῆς κατὰ περιοχὴν κατανομῆς τῶν λοιπῶν πλὴν τῶν θαλαμοειδῶν ΥΕ III Γ τάφων δύναται νὰ συναχθῇ ἐν πρώτοις ὅτι ὁ ἐπισημότερος τύπος τῶν μυκηναϊκῶν τάφων, ὁ θολωτός, ἔπαυσε νὰ κατασκευάζεται εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, τὴν νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα, διότι πάντα τὰ μνημονευθέντα ἀνωτέρω παραδείγματα τοῦ εἶδους τούτου τάφων ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης εἶναι παλαιοὶ θολωτοὶ τάφοι χρησιμοποιηθέντες καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, μόνον δὲ εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχὰς τῆς Θεσσαλίας, τῆς Φωκίδος, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Κρήτης παρουσιάζονται μεμονωμένα παραδείγματα ΥΕ III Γ θολωτῶν τάφων μικροτέρων ὅμως διαστάσεων, ἀμελεστέρας κατασκευῆς καὶ πτωχοτέρου περιεχομένου ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τάφους τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ. Νέος τύπος ΥΕ III Γ θολωτοῦ τάφου εἶναι ὁ θολωτός τάφος μετ' ὀρθογωνίου κατόψεως ἀναφερόμενος ἐκ Μεδεῶνος (XXIV, 1, 3) καὶ Νάξου (LXXXVII, 9) ἀλλὰ συνήθης εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὴν περίοδον καὶ μαρτυρῶν, διὰ τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, τὰς τροποποιήσεις τὰς ὁποίας ὑφίστατο κατὰ περιοχὰς ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς, διὰ νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς τοπικὰς ἐκάστης περιοχῆς παραδόσεις καὶ ἀπαιτήσεις, διαρκούντων τῶν ΥΕ III Γ χρόνων.

Ἡ ἐγκατάλειψις δὲ τῆς συνηθείας κατασκευῆς θολωτῶν τάφων εἰς τὴν κοιτίδα τῆς γενέσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἔλλειψιν ΥΕ III Γ ὀχυρώσεων, ὁδῶν καὶ ἀνακτόρων, τῶν κυρίων διακριτικῶν τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἥτις παρετηρήθη κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς ΥΕ III Γ ἀρχιτεκτονικῆς, μαρτυρεῖ τὴν πλήρη κατάρρευσιν, κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, τῆς κεντρικῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ ἀνακτορικοῦ, διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ, συστήματος τοῦ ὑποδηλουμένου ἐκ τῶν ἀρχείων τῶν πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Β γράφῃς¹.

Ἡ ΥΕ III Γ περίοδος κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ περίοδος τῆς πλήρους διαλύσεως τῆς κεντρικῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας, καί, κατὰ συνέπειαν, τῆς διασπάσεως τοῦ ἐνιαίου μέχρι τῆς ΥΕ III Β περιόδου χαρακτηροῦ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου εἰς πολυάριθμα, αὐτόνομα κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν, ΥΕ III Γ κέντρα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀκολουθεῖ ἰδιαίτεράν μετὰ ταῦτα οἰκονομικὴν, κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν.

1. M. Ventris-J. Chadwick, Documents in Mycenaean Greek, Cambridge 1956.

Π Ι Ν Α Ξ Ι V

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΎΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΙΙΙ Γ ΤΑΦΩΝ

*Εντός παρενθέσεων έχουν περιληφθή τάφοι παλαιότερων περιόδων χρησιμοποιηθέντες καί κατά τήν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον.

Α/Α	Θέσεις	Σύνολον τύπων	Είδη τ ά φ ω ν								Τρόπος ταφής					Κτερί- σματα		Παρατη- ρήσεις
			Θήκαι δι' ὀσθίων πλάκων	Κιβωτιόσχημοι μέ τοιχώρια	Δάκκοι	Πιθόι	Θαλαμιοειδείς	Θολωτοί	Θολωτοί τετραγώ- νου κατώψεως	Τύμβοι	Παλαιοὺς νεκροί	Συνεσταλμένοι	Υπτίοι	Καύσις	Αγγεία	Άλλα		
I	Ἐλαφότοπος	4	4										2	1	4		++	
II	Καλιπάκι	4	4										1	1			++	
III	Μαζαράκι	1	1										1	1			++	
IV	Καστρίτσα	+2	2										1	1			++	
V	Παραμυθιά	1	1															
VI	Ἐφύρα	4	1										1		2			
VII	Μεσοπόταμον	1											2					
VIII	Καλίνδοια	1											1					
IX	Γόννος	+2						1										
X	Ῥοδιά	+		+														
XI	Ῥαχμάνι	1											1					
XII	Ἀγριλή	10	10							1							+	
XIII	Μαρμαρίανη	1	1							1							+	
XIV	Χασάμπαλι	+	+														++	
XV	Τρίκκαλα	1	1														++	
XVI	Φάραλα	3	1						1								++	
XVII	Πτελεόν	(4)											2	4	1		++	

Α/Α	Θέσεις	Σύνολον τύπων	Είδη τύπων								Τρόπος ταφής				Κριτήρια		Παρατηρήσεις
			Θήκαι δι' ὀρθίων πλάκων	Κιβωτιόσχημοι με τοιχώρια	Δάκοι	Πίθοι	Θαλαμιοειδείς	Θολοί	Θολοὶ τετραγώνου κατόψεως	Τύμβοι	Πλαιοὲς νεκροί	Συνεσταλμένοι	"Υπτιοί	Καδοίς	"Αγγεῖα	"Αλλα	
XVIII	Βαρδάτες	1		1													
XIX	Λιθοβούνι	1															
XX	"Αγιος Ἡλίας	(2)															
XXI	"Αγναντή	+															
XXII	Δελφοί	2															
XXIII	Τρέα	+1															
XXIV	"Αντικυρα	+10	1	2	5		6	1	1			+					
XXV	Θήβαι	(6)															
XXVI	Χαλκίς	+															
XXVII	Λευκαντί	12															
XXVIII	"Ελευσίς	(2)															
XXIX	Βελανιδέζα	(5)															
XXX	"Αθήναι	8	2		4		2	2	2			+					
XXXI	Σπάτα	(2)															
XXXII	Βραυρόν	+			27		+	2				+					
XXXIII	Περατή	219			2		192										
XXXIV	"Αγιος Κοσμάς	6	4		2												
XXXV	Μαρκόπουλον	(33)			4		33										
XXXVI	Γλυφάδα	(67)			6		63										
XXXVII	Βάρκιζα	8			4		2										
XXXVIII	Μυκήναι	+13				1	8										
XXXIX	Μιδέα	(1)															
XL	"Επίδαυρος	(1)					1										

2 Λάρνακες

1 Λάρναξ

A/A	Θέσεις	Σύνολον τάφων	Θῆκαι δι' ὀρθίων πλάκων	Κιβωτιδὸν γνησίων με τοιζάριαι	Λάκκοι	Πίθιοι	Θαλαμοειδεῖς	Θολωτοὶ	Θολωτοὶ τετραγώνου κατόψεως	Τύμβοι	Παλιότερες νεκροὶ	Συνεσταλμένοι	"Υπτιοὶ	Καδοὺς	Κτερί- σματα	Παρατη- ρήσεις
XLI	"Αργός	(11)			I		10	1			++	+				Θυσία
XLII	Τίρυνς	(6)					6				++					Πυρά
XLIII	Καζάρμα	(1)					40				++	+				
XLIV	Ναβπليون	(40)					6				++					
XLV	"Ασίγη	(6)					7				++					
XLVI	Παλαιόκαστρον	7									++					
XLVII	"Ασσα	1	1								++					
XLVIII	Μονεμβασία	(3)					3	2			++					
XLVIII	Ριζόμυλος	+3					1	1			++					
XLIX	Τραγάνες	(1)					1				++					
L	"Εγγλιανός	(1)									++					
LI	Μάδενα	1									++					
LII	"Άγιος "Ηλίας	5			1		5				++					
LIII	Βολιμίδια	(1)					1				++					
LIV	Διάσελλα	(1)					1				++					
LV	"Ολυμπία	(10)			2		8				++					
LVI	Πλάτανος	2					2				++					
LVII	Κλάδεος	(6)					6				++					
LVIII	Χερμαδιό	1					1				++					
LIX	"Αγραπιδωχώρι	(1)					1				++					
LX	Προστοβίτσα	1					1				++					
LXI	Καγκάκι	+					+				++					
LXII	Μάνεσι	+					+				++					
LXIII	Μιτόπολις	+					+				++					
LXIV		+					+				++					

Α/Α	Θέσεις	Σύνολον τύπων	Εἶδη τῶν								Τρόπος ταφῆς				Κερί- σματα		Παρατη- ρήσεις
			Θήκαι δι' ὀφθίων πλάκων	Κιβωτισθέντες με τοιχώματα	Λάκκοι	Πιθοί	Θαλαμοειδείς	Θολοί	Θολοὶ τετραγώνου κατόψεως	Τύμβοι	Πλεῖνες νεκροί	Συνεσταλμένοι	Υπτίοι	Καδούς	Ἀγγεῖα	Ἄλλα	
LXV	Μικ. Μποντιάς	3					3										Ὅσα, πὺρὰ Πυρᾶ,στῆλαι Στῆλαι Γεωμ. Κερ.
LXVI	Καταράκτης	1					1										
LXVII	Χαλανδρίτσα	+3					3						+				
LXVIII	Γουρζοῦμιστα	+2					2										
LXIX	Τσαπλαναίικα	+					+										
LXX	Καλλιθέα	(15)					15										
LXXI	Δερβένι	(1)					1										
LXXII	Ἐγλυκάς	(13)					13										
LXXIII	Πάτραι	(11)					11										
LXXIV	Αἴγιον	(2)					2										
LXXV	Διακάτα	2					2										
LXXVI	Μαζαρακάτα	+18					17	1									
LXXVII	Λακκίθρα	4					4										
LXXVIII	Μεταξάτα	6					6										
LXXIX	Σκάλα	1					1										
LXXX	Θάσος	+16		14		2											
LXXXI	Κολοφών	(1)				1											
LXXXII	Σαλαμίς	(8)					7										
LXXXIII	Δήλος	2		2													
LXXXIV	Μύλητος	+					+										
LXXXV	Ἰασός	2			2												
LXXXVI	Πάρος	1					1										
LXXXVII	Νάξος	10			3		6										
LXXXVIII	Ἀλικαρνασσός	(45)					45		1								
LXXXIX	Κάλυμνος	(+)					+										
XC	Κῶς	(42)					42										
XCI	Ἀστυπάλαια	(1)					1										

Ὅστᾱ, πυρὰ
Πυρὰ, στήλαιΣτήλαι
Γεωμ. Κερ.2 Λάρνακες
Πυρὰ, ἀγγ.

Α/Α	Θέσεις	Σύνολον τάφων	Είδη τάφων								Τρόπος ταφής				Κτερίσματα		Παρατηρήσεις
			Θήκαι δι' όρθίων πλάκων	Κιβωτισόμενοι με τοιχώρια	Λάκκοι	Πίθιοι	Θαλαμοειδείς	Θολοί	Θολοί με τετραγώνου κατόψως	Τύμβοι	Παλινγενεσ νεκροί	Συνεσταλμένοι	Υπτιοί	Καυσις	Άγγεια	Άλλα	
XCII	Ρόδος	(140)					140				+			+	+	+	Κόγχαι
XCIII	Χανιά	+					+				+						Λάρν., πυρά
XCIV	N. Άλικαρνασσ.	+					+				+						7 Λάρνακες
XCV	Άμνισός	+					+				+						
XCVI	Μίλατος	(3)					+										
XCVII	Μάλια	+					+										
XCVIII	Τύλισος	+					+										
XCIX	Κνωσός	(12)					7	1	1		+						
C	Καρή	21					2	2	19		+						
CI	Μυρσίνη	2					2		3		+						
CII	Μουλιανή	3															
CIII	Άτσιπάδες	22															
CIV	Έργανος	+3						3									
CV	Βρόκαστρο	1															
CVI	Πρασός	1															
CVII	Βασιλική	1				1			1								
CVIII	Αιλιανή	(8)															
CIX	Λάπηθος	(4)					4										
CX	Λευκωσία	(106)					106										
CXI	Έγκωμη	12					2										
CXII	Ίδάλιον	+					2										
CXIII	Κίτιον	3					2										
CXIV	Παλιταφός	(56)					26										
CXV	Κούριον	+					+										
ΣΥΝΟΛΑ		1162	31	19	146	8	905	24	26	3							17 περιπτώσεις

Ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐτέρου χαρακτηριστικοῦ μυκηναϊκοῦ τύπου τάφου, τοῦ θαλαμοειδοῦς, ὁ ὁποῖος πιστεύεται ὅτι ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν ταφὴν τῶν οἰκογενειῶν τῶν εὐγενῶν, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἀνωτέραν μετὰ τοὺς βασιλεῖς τάξιν τῆς μυκηναϊκῆς κοινωνίας, καὶ μαρτυρεῖ διὰ τῶν ἐκάστοτε διαστάσεων, τῆς ἐπιμελείας κατασκευῆς του καὶ τοῦ πλούτου τῶν κτερισμάτων του τὴν κοινωνικὴν, οἰκονομικὴν καὶ φυλετικὴν θέσιν τῶν κατόχων του εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς ἐποχῆς των, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἀφ' ἐνὸς ἐπιβιώσεως τοῦ τύπου τούτου τοῦ τάφου εἰς τὰς περισσοτέρας θέσεις τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου καὶ ἐκ τῆς κατασκευῆς ἀφ' ἐτέρου ἱκανοῦ ἀριθμοῦ νέων ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδῶν τάφων εἰς πολλὰς θέσεις, ὅπως π.χ. εἰς τὴν Ἀγναντὴν (XXI), τὴν Περαιτὴν (XXXIII), τὴν Βάρκιζαν (XXXVII), τὰς Μυκῆνας (XXXVIII, 7), τὰς πολυαριθμούς θέσεις τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων ὡς καὶ τῆς Νάξου, εἶναι δυνατόν νὰ συναχθῇ ὅτι παρ' ὅλον ὅτι μετὰ τῶν θολωτῶν τάφων φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀφανίζεται ἡ τάξις τῶν ἡγεμόνων μετὰ τῶν αὐλῶν αὐτῶν ἐκ τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, μέγα μέρος τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν εὐπορωτέρων πολιτῶν παρέμεινε καὶ διαρκούσης τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου εἰς τὴν χώραν, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς χρήσεως πολυαριθμῶν παλαιῶν καὶ ἐκ τῆς κατασκευῆς μεγάλου ἀριθμοῦ νέων θαλαμοειδῶν τάφων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐθάπτοντο οἱ νεκροὶ τῶν τάξεων τούτων, κατὰ τὴν νέαν περίοδον.

Ἀφ' ἐτέρου αἱ μικρότεραι κατὰ κανόνα διαστάσεις τῶν νέων ΥΕ ΙΙΙ Γ θαλαμοειδῶν τάφων, ἡ πενία τοῦ περιεχομένου τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν εἰς κτερίσματα ἐκ πολυτίμων μετάλλων καὶ εἰσηγμένων ὕλῶν καὶ ὁ μικρότερος ἀριθμὸς τῶν ταφέντων εἰς αὐτοὺς νεκρῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς τάφους τῶν προηγουμένων μυκηναϊκῶν περιόδων, μαρτυροῦν ὅτι οἱ ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνοι ἦσαν περίοδος προΐουσης οἰκονομικῆς παρακμῆς, ἐμπορικῆς ἀπομονώσεως καὶ σημαντικῆς πληθυσμιακῆς μειώσεως διὰ τὴν νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως τῶν θαλαμοειδῶν τάφων κατὰ τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, ἥτις πάντως ἐξέρχεται τοῦ ἱστορικοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς παρουσίας μελέτης, ἀσχολουμένης βασικῶς μὲ τοὺς δημιουργοὺς καὶ ὄχι τὰ δημιουργήματα καθ' ἑαυτὰ ἐκάστης περιοχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ὁ παραδεδομένος τύπος τοῦ μυκηναϊκοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου, ὡς πρὸς τὰς ἀναλογίας τῶν διαστάσεων καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς κατασκευῆς τῶν δρόμων καὶ θαλάμων ἢ ὡς πρὸς τὸν τρόπον ταφῆς καὶ κτερίσεως τῶν νεκρῶν ἐντὸς τῶν θαλάμων, ἀποτιθεμένων μετὰ τῶν κτερισμάτων των ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ θαλάμου, ἐντὸς λάκκων ἢ ἐπὶ ἀναβαθμῶν παρὰ τοὺς τοίχους, καὶ ὡς πρὸς τὰς μετὰ τὴν ταφὴν τιμὰς πρὸς τοὺς νεκρούς, μαρτυρεῖ συλῆειαν

μόνον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὅπου ἐν πολλοῖς χρησιμοποιοῦνται οἱ παλαιοὶ θαλαμοειδεῖς τάφοι. Οἱ νέοι YE III Γ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς Νάξου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου μαρτυροῦν ποικίλας βαθμιαίας ἀποκλίσεις, τόσον εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν τάφων ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτοῖς ἐνταφιασμὸν καὶ τὴν κτερίσιν τῶν νεκρῶν, ὁδηγοῦσας εἰς αὐτόνομον κατὰ περιοχὴν ἐξέλιξιν τοῦ εἶδους τούτου τῶν τάφων.

Οὕτως εἰς τὴν Θεσσαλίαν οἱ δύο μόνοι ἀναφερόμενοι θαλαμοειδεῖς τάφοι ἐκ Φαρσάλων ἔχουν κτιστὰ τὰ τοιχώματα, οἱ τάφοι τῆς Ἄγναντης (XXI) καὶ τῶν νεκροταφείων τῆς Ἀχαΐας διακρίνονται διὰ τὰς μικρὰς τῶν κατὰ κανόνα διαστάσεις, τὴν ἀμελῆ κατασκευὴν καὶ τὸν πτωχὸν συνήθως κτερισμόν, εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς Περαιτῆς (XXXIII) παρὰ τοὺς καθ' αὐτὸ θαλαμοειδεῖς τάφους παρουσιάζονται καὶ τάφοι ὁμοιάζοντες πρὸς κρᾶμα θαλαμοειδοῦς καὶ λακκοειδοῦς τάφου (Περαιτὴ B, 21-26), οἱ τάφοι τῶν νεκροταφείων τῆς Κεφαλληνίας διακρίνονται ἐκ τῆς χρήσεως πολυαρίθμων παραλλήλων λάκκων, τεταγμένων εἰς σειρὰς ἐκατέρωθεν διαδρόμων ἐντὸς τῶν θαλάμων, πρὸς ἐνταφιασμὸν τῶν νεκρῶν καὶ ἐκ τῆς κτερίσεως τούτων δι' ἀσυνήθων εἰς τοὺς τάφους ἄλλων περιοχῶν τύπων ἀγγείων.

Οἱ τάφοι τῆς Νάξου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Κρήτης διακρίνονται ἐκ τῶν τάφων τῶν λοιπῶν περιοχῶν ὀλιγώτερον ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τῶν καὶ περισσότερον ἐκ τοῦ πλουσιωτέρου κτερισμοῦ τῶν, μαρτυροῦντος τὴν μεγαλυτέραν εὐπορίαν τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν τούτων κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς περιοχὰς τοῦ μυκηναϊκοῦ κόσμου.

Οἱ θαλαμοειδεῖς τέλος τάφοι τῆς Κύπρου ἐν πολλοῖς ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν παλαιότεραν τοπικὴν παράδοσιν καὶ ἐξελίσσονται εἰς ἰδιαιτέραν ὁμάδα ἔχοντες πολλάκις κατακορύφους δρόμους¹.

Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ εἶδη YE III Γ τάφων, 146 τῶν ὁποίων, ὡς παρατηρήθη, εἶναι ἅπλοϊ λάκκοι, 31 θῆκαι σχηματιζόμεναι δι' ὀρθίων πλακῶν, 19 κιβωτιόσχημοι ἔχοντες τοιχάρια ὡς πλευράς, 8 πίθοι καὶ 3 τύμβοι καλύπτοντες λάκκους, θήκας ἢ κιβωτιόσχημους τάφους, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι εἶναι μᾶλλον οἱ προχειρότεροι, αὐτοσχέδιοι τρόποι ἐνταφιασμοῦ, οἱ χρησιμοποιούμενοι ὑπὸ τῶν πενεστέρων τάξεων πάσης περιοχῆς καὶ ἐποχῆς, παρὰ ὅτι ἀποτελοῦν τὰ ἰδιαίτερα φυλετικὰ γνωρίσματα τῶν κατοίκων ὀρισμένων περιοχῶν ἢ περιόδων, ὥστε νὰ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐθνολογικὰ ἢ χρονολογικὰ τεκμήρια διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς παρουσίας τοῦ αὐτοῦ λαοῦ εἰς διαφορετικὰς περιοχὰς ἢ περιόδους, ὡς πολλάκις

1. SCE IV (IC), 50-51.

ἔχει γίνει ἀπόπειρα νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ εἶδη ταῦτα τῶν τάφων ὑπὸ διαφορῶν ἐρευνητῶν.

Εἰς τὴν πραγματικότητα τὰ πέντε ταῦτα εἶδη τάφων, ἀπλοὶ λάκκοι, λάκκοι μὲ τοιχώματα ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων, λάκκοι περιέχοντες ταφικὰ ἀγγεῖα καὶ λάκκοι ταφῆς νεκρῶν ὁποιασδήποτε τῶν προηγούμενων μορφῶν καλυπτόμενοι διὰ τύμβων, εἶναι 5 διάφοροι μορφαὶ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ταφῆς, τοῦ ἀπλουστεροῦ δηλαδὴ τρόπου ἐνταφιασμοῦ ἐνὸς νεκροῦ ἀσχέτως τῆς ἐποχῆς ἢ τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον τελεῖται οὗτος, διὰ τῆς ἀποκρύψεως τοῦ νεκροῦ ἐντὸς λάκκου, ἀπλοῦ ἢ ἔχοντος διηυθετημένας τὰς πλευρὰς διὰ πλακῶν, τοιχαρίων ἢ περιέχοντος ἀγγεῖον, τῆς διαφορᾶς ὀφειλομένης εἰς τὰς περιστάσεις ἢ τὰς διαθέσεις τῶν ζώντων πρὸς τὸν ἑκάστοτε θαπτόμενον νεκρὸν ἢ τὴν εὐπορίαν τούτων, καὶ διὰ τῆς καλύψεως ἄνω τοῦ λάκκου διὰ πλακῶν, χώματος ἢ τύμβου, τόσον διὰ τὴν προστασίαν τοῦ νεκροῦ ἐκ σαρκοβόρων ζώων ὅσον καὶ διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀνσμνήσεώς του ὑπὸ τῶν ζώντων, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦλάχιστον τῶν τύμβων.

Ὁ ἀπλουστερος οὗτος τρόπος ταφῆς, ὅπως ὁποιανδήποτε μορφήν, ἦτο ἀσφαλῶς ὁ εὐρύτερον χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν πενεστέρων τάξεων εἰς πᾶσαν περιοχὴν καὶ περίοδον, ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει καὶ σήμερον, ἀλλ' ὁ τύπος οὗτος ταφῆς καὶ δυσκόλως διατηρεῖται ἐκ τῆς ἐπηρεείας τοῦ χρόνου καὶ διατηρούμενος δυσκόλως ἀνιχνεύεται ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης, ἐὰν μὴ τυχαίως ἔλθῃ εἰς φῶς. Οὕτω τὰ γνωστὰ παραδείγματα τοῦ εἶδους τούτου τῶν τάφων, δι' ὁποιανδήποτε περιοχὴν ἢ περίοδον, πρέπει νὰ εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογα τοῦ ἀρχικῶς χρησιμοποιηθέντος ἀριθμοῦ καὶ συνεπῶς τὰ συμπεράσματα τὰ ὁποῖα στηρίζονται ἐπὶ τοῦ εἶδους τούτου τῶν τάφων πρέπει νὰ θεωρῶνται ἐξαιρετικῶς ἐπισφαλῆ.

Εἰς περιόδους οἰκονομικῆς κάμψεως, κοινωνικῶν ἀναστατώσεων καὶ μετακινήσεων τῶν πληθυσμῶν, ὅπως π.χ. φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ προηγηθέντες τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου μεσοελλαδικοὶ καθὼς καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὴν μεταβατικοὶ χρόνοι, ὁ μόνος σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἀνωμάτων τούτων περίοδος καὶ ἐπιβαλλόμενος ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν περιστάσεων τρόπος ταφῆς τῶν νεκρῶν ἦτο ὁ τῆς ἀποκρύψεως τούτων ἐντὸς λάκκων, ἀπλῶν ἢ ἐχόντων, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, διηυθετημένα τὰ τοιχώματα προχείρως δι' ἐνὸς τῶν προμνημονευθέντων τρόπων, διὰ πλακῶν, τοιχαρίων ἢ ἀγγείων καὶ εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις διὰ τῆς χρήσεως τύμβων.

Οἱ κάτοικοι τῶν βορειοτέρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἡ Μακεδονία, ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Θράκη, ὁ πολιτισμὸς τῶν ὁποίων παρέμεινε γεωργικοῦ καὶ ποιμενικοῦ χαρακτῆρος μέχρι τῶν ὑστέρων ἱστορικῶν χρόνων, τοῦ 4ου δηλ. π.Χ. αἰῶνος, ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς των εἰς ἀπλοὺς ἢ προχείρως διὰ πλακῶν καὶ λίθων ἢ ἀγγείων διηυθετημένους λάκκους, καλυπτομένους ἐνίοτε διὰ τύμβων, ὡς μαρτυρεῖ τὸ νεκροταφεῖον τῆς Βεργίνης.

Εἰς τὴν νοτιωτέραν ἄλλωστε Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ οἱ νεκροὶ καὶ ἐντὸς τῶν θολωτῶν ἢ θαλαμοειδῶν τάφων ἐθάπτοντο συνήθως ἐντὸς λάκκων ἢ θηκῶν σχηματιζομένων δι' ὀρθίων πλακῶν, τῶν δὲ πτωχοτέρων τάξεων οἱ νεκροί, τὰ οἰκονομικὰ τῶν ὁποίων δὲν ἐπέτρεπον κατασκευὰς θολωτῶν καὶ θαλαμοειδῶν τάφων, εἶναι βέβαιον ὅτι ἐθάπτοντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλ' ἄνευ θολωτῶν ἢ θαλαμοειδῶν τάφων ἄνωθεν αὐτῶν, οἱ τάφοι ὅμως τούτων ἢ ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου, ὥς συμβαίνει καὶ μὲ τὰ λείψανα τῶν οἰκιῶν εἰς πολλὰς περιπτώσεις YE III Γ οἰκισμῶν, γνωστῶν ἐκ μόνων τῶν νεκροταφείων τῶν ἐκ θαλαμοειδῶν τάφων, ἢ διαφεύγουν τὴν ἀνακάλυψιν, ἐφ' ὅσον δὲν συνοδεύονται ὑπὸ θολωτῶν ἢ θαλαμοειδῶν κατασκευῶν, αἵτινες διατηροῦνται μακρότερον καὶ ἀνιχνεύονται εὐχερέστερον, ὥς συμβαίνει δηλαδὴ μὲ τοὺς τάφους τῶν εὐπορωτέρων τάξεων.

Εἰς τὸ YE III Γ νεκροταφεῖον τῆς Περαιτῆς ἄλλωστε, ἡ προϊούσα οἰκονομικὴ παρακμὴ τῶν κατοίκων τῆς ὁποίας ἐπέφερε καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς θέσεως περὶ τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἐκ παραλλήλου πρὸς τοὺς θαλαμοειδεῖς παρουσιάζονται, πρὸ τοῦ τέλους τῆς YE III Γ περιόδου, καὶ πολυάριθμοι λακκοειδεῖς διαφόρων τύπων τάφοι, οἱ ὅποιοι εἶναι εὐλόγον νὰ θεωρηθοῦν ὡς τάφοι τῶν πενεστέρων κατοίκων τοῦ οἰκισμοῦ παρὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς τεκμήριον ἀποδεικνύον τὴν ἄφιξιν ἐπηλύδων ἐθνολογικῶς στοιχείων εἰς τὸν οἰκισμόν, ἐκ περ.οχῶν αἵτινες ἐχρησιμοποιοῦν τοὺς λάκκους διὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν τῶν.

Εἰς τοὺς YE III Γ θαλαμοειδεῖς τάφους τῆς Κεφαλληνίας ἄλλως, ὥς ἦδη παρατηρήθη, ἐγένετο εὐρεῖα χρῆσις τῶν λάκκων ἐντὸς τῶν θαλαμοειδῶν τάφων διὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς YE III Γ περιόδου χωρὶς νὰ ἔχη ἀποδοθῇ ἐθνολογικὴ σημασία εἰς τὸ δεδομένον τοῦτο.

Ἡ βαθμιαία ἐγκατάλειψις κατὰ ταῦτα τῆς συνηθείας κατασκευῆς μετὰ τοὺς θολωτοὺς καὶ θαλαμοειδῶν τάφων ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν πρωτόγονον μορφὴν ταφῆς τῶν νεκρῶν, ἐντὸς ἀπλῶν ἢ προχεῖρως διὰ πλακῶν ἢ τοιχαρίων διηυθετημένων λάκκων, πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς μία περαιτέρω ἔνδειξις τῆς προϊούσης πενίας καὶ τῆς ἀβεβαιότητος ὡς πρὸς τὴν μονιμότητα τῶν ἐγκαταστάσεων, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ πλέον ἡ δαπανηρὰ διὰ πολλὰς γενεὰς κατασκευὴ θαλαμοειδῶν τάφων, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδεται ἰδιαιτέρα ἐθνολογικὴ σημασία εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γνωστῶν, ἀπλῶν ἢ διηυθετημένων διὰ πλακῶν καὶ λίθων, λακκοειδῶν τάφων τοῦ νοτιώτερου ἑλληνικοῦ χώρου, τῶν μόνων συμφώνων πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐπακολουθούντων τὴν μυκηναϊκὴν περίοδον μεταβατικῶν χρόνων.

Ἡ παρουσία εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ τὰς βορειοτέρας περιοχὰς τοῦ ἑλλη-

νικοῦ χώρου ἀπλῶν ἢ διὰ λίθων διηυθετημένων λακκοειδῶν τάφων, ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων, εἶναι κυρίως τεκμήριον τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς στάθμης τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν τούτων κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην χρονικὴν περίοδον οὐχὶ καὶ ἀναγκαστικῇ ἔνδειξις συγγενείας τοῦ πολιτισμοῦ τῶν περιοχῶν τούτων πρὸς τοὺς πολιτισμοὺς ἄλλων περιοχῶν, ὅπου ἐκ τοπικῶν λόγων, οἰκονομικῆς δυσπραγίας ἢ κοινωνικῶν ἀναστατώσεων, οἱ κάτοικοι ἐπανέρχονται εἰς τοὺς ἀπλουστέρους, κοινούς εἰς ὅλας τὰς πρωτογόνους κοινωνίας, τρόπους ταφῆς εἰς ἀπλοὺς λακκοειδεῖς ἢ μὲ τοιχώματα ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων τάφους. Εἶναι δὲ παράλογον νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ὁμοιότης τῶν τάφων τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον πρὸς τοὺς τάφους τῆς Ἡπείρου καὶ τῶν βορειοτέρων περιοχῶν ὡς ἔνδειξις ἐθνολογικῆς συγγενείας τῶν κατοίκων τῶν δύο περιοχῶν καὶ μάλιστα ὡς πιθανὴ ἀπόδειξις μετακινήσεων πληθυσμῶν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Μετακινήσεις πληθυσμῶν κατὰ τοὺς ἀνωμάλους χρόνους, οἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν κατάρρευσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, καὶ διεισδύσεις βορείων ἐθνολογικῶν στοιχείων εἰς τὸν νότιον ἑλληνικὸν ὡρον κατὰ τὴν YE III Γ καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας αὐτὴν περιόδους εἶναι πιθανὰ ἐπὶ τῇ βάσει γλωσσολογικῶν καὶ ἄλλων τεκμηρίων, ἡ ἀνίχνευσις ὅμως τούτων διὰ τύπων τάφων, τοὺς ὁποίους βεβαίως ἐχρησιμοποιοῦν ἀνεξαρτήτως ἐκ τῶν παλαιότερων ἐποχῶν καὶ αἱ δύο περιοχαί, Βορρᾶς καὶ Νότος, ἐκ τοπικῶν ἐκάστη λόγων, τυγχάνει ἀδύνατος ¹.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ταφικῶν ἐθίμων κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους ὀλίγοι ἀξιόλογοι παρατηρήσεις θὰ ἡδύναντο νὰ προστεθοῦν.

Οὕτως ἡ συνήθεια τῶν πολλαπλῶν ταφῶν εἰς τὸν αὐτὸν θολωτὸν ἢ θαλαμοειδῆ τάφον διατηρεῖται ὅσον καὶ ἡ χρῆσις τοῦ εἶδους τούτου τῶν τάφων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν δυνατὰ πολλαπλαῖ ταφαί. Ὅταν τὰ εἶδη τῶν τάφων τούτων ἀντικαθίστανται, δι' οὓς λόγους ἐξετέθη ἀνωτέρω, διὰ

1. Ἡ προσπάθεια τοῦ Desborough νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν διάδοσιν τῶν ἀπλῶν λακκοειδῶν ἢ μὲ τοιχώματα ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων τάφων ὡς ἔνδειξιν καθόδου ἀπὸ Β νέων κατοίκων εἰς τὸν νότιον ἑλληνικὸν ὡρον (LMTS, 32-40), ἥτις ἀποτελεῖ καὶ βάσιν τῶν συμπερασμάτων τῆς ὅλης μελέτης του, φαίνεται ὅτι ἐνέχεται εἰς τὴν λήψιν τοῦ ζητουμένου.

Πολλὰ τῶν χρησιμοποιουμένων ὑπ' αὐτοῦ θέσεων τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν συμπερασμάτων του, ὅπως ἡ Ἄλος, ἡ Θεοτόκου, ἡ Βεργίνα, ἡ Τσαουσίτσα, χρονολογικῶς εἶναι μεταγενέστεραι τῶν νοτιωτέρων μετ' ὁμοίων τάφων θέσεων, ὡς ὁ Ῥιζόμυλος, τὸ Ἄργος, ἡ Τίρυνς, ἡ Περαιτὴ, ὥστε ἐξ ἴσου θὰ ἦτο πιθανὴ εἰκασία ἀπὸ Ν πρὸς Β διαδόσεως τοῦ τύπου τοῦ ἀπλοῦ λακκοειδοῦς ἢ μετὰ τοιχωμάτων ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ τοιχαρίων τάφου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀντιστοίχου κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον. LMTS, 32-40.

τῶν ἀπλῶν λακκοειδῶν ἢ μὲ τοιχώματα ἐξ ὀρθίων πλακῶν ἢ ἐκ τοιχαρίων τάφων, ὁ ἀριθμὸς τῶν νεκρῶν εἰς τὸν αὐτὸν τάφον ἢ ἡ ἐπαναχρησιμοποίησις τοῦ τάφου περιορίζεται, ἐκ τῆς χωρητικότητος αὐτῶν, εἰς δύο τὸ πολὺ νεκροὺς συνήθως.

Οἱ νεκροὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον ἀποτίθενται ἐντὸς τῶν τάφων, ἀσχέτως τοῦ τύπου τοῦ τάφου, συνήθως ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ ἐνίοτε ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἢ μὲ ἐλαφρῶς συνεσταλμένα σκέλη καὶ σπανιώτερον εἰς τὴν καθ' αὐτὸ συνεσταλμένην στάσιν (πίναξ IV).

Ὁ πλοῦτος τῶν κτερισμάτων ποικίλλει ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν, οἱ τάφοι ὅμως τῆς ἡπειρωτικῆς, Ἑλλάδος, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς Περαιτῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς τάφους τῆς Νάξου τῶν Ἰονίων νήσων τῆς Κρήτης τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Κύπρου, εἶναι πτωχότερον ἐκτερισμένοι, ἰδιαίτερος ὅσον ἀφορᾷ εἰς κτερίσματα ἐκ χρυσοῦ καὶ εἰσηγμένων ὕλῶν ἐκ τῶν πέραν τῶν θαλασσῶν περιοχῶν.

Εἰς τοὺς τάφους τῆς Κρήτης, τῆς Ἰασοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Ἁγίου Κοσμά καὶ τῶν Μυκηνῶν ἔχουν χρησιμοποιηθῇ πῆλιναι λάρνακες διὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν, συνήθεια γνωστὴ ἐκ Κρήτης καὶ ἐκ τῶν YE III B τάφων τῆς Τανάγρας ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος¹.

Κατὰ τὴν YE III Γ τέλος περίοδον εἰσάγεται εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον ἡ καύσις τῶν νεκρῶν, εἴτε ἐντὸς τῶν τάφων εἴτε εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἀποτίθενται τὰ ἀγγεῖα μὲ τὴν τέφραν τῶν νεκρῶν. Καύσεις νεκρῶν ἐντὸς τῶν τάφων ἀναφέρονται ἐκ Περαιτῆς (ἀνωτέρω XXXIII. Περαιτὴ B, 31-43), Ῥιζομύλου (XLIX), Καλλιθέας (LXX), Κολοφῶνος (LXXXI), ἐν συνδυασμῷ ὅμως πρὸς γεωμετρικὴν κεραμικὴν εἰς τὴν τελευτήσαν περίπτωσιν καὶ ἀνήκουσαι εἰς τὴν περίοδον ταύτην ἐνδεχομένως, ἐκ Κῶ (XC) καὶ ἐκ Ῥόδου (XCII, 1). Τεφροδόχα ἀγγεῖα ἐντὸς τῶν τάφων εὐρέθησαν εἰς Ἀγραπιδοχώριον τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου (LX), Περαιτὴν, Τύλισον (XCVIII), Ἀτσιπάδες (CIII), Πραισὸν (CVI) καὶ Λιλιανὰ (CVIII, 4). Τὸ ἔθιμον δὲ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, τὸ ὁποῖον ἐκ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς ἐπὶ τοῦ χάρτου τῶν ἀνωτέρω θέσεων φαίνεται ὅτι εἰσήχθη εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς ἐπακολουθοῦσας περιόδους τῶν μεταβατικῶν χρόνων².

Ἐνδείξεις τιμῶν πρὸς τοὺς νεκροὺς περιλαμβάνουσαι λείψανα πυρᾶς θυσίων, ὅστ' αὖ ζῶων, τραπέζας καὶ βόθρους προσφορῶν διὰ τοὺς νεκροὺς, λατρευτικὰς κόγχας ἐντὸς τῶν τάφων καὶ ἀγγεῖα καὶ στήλας ὡς σήματα

1. Π-Σ, 120, 396, 429. ΠΑΕ 1969, 5-15, 1970, 29-36, 1971, 7-14, 1973, 11-21, 1974, 9-33, 1975, 415-427, 1976, 61-68.

2. Περαιτὴ B, 31-37.

ἐπὶ τῶν τάφων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 10 περίπου θέσεων δηλουμένων ἐπὶ τοῦ πίνακος IV¹.

Ἡ ἐπισκόπησις τῆς ἐξελίξεως τῶν ταφικῶν ἐθίμων κατὰ τὰς ἐπομένας περιόδους συνεχίζεται μετὰ τὴν παράθεσιν τῶν ἀντιστοίχων δεδομένων κατωτέρω.

1. Ἰδὲ καὶ Περαιτὴν Β, 77-80.

Γ. ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΚΕΡΑΜΙΚΗ

Ι. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ἡ κεραμικὴ, σαφέστερον παντὸς ἄλλου ΥΕ δεδομένου, μαρτυρεῖ τὴν διάσπασιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον εἰς πολυάριθμα κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν τοπικὰ κέντρα, οὕτως ὥστε καὶ τοῦ ἐνιαίου ἄλλοτε πολιτιστικῶς νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου τὰ κεραμικὰ προϊόντα νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ ταξινομηθοῦν εἰς ὀλιγωτέρας τῶν πέντε τοῦλάχιστον τοπικὰς ὁμάδας (LMTS, 9-28). Ἀκραῖαι δὲ περιοχαί, ὡς ἡ βόρειος Ἑλλάς καὶ αἱ πέραν τῶν θαλασσῶν περιοχαί τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, αἵτινες παρ' ὅλον τὸν ἐντονον ἐπηρεασμὸν τῶν ἐκ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ οὐδέποτε ἀφωμοιώθησαν κεραμικῶς πρὸς τοῦτον πλήρως, μετὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἐπανέρχονται εἰς τὰς τοπικὰς κεραμικὰς τῶν παραδόσεις καὶ τὰ κεραμικὰ αὐτῶν προϊόντα δυσκόλως δύνανται νὰ ὑπαχθῶν εἰς τὰς γνωστὰς ΥΕ ΙΙΙ Γ κατηγορίας.

Διὰ τὴν παράθεσιν κατὰ ταῦτα κατωτέρω τῶν κεραμικῶν προϊόντων τῶν διαφόρων θέσεων προεκρίθη ἡ συνοπτικὴ περιγραφὴ τῆς κεραμικῆς ἐκάστης θέσεως, ὡς αὕτη παρέχεται εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐκθεσιν τῆς ἀνασκαφῆς, ἡ δὲ συσχέτισις τῶν δεδομένων θὰ ἐπιδιωχθῇ κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς κεραμικῆς τῆς περιόδου.

Ἐκ τῶν 238 θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἀξιόλογον κεραμικὴν παρέσχον αἱ ἐπόμεναι 173 θέσεις :

Ι. Ἐλαφότοπος (3). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως περισυνελέγησαν ἐννέα μονόχρωμα ἐκ μελανοτέφρου πηλοῦ χειροποίητα ἀγγεῖα τοπικῆς προελεύσεως, δυνάμενα νὰ ταξινομηθοῦν εἰς τὴν κατηγορίαν ΙΙΙ τῆς Καστρίτσας (ΠΑΕ 1951, 178-180, 1952, 369-373), περιγραφομένην κατωτέρω. Ὅκτὼ ἐκ τούτων εἶναι μόνωτοι κύαθοι μὲ λαβὰς αἰρομένας ὑπὲρ τὸ χεῖλος τὸ δὲ ἕτερον πρόχους. ΑΔ 1967 Χρον., 345-346. ΑΕ 1969, 181-184 πίν. 25 β-γ.

ΙΙ. Καλμπάκι (5). — Τέσσαρα πήλινα ἀγγεῖα, προερχόμενα, ἀνὰ ἓν ἐκ τῶν τάφων Α καὶ Γ καὶ δύο ἐκ τοῦ τάφου Δ, κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν εὐρόντων τοὺς τάφους καὶ μόνον ὀλίγα ὄστρακα, τοπικῆς προελεύσεως, τῆς κατηγορίας ΙΙ τῆς Καστρίτσας, περιγραφομένης κατωτέρω, περισυνελέγησαν ἐκ τοῦ τάφου Δ ὑπὸ τοῦ Σ. Δάκαρη. ΑΕ 1956, 115-116, 130-131.

III. Μαζαράκι (7). — Ἐκ τάφου τῆς θέσεως προέρχονται πέντε ΥΕ III Β-Γ ἀγγεῖα, ἐν οἷς μυκηναϊκὸς γραπτὸς ψευδόστομος ἀμφορίσκος, ἐνδεχομένως εἰσηγμένος ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, τοπικὸν χειροποίητον γραπτὸν ἀλάβαστρον, μιμούμενον μυκηναϊκὸν πρότυπον, δύο μόνωτοι κύαθοι καὶ ἀρύταινα, τῆς τοπικῆς κατηγορίας III τῆς Καστρίτσας, ὡς καὶ τεμάχιον ποδίου ΥΕ III Γ κύλικος καὶ ἄλλα τοπικῆς παραγωγῆς ὄστρακα, δύο τῶν ὁποίων μετὰ πλαστικῆς κοσμήσεως, συλλεγέμενα ἐκ τῆς περιοχῆς βορείως τοῦ τάφου. ΑΕ 1969, 199-203.

IV. Καστρίτσα (13). — Τὴν κεραμικὴν τῆς θέσεως ὁ ἀνασκάψας ταξινομεῖ εἰς τὰς ἀκολούθους τέσσαρας κατηγορίας.

I. Χειροποίητα ἐγγράκτα ἀγγεῖα. Ὁ πηλὸς τῶν ἀγγείων τῆς κατηγορίας, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν, τὸ χρῶμα, τὴν καθαρότητα, τὴν ὀπτησιν καὶ τὴν κόσμησιν τῆς ἐπιφανείας δι' ἐγγράξεων ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τῶν συλλεγέντων ὀλίγων ὀστράκων δηλούμενα σχήματα τῶν ἀγγείων, παραβάλλονται ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος πρὸς τὴν νεολιθικὴν θεσσαλικὴν κατηγορίαν Α2 (Δ-Σ, 168-174, πίν. 13) καὶ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἀγγεῖα τῶν Σερβίων τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Λευκάδος, ὥστε νὰ μὴ χρήζουσιν ἰδιαίτερας περιγραφῆς. Ὅλίγα ὄστρακα συνελέγησαν τῆς κατηγορίας ταύτης εἰς τὴν θέσιν, τρία τῶν ὁποίων καὶ εἰκονίζονται, καὶ ταῦτα οὐχὶ ἐξ ἀδιαταράκτων στρωμάτων ἀλλ' ἐκ τῶν ἀναχωμάτων τῆς τάφου. ΠΑΕ 1951, 177-178. Epirus, 292.

II. Χειροποίητα μετὰ πλαστικῆς κοσμήσεως ἀγγεῖα. Ἡ κατηγορία εἶναι ἡ πλέον διαδεδομένη εἰς πάσας τὰς γνωστὰς προϊστορικὰς θέσεις τῆς Ἡπείρου εἰς δὲ τὴν Καστρίτσαν ἡ πλέον πολυάριθμος. Ὁ πηλὸς εἶναι οὐχὶ λίαν καθαρὸς, περιέχων λευκὰ μόρια, σκοτεινόφαιος ἢ ἐρυθρὸς τὴν χροίαν καὶ ἄδρῶς εἰργασμένος. Ἡ ἐπιφάνεια κοσμεῖται δι' ἀναγλύφων ζωνῶν πηλοῦ, μιμουμένων σχοινία, ἢ διὰ πηλίνων δισκαρίων, ὁμοιοζόντων πρὸς κομβία ἢ κεφαλὰς ἥλων, ἀτάκτως τοποθετημένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἢ δι' ἐμπέστων κοιλοτήτων. ΠΑΕ 1951, 178, 1952, 368 - 369. Epirus, 301-303.

III. Μονόχρωμα καστανομελανὰ καὶ μελανὰ χειροποίητα ἀγγεῖα. Ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως ἡ κατηγορία εἶναι τελειότερα τῶν προηγουμένων. Ὁ πηλὸς εἶναι κεραμόχρους, μελανότεφος ἢ μελανὸς κατὰ τὸν πυρῆνα, ἔχει δὲ τὴν ἐπιφάνειαν κεκαλυμμένην δι' ἰσχυροῦ ἐπιχρίσματος καὶ ἐστιλβωμένην. Τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων εἶναι κατὰ κανόνα λεπτά 4-5 χιλιοστά καὶ σπανίως κεκοσμημένα, ὡς εἰς τὴν κατηγορίαν II, δεικνύοντα συγγένειαν μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν. Ἡ κατηγορία ἐκπροσωπεῖται πλουσίως εἰς ἀριθμὸν ὀστράκων ἐν τῇ θέσει καὶ παραβάλλεται πρὸς τὰ ΜΕ μινύεια ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος. ΠΑΕ 1951, 178-180, 1952, 369-373. Epirus, 308-312.

Τὴν κατηγορίαν I ὁ ἀνασκάψας θεωρεῖ νεολιθικὴν τὰς δὲ κατηγορίας II-III ὡς ἐκπροσωπούσας τὰς παλαιότερας περιόδους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλ-

κού. 'Ο N. G. L. Hammond όμως έχει παρατηρήσει ότι αἱ κατηγορίαι ΙΙ-ΙΙΙ παράγονται ἐν 'Ηπείρῳ συνεχῶς ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος καὶ ἡ συνέχεια αὕτη τῆς παραγωγῆς τῶν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐνδειξίς πολιτιστικῆς ἀπομονώσεως καὶ χαμηλῆς στάθμης ἀναπτύξεως μᾶλλον παρά ὡς ἐνδειξίς συνεχοῦς κατοικήσεως τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ. Epirus, 298.

IV. 'Αμαυρόχρωμα γραπτὰ ἀγγεῖα, διακρινόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος εἰς δύο μικροτέρας ὁμάδας ἤτοι IVα ἄνευ ἐπιχρίσματος καὶ IVβ μετ' ἐπιχρίσματος.

IVα. 'Η κατηγορία περιλαμβάνει χειροποίητα ἀγγεῖα ἐκ καθαροῦ πηλοῦ, καλῶς ὠπτημένου, τεφροῦ τὸν πυρῆνα καὶ κεραμοχρόου, ῥοδινοῦ κατὰ τὰς δύο ὀψεις. Τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων εἶναι ἱκανῶς λεπτά καὶ ἡ ἐπιφάνεια ἐνίοτε ἐστιλβωμένη. Συνήθη σχήματα εἶναι δίσκωτα μετὰ χαμηλῆς κοιλίας ποτήρια (tankards), πρόχοι μετὰ λοξῶς τετμημένου λαιμοῦ, ἀμφορεῖς μετὰ σφαιρικῆς κοιλίας καὶ ὑψηλοῦ λαιμοῦ καὶ ὑψίποδες κύλικες μετὰ βαθέος κωνικοῦ κυπέλλου. 'Η κόσμησις, γεγραμμένη δι' ἄμαυροῦ καστανοῦ βερνικίου ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς γυμνῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου, συνίσταται ἐξ ἀγκιστροειδῶν σπειρῶν, ὡς τὸ γράμμα S, ἐκ κυματοειδῶν ταινιῶν εἰς δύο ἢ τρεῖς ζώνας ὑπὸ μορφὴν πλοχμοῦ, ἐκ ῥόμβων ἢ τριγώνων, ἐνίοτε λοχόσχημων, πληρουμένων πλεγμάτων γραμμῶν ἢ βαφῆς, καὶ ἐκ τεθλασμένων γραμμῶν, ἀπλῶν ἢ κατὰ συστήματα. ΠΑΕ 1951, 180-181, 1952, 373-374. Epirus, 292.

IVβ. 'Η κατηγορία περιλαμβάνει χειροποίητα ἀγγεῖα ἐξ ἀκαθάρτου πηλοῦ, περιέχοντος τρίμματα κεράμων καὶ ἀνθράκων, σκληρῶς ὠπτημένου, χρώματος σκοτεινοῦ τεφροῦ, κατὰ τὸν πυρῆνα καὶ ἐπικεχρισμένου ἐξωτερικῶς διὰ λεπτοῦ λείου στρώματος καθαρωτέρου πηλοῦ, χρώματος τεφροῦ, ἀργυροειδοῦς, ἐρυθροκιτρίνου ἢ κεραμοχρόου, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὁποίου κατὰ τὴν ὀπτησιν ἔχει ὑποστῇ μικρὰ ῥήγματα. Συνήθη σχήματα εἶναι χονδροειδεῖς πίθοι καὶ εὐρύστομα ἀγγεῖα, οἷον ἀβαθεῖς ἡμισφαιρικαὶ φιάλαι μετὰ μιᾶς ἢ δύο λαβῶν ἐσωτερικῶς. Τὰ χεῖλη, σχηματιζόμενα δι' ἐνισχύσεως τοῦ πάχους τοῦ λαιμοῦ, κλίνουν πρὸς τὰ ἔσω αἱ δὲ λαβαί, ὀριζόντιοι ἢ κατακόρυφοι, κυλινδρικοὶ ἢ ταινιόσχημοι, εἶναι βαρεῖαι καὶ προσηλῶνται ἐπὶ τοῦ τοιχώματος βυθιζόμεναι ἐν αὐτῷ. 'Η κόσμησις, γεγραμμένη δι' ἐρυθροῦ ξανθοῦ, σπανιώτερον καστανομέλανος, ὡς τῆς κατηγορίας IVα, βερνικίου συνίσταται ἐκ πυκνῶς θλωμένων κατ' ὀρθὰς περιπυγῶν γραμμῶν, ἐνίοτε συναντῶμένων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ἀγγείων. ΠΑΕ 1952, 374-377. Epirus, 292-293.

'Η κατηγορία IVα, ἥτις συναντᾶται καὶ εἰς ἄλλας θέσεις τῆς 'Ηπείρου εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν κεραμικὴν τοῦ Μπουμπουστίου - Πλατανιαῶς καὶ τοῦ 'Αγίου Παντελεήμονος - Πατελίου τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὸν Σ. Δάκαρην,

ἔχει δὲ εὑρεθῇ καὶ εἰς Θέρμον, Λιανοκλάδι, Ὀλυμπίαν καὶ Ἰονίους νήσους.

Τὴν κατηγορίαν IVβ ὁ Δάκαρης σχετίζει, διὰ τεχνικῶν κυρίως συγγενειῶν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀγγείων, πρὸς τὴν παραδουναβίου προελεύσεως κεραμικὴν Lausitz, ἥτις παρουσιάζεται εἰς τὸ πυρποληθὲν ΥΕ στρῶμα C τῆς Βαρδαρόφτσας - Ἀξιοχωρίου, χρονολογουμένη εἰς τοὺς περὶ τὸ 1150 π.Χ. χρόνους. ΠΑΕ 1952, 378-379. Epirus, 293, 295-298.

Πλὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Δάκαρη περιγραφομένης κεραμικῆς, ἐκ τῆς θέσεως ἔχει γνωσθῇ καὶ ἀβαφῆς ψευδόστομος ΥΕ III Β-Γ ἀμφορεύς, προερχόμενος ἐκ τάφου καὶ μαρτυρῶν δεσμοὺς πρὸς τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου. ΑΔ 1964 Χρον., 312, πίν. 351 δ. PPS 1967, 31.

V. Κουτσελιὸ (14).— Ὅστρακα τῶν κατηγοριῶν II (BSA 1931-32, 133-134. Epirus, 298, 301) καὶ IV τῆς Καστρίτσας. ΠΑΕ 1951, 176, 1952, 279 εἰκ. 1. Epirus, 292, 298.

VI. Δωδώνη (15).— Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως, ταξινομηθεῖσα εἰς 2-3 κατηγορίας ὑπὸ τοῦ Δ. Εὐαγγελίδου ἐπὶ τῆς βάσει τυπολογικῶν κριτηρίων, διότι ἡ κατὰ καιροὺς συναντηθεῖσα προϊστορικὴ ἐπίχλωσις ἐν τῇ θέσει δὲν ὑπερέβαινε τὸ 1 μ. (ΠΑΕ 1931, 85-86, 1952, 280, 1959, 114, 1967, 39. Ἡπ. Χρον. 1935, 195. BSA 1930 - 31, 131. Epirus, 299), δύναται νὰ συνοψισθῇ, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν περιγραφεῖσαν κεραμικὴν τῆς Καστρίτσας, ὡς ἔπεται.

I. Μονόχρωμα ἀκόσμητα ἀγγεῖα ἐκ μελανοτέφρου ἢ κεραμοχρόου πηλοῦ, διακρινόμενα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίδου εἰς δύο μικροτέρας ομάδας: (α) ἀγγεῖα ἐκ χονδροῦ πηλοῦ οὐχὶ λίαν καθαροῦ καὶ μὲ ἐπιφάνειαν τραχεῖαν καὶ (β) ἀγγεῖα ἐκ λεπτοτέρου πηλοῦ ἔχοντα τὴν ἐπιφάνειαν ἐνίοτε κεκαλυμμένην δι' ἐπιχρίσματος καὶ λείαν, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἀγγεῖα τῆς κατηγορίας III τῆς Καστρίτσας. Ἡπ. Χρον. 1935, 196-204. ΠΑΕ 1952, 280-281, 1967, 39, 47-48.

II. Ἀγγεῖα ἐκ μελανοτέφρου ἢ ἐρυθροῦ πηλοῦ μὲ πλαστικὴν κόσμησιν. Ἡ κόσμησις συνίσταται ἀπὸ ταινίας πηλοῦ, τοποθετημένας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου καὶ μιμουμένας σχοινία, ἢ ἀπὸ προέχοντα δισκάρια, ὡς εἰς τὴν κατηγορίαν II τῆς Καστρίτσας. Ἡ κατηγορία εἶναι ἡ πλέον πολυάριθμος, εἰς τὴν θέσιν καὶ ἡ πλέον διαδεδομένη ἐν Ἡπείρῳ. ΠΑΕ 1930, 68, 1952, 281-282, 1967, 39. Ἡπ. Χρον. 1935, 204-205. BSA 1930-31, 131. Epirus, 292, 301-302.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισις ἀμφοτέρων τῶν περιγραφεισῶν κατηγοριῶν ἀνάγεται εἰς τοὺς πρωίμους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ, ἐν τούτοις ἀγγεῖα δυνάμενα νὰ ταξινομηθοῦν εἰς αὐτὰς παράγονται ἐν τῇ θέσει μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων. ΠΑΕ 1959, 114.

III. Γραπτά άγγεϊα δυνάμενα νά διακριθοϋν εις δύο μικροτέρας όμάδας, την πρώτην μόνον των όποιων μνημονεύει ό Εϋαγγελίδης, την δε δευτέραν παρητήρησεν ό Σ. Δάκαρης, ήτοι (α) τοπικής κατασκευής άμαυρόχρωμα την κόσμησιν άγγεϊα, αντίστοιχα πρός τās κατηγορίας IVα και IVβ της Καστρίτσας, όλίγα όστρακα της όποιās ειχεν ανακαλύψει ό Εϋαγγελίδης και περισσότερα ό Δάκαρης (ΠΑΕ 1952, 279, 1967, 39, 42) και (β) πολυαριθμότερα των άμαυροχρώμων ύστερομυκηναϊκά άγγεϊα, όστρακα των όποιων εύρεθέντα όμοϋ μετά των άμαυροχρώμων τó έτος 1967 ύπό του Δάκαρη άνήκουν κυρίως εις κύλικας και άνοικτά άγγεϊα (κύπελλα, κρατηρίσκους) εισηγμένα τροχήλατα, ή εις χειροποιήτους τοπικάς άπομιμήσεις τούτων, μεταξύ δε αυτών ύπάρχουν και τεμάχια χροανομόρφων κυλίκων, δυνάμενων νά χρονολογηθοϋν εις μεταγενεστέρους χρόνους της εισηγμένης ΥΕ III Β κεραμικής. Άμφότεραι αί ομάδες της κατηγορίας άνήκουν εις τούς ΥΕ χρόνους. ΠΑΕ 1967, 39, 42-43, 47.

VII. Έφύρα - Ξυλόκαστρο (20). — Τοπική χειροποίητος κεραμική των κατηγοριών II-III της Καστρίτσας, έν ή και όλίγα όστρακα ύψιπόδων μυκηναϊκών κυλίκων, ώς και εισηγμένοι τροχήλατοι σκύφοι κοσμούμενοι διά μελανών ζωνών. ΠΑΕ 1958, 111-112, 1975, 151-152. Έργον 1958, 97, 1975, 88-90.

VIII. Μεσοπόταμον (21). — Τεμάχια τοπικής χειροποίητου κεραμικής των κατηγοριών II-III της Καστρίτσας και όλίγα ύστερομυκηναϊκά, κατά τó πλείστον άνευ χρώματος, όστρακα έκ της περιοχής του νεκρομαντείου και του έν αυτή εύρεθέντος κιβωτισχήμου τάφου. ΠΑΕ 1963, 91.

IX. Καλίνδοια (23). — Η ΥΕ III Γ κεραμική της θέσεως, τοπικού κατά πλεονασμόν χαρακτηήρος αλλά παρεμφερής πρός την σύγχρονον κεραμικήν και των λοιπών θέσεων της περιοχής, ταξινομείται ύπό του άνασκάψαντος εις τās έπομένας πέντε κατηγορίας.

I. Έγχάρακτα άγγεϊα, έκ σκοτεινοφαίου ή καστανομελανού πηλοϋ, μεγάλου κατά κανόνα μεγέθους με χαμηλήν κοιλίαν και χαμηλάς λαβάς. Η κόσμησις συνίσταται άπό καμπυλόγραμμα σχέδια, συμπληρούμενα δι' ευθυγράμμων ένίοτε στοιχείων, πληρούμενα λευκής ή έρυθρωπής ύλης. *Antiqu. Journ.* 1926, 66.

II. Άμαυρόχρωμα άγγεϊα έκ καθαροϋ, ώχροϋ την χροιάν πηλοϋ, επιμελώς παρεσκευασμένου. Συνήθη σχήματα είναι κύπελλα μετρίου βάθους με χείλη στρεφόμενα πρός τά έξω και ύψηλάς μετ' άποφύσεων εις την κορυφήν λαβάς, βαθύτερα κύπελλα με ήμικυκλικάς ύπό τó χείλος προσηρμοσμένας λαβάς και πρόχοι με ύψηλόν, ένίοτε λοξώς τετημημένον, λαιμόν. Έπι

τῆς λείας ἐπιφανείας τῶν ἀγγείων τούτων ἔχουν γραφῇ πρὸ τῆς ὀπτήσεως, δι' ἄμαυροῦ ἐρυθροῦ, καστανοῦ ἢ μελανοῦ χρώματος, τρίγωνα, τοποθετημένα ὀρθὰ ἢ ἀνεστραμμένα ἢ προσηρμοσμένα κατὰ τὴν βάσιν εἰς ποικίλους συνδυασμοὺς καὶ πληρούμενα χρώματος ἢ πλεγμάτων γραμμῶν, συνεχόμεναι σπεῖραι, ἀγκιστροειδῆ κοσμήματα, τεθλασμένοι γραμμαὶ καὶ ἐπᾶλληλοι γωνίαι. *Antiqu. Journ.* 1926, 66-67. PM, 218-219 ἀριθ. 421-426.

III. Στιλπνόχρωμα γραπτὰ ἀγγεῖα (Glaze - painted Ware) περιλαμβάνοντα εἰσηγμένα ἐκ νότου τεμάχια ψευδοστόμου ἀμφορέως. *Antiqu. Journ.* 1926, 67.

IV. Ἀκόσμητα ἀγγεῖα περιλαμβάνοντα εὐμεγέθη κύπελλα μὲ ἔξω ἐκτεινόμενα χεῖλη, ὑψηλὰς, κωνικάς, κοίλας βάσεις καὶ δικλαδωτάς (Wish-bone) λαβάς. *Antiqu. Journ.* 1926, 67.

V. Πίθοι, μὲ αἰχμηρὰς ἐνίοτε βάσεις καὶ συμπαγεῖς λαβάς, φθάνοντες εἰς ὕψος 1,50 μ. *Antiqu. Journ.* 1926, 67.

X. Τσαουσίτσα (24).—Τὴν κεραμικὴν τῆς θέσεως ὁ ἀνασκάψας ταξινομεῖ εἰς τὰς ἐπομένας τρεῖς ομάδας.

(α) Ἀκόσμητος ἐστιλβωμένη κεραμική, περιλαμβάνουσα χαμηλὰ ἀνοικτόστομα κύπελλα μὲ δικλαδωτάς κατὰ πλεονασμὸν λαβάς. *Archaeologia* 1923-24, 79.

(β) Ἐγχάρακτος κεραμική, ἐκ πηλοῦ παρεμφεροῦς πρὸς τὸν πηλὸν τῆς προηγούμενης κατηγορίας, περιλαμβάνουσα διώτους πιθοσχήμους ὑδρίας, κεκοσμημένας δι' ἐγχαράκτων σπειροειδῶν κοσμημάτων (Scrolls) καὶ ἄλλων εὐθυγράμμων σχεδίων πληρουμένων διὰ λευκῆς ἢ ἐρυθρωπῆς οὐσίας. *Archaeologia* 1923-24, 79 πίν. XXIV, 1-2. PM, 221 ἀριθ. 435.

(γ) Γραπτὰ ἀγγεῖα, ἔχοντα τὴν ἐπιφάνειαν ὑποκιτρίνην καὶ λείαν, κοσμούμενα δι' ἄμαυρῶν, καστανοερυθρῶν, εὐθυγράμμων κοσμημάτων. Ἡ κατηγορία δὲν εἶναι πολυάριθμος καὶ τὸ μόνον βέβαιον σχῆμα ἀγγείου ἐξ αὐτῆς εἶναι τὸ ἀνοικτὸν κύπελλον μὲ ὑψηλὰ αἰρομένας λαβάς. *Archaeologia* 1923-24, 79, πίν. XXVII, 1, XXVIII, 2. PM, 220 ἀριθ. 433-434.

Εἰς τὴν θέσιν τέλος εὑρέθη καὶ ἓν μυκηναϊκὸν ὄστρακον τοῦ τέλους τῆς ΥΕ III περιόδου, ἥτοι τοῦ 1200 π.Χ. περίπου, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα (*Archaeologia* 1923-24, 79, πίν. XXVII, εἰκ. 1, ἀριθ. 1). Τὸ σύνολον τῆς κεραμικῆς τῆς θέσεως χρονολογεῖται εἰς τοὺς μετὰ τὸ 1500 π.Χ. χρόνους. *Archaeologia* 1923-24, 85. PM, 220-221. Macedonia I, 280, 306.

XI. Λιμνότοπος - Βάρδινο (25). — Τὴν ΥΕ κεραμικὴν τῆς θέσεως ὁ ἀνασκάψας ταξινομεῖ εἰς μυκηναϊκὴν, τοπικὴν γραπτὴν, ἀκόσμητον, ἐγχάρακτον καὶ χονδροειδῆ ὡς κάτωθι.

Ἡ μυκηναϊκὴ κεραμική, δύο ΥΕ III ὄστρακα τῆς ὁποίας εὑρέθησαν

εις τὸ λιθοχαλκὸν στρώμα, ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ 75 ὀστράκων ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου ΥΕ στρώματος, ὑπ' ἀναλόγου ἀριθμοῦ ὀστράκων ἐκ τοῦ δευτέρου ΥΕ στρώματος καὶ ὑπ' ὀλίγων ὀστράκων ἐκ τοῦ νεωτέρου ΥΕ στρώματος. Πολλὰ τῶν ὀστράκων τούτων ἔχουν κατασκευασθῇ ἐκ τοπικοῦ πηλοῦ καὶ ἄλλα φαίνονται εἰσηγμένα. Δύο τῶν ὀστράκων εἶναι ΥΕ ΙΙ καὶ τὰ λοιπὰ ΥΕ ΙΙΙ. Συνήθη σχήματα μαρτυρούμενα ἐκ τῶν εὐρεθέντων τεμαχίων εἶναι κύπελλα, ἀμφορεῖς καὶ κύλικες. Δέκα ὄστρακα ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου στρώματος εἶναι πλήρως κεκαλυμμένα διὰ βαφῆς, ἐν ὄστρακον ἔχει κοσμηθῇ κατὰ τὸν ρυθμὸν Tell el Amarna καὶ ἄλλα φέρουν ὀριζοντίους ταινίας. LAAA 1925, 22-24, πίν. ΧΙΙ, 1-8. PM, 96-97.

Ἡ τοπικὴ γραπτὴ κεραμικὴ τοῦ ΥΕ στρώματος, κατὰ τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ καὶ τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων, ὁμοιάζει πρὸς τὰ ὠχρὰ μινύεια τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος ἢ κόσμησις ὅμως συνίσταται ἐκ γραμμικῶν κυρίως κοσμημάτων, γεγραμμένων δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς ἐπὶ τῆς ὑποκιτρίνου ἐπιφανείας τῶν ἀγγείων. LAAA 1925, 22-24, πίν. ΧΙΙ, 9-10. PM, 94, 217 ἀριθ. 413.

Τῆς ἀκοσμήτου κεραμικῆς μνημονεύεται ἀμφορεὺς ἐκ τοῦ πρώτου ΥΕ στρώματος. LAAA 1925, 23.

Τῆς ἐγγαράκτου κατηγορίας ἀναφέρεται δικλαδωτὴ λαβὴ (Wish-bone handle) μὲ σειρὰν ἐγγαράκτων τριγώνων ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἀγγείου εὐθὺς κάτωθεν αὐτῆς, εὐρεθεῖσα εἰς τὸ δεῦτερον ΥΕ στρώμα. LAAA 1925, 24.

Εἰς τὴν χονδροειδοῦς τέλους κεραμικὴν κατατάσσονται ἐγγάρακτα καὶ ἀκόσμητα, ἀμελεοτέρας κατασκευῆς, ἀγγεῖα ἐξ ὅλων τῶν στρωμάτων. Ἡ ἐγγάρακτος κόσμησις, εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην τῆς χονδροειδοῦς κεραμικῆς, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ΥΕ στρώματος ἀντικαθίσταται δι' ἐμπιέστου ἢ ἀναγλύφου κοσμήσεως, εἰς ἣν κατατάσσεται προφανῶς καὶ ἡ κεραμικὴ τῆς κατηγορίας Lausitz τοῦ τελευταίου στρώματος. LAAA 1925, 25-27. PM, 95-96, 98-99.

ΧΙΙ. Ἀξιοχώριον - Βαρδαρόφτσα (26). — Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως ἔχει ταξινομηθῇ εἰς τὰς ἐπομένας τέσσαρας κατηγορίας, εἰς αἷς ἔχουν περιληφθῇ καὶ ὄστρακα παλαιοτέρων περιόδων.

(α) Ἐγγάρακτος κεραμικὴ, συνεχίζουσα τὴν παλαιοτέραν παράδοσιν, ἐκ πηλοῦ φαιοῦ, ἐπιμελοῦς κατασκευῆς καὶ ἔχοντος τὴν ἐπιφάνειαν λεῖαν ἢ ἐστιλβωμένην. Συνήθη σχήματα τῆς κατηγορίας εἶναι δίωτα μὲ σφαιρικὴν κοιλίαν ἀγγεῖα ἢ ἀτρακτόσχημοι τὸν κορμὸν μικραὶ ὕδρια μὲ διατρήτους ἀποφύσεις ὡς λαβάς. Ἡ κόσμησις συνίσταται ἐξ ἐγγαράκτων μαιάνδρων ἢ συνδυασμῶν σπειρῶν καὶ μαιάνδρων καὶ ἐξ ἐμπιέστων στιγμῶν ταξινομημένων εἰς κύκλους ἢ σειράς. Ἐνίοτε λευκὴ ἢ ἐρυθρωπὴ ὕλη πληροῖ τὴν ἐγγάραξιν. BSA 1925-26, 19-20. PM, 95, 214 ἀριθ. 403-405.

(β) Γραπτή κεραμική εἶτε τῆς τοπικῆς ἀμαυροχρώμου κατηγορίας εἶτε τῆς κατηγορίας τῆς μιμουμένης τὴν μυκηναϊκὴν κεραμικὴν.

Ἡ τοπικὴ ἀμαυρόχρωμος κεραμική, γνωστὴ καὶ ἐξ ἄλλων θέσεων τῆς Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου, ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ δύο ποικιλίας, ἥτοι χονδροειδῇ καὶ τελειοτέραν. Ὁ πηλὸς εἶναι συνήθως φαιὸς καὶ ἐνίοτε ὠχρὸς ἢ δὲ ἐπιφάνεια ἔχει καλυφθῇ δι' ὑποκιτρίνου ἢ ἐρυθροῦ ἐπιχρίσματος καὶ εἶναι ἐλαφρῶς ἐστιλβωμένη μὲ ἐμφανῆ ὅμως τὰ ἴχνη τοῦ στιλβωτικοῦ ἐργαλείου. Τῆς χονδροειδοῦς ταύτης ποικιλίας εὐρέθησαν ὀλίγα ὄστρακα τῆς τελειοτέρας ὅμως περισσότερα, ἔχοντα σαπωνοειδῇ τὴν ἀφήν ἐπιφάνειαν καὶ ἀναμινῆσκουσιν τὰ ὠχρὰ μινύεια, ἀνῆκουν δὲ εἰς κύπελλα μὲ γωνιώδες περίγραμμα, ἔξω στρεφόμενον χεῖλος καὶ τριγωνικὰς λαβὰς ἢ εἰς πρόχους μὲ λοξῶς τετμημένον λαιμόν. Ἡ κόσμησις, γεγραμμένη δι' ἀμαυρᾶς ἐρυθρᾶς βαφῆς, ἀποτελεῖται ἐξ ἀγκίστρων, τριγώνων πληρουμένων πλεγμάτων γραμμῶν καὶ κυματοειδῶν γραμμῶν, ἔχει δὲ γραφῇ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν ἀγγείων ἢ κατὰ τὴν ἔσω πλευρὰν τοῦ χεῖλους τούτων. Σπανιώτατα ὅλη ἢ ἔξω ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου καλύπτεται δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς. BSA 1925-26, 20-21. PM, 94-95.

Ἡ μιμουμένη τὴν μυκηναϊκὴν κεραμικὴν κατηγορία ἄρχεται μετὰ τὸ δεύτερον μέτρον τῆς ΥΕ ἐπιχώσεως καὶ εἶναι σχεδὸν πᾶσα ἐκ τοπικοῦ πηλοῦ, πενιχρᾶς τεχνικῆς. Σχήματα μαρτυρούμενα ἐκ τῶν πολυαρίθμων εὐρεθέντων ὄστράκων εἶναι κρατηρόσχημα κύπελλα, ἀμφορεῖς, ἀρτόσχημα ἀλάβαστρα, κύλικες, πρόχοι μὲ λοξῶς τετμημένον λαιμόν, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ βαθέα κύπελλα. Ἡ κόσμησις κυμαίνεται ἀπὸ ΥΕ III Β μέχρις ὑπομυκηναϊκῆς. BSA 1925-26, 21-22. PM, 96-97, 215 εἰκ. 86, ii, i.

(γ) Νεωτέρα ἐγχάρακτος κεραμικὴ ἐκ σκοτεινοῦ φαιοῦ καὶ σπανίως ὠχροῦ πηλοῦ μὲ ἐπιφάνειαν συνήθως χωρὶς λείανσιν. Ἡ κατηγορία κατὰγεται ἀπὸ τὰς ἀντιστοίχους ομάδας τῶν πρωίμων καὶ μέσων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἢ δὲ κόσμησις αὐτῆς, εἶναι ἀπλῆ συνισταμένη ἐκ παραλλήλων ἢ συγκλινουσῶν εὐθειῶν, ἐξ ἐπαλλήλων γωνιῶν, ἐξ ἐμπιέστων κύκλων ἢ στιγμῶν, ἐκ κυματοειδῶν, εὐθειῶν ἢ τεθλασμένων γραμμῶν μεταξὺ ταινιῶν. Εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν λευκὴ ὕλη πληροῖ τὴν ἐγχάραξιν. BSA 1925-26, 23. PM, 95-96, 215 εἰκ. 85.

(δ) Δουναβίου προελεύσεως Lausitz κεραμικὴ ἐκ χονδροειδοῦς πηλοῦ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἀγγείων ἄλλοτε εἶναι τραχεῖα καὶ ἄλλοτε λεία καλυπτομένη δι' ἐπιχρίσματος. Τὸ χρῶμα τῆς ἐπιφανείας ποικίλλει ἀπὸ ἐρυθρόν ἕως φαιὸν ἢ μέλαν ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου. Ἐν ἀγγεῖον ἔχει κατασκευασθῇ διὰ κεραμικοῦ τροχοῦ. Συνήθη σχήματα ἀγγείων τῆς κατηγορίας εἶναι μόνωτα κύπελλα μὲ κυλινδρικὴν λαβὴν καὶ χαμηλὴν ὀγκομένην κοιλίαν ὥς καὶ δίσκον μετὰ μικρᾶς βάσεως ἢ βαθέα ἄνευ λαβῆς κύπελλα. Ἐνίοτε κατακόρυφοι ῥαβδώσεις κοσμοῦν τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ

τοῦ ἀγγείου. BSA 1925-26, 23. PM, 95-96, 216 εἰκ. 87, 217 ἀριθ. 409-412.

(ε) Χονδροειδῆς κεραμική. Ὡς ἰδιαιτέρα κατηγορία ταξινομοῦνται χονδροειδῆ ἀγγεῖα μετ' ἐμπιέστων κοσμημάτων ὑπὸ μορφὴν σχοινίων ἢ κύκλων καὶ μετὰ κοσμημάτων ἐκ τεμονομένων κατ' ὀρθὰς γωνίας γραμμῶν. Εἰς τὰ ἀγγεῖα τῆς ομάδος κατατάσσονται καὶ ἀβαθῆ τηγανόσχημα ἀγγεῖα. BSA 1925-26, 24-25.

XIII. Ἀσσηρος (28).— Εἰσηγμένη καὶ τοπικῆς παραγωγῆς μυκηναϊκῆ κεραμική ὡς καὶ κεραμικὰ προϊόντα ἄλλων τοπικῶν κατηγοριῶν ἀναφέρονται ἀπὸ τὴν θέσιν. JHS 1976 AR, 20-21. BSA 1980, 229-267

XIV. Φλώρινα (30).— Χειροποίητος ἀκόσμητος κεραμική καὶ δύο ὄστρακα τῆς κατηγορίας τῆς γνωστῆς ἐκ Μπουμπουστιίου - Πλατανιάς. AE 1932, 56, 68 εἰκ. 34.

XV. Σαράτσι (31).— Ἡ κεραμική τῆς θέσεως, ὡς περιεγράφη εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐκθεσιν τῆς ἀνασκαφῆς, δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς ἑπεται :

(α) Μονόχρωμα ἀκόσμητα τοπικῆς προελεύσεως ἀγγεῖα. Ἡ κατηγορία δὲν διαφέρει, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν, τὸ χρῶμα καὶ τὴν ὀπτησιν τοῦ πηλοῦ, ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον κατηγορίαν ἄλλων θέσεων περιγραφεισῶν ἥδη. Συνήθη σχήματα εἶναι φιαλόσχημα κύπελλα με χεῖλος στρεφόμενον πρὸς τὰ ἔσω, κύπελλα μετὰ δικλαδωτῶν λαβῶν (Wish-bone handles) πρόχοι με λοξῶς τετμημένον λαιμόν, ἀτρακτόσχημα ἀγγεῖα (biconical urns), κύπελλα με σφαιρικὸν κορμόν καὶ χεῖλος στρεφόμενον πρὸς τὰ ἔξω, πολλάκις δυσδιάκριτα ἀπὸ τὰ ὠχρὰ μινύεια τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὰ ἀκόσμητα τῆς τοπικῆς ἀμαυροχρώμου γραπτῆς ομάδος. BSA 1928-30, 129. PM, 98.

(β) Ἀγγεῖα με δικλαδωτὰς λαβὰς καὶ ἐμφανῆ τὰ ἴχνη τοῦ στιλβωτικοῦ ἐργαλείου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν (Tool - marked Ware). BSA 1928-30, 129.

(γ) Ἐγχάρακτα ἀγγεῖα ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς μέσης χαλκῆς περιόδου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀντίστοιχον κατηγορίαν τοῦ Ἀξιοχωρίου - Βαρδαρόφτσας, ἣτις ὁμοιάζει πρὸς τὰ ἐγχάρακτα τῆς πρωίμου χαλκοκρατίας, ἀλλ' ἀμελέστερον κεκοσμημένα ἀπὸ ἐκεῖνα καὶ με συχνοτέραν χρῆσιν λευκοῦ γεμίσματος εἰς τὰς ἐγχαραξεις. Συνήθη σχήματα εἶναι δίσκω με χαμηλὴν κοιλίαν ποτήρια (tankards) καὶ ὕδρῃαι με λοξῶς τετμημένον λαιμόν. BSA 1928-30, 130-132. PM, 95-96, 222 ἀριθ. 437-438.

(δ) Γραπτὴ ΥΕ κεραμική διακρινομένη εἰς : (1) Τοπικὴν ἀμαυρόχρωμον κατηγορίαν, ἐκπροσωπούμενην ὑπ' ὀλίγων ὀστράκων ἀνηκόντων εἰς κύπελλα μετὰ δικλαδωτῶν λαβῶν καὶ εἰς πρόχους με λοξῶς τετμημένον λαι-

μόν τελειοτέρας ποιότητος καὶ ὑπ' ἄλλων χονδροειδῶν ἀγγείων. Ἡ κόσμησις ἔχει γραφῇ δι' ἐρυθρᾶς ἀμαυροχρώμου βαφῆς ἀμελῶς καὶ συνίσταται ἐκ σπειρῶν καὶ ταινιῶν (BSA 1928-30, 131). (2) Μυκηναϊκὴν ΥΕ III Β-Γ κεραμικὴν, ἐκπροσωπούμενην ὑπὸ πολυαρίθμων ὀστράκων ἐκ τοπικοῦ κατὰ κανόνα πηλοῦ. Συνήθη σχήματα εἶναι κύλικες, κρατῆρες ἐπὶ ὑψηλοῦ ποδός, πίθοι, κύπελλα μὲ χεῖλος στρεφόμενον πρὸς τὰ ἔξω, πρόχοι μὲ σφαιρικὸν κορμόν, μικρὰ τρίωτα πιθόσχημα ἀγγεῖα, ἐνίοτε μὲ ὑψηλὴν βάσιν, πρόχοι μὲ λοξῶς τετμημένον λαιμόν καὶ ἄλλα. BSA 1928-30, 131-133. PM, 96-97, 222-223 ἀριθ. 441-448.

XVI. Λεμπέτι (32). — Κεραμικὴ τῆς τοπικῆς ἀμαυροχρώμου γραπτῆς κατηγορίας. PM, 25, 94 ὑποσημ. 4, 224. BCH 1917-19, πίν. 33, 3. BMC I(I), 19, A 93,3.

XVII. Καλαμαριά (33). — Ἐγχάρακτος καὶ γραπτὴ ἀμαυρόχρωμος ΥΕ τοπικὴ κεραμικὴ. PM, 25, 94 εἰκ. 90 α-β, 225 ἀριθ. 455. BCH 1917-19, πίν. 27, 4, πίν. 30, 3, πίν. 33, 4-5.

XVIII. Πλατανιά-Μπουμπούστι (34). — Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως εἶναι χειροποίητος, ταξινομεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος εἰς δύο κατηγορίας, γραπτὴν καὶ ἀκόσμητον.

Ἡ γραπτὴ κεραμικὴ ἔχει κατασκευασθῇ ἐκ καθαροῦ πηλοῦ, τεφροῦ τὴν χροιάν συνήθως, τὰ δὲ τοιχώματα τῶν ἀγγείων ποικίλλουν εἰς πάχος ἀπὸ 0,03 ἕως 0,05 μ. Ἡ ἐπιφάνεια ἔχει ὑπέρυθρον φαῖαν καὶ σπανίως καστανοερυθράν χροιάν, ἔχει δὲ ἐπιμελῶς λειανθῇ μέχρις ἐλαφρᾶς στιλβώσεως εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις. Συνήθη σχήματα εἶναι πρόχοι μὲ λοξῶς τετμημένον λαιμόν, ἡμισφαιρικά κύπελλα, δίσκωτα μετὰ χαμηλῆς κοιλίας ποτήρια (tankards), ἀμφορόσχημα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα. Ἡ κόσμησις γεγραμμένη δι' ἀμαυρᾶς μελανῆς, καστανομελανῆς ἢ ἐρυθρᾶς διαφόρων ἀποχρώσεων βαφῆς, ἔχει ἐπιτεθῇ ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ, πλὴν τριῶν περιπτώσεων καθ' ἃς ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου ἔχει καλυφθῇ δι' ὑπολεύκου ἀμαυροῦ ἐπιχρίσματος. Τὰ κοσμήματα ἔχουν γραφῇ διὰ σταθερῶν, παχειῶν μᾶλλον, γραμμῶν καὶ εἶναι κατὰ κανόνα εὐθύγραμμα πλὴν μιᾶς ἢ δύο ἐξαίρεσεων, εἰς ἃς παρουσιάζονται μία κυματιστὴ γραμμὴ καὶ πιθανῶς μία σπεῖρα. Συνήθη κοσμήματα εἶναι ἀνεστραμμένα τρίγωνα πλήρη χρώματος ἢ πλεγμάτων γραμμῶν, τοποθετημένα εἰς μίαν σειρὰν ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ χείλους τῶν ἀγγείων, μαϊάνδροι, κατακόρυφοι σειραὶ ῥόμβων πλήρων γραμμῶν περιβαλλόμεναι ὑπὸ κατακορύφων, εὐθειῶν καὶ κυματοειδῶν γραμμῶν, κοσμήματα ζατρίκιου, τοποθετημένα ἐπὶ τῶν λαιμῶν, καὶ διάφορα συστήματα γραμμῶν ἐπὶ τῶν λαβῶν τῶν ἀγγείων.

BSA 1962-27, 167-173. PM, 94, 98, 99, 227-228 ἀριθ. 459-465, εἰκ. 98-101.

Ἡ ἀκόσμητος κεραμική δὲν εἶναι λίαν ἄφθονος καί, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ καὶ ἐν πολλοῖς ὡς πρὸς τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων, δὲν διαφέρει τῆς γραπτῆς. BSA 1926-27, 173-174. PM, 229 ἀριθ. 466-467.

Ὡς ἰδιαιτέρα κατηγορία μνημονεύονται τὰ χονδροειδῆ (Coarse) καὶ τὰ ἀκαθορίστου τύπου (Miscellaneous) ἀγγεῖα. BSA 1926-27, 174.

Τέλος ἰδιαιτέρως ἐπίσης μνημονεύονται τὰ ὀλίγα εἰσηγμένα ἐκ Νότου μυκηναϊκά, πρωτογεωμετρικά καὶ γεωμετρικά ὄστρακα. BSA 1926-27, 174, εἰκ. 29.

XIX. Κοζάνη (35). — Ἐκ τῶν 30 YE III Β-Γ ὀστράκων τῆς θέσεως τὰ 24 ἐνδεχομένως εἶναι YE III Γ. AE 1953-54 Μέρους Β', 113 - 120.

XX. Ἐργάνη (36). — Ῥαβδωτὴ καὶ ἐγχάρακτος κεραμική παραδουναβίου προελεύσεως, παραβαλλομένη πρὸς τὰς κατηγορίας Buchelkeramik καὶ Knobbed Ware τῆς Τροίας VIII β, ἔχει ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν ὡς καὶ ἀπὸ τὰς θέσεις Στῦρμη (37) καὶ Μαρώνια (38). ΠΑΕ 1971, 88, 93, 97 - 101, 1972, 89, 90-93.

XXI. Γόννος (39). — Τρία ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Ἀλμυροῦ, ἀσκός, θήλαστρον καὶ ἀρυτήρ (LAAA 1908, πίν. LI, 1. P-T, 207 εἰκ. 113), θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Desborough ὡς YE III Β ἢ Γ (LMTS, 133. GAMS, 153 ἀριθ. 513). Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῆ ἐπὶ πλέον ἐπιφανειακά YE III Γ ὄστρακα. EMF, 139.

XXII. Ἀργυροπούλι (40). — Ἀφθονα ἐπιφανειακά YE III Γ ὄστρακα μνημονεύονται ἀπὸ τὴν θέσιν. GAMS, 155 ἀριθ. 517.

XXIII. Ροδιά (41). — Ἐπιφανειακά YE III Γ ὄστρακα. GAMS, 154 ἀριθ. 516.

XXIV. Ραχμάνι (42). — YE III Γ ὄστρακα (GAMS, 153 ἀριθ. 512) καὶ ἀμοφορίσκος ἐκ τάφου ἀκαθορίστου YE III χρονολογίας. EMF, 140. LMTS, 133.

XXV. Ἀγριλῆα (44). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως προέρχονται ἀνεπαρκῶς γνωστὰ τοπικὰ χειροποίητα καὶ ὀλίγα μυκηναϊκά ἀγγεῖα τῆς τελευταίας μυκηναϊκῆς περιόδου. ΠΡΘ, 61.

XXVI. Χασάμπали - Γεντίκι (48). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως

προέρχονται τέσσαρα ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ ἀγγεῖα (Θεσσαλικά 1960, 48-52) καὶ ἕτερα πέντε ἀγγεῖα χωρὶς χρονολογικὴν ἔνδειξιν ἢ ἀπεικόνισιν. ΑΔ 1968 Χρον., 269.

XXVII. Τρίκκαλα (50).— Δύο εἰσηγμένα μυκηναϊκὰ καὶ πολυάριθμα τοπικῆς κατασκευῆς ὄστρακα, ἀνήκοντα εἰς ὑψίποδας κύλικας καὶ ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ κρατηροσχήμους σκύφους ὡς καὶ μία ἀκεραία σχεδὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἢ πρωτογεωμετρικὴ πρόχους, ἀναφέρονται ἀπὸ τὴν θέσιν. ΠΑΕ 1958, 70, 76. Θεσσαλικά 1959, 72-79. EMF, 142. GAMS, 162 ἀριθ. 564 LMTS, 132.

XXVIII. Φερσι-Βελεστινον (51).— Ἐν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν θέσιν. EMF, 142.

XXIX. Ἴωλκὸς (52).— Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τοπικὰ κυρίως προϊόντα. Ἰδιαιτέρας μνείας ἀξία εἶναι γραπτὴ ὕδρια (ΠΑΕ 1961, 51, πίν. 23 γ) καὶ ὄστρακα μὲ παραστάσεις ἀνθρώπων, ἀναμνησκοντα τὸ ἀγγεῖον τῶν πολεμιστῶν τῶν Μυκηνῶν, ἐπὶ ἑνὸς δὲ ὀστράκου, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται εἰσηγμένον (ΠΑΕ 1960, 58-59 εἰκ. 45), εἰκονίζεται τοξότης ἐπὶ ἄρματος ἢ πλοίου. ΠΑΕ 1956, 125-126, 1960, 57-59, 1961, 51.

XXX. Ἑλληνικὸν - Κτούρι (53).— Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως, τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτήρος, ἀποτελουμένη ἐκ πολυαριθμῶν ὀστράκων ἀνηκόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς βαθέα κύπελλα καὶ κρατῆρας, κεκοσμημένους διὰ σπειρῶν ἐξωτερικῶς καὶ καλυπτομένους διὰ βαφῆς ἐσωτερικῶς, ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος ἀναφέρεται ὡς ὑπομυκηναϊκὴ (BCH 1932, 147-174), ὁ Desborough ὁμῶς ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθῇ τῶν μεταβατικῶν ἐκ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον χρόνων (LMTS, 131-132) ἀλλ' ἢ γνώμη τοῦ Desborough ἡμφεσβητήθη ὑπὸ τοῦ Ν. Βερδελῆ, ὅστις θεωρεῖ αὐτὴν ὑπομυκηναϊκὴν. ΠΡΘ, 90-91.

XXXI. Φάρσαλα (54).— Ἐκ τῶν ὀκτὼ συμπληρωθέντων ἀγγείων, τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 1 περιγραφέντος ἀνωτέρω τάφου τῆς θέσεως, τὰ 7 ἦσαν ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ τὸ ἑν ΥΕ ΙΙΙ Γ. ΠΑΕ 1953, 131 εἰκ. 10-11. EMF, 140. LMTS, 131.

XXXII. Πτελεὸν (55).— Ἐκ τῶν τεσσάρων θολωτῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται αἱ ἐπόμεναι ομάδες κεραμικῶν δεδομένων: (1) Δώδεκα ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἄλλων προερχόμενα ἐκ τοῦ τύφου 1. ΠΑΕ 1951, 143-148. (2) Ἐξ ΥΕ ΙΙΙ Γ: 1-2 ἀγγεῖα ἐκ τοῦ τάφου 2. ΠΑΕ 1952, 179-181. (3) Τρία ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα καὶ τρία νεώτερα τούτων ἐκ τοῦ τάφου 3. ΠΑΕ 1953, 123. (4) Πέντε ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ τάφου 4. ΠΑΕ 1953, 125-126. LMTS, 130-131.

XXXIII. Βαρδάτες (57). — Δώδεκα ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ αγγεία έχουν αναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν (Π-Σ, 424 Ι), τὰ εἰκονιζόμενα ἐκ τῶν ὁποίων (BCH 1939, 310 εἰκ. 21) ὁ Desborough θεωρεῖ ΥΕ ΙΙΙ Β. LMTS, 126.

XXXIV. Θέρμων (60). — Πολυάριθμα ἀδημοσίευτα ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ τεμάχια κρατήρων καὶ σκύφων κοσμουμένων διὰ γραπτῶν ἀνεστραμμένων ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων καὶ ἄλλων κοσμημάτων εἰς μετόπας, ὁμοιοζόντων τὸν πυκνὸν ρυθμὸν τῆς Ἀχαΐας, ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν. BSA 1931-32, 239. GAMS, 92 ἀριθ. 313.

XXXV. Λιθοβούνη (61). — Ὅστρακα ΥΕ ἀγγείων καὶ ἥμισυ χειροποιήτου πρόχου προέρχονται ἐκ τοῦ τάφου τῆς θέσεως. ΑΔ 1967 Χρον., 318-319. GDA, 95.

XXXVI. Ἀγίος Ἡλίας (62). — Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν 150 περίπου ἀγγείων τοῦ θολωτοῦ τάφου εἰς τὴν θέσιν Σερεμέτι ἀνήκον εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους καὶ περιλαμβάνει τριώτους ἀμφορίσκους, ἀλάβαστρα, ψευδοστόμους ἀμφορίσκους κοσμουμένους διὰ πλεγμάτων γραμμῶν καὶ σπειρῶν, ἐκ τῆς περιοχῆς δὲ γύρωθεν τοῦ τάφου συνελέγησαν ὄστρακα μεγάλων ἀγγείων τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ. Π-Σ, 424 ΙΙΙ. ΑΔ 1961 Χρον., 296-297.

Ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ τάφου Μαραθιά 2 συνελέγησαν δύο ψευδόστομοι ἀμφορίσκοι, δύο ὑπίποδες κύλικες καὶ δύο ἄλλα αγγεῖα τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης. ΑΔ 1964 Χρον., 298. DAG, 236.

XXXVII. Ἀγναντι (64). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως συνελέγησαν πλεόν τῶν δέκα, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, οἱ πλείστοι δὲ τούτων εἶναι ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων, καὶ ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ κρατηρίσκοι. ΑΔ 1970 Χρον., 236.

XXXVIII. Δελφοὶ (69). — Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Σ, 424-425 VI) ἐπισκοπεῖται ὑπὸ τοῦ Desborough, ὅστις παρατηρεῖ (LMTS, 123-125), ὅτι ἐλλεῖπει σαφῶν στρωματογραφικῶν ἐνδείξεων ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ διακρίσις μεταξὺ ΥΕ ΙΙΙ Β καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικῶν δεδομένων καθίσταται δυσχερής, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ ὀστράκων σκύφων καὶ κρατήρων τοπικῆς προελεύσεως. Ὅστρακα τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ τῆς Ἀργολίδος καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης δὲν ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν εὑρεθέντων τεμαχίων, ὑπάρχουν ὅμως ἱκανὰ ὄστρακα ΥΕ ΙΙΙ Γ μονοχρῶμων κυπέλλων, ὥστε ἀναμφισβητήτως καὶ τῆς λοιπῆς κεραμικῆς ἱκανὸν μέρος πρέπει νὰ εἶναι ΥΕ ΙΙΙ Γ (LMTS, 123). Ἡ κεραμικὴ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου δυτικῶς τοῦ τεμένους ἀνήκει, πλὴν ἐνὸς ἀγγείου, εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον καὶ μάλιστα πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, μεταξὺ δὲ τῶν κεραμι-

κῶν τούτων εὐρημάτων ἰδιαίτερας μνείας ἄξιος τυγχάνει ψευδόστομος ἀμφορεὺς συνδυάζων τὸν πυκνὸν ῥυθμὸν τῆς Ἀργολίδος καὶ τὸν δωδεκανησιακὸν ῥυθμὸν τοῦ ὀκτάποδος, φαινόμενον γνωστὸν καὶ ἐκ Περαιῆς. LMTS, 124-125.

XXXIX. Ἰτέα (70). — Ἐκ τῶν 11 ὑπὸ τοῦ Lerat περιγραφομένων YE III ἀγγείων (Π-Σ, 426-427 VIII) ὁ Desborough θεωρεῖ τὰ 3-5 ἐκ τῶν εἰκονιζομένων YE III B, ἕτερα 3-4 τὰ θεωρεῖ YE III Γ καὶ ἐν πρωτογεωμετρικόν. LMTS, 126.

XL. Γαλαξειδί (71). — Τὰ δύο ὑπὸ τοῦ Lerat (Locriens I, 157. Locriens II, 2. EMF, 133) ὡς ὑπομνηματικά μνημονευόμενα ἀγγεῖα ὁ Desborough τὰ θεωρεῖ YE III Γ. LMTS, 125.

XLI. Ἀντίκυρα - Μεδεὼν (72). — Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως ἀποτελεῖται ἀπὸ ψευδοστόμους ἀμφορεῖς, ἐν ἀλλάβαστρον καὶ ἀμφορίσκους μὲ ἀπλὴν κόσμησιν. Médéon, 22,48-51. Π-Σ, 427 XII.

XLII. Ὀρχομενὸς (73). — Μία κύλιξ καὶ εἷς σκύφος ἐκ τῆς θέσεως, ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χαιρωνείας, ἀνήκουν εἰς YE III Γ χρόνους. EMF, 122.

XLIII. Θήβαι (76). — Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως προέρχεται ἐκ τῶν τάφων 12, 14-16, 19, 25 τοῦ Κολωνακίου καὶ τινων τάφων τῶν Ἡλέκτρων Πυλῶν. ΑΔ 1917, 25-32, 148, 149, 150-168, 176-180, 187-194. Π-Σ, 428-429 XIX. LMTS, 121-122.

XLIV. Εὔτρησις (77). — Ἐπτὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς οἰκίας V ἀνήκουν εἰς τοὺς πρώιμους YE III Γ χρόνους. Eutresis, 189-191. MPA, 647. MPC, 72. LMTS, 120.

XLV. Χαλκίς (80). — Ἐκ τῶν ἐν BSA 1952, 60-61, 73, 76, 80, 81, 82, 84-85 μνημονευομένων ὡς YE III Γ ἀγγείων τῆς θέσεως ὁ Desborough θεωρεῖ ὡς ἀσφαλῶς YE III Γ 4-5 μόνον ἀγγεῖα (LMTS, 122). Δύο ἐπὶ πλέον σκύφοι ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου Α, μεταξὺ τῶν χωρίων Μίστρου καὶ Μαυροπούλου, ἀναφέρονται ὡς YE III Γ. AAA 1969, 30-31 εἰκ. 2-3.

XLVI. Λευκαντί (81). — Ἡ κεραμικὴ τῶν τριῶν YE III Γ ἀρχιτεκτονικῶν στρωμάτων τῆς θέσεως ἐδείκνυε σταθερὰν μεταβολὴν ἀπὸ στρώματος εἰς στῶμα δύναται δὲ νὰ συνοψισθῇ ὡς ἔπεται.

Ἡ ἀρχαιότερα ΥΕ ΙΙΙ Γ φάσις περιελάμβανε περιορισμένον ἀριθμὸν σχημάτων ἀγγείων καὶ σχεδίων κοσμήσεως, ὅπως κυαθόσχημα κύπελλα με ταινίας βαφῆς ἐξωτερικῶς ὑπὸ τὸ χεῖλος ἢ κοσμήματα ταινιῶν καὶ σπειρῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἐσωτερικῶς, ὀλίγας κύλικας με κωνικὸν κύπελλον καὶ ἔσω στρεφόμενον χεῖλος κοσμούμενον διὰ καστανῆς ἢ μελανῆς ταινίας βαφῆς, διὰ τῆς αὐτῆς δὲ βαφῆς καλύπτεται καὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κυπέλλου μετὰ τοῦ ποδίου, βαθέα κρατηρόσχημα κύπελλα καλυπτόμενα ἔσω καὶ ἔξω διὰ σκοτεινοχρώμου βαφῆς, πρόχους σφαιρικὰς τὴν κοιλίαν κοσμουμένας διὰ ταινιῶν βαφῆς καὶ ἐνίοτε διὰ θυσάνων, ἀμφορεῖς καὶ ὕδριαι με παρομοίαν πρὸς τὰς πρόχους κόσμησιν, ὀλίγα δειγμάτων ἄλλων ἀγγείων καὶ οἰκιακῆς χρήσεως χονδροειδῆ ἀγγεῖα. Lefkandi, 16-18. BSA 1971, 333-352.

Κατὰ τὴν δευτέραν ΥΕ ΙΙΙ Γ φάσιν τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων πληθύνονται, πλουτιζόμενα διὰ καλαθοσχημῶν κυπέλλων, ἀλαβάστρων, κωνικῶν κυπέλλων, ἀμφορέων ἢ πρόχων με συνεστραμμένας ὡς σχοινία λαβὰς, καὶ τριφυλλοστόμων οἰνοχοῶν. Ἡ κόσμησις περιλαμβάνει παραστάσεις ἀνθρώπων καὶ ζώων, πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν, πολεμιστῶν, λεόντων, αἰγῶν, ἵππων, γρυπῶν καὶ σφιγγῶν. Lefkandi, 19-22. (Εἰκ. 2: 15).

Ἡ κεραμικὴ τῆς τρίτης ΥΕ ΙΙΙ Γ φάσεως δεικνύει παρακμὴν ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ καὶ μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχημάτων καὶ προπαντὸς τοῦ πλούτου τῆς κοσμήσεως τῶν ἀγγείων. Ὁ πηλὸς εἶναι οὐχὶ καθαρὸς, ἀμώδης, ὑπόλευκος, ὑπέρυθρος, φαιὸς ἢ πρασινωπὸς τὴν χροίαν. Συνήθῃ σχήματα εἶναι κρατῆρες, ὕδριαι καὶ ἀμφορεῖς. Ἡ κόσμησις, γεγραμμένη δι' ἀλαμποῦς, συνήθως καστανῆς ἢ μελανῆς βαφῆς, ἀποτελεῖται ἀπὸ σπειράς καὶ κυματοειδεῖς γραμμὰς ἐπὶ τῶν κρατήρων καὶ ἀπὸ ταινίας βαφῆς καὶ καμπυλόγραμμα κοσμήματα ἐπὶ τῶν ὧμων τῶν ὕδριων καὶ ἀμφορέων. Lefkandi, 22. BSA 1971, 342-346.

XLVII. Ἀ μ ά ρ υ ν θ ο ς (83). — Ἐπιφανειακὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα με παραστάσεις ζώων καὶ ἀνθρώπων. BSA 1966, 65 εἰκ. 28 πίν. 16 b.

XLVIII. Ἐ λ ε υ σ ῖ ς (87). — Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως εἶναι ἀνεπαρκῶς γνωστὴ. Ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἔχουν ἀναφερθῇ ἐννέα ὄστρακα τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης (AJA 1936, 426. EMF, 112. LMTS, 114). Ἀγγεῖα τινὰ ἐκ τῶν τάφων μνημονευόμενα ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ (ΠΑΕ 1956, 57-58) φαίνεται ὅτι τελικῶς ἐταξινομήθησαν ὡς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ. Γ. Μυλωνᾶς. Τὸ Δυτ. Νεκρ. Ἐλεουσ., 161-165.

XLIX. Β ε λ α ν ῖ δ έ ζ α (90). — Ἡ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως (Π-Σ,

433 LI) ἐπισκοπεῖται μετὰ τῆς λοιπῆς YE III κεραμικῆς τῆς Ἀττικῆς ἐν BSA 1947, 1-75. EMF, 110.

L. Ἀθῆναι (91). — Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τῶν Ἀθηνῶν προέρχεται ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως (Akropolis Vasen I,8-23), ἐκ τῆς ὑπογείου κρήνης ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ τῶν οἰκιῶν τῆς BA κλιτύος (Hesperia 1933, 329-372, 1937, 539-570, 1939, 317-433. LMTS, 113-114, 117-118), ἐκ τῶν φρεάτων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κλεψύδρας καὶ τῆς Ἀγορᾶς (Agora XIII, 253-261) καὶ ἐκ τῶν τάφων τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως (MAA, 207-208), τῆς νοτίου κλιτύος (Π-Α, 69-70, 90-92), τῆς Ἀγορᾶς (Agora XIII, 181, 183, 188-189, 247) καὶ τοῦ Κεραμικοῦ (Kerameikos I, 12, 53-54) καὶ διασφαεῖ κυρίως τὰς πρωίμους φάσεις τῆς YE III Γ περιόδου. LMTS, 117-118. (Εἰκ. 2:10, 16).

LI. Σπάτα (92). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως μνημονεύεται καὶ ὀλίγη YE III Γ κεραμικὴ. MPC, 70, 149. EMF, 109-110.

LII. Βραυρὼν (93). — Ἀγγεῖά τινα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, τῶν κατηγοριῶν 3 καὶ 4 τοῦ Stubbings (BSA 1947, 72), ἀνήκουν εἰς τὴν YE III Γ περίοδον κατὰ τὸν Ålin. EMF, 108.

LIII. Περαιτῆ (94). — Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως, περιλαμβάνουσα 1227 ἀγγεῖα, εἶναι ἐκ τῶν πλέον διαφωτιστικῶν δεδομένων τῶν YE III Γ χρόνων τῆς ἀνατολικῆς Ἀττικῆς καὶ ἔχει περιγραφῇ καὶ ὑπομνηματισθῇ ἐν Περαιτῇ B, 83-265, συνοπτικῶς δὲ ἐπεσκοπήθη ἐν Π-Σ, 435 LX. (Εἰκ. 1:3, εἰκ. 2:19).

LIV. Ἀγῖος Κοσμάς (95). — Τὴν YE III Γ κεραμικὴν τῆς θέσεως (Aghios Kosmas, 52-60. Π-Σ, 435 LXI) ὁ Desborough χρονολογεῖ εἰς τοὺς μεταβατικοὺς YE III Β-Γ χρόνους, πλὴν δύο ἀγγείων τῶν προκεχωρημένων YE III Γ χρόνων. LMTS, 112.

LV. Μαρκόπουλον (96). — Τὰ νεκροταφεῖα τῶν θέσεων Κοπρέζα καὶ Λιγόρι ἔχουν παράσχει τὰ πολυαριθμότερα κεραμικά δεδομένα, ἐκτὸς τῆς Περαιτῆς, ἐκ τῆς ἀνατολικῆς Ἀττικῆς διὰ τὴν YE περίοδον (Π-Σ, 435-436 LXIII), πολλὰ δὲ τῶν ἀγγείων τοῦ Λιγορίου καὶ ἐν τοῦλάχιστον τῆς Κοπρέζας ὁ Ålin ταξινομεῖ ὡς YE III Γ. EMF, 107.

LVI. Γλυφάδα (97). — Ἐκ τῶν ἀνασκαφέντων τάφων τῆς θέσεως ἀναφέρεται καὶ YE III Γ κεραμικὴ (Π-Σ, 436 LXIV. EMF, 105-106, Aliki)

ἀλλά τὰ εἰκονιζόμενα ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἀγγείων ὁ Desborough τὰ ταξινομεῖ εἰς τοὺς YE III B χρόνους. LMTS, 112 (Voula).

LVII. Βάρκιζα (98). — Περίπου 70 YE III B-Γ ἀγγεῖα ἀναφέρονται συνοπτικῶς ἐκ τάφων τῆς θέσεως. ΑΔ 1960 Χρον., 39-40.

LVIII. Κρατέα (99). — Τρία YE III Γ ἀγγεῖα, ἤτοι δύο ψευδόστομοι ἀμφορεῖς κοσμούμενοι διὰ παραστάσεων ὀκταπόδων καὶ εἰς κέρνος, εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὴν θέσιν. Π-Σ, 436 LXVIII. EMF, 109.

LIX. Κοράκου (100). — Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως (Π-Π, 488-490 I) καλύπτει πᾶσαν τὴν YE III Γ περίοδον, περιλαμβάνουσα ἀγγεῖα κεκοσμημένα καὶ κατὰ τὸν πυκνὸν ρυθμὸν καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς σιταποθήκης. LMTS, 85-86. EMF, 55-56.

LX. Μυκῆναι (105). — Τὰ σπουδαιότερα YE III Γ κεραμικὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως εἶναι τὰ ἐπόμενα.

(1) Τέσσαρα ἀγγεῖα, συνοδεύοντα τὴν ταφὴν τοῦ στρώματος XI μετὰ τῆς Πύλης τῶν Λεόντων καὶ τῆς σιταποθήκης, καὶ ἄλλη κεραμικὴ ἐκ τοῦ χώρου τῆς σιταποθήκης καὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀκροπόλεως. BSA 1921-23 (σποράδην). Aeg. and Near East, 126-131. (Εἰκ. 2 : 13, 14, 17).

(2) Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων 502, 515, 517, 524, καὶ 532. Ch. Tombs, 184-197. LMTS, 73-77.

(3) Κεραμικὴ YE III Γ χρόνων ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως ἀποκαλυφθεῖσα κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Μυλωνᾶ καὶ μνημονευομένη ἐν ΠΑΕ 1964, 70-71, 75-76, 1965, 87, 1966, 107-110, 1967, 13-19, 1968, 6-11, 1970, 121-123, 1971, 146-153, 1974, 89-92, 1975, 155, 158.

(4) Ἀγγεῖα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν θέσιν Γκορτσούλια, ἐκ τῶν ὁποίων εἰκονίζονται δύο ψευδόστομοι ἀμφορεῖς τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ. ΠΑΕ 1964, 68 πίν. 71 α.

LXI. Ἡραῖον - Πρόσυμνα (106). — Εἰς ἀμφορεῖς (Argive Heraium II, 83, εἰκ. 13) καὶ ὀλίγα ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Argive Heraeum II, 85-87 πίν. 54. Hesperia 1952, 173 ἀριθ. 52-53) ἔχουν ταξινομηθῇ ὡς πρῶμα YE III Γ. LMTS, 77-78.

LXII. Μιδέα (107). — Εἰς YE III Γ ἀμφορίσκος ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου. Royal Tombs, 66-67. LMTS, 77.

LXIII. Ἐπίδαυρος (108). — Εἰς YE III Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ μὲ παράστασιν ὀκτάποδος, προερχόμενος ἀπὸ τάφον

τῆς θέσεως, ἐκτίθεται ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν. EMF, 52.

LXIV. Ἀργος (109).— Ἡ YE III Γ κεραμικὴ ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως, περιλαμβάνει τὰ συνήθη σχήματα ἀγγείων τῆς περιόδου, ψευδοστόμους ἀμφορεῖς (Deiras, 144-145), ἀμφορίσκους καὶ συνήθεις ἀμφορεῖς (Deiras, 149-150), πρόχους (Deiras, 152, 154), ληκύθους (Deiras, 153-154), σκύφους καὶ κρατῆρας (Deiras, 159), κύλικας (Deiras, 161) καὶ πόματα ἀγγείων (Deiras, 162), ἡ δὲ κόσμησις καλύπτει συνήθως τοὺς ὧμους καὶ ζώνας τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου. Deiras, 190-191. (Εἰκ. 1 : 1, 4, 6, 7, εἰκ. 2 : 18).

LXV. Τίρυνς (110).— Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως προέρχεται ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ προφήτου Ἡλίου καὶ περιλαμβάνει ἀμφορίσκους (εἰκ. 2 : 20), ψευδοστόμους ἀμφορεῖς, ληκύθους, πρόχους καὶ σκύφους (Tiryns VI, 94, 101-102, 112, 114, 115) καὶ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς κατωτέρας ἀκροπόλεως (ΑΔ 1963 Χρον., 73, 1964 Χρον., 110. Tiryns V, 58-69. Tiryns VIII, 76, 86-88, 101-105, 112-114. Tiryns IX, 14-15, 55-58, 100, 111-117, 124-155) καὶ εἰς τὴν κάτω πόλιν (Tiryns V, 38-40, Tiryns VIII, 12-17, 148) καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τεμάχια ἀγγείων καὶ πλήρη ἀγγεῖα (BCH 1973, 300 εἰκ. 93-94), μεταξὺ τῶν ὁποίων συνήθη σχήματα εἶναι βαθεά ἢ ἀβαθῆ κύπελλα, κρατῆρες, κύλικες καὶ ὕδρια.

LXVI. Καζάρμα (111).— Εἷς μικρὸς σκύφος μνημονεύεται χωρὶς νὰ περιγράφεται ἢ εἰκονίζεται ἀπὸ τὸν θολωτὸν τάφον τῆς θέσεως. AAA 1968, 237. ΑΔ 1969 Χρον., 105.

LXVII. Ναύπλιον (112).— Τρία ἀγγεῖα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων εὐρίσκόμενα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν, ἥτοι δύο ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ εἷς σκύφος, ἀνήκουν εἰς τοὺς YE III Γ χρόνους. EMF, 46. LMTS, 80.

LXVIII. Ἀσίνη (113).— Περισσότερα τῶν 80 YE III Γ ἀγγεῖα ἔχουν ἀνακαλυφθῆ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Asine, 298-307) καὶ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων 1-2, 4-7 τῆς νεκροπόλεως I (Asine, 359-421) ἀποτελοῦντα τὴν πλουσιωτέραν καὶ πλέον ἀντιπροσωπευτικὴν διὰ τὴν Ἀργολίδα ὁμάδα YE III Γ κεραμικῆς. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 197, 198, 210. EMF, 48-49. LMTS, 83. (Εἰκ. 1 : 2).

LXIX. Ἴτρια (114).— Ἡ κεραμικὴ ἐκ τῆς YE III Γ οἰκίας καὶ τοῦ βόθρου τῆς θέσεως (Π-Π, 498 XXV) περιγράφεται καὶ εἰκονίζεται ἐν Tiryns VI, 144-191, πίν. 60-78.

LXX. Παλαιόκαστρον (118). — Έκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὰ ὁκτὼ YE ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα τοῦ Μουσείου τῆς Σπάρτης καὶ 4-5 τοῦ Μουσείου Δημητσάνης. Έκ τῶν τελευταίων ἐν μόνον ἀναφέρεται ῥητῶς ὡς προερχόμενον ἐκ Παλαιοκάστρου. Π-Π, 498 XXVI, BCH 1956, 537 εἰκ. 18. EMF, 73-74. LMTS, 92. GAMS, 41 ἀριθ. 12. BSA 1970, 101-102, 113, 115. Πρακτ. Α' Διεθν. Συνεδρ. Σπάρτης, τόμ. ΙΙ, 30 ὑποσημ. 4.

LXXI. Τεγέα (119). — Δύο YE ΙΙΙ Γ ὄστρακα ψευδοστόμων ἀμφορέων ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνῶς. BCH. 1921, 415 εἰκ. 59 ἀριθ. 247, σ. 420 εἰκ. 61 ἀριθ. 248. GAMS, 40 ἀριθ. 89. BSA 1970, 113.

LXXII. Ἀσέα (120). — Εἷς YE ΙΙΙ Γ ἀσκός, προερχόμενος ἐκ τάφου, ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν θέσιν. Asea, 21. BSA 1970, 115.

LXXIII. Ἀμύκλαι (121). — Ὅστρακα YE ΙΙΙ Γ ἀγγείων ἐκ τοῦ Ἀμυκλαίου (Π-Π, 499 XXXIII) καὶ εἰδῶλια ζῶων, κεκοσμημένα κατὰ τὸν πυκνὸν ῥυθμόν, ἔχουν γνωσθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. AM 1927, 46, Beilage VI ἀριθ. 4, 6, 7, 9. BSA 1960, 76. LMTS, 88-89.

LXXIV. Μονεμβασία (126). — Περισσότερα τῶν 30 ἀγγεῖα ἔχουν προέλθει ἐκ τῶν δύο τάφων τῆς περιοχῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ πολλὰ τούτων εἶναι κεκοσμημένα κατὰ τὸν πυκνὸν YE ΙΙΙ Γ ῥυθμόν, ἐν οἷς καὶ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς μὲ παραστάσεις ὀκταπόδων τοῦ γνωστοῦ τύπου ἐκ τῶν Δωδεκανήσων, τῆς Νάξου καὶ τῆς Περαιτῆς τῆς Ἀττικῆς. ΠΑΕ 1956, 207-209. Π-Π, 499 XXXV. LMTS, 89. ΑΔ 1968 Μελέται, 145-194. (Εἰκ. 2 : 12, 21).

LXXV. Ριζόμυλος (127). — Κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (Hesperia 1972, 232, 236, 238, 256 260, 1975, 113-114) καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως (ΑΕ 1973, 47-48, 61-62, 65-66, 69-70, 72-73) ἔχει ἀναφερθῇ ἄλλ' ἢ διάκρισις τῶν YE ΙΙΙ Γ δεδομένων δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερῆς. Hesperia 1972, 260, 1975, 113-114, 140.

LXXVI. Τραγάνες (128). — Δύο πρῶιμα YE ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα, κρατὴρ καὶ ἀμφορεὺς μὲ λαβὰς ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἐκ τοῦ λάκκου β καὶ ἑπτὰ ἕτερα YE ΙΙΙ Γ : 2 ἢ ὑπομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα, τὰ 5 τούτων ἐκ τοῦ λάκκου α καὶ τὰ ἕτερα 2 ἐκ τοῦ δαπέδου τῆς θόλου τοῦ τάφου Ι, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. Π-Π, 501 XLII. ΑΕ 1914, 102-112. MPC, 55, 73, 76, 78. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 202. LMTS, 95.

LXXVII. Ἐπάνω Ἑγγλιανὸς (130). — Αἱ ἐπόμεναι ομάδες YE III Γ κεραμικῆς ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Ὅμας YE III Γ ἀγγείων, κυρίως κρατηροσχήμων σκύφων εὑρεθέντων ὁμοῦ μετὰ YE III Β ἀγγείων ἐπὶ τῶν δαπέδων τῶν δωματίων καὶ ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀνακτόρου, δέκα τῶν ὁποίων εἰκονίζονται. Palace of Nestor I, 421-422 εἰκ. 385.

(2) Ὅμας YE III Γ ἀγγείων ἐκ τοῦ δρόμου καὶ τοῦ θαλάμου τοῦ τάφου K2. Palace of Nestor III, 224-237.

LXXVIII. Μάδενα (131). — Τέσσαρα YE III Γ ἢ κατὰ τι ἀρχαιότερα ἀγγεῖα, ἥτοι δύο κρατηρίσκοι ψευδόστομος ἀμφορίσκος καὶ ἀμφορίσκος μετὰ προχοῆς, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. AJA 1969, 156 ἀριθ. 76 E.

LXXIX. Ἄγιος Ἡλίας (132). — Μόνωτος ἄγραφος κύαθος, ψευδόστομος ἀμφορεὺς, τεμάχιον βαθέος ποτηρίου καὶ ὀλίγα ὄστρακα «τῆς ἐσχάτης περιόδου τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ» ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. ΠΑΕ 1954, 305-306. AJA 1969, 147 ἀριθ. 41 A, 176.

LXXX. Βολιμίδια (133). — ῥυτόν μὲ κεφαλὰς ἐλάφων YE III Γ ἐνδεχομένως χρόνων. ΠΑΕ 1953, 244. Π-Π, 502 XLVI. LMTS, 95.

LXXXI. Μίλα (135). — Ἡ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως περιλαμβάνει ἕξ μεγάλα ἀγγεῖα οἰκιακῆς χρήσεως (ἀμφορέα, κάδον, τέσσαρας σφαιρικὰς ὑδρίας), τεμάχια κρατῆρων καὶ σκύφων, ὁμοιοζόντων πρὸς τοὺς κρατῆρας τῆς Κεφαλληνίας μὲ κόσμησιν ζωνῶν ἐλευθέρων σπειρῶν εἰς τὸ ὕψος τῶν λαβῶν, ὑψίποδας κωνικὰς κύλικας τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης καὶ κρατῆρα τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ μὲ κόσμησιν κατὰ μετόπας. ΑΔ 1972 Χρον., 261-262.

LXXXII. Μάλθη (137). — Ὅστρακα τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης καὶ κύλικες μὲ στέλεχος δακτυλιδωτὸν ἢ ἀτρακτόσχημον, ὅμοιαι πρὸς τὰς τῆς Κεφαλληνίας, ἔχουν εὑρεθῇ εἰς τὴν θέσιν. Malthi, 325-326.

LXXXII. Διάσελλα (139). — Ἑπτὰ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ τάφου Β (BCH, 1957, 575-576 εἰκ. 6-9) ἀνήκουν εἰς τοὺς μεταβατικοὺς YE III Β-Γ χρόνους. Π-Π, 503 LII. LMTS, 92.

LXXXIV. Ὀλυμπία (141). — Πολυάριθμα YE III Β-Γ ἀγγεῖα ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως μνημονεύονται χωρὶς νὰ περιγράφωνται ἢ εἰκονίζονται. ΑΔ 1965 Χρον., 209.

LXXXV. Μοιράκα (142). — Δύο ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ άγγεία. AJA 1969, 129, άριθ. 9 Α.

LXXXVI. Πλάτανος (143). — Έκ τών όστράκων τών δύο θαλαμοειδών τάφων τής θέσεως συνεπληρώθησαν ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ σκύφοι, πρόχοι, κύλικες, τρίωτοι άμφορείς και άλλα αγγεία. ΑΔ 1964 Χρον., 177.

LXXXVII. Κλάδεος (144). — Έβδομήκοντα πέντε περίπου άκέραια ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ άγγεία παρέσχον οί θαλαμοειδείς τάφοι τής θέσεως. ΑΔ 1964 Χρον., 177 πίν. 184 γ—187 α-δ.

LXXXVIII. Χειμαδιό (145). — Έν ΥΕ ΙΙΙ Γ άλάβαστρον και δύο άλλα άγγεία προέρχονται εκ τάφου τής θέσεως. ΑΔ 1973 Χρον., 197.

LXXXIX. Γούμερο (146). — Δύο ΥΕ ΙΙΙ Γ άγγεία, άλάβαστρον και λήκυθος με κόσμησιν όμοκέντρων ήμικυκλίων, έχουν αναφερθῆ από τήν θέσιν. ΑΔ 1973 Χρον., 197.

XC. Άγραπιδοχώρι (147). — Έκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου τής θέσεως προέρχονται 14 ΥΕ ΙΙΙ Γ άγγεία, εξ ὧν 4 εἶναι άμφορείς, εἷς δὲ τούτων περιείχε τήν τέφραν τοῦ νεκροῦ, 5 εἶναι ψευδόστομοι άμφορείς δύο εἶναι δίωτα άλαβαστροειδῆ άγγεία, δύο εἶναι άμφορίσκοι και ἓν πρόχους. ΑΕ 1971 Χρον., 56-58.

XCI. Προστοβίτσα (148). — Έπτά ΥΕ ΙΙΙ Γ άγγεία, άμφορεὺς κεκοσμημένος κατὰ τὸν πυκνὸν ρυθμόν, δύο άμφορίσκοι και τέσσαρες ψευδόστομοι άμφορείς, μερικὰ τῶν ὁποίων χρονολογικῶς κατέρχονται ἴσως μέχρις ὑπομυκηναϊκῶν χρόνων, έχουν αναφερθῆ από τήν θέσιν. Π-Π, 503 LIV. EMF, 66.

XCII. Καγκάδι (149). — Τέσσαρα ΥΕ ΙΙΙ Γ άγγεία εκ τής θέσεως (Π-Π, 503 LIV) και πτηνόμορφος άσκὸς (BCH 1955, 252 εἰκ. 3) έχουν περιγραφῆ ἐν AJA 1960, 5-11 (σποράδην). EMF, 67.

XCIII. Μάνεσι (150). — Έννέα ΥΕ ΙΙΙ Γ άγγεία έχουν γνωσθῆ από τήν θέσιν. Π-Π, 503-504 LIV. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

XCIV. Μιτόπολις (151). — Έν μυκηναϊκὸν άγγεῖον ἐν τῷ Μουσεῖῳ Πατρῶν. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

XCv. Μικρὸς Μποντιάς (152). — Πέντε YE III Γ ἀγγεῖα, ἥτοι τέσσαρες ἀμφορεῖς καὶ ἓν κύπελλον, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. ΠΑΕ 1933, 91 εἰκ. 1. Π-Π, 504 LIV. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105.

XCvI. Καταρράκτης (153). — Ἀμφορεὺς μετὰ τεσσάρων λαβῶν κεκοσμημένος διὰ δύο ζωνῶν ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, εἰς τὴν κατωτέρα τῶν ὁποίων τὰ ἡμικύκλια ἔχουν μετατραπῇ εἰς πτηνά. AJA 1960, 5 ἀριθ. 2, πίν. 1 ἀριθ. 2. EMF, 65.

XCvII. Χαλανδρίτσα (154). — Τὰ πολυάριθμα ἀγγεῖα ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἀγίου Βασιλείου (Π-Π, 504 LVI) κατὰ πλεονασμὸν ἀνήκουν εἰς τοὺς YE III Γ χρόνους πλὴν μεμονωμένων περιπτώσεων ἀγγείων δυναμένων νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III B. AJA 1960, 5-10 (σοποράδην). EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 100-101.

XCvIII. Γουρζούμιστα - Λεόντιον (155). — Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἀγγείων τῆς θέσεως (Π-Π, 504 LVII) ἀνήκει εἰς τὴν YE III Γ περίοδον. EMF, 65. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102.

XCIX. Τεῖχος Δυμαίων (156). — Πολυάριθμα YE III Γ κεραμικά εὐρήματα, τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης, ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὴν θέσιν. ΠΑΕ 1962, 132, πίν. 138-139, 1963, 96, πίν. 72 β-ε, 1964, 64-66, πίν. 62-65, 1965, 132-134, πίν. 171-176.

C. Τσαπαναίικα (157). — Ἐξ τοῦλάχιστον ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως, ἐν ἀλάβαστρον (AJA 1960, 8 ἀριθ. 17), τρεῖς πυξίδες καὶ δύο ψευδοστομοὶ ἀμφορεῖς δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ, κατὰ τὸν Ἀlin. EMF, 64. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 109.

CI. Καλλιθέα (158). — Πολυάριθμα YE III A-Γ κεραμικά δεδομένα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τῶν δύο ὑπὸ τοῦ Γιαλούρη ἀνασκαφέντων τάφων (BCH 1954, 124) καὶ 222 ἐπὶ πλέον YE III A-Γ ἀγγεῖα προέρχονται ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου ἀνασκαφέντων τάφων. Ἔργον 1976, 106 (ἐβδομήκοντα ἀγγεῖα), 1977, 97 (πεντήκοντα τέσσαρα ἀγγεῖα), 1978, 42 (τριάκοντα ὀκτὼ ἀγγεῖα), 1980, 29 (ἐξήκοντα ἀγγεῖα).

CI. Αἰγείρα (160). — Πολυάριθμα YE III Γ ὄστρακα ἀναφέρονται ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως (AAA 1973, 200, 1974, 160-162, 1976, 162-163) καὶ ἐπὶ πλέον μερικὰ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου

ΥΕ αγγείων εκ τάφου τής περιοχής τής Αιγείρας δύνανται νά ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ. ΑΙΑΡS 1964 (Op. Ath. 5), 97-99.

CIH. Έγλυκᾶς (161). — Οἱ τάφοι τής θέσεως παρέσχον περισσότερα τῶν 200 ΥΕ ΙΙΙ Α/Β-Γ αγγεία. Π-Π, 504-506 XLI. AJA 1960, 8-12. EMF, 63-64. ΑΙΑΡS 1964 (Op. Ath. 5), 104-105.

CIV. Πάτραι (162). — Πεντήκοντα αγγεία εκ τῶν παλαιότερων ἀνασκαφῶν εἰς τὴν θέσιν μνημονεύονται ὡς τής τελευταίας μυκηναϊκῆς περιόδου (BCH 1923, 512), εἷς δὲ ΥΕ ΙΙΙ Γ πίθος εὔρεθη βραδύτερον (AJA 1960, 6-7) καὶ μερικά εκ τῶν 8 αγγείων καὶ ὄστρακα εκ τάφου ἀνασκαφέντος τὸ ἔτος 1967 μνημονεύονται ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ. ΑΔ 1967 Χρον., 214.

CV. Ίθακή - Σταυρὸς (164). — Έκ τής θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ τὰ ἐπόμενα κεραμικὰ δεδομένα.

(1) Έξήκοντα περίπου ὄστρακα κυλίκων, κρατηρίσκων ἢ ἄλλων αγγείων, εκ τής θέσεως Πελικάτα, ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ χρόνων, ἔχοντα κεκαλυμμένην τὴν μίαν ἢ ἀμφοτέρας τὰς ὀψεις διὰ βαφῆς ἢ φέροντα κόσμησιν ταινιῶν καὶ λοξῶν γραμμῶν. BSA 1934-35, 31-34, 42-43. LMTS, 108.

(2) Πολυάριθμα ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ ὄστρακα εκ τοῦ σπηλαίου κατὰ τὴν ΒΔ ἀκτὴν τοῦ ὄρμου τής Πόλεως. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τούτων εἶναι προϊόντα τοπικῶν ἐργαστηρίων ὑπὸ ἔντονον μυκηναϊκὴν ἐπίδρασιν ὀλίγα ὁμως αγγεία ἔχουν πιθανῶς εἰσαχθῇ ἐξ Ἀργολίδος. Συνήθη σχήματα εἶναι ὑδρίαί, πίθοι ἔχοντες τρεῖς λαβὰς, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, κρατῆρες, κύπελλα καὶ κύλικες μὴ διαφέροντα τής κεραμικῆς ἄλλων περιοχῶν, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ καὶ τὴν κόσμησιν. BSA 1938-39, 8-17.

CVI. Ίθακή - Ἀετὸς (165). — Ὀλίγα ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα, ἀνάμεικτα μὲ πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ, εὔρεθησαν εἰς τὴν θέσιν ἀνήκοντα εἰς κύλικας, ψευδοστόμους ἀμφορεῖς, κρατηροσχήμους σκύφους, κυάθους καὶ πρόχους. BSA 1932-33, 37-40, 51-52, 63-64. LMTS, 109-110.

CVII. Κεφαλληνία - Διακάτα (166). — Εἴκοσι ἐξ περίπου ΥΕ ΙΙΙ Γ αγγεία, περιλαμβάνοντα κρατῆρας, ψευδοστόμους ἀμφορεῖς, πρόχους, ἀμφορίσκους καὶ ὑψίποδας κύλικας κεκοσμημένα δὲ κατὰ τὸ ἄνω ἥμισυ τοῦ αγγείου διὰ σπειρῶν, τριγῶνων, ρόμβων πλήρων πλεγμάτων γραμμῶν, ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων καὶ ταινιῶν βαφῆς, εἰς ζῶνας καὶ μετόπας, ὡς καὶ 8 χειροποίητα χονδροειδῆ αγγεία ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. ΑΔ 1919, 101-114, εἰκ. 17-28.

CVIII. Μαζαράκατα (167).— Έκ των τάφων της θέσεως προέρχονται αἱ ἐπόμεναι ὁμάδες κεραμικῆς.

(1) Περί τὰ 50 ΥΕ III Γ κυρίως ἀγγεῖα ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Neuchâtel τῆς Ἑλβετίας. RA 1900 (II), 128-145.

(2) Ἀβέβαιος ἀριθμὸς ἀγγείων, ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Καββαδίου, τῶν ΥΕ III Β-Γ χρόνων, ἐν οἷς καὶ τινα χειροποίητα χονδροειδῆ ἀγγεῖα. CRAI 1909, 385. Προῖστ. Ἀρχαιολ., 389.

(3) Περί τὰ 13 ἢ 14 ἀγγεῖα ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Μαρινάτου. ΠΑΕ 1951, 184-185.

CIX. Λακκίθρα (168).— Πλέον τῶν 400 ΥΕ III Γ : 1-2 ἀγγεῖα εὐρέθησαν εἰς τοὺς 4 τάφους τῆς θέσεως ἐξ ὧν τὰ 300 συνεπληρώθησαν. Τεχνικὴ τοῦ πηλοῦ, σύστασις τῆς βαφῆς καὶ τρόπος κοσμήσεως, κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, μαρτυροῦν κάμψιν καὶ παρακμήν. Συνήθη σχήματα εἶναι κρατῆρες ποικίλου περιγράμματος μὲ ὀριζοντίους ἢ κατακορύφους λαβάς καὶ ἐνίοτε μετὰ προχοῆς, ἀρυτῆρες ποικίλων σχημάτων, ὑψίποδες κύλικες, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ πρόχοι διαφόρων σχημάτων. Ἰδιαιτέραν ὁμάδα ἀποτελοῦν τὰ χειροποίητα τοπικῆς παραγωγῆς ἀγγεῖα.

Ἡ κόσμησις τῶν ἀγγείων ὁμοιάζει πρὸς τὴν κόσμησιν τῆς κεραμικῆς τῆς Σαλαμίνας. Τὸ κατώτερον μέρος τοῦ ἀγγείου συνήθως κοσμεῖται δι' ὀριζοντίων ταινιῶν βαφῆς τὸ δὲ ἀνώτερον διὰ καμπυλογράμμων καὶ εὐθυγράμμων κοσμημάτων. Ἀγγεῖα τινα ἔχουν τὴν ἐσωτερικὴν μόνον ἢ καὶ ἀμφοτέρως τὰς ὄψεις κεκαλυμμένας δι' ἀραιοῦ, μελανοῦ, καστανοῦ ἢ ἐρυθροῦ γανώματος ἐξ ὀλοκλήρου ἢ ἐξαιρέσει λεπτῆς ζώνης. Ὀλίγα ἔχουν ἀκάλυπτον ἀπὸ βαφὴν ζώνην ἢ μετόπην καταλαμβανομένην ἀπὸ συνήθη διὰ τὴν περίοδον γραπτὰ κοσμήματα. Τὰ σχέδια τῆς κοσμήσεως εἶναι ὀλίγα καὶ μεταξὺ τούτων κυρίαν θέσιν κατέχουν αἱ σπεῖραι, τὰ ὁμόκεντρα ἡμικύκλια, τὰ τρίγωνα καὶ οἱ ῥόμβοι πληρούμενοι πλεγμάτων γραμμῶν, αἱ τεθλασμέναι καὶ κυματοειδεῖς γραμμαὶ καὶ σπανιώτερον οἱ διπλοὶ πελέκεις, τὰ ἀλυσσοειδῆ ἢ ἀκτινωτὰ κοσμήματα καὶ ἄλλα (εἰκ. 1 : 8-9). Δύο κρατῆρες καὶ ἐν λευκοθειδῶς ἀγγεῖον ἔφερον κόσμησιν διὰ πηκτοῦ λευκοῦ χρώματος κατὰ ζώνας, γεγραμμένην ἐπὶ τοῦ μελανοῦ ἢ ἐρυθρωποῦ βερνικίου, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀγγείου. Ἡ κατηγορία τῶν χειροποιήτων ἀγγείων δὲν φέρει γραπτὴν ἀλλ' ἐγχάρακτον ἢ πλαστικὴν κόσμησιν καὶ συνηθέστερον εἶναι ἀκόσμητος. ΑΕ 1932, 31-38.

CX. Μεταξάτα (169).— Έκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ἔχουν γνωσθῇ περὶ τὰ 237 ΥΕ III Β-Γ ἀγγεῖα. Έκ τούτων 157 περίπου ἀγγεῖα περιγράφονται καὶ εἰκονίζονται ὑπὸ τοῦ Μαρινάτου (ΑΕ 1933, 82-90 εἰκ. 23-37, πίν. 1-2) καὶ περὶ τὰ 80 ἀγγεῖα μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Καλλιγᾶ (ΑΑΑ

1974, 189). Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα κατὰ πλεονασμὸν ἀνήκουν εἰς τὰς γνωστὰς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ κατηγορίας ἀλλὰ μεταξὺ τούτων καταλέγονται καὶ ἀγγεῖα τῆς τοπικῆς χειροποιήτου χονδροειδοῦς κατηγορίας. Συνήθη σχήματα τῆς κατηγορίας τῶν μυκηναϊκῶν εἶναι οἱ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, αἱ πρόχοι μετὰ σφαιρικοῦ κορμοῦ, οἱ ἀρυτήρες καὶ αἱ κύλικες. Ἡ κόσμησις ἀποτελεῖται ἀπὸ σπείρας μονήρεις ἢ συνεχεῖς, τρίγωνα καὶ ῥόμβους πληρουμένους διὰ πλεγμάτων γραμμῶν, ἀπὸ τεθλασμένας καὶ κυματοειδεῖς γραμμάς, ἀπὸ ὁμορρόπους γωνίας εἰς ζώνας σχηματιζούσας ἰχθυακάνθας, ὁμόκεντρα ἡμικύκλια καὶ ἄλλα μονήρη κοσμηματα. Ἡ διὰ λευκῆς βαφῆς κοσμουμένη κεραμική, ἥτις ἐμνημονεύθη μετὰ τῶν δεδομένων τῆς Λακκίθρας, ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ δύο παραδειγμάτων. Εἰς τὴν χειροποίητον κατηγορίαν ἀνήκουν μικροὶ σκύφοι μετ' ἐγχαράκτου κοσμήσεως, τριποδικὸν ἀγγεῖον καὶ τριπλοῦς κέρνος. ΑΕ 1933, 82-90. ΑΑΑ 1974, 189. LMTS, 104-108.

CXI. Τάρας (171).— Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ αἱ ἐπόμεναι ομάδες δεδομένων.

(α) Περὶ τὰ 56 ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ἐκ τῆς τοποθεσίας Scoglio del Tonno μαρτυροῦντα, τόσον διὰ τῶν σχημάτων τῶν ἀγγείων, ἐξ ὧν προέρχονται, ὅσον καὶ διὰ τῆς κοσμήσεως αὐτῶν, ἄλλα ῥοδιακὴν καὶ κυπριακὴν προέλευσιν κατὰ πλεονασμὸν καὶ ἄλλα δεσμοὺς μετὰ τὰς Ἰονίους νήσους, τὴν Ἀχαΐαν καὶ ἐνδεχομένως τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. ΜΠΙ, 102-115, 131-132 ἀριθ. 92-146.

(β) Ὁκτὼ περίπου ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως Lerorano δεικνύοντα συγγένειαν πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἰθάκης. ΜΠΙ, 139-140 ἀριθ. 1-8, 164-165.

(γ) Περὶ τὰ 20 ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ἐκ τῆς θέσεως Torre Castelluccia δεικνύοντα συγγένειαν πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἰθάκης. ΜΠΙ, 144-148 ἀριθ. 1-20.

CXII. Λιπάρα (172).— Δέκα ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς νήσου, παραβαλλόμενα πρὸς τὰ ἀντίστοιχα κεραμικὰ προϊόντα τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. ΜΠΙ, 41-43.

CXIII. Θάσος (174).— Ἡ κεραμικὴ ἐκ τῶν νεκροταφείων τῆς θέσεως περιλαμβάνει τοπικὰ κεραμικὰ προϊόντα ταξινομούμενα ὑπὸ τῆς ἀνασκαψῆς εἰς τὰς ἐπομένας τέσσαρας κατηγορίας: (α) Τροχήλατα ἀγγεῖα, ἐλάχιστα παραδείγματα τῶν ὁποίων εὐρέθησαν, ἐν οἷς καὶ μιμήσεις ΥΕ ΙΙΙ Γ (ΑΔ 1972 Χρον., 522, 524) ἀγγείων. (β) Χειροποίητα ἀγγεῖα μετ' ἐγχαράκτου κοσμήσεως παραβαλλόμενα πρὸς τὰ ἀντίστοιχα

ἄγγεϊα τῶν οἰκισμῶν τῆς Καλινδοίας (Γ IX, κατηγορία I ἄνωτέρω) καὶ τοῦ Ἀξιοχωρίου (Γ XII, κατηγορία α ἄνωτέρω) τῆς Μακεδονίας τῆς ὑστερας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. (γ) Χειροποίητα ἄνευ κοσμήσεως ἄγγεϊα μακεδονικῆς προελεύσεως, τῆς ὑστερας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἢ τῆς πρῶμου τοῦ σιδήρου. (δ) Χειροποίητα ἄγγεϊα μετ' αὐλακωτῆς κοσμήσεως, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Τροίας VII β 2. ΑΕ 1970 Χρον., 18-19. ΑΔ 1971 Χρον., 415, 1972 Χρον., 524, 1973 Χρον., 447.

CXIV. Τροία (175). — Εἰσηγμένη ΥΕ III Γ καὶ τοπικῆς παραγωγῆς κεραμικὴ, χαρακτηρίζουσα τὴν Τροίαν VII β 2, περιγράφεται καὶ ἐπισκοπεῖται ἐν Troy IV, 144-148, 317-319 καὶ index : Mycenaean Ware : Imported, Local Imitated.

CXV. Πιτάνη (176). — Ἐκ τῆς θέσεως εἶναι γνωστὸς εἰς ΥΕ III Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς, δωδεκανησιακῆς προελεύσεως, μὲ παράστασιν ὀκτάποδος. MPL, 22. LMTS, 161.

CXVI. Ἐμπορειὸ (177). — Ἡ ΥΕ III Γ κεραμικὴ τῆς θέσεως περιλαμβάνει κρατηροσχήμους σκύφους, κυαθόσχημα ἄγγεϊα, κύλικας, ψευδοστόμους καὶ κοινούς ἀμφορεῖς, ὑδρίας καὶ καλαθόσχημα ἄγγεϊα. Τὰ ἄγγεϊα ταῦτα ἢ εἶναι μονόχρωμα, ἔχουν δηλαδὴ ἐξ ὀλοκλήρου καλυφθῆ διὰ βαφῆς, ἢ ἐνίοτε ἀφήνονται ἀκάλυπτοι δύο ἢ τρεῖς στεναὶ ζῶναι ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ ἄλλοτε κοσμοῦνται διὰ μιᾶς κυματοειδοῦς γραμμῆς γεγραμμένης μεταξὺ τῶν λαβῶν τοῦ ἄγγείου. Γενικῶς ὅμως ἡ κόσμησις εἶναι σπανία καὶ τὰ χρησιμοποιούμενα σχέδια κοσμήσεως ὀλίγα. LMTS, 159.

CXVII. Σμύρνη (178). — Σποραδικὰ μυκηναϊκὰ ὄστρακα ἐκ τῶν πρωτογεωμετρικῶν καὶ προϊστορικῶν στρωμάτων τῆς θέσεως, μὴ προσδιοριζόμενα χρονολογικῶς ἐντὸς τῆς ΥΕ περιόδου, ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν. JHS 1952, 105 εἰκ. 10. LMTS, 161.

CXVIII. Σαλαμίς (181). — Ἐκ τῆς προκαταρκτικῆς ἀνακοινώσεως ἐπὶ τῆς ἀνασκαφῆς τῶν ΥΕ III Α-Γ θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως δὲν εἶναι σαφὲς πόσα ἄγγεϊα ἐκ τῶν εὑρεθέντων, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ III Γ καὶ ἐκ ποίων τάφων προέρχονται ταῦτα. ΑΔ 1965 Χρον., 125-127, πίν. 98-99.

CXIX. Αἶγινα (182). — Ἐκ τῆς θέσεως τρεῖς ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, ὁ εἰς τῶν ὁποίων τοῦ πυκνοῦ ῥυθμοῦ, δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ III Γ. LMTS, 119-120. Alt-Ägina IV (I), 55-56, 101 ἀριθ. 374-376.

CXX. Κέως (183). — 'Εκ τῆς περιοχῆς τοῦ ἱεροῦ προέρχονται πολυάριθμα ὄστρακα καί τινα ἀγγεῖα παραβαλλόμενα πρὸς τὰ γνωστὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖα ἀπὸ τὸ Λευκαντὶ τῆς Εὐβοίας. *Hesperia* 1962, 280-281, πίν. 102 a-b, d, 1964, 331-332, πίν. 62-63, 1972, 400-401.

CXXI. Δῆλος (184). — 'Εκ τῆς ΥΕ κεραμικῆς τῆς θέσεως (Délös XV, 7-12. *Délös Primitive*, 60-69) ὁ Desborough τρία τοῦλάχιστον ἀγγεῖα τὰ ταξινομεῖ ὡς ἀσφαλῶς ΥΕ ΙΙΙ Γ. *LMTS*, 148-149.

CXXII. Μίλητος (185). — Κεραμική τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων ἔχει ἔλθει εἰς φῶς ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων, ἂν καὶ οὐχὶ ἐπαρκῶς γνωστῇ. Εἰς τὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὰ προϊόντα τῆς θέσεως περιλαμβάνονται τόσον τοπικῆς προελεύσεως, ὅσον καὶ εἰσηγμένα ἀγγεῖα, μαρτυροῦντα δεσμοὺς πρὸς τὴν Ῥόδον, τὴν Κάλυμνον καὶ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. *IM* 1957, 119-121 1959-60, 23-25, 29-30, 51-52, πίν. 14-17, 47, 49-50. *AIRRS* 1950 (*Op. Arch.* 6), 201-202. *MPL*, 23. *LMTS*, 162-163.

CXXIII. Ἰασός (186). — 'Εκ τῆς θέσεως ἔχουν γνωσθῇ ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακα ἀγγείων, ἐν οἷς καὶ τινα τοῦ προκεχωρημένου πυκνοῦ ρύθμου. *AJA* 1973, 177. *Äg. Frühz.* 2, 193-194.

CXXVI. Στρατονίκεια (187). — Εἰς ΥΕ ΙΙΙ Β ἢ Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν θέσιν. *GAMS*, 193.

CXXV. Λέρος (188). — Δύο ΥΕ ΙΙΙ Β ἢ Γ μονόχρωμα καὶ ἐν γραπτὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ ὄστρακον σκύφου ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν. *BSA* 1970, 54 εἰκ. 3,2.

CXXVI. Πάρος (189). — Μεγάλῃ ποσότης ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικῆς ἀπεκαλύφθη ἐκ τῆς ἀποθήκης τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου τῶν Κουκουναριῶν. Συνήθη σχήματα ἀγγείων εἶναι αἱ κύλικες, οἱ σκύφοι, οἱ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, οἱ ἀμφορεῖς μὲ κυλινδρικὸν στόμιον, οἱ κρατῆρες καὶ οἱ πίθοι. Ἡ κόσμησις ἀποτελεῖται ἐκ σπειρῶν, σχηματοποιημένων παραστάσεων καὶ ταινιῶν βαφῆς. Ἔργον 1966, 149, 1977, 146-151, 1978, 51-53, 1979, 23-24, 1980, 38-39.

'Εκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παροικίας ἔχει γνωσθῇ ἱκανὸς ἀριθμὸς ΥΕ ΙΙΙ Γ ὀστράκων, ἐν οἷς καὶ τεμάχια σκύφου. *AM* 1917, 70-72. *LMTS*, 148.

CXXVII. Νάξος (190). — Αἱ σπουδαιότεραι ὁμάδες ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικῶν εὐρημάτων ἐκ τῆς θέσεως εἶναι αἱ ἐπόμεναι.

(1) Ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Γκρόττας ὄστρακα καὶ συμπληρωθέντα ἀγγεῖα, προερχόμενα ἐκ τῶν θέσεων τοῦ οἰκισμοῦ τῶν μνημονευομένων μετὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων καὶ τὰ ὁποῖα ἐπισκοποῦνται συνοπτικῶς ἐν BSA 1956, 34-35 καὶ LMTS, 149-150.

(2) Περὶ τὰ 177 ἀγγεῖα, ἐκ τοῦ νεκροταφείου εἰς τὴν θέσιν Καμίνι, ἐπιτοπίου κατὰ κανόνα κατασκευῆς, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων τῆς ΥΕ III Γ περιόδου καὶ ἐκ τούτων ἰδιαίτεραν ὁμάδα ἀποτελοῦν 40 περίπου ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, κεκοσμημένοι μὲ παραστάσεις ὀκτάποδος κατὰ τὸν πυκνὸν ρυθμὸν, μαρτυροῦντες δεσμοὺς πρὸς τὴν Ῥόδον, τὴν Περαιτὴν καὶ τὴν Μονεμβασίαν. ΠΑΕ 1960, 238-239. LMTS, 151.

(3) Ὅμας περισσοτέρων τῶν 21 ἀγγείων ἐκ τῶν τάφων τῶν Ἀπλωμάτων, ἐν οἷς ὁ συνηθέστερος τύπος εἶναι ὁ ψευδόστομος ἀμφορεὺς μὲ κόσμησιν ὀκτάποδος κατὰ τὸν πυκνὸν ρυθμὸν (εἰκ. 2 : 11). ΠΑΕ 1958, 228-229, πίν. 171, 1959, 185, πίν. 157-158, 1969, 139, πίν. 150-153. LMTS, 150. Χ. Καρδαρᾶ, Ἀπλώματα Νάξου, κινητὰ εὐρήματα τάφων Α καὶ Β, Ἀθῆναι 1977 (=Ἀπλώματα), 83-84.

(4) Ἐν ΥΕ III Γ θήλαστρον καὶ πλῆθος ὀστράκων ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου τῶν Λυγαριδίων καὶ ὄστρακα μεγάλων ἀγγείων τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης καὶ κυλίκων ἐκ τοῦ παρακειμένου οἰκισμοῦ τῶν Καρβουνολάκκων. ΑΔ 1965 Χρον., 505-506.

CXXVIII. Σίφνος (191). — Δύο λαιμοὶ οἰνοχοῶν ΥΕ III Β-Γ χρόνων, εἰσηγμένων εἰς τὴν νῆσον, ἔχουν γνωσθῇ ἀπὸ τὸν οἰκισμὸν τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. Ἔργον 1975, 155, εἰκ. 155. ΠΑΕ 1975, 237 πίν. 218 γ.

CXXIX. Ἀλικαρνασσὸς (192). — Ἐκ τῶν 200 περίπου ΥΕ III Γ ἀγγείων τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως Müskebi περὶ τὰ δεκαπέντε ἀγγεῖα ἀνήκουν εἰς ΥΕ III Β-Γ ἢ ΥΕ III Γ χρόνους. Katal. Bodr. σ. 5 πίν. 4,2, σ. 7 πίν. 6, 3, πίν. 7, 2, 4, σ. 10 πίν. 11, 7, σ. 12 πίν. 14, 2-3, σ. 13 πίν. 16, 2, 4, σ. 14 πίν. 17, 3, σ. 16 πίν. 19, 6, πίν. 20, 2-3, σ. 26 πίν. 30, 1-2, 4. AJA 1963, 354-356, 1964, 157, 1965, 140, 1967, 163. Anadolu 1967, 32-39. Belleten 1967, 76-83.

CXXX. Κάλυμνος (193). — Εἴκοσι τέσσαρα γραπτὰ ΥΕ III Β-Γ ἀγγεῖα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου καὶ δέκα περίπου ἄλλα μικροτέρου ἐνδιαφέροντος ἀγγεῖα ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν, ἀνήκοντα εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς σιταποθήκης καὶ εἰς τὸν πυκνὸν ρυθμὸν μὲ παραστάσεις ὀκτάποδων. Cl. Review 1887, 80-81. JHS 1887, 446-460. BMC I(I), 189-197. CVA, Great Britain 7, III A, 9-10 πίν. 8 ἀριθ. 22-28, πίν. 9. MPL, 22. LMTS, 155-156, 161.

CXXXI. Κίωλος (194). — Έκ της θέσεως Έλληνικά έχουν αναφερθῇ δύο ἀγγεῖα, κύπελλον καὶ ψευδόστομος ἀμφορεὺς, ὑστέρων μυκηναϊκῶν χρόνων, κοσμούμενα δι' ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, καὶ YE III B-Γ ὄστρακα. ΑΔ 1966 Χρον., 389, πίν. 410 α. Äg. Frühz. 2, 187.

CXXXII. Ἀμοργός (195). — Έκ της θέσεως προέρχονται ἐν YE III Γ θήλαστρον καὶ ὄστρακα YE III Γ σκύφων κοσμούμενα διὰ σπειρῶν καὶ ἕτερα ὄστρακα κρατῆρος τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ, εὐρισκόμενα εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον (BMC II), 198 ἀριθ. A 1027-1029. CVA Great Britain, 7, III A, 10, πίν. 10 ἀριθ. 7. LMTS, 147), ὡς καὶ τριφυλλόστομος οἶνοχόη τοῦ Μουσείου τῶν Βρυξελλῶν προκεχωρημένων YE III Γ χρόνων. CVA Belgique 1, III A, 2, πίν. 2 ἀριθ. 9. LMTS, 147.

CXXXIII. Κῶς (196). — Πολυἀριθμα κεραμικὰ εὐρήματα τῶν YE III Γ χρόνων ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς, ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῶν Σεραγίων καὶ τῶν νεκροταφείων τοῦ Ἑλαιῶνος καὶ τῆς Λαγκάδας, ἀποτελούντα μετὰ τῶν εὐρημάτων τῆς Ῥόδου τὴν πλέον ἀντιπροσωπευτικὴν ὁμάδα τῆς τοπικῆς YE III Γ δωδεκανησιακῆς κεραμικῆς, ἐν ᾗ ἰδιαιτέραν θέσιν κατέχουν οἱ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς τοῦ πυκνοῦ ρυθμοῦ μὲ παραστάσεις ὀκταπόδων, γνωστοὶ πλὴν τῶν Δωδεκανήσων ἐκ τοῦ κεντρικοῦ Αἰγαίου, τῆς Πιτάνης, τῆς Περαιτῆς, τῆς Ἐπιδαύρου, τῆς Μονεμβασίας, τῶν Δελφῶν καὶ ἄλλων θέσεων (LMTS, 271-272). Τὰ εἰσηγμένα ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀγγεῖα εἶναι ὀλίγα. Annuario 1965-66, 32-293 (σποράδην), 301-311, 1972-73, 286-295, 337-384 (σποράδην).

CXXXIV. Μῆλος (197). — Πολυἀριθμα YE III Γ κεραμικὰ δεδομένα, εἰσηγμένα κατὰ πλεονασμὸν ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς ἐκ τῶν δαπέδων τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῶν οἰκιῶν τῆς τελευταίας φάσεως κατοικήσεως τῆς θέσεως (Phylakopi, 270. BSA 1910-11, 18-19, 1956, 34-35, 1974, 5, 16, 41, 46, 51, 53. MPC, 77. LMTS, 148) καὶ ἐκ τεταραγμένων ἐπιχώσεων. JHS 1975 AR, 23-25, 1976 AR, 25-26.

CXXXV. Ἀστυπάλαια (198). — Έκ τοῦ διπλοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου τῆς θέσεως συνελέγησαν 116 YE III A-Γ ἀγγεῖα, συντόμως μνημονεύόμενα, ἐκ τῶν ὁποίων 7 εἰκονίζονται. ΑΔ 1971 Χρον., 551, πίν. 559 ε-ς, 560 α-γ.

CXXXVI. Ῥόδος (199) — Αἱ ἐπόμεναι ὁμάδες YE III Γ κεραμικῶν δεδομένων ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν.

(1) Ἰκανὸς ἀριθμὸς ἀγγείων ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν κατὰ τὴν YE

III Γ περίοδον χρησιμοποιοθέντων ἐκ τῶν 129 θαλαμοειδῶν τάφων τῆς Ἰαλυσσοῦ. MV, 1-18. BMC I(I), 139-177. CVA Great Britain 7, III A, 1-9, πίν. 5-8. Annuario 1923-24, 86-247, 457-470, 1930-31, 253-335. MPA, 648. MPC, 74, 75.

(2) Εἰς YE III Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Κοπεγχάγης (CVA Kopenhagen, 44, πίν. 61 ἀριθ. 2) ἐκ τεσσάρων YE III A-Γ γνωστῶν ἀγγείων ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Φάνες. MPA, 613, 652. BSA 1973, 141.

(3) Ὅμας YE III Γ ἀγγείων ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Καμείρου. CR VI-VII, 133-150. MPA, 649. MPC, 70, 72, 76, 148. BSA 1973, 141-143.

(4) Ἐν YE III Γ ἀγγεῖον ἐκ Κρητηνίας ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Κοπεγχάγης. CVA Kopenhagen, 36, πίν. 46 ἀριθ. 11. MPA, 617, 649. BSA 1973, 146.

(5) Ὅμας YE III A-Γ ἀγγείων ἐκ θαλαμοειδῶν τάφων τῆς περιοχῆς Σιάνας. MPA, 653. BSA 1973, 147.

(6) Ὅμας YE III A-Γ ἀγγείων ἐξ Ἀπολακκιᾶς. Annuario 1923-24, 253-254. CVA Kopenhagen, 33-45, πίν. 39-62 (σποράδην). MPA, 645. LMTS, 156. BSA 1973, 147.

(7) Ὅμας YE III A-Γ ἀγγείων ἐκ θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ λόφου Ἀψαχτηρᾶς παρὰ τὸ χωρίον Βάτι. Vroulia, 2-4. Annuario 1923-24, 253, 255. CVA Kopenhagen, 33-45, πίν. 39-62 (σποράδην). MPA, 654. BSA 1973, 150.

(8) Δύο τοῦλάχιστον ἀγγεῖα, ἐξ ἐπτὰ γνωστῶν, ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ῥόδου, προερχόμενα ἐκ τῆς νεκροπόλεως τοῦ Λάρδου, ἔχουν ταξινομηθῇ ὡς YE III Γ. Annuario 1923-24, 253, 255-256. MPA, 625, 640, 650. BSA 1973, 150-151.

(9) Ὅμας YE III B-Γ ἀγγείων ἐκ θαλαμοειδῶν τάφων τοῦ Πυλῶνος. Annuario 1930-31, 335-343. BSA 1973, 151.

(10) Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Λίνδου ἔχουν ἀναφερθῇ μεταξὺ ἄλλων YE III εὐρημάτων, καὶ δύο YE III Γ ὄστρακα (Lindos I, 70 ἀριθ. 37, 40 C. BSA 1973, 151) καθὼς καὶ ἐν YE III Γ ἀλάβαστρον ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Λίνδου. CVA Kopenhagen, 35 πίν. 46 ἀριθ. 5. MPA, 600. BSA 1973, 151.

(11) Ὅμας YE III B-Γ ἀγγείων ἐκ τῶν δύο παρὰ τὸν Ἀρχάγγελον ἐρευνηθέντων τάφων. BCH 1949, 535. AD 1963 Μελέται, 135-140. BSA 1973, 153.

(12) Ὅμας YE III A-Γ ἀγγείων ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κοσκινοῦ. AD 1963 Μελέται, 133-134. BSA 1973, 155.

CXXXVII. X α ν ι ᾶ (200). — Κεραμικὴ δεικνύουσα στενὴν συγγένειαν πρὸς τὴν YE III Γ κεραμικὴν τῆς Πελοποννήσου ὡς καὶ τινα εἰσηγμένα ἐκ Κύπρου κεραμικὰ προϊόντα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ Ὑστερομινωικοῦ

(= YM) ΙΙΙ Γ στρώματος τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καστελλίου. (ΑΔ 1965 Χρον., 568-569, 1967 Χρον., 501, 503, 1968 Χρον., 413-414, 1969 Χρον., 467, 1972 Χρον., 635-637) καὶ ἐκ τῶν τάφων τῆς περιοχῆς τῶν Χανίων. AJA 1938, 548-551. BCH 1969, 396-418.

CXXXVIII. Κατσαμπᾶς (202).— Τὰ πλεῖστα τῶν ἀγγείων ἐκ τοῦ δαπέδου τῆς ἀνασκαφείσης YM ΙΙΙ Β-Γ οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ σκευὴ ἐξ αὐτῆς ἀνήκον εἰς τοὺς YM ΙΙΙ Γ χρόνους. ΠΑΕ 1955, 314.

CXXXIX. Νέα Ἀλικαρνασσός (203).— Ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου τῆς θέσεως προέρχονται εἰς YM ΙΙΙ Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς καὶ μία πρόχους. ΑΔ 1973 Χρον., 564-567.

CXL. Ἀμνισός (204).— Δέκα ὀκτὼ ἀγγεῖα διαφόρων σχημάτων, πολλὰ τῶν ὁποίων εἶναι ἀκόσμητα, ἔχουν ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν, διὰ τὴν χρονολόγησιν τῶν ὁποίων δὲν παρέχονται πληροφορίες. ΑΔ 1927-28, 71-72.

CXLI. Μίλατος (205).— Ἐκ τῶν δέκα ἀγγείων τῆς θέσεως (ΑΔ 1920-21, 155-156 εἰκ. 2-3) τρία ἀγγεῖα, δύο ψευδόστομοι ἀμφορεῖς μὲ κόσμησιν ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων καὶ ἓν ἕτερον ἀγγεῖον, ἔχουν ταξινομηθῆ ὡς YM ΙΙΙ Γ. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222-226. LMTS, 169.

CXLII. Μάλια (206).— Ἐκ τῶν γνωστῶν κεραμικῶν δεδομένων τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως ὁ Desborough ταξινομεῖ ὡς YM ΙΙΙ Β-Γ δύο ἀγγεῖα, ἓνα ἀμφορίσκον καὶ ἓν φλασκίον, καὶ ἰσάριθμα ὄστρακα. Mallia XI, Maisons II, 127, 132-133. Mallia XVI, Maisons III, 118-130. LMTS, 170-171.

CXLIII. Τύλισος (207).— Ἐκ τῆς θέσεως εἰς τὴν YM ΙΙΙ Γ περίοδον ἔχουν ταξινομηθῆ εἰς YM ΙΙΙ Γ ψευδόστομος ἀμφορεὺς, προερχόμενος ἐκ ταφῆς (AM 1931, 116-117. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227-229), καὶ ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. Tyllissos, 92-93. ΑΔ 1972 Χρον., 621.

CXLIV Κνωσός (208).— Ἡ YM ΙΙΙ Γ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπισκοπεῖται ἐν BSA 1965, 316-342 (σποράδην) ἐκ τῶν ταφικῶν δὲ κεραμικῶν εὐρημάτων ὡς YM ΙΙΙ Γ ἔχουν ταξινομηθῆ τὰ ἐπόμενα (LMTS, 179-180).

(1) Δύο ψευδόστομοι ἀμφορεῖς μὲ κόσμησιν ὀκταπόδων, ὁ εἰς τῶν ὁποίων προέρχεται ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Μαυροσπηλίου (BSA 1926-27,

258 εἰκ. 12) καὶ ὁ ἕτερος ἐκ τοῦ βασιλικοῦ τάφου τῶν Ἰσοπάτων. PTK, 141 εἰκ. 122. (2) Δύο ἕτεροι ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ τέσσαρα περίπου κύπελλα ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου τῆς Κεφάλας. BSA 1956, 73-79, πίν. 10 c-d. LMTS, 179. (3) Δύο ψευδόστομοι ΥΜ ΙΙΙ Γ ἀμφορεῖς καὶ ὑπομινωικὸς ἀμφορεὺς ἐκ τοῦ τάφου νοτίως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. JHS 1960 AR, 25. (4) Δύο ομάδες ἀγγείων, ἡ μία ἐκ τοῦ νεκροταφείου τῶν Γουψάδων (BSA 1958-59, 205-208) καὶ ἡ ἑτέρα ἐκ τοῦ τάφου Π τῆς Φορτέτσας (Fortetsa, 8-10) ἀνήκουν εἰς τοὺς μεταβατικοὺς χρόνους ἀπὸ τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ εἰς τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον. LMTS, 180. (4) Ὅμας περισσοτέρων τῶν 6 ἀγγείων ἐκ τῶν τάφων εἰς τὸ οἰκόπεδον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς. JHS 1979 AR, 45-46. (5) Ἀφθονος κεραμικὴ περιλαμβάνουσα γραπτοὺς σκύφους καὶ κρατῆρας ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. JHS 1980 AR, 48.

CXLV. Παλαίκαστρο (209). — Ἡ ΥΜ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου Καστρί παραβάλλεται πρὸς τὴν κεραμικὴν τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Καρφιοῦ ἀλλὰ θεωρεῖται ἀρχαιοτέρα ἐκείνης (BSA 1965, 281), καλύπτουσα τοὺς μεταβατικοὺς ΥΜ ΙΙΙ Β-Γ χρόνους καὶ τὴν καθ' αὐτὸ ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον. BSA 1965, 278-299.

CXLVI. Καρφί (210). — Τὰ πολυάριθμα κεραμικὰ δεδομένα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως, καλύπτοντα χρονικῶς τὸ τέλος τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ καὶ τὴν ὑπομινωικὴν περίοδον, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ δὲν διαφέρουν τῶν κεραμικῶν δεδομένων τῶν ἄλλων περιοχῶν παρὰ μόνον ὡς πρὸς μίαν κατηγορίαν φαιοκυανοῦ τὴν ἀπόχρωσιν πηλοῦ (Blue Ware), ἥτις ἀπαντᾷ εἰς τὴν θέσιν (BSA 1960, 2-3).

Τὰ συνηθέστερον ἀπαντῶντα σχήματα ἀγγείων εἶναι πίθοι διαφόρων μεγεθῶν καὶ σχημάτων, ὑδρίαι, τρίποδες, πρόχοι, πινάκια διαφόρων μεγεθῶν, κάλαθοι, ἀμφορεῖς, θήλαστρα, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, πυξίδες, κύπελλα, κρατῆρες καὶ κύλικες. Ἡ κόσμησις ἔχει ἐκτελεσθῆ κατὰ δύο κυρίως ῥυθμούς, τὸν ἐλεύθερον (Open Style) καὶ τὸν ἀντίστοιχον πρὸς τὸν πυκνὸν ῥυθμὸν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κροσσωτὸν ῥυθμὸν (Close ἢ Fringed Style).

Εἰς τὸν ἐλεύθερον ῥυθμὸν ἢ πρὸς διακόσμησιν ἐπιφάνεια τοῦ ἀγγείου, περιλαμβανομένη μεταξὺ δύο γραμμῶν, ἡ μία τῶν ὁποίων περιθεῖε τὸ χεῖλος ἢ δὲ ἑτέρα τὴν βάσιν τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου, καλύπτεται ὑπὸ καμπυλογράμμων κατὰ κανόνα σχημάτων, οἷον κυματιστῶν γραμμῶν ὁμοιαζουσῶν πλοκάμους ὀκταπόδων, ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων, σπειροειδῶν γραμμῶν διαφόρων σχημάτων, γραμμῶν ὁμοιαζουσῶν τὸ γράμμα S καὶ ἐνίοτε ὑπὸ σχηματοποιημένων παραστάσεων ζώων.

Εἰς τὸν κροσσωτὸν ῥυθμὸν ἢ πρὸς διακόσμησιν ζώνη τέμνεται συνήθως εἰς μετόπας πληρουμένας ὑπὸ σχηματοπεποιημένων παραστάσεων φυσικῶν ἀντικειμένων, οἷον ἀνθέων, βλαστῶν, πτηνῶν, ὀκταπόδων, διπλῶν πελέκεων, ἱερῶν κεράτων κ.τ.τ., τὰ δὲ κενὰ πληροῦνται διὰ κροσσοειδῶν, περὶ τὸ κύριον κόσμημα, κυματιστῶν ἢ εὐθειῶν παραλλήλων γραμμῶν, παρακολουθουμένων ὑπὸ σειρῶν στιγμῶν, λοξῶν γραμμῶν, γυρλαντῶν, ἢ πλεγματῶν γραμμῶν καὶ ἡμικυκλίων, ὥστε ἡ ὅλη κεκοσμημένη ἐπιφάνεια παρέχει τὴν εἰκόνα εἰδῶν ὕφαντουργίας, ἐκ τῆς μιμήσεως τῶν ὁποίων καὶ προέκυψεν ἐνδεχομένως ὁ ῥυθμὸς οὗτος κοσμήσεως τῶν ἀγγείων. Τὰ κεραμικὰ προϊόντα τοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ εἶναι σύγχρονα πρὸς τὸν πυκνὸν ῥυθμὸν τῆς Ἀργολίδος, τῆς Ῥόδου καὶ τῆς Κύπρου καὶ ἐθεωροῦντο ἀχαϊκῆς προελεύσεως ὑπὸ τοῦ Pendlebury, εἰσαχθέντα περὶ τὸ 1250 π.Χ. εἰς τὴν Κρήτην (Αγ. Cr., 260-261. BSA 1936-37, 196-197), εὐρίσκονται δὲ εἰς τὰ αὐτὰ στρώματα μετὰ τῶν ἀγγείων τοῦ ἐλευθέρου ῥυθμοῦ. BSA 1960, 1-37.

CXLVII. Μυρσίνη (211). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων κεραμικῶν εὐρημάτων τῶν δώδεκα θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ὡς YE III Γ ἔχουν ταξινομηθῇ τρεῖς ψευδόστομοι ἀμφορεῖς κοσμοῦμενοι διὰ παραστάσεων ὀκταπόδων, ἐκ τῶν τάφων Α καὶ Β, καὶ ἐνδεχομένως ἄλλοι ὅμοιοι ἀμφορεῖς καὶ μονόχρωμος σκύφος. LMTS, 178.

CXLVIII. Μουλιανὰ (212). — Ἐκ τῶν δύο θολωτῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται ἔνδεκα ἀγγεῖα καὶ λευτηρόσχημος σαρκοφάγος. Ἐκ τῶν 11 ἀγγείων τὰ 7 εἶναι ψευδόστομοι YM III Γ ἀμφορεῖς, προερχόμενοι ἐκ τῶν τάφων Α καὶ Β, καὶ τέσσαρα ἀγγεῖα, κρατὴρ σκύφος πυξὶς καὶ φλασκίον, προερχόμενα ἐκ τῶν καύσεων τοῦ τάφου Α, εἶναι ὑπομινωικά ἢ πρωτογεωμετρικά (ΑΕ 1904, 27-28, 32-37, 40-47). Ἐκ τῶν ἐπτὰ ψευδοστόμων ἀμφορέων, οἱ τρεῖς, προερχόμενοι ἐκ τοῦ τάφου Α, εἶχον γραμμικὴν κόσμησιν ἀλλ' οἱ δύο μόνον τούτων τὴν διατηροῦν καὶ ἀνήκουν ἴσως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς YM III Γ περιόδου (ΑΕ 1904, 27-28. LMTS, 177), οἱ τέσσαρες ἕτεροι καὶ ἡ σαρκοφάγος τοῦ τάφου Β ἐκοσμοῦντο εἴτε διὰ γραμμικῶν κοσμημάτων καὶ πλοκάμων ὀκταπόδων εἴτε διὰ παραστάσεων ὀκταπόδων τοῦ πυκνοῦ ῥυθμοῦ καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν προκεχωρημένην YM III Γ περίοδον (ΑΕ 1904, 40-47. LMTS, 177). Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀγγείων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν καύσεων τοῦ τάφου Α, δύο, εἰς κρατὴρ μὲ παράστασιν κυνηγίου καὶ μία πυξὶς μὲ κροσσωτὴν κόσμησιν, ἦσαν τεφροδόχα ἀγγεῖα καὶ ταξινομοῦνται ὡς ὑπομινωικά ἢ γεωμετρικά (ΑΕ 1904, 26-27, 32-37 εἰκ. 6 α, δ, πίν. 3. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227-229. PGP, 269-270. LMTS, 177, 188), εἰς σκύφος ἔχει κοσμηθῇ κατὰ τρόπον δεικνύοντα συγγένειαν

πρὸς τὸν ῥυθμὸν τῆς σιταποθήκης καὶ ἐν φλασκίον φέρει κόσμησιν ὁμοκέντρων κύκλων. AE 1904, 36-37. LMTS, 177.

CXLIX. Ἀτσιπάδες (213). — Δέκα ἐπτὰ περίπου YM III B-Γ ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἄλλων ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς τάφους τῆς θέσεως. Ἐννέα τούτων εἶναι ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, δύο εἶναι πυξίδες, τρία πρόχοι, εἷς ἀσκὸς καὶ εἷς ἀμφορίσκος. Τὰ ἀγγεῖα καλύπτουν χρονικῶς τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν YM III B χρόνων μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν ὑπομινωικῶν. AE 1915, 48-50, 1975, 41-58.

CL. Πρινιάς (214). — Δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν γνωστῶν ὀστράκων τῆς θέσεως, κεκοσμημένα κατὰ τὸν κροσσωτὸν ῥυθμὸν, ταξινομοῦνται ὡς YM III Γ. LMTS, 182.

CLI. Ψυχρὸ (215). — Ἐκ τοῦ Δικταίου ἄντρου προέρχεται ἐν μόνωτον YM III Γ κύπελλον τοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ, μὲ παράστασιν ὀκτάποδος. BSA 1899-1900, 103 εἰκ. 31-32. PMn IV (I), 312-313. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 222. LMTS, 176.

CLII. Ἐργανος (216). — Ἐκ τῶν τριῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται ἐπτὰ ἀγγεῖα, τὰ ἐξ τούτων, μία πυξίς, τέσσαρες YM III B-Γ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, οἱ δύο τῶν ὁποίων μαρτυροῦν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ὀκτάποδος, καὶ εἷς κάλαθος, εὑρέθησαν εἰς τὸν πρῶτον τάφον καὶ ἐν ἀκόσμητον συντετριμμένον ἀγγεῖον εἰς τὸν δεύτερον. AJA 1901, 278, 303-305. LMTS, 177.

CLIII. Βρόκαστρο (217). — Ὅστρακα τοῦ τοπικοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ καὶ ἄλλα, μαρτυροῦντα ἐπιδράσεις ἐκ τῆς YE III Γ ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, συνελέγησαν ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως. Vrokastro, 89-99. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 227, 228. LMTS, 185-186.

CLIV. Πραισὸς (218). — Ἐκ τοῦ ὀρθογωνίου τὴν κάτωσιν θολωτοῦ τάφου τῆς θέσεως προέρχονται τέσσαρες ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, προχοῖσκη, τεφροδόχος πυξίς καὶ λουτηροειδὴς λάρναξ, πρωίμων YM III Γ χρόνων. ΠΑΕ 1960, 303-305, πίν. 242 β, 243.

CLV. Βασιλική (219). — Ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου προέρχονται πηλίνη σαρκοφάγος, ψευδόστομος ἀμφορεὺς καὶ καλαθόσχημον ἀγγεῖον, κοσμούμενα διὰ παραστάσεων ὀκταπόδων, ἔτερον

καλαθόσχημον ἀγγεῖον, τοῦ κροσσωτοῦ, ῥυθμοῦ, καὶ φλασκίον, κοσμούμενον δι' ὁμοκέντρων κύκλων, τῶν YM III B-Γ χρόνων. *Transact. Dep. Arch. Univ. Penns.* 1906, 130-131. *LMTS*, 176-177.

CLVI. Γόρυς (220). — Ὅστρακα YM III Γ ἀγγείων τοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ καὶ ἄλλα, κοσμούμενα διὰ σπειρῶν καὶ κυματιστῶν γραμμῶν μαρτυροῦντα δὲ ἐπιδράσεις ἐκ τῆς YE III Γ κεραμικῆς τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως. *Annuario* 1955-56, 215-217. *LMTS*, 183, 193, 235.

CLVII. Λιλιανὰ (221). — Τινὰ ἐκ τῶν ἀγγείων τῶν ἀνεπαρκῶς γνωστῶν τάφων τῆς θέσεως ἀνήκουν πιθανῶς εἰς YM III Γ χρόνους. *MA* 1904, 627-651. *AIRRS* 1944 (*Op. Arch.*), 230. *LMTS*, 183.

CLVIII. Ἀγία Τριάς (222). — Ὅστρακα τοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ τῶν YM III Γ χρόνων ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. *LMTS*, 171.

CLIX. Φαιστός (223). — Ἡ YM III κεραμικὴ τῆς θέσεως ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τεμάχια κρατήρων ἢ σκύφων καὶ κυλίκων κεκοσμημένων κατὰ τὸν κροσσωτὸν ἢ τὸν ἐλεύθερον ῥυθμόν. Τὰ κοσμήματα περιλαμβάνουν σπείρας μινωικῆς προελεύσεως καὶ κυματιστὰς γραμμάς τοῦ ἐλλαδικοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης. *Annuario* 1957-58, 255-320 εἰκ. 125, 135. *LMTS*, 182-183.

CLX. Λάπηθος (225). — Ἡ YK A-B κεραμικὴ ἐκ τῆς θέσεως ἀνήκει εἰς τὰς τοπικὰς κατὰ πλεονασμὸν κατηγορίας καὶ ἐπισκοπεῖται ἐν Kypros, 432 πίν. 98. *SCE* I, 164-172. *AIRRS* 1944 (*Op. Arch.* 3), 76-77, 233-234. *SCE* IV (IC), (σποράδην).

CLXI. Μύρτου - Πηγάδες (226). — Κεραμικὴ τῶν τοπικῶν κατηγοριῶν καὶ περὶ τὰ 19 μυκηναϊκὰ ὅστρακα ἔχουν ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν περίοδον VI τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ. *Myrtou - Pigadhes*, 18-23, 42-48. *SCE* IV (IC), (σποράδην). *LMTS*, 198.

CLXII. Ἀγία Εἰρήνη (227). — Ὀλίγη καὶ οὐχὶ χαρακτηριστική, τοπικοῦ χαρακτῆρος, κεραμικὴ εὐρέθῃ εἰς τὴν θέσιν. *Problems*, 128-129. *SCE* IV (IC-ID), index: Ayia Irini.

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΚΕΡΑΜΙΚΗ

Ι. ΠΥΚΝΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

1. Ἄργος, (ὑψ. 0,42μ.)

2. Ἀσίνη, (ὑψ. 0,235μ.)

3. Περαιτή, (ὑψ. 0,117μ.)

4. Ἄργος, (ὑψ. 0,119μ.)

5. Ἀχαΐα, (ὑψ. 0,278μ.)

6. Ἄργος, (ὑψ. 0,095μ.)

7. Ἄργος, (ὑψ. 0,091μ.)

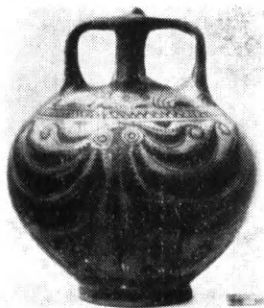
8. Λακκίθρα

9. Λακκίθρα

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗ ΙΙΙ Γ ΚΕΡΑΜΙΚΗ

Ια. ΡΥΘΜΟΣ ΟΚΤΑΠΟΔΟΣ

10. Ἀθῆναι, (ὑψ. 0,19μ.)

11. Νάξος, (ὑψ. 0,245μ.)

12. Μονεμβασία, (ὑψ. 0,14μ.)

Ιβ. ΕΙΚΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

13. Μυκῆναι

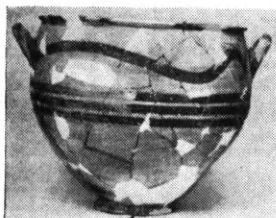

14. Μυκῆναι

15. Λευκαντί

ΙΙ. ΡΥΘΜΟΣ ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΗΣ

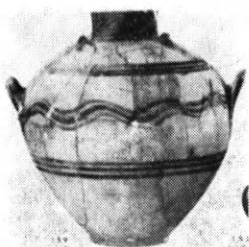
16. Ἀθῆναι

17. Μυκῆναι

18. Ἀργος, (ὑψ. 0,09μ.)

19. Περαιτή, (ὑψ. 0,40μ.)

20. Τίρυνς, (ὑψ. 0,072μ.)

21. Μονεμβασία, (ὑψ. 0,14μ.)

CLXIII. Λευκωσία (228). — Κεραμικά εὐρήματα ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ, ἐν οἷς καὶ τινα ΥΕ III Γ χαρακτηῖρος, καὶ ἐκ τῆς νεκροπόλεως περιγράφονται ἐν BCH 1958, 354-355, 1962, 11-17. SCE IV (IC), index : Ayia Paraskevi.

CLXIV. Έγκωμη (229). — Ἡ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως (Enkomi - Alasia I, 239-350. Alasia IV, 151-273. Enkomi I, 307-330. Enkomi II, 539-775, 835-879) καὶ τῶν τάφων (SCE I, 465-575. Problems, 28-97. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 73-106, 231-265. PEQ 1956, 22-37), μαρτυρεῖ ἔντονον ἐπίδρασιν ἐκ τῆς ΥΕ III Γ κεραμικῆς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἰδίως φάσεις τοῦ οἰκισμοῦ. SCE IV (IC), 52-471(σποράδην). LMTS, 22-28, 196-205, 236.

CLXV. Σίντα (230). — Ἡ κεραμικὴ τῶν περιόδων II-III τοῦ οἰκισμοῦ περιλαμβάνει δύο, ἐκ Ῥόδου πιθανῶς εἰσηγμένα, ἀγγεῖα καὶ μεγάλας ποσότητας κεραμικῆς τοπικῆς μὲν παραγωγῆς ἀλλὰ μὲ ἔντονον ἐπίδρασιν τοῦ πυκνοῦ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. AIARS 1965 (Op. Ath. 6), 107, 114, πίν. I-II εἰκ. 6. SCE IV (IC), (σποράδην). LMTS, 23, 197-201.

CLXVI. Ἀπλίκι (231). — Ἐκτὸς τῆς κεραμικῆς τῶν τοπικῶν κατηγοριῶν ἡ θέσις παρέσχε καὶ μυκηναϊκὴν κεραμικὴν ταξινομουμένην εἰς δύο ὁμάδας, ἡ δευτέρα τῶν ὁποίων (Levanto-mycenaean Ware) χαρακτηρίζει τὴν τελευταίαν φάσιν κατοικήσεως τοῦ οἰκισμοῦ. Antiqu. Journ. 1952, 153-157. SCE IV (IC), (σποράδην).

CLXVII. Ἰθάκιον (232). — Ἡ κεραμικὴ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ εἶναι τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτηῖρος (SCE II, 571-574. SCE IV (IC), index) Ἡ κεραμικὴ τῆς νεκροπόλεως τῶν Καυκαλλίων ἀνήκει κυρίως εἰς τὰς προηγούμενας περιόδους, χαρακτηριζομένη ἀπὸ ἔντονον ἐπίδρασιν τῶν κατηγοριῶν τῆς ΥΕ III A-B κεραμικῆς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἑλλαδικῆς κατηγορίας ΥΕ III Γ ἀνήκει ἡ κεραμικὴ τοῦ ὑπὸ τοῦ Καραγεώργη περιγραφέντος τάφου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Nouveaux Documents, 185-195. LMTS, 24.

CLXVIII. Ἀθιένου (233). — Τοπικῆς προελεύσεως ΥΚ III A-B κεραμικὴ, ἔχει ἀναφερθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν περιλαμβάνουσα πολυαριθμούς πίθους καὶ ἑκτοντάδας μικροσκοπικῶν ἀναθηματικῶν ἀγγείων, ὡς καὶ δύο εἰσηγμένους ἐκ Κρήτης ψευδοστόμους ἀμφορεῖς καὶ ἄλλα ΥΕ III Γ ἀγγεῖα ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. BCH 1959, 354. AA 1962, 366-367, 1974, 382. AJA 1973, 55.

CLXIX. Πύλα (234). — Τοπικοῦ χαρακτήρος καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴ ἐκ τῶν οἰκιῶν τῆς θέσεως. Enkomi II, 897-898, 903-904, 905-907.

CLXX. Μάα (235). — Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς κεραμικῆς τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως ἀνήκει εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ : Ιβ κατηγορίαν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, συνήθη δὲ σχήματα μεταξὺ τῶν συλλεγέντων ὀστράκων εἶναι κωδωνόσχημα κύπελλα κοσμούμενα διὰ σπειρῶν, κύπελλα ἐπὶ ὕψηλοῦ ποδὸς καὶ ἀβαθῆ κύπελλα ἢ πινάκια. Ὁ πυκνὸς ρυθμὸς καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς σιταποθήκης δὲν ἐκπροσωποῦνται μεταξὺ τῶν εὐρημάτων ἐκ τῆς θέσεως. Enkomi II, 911.

CLXXI. Κίτιον (236). — Πολυάριθμα ΥΕ ΙΙΙ Γ : Ι-2 ὄστρακα τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης συνελέγησαν ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ, ἀνήκοντα εἰς ἀμφορεῖς, πρόχους, κρατήρας καὶ ἄλλα σχήματα ἀγγείων κοσμούμενα διὰ κυματιστῶν γραμμῶν. BCH 1960, 570-582, 1963, 365-368, 1965, 266-268, 1966, 362-365, 1967, 318-324, 1968, 305-307, 1971 368, 1973, 651, 1976, 875, 1977, 755. LMTS, 24, 202, 240.

Ἡ κεραμικὴ τῶν τάφων ἀνήκει κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς κατηγορίας τῆς ΥΚ ΙΙΙ Α-Β κεραμικῆς. BCH 1960, 512-569. SCE IV (IC-ID), index : Kition.

CLXXII. Κούκλια - Παλαίπαφος (237). — Ἐκ τῶν πολυάριθμων κεραμικῶν εὐρημάτων τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων τῆς θέσεως ἐπαρκέστερον ἔχει γνωσθῇ ἡ κεραμικὴ ἐκ τῶν φρεάτων τῆς Εὐρετῆς, καλύπτουσα τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 15ου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 11ου π.Χ. αἰῶνος, τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος αὐτῆς (95%) ἀνήκει εἰς τοὺς 13-12ον π.Χ. αἰῶνας καὶ τὰ 34% αὐτῆς εἶναι ΥΕ ΙΙΙ Γ : Ι ἀγγεῖα εἰς τεμάχια, ἐν οἷς περὶ τοὺς 143 κωδωνόσχημοι σκύφοι, 6 ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, 15 κύλικες, μὲ ἔντονον ἐπίδρασιν εἰς τὴν κόσμησιν ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν μέρει ἐκ τῆς Κρήτης. AA 1969, 398-406. RDAC 1969, 38-42. Acts Intern. Arch. Symp. 1972, 68-78.

Ἐκ τῆς κεραμικῆς τῶν τάφων ἐπαρκέστερον γνωστὰ εἶναι τὰ εὐρήματα ἐκ τῶν τάφων τῆς Μάντισσας (Nouveaux Documents, 157-184), τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β κατὰ πλεονασμὸν περιόδου, καὶ τῆς Ξερολίμνης, τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτήρος. RDAC 1967, 5-24.

CLXXIII. Κούριον (238). — Ἡ κεραμικὴ τῆς θέσεως, προερχομένη ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ (AJA 1938, 261-275. RDAC 1969, 128, 1970, 25-74) καὶ ἐκ τῶν τάφων τῆς Παμπούλας (A.S. Murray κ.ἄ. Excav. in Cypr., 180-182. AJA 1937, 56-85. Kourion, 65-124) καὶ τῆς Καλορίζικης (AJA 1954, 131-142. Kaloriziki, 54-120), εἶναι κατὰ πλεονασμὸν τοπικοῦ χαρακτήρος.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΗΣ III Γ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ

Τὸ σύνολον τοῦ γνωστοῦ ΥΕ III Γ κεραμικοῦ ὑλικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, τὸ προερχόμενον ἐξ 173 μνημονευθεισῶν εἰς τὰς προηγούμενας σελίδας θέσεων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 238 γνωστῶν τῆς περιόδου, δύναται νὰ ἐπισκοπηθῇ εἰς δύο σύνολα, τὴν τοπικοῦ κατὰ πλεονασμὸν χαρακτηῖρος κεραμικὴν τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν, Ἡπείρου Μακεδονίας Θράκης νήσων τοῦ βορείου Αἰγαίου, Κρήτης καὶ Κύπρου ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν καθ' αὐτὸ μυκηναϊκὴν κεραμικὴν τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου ἀφ' ἑτέρου, ἥτις εἰσάγεται εἰς μικροτέρας ἢ μεγαλυτέρας ποσότητας εἰς τὰς ὡς ἄνω περιφερειακάς περιοχάς καὶ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα εἰς τὴν Δύσιν.

Ἡ κεραμικὴ τῆς Ἡπείρου, χειροποίητος κατὰ κανόνα, ἔχει ταξινομηθῇ ὑπὸ τοῦ Δάκαρη εἰς πέντε τοπικάς κατηγορίας (I-IVα, IVβ), δύο τῶν ὁποίων (IVα-IVβ) γραπταὶ (ΠΑΕ 1952, 268-381). Παράγεται δὲ ἡ κεραμικὴ αὕτη εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν σχεδὸν ἀμετάβλητος ἀπὸ πρωίμων προϊστορικῶν χρόνων μέχρι περίπου τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος (Erigus, 198).

Παρὰ τὰς τοπικάς ταύτας κατηγορίας εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν θέσεων παρουσιάζεται καὶ εἰσηγμένη τροχήλατος μυκηναϊκὴ κεραμικὴ καὶ τοπικαὶ αὐτῆς ἀπομιμήσεις.

Ἡ κεραμικὴ τῆς Μακεδονίας ἀποτελεῖ ἰδιαίτεραν ὁμάδα ἐξελισσομένην ἀνεξαρτήτως, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ, τὰ σχήματα, τὰς λεπτομερείας καὶ τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων, ἀπὸ τῶν νεολιθικῶν χρόνων μέχρι τῆς ὑστερας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Τὴν κεραμικὴν ταύτην ὁ Heurtley ἔχει ταξινομήσει εἰς πλείονας κατηγορίας, ἥτοι: (α) ἀκόσμητον, (β) ἐγχάρακτον ὑποδιαιρουμένην περαιτέρω εἰς δύο ὑποκατηγορίας, (γ) μετὰ πλαστικῆς κοσμήσεως, (δ) εἰσηγμένην Lausitz κεραμικὴν καὶ (ε) γραπτὴν περιλαμβάνουσιν τὴν τοπικὴν ἀμαυρόχρωμον γραπτὴν κεραμικὴν, ἰδιαίτεραν ὁμάδα τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἡ κεραμικὴ τῆς Πλατανιάς - Μπουμπουστιίου, καὶ τὴν εἰσηγμένην στιλπνόχρωμον μυκηναϊκὴν κεραμικὴν καὶ τὰς τοπικάς αὐτῆς ἀπομιμήσεις. Ἀσφαλεῖς ὅμως χρονολογικαὶ διακρίσεις, τόσον προκειμένου περὶ στρωμάτων ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῆς τοπικῆς κεραμικῆς, εἶναι δυνατὰ μόνον ἐφ' ὅσον συσχετίζονται πρὸς τὴν εἰσηγμένην ΥΕ III Γ κεραμικὴν. PM, 93-100, 214-229.

Σχέσεις μεταξὺ τῆς κεραμικῆς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου μαρτυροῦνται ἐκ τῆς διαδόσεως τῆς ἀμαυροχρώμου γραπτῆς κεραμικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνονται καὶ αἱ ὁμάδες IVα-IVβ τῆς Ἡπείρου.

Ἡ κεραμικὴ τῆς Θράκης (ΠΑΕ 1971, 88, 93-97-101, 1972, 89, 90-93) καὶ τῆς Θάσου (ΑΕ 1970 Χρον., 18-19. ΑΔ 1971 Χρον., 415, 1972 Χρον., 447) παραβάλλεται εἴτε πρὸς τὰς μνημονευθείσας κατηγορίας τῆς Μακεδονίας εἴτε πρὸς τὴν κεραμικὴν τῆς Τροίας VII β 2.

Ἡ κεραμικὴ τῆς Κρήτης ἐξελίσσεται κατὰ τὴν ΥΜ III Γ περίοδον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοπικῆς παραδόσεως αἱ δὲ ἐπιδράσεις ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ σχήματα καὶ τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων εἶναι περιωρισμένοι. Ar. Cr., 243-253. LMTS, 100-195. BSA 1960, 1-37.

Αἱ τοπικαὶ τέλος κεραμικαὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῶν πρώτων μυκηναϊκῶν προϊόντων ἐξελίσσονται αὐτονόμως, ὥστε λεπτομερὴς ἀνάλυσις τούτων θὰ ἐξήρχετο τῶν ὁρίων τῆς παρούσης ἐργασίας.

Ἐπισκοπούμενη ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἡ κεραμικὴ τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μαρτυρεῖ, διὰ τῆς τεχνικῆς τοῦ πηλοῦ, τῶν σχημάτων καὶ τῆς κοσμήσεως τῶν ἀγγείων, τὸν αὐτόνομον χαρακτήρα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων ἐκάστης περιοχῆς μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῶν πρώτων μυκηναϊκῶν κεραμικῶν προϊόντων.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἠπείρου, ποιμενικοῦ μᾶλλον παρὰ γεωργικοῦ χαρακτῆρος λαός, ἐκάλυπτον κυρίως τὰς ἀνάγκας τῶν δι' εὐμετακομίστων δερματίνων, ξυλίνων ἢ μεταλλικῶν σκευῶν καὶ μόνον ἀγγεῖα δι' ἀποθηκεύσεις τροφίμων ἢ μαγειρικὰς ἀνάγκας κατεσκεύαζον ἐκ χονδροειδοῦς πηλοῦ καὶ ταῦτα ἦσαν ἐπιδεκτικὰ μικρᾶς ἐξελίξεως. Τὴν καλυτέρας ποιότητος κεραμικὴν ἀπετέλουν τὰ τοπικῆς παραγωγῆς γραπτὰ ἀμαυρόχρωμα ἀγγεῖα, ἡ κατηγορία, τῶν ὁποίων εἰσήχθη ἀρχικῶς ἐκ Μακεδονίας (ΠΑΕ 1952, 373-381), καὶ τὰ εἰσηγμένα ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων ἢ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα καὶ αἱ τοπικαὶ ἀπομιμήσεις τούτων.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν, αἱ παχεῖαι ἐπιχώσεις τῶν οἰκισμῶν τῆς ὁποίας μαρτυροῦν μακρᾶς διαρκείας ἐγκαταστάσεις, ἡ ΥΕ III Γ κεραμικὴ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τοπικοὺς τύπους ἀγγείων, ἡ ἐξέλιξις τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ παρακολουθηθῇ ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν ἐπιχώσεων τῶν παλαιότερων περιόδων. Συνήθη σχήματα εἶναι χαμηλὰ κύπελλα ἄνευ λαβῆς, σκύφοι μὲ δικλαδωτὰς λαβὰς (Wish-bone handles) κανθαρόσχημα ἀγγεῖα μὲ λαβὰς διαφόρων τύπων αἰρομένας ὑπὲρ τὸ χεῖλος, λοξότμητοι πρόχοι καὶ ἄλλα. Πλαστικὴ καὶ ἐγγράκτος κόσμησις, ἐνίοτε πληρουμένη λευκῆς ὕλης, εἶναι συνήθεις ἐπὶ πολλῶν ἀγγείων. Ἡ γραπτὴ κόσμησις εἶναι συνήθως ἀμαυρόχρωμος καὶ τὰ χρησιμοποιούμενα κοσμήματα γεωμετρικὰ κατὰ κανόνα. PM, 93-100, 214-229.

Ἐπαφὰς τῆς Μακεδονίας πρὸς ἄλλας περιοχὰς μαρτυροῦν ἡ εἰσηγμένη ἐκ νότου μυκηναϊκὴ κεραμικὴ, τὴν ὁποίαν ἐμιμοῦντο ἐπιτοπίως εὐρέως, ὥστε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν εὐρεθέντων ὀστράκων εἶναι τοπικαὶ ἀπομιμήσεις ΥΕ III Γ κεραμικῶν προϊόντων (PM, 96), καὶ ἡ βορείου προελεύσεως Lausitz κεραμικὴ, ἥτις συνοδεύει τὰ στρώματα καταστροφῆς τῶν ΥΕ III Γ οἰκισμῶν καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα τὴν καταστροφὴν στρώματα τούτων. PM, 98-99.

Ἡ YE III Γ κεραμικὴ τοῦ κυρίως μυκηναϊκοῦ χώρου, τῆς νοτιωτέρας δηλαδὴ ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Κρήτης, ὡς καὶ ἡ εἰσηγμένη ἐκ τῶν περιοχῶν τούτων εἰς τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα καὶ Κύπρον YE III Γ κεραμικὴ, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τοῦ πηλοῦ τὰ σχήματα καὶ τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων, κατάγεται ἐκ τῆς YE III Β κεραμικῆς, ἐκάστη ὁμῶς περιοχὴ ἐξελίσσει κατὰ προτίμησιν ὠρισμένους μόνον τύπους ἐκ τῶν YE III Β σχημάτων ἀγγείων καὶ διαμορφώνει ἀνεξάρτητον τῶν λοιπῶν περιοχῶν τρόπον κοσμήσεως τῶν ἀγγείων τούτων, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπιλεγόμενα ἐκ τῶν YE III Β σχεδίων κοσμήσεως καὶ τὴν διάταξιν τούτων ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ὥστε ἡ YE III Γ κεραμικὴ τοῦ νοτιωτέρου ἐλληνικοῦ χώρου διασπᾶται κατὰ τὴν νέαν περίοδον εἰς πλείονας τοπικοὺς ῥυθμοὺς (εἰκ. 1-2).

Τὸ σύνολον τῆς μέχρι τοῦ 1940 περίπου γνωστῆς YE III Γ κεραμικῆς ἐκ τοῦ κυρίως μυκηναϊκοῦ χώρου, ἔχει περιγραφῇ καὶ ταξινομηθῇ μετὰ τῆς λοιπῆς μυκηναϊκῆς κεραμικῆς ὑπὸ τοῦ A. Furumark, καθ' αὐτὴν καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀντίστοιχα κεραμικὰ προϊόντα τῆς Κύπρου, αἱ δὲ ἐπὶ μέρους τοπικαὶ ὁμάδες κεραμικῶν εὐρημάτων ἔχουν ἐπισκοπηθῇ ὑπ' ἄλλων ἐρευνητῶν καὶ τῶν ἀνασκαψάντων μετὰ ταῦτα YE III Γ θέσεις, τὸ σύνολον δὲ τῶν κυριωτέρων παρατηρήσεων τούτων ἔχει συνοψισθῇ ὑπὸ τοῦ Desborough, ὥστε δὲν ἐκρίθη σκόπιμον νὰ περιγραφῇ αὕτη πάλιν ἐνταῦθα ἀλλ' ἐθεωρήθη ἐπαρκὲς διὰ τὸν σκοπὸν τῆς παρουσίης ἐργασίας νὰ περιληφθοῦν κατωτέρω αἱ σημαντικώτεραι παρατηρήσεις τῶν κυριωτέρων ἐργασιῶν διὰ τὴν YE III Γ κεραμικὴν¹.

Ἐν πρώτοις δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὰ γνωστὰ YE III Γ δεδομένα προέρχονται εἴτε ἐκ στρωμάτων κατοικήσεως, τοιαῦτα δὲ δεδομένα εἶναι γνωστὰ κυρίως ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν (Hesperia 1933, 329-372, 1939, 317-333. Εἰκ. 2 : 16), ἐκ τοῦ Λευκαντιοῦ τῆς Εὐβοίας (BSA 1971, 333-352. Εἰκ. 2:15) καὶ ἐκ τοῦ Τείχους Δυμαίων (XCIX) ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν μετ' ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων θέσεων, εἴτε ἐκ τάφων, ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν ὁποίων προέρχεται καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς γνωστῆς YE III Γ κεραμικῆς. Ἐκ τῶν γνωστῶν δὲ YE III Β σχημάτων ἀγγείων ἄλλοι τύποι ἐπιβιοῦν καὶ εἶναι συνήθεις μεταξὺ τῶν εὐρημάτων τῶν προερχο-

1. MPA, 541-575. AIRRS 1944 (Op. Arch. 3), 194-265. LMTS, 4-28. BSA 1947, 1-75 (Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς). 1960, 1-37 (Καρφιοῦ Κρήτης). 1971, 333-352 (Λευκαντιοῦ). AE. 1932, 1-47, 1933, 68-100 (Κεφαλληνίας). AJA 1960, 1-21 (Ἀχαΐας). AD 1968 Μελέται, 145-194 (Μονεμβασίας Λακωνίας). Annuario 1965-66, 5-391, 1972-73, 139-396 (Κῶ). Περαιτὶ Β', 83-265 (Περαιτὶς Ἀττικῆς), Hesperia 1933, 329-372, 1939, 317-433 (Ἀκρόπολεως). Deiras, 144-191 (Ἀργεῶν). Asine, 298-307, 359-421.

μένων ἐκ στρωμάτων κατοικήσεως καὶ ἄλλοι συναντῶνται κατὰ κανόνα εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν YE III Γ τάφων.

Οὕτω συνήθη σχήματα ἀγγείων εἰς τὰ στρώματα κατοικήσεως εἶναι κρατῆρες, σκύφοι, πρόχοι καὶ κύλικες, ἐν ᾧ εἰς τοὺς τάφους ἀπαντοῦν συνήθως ψευδόστομοι ἀμφορεῖς, πρόχοι, κύλικες, μόνωτα κύπελλα καὶ πυξίδες μὲ κατακόρυφα τοιχώματα, ἡ ἀναλογία ὅμως τῆς παρουσίας ἐκάστου τῶν τύπων τούτων ποικίλλει εἰς τὰς διαφόρους θέσεις¹.

Νέοι τύποι ἀγγείων, παρουσιαζόμενοι τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου, εἶναι οἱ ἀμφορίσκοι (εἰκ. 2:20-21), ἐμφανιζόμενοι τὸ πρῶτον εἰς τάφους τῆς Ῥόδου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τριφυλλόστομοι οἶνοχοοὶ καὶ λήκυθοι (εἰκ. 1:7). Τὰ σχήματα δὲ ταῦτα καθίστανται συνηθέστερα κατὰ τὰς ἐπακολουθούσας περιόδους τῶν μεταβατικῶν χρόνων².

Μερικοὶ πάλιν τύποι ἀγγείων εἶναι συνήθεις εἰς ὠρισμένας περιοχὰς ἐνῷ ἐλλείπουν ἀπὸ ἄλλας. Οὕτως εἰς τοὺς τάφους τῆς Ἀχαΐας συνήθης εἶναι ἡ παρουσία μεγάλων τετραώτων ἀμφορέων ἢ πίθων καὶ πτηνομόρφων ἀσκῶν, οἱ τάφοι τῶν Ἰονίων νήσων παρέσχον πολυαριθμούς βαθεῖς κρατῆρας ἐπὶ ὑψηλοῦ ποδός (εἰκ. 1:8-9) καὶ εἰς τοὺς τάφους τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Νάξου καὶ τῆς Περαιτῆς ἀπαντοῦν ἀγγεῖα μετὰ πλευρικοῦ ἠθμοειδοῦς στομίου καὶ πλαστικῶν ἢ γραπτῶν ὄψεων ἐπὶ τῶν ὤμων, κάλαθοι μετὰ πλαστικῶν εἰδωλίων ἐπὶ τοῦ χείλους, σύνθετα ἀγγεῖα καὶ θήλαστρα, ἄλλοι δὲ τύποι ἀγγείων εἶναι συνήθεις εἰς ἄλλας θέσεις³.

Ὡς πρὸς τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων πλὴν τῆς συνεχιζομένης YE III B κοσμήσεως χαρακτηριστικοὶ νέοι ρυθμοὶ τῆς YE III Γ περιόδου εἶναι ὁ πυκνὸς λεγόμενος ρυθμὸς (Close Style), χρησιμοποιούμενος κατὰ πλεονασμὸν διὰ τὴν κόσμησιν ψευδοστόμων ἀμφορέων ἀλλὰ καὶ ἄλλων τύπων ἀγγείων, καὶ ὁ ἀπλουστερος ρυθμὸς τῆς σιταποθήκης τῶν Μυκηνῶν (Granary Style) ἐκπροσωπούμενος συνήθως ὑπὸ σκύφων, πρόχων καὶ ἀμφορέων⁴ (εἰκ. 1-2).

Ἐκ τῶν δύο τούτων χαρακτηριστικῶν YE III Γ ρυθμῶν τῆς κεραμικῆς ὁ πυκνὸς (εἰκ. 1:1-15), ὅστις φαίνεται ὅτι διεμορφώθη εἰς τὴν Ἀργολίδα⁵ καὶ ἐνδεχομένως ὀλίγον ἐνωρίτερον τοῦ ρυθμοῦ τῆς σιταποθήκης, εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐκτὸς τῆς Ἀργολίδος λαμ-

1. LMTS, 10. Περαιτὴ B, 83-85. ΑΔ 1968 Μελέται, 145-194, AJA 1960, 1-21. ΑΕ 1932, 1-47, 1933, 68-100.

2. LMTS, 11. ΑΔ 1968 Μελέται, 193. Περαιτὴ B, 198-205, 239-241, 244-248. BSA 1971, 336, 342 κ.λ.π.

3. LMTS, 13. Περαιτὴ B, 241-244, 252-255, 264-265.

4. MPA, 559-567, 570-575.

5. MPA, 571-573. ΑΔ 1972 Χρον., 262, πίν. 197 β.

βάνει ποικίλας κατὰ τόπους ἐξελίξεις ὥστε εἶναι δυνατόν νὰ διακριθοῦν πλείονες τοπικοὶ ῥυθμοί, πλὴν τοῦ καθ' αὐτὸ πυκνοῦ ῥυθμοῦ τῆς Ἀργολίδος (εἰκ. 1:1-2, 4, 6-7), οἱ περισσότερον γνωστοὶ τῶν ὁποίων εἶναι ὁ κροσσωτὸς ῥυθμὸς (Fringed Style) τῆς Κρήτης (BSA 1960, 17. LMTS, 15), ὁ ῥυθμὸς τοῦ ὀκτάποδος τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Κρήτης, τῶν Κυκλάδων καὶ τῶν ἀνατολικῶν κυρίως ἀκτῶν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος¹ (εἰκ. 2:10-12), ὁ εἰκονιστικὸς ῥυθμὸς τῆς Ἀργολίδος, τοῦ Λευκαντιοῦ, (εἰκ. 2:13-15, ἔγχρωμος εἰκὼν Α), τῆς Ἰωλκοῦ καὶ ἄλλων θέσεων² ὡς καὶ οἱ ἐπαρχιακοὶ ῥυθμοὶ τῆς Ἀχαΐας, τῆς Κεφαλληνίας (εἰκ. 1:8-9) καὶ τῶν λοιπῶν περιοχῶν. Ἡ πολυμορφία δὲ αὕτη, κατὰ περιοχὴν, τοῦ πυκνοῦ ῥυθμοῦ μαρτυρεῖ σαφέστερον παντὸς ἄλλου YE III Γ δεδομένου τὴν διάσπασιν τοῦ ἐνιαίου μέχρι τῆς YE III Β περιόδου μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς πολυάριθμα αὐτόνομα κατὰ περιοχὴν κέντρα κεραμικῆς παραγωγῆς καὶ κατὰ συνέπειαν πολιτικῆς διοικήσεως, διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὰς σχέσεις τῶν ὁποίων κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους ἐλαχίστας ἐνδείξεις παρέχουν τὰ λοιπὰ πλὴν τῆς κεραμικῆς δεδομένα τῆς περιόδου.

Ὁ ῥυθμὸς τῆς σιταποθήκης ἀφ' ἐτέρου (εἰκ. 2:16-21), εἰς τὸν ὁποῖον ἡ κόσμησις τῶν ἀγγείων, σκύφων, πρόχων καὶ ἀμφορέων κατὰ κανόνα ὡς παρατηρήθη, ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἢ ὀλίγας παχείας κυματοειδεῖς γραμμὰς γεγραμμένας ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιφανείας τῶν ἀγγείων (εἰκ.2:16) ἢ ἐντὸς ζώνης ἐξηρημένης τῆς μελανῆς βαφῆς, ἥτις συνήθως καλύπτει τὸ ἀγγεῖον (εἰκ. 2:17), διεμορφώθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ δὴ κατὰ τὸν χρόνον καταστροφῆς τῆς σιταποθήκης ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν, συνυπάρχει δὲ μετὰ τοῦ πυκνοῦ ῥυθμοῦ ἐπὶ μακρόν³.

Ἐκτὸς τῆς Ἀργολίδος ὁ ῥυθμὸς οὗτος παρουσιάζεται δι' ὀλίγων δειγμάτων εἰς Μονεμβασίαν (εἰκ. 2:21), Μεσσηνίαν, Κεφαλληνίαν, Δελφοὺς, Ἀττικὴν, Λευκαντί, Μακεδονίαν, Κρήτην καὶ Δωδεκάνησον⁴, πλουσιώτερον ὅμως ἐκπροσωπεῖται εἰς Κύπρον, ὅπου εἰσάγεται ὁμαδικῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς σιταποθήκης τῶν Μυκηνῶν, πιθανῶς ἀπὸ κύματα προσφύγων ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν μεγαλόνησον⁵.

1. MPA, 573-576. LMTS, 7-8, 16, 271-272. ΑΔ 1968 Μελέται, πίν. 74 δ. Περαιτὶ Β, 181-189.

2. MPA, 574-575. BSA 1971, 333-352. ΠΑΕ 1960, 58-59 εἰκ. 45. Περαιτὶ Β, 138-152, 168-181, AJA 1961, 337-347. E. Vermeule, Greece in the Bronze Age, 203-210.

3. BSA, 1921-23, 33 εἰκ. 9. LMTS, 12.

4. MPA, 570-571. LMTS, 11-16, 22-28, 179. ΑΔ 1968 Μελέται, πίν.79 α, 1972 Χρον., 261-262. ΑΕ 1932, πίν. 7 ἀριθ. 80, 85, πίν. 12 ἀριθ. 185. Delphes V, 11, εἰκ. 34-36. BSA 1971, πίν. 57, 4. PM, 222 ἀριθ. 441. AIRRS (Op. Arch. 3), 219. Hesperia 1939, 370 εἰκ. 49 b,e. ΠΑΕ 1975, πίν. 301 α (Τανάγρα).

5. LMTS, 16, 22-28.

Ὁ ῥυθμός τῆς σιταποθήκης τέλος παρέμεινεν ἐν χρήσει ἐπὶ μακρότερον χρόνον καὶ ἐν πολλοῖς ἐπηρέασε ἐντονώτερον, τοῦ πυκνοῦ, τὴν κεραμικὴν τῆς ἀκολουθοῦσης ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου.

Γενικῶς ἡ ΥΕ III Γ κεραμικὴ παρουσιάζει ποικίλας περαιτέρω κατὰ τοποὺς παραλλαγὰς, διαφορὰς καὶ καινοτομίας, τόσον ὡς πρὸς τὰ σχήματα ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν κόσμησιν τῶν ἀγγείων, μνημονευθεῖσας συνοπτικῶς μετὰ τῶν δεδομένων ἐκάστης θέσεως ἀνωτέρω.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς κεραμικῆς κατὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον περιγράφεται μετὰ τὴν παράθεσιν τῶν ἀντιστοίχων γνωστῶν δεδομένων κατωτέρω.

Δ. ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΑ ΙΙΙ Γ ΜΙΚΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ι. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Πλήρης κατάλογος τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, ἰδιαίτερος προκειμένου περὶ τοῦ περιεχομένου ἀποθετῶν τῶν μεγάλων ἱερῶν κατὰ τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους, τὰ εὐρήματα τῶν ὁποίων καὶ ὅταν ἔχουν δημοσιευθῇ καταλαμβάνουν πολυσελίδους τόμους, θὰ ἐξήρχετο καὶ τῶν ὁρίων καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης ἐργασίας.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἔχει ἐπιχειρηθῇ ἡ συναγωγή τῶν δεδομένων τῶν παλαιότερων κυρίως περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων καὶ ἐπὶ πλεόν χαρακτηριστικῶν ἢ μεμονωμένως ἀνακοινωθέντων εὐρημάτων τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Διὰ τὰς μεγάλας γνωστὰς ομάδας γεωμετρικῶν εὐρημάτων γίνεται ἀπλῶς μνεῖα μετὰ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν εἰς τὴν ἀρχικὴν δημοσίευσιν ἢ τὰς ἐπακολουθησάσας κατὰ κατηγορίαν εὐρημάτων εἰδικὰς δημοσιεύσεις.

Τὸ περιληφθὲν ἐν τῷ καταλόγῳ ὕλικὸν ἐκ τάφων, οἰκισμῶν καὶ ἱερῶν ἔχει ταξινομηθῇ κατὰ κατηγορίας ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ ὃν ὑπηρετεῖ καὶ καταγραφῇ κατὰ τὴν σειρὰν : εἰδῶλια ἀνθρώπων καὶ ζώων ἢ ἄλλα ἀναθήματα, ὅπλα, κοσμήματα καὶ ἐξαρτήματα ἐνδυμασίας, οἰκιακὰ σκεύη, ἐργαλεῖα καὶ ἀκαθορίστου σκοποῦ ἀντικείμενα. Ἐκάστη κατηγορία ἀντικειμένων εἰς θέσεις μὲ πολυάριθμα δεδομένα, ἀποτελεῖ ἰδιαίτεραν παράγραφον ἐν τῷ κειμένῳ. Ἐν τῇ ὁμάδι ἐκάστης κατηγορίας προηγούνται ἐν τῇ περιγραφῇ τὰ ἐκ μετάλλου ἀντικείμενα καὶ κατὰ τὴν σειρὰν : χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, σίδηρος, μόλυβδος καὶ ἔπονται κατὰ σειρὰν τὰ ἀντικείμενα ἐξ ἡλέκτρου, λίθου, πηλοῦ, ὀστοῦ. Ἐν τέλει τοῦ καταλόγου παρατίθενται, ὁσάκις μνημονεύονται, ὑπολείμματα τροφῶν.

Ἐκ τῶν 238 θέσεων τοῦ καταλόγου τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοικήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μικρὰ εὐρήματα ἔχουν παράσχει αἱ ἐπόμεναι 141 θέσεις.

Ι. Ὡραιόκαστρον (1).— Χαλκῇ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως. Epirus, 340, 355 εἰκ. 23 H, πίν. XXI 2 (κάτω δεξιά).

ΙΙ. Κουκουσὸς (2).— Χαλκῇ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος, ὡς ἡ προηγούμενη, ἐν τῷ Μουσείῳ Ἰωαννίνων. Epirus, 340, 355 εἰκ. 23 J, πίν. XXI C (κέντρον).

III. Ἐλαφότοπος (3). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Λεπτὴ ταινία χρυσοῦ ἐλάσματος, ἴσως διάδημα κόμης, (2) δρεπανοειδῆς χαλκῇ λεπίς μαχαίριου (εἰκ. 4: 26) μὲ ἐγχάρακτον γραμμικὴν κόσμησιν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὤψεων καὶ μὲ τρεῖς ὁπὰς ἤλων διὰ τὴν στερέωσιν τῆς λαβῆς, (3) δύο χαλκᾶ ψέλια ἀπολήγοντα εἰς σπείρας, (4) ἑπτὰ χαλκαῖ δισκοειδεῖς σπεῖραι ἐξ ἄλλων κοσμημάτων μὲ παρεμφερεῖς ἀπολήξεις, (5) δέκα χαλκοὶ διακτύλιοι, οἱ ἐξ τῶν ὁποίων ἀκέραιοι, εἷς δὲ τούτων μὲ σπειροειδεῖς ἀπολήξεις (εἰκ. 8: 17) θεωρούμενος βορείου προελεύσεως ἀλλὰ εὐρισκόμενος μεθ' ὑπομυκηναϊκῶν εὐρημάτων εἰς τὰς θέσεις τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος (Περατὴ Β, 293-294.GDA, 97, 304), (6) τεσσαράκοντα ἐννέα ἀτρακτόσχημοι, μικροσκοπικαὶ χαλκαῖ ψῆφοι ὄρμου, (7) ἑπτὰ ψῆφοι ἐξ ἠλέκτρου, (8) τριάκοντα μία στρογγυλαὶ διάτρητοι ψῆφοι χαλκηδονίου, (9) πηλίνη ἀμφικωνικὴ ψῆφος ἢ σφονδύλιον. ΑΔ 1965 Χρον., 345-346. ΑΕ 1969, 83-89.

IV. Τσεραβίνα (4). — Χαλκοῦν ξίφος. Epirus, 319, 323-324 εἰκ. 19 C, πίν. XXI C.

V. Καλμπάκι (5). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκῇ αἰχμὴ δόρατος (εἰκ. 4:16) νοτίου προελεύσεως, κατὰ τὸν Σ. Δάκαρην, (2) λεπίς χαλκοῦ ἐγχειριδίου, ἐλλιπὴς κατὰ τὸ μέσον τῆς λαβῆς (εἰκ. 3:7), μετ' ἐγχάρακτου γραμμικῆς κοσμήσεως ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὤψεων καὶ εἰς σχῆμα Τ μνηοειδῆ ἀπόληξιν τῆς λαβῆς, νοτίου πιθανῶς προελεύσεως, εἰσαχθεῖσα ἐξ Ἰονίων νήσων ἢ Θεσσαλίας. ΑΕ 1956, 116-124. (3) Ἅτερον παρεμφερὲς ΥΕ III Β-Γ χαλκοῦν ἐγχειρίδιον, ἐκ τῆς περιοχῆς, παραδοθὲν ὑπὸ ιδιώτου τὸ ἔτος 1968 εἰς τὸ Μουσεῖον Ἰωαννίνων. ΑΔ 1968 Χρον., 294. (4) Χαλκοῦν κυρτὸν μονόστομον μαχαίριον βορείου ἐνδεχομένως προελεύσεως κατὰ τὸν Σ. Δάκαρην. ΑΕ 1956, 125-126.

(5) Δύο χαλκαῖ τριχολαβίδες, (6) ἀκέραιον χαλκοῦν ψέλιον μὲ σπειροειδεῖς ἀπολήξεις (εἰκ. 5:58), καὶ ἐξ ὁμοίων ἀπολήξεων ἄλλων ψελίων βορείου προελεύσεως, ΑΕ 1956, 124-127. (7) Ψῆφος ὄρμου ἐξ ἠλέκτρου, (8) ψῆφος χαλκηδονίου, (9) δύο σφαιρικαὶ ψῆφοι ἐξ ὀρείας κρυστάλλου, (10) πηλίνη ἀμφικωνικὴ ψῆφος. ΑΕ 1956, 127-130.

VI. Γρίμπιανη (6). — Χαλκῇ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος βορείου προελεύσεως, τύπου Hallstat A, διατηρουμένη ἐν χρήσει καὶ κατὰ τὸν 12ον π.Χ. αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι. ΑΕ 1956, 131.

VII. Μαζαράκι (7). — Ἐκ τάφου τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκοῦν μετὰ σταυροσχήμου λαβῆς ξίφος, τῆς ὁμάδος D I - D II τῆς San-

dars, νοτίου τύπου (εἰκ. 3 : 1). Ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῆς λεπίδος φέρει δύο παράλληλα ζεύγη ἐγχαράκτων γραμμῶν, (2) τρεῖς χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, ἀτρακτοειδῆς, φυλλόσχημος καὶ φλογοειδῆς (εἰκ. 4:17-19), βορείου προελεύσεως, (3) χαλκοῦν ἐγχειρίδιον, (4) τεμάχια δύο χαλκῶν μαχαιρίων (εἰκ. 4 : 27). ΑΕ 1969, 192-199.

(5) Πέντε χαλκοὶ δακτύλιοι, οἱ δύο εἰς τεμάχια, (6) χαλκῇ ταινία, (7) σύμπλεγμα δύο χαλκῶν κρίκων, ἴσως ἐνώτιον, (8) τρία τεμάχια μικρῶν σπειροειδῶν δίσκων. ΑΕ 1969, 202.

(9) Τμήμα ψήφου ἐξ ἡλέκτρου καὶ τρίμματα ἄλλων, (10) ἐπτά πεπλατυσμένοι ψῆφοι χαλκηδονίου, (11) πέντε σφαιρικά ψῆφοι ὀρείας κρυστάλλου, (12) τρεῖς ἀμφικωνικά ψῆφοι ἡμιδιαφανοῦς χαλαζίου, (13) δέκα ἐξ ψῆφοι φαγεντιανῆς, ὀκτὼ τούτων ἀτρακτοειδεῖς καὶ ἕτεροι ὀκτὼ σφαιρικά, (14) ἐπτά πῆλιναι ἀμφικωνικά ψῆφοι, (15) λιθίνη πυραμιδοειδῆς ἀκόνη, (16) τεμάχια δύο ὀστέων τὸ ἐν ἐκ λαβῆς ἐγχειριδίου. ΑΕ 1969, 201-202.

VIII. Ἀνθοχώριον (8). — Χαλκῇ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος, εἰς χεῖρας ἰδιώτου, ἐκ κιβωτισχῆμου τάφου. ΑΔ 1968 Χρον., 293.

IX. Ἁγίος Γεώργιος - Πίζιανη (9). — Τυχαίως εὑρεθεῖς διπλοῦς πέλεκυς, (εἰκ. 5 : 56) μυκηναϊκῆς προελεύσεως. ΑΔ 1961-62 Χρον., 196. Epirus, 335, 337.

X. Γαρδίκι - Πασσαρὼν (10). — Χαλκῇ αἰχμὴ δόρατος (εἰκ. 4 : 20) ἐκ τῆς θέσεως εὑρίσκεται ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ἰωαννίνων. ΑΕ 1969, 197 ὑποσημ. 1 ἀριθ. ε', εἰκ. 7 ε', πίν. 28 α, ε.

XI. Λοφίσκος - Τσέργיאνη (11). — Διπλοῦς χαλκοῦς πέλεκυς ὁμοιάζων πρὸς ἄλλους γνωστοὺς ἐξ Οὐγγαρίας. Epirus, 332, 336.

XII. Κράψη - Βάξια (12). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Δύο χαλκᾶ ἐνώτια κωνικοῦ σχήματος, παρεμφερῆ πρὸς γνωστὰ ἐκ τάφου τῆς Ἀξιουπόλεως (Βοχεμίτσας), πρωίμων χρόνων τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, (2) χαλκαῖ καρφίδες εἰς σχῆμα T, τοπικοῦ τύπου, (3) τεμάχια χαλκοῦ ἐλάσματος μετ' ἐμπέστου κοσμήσεως ὁμοκέντρων κύκλων. Epirus, 180.

XIII. Καστρίτσα (13). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχει ἀναφερθῇ χαλκοῦν ξίφος (εἰκ. 3 : 8) ΥΕ III Β (ἢ Γ) χρονολογίας. PPS 1967, 30-36. ΑΔ 1968 Χρον., 291-292.

XIV. Δωδώνη (15). — Ἐκ τῶν κατὰ καιροῦς ἀνακοινωθέντων εὑ-

ρημάτων ἐκ τῆς θέσεως εἰς ΥΕ III Γ χρόνους δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν τὰ ἐπόμενα :

(1) Χαλκῆ αἰχμὴ δόρατος βορείου τύπου. ΑΔ 1965 Χρον., 350. (2) Δύο χαλκᾶ ξίφη. Dodone, πίν. 57, 1 (εἰκ. 3 : 2). ΑΕ 1956, 141, 1969, 193. Epirus, 319-326. (3) Τρεῖς χαλκαῖ λεπίδες ἐγχειριδίων. 'Ηπ. Χρον. 1935, 242 ἀριθ. 132. Epirus, 329. (4) Τέσσαρες χαλκαῖ λεπίδες μαχαίριων. Dodone, 96 πίν. 53 ἀριθ. 5-6. ΠΑΕ 1952, 295 εἰκ. 21. ΑΔ 1965 Χρον., 350 ὑποσημ. 26. (5) Εἴκοσι τέσσαρες χαλκοὶ μικροὶ ἀναθηματικοὶ πελέκεις. 'Εκ τούτων 23 εὐρέθησαν ὑπὸ τοῦ Καραπάνου καὶ εἰς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίδου. Dodone, 100 πίν. 54 ἀριθ. 6-7, 9-10. ΠΑΕ 1956, 155 πίν. 59 β. Epirus, 336, 407-409.

(6) Σιδηροὺν ξίφος. Dodone, πίν. 57 ἀριθ. 2. Epirus, 352. (7) 'Εκ 37 σιδηρῶν αἰχμῶν δοράτων, δημοσιευθεῖσων ὑπὸ τοῦ Καραπάνου, τινὲς ὁμοιάζουν πρὸς τὸν τύπον Hallstat κατὰ τὸν N.G.L. Hammond. Dodone, πίν. 58 ἀριθ. 1, 5, 9. Epirus, 409. (8) Σιδηροῦς διπλοῦς πέλεκυς. Dodone, πίν. 57, ἀριθ. 6. Epirus, 409. (9). Σιδηροὺν καμπύλον μαχαίριον, βορείου προελεύσεως, Dodone, πίν. 53 ἀριθ. 7. Epirus, 352.

(10) Τρεῖς χαλκαῖ ὀκτώσχημοι πόρπαι. Epirus, 355, 401. (11) Τρεῖς χαλκαῖ καρφίδες μὲ σπείρας ὡς κεφαλᾶς. 'Ηπ. Χρον. 1935, πίν. 21 α, 13, πίν. 22 β, 14. Epirus, 401. (12) Πέντε χαλκᾶ ψέλια, δύο ἀκέραια καὶ τεμάρχια τριῶν ἄλλων. 'Ηπ. Χρον. 1935, 242 ἀριθ. 124-127. Epirus, 401. (13) Χαλκᾶ δισκάρια, ἴσως ὁμόφاليا ἀσπίδων. Epirus, 355, 404.

XV. Πράματα (16).— 'Εκ τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Διπλοῦς χαλκοῦς πέλεκυς, βορείου προελεύσεως. Epirus, 334-335 εἰκ. 22. (2) Μακρὰ χαλκῆ περόνη. Epirus, 355, 357 εἰκ. 25, 2.

XVI. Καταμάχη (17).— 'Ο θησαυρὸς μικρῶν ἀντικειμένων ἐκ τῆς θέσεως περιελάμβανε : (1) Πέντε χαλκοῦς διπλοῦς πελέκεις (εἰκ. 5 : 57), (2) χαλκῆν σμίλην, (3) χαλκοῦν πυραμιδοειδῆ ἄκμονα. Τὰ εὐρήματα θεωροῦνται ΥΕ III Β-Γ χρόνων. ΑΔ 1971 Χρον., 334. ΑΑΑ 1972, 112-119. BCH 1972, 687.

XVII. Παραμυθιά (18).— 'Εκ τάφου προέρχονται : (1) Χαλκῆ φυλλόσχημος αἰχμὴ δόρατος, βορείου προελεύσεως, (2) χαλκοῦν ἐγχειρίδιον (εἰκ. 3 : 9) μὲ στρογγυλοῦς ὦμους καὶ λαβὴν ἀπολήγουσαν εἰς Τ. ΑΔ 1965 Χρον., 349-350. ΑΕ 1969, 197-198 ὑποσημ. 1 ἀριθ. 1δ'.

XVIII. Πάργα (19).— Δύο φυλλόσχημοι χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, βορείου προελεύσεως. ΠΑΕ 1960, 123-125. ΑΔ 1968 Χρον., 293.

XIX. Ἐφύρα - Ξυλόκαστρο (20). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκῇ περόνη με ἡμισφαιρικὴν κεφαλὴν, (2) δύο κωνικά σφονδύλια, τὸ ἓν ἐκ στεατίτου τὸ δὲ ἕτερον ἐκ πηλοῦ. Ἔργον 1975, 88. ΠΑΕ 1975, 151. (3) Πήλινον πηνίον. ΠΑΕ 1958, 112.

XX. Μεσοπόταμον (21). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκοῦν ΥΕ III Β-Γ ἐγχειρίδιον (εἰκ. 3:6) με ὀρθογωνίους ὦμους καὶ λαβὴν ἀπολήγουσαν εἰς Τ.ΑΔ 1963 Χρον., 153-154. Epirus, 319-320. (2) Πέντε ψῆφοι ὄρμου ἐκ χαλκηδονίου. ΠΑΕ 1963, 91.

XXI. Σιρούπολις (22). — Χαλκοῦς πέλεκυς βορείου προελεύσεως. Epirus, 332.

XXII. Καλίνδοια (23). — Ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκοῦς διπλοῦς πέλεκυς (εἰκ. 5:55), (2) χαλκοῦν μηνοειδὲς μαχαίριον (εἰκ. 4:28), (3) λιθίνη κεφαλὴ σφύρας, (4) λίθινος πρίων, (5) πολυάριθμοι ὀστέϊνοι ὀπτεῖς καὶ βελόνη. Antiqu. Journ. 1926, 67. PM, 101 εἰκ. 104 bb, dd.

XXIII. Τσαουσίτσα (24). — Ἐκ τοῦ στρώματος πυρπολήσεως τοῦ οἰκισμοῦ ἀναφέρεται μεγάλη ποσότης ὀστέων ζώων καὶ ἀπηνθρακωμένοι κόκκοι σίτου. Archaeologia 1923-24, 79.

XXIV. Λιμνότοπος - Βάρδινο (25). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκῇ αἰχμὴ δόρατος (εἰκ. 4:21) εὑρεθεῖσα εἰς τὸ ἀρχαιότερον ΥΕ στρώμα, (2) χαλκῇ λεπίς μαχαιρίου ἐκ τοῦ τρίτου ΥΕ στρώματος, (3) χαλκῇ ΥΕ III Β-Γ πόρπη (εἰκ. 5:37) Ἰταλικῆς ἴσως προελεύσεως, ἐκ τοῦ δευτέρου στρώματος, (4) μικρὸς βῶλος μολύβδου ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου ΥΕ στρώματος, (5) λίθινος πέλεκυς, (6) λιθίνη μήτρα, (7) λιθίνη λεπίς, (8) δύο λίθινοι τριπτῆρες, (9) πέντε πήλινα σφονδύλια, (10) ὀστέϊνοι ὀπτεῖς, (11) ὀστέϊναι βελόνη καὶ καρφίδες, (12) ὀστᾶ ζώων, (13) ἄλλα εὐρήματα μὴ δυνάμενα νὰ χρονολογηθοῦν στρωματογραφικῶς. LAAA 1925, 28-29. PM, 101-102, 230-231 εἰκ. 103-104. LMTS, 142.

XXV. Ἀξιοχώριον - Βαρδαρόφτσα (26). — Ἐκ τῆς ΥΕ ἐπιχώσεως τῆς θέσεως προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ ἀντικείμενα: (1) Τεμάχια δύο χαλκῶν λεπίδων μαχαιρίων καὶ ἄλλα τεμάχια χαλκοῦ ἐκ διαφόρων στρωμάτων. BSA 1925-26, 39. PM, 101. (2) Τρεῖς μολύβδινοι συνδετήρες τεθραυσμένων ἀγγείων. BSA 1925-26, 40. PM, 102, 216. (3) Δύο λίθιναι ἀξίναι, ἢ μία τῶν ὁποίων διάτρητος, (4) τεμάχια χεῖλους λιθίνου ἀγγείου,

(5) ἑνδεκα μυλόλιθοι (Querns) διαφόρων σχημάτων, (6) δύο λίθινοι τριπτήρες, (7) λιθίνη σμίλη, (8) δύο ἐπιμήκεις διάτρητοι ἀκόναι ἐκ λίθου, (9) λίθινοι στιλβωτήρες, (10) τρία λίθινα πριόν.α, (11) δύο μικροὶ σφαιρικοὶ λίθοι, ὁ εἷς διάτρητος καὶ ὁ ἕτερος κατὰ τὸ ἥμισυ τετρημένος, (12) τεμάχιον λίθου μετὰ τριῶν αὐλακώσεων, (13) διάτρητος λίθινος δίσκος μὲ ἀκτινοειδεῖς αὐλακώσεις. BSA 1925-26, 33. PM, 101, 230 εἰκ. 103.

(14) Εἴκοσι τρία πήλινα σφονδύλια διαφόρων τύπων. BSA 1925-26, 36. (15) Δέκα ἕξ πήλινοι δίσκοι, χρησιμεύοντες ἴσως ὡς πώματα ἀγγείων. BSA 1925-26, 38. (16) Δώδεκα πήλινα βαρίδια, (17) πηλίνη πλᾶξ χρησιμεύουσα ἴσως ὡς ἐσχάρα. BSA 1925-26, 39. PM, 101, 231 εἰκ. 104.

(18) Ἐξ ὀστέϊναι καρφίδες μὲ εἰργασμένης κεφαλᾶς. BSA 1925-26, 40. (19) Πέντε τεμάχια εἰργασμένων ὀστέων. BSA 1925-26, 40. PM, 101, 230 εἰκ. 103. (20) Ἀπηνθρακωμένοι κόκκοι σίτου καὶ φακῆς. BSA 1925-26, 199. PM, 102. (21) Ἀπηνθρακωμένα τεμάχια ξύλου δρυός. BSA 1926-27, 200. PM, 102.

XXVI. Ἀσσηρος (28). — Ἐκ τοῦ τελευταίου YE III στρώματος, ἐνδεχομένως YE III Γ χρόνων, προέρχονται: (1) Χαλκοὺν καμπύλον μαχαίριον, χαρακτηριστικὸν τῆς ὑστέρας ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ τοῦ κάτω Δουνάβεως, (2) δύο σιδηρεῖ ψῆφοι ὄρων. JHS 1976 AR, 21. BSA, 1980, 229-267.

XXVII. Φλώρινα. (30). — Τρεῖς λίθινοι ἀξῖναι καὶ τεμάχιον ὀψιανοῦ, ἡ χρονολόγησις τῶν ὁποίων δὲν εἶναι σαφὴς ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς. AE 1932, 71. PM, 229.

XXVIII. Σαράτσι (31). — Ἐκ τῶν YE στρωμάτων προέρχονται: (1) Δύο λίθινοι ἀξῖναι, (2) λιθίνη ἀκόνη, (3) δύο ἀμφικωνικά πήλινα σφονδύλια, (4) πήλινος κραυευτής, (5) ὀστᾶ διαφόρων ζώων. BSA 1928-30, 140, 141, 143, 147.

XXIX. Πλατανιά - Μπουμπούστι (34). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκῆ καρφὶς τετραγώνου τομῆς, μὲ σφαιρικὸν ὄγκωμα ἐγγὺς τοῦ ἐνὸς ἄκρου, ὑπομυκηναϊκῶν ἴσως χρόνων. BSA 1926-27, 175. PM, 102, 231 εἰκ. 104, z. Macedonia I, 347. (2) Σιδηρεῖ αἰχμὴ δόρατος. BSA 1926-27, 175. (3) Ἐπίμηκες λίθινον ἀντικείμενον, ἴσως εἰδῶλιον κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα. BSA 1926-27, 175. (4) Λίθινοι ἀκόναι. BSA 1926-27, 175. (5) Ὅστεινος διάτρητος μύκης ξίφους. BSA 1926-27, 167. (6) Πολυάριθμα πήλινα πηνία, ὁμοιάζοντα κουβαρίστρας, (7) πήλινα πώματα ἀγγείων, (8)

πήλινα τεμάχια ἐσχαρῶν, (9) δύο διάτρητα πήλινα περίπτα, (10) διάτρητον πήλινον μικρὸν ἀντικείμενον. BSA 1926-27, 174.

XXX. Γόννος (39). — Ἐκ τάφου τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Διάτρητοι ψῆφοι ἡλέκτρον, (2) λιθίνη σφραγὶς μετὰ παράστασιν ναυτίλου. ΠΑΕ 1910, 250.

XXXI. Ραχμάνι (42). — Ἐκ τάφου τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Δύο ἐγγράφατοι, φακοειδεῖς λίθοι, (2) ἕτερος σφραγιδόλιθος, (3) ψῆφος ὄρμου ἐκ κυανῆς ὑαλομάζης, (4) σφονδύλιον ἐκ στεατίτου. Ρ-Τ, 41, 43, 207.

XXXII. Μαρμαρίανη (46). — Ἐκ τοῦ ΥΕ τάφου προέρχονται : (1) Τρεῖς ψῆφοι ἢ κομβία ἐκ στεατίτου καὶ (2) τρία ἀμφικωνικά κομβία ἢ ψῆφοι ἐκ πηλοῦ. BSA 1930-31, 10, 38 ἀριθ. 27-29, 39 ἀριθ. 33-35.

XXXIII. Χασάμπαλι - Γεντίκι (48). — Ἐκ τάφων προέρχονται : (1) Λεπίς χαλκοῦ μαχαιρίου μετὰ ἐλλιπῆ τὰ ἄκρα καὶ (2) ταινιόσχημον χαλκοῦν ἔλασμα κεκοσμημένον δι' ἐκτύπων στιγμῶν. Θεσσαλικά 1960, 52-53.

XXXIV. Ἰωλκὸς (52). — Ἐξ ΥΕ III Γ στρωμάτων προέρχονται : (1) Δύο πήλινα εἰδῶλια τύπου Ψ. ΠΑΕ 1960, 51, 1961, 53. (2) Τεμάχιον ἀσβεστοκονιάματος ἐκ τῆς αἰθούσης 2 τοῦ ἀνακτόρου μετὰ κυανῆν καὶ ἐρυθρὰν κόσμησιν. ΠΑΕ 1960, 50. (3) Χαλκὴ λεπίς μαχαιρίου, (4) ῥαβδία ἀμόρφου χαλκοῦ καὶ σκωρία χαλκοῦ, (5) λιθίνη μήτρα καὶ τεμάχιον χαλουργικῆς χοάνης. ΠΑΕ 1961, 52. (6) Ὀστέϊνον κομβίον. ΠΑΕ 1957, 55. (7) Τινὰ ἐνδεχομένως ἐκ τῶν λιθίνων ἐργαλείων, ψήφων καὶ ὀστέϊνων περονῶν ἐκ τῆς θέσεως, δι' ἃ δὲν ἀναφέρεται χρονολογικὴ ἔνδειξις ἐντὸς τῆς ΥΕ III περιόδου. ΠΑΕ 1961, 53. (8) Πλήθος ἀπηνθρακωμένων κόκκων ἰδίᾳ σίτου καὶ ὀσπρίων. ΠΑΕ 1960, 57.

XXXV. Φάρσαλα (54). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως, ὃ εἰς τῶν ὁποίων περιεῖχεν 7 ΥΕ III Β καὶ ἓν ΥΕ III Γ ἀγγεῖον, προέρχονται :

(1) Τέσσαρα μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα, (2) τεμάχια λεπτοῦ χρυσοῦ φύλλου, (3) ψηφίδες φαγεντιανῆς, (4) ψηφίδες ἐξ ἡλέκτρον, (5) τεμάχια λεπτῶν, χαλκῶν ἢ ἀργυρῶν, δακτυλίων, (6) τριάκοντα κωνικά ἢ ἀμφικωνικά κομβία ἐκ λίθου ἢ πηλοῦ, (7) κεφαλὴ λαβῆς ξίφους, εἰς σχῆμα ῥόδακος, ἐξ ὀρείας κρυστάλλου πιθανῶς. ΠΑΕ 1953, 131. (8) Μολύβδινον σφονδύλιον, (9) σιδηροῦς δακτύλιος. ΠΑΕ 1952, 196.

XXXVI. Πτελεὸν (55). — Ἐκ τῶν θολωτῶν τάφων τῆς θέσεως,

οἵτινες, πλὴν τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ, περιεῖχον καὶ ἄλλων περιόδων ταφάς, ἀναφέρονται τὰ ἐπόμενα εὐρήματα.

(1) Πήλινον εἰδώλιον τύπου Ψ. ΠΑΕ 1952, 171 εἰκ. 17 δ. LMTS, 130. (2) Πέντε χρυσαῖ ψῆφοι ὄρων. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 18. (3) Τέσσαρες ἐγχάρακτοι σφραγιδόλιθοι μὲ γραμμικὰς καὶ φυτικὰς παραστάσεις. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 17. (4) Ψῆφος ἡλέκτρον. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 21 α. (5) Ψῆφος ἐξ ὀρείας κρυστάλλου. ΠΑΕ 1953, 125. (6) Τριάκοντα μία ψῆφοι φαγεντιανῆς. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 19, 1953, 125.

(7) Τρεῖς χαλκαῖ αἰχμαὶ βελῶν. ΠΑΕ 1951, 146 εἰκ. 22 α-γ. (8) Χαλκῇ περόνη (εἰκ. 5 :49) καὶ τεμάχιον ἄλλης. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 22. (9) Χαλκοῖ δακτύλιοι. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 22.

(10) Λίθινα κομβία. ΠΑΕ 1951, 148 εἰκ. 20, 1953 125. (11) Χρωστικαὶ οὐσαί, ἐρυθρά καὶ μελανοπρασίνη. ΠΑΕ 1952, 172. (12) Κολουροειδὲς βαρίδιον. ΠΑΕ 1952, 172. (13) Πήλινον κομβίον. ΠΑΕ 1951, 148. (14) Κοσμήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. ΠΑΕ 1951, 148. (15) Ὀδόντες κάπρου καὶ ὀστᾶ ζώων. ΠΑΕ 1951, 148, 1953, 124.

XXXVII. Βαρδάτες (57). — Ὀρειχαλκίνη αἰχμὴ δόρατος. Π-Σ, 424 II. LMTS, 126.

XXXVIII. Λουτροῦ (59). — Χαλκοῦς πέλεκυς βορείου προελεύσεως ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἄρτης. Epirus, 332.

XXXIX. Λιθοβοῦνι (61). — Ἐκ τάφου προέρχονται : (1) Χαλκοῦν ἐγχειρίδιον (εἰκ. 3:10), (2) χαλκῇ αἰχμὴ δόρατος (εἰκ. 4:22), (3) δύο χαλκοῖ δακτύλιοι, (4) τεμάχια δύο χαλκῶν πορπῶν. Π-Σ, 438 IV. ΑΔ 1967 Χρον., 318-319. GDA, 95.

XL. Ἀγίος Ἡλίας (62). — Μέρος τῶν μικρῶν εὐρημάτων ἐκ τῶν τάφων εἰς τὰς θέσεις Σερεμέτι καὶ Μαραθιά 2, οἵτινες περιεῖχον καὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ κεραμικὴν, πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. Π-Σ, 438-439 V. ΑΔ 1964 Χρον., 296-299.

XLI. Ἀγναντη (64). — Ἐκ τάφων χρησιμοποιοιθέντων ἀπὸ ΥΕ ΙΙΙ Α μέχρι πρωτογεωμετρικῶν χρόνων προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα, τινὰ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ εἶναι ΥΕ ΙΙΙ Γ : (1) Ἀπλοὺς χρυσοὺς δακτύλιος, (2) ἀπλὴ τοξωτὴ (χαλκῇ) πόρπη καὶ τεμάχια ἄλλης, (3) τέσσαρες (χαλκαῖ) περόναι μετὰ σφαιρικοῦ πεπλατυσμένου ἢ ἐλλειψοειδοῦς ἐξάρματος (ὕπὸ τὴν κεφαλὴν), (4) δύο χαλκοῖ σφηκωτῆρες κόμης, (5) χαλ-

κοὺς καὶ σιδηροὺς δακτύλιος, (6) περόνη ἐξ ἐλεφαντοστοῦ, (7) κομβία ἐκ στεατίτου, (8) ψῆφος ἀμφικωνική ἐκ στεατίτου. ΑΔ 1970 Χρον., 236.

XLII. Δελφοὶ (69).—Ποῖα τῶν ΥΕ μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 440-441 Χ) πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ III Γ δὲν εἶναι σαφές ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀνασκαφῶν. LMTS, 123-124.

XLIII. Ἰτέα (70).— Δύο μολύβδινα σφονδύλια ἀβεβαίου χρονολογίας ἐκ τοῦ λόφου Γκλᾶ. Π-Σ, 441 XI.

XLIV. Ἀντίκυρα - Μεδεὼν (72) — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον χρησιμοποιηθῇ καὶ παλαιότερον, προέρχονται : (1) Χρυσαῖ ψῆφοι ὄρμων, (2) δύο χαλκοὶ δακτύλιοι, (3) ψῆφοι ἡλέκτρου, (4) ψῆφοι ὑαλομάξης, (5) κομβία καὶ σφονδύλια ἐκ στεατίτου, (6) πῆλινα εἰδώλια τύπου Ψ. Médeon, 22-23, 30, 51-59.

XLV. Ἀνθηδών (74).—Ὁ θησαυρὸς τῶν χαλκῶν ἀντικειμένων ἐκ τῆς θέσεως (Π-Σ, 442 XV) ἂν καὶ ταφεῖς κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον περιλαμβάνει ἀντικείμενα διαφόρων χρονολογιῶν. LMTS, 48.

XLVI. Θήβαι (76).— Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 443-446 XXII) μέρος τῶν προερχομένων ἐκ τῶν τάφων, οἵτινες ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ΥΕ III Γ χρόνους. LMTS, 121.

XLVII. Χαλκίς (80).— Ποῖα τυχὸν ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 448 XXXV) τῶν προερχομένων ἐκ τῶν τάφων VI, IX καὶ XI, οἵτινες ἐκ τῆς κεραμικῆς συνάγεται ὅτι ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ III Γ, ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τῆς μέχρι σήμερον μελέτης τούτων, δὲν εἶναι σαφές. BSA 1952, 87-95.

XLVIII. Λευκαντὶ (81).— Ἐκ τοῦ ΥΕ III Γ οἰκισμοῦ προέρχονται : (1) Χρυσοὺς δακτύλιος ἢ ἐνώτιον. ΑΔ 1967 Χρον., 264. (2) Δύο χαλκᾶ μαχαίρια (εἰκ. 4:29). Lefkandi, 13. (3) Σιδηροῦν μαχαίριον. ΑΔ 1967 Χρον., 264. (4) Πῆλινα πηνία, (5) ἀπηνθρακωμένοι καρποί, σῦκα, ἐλαῖαι, κριθή. Lefkandi, 13.

XLIX. Βελανιδέζα (90).— Μερικὰ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν

θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Σ, 430 XLIV) κατὰ τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῆς κεραμικῆς πρέπει νὰ εἶναι YE III Γ. BSA 1947, 1-75. EMF, 110.

L. Ἀθῆναι (91).— Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 451 - 452 XLVI) ὡς YE III Γ δύνανται νὰ μνημονευθοῦν: (1) Ὁ θησαυρὸς τῶν χαλκῶν ἀντικειμένων ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως. Montelius, La Grèce Pré-classique I, 155-156. Π-Σ, 451-452 XLVI, 17-35. MAA, 159-160 ὑποσημ. 285. LMTS, 48-50. (2) Δύο ψῆφοι ἐκ τάφου τῆς Ἀκροπόλεως. AM 1888, 228. MAA, 160. (3) Ψῆφος ἐκ στεατίτου. Agora XIII, 190.

LI. Σπάτα (92).— Μικρὰ τινα εὐρήματα τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Σ, 452-453 XLVII), κατὰ τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῆς κεραμικῆς, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ. MPC, 70, 149. EMF, 109-110.

LII. Βραυρὼν (93).— Ποῖα τυχὸν ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων (Π-Σ, 454 XLVIII) τῶν προερχομένων ἐκ τῶν περιεχόντων καὶ YE III Γ κεραμικὴν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφές.

LIII. Περαιτῆ (94).— Τὰ πολυάριθμα YE III Γ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως περιγράφονται λεπτομερῶς ἐν Περαιτῇ B, 265-388 καὶ τὰ κυριώτερα τούτων (εἰκ. 3:11, εἰκ. 4:23, 30, εἰκ. 5:38-40, 53) ἔχουν συνοψισθῇ, ἐκ τῶν προκαταρκτικῶν ἀνακοινώσεων ἐπὶ τῆς ἀνασκαφῆς, ἐν Π-Σ, 454-455 XLIX.

LIV. Ἀγίος Κοσμάς (95).— Ὀλίγα YE III Γ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς. Π-Σ, 455 L.

LV. Μαρκόπουλον (96).— Ποῖα ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 456 LII) πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ ἐκ τῶν διαθέσιμων πληροφοριῶν δὲν εἶναι σαφές.

LVI. Γλυφάδα (97).— Ποῖα τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Σ, 456 LIII) πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφές.

LVII. Βάρκιζα (98).— Ἐκ τῶν YE III B-Γ τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Δύο πήλινα εἰδώλια, ἐν τύπου Φ καὶ ἕτερον τύπου Ψ, (2) χαλκοῦν ξίφος, (3) χαλκὴ μάχαιρα, (4) χαλκοῦν ξυρόν, (5) ψηφίδες περ.δεραίου,

ἡ ὕλη τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρεται, (6) σφονδύλια ἐκ στεατίτου, (7) ὀστεῖνη καρφίς. ΑΔ 1960 Χρον., 39.

LVIII. Κοράκου (100).— Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 507-508 I) ὁ Desborough ταξινομεῖ ὡς πιθανῶς ΥΕ III Γ : (1) Χαλκὴν πόρπην ἐκ στρεπτοῦ σύρματος μὲ τόξον παράλληλον πρὸς τὴν βελόνην (Violin - bow fibula) καὶ (2) χαλκὴν περόνην μὲ πεπλατυσμένην κεφαλὴν. Π-Π, 508 I, 13.

LIX. Μυκῆναι (105).— Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 509-510 VIII) ὡς ΥΕ III Γ δύνανται νὰ μνημονευθοῦν τὰ ἐπόμενα.

(1) Πήλινα εἰδῶλια ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν θέσιν Γκορτσούλια καὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. ΠΑΕ 1964, 68, 1975, 157. (2) Δύο χαλκαῖ πόρπαι ἐκ τάφου, ΠΑΕ 1971, 151. (3) Χαλκοὺς δακτύλιος ἐκ ταφῆς. ΠΑΕ 1971, 151-152. (4) Χαλκοὺς δίσκος, κατόπτρου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐκ τάφου εἰς τὴν θέσιν Γκορτσούλια. ΠΑΕ 1964, 68. (5) Δύο ἐγχάρακτοι ψῆφοι, ἡ μία μὲ γεωμετρικὴν κόσμησιν καὶ ἡ ἑτέρα μὲ παράστασιν αἰγάγου, εὐρεθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως εἰς ΥΕ III Β-Γ περιβάλλον. ΠΑΕ 1974, 90. (6) Ψῆφοι ὄρων ἐξ ἡμιπολυτίμων λίθων καὶ ἐξ ὑαλομάζης ἐκ τῶν τάφων εἰς τὴν θέσιν Γκορτσούλια καὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. ΠΑΕ 1964, 68, 1975, 157. (7) Τεμάχια τοιχογραφιῶν ΥΕ III Β χρόνων ἐξ ΥΕ III Γ στρωμάτων. ΠΑΕ 1970, 122-123, 1971, 147.

LX. Ἐπίδαυρος (108).— Μικρά τινα εὐρήματα ἐκ τοῦ παρασχόντος τὸ ΥΕ III Γ ἀγγεῖον τάφου πρέπει νὰ εἶναι ΥΕ III Γ. Π-Π, 515 XIV.

LXI. Ἄργος (109).— Ἐκ τῶν ΥΕ III Γ ταφῶν προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα.

(1) Δύο πήλινα εἰδῶλια τύπου Ψ ἀπὸ τὸν τάφον XXX (DM 90-91). Deiras, 199. (2) Χαλκοὺν μαχαίριον (εἰκ. 4 : 31) ἐκ τοῦ τάφου XXXI. Deiras, 202. (3) Χαλκοὺς τροχὸς (DB 11) ἐκ τοῦ τάφου XXII. Deiras, 203. (4) Χαλκαῖ περόναι (εἰκ. 5 : 50-51) ἐκ διαφόρων τάφων. Deiras, 204-207. (5) Πόρπη ἐκ στρεπτοῦ σύρματος (εἰκ. 5 : 41) μὲ καμπύλον τόξον. Deiras, 92, 207-208. (6) Χαλκοῖ δακτύλιοι ἐκ διαφόρων τάφων. Deiras, 208-209. (7) Ψῆφοι ὄρων ἐξ ἡμιπολυτίμων λίθων, ὑαλομάζης καὶ στεατίτου. Deiras, 209-212. (8) Πλάξ ἐλεφαντοστοῦ. Deiras, 212.

LXII. Τίρυνς (110).— Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 516-517 XVI) εἰς τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἀνήκουν : (1) Πολλὰ ἐκ τῶν ἀντικειμένων τοῦ θησαυροῦ τῆς κάτω πόλεως. Π-Π, 516-517 XVI. (2) Πήλινα

εἰδῶλια τύπου Ψ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων. Tiryns V, 39. Tiryns VI, 117. (3) Χαλκοῦν μαχαίριον ἐκ τοῦ τάφου V. Tiryns V, 121. (4) Λίθινον σφονδύλιον. Tiryns VIII, 93.

LXIII. Ναύπλιον (112). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 517-518 XIX), τῶν προερχομένων ἐκ τῶν περιεχόντων YE III Γ κεραμικὴν θαλαμοειδῶν τάφων, τινὰ πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ.

LXIV. Ἀσίνη (113). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 518 XXI) εἰς τὴν YE III Γ περίοδον δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν YE III Γ οἰκιῶν : (1) Πήλινα εἰδῶλια ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς οἰκίας G. Asine, 308-310. (2) Ψῆφοι ὄρμων ἐξ ἡμιπολυτίμων λίθων ἢ πηλοῦ. Asine, 310-311. (3) Χαλκοῦν μαχαίριον, (4) χαλκῆ σμίλη. Asine, 311. (5) Ὅστεινα ἀντικείμενα. Asine, 311. (5) Μερικὰ ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν περιεχόντων YE III Γ κεραμικὴν θαλαμοειδῶν τάφων 1-2, 4-7. Asine, 359-421.

LXV. Ἴρια (114). — Ἐκ τοῦ βόθρου τῆς οἰκίας προέρχονται : (1) Πήλινον εἰδῶλιον τύπου Ψ, (2) χαλκῆ πόρπη, (3) βαρίδιον στεατίτου, (4) λεπίδες ὀψιανοῦ, (5) ὀστέινος ὀπεύς, (6) ὀστᾶ ζώων, (7) ἀπηνθρακωμένα ὀσπρια, σῦκα καὶ ἄλλαι ὀργανικαὶ οὐσίαι. Tiryns VI, 149-150, πίν. 67.

LXVI. Παλαιόκαστρον (118). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 519 XXIII) ἐν χαλκοῦν ξίφος (εἰκ. 3 : 3) ἔχει ταξινομηθῆ ὡς YE III Γ. AAA 1969, 226-228. BSA 1970, 115.

LXVII. Ἀμύκλαι (121). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 520 XXVIII) εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνήκουν πήλινα εἰδῶλια ζώων, ῥυτά, κεκοσμημένα κατὰ τὸν πυκνὸν ῥυθμόν. AE 1892, πίν. 3, 1-1a. AM 1927 Beilage VI, 13-15. BSA 1960, 76. EMF, 93. LMTS, 42, 88-89.

LXVIII. Μονεμβασία (126). — Ἐκ τοῦ ἀσυλήτου τάφου τῆς Ἀγίας Τριάδος προέρχονται : (1) Χαλκοῦν ἐγχειρίδιον, (2) δύο ψηφίδες ὑαλομάξης, (3) ὀλίγα σφονδύλια. ΠΑΕ 1956, 207. Π-Π, 521 XXXVI. ΑΔ 1968 Μελέται, 147, 187. (4) Χαλκοῦν ξίφος ἐκ τοῦ τάφου τῆς Συκέας. ΑΔ 1973 Χρον., 294-295.

LXIX. Ριζόμυλος (127). — Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον χρησιμοποιηθῆ διὰ ταφᾶς καὶ κατὰ τὴν YE III Β περίοδον, προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα.

(1) Τρεῖς χαλκοὶ δακτύλιοι, (2) χαλκοῦς σφηκωτὴρ, (3) σιδηρᾶ περό-

νη, (4) μολύβδινα σφαιρίδια, (5) δύο πήλινα σφονδύλια, (6) ψῆφοι φαγεντιανῆς. AE 1973, 47, 48. Εἰς τοὺς YE III Γ χρόνους ἀνήκουν ἐπὶ πλέον ἐνδεχομένως τινὰ τῶν εὐρημάτων τῶν ὡς YE III Γ - πρωτογεωμετρικῶν μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ ἀνασκάψαντος τάφων, ἅτινα περιγράφονται μετὰ τῶν πρωτογεωμετρικῶν δεδομένων κατωτέρω.

LXX. Τραγάνες (128). — Τινὰ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τοῦ θολωτοῦ τάφου I, ὅστις περιεῖχεν YE III Γ κεραμικὴν, ἐνδέχεται νὰ ἀνήκουν εἰς YE III Γ χρόνους. Π-Π, 523 XLV.

LXXI. Ἐπάνω Ἑγγλιανὸς (130). — Ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου K2, ὅστις περιεῖχεν YE III B καὶ YE III Γ ταφάς, προέρχονται: (1) Εἴκοσι ἐξ χρυσαῖ σφαιρικαὶ ψῆφοι ὄρμου, (2) ἄργυρουδς δακτύλιος, (3) χαλκοὺν ἀγγεῖον, (4) χαλκῇ αἰχμὴ βέλους, (5) χαλκοὺν μνηοειδὲς μαχαίριον, (6) χαλκῇ ταινία, (7) τεμάχια χαλκοῦ ἐκ τοῦ δρόμου τοῦ τάφου, (8) τεμάχιον σιδηρᾶς περόνης ἐκ τοῦ δρόμου, (9) φακοειδὲς σφραγιδόλιθος αἱματίτου μὲ παράστασιν ἐλάφω, (10) σφονδύλιον ἢ κομβίον ἐκ στεατίτου, (11) αἰχμὴ βέλους ἐξ ὀψιανοῦ ἐκ τοῦ δρόμου, (12) μικροσκοπικὴ ψῆφος, (13) τεμάχιον καρφίδος ἐξ ἐλεφαντοστοῦ, (14) ἐγχάρακτον, πιθανῶς ἡμίκαυτον, τεμάχιον ἐλεφαντοστοῦ. Palace of Nestor III, 226-232.

LXXII. Ἀγίος Ἡλίας (132). — Ἐν χαλκοὺν ξυρὸν ἐκ τάφου. Π-Π, 526 XLVIII.

LXXIII. Βολιμίδια (133). — Πιθανῶς μικρά τινὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ ῥυτὸν μὲ τὰς κεφαλὰς ἐλάφω τάφου, ἂν πράγματι τὸ ἀγγεῖον τοῦτο δύναται νὰ ταξινομηθῇ ὡς YE III Γ, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ. Π-Π, 526 XLIX. LMTS, 95.

LXXIV. Μάλθη (137). — Ποῖα τυχὸν τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφές. Malthi, 334-376. Π-Π, 526-527 LII.

LXXV. Διάσελλα (139). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 527 LV) τινὰ τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ YE III B-Γ τάφου B καὶ παρατιθεμένων κατωτέρω πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ.

(1) Ψῆφοι ὄρμου ἐξ ὑαλομάζης, (2) τέσσαρα κομβία στεατίτου, (3) χαλκοὺν μαχαίριον, (4) πλακίδιον στεατίτου μὲ παράστασιν ζῶου. BCH 1957, 575.

LXXVI. Ὀλυμπία (141). — Ἐκ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκᾶ ὄπλα, (2) ψῆφοι περιδεραίων ἐξ ὑαλομάζης, φαγεντιανῆς καὶ λίθου, (3) σφραγιδόλιθοι. ΑΔ 1965 Χρον., 209.

LXXVII. Πλάτανος (143). — Ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν δύο θαλαμοειδῶν τάφων προέρχονται: (1) Πτηνὸν ἐκ χρυσοῦ φύλλου, (2) ψῆφοι ὄρμων ἐξ ἡμιπολυτίμων λίθων καὶ ὑαλομάζης, (3) ἀντικείμενα ἐκ τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ νεκροῦ. ΑΔ 1964 Χρον., 177.

LXXVIII. Κλάδεος (144). — Ἐκ τῶν ἐξ θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Πήλινον εἰδώλιον τύπου Φ, (2) χαλκοῦν ἐγχειρίδιον, (3) δύο χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, (4) τεσσαράκοντα ὀδόντες ἀγριοχοῖρου δι' ἐπικάλυψιν κράνους, (5) ψῆφοι περιδεραίου ἐξ ὑαλομάζης. ΑΔ 1964 Χρον., 177.

LXXIX. Προστοβίτσα (148). — Ἐκ τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Δύο λεπίδες χαλκῶν μαχαιρίων, (2) χρυσοῦς δακτύλιος μετὰ τριμμάτων ἡλέκτρον, (3) κοσμήματα ἐξ ὑαλομάζης, (4) περὶ τὰς 23 ψῆφοι ὄρμων ἐξ ἀχάτου, (5) τρεῖς ψῆφοι ὑαλομάζης, (6) τέσσαρα πήλινα σφονδύλια. Π-Π, 518 LVIII. ΠΑΕ 1928, 117-119.

LXXX. Καγκάδι (149). — Τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τάφων τῆς θέσεως: (1) Χρυσοῦν περιδεραιον, (2) κεφαλὴ χαλκῆς περόνης, (3) δύο χαλκοῖ δακτύλιοι, (4) πλακίδιον ὑαλομάζης μὲ παράστασιν φυτῶν, (5) ὀστέιναι ψῆφοι ὄρμων, (6) σφονδύλια. JHS 1956 AR, 17. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102.

LXXXI. Μιτόπολις (151). — Ἐκ τάφου εἰς τὴν θέσιν Προφήτης Ἡλίας προέρχονται: (1) Χαλκῆ φλογόσχημος αἰχμὴ δόρατος, (2) χαλκοῦν μαχαίριον, (3) τεμάχιον λεπίδος χαλκοῦ ξυροῦ. ΑΔ 1961-62 Χρον., 129-130. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 106.

LXXXII. Μικρὸς Μποντιάς (152). — Ἐκ τάφου προέρχεται: (1) Χαλκοῦν μαχαίριον. ΠΑΕ 1933, 91 εἰκ. 1. Π-Π, 528 LIX. EMF, 66. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 105.

LXXXIII. Καταρράκτης (153). — Μικρὰ τινα εὐρήματα τοῦ περιέχοντος τὸ ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀγγεῖον τάφου ἀνήκουν ἴσως εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. EMF, 65.

LXXXIV. Χαλανδρίτσα (154). — Τὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἁγίου Βασιλείου (Π-Π, 528 LXII) κατὰ πλεονασμὸν πρέπει νὰ ἀνήκουν, ὥς καὶ ἡ κεραμικὴ, εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. PPS 1955, 183, 189. J. Deshayes, *Les Outils de Bronze* (1960), τόμ. Ι, 313, 314, τόμ. ΙΙ, 128, 139. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 100-101.

LXXXV. Γουρζούμιστα - Λεόντιον (155). — Τὰ μικρὰ εὐρήματα τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου κατὰ πλεονασμὸν, ὥς καὶ ἡ κεραμικὴ, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὥς ΥΕ ΙΙΙ Γ. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 102. Π-Π, 528 LXIII.

LXXXVI. Τεῖχος Δυμαίων (156). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (εἰκ. 3: 12, εἰκ. 4: 32), ἐλλείπει σαφῶν στρωματογραφικῶν ἐνδείξεων, δὲν εἶναι σαφές ποῖα πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὥς ΥΕ ΙΙΙ Γ. ΠΑΕ 1962, 132 - 133, 1964, 66-67, 1965, 134-136.

LXXXVII. Τσαπαναίικα (157). — Τὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως (Π-Π, 528 LXVI) δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν ὥς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 109.

LXXXVIII. Καλλιθέα (158). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων ΥΕ ΙΙΙ Γ δεδομένων τῆς θέσεως (Π-Π, 529 LXVI. Ἔργον 1976, 106, 1977, 97-98, 1978, 42-43, 1980, 30) τινά, κατὰ τὴν κεραμικὴν, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὥς ΥΕ ΙΙΙ Γ, ἐν οἷς καὶ δύο χαλκοὶ δακτύλιοι μὲ σπειροειδεῖς ἀπολήξεις (Ἔργον 1980, 30). AJA 1960, 13-14. AIARS 1965 (Op. Ath. 5), 102.

LXXXIX. Δερβένι (159). — Ἐκ τάφου τῆς θέσεως προέρχεται :
(1) Χαλκῆ βιολόσχημος πόρπη. LMTS, 56, 86.

XC. Αἰγείρα (160). — Τινὰ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου μικρῶν εὐρημάτων ἐκ τάφου τῆς περιοχῆς τῆς Αἰγείρας, ὥς καὶ μέρος τῆς κεραμικῆς, πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τοὺς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 97-98.

XCI. Ἐγλυκὰς (161). — Πολλὰ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Π-Π, 529 LXVI), κατὰ τὴν κεραμικὴν, πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὥς ΥΕ ΙΙΙ Γ. AJA 1960, 13-16. AIARS 1964 (Op. Ath. 5), 104-105.

XCII. Πάτραι (162). — Οἱ θαλαμοειδεῖς τάφοι τῆς θέσεως, μερικοὶ τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνους, παρέσχον : (1) Χαλκὴν αἰχμὴν

δόρατος, (2) χαλκοῦν ξυρόν. ΑΔ 1967 Χρον., 214. (3) Χαλκοῦν ξίφος, (4) κομβία στεατίτου, (5) κοσμήματα, (6) πλακίδιον σχιστολίθου διάτρητον. BCH 1923, 512. ΑΔ 1967 Χρον., 214.

XCIII. Ἴθάκη - Σταυρὸς (164). — Ἐάν τινα τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως Πελικάτα, ἢ ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ περίοδος τῆς ὁποίας ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ 60 περίπου ὄστρακα, πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶναι σαφές. BSA 1934 - 35, 34-39.

XCIV. Ἴθάκη - Ἀετὸς (165). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως ὁ Desborough (LMTS, 110) ταξινομεῖ ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ τὰ ἐπόμενα: (1) Πήλινον εἰδῶλιον ἀνθρώπου. BSA 1932 - 33, 61 ἀριθ. 116. (2) Ἦμισυ χαλκῆς περόνης με σφαιρικὸν ὄγκωμα καὶ δισκάριον ὡς κεφαλὴν. BSA 1932-33, 61 ἀριθ. 117. (3) Τέσσαρα τεμάχια χαλκῶν βιολοσχῆμων πορπῶν ἐκ συνεστραμμένου σύρματος. BSA 1953, 350 E 219-222. (4) Τεμάχιον ἐτέρας χαλκῆς πόρπης. BSA 1953, 350 E 223.

XCV. Κεφαλλήνια - Διακάτα (166). — Ἐκ τῶν δύο θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Δύο χαλκᾶ ξίφη (εἰκ. 3 : 13) μετὰ πλατείας φυλλοσχήμου λεπίδος καὶ λαβῆς ληγούσης ὀπισθεν εἰς σχῆμα T, (2) τρεῖς χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων (εἰκ. 4 : 24), (3) ἕξ χαλκαῖ λεπίδες μαχαίριων, (4) χαλκοῦν ξυρόν. ΑΔ 1919, 117-119.

(5) Λεπτότατα φύλλα χρυσοῦ, (6) ἐνενήκοντα τέσσαρες χρυσαῖ ψῆφοι περιδεραιῶν, (7) τρεῖς χαλκαῖ περόναι (εἰκ. 5 : 52) ἢ καρφίδες, (8) χαλκῇ πόρπη (εἰκ. 5 : 42), (9) ψῆφοι περιδεραιῶν ἐξ ἡλέκτρου, ἀχάτου, ὀρείας κρυστάλλου, πορσελάνης καὶ ὑαλομάζης, (10) κομβία ἐκ στεατίτου ἢ πηλοῦ. ΑΔ 1915 Παράρτ., 59-60, 1919, 116-117.

XCVI. Μαζαρακάτα (167). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκᾶ ξίφη, (2) χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, (3) χαλκᾶ μαχαίρια, (4) χαλκαῖ πόρπαι, (5) χαλκαῖ καρφίδες με διπλὴν σπεῖραν ὡς κεφαλὴν, (6) χαλκῇ βελόνη, (7) αἰχμαὶ βελῶν. RA 1900 (II), 145-146. CRAI 1909, 385. Π. Καββαδίας, Προϊστ. Ἀρχαιολ., 369.

(8) Χρυσᾶ ἐλάσματα, (9) χαλκοὶ δακτύλιοι, (10) πλακίδια, ψῆφοι ὀρμων, καὶ δισκάρια ὑαλομάζης, σαρδίου καὶ στεατίτου, (11) κομβία καὶ σφονδύλια στεατίτου. RA 1900 (II), 145-146. CRAI 1909, 385. Προϊστ. Ἀρχαιολ., 369. ΠΑΕ 1951, 184.

XCVII. Λακκίθρα (168). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Πήλινον εἰδῶλιον γυναικός. ΑΕ 1932, 26, 38 εἰκ. 36, (2) χαλκοῦν ξίφος (εἰκ. 3 : 4). ΑΕ 1932, 25. (3) Δύο χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων. ΑΕ 1932, 25, 39, (4) χαλκᾶ μαχαίρια. ΑΕ 1932, 27, 39. (5) Μεγάλῃ χαλκῇ βελόνη καὶ τεμάχια ἄλλων. ΑΕ 1932, 27, 39. (6) Ἄφθονοι χαλκοὶ ἦλοι. ΑΕ 1932, 26, 27, 39, (7) τεμάχια χαλκῶν σκευῶν. ΑΕ 1932, 26, 27, 39.

(8) Χρυσοῦν σπειροειδὲς περιδέριον. ΑΕ 1932, 24, 40 εἰκ. 30. (9) Χρυσὴ ἄλυσις. ΑΕ 1932, 26, 40. (10) Χρυσοῦς ῥόδαξ. ΑΕ 1932, 26. (11) Χρυσοῦν δισκάριον. ΑΕ 1932, 26. (12) Χρυσαῖ ψῆφοι ὄρμων. ΑΕ 1932, 25, 26, 27, 39. (13) Χρυσὴ ἐπένδυσις σχήματος ἄνθους παπύρου. ΑΕ 1932, 27. (14) Ψήγματα χρυσοῦ. ΑΕ 1932, 25, 26, 27.

(15) Ψῆφοι ὀρείας κρυστάλλου μετ' ἐγχαράκτων γραμμῶν. ΑΕ 1932, 25, 38. (16) Ψῆφοι ὄρμων ἐξ ἡλέκτρου, σαρδίου, φαγεντιανῆς, ὑαλομάξης, σαρδόνυχος. ΑΕ 1932, 25, 26, 27, 42. (17) Πλακίδια ὑαλομάξης. ΑΕ 1932, 25, 27, 43. (18) Ῥόδαξ ἐξ ὑαλομάξης. ΑΕ 1932, 26. (19) Πλακίδια φαγεντιανῆς. ΑΕ 1932, 26. (20) Μικρὸν περίαπτον ἐκ σαρδίου. ΑΕ 1932, 27, 42. (21) Κομβίον ἡλέκτρου. ΑΕ 1932, 27. (22) Κομβία στεατίτου. ΑΕ 1932, 26, 26-27. (23) Δύο ὀδόντες κάπρου εἰργασμένοι. ΑΕ 1932, 26.

XCVIII. Μεταξάτα (169). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Δύο χαλκαῖ φυλλόσχημοι αἰχμαὶ δοράτων. ΑΕ 1939, 92. (2) Πλέον τῶν πέντε λεπίδες χαλκῶν μαχαίριων. ΑΕ 1933, 93. ΑΑΑ 1974, 189. (3) Χαλκοῦς δακτύλιος. ΑΕ 1933, 81, 90. (4) Λεῖψανα 3-4 χαλκῶν πορπῶν, ἡ μία τῶν ὁποίων σχεδὸν ἀκεραία (εἰκ. 5 : 43). ΑΕ 1933, 92. LMTS, 104.

(5) Χρυσοῦς σφηκωτήρ, (6) χρυσὴ ἀμφικωνικὴ ψῆφος. ΑΕ 1933, 80, 82. (7) Πέντε ἐγχάρακτοι ψῆφοι ἐκ στεατίτου, αἱ δύο μετὰ παραστάσεων αἰγάγρου καὶ ἐλάφου. ΑΕ 1933, 81, 90. (8) Πολυάριθμοι ψῆφοι ἡλέκτρου. ΑΕ 1933, 81, 92-93. (9) Ψῆφοι σαρδόνυχος ἢ ἐξ ἄλλων λίθων. ΑΕ 1933, 82. ΑΑΑ 1974, 189. (10) Πλήθος πλακιδίων ἐκ φαῖς ἢ κυανῆς ὑαλομάξης μετὰ ποικίλων παραστάσεων. ΑΕ 1933, 90-91. (11) Σφονδύλια ἐκ στεατίτου. ΑΕ 1933, 92. ΑΑΑ 1974, 189. (12) Δύο πήλινα πηνία μορφῆς κουβαρίστρας. ΑΕ 1933, 80, 93. (13) Πλακοειδὲς λίθος ἐρμηνευθεὶς ὡς φετιχιστικὸν εἰδῶλιον ἀπὸ τὸν ἀνασκάψαντα. ΑΕ 1933, 79-80.

XCIX. Τάρας (171). — Ἐκ τῆς θέσεως προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὑρήματα : (1) Δύο πήλινα εἰδῶλια τύπου Ψ ἐκ τοῦ Scoglio del Tonno. MPI, 115. (2) Δύο μικρὰ χαλκᾶ ἐγχειρίδια ἐκ τοῦ Lerorano. MPI, 144.

C. Θάσος (174). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως, οἵτινες χρονολογοῦνται εἰς τοὺς ὑστέρους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τοὺς

πρωίμους τοῦ σιδήρου, προέρχονται: (1) Χαλκᾶ ἐγχειρίδια, (εἰκ. 4: 33). ΑΕ 1970 Χρον., 20. ΑΔ 1971 Χρον., 415. (2) Χαλκαῖ πόρπαι μετὰ καμπύλου τόξου καὶ τινες ἐκ συνεστραμμένου σύρματος (εἰκ. 5: 44-45), (3) χαλκᾶ ἐλικοειδῆ κοσμήματα, (4) χαλκοῖ σφηκωτῆρες, (5) χαλκοῖ μικροὶ ἥλοι (tutuli), (6) χαλκαῖ ψῆφοι ὄρων. ΑΕ 1970 Χρον., 19. ΑΔ 1971 Χρον., 415, 1973 Χρον., 447. (7) Σιδηρᾶ ἐγχειρίδια. ΑΕ 1970 Χρον., 20. ΑΔ 1971 Χρον., 415, 1973 Χρον., 447. (8) Λίθινοι πελέκεις καὶ λεπίς πυριτολίθου. ΑΕ 1970 Χρον., 20. (9) Λίθινοι ἀκόναι. ΑΔ 1973 Χρον., 447. (10) Πήλινα σφονδύλια. ΑΕ 1970 Χρον., 20. ΑΔ 1973 Χρον., 447.

CI. Ἐμπορεῖο (177). — Ἐκ τοῦ ΥΕ ΙΙΙ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Λεπίς χαλκοῦ μαχαίριου, (2) χαλκαῖ καρφίδες. JHS 1956 AR, 35. (3) Μῆτραι ἐκ στεατίτου διὰ τὴν κατασκευὴν κοσμημάτων σχήματος πεταλούδας. JHS 1955 AR, 20.

CI. Σαλαμίς (181). — Ἐκ τῶν συνοπτικῶς μνημονευομένων μικρῶν εὐρημάτων τῶν ΥΕ ΙΙΙ Α-Γ θαλαμοειδῶν τάφων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου πόλεως δὲν εἶναι σαφὲς ποῖα πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΕ ΙΙΙ Γ. ΑΔ 1965 Χρον., 125-127.

CI. Δῆλος (184). — Μερικὰ τῶν προερχομένων ἐκ τῆς θέσεως πηλίνων εἰδωλίων ζῶων καὶ ἀνθρώπων τῶν γνωστῶν ΥΕ τύπων (Délös XXIII, 41-42) ὡς καὶ τῶν μεταλλικῶν ἐξαρτημάτων ἐνδύσεως καὶ καλλωπισμοῦ (Délös XVIII, 261-319), τῶν ἐγχαράκτων πλακιδίων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἐξ ὁστοῦ καὶ λίθου (BCH 1947 - 48, 148-254) πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον.

CIV. Πάρος (189). — Ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ τῶν Κουκουναριῶν, ὅστις ἀνήκει εἰς τοὺς μεταβατικούς ΥΕ ΙΙΙ Β-Γ χρόνους, προέρχονται:

(1) Δύο χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, (2) χαλκαῖ αἰχμαὶ βελῶν, (3) χαλκῇ ἀρύταινα, (4) στέλεχος χαλκῆς τριποδικῆς βάσεως, (5) χαλκοῦς μονόστομος πέλεκυς, (6) χαλκαῖ σμίλαι, (7) μολύβδινον ἀγγεῖον, (8) χαλκοῦν ξυρόν, (9) χαλκῇ τριχολαβίς, (10) ἀκατέργαστοι ἡμιπολύτιμοι λίθοι, (11) ὀστέινον κτένιον καὶ ἄλλα ὀστέϊνα ἐργαλεῖα, (12) σφονδύλια καὶ κομβία ἐκ λίθου καὶ πηλοῦ, (13) ὄστρακα μὲ ἐγχάρακτα σήματα γραμμικῆς Β γραφῆς. Ἔργον 1976, 149-152, 1977, 148, 150.

CV. Νάξος (190). — Τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα προέρχονται ἐκ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφων καὶ τοῦ οἰκισμοῦ τῆς θέσεως.

(1) Τέσσαρα πήλινα εἰδώλια, ἐν τούτων τεθραυσμένον, δύο θρηνηφδῶν καὶ ἐν τύπου Ψ. ΠΑΕ 1950, 279, 1960, 355, 1961, 193. (2) Λιθίνη κεφαλὴ εἰδωλίου. ΠΑΕ 1950, 279 εἰκ. 13-14. (3) Λιθίνη ἔνθετος κεφαλὴ ταύρου. ΠΑΕ 1960, 335. (4) Σιδηροῦν ἐγχειρίδιον μὲ χαλκοὺς ἥλους. ΠΑΕ 1960, 332. (5) Δύο χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων καὶ χαλκοὺς σαυρωτήρ δόρατος. ΠΑΕ 1960, 335, 337. (6) Δύο χαλκᾶ ξίφη (εἰκ. 3:14). ΠΑΕ 1958, 229, 1960, 330. Ἀπλώματα, 8. (7) Χαλκοῦν ἀντικείμενον ἐξ ἐπτὰ πλακῶν, στλεγγίς ἴσως ἵππου. ΠΑΕ 1960, 330. (8) Ἐξ χαλκᾶ ἐργαλεῖα. BSA 1969, 5-6.

(9) Ὅγδοήκοντα πέντε χρυσοὶ ρόδακες. ΠΑΕ 1959, 183-184. (10) Τρεῖς χρυσοὶ λέοντες. ΠΑΕ 1958, 229. (11) Ἐννέα μικραὶ χρυσαῖ κεφαλαὶ ταύρων. ΠΑΕ 1960, 335, 337. (12) Τρία χρυσᾶ κογχύλια. ΠΑΕ 1960, 337. (13) Ἐξ χρυσοῦ δακτύλιοι. ΠΑΕ 1960, 333, 337, 1969, 139. (14) Χρυσὴ ταινία. ΠΑΕ 1960, 330. (15) Τρία χρυσᾶ ὀρθογώνια ἐλάσματα. ΠΑΕ 1959, 184. (16) Χρυσὴ περόνη. ΠΑΕ 1960, 335. (17) Χρυσοῦν κομβίον. ΠΑΕ 1960, 337. (18) Τέσσαρα χρυσᾶ ἐλάσματα μὲ ἐκτύπους παραστάσεις παιδίου κατ' ἐνώπιον. ΠΑΕ 1960, 338. (19) Κύκλοι χρυσοῦ σύρματος. ΠΑΕ 1959, 184. (20) Περί τὰς 41 χρυσαῖ ψῆφοι ὄρμων. ΠΑΕ 1960, 330, 333, 335, 337, 338. Ἀπλώματα, 4-8.

(21) Τέσσαρες ἀργυροὶ δακτύλιοι. ΠΑΕ 1960, 332, 333, 337. (22) Δύο τεμάχια χεῖλους ἀργυροῦ ἀγγείου. ΠΑΕ 1959, 184. (23) Χαλκῇ πόρπη. ΠΑΕ 1960, 332. (24) Χαλκῇ ἄλυσις. ΠΑΕ 1960, 337. (25) Βαρίδια μολύβδου. ΠΑΕ 1960, 337. (26) Τεμάχια μολύβδου καὶ χαλκοῦ. ΠΑΕ 1959, 184. (27) Χαλκοὺς δακτύλιος. ΠΑΕ 1960, 333. (28) Ἀμορφα τεμάχια σιδήρου. ΠΑΕ 1967, 117, 1969, 139. (29) Λίθιναι ψῆφοι ὄρμων. ΠΑΕ 1959, 184, 1960, 333, 338, 1969, 139. Ἀπλώματα, 5. (30) Λίθινον περίαπτον. ΠΑΕ 1960, 337. (31) Ἐξαρτήματα λιθίνου περιδεραίου. ΠΑΕ 1960, 338. (32) Δύο τεμάχια μαρμαρίνων ἀγγείων. ΠΑΕ 1959, 183. (33) Λεπίδες ὀψιανοῦ. ΠΑΕ 1959, 183. (34) Βαρίδια ἐκ λίθου. ΠΑΕ 1959, 184. (35) Λαβὴ κατόπτρου ἢ ξίφους ἐξ ἐλεφαντοστοῦ μετὰ τεσσάρων χρυσῶν ἥλων. ΠΑΕ 1959, 184. (36) Τεμάχια ἐλεφαντοστοῦ. ΠΑΕ 1959, 184. Ἀπλώματα, 8. (37) Τεμάχια ὀστεινῆς περόνης. ΠΑΕ 1960, 338. (38) Κογχύλια θαλασσίων ὀστρέων. ΠΑΕ 1960, 335.

CVI. Ἀλικαρνασσός (192). — Ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων προέρχονται : (1) Χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, (2) χαλκᾶ ἐγχειρίδια, (3) χαλκᾶ μαχαίρια, (4) ψῆφοι ὄρμων ἐξ ἡμιπολυτίμων λίθων καὶ φαγεντιανῆς, (5) πήλινα σφονδύλια. AJA 1963, 356, 1964, 157, 1965, 140, 1967, 163. Belleten 1967, 79.

CVII. Ἀμοργὸς (195). — Ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρκεσίνης ἔχουν ἀναφερθῇ χαλκᾶ ξίφη καὶ ἐγχειρίδια μυκηναϊκῶν χρόνων. JHS 1951, 251. BSA 1956, 11.

CVIII. Κῶς (196). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων μικρῶν εὐρημάτων τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων, ὅσοι ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, κατωτέρω μνημονεύονται τὰ δεδομένα μόνον τῶν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν YE III Γ περίοδον ἀνηκόντων τάφων, ἅτινα εἶναι τὰ ἐπόμενα. (1) Ἑπτὰ χαλκαῖ αἰχμαὶ βελῶν ἐκ τοῦ τάφου 34. Annuario 1965 - 66, 165. (2) Χαλκοῦν ξυρόν ἐκ τοῦ τάφου 34. Annuario 1965-66, 165. (3) Τρία χαλκᾶ ψέλια ἐκ τῶν τάφων 24 καὶ 31. Annuario 1965-66, 147, 160. (4) Τέσσαρες χαλκοὶ δακτύλιοι ἀκέραιοι ἢ εἰς τεμάχια ἐκ τῶν τάφων 26 καὶ 34. Annuario 1965-66, 148, 164. (5) Τεμάχια χαλκοῦ ἐκ τῶν τάφων 45 καὶ 47. Annuario 1965-66, 207, 220.

(6) Ἐγχάρακτος σκαραβαῖος ἐξ ὁστοῦ ἀπὸ τὸν τάφον 50. Annuario 1965-66, 225-226. (7) Ψῆφος ὄρμου ἐξ ἠλέκτρου ἀπὸ τὸν τάφον 34. Annuario 1965-66, 164. (8) Τρεῖς ψῆφοι ἐκ καρνεόλης ἀπὸ τοὺς τάφους 31 καὶ 34. Annuario 1965-66, 160, 164. (9) Ψῆφος φαγεντιανῆς ἐκ τοῦ τάφου 24. Annuario 1965-66, 146. (10) Τέσσαρα κομβία στεατίτου ἐκ τῶν τάφων 24, 26, 34. Annuario 1965-66, 146, 148, 164.

CIX. Ἀστυπάλαια (198). — Ἐκ τοῦ διπλοῦ YE III A-Γ θαλαμοειδοῦς τάφου τῆς θέσεως Ἀρμενοχώρι προέρχονται: (1) Χαλκοὺς λέβης, (2) χαλκοὺς ἀρυτήρ, (3) χαλκῇ αἰχμῇ δόρατος (εἰκ. 4:25), (4) χαλκοὺς πέλεκυς, (5) χαλκῇ μάχαιρα, (6) χαλκοῦν ξυρόν, (7) χαλκοῦν μαχαίριον (εἰκ. 4:34), (8) κομβία καὶ ψῆφοι ὄρμων ἐκ στεατίτου ἢ πηλοῦ. ΑΔ 1971 Χρον., 551.

CX. Ῥόδος (199). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων YE μικρῶν εὐρημάτων τῆς Ῥόδου καλύτερον γνωστὴ εἶναι ἡ ὁμὰς τῶν δεδομένων ἐκ τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς Ἰαλυσοῦ (Annuario 1923-24, 83-247, 1930-31, 253-345), οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ὅμως εἶχον χρησιμοποιηθεῖ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν προηγουμένων YE III A-B περιόδων, ὥστε δὲν εἶναι σαφὲς πάντοτε ποῖα ἐκ τῶν εὐρημάτων πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YE III Γ. Τὰ πλέον χαρακτηριστικὰ YE III Γ δεδομένα ἐπισκοποῦνται ἐν LMTS, 156-157.

CXI. Κατσαμπᾶς (202). — Ἐκ τῆς οἰκίας τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Χαλκοῦν ἄγκιστρον, (2) τεμάχια σιδήρου, (3) ἡμιτελεῖς σφραγιδόλιθοι, (4) ψῆφοι ὄρμων ἐξ ὀρείας κρυστάλλου, σαρδίου καὶ ὕαλομάζης, ΠΑΕ 1955, 314.

CXII. Νέα Ἀλικαρνασσός (203). — Ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου προέρχονται : (1) Ἀργυροῦς κρίκος, (2) τέσσαρες ψῆφοι ὄρμων, δύο τούτων ἐκ στεατίτου καὶ ἀνὰ μία ἐξ ὑαλομάξης καὶ πηλοῦ. ΑΔ 1973 Χρον., 564-567.

CXIII. Ἀμνισός (204). — Ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου προέρχονται : (1) Χρυσοῦς σφηκωτήρ, (2) ἐπίχρυσος χαλκοῦς δακτύλιος, (3) τρία τεμάχια ἀργυροῦ δακτυλίου ἢ ἐνωτίου, (4) τεμάχια χαλκῶν δακτυλίων ἢ καρφίδων, (5) χαλκοῦν μαχαίριον, (6) χαλκοῦν κάτοπτρον, (7) δοχεῖον ἐκ φαιᾶς ὑαλομάξης, (8) πολυάριθμοι ψῆφοι ὄρμων ἐξ ὑαλομάξης, φαγεντιανῆς, ὀρείας κρυστάλλου καὶ σαρδίου, (9) κτένιον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ, (10) θαλάσσια κογχύλια. ΑΔ 1927-28, 73-75.

CXIV. Μάλια (206). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ ἔχει ταξινομηθῆ χαλκῇ βιολόσχημος πόρπη. Mallia XI, Maisons II, 146-147. LMTS, 56, 169, 171.

CXV. Τύλισος (207). — Ἐκ τῆς ΥΜ ΙΙΙ Γ (ἢ πρωτογεωμετρικῆς) ταφῆς τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Τεφροδόχος χαλκοῦς λέβης, (2) χαλκῇ αἰχμὴ δόρατος, (3) τεμάχιον χαλκοῦ ἐλάσματος, ἴσως ἐκ λεπίδος μαχαίριου, (4) δύο χαλκαῖ τοξωταὶ πόρπαι, ἢ μία τούτων ἀκεραία (εἰκ. 5 :46) ἢ ἑτέρα εἰς τεμάχια, (5) δύο μικρὰ τεμάχια σιδήρου, ἐκ λεπίδος μαχαίριου πιθανῶς. ΑΜ 1931, 113-114. (6) Τινὰ ἴσως τῶν μικρῶν εὐρημάτων τοῦ οἰκισμοῦ ἐξ ὧν δὲν εἶναι σαφὲς ποῖα πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ. ΑΕ 1912, 215-225.

CXVI. Κνωσός (208). — Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν τὰ ἐπόμενα.

(1) Χαλκοῦν καμπύλον μαχαίριον ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. JHS 1980 AR, 48. (2) Σιδηροῦν μαχαίριον μὲ χαλκοῦς ἥλους διὰ τὴν προσήλωσιν τῆς λαβῆς, (εἰκ. 4 :35) προερχόμενον ἐκ τοῦ τάφου VII τῶν Γυψάδων. BSA 1958-59, 234, 248-249. (3) Σιδηρὰ περόνη εἰς τεμάχια ἐκ τοῦ τάφου Π τῆς Φορτέτσας. Fortetsa, 8, 10. (4) Ἐξ μακρὰι χαλκαῖ περόναι, αἱ τέσσαρες τούτων ἐκ τοῦ τάφου VII τῶν Γυψάδων (BSA 1958-59, 208, 235-237, 249) καὶ αἱ ἕτεραι δύο ἐκ τοῦ θαλαμοειδοῦς τάφου νοτίως τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου. JHS 1960 AR, 25. (5) Δύο ἀπλοῖ χαλκοῖ δακτύλιοι καὶ τεμάχια χαλκοῦ σύρματος ἐκ τοῦ τάφου VII τῶν Γυψάδων. BSA 1958-59, 208, 249. (6) Δύο σφραγιδόλιθοι ἐκ τοῦ τάφου VII τῶν Γυψάδων, ὁ εἷς τῶν ὁποίων ΥΜ Ι ἴσως χρόνων. BSA 1958-59, 208, 249. (7) Πέντε ψῆφοι, αἱ τέσσαρες τῶν ὁποίων, ἀνὰ μία ἐκ στεατίτου, καρνελίου, ἠλέκτρον καὶ φαγεντιανῆς, προέρχονται ἐκ τοῦ τάφου VII

των Γυψάδων καὶ ἡ πέμπτη ἐκ πηλοῦ προέρχεται ἐκ τοῦ τάφου Π τῆς Φορ-
τέτσας. Fortetsa, 10. (8) Κωνικὸν σφονδύλιον ἐκ στεατίτου προερχόμενον
ἐκ τοῦ τάφου VII των Γυψάδων. BSA 1958-59, 208, 247. LMTS, 180. (9) Δύο
χαλκαὶ πόρπαι ἐκ τάφου εἰς τὸ οἰκόπεδον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς. JHS 1979
AR, 45.

CXVII. Παλαίκαστρο (209). — Ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τοῦ ὑψώ-
ματος Καστρί προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα.

(1) Χαλκῇ λεπίς μαχαίριου ἐκ τοῦ δωματίου 6 τῆς οἰκίας K, (2) χαλκῇ
τριχολαβίς ἐκ τῆς περιοχῆς KA τῆς ἀνασκαφῆς, (3) χαλκοῦς δακτύλιος,
(4) τεμάχιον MM III-ΥM I σφραγιδολίθου εὑρεθὲν μετὰ ΥM III Γ κεραμικῆς,
(5) κογχύλιον δι' ἀνάρτησιν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ, (6) τεμάχιον πηλίνου ειδωλίου,
(7) πήλινα βάρη ὑφαντικῶν ἱστῶν, (8) τεμάχια λιθίνων ἀγγείων, (9) λίθινα
ἐργαλεῖα. BSA 1965, 269, 272, 276, 300-314 (σποράδην).

CXVIII. Καρφί (210). — Ἐκ των πολυαριθμῶν μικρῶν εὐρημάτων
τοῦ οἰκισμοῦ καὶ των τάφων τῆς θέσεως τὰ ἐπόμενα δύνανται νὰ μνημονευ-
θοῦν ὡς τὰ πλέον χαρακτηριστικά.

(1) Πήλινα ειδώλια τῆς θεᾶς μὲ ὑψωμένας χεῖρας. BSA 1937-38, 75-76,
πίν. 14. (2) Τεμάχια ἄλλων πηλίνων ειδωλίων ἀνθρώπων καὶ ζώων. BSA
1937 - 38, 91, 98, πίν. 32-33, 1960, 29.

(3) Τεμάχιον χαλκοῦ ξίφους, (4) χαλκᾷ ἐγχειρίδια, (5) χαλκῇ αἰχμὴ
δόρατος, (6) τρεῖς χαλκαὶ αἰχμαὶ βελῶν. BSA 1937-38, 116-117.

(7) Δέκα ἕξ χαλκοὶ δακτύλιοι, οἱ 8 τούτων ἐκ λεπτοῦ χαλκοῦ ἐλάσμα-
τος, ἐπτὰ ἕτεροι ἐκ σύρματος καὶ εἰς μετ' ἑλλειψοειδοῦς σφενδόνης. BSA
1937-38, 113. (8) Μικρὸν χαλκοῦν ἀπιόσχημον κόσμημα, ἴσως ἐνώτιον,
(9) πολυάριθμοι μικροὶ χαλκοὶ δίσκοι, κοσμήματα ἴσως των ἐνδυμάτων.
BSA 1937-38, 113. (10) Χαλκαὶ πόρπαι διαφόρων τύπων. BSA 1937 - 38,
113-114. (11) Τεμάχια δύο σιδηρῶν πορπῶν. BSA 1937-38, 211. (12) Χαλκαὶ
περόναι, βελόναι καὶ στυλοειδῆ ἀντικείμενα. BSA 1937-38, 114-115. (13)
Χαλκαὶ τριχολαβίδες, (14) χαλκοῦν ξυρόν. BSA 1937-38, 116. (15) Χαλκῇ
διακοσμητικῇ πλάξ μὲ ἐγχάρακτον γραμμικὴν κόσμησιν. BSA 1937-38,
117-118. (16) Δύο ἐγχάρακτοι σφραγιδόλιθοι μὲ παραστάσεις ὁ εἰς ῥό-
δακος καὶ ὁ ἕτερος λέοντος καὶ ταύρου. BSA 1937-38, 131-132. (17) Διά-
τρητοι λίθινοι δίσκοι ἴσως περίπτα, δύο των ὁποίων φέρουν σήματα γρα-
φῆς. BSA 1937-38, 125-126. (18) Ψῆφοι ὄρμων ποικίλων σημάτων καὶ
ἐκ διαφόρων ὕλων. BSA 1937-38, 133. (19) Ὅστεῖναι καρφίδες. BSA
1937-38, 127.

(20) Δύο χαλκοὶ ἀναθηματικοὶ πελέκεις. BSA 1937-38, 118. (21) Χαλκᾷ
πριόνια, (22) χαλκοῦν σκεπάρνιον, (23) χαλκαὶ σμίλαι, (24) χαλκᾷ μαχαίρια

διαφόρων σχημάτων, (25) χαλκοὶ ὀπτεῖς. BSA 1937-38, 115-116. (26) Χαλκοὶ ἥλοι διαφόρων τύπων, (27) δύο τεμάχια σιδηρῶν ἥλων. BSA 1937-38, 121. (28) Μολύβδινος κρίκος. BSA 1937—38, 122. (29) Ἐνδεκα λίθινοι πελέκεις, (30) λίθινα ἐργαλεῖα, τριπτῆρες, ὕπεροι, στιλβωτῆρες, ἀκόναι κ.λ.π. BSA 1937-38, 125-127. (31) Λίθινα καὶ πήλινα σφονδύλια ἢ κομβία διαφόρων σχημάτων. BSA 1937-38, 128-129. (32) Τεμάχια ὀψιανοῦ. BSA 1937-38. (33) Πήλινα βάρη ὑφαντικῶν ἱστῶν. BSA 1937-38, 131. (34) Ὀστεῖνοι ὀπτεῖς, (35) ὀστεῖναι λαβαὶ ἐργαλείων. BSA 1937-38, 128. (36) Ὀστεῖνα καὶ πήλινα πηνία. BSA 1937-38, 126, 128, 129.

(37) Τεμάχια χαλκῶν ἀγγείων καὶ τρίποδος. BSA 1937-38, 117-118. (38) Λίθινα ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἄλλων ἐξ ἀρχαιοτέρων περιόδων. BSA 1937-38, 122-123. (39) Λίθινοι καὶ ὀστεῖνοι δίσκοι χρησιμοποιοῦμενοι ὡς πώματα ἀγγείων ἐνδεχομένως. BSA 1937-38, 123-124, 128. (40) Τεμάχια χαλκοῦ. BSA 1937-38, 118. (41) Τεμάχια σιδήρου. BSA 1937-38, 121-122. (42) Χαυλιόδοντες ἀγριοχοίρου. BSA 1937-38, 133-134. (43) Τεμάχια κεράτων βοῶν καὶ ἐλάφων. BSA 1937-38, 134. (44) Θαλάσσια ὄστρακα. BSA 1937-38, 133.

CXIX. Μυρσίνη (211). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν θαλαμοειδῶν τάφων τῆς θέσεως ὡς YM III Γ ἔχει ταξινομηθῇ ἐν χαλκοῦν ξίφος τοῦ τύπου Naue II. Κρ. Χρον. 1959, 372-373. *Antiquity* 1961, 117. LMTS, 178, 190.

CXX. Μουλιανὰ (212). — Ἐκ τῶν δύο τάφων τῆς θέσεως, τὸ περιεχόμενον τοῦ ἑνὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἐν μέρει ὑπομινωικὸν ἢ πρωτογεωμετρικόν, προέρχονται τὰ ἐπόμενα μικρὰ εὐρήματα, τινὰ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ὑπομινωικά ἢ πρωτογεωμετρικά.

(1) Πέντε χαλκᾶ ξίφη, τρία ἐκ τοῦ τάφου Α, ἐν τῶν ὁποίων μὲ ἐπιχρυσούς ἥλους, καὶ δύο ἐκ τοῦ τάφου Β (εἰκ. 3 : 5, 15). AE 1904, 27-31, 48. *Antiquity* 1961, 121. LMTS, 69. (2) Τέσσαρες χαλκαῖ αἰχμαὶ δοράτων, ἀνὰ δύο ἐξ ἐκάστου τάφου. AE 1904, 31, 48. LMTS, 67. (3) Τρία χαλκᾶ ὀμφάλια ἀσπίδων (εἰκ. 5 : 54) ἐκ τοῦ τάφου Β. AE 1904, 47-48. LMTS, 65, 72.

(4) Τεμάχια 5-6 χαλκῶν ἀγγείων, ἐν οἷς καὶ δύο χυταὶ λαβαί, ἐκ τοῦ τάφου Α. AE 1904, 32. (5) Τέσσαρα χαλκᾶ πλακίδια ἀβεβαίου χρήσεως ἐκ τοῦ τάφου Α. AE 1904, 31-32. (6) Δύο τοξοειδεῖς χαλκαῖ πόρπαι (εἰκ. 5 : 47) ἐκ τοῦ τάφου Α. AE 1904, 31. (7) Χαλκῇ περόνη ἐκ τοῦ τάφου Α. AE 1904, 31.

(8) Χρυσῇ προσωπῇ ἐκ τοῦ τάφου Β. AE 1904, 49. (9) Τέσσαρες χρυσοὶ δακτύλιοι, δύο ἐκ τοῦ τάφου Α (AE 1904, 57) καὶ ἀνὰ εἷς ἐκ τοῦ τάφου Β (AE 1904, 49) καὶ ἐκ τοῦ τάφου τῶν Βρουλιῶν (AE 1904, 49-50). (10) Τεμά-

για σιδήρου ὠξειδωμένα, ἐκ τῶν τάφων Α (ΑΕ 1904, 38) καὶ Β (ΑΕ 1904, 49) ἀνήκοντα εἰς ξίφη καὶ μαχαίρια.

(11) Ψῆφος ὑαλομάξης ἐκ τοῦ τάφου Α. ΑΕ 1904, 37. (12) Πλακίδια ἐλεφαντοστοῦ ἐκ τοῦ τάφου Β. ΑΕ 1904, 50. (13) Ὀστέινος δίσκος, κεφαλὴ ἴσως καρφίδος, ἐκ τοῦ τάφου Α. ΑΕ 1904, 37. (14) Ὅμας χαλκῶν ἀντικειμένων ἀποτελουμένη ἐκ πέντε διπλῶν πελέκεων, σφύρας, σμιλῶν, μαχαιρίου, αἰχμῆς δόρατος, τριῶν ἐγχειριδίων, ἐξ ἄλλης τοποθεσίας τῆς αὐτῆς περιοχῆς, ἀβεβαίου χρονολογίας. ΑΕ 1904, 51-52.

CXXI. Ἀτσιπάδες (213). — Ἐκ τῶν τάφων τῆς θέσεως προέρχονται: (1) Πήλινα εἰδώλια. Αἱ. Cr., 255. LMTS, 184. (2) Χαλκοῦν μαχαίριον, (εἰκ. 4: 36), (3) χαλκοῦν ψέλιον, (4) χαλκῇ τοξοειδῆς πόρπη (εἰκ. 5: 48), (5) ἡ βελόνη ἐτέρας χαλκῆς πόρπης, (6) χαλκοῦς ὀπεύς, (7) ψῆφοι ὄρμων ἐξ ὑαλομάξης καὶ ἡμιπολυτίμων λίθων. ΑΕ 1975, 46 ἀριθ. 12-13, 47-48 ἀριθ. 5-8.

CXXII. Πρινιάς (214). — Ἐν πήλινον εἰδώλιον τῆς θεᾶς μὲ ὕψωμένης χεῖρας, τεμάχια ἄλλων ὁμοίων εἰδωλίων καὶ πήλινα λατρευτικὰ σκευῆ ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ταξινομηθῇ ὡς ΥΜ III Γ ἢ ὑπομινωικά. ΑΜ 1901, 247-257. Annuario 1906, 119-120. Boll.d' Arte 1908, 455-457 εἰκ. 10-11. Κρ. Χρον. 1958, 181-185. LMTS, 182, 189-190.

CXXIII. Ψυχρὸ (215). — Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν μικρῶν εὐρημάτων τοῦ Δικταίου ἀντροῦ χαλκᾶ τινὰ ἐργαλεῖα, πόρπαι, ἐγχειρίδια καὶ μαχαίρια ἔχουν παραλληλισθῇ πρὸς παρεμφερῇ ἄλλων θέσεων χρονολογούμενα εἰς τοὺς μεταβατικούς χρόνους. CCO, 13-15. LMTS, 49, 55, 57, 60, 69, 190.

CXXIV. Βρόκαστρο (217). — Ποῖα ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τοῦ οἰκισμοῦ (Vrokastro, 99-122) πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΜ III Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν καθίσταται σαφές. LMTS, 185-186. Τὰ μικρὰ εὐρήματα τῶν τάφων (Vrokastro, 123-185) περιγράφονται μετὰ τῶν δεδομένων τῶν ἐπομένων περιόδων.

CXXV. Πραισὸς (218). — Ἐκ τοῦ θολωτοῦ τάφου τῆς Φωτούλας προέρχονται: (1) Χρυσοῦς δακτύλιος, (2) φύλλα χρυσοῦ μὲ παράστασιν ναυτίλου, (3) λαβὴ ρίπιδιου πιθανῶς, μὲ ἐλεφαντίνην ἐπένδυσιν στερεομένην διὰ τεσσάρων χρυσῶν ἥλων, (4) αἰχμὴ δόρατος (χαλκῆ;), (5) χαλκῇ καρφίς, (6) τέσσαρες χαλκαὶ ζῶναι ἐξ ἐπενδύσεως ξυλίνου ἀγγείου. ΠΑΕ 1960, 304-305.

CXXVI. Βᾶσιλική (219). — Ἐντὸς τῆς σαρκοφάγου τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου εὐρέθησαν : (1) Χρυσοὺν περιάπτον, (2) χαλκοὺν ἐγχειρίδιον, (3) τρεῖς ψῆφοι καρνελίου. *Transact. Depart. Arch. Univ. Penns.* 1906, 130. *LMTS*, 177.

CXXVII. Γόρτυς (220). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τοῦ οἰκισμοῦ εἰς ΥΜ ΙΙΙ Γ ἡ ὑπομινωικοὺς χρόνους ἀνήκουν : (1) Βιολόσχημος χαλκῇ πόρπη καί (2) δύο τεμάχια τοξωτῶν πορπῶν. *Annuario* 1955-65, 215, 238. *Santuario di Gortina I*, 17 εἰκ. 31. *LMTS*, 56, 58.

CXXVIII. Λιλιανᾶ (221). — Ποῖα τυχὸν ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν τάφων τῆς θέσεως πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ΥΜ ΙΙΙ Γ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς δὲν καθίσταται σαφές. *MA* 1904, 627-651. *LMTS*, 190.

CXXIX. Κάτω Σύμη (224). — Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς θέσεως προέρχονται τεμάχια ΥΜ ΙΙΙ Β-Γ πηλίνων εἰδωλίων ζῶων. Ἔργον 1977, 180.

CXXX. Λάπηθος (225). — Ποῖα τυχὸν ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν ταξινομουμένων ὡς ΥΚ ΙΙΙ Α-Β τάφων τῆς θέσεως ἀνήκουν εἰς τοὺς ὑπ' ἐξέτασιν χρόνους ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀνασκαφῶν δὲν εἶναι σαφές. *SCE IV (1D)*, index.

CXXXI. Μύρτου - Πηγᾶδες (226). — Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως εἰς τοὺς ΥΚ ΙΙΙ Α χρόνους (περίοδος VI) ἀνήκουν : (1) Πήλινα εἰδώλια ζῶων. *Myrtou - Pigadhes*, 80-81. (2) Τρεῖς ἐγγάρακτοι κυλινδρικοὶ σφραγιδόλιθοι, εἰς ἐξ ὀφίτου καὶ δύο ἐκ στεατίτου. *Myrtou - Pigadhes*, 92-93. (3) Πήλινον ἀποτύπωμα σφραγίδος. *Myrtou - Pigadhes*, 94. (4) Ὁστρακα μὲ ἐγγάρακτα γράμματα τῆς κυπρομινωικῆς γραφῆς. *Myrtou - Pigadhes*, 95-96.

(5) Χαλκοὶ τρίποδες, (6) δύο χαλκᾶ κυκλικὰ ὑποστηρίγματα ἀγγείων. *Myrtou - Pigadhes*, 88-89. (7) Χαλκοὺς ἥλος. *Myrtou - Pigadhes*, 88.

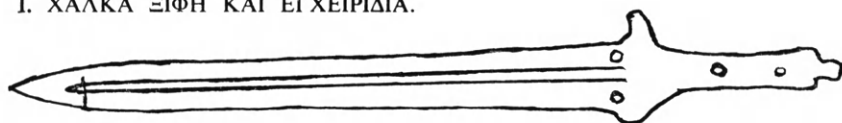
(8) Τεμάχιον κυπέλλου ἐκ φαγεντιανῆς, (9) περὶ τοὺς 17 πήλινοι λύχνοι. *Myrtou - Pigadhes*, 77.

CXXXII. Ἀγία Εἰρήνη (227). — Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς θέσεως προέρχονται : (1) Πήλινον εἰδώλιον ζῶου, (2) λίθινος πέλεκυς καὶ ἄλλα λίθινα ἐργαλεῖα, (3) τεμάχιον λιθίνου ἀγγείου. *SCE II*, 642-646. *SCE IV(1D)*, index : *Ayia Irini. Problems*, 128-129.

CXXXIII. Λευκωσία (228). — Μικρὰ εὐρήματα τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτηῖρος, ἐκ τῆς νεκροπόλεως τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, καίτοι

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΑ ΙΙΙ Γ ΜΙΚΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

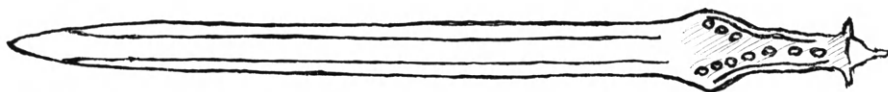
Ι. ΧΑΛΚΑ ΞΙΦΗ ΚΑΙ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ.

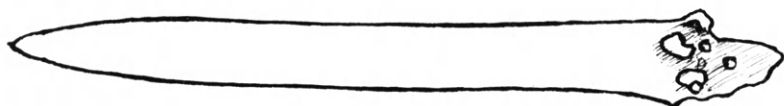
1. Μαζαράκι

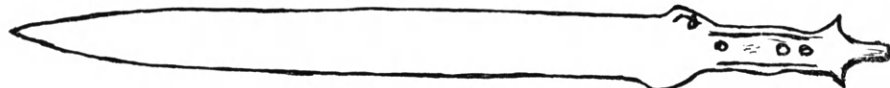
2. Δωδώνη

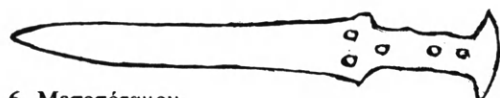
3. Παλαιόκαστρον Ἀρκαδίας

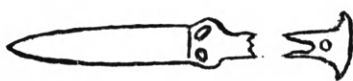
4. Λακκίθρα Κεφαλληνίας

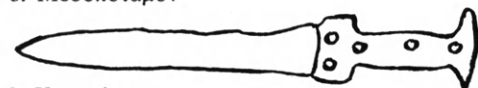
5. Μουλιανά Κρήτης

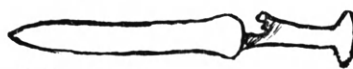
6. Μεσοπόταμον

7. Καλμπάκι

8. Καστρίτσα

9. Παραμυθιά

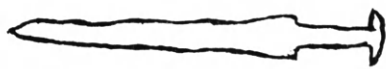
10. Λιθοβούνι

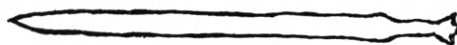
11. Περατή

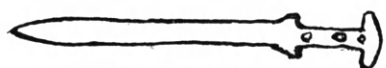
12. Τεῖχος Δυμαίων

13. Διακάτα

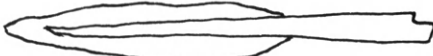

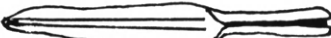
14. Ἀπλώματα Νάξου

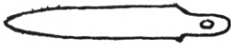
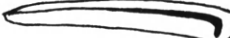

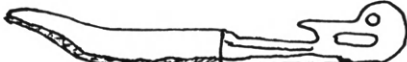

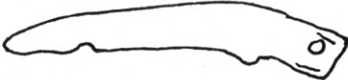

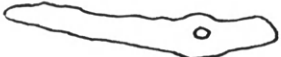
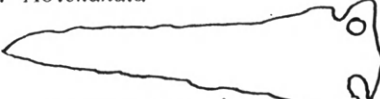
15. Μουλιανά Κρήτης

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΑ ΙΙΙ Γ ΜΙΚΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

ΙΙ. ΧΑΛΚΑΙ ΑΙΧΜΑΙ ΔΟΡΑΤΩΝ

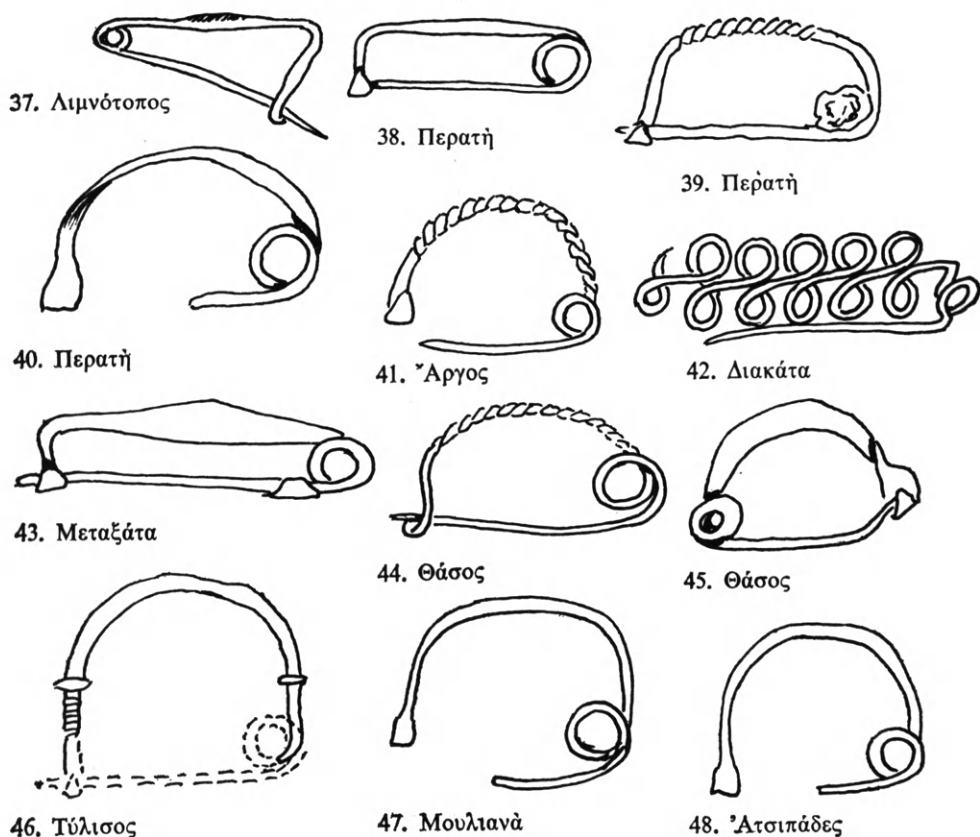
16. Καλμπάκι	17. Μαζαράκι (ἀτρακτοειδῆς)
18. Μαζαράκι (φυλλόσχημος)	19. Μαζαράκι (φλογόσχημος)
20. Πασσαρῶν	21. Λιμνότοπος
22. Λιθοβούνη	23. Περαιτή
24. Διακάτα	25. Ἀστυπάλαια

ΙΙΙ. ΧΑΛΚΑ ΜΑΧΑΙΡΙΑ

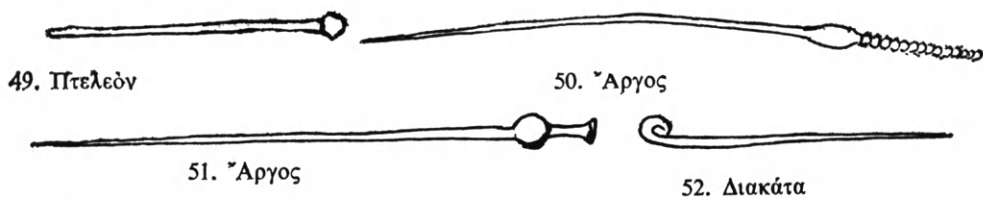
26. Ἐλαφότοπος	27. Μαζαράκι	28. Καλίνδοια
29. Λευκαντί	30. Περαιτή	
31. Ἄργος	32. Τεῖχος Δυμαίων	
33. Θάσος	34. Ἀστυπάλαια	
35. Κνωσὸς (σιδηροῦν)	36. Ἀτσιπάδες Κρήτης.	

ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΑ ΙΙΙ Γ ΜΙΚΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

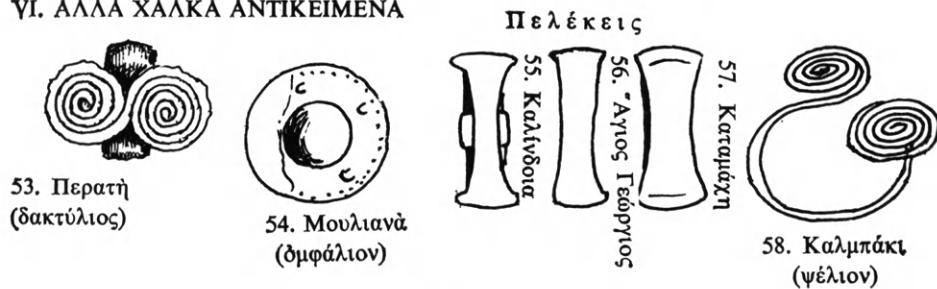
ΙV. ΧΑΛΚΑΙ ΠΟΡΠΑΙ

V. ΧΑΛΚΑΙ ΠΕΡΟΝΑΙ

VI. ΑΛΛΑ ΧΑΛΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

οὐχὶ ἀναγκαστικῶς τῆς ὑπ' ἐξέτασιν περιόδου, μνημονεύονται ἐν H. Catling, *Cypriot Bronzework*, index : Nicosia, Ayia Paraskevi. SCE IV (1D), index : Ayia Paraskevi.

CXXXIV. Ἐγκωμη (229). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτηῖρος, μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως (Enkomi - Alasia I, IV. Enkomi I-II. SCE IV (1D). H. Catling, *Cypriot Bronzework in the Mycenaean World*, Oxford 1964, σποράδην) τὰ πλέον χαρακτηριστικὰ μνημονεύονται ἐν LMTS, 58-49, 55, 61, 200-203, 240.

CXXXV. Ἀπλίκι (231). — Ἐκ τῶν πολυαρίθμων μικρῶν εὐρημάτων ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, μολύβδου, ὄστοῦ, λίθου καὶ πηλοῦ τῆς θέσεως δὲν εἶναι σαφές, ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς, ποῖα πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν ὡς YK III A. *Antiqu. Journ.* 1952, 162-164.

CXXXVI. Ἰδάλιον (232). — Τὰ πολυαρίθμα μικρὰ εὐρήματα ὅλων τῶν περιόδων κατοικήσεως τοῦ οἰκισμοῦ περιγράφονται ἐν SCE II, 532-570, 574-597, SCE IV (1C), index : Idalion.

CXXXVII. Ἀθιένου (233). — Ἐκ τῆς θέσεως ἔχουν ἀναφερθῇ : (1) Ὑστρακα φέροντα σήματα τῆς Κυπρομυκηναϊκῆς γραφῆς. AA 1974, 382, 395. (2) Βιολόσχημος χαλκῇ πόρπη, (3) ἀποτύπωμα σφραγίδος μὲ παράστασιν ἀγέλης, (4) μικρὸν ῥυτὸν ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. AA 1974, 382. (5) Κυλινδρική σφραγίς, (6) χαλκοῦς δακτύλιος μὲ αἰγυπτιακὸν ὄνομα, (7) ἐγγάρακτος σκαραβαῖος ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. *AJA* 1973, 55.

CXXXVIII. Πύλα (234). — Ἐκ τῶν οἰκιῶν εἰς τὴν θέσιν Κοκκινογρεμὸς προέρχονται : (1) Χρυσᾶ κοσμήματα, ἐν οἷς ἐνώτια μὲ βούκρανα. Enkomi II, 896, 898, πίν. 314, (2) χαλκοῦς τρίπους, (3) χαλκοῦς σκεπαρνοπέλεκυς. Enkomi II, 898, (4) λίθινα ἐργαλεῖα. Enkomi II, 897, 898, 899. (5) Πήλινον βάρος ὑφαντικοῦ ἵστοῦ. Enkomi II, 898. (6) Λίθινον τριποδικὸν ἄγγειον. Enkomi II, 898.

CXXXIX. Κίτιον (236). — Τὰ μικρὰ εὐρήματα τῆς θέσεως, ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ καὶ τῶν τάφων, τοπικοῦ κατὰ κανόνα χαρακτηῖρος, περιέχονται εἰς τὰς ἐτησίαις ἀνακοινώσεις ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν, BCH 1960 - 1977 (παρμπομπὰς ἰδὲ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως σ. 119-120 ἀνωτέρω). SCE IV (1D), index : Kition

CXL. Κούκλια - Παλαίπαφος (237). — Ἐκ τῶν γνωσθέντων

μικρῶν εὐρημάτων τῆς θέσεως, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν φρεάτων τῆς Εὐρετῆς καὶ τῶν τάφων, δύνανται νὰ μνημονευθοῦν τὰ ἐπόμενα.

(1) Ἀμφορίσκος ἐξ ἀλαβάστρου, (2) κυλινδρική σφραγὶς καὶ ἀποτύπωμα ἐτέρας ὀρθογωνίου, (3) τεμάχιον ἐκ λαβῆς ἀγγείου ἐκ φαγεντιανῆς μὲ ἐνθετον παράστασιν ἀνθρώπου, (4) πολυάριθμα τεμάχια ἡμιειργασμένων τεμαχίων ἐλεφαντόδοντος, (5) λίθινα ἐργαλεῖα, (6) σφονδύλια, πάντα ἐκ τῶν φρεάτων τῆς Εὐρετῆς. AA 1969, 402-404. RDAC 1969, 40-41.

(7) Ἑπτὰ χρυσοὶ δακτύλιοι μετὰ παραστάσεων ἐπὶ τῆς σφενδόνης, (8) δύο ἡμισφαιρικά ἀργυρᾷ ἀγγεῖα, (9) ἐγγάρακτος ἐλεφαντίνῃ λαβῇ κατόπτρου ἐκ τῶν τάφων τῆς Εὐρετῆς. JHS 1953, 133. (10) Χαλκοὺς τρίπους ἐκ τάφου τοῦ Ξυλινοῦ. JHS 1957 AR, 25.

CXLI. Κούριον (238). — Πολυάριθμα μικρὰ εὐρήματα ἐκ τῶν τάφων τῆς Καλορίζικης, ἐν οἷς καὶ τὸ γνωστὸν (AJA 1954, 131-142 πίν. 18,2) χρυσοῦν σκῆπτρον (Kaloriziki, 121-128), καὶ τῆς Παμπούλας (AJA 1937, 58-85, 1954, 131-142. Bamboula, 125-147) ὡς καὶ ἐκ τοῦ οἰκισμοῦ. AJA 1938, 261-275. RDAC 1969, 1-28, 1970, 25-74.

II. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΙΙΙ Γ ΜΙΚΡΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ἐκ τῶν παρατεθεισῶν εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας ὁμάδων μικρῶν εὐρημάτων τῶν διαφόρων ΥΕ ΙΙΙ Γ θέσεων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἔχουν ληφθῆ ὡς βάσις, διὰ τὴν σκιαγράφησιν τοῦ χαρακτῆρος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου κατὰ τὸ δυνατόν, μόνον δεδομένα ἀναμφισβητήτως τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ χρόνων.

Ὅμαδες εὐρημάτων προερχόμεναι ἐκ τάφων χρησιμοποιηθέντων καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας ἢ ἐπομένας περιόδους καὶ συνεπῶς περιλαμβάνουσαι δεδομένα ἀπροσδιορίστου χρονολογίας ἢ ἀπεκλείσθησαν παντελῶς ἐκ τῆς παρούσης ἐπισκοπῆσεως ἢ βοηθητικῶς μόνον ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν.

Ἐκ πάντων πάλιν τῶν μικρῶν εὐρημάτων τῶν περιληφθέντων εἰς τὸν κατάλογον τῶν προηγουμένων σελίδων ἰδιαιτέρας προσοχῆς τυγχάνουν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ κυρίως τὰ ἀντικείμενα ἐκ μετάλλου καὶ εἰσηγμένον εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον ὕλῶν, ὡς μαρτυροῦντα τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς εὐπορίας καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίερον τῶν κατοίκων τοῦ χώρου τούτου. Τὰ λίθινα καὶ πήλινα ἐργαλεῖα τῶν ὀλιγώτερον προηγμένων οἰκισμῶν, ἰδιαιτέρως τοῦ βορειοτέρου ἐλληνικοῦ χώρου, τὰ μαρτυροῦντα τὴν παράτασιν τοῦ ἀγροτικοῦ καὶ γεωργικοῦ οἰκονομικοῦ καθεστῶτος εἰς τοὺς κατοίκους τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν

καί κατά τήν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον, τυγχάνουν μικροτέρας προσοχῆς ἐν τῇ ἀκολουθοῦσῃ ἐπισκοπῇ.

Τά πλέον ἀξιόλογα κατά ταῦτα δεδομένα διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ παρόντος κεφαλαίου, προερχόμενα ἐξ 96 θέσεων, ἔχουν συνοψισθῇ ἐπὶ τοῦ πίνακος V. Ἐκ τούτων πρῶτα ἔχουν ταξινομηθῇ τὰ πήλινα εἰδώλια ἀνθρώπων, τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐνδείξεις ἐπιβιώσεως κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων τῶν προηγούμενων μυκηναϊκῶν περιόδων, μαρτυρουμένων ἐνδεχομένως ὑπὸ τῶν εἰδωλίων τούτων. Πήλινα δὲ εἰδώλια ζῶων¹, δυνάμενα ἴσως νὰ συνδεθοῦν πρὸς τὴν λατρείαν, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐξ ἑπτὰ μόνον θέσεων, αἵτινες δὲν ἔχουν περιληφθῇ ἐπὶ τοῦ πίνακος V.

Ἐκ τῶν ἀνθρωπομόρφων ἀφ' ἑτέρου εἰδωλίων τῆς Ἑλλάδος τὰ περισσότερα ἀνήκουν εἰς τὸν τύπον Ψ καὶ τινὰ εἰς τὸν τύπον Φ προέρχονται δὲ ταῦτα συνήθως ἐκ τάφων. Τὰ εἰδώλια τῆς Κρήτης εἶναι κατὰ κανόνα μεγαλύτερων διαστάσεων καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν τύπον τῆς θεᾶς μὲ ὑψωμένας τὰς χεῖρας, προέρχονται δὲ ἐξ ἱερῶν². Δύο ἐπὶ πλέον λίθινα ἐπιμήκη ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀνὰ ἓν ἐκ Πλατανιάς - Μπουμπουστίου (XXIX, 3) καὶ Μεταξάτων (XCVIII, 13), ἐρμηνευθέντα ὡς πιθανὰ εἰδώλια, δύνανται νὰ μνημονευθοῦν ἐπίσης.

Εἰδώλια τοῦ μυκηναϊκοῦ τύπου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐξ 20 περίπου θέσεων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος εἰς 8 δὲ τῶν περιπτώσεων τούτων προέρχονται ἐκ τάφων χρησιμοποιηθέντων καὶ παλαιότερον³. Εἰδώλια ἀφ' ἑτέρου τῆς θεᾶς μὲ ὑψωμένας τὰς χεῖρας ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ τριῶν ἱερῶν τῆς Κρήτης⁴ καὶ μετὰ τούτων δύναται νὰ μνημονευθῇ τὸ ἀσυνήθων διὰ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα διαστάσεων εἰδώλιον τοῦ οἰκιακοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀσίνης. Ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἐξεταζόμενα τὰ εἰδώλια μαρτυροῦν μερικὴν τοῦλάχιστον ἐπιβίωσιν τῶν ὑπὸ τῶν εἰδωλίων ἐκατέρας περιοχῆς, ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ Κρήτης, ὑποδηλουμένων θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων καὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον.

1. MPC, 86-89. LMTS, 41. E. French, The Development of Mycenaean Terracotta Figurines, BSA 1971, 101-187. Εἰδώλια ζῶων παρέσχον αἱ θέσεις Περατῇ (LIII), Περατῇ B, 265-272, Ἀμύκλαι (LXVII), Χαλανδρίτσα (LXXXIV), Π-Π, 528 LXII, 1, Νάξος (CV, 3), Καρφί (CXVIII, 2), Κάτω Σύμη (CXXIX) καὶ Μύρτου (CXXXI, 1).

2. Κρ. Χρον. 1958, 179-299.

3. Ἰδὲ πίνακα V : Πτελεὸν (XXXVI, 1), Ἀντίκυρα (XLIV, 6), Βάρκιζα (LVII, 1), Μυκῆναι (LIX, 1), Ἄργος (LXI, 1), Κλάδεος (LXXVIII, 1), Λακκίθρα (XCVII, 1) καὶ Νάξος (CV, 1).

4. Ἰδὲ πίνακα V : Παλαικάστρον (CXVII, 6), Καρφί (CXVIII, 1-2), Πρινιάς (CXXII). Κρ. Χρον. 1958, 179-299.

[illegible]

[illegible]

Α/Α	Θέσεις	Εἰδήματα ἀνθρώπων	Κοσμήματα — σκεύη — ἐργαλεῖα														Ὅπλα																					
			Σφραγιδόλιθοι				Χρυσά				Χαλκᾶ				ἄλλων ὕλων				Χαλκᾶ				Σιδηρά															
			Δακτύλιοι		Ψήφοι ὀρμων		Διάφορα		Πόρπαι		Περὶναι		Ἀγγεῖα		Ἐργαλεῖα		Διάφορα		Ψήφοι λίθου		» ἡλέκτρον		» ἄλλων ὕλ.		Κομβ., σφονδ.		Ἐλφεας		Διάφορα		Ἐλφη		Ἐγχειρίδια		Μαχαίρια		Διάφορα	
			Δακτύλιοι	Ψήφοι ὀρμων	Διάφορα	Δακτύλιοι	Ψέλια	Πόρπαι	Περὶναι	Ἀγγεῖα	Ἐργαλεῖα	Διάφορα	Ψήφοι λίθου	» ἡλέκτρον	» ἄλλων ὕλ.	Κομβ., σφονδ.	Ἐλφεας	Διάφορα	Ἐλφη	Ἐγχειρίδια	Μαχαίρια	Βέλη	Αἰχμητ. ὀρμ.	Ἐλφη	Ἐγχειρίδια	Μαχαίρια	Βέλη	Αἰχμητ. ὀρμ.	Ἐλφη	Ἐγχειρίδια	Μαχαίρια	Διάφορα						
73	Νάξος (CV)	5	6	41	110	1	1	7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	2	2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				
74	*Αλικαρνασός (CVI)																																					
75	*Αμοργός (CVII)																																					
76	Κῶς (CVIII)																																					
77	*Αστυπάλαια (CIX)																																					
78	Καταμπάς (CXI)																																					
79	*Αμνισός (CXIII)																																					
80	Μάλια (CXIV)																																					
81	Τύλισος (CXV)																																					
82	Κνωσός (CXVI)																																					
83	Παλιαικάστρο (CXVII)	1	1																																			
84	Καροί (CXVIII)	+	2			16																																
85	Μυρσίνη (CXIX)																																					
86	Μουλιανὰ (CXX)																																					
87	*Ατσιπιάδες (CXXI)																																					
88	Πριτιάς (CXXII)																																					
89	Ψυχρό (CXXIII)																																					
90	Πραισός (CXXV)																																					
91	Βασιλική (CXXVI)																																					
92	Γόρτυς (CXXVII)																																					
93	Μύρτου (CXXXI)																																					
94	*Αθιένου (CXXXVII)																																					
95	Πύλα (CXXXVIII)																																					
96	Κούκλια (CXL)																																					
ΣΥΝΟΛΑ			35	37	54	312	129	67	16	46	27	12	92	114	87	13	59	295	91	84	42	24	17	57	14	1	1	1	1	1	1	6	9					

Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ YE III Γ μικρὰ εὐρήματα ἀξία προσοχῆς εἶναι ἐν πρώτοις ἡ παντελὴς ἔλλειψις, ἐκ τοῦ παρατεθέντος καταλόγου τῶν δεδομένων, πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Β γραφῆς, πλὴν ἴσως δύο ὁστράκων χείλους πίθου ἐκ Πάρου, ἀβεβαίου χρονολογίας, φερόντων πιθανὰ ἐγχάρακτα σημεῖα τῆς Γραμμικῆς Β γραφῆς (ἀριθ. CIV, 13 ἀνωτέρω. Ἔργον 1976, 152). Ἡ ἔλλειψις δὲ αὕτη, μαρτυροῦσα ἐγκατάλειψιν τῆς χρήσεως τῆς Γραμμικῆς Β γραφῆς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν YE III Β ἀνακτόρων καὶ ἀπώλειαν κατ' ἀκολουθίαν τοῦ λαμπροῦ τούτου ἐπιτεύγματος τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου, εἶναι μία ἐπὶ πλέον ἔνδειξις τῆς προϊούσης παρακμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν νέαν περίοδον.

Μετὰ τῆς Γραμμικῆς Β γραφῆς δύναται νὰ συνδεθῇ ἡ παραπλησίους ἴσως πρὸς τὴν γραφὴν ὑπηρετοῦσα σκοποὺς χρήσις τῶν ἐγχαράκτων σφραγιδολίθων καὶ σκαραβαίων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ὅμως δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ἀπλῶς ὡς κοσμήματα ἢ νὰ ἐφυλάσσοντο ὡς προγονικὰ κειμήλια. Εὐρήματα δὲ τοῦ εἶδους τούτου, σποραδικὰ καὶ ἐνίοτε ἀβεβαίου χρονολογίας, ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 15 θέσεων, συνοψιζομένων ἐπὶ τοῦ πίνακος V. Ἡ πολυπληθεστέρα δὲ ὁμὰς τούτων, ἐξ 11 περίπου σφραγιδολίθων, προέρχεται ἐκ Περαιτῆς οἱ περισσότεροι ὅμως τούτων χρονολογικῶς ἀνήκουν εἰς τὰς προηγουμένας περιόδους, ὥστε, ἐκ τῆς παρουσιαζομένης σπάνεως ἀναμφισβητήτων YE III Γ σφραγιδολίθων, νὰ δικαιολογῇται ἡ εἰκασία βαθμιαίας ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς συνηθείας ταύτης κατὰ τὴν νέαν περίοδον¹.

Ἐκ τῶν λοιπῶν μικρῶν εὐρημάτων δύναται νὰ ἐπισκοπηθῶσιν ἐν συνεχείᾳ τὰ, ἐξ εἰσαγομένων κατὰ κανόνα εἰς τὸν ἑλληνικὸν χρόνον μετὰλλων, κατασκευαζόμενα κοσμήματα, σκεῦη, ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα καὶ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἔνδειξις τόσον τῆς εὐπορίας ὅσον καὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἐν συγκρίσει μάλιστα πρὸς τὴν εὐπορίαν καὶ τὰς σχέσεις κατὰ τὰς προηγηθείσας τῶν YE III Γ χρόνων περιόδους.

Τὰ περισσότερα δὲ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἔχουν κατασκευασθῇ ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ ἢ σιδήρου. Ὀλίγα ἐπὶ πλέον κοσμήματα καὶ 2-3 YE III Γ ἀγγεῖα, προερχόμενα ἐξ 6 συνολικῶς θέσεων, ἔχουν κατασκευασθῇ ἐξ ἀργύρου². Ὁ μόλυβδος ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς δευτερευούσας ἀνάγκας, δι' ἐπιδιορθώσεις ἀγγείων, διὰ βαρίδια δικτύων κ.λ.π. ὥστε δὲν θὰ γίνῃ ἰδιαίτερος λόγος περὶ τούτου³.

1. Περαιτὴ Β, 322-335.

2. Φάρσαλα (XXXV, 5), Ἐγγλιανὸς (LXXI, 2), Νάξος (CV, 21, 22), Νέα Ἀλικαρνασσὸς (CXII, 1), Ἀμινσὸς (CXIII, 3), Κούκλια (CXL, 8).

3. Λιμνότοπος (XXIV, 4), Ἀξιοχώριον (XXV, 2), Φάρσαλα (XXXV, 8), Ἰτέα (XLIII), Περαιτὴ (LIII), Περαιτὴ Β, 355-356, 373, Ῥιζόμυλος (LXIX, 4), Πάρος (CIV, 7), (Νάξος (CV, 25-26), Καρφί (CXVIII, 28), Ἀπλίκι (CXXXV).

Σκευή, ἀφ' ἑτέρου, ἀγγεῖα καὶ ἀρύταιναι, ὡς καὶ ἐργαλεῖα ἐκ χαλκοῦ ἔχουν ἀναφερθῇ ἐξ 24 περίπου θέσεων περιληφθεισῶν εἰς τὸν πίνακα V, ἀλλὰ πλὴν τῶν πολυαρίθμων εὐρημάτων τοῦ Καρφιοῦ καὶ θησαυρῶν τινῶν ἀβεβαίου χρονολογίας ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων θέσεων¹ τὰ λοιπὰ εἶναι μεμονωμένα εὐρήματα μὴ προσφερόμενα διὰ συγκρίσεις, πλὴν ἴσως τῶν πελέκεων, ἀμφιστόμων ἢ μονοστόμων, πραγματικῶν ἢ ἀναθηματικῶν, οἵτινες ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ περισσοτέρων θέσεων καὶ μνημονεύονται κατωτέρω.

Κοσμήματα μετάλλου κατεσκευάζοντο ἐκ χρυσοῦ, σπανίως, ὡς ἀνεφέρθη, ἐξ ἀργύρου, ἐκ χαλκοῦ καὶ ἐνίοτε ἐκ σιδήρου². Τὰ ὅπλα ἦσαν συνήθως ἐκ χαλκοῦ ἢ σιδήρου.

Τὰ ἐκ χρυσοῦ YE III Γ κοσμήματα τοῦ πίνακος V ὑπερβαίνουν εἰς ἀριθμὸν τὰ πεντακόσια, τὰ περισσότερα ὅμως τούτων εἶναι ψῆφοι ὄρμων, δακτύλιοι καὶ ἄλλα μικρῶν διαστάσεων ἀντικείμενα προερχόμενα ἐξ 22 θέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Ἐκ τῶν 23 τούτων θέσεων μία εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἑπείρον, δύο εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τέσσαρες εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, τέσσαρες εἰς τὴν Πελοπόννησον, τέσσαρες εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, μία εἰς τὰς Κυκλάδας, τέσσαρες εἰς τὴν Κρήτην καὶ δύο εἰς τὴν Κύπρον (πίν. V).

Ἐκ τῶν θέσεων τούτων αἱ περισσότεραι, πλὴν τοῦ Ἑγγλιανοῦ, ἦσαν ἄγνωστοι ἢ δευτερευούσης σημασίας κατὰ τὰς προηγούμενας περιόδους μεταξὺ δὲ αὐτῶν δὲν περιλαμβάνεται οὐδεμία τῶν ἀξιολόγων YE III B θέσεων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἢ τῆς Πελοποννήσου. Ἡ τοιαύτη δὲ κατανομή τῶν κατὰ τεκμήριον εὐπορωτέρων YE III Γ οἰκισμῶν ἐπιμαρτυρεῖ τὴν ἐκ τῶν λοιπῶν δεδομένων μαρτυρουμένην πτώσιν τῶν μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων καὶ τὴν διάσπασιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς πολυάριθμα, περιφερειακά, αὐτόνομα, μετρίως ὅμως εὐπορίας, ἐμπορικὰ καὶ πολιτιστικὰ κέντρα.

Ἐὰν δὲ κρίνωμεν ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀριθμῶν τῶν γνωστῶν χρυσῶν εὐρημάτων ἐκ τῶν διαφόρων περιοχῶν οἱ πλεον εὐποροὶ YE III Γ οἰκισμοὶ ἦσαν οἱ οἰκισμοὶ τῆς Νάξου, τῆς Περαιῆς, τῶν Ἰονίων νήσων, καὶ τῆς Κρήτης, οἵτινες προφανῶς ἐξυπηρέτουν τὰς συνεχιζόμενας κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον ὑπερποντίους ἐμπορικὰς σχέσεις τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Τὰ γνωστά YE III Γ μικρὰ χαλκᾶ εὐρήματα, συγκρινόμενα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν πρὸς τὰ ἀντίστοιχα εὐρήματα τῶν προηγούμενων περιόδων ἐκ τῶν

1. Θ. Σπυρόπουλος, Ὑστερομυκηναϊκοὶ ἐλλαδικοὶ θησαυροί, Ἀθήναι 1972. LMTS, 47-50.

2. Ἀσσηρος (XXVI, 2) δύο σιδηραὶ ψῆφοι ὄρμου, Φάρσαλα (XXXV, 9) σιδηροῦς δακτύλιος, Ἀγναντὴ (XLI, 5) χαλκοσιδηροῦς δακτύλιος, Περαιτὴ (LIII), Πέραιτὴ B, 288, 376-377, 610, σιδηρὰ περόνη, Κνωσός (CXVI, 3) σιδηρὰ περόνη.

μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων, παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ χρυσᾶ εὐρήματα πενίαν καὶ διασποράν. Τὰ πολυαριθμότερα γνωστὰ δεδομένα, ἂν καὶ δὲν παρέχονται πάντοτε ἀκριβεῖς ἀριθμοὶ εὐρημάτων ὥστε νὰ δύναται νὰ παρατεθοῦν ἐνδεικτικοὶ ἀριθμοί, προέρχονται καὶ πάλιν οὐχὶ ἐκ τῶν μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων ἀλλ' ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς Περαιτῆς, τῆς Νάξου καὶ τῆς Κρήτης, μαρτυροῦντα τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ χρυσᾶ μικρὰ εὐρήματα οἰκονομικὴν κάμψιν καὶ διασποράν, κατοπτρίζουσας τὴν οἰκονομικὴν στάθμην καὶ διάσπασιν τοῦ YE III Γ πολιτισμοῦ εἰς πολυάριθμα, ἀνεξάρτητα ἐπαρχιακὰ κέντρα.

Ὁ χαλκὸς κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον εἰσήγετο προφανῶς ἐκ Κύπρου¹, ἡ συχνὴ δὲ εὐρεσις ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος θησαυρῶν περιλαμβανόντων χαλκᾶ ἀντικείμενα παλαιότερων περιόδων, ἡ συγκέντρωσις καὶ ἀπόκρυψις ὅμως τῶν ὁποίων ἐγένετο κατὰ τοὺς YE III Γ χρόνους, μαρτυρεῖ τὴν σπάνιν τοῦ μετάλλου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, ὅποτε ἡ ἔλλειψις τοῦ χαλκοῦ ἀντεμετωπίζετο ἐν μέρει διὰ τῆς ἐπαναχωνεύσεως παλαιῶν ἀντικειμένων².

Τὰ γνωστὰ YE μικρὰ χαλκᾶ εὐρήματα τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἔχουν ἀποτελέσει τὸ ἀντικείμενον εἰδικῶν μονογραφιῶν, κατὰ γεωγραφικὴν περιοχὴν³ ἢ κατὰ κατηγορίαν εὐρημάτων⁴, ὥστε συνοπτικὴ μόνον ἐπισκόπησις τῶν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένων σχέσεων πρὸς περιοχὰς ἐκτὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐκρίθη ἀπαραίτητος, διὰ τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης ἐργασίας, ἵνα περιληφθῇ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο.

Ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους κατηγοριῶν τῶν χαλκῶν εὐρημάτων ἐργαλεῖα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐξ 21 θέσεων συνοψισθεισῶν ἐπὶ τοῦ πίνακος V, ἀλλ' ἐκ τούτων πέντε μόνον θέσεις παρέσχον πολυαριθμότερα εὐρήματα⁵. Ἐκ πάντων δὲ

1. AJA 1961, 267-276.

2. Θ. Σπυρόπουλος, Ὑστερομυκ. ἑλλαδ. θησαυρ. LMTS, 48-49.

3. J. Bouzek, Graeco-Macedonian Bronzes, Praha 1974. K. Kilian, Fibeln in Thesalien von der mykenischen bis zur archaischen Zeit, München 1975. H. W. Catling, Cypriot Bronzework in the Mycenaean World, Oxford 1964. CCO.

4. J. Naue, Die Vorrömische Schwerter aus Kupfer, Bronze und Eisen, München 1903. H. - G. Buchholz, Zur Herkunft der kretischen Doppelaxt, München 1959. A. Snodgrass, Early Greek Armour and Weapons from the end of the Bronze Age to the 600 b. C., Edinburgh 1964. AJA 1961, 117-152, 1964, 247-257. PPS 1948, 177-195, 1955, 173-197, 1956, 102-125. Ch. Blinkenberg, Fibules grecques et orientales, København 1926. AJA 1965, 7-25. P. Jacobstahl, Greek Pins, Oxford 1956. R.A. Higgins, Greek and Roman Jewellery, London 1961. J. Boardman, Greek Gems and Finger Rings, Early Bronze Age to Late Classical, London 1970. J. Deshayes, Les Outils de Bronze de l'Indus au Danube (IV-II Millenaire), Paris 1960. LMTS, 47-72.

5. Δωδώνη (XIV, 5), Καταμάχη (XVI, 1-3), Ἀθῆναι (L), Π-Σ, 451-452, Περαιτὴ (LIII), Περαιτὴ B, 338-348, 354-356, Νάξος (CV, 7-8) καὶ Καρφί (CXVIII, 20-26).

τῶν ἐργαλείων πολυαριθμότεροι καὶ πλέον πρόσφοροι διὰ συγκρίσεις πρὸς περιοχὰς ἐκτὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου εἶναι οἱ πελέκει, μαρτυροῦντες συγγένειαν τόσον πρὸς εὐρήματα τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης¹ ὅσον καί, προκειμένου περὶ εὐρημάτων τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος, πρὸς τὸν καθ' αὐτὸ μυκηναϊκὸν ὥρον τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης².

Ἀμυντικὰ χαλκᾶ ὄπλα τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου, πλὴν τῶν περικνημίδων τῆς Καλλιθέας τῆς Ἀχαΐας (Π-Π, 529), αἱ ὁποῖαι ὅμως χρονολογοῦνται εἰς τὸ τέλος μᾶλλον τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου (LMTS, 62), ἀναφέρονται πιθανὰ μόνον ὁμᾶλια ἀσπίδων ἐκ Δωδώνης (XIV, 13) καὶ ἐκ τῶν Μουλιανῶν (CXX, 3).

Τὰ ἐπιθετικὰ χαλκᾶ ὄπλα εἶναι πολυαριθμότερα, προερχόμενα ἐξ 65 θέσεων τοῦ πίνακος V, μεταξὺ δὲ τούτων περιλαμβάνονται αἰχμαὶ δοράτων, ξίφη, ἐγγχειρίδια, μαχαίρια, χρησιμοποιούμενα ἐπίσης ὡς ἐργαλεῖα, καὶ αἰχμαὶ βελῶν. Ἡ παρουσία δέ, εἰς τριπλασίας περίπου θέσεις, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐργαλεῖα, ὄπλων ἐκ χαλκοῦ ὑπογραμμίζει ὡς πολεμικὸν τὸν χαρακτῆρα τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου.

Μεταξὺ τῶν ὄπλων περιλαμβάνονται πάλιν εὐρήματα χαρακτηριζόμενα ὡς βορείου προελεύσεως³ καὶ ἄλλα τοῦ γνωστοῦ κρητομυκηναϊκοῦ τύπου, μικρασιατικῆς ἴσως καταγωγῆς⁴, μαρτυροῦντα τὰς σχέσεις τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, τόσον πρὸς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην ὅσον καὶ πρὸς τὰς πέραν τοῦ Αἰγαίου περιοχὰς, ἂν καὶ τὰ διαθέσιμα δεδομένα δὲν ἐπιτρέπουν νὰ συμπεράνωμεν ἂν τὰ ὄπλα ταῦτα εἰσῆχθησαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν ὥρον ὑπὸ νέων κατοίκων, ὑπὸ μισθοφόρων ἢ ὑπὸ ἐμπόρων κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου⁵.

1. Λοφίσκος (XI), Πράμαντα (XV, 1), Σιρούπολις (XXI), Καλίνδοια (XXII, 1), Λουτρό (XXXVIII), Χαλανδρίτσα (LXXXIV). H-G. Buchholz. ἔ.ἀ., 20.

2. Ἅγιος Γεώργιος (IX), Καταμάχη (XVI, 1), Πάρος (CIV, 5), Ἀστυπάλεια (CIX, 4), Καρφί (CXVIII, 20), Μουλιανὰ (CXX, 14).

3. Ὠραιόκαστρον (I), Κουκουσὸς (II), Τσεραβίνα (IV), Καλμπάκι (V, 4), Γρίμπιανη (VI), Μαζαράκι (VII, 2), Ἀνθοχώριον (VIII), Πασσαρών (X), Δωδώνη (XIV, 1), Παραμυθιά (XVII, 1), Πάργα (XVIII), Καλίνδοια (XXII, 2), Ἀσσηρος (XXVI, 1), Μεταξάτα (XCIII, 1), Μυρσίνη (CXIX), Μουλιανὰ (CXX, 1-2) κ.λ.π.

4. Καλμπάκι (V, 1-3), Μαζαράκι (VII, 1), Καστρίτσα (XIII), Παραμυθιά (XVII, 2), Μεσοπόταμον (XX, 1), Περατὴ (LIII), Περατὴ Β, 357-363, Παλαιόκαστρον (LXVI), Διακάτα (XCV, 1-3), Θάσος (C, 1) κ.λ.π.

5. AJA 1961, 17-29, 1963, 117-153. PPS 1948, 177-195, 1955, 174-197, 1956, 102-125. Antiquity 1961, 115-122. J.D. Cowen, 36. Bericht der Römisch - Germanischen Kommission 1955, 52-155. AE 1956, 114-153, 1969, 197-207. Epirus, 318-340. AAA 1969, 226-228. Περατὴ Β, 341-348, 357-363. LMTS, 59-72.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ χαλκᾶ δύνανται νὰ μνημονευθοῦν καὶ τὰ σιδηρᾶ ὄπλα, μαρτυροῦντα τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τῆς κατεργασίας καὶ τῆς ἐμπορίας τοῦ σιδήρου, κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, τὸ μονοπώλιον τοῦ ὁποίου μέχρι τῶν YE III B χρόνων εἶχον οἱ Χετταῖοι. Ἡ διάδοσις δὲ καὶ ἐπικράτησις τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου δι' ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα κατὰ τὰς ἐπακολουθούσας περιόδους εἰς τὸν ἑλληνικὸν χρόνον λαμβάνεται ὡς ὁρόσημον διὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην¹.

Ὅπλα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα ἐκ σιδήρου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 16 θέσεων τοῦ πίνακος V, τέσσαρες τῶν ὁποίων, ἤτοι ἡ Δωδώνη (XIV, 6-9), ἡ Ἀσσηρος (XXVI, 2), ἡ Πλατανιά - Μπουμπούστι (XXIX, 2) καὶ ὁ Θεολόγος Θάσου (C, 7), εὐρίσκονται εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα, ἀλλ' εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ἐλλείπει σαφὴν στρωματογραφικὴν μαρτυρίαν, τὰ εὐρήματα εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνήκουν εἰς προκεχωρημένους χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου, αἱ ὑπόλοιποι 11 θέσεις εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα. Ἡ παρουσία δὲ τοῦ σιδήρου εἰς ἀναμφισβητήτως YE III Γ περιβάλλον τῆς Νάξου, τῆς Περαιῆς καὶ τῆς Κρήτης μαρτυρεῖ προφανῶς τὴν πιθανωτέραν ὁδὸν διὰ τῆς ὁποίας τὸ μέταλλον τοῦτο καὶ ἡ μέθοδος τῆς κατεργασίας αὐτοῦ ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν Χετταίων εἰσήχθη εἰς τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα².

Ἐκ τῶν λοιπῶν μικρῶν εὐρημάτων ἰδιαιτέραν ὁμάδα ἀποτελοῦν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐνδυμασίαν ἢ διὰ τὸν καλλωπισμὸν χρησιμοποιούμενα ἀντικείμενα. Ἐκ τούτων τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ σιδήρου ἔχουν ἤδη μνημονευθῇ ἀνωτέρω. Τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν ὑπολειπομένων εἶναι χαλκαὶ πόρπαι καὶ περόναι, λίθινα ἢ πήλινα κομβία, ἀναφερόμενα ἐνίοτε καὶ ὡς σφονδύλια, διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς ἐνδυμασίας, βοηθητικὰ διὰ τὸν καλλωπισμὸν ὄργανα, ὅπως χαλκᾶ ξυρά, κάτοπτρα καὶ τριχολαβίδες, ἐλεφάντινα ἢ ὀστῆινα κτένια καὶ καρφίδες διὰ τὴν στερέωσιν τῆς κόμης ὡς καὶ πλακίδια ἐλεφαντοστοῦ, διὰ ποικίλας χρήσεις, καὶ καθ' αὐτὸ κοσμήματα ὅπως χαλκᾶ διαδήματα καὶ ἔλικες διὰ τὴν κόσμησιν τῆς κόμης, χαλκᾶ ψέλια καὶ δακτύλιοι ὡς καὶ ψῆφοι ὀρμων καὶ ἄλλα κοσμήματα ἐκ ποικίλων ὑλῶν.

Χαλκᾶ ὄργανα καλλωπισμοῦ, τριχολαβίδες, ξυρά καὶ κάτοπτρα, YE III Γ χρόνων ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 12 περίπου θέσεων τοῦ πίνακος V, τῶν πλέον πλουσιωτέρων τῆς περιόδου, ἀλλὰ διὰ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν

1. Περαιή B, 376-378.

2. Διὰ μικρὰ εὐρήματα ἐκ σιδήρου τῶν παλαιότερων περιόδων τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ ἰδὲ Π-Π, Π-Σ, Ἀλφαβητικὸν Κατάλογον, Μικρὰ εὐρήματα, σιδηρος.

εὐρημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς προηγηθείσας περιόδους μαρτυροῦν τὴν σπάνιν τοῦ μετάλλου κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον¹.

Αἱ χαλκαῖ, ἐνίοτε σιδηραῖ καὶ εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις ἴσως ἐκ χρυσοῦ², πόρπαι καὶ περόναι ὡς καὶ τὰ λίθινα ἢ πήλινα κομβία, ἅτινα ἀποτελοῦν συμπληρώματα τῆς ἐνδύσεως, εἶναι τὰ συνηθέστερα εὐρήματα τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφων, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ πίνακος V, ἐκάστη δὲ ὁμάς τῶν ἀντικειμένων τούτων ἔχει ταξινομηθῆ εἰς πλείονας κατηγορίας, ἀναλόγως τῆς μορφῆς αὐτῶν, ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν³.

Ἐκ τῶν χαλκῶν πορπῶν συνήθεις ΥΕ ΙΙΙ Γ τύποι εἶναι ἀφ' ἑνὸς ὁ ἔχων τὸ τόξον παράλληλον πρὸς τὴν βελόνην (Violin - bow fibula), καλοῦμενος βιολόσχημος ἢ δοξαρωτός (Περατὴ B, 275) καὶ ὑποδιαιρούμενος εἰς πλείονας κατηγορίας ὡς πρὸς τὸν τρόπον κατασκευῆς, ἐὰν δηλαδὴ ἔχει κατασκευασθῇ ἐξ ἀπλοῦ ἢ συνεστραμμένου σύρματος ἢ ἐὰν ἔχη πεπλατυσμένον τὸ τόξον, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἔχων καμπύλον ἀλλὰ διαφόρων διαμορφώσεων τὸ τόξον, ὅστις καλεῖται συνήθως τοξωτός. Ὁ πρῶτος τύπος παρουσιάζεται εἰς τὸν ἑλληνικὸν ὥρον περὶ τὸ τέλος τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου, ἔχει δὲ εἰκασθῇ ὅτι εἰσήχθη ἐνδεχομένως ὑπὸ βορείου προελεύσεως νέων κατοίκων μὲ βαρυτέραν ἐνδυμασίαν, συγκρατουμένην διὰ τῶν πορπῶν τούτων καὶ σπανίζει μετὰ τὴν πρωτογεωμετρικὴν περίοδον. Ὁ δεῦτερος τύπος παρουσιάζεται βραδύτερον τοῦ προηγουμένου ὑπὸ διαφόρους δὲ μορφὰς ἐπιβιοῖ μέχρι τῶν γεωμετρικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων⁴.

Αἱ περόναι, ἐκ χαλκοῦ, σιδήρου, ἐλεφαντοστοῦ ἢ ὀστοῦ, ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν στερέωσιν τῆς ἐνδυμασίας ἢ τῆς κόμης καὶ ἔχουν ἔλθει εἰς φῶς ἐξ 21 τοῦλάχιστον θέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου συνοψιζομένων ἐπὶ τοῦ πίνακος V. Αἱ χαλκαῖ περόναι ἐμφανίζονται εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου χρονικὴν περίοδον πρὸς τὰς πόρπας καὶ ἢ προέλευσις αὐτῶν ἔχει ἀποδοθῇ τόσον εἰς βορειότερας τῆς Ἑλλάδος περιοχὰς ὅσον καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τὴν μορφήν δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στελέχους αὐτῶν αἱ περόναι

1. Τριχολαβίδες ἔχουν εὑρεθῇ εἰς Καλμπάκι (V, 5), Περατὴν (LIII), Περατὴ B, 284-285, Πάρον (CIV, 9), Παλαίकाστρον (CXVII, 2), Καρφί (CXVIII, 13). Ξυρὰ εὑρέθησαν εἰς Περατὴν (LIII), Περατὴ B, 281-283, Βάρκιζαν (LVII, 4), Ἅγιον Ἡλίαν (LXXII), Μιτόπολιν (LXXXI, 3), Πάτρας (XCII, 2), Διακάτα (XCV, 4), Πάρον (CIV, 8), Κῶν (CVIII, 2), Ἀστυπάλαιαν (CIX, 6), Καρφί (CXVIII, 14). Κάτοπτρα ἀναφέρονται ἀπὸ τὴν Περατὴν (LIII), Περατὴ B 285-286 καὶ Ἀμνισὸν (CXIII, 6).

2. Ἐγγλιανὸς (LXXI, 8), Νάξος (CV, 16).

3. Ch. Blinkenberg, *Fibules grecques et orientales*, 45-78. P. Jacobstahl, *Greek Pins*, MPC, 91-93.

4. LMTS, 54-58. Περατὴ B, 274-277.

ὕφίστανται ποικίλας ἐξελίξεις κατὰ τὰς ἐπακολουθούσας περιόδους, εἴτε ἐκ χαλκοῦ ἔχουν κατασκευασθῇ εἴτε ἐκ σιδήρου, ὥστε τὰ γνωστὰ εὐρήματα ταξινομοῦνται εἰς πλείονας τύπους¹.

Τὰ λίθινα, πήλινα ἢ ὀστεῖνα κομβία εἶναι τὰ συνηθέστερα καὶ ἐνίστε τὰ μόνα ἐπιβιούντα κατάλοιπα ἐκ τῆς ἐνδύσεως τῶν νεκρῶν ἐντὸς τῶν YE III Γ τάφων ὥστε τοιαῦτα εὐρήματα ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ πλείστων θέσεων συνοψισθεῖσιν ἐπὶ τοῦ πίνακος V καὶ ἐνίστε εἰς ἀξιολόγους ἀριθμούς, μόνῃ δὲ ἡ Περαιτὴ παρέσχε 203 κομβία. Τὰ κομβία βέβαια εἶναι γνωστὰ καὶ ἐκ τῶν παλαιότερων προϊστορικῶν περιόδων κατὰ τοὺς YE III Γ ὅμως χρόνους ἐχρησιμοποιοῦντο ἐκ παραλλήλου πολυάριθμοι ὡς πρὸς τὴν μορφήν τύποι, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ χρονολογικὴ ταξινόμησις τούτων ἐκ τῆς μορφῆς².

Ἐκ τῶν καθ' αὐτὸ κοσμημάτων τῆς YE III Γ περιόδου τὰ συνηθέστερα εἶναι ταινίαι χαλκοῦ χρησιμοποιοῦμεναι ἴσως ὡς διαδήματα, χαλκᾶ ψέλια, χαλκοὶ δακτύλιοι καὶ ψῆφοι περιδεραίων διαφόρων σχημάτων καὶ ἐκ διαφόρων ὕλων.

Χαλκαὶ ταινίαι ἢ ἐλάσματα ἀναφέρονται ἐκ 4 θέσεων τοῦ καταλόγου³, ψέλια παρέσχον 6 θέσεις, δακτυλίους περισσότεραι τῶν 21, ἐνίστε δὲ εἰς μεγάλους ἀριθμούς ἀλλ' ἡ διάκρισις μεταξὺ δακτυλίων, σφηκωτῆρων κόμης καὶ ἐνωτίων προκειμένου περὶ ἀπλῶν κύκλων χαλκοῦ σύρματος δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερής, ὅταν τὰ εὐρήματα δὲν προέρχονται ἐκ τῶν δακτύλων τῶν νεκρῶν⁴, ψήφους τέλος περιδεραίων παρέσχον αἱ περισσότεραι τῶν ἐπὶ τοῦ πίνακος V συνοψισθεῖσιν θέσεων.

Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν γνωστῶν YE III Γ ψήφων περιδεραίων, κατασκευασμένων ἐκ ποικίλων ἡμιπολυτίμων λίθων ἢ τεχνιτῶν οὐσιῶν, ὅπως ὕαλομάζης, φαγεντιανῆς καὶ κυάνου, αἰγυπτιακῆς ἢ ἀνατολικῆς προελεύσεως⁵, ἰδιαίτερας μνεῖας ἄξια εἶναι αἱ ψῆφοι ἐξ ἡλέκτρου, ὕλης εἰσαγομένης εἰς τὸν ἑλληνικὸν ὥρον ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ εὐρείας δὲ χρήσεως κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ μέχρι τῆς YE III Γ περιόδου⁶.

Ψῆφοι περιδεραίων ἐξ ἡλέκτρου τῆς YE III Γ περιόδου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐκ 14 τοῦλάχιστον θέσεων τοῦ πίνακος V, κατανεμημένων εἰς πάσας τὰς

1. P. Jacobstahl, ἑ.ἄ. LMTS, 53-54. GDA, 294-305. Περαιτὴ B, 288-291.

2. Περαιτὴ B, 277-281. BSA 1977, 113-119.

3. Μαζαρακίου (VII, 6), Κράνης (XII, 3), Χασάμπαλι (XXXIII, 2), Ἐγγλιανοῦ (LXXI, 6).

4. LMTS, 50. J. Boardman, Greek Gems and Finger Rings, London 1970. PPS 1965, 224-228. Περαιτὴ B, 291-296.

5. PPS, 1956, 37-84. Περαιτὴ B, 302-312, 378-381, 387-388.

6. BSA 1958-59, 237-239, 1974, 145-172. LMTS, 52, 102. Περαιτὴ B, 383-384.

περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, αἱ περισσότεραι ὅμως τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν, εἰς περιοχὰς δηλαδὴ κειμένας ἐπὶ τῶν ὁδῶν μεταφορᾶς τῆς βορείου προελεύσεως ταύτης ὕλης. Ἡ παρουσία δὲ τοῦ ἡλέκτρου εἰς πάσας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου μαρτυρεῖ συνέχισιν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τούτου μὲ τὸν Βορρᾶν καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον. Ὁ πλοῦτος κατὰ ταῦτα τῶν Ἰονίων νήσων, ὁ μαρτυρούμενος ἐκ τῆς παρουσίας πολυαρίθμων χρυσῶν κοσμημάτων εἰς τοὺς τάφους αὐτῶν καὶ μνημονευθεὶς ἀνωτέρω, ὠφείλετο ἴσως μεγάλως καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς ὕλης ταύτης, ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀδριατικῆς ἢ τῆς Ἰταλίας πρὸς τὰς περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων εἰσαγομένων εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον ὕλῶν ἄξιον ἰδιαίτερας μνείας εἶναι τὸ ἐλεφαντοστοῦν, τὸ ὅποιον εἰσήγετο ἐκ τῆς Συρίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου κατεσκευάζοντο κτένια, περόναι, ψήφοι, κομβία, ἄτρακτοι, σφονδύλια, ἀγγεῖα, λαβαὶ κατόπτρων καὶ ξιφῶν καὶ πλακίδια διὰ τὴν κόσμησιν ποικίλων ἐπιφανειῶν¹. Εὐρήματα δὲ τοῦ εἶδους τούτου ἔχουν ἀναφερθῇ ἐξ ΙΙ θέσεων τοῦ πίνακος V, πέντε τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ αἱ ὑπόλοιποι ἐξ διεσπαρμέναι ἀπὸ τῆς Νάξου μέχρι τῆς Κρήτης καὶ Κύπρου, μαρτυροῦσαι τοὺς διαμέσους σταθμοὺς διὰ τῶν ὁποίων τὸ προϊόν τοῦτο τῆς Ἀνατολῆς μετεφέρετο κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα².

Συνοψίζοντες τὰς καθ' ὁμὰδα μικρῶν εὐρημάτων γενομένας παρατηρήσεις παρατηροῦμεν ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν τὰ μικρὰ εὐρήματα ἀντανακλοῦν τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ λοιπὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ δεδομένα εἰκόνα παρακμῆς καὶ οἰκονομικῆς κάμψεως τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ μαρτυροῦν ὡσαύτως τὴν διάσπασιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς πολυάριθμα αὐτόνομα οἰκονομικὰ κέντρα διατηροῦντα τὰς ἐμπορικὰς ἐπαφὰς καὶ τὰς πολιτιστικὰς παραδόσεις τῶν λαμπρῶν μυκηναϊκῶν χρόνων καὶ ἐπιβραδύνοντα οὕτω τὴν πλήρη ἀποσύνθεσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ περιοχὰς καθ' ὅλην περίπου τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς καταρρεύσεως καὶ διασπάσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος διεισδύσεις νέων κατοίκων εἰς αὐτὴν ἀπὸ Βορρᾶ ἢ ἄλλων κατευθύνσεων εἶναι πιθαναὶ καὶ χαλκᾶ τινα ὄπλα, ὅπως αἰχμαὶ δοράτων, ξίφη καὶ μαχαίρια, ἐργαλεῖα, ὡς οἱ πελέκεις, καὶ κοσμήματα, ὅπως πόρπαι, περόναι, δακτύλιοι καὶ ψέλια μὲ

1. J-C. Poursat, *Les ivoires mycéniens*, Paris 1977, τοῦ αὐτοῦ, *Catalogue des ivoires mycéniens du Musée National d' Athènes*, Paris 1977.

2. Περαιτὶ Β, 286-288, 335-336, 350-352, 382-383.

ἐλικοειδεῖς ἀπολήξεις, θεωρούμενα βορείου προελεύσεως, φαίνονται ὑποστηρίζοντα τὴν τοιαύτην εἰκασίαν ἀλλὰ καὶ ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν, διὰ τοῦ ἐμπορίου ἢ ὑπὸ μισθοφόρων βορείου προελεύσεως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεμόνων τοῦ νοτίου ἐλληνικοῦ χώρου, δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῇ.

Ἡ ἐπισκόπησις τῆς ἐξελίξεως τῶν διαφορῶν κατηγοριῶν τῶν μικρῶν εὐρημάτων κατὰ τὴν ἐπακολουθήσανσαν περίοδον ἐπιχειρεῖται κατωτέρω μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀντιστοίχων δεδομένων.

1. ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΙΙΙ Γ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ἡ σύνθεσις εἰς ἐνιαίαν εἰκόνα τόσον ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ τῶν εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας συναχθέντων κατὰ κατηγορίαν εὐρημάτων συμπερασμάτων ἐκ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ δεδομένων, ὅσον καὶ αἱ ἀντίστοιχοι συνθέσεις τῶν ἀκολουθουσῶν περιόδων τῶν μεταβατικῶν χρόνων, εἶναι δυναταί, διὰ τὰς τόσον διεσπασμένας ὅσον καὶ διαφορετικοῦ γεωγραφικοῦ χαρακτῆρος περιοχάς ἐπὶ τῶν ὁποίων διεμορφώθη, ἔζησε καὶ ἠκμασεν ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἀπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ Θράκης μέχρι τῆς Κρήτης καὶ Κύπρου καὶ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος μέχρι τῆς Ἰωνίας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ γεωγραφικὸν πλαίσιον τῆς παρούσης ἐργασίας καὶ νοοῦνται διὰ τοῦ γενικοῦ ὅρου ἑλληνικὸς χῶρος ἐν αὐτῇ, ὡς παρετηρήθη ἤδη, ἐφ' ὅσον ληφθῇ ὡς βάσις τῆς συνθέσεως ταύτης ἢ ἐκ τῶν δεδομένων μαρτυρουμένη ἐξέλιξις τῶν γεγονότων εἰς τὸν συστηματικώτερον ἐρευνηθέντα καὶ περισσότερον ἀκμάσαντα κατὰ τὰς προηγηθείσας περιόδους κεντρικὸν χῶρον τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, νοτιωτέραν δηλαδὴ ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῆς νησιωτικῶν περιοχῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, καὶ πρὸς ἐκάστην βαθμίδα ἐξελίξεως ἢ μορφήν πολιτισμοῦ τοῦ χώρου τούτου συσχετίζεται ἢ περίπου ἐκάστοτε σύγχρονος τοπικῆς βαθμὶς ἐξελίξεως καὶ μορφή πολιτισμοῦ ἐκάστης τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ χώρου.

Κατὰ τοὺς προηγηθέντας τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου τρεῖς ἕως τέσσαρας αἰῶνας ὁ κεντρικὸς οὗτος χῶρος τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶχεν ἀποτελέσει τὸν πυρῆνα μιᾶς πανισχύρου δυνάμεως, αἱ οἰκονομικαὶ καὶ διπλωματικαὶ σχέσεις τῆς ὁποίας ἐκάλυπτον τὸ σύνολον σχεδὸν τῆς Μεσογείου, παρέχουσαι διὰ τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν τὴν εἰκόνα κραταιᾶς αὐτοκρατορίας, τὴν δύναμιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἑκτασιν τῶν δραστηριοτήτων τῆς ὁποίας μαρτυροῦν τὰ σφζόμενα ἐπιβλητικὰ λείψανα ὀχυρώσεων, ἀνακτόρων καὶ τάφων, ὁ πλοῦτος τῶν κτερισμάτων τῶν τάφων τούτων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ πασῶν τῶν περιοχῶν τῆς Μεσογείου, ἢ διάδοσις εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἐσχατίας τῆς Μεσογείου τῆς μυκηναϊκῆς κεραμικῆς, ἢ ὀργάνωσις τῆς διοικήσεως ἢ μαρτυρουμένη ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Γραμμικῆς Β γραφῆς, ἢ μνεῖα τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἀχιγιάβα μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων βασιλέων τῆς περιόδου ὑπὸ τῶν χετταϊκῶν ἀρχείων καὶ ἢ ὑπὸ τῶν ὀμηρικῶν

ἐπὶ διατηρουμένη ἀνάμνησις περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν ὡς «βασιλευτάτου» μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου¹.

Ποία ἦτο ἡ πολιτικὴ σχέσις τῶν ἐπὶ μέρους ἡγεμόνων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς πληθυσμῶν τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου πρὸς τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν τοῦ μυκηναϊκοῦ τούτου κράτους, ἔδρα τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἦσαν αἱ Μυκῆναι, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῶν σφζομένων ἐπιβλητικῶν λειψάνων τῆς θέσεως ταύτης καὶ τῆς ὁμηρικῆς παραδόσεως περὶ αὐτῆς, ποῖοι οἱ δεσμοὶ τῶν ἐκάστοτε ἡγεμόνων τῶν Μυκηνῶν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἄλλων περιοχῶν, τοῦλάχιστον πρὸς ἐκείνους ἐκ τούτων ὅσοι ἔχουν περιληφθῇ εἰς τὸν Νεῶν Κατάλογον, ποία ἡ διοικητικὴ ὀργάνωσις τοῦ ὅλου κράτους καὶ ποία ἡ συνεκτικὴ δύναμις μεταξὺ τῶν συστατικῶν στοιχείων τοῦ κράτους τούτου, πληθυσμῶν, κοινωνικῶν τάξεων, θρησκευτικῶν ὁμάδων καὶ οἰκονομικῶν παραγόντων, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ὁμόψυχος σύμπραξις ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ πολέμου πάντων τῶν κατοίκων τῆς τεραστίας, διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκτάσεως μυκηναϊκῆς ταύτης αὐτοκρατορίας, εἶναι προβλήματα εἰς τὰ ὅποια ἐκ τῶν μέχρι σήμερον δεδομένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ ἀναντίλεκτος ἀπάντησις.

Περὶ τὸ τέλος ὅμως τῆς 13ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ τῆς YE III B περιόδου τὸ λαμπρὸν τοῦτο οἰκοδόμημα τῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῆς Μεσογείου ἄρχεται νὰ καταρρέῃ ῥαγδαίως, ἡ ὁλοκλήρωσις ἐν τούτοις τῆς ἀποσυνθέσεώς του διήρκεσε καθ' ὅλην τὴν 12ην π.Χ. ἑκατονταετηρίδα ἢ τὴν YE III Γ λεγομένην περίοδον καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὴν χρόνους.

Τὸ πρῶτον μαρτυρούμενον ἐκ τῶν ἀνασκαφικῶν δεδομένων πληγῆμα κατὰ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ἐπίθεσις καὶ καταστροφὴ, διαρκούσης τῆς 13ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν συμπιπτούσης YE III B περιόδου, τῶν οἰκῶν ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν².

Τὴν πρῶτην αὐτὴν καταστροφὴν τῆς ἔξω πόλεως τῶν Μυκηνῶν φαίνεται ὅτι ἠκολούθησεν ἡ ἐνίσχυσις τῆς ὀχυρώσεως τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς σιταποθήκης ἐντὸς αὐτῆς. Παρ' ὅλα τὰ προληπτικὰ ταῦτα μέτρα ὅμως, περὶ τὸ τέλος τῆς YE III B περιόδου καὶ τῆς 13ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἡ ἀκρόπολις κατελήφθη καὶ τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἡγεμόνος ἐπ' αὐτῆς ἐπυρπολήθη, ἐν ᾧ μικρότεραι καταστροφαὶ ἐπληξαν τὴν ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως πόλιν³.

1. LMTS, 217-220. Ἰλ. I 69. F. Schachermeyr, Hethiter und Achäer. O. R. Gurney, The Hittites, 46-58. W. Huxley, Achaeans and Hittites. D. L. Page, History and the Homeric Iliad (=HHI).

2. ΠΑΕ 1950, 203-233. BSA 1953-1957, «Excavations at Mycenae», σποράδην. Aegean and the Near East, Studies Presented to H. Goldman, 126-135.

3. LMTS, 74-75. CAH II (2)³, 352-353, 658-712.

Ἡ ἀκρόπολις ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν, διαρκούσης τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου καὶ τῆς 12ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος, κατοικεῖται ἐν μέρει, μέχρις ὅτου ὁ πυκνὸς ρυθμὸς τῆς κεραμικῆς φθάνει εἰς ἀκμὴν καὶ διαδίδεται εὐρέως, ὅποτε, περὶ τὰ μέσα ἴσως τῆς 12ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἡ ἀκρόπολις καὶ μετ' αὐτῆς ἡ σιταποθήκη ὑφίσταται δευτέραν διὰ πυρὸς καταστροφὴν. Παρ' ὅλας τὰς καταστροφὰς ταύτας ἡ θέσις κατοικεῖται ἐπὶ τι καὶ εἴτα ἐνδεχομένως ἐγκαταλείπεται ἐπ' ὀλίγον, ἡ δὲ νέα παρουσία κατοίκων εἰς αὐτὴν μαρτυρεῖται ἐκ δύο ὑπομυκηναϊκῶν καὶ περισσοτέρων πρωτογεωμετρικῶν τάφων μεταξὺ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ ἐρειπίων.

Τὰ γεγονότα ὅμως αὐτὰ τῶν Μυκηνῶν δὲν παρουσιάζονται μεμονωμένα ἀλλὰ σύγχρονα μὲ ὁμοίας καταστροφὰς αἰτινες ἐπληξαν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων τοῦ κυρίως μυκηναϊκοῦ χώρου τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Οὕτω σύγχρονοι πρὸς τὴν δευτέραν καταστροφὴν τῶν Μυκηνῶν φαίνεται ὅτι εἶναι αἱ καταστροφαὶ καὶ πυρπολήσεις τῶν ἀνακτόρων τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου-Ἑγγλιανοῦ, τῆς Κρίσης παρὰ τοὺς Δελφοὺς καὶ τοῦ Γκλᾶ τῆς Βοιωτίας καθὼς καὶ ἡ ἐγκατάλειψις μεγάλου ἀριθμοῦ οἰκισμῶν τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος¹.

Μέτρα προνοίας ἀφ' ἐτέρου κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου, ὡς ἡ ἐνίσχυσις τῆς ὀχυρώσεως τῶν Μυκηνῶν, μαρτυροῦνται ἐπίσης ἐκ τῆς ὀχυρώσεως τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν² καὶ ἐκ τῆς ἀνεγέρσεως ἀμυντικοῦ τείχους κατὰ μῆκος τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνδεχομένως δὲν ὠλοκληρώθη³.

Ποία ἦτο ἡ χρονολογικὴ διαδοχὴ ἢ ἡ αἰτιολογικὴ σχέσις τῶν καταστροφῶν καὶ ἐρημώσεων αὐτῶν εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἐκ τῆς μέχρι σήμερον μελέτης τῶν διαθεσίμων ἀνασκαφικῶν δεδομένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῇ ἀσφαλῶς. Ἀποτέλεσμα ὅμως τῶν ταραχῶν τούτων ἦτο ἡ ἐκπληκτικὴ μείωσις τῆς πυκνότητος κατοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κάτω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Β πληθυσμοῦ αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον, ἐναντι τῶν γνωστῶν 462 περίπου ΥΕ ΙΙΙ Β θέσεων ἐξ αὐτοῦ, εἰς τὸν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατάλογον κατοικήσεως παρουσιάζονται 238 μόνον θέσεις καὶ πολλαὶ τούτων εἶναι πιθανὸν νὰ ἔμειναν ἀκατοίκητοι ἐπὶ τινα χρόνον κατὰ τοὺς μεταβατικούς χρόνους ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον, ἐν ᾧ δέκα ὀκτὼ ἐκ τῶν 238 θέσεων παρουσιάζονται ὡς τὸ πρῶτον κατοικηθεῖσαι ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου.

1. Τίρυνς, ΑΕ 1956 Χρον., 5-8. Ἑγγλιανός, Palace of Nestor, τόμ. Ι, 421. Κρίσα, BCH 1937, 299-326. Γκλᾶ, ΠΑΕ 1955-1960, σποράδην. LMTS, 77-84, 120-121.

2. Hesperia 1939, 317-433.

3. Antiquity 1958, 80-88. Hesperia 1966, 346-362, 1968, 25-35. DAG, 311.

Ἡ ἐκπληκτικὴ αὕτη μείωσις εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεως τοῦ νοτιωτέρου ἡπειρωτικοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου τοῦ κέντρου δηλὸν ὅτι τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐσήμαινε ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἴσως ἐγγίζουσιν τὰ δύο τρίτα τῶν YE III B κατοίκων κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν Πελοπόννησον ἔναντι 144 γνωστῶν YE III B θέσεων κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον κατοικοῦνται μόνον 64 θέσεις, εἰς δὲ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ἔναντι 90 γνωστῶν YE III B θέσεων κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον κατοικοῦνται μόνον 44 θέσεις.

Αἱ βόρειοι περιφερειακαὶ περιοχαὶ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ὅπως ἡ Ἡπειρος εἰς τὴν ὁποίαν ἡ παρουσία τοῦ YE III B πολιτισμοῦ μαρτυρεῖται ἐξ εὐρημάτων 25 περίπου θέσεων, ἡ Μακεδονία ἐκ 18 θέσεων τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὴ YE III B κεραμικὴ καὶ ἡ Θεσσαλία ἐκ τῆς ὁποίας ἔχουν ἀναφερθῇ 27 περίπου YE III B θέσεις, ὑπέστησαν κατὰ τοὺς μεταβατικούς ἀπὸ τῆς YE III B εἰς τὴν YE III Γ περίοδον χρόνους ἀνάλογον, ἂν καὶ εἰς μικροτέραν κλίμακα, κλονισμόν εἰς τὴν πυκνότητα τῆς κατοικήσεώς των, ὅπως μαρτυρεῖται ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γνωστῶν YE III B οἰκισμῶν κατὰ 3 εἰς τὴν Ἡπειρον, κατὰ 5 εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ κατὰ 10 εἰς τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς YE III Γ περιόδου καὶ ἐκ τῆς παρουσίας στρωμάτων πυρπολήσεως εἰς τοὺς οἰκισμοὺς τοῦ Λιμνοτόπου (25), τοῦ Καστανᾶ (27) καὶ τῆς Ἀσσήρου (28) τῆς Μακεδονίας, ἀλλ' αἱ καταστροφαὶ αὗται στρωματογραφικῶς χρονολογοῦνται εἰς τοὺς προκεχωρημένους μᾶλλον YE III Γ χρόνους καὶ πρέπει νὰ συνδεθοῦν πρὸς τὴν τρίτην ἴσως καταστροφὴν τῶν Μυκηνῶν, πρὸς δὲ τὴν χρονολογίαν ταύτην συμφωνεῖ καὶ ἡ διὰ πυρὸς καταστροφὴ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Ἰωλκοῦ καὶ ἡ ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ἐγκατάλειψις τῆς θέσεως ταύτης περὶ τὰ τέλη τῆς YE III Γ περιόδου¹.

Ἐκ τῶν λοιπῶν περιφερειακῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον περιέλθει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ YE III B πολιτισμοῦ, ἡ Κύπρος ὑφίσταται δύο διαδοχικὰς καταστροφάς, μαρτυρουμένας ἐκ τῶν δεδομένων τῆς Ἐγκωμης (229) καὶ τῆς Σίντας (230) καὶ ἐκ τῆς ἐρημώσεως ἄλλων οἰκισμῶν², μίαν κατὰ τὸ τέλος τῆς συμπιπτούσης χρονικῶς πρὸς τὴν YE III B περίοδον τῆς Ἑλλάδος Ὑστεροκυπριακὴν II Γ περίοδον καὶ δευτέραν διαρκούσης τῆς χρονολογικῶς παραλλήλου πρὸς τὴν YE III Γ περίοδον Ὑστεροκυπριακῆς III A περιόδου, ἐν ᾗ ἡ νῆσος δέχεται ἀφ' ἑτέρου κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἀθρόους ἀποίκους ἀπὸ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Αἱ καταστροφαὶ ὁμῶς τῆς Κύπρου πρέπει νὰ συνδεθοῦν πρὸς τὰς κινήσεις τῶν «Λαῶν τῆς θαλάσσης» πρὸ τῆς ἡττης αὐτῶν τὸ ἔτος 1191 π.Χ. ὑπὸ τοῦ

1. LMTS, 128, 141-142. DAG, 322-323.

2. Ὅπως τοῦ Ἀπλικίου, τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, τῆς Πηγᾶδας καὶ ἐνδεχομένως τῆς Μάας. LMTS, 198.

Ραμεσσή του ΙΙΙ και προς την ἐγκατάστασιν τῶν Φιλισταίων εἰς τὴν Παλαιστίνην¹.

Ἡ Κρήτη, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς 14ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν σημαντικωτέρων ΥΜ Ι-ΙΙ ἀνακτόρων αὐτῆς παύει νὰ πρωτοστατῇ εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὑφισταμένη πληθυσμιακὴν μείωσιν καὶ οἰκονομικὴν παρακμὴν, δὲν φαίνεται ὅτι ὑπέστη τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως καταστροφᾶς καὶ ἐρημώσεις πρὸς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς μεταβατικούς ἀπὸ τῆς ΥΜ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΜ ΙΙΙ Γ περίοδον χρόνους, οἱ ὅποιοι συμπίπτουν πρὸς τοὺς χρόνους μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἂν καὶ εἶναι πιθανὸν ἡ ἐμφάνισις νέων ΥΜ ΙΙΙ Γ οἰκισμῶν, ὡς τὸ Καρφί (210) καὶ τὸ Βρόκαστρο (217), εἰς δυσπροσίτους θέσεις νὰ μαρτυρῇ ἀνωμαλίας εἰς τὴν κατοίκησιν τῆς νήσου, προκληθείσας ἐνδεχομένως ἀπὸ κύματα προσφύγων ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κινήθεντα πρὸς τὴν Κρήτην².

Αἱ περιοχαὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου ὑφίστανται μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀλλ' εἰς μικροτέραν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα κλίμακα, ἐφ' ὅσον οἱ γνωστοὶ ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμοὶ εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β κατὰ ἓνα εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἑλλάδα, κατὰ 4 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ κατὰ 11 εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Αἰγαίου τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Δωδεκανήσου. Αἱ περιοχαὶ δὲ αὗται μὲ τὴν μικροτέραν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν φαίνεται ὅτι ἀπετέλεσαν ἀφ' ἐνὸς τὰς κυρίας ἐστίας ἐπιβιώσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ καταφύγια πολλῶν ἐκ τῶν ΥΕ ΙΙΙ Β προσφύγων ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἔκτασις ἀφ' ἑτέρου τῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμῶν, ὅπου οὗτοι διαδέχονται εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις προϋπάρξαντας ΥΕ ΙΙΙ Β οἰκισμούς, καὶ ὁ ἀριθμὸς, αἱ διαστάσεις καὶ ὁ πλοῦτος τῶν ὑλικῶν καταλοίπων τῶν γνωστῶν ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμῶν, συγκρινόμενα πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ΥΕ ΙΙΙ Β κατάλοιπα, μαρτυροῦν τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ δεδομένα διὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ κατοίκησιν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου οἰκονομικὴν κάμψιν, πολιτιστικὴν παρακμὴν καὶ κοινωνικὴν ἀναστάτωσιν καὶ ὀλιγανθρωπίαν.

Οὕτως εἰς ἑκτασιν οἱ ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμοὶ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν λοιπῶν θέσεων τῆς Ἀργολίδος ἢ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι περιορίζονται κυρίως ἐπὶ τῶν ἀκροπόλεων, ἡ ἔκτασις δὲ τῶν νέων ΥΕ ΙΙΙ Γ οἰκισμῶν τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν

1. LMTS, 196-205, 238.

2. Ar Cr., 303-306. LMTS, 166-195, 235-236.

νὰ εἰκασθῇ ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν γνωστῶν νεκροταφείων τῶν δύο τούτων περιοχῶν, ἢ τοῦ Ἐμπορείου τῆς Χίου καὶ τοῦ Καρφίου τῆς Κρήτης δὲν φαίνεται ὅτι ὑπερέβαιναν τὰς διαστάσεις μικρῶν χωρίων ἢ κωμοπόλεων. Οἱ κάτοικοι δὲ τῶν νέων YE III Γ τούτων οἰκισμῶν, μὴ διαθέτοντες προφανῶς ἐπαρκῆ οἰκονομικὰ μέσα διὰ τὴν κατασκευὴν δαπανηρῶν ὀχυρώσεων, παρεμφερῶν πρὸς τὰς ὀχυρώσεις τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐπέδιδον τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιλογῆς δυσπροσίτων θέσεων.

Οἰκονομικὴν κάμψιν καὶ παρακμὴν μαρτυροῦν ἐπίσης τὰ γνωστὰ YE III Γ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐκπληκτικῶν διαστάσεων, ἀκαταβλήτου ἀντοχῆς καὶ ἐντυπωσιακῆς ἐπιβλητικότητος λείψανα τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ. YE III Γ ἄλλωστε ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα διεσώθησαν εἰς 70 μόνον περιπτώσεις ἐκ τῶν γνωστῶν 238 YE III Γ θέσεων. Εἰς πάσας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τὰ YE III Γ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα πρέπει νὰ ἦσαν τόσον εὐτελῆ ὥστε ἐξηλείφθησαν παντελῶς ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου καὶ αἱ ἀντίστοιχοι YE III Γ θέσεις εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῶν νεκροταφείων τῶν μόνων ἢ ἐξ ἐπιφανειακῶν ὀστράκων.

Τεῖχη, ἀνάκτορα καὶ ἐπιβλητικοὶ θολωτοὶ τάφοι ἔπαυσαν πλέον νὰ κατασκευάζωνται εἰς τὸν κεντρικὸν μυκηναϊκὸν χῶρον ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου. Ἡ ἔλλειψις δὲ ἐκ τῶν YE III Γ δεδομένων τῶν πλέον ἀντιπροσωπευτικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ μαρτυρεῖ εὐγλωττότερον παντὸς ἄλλου YE III Γ δεδομένου τὴν κατάρρευσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεώς του καὶ τὸν ἀφανισμόν τῆς ἡγετικῆς ἐκείνης τάξεως τῆς μυκηναϊκῆς κοινωνίας, ἥτις κατεσκεύαζε καὶ ἐχρησιμοποιοῖε τὰ τοιαῦτα ἔργα καὶ ἡ ὁποία διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἀπετέλει τὸν συνεκτικὸν δεσμόν, ἄδηλον ἂν ἐκούσιον ἢ ἀκούσιον, τῆς κοινωνίας ταύτης, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, πρὸς κοινὴν δρᾶσιν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς Μεσογείου.

Τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν γνωστῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων τῆς YE III Γ περιόδου ἀνήκει εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἂν ὅμως ἐξαιρεθοῦν ἐκ τούτων ἀξιόλογοί τινες οἰκοδομαὶ τῶν μεγάλων μυκηναϊκῶν κέντρων, ὅπως τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος, τὸ σύνολον τῶν ὑπολειπομένων λειψάνων εἶναι κατὰ πλεονασμὸν πλινθόκτιστοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐτελεῖς, κατασκευαί, ἀνάξια λόγου, μὲ δάπεδα ἐκ πεπατημένης γῆς καὶ συνήθως ἀνεπιχρίστους τοίχους, καλύπτουσαι τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας στεγάσεως ἐνὸς πληθυσμοῦ μετρίως σχετικῶς εὐπορίας.

Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου πλὴν τῆς Κύπρου, δὲν μαρτυροῦν ὅσον τὰ λείψανα τοῦ κεντρικοῦ

μυκηναϊκοῦ χώρου ριζικάς μεταβολάς κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον εἰς τὸν τρόπον ζωῆς τῶν κατοίκων.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὀλίγα ΥΕ ΙΙΙ Γ ἀρχιτεκτονικά λείψανα ἔχουν διασωθῇ, εἶναι πιθανὸν ὅτι, ὅπως κατὰ τὰς προηγουμένας ἢ καὶ τὰς ἀκολουθούσας μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων περιόδους, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἔζων ἡμινομαδικὸν ποιμενικὸν βίον εἰς σκηνάς καὶ ξυλοπήκτους καλύβας, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ἐγκαταστάσεων αὐτῶν οὐδὲν συνήθως λείψανον διατηρεῖται ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ χρόνου, εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις. Εἰς μεμονωμένας ὁμως περιπτώσεις μονιμωτέρας πως ἐγκαταστάσεως, ὅπως τῆς Ἐφύρας καὶ τοῦ Μπουμπουστίου - Πλατανιάς, τὰ σωζόμενα πενιχρά ἀρχιτεκτονικά λείψανα καὶ ἡ συνοδεύουσα αὐτὰ κεραμικὴ μαρτυροῦν ὅτι οἱ τοιοῦτοι οἰκισμοὶ ἀπετέλουν ἴσως τὰς ἑδρας τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῶν διαφόρων ποιμενικῶν φυλῶν τῶν περιοχῶν τούτων μεταξὺ τῶν καὶ μετὰ τῶν φυλῶν ἄλλων περιοχῶν.

Οἱ κάτοικοι τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Μακεδονίας, οἱ οἰκισμοὶ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται ἀπὸ παχείας ἐπιχώσεις πολλῶν μέτρων καὶ εἶναι ἱδρυμένοι κατὰ μῆκος τῆς κοίτης τῶν μεγάλων ποταμῶν Ἀλιάκμονος, Ἀξιοῦ, Γαλλικοῦ καὶ Στρυμῶνος, διὰ τῶν ὁποίων διήρχοντο καὶ αἱ ὁδοὶ ἐπικοινωνίας ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βαλκανικῆς πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου, κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον συνέχισαν τὸν αὐτὸν τρόπον ζωῆς ὥς καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐνδείξεις ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων τῶν περιοχῶν τούτων, κατασκευάζοντες οἰκίας ἐκ κορμῶν ἢ κλάδων δένδρων καὶ πηλοῦ κυρίως, ἀπηνθρακωμένοι δὲ κίονες καὶ δοκοί, ὦμαι πλίνθοι καὶ ἐπιχρίσματα ἐκ πηλοῦ τῶν τοίχων καὶ ὀροφῶν τῶν τοιούτων οἰκῶν ἦλθον εἰς φῶς κατὰ τὰς ἀνασκαφάς.

Ὁ μονίμως δὲ ἐγκατεστημένος οὗτος πληθυσμὸς τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Μακεδονίας θὰ ἡσχολεῖτο τόσον μὲ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν ὅσον καὶ μὲ τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, ὥς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἀθρόας παρουσίας μυκηναϊκῶν κεραμικῶν προϊόντων καὶ τοπικῶν τούτων ἀπομιμήσεων εἰς τὰς ἐπιχώσεις τῶν οἰκισμῶν ἐκ παραλλήλου πρὸς μεταλλικά προϊόντα βαλκανικῆς ἢ εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως.

Οἱ μακρᾶς κατὰ ταῦτα διαρκείας οἰκισμοὶ εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ὥς ὁ Λιμνότοπος (25), τὸ Ἀξιχώριον (26), ὁ Καστανᾶς (27), ἡ Ἀσσηρος (28) καὶ ἄλλοι, πρέπει νὰ ἀπετέλουν τὰς ἑδρας διοικήσεως τῶν εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας ἐγκατεστημένων φυλῶν,

αἱ ἐμπορικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ σχέσεις τῶν ὁποίων ἐξικινουῖντο εἰς μακρινὰς ἀποστάσεις πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν¹.

Ἐκ τῶν λοιπῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου οἱ YE III οἰκισμοὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος εἶναι πιθανὸν νὰ ἀπετελοῦντο ἀπὸ μεικτόν, γηγενῆ καὶ ἔποικον ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, πληθυσμόν, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς παρουσίας εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Τάραντος, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς μεγαροσχήμους καὶ ἀψιδωτῶν οἰκιῶν. Εἰς τὴν Κρήτην πάλιν παρὰ τὰ τοπικοῦ χαρακτήρος διαγράμματα τῶν κατοικιῶν καὶ τὰ λείψανα τῶν μινωικοῦ τύπου ἱερῶν παρουσιάζονται καὶ μεγαρόσχημοι οἰκίαι ἐλλαδικοῦ τύπου εἰς τὸ Καρφί, τὸ Βρόκαστρον καὶ τὴν Ἀγίαν Τριάδα μαρτυροῦσαι προφανῶς YE III Γ ἐπιδράσεις μεταφερθείσας εἰς τὴν νῆσον ὑπὸ YE III Γ προσφύγων ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος².

Ἡ Κύπρος τέλος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς λοιπὰς περιοχὰς τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου καὶ παρὰ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ὑπέστη κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ πάλιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ΥΚ III Α περιόδου, κατὰ τὴν 12ην π.Χ. ἑκατονταετηρίδα σημειοῖ πρωτοφανῆ οἰκοδομικὴν δραστηριότητα ἐξυπακούουσαν ἀνάλογον οἰκονομικὴν ἄνθησιν, ὥς μαρτυροῦν τὰ ἀρχιτεκτονικὰ δεδομένα τῆς Ἐγκωμης καὶ τῶν λοιπῶν ΥΚ III Α θέσεων τῆς νήσου, ὑποκινηθεῖσαν προφανῶς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἀπὸ YE III πρόσφυγας ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Παρὰ τὰς ἐκ τῶν δεδομένων διὰ τὴν κατοίκησιν τῆς χώρας μαρτυρουμένας καταστροφάς καὶ ἐρημώσεις καὶ τὴν κατάρρευσιν τῆς κεντρικῆς YE III Β μυκηναϊκῆς ἐξουσίας, ἥτις ὑποδηλοῦται ἐκ τῆς ἀπουσίας ἐπιβλητικῶν ἀρχιτεκτονικῶν YE III Γ λειψάνων ἐκ πάντων τῶν σπουδαίων μυκηναϊκῶν κέντρων, τόσον ἡ εὐρεῖα χρήσις κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον παλαιῶν θαλαμοειδῶν τάφων, οἵτινες θεωροῦνται ὡς οἰκογενειακοὶ τάφοι τῆς εὐπορωτέρας μετὰ τοὺς ἡγεμόνας κοινωνικῆς τάξεως κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὅσον καὶ ἡ κατασκευὴ πολυαρίθμων νέων τοιοῦτων τάφων κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον εἰς τὰ νεκροταφεῖα τῆς Περαιῆς, τῆς Ἀγναντης, τῶν Δελφῶν, τῆς Ἀχαΐας, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν λοιπῶν περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου καὶ ἐπὶ πλέον ἡ ἀξία καὶ ἡ προέλευσις πολλῶν ἐκ τῶν κτερισμάτων τῶν τάφων τούτων δικαιολογοῦν τὸ συμπέρασμα ὅτι, παρ' ὅλον ὅτι τὰ κέντρα ἐξουσίας τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον μετετέθησαν πρὸς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου

1. Ο' N. G. L. Hammond ἔχει ὑποθέσει ὅτι ὁ YE III Β-Γ οἰκισμὸς τοῦ Ἀξιοχωρίου δύναιται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν ὁμηρικὴν Ἀμυδῶνα (Il. Β 849, Π, 288) τὴν πρωτεύουσαν τῶν Παιόνων. Macedonia I, 296. BCH 1979, 587.

2. LMTS, 172-173, 194-195.

καὶ Ἰονίου πελάγους ἢ τὰς ἀκτὰς τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐξέλιπον ἐν τούτοις παντελῶς οὔτε ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν καὶ εὐπόρων, ἥτις ἐχρησιμοποiei τοὺς θαλαμοειδεῖς τάφους, οὔτε αἱ ἐμπορικαὶ δραστηριότητες πρὸς πάσας τὰς περιοχὰς τῆς Μεσογείου καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἄνεσις ἀπὸ τοὺς ΥΕ III Γ κατοίκους τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ προέλευσις καὶ ἀξία πολλῶν ἐκ τῶν κτερισμάτων τῶν τάφων τούτων.

Αἱ ἀκροπόλεις τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ πλεόν, ἂν καὶ δὲν πρωτοστατοῦν πλεόν εἰς τὸν πολιτισμόν, δὲν παύουν ἐν τούτοις νὰ κατοικοῦνται κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον, οἱ νέοι δὲ ΥΕ III Γ οἰκισμοὶ τοῦ Λευκαντιοῦ, τῆς Περαιτῆς, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους, τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν λοιπῶν θέσεων μαρτυροῦν τὴν δραστηριότητα τῶν κατοίκων τοῦ κεντρικοῦ μυκηναϊκοῦ χώρου κατὰ τοὺς ΥΕ III Γ χρόνους παρ' ὅλας τὰς ἀνωμαλίας, αἵτινες χαρακτηρίζουν αὐτούς.

Παρὰ τὴν διαπίστωσιν ταύτην ὅμως, ὅτι δηλαδὴ μέγα μέρος τοῦ μυκηναϊκοῦ πληθυσμοῦ ὅλων τῶν τάξεων παρέμεινε καὶ ὀρᾷ εἰς τὸν χώρον τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ἔλλειψις νέων θολωτῶν τάφων ἐκ τοῦ χώρου τούτου κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπιβλητικῶν ὀχυρώσεων καὶ ἀνακτόρων συναχθεῖσαν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν δεδομένων, ἐξαφάνισιν τῆς τάξεως τῶν ἡγεμόνων καὶ μετ' αὐτῆς τῆς κραταιᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἀποτέλεσμα δὲ τοῦ γεγονότος τούτου ἦτο ἡ γεωγραφικὴ διάσπασις τοῦ ἐνιαίου μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον εἰς πολυάριθμα αὐτόνομα κατὰ περιοχὴν κέντρα πολιτικῆς ἐξουσίας, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀκολουθεῖ ἀνεξάρτητον τῶν λοιπῶν οἰκονομικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν, ὑπαγορευομένην κυρίως ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων γεωγραφικῶν λόγων ἐκάστης περιοχῆς.

Τὴν διάσπασιν ταύτην τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ μαρτυροῦν εὐγλωττότερον παντὸς ἄλλου ΥΕ III Γ δεδομένου αἱ ποικίλαι κατὰ περιοχὰς διαφοραὶ τῶν ΥΕ III Γ κεραμικῶν προϊόντων τόσον τοῦ πυκνοῦ ὅσον καὶ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης, ὥστε νὰ γίνεταί λόγος περὶ περισσοτέρων κατὰ τόπους ῥυθμῶν ἐντὸς τῶν βασικῶν τούτων ομάδων, ὅπως τοῦ κροσσωτοῦ ῥυθμοῦ τῆς Κρήτης ἢ τοῦ ῥυθμοῦ τοῦ ὀκτάποδος τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἢ τῶν ῥυθμῶν τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων.

Παρὰ τὰς καταστροφὰς καὶ τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν παρακμὴν, αἵτινες ἐπληξαν τὴν Ἀργολίδα κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ΥΕ III Γ περιόδου, ἡ ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἀρχικὴ ἐξέλιξις καὶ διαμόρφωσις τῶν βασικῶν ΥΕ III Γ κεραμικῶν ῥυθμῶν, τοῦ πυκνοῦ καὶ τῆς σιταποθήκης, μαρτυρεῖ παροδικὴν ἀναβίωσιν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀνθησιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πνεύ-

ματος εἰς τὴν κοιτίδα τῆς γενέσεώς του. Ἡ ἀνεξάρτητος ὁμως μετὰ ταῦτα διαμόρφωσις καὶ ἐξέλιξις ἐκ τῶν βασικῶν τούτων YE III Γ ῥυθμῶν τῶν περιφερειακῶν ῥυθμῶν, κροσσωτοῦ τῆς Κρήτης, ὀκτάποδος τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου, εἰκονιστικοῦ τοῦ Λευκαντιοῦ, ἐπαρχιακῶν ῥυθμῶν τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τοπικῶν ῥυθμῶν τῆς Κύπρου, ἐμπνεομένων κυρίως ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς σιταποθήκης, μαρτυροῦν ὅτι ἡ διάσπασις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς YE III Γ περιόδου ἦτο γεγονὸς ἀμετάκλητον¹.

Ἡ ἐκ τῆς κεραμικῆς δὲ μαρτυρουμένη πολιτιστικὴ αὕτη διάσπασις τοῦ μυκηναϊκοῦ κόσμου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον εἶναι λογικὸν νὰ ὑποδηλοῖ ἀνάλογον πολιτικὴν διάσπασιν καὶ οἰκονομικὴν χειραφέτησιν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν διαφόρων συστατικῶν ἄλλοτε τοῦ ἐνιαίου μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ περιοχῶν. Ἀποτελέσματα δὲ τῆς κατὰ περιοχὰς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς διασπάσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ κόσμου ἦτο ἡ ἐκμηδένισις τοῦ οἰκονομικοῦ ὑποβάθρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίχθη ἡ ναυτικὴ καὶ πολιτιστικὴ κυριαρχία ἐπὶ τῆς Μεσογείου τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς του, ἡ παρακμὴ τῆς Ἀργολίδος ὡς κέντρου τοῦ μυκηναϊκοῦ κόσμου καὶ ἡ μετατόπισις τῶν κέντρων τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου εἰς τὰς περιφερειακὰς περιοχὰς τοῦ Αἰγαίου, μὲ ἐπίκεντρον ἐνδεχομένως τὴν Νάξον, ἂν κρίνη τις ἐκ τῆς διαδόσεως τοῦ ῥυθμοῦ τοῦ ὀκτάποδος², ἢ εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Ἰονίου πελάγους, τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κύπρου. Ἡ δὲ διάσπασις καὶ παρακμὴ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς λαοὺς τῶν ἀκτῶν τῆς Φοινίκης νὰ ἀναπτύξουν τὰς ναυτικὰς δραστηριότητας αὐτῶν εἰς περιοχὰς ἄλλοτε ἐλεγχόμενας ἀπὸ τὰ πλοῖα τῶν μυκηναίων.

Ὁ εἰς χρυσὸν ἢ εἰς ἀντικείμενα ἐξ εἰσαγομένων εἰς τὸν ἐλληνικὸν χῶρον ὕλῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Συρίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Βαλτικῆς, ὅπως πολυτίμων μετάλλων, ἐλεφαντοστοῦ, ἡλέκτρου, ἡμιπολυτίμων λίθων καὶ τεχνητῶν ὕλῶν, μαρτυρούμενος πλοῦτος ἐκ τῶν τάφων τῶν περιφερειακῶν περιοχῶν τῆς Νάξου, τῆς Δωδεκανήσου, τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς Κύπρου καὶ τῶν λοιπῶν περιοχῶν παραβαλλόμενος πρὸς τὴν πενίαν τοῦ περιεχομένου τῶν τάφων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος μαρτυρεῖ ἐπίσης τὴν ὀριστικὴν μετάθεσιν τῶν κέντρων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰ περιφερειακὰ κέντρα, κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον.

Ἡ εὐπορία τῶν κατοίκων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος μειοῦται αἰσθητῶς κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἀπουσίας, ἢ σπάνεως

1. Διὰ τὸν εἰκονιστικὸν ῥυθμὸν ἰδὲ AJA 1961, 337-347. GDA, 32.

2. LMTS, 271-272.

κτηρισμάτων ἐκ πολυτίμων μετάλλων, εἰσηγμένων ὕλῶν καὶ χαλκοῦ εἰς τοὺς τάφους τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς λοιπῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος μὲ μόνην ἴσως ἐξαίρεσιν τὴν Περαιτὴν ἐκ τῶν γνωστῶν θέσεων. Τὴν ἔλλειψιν τοῦ χαλκοῦ οἱ κάτοικοι τῆς νοτιωτέρας ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, φαίνεται ὅτι τὴν ἀντεμετώπιζαν διὰ τῆς ἐπαναχωνεύσεως παλαιῶν χαλκῶν ἀντικειμένων, ὥς δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς εὐρέσεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ διαφυγόντων τὴν χώνευσιν ΥΕ ΙΙΙ Γ θησαυρῶν χαλκῶν ἀντικειμένων περιλαμβανόντων ἀντικείμενα τῶν παλαιότερων ἐποχῶν.

Τὰ γνωστὰ ΥΕ ΙΙΙ Γ χαλκᾶ εὐρήματα ἐκ τοῦ βορειοτέρου ἐλληνικοῦ χώρου, τῆς Ἡπείρου τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θάσσου, εἶναι κυρίως ὄπλα, προερχόμενα ἐκ τάφων καὶ μαρτυροῦντα ἀνασφάλειαν τόσον ἐκ τοῦ ἀγρίου φυσικοῦ περιβάλλοντος τῆς βορείου Ἑλλάδος ὅσον ἐνδεχομένως καὶ ἐκ μετακινήσεων πληθυσμῶν, καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον ἐργαλεῖα καὶ κοσμήματα.

Εἰς τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα τὰ συνηθέστερα κτερίσματα τῶν πενιχρῶς κατὰ κανόνα ἐκτερισμένων ΥΕ ΙΙΙ Γ τάφων εἶναι χαλκᾶ ὄπλα, ὄργανα καλλωπισμοῦ ἐνίοτε, ὅπως ξυρά, τριχολαβίδες καὶ κάτοπτρα, ἐξαρτύματα τῆς ἐνδύσεως ἢ τῆς κομώσεως, ὅπως πόρπαι, περόναι καὶ λίθινα ἢ πήλινα κομβία, χαλκᾶ κοσμήματα, ὅπως δακτύλιοι, σφηκωτῆρες κόμης, ἐνώτια καὶ σπανιότερον ψέλια καὶ διαδήματα, ψῆφοι ὄρμων ἐκ διαφόρων ὕλῶν καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις σιδηρᾶ ὄπλα.

Ἡ εἰσαγωγή δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου δι' ὄπλα, περὶ τὸ τέλος ἐνδεχομένως τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου, τὸ μονοπῶλιον τοῦ ὁποίου μέχρις τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶχον οἱ Χετταῖοι¹, καθὼς καὶ τοῦ ἀνατολικῆς ἐπίσης προελεύσεως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐθίμου τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν μαρτυροῦν τὰς ἀνατολικὰς ἐπιδράσεις εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου ἤρχισε νὰ ὑπόκειται ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ ἐπικράτησις τῶν ὁποίων κατὰ τὰς ἀκολουθοῦσας περιόδους χαρακτηρίζει τὴν ἑναρξιν τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου εἰς αὐτήν.

Διὰ τὴν ὀρθὴν κατανόησιν ὅμως καὶ τὴν ἱστορικὴν ἐρμηνείαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ἡ συνοπτικὴ θεώρησις τοῦ χαρακτηρος καὶ τῶν γεγονότων τῆς ὁποίας ἐπεχειρήθη εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας τοῦ παρόντος κεφαλαίου, παραμένει πρὸς διασάφησιν τὸ βασικὸν πρόβλημα τῆς ἀναζητήσεως τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα προεκάλεσαν τὴν κατάρρευσιν τοῦ λαμπροῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ σχεδὸν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς του, κατὰ τὰ τέλη τῆς 12ης π.Χ. ἑκατονταετηρίδος, καὶ εἰς τὸ πρό-

1. O. R. Gurney, *The Hittites*, 82-83. LMTS, 70-71. Περαιτὶ Β, 376-378. DAG, 217-231.

βλημα τοῦτο ἔχουν δοθῇ ποικίλαι καὶ ἐνίοτε ἀντιφατικαὶ ἐρμηνεῖαι ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν.

Οὕτως ὁ R. Carpenter ἀπέδωσε τὴν κατάρρευσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον εἰς ἀποτόμους κλιματικὰς μεταβολάς, αἵτινες κατέστησαν ἀκατοίκητον τὸν ἐλληνικὸν χῶρον καὶ προεκάλεσαν τὴν ἐρήμωσίν του¹, ὁ V. R. Desborough ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ κατάρρευσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἐρήμωσις τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον ὠφείλετο εἰς ἐπιδρομὰς βορείων φυλῶν ἐγκατασταθεισῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μαρτυρουμένων ἐκ τῆς χρήσεως, ἀντὶ τῶν συνήθων θολωτῶν καὶ θαλαμοειδῶν μυκηναϊκῶν τάφων, μικρῶν δι' ὀρθίων πλακῶν σχηματιζομένων τάφων βορείου προελεύσεως, οἵτινες καθίστανται οἱ συνηθέστεροι τύποι τάφων τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς YE III Γ περιόδου, καὶ ἐκ τῆς παρουσίας εἰς τὸν νοτιώτερον ἐλληνικὸν χῶρον βορείου προελεύσεως χαλκῶν ὄπλων, πορπῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων². Ἄλλοι τέλος ἐρευνηταὶ ἀπέδωσαν τὴν κατάρρευσιν τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς ἐσωτερικοὺς λόγους ἢ ἄλλας αἰτίας³.

Ἡ θεωρία τοῦ Carpenter περὶ κλιματικῶν μεταβολῶν παραμένει ἀναπόδεικτος⁴ καὶ καταλείπει ἀνερμήνευτα πολλὰ γεγονότα, ὡς παρετήρησεν ὁ Desborough⁵, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ τελευταίου δὲν φαίνεται ἀναμφισβήτητος, ὡς παρετηρήθη κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῶν YE III Γ τάφων ἀνωτέρω καὶ ἔχει σημειωθῇ καὶ ὑπ' ἄλλων ἐρευνητῶν⁶.

Ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς εἶναι βέβαιον ὅτι κατέρρευσεν ὅταν, δι' ἀνεπιβεβαίωτον μέχρις σήμερον αἰτίαν, ἐξέλιπον τόσον ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Μυκηνῶν ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ὅσον καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐπὶ μέρους τούτων ἡγεμόνων ἐπὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν δεδομένων ἐλάχιστα διαφωτίζεται τὸ πρόβλημα τοῦ πόθεν ἀπέρρεεν ἡ δύναμις τῆς κεντρικῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας καὶ ὁ τρόπος ἐπιβολῆς αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑπηκόων ἡγεμόνων καὶ λαῶν, ἐὰν δηλαδὴ ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἡγεμόνων ἐστηρίζετο ἐπὶ στρατιωτικῆς δυνάμεως καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐὰν ἡ δύναμις

1. R. Carpenter, *Discontinuity in Greek Civilization*, Cambridge 1966, 63-75.

2. LMTS, 217-257. GDA, 22-25. CAH, τόμ. II (2) ³, 677. DAG, 305-311.

3. DAG, 304-305, 312-317. E. Vermeule, *Greece in the Bronze Age*, Chicago 1972, 269.

4. *Antiquity* 1968, 123-127.

5. GDA, 22.

6. DAG, 314-317.

αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ μισθοφόρων ἢ προήρχετο ἐκ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως τῶν πολιτῶν, ὅπως π.χ. εἰς τὸ σύστημα τῆς Σπάρτης, ἢ ἐὰν ἐστηρίζετο ἐπὶ συγγενικῶν δεσμῶν διὰ τῆς ὀργανώσεως τῶν πολιτῶν κατὰ γένη καὶ φυλάς (Ίλ. Β 362-363), οἱ διογενεῖς βασιλεῖς τῶν ὁποίων συνεδέοντο διὰ συγγενικῶν δεσμῶν, ἢ ἐὰν ὠφείλετο εἰς οἰκονομικὴν ἐπιβολὴν διὰ τῆς διαχειρίσεως ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἢ ἐὰν τέλος εἰς θρησκευτικὴν ἐπιβολὴν τῶν ἡγεμόνων ἐπὶ τῶν μαζῶν ὡς διογενῶν ἐκπροσώπων τῆς θρησκείας.

Χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῇ ἐκ τῶν διαθεσίμων δεδομένων ἡ πηγὴ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς κεντρικῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας, διὰ τῆς ὁποίας διησφαλίζετο ἡ κοινὴ σύμπραξις τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν θαλασσίων ὁδῶν τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος μέχρι τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἢ ἀναζητήσις τῆς αἰτίας τῆς καταρρέυσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ θὰ παραμένῃ πάντοτε ἀπλὴ εἰκασία.

Ἡ ἀποσύνθεσις πάντως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ κατάρρευσις τῆς κεντρικῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας εἶναι πιθανώτερον νὰ προῆλθεν ἀπὸ οἰκονομικὴν παρακμὴν παρὰ ἀπὸ ἐπιδρομὰς βορείων φυλῶν, ἢ ἀπόκρουσις τῶν ὁποίων θὰ ἦτο εὐχερὴς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β περιόδου, καθ' ἣν ἡ ὀργάνωσις τοῦ μυκηναϊκοῦ κράτους τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος πρέπει νὰ ἦτο ἀνέπαφος, διὰ νὰ ἀναλαμβάνῃ ὑπερποντίους κοινὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Τροίας.

Ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀρείας Ἰνδοευρωπαϊκῆς προελεύσεως ἱστορικῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου προήρχετο ἐκ τοῦ Βορρᾶ εἶναι ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα στηριζόμενον κυρίως ἐπὶ γλωσσολογικῶν καὶ ἀνθρωπολογικῶν τεκμηρίων, ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἢ περιόδου τῆς κάμψεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς ΥΕ ΙΙΙ Β εἰς τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἦτο ἡ πλεόν κατάλληλος περίστασις διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν νοτιώτερον ἑλληνικὸν χώρον νέων κατοίκων ἀπὸ Βορρᾶ εἶναι πιθανὸν συμπέρασμα καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν περὶ τῆς ἀπὸ Βορρᾶ καθόδου τῶν Δωριέων, ἢ εἴσοδος ὁμῶς τῶν νέων κατοίκων ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ εἰς τὸν νοτιώτερον ἑλληνικὸν χώρον κατὰ τὸ τέλος τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου εἶναι εὐλογώτερον νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀποτέλεσμα μᾶλλον τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ παρακμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ παρὰ ὡς ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς καταρρέυσεως τούτου.

Τὴν ἀρχὴν τῆς κάμψεως καὶ παρακμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεώς του πρέπει νὰ ἐσήμανεν, ὡς παρετηρήθη καὶ ἀνωτέρω, ἡ ἐξασθένισις τῆς ἐπιβολῆς τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἀποτέλεσμα

τῆς ὁποίας ἦτο ἡ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποσύνθεσις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ διάλυσις τῆς συνοχῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ κράτους, τὰ γεγονότα δὲ ταῦτα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προεκλήθησαν ἀπὸ χερσαίας ἐκ τοῦ Βορρᾶ ἐπιθέσεις πρωτογόνων τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν ὅπλισμόν φυλῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περίοδον ἀκμῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ὀφείλονται εἰς ἐσωτερικούς μᾶλλον λόγους τῆς μυκηναϊκῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε εὐρίσκετο εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δυνάμεώς της.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ὑπαγορεύει ἐν πρώτοις ἡ χρονολογικὴ καὶ γεωγραφικὴ διάταξις τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφικῶν δεδομένων μαρτυρουμένων καταστροφῶν κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς YE III B καὶ κατὰ τὴν YE III Γ περίοδον εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ ἀρχαιοτέρα μαρτυρουμένη ἐκ τῶν ἀνασκαφικῶν δεδομένων καταστροφὴ ἐντὸς τοῦ χώρου τούτου, διαρκούσης ἔτι τῆς YE III B περιόδου, ἦτο ἡ πυρπόλησις τῶν ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν οἰκίων, τὴν καταστροφὴν ταύτην ἠκολούθησε, κατὰ τὸν χρόνον μεταβάσεως ἀπὸ τῆς YE III B εἰς τὴν YE III Γ περίοδον, ἡ δευτέρα καταστροφὴ τῶν Μυκηνῶν, περιλαμβανομένης τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς βασιλικοῦ ἀνακτόρου, ἐν ᾧ σύγχρονοι καταστροφαὶ πλήττουν τὰ λοιπὰ ἀνάκτορα τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καθὼς καὶ πολλοὺς οἰκισμοὺς, ὅπως τῆς Τίρυνθος, τῆς Θεράπνης, τῆς Πύλου - Ἐγγλιανοῦ, τοῦ Τείχους τῶν Δυμείων, τῆς Κρίσης καὶ τοῦ Γκλᾶ τῆς Βοιωτίας. Ἀντιθέτως οἱ βορειότερον τῶν Μυκηνῶν εὐρισκόμενοι οἰκισμοὶ τῆς Περαιτῆς, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ νεκροταφείου τῆς θέσεως, καὶ τοῦ Λευκαντιοῦ καταστρέφονται ἢ ἐγκαταλείπονται κατὰ τοὺς προκεχωρημένους ἢ ὑστέρους YE III Γ χρόνους καὶ τὸ ἀνάκτορον τῆς ἔτι βορειότερον κειμένης Ἰωλκοῦ πυρπολεῖται περὶ τὸ τέλος τῆς YE III Γ περιόδου. Οἱ δὲ βορειότεροι πάντων τῶν οἰκισμῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου τοῦ Λιμνοτόπου, τοῦ Ἀξιοχωρίου, τοῦ Καστανᾶ καὶ τῆς Ἀσσήρου καταστρέφονται διὰ πυρὸς κατὰ τοὺς χρόνους μεταβάσεως πρὸς τὴν ὑπομυκηναϊκὴν περίοδον, ἥτοι ἓνα περίπου αἰῶνα μετὰ τὴν πρώτην καταστροφὴν τῶν Μυκηνῶν¹.

Ἡ τοιαύτη γεωγραφικὴ καὶ χρονολογικὴ διάταξις τῶν καταστροφῶν τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων καὶ οἰκισμῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου θὰ ἦτο λογικώτερον νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ὀφειλομένη εἰς ἐπιδρομὰς με κατεύθυνσιν ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν παρὰ ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, ὡς συνήθως προτείνεται, διότι τότε αἱ ἀρχαιότεραι καὶ περισσότεραι καταστροφαὶ καὶ ἐρημώσεις ἔδει νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰς βορειοτέρας περιοχὰς. Τὸ τοιοῦτον ὁμῶς συμπέρασμα φαίνεται ἀπίθανον διὰ πολλοὺς λόγους ὥστε ἡ καταστροφὴ

1. DAG, 322-323.

του μυκηναϊκού πολιτισμού δεν είναι πιθανόν να προεκλήθη εξ επιδρομών από τον Βορράν.

Τὸ γεγονός ἀφ' ἑτέρου ὅτι παρὰ τὰς πολυαρίθμους καταστροφὰς εἰς τὸν νότιον ἑλληνικὸν χώρον, δὲν ἔχει διαπιστωθῇ ἡ ἐγκατάστασις εἰς αὐτὸν ἀθρόων νέων κατοίκων κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ἀλλ' ἀντιθέτως ὁ πληθυσμὸς τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος μειοῦται καταπληκτικῶς ἀποκλείει τὴν εἰκασίαν ὅτι αἱ καταστροφαὶ τῶν νοτίων περιοχῶν ὠφέλιοντο εἰς ἐπιδρομεῖς ἐλθόντας ἀπὸ Βορρᾶ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔμεινεν ἀνερμήνευτος ἡ αἰτία τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν ἐπιδρομέων. Ἡ καταστροφή κατὰ τὰυτα τοῦ μυκηναϊκού πολιτισμοῦ κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον ὠφέλειτο εἰς τὰ ἐσωτερικὰ γεγονότα τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ὁ Wace ἤδη εἶχεν ἀποδώσει μερικὰς ἀπὸ τὰς καταστροφὰς ταύτας εἰς τὴν ἐκ τῆς μυθολογίας γνωστὴν στάσιν τοῦ Θυέστου¹.

Τὸ ὅτι τέλος ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν ἐγκαταλειπομένων ΥΕ ΙΙΙ Β οἰκισμῶν κατὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον εὐρίσκεται εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον μαρτυρεῖ πέρα πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι ἡ καταστροφή τοῦ μυκηναϊκού πολιτισμοῦ προῆλθε κατὰ βάσιν ἀπὸ ἐσωτερικὰ γεγονότα τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου.

Αἱ ἀνωμαλῖαι ἄλλωστε αὐταὶ ἐντὸς τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου τοῦ μυκηναϊκού πολιτισμοῦ κατὰ τὴν Ι3ην καὶ Ι2ην π.Χ. ἑκατονταετηρίδα δὲν εἶναι μεμονωμένα γεγονότα ἀλλὰ συνέπειαι ἐνδεχομένως ἄλλων εὐρυτέρας κλίμακος μεταβολῶν, αἵτινες λαμβάνουν χώραν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον, ὅπως ἡ κίνησις τῶν Λαῶν τῆς θαλάσσης ἡ καταστροφή τοῦ κράτους τῶν Χετταίων, ἡ ἐγκατάστασις τῶν Φιλισταίων εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἄλλα γεγονότα².

Ποῖαι ἦσαν αἱ συνέπειαι τῶν γεγονότων τούτων διὰ τὴν ἐσωτερικὴν συνοχὴν τῆς μυκηναϊκῆς αὐτοκρατορίας ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν δεδομένων εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ. Ἄξιον ὑπομνήσεως ὅμως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὁ Θουκυδίδης, στηριζόμενος ἄγνωστον εἰς ποίας πηγὰς, ἀπέδιδε τὴν κατάρρευσιν τοῦ κράτους τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τὴν ἀκαταστασίαν τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ὑπ' ἐξέτασιν περίοδον εἰς τὴν τρωϊκὴν ἐκστρατείαν καὶ τὴν μακρὰν ἀπουσίαν τῶν διαφόρων ἐλλήνων ἡγεμόνων, ἡ ἐκ τοῦ Ἰλίου ἀναχώρισις τῶν ὁποίων «χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσι ὥς ἐπὶ πολὺ ἐγίγοντο»³.

Historia 1953-54, 93. E. Vermeule, Greece in the Bronze Age, 269: «Mycenae itself was burned two or three times, surely by Mycenaeans».

2. LMTS, 237-241, CAH II (2) ³, 338-378.

3. Θουκυδίδης, I, 12, 2.

Ἡ πιθανὴ κατὰ ταῦτα διαδοχὴ τῶν γεγονότων εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον κατὰ τὸ τέλος τῆς ΥΕ III Β καὶ τὴν διάρκειαν τῆς ΥΕ III Γ περιόδου, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο ἡ παρακμὴ καὶ κατάρρευσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, δύναται νὰ ἀνασυγκροτηθῇ περίπου ὡς ἔπεται.

Ἡ ἀνάληψις κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς τῆς μυκηναϊκῆς αὐτοκρατορίας, διαρκούσης τῆς ΥΕ III Β περιόδου, τῆς κοινῆς στρατιωτικῆς ἐπιχειρήσεως ἣτις καλύπτεται ἀπὸ τὸν μῦθον τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου καὶ ἡ συνεπεία ταύτης μακρὰ ἀπουσία τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἰονίων νήσων ἐκ τῶν ἐδρῶν τῶν διοικήσεων τῶν εἶχεν ὡς ἀρχικὴν συνέπειαν τὴν οἰκονομικὴν κάμψιν, ἐφ' ὅσον μετὰ τῶν ἡγεμόνων εἶχε μετάσχει τῆς ἐκστρατείας καὶ ὁ πλέον ἀκμαῖος καὶ δραστήριος πληθυσμὸς τῆς χώρας. Ὅταν αἱ ἀνωμαλῖαι εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον αἱ μαρτυρούμεναι ἐκ τῆς κινήσεως τῶν Λαῶν τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλων γεγονότων περιώρισαν ἔτι περαιτέρω τὰς ἐμπορικὰς δραστηριότητος τῶν κατοίκων τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου αἱ πενέστεραι τάξεις τῶν μυκηναϊκῶν πόλεων περιῆλθον εἰς δυσπραγίαν καὶ ἡ δυσπραγία αὕτη θὰ ἐξεδηλώθη ὡς στάσις κατὰ τῆς ἀρχούσης τάξεως ἀρχικῶς, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν θεοκρατικὴν ἐνδεχομένως ἐξουσίαν τῆς ὁποίας μεγάλως εἶχε κλονίσει εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν μαζῶν ἡ μακρὰ ἀπουσία τῶν ἡγεμόνων κατὰ τὴν τρωϊκὴν ἐκστρατείαν καὶ ἡ ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως αὐτῶν ἄσκησις τῆς διοικήσεως καὶ τῆς λατρείας, ἡ δὲ στάσις αὕτη μετετρέπη εἰς ἐμφύλιον πόλεμον βραδύτερον.

Τὴν μείωσιν τῆς ἐπιβολῆς τῶν ἡγεμόνων ἐπὶ τῶν μαζῶν εἰς τὸ ἔπος μαρτυροῦν ἐπεισόδια ὡς ἡ στάσις τοῦ Θερσίτου εἰς τὴν Ἰλιάδα (Β 225-242), ἡ δολοφονία τοῦ Ἀγαμέμνονος μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, ἡ διαγωγὴ τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἄλλα. Ἐκ δὲ τῶν ἀνασκαφικῶν δεδομένων χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ παρατήρησις ὅτι τὰ ΥΕ III Β-Γ ἀνάκτορα κατὰ κανόνα πυρπολοῦνται καὶ αἱ θέσεις τῶν ἢ μένουν ἀκατοίκητοι, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἑγγλιανοῦ ἢ καταλαμβάνονται ὑπὸ ναῶν, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν μάλιστα τῆς Ἰωλκοῦ τὸ μόνον πυρποληθὲν οἶκημα ἦτο τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἡγεμόνος, ὥσει ὁ πληθυσμὸς νὰ ἐστρέφετο κατὰ τῶν ἡγεμόνων κυρίως.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἐπιθέσεων τούτων κατὰ τῶν μεγάλων κέντρων τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἦτο ἡ φυγὴ ἐκ τῶν κέντρων τούτων τοῦ εὐπορωτέρου καὶ πλέον δημιουργικοῦ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Κύπρον, μετὰ τῶν ὁποίων κατὰ τοὺς εἰρηνικοὺς χρόνους εἶχεν ἐμπορικὰς σχέσεις. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀρχικῶς τῆς εὐπορωτέρας καὶ

πλέον δραστηρίου τάξεως τῶν μυκηναϊκῶν κέντρων θὰ ἐπεδείνωσε τὴν δυσπραγίαν καὶ θὰ ἠῤῥησε τὴν ἀνωμαλίαν, ὥστε καὶ αἱ πενέστεραι τάξεις δὲν ἐθεώρουν πλέον ἀσφαλεῖς τὰς ἐγκαταστάσεις των εἰς τὰ παλαιὰ μυκηναϊκὰ κέντρα καὶ ἀνεζήτησαν ἀσφαλεστέρας ἐγκαταστάσεις εἰς δυσπροσίτους περιοχάς, ὡς ἡ Ἀχαΐα, ἣ ἠνώθησαν μετὰ τῶν Λαῶν τῆς θαλάσσης πρὸς ἀναζήτησιν νέων τόπων ἐγκαταστάσεως, ὡς οἱ Φιλισταῖοι.

Οὕτω τὰ δύο τρίτα σχεδὸν τοῦ ΥΕ ΙΙΙ Β πληθυσμοῦ τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος ἀφανίζονται ἐξ αὐτῆς, ὡς παρατηρήθη, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἀναλογία τῶν φονευθέντων κατοίκων κατὰ τὰς ἀνωμάλους ἐκείνας περιστάσεις καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατέφυγον ὡς πρόσφυγες εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Κύπρον ἢ ἄλλας περιοχάς. Αἱ δὲ ἀνώμαλοι αὗται περιστάσεις φαίνεται παρετάθησαν καθ' ὅλην τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον καὶ ἐνδεχομένως καὶ μετ' αὐτήν.

Εἰς τὴν οὕτω κατεστραμμένην καὶ ἡρημωμένην μετὰ τὴν ΥΕ ΙΙΙ Γ περίοδον νοτιωτέραν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα, κατὰ τοὺς χρόνους οἵτινες ἡκολούθησαν τὴν καταστροφὴν εἶναι πιθανὸν νὰ εἰσῆλθον, ἀνεμποδίστως μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς μυκηναϊκῆς ἐξουσίας, βόρειαι ποιμενικαὶ ἢ γεωργικαὶ φυλαὶ μὲ πρωτόγονον πολιτικὴν ὀργάνωσιν κατὰ γένη, ὅπως ἀκριβῶς ἐκινήθησαν πρὸς τὴν νοτιωτέραν ἀραιῶς κατοικουμένην καὶ ἀνεπαρκῶς φρουρουμένην Ἑλλάδα κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας Σλάβοι καὶ Ἀλβανοί.

Στρώματα δὲ καταστροφῆς διὰ πυρὸς παρατηρούμενα εἰς τὰς ἐπιχώσεις τῶν οἰκισμῶν τοῦ Λιμνοτόπου, τοῦ Ἀξιοχωρίου, τοῦ Καστανᾶ καὶ τῆς Ἀσσήρου τῆς Μακεδονίας, διαρκούσης τῆς ΥΕ ΙΙΙ Γ περιόδου ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, εἶναι δυνατόν νὰ μαρτυροῦν κινήσεις βορειοτέρων λαῶν πρὸς τὴν Μακεδονίαν, ἢ πίεσις δὲ τούτων ἀπὸ Βορρᾶ ἐνδέχεται νὰ ἀπώθησε πρὸς Νότον κατοίκους τῶν βορειοτέρων περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου¹.

Λαοὶ ὅμως μὲ πρωτόγονον πολιτισμόν, ζῶντες εἰς καλύβας προχείρου κατασκευῆς καὶ ὑπηρετοῦντες τὰς ἀνάγκας των μὲ εὐμετακόμιστα ἐκ φθαρτῶν ὑλικῶν σκευή, δυσκόλως παρακολουθοῦνται, ὅταν εἰσέρχονται εἰς τὴν περιοχὴν ἀνωτέρου πολιτισμοῦ. Βορείου δὲ προελεύσεως μεμονωμένα χαλκὰ ὅπλα καὶ κοσμήματα γνωστὰ ἐκ τοῦ νοτιωτέρου ἑλληνικοῦ χώρου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστωθῇ ἂν εἰσῆχθησαν ὑπὸ βορείων ἐποίκων ἢ ὑπὸ μισθοφόρων ἢ ὡς εἶδη ἐμπορίου. Ἡ παρουσία ἄλλωστε καὶ ἀθρόων εἰσηγμένων εὐρημάτων εἰς μίαν θέσιν δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς ἀπόδειξις νέων ἐποίκων εἰς αὐτήν. Τὰ πολυάριθμα π.χ. ἀνατολικῆς

1. DAG, 322-323.

προελεύσεως μικρὰ εὐρήματα τῆς Περαιῆς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἀπόδειξις ὅτι ἡ Περαιτὴ ἦτο ἀποικία ἀνατολιτῶν¹.

Ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς μετὰ τὴν ΥΕ III Γ περίοδον διαλύεται ταχέως εἶναι ὅμως ὁ πρῶτος γνωστὸς πολιτισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ὅστις ἤνωσε τοὺς κατοίκους αὐτοῦ εἰς ἓνα ἔθνος καὶ ἐκαλλιέργησε τὴν πρώτην κοινὴν ἐθνικὴν συνείδησιν μετὰ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς του, παραδόσεις δὲ καὶ τεχνικαὶ ἐμπειρίαι ἐξ αὐτοῦ ἐκληροδοτήθησαν εἰς τὰς ἐπομένας γενεάς καὶ πολλαὶ τῶν παραδόσεων τούτων ἀπεκρυσταλλώθησαν τελικῶς εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη.

1. DAG, 321, (διὰ τὰ κρητικῆς προελεύσεως ξίφη τῶν Μυκηνῶν).

Τύποις: ΕΜΜΑΝ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Δερβενίων 7 — Τηλ. 3631298 Ἀθήναι